

రాజపోషకులు

- శ్రీ చెలికాని అప్పారావుగారు, బాబ్బిలి.
- శ్రీ చెలికాని వేంకటరాజగోపాలనరసింహారాయనింగారు, ఆర్యవట్టము.
- శ్రీ చెలికాని బుచ్చివేంకటాపుగారు, ఆర్యవట్టము.
- శ్రీ చెలికాని సూర్యనారాయణమూర్తిగారు, ఆర్యవట్టము.
- శ్రీ రావు వేంకటాపుగారు, కరప.
- శ్రీ చెలికాని పెదబుచ్చివేంకటాయనింగారు, వేళంగి.
- శ్రీ గజరావు సీతారామస్వామిగారు, చేబోలి.
- శ్రీ నామర సీతారామస్వామిగారిపుత్రులు శ్రీ సీతారామస్వామిగారు
- శ్రీ చెలికాని అప్పారావుగారు, గోరస. [పితాపురము.
- శ్రీ చెలికాని వేంకట పార్థసారథిరావుగారు, భావవరము.
- శ్రీ మోతే గంగరాజు జమీందారుగారు, ఏలూరు.
- శ్రీ మెర్ల వీరన్నగారు, పొప్రెటర్, వేళంగి.
- శ్రీ మెర్ల రామన్నగారు, ,, వేళంగి.
- శ్రీ మెర్ల సత్యనారాయణగారు ,, వేళంగి.
- శ్రీ మెర్ల వేంకట సుబ్బారావుగారు ,, వేళంగి.
- శ్రీ గుడివాడ సుబ్బారావుగారు, ప్రొప్రెటర్, పెద్దాపురము.
- శ్రీ ముప్పన సోమరాజుగారు, ,, పెద్దాపురము.
- శ్రీ పెనల సుబ్బారాయణుగారు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్, పెద్దాపురము.
- శ్రీ పత్తమట్ల సుబ్బరాజుగారు, గ్రామమునసము, కొత్తలంక.
- శ్రీ పత్తమట్ల వేంకట సూర్యప్రకాశరావుగారు, ల్యాండ్ లాన్సు, పనసపాడు.
- శ్రీ పాగి అప్పలనరసింహారాజుగారు, పొప్రెటర్, తంగేడు.
- శ్రీ తుంటముక్కుల వేంకటనరసింహముగారు, ల్యాండ్ లాన్సు, దొంతపూడి.

CHECKED 75

వర్ణనరత్నాకరము

కె-4 భా గ ము లు.

శ్రీమదభినవాంధ్రభోజ పీఠికాపురమహారాజ

సూర్యరాట్నభూపాపి.తుండగు

దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే

సమకూర్పబడి

పండితులచేఁ బరిష్కరింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు 1000.

పీఠాపురము.

శ్రీ విద్యజ్ఞాన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల.

1930.

కాపీరైటు రిజిస్ట్రు

[వెల రు కె-8-0 లు.

అంకితము.

— ❦ —

శ్రీమదభినవభోజుండు ♦ మామకప
భుండు పీఠపురీంద్రుండు ♦ పుణ్యతముండు
నయిన వేంకటసూర్యరా ♦ యాధిపతికి
నంకిత మొనర్తు నీకృతి ♦ నధికభక్తి.

— ❦ —

నే తీనపోషకు ♦ నిఁ దలంచి శతకంబు
చెలగి తొల్దొల్త ర ♦ చించినాఁడ
దాల్చి బుధులు మెచ్చు ♦ దనరు విజయవిలా
సమ్ము నాటకముగాఁ ♦ జల్పినాఁడ
స్వర్ణవర్ణనములు ♦ సమకూర్చి వర్ణన
రత్నాకరమునాఁగ ♦ వ్రాసినాఁడ
రిపుహంత్ర భర్తృహ ♦ రిప్రబోధంబు నం
చితరూపకమ్ముగాఁ ♦ జేసినాఁడ
లలితభక్తి కీర్తనల నొప్పు కృతులు సూ
క్ష్మగతిఁ గూర్చినాఁడ ♦ స్వామియగు ప్ర
ణవ పితాపురీశు ♦ నతిభక్తిఁ గొల్పువా
డను, సుకవిహితుఁడ, సుజనసఖుండ.

❦

వర్ణనరత్నాకరము

రెండవ భాగము

CHECKED - 1907

దాసరి లక్ష్మణ స్వామి

పితాపురము, (తూర్పుగోదావరిజిల్లా)

1927.

యును
విపులముగఁ
కవితాప్రియులు,
జ్ఞానమును తెలుగు
దిలకించి నారు.
ఁ బులికించి
సింది నారు.

ఓమ్ !

అభినందనము.

ఒక నవీనగ్రంథమును దొలుదొలుత ముద్రింపించి ప్రకటింపఁ దలఁచినప్పుడు తన్ముఖమున నెవ్వరిచేనైన నొక కొన్నివిషయములు “వీరిక” యనియో, “ఉపోద్ఘాత” మనియో, “ఊలిపలు”కనియో పేరు పెట్టించి వ్రాయించుచుండుట కొంతకాలముచుండి యొక సాంప్రదాయముగా వచ్చుచుండుటచేఁ దత్సాంప్రదాయముననుసరించి, యీ వర్ణనరత్నాకరమును సంకలనమొనర్చిన దాసరి లక్ష్మణకవి తనకు నాయెడఁగల భక్తిగౌరవములచే నన్నీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయఁ గోరెను. పీఠికాదుల పఠమప్రయోజనము గ్రంథమునందలి విషయ సంగ్రహమును, గ్రంథపాఠశ్రేణ్యమును, పాఠకమహాశయులకుఁ బరిచయముచేసి నివేదించుటయేకాదా?

ఈ వర్ణనరత్నాకరము ప్రథమ ద్వితీయభాగములు 1928 వ సంవత్సరమున ముద్రింపఁబడి యొకసంపుటముగాఁ బ్రకటితములై యున్నవి. ఆసంపుటమునందు మొదట నొక పర్యాప్తమైనపీఠికయును బలువురు గొప్పవిద్వాంసులిచ్చిన యభిప్రాయములును విపులముగాఁ బ్రకటింపఁబడియే యున్నవి. పండితులు, కవులు, కవితాప్రియులు, భాషాభిమానులు, భాషాపోషకులు మొదలగు పెక్కురు తెలుఁగు నాటినా రాసంపుటమును మిక్కిలి యాదరముతోఁ దీలకొందినారు. దానియందలి వర్ణనములను జదివి యానందాతిశయమునఁ బులికించి నారు. దానియందలి గుణగుణముల నెంతయు నన్వేషించినారు.

దాని గుణవిశేషమును బరమోపయోగమును బహుముఖముల నుద్ఘోషించినారు. దానిని దా మెల్లరు నాదరించితి మన్నాను ; అట్లే యత్యావశ్యకగ్రంథము తమకు లభించుటచే దరించితి మన్నాను ! ఇక నేనిప్పుడు కొత్తగాఁ జెప్పవలసిన దేమియున్నది ? ఆధ్రదేశ వివిధభాగస్థులు నపరిచితులు నభిజ్ఞులు నగు మహామతు లెందరో నిష్పక్షపాతబుద్ధితో నీగ్రంథమునుగుఱించి వెల్లడించిన యభిప్రాయ విశేషములకంటెను ఈగ్రంథము గ్రంథాలయములయందుంచదగినదని చెన్నపురాంధ్రపఠనీయగ్రంథనిర్ణాయకసభవా రచుమఱించి యాదరించుటకంటెను, నన్ను గురువుగా భావించుకొనుచు నాతో విశేష పరిచయము గలిగియున్న యేతద్గ్రంథకర్త సమకూర్చిన యీగ్రంథమునుగుఱించి నేను వ్రాయు పీఠికాదు లధికప్రయోజనకరములు కావుగదా ?

పైని బేర్కొనఁబడిన ఐర్లనరత్నాకరము తృతీయచతుర్థ భాగములే యీసంపుటము. ఇదియును బ్రథమసంపుటమువలెనే సర్వజనామోదమును బడయుటయు నేతద్గ్రంథకర్త భగవదనుగ్రహమునఁ జిరాయురారోగ్యాదులు గలిగియుండి మఱియు నిట్టియద్గ్రంథములు రచించుచుండుటయు మదీయాభీప్సితములు.

కవితావిలాసము
పీఠాపురము
19-5-1930.

ఓ లేటి వేంకటరామశాస్త్రి.
(రామకృష్ణకవులు)

విన్నపము.

—శ్రీశ్రీశ్రీ—

ఇతఃపూర్వము నేను “వల్లనతత్వాకరము” (1, 2 భాగములు కలది) ముద్రింపించి, ఆంధ్రమహాశయులసమ్ముఖమున సమర్పించి కృతార్థతను జెందియుంటిని. మఱియు నిప్పుడీ 3, 4 భాగములుగల గ్రంథమునందు బ్రహ్మకాంతర్గతంబుగఁ గొందఱ పోత్సాహమున చమత్కారచాటుపద్యములను, సమస్యపూరణంబులను, ప్రహేళిక చరిత్ర, వామనచరిత్ర, గజేంద్రమోక్షము మున్నగుముఖ్యకథలనుండి కొన్ని పద్యరాజములను, రాజనీతి, లోకనీతి, వ్యవహారపద్ధతి, ఆచార పద్ధతి, కవితాప్రశంస మొదలగు రసవత్తరవిషయముల నన్నిటిని సంధానించి, ఆంధ్రలోకమున కర్పింపఁ గలిగినందుల కెంతయు సంతసించుచున్నాను. ఇందును నాయపరిశీలనమున నెవ్వయెని సేకరింపఁ దగినవి మిగిలియుండవని నేఁ జెప్పఁజాలను.

మఱియు నస్మత్ప్రేషకులగు శ్రీశ్రీశ్రీ పీఠికాపురమహారాజా వారి పరిపూర్ణానుగ్రహమువలననే, నే నీగ్రంథమును సాంతముగా వెలువరింపఁగలిగితినిని చెప్పట సత్వేతరము కాఁజాలదు.

ఈగ్రంథసర్వస్వమున, నా కాదిని నాదేశ మొనరించి యభి నందనముఁ బ్రసాదించిన నస్మద్గురువరేణ్యులును, శ్రీపీఠికాపురసంస్థాన విద్యక్ష-పులును, శతావధానులును అగు శ్రీ ఓలేటి వేంకటరామ శాస్త్రిగారికిని, గ్రంథపరిశోధనమునఁ గడుంగడు సహాయపడి యా మోదముం గూర్చిన బ్రహ్మశ్రీ పన్నాల మల్లికార్జునశాస్త్రిగారికిని, అమూల్యమగు తమ కాలమును కొంత వినియోగపఱచి, ముద్రణాది

స్థానిత్యములు లేకుండఁ బరిశీలించి వలయుచోట్ల సముచితరీతినవరించి నాయీగ్రంథాభరణమునకు వన్నె వెట్టిన విమర్శ కాగ్రేసరులును, శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాశాలాధికారులును అగు శ్రీ నడకుడుటి వీరరాజుపంతులుగారికిని, ప్రథమ ద్వితీయ భాగములకుఁ బీఠికవ్రాసి పోత్తాహమొసఁగిన సహృదయులును, శ్రీసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుకార్యస్థాన ప్రధానపండితులును (మీనేజరు) అగు శ్రీ శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రిగారికిని, శత్రీకాముఖమునఁ దగుసాహాయ్య మొనరించి నాయుద్యమమున కెంతయుఁ దోడ్పడిన ఆంధ్రపత్రికాధిపతులు శ్రీ దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుపంతులుగారు, సమదర్శనీపత్రికాధిపతులు పింజల సుబ్రహ్మణ్యశెట్టిగారు, ఆంధ్ర ప్రచారిణీగ్రంథనిలయాధికారులు వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు మున్నగు ప్రముఖులకును, భాషాసేవకుఁడనగు నాయుండలి వాత్సల్యమున ధనాభిప్రాయాదు లొసంగి నా కత్యంతోత్సాహ మొసఁగూర్చిన మహామహులందఱకును వినయపూర్వకవినతు లొసరించుచు నాయుల్పజ్ఞతెవలనఁ గలిగిన తప్పుల మన్నించి యొప్పుల గ్రహింప విబుధుల వేడుకొనుచున్నాఁడను.

పీఠికాపురము. }
 చ 28-5-30 }

ఇట్లు
 వా స రి ల క్ష్మ ణ స్వా మి.

సుభాషితగ్రంథప్రశంస.

అంధగీర్వాణములలోఁ బరస్పరాస్రాబ్దములనుండి సంధాన (సంకలిత) గ్రంథములు గలవు. ప్రాచీనకాలమునుండి యిట్టిగ్రంథములు సంధానింపఁబడుట వానిప్రాముఖ్యమునకు, వానియోజగల రసికాభిలాషమునకు నుజ్జ్వలదాహరణము. ఇట్టి సుభాషితరత్నభాండారములు రెండువిధములు. 1 “భర్తృహరిసుభాషిత త్రిశతి” మున్నగు గ్రంథములవలె నొకకవియే వివిధవిషయములపైఁజెప్పిన సుభాషిత సుభాత్యకములగు మధుకోశములు. 2 “సుభాషితహారావళి” మొదలగు వానివలె వివిధవిషయములపై బహుకవీశ్వరులు చెప్పిన సూక్తులు గలగ్రంథములు. లక్ష్మణస్వామిగారి “వర్ణనరత్నాకర” మీవిధము.

సంధానగ్రంథము నాంగ్లమున ‘ఏన్థోలజీ’ (Anthology) అని యందురు. ఈపదము పుష్పాపచయమను నర్థము నొసఁగు నొక “గ్రీక్” భాషాధాతువునుండి పుట్టినది. ఇట్టి మహాగ్రంథసంధాన మతిమాత్రాకాలవ్యయప్రయాససాధ్యమనియుఁ దత్ఫల మస్తోకమనియుఁ బండితేతరులకు దురవగాహముగా నుండును. ‘గ్రీక్’, ‘లాటిక్’, ‘ఇంగ్లీషు’ మొదలగు నైరోపీయభాషలలో ననేకసుభాషితగ్రంథములు గలవు. “గ్రీక్” భాషలోని సుభాషితగ్రంథముకీ కీ. పూ. ప్రథమశతాబ్దిలోఁ గూర్పఁబడినది.

సముపలబ్ధగీర్వాణసుభాషితరత్నకోశములలోఁ , గవీన్ద్రవచన సముచ్చయము’ ప్రాచీనతమము. దీనిసంధానకాలము క్రీ. శ. 1200 కుఁ బరముకాఁజాలదని దానింబ్రచురించిన ‘తామస్’ పండితుఁడు వ్రాసియున్నాఁడు. ఈగ్రంథపీఠికలోఁ బ్రాచీనకవిపుంగవసంకలితములగు నిరువదిమూఁడు సుభాషితగ్రంథములు పేర్కొనఁబడినవి. వట్లు దాససూనుఁడగు శ్రీధరదాసుఁడు క్రీ. శ. 12 వశతాబ్దిలో “సమక్తి కర్ణామృతము” ను సంకలనము చేసెను. ఇందు కొంతభాగము కలకత్తాలోఁ బ్రకటింపఁ బడెను. మహామహోపాధ్యాయ పండిత రామావతారశర్మసాంజేయ (M.A.) మహోదయు లీగ్రంథముం బూర్తిగాఁ బ్రచురింపఁ జోవుచు, గీర్వాణవిద్వల్లోకదారాగ్నముచేఁ

గీర్తిమూర్తిని ధరించిరి. ఇందు 446 కవుల నూర్పులు గలవు.

శార్ఙ్గధరుని 'శార్ఙ్గధరపద్ధతి' (క్రీ.శ. 14 వశ.) యందు 264 కవులనుభాషితములు గలవు. వల్లభదేవుని 'సుభాషితావళి' (క్రీ. శ. 15 వశ.)లో 350 కవితల్లజలకావ్యభూషణములనుండి శ్లోకరత్నములు సంగ్రహింపఁబడినవి. ఇంకను ముద్రితసంస్కృతసుభాషితగ్రంథముల లోఁ బ్రధానములు, హరిహరసుభాషితము, సుభాషితరత్నసాదోహము, సుభాషితరత్నాకరము, సుభాషితరత్నభాండాగారము; అముద్రితములు బరశ్శతము లనవచ్చును.

మహారాష్ట్రపాతృతములోఁ బ్రథమసంధానగ్రంథమగు 'హాల' సుకలిత "గాథాసప్తశతి" క్రీ. శ. ప్రథమశతాబ్దిలో సంకలనముచేయఁబడినది. [Vide 'Modern Review' Oct. 1919 Page 407] గండివడి జైనజయవల్లభసంకలితమగు "వజ్రాలగ్రము" పౌద్ధగ్రంథమగు "సుత్తనిపాతము" పాళీభాషలోని సుప్రాచీనసంధానగ్రంథములలో నొకటి.

ద్రావిడభాషలో "పురనునురు" అనుసుభాషితగ్రంథము రమారమి 18 శతాబ్దములక్రిందటఁ గూర్పఁబడినట్లు తెలియుచున్నది. [Vide 'Triveni' Vol. I. No. 2 for March & April 1928; Page 128; footnote.]

ఆంధ్రమున క్రీ. శ. 15 వశతాబ్దిలో మడికిసింగన "సకలనీతి సమ్మతము"ను సుభాషితగ్రంథముం గూర్చెను.

పూర్వోక్తగ్రంథములకంటె 'వర్ణనరత్నాకరము' లో ననేక విశేషములు గలవు. ఉద్భృతపద్యముల కాకరములు (Location) — ఆశ్వాసపద్యసంఖ్యలు — గలవు. కవికాలక్రమానుసారసంకలనమానుషంగికకవితావిమర్శకులకుఁ గవితాపరిణామవిచారకులకుఁ గరం బుపకారకము. అనన్యనామాన్యమగు లక్షణకవి భగీరథప్రయత్న మత్యంత తాభినంద్యము.

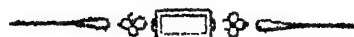
ఈయూర్ణి వేంకట వీర రాఘవాచార్యులు,

(ఆంధ్రగీర్వాణసాహిత్యపరిషదధ్యక్షులు, విజయనగరము.)

శ్రీ

వర్ణనరత్నాకరము

పండితాభి పాయములు.

M. R. Ry.

U. Ramalinga Reddy Garu,

Vice Chancellor, Andhra University,

BEZWADA.

My Dear Sir,

Many thanks for the copy of your valuable book "Varnana Ratnakara" which you were good enough to present to me. It is an admirable compilation which will give people a fairly good idea of the range and beauty of Telugu poetry.

మ. రా. రా. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు,

వైస్ ఛాన్సిలర్, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము

బెజవాడ.

అయ్యా !

మీరు దయచేసి నాకుఁ బంపిన 'వర్ణనరత్నాకరము'ను మీ యమూల్యగ్రంథ మందినది ;

పెక్కువందనములు.

ఆంధ్రకవిత్వముయొక్క విస్తీర్ణతయెట్టిదో సౌందర్యమెట్టిదో చాల వఱకు లోకమునకుఁ దెలియఁ జేయఁగలుగునదియు మెచ్చుకొనఁదగినదియు నగు మాపు మీ గ్రంథము.

ఆంధ్రవత్రికాధిపతులు మ. రా. శ్రీ దేవీహారక

కాశీసాధుని నాగేశ్వర రావుశంతులుగారు, చెన్నపట్టణము
 మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణకవిగా రాంభిలోకమునను చిర
 పరిచితులు. వారు రచించిన నాటకాదిగ్రంథములు వాగ్దేవని
 సామ్యమును తెలుపుచున్నవి. వారు చిరకాలమునుండియును చాల
 పరిశ్రమచేసి ఆంధ్రగ్రంథములనుచదివి పరిశీలిచి, వర్ణనరత్నాకరము
 అను గ్రంథమును సిద్ధముచేసిరి. ఆగ్రంథమునందు మహాకవులు
 రచించిన కావ్యాదిగ్రంథములనుండి కాలానుక్రమముగా వివిధ
 వర్ణనలను పరిశోధించి ప్రత్యేకశీర్షికలక్రిందను చేర్చిరి. ఈగ్రంథాన
 లోకసముపలన నాంధ్రవాఙ్మయమంతయును మనోగోచరమగునహాహ
 నండియు గలుగఁగలదు. వీరేరితిన పద్యములన్నియును రన్నిముఖముగా
 ప్రకాశించుచు మనోహరముగ నున్నవి. ఈగ్రంథము బహుగ్రంథముల
 సంపుటిగ నున్నది. గ్రంథమును కలిగియున్నవారందఱును మహాకవుల
 సాంగత్యలాభమును బొందఁగలరు.

మహామహోపాధ్యాయ బ్రహ్మశ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిలుగారు
 చెన్నపట్టణము.

సరస్వతిలోకమున ఎన్నివిధముల విలసించునో కని ఎప్పటికప్పుటి
 శాస్త్రగ్రాంథము లనుభవింపవలయునేగాని అన్నివిధములును ఊహా
 కు ఎఱిగిని ముందుగా అందవు. అట్టివి శేషములలో శ్రీ దాసరిలక్ష్మణా
 స్వామిగారి మహోద్యమమొక్కటి. వీరికిమున్న సీరివలెనే బహు
 గ్రంథగతవిషయములను ఏకత్ర సంగలించి లోకులకొసంగినవారు సర్వ
 విషయములను సంపూర్ణముగా పరామర్శించినవారు గారు. వీరు అట్లు
 ఏకదేశమాత్రిప్రదర్శనముచే తనియక ఈభాషయందు వర్ణనలు ఎన్ని

విధముల నెలకొనియున్నచో అన్నిటికిని సమగ్రముగా సకలగ్రంథముల నుండియు వాఙ్మయమును ఉద్ధరించి ఒక్కధర్మహట్టమున నిలిపినాడు. ముద్రితామృతములగు పరశ్శతగ్రంథములనుండియు వర్ణనలనుకూర్చి నారు. ఇన్నిగ్రంథముల యుపలబ్ధికి వీనియందు తాటియాకు వ్రాతలలో గూడ నున్నవానిని సయితము ఇంతబాల్యములోనే చదివి రసమెఱిగి సమకూర్చుట నాకు ఆశ్చర్యకరముగా నున్నది. ఈయద్యమముయొక్క ప్రయోజనము కష్టమెఱుంగనివారికి తెలియదు. ఇట్లుగ్రంథముకంటే నాకు చిరకాలమునకు మున్ను దొరకియుండిన మనీయపైషధవ్యాఖ్యకు ఆముక్తమాల్యదావ్యాఖ్యకును మిక్కిలి సాయమయి యుండును. దీని యందు కవులకాలక్రమమునుగూడ వాటించినారు. అది కరిమపేక్షణీయము. ఇది గ్రంథకోశములందును పండితులకేమి విద్యాస్థలకేమి కవులకేమి ఎల్లవారికిని భాషాదేవతయొక్క పండిన పెరటికల్పకముగా నుండునని చెప్పనక్కరలేదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్కార్యనిర్వాహకులును

శ్రీసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుసంపాదకులును రిజిస్ట్రేషన్ పూర్తి కలెక్టరుగారును నగు మహారాజశ్రీ జయంతి రామయ్యపంతులుగారు, ముక్తేశ్వరము.

డాసరి లక్ష్మణస్వామిసంకలితమగు “వర్ణనరత్నాకర” మను గ్రంథ మచ్చుటచ్చుటఁ జూచినాఁడను. ఇందనేకములు శసవంతములగు పద్యములు గలవు. దీనివలన నాంధ్రకవిత్వము కాలక్రమమున నెట్లు మాఱినదో తెలిసికొనుట కవకాశము కలుగునని నాయభిప్రాయము ఉద్యమము మరిచిది.

మ.రా.శ్రీ చిలుకూరి నారాయణరావు, ఎమ్. ఏ. ఎల్. టి.
అనంతపుర దత్తమండలకళాశాలయందు సంస్కృతాంధ్ర
కణ్ణాటకభాషాధ్యాపకులు.

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు రచించిన “వృష
రత్నాక్షరము” అనేపుస్తకమును చూచినారు. అందులో ఒక్కొక్క
విషయమును గురించిన పద్యములను నిట్టి ఆయాశత్రులకాలముననుస
రించి ఒకచోటికిచేర్చి ఉంచినారు. ఇట్టి గ్రంథములు ఇంగ్లీషులో ఉన్నవి.
తెనుగులోకూడా కొన్ని ఉన్నవికాని, అవి అంత విపులములుగా లేక
పోవడముచేత ఉపకారకములు కావు. శ్రీ లక్ష్మణస్వామిగారు ఈ
గ్రంథముననేకసంవత్సరములనుచీ, ఎంతో శ్రమపడికూర్చి, ఆంధ్రులకు
గొప్ప ఉపకారము చేసినారు. ఈపనిలో ఉండే స్వము సాధారణ
జనులకు బోధపడదు. ఇట్టి ఉత్తమ గ్రంథము లింకా ఎంతో తెనుగులో
బయలుదేరవలసిఉన్నవి. ఇట్టి గొప్పపనులకు పూనుకొనేనారికి శ్రీ
లక్ష్మణస్వామిగారు మార్గదర్శకులయినారు. వారుపడిన శ్రమకు ఆ స్తు
తు కృతజ్ఞులుకాగలరని వాలభిప్రాయము. వారిట్లే ఇంకను కృషి చేసి
ఆంధ్రసారస్వతమునకు వన్నె తెత్తురుగాక అని కోరుచున్నాను.

మ.రా.శ్రీ ఆంధ్రవాల్మీకి వావిలికొలను సుబ్బారావుపంతులుగారు,
చెన్నపురి.

మదీయగ్రంథప్రకటనమున నాకిహపరలోకముల శాశ్వతస్థానం
బు గలిగించి యభినవభోజుడని విఖ్యాతిగడించిన శ్రీ పితాపురమహా
రాజులవారి కాశీత్రయమును, నాకుఁ బరమమిత్రుండైన క్రొత్తపల్లి
పద్మనాథశాస్త్రిలవారిచే సాహిత్యాన్నప్రాశముఁ గొన్నవాఁడనునైన
దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు చేర్చినవృత్తవర్ణనరత్నాక్షరము వికాసమునకు

గొర్రెయ్యంకువలు సంపాదించ సాహిత్యమకదాలయమున దేవులాడు
వారికిని సాహిత్యరసాస్వాదనతత్పరులకు నుపకారంబగుట యీ ప్రయ
త్ని మత్వంతల్లాఘ్యము.

ఉదాహృతపద్యముల శాశ్వతములవ్రాయుట యత్యంతావశ్యక
ము. ఈ గ్రంథము కేవలాత్యంతప్రయాసకృతమగుటనిస్సంశయము.
దీనికై దీర్ఘకాలము శ్రమించి యముద్రితగ్రంథములను సేకరించి
పఠించి పద్యరత్నములైన వీరియొక్క, నోటిక, సాహిత్యపటినయ్య
లొప్పుము. ఇది బాలకవులకేగాక ప్రౌఢకవులకును భావమార్గ ప్రదర్శ
నంబునను సూచనలయందును మిక్కిలి తోడుపడగలను. వినోదపఠన
మునకును దగియున్నది గావున నిది సమస్తజనులకు నాదరణీయమగు.

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు, శతావధానులు
(తిరుపతి వేంకటకవులు) కడియము.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు తాము ప్రయత్న పూర్వ
కముగ బహుగ్రంథములనుండి సంగ్రహించి, రచించి, ముద్రించు
చున్న వర్ణనరత్నాకరగ్రంథము నాకుఁజూపిరి. స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ
జదివిచూచితిని. ఈపుస్తకము తెలుఁగు బాసలోఁ బండిత్యము సుపా
దించుకోఁగోరు భావివిద్యార్థులకుఁ, గవులకు, విమర్శకులకు నత్యంత
తోపకారకంబని ఇదివఱకు నభిప్రాయములొసఁగిన పండితులయభి
ప్రాయములయందలి సంగతులతో నేనుగూడ నేకీభవించుచున్నాను.

మహిమాపన్యాసకులును, విమర్శకులు నగు

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల బ్రాహ్మయ్యశాస్త్రిగారు, కాకినాడ.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు విరచించిన వర్ణనరత్నా

కర " మను గ్రంథరాజము నక్కడక్కడ వినియున్నాను. ఇది యాంధ్ర సారస్వతమున కిమూల్యాలుకారముగ నుండుననుటకు నేవిధముగ సందియము లేదు. ఇయ్యది కవులకు, విమర్శకులకు, చరిత్రప్రియులకు, భాషాభిరూనులకు మిగుల సాహాయ్యకారిగా నుండుట యేగాక పానుర జనులకుఁ గూడ నానందదాయకమ్మను, వివేకప్రదమ్మను నై యల రానుచుండును. ఈయుద్గ్రంథమును విరచించుటకై గ్రంథికర్తగాను తీసికొనినశ్రమ కడుంగడు శ్లాఘనీయము. సారస్వతవిషయములగు సర్వవిశేషములునుగల యిట్టి యుద్గ్రంథములిదివఱ కాంధ్రమునలేవు. నేటికాకొఱత తీరినదని చెప్పట కెంతయు సంతసముగనున్నది.

కవిసార్వభౌమ బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు
రాజమండ్రి.

వల్లసరత్నాకరము. ఇది శ్రీ నాసరిలమ్మగార్వాదిసంకలించియు. ఇందు నన్నయమొదలుకొని వీరేశలింగకవిపర్యంతమునకుకవులు రచి యించిన 100 గ్రంథములనుండి సుమారు 1500 వల్లనాంశములు చేర్చఁ బడినవి. అందు జవర బంధగర్భచిత్రాదికవిత్వములొనగు కొన్ని కవితాచమత్కారములును జేర్చినంబడినవి. 'ఈగ్రంథ మొక్కఁది చే నిడికొన్నఁ గవులగ్రంథములన్నియుం జదివిన ఫలంబు గలుగక మానదు. కవులకును గవితాప్రియులకు నిది కల్పవృక్షము. ఇతివృత్తము నిష్టికార్యమునకుం గడుగినవారుకొందఱు గలిగిరిగాని వారువిదివతఁ గృతకృత్యులు కాఁజాలకపోయిరి. ఈకృషికి 15 సంవత్సరములు పట్టి నట్లు తెలియుచున్నది. అంతిపని యీసంకలనమందున్నదని గ్రంథమే చెప్పుచున్నది. సమగ్రవల్లనాంశములతో నలరారు సీగ్రంథము సర్వ జనాశరణీయంబగునని నాయభిప్రాయము.

చూటుపద్యమఃశిమంజరీత్యాదిగ్రంథప్రకాశకులు ఉభయభాషాకవులు
 నగు మ. రా. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు, చెన్నపురి.
 అయ్యా సంస్కృతమునఁ బద్యరత్న భండాగారమువలె తెలుఁగున
 మీరుసంధానించుచున్న వర్ణనరత్నాకరము ప్రచారముఁగాంచఁగలను.
 కవులకు, విమర్శకులకు, విద్యార్థులకు నిదికరము సాహాయ్యకరము.
 కవికాలము, కావ్యాశ్వాసపద్య చేప్పుట యత్యావశ్యకమే. ఇది
 యెంతో పరిశ్రమచేసినఁగాని కానిపని. అనామాన్యమయిన వి
 పరిశ్రమ నభినందించుచున్నాఁడను.

ప్రబంధమణిభూషణాద్యనేకసన్న్యోగసంపాదకులు
 విస్మృతకవిగ్రంథప్రకాశకులు విమర్శకాగ్రేసరులునగు
 మ.రా.శ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, M.A. చెన్నపట్టణము.
 శ్రీమద్దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే రచింపఁబడిన వర్ణనరత్నా
 కరము నచ్చటచ్చటఁ జూచినాఁడను. ఇందుదాహరింపఁబడిన పద్యము
 లకు మూలగ్రంథముల నామములను విషయసూచికను దిలకింపఁగా
 వీరు బహుకాలము బహుగ్రంథములఁ జాలఁబూనికఁగోఁ బరీక్షించి
 మంచిమంచిప్రకరణములలోని యుత్కృష్టపద్యములనే యేజీయన్నా
 రని తెలియుచున్నది. నేటికాలపుస్థితివనుసరించి బహుగ్రంథములు
 సాంతముగఁజదివి నానాకవుల నానావిషయముల మనోభావముల
 వ్యక్తులెఱుంగఁజాలనివానికి నిక్కముగా నిట్టిగ్రంథములు నిధిప్రాయ
 ములు. ఇందు దేశకాలస్థితులవనుసరించి కవికాలనిర్ణయములును
 బద్యములు గ్రహింపఁబడిన ప్రకరణములును జూపఁబడియె. భాష
 యందు గ్రంథకర్తగారికిఁగల యాదరణమును నేతద్భాషాసేవయుఁ
 దప్పక యెల్లరు మెచ్చుకొనుదురని నమ్ముచున్నాను.

విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథముండలిప్రతినిష్ఠాపకులు

మ.రా.శ్రీ కొమ్మతాజు వెంకటలక్ష్మణాచార్యుగారు, చెన్నపట్టణము.

శ్రీయత దాసరి లక్ష్మణాశ్రమిగా రాగ్రంథులయిపయోగింపబడిన
ఆంధ్రవాఙ్మయమునంతను పరిశోధించి కూర్చున్న “వల్లనరత్నాకరము” అనుగ్రంథమును చూచి చాల సంతసించితిని. ఇట్టిపద్యము
టకు సంతయు సహృదయతయుఁ బొందిత్యమును ఓపికయుఁ గానల
యును. ఇయ్యది కవిత్వముచేప్పడలఁచినవారికిఁ గల్పవృక్షమువంటి
దనుటకు సందేహములేదు. వాఙ్మయచరిత్రయు, ఆంధ్రకవిత్వాభివృద్ధి
యెల్లయినదియుఁ దెలిసికొనఁగోరువారికిని ఈగ్రంథము ఎక్కువగా
సపయోగించుననుటకు సందేహములేదు.

రావుసాహెబ్ గిరిగు వేంకటరామమూర్తిపంతులుగారు,

బి. ఏ. పట్టాభినిది.

మీరు ప్రకటించు “వల్లనరత్నాకరము” చూచినారు. ఇది
సుభాషితరత్న భండాగారము వలెనే అనేకవిధములుగ ఆంధ్రులకు
ఉపయోగం కాగలదని నానమ్మకం. ఇందులో అముద్రితగ్రంథములు
నుండికూడా పద్యములెత్తి ప్రకటించినారు. తాళపత్రిగ్రంథములు
సులభముగాదొరకనివారికి ఈపద్యములు చదవగానే ఆగ్రంథముల
గురించి కొంతవరకు తెలుసుకొనుటకు అవకాశము కలుగుతుంది.
ఆంధ్రసారస్వతములోఉన్న వల్లనరత్నము లన్నిటిని సంగ్రహించి
ఆంధ్రులకు మీరందఱేసిరి. ఈపని ఎంతకష్టమైనదో అనేకగ్రంథములు
పరిశీలిస్తూఉన్నవారికి బోధపడుతుంది. మీపరిశ్రమలవల్ల ఆంధ్రుల
కెంతో మేలుకలుగవచ్చునని నానమ్మకం.

అంధ్రభారతీర్షప్రధానులు మ.రా.శ్రీ బుచ్చా శేషగిరి

రావుగారు, ఎం. ఏ. విజయనగరము.

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు సమూహిస్త "వర్ణన రత్నాకరము" అనే తెలుగుగ్రంథములో కొన్ని భాగములు నాకు పని పించి నాయభిప్రాయము కోరినారు. అంధ్రకావ్యము హూదధినుండి యేరినజాతిరత్నము లీవర్ణనలు. ఇవి పలువిధములై ఆంధ్రకవితాచరిత్ర పరిణామమును సూచించును. ఈవర్ణనలు గల యసలుకావ్యములు శృంగారప్రధానములగు ప్రబంధములు. ఈప్రబంధములు పాడినచాలస పాడుచుండుటచేత నేవో మనుచరిత్ర వసుచరిత్ర కళాపూర్ణోదయ ములవంటివిహూత్రిము ప్రచారములోనుంచి మిగిలిననాటిని ప్రాంగు నిడవలయునని కొందఱుమహానీయు లందురుగాని అంధ్రదేశమందలి దేవాలయకట్టడములవలె ఈకావ్యములుకూడ ఏకభక్తిగా నున్నప్పటి కిని సమాదరణీయములును, హృదయాకర్షకములును అగు చిత్రీకల్ప నలతో భాషాశిల్పనైపుణ్యమునందు ప్రత్యేకతను చూపుచున్నవి. ఈసంగతి ఈకూర్పులో విశదము కాగలదు. పలుపురుపండితు లిది వఱకే చెప్పియున్న ట్లీగ్రంథము కవులకు, విద్యార్థులకు, విమర్శకులకు సాహిత్యపరులకును అత్యంతోపయోగకరము కాగలదు. ఈసంఘటన ప్రయత్నము చాల స్రశంసనీయము.

జాతీయ సుప్రసిద్ధాంధ్రకవులు

మ. రా. శ్రీ. వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు, కాకినాడ.

మనోజ్ఞచిత్రంబులనెల్ల నొక్కయద్దమునఁ బ్రతిబింబింపఁజేసి నట్లు మధురరసంబులనెల్ల నొక్కరసాయనంబున సమ్మేళనంబుగావించు నట్లు బహుముఖములఁ బ్రవహించుచున్న మాంధ్రకవితాసరస్వతుల

కేకముఖంబుగావించిన యీ “వర్ణనరత్నాకరము” మహాత్ములగు సాంధ్రమహాకవులనందఱ నొక్కచోఁ బ్రవర్ణించు దివ్యజ్ఞానదీపమువలె నియ్యాంధ్రలోకమున వెలయఁజాలియున్నదని చెప్పట యతిశయోక్తి కాదని భావించుచున్నాము.

అతిప్రయత్నమున నిట్టిసంఘటనముంగావించిన శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగా రాంధ్రులకృతజ్ఞత కెంతయుఁ బాత్రుఁడైయున్నారని చిన్నతనమునుండియు నిట్టి భాషావిషయికసత్కార్యములయందే పాలు పడుచున్న వీరికిఁ బరమేశ్వరుఁ డాయారాలోగ్యభాగ్యములొసఁగుగాక

అనేక నాటకాదిగ్రంథకర్తలు సుప్రసిద్ధులగు సగు

మ.రా.శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు, రాజమండ్రి.

పీఠికాపురవాసులగు శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచేత సమ కూర్పఁబడిన “వర్ణనరత్నాకర” మనుగ్రంథమునఁ గొన్నిపద్యములు విని దాసయేర్పాటునంతయు గ్రంథకర్తగారివలన నాకర్ణించి మిక్కిలి శంతసించితిని. అనేక నూతనాలంకారములతో విరాజిల్లుచున్న యాంధ్రసారస్వతమున కిట్టిమహాగ్రంథములేకపోవుట గొప్పలోపము. అనేక ముద్రితముద్రితగ్రంథములను పరిశోధించి చిరకాలము శ్రమపడి యాంధ్రవాఙ్మయమునంగల యాలోపముఁ దీర్చినందుకు లక్ష్మణస్వామి గారి కాంధ్రులు కృతజ్ఞులయి యుండవలెను. ఈమహాగ్రంథ మెవ్వని యొద్దనుండునో యాతఁడు సకలాంధ్రకవులమధ్యమున గూర్చుండి వారితో ముచ్చటించినట్లే యానందపారావారమున దేలుచుండును. సకలపుష్పలతాభిరతమైనయుద్యానవనముల్లు సర్వరత్నగ్రథితమైనహారముల్లు సకలవస్తుసంపూర్ణమైన యంగడియల్లు పాఠకుల కీగ్రంథము మహామోడప్రదమై యమూల్యమై మనోరసపూర్వమై విరాజిల్లుగాక.

మ. తా. శ్రీ శేషాద్రితమణికవులు, శతావధానులు,

నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగాతుకూర్చిన వర్ణనతత్వాకరము పతనాగ్నమునుటలో సంకయములేదు. మహాకవుల యమూల్యభావములు సుస్వరూపమునొందునవకాశము వర్ణనావసరములయందె తట్టించును. కాన ప్రబంధసముద్రములో వర్ణనపద్యములు రత్నములే. అట్టిరత్నముల నుద్ధరించి యాంధ్రభాషాసేవకులకు, బంచి యొనంగ సాహసించి కృతార్థుఁడైన యీలక్ష్మణస్వామిగారు ఆంధ్రలోకమున శాశ్వతకీర్తిఁ గడించిరి.

ముద్రితముద్రితగ్రంథములనుండి వర్ణనాంశములయందుగల తనవత్తరములగుపద్యములనేరి కవికాలాదిఁముల నిరూపించి సంకలితంబొనరించుటలో గ్రంథకర్తగారు మిగుల శ్రమపడి యాంధ్రమహాజనకృతజ్ఞతాపాత్రులైరి. భగవంతుఁ డీగ్రంథకర్తగాఁకిఁ జిరాయుర్భాగ్యములఁ బ్రసాదించి యుత్తమగ్రంథముల తచింప ననుగ్రహించుఁగాక.

శ్రీ విజయనగరంమహారాజావారి ఆగ్నేయపాతశాలాప్రధానసంస్కృతోపాధ్యాయులగు మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే సంకలితమయిన వర్ణనతత్వాకరమును నే నచ్చటచ్చట బదిలియున్నాను. ఇట్టిగ్రంథ మొకటి లేదనుకొరత నీయాంధ్రలోకమున కీగ్రంథకర్తగారు పూర్తి జేసినందుకు మిగుల సంతసిల్లుచున్నాను. ఈగ్రంథము కవనముజెప్పువారికి నితరాంధ్రపండితులకు మిక్కిలి యుపయోగకరమని తలంచుచున్నాను. గ్రంథసంకలన మత్యద్భుతముగా నున్నది. ఇది లోకమునకు మహాపకాశము జేయును.

శ్రీ సీకాపురసంస్థానపండితులు వ్యాఖ్యతలు నగు
బ్రహ్మశ్రీ పురాణపండిత మునియ్యశాస్త్రిగారు.

మ. రా. శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు తెలుగుగ్రంథము
లన్నిటినుండి యేర్పి కూర్చిన 'వర్ణనరత్నాకరము'ను పోతమును
నేనక్కడక్కడ జూచితిని. సంస్కృతభాషయందు మునిష్టికావ్య
మును బద్ధరత్న భాంజాగారమునుదానిని జాలంగాలముక్తిగదటనే
జూచితిని. అప్పటినుండియు దెనుఁగున నిష్టికావ్యమునుదానిని మిక్కిలి
యుపకరించుచునగుదాయని తలంచుచుంటిని. చిరకాలమునకు నేనష్టికా
వ్యమును జూడగల్గినందులకు మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. ఈగ్రంథ
మును మిక్కిలి జాగ్రత్తగా జూచినచో నించుమించుగా నాంధ్రగ్రంథ
ముల రచించిన మహాకవులందఱుగూతయములు గ్రహించవచ్చునని
నాయభిప్రాయము. ఇందు శృంగారాదిరసములన్నియు ప్రసాదాదిగు
ణములన్నియు మొదలగు కావ్యలక్షణములెల్ల నుండఁబోలునని
తలంచెదను. ఇన్ని రుహగ్రంథములను సంపాదించి చక్కగఁబరిశీలించి
ప్రశస్యములగు వర్ణనములఁగూర్చి విభజించి వ్రాయుట మిక్కిలి
శ్రమాకరమని నిస్సంశయముగాఁ దోచును. ఇట్లు మిక్కిలి శ్రమపడి
యిట్టి మధురతరగ్రంథము నాంధ్రలోకమునకుఁ గల్గఁజేసిన మీరు మిక్కిలి
శ్లాఘ్యులని నాయభిప్రాయము.

మహారాజశ్రీ కూచి నరసింహముపంతులుగారు బి. ఏ.

రైడ్లు హెడ్ మ్యాస్టరు పితాపురం హైస్కూలు.

దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారిచే సంకలితమైన 'వర్ణనరత్నాకరము'
లోని కొన్ని పద్యములు చదివినాను, మిగుల మనోహరముగా మనఁబడి.
ఇది విశేషవిశేషవల్ల పరమాస సాధ్యమైనపని. ఈ గ్రంథము సమస్తభాగ

పదార్థము లొక్కచో సమకూర్చి పెట్టినచూ పణమువలె విద్యాభిజ్ఞులగు పెద్దలకుఁ బిన్నలకుఁగూడ మిక్కిలి యుపయుక్తమై నాతిశయముతో వానికిఁ జిత్రవిచిత్రభావభాషానందముల విందిడుననుటకు సందేహములేదు. ... ..

ఆంధ్రగీర్వాణభాషావిశారదులు, కవిత్వల్లజులు నగు మ.రా.శ్రీ శ్రీ విక్రమదేవవర్మగారు, విశాఖపట్టణము.

గీ. ఆంధ్రసాహిత్యముకురమ్ము ♦ నాంధ్రగీత
యనెడి ప్రైడివన్నెలఁ గనుఁగొనఁ గవమ్ముఁ
గవులకును రసికులకును ♦ గల్పకమ్ముఁ
బ్రభితవర్ణనరత్నాకరమ్ము నుమ్ము.

మ. రా. శ్రీ రాజా మంత్రిప్రెగడ భుజంగరావు బహద్దరు
జమిందారుగారు, అస్తావధానులు, ఏలూరు.

చ. ఒకనికి నానికేళములు ♦ నొక్కరికిఁ గదలిఫలాలు తి

కొకనిక్రిడాక్ష యిష్టముయిఁబుట నందఱికిఁ ఘనపు టు
త్సుకత ఘటించు వర్ణనలతో ఫలశోయముతో సుధాన్వ
ప్రకటితకీర్తిసంపద విరాజిలు నీకృతిరాజమొతయున్.

మత్రేభవృత్తమాలిక.

ఘనుడొ సన్నయభట్టసత్కవిలసఁధానంబుతో నెట్టనా
ర్యనితాంతోన్నతవాక్యవీచికలతో ♦ రంజిల్లునామంత్రి తి
క్కనరమ్యాన్వయసద్గభీరరచనాకాండంబుతో నల్ల హా
తనవక్రొదితవద్యగత్నములతో ♦ నాభౌస్మరసవ్యసా
వనపాదంబులతోడ భూర్జితమనఁబట్టెద్దగ్ధాన్వితో

డను శ్రీనాథస్. సశయ్యసు జొకాటంపై విరాజిల్లు పో
మునిరాకందగునుబృత్రో విమలుడో * మూర్తిప్రతిష్ఠించు రా
మునియాశ్లేషవిశేషపోషణముతోఁ * బొట్టొందు తిమ్మన్నదా
రిని బెన్నవచఃప్రవాహములతో * శ్రీరామలింగప్రధా
నినవీనామృతకల్పనేశజయడిగిడిరంబుతో సేరభ
క్రమనిసత్వప్రభతోడ దుదునిమహామాక్షుప్రయోగంబుతో
డ నృసింహాజ్వలదూరదర్శనపటిష్ఠత్వంబుతో రంగనా
థనృపాలామలకేబ్బకబ్రములతోఁ * దమ్మయ్యపూర్ణాగ్రగుం
భసతో సూరసనత్పథప్రచురశో * భాయుక్తసంచారతి
విరుతింగాంచుచు లోకజాలమున వ్యాప్తింగాంచి యీనవ్యవ
స్థనరత్నాకర మెల్లకాలము బుధానందంబుఁ జేకూర్చుతో.
మ. అలరత్నాకర మేమియిచ్చు వలవేయక వల్లవేయంగ ని
మ్మలరత్నాకర మిద్దియిచ్చు నమృతంబుం బద్వరత్నంబులం
బలుభంగంబులకాలయంబది; విపదబృంగంబుఁ గావించు ను
జ్వలరత్నాకరమిద్ది; దీనఁదరియింపంజాలు లోకంబాగి.

దాట్ల సీతారామరాజుగారు, జొన్నవలస.

ఉ. ఎన్నిక కెక్కుపద్యము లనేకము గూరిచి వర్ణనాభివి
ద్యన్నికరంబు గన్గొని నెఱబాసనునట్లానరించి తెంతయే
నిన్నిను మేచ్చగా వలదె * నీముగ మీఁగఁగలేదు పాఠకుల్
సన్నుతిగాంచు నీయశ మజశ్రీము దాసరిలక్ష్మణావ్వాయా.

క. పురుషార్థంబులు నాలుగు

కరతలధాత్రియునుబోలె * ఘటియిల్లును నీ

వరవర్ణనరత్నాకర

మురుతభక్తి. బఠించు * యోగ్యుల కెల్ల.

మ.రా.శ్రీ) పప్పు మల్లికార్జునరావుగారు, బి. వీ.

డిప్యూటీ కమిషనరీ, పితాపురము.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారిచే సమకూర్చబడిన “వర్ణన రత్నాకరము”ను తిలకించి నాడ. అయ్యది భాషాయోష కొక య మూల్యభూషణం బరుటకు సందియము లేకు. పూర్వకవు లందఱు సభచేసియుండి యొక్కొక్కవిషయము పోటాపోటిగవర్ణించుచున్నట్లు చదువరుల కీగ్రంథరాజము చదువుపట్ల స్ఫురింపజేయును. ఇది కొత్తవారికి నాంధ్రగ్రంథములయెడ నభిరుచి జనింపజేయుచు గవులకును, వ్యాఖ్యాతలకును, బరమప్రయోజనకారిగ నుండుననుట నిర్వివాదాంశము. మఱియు వర్ణనలు కాలక్రమము ననుసరించియే యుద్ఘాటించబడుటచే మన పూర్వ లొక్కొకవిషయ మెట్లు పెంపు చేసి క్రమముగా వర్ణించినదియుఁ దెలిసికొనుట కవకాశము గలుగుచున్నది. ఇట్లు వ్రాయుట చాల దుర్బలమగువిషయ మనుటలో భిన్నాభిప్రాయ ముండదు. ఎన్నియోరోజులు శ్రమపడి ఎన్నియో గ్రంథములు పరిశీలించి హృద్యమగువర్ణనలయందు సమగ్ర కలిగియుండి వాని నొక్కచోఁ బ్రదర్శింపఁగలిగిన యీగ్రంథకర్తగారాంధ్ర పాఠశాలోకమునకు మహాోపకారముఁ గావించి వారి కృతజ్ఞతకు తాత్పర్యముగాఁ బాత్రులై యున్నారు.

పూర్వగ్రంథాభిమానము సడలుచున్నయీకాలములో సారవంతములకాని స్వతంత్రకల్పనాగ్రంథములకంటెఁ బాటుపడి రచించెడి యిట్టిగ్రంథములే భాషకు పెక్కునుడుంగు లుపకారము చేయునని నాయభిప్రాయము. ఇట్టి వింకను విరచించుటకు దేవుఁ డీగ్రంథకర్తగారి కాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధి లొసంగుఁగాత.

మ.రా.శ్రీ సురభి తులసీదాసు నాయుడుగారు, పి.ఎ.పి.ఎల్.

డిస్ట్రిక్టు మునసిఫ్, ఏలూరు.

మ. రా. శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే ప్రకటింపబడుచున్న
“వర్ణనరత్నాకరము” ను మహాగ్రంథము ఆంధ్రసారస్వతాభివృద్ధికి
అత్యంతోపయోగముగా నుండును. ఆంధ్రభాషయందొట్టిగ్రంథ మిది
వఱకు ప్రకటింపబడియుండలేదు. ఆంధ్రభాషయందును ఆంధ్రవస్తువుల
పాండితీగరిమను దెల్పుగ్రంథములు (anthologies)న్నను వర్ణనరత్నాకరము
కరమునుజూలుగ్రంథములు ప్రకటింపబడియుండలేదు. ముద్రీతములు
ను అముద్రితములు నైన అనేకప్రబంధములనుండి తొల్లింటికవిపుంగు
పుల పద్యరాజములను ఆయావర్ణనస్థానములందుఁ బొందుపరుపబడి
నవి. ఆంధ్రకవితాకల్పవృక్షమని చెప్పదగు నీవర్ణనరత్నాకరము కవి
లకును, కవిత్వేచ్ఛగలవారికిని భాషాభిరుచిగలవారికిని మహాోపయో
గమును టఱిగఁజూక్తి కాజాలదు. గ్రంథకర్తగారు యేండ్లను పూండ్లను
పరిశ్రమగావించియుండిన నేగాని యీమహాగ్రంథము నాంధ్రలోకమున
కందఁజేయుటకు సాధ్యమైయుండెడిదికాదు. ఆంధ్రులును ఆంధ్రభాషాభి
మానులును గ్రంథకర్తగారియెడల కృతజ్ఞులై యుండకతీరదు. వర్ణన
రత్నాకరము ఆంధ్రభాషాజ్ఞానజ్యోతియై ఆచంద్రతారకము విరాజిల్లు
గాక! ఈరత్నాకరమును సకలసన్గణరత్నాకరుండును ఆంధ్రభోజుండు
నుఅగు శ్రీవీరికాపురాధీశ్వరునకుఁ గృతియిచ్చుఁజెంతయునరుంజనము.

కవిభూషణ, కవిరాజ, శ్రీరాజా వత్సవాయ వే కట

నీలాద్రిరాజుగారు, తుని.

ఉ. వ్యాకరణం బలంకరణం వైభవమున్ రసభావపోషణ
స్వీకరణంబు వర్ణనవిశేషచమత్కరణం బనంగ నా
నాకవికావ్యలోకమున * నాలుగుసారములందు నిందు ను
స్వీకృత మయ్యె వర్ణనవిశేషచమత్కరణం బశేషము.

శ్రీమదుయ్యాయుసంస్థానాధిపతులు

శ్రీరాజా వేంకటాద్వైపాచార్యబహద్దరుగారు,

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారి 'వల్లవరత్నాకర' మును జూచితిని. ఈ గ్రంథము పండితులకుఁ బామరులకుఁ గూడ నుపయోగించునది. ఈకవిగారి గ్రంథము లిదివరకు కొన్ని జూచియుంటిని. ఈ గ్రంథముమాత్రము బహుకష్టముతోఁ బరిశోధించిన శ్రద్ధయొక్క పర్యవసానము. మహాజను లీపుస్తకముఁ బరిశీలించునప్పుడు అనేక గ్రంథములనుండి సారముతీసి తమముందు దేబతెల్లముగాఁ బెట్టిన యేతద్గ్రంథనిర్మాత పరిశ్రమమును దలంతురుగాక.

బ్రహ్మశ్రీ కేతవరపు వేంకటశాస్త్రిగారు, విశాఖపట్టణము

శ్రీయ్యత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు గూర్చిన వల్లవరత్నాకరమును గ్రంథమును జదివితిని. ఆంధ్రప్రబంధముల నెడి మహాగహనంబునఁ బరిభ్రమించి మిక్కిలిగ పరిశ్రమించి మణిఖనిప్రదేశములవంటి యుక్తమవర్ణనములఁ బరిశీలించి యుక్తమజాతిపద్యరత్నంబులను సంపాదించి యొకమాలగా గూర్చి యాంధ్రభాషామతల్లి కంఠసీమ నలంకరించి తదీయకాంతిసంతతులచే నాంధ్రభాషామతల్లి కేకాక తత్పుత్రులగు నాంధ్రమహాజనులకుఁ గూడ వింతవన్నెగల్గించిన శ్రీలక్ష్మణస్వామిగారి ఐరిశ్రీమకరంబు శ్లాఘనీయంబు. ఆంధ్రభాషాగ్రంథములఁ జనువలీకిక లేనివారికి మనపూర్వకపుల యుక్తమవర్ణనామృతరససారమును రుచి చూపించినందుల కాంధ్రులైతయూ గృతజ్ఞత చూపవలయును. పెక్కుగ్రంథముల సారమును సులభముగా చవిచూచుట కింతకింటి సులభసాధనము మనయాంధ్రమున నిప్పటికి లేదు. ఈ గ్రంథ మ్మాంధ్రులకు నాంధ్రభాషకు మిగుల నావశ్యకము.

ఎన్నగూడము, గౌరీపట్టణము వగైరాపట్టణ జమీందారుగారి
 మ.రా.శ్రీ కావ్యనిధి చెలికాని లచ్చారావుగారు, చీఫ్రాపి.
 దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే వ్రాయబడిన “వల్లనరత్నాకరము”
 నూత్నగ్రంథకర్తలకు శక్తిరత్నాకరముబోలె తనచురుచున్నది. ముడియు
 నిందు సుప్రసిద్ధపూర్వకవిప్రతిభలులగు అమూల్యగ్రంథకర్తలగు జంబుల
 నుండి సముత్కృష్టవర్ణనా సమంజసములగు పద్యరత్నములు స్వీకరిం
 చుటంజేసి యమ్మహామహాల యమృతవచనంబు లొక్కిమొడ పిరా
 జిల్లుచు గంటికద్దముగట్టినట్లు “ఆంధ్రకవులచరిత్రము” బోలె సీమృజ
 నీయుల నెల్లర నొక్క సభామంటపము నలంకరింపజేసినట్లు ఎంతయు
 మెప్పించుచున్నది.

ఇయ్యది పాతశాలలయందును, గ్రంథాలయంబులయందును
 ప్రవేశము గావించిన ఆంధ్రలోకమున కెంతయు నుపయోగకరముగా
 నుండును.

సుప్రసిద్ధవిమర్శకులు సకలజనమనోరంజనాది

మనోహరప్రబంధసంధానచతురులు సగు

మ.రా.శ్రీ నడకుమటి వీరరాజుపంతులుగారు, పితాపురము.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణకవివర్య సంకలితంబగు “వల్లనరత్నా
 కర” గ్రంథమును జాలవఱకు బరీక్షించితిని. ఈయన దీనివిషయమునఁ
 గైకొనిన పరిశ్రమము మిగుల సంస్తవనీయము, ఆశ్చర్యచాయకము.
 అపారమైన యభిలాషముతోఁ గడుంగడు శ్రద్ధతో నిట్టిసత్కార్యము
 నకుఁ బూనిన యిక్కవికి నాంధ్రులందఱును మిక్కిలియు నవ్వపడి
 యుందురని చెప్పఁదగును. శర్కర, తైలము, పిష్టము—వీనినివేటుగ
 ననుభవించుటకంటె వాని నోపికమెయి నొకభాద్యముగ నొసరించి
 యుపయోగించుటవలన నతిశయమైనదని యెందవనట్లే, యుయ్యగ్గిం

భగవంతుని నవ్వువలననుచు చుట్టవలనను గలిగెను నామోదమునను
 సంపదల రసవత్తరవర్ణనములనెల్ల నేర్చి కూర్చిన యాగ్రంథం జము
 తన్ను జదువు భాషాభిలాషికి—భాషాభిలాషి కేయన నేల?—విద్యాభి
 కపికి, పండితునకు—అందఱును గల్పతరువునబోలె నభిశయానంద
 ముం గూర్చుననుట యభిశయోక్తి గానేరదు. ఈగ్రంథమునందలి నన్ద
 నములలోని పద్యములన్నియు, నాయాగ్రంథములలోనివర్ణనములలో
 మేలైనవియే యగుటం జేసి పాఠకులకు నిసుసంతయు విసువు జనింప
 నేరదు. ఏతద్వర్ణనసంగ్రహకార్యమునందు నీతఁడు చేసినవ్యవసాయము
 ముఖి యేయితరశాస్త్రాభ్యసనమునం దుపయోగించియుండినచు గొప్ప
 పండితుడను పదవిం గైకొనియుండును. కాని యప్పండిత్యమును
 గడియించుటవలనను గలుగు నల్పకాలస్థాయిగు యశముకంటె నీ
 సంకలితగ్రంథమువలనను బాడము సమష్టయే యాచంచాగ్రముగ
 నుండునని నిశ్చయముగఁ జెప్పవచ్చును.

ఈగ్రంథమువలన నాంధ్రలోకమున కింకొకగొప్పమేలుగలను.
 అది యేదియన, ఏకవియైవ, దేనింగూర్చియైన, నేదియే సుకపద్యమును
 రచియింపవలయునను తలంపుఁగొనుచో, నిందులేని కొత్తభావమున
 కై యాకవి యన్వేషించునట్లు చేయుచు, వినుత్సభావములుగలపద్య
 ము లాయాకవలచే రచియింపఁబడునట్లు చేయుచు, నాంధ్రభాషా
 దేవిని నవనవాలంకారకలితను జేయునట్లేగ్రంథ మొనర్పఁగలదని
 హృదయూనందపూర్వకముగఁ జెప్పుచున్నాను.

శ్రీ గండలగూడము కుమారజమీందారుగారు

శ్రీరాజా కోటగిరి పేంకటకృష్ణారావుబహద్దరుగారు.

అధికశ్రమంజేసి శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు సమకూ
 ర్చుచున్న 'వర్ణనరత్నాకరము' యొక్క ప్రాశస్త్యము వర్ణనాతీతిము.

ఈయత్కృష్టగ్రంథరాజ మాంధ్రభాషాయోషానుశీకి నూత్నవిభాష
ణము. విమర్శకుల కీగ్రంథము కడుంగడుఁ దోడ్పడఁగలదు. ఆంధ్ర
లోకము లక్ష్మణకవి శెంతయుఁ గృతజ్ఞత చూపింపవలసిగున్పడి.

శ్రీ పితాపురం హైస్కూలుపండితులు

బ్రహ్మశ్రీ పెద్దాచల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

శ్రీయుతులగు దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే గూర్పఁబడిన
“వర్ణనరత్నాకరము”ను ప్థాలీపులాకన్యాయముగఁ జదివెతిని. ఆంధ్ర
మహాకవుల యల్లికజగిబిగువులు, ముష్టపాములు, పదగుంభనములు,
నొక్కయెడఁగూర్చిన పీరిపరిశ్రమనుతిష్టాఘనీయము. వర్ణనరత్నాకరముఁ
జదివినచో వర్ణనవిషయమునఁ జనువరుల కన్యగ్రంథపఠనమనవసరమని
యు వర్ణనరత్నాకరముఁ జనువనిచో నన్యగ్రంథపఠనపరిశ్రమము వ్యర్థ
మనియుఁ దలఁతును.

భవిష్యత్తున నీగ్రంథరాజ మాంధ్రవిశ్వవిద్యాలయపాఠ్యగ్రంథ
ములలో నగ్రగణ్యమగుగాత మనియు లక్ష్మణస్వామిగారి కితోధికమగు
పరిశోధనాశక్తి యలవడుఁగాకయనియు దేవదేవుని వేడుచున్నాను.

కల్పలతాధిపతులు సుప్రసిద్ధులు నగు మహారాజశ్రీ

ఆచంట వేంకటరాయసాంఖ్యాయనశర్మగారు, పార్వతీపురము.

వివిధరత్నములకు వివిధపరీక్షము లుత్పత్తిస్థానములు. అవి
యన్నియు లభించుచోటు రత్నాకరము. కావ్యశరీరమునకు వర్ణనము
లు రత్నములు. ఆంధ్రీసారస్వతమునఁగల ప్రబంధరాజము లనేకముల
నుండి వివిధవర్ణనములను రత్నములను సంగ్రహించి వర్ణనరత్నాకరము
న సులభసాధ్యములఁ గావించినగ్రంథకర్త యెంతయుఁ బ్రశంసనీయుఁ
డు. సంగ్రహించిన రత్నములన్నియు సమూల్యములగుటచేత నీవర్ణన
రత్నాకరమునకు విలువ యింతయుఁ చెప్ప నెవరితరము? కావలెనన్నంత.

నే రత్నాలరాసుల నలవడజేయు నీవన్లనరత్నాకరము హస్తగతమగు
టవలన నాంధ్రలోకము ధన్యమగుచున్నది. గ్రంథసంపాదకులగు శ్రీ
యుతులు లక్ష్మణస్వామిగారిముణము నాంధ్రులెన్నటికిని దీర్పజాలరు.

బ్రహ్మశ్రీ పేరి పేరయ్యశాస్త్రీలుగారు,

సంస్కృతోపాధ్యాయులు, మల్లాది సత్యలింగంపైస్థాలు, కాకినాడ.
అనేకగ్రంథసముద్భృతపద్యపూరితంబగు నీవన్లనరత్నాకరమను
గ్రంథము మాధుర్యాదిగుణములుగలిగి యనేక పుష్పసముద్భృతమకరంద
పూరితంబగు మధుకోశంబువోలె సర్వజనానందకమగుచున్నది.

ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాలయాధ్యక్షులగు మ.రా.శ్రీ తల్లాప్రగడ
సూర్యనారాయణరావుగారు, గోదావరీతీరము, కొవ్వూరు.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే సమకూర్పబడిన వన్లన
రత్నాకరమగు గ్రంథమును అందలిపథకమును గాంచితిని. గ్రంథమును
చదువుటయే కష్టము. చదివినవానిలో సమానస్కంధములగు భాగ
ములను స్ఫురించుట మఱియొకకష్టము. వానినేర్చి కూర్పుట యింకను
గష్టము. వినినని టిని ఆంధ్రవాఙ్మయమునంగల పూర్వగ్రంథములు
నెన్నిటిలో పరిశోధించి అందందుంగల వర్ణనలను విడచిసి ప్రోవులు
ప్రోవులుగా నొక్కచోటఁ గనుబడిచిన లక్ష్మణస్వామిగారి ప్రయత్న
మొత్తయు సొస్తననియము. అంగిలినవారిమాట యిటుండ విచర్యకా
కిమున కీగ్రంథమువలనగలుగులాభ మపారము. నీరి మహోద్యమము
నకు ఆంధ్రలోకము కృతజ్ఞులు. ఇంకను ఆంధ్రవాఙ్మయమున కిట్టిమ
హోపకారమును చేయు లక్ష్మణస్వామిగారి కాయురారోగ్యములు
కలుగుగాక.

శ్రీ పీఠికాపురసంస్థాన విద్వత్కవులు వ్రాసినట్లు
 బ్రహ్మశ్రీ ఓలేటి వేంకటరామశాస్త్రిగారు,
 (రామకృష్ణకవులు)

క. నిర్దిద్రీక్షితో సం

పూర్ణముఁ గావించి లోకముచకిచ్చుచ నీ
 వర్ణనరత్నాకర మా
 కర్ణించితిఁ బరమకౌతుకం బుద్బుద్ధగళ.

గీ. చెప్పితిమి హేలగా నిట్లు * సేయుమరును
 సదియె గురుపదముగ హృదయముననిల్చి
 శ్రమమునకు నోర్చి వర్ణనకృమములరసి
 తుదకుఁ బూర్తిచేసితివి సంతోషమయ్యె.

గీ ప్రస్తుతిం గన్నయాంధ్రప్రభాధజాల
 మెల్ల శోధించి వినుచొక * యింతలేక
 దానఁ గలవర్ణనమ్ములు * తత్తదుచిత
 ఫణితి నేర్చి కూర్చుట పయిపయినఁ గలదె?

గీ. ఆంధ్రకావ్యప్రపంచులు * నందుఁ గల్గు
 వర్ణనములెల్ల నరయంగ * వలయునన్న
 నరయఁగావచ్చు నీదు ర * త్నాకరమునఁ
 గరతల సమర్పితామలకంబుపగిది.

గీ. తెలుగుభాసను బెంపునొ * వింపఁజేయ
 వలయు పనులెన్నయున్నవి * వానిలోన
 మొకటి గావించి నీవ్రధ * న్ముండవైతి
 నూత్నుబుద్ధివి దాసరి * లక్ష్మణకవి,

గ్రంథాదిప్రణాళిక.

గ్రంథములనామములు.	గ్రంథక రలనామములు.	శతాబ్ది
లింగశ్లోకాగరము	ముడుంబనరసింహాచార్యస్వామి	19
అచ్చ తెలుగురామాయణము	కూచిమంచి తిమ్మకవి [ర్యలు	17
అచలాత్మజాపరిణయము	తిరుమలబుక్తపట్టణ వేంకటాచా	18
అసిగుద్ధచరిత్రము	కనువర్తి అబ్బయామాత్యుడు	18
అధ్యాత్మరామాయణము	కాణాద పెన్లనసామయూజి	17
అప్పకవీయము	కాకునూరి అప్పకవి	17
అభాగ్యోపాఖ్యానము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
అష్టమహిమీకశ్యాణము	తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథుడు	16
అహల్యాసంక్రందనీయము	సముఖ వేంకటకృష్ణప్పనాయు	18
అనందసుందరీచాతుర్యవిలాస	బసవరాజు నాగేంద్రకవి [ను	18
అముక్తమాల్యద [ము	కృష్ణదేవరాయలు	15
ఇందుమతీపరిణయము	కుమారభూర్జటి	16
ఇందుమతీపరిణయము	మతుకుమల్లి నృసింహకవి	19
ఉత్తరహరివంశము	నాచన సోమనాథుడు	14
ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	తక్కెళ్ళపాటి లింగన	18
ఉత్తరరామాయణము	కంకటి పాపరాజు	18
ఉన్నటారాధ్యచరిత్రము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
ఉవాకశ్యాణము	కైఫ్ మామనకివి	18
బడయనంబివిలాసము	అజ్జరపు పేరయకవి	18
ఓఘవతీపరిణయము	అక్కి నేపల్లి నృసింహకవి	18
కకుత్స్థవిజయము	మట్టి అనంతభూపాలుడు	16
కళావిలాసము	సన్నెచోడదేవకవి	12
కళాపూర్ణవిజయము	పింగళి సూరన్న	16

కవిశర్వరసానునము	సంకుసాల స్పసింహకవి	16
కవిరాజననోరంజనము	కనువర్తి అబ్బయిమాత్యుడు	18
కవిజనరంజనము	అడిదము సూరకవి	18
కవిచకోరచంద్రోదయము	అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి	19
కవిజనచకోరచంద్రోదయము	నారపరాజు కాంతకవి	19
కార్తికమాహాత్మ్యము	కుందుర్తి వేంకటాచలకవి	18
కార్తికమాసమాహాత్మ్యము	మండపాక కామేశ్వరకవి	19
కాళహస్తిమాహాత్మ్యము	ధూర్జటికవి	16
కాళిందీపరిణయము	శొంతి భద్రాద్రిరామకవి	19
కాన్యాలంకారచూడామణి	విన్నకోట పెద్దిన్న	14
కాశీఖండము	శ్రీనాథకవి	14
కైరాతాగ్జనీయము	గోపాలునిసింగయ్య	18
కుచేలోపాఖ్యానము	గట్టుప్రభువు	18
కుబ్జాకృష్ణవిలాసము	అక్కినవర్గక హరిదాసు	18
కుమారస్పసింహము	కొక్కొండ వేంకటరత్నశర్మ	19
కుమారసంభవము	నన్నెచోడ దేవకవి [కుండు	12
కువలమూర్త్యచరిత్రము	సవరము చిననారాయణనాయ	16
కృష్ణకల్లామృతము	వెల్లపూడి వెంగనామాత్యుడు	19
కృష్ణకళ్యాణము	అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
కృష్ణభూపాలీయము	చంద్రకవి	19
కృష్ణరాయవిజయము	కుమారధూర్జటి	16
కృష్ణజన్మఖండము	గోపీనాథ వేంకటకవి [ధాని	19
కృష్ణాగ్జనసంవాదము	వెలిచెరుకుల వేంకటరామప్ర	19
కృష్ణాగ్జనచరిత్రము	మంత్రివెగడసూర్యప్రకాశకవి	19
కృష్ణమాహాత్మ్యము	తాతంభట్టుగురుమూర్తిశాస్త్రి	19
కృష్ణాభ్యుదయము	మండపాక పార్వతీశ్వరకవి	19
కేయూర బాహుచరిత్రము	మంచనకవి	13

కొక్కోకము	ఎత్తునకవి	16
కౌసల్యాపరిణయము	శ్రీపాద వేంకటాచలకవి	19
క్రీడాభిరామము	వల్లభరాయకవి	15
గగోదయము	చిలకమఱ్ఱి నారాయణకవి	19
గయోపాఖ్యానము	రామనామాత్యుడు	18
గాధేయోపాఖ్యానము	అనంతనార్యుడు	18
గంగాశరీరిలాసము	వీరనార్యుడు	17
మటికాచలమాహాత్మ్యము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
చంద్రభానుచరిత్రము	తరిగొప్పల మల్లనమంత్రి	16
చంద్రరేఖావిలాపము	కూచిమంచి జగ్గకవి	16
చంద్రదేవోపాఖ్యానము	ధూళిపాళ కృష్ణకవి	...
చంద్రాంగదచరిత్రము	పైడిమఱ్ఱి వేంకటపతి	17
చంద్రికాపరిణయము	సురభిరాధవరాయప్రభువు	18
చంపూరామాయణము	ఋగ్వేదకవి వేంకటాచలకవి	17
చమత్కారమంజరి	సింహాద్రి వేంకటాచార్యుడు	17
చమత్కారరత్నావళి	సత్యనోలు సోమసుందరకవి	20
చారుచర్య	మంత్రి యప్పన్న	13
చారుచంద్రోదయము	చెన్నమరాజు చెన్నమరాజు	16
చిత్రభారతము	చరిగొండ భర్తన్న	16
చిత్రవతీపరిణయము	కుప్పిలి సీతారామకవి	...
చిత్రసీమ	శొంతి భద్రాద్రిరామకవి	19
చెన్నపురివిలాసము	మత్తుకుమల్లి నృసింహకవి	19
చెన్నబసవపురాణము	అత్తనూరి పాపయకవి	18
చౌడేశ్వరీవిలాసము	నన్నయభట్టు	11
జానకీరాఘవము	చేతపూడి కృష్ణయ్య	18
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
జైమినిభారతము	పిల్లలమఱ్ఱి వినవీరభద్రకవి	14

తపతీసంవరణోపాఖ్యానము	అద్దంకి గంగాధరకవి	16
తారకబ్రహ్మరాజము	చింతగుంట రాధామాధవకవి	16
తాతాశశాంకవిజయము	శేషము వేంకటపతి	18
తాలాంకనందనీపరిణయము	మరింగంటి సింగరాచార్యులు	17
దశకుమారచరిత్రము	కేతనకవి	13
దశరథరాజనందనచరిత్రము	మరింగంటి సింగరాచార్యులు	17
దశావతారచరిత్రము	ధరణిదేవుల నాగయామాత్యు	18
ద్వాత్వింశత్సాలభంజికాకథలు	కోవలె గోపరాజు	17
దిలీపచరిత్రము	కొటికలపూడి కృష్ణకవి	18
ద్రౌపదీపరిణయము	తీరుమలరాజ సూరపరాజకవి	18
ధనాభిరామము	నూతనకవి సూరన	17
ధరాత్మజాపరిణయము	కొత్తలంక మృత్యుంజయకవి	19
ధర్మఖండము	ఈశురుపల్లి భవానిశంకరుడు	18
ధర్మాంగదచరిత్రము	దాసరాజు	...
ధీరజనమనోవిరాజితము	తెనాలి రామలింగకవి	17
నయనోల్లాసము	దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకవి	19
నరసభూపాలీయము	మూర్తికవి	16
నరసభూపాలరాజీయము	సోమశేఖరకవి	19
నలచరిత్రము	సిరిప్రగడధర్మయామాత్యుడు	17
నలచరిత్రము (ద్విపద)	చక్రపురి రాఘవాచారి	17
నాగరఖండము	తుర్కారాజకవి, అయ్యంకిబా	16
నాగ్నజితీపరిణయము	వల్లూరి వరసింహకవి[లనరస్వతి	18
నాచికేతోపాఖ్యానము	మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు	17
నాశసింహపురాణము	హరిభట్టు	17
నాసికేతూపాఖ్యానము	దుగ్గపల్లి దుగ్గయ్య	15
నారాయణాచలమాహాత్మ్యము	అల్లమరాజు రంగధామకవి	18
నిరంకుశోపాఖ్యానము	కందుకూరి రుద్రకవి	16

నిర్వచనోశ రరామాయణము	తిక్కన	13
నిర్వచనవిచిత్రీరామాయణము	వేల్పురి వేంకటకవి	19
నీతిసారము	ప్రతాపరుద్రకవి	12
నీతిశాస్త్రముకావళి	బద్దెనకవి	11
నీలకుంతలాలిలాసము	తులగాన నీలకంఠకవి	...
నీలకుంతలీవిలాసము	మావూరి పట్టియ్య	...
నీలాసుందరీపరిణయము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
నృసింహపురాణము	ఎఱ్ఱాపెగడ	13
నృసింహవిలాసము	పైడిపాటి వేంకటనృసింహకవి	17
పంచతంత్రము	పైచరాజు వేంకటనాథుడు	15
పంచతంత్రము	దూబగుంట నారాయణకవి	15
పండితారాధ్యచరిత్రము	పాలకురికి సోమనాథుడు	15
పట్టాభిరామాయణము	ఘట్టు వేంకటరామకృష్ణకవి	18
పద్మపురాణము	మడికి సింగన్న	15
పద్మినీపరిణయము	ఉన్నవ యోగానందసూరి	...
పరమయోగివిలాసము	తిమ్మనృపాచార్యుడు	16
పర్వతిపురాణము	శేషనాథాచార్యుడు	13
పలునాటివీరచరిత్రము	శ్రీనాథకవి	14
పాండవరంగమాహాత్మ్యము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
పాంచాలీపరిణయము	కాకమాని మూర్తికవి	17
పారిజాతాపహరణము	నంది తిమ్మన్న	15
పార్వతీపరిణయము	కోటి రఘునాథతొండమాన్	18
ప్రద్యుమ్నచరిత్రము విలాసము	పొన్నాడ పెద్దిరాజు	...
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయ	గణపవరపు వేంకటకవి	17
ప్రబంధరాజశిరోభూషణప్రకృ	గుడూరు వేంకటదాసకవి	18
ప్రబలరామచరిత్రము		
ప్రబోధచంద్రోదయము	నందిమల్లయ్య, ఘంటసింగన్న	15

కృభావతీప్రగ్భుచ్చుము	మింగళి సూరన్న	16
కృభులింగలీల	పిడుపర్తి బసవప్ప	...
కృభులింగలీల (ద్విపద)	పిడుపర్తి సోమనాథుడు	16
అలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము	మంగడపాక కామేశ్వరశర్మ	19
అసవపురాణము (ద్విపద)	పాలకురికి సోమనాథుడు	12
అసవపురాణము	పిడుపర్తి సోమనాథుడు	16
బహుళాశ్వచరిత్రము	దామెరల వేంగళభూపాలుడు	16
చివ్వేశ్వరీయము	కొక్కండ వేంగటరత్నశర్మ	19
చిన్నిణీయము	చిత్రకవి సింగరాధ్యుడు	18
బృందావనవిహారము	దామరాజు లక్ష్మీనాథాచార్యులు	19
బ్రహ్మోత్తరఖండము	శ్రీధరమూర్తి వేంగటాచార్యులు	19
భక్తాప్రణయము	అల్లసాని నుబ్బినాథాచార్యులు	19
భరతాభ్యుదయము	నూడూరి వేంగటాచార్యులు	19
భర్తృహరిసుభాషితము	ఎలకూచి బాలసరస్వతి	16
భర్తృహరిసుభాషితము	పుష్పగిరి తిమ్మన్న	18
భర్తృహరిసుభాషితము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
భల్లాణచరిత్రము	పోచిరాజు వీరన్న	18
భాగవతము	బమ్మెర పోతనామాత్యుడు	14
భానుమతీపరిణయము	రెంటూరి రంగరాజు	16
భారతము	నన్నయభట్టాదులు	11
భారతము	అధర్వాణాచార్యులు	13
భార్గవపురాణము	కాండ్ూరి వేంగటదాసకవి	18
బీమేశ్వరపురాణము	శ్రీనాథకవి	14
భోజరాజీయము	అనంతామాత్యుడు	15
భోజసుతాపరిణయము	కోటిశ్వరకవి	18
మత్స్యపురాణము	వారిభట్టు	17
మదనసాయకవిలాసము	చతువుల సోమలింగయ్య	18
మరుచరిత్రము	అల్లసాని పెదన	15

మృత్యుణచరిత్ర	ఎడపాటి ఎఱ్ఱనకవి	...
మహాలక్ష్మీపరిణయము	వడ్డిపర్తి కోనారాజు	...
ముగ్ధశృంగారము	ముడుంటనరసింహచార్యస్వామి	19
మహేంద్రవిజయము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయుని	19
మార్కండేయపురాణము	మారన	13
మిత్రీవిందాపరిణయము	కుందుర్తి వేంకటాచలకవి	17
మిత్రీవిందాపరిణయము	రావు జనార్దనరంగారావుగారు	19
ముకుందవిలాసము	కాణాడ పెద్దనసోమయాజి	17
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము	దంతలూరి బాపరాజు	18
మైగానణచరిత్రము	మాడయకవి	19
యశిరాజవిజయము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
యయాతిచరిత్రము	పోన్నకంటి తెలగనార్యుడు	16
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము	గట్టుప్రభువు	18
యాదవరాఘవపాండవీయము	నెల్లూరి వీరగాఢువకవి	18
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము	చెళ్లపిల్ల నరసకవి	18
రంగరాయచరిత్రము	ద్వికవి నారాయణకవి	18
రంగనాథరామాయణము (ద్వి)	రంగనాథుడు	13
రంగనాథరామాయణము ,,	కాచభూపతి, విఠలరాజు	13
రంభానలకూబరవిలాసము	బండి వెంకటస్వామినాయనికవి	19
రఘురామచరిత్రము	కృష్ణగిరి కృష్ణకవి	19
రసికజనమనోభిరామము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రసికజనమనోరంజనము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
రాఘవపాండవీయము	పింగళి సూరన్న	16
రాఘవపాండవయాదవీయము	అయ్యగారి వీరభద్రకవి	19
రాజశేఖరచరిత్రము	మాడయగారి మల్లన	16
రాజనాహనవిజయము	కాకమాని మూర్తికవి	17
రాజశేఖరవిలాసము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రాధామాధవసంసాదము	వెలిపండ్ల వెంకటపతి	18

రాధాకృష్ణమననాదము	మండపాక సాగ్రతీర్థరకవి	19
రాధాకృష్ణమననాదము	సత్యనాథ సోమసుందరకవి	20
రాధికాసాంత్వనము	ముద్దుపళ్ళవి	18
రామచంద్రోపాఖ్యానము	వారణాసి వేంకటకవి	19
రామచంద్రోపాఖ్యానము	మిక్కిలి మల్లినాధ్యక్షుడు	19
రామవిలాసము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
రామరాయవిలాసము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
రామాయణము	భాస్కరాదులు	14
రామాయణము	మొల్ల	16
రామాయణము	గోపీనాథ వేంకటకవి	19
రామాభ్యుదయము	అయ్యలరాజు రామభద్రకవి	16
రామశ్వరమాహాత్మ్యము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
రావువంశముకావళి	దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకవి	19
రుక్మాంగదచరిత్రము	ప్రభాకర మల్లినాధ్యక్షుడు	14
రుక్మిణీకళ్యాణము	జన్నడవేంకటరంగాచార్యుడు	19
రుక్మిణీపరిణయము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రుక్మిణీపరిణయము	సత్యనాథ భగవత్కవి	18
రేట్టమతశాస్త్రము	అయ్యలరాజు, అయ్యలభాస్క	18
లంకావిజయము	పిండిపోలు లక్ష్మణకవి	18
లక్ష్మణపరిణయము	కుప్పిలి సీతారామకవి	...
లక్ష్మీవిలాసము	రాయసము వేంకటపతి	16
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము	శివపల్లి సర్వోత్తమకవి	18
వరాహపురాణము	నందిమల్లయ్య, ఘంటసింగన్న	15
వరాహపురాణము	హరిభట్టు	17
వల్లభీపల్లవోల్లాసము	మాడభూషిన్మసింగచాద్యుడు	19
వసుచరిత్రము	రామరాజభూషణుడు	16
వాల్మీకిచరిత్రము	రఘునాథభూషణుడు	17
వానవదత్తపరిణయము	వక్కలంక వీరభద్రకవి	18

వాసవదత్తా పరిణయము	ఎఱ్ఱమిల్లి లక్ష్మీనారాయణ	19
విక్రమసేనము	చిమ్మపూడి యమరేశ్వరుడు	13
విక్రమార్కచరిత్రము	జక్కనకవి	14
విజయసేనము	తిక్కనసోమయాజి (?)	13
విజయవిలాసము	చేమకూర వేంకటకవి	17
విజయనందనవిలాసము	మంగళగిరి ఆనందకవి	18
విజ్ఞానేశ్వరము	కేతన	13
విజ్ఞానప్రదీపిక	చెన్నప్పరయ	19
విప్రనారాయణచరిత్రము	చదలు నాడుమల్లయకవి	16
విశ్వకర్మపురాణము	ఏపూరి వేంకటాచార్యుడు	...
విశ్వగుణాదర్శము	తిరుమలబుక్కపట్టనచినతాతా	19
విష్ణుపురాణము	వెన్నెలకంటిసూరన్న [చాద్యుడు	15
విష్ణుమాయావిలాసము	రోసనూరి వేంకటపతి	17
వీధినాటకము	శ్రీనాథకవి	14
వీరభద్రవిజయము	బమ్మెరపోతనామాత్యుడు	14
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము	డామెర చినవేంకటరాయకవి	18
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము	తరిగొండ వెంకమాంబ	18
వేంకటేశ్వరవిలాసము	చెళ్లపిళ్ల నరసకవి	19
వేదాంతరసాయనము	మంగళగిరి ఆనందకవి	18
వైజయంతీవిలాసము	సారంగు తమ్మయ్య	16
వైశ్యపురాణము	త్రిగురు భాస్కరాచార్యులు	18
శంకరవిజయము	ఆలూరి కుప్పనకవి	19
శంతనువిలాసము	అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి.	19
శంతనూసాఖ్యానము	శోభితభద్రాద్రిరామశాస్త్రి	19
శకుంతలాపరిణయము	పిల్లలమఱ్ఱి వినవీరభద్రకవి	14
శకుంతలాపరిణయము	రేపల్లెనూరి వేంకటాచార్యుడు	18
శకుంతలాపరిణయము	కృష్ణకవి	18
శకుంతలాపరిణయము	పెద్దూరు నాగయ్యమాత్యుడు	18

శకుంతల పరిణయము	ఫక్కి- వేంకటరసయ్య	19
శతకంఠ రామాయణము	లింగకివి, గంగకివి	17
శశి రేఖాపరిణయము	అప్పప్పకవి	19
శివజ్ఞానదీపిక	పెదపాటి సోమనకవి	...
శివరాత్రిమాహాత్మ్యము	శ్రీనాథకవి	14
శివరాత్రిమాహాత్మ్యము	లోకేశరావు సోమనాథాచార్యుడు	...
శివయోగ పారము	అనియాది గణపతిదేవుడు	17
శివలీలావిలాసము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
శిశుపాలవధ	గోపీనాథ వేంకటకవి	19
శుక సప్తతి	పాలవేకరి కదరీపతినాయకుడు	18
శుద్ధాంధ్రోత్తరరామాయణము	కందుకూరి పీఠేశలింగకవి	20
శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము	కందుకూరి పీఠేశలింగకవి	20
శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యనిర్వృత్తి నైషధము	కందుకూరి పీఠేశలింగకవి	20
శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యనిర్వృత్తిచరితము	మచ్చ వేంకటకవి	19
శృంగార నైషధము చరిత్రము	శ్రీనాథకవి	14
శృంగారరసమంజరి	గుడిపాటి కోదండకవి	18
శృంగారరసాలవాలము	వెణుతుర్ల వడ్డికవి	18
శేషధర్మము	వెణుతురుపల్లి విశ్వనాథకవి	17
శేషధర్మములు	అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము	భైరవకవి	15
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము	కట్టావర దరాశేంద్రకవి	17
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము	నల్లన నృసింహాచార్యుడు	18
శ్రీరామస్తవ రాజము	ముమ్మిడి మల్లనాచార్యుడు	...
షట్చక్రవర్తిచరిత్రము	మల్లారెడ్డి	16
సంవరణచరిత్రము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
సకలకథాసారసంగ్రహము	అయ్యలరాజు రామభద్రుడు	16
సత్యభామాపరిణయము	జిటుమట్టి నరసింహకవి	19
సత్యభామాసాంత్యము	కామేశ్వరకవి	17

సమీరకుమారవిజయము	పుష్పగిరితిమ్మన్న	18
సర్వపురమాహాత్మ్యము	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సర్వకామదాపరిణయము	శిష్టకృష్ణమూర్తి	18
సానందోపాఖ్యానము	బాంధవకోటిశివరామకవి	16
సారంగధరచరిత్రము	చేమకూరవేంకటకవి	17
సారంగధరచరిత్రము (ద్విపద)	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సారంగధరచరిత్రము (ద్విపద)	బాణాలశంభుదాసు	18
సావిత్రీపరిణయము	దంతుర్తిదత్తాత్రేయకవి	19
సింహాచలమాహాత్మ్యము	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సీతారామాంజనేయసంవాద	పరశురామపంతులగురుమూర్తి	18
సీమంతినీకథానిము [ము	పెరుమళ్ల సోమకవి	17
సుదక్షిణాపరిణయము	తెనాలి అన్నయకవి	16
సునందాపరిణయము	చింతకుంట కోదండరామకవి	18
సుబ్రహ్మణ్యవిజయము	త్యాగరాజమొదలి	19
సుభద్రాపరిణయము	కూచిమంచిజగ్గకవి	17
సుమనోమనోభిరంజనము	ఓగిరాల జగన్నాథకవి	19
సురాభాంజేశ్వరము	గట్ల:పుభువు	18
సూర్యనయాపరిణయము	తక్కిళ్ళపాటి లింగన	18
సోమదేవరాజీయము	కూచిమంచిజగ్గకవి	17
సౌగంధికప్రసూనసంగ్రహము	అప్పప్పకవి	19
హంసవింశతి	అయ్యలరాజు నారాయణాచార్యులు	18
హరవిలాసము	శ్రీనాథకవి (త్యుడు)	14
హరివంశము	ఎఱ్ఱాపెగడ	13
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	శంకరకవి	16
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము (ద్వి)	గౌరన	15
హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము	రామరాజభూషణుడు	16

వర్ణనానుక్రమణిక.

	పుట.		పుట.
అంగమండ	65	అయోధ్య	176
అంగారకలోకము	117	అనిష్టద్వర్గములు	294
అగస్తాశ్రమము	211	అర్ఘ్యప్రదానము	358
అగస్త్యస్తుతి	11	అర్జునుడు	56
అగస్త్యుడు	83	అర్జునారీశ్వరుడు	30
అగ్నిపుల్ల-మంచిపరోపకారి	577	అర్భకాసనము	433
అగ్ని దేవుడు	47	అర్థాంగులు	496
అగ్నిస్తుతి	8	అలకాపురము	169
అతిథిసత్కారము	382	అల్లమప్రభువు	65
అదితియొనరించినసూర్యస్తుతి	6	అల్లమప్రభువిట వేషము	66
అద్వైతమతము	454	అవధూత	422
అధ్యాపక వర్ణనము	503	అశ్వమేధము	389
అనాగతమన్వంతరములు	223	అశ్వమేధశర్వము	307
అనావృష్టి-అన్నదానము	242, 334	అశ్వలక్షణములు	463
అన్యోపదేశము	548	అష్టదశపద్మబంధము	506
అపేయంబులు, నభోజ్యంబులు	413	అష్టదిక్పతులు, నారిపురములు	45
అపౌత్యనరకము	121	అష్టమీవ్రతము	372
అపసరసలు	95	అష్టవిధవివాహములు	257
అబ్రహము	65	అష్టశక్తులు	45
అభయదానమహిమ	341	అష్టాదశపురాణములు	302
అమితభోజనము	321	అష్టాక్షరీమంత్రము	362
అమృతము	329	అసత్యము	226

	పుట.		పుట.
అసిపత్రివననరకము	121	ఆశ	453
అహల్య	98	ఆశౌచము, తచ్చుడ్డి	417
అహల్యాదూతికలు	533	ఆశ్రమధర్మములు	398
అహల్యాసంక్రందనులు	534	ఆశ్రమవాసపర్వము	307
అహింసాస్వరూపము	448	ఆశ్వయుజశుద్ధనవమి	376
అహోబలశైలము	207	ఆశ్వాసపూర్ణనియతశైలబంధచి	
అక్షాహిణిసంఖ్య	215	త్రకందము	507
అంక్లేయులు	599	ఇంద్రసభ	153
అంజనేయస్వరూపము	70	ఇంద్రుడు	45
అంధకవిస్తతి	15	ఇంద్రోత్సవఫలము	379
అఙ్గలి	320	ఇహపరలోకతాతమ్యము	115
అకాశగంగ	195	ఈడిగగృహము	315
అగిరివల్లి	162	ఈడిగవాడు	315
అచార్యసేవ	384	ఈడిగస్త్రీ	315
అచారపద్ధతి	415	ఈశానలోకము	119
అత్మబుద్ధి	454	ఈశానుడు	48
అత్మశక్తి	454	ఈశ్వరవర్ణనము	26
అదివారవ్రతము	368	ఈశ్వరసభ	151
అదిశేషుడు	76	ఈశ్వరుడు హాలాహలము	
అధ్యాత్మికాదులు	447	మ్రుంగులు	487
అఙ్గోతు, అప్రదూడ	319, 318	ఉచ్చైశ్రవము	327
అయుర్వృద్ధిక్షయకారణములు	242	ఉచ్చిష్టము	412
ఆరణ్యపర్వము	306	ఉజ్జయిని	169
ఆరామప్రతిష్ఠ	343	ఉజ్జయికుంభకము	435
ఆర్షవివాహము	258	ఉత్తరాయణదక్షిణాయన	
ఆలింగనములు	281	ములు	489

పుట.	పేజీ.
ఉత్తానకూర్కానసము	481
ఉత్సాహము	410
ఉద్యోగపర్వము	306
ఉద్యోగి	300
ఉపనయనపద్ధతి	398
ఉపపానములు	382
ఉపహారములు	386
ఉటుమువిషయము	461
ఉలూఖిలబంధనము	475
ఉర్ధ్వపుండ్రధారణము	439
ఉర్దశి	97
ఉర్దశీపురూరవులు	531
ఋణము, ఋణపత్త్రము	322
ఋతుమతి	279
ఋషిశ్రుతూష	284
ఋషిశ్రేణులు	78
ఋగ్వేదము	210
ఎడ్వర్డుపక్షాభిషేకము	600
ఎఱుక, ఎఱుకచెప్పటము	455, 497
ఏకాదశీవ్రతము	369
నికప్రాసనీసములు	512
ఏకాక్షరపదము	507
ఏకాక్షరసంహిత	507
ఏకాక్షరపదము	509
ఏకాక్షరము	161
ఏకాక్షరము	500
ఐరావతము	395
ఐరావతేశ్వరమహావ్యము	188
ఐరసాదిపుష్పదామము	263
కంచి	168
కంగుడు	63
కణ్వము	84
కన్యదానము	338
కపాలాసనము	432
కపిలగోలక్షణాదులు	366
కబంధము	77
కర్ణపర్వము	306
కర్మము	445
కర్క-టకుడు	75
కలహంసశిష్యాదిమహావ్యము	183
కలియుగము	216
కలిరాజు	74
కలిరాజభటులు	75
కలిమిలేములు	299
కల్పవృక్షము	324
కళలు	276
కవిత్రయస్తుతి	16
కవితాప్రశంస	498
కాకి, కాకినాడ	319, 158
కాకినాడదీపస్తంభము (రైట్ హాస్)	318
కామదహనాసనము	498

	పుట.		పుట.
కామధేయపు	325	కు బేగుడు	68
కామము	294	కులాచారధర్మము	405
కాముడు	72	కుశలపులు	59
కాయసిద్ధి	444	కూర్కాసనము	431
కారవీర్యాష్టనుడు	51	కృతతేతాద్వాపరయగములు	221
శ్రాద్ధికమాసవృతము	376	కృతయుగము	222
కాలప్రమాణము	213	కృష్ణబలరాముల బాల్యక్రీడలు	471
కాలము	213	కృష్ణలీలలు	471
కాశహస్తీ	167	కృష్ణసభ	153
కాళింది	103	కృష్ణుడు	42
కాళీయమర్దనము	477	కృష్ణుడు—గోపికలు	482
కావ్యాభిలాష	1	కృష్ణుడుచల్లలారగించుట	474
కావేరి	191	కేదారగారీవృతము	377
కాశీకిదత్తారామకుంగల		కేదారలింగేశతీర్థము	184
సామ్యము	185	కైకాదశరథులు	533
కాశీతీర్థమహిమ	180	కైలాసము	113
కాశీపురము	171	కోటిలింగేశ్వరస్తుతి	5
కాశీవిశ్వేశ్వరస్తుతి	3	కోరుకొండ	208
కుంభకర్ణుడు	61	కోలాటము	320
కుంభఘోణము	168	కౌమోదకి	328
కుక్కుటేశ్వరస్తుతి	4	కౌస్తుభమణి	327
కాగితపుబుట్ట—దుర్మార్గగామి	577	క్రొధము	294
కుక్కుటాసనము	432	క్రొధుడు	72
కుచేలుడు	48	ఖడ్గబంధము	505
కుబ్జ	101	ఖండవదహనము	415
కుబేరసభ	156	భేదరీముద్ర	434

	పుట.		పుట.
గంగాప్రభావము	197	గోగోకము	367
గజేంద్రమోక్షము	541	గోవర్ధనోద్ధారణము	479
గయ	175	గోశకుసలక్షణములు	459
గయము	59	గౌతముడు	84
గరగదానము	339	గ్రహచారము	451
గరుడస్తంభప్రతిష్ఠ	346	గ్రహణము	463
గర్భాధానపద్ధతి	283	గ్రహములు	458
గర్భోత్పత్తిక్రియము	287	ఘటికాచలము	206
గాంధర్వవివాహము	258	చందనచర్మాపద్ధతి	253
గాయత్రీ	359	చంద్రమతి	100
గాయత్రీస్వరూపము	359	చంద్రలోకము	116
గాలిపడగ—ధనగర్వము		చంద్రుడు	308
గలవాడు	577	చక్రము	327
గిరులు	200	చక్రములు	438
గుడ్డికొంగ—కుకవి	577	చతుష్స్థితికళలు	277
గురువారము	381	చమత్కారచాటుపద్యములు	561
గుల్లకండము	509	చలి	321
గృహదానము	339	చాతుర్వర్ణ్యధర్మములు	403
గృహస్థాశ్రమము	399	చాపబంధము	505
గోహాదినిర్మాణము	345	చింత	410
గోదానము	336	చిత్రకూటము	209
గోదావరి	191	చిత్రబంధచిత్రీకండము	506
గోప్రభావము	366	చిత్రాంగి	105
గోపికావస్తాప్రహరణము	480	చుంబనములు	281
గోముఖాననము	432	చెంచులక్ష్మీనృసింహములు	
గోమూత్రికాబంధము	506		524

పుట.		పుట.
చెప్పలజోడు—స్నేహముగొను		తమోనరకము 121
పరోపకారి 577		తలకట్లకందము 509
చైత్రమాసప్రథమము 374		తలవదులు 316
చోళదేశవర్ణనము 490		తలిదండ్రులు 301
చోరసంగ్రహణీయవస్తువులు 316		తక్షకస్తుతి 13
చత్రబంధము 505		తక్షకుడు 76
జగన్నాథము 164		తాటక-తార్కికవర్ణన 106, 502
జగన్నాథుడు 37		తారకమంత్రము 363
జడభరతుడు 59		తారకయోగము 429
జనకచక్రవర్తి 52		తారకాసురుడు 62
జపము 442		తిక్కనస్తుతి 17
జమదగ్ని 84		తిరుమలయాత్ర 186
జయంతిప్రథముజాంబవతి 378, 103		తిలదానము 339
జార్జిచక్రవర్తి 600		తిలోత్తమ 98
జాతకర్మాదులు 397		తీర్థసేవ 185
జోర్దానది 193		తీర్థయాత్రాదిగర్హణము 189
జోలలు 521		తురగజాతిపురుషలక్షణము 276
జ్యేష్ఠమాసప్రథమము 374		తులసీమాహాత్యము 441
జ్యేష్ఠాదేవి 93		తృప్తి-తృప్త 302, 296
జ్యోతిషవర్ణనము 492		తెలుగుభాష 498
టిట్టిభాసనము 433		తోకబుట్ట—లంచముగొను
తెలిగ్రాంతీగ-దేశవార్తలు		కూటసాక్షి 577
తెలుపువాడు 577		త్రివిష్టపేశ్వరమాహాత్యము 183
తటాకనిర్మాణము 344		త్రేతాయుగము 222
తపము 442		దండకావనము 212
తప్తకుంభనరకము 122		దంతభావనపద్ధతి 251

	పుట.		పుట.
దంతక్షతములు	280	దేవదేవిదాసరిసానివేషము	104
దత్తాత్రేయస్తుతి	9	దేవపితృసమాధానము	385
దనుము ✓	412	దేవాలయప్రతిష్ఠ	342
దనుమంతి	100	దైవపాయపంబుల సేవ	450
దర్భ	442	దైవవిశాహము	257
దశమీవ్రతము	373	దొంగసన్యాసి ✓	425
దశరథుడు	53	దొంగసాక్షి	323
దశావస్థలు	406	ద్రోణపర్వము	306
దత్తారామము	158	ద్రోణుడు	58
దానపద్ధతి	332	ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణము	462
దానపాత్రులు	333	ద్వ్యక్షకందము	508
దారిద్ర్యము ✓	239	ద్వారకాపురము	381
దాహము	321	ద్వాదశీవ్రతము	371
దుర్జనపద్ధతి	229	ద్వాదశీస్నానము	381
దుర్జనసజ్జనతారతమ్యము	235	ధనసేననము ✓	237
దుర్జనసజ్జనమైత్రి	232	ధనప్రాముఖ్యము	235
దుర్యోధనుడు	56	ధనురాసనము	432
దుర్వ్యసనములు	296	ధనుష్కోటి, సేతువు	193
దుష్ప్రీతి	278	ధన్వంతరి	69
దుష్ప్రతుడు	53	ధర్మము	333
దుశ్శకునములు	247	ధర్మరాజు	55
దుర్వాసుడు	82	ధారణాయోగము	429
ద్యుతనిరసనము	298	ఘాపదీపనైవేద్యాదులు	385
దేవతాలక్షణములు	310	ఘృవపదవర్ణనము	119
దేవదారువనము	212	ఘైర్యము ✓	411
దేవదేవీమధురవాణులు	103	ఘౌతకర్మము	445

పాట.	పాట.
ధ్యానము ✓ 444	పంక్తిదూషణములు 418
ధ్యానయోగము ✓ 429	పంచభూతిములు 448
నందకము 28 నఖక్షతములు 280	పంచముద్రలు 434
నదీస్తుతి 13 నన్నయభట్టస్తుతి 16	పంచాక్షరీమంత్రము 361
నరకాసురుడు 63	పంపాసరోవరము 195 పగ 410
నరకచతుర్దశి 375	పతివ్రతామాహాత్మ్యము 293
నరకభేదములు 120	పద్మనాయకకులము 308
నరకలోకవర్ణనము 122 నర్మద 192	పద్మనాయకులు 309
నలుడు 50 నవగ్రహస్తుతి 301	పద్మాసనము 430
ననమీనతము ✓ 373	పరవశత్వలక్షణము 278
నవరత్నములు 29 నన్యము 574	పరశురామము 38
నక్షత్రదాససుహిమాతేశయ	పరస్త్రీగమనము 289
నక్షత్రరాసులు 216 గ్రము 340	పరాన్నభుక్తదోషము 418
నాగాస్త్రము 331 నాడులు 436	పల్లశాల 317
నారదుడు 87	పర్విస్సంగహము 306
నారాయణకవచము 549	పర్వతునియోగివేషము 71
నికృంతననరకము 121	పరోపకారము 452 ఫలివల 163
నిత్యసంతోషము 300 నిద్ర 321	పశ్చిమస్థానము 433
నిద్రబాంధవజాలనిమనుజులు 321	పక్షిశకునలక్షణములు 459
నియమము 455 నియోగులు 573	పాంచజన్యము 327
నిర్గుణము 445 నిర్మతిలోకము 118	పాంచరాలిమతము 379
నివ్యాభులు 522	పాండవులు ✓ 54
నిత్యపమహత్త్వము 345	పాండవులకార్యసాధకత్వము 323
నూజవీడు 161	పాండవులమారువేషములు 54
నేత్రరోగము-తచ్చికిత్స 494	పాతాళగంగ 196 పాతాళము 119
నైమిశము 210 నైర్మతి 48	పాతాళిశుద్ధి 414
నామము	

	పేజీ.		పేజీ.
పాపకార్యములు	132	సైతాచనినాహము	259
పాపాత్ములు	139	పొగాకు	573
పారిజాతిము 328	పార్వతి 93	ప్రజ్ఞ 409 ప్రిణవము	434
పాశుపతాస్త్రము	331	ప్రతాపవాక్యములు	406
పాపండులు 415	పితృకర్మ 302	ప్రత్యాహారము 436 ప్రయాగ 176	
పితృభక్తి 302	పీడికాపునము 156	ప్రహ్లాదచరిత్ర 538 ప్రహ్లాదుడు 66	
పుణ్యకార్యములు	130	ప్రాజాపత్యాసురనిహానములు 258	
పుణ్యస్థలు	190	ప్రాణాయామము	436
పుణ్యలోకము	129	ప్రాతస్నానాదులు	254
పుణ్యలోకభోగములు	130	ప్రాయశ్చిత్త పద్ధతి	418
పుణ్యక్షేత్రములు	179	ఘోషసమాప్తవ్రతము	376
పుణ్యాత్ములు	134	బంధక విత్తము	504
పుత్రిగర్హణము	314	బంధననామములు	282
పుత్రిమృతి	313	బడరీవనము 212 బలరాముడు 41	
పురాణపఠనము	302	బలిచక్రవర్తి	51
పురాణలక్షణములు	302	బహుపత్నికుడు	283
పురాణశ్రవణము	302	బాహ్యభ్యంతరతీర్థములు 189	
పురుషవశ్యోపధములు	279	బిల్వశలచమీవ్రతము	373
పురుషులబూటక శుభపథాదులు 282		బిల్వణకవి 68, 527 బుధలోకము 117	
పురుకుత్సుడు	50	బృహస్పతిలోకము	117
పురురవుడు	50	బొట్టు-ముఖచిహ్నము	439
పుష్పధారణపద్ధతి ✓	252	బొబ్బిలి 162 బ్రహ్మచారి	422
పుష్పమాలికాబంధము	506	బ్రహ్మసూతుకులు	316
పుష్పగుచ్ఛబంధము	506	బ్రహ్మపీఠిష్ఠ	343
పుష్పబంధము 507 పూతన	106	బ్రహ్మయజ్ఞము	360
పూర్వతానము	433	బ్రహ్మచర్యాశ్రమము	398
పెనుగొండ	208	బ్రహ్మరాక్షసాశ్రమము	317

పుట	పుట
బ్రహ్మ 17 బ్రహ్మవిష్ణునము 424	భ్రమరగీతలు 543
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరలో	మంచు 322 మంత్రములు 361
కములు 116	మంత్రయోగము 430
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరస్తుతి 2	మంత్రీలక్షణములు 310, 560
బ్రహ్మహత్యాస్వరూపము 317	మందరగిరి 203, 430
బ్రహ్మసభ 149	మందోదరి 106 మందర. 107
బ్రాహ్మవివాహము 257	మణికిర్ణిక 180 మదము 293
బ్రాహ్మణధర్మము 403	మధురాపురము 163
బ్రాహ్మణప్రభావము 364	మననాశ్రమము 87
బ్రాహ్మణతరస్కారదోషము 365	మనస్సు 438 మనుజులగురువు 299
బ్రాహ్మణపూజాఫలము 365	మనోవాక్కాయకర్మము 451
బ్రాహ్మణవిత్తావసరణము 365	మన్మథస్తుతి 301 మయసభ 156
భద్ర 102 భరతుడు 58	మరణచిహ్నములు 457
భాగవతులు 347	మహారాజవనిర్లసము 121
భాద్రపదశుక్లచతుర్థి 375	మహిషాసురుడు 64
భారతమాహాత్యము 303	మహేంద్రస్తుతి 9
భార్యలేనిబిడుకు ✓ 292	మహాత్పాతములు 248
భార్యభర్తలధర్మములు 291	మాంసభక్షణము 449
భార్యవియోగము 292	మాఘన్నానము ✓ 330
భీమరథి 193 భీమేశ్వరస్తుతి 5	మాణిక్యము గుణవంతుడు 577
భీమేశ్వరుడు 37	మాతృభక్తి 392 మాత్సర్యము 296
భీష్ముడు 57 భువనములు 115	మామీప్రభావము ✓ 453
భూగోళము 488 భూచరీముద్ర 434	మాధవుడు 35
భూదానము 337 భూలోకము 489	మార్కండేయులు 87
భూషణధారణపద్ధతి 252	మిత్రవింద 102 మిత్రవిరహము 323
భైరవుడు 36 భోజరాజు 52	మీమాంసకవర్ణనము 503
భోజననియమములు 255	ముక్తపదగ్రస్తము 510

పదం.	పదం.
ముని, 423 మునికవ్యక్తులు 427	యోగాసంబంధములు 430
మునిసలిమగఁడు - పదును	యోగి 423 యోగిని 426
మొట్టమొదట 203	యోగిభర్తములు 402
మూలసహస్రము 223	రంభి, రతీదేవి 96
మూలపద్ధతి 231 మూర్ఖ 411	రాజకవ్యక్తి గుణము 299
మూలకము 319 మృత్యుక్షణము 474	రాజనర్మనామము 400
మేఘవిషయము, మెఘము 460, 461	రాజసంబంధము 400
మేనకావిశ్వానియ్యము 98, 531	రాజసంబంధము 400
మేనకకము 262 మేరుగిరి 202	రాజసంబంధము 400
మేలుకొలుపులు 531	రాజయోగము 423
మోహము 296 మోహిని 94	రాజనూయము 280
మోహుఁడు 73	రాజసేవకులు 557
మోక్షసాధనములు 346	రాజసేవాధర్మములు 557
యజ్ఞము 386 యజ్ఞశాల 388	రాభాగ్యములు 529
యజ్ఞోపవీతిధారణము 441	రామశ్శిష్టపక్షాభిషేకము 44
యతిధర్మములు 401	రామనామమానిత్యము 152
యమశాస్త్రనిధింజనము 475	రామసర్వభిషేకము 483
యమనియమములు 486	రామాయణపాఠము 307
యమకింకరులు 122	రామానుజమతము 491
యమసభ 155 యముఁడు 47	రాముఁడు 40 రామేశ్వరస్తుతి 10
యక్షప్రశస్తిములు 536	రామేశ్వరుఁడు 36
యాగభాగానన్తము 388	రామేశ్వరయాత్ర 188
యాచకుఁడు 298	గానముఁడు - సన్యాసివేషము 60
యాజ్ఞవల్క్యుస్తుతి 12	రామేశ్వరము 258
యామినీపూర్ణతిలకా, బిల్వములు 101, 527	రామేశ్వరము 410
యోగపద్ధతి 427	యోగి 423

	పాట.		పాట.
విష్ణుభక్తపూజ	350	వేశ్యాప్రాయాభిగమము	269
విష్ణునామసంకీర్తనామములు	351	వేశ్యాధర్మములు	267
విష్ణుభక్తి 347 విష్ణుకథలు	350	వేశ్యామూర్తిధర్మములు	269
విష్ణువర్ణనము	20	వైకుంఠము	110
విష్ణువర్ణనము	66	వైఖానసముని	86
విష్ణుసభ 150 వీరభద్రుడు	38	వైఖానసులు	496
వీరభద్రచాచలము	205	వైద్యవర్ణనము	493
వీరమహేశ్వరాచార్యవసులు	190	వైదికులు	573
వీరముష్టినాగు	314	వైదికరణవిష్ణునము	503
వృత్తులు 405 వృద్ధముని	436	వైరాగ్యము ✓	454
వృద్ధబ్రాహ్మణుడు	426	వైశంపాయనుడు	85
వృద్ధవేశ్యలు	107	వైశ్యధర్మము	404
వృషభేంద్రుడు	77	వైశాఖమాసవ్రతము	374
వృషజాతిపురుషలక్షణములు	276	వైష్ణవలక్షణములు	310
వృషోత్పత్తినమహిమ	346	వేదాంత 165 వ్యాసస్తుతి	15
వృక్షపుష్పఫలలక్షణములు	460	శంకరాచార్యులు	810
వృక్షారోపణము	344	శంఖచక్రాంకితములు	363
వేంకటగిరి	167	శకుంతలాదువ్యంతులు 99,	532
వేంకటాచలము	204	శత్రుతుల్యులు	299
వేంకటేశ్వరస్తుతి	2	శనిశ్రీఘోదశీవ్రతము	371
వేంకటేశ్వరుడు	34	శనివారవ్రతము	367
వేంకటేశ్వరసనము	297	శనైశ్చరలోకము	117
వేణుగానము	476	శమంతకమణి 327 శమము	412
వేదవ్యాసుడు 79, స్తుతి	15	శరణాగతిరక్షము	341
వేదములు 331 వేదోత్పత్తి	497	శల్యపర్వము	306
వేదాంతము 454 వేదము	328	శశిజాతిపురుషలక్షణములు	276
వేశ్యాగర్హణము	269	శాండిల్యమాని	86

	పుట.		పుట.
శాంతివ్రతము	378	సంఖ్యాసీకము	215
శాంతినిముద్ర	434	సంచారములు	438
శార్దూలాని, శార్దూలు	33, 327	సంతానవృత్తములు	379
శివకవచము	550	సంతానసూనము	325
శివకథాశ్రవణము	355	సంధ్యావందనము	358
శివనామసంకీర్తనము ✓	356	సంస్కృతకవిస్తుతి	15
శివపూజ 354 శివభక్తి ✓	352	సగరుడు 51 సజ్జనపద్ధతి ✓	227
శివభక్తుఁడు	353	సజ్జనసాంగత్యము ✓	233
శివరాత్రివ్రతము ✓	376	సత్యలోకము	114
శివవిష్ణుపృతిష్ఠలు	343	సత్యము 224 సత్యభామ	102
శివాలయము	496	సత్త్వరజస్తమోగుణములు	413
శుభశకునములు	244	సనత్కుమారుఁడు	85
శూద్రధర్మము	404	సన్న్యాసాశ్రమము	400
శేషశయ్య	77	సప్తమీవృత్తము	372
శోభనగీతము	522	సప్తములు 79 సమాధి	445
శ్రావణమాసవ్రతము	374	సమస్యలు 580 సరమ	105
శ్రావణశుద్ధదశమి	375	సరస్వతి 90 సర్వపురము	158
శ్రీకారము 1 శ్రీరంగము	177	సర్వతోభద్రశ్లోకము	509
శ్రీరంగశాయి	31	సర్వలఘుసీసము	510
శ్రీవిలుబుత్తూరు	168	సహగమనము	293
శ్రీశైలము	206	సాంఖ్యయోగము	429
శ్రీశైలయాత్ర	187	సాముద్రికము	455
శ్రోత్రియుఁడు	425	సారంగధరుఁడు	67
శ్లేష్మాదిరోగములు	495	సాలగ్రామమహిమ	442
షట్పక్షివర్ణము	49	సాందపురాణము	307
షడక్షరి 362 షట్కళిముద్ర	434	స్తానబలము	452
షోడశకళాస్థానములు	277	సింహాచలము	205

పాట.	పాట.
సింహాసనము 432	స్త్రీవశ్యావధానములు 279
సింహాసనము 431	స్త్రీహితోపదేశము 495
సింహాసనము 423 సుగ్రీవుడు 12	స్వస్థానము 430
సీతాశీశంభము 433	స్వస్థానము 456
సుందోపసుండులు 50	స్వస్థానము 299
సుఖసుఖములు 209	స్వస్థానము 115
సుభద్రాపురుషులకి సుదంతి 103	స్వస్థానము 108
సురాపాననిరసనము 298	వాతయోగి 428
సువర్ణచానము 333	హనుమత్కుండము 184
సూతధర్మములు 560	హని నాపురము (భిల్లి) 165
సూతస్తుతి 12 సూత్రము 15	హాస్యము 410
సూర్యభేదనకుంభకము 434	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
సూర్యనమస్కారము 360	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
సూర్యుడు 308	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
సూర్యలోకము 116	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
సేనాపతిధర్మములు 560	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
సోమరాజుపల్లి 163	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
సోమవారవ్రతము 368	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
స్త్రీకళాస్థానములు 277	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
స్త్రీపురుషకళాస్థానములు 277	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
స్త్రీపురుషకళాస్థానములు 273	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580
స్త్రీలవలపు నేటుంగుట 273	హిందూ సాసనసంస్కృతం 580

శ్రీ
పరమేశ్వరాయనమః

పరనరత్నాకరము

తృతీయభాగము

శ్రీకారము

శ్రీకారము శుభకర మగు

శ్రీకారము సకలకార్యశిద్ధి నొసంగున్

శ్రీకారము గీర్తిద మగు

శ్రీకారముఁ గృతుల నాదిఁజేకూర్చుఁ దగున్.

1

(చాటుభార.)

శుభదేవతాత్రయంబును

శుభఖచరత్రయముఁ గలిగి శుభవాచక మై

యాభినుతిఁ గాంచినకతమున

శుభములు శ్రీకారమునను జొప్పడు టడదే.

2

నుమనోమనోభిరంజనము అక్వా 1 చద్య 1.

కావ్యాభిలాష

ధరణిఁ దొమ్మిది లిబ్బులు శివాచుకొన్న

వాని కైనను ధనకాంక్షుఁ టోనియట్లు

కృతులు పదివేలు గైకొన్నఁ శ్రీకారముఁ

దైనవానికిఁ జగదు కావ్యాభిలాష.

3

కుటికాచలహహత్యము పీఠిక చద్య 19.

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరస్తుతి

- సీ. తతకుష్ఠనత్వప్రధానవిగ్రహుల నిశ్చయ రజస్వల్త్యైశ్వర్యమోగుణకుల
స్వసాధర్మశృంగారశైర్యాగ్యవేషుల, విశ్వోద్యవస్థితి శిలయకరులఁ
డప్రకాశననీగధరచంద్రవర్ణుల, శుభికమండలుచక్రశూలధరుల
భవనత్యైశ్వర్యం శైలాసవానుల, మోహనభగవపుషి వాహులను
గీ. షడ్గుణైశ్వర్యయుతుల భాషాపూర్వ, సన్నగుంగళ దేవతానగ్వమంగ
శాధివతుల సాక్షాత్పరమాత్మయయుల, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులఁ బ్రస్తుతింతు.
సీతారామాంజనేయసంచాదము, పీఠిక, పద్య, 8.

- ఉ. చల్లనిపుట్టినిండ్లుగలచాన లుగంబున మేన మోమునం
దెల్లపుడున్ వనించి కడుఁగినింపులు గుల్కంగఁ బ్రేమ మీలు ను
త్ఫలమునోబ్బతన్ బ్రకటఁ మూర్తియు నై సగ మై విలీన మై
తెల్లమి నుండు మూర్తుల నుగ్గీర్ణతతో నుతియింతు మున్యగన్.
కిరాతాద్వనీయము, ఆ 1 ప 3.

వాణీలక్ష్మీపార్వతీస్తుతి

- కా. బ్రహ్మాండంబు సృజించఁ బెంప సమయింఁపిం బాలుసామర్థ్యముల్
బ్రహ్మాపేంద్రనగేంద్రచాపులకు సంఘాదించుచున్ వాణీన్
బ్రహ్మైక్యకవివేకమిచ్చుచును సంఘాదించుచుం బ్రోవు నా
కామీప్రీతులంగళ దేవతాగిరిజలం బ్రార్థింతు సక్రాంతమున్.
సీతారామాంజనేయసంచాదము, పీఠిక ప 4.

వేంకటేశ్వరస్తుతి

- సీ. అలమేలుమంగామనోబ్జభృంగ పరాకు, యవారహదానవపహర పరాకు
క్రితిరుపతిమహానింహాసన పరాకు, దివిజాధినాథవైభవ పరాకు
నకలర్థక్షజనరక్షణవిచక్షణ పరా, కజరవందితపదాంబుజ పరాకు
కమనియనందీప్తగరుడవాహపరాకు, శతకోటిమన్మథాకృతి పరాకు
గీ. దేవర పరాకు తిరుమలాధిప పరాకు, మాయలే స్వామిచాగుభాగ్యాయుండు
మాగుధులు చేరి నముఖంబువేగ విచ్చు, నలుపుమీఱంగ నిజవాహనంబు డిగ్గి. 7
ప్రబంధ రాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 79.

సీ. బహుచిత్రచిత్రప్రభావాయ భావాయ, కల్పితాఖిలలోకకారణాయ
 ధీజనన్తుతవాసుఁడేవాయ దేవాయ, సందితాశ్చిత్రసందఁకసంపదాయ
 నశివలోచన జగన్నాథాయ నాథాయ, దానకామితఫలదాయకాయ
 సస్మనీంద్రనుహ్మన్నికాంతాయ కాంతాయ, పరమపావనభక్తపాలనాయ
 గీ. శంఖదక్ష్గరాయ తాక్ష్యగ్వజాయ, శేషశైలిహారాయ క్షిప్రకాయ
 విద్యక్రితేంకపేకాయతే నమోస్త,టంచు విమలించిమటియునిట్లంచుబొగడె.

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 3 వ 124.

సీ. అమృతావ్యయమునఁ నమరితివే కాని, నిజముగా వాపేరుఁ నీకుఁ దగునె
 యడఁగఁ బద్మలయేఁప్పుడ వనిపరిగి తే,కాని నీ కాపేరుఁ కలుగఁదగునె
 రహిని శ్రీలేఖవఁగ మహాహితుఁడవని, తనరితి వే కానిఁ తగునె నీకుఁ
 బరగ నాగేశవిఁకక్షుండ వనియొప్పి,తివె కాని యూపేరుఁ దెలియఁ దగునె
 గీ. తనిలి రాత్రిచరాంతకుండవను చీపు, తనరితివె కాని యూపేరుఁ తగునె నీకు
 నార నీ కవి యోచింపఁవగుటపెద్దె, మత్తిరిపుహర్త యలిమేలుఁ మంగభర్త. 9
 సీ. మహాదేవమిత్రీ శుంభదృక్సనచైత్ర, జలజాతదశనేత్రఁ జలదగాత్ర
 యరిచయభీమ నిర్జ్వరవాధనుతనామ, నుందిరజితకామఁ నుగుణధామ
 కాన్తుభవతు సత్కల్పలపుండరీకాక్ష, నర శేభహర్యక్షఁ మురవిపక్ష
 యశీవేలుమంగచిత్రాంభోజపదభృంగ, కరుణాత్ముఁడౌపాంగఁ చరణంగ
 గీ. మహితనవనీతచోర దుర్మదవిదూర, పంజపాండవక్షుఁగ్గృగవిశిక్ష(?)
 యమరచాతకవారిదఁయంబాజపద, కల్మషత్పినినాశ వేంకటగిరీశ. 10

కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 2 వ 88, 89.

కాశీవిశ్వేశ్వరస్తుతి

ద్వి. జయ భక్తమందగఁ నజ్ఞనోద్ధార, జయ సద్గుణాధారఁ సంసారదూర
 జయ సక్ష్మపాలాలఁ కాశీత్రిశూల, జయ మాతాశననేత్రఁ జలజాతుమిత్ర
 జయ మేరుకోదండఁ జయ విష్ణుకాండ, జయ నిర్జితాసంగఁ శశిధనశాంగ
 చారుకోమలహాసఁ చతురవిలాస, గారిమనోల్లాసఁ కాశీనివాస.

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. గాఢ. భా 2.

సీ. క్షీరాద్ధిసంభవఁక్షేలానలోగ్రీకి,లారశీనీలకంఠాజిరాయ
 పవనాశనాధీశఁపర్యంకకంకప,తాస్తమిత్రీపురాసురాయ

- మాబిందుచంద్రికాఃజాలస్సుగర్జన, నిమ్నగాక్షైఃపేంధీసరాః
పాపనాచారసంధ్యక్షలోకానీక, మానసాంభోజాతశ్రమధుకరాయ
గీ. వసుమతీధంకవ్యతావర్తులస్త, నాగ్రికాశ్మిగమరభేదోదంతరాయ
మందిరాయితైలాసంకందరాయ, నాస్త్రచంద్రంబరాయ తుభ్యంసమాస్తు.
పాఠశ్చందోహాఖ్యానము, ఆ 4 ప 22

- ప. చుగియూరు పండ్రెండుపరియలు చక్రము, లిట్టట్టుగదలసి యట్టితేరు
మేనులుతోమ్మిది యూనినసారథి, నవరిమితంబులై నట్టివారులు
మాండగములతోడఁ గూడినచాపంబు, వేయితెలుంగుల యెలయువారి
దళవిధాకృతులచేఁ దనరినజాణంబు, త్రివ్రకారంబులఁ దివురుదృష్టి
గీ. యిట్టి పరికర మెల్లఁ జేపవట్టివింగి, బలుచుగురియగుతిగవీశ్వఁ బడ నడంచి
జయముఁ గొన్నట్టి నిన్నెన్నఁ శక్య మగునె, కాకికాశ్వనాథ విశ్రాంతమననాథ.
బలరామక్షేత్రమాహాస్మృతము, ఆ 2.

కుక్కుటేశ్వరస్తుతి

- పీ. చిన్నివెన్నలతేఱు యెన్నైన నీకపుష్ప, ససమిందు పులితోలుపట్టుసాలు
చిలువలయొకిమిఁడు యలఁమానీకపుఁజాలి, వాటంపుఁ దెలిగిబ్బ యారువంబు
గఱికిపూజల మెచ్చు యాగారులొమడుండు, వలిగొండకూతురు యలపు టింతి
జేతేతుటుములెల్లఁ జేతి కొల్పెడు బంట్లు, మనువెండిగుబ్బలి యునికిపట్టు
గీ. నగుహఁ తెలువొందఘనంబులమదిసంబు, రమణఁజాలించునిన్నునేఁ బ్రస్తుతింతు
బుధనుకరిలాస వీధికాపురవివాస, మమదహితకోటిసంకాశ యకుక్కుటేశ. 12
పీ. బృందారకామండ యందారవీతాఘ, బృందారవిందాక్షువందనీయ
పాటిరవర్ణేందు యోటిర గౌరీవ, ధూటిరతానిత్య యోటితేజ
జోటిరథాంబోధి యూటిరగంగాపగ్ని, వేటిరవామోద యూటిహరిణి
వీహరవాగ్భుమిఁనీహితహారాని, లాహర వర్యాభివాహనాన్వ
గీ. శర్వ సర్వజ్ఞ ద్యుహాఖర్వగర్వ
సర్వతూర్వామరొదగ్గ యాకాన్వరహర
పారమకుమార సంతతోదారవీర
చారుతరకుక్కుటాకార యజయ నుధీర.

భీమేశ్వరస్తుతి

- గీ. విశ్వనకు కాశ్యపునకు విశ్వేశ్వరునకు, విశ్వరూపాత్మకునకు మహేశ్వరునకు
క్రిస్వయంభూమహానుభావస్నిగ్ధలింగ, భీమసాధేశ్వరునకు సర్పింతు మనసు.
- గీ. భీమ భీమేశ్వరేశ్వరభీమనాథ, భవభవారణ్యపావక భవ్యమూర్తి
భర్గ ఫాలాత్ భస్మి తాంగ భజివిభూష, శిఖిశిఖాభాసమానభజింతు నిన్ను. 14
- గీ. శర్వ సర్వేశ్వరేశ్వర సర్వవశ్యు, శర్వ సర్వప్రదాయకు సర్వధాత
శర్వ సర్వంసహమహీచక్రధరుని, శర్వ వర్ణింతు దేవతాసార్వభౌమ. 15
- కా. వేదాతీతుని వేదవేద్యుని శివున్ వేదాంతవేద్యున్ భక్తున్
వేదాంతోపనిషద్విహస్యముఁ జతుర్వేదీహారాలయన్
వేదాంగాదిపురాణముఖ్యవిలసద్వేద్యాగమప్రక్రియా
వేది నిన్ను భజింతు నెమ్మనమునన్ విశ్వేశ భీమేశ్వరా. 16
- క. కామేశ్వరు సీశ్వరునిం, గామితఫలదానకల్పకముఁ గామరిపున్
గామాతీతుని దేవ, గామిణి నిను నాశ్రయింతు గౌరీరమణా. 17
- క. ఆనందజ్యోతిని బరమానందానందమూర్తి సవ్యయునిఁ ద్రిలో
కానందామృతదాయి మహానందుని వృషభవాహుఁసభిషక్తింతున్. 18
- సీ. ఓ మహాలింగంబ యో మహాదేవుండ, యో మహాత్ముండ దేవ యోమహేశ్వ
యోమహాసంవత్సరియోగదీక్షాదత్త, యోమహాపాపేధనాఘదహన
సీమూర్తిసంస్మృతి సీ నామసంస్మృతి, సీకథాశ్రవణంబు నిఖిలదురిత
యూథాంధకారనూర్వోదయం బఖిల కల్యాణనికాయపంప్రాప్తిహేతు
- గీ. సంవికాతుచతుర్భద్రయోగరాగ, పరిమళాసారవాసిత తాహుమధ్య
వక్షిణాపథకాశికాంతర్విహార, గిరిశ క్రిభీమనాథ రక్షింపు మమ్ము. 19
- క. ఈసప్తమనిస్తోత్రము, వ్రాసింఁ జదివినను వినిన సర్పిలించిన గై
లాసపతిదత్తవాటిని, వానుఁడు జనులకు నభీష్టవరము లొసంగున్. 20

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 5 వ 182, 189.

కోటిలింగేశ్వరస్తుతి

- గీ. వేవేలకోటుల వేడిచెల్లలప్రభల్, నించువాఁడు ప్రభల మించువాఁడు
వలగొనుభక్తుల తలపులు చేకూర్చి, యేలువాఁడభుముల దోలువాఁడు

పరమార్థము నొందిచ్చి * సహజనిగతుల నా, లించువాండగుల నూ * లించువాడు
 వింతవేడుకల దిశంతటనే ప్రకాశించువాడు, దానతుల్ * గాంచువాడు
 గీ. మొల్లము దనర్చి వెలయుశ్రీయెల్లమంద, నగనగానీకమందిరు * డైనవాడు
 కోటిలింగేశ్వరుడు గడు * గూర్చివెలయు, సగనకవిలాపముశ్చ * మొసంగుగాక.
 ఓం నమో వరదానందాయ నమః, ఆ 1 వ 12.

సృష్టికై బహుయొనరించిన సూర్యస్తుతి

- గీ. యోగిజనము లెవ్వనిబరంజ్యోతిగాగ, దలఁతుగభిలమయాశ్శు * దైవలంగునెవ్వ
 దరయ సకలంబు నెవ్వని * యందుండు గలుగు, నట్టిగవిశి * మ్మొక్కదన * సముగ్రభక్తి.
 ఉ. ఏనుహితాత్మ * దెవ్వడును * నెంతయు వెల్లుచు నుండు ఋగ్వజా
 స్వామరుయైకమూర్తియ * విశంపద నే నిగమాత్మ * దర్శన
 త్రామయనూత్నత * న్విలుంగుండు * దక్షయు నే త్రిగుణాత్మ * దోంకృతి
 శ్రీమయలీల సంతతము * జెల్వగు నాగవి శేను మొ * క్కదన. 23
- క. శ్రుతిరూపుడు * గ్రథరూపుడు, నకులబ్రహ్మకరూపు * దాశ్శ్రుతిహారా
 ధితరూపు * దాన్యు * దన్వయు, దతిలేజుండగు ది * శేకు * నభినందితున్. 24
- క. ఆచరిమితమైననీయు, గ్రీపునేడిమి * బాణు లెల్ల * గ్రాంగిడుదేజం
 బుపసంపారింపు నృ * స్థితి, విపరీతము పుట్టకుండు * విశ్వమయాత్మా. 25
 మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 వ 81, 84.

అదితియొనరించిన సూర్యస్తుతి

- క. పరమందై నూత్నంబై, పరిపూర్ణంబై మమమ్మ * బ్రభవంబై ను
 స్థిరమైనబ్రహ్మ శ్రేణము, ధరింబుంచిననీకు మొ * క్కదను నే ద్యుమణి. 26
- క. జగముల నుపకారంబుగ, దగుతటి నుదయించుచున్న * తాపకవిలస
 న్నిగమమయతీవమూర్తికి, గగనమణికి మొ * క్కద నృ * కాశితభక్తిన్. 27
- క. భువనార్ధము రసనా, చనము జేయుచును సకల * జగమున కాపాల్స
 యనకరమగురూపముగల, భువాత్మ * డగు నీకు వినుతి * గావించు ని. 28
- గీ. బ్రహ్మ శ్రేణవ రుద్రరూ * పములు నీవ, యింద్ర పాపక యను జల * ధీశవన
 ధనదరూపము నీవ చంద్రధర మేది, నీద్ర భూ * వార్ధిరూపములీవి తరణి. 29
- క. యాగములను సతతాంత, ర్యాగములను నిమ * భజింతు * రగనినుపగ్గుల్
 యోగులు తిద్దిమాత్యనుభ, భోగంబుల * నను * భువనస్తూత్యా. 30
 మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 వ 82, 83.

విశ్వకర్త యొనరించిన సూర్యస్తుతి

- చ. కనదరుజాంబుజాతనవత్కాంతి నుదంతితభూరిచాతుకాం
చనరుచిఁ దప్తతామ్రవిలసద్యుతి నుత్పలసత్ప్రవాళదీ
ప్తి నిజతనూద్గతాంకుతతి ♦ దిక్కులఁ బర్వ చెలుంగనొప్పునీ
దినమణికి న్నభోమణికి ♦ దేవశిరోమణి కేమ మ్రొక్కెదన్. 31
- చ. ఘననిబిడాంధకారదిపుఁఖండనచండమయాఖరాజిచే
ననుదినము స్ప్రిభాతమలఁమందమృతాంకుమరీచివేడి గా
వనజము లల్లసిల్లఁగఁ దొవల మొగుడన్ బ్రథమాద్రుఁ బొల్పు నీ
దినమణికి న్నభోమణికి ♦ దేవశిరోమణి కేమ మ్రొక్కెదన్. 32
- చ. దినశరయువృద్ధియతనుఁ లేజము ద్రచ్చెద భక్తి నీకు వం
దన మొనరించుచు కృపానిధంబుల నిన్ను నుతించుచు స్తయ
న్నను కుభదృష్టిఁ జాడుము పఠనాతనకారుణికాగ్రగణ్య య
త్యనుపమపుణ్యసర్వనిగఁ మాతృక నన్ను ననుగ్రహింపుమా. 33
- మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 122, 126.

బ్రాహ్మణగణ మొనరించిన సూర్యస్తుతి

- సీ. ఆదిత్యు నూర్యునిఁ నర్యముఁ బూష స్వభాను దివాకరుఁ భాను సవిత్య
నక్షరుఁ జరము సిఁతాసితవర్ణుని, భాస్కరు దుష్ప్రిత్యుఁ ♦ బంకజాపు
రవిఁ బ్రళయాయంతకు ♦ రక్తపీతుని దీప, దీధితి నవితయ్య ♦ దీర్ఘరూపు
యజ్ఞాగ్నిహోత్రవేదావస్థితుని యోగి, నిత్య ననంతుని ♦ నిగమవేద్యు
గీ. నూర్యు మిత్రుని నఖిలలోకైకరత్న, శ్రుతు నుణయుక్తుఁ బరమదయానురక్తు
కాంతు నిన్నుఁ బ్రభాకరు ♦ శరణు వేడి, సంతతము నినుఁ గొల్తుచుఁ సంతభక్తి.
క. మర ధనుజ ఖచర కిన్నర, గరుడోరగ సిద్ధ తారకాకాగ్రహములయం
దరయంగ నధిక లేజ, స్ఫురితుండగు జేవు శరణుఁ జొచ్చెద మర్థిన్. 35
- గీ. గగనమననుండి నిజమయాఁఖములఁ జేసి, యవనితలమును విశలానుఁ సంతరిత్తు
మునుచెలింగించుచున్నా ప్రకమూర్తిఁ దాల్చి, చరగుజేవునిగొలుతుముఁ శరణువేడి.
అ. అరయ బ్రహ్మ యన మఁహాదేవుఁ డనవిష్ణుఁడనఁ బ్రజాపతి యనఁ ననిలుఁడనఁగ
సంబరం బనంగ ♦ ననుటఁ దా నేదేవుఁ, డట్టి భానుఁ గొల్తు ♦ మర్థిత్తోడ. 36
- మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 156, 159.

అగ్నిస్తుతి

కా. భూతాధానుడవై మహాధ్వంకశాఘాజ్యుండవై యాగమ
వాగ్రస్తుత్యుండవై నురార్చితుండవై * బ్రహ్మణ్యజేవుండవై
శ్రాంతస్మార్తగుభక్తియాధిపతివై * శాంతాంతరంగోజ్జ్వల
జ్యోతిరూపుండవై వెలుంగునిను సంస్తోత్రం బొనరున్ శిఖి.

క. దేవతలకు నీవ ముఖము, దేవతలకు నీవ బ్రతుకుం * దెరువు హుతపహా
దేవతల కల్ల నాత్మవు, నీవ సకలదేవతలను * నీపాణింబుల్.

29

కా. నీకుం దెవ్వడు వేల్పుహవ్యములాగి * స్తేఘములై వర్షము
జ్వేలు స్తేదని నోపధుల్లుగుం దళివైన వ్రవశ్రేణి దీ
ర్ఘాయుర్వృద్ధి వహించి యధ్వరము లుచ్చ్యత్ప్రీతిఁ గావింపఁ గా
నాయజ్ఞంబులఁ దృప్తిఁ బొందుదురు నాకాధీశ్వరు ల్వావకా.

40

క. జలముల నీవ సృజించితి, జలముల యగ్ని యగు నీకు * జనన మొనర్చె
జ్వలములు నీచేఁ బక్వములగుచుఁ బ్రాణులకుఁ జేయుఁబుట్టి హుతపహా. [41
మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 వ 50, 53.

సీ. పావకశిఖి సర్వభక్షణుడవనాపు, విజయ ధనంజయభీతిహాత్ర
సప్తజిహ్వశలఃజ్వలనధూమధ్వజ, స్వాహామనోహర * తాపితాక్ష
శుక్లమేషురూఢ * శుద్ధజటాబద్ధ, గౌరవర్ణారుణకమలనయన
తపనయజ్ఞేశ్వరఃపదహనదిక్పతివహ్ని, యాశుశుక్షణికామితార్థఫలద

గీ. దేవదత్తనద్యునుస్తకః * త్రిదశనంద్య, సకంజీవాత్మకన్ధ విశ్వచక్రకాశ
రూఢచాతిత్రి విశ్వానంతరినుభ్రుత్రి, యతిపవిత్ర నమస్కార * మగ్నిహోత్ర.

గీ. నీవలనఁ దృప్తిఁ గాంతురు * నిర్జరులును, తనియ యజ్ఞఫలం బిచ్చుదాతవీవు
నీచె కనుపట్టువేల్పు వీనిఖిలమునకు, ఘనుండ నినుఁబోలు దైవంబుగలదెజగతి.

ఆ. గంగమొదలునదులు * కడలిలోపలఁ బడ్డ, నీరు వెల్లుపొంగి * నింగి ముట్టి
కల్లి విరియ కుండ * విలయ మొందింతువు, పానశక్తి నీదె * బడబడహ్ని. 44
యజ్ఞపల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

సీ. నిఖిలాగమస్తోత్రానిరుపమతేజఃప్రచార మేషురూఢగౌరవర్ణ
లోహితంబక జటావాహ చతుశ్శృంగ, సప్తజిహ్వ త్రిపాదశరసిహస్త

తృతీయ భాగము

మండలము దాస్త్రమండలస్థితమారి, దంబరనేత్ర విశిలంబచరిత
జగదంతరాత్మకపజ్జనపూజిత, నకలభువనసమస్పారనిభవ
గీ. యమితనత్సంగ గురునిర్మలంతరంగ, ప్రిణవపల్లానమంగ శ్రీపావనాంగ
భక్తచిత్రాబుభంగ విశవత్సభంగ, వరదయాపాంగపాప తిమిరవతంగ. 45

చ. దివిజాలు నీమఖంబుననెత్తప్తి వహింతురు నేడ మెల్ల ని
న్నవనిఁ బరాత్పరండవనుఁ సాహవనీయము దక్షిణాగ్నిసం
భవమగునీదు మేనను కుభశ్చిదపావనరూప యోక్తితూ
త్యవకలనపరిమోదమునిఁనన్నతభావుకచిత్రసంయుతా. 46

ఆ. యజ్ఞకర్త పీఠుఁ యజ్ఞేశ్వరుఁడ పీఠు, యజ్ఞభోక్త పీఠుఁయజ్ఞపురుష
యజ్ఞ యజ్ఞఫలదఁయజ్ఞనియంత్రిత, యజ్ఞపాలదేవఁ యగ్నిదేవ. 47

ఓం నమో వరదాసునామ, ఆ 3 ప 202, 204

మహేంద్రస్తుతి

సీ. బల వృత్త నముచి జంభ పులోమముఖదైత్య, వనవహ్నిహేతి యేఁవ్వానిహేతి
శిత్రసంగరజయఃక్రికరగ్రహణ నిర్వహణనిహస్త మేఁవ్వానిహస్త
మనభుకర్తాయాతఁ ఘనతరైశ్వర్యనిర్వృతపుణ్యలోక మేఁవ్వానిలోక
మనమానకారణ్యధరసవర్ణిలోచన, వనజనికాయ మేఁవ్వానికాయ

గీ. మమర వనమధ్యకేలిసాధాంతరాళ, వర్ణ్యతరసంప్రచరణమేఁవ్వానిచరణ
మట్టి లోకైకవందితుఁ నపరిమేయు, నిన్ను వర్ణింపఁగా నేర్పఁనే నుకేంద్ర.

కా. సంకారణ్యముఁ గాలు పావకుగతిన్ యర్చిష్టమై విద్విష
ద్వంకారణ్యము నిర్దహించు భవదుద్దామపరితాపాగ్ని శి
తాంకున్నార్దులు సంక్రితావలికి నీయాకారరేఖల్ త్రియ
స్త్రీశత్రోఁటినువర్వనాభుఁడవు కీర్తింప న్నినున్ శక్యమే. 48

గీ. తగఁ బరాగము గప్పినఁ తమ్మికొలను, మాడ్చి హరిచందనాలివృక్షచుగుచువేయి
గమలతో నొప్పు వీయుదగ్గిపదీప్త, తినువుఁ గీర్తింప నేర్పఁనే యనిమిషేంద్ర.

నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 117, 118.

దత్తత్రేయస్తుతి

సీ. నిజగర్భగతజగఁన్నిచయ మారయాలీల, నంతర్ముఖాపాంగుఁడైనవాని
సలినజాండావృత్తి నాభివీధికి నేర్పు; రీతి నక్షురంబుఁ ద్విగ్ధువాని

శుక్రలూత్రయందనిఁబుటఁజెల్పుతెఱఁగున, నవదంధనిశ్వాసుఁ ఁ ననిఁ
దనపూనినధరితికి నలొలతఘటించు, పగిని జటిలవృత్తిఁ ఁ బొగునానిఁ

గీ. బ్రాతనస్వీయదామోదఁగర్వ మెఱుఁగఁ, జేయుగతి యొగఁబట్టికఁగఁగఁబాని
యొగముదైకినూచితఁమ్యుతచరితుఁ, డైననాని దత్తాత్రేయఁమూనిఁగొలుపు.

మ. యతిరీలాయితదత్తచిత్తుఁ డగుఁకద్యాతుండు విశ్వావస

స్థితికిన్ రాజునొసర్చి యాత్మభుజహేతిన్ సర్వపాభాగ్యయో
గ్యత లెల్లం గరుణించు నాఁగఁ గృతవీర్యహృదయనాతి స్మిరా
హతచక్రేశ్వరవృత్తిగా మనుచు దత్తాత్రేయఁ గీర్తింపెదన్.

51

మ. కమలాకాంతున కెంత సత్కృపయు లోకశ్రేణిపై బ్రహ్మజ
క్రహహేతాదుల నప్పు కీజగము యొగఁజేమముం గాంచునె
య్యమువం దానె చరించు నెల్లెడల దత్తాత్రేయయోగింబ్రవే
షమునన్ దీనులఁ బోయిచున్ ఖలులయుఁచ్చాయించుచున్.

52

గీ. ఈమని మునివేళ్ళఁ నెనయునక్షునరంబు, పద్యాక్షవిన్నూర్తిఁ ఁ బరిభ్రష్ట
నీయతి యతిపుణ్యఁధృతిఁ గాంచుకుండిక, తీర్థపదభ్యాతిఁ ఁ దేబరి
వీయమి యతిసతసత్కృపఁ గన్నయజినంబు, నీలవర్ణనిరూఢిఁ నివృట్టి
నీశుని శమితాఘృవృత్తిమానినదండ, మురుతరానంతజైఁఖరిఁ దినర్చి

గీ. దన పరికథంబు లెల్ల నిఁటలుపమాచ్యుతప్రభావంబు లై మించఁదా ధరితి
నరుఁడయోగీశ్వరేశ్వరుఁడగుటయనఁగఁ, బొలచుధన్యుదత్తాత్రేయఁబొగడఁదరమె.

మ. అనువోచ్చుం బరమాచలాత్మఘటితోద్యతుండలిన్నూర్తిచే
ఘనపంకాద్భిమంది చి నిత్యతరయొగఁగినితాంతోపగూ
హనరోమాంచనమంచి తాంగుడగుదత్తాత్రేయనారాయణుం
డనవద్యామృతసారము నివృణ్ణధలోకాధీనముం జేయఁడే.

54

చంద్రభానుచరిత్రము, అ 1 ప 48, 50.

రామేశ్వరస్తుతి

గీ రామనాథాయ పుత్రచ్చిదే శంభవే, పరమేశ్వరాయ శుభ్యం నమోస్తు
పర్వతకన్యకాఽపితయే నమోస్తుతే, నాగేంద్రముఖిహానందనాయ
రవిశశివహ్నిశాత్రాయ కపర్దినే, దేవాయ పోమాయశ్రీ నమోస్తు
కరుణార్ణవానామూర్తియైశ్వర్యధామిణే, విభవే నమస్తే కశిమిశ్రుతాయ

గీ. సాక్షిజేనమ ఉ గాగ్రియః * శంకరాయ, నీలకంఠాయ భీమాయ * నిర్మలాయ
కూలినే సకలజ్ఞాయ * సుధీరాయ, మదనవీర్యహరాయ నమశ్శివాయ. 55

ఆ. దేశకాలభేద * దిగభిన్నమేవస్తు, వద్విధియ మగుచు * నమరు నెద్ది
అట్టి భేదవిరహితాత్మ్య పీఠ్యరు రామ, వాఘు నభవు లోకనాథుఁ గొల్తు. 56

సీ. జన్మజరామృత్యుశ్చ సలిపగ్రహారంబు, పంఠాపబడబాగ్ని * సంకులంబు
దారపుర్రక్షేత్ర * ధనవీచివికరంబు, దుష్టదోగవ్యాళ * దుస్సహంబు
కామాదిఫరిపంథిగణఘోరమకరంబు, విషయస్పృహసేనవిలసనంబు
బహుళదారుణవిషతాపితనవారంబు, మజ్జదజాంఘంభప్రవణంబు

గీ. భవ దుదారవచాంభోజభక్తిపారమనగఁ దగు భవజలరాశియందు మునుఁగు
చున్న నన్నుద్ధరింపు ముక్త్యాంజ్లితాంగ, వృషభరాజతురంగ రామేశలింగ.

ఉ. పాపము లావరించియును * బాయక మర్త్యుఁడు రామవాఘు ని
న్నోపికఁ జేరి భక్తిభరముల్లసిలం బ్రణ మిల్లెనేని త
త్పాపసమూహ మంబురుహాబాంధవబంధురదీప్తిపుంజవి
ర్యాపితఘోరసంతమసారాశిగతిన్ లయ మొందు గొబ్బునన్. 58

క. రామేశ నిన్నుఁ జూచివచ్చి, ధామముఁ గావించి కొలచు * నరుఁ డురువాధా
ధామమగు మాతృగర్భ, గుహామధ్యము మగుడఁ జొరక * యమృతముఁజెందున్. 59

సీ. రామేశ మేశనిఘంటరపూజిత, జితశ్రురానుగమరాశ్రితమచరణ
రణభయంకరకర * ప్రవిలసత్పారంగ, రంగద్ధవేంద్రితారంగరాజ
రాజశేఖర ఖరాఁరాతిదోషవిదార, దారపంత్వక్షతశరీరభాగ
భాగమనీరుద్ధబహుమూర్త్యమూర్త్యజ్ఞ, దినకరకరటికృత్తికృతవసన

గీ. పనకముఖమనిరంజన * జననరహిత, హితవచాచారచారణాన్తుతవిహర
హరదహిపాలపాలనాయత్తచిత్త, చిత్తభవభూతివిలసితానీతనిజాంగ. 60

రామేశ్వరమావాస్యత్రయము, ఆ 4 ప. 12 118.

అగస్త్యస్తోత్ర

1. ఏవారాశిలోనించువిల్తునితల్లి, కలుము లీనెడు వాలుగంటి పుట్టై
వేల్పులవేల్పు * వెన్నుఁ డేమున్నీటఁ, బడగపానుపుమీఁదఁ * బవ్వరించె
లచ్చికన్నీయ యాడుతనవృనగుండ్లునాఁ, గొండలేవాద్రిలోనుండు నొకట
వేడిమింటలచేఁడువిత్తై యొడ్డిలోఁ, బొడమి యాశ్వరీకరఁభూషయయ్యె

గీ. నట్టిసూచుక్కుమగవానిఁ యయ్యనొయ్యఁ, గొంటివాపోశనంబొక్కఁ గ్రుక్కనీఘ
నీ పృథ్వాపంబు లొకఁడుపత్తిఁ చుచఁగలఁడె, పరమపుణ్యయగస్యతాఁచననరేణ్య.
రామాభ్యుదయము, ఆ 5 ప 121.

౧ యాజ్ఞవల్క్యస్తోత్ర

సీ. సంయమితిలక నీఁసరసవాక్యంబులు, పరికింప నేదాంత ఁ భాషణములు
పరమముపీంద్ర నీఁకరుణాకటాక్షంబు, ఁ భిలంబులకు జీవన్మోక్షములు
ధరణీసురేంద్ర నీఁయురుతరత్రోధము, ల్లాపపాపకళిభాఁధారణములు
నజ్జనశ్రేష్ఠ నీఁసభ్యవైష్టికములు, పకలపురాణానుఁసమృతములు
ఆ. దినము నీ మోసంగుఁ దీపనల్ వృచతుల, భూరిసంపదలకుఁ ఁ గారణములు
విన్ను సమృతింప ఁ సే నెట్లు నేర్తును, యాజ్ఞవల్క్యమునికుఁలాగఁగణ్య. ౪౩
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

నూతస్తోత్ర

గ. హస్తామలకీభూత స, మస్తపుతాణార్థజాత ఁ మాధవచరణ
స్యస్తవృదయాంబుజాత వి, రస్తాఘ్రవాతరోమ ఁ హర్షణజాతా. ౪౩
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 47.

వాసుకిస్తోత్ర

శ. అరిధితపోవిభూతి నమఁరారులబాధలు వొందకుండఁగా
మరగుల నెల్లఁ గాచినమఁహోరగనాయకుఁ డానమత్సురా
మరమకుటాగ్రతన్నరుచిఁతోభితపానున కదినందనే
శ్వరునకు భూవణం బయినఁవాసుకి మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడున్. ౪౪
భారతము, ఆది. ఆ 1 ప 105.

సీ. పాలయల్క నొకనేళఁ ఁ బలుకనిపార్వతి, వెఱపించి మాన్తపు ఁ విశ్వనాథుఁ
బావనబ్రహ్మక ఁ పాలమాలికలజో, డెదు మోక్కొకనాఁడుఁహర మగుచుఁ
బడగమానికపుఁజెక్కడఁపుఁగీల్కంకణం, బగుదు మోక్కొకయెడఁకాస్తమునకుడ
గన్నెగేదగి తేమకకన్యతాపులు వెల్లయింతు మోక్కొకచాయ ఁ నింపుగాఁగ

గీ. నన్నిభంగులఁ జూడఁ శ్రేష్ఠునకు, నీచకా కవ్య రున్నారనిశ్చలాత్తు
 లట్టి నిన్నుఁ బ్రశంసింపఁవలసి యగునె, ప్రబుతగుణగణ్య వాసుకిఁగణివరేణ్యు.
 దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

తక్షకస్తుతి

ఉ. గోత్రమహామహీధరనిఘంజములన్ వివేచంబులం గురు
 తేత్రమునం బ్రకామగతిఁబోలన నొప్పి నహశ్వనేనుఁడై
 ధాత్రిఁ బరిభ్రమించుబలఁదర్పపరాక్రమదత్తుఁ డీక్షణ
 శోత్రిఁబ్రభుండు తక్షకుఁడుఁ కూరుఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 66
 భారతము, ఆ : ప 107.

నదీస్తుతి

క. పాననగుజానుభావము, భావనగావింప నెట్టిపరమనదులు నీ
 కావేరికి నదృశంబులు, గావేరికి నైనఁ బొగడఁగా వెరవగునే. 67
 లయ. ఈనది ప్రవాహాయుగఁగఁగీరిభజభానితభు, జానియతరంగ సదఁగూనపరిరంభం
 వీనది భజన్నిభిలఁ మానవమనఃకలుష, తానిరసనాతిపట్టుతానుకజలౌఘం
 వీనది నమస్తతటిఁగీనికరగుమ్మరత, రానుపమచిన్వితభనఁ దానమహానీయం
 వీనది పవిత్రతరఁమీనది శుద్ధైకనిధి యీనది విముక్తికినిఁ దానము గణింపన్.
 ఉత్సాహ. అమితరంగధామలక్ష్మీఁ నరయఁ బృథతమణినికా
 యములఁ బూజ నేయఁ దాల్చిఁనట్టినేత్రభుజసహ
 ప్రములు గాని జలరుహములుఁ జలరుహములు గావు భం
 గములు భంగములును గావుఁ గణన నేయ నీనదిన్. 68
 మానిని ఒంగరుచేలయఁ బత్మనిభాతులుఁ బాహుపరుష్కము భవ్యవిభో
 గ్నంగీశశంఖనుఁదగ్గవకార్భగఁదాముఖిచ్ఛాను తత్త్వము నీ
 లాంగు నీనది యార నృజించు నిజాశ్రితనేహికి సంతికన
 ద్రంగశయానుఁ దిరంబుగ జూచి కఠంబినివోచతురత్వ మనన్. 70
 కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 137-140.

కా. తానైరింపకపర్ణయుండఁగభవద్గర్భమునందాల్చి తే
 జోఁసహ్యునీ శరజన్మఁ గాంచి యలనీహారక్షమాభృత్తుమా

రీసాపత్నీయుఁ గన్నమోహపుఁబురఁగిరత్నమా దీపకా

వే సర్వజ్ఞుఁడు నిన్ను నేలదలవై * నెక్కించుకో జాన్నాపి.

71

క. పెల్లునెఁగ జల్లువినమా, తెల్లనివొర కుతికమోవఁ * దిని బ్రతుకుటనీ

చల్లదనమ్మునఁగాదే, కల్లాలపతీమతల్లి * గంగాతల్లి.

72

క. పువ్వురుఁబోడివై సరి, యెవ్వారన భీష్ముఁ గాంచియుం పొందితివీ

పవ్వాని యెఱుఁగుదువే మా, యెవ్వఁ పోసింపఁ బాడి యగఁనను నీకుస.

73

క. తల నీ గంగాతీర్థము, చిలికినవాఁ డీశ్వరుండు * చేరఁడు లోఁగోఁ

గలిగినఁ దరఁగలఁ జేలఁ, గలిగినఁ దస్మహిమ లెన్నఁ * గాఁ దర మగునే.

74

క. మునుకలు గంగానదిలో, నొసరించుటకన్నభాగ్యమున్నదె ? యనుచున్

మును కలు గంగాదిగి పరి, జనములు కైలాసంగ * స్నానోన్ముఖుఁడై.

75

విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 114, 120.

సీ. కృపయును మేధయుఁ * గీర్తియు సిద్ధియు, శ్రద్ధయు బుద్ధియు * మము నీప

సంధ్యయు రాత్రియు * శశిమందుగల్గుకాంతియుఁ బాపకునియందు * దీజమాన

రవియందు ప్రభయు సఃసృతిగాను * త్రి, సావిత్రీ స్వాహాయు * స్వసాయునీప

లక్ష్మీయు గౌరియు * లజ్జయుఁ దుష్టియు, కాంతియు భూతియు * దాంఠినీప

గీ. నీవ యన్వీక్షికిదండ * నీకు లనఁగ, యజ్ఞవిద్యయు నాత్మ * ద్యయునునీవ

మఱిత్రయీవార్తలునుమహా * మతియునీవ, సర్వమునునీవనురమా న్య * జహ్నుకన్య.

జాన్నాపీమాహాశ్మ్యము, ఆ 4 ప 180.

సీ. అఖిలలోకేశ్వరి * కాశక్తికి జగ, జ్జననికి మాయకు * శంభుపత్ని

కామ్నాయవేద్యకు * నపనర్హధాత్రికి, పరమకల్యాణికి * పావనికిని

జలజోద్భవస్థాన * సాధాధిరోహని, శ్రోణికి శుభవిత్ర * నేనధికిని

భరతఖండతుమా * భరణముత్తాహర, వల్లికి భవదుఖ * ననధిరకి

గీ. కపిలమునీపరదృగ * లక్షతపసగర, తేనెయనురపదసౌఖ్య * సంధాయనికిని,

గామితార్థైకవితరణ * కల్పలతకు, నీకుఁ బ్రణతి భగీరథ * సృపకుమారి.

77

జాన్నాపీమాహాశ్మ్యము, ఆ 4 ప 180.

కా. గంగాసంగమ మిచ్చగించునె మదిన్ * గావేరి దేవేరిగా

సంగీతారమోనర్చునే యమునతో * నానందముం బొందునే

రంగత్తుంగ తరంగ హస్తముల నా * రత్నాకరేందుగిండు నీ

యంగంబంటి సుఖించునేని గుణభ * ద్భాగ్యుం గభద్రాదీ !

78

పాండురంగమాహాశ్మ్యము, ఆ 1 ప 189.

సగ్ధః. నీరస్తే రాజభృంగే * నిరుపవకరుణోన్మి దభద్రాంతరంగే
తీరప్రాద్యత్కుడుంగే * వివిజమునికృతోద్దిగ్గవ్యాప్రసంగే
ధీరవ్రాతామపంగే * గృతపవనముఖోద్దిగ్గంగ త్తరంగే
పారావారాంగసంగే * భవభయచకితం పాహింగంగే శుభాంగే.

79

వాసవదత్తా పరిణయము, ఆ 4 పద్య 49.

సంస్కృతకవిస్తుతి

కా. లోకాలోకపరీతభూచరమహాలోకోపకారంబుగా

శ్రీకల్యాణకరోరుకావ్యచయమల్ * సిద్ధంబుఁ గావించి ను
శ్లోమల్ పుణ్యమతుల్ జగద్గురువు లై * శోభిల్లుచున్నట్టి వా
లీకిన్ వ్యాసమమూరబాణకవికా * బీదాసులం గొల్చెదన్.

80

సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక. ప 9.

అంధకవిస్తుతి

ఉ. నన్నయభట్టు వాంధ్రికవివాధువిఁ దిక్కనసోమయాజినిం
బన్నుగ సోమనత్కవిని * భాస్కరబమ్మరపోతరాజులన్
మున్ను ప్రిసిద్ధిఁ గాంచుకవిముఖ్యుల నందఱు నెవ్వరంబులో
నెన్ని నమస్కరించెద * భీష్మఫలాప్తిదనర్చనట్లుగాన్.

81

సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక, ప 12.

వ్యాసస్తుతి

మ. వివిధాన్నాయలతాలవాలధిపణావిఖ్యాతవిజ్ఞానదీ
పవిభాలోకితలోకవర్తనుఁ గృపాపారంగతున్ సాంఖ్యయో
గవిదు వ్యారతసంహితావిరచనాకల్పన్ దపానిత్యు సా
త్యవలేయుం గృతకృత్యుఁ గొల్చెద మునీంద్రస్త్రిత్యు నత్యుత్తమన్.

82

మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 7.

క. వినుతింతు ననఘుఁ గవితా, జనకు రఘుస్వామి పుణ్యచరితాంబుధిభే
లనపరుఁ బ్రాచేతిసువ్వా, ద్వనరువానన్నహితశివుని * వల్మీకి భవున్.

83

క. చంచమపేదగ్రధనవిరించమ బహుగిగవశరేణ్యం ద్రిదకా
భ్యంచిత సచ్చలవత్కరు, దాంచదపాంగునిఁ బరాశరాత్మజాఁ నలఁగున్. 84
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 9, 10.

మ. నవచిత్రధ్వవిజాతిరీతులఁ బదఃపాస్యసంబులం జూపఁగాఁ
గవితానర్తకిఁ బంచమశ్రుతిపథం * గౌళల్య మేపాగఁ దాం
డవిరంగా నొనరించి మించి భరతామ్నయాధికాన్నత్యమన్
స్తవనీయంబుగఁ జేయువ్యాసమని డెంతఁబండు భావించెదన్. 85
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 10.

వాలీకిస్తుతి

మ. కవిలోకాధ్యునిహృద్యపద్యకవితాకల్పం ద్రిలోజీవన
శ్రీవణానందన రామకీర్తనకథానందగృధశు మ్మని
ప్రవరు స్థనృతపఃప్రభావవిభవ * పృఖ్యాతు వాల్మీకిఁ ద
త్త్వవిదు నిగ్రలనత్త్వ సంతతము సత్సత్త్విం బ్రశంసించెదన్. 89
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 8.

మ. తొలుతన్మోహకకలహంసినర్వసుమనఃస్తానమస్తతాస్తోకది
వ్యలనద్రామకథానుధాలహరికావారంబులం దేలఁగాఁ
దులవాతీతకనత్కవిత్వకంవాగ్ధోరణ్య మేతంబుగా
మెలఁగఁజేసినయాదిపత్కవిని వాల్మీకిం బ్రశంసించెదన్. 90
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 9.

కవిత్రయస్తుతి

క. భారతముఁ దెలుగుజేసిన, ధీరాత్ము న్నన్నయాద్యఁ * దిక్కనమభి నం
భోరుహభవనిభు సెఱ్ఱను, ధీరత్నము వాత్మలో నుతింతు స్ఫుష్టిన్. 87
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము ఆ 1 ప 12.

నన్నయభటస్తుతి

ఉ. సారకథానుధారనమంజనము వాగళపూరింబుగా
వారఁగఁగ్రోలుచు స్థనులు * హ్నిరసాంబుధిఁ దేలవట్టుగా

భారతసంహితమ్మును ద్విపద్యము లెవ్వఁడొనర్చు నట్టి వి
ద్యారమణీయు నాంధ్రకవిత్వగురు నన్నయభట్టఁ గొల్పెదన్. 88
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 వ 9.

తిక్కనస్తుతి

చ. ఉభయకవిత్వతత్త్వవిభవోజ్జ్వలు సంపదీతాధ్వరకియా
ప్రభు బుధబంధుభూరిగుణః బంధురు భారతవంహితాకథా
విభుఁ బగతత్త్వబోధను నభివీనపరాశరమాను సంతత
త్రిభువనకీర్తనీయయశుఁ ఁ దిక్మకపీందునిఁ గొల్తు నర్థితోన్. 89
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 వ 10.

విశ్వకర్మస్తుతి

క. వేయివిధంబుల నినుఁ బ్రాగ్, భేయులమై పిలిచినాము ఁ తీగనిహేమన్
మాయంచఁబోకు మాయెడ(?) , మాయయ్యా విశ్వకర్మఁమముఁ బ్రోవఁగజే.
క. జగముల్ కల్పనఁ జేసిన, భగవంతుఁడ ! నర్వమూర్తి ఁ పాలన ! దేవా
యుగముల నన్నియుఁ గడపిన, మగవాడవు విశ్వకర్మఁమముఁ ప్రోవఁగజే. 91
గీ దీనరక్షణ నర్చ్యశ ఁ దివ్యరూప, అంతకుఁబ్రభువ యవ్యక్తయమలతేజ
విశ్వభర విశ్వకారణఁ విశ్వకర్త, విశ్వపర విశ్వరక్షణఁ విశ్వకర్మ. 92
ననారీవిశ్వేశ్వరసంపాదము, ఆ 1 వ 192, 193, 206.

బహువరనము

ఉ. తారతుమారహారహిమఁగామసి తాంబుజకారచాభ్రమం
దారనిభోజ్జ్వలం బగుచుఁ ఁ దద్గయా వేగ మరళవాచుఁడై
భూరిగుణాకరం డమృతఁభుక్తపంక్తుఁడు ధాతవచ్చె వి
(సా)నుఁడు భాంతీవిభుఁడు ఁ పార్వతీసాధునిఁ గొల్పు భక్తితోన్. (?) 93
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

సీ. తాతలతాత నెత్తమ్మి నెయ్యపుఁబట్టి, వేయిపు పెద్ద వాఁబలఁదిమగఁడు
లవనులమొన గాఁడు ఁ తనములజట్టికాఁ, డెల్లవిద్యలనెఱఁ నెఱుఁగుబాణ
ముక్తంఁటిపారథి ఁ ముల్లోకములఁజేత, నంబకచేయు నెన్నునపుకాఁడు
పంచాధిరాయంచఁ ఁ బరిపర్యాజురౌతు, కైలాసకపుమునిఁ గన్నతండ్రి

గీ. జగతి నేరికి దన వ్రాలు మిగులరాని, బిరుదులేకరి నేర్పులఁ బునుపోడి
నాల్గు మొగములజేవుఁడున్నతిదలిర్ప, నచటికేతెంచుటయునినఁచునుగఁగ్రహిల్కి.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 483.

సీ. వాగ్విరీవక్త్రవనజసారంగంబు, కలహభోజనమానిఁ గన్నవృంద
సప్తలోకీచరాచరకల్పనాచణాఁ, డామ్నయిరత్నగత్తాకగిండు
కలకాభికాయపొక్కిలితమ్మివసికందు, తోయజాతాన్త్రునితోడఁబట్టు
పాలును నీరు నేర్పఱచుతత్తడిరాతు, కడుపు బంగాయబొక్కసమువాఁడు

గీ. నలుమొగంబులవాఁడు వేల్పులకుఁజేడు, బ్రదుకుప్రాప్తుజనులకునుఁగురుటాకు
కవిలను లిఖించ నేత్పినకరణికంబు, గరిమ నొప్పారుగాత జగగన్విధాత. 94
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, పు 22.

సీ. ఆకారమునఁ జతురామ్నయములుఁజ్రాయ, చందిబృందమృభావములఁబొగడ
పాణిస్థితంబైనఁవీణయు నొసవరి, పాటల భాషావక్త్రాటి గొలువ
స్త్రుతులు నారదవసిస్థులు వెంటరా పరి, పజ్జల జేవతాఁ గ్రుభులు రాఁగ
గరుడగంధర్వకింకపురుషవానాస్పత్ర, గీతవాద్యములు దిగ్విత్తి నిండ

గీ. మూర్తివంతంబు లాయాగములు బురగా, ములును ధగ్గంబులును గలకులభజించ
సంసనవాహుడై నిరోజాననుండు, దత్తుఁ డలరంగ ధాత ప్రకృత్యక్ష మయ్యె.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 1.

సీ. వెన్నుపొక్కిటిదమ్మిఁగన్నవేలుపుఁజేడు, తెలిపుట్టువయ్యాఁవలరువాఁడు
బయకారిజడదారి పాపనిగనువాఁడు, పల్కుచిల్కలకొల్కి పాలివాఁడు
చావంచతూపుల నైదోడు గలవాఁడు, పామిమ్ము తేప్రాప్తుమోమువాడు
నుదుటఁ గల్గవని సుదుటఁ గాచినవాడు, జగములగలిగించు చతురులఁడు

గీ. తూర్పుదోరవేడివేలుపుఁదుంతరాతు, శేయినడకరి సంధ్రంపుఁజేడుగాడ్పు
లిబ్బిదోరగిబ్బనెక్కాడు గల్పిమగఁడు, కొలువదనరుచునుండునుఁనలువయ్యెఁడు.
భోజనతాపరిణయము, ఆ 1 ప 25.

సీ. శ్వేతశేతుఁడు జోకఁసేసి తెచ్చినవదా, ర్వన్నెయంచహుమాయఁ పడిగ నెక్కి
వెనువెంట వచ్చు సావిత్రిముఖస్త్రీల, ప్రణయభాషలమీఁది పారి నూని
ప్రాబల్యకుదలతోఁ బ్రణయించునయమి, ప్రవరులనుతిఁబెడఁచెవులఁబెట్టి
సృష్టిక్రమముఁ జెప్పఁజేరికై నడచుబ్రహ్మదిక్కుగని మాటలాడ ముఱచి

గీ. గునుకు పరువునఁ బఱఁతెంచుకొడుకు వీణ, వి నెడుర క్తియుఁబూనఁక నీల్పుఁ జెలువ
లాడఁబాడంగ నెడయీకఁ యాత్మఁగామున, దశ ముఖునకట్టి భువుఁడు పృథ్వీ మధ్యఁ.
ఉ ర్తర రా మా యాణము, ఆ 2 ప 178.

సీ. వెలిదమ్మి రేకుపొత్తులచిన్ని పాపఁడు, నలుమోముదమ్ములఁచెలయు సామి
తరుకుబంగారురొక్కలవారునముజోడు, బృతకుపొద్దులలెక్కఁవారితకాఁడు
కడుపుబంగారుబొక్కనమునేసినదొర, జీవనూత్రిముల స్పృష్టించుజాణ
కెందమ్మిగడ్డయొక్కైనవేలుపులపెద్ద, వలుకుఁబూబోణికఁ బ్రాణపదము .

గీ. దినముఁ బోరిడు గాయకుఁ గనినగేస్తు, కలిమిజనరాలు నోముకఁగనన్ బిడ్డ
కంతుగాఁచెలితోడు లోకములఁజేఁడు, నలుపగొలుపున్నకనకమంజులముఁగీర్తి.
ద. శా. ప. తా. 2 రి. 6.

చ. దురితవిదూరనత్కరచక్రముల్గు నమూగ్ధచతుష్కు నుజ్జ్వలం
బరమణిపావకోపమవిభావరిపూర్ణుని నేదకాస్త్రవి
స్ఫుగణము మూర్తిగైకొనినకపోలిక చెల్లుచునున్నవానిఁ బం
కరాహవరాసనస్థుని కింకారవిదూరునిసర్వతోముఖున్. 99

క. సావిత్రియు గాయత్రీ, దేవియు వాగ్వినితమున్ కుశితినోక్తముగా
నేవంప సిద్ధయత్నను, రావలి గొలువంగనున్న యజ్ఞఁ గని రంతన్. 100
శేంకటాచలమాహాత్మ్యము, చా. చి. వేం. ఆ 2.

సీ. కాంచిరచ్చటఁదక్షకనకాభదేహుండు, లోకవంతుండెట్లొకచనుండు
మహానియదండకఁనుండలుహస్తుండు, బాలభావప్రభాఁభాంతుండు
నతిశయిదన్యకచాత్రసనాసీనుండు, పరమతాపపజనపరివృతుండు
నిర్మలనత్కర్యునిస్థాగరిహుండు, పరమామృతధ్యానపరవశుండు

గీ. నగుచు నామ్నాయధృతకాస్త్రాదులందు, వింతమీఱగమూర్తిభవించి మెలఁగఁ
జేరిసావిత్రిగాయత్రిభారతియును, గొలువఁగాఁగొల్వనందున్నజడఁపుఁడు.
శేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

సీ. గరుడవాహనుసాధికాపారసంభూత, సానియభాత మెవ్వనిమాత
పదనతాఖిలబుధఁగృహకరదేవశ్రేణి, వాణి సుశ్రోణి యెవ్వనిరాణి
సకలచరాచరఁ జంతునంతతిరుఁచు, పరస్పష్టిజాల మెవ్వనిలీల
దివ్యాంగసహితముఁదీర్థిపద్ధనవేద, ములపిండు లెవ్వనిఁచెంగిల నుండు

గీ. నట్టిచతురాననుండుకరాత్మభువుఁడు, సకలలోకేంద్రఁడౌఁడౌఁడు బ్రహ్మాంతరూర్తి
కనకగర్భుండుపరమేష్ఠిఁకనుతబధుఁడు, ప్రకటగుణభార్యుఁడగుపరఁకృతృదనఁడు.
నరసింహపాలర జీయము, ఆ 1.

గీ. వ్యాసశాసకముఖభాగఁగతులతోడ, సిద్ధగంధర్వకిన్నరఁ శ్రేణి నొల్ప
గరుడవాహనమెక్కియింఁదిరయుఁదాను, నాదినారాయణుండుప్రశస్తిక్షమయ్యె.
రుక్మాంగదశరిత్రము, ఆ 5 వ 164.

సీ. శ్రీవత్సకాస్తుభఁచిహ్నితోరస్థలుం, డతులితపుండరీకాయతాక్షుఁ
డిందీవరశ్యామఁ నుండరగాతుండు, హాటకరుచిరసీతాంబరంధు
కనకకుండలకాంతిఁ గండస్థలుండును, నురరత్నఘనకిరీటోజ్జ్వలుండు
నురుచికటకనూఁపురహారభూషితుం, డనుపమరూపయాఁచనవిలానుఁ

గీ. డంతితస్మితకలితముఖాంబుజాండు, శంఖచక్రగదాభయచారుహస్తుఁ
డతిజవోన్నతి గతుడవాహనము నెక్కి, యంబుజోదరుఁడవుడు, పశుశ్రీక్షమయ్యె.
వద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 వ 100.

ఉ. వీరదనీలకాయమునుఁ నీరజవక్రనిభాయతాక్షులున్
శ్రీరమణీయమక్షయనుఁ జెన్నగుకాస్తుభరత్నకాంతులున్
హరికిరీటకుండలసమంచితదీపులు శంఖచక్రవి
ప్తారలరాజహస్తములుఁ నద్భుతమై హరి దోచె ముందటన్ (?) 107
వద్మపురాణము, ఉ. ఆ 7 వ 19

సీ. అడుగునఁ బ్రభవించుఁ నాకాశగంగతోఁ గటి వందమగుపీఠఁ పటమతోడ
భూతప్రపంచంబుఁ పుట్టించు శిశువుతోఁ దనరారు నాభిఁపద్మంబుతోడఁ
బదునాల్పజగములుఁ భరియించు కుక్షితో, సిరికి నాస్పదమైనఁయొరముతోడఁ
గన్నులఁ దొలుకాడుఁ కరుణారసంబుతో, నువ్వసన్నాసనఁస్ఫూర్తితోడ

ఆ. వైసతేయు నెక్కిఁ పరభూషణవృథా, జాల మెసఁగ శంఖచక్రకలిత
హస్తుఁ డగుచు పభయఁహస్తంబుతోఁ బొడ, చూపి నిలిచె దనుజఁనూదమండు.

సీ. ఉభయశూర్వంబులఁనొగిఁ జంద్రబింబంబు, నూర్యమండలమునుఁశోభితముగ
నొక దొడ్డ చుక్కయొకఁ నొక యింద్రధనువును, నేక దేశంబునఁనిం వెలగ్న
నిడువారి పెడఁబైఁ నెఱిఁజెట్టిపచ్చిన, పాదామిసీముఁచ్యయము దనరఁ
దనరుననీలాంబుఁదం బుర్వి శేలోకో, చనుఁదాచె నన శంఖచక్రములును

గీ. కాస్తుభంబును చనమూఁకికయను మెఱుఁగ, వీరవస్త్రంబుతోఁబారుఁహూతనీల
కాంతిఁదనువొప్పవత్సంతఁకరుణనంబు, జాతుఁడాదంపతులకుఁబ్రశస్తిక్షమయ్యె.
భోజరాజీయము, ఆ 4 వ 188, 242.

సీ. నివ్యవిగ్రహకాంతిఁ దిగ్విలాసినులకుఁ గర్ణోత్పలక్రిలుఁ గడలు కొలుప
మహిత నా నాకల్ప మణిఁ పులకబో, స్థలిఁ జిత్తేరచనలుఁ సంఘటింప

సభిసవాంతుకరుచుకలావ గాకుచహా, ద్రాద్రాగళంకనీధికి నింప
శంఖచక్రాంతుపుంజయు జగత్కొనుదీ, బాలాతపంబల * చపలు చూప
గీ. సితమకాలాయ తేక్షణక్రిలు కుముద, నానియహాకాననకుసుఖవన్నె నెఱుగ
గరుణ నూర్తిభవించె నిశ్కరణిసవంగ, నెలమిఁబ్రత్యక్షమయ్యెలక్షీశ్వరుండు.
శ్రీరంగమహాద్వయ, భైర, ఆ 2 ప 429.

సీ. శరదిందుచకచకశ్చయజిత్వసన్నాన్య, దోష్టకేంద్రమిత్రకన్దోయివాని
సతికప్రమగల్లభాగాభోగఫాలాధ్యు, మకరాంకరత్నకన్దీకలవాని
గాంబవోద్యచ్ఛీవిడంబివృత్తికోధి, సిరిపొల్లు మచ్చకేగురుమువాని
సతనాభియుతపకత్రితయకాతోదరు, జానులంబితరుద్భుజములవాని
గీ. గరివరకరోరుచుచిరజంఘరమణీయ, నమశబంధిసవదపల్లకనములవాని
ప్రామవనసుఁ గిరీటహారాంగదాది, కలితు శంఖరథాంగారు * లలరువాని. 111

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 3 ప 84.

సీ. నీలమేఘముడాలు * డీలసేయఁగఁజాలు, మెఱుఁగుచామనిచాయ * మేనినోడఁ
నరవిందములకచ్చు * లడఁగించుజిగిపొచ్చు, నాయతంబగుకన్నుదోయిసోడఁ
బులుగురాయనివట్టు * చలనన్నెనొరవట్టు, హంబట్టుజలుగుం * పెంబునోడఁ
నుదయార్కలింబంబు * నొజుపువిడంబంబు, దొరలంగనాడు కాంస్తుభమునోడ
గీ. జయజయద్వనిమాళినంజలులు సేర్పు, శర్వశతృతిశతమన్య * శమనశనిధి
పాలకైలదినిదేవాలిసోడ, నెడుటఁ బ్రత్యక్షమయ్యెలక్షీశ్వరుండు. 112
మనుచరిత్రము, ఆ 8 పద్య 101.

సీ. దివ్యవిగ్రహకాంతి * దిగ్వహాదితతికి, హరినీలవల్లరు * లభినయంపఁ
చేయరంబుయందు * బెడఁగైనకాన్తుభం, బెల్లచోఁగలయనికేండ్గాయఁ
లింజించికట్టిన * చిగుత్రపచ్చనివట్టు, తొలుకారు మెఱుఁగులఁకుఱుగలింప
నిడుదహస్తములఁ బూనినశంఖచక్రింబు, లినచంద్రదీప్తులసీనికొనంగ
గీ. శిరనుపుతుటంబు నింగిజిత్తనపు గొలువ, గల్లములఁగుండలద్యుతి * నల్లగొనంగ
గలికితెలిసొగకన్నుల * గరుణచిలుక, జనవరునిమోలె కౌరి సాక్షాత్కరించె.
కవికర్ణకనాయనమా, ఆ 8 ప 190.

సీ. శయనానవాంతుకచ్చత్రాదికంబులు, దానయై ఫణిమగోశ్చయఁడు గొలువ
ధ్వజమువాహనమువీకనయు నాతిగఁబెక్కురూపమై గురుకుఁడాకరూఢిఁగొలువ
పొలువిద్యాధిదేవతయైనవేత్రింబు, పూని మాత్రవలీవిభుండు గొలువ
వారక్షకత్వమింపారఁ దత్పరి గాను; కుముదాదినిత్యఁకంఘములు గొలువ

1. భవవములనుప్రసిగ్గహంఃఘనకుఁ దాన, పాలునడియున్న యాయాభవంఃచకిఁబు
జయజయధ్వను లేవఁగంగఁఁజారుపురువ, భావమునఁగొల్వనావిశ్వఁభర్త మౌళియు.

మధురగతిరగడ

కొందమ్ములనడఁఁకించువదంబులూ, నిందువై భవము * నేలనఖంబులు
గరమరుదగుచొక్కత్తుఁజెలుఁదొడలును, గరికఁవిభవము * కాదనుదొడలును
బదియార్వన్నియు * బఁగఁగఱుపును, మెదలెడితరుకుల * మేఖలచెలుపును
భువనజనకుఁగను * పొక్కిలివిరియును, దవిలియురంబునఁ * దనరెడసిరియును
నరయజీవమయఁమగుకొస్తభమును, నెరయవై జయఁఁతీసారభమును
బ్రొక్కతిమయతఁజొప్పడుఁతీవత్సము, వికసిల్లఁగఁబఁరెడ్డుఘనవత్సము
నహంక్రియాత్మకఁమగుశంఖంబును, మహానీయమనోఁమయచక్రంబును
దనర నొకవిచిత్రప్రపాయగమును, ననువుచుచుచొస్తాంబుజయగమును
నురగతల్పమున * నూఁదివకరమును, బఁగఁగినజానువుఁవై నొకకరమును
నవ్యమకరఁడంబునువిలాసయ, భవ్యకపోల * పృథివీతహాసము
చవడమునుగణింపునిసెయ్యొవియు, నవచంబుకనిభఁనానికతీవియుఁ
దెలిదమ్ములనగుఁతీరువయనములూ, పాలుపలరెడుకమ * బొమలచెలువములూ
కనుఁగొననింపగు * కస్తూరినామము, వసుచుతావమగు * నలకస్తామముఁ
గలకలనగుచొక్కనివడవంబును, ధళధళమమరఁత్నకిరింబును
ననుకృతజలధరఁమగువర్ణంబును, వినకోటులనగియొనుఁజేజంబును
గలుగుదివ్యమంఁగళవిగ్రహమున, నలరుభక్తినిఁత్యానుగ్రహమునఁ
బరఁగురమావిభుఁబరమభువదేవ్యుడ, నిరవచ్యాత్మకు * నిత్యు నిరీశ్వరు
నజా నద్యతు హరి * నఘనంచోయని, త్రిజగన్నాథుని * ద్రిగుణవిమారుని
నఖిలశేషిఁగఁరుఁజొకచరాయణు, నిఖిలవేడవఁగ్నితునారాయణుఁ
గొలిచి నిత్యముఁక్తులుఁద్రువదంబున, నలరుదురక్కడ * నతివిభవంబున. 115

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 8 వద్య 280, 281.

సీ. శ్రీవత్సమమమచ్చ * జెలఁగునెమ్మేనితో, గొస్తభమణిచితాఁకంబుతోడ
మకరఁడంబుభాసఁమానకర్ణములతో, డంలైన మణికిరీటంబుతోడ
శంఖచక్రాది * జద్భుజాగ్రములతో, దయ లీను శ్లేశపఁడ్మములతోడ
నొసపరివలువాటుఁపసిఁడిమివ్యలువతో, గమల గావున్నపఁక్షంబుతోడ

గీ. హరిమండరకటక కేళియూరకంక, జాంగభంగబులతో మంగుళాసంగుళి
చంద్రాబింబంబుతో గుణసాగరుండు, హరిమబోధునిదురురక్షాశ్రయమయ్యెన్.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, గ. ప. ఆ 2.

సీ. నలుపుగాఁ బులుఁగు రక్షబలుగులానిదువారి, దోలువాఁ డభయంబుకేగువాఁడు
చెలుపుగా నలుపుగాఁకటలవ గాయెనటంచు, మెచ్చువాఁడన్నింటఁపొచ్చువాఁడు
నీటుగాఁ గరముమాఁకినపుమాటున మాటు, మెచ్చువాఁ డిడుమాఁకిగచ్చువాఁడు
చెలయఁగాఁ జెలిమిచేఁగలిమిచేడియయెక్కు, నురమువాడుదిరియంగబగమువాఁడు(గు
గీ. పొడుగుసుడుగును గాంచినఁకడుగువాఁడు, సిడుగునడుగునరపునఁ మెనుడుగువాఁడు
చెడుగులుడుగునట్లుగనఁకుటదొడుగువాఁడు, బడుగునడుగురూపునబిఁగినడుగువాఁడు.

సీ. కరకాఖిలజనించుఁ పరపుష్పతరుణవ, త్రేములువా శంఖచక్రములు దనర
గొనబుమై నిండఁబఱిన్వనకొన్నభచ్చాను, కడుపున నపరంతఃపలవ జలఁగ
బహిరీక్షితాంతఃకృతపారస్థమితలై, చాలంబుమాడ్కి శ్రీపద్మ మమగ
మర మెక్కుసిరితోడఁ పొరయికళిర మెక్కు, మహియనహరినీలఁమడుటమెనగ
గీ. శలగుబిలుకాఁడులవలీదఁకొయుధములఁబూన్పుపిబచిన్నములువాఁగఁచోలయుగలి
నవ్యమణిమయమకరకుండలము తెవఁగ, నిఁచుచేడుక పాడుత్కఱిరిఁజె మదిని.

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 70, 71.

సీ. చదివేలనూర్వలింబము లొక్కఁట్రో వైన, కరజి సుక్తుప్తప్రకాశ మెవఁగ
శృంగారిరసము మూర్తీభవించినలీల, ఘనలీల హందరాంగము చెలుంగ
నిందుమాడకళకళలేకోత్తరాభివృద్ధి సెవంగెననహెడుఁ తెలివిమీఱ
శావామినీలతాఁచ్ఛవివిచ్చలంలైన, వడుపునజాళువాఁనలున మెలయఁ

గీ. బాంఛజన్యనుదర్శనఁపుష్పముఖివివ్య, సాధనంబులు మరకతఁప్తంధవిజయ(య్యెన్.
బాహుప్రలుఁబూనివతగేంద్రవాహుఁడగుచు, నాదిసారాయణుండు(చక్రశృంగుమ
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 2.

సీ. లోచూపునిలుకడఁయై చూచుచారిలో, మండువాఁ డెనురులఁ జెందువాఁడు
నెమ్మదిలోఁ దన్నుఁ పమ్మి కొల్పినవారి, నేలువాఁ డంబుధిఁ చెలువాఁడు
వేడుకఁ దోలువల్కుఁ మేడలలోపఁ గ్రిడించువాఁ డభయంబుఁద్రుంచువాఁడు
సంచరింపుచు నీవృత్తిపంచమెల్లప్పుడుఁ, జూడువాఁ డమరులఁగఁగాచువాఁడు

గీ. విక్కి తెక్కలతేజ్జైఁకెక్కువాఁడు, మీఱి పెనుబాపపాన్పునఁకేరెవాఁడు
చుట్టువారును సంకసుఁబట్టువాఁడు, గొప్ప బంగారుదుప్పటిఁగవ్వజాఁడు. 170
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 3.

- సీ. శ్రీకమలాలయాశీమంతినీమణి, నాయకుం డభిలాష్కదామహిమం,
హరకిరీటశేయాశామండలమఖ్య, భూగణుం డాశ్రితభోజియందు
శంఖచక్రగజాసింహార్జ్యదిసాధన, భూషిణుం డమలసంభూషిణుంగు
ఘనవనమాలికాకౌస్తుభగ్రీవేయ, కంధరుం డురుదయాభంగుండు
- గీ భానురుండు సురక్షితవాసపుండు, శ్రీధరుండు బలోద్భవభూధరుండు
సాధుజనముని జ్ఞేతాశకలభక్త, రంజనపరాయణుండు శాశ్వతాయాశ్రయము. 128
సరిసభాపాలరాజీయము, ఆ 1.

ఈశ్వరవర్ణనము

- సీ. తలమీదియేటికొంత్రరంగలతో మించు, తరంగలు హరిజోరిం దాగ్గొనంగ
సడలిననుడుదకెంజడలును ముదురబండ్ల నామంగిరంగులంబెనంగొనంగ
నటచందురునికొత్త మెలుగులునంచక్షులయిచ్చితెలుపులంబయింబడంగ
నటితిక్రాన్నలుపునింపగునల్లకలువపు ప్థులనిండుజిగియునుజోమినేయ
- గీ నంగమునభూతిపాలుపునంబుమూర్తి, మిగులం బెలుపెక్కెమొగిచినధారాగికంటి
తొప్పవద్దులేలుపులంటి నొప్పు మిగిలె, నభవునకు గంగ సలిపింజహగిలె. 127
హరివంశము, శీత్రగ. ఆ 7 పే 172.
- సీ. తలమీదిచదలేటి దమాలం దినం జేయ, తొంగలు చెలగింకొంగొంగు రనంగ
మెడదన్నుత్తునుకలంబుపేరులొండొంటి, బొరింబొరిం దాకిబొబ్బొణుగుగనంగ
గట్టినపులితోలు కడకొంగుసోకి యా, బోతు తత్తడి చిల్లొంబుల్లు మనంగ
గడియంపురబాములు కకపాలలో నున్న భూతిమై జీకిన బున్న రనంగ
- గీ. దమ్మిపూసాలిపునుకకంచము సాచి, దిట్టతనమున చిచ్చుముకడపొయనుచు
వాడవాడల భిక్షించుకూడుగాని, యిట్టి దివ్యాన్నములు మెచ్చునే శివుండు.
హరవిలాసము, ఆ 5 ప 18.
- సీ. నై నాన్న చెట్టిన భద్రదంతావళి, తోలుతో మొలంబులి తోలుతోడ
కనునియమెవే గందుకంతముతోడ, బొలుపార నెరవూరె భూతితోడ(?)
ఘనతరంబగురాగకంకణంబులతోడ, దనరారు శూలాయుధంబుతోడ
బలుజబాపలిలోని బాలచందురుతోడ, దయతోడ నభయవాస్తంబుతోడ
- ఆ. లీల నంది నెక్కి లేనపుర్వ దొలకాడ, తడఁది కథయ మియ్యం బల్లనించి
భక్తబాంధవుండు భవుండు పృత్యక్షమై, శైలరాజపులి మోల నిలిచె.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 2 పే 28.

సీ. గిరిబాః భుండు ముంగిటి పెన్నిధానంబు, కృత్తివాసుండు తంకిటిజున్ను
గోరాజగమనుండు గుణ్ణమామిడిపండు, కునుమాస్త్రుహరుండు ముంగిం గువసీడి
శీతాంశుధరుండలు, చేతిమాణిక్యంబు, కద్రూజకటకుండు గాదెకొలుచు
కరటిదానపవైరి పెరటికల్పదుగ్రిమం, బసమనేతుగిండు సిద్ధరసము చెలమ
గీ. విషగండు గాదె గట్టిసవేల్పుటావు, హటకాచలధన్వి సిద్ధాంజనంబు
పురహరుండు పెట్టెలోనున్న పరకువేసి, ప్రహరభర్తచింతామణిభక్తులకును.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

సీ. వనరాశి బొడను వాడనితలపువ్వుతో, జడలగట్టిన గంగముడువుతోడ
మినుకులీనెడున్న వినుకరిసామ్రాతో, బూసినవిదనభూతితోడ
చెలగి అంకెలుదైచు చెల్లిగిన్నూవుతో, దావంక నొరపా మితారితోడ
రెంటదాపుడుగాముచచ్చదువ్వలునతో, చేదూపుపుణికె షేరుతోడ
గీ. మంట విడిచిన మిక్కిలి కంటితోడ, సంకువన్నీయ నెట్టేనిచాయతోడ
ప్రమథపర్వంబుపాలిటిభాగ్యరాశి, యక్షునకుమాలవారుడు ప్రకృత్యక్షమయ్యె.

శిరంగమాచోత్త్యము, క. వ. ఆ 4.

సీ. అతులసాదామిని లతలకెంజగిమంజు, లతల మీదెడు జటానితిలివాని
నకలంకహరిణాంక శకలకోటీరంబు, దండమిన్నేటిత్రాంబుండవాని
వనజాస్తనంద్రపావకనివానైకపాత్రములైన విషమనేత్రములవాని
లలితకుండలితకుండలి ఫణామణిరాజి, జగి ధరించినగళ యుగమువాని
గీ. ననదృశానందహయసుధారసము మిసిమి, పసుపులకు ముద్దమించినపసిమిచాయ
కన్నజలునెవ్వచెన్నెల, కలిమిచెలువుజూపుముఖచంద్రబింబంబుసాగనువాని.

సీమంతినీకళ్యాణము, ఆ 2.

సీ. రాకేందునీకాశశరవ్యనేత్రమువాని, రమణీయఫణిభూషణములవాని
కందర్పశతకోటినుందరాకృతివాని, డమరుత్రిశూలశిక్ష్యములవాని
సదమలదరహాససరసాననమువాని, భసితాంగరాగభగ్నిమమువాని
సింధురాజీనమంబిణికోరమువాని, గుణాకటాక్షవీక్షణమువాని(?)
గీ. ప్రథితిభువనాద్భుతోరువై భవమువాని, ఘనతరాపందహృదయపంకజమువాని
సకలలోకాధిపతియైన సాంబశివుని, గనియె మనిమాళి కన్నులకలపుదీర

శివలీలానానము, ఆ 1 వ 45.

సీ. కంకణాంబు లూపుకకమెత్తి వృషభంబు, నడలింప శకలేఖ బెడరుచుండ
జెడరెడుశశిలేఖ వదలిరా పెడకేరు, లోగి నాని వేదములో మగడజడవ

జరుపుచో గానరక్షనంబు మిక్కిలమైన, ఖట్యాంగ మవ్వఁజెక్కఁటి జిగుర్వఁ
జివురెక్కచెలరేగఁజిఁకను గనునట్టి, పడతిచేగ్గుగువాచఁభాగ మహా(?)
గీ. విభదదిక్కుల బహ్మోనిబుధు లలర, రాగైత్తులు గోరునంగులు బాసఁగఁ
చాసగఁజనురెంచెపుడుఁఁన్నార్తి తోడఁదొడఁసేలెంచుచునాథునంఁసోమముమగ.
బహునంబివలసను, ఆ 2 పే 25.

సీ. చలువలు వెదచల్లుఁ తలపూవుగుత్తిచో, జడలలో మించుమిఁడమునోడ
తెలుపెనరంగులుఁ తుఁకించుమేనిచో, సామేన నిడుకొన్నఁచాసఁసోడ
కనలుజాఱులమూఁడుఁ మొనలకై దువుతోడఁ, గట్టిన మున్నెఁగుకాసఁసోడ
బలువైనడాకాలిఁ పాపపెండెముతోడఁ, బొలుపారువలపులఁచాసఁసోడ
గీ. చక్కనగు నెమ్మ చిటుగంటఁవరులతోడ, నొడలు నేనికతోలునఁచుటఁబట్టి
చేతఁ బట్టిన మద్దులఁజింకతోడ, వెలయు ముక్కఁటిఁ గాంచి రాఁజేన్పు లెల్ల.
లక్ష్మీవారాయణగుణియము, ఆ 3 పే 70.

సీ. మొలకచుక్కలరాజఁ మొల్లపుచ్చనుబోలి, మించినలీల గీతిలిందినాఁడు
పొడలఁ గెంబాయలుఁ పులిరక్కనునితోలు, కటిమీద దిండు గాఁగట్టి నాఁడు
వికదరత్నచుభ్రోఁవెదజల్లుకేమహి, గొడుగుపాచాలుగాఁ దొడగి నాఁడు
వడకుగుబ్బలిరాచఁపట్టిని సామేన, నునిదినగతినుండఁబనిచ్చినాఁడు(?)
గీ. కలికిమాపులఁబచ్చఁబోకానిఁజూచి, భూతిగానెరిపూతనుఁ బూసినాఁడు
అట్టిదేవుండు నకల కళ్యాణమూర్తి, యాశిలాదునిరొందుటఁబ్రశస్తిగ నుగ్ధుఁ.
చర్యతపురాణము, ఆ 2 పే 18.

సీ. ముడిచివాఁ డేవేల్పుఁ మున్నీటి నడువీధి, సింగారపూదోటఁ చిన్నిపుల్ల
కట్టినాఁ డేవేల్పుఁ కటిమీద దిండుగా, పడితెరంగుల వన్నెఁపచ్చడంబు
అలఁచినా డేవేల్పుఁ యంగరాగము మేన, కలికివాసన దశఁగతులు నవ(?)
కై నేయు నేవేల్పుఁ కమ్మతె మ్రొర లంబు, కడిగినమాణిక్యఁకంకణములు(?)
గీ. సకలలోకంబులమజేయఁజాల సాబగు, మించి మెరయును నేదేవుఁమేనితోడవు
అట్టిదేవుండు కడుజానుఁధాంబురాసి, యచలనల్లభు నెడుటఁబ్రశస్తిగ నుగ్ధుఁ.
చర్యతపురాణము, ఆ 2.

సీ. అయఁజటాధారిఁయయ్య భక్తులకును, జ్వలహేమమకుటలుఁబల్లగాఁ జేయు
వాళాంబరుండయ్యఁనాకితఁజేడికి, బట్టాంబరంబులుఁ కట్టినయ్య
భవితలేవనుండయ్యఁబాదనేవకులకు, ఘనసారసారచంఁదనములాసఁగు
త్వనిభవావానుఁ జయ్యఁఁ వివమజ్జులకెల్లఁ, గరితుర గాందోలికలు ఘటించు

గీ. గరిశధరుఁ డయ్యుఁ డ సాత్త్వికశరణ దీన, జనుల నందఱనమ్మోభోజనులఁ జెను
శంకతునికన్న నమితవాఁడౌచాత, ధైర్యదేవుండు భవనంబులందుఁగలఁడె.
మూర్తితియోపాఖ్యానము, ఆ ౨.

సీ. బలు కంజడలతోడఁ డలిగ న్నెరులవన్నె, గలతొన్నెలనలంకంబుతోడ
వలఁడకూలముతోడ ఁ నలనుబ్బు నలనుబ్బు, వెలిద్రొట్టు గరిశభృత్సోమతోడ
గిల్బత్త తడితోడ ఁ గిరిరాజు హరిరాజుఁ, గిరిరాజునగు మేని ఁ కాంతితోడ
బునుకకంచముతోడ ఁ ననతూపు లనయేపు, గననోపు దొరబూడిమినుకుతోడఁ
గీ. జిహ్వతతితోడఁ జాగ్వతీప్రప దితోడఁ, గిరిమఖాదిమూనసద్గంబుతోడ
శీవుండు మంధానగిరితుంగశృంగపీఠి, జెలుపుమీఱఁగ సార్వరి వేంఁ చేయునపుడు
ఉత్తర రామాయణము, ఆ 1 చ ౪౪.

సీ. నంది కేశ్వర నెక్కిఁ డ నజనసాంపారంగ, నాగభూవిణములు నవ్యముగను
వ్యాహుజనాంకుకవ్యక్తి సాంపారంగఁ, బాణిపద్మంబులఁ డ బరగువరము
వభ్రయంబుకూలంబు ఁ నద్భుతడమరును, విలసిల్లి శృంగార ఁ విభవ మెనగఁ
జందగికళాజాతి ఁ సాందర్య ముప్పార, నమిత లేజన్మార్తి ఁ నపహసించ
గీ. దివ్యనిభిమీకాంతులు ఁ వేజరిల్ల, శిఖిల భూమణ లాంఛన ఁ నినుతుఁ డగుచుఁ
బ్రమధతతిగొల్వ నెంతయుఁ బ్రమద మెనగఁ, హరుఁడగిరిజనుఁ బ్రత్యక్షఁ మయ్యెనంత.
వైశ్యపురాణము, ఆ 4.

సీ. శ్రీపార్వతీపరివృత్తశరీరముతోడ, నపమధాధవళసత్కంబుతోడఁ
గుండలీకృతమహాఁకుండలీండులతోడ, డమయిత్రీకూలహస్తములతోడఁ
మందాకినీవినిర్మలకవర్ణముతోడ, రమ్యమా వ్యాఘ్రచక్రంబుతోడఁ
జంద్రపాండురవృషభేంద్రయానముతోడఁ, గరపరాజస్మృతాంకంబుతోడఁ
గీ. నారదాదులు సామగాఁనములు చదువఁ, బ్రభుభగణములు నేనింపభద్రయకుండు
సకలమరచకవిర్తి శ్రీసాంబఁమూర్తి, సామతేయున కపుడు సాక్షాత్కరించె.
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 4.

సీ. ఆనరాగగనగూఢ్యుడడఁగ కుప్పొంగె నాఁ, దలగంగళుమఘుమద్గమలు తెరుగ
మకుటస్సజ్జిసాఁ మావ్యంబుదోచ నా, దలఁ జంద్రకళితశఁ ద్రుళల నిసఁ
గరుణార్పణీతరఁగములట్లు హర్షక, టాక్షేత్రి లాండొంటి ఁ ననగి పెనఁగ
వృదయస్థవాత్సల్య మెల్లఁ దెల్పెడుతీల, ముసిముసినగపు కౌమోవి నెఁయ

గీ డబ్బా మీఱంగ నల రగఁదంబతోడఁ, బాకకాననముశ్చినుఁపవ్వనగ్న
నతులు దేవర్షి తతులనఁ మ్మతులుగొనుచుఁగంటఁబడె నామగలనునుఁగ్గఁంజి జేల్పు.
రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 1.

సీ. జడముడిదొలఁకాడుఁ జాహ్నువీనదితోడ, మే సగముననున్నఁ మెలఁతతోడ
బ్రక్కలఁ బ్రబుతిందుఁప్రమథవర్తముతోడ, జయవెట్టు దేవతఁపనితితోడఁ
బొగడెను బ్రహ్మలఁపునుక పేరులతోడ, నటన మిన్నందినఁ నందినోడ
గాలిచేనల్లనఁగదలుసొమ్మలతోడఁ, బులితోలునట్టుదుఁవ్వలువతోడఁ
గీ బొలుపు మిగిలిన వలపుఁభూతితోడ, మహిమదురుకొత్తురుదాతఁమణులతోడఁ
గ్రమ్మనొంబఁ చంద్రఖంఁడమ్మతోడ, నమరిన ర్వేశ్వరుండుఁప్రకృత్యైవ మయ్యె.
శృంగారవల్లనఁచరిత్ర, ఆ 3.

అర్చనారీశ్వరుఁడు

సీ. పులితోలుచెంఁటెంబుఁవెలిపట్టుఁగెంఁటెంబు, కటిమండలంబునఁ గగిమఁ దవర
భసితాంగ కాగంబుఁబహుగంధయోగంబు, బాహుమధ్యలబానఁబుధఁప
శీతాంకునవకాంతిఁ చేసంతిపూబంతి, యుత్తమాంగంబునఁపొలిపుఁజూప
గండఁకెండేరంబుఁ కలితమంజీగంబు, పాదపద్మనులందుఁ బ్రతిఘటింప
గీ. నర్థనారీశ్వరస్వామిఁమై తనర్చు, దత్తపుత్రభీషణింగంబుఁదయ పానంగ
నర్థిగలనామఁబ్రత్యక్షఁమైనఁజూచి, మోదమగురొత్తఁబాదాబ్జములకుఁఘోకి.
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 29.

సీ. విన్నులపైఁబాటుఁవెల్లముత్యపుజల్లి, చలువలబమ్మ చెంఁగలువకమ్మ
పుటియలచోకిలుఁ పొలుపైవతడపాలు, పన్నగఁసరముఁబన్నసరము
బలుకులబూది కొఁవల్లలపులజవ్వాది, వేలిమి మెకము విఁసాఁకుకము
ఘాటలచెంఁటెంబుఁ పన్నంపుగింఁటెంబు, భాలావండులనాలుఁపసిడినూలు(?)
గీ. జమునిశిరమునుమణినాపుశిరమును మెఱయ, మురువుగల్గినలొడుగువాఁత్రరము నెక్కి
కరుణ నయనాంబుజంబులఁ గడలాకొనఁగ, నెనుటఁగనుప టైనర్థవాఁగీశ్వరుండు.
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 88.

సీ. గడితంబుఁబూవన్నెఁపాడలమప్పటియును, పవనబంగారుఁ పట్టుచేల
రుచిరాభినవమైవఁ రుద్రాక్ష మాలికల్, మురువైన యుగుమఁజిఁముశ్యసగులు
భువనాభిరామఁభూత్యంగరాగంబు, సారకాస్మిరఁజీరచర్చ
భూరిశోభాక్షేఃభుజగభూషణములు, మణిమయతపసియఁ పుండనములు

గీ. పొండు గారులవర్ణ విభాజనమున, గాత్రమునఁ గల్గి శృంగారమున నలగు
నధనావేశ్యరేశ్యయందభవ ప్రణయమున, నూలిభక్త్యాననముంబుచునుపుచుండు. 143
శివలీలావిలాసము, ఆ 2 ప 150.

సీ. శార్దూలచగ్మంబు యార్ద్రవచేలంబు, భూతియుఁ గన్పూరి యోలుపుమిగులఁ
బాములహారముల్ యద్యుతిభండంబు, నీహంతరేఖయుఁ జెలుపుదనర
మిప్పేటిసటనయు యేలిమికావయు, ఫణికుండలము దంతపత్రికయాన(?)
నూమ్మస్తనంబు విజృంభితకుచమును, మహనీయసౌందర్యమునీమ లలర
గీ. వర్ధనారేశ్వరాకృతియుమరఁజాల్చి, పరిగకూలంకుశాభయచందమాస్త
సరిసిజాతుం డగుచుమించి యదమలమతిఁ, జారు శేజీమయుండైనశంకరుండు.
వైశ్యపురాణము, ఆ 2.

తీర్థరంగశాయి

సీ. చిక్షిణునస్తోమవానవిభానుడై, వలవక్రగా నొత్తగిలినవాని
నాజానుదీర్ఘత్యముఖిలవేద్యంబుగా, నెడమబాహుపుసాగనిడినవాని
నాకుంచితోత్కుంచితాగ్రజానుకములై, యుండనంఘ్రులుసాచియున్నవాని
నాకస్త్రికస్త్రిత్యవ్యాకోచలోచన, యుగకోణములఁ గృపఁ యొలుకువాని
గీ. జలధినిశ్చేదభూవణాశ్రమమీమాచ, లాగ్నివిశ్రాంతనవమేఘమునఁగ శేష
శయనశయనడైనకోమలశ్యామలాంగు, రంగవతిఁగాంచెభారతీరమణుడవుడొ.
కఃకర్ణరసాయనము, పీఠిక, ప 40.
సీ. ఒసపరిపసమించుకునిఁడిదుప్పటివాని, కుభమైన యురముకొన్నభమవాని
జలదమ్మిరేకులఁ దెగడుకన్నులవానిఁ, గవ్యకన్దురితిలకంబువానిఁ
దొలుపల్కుగిల్కుబాసలఁ జరించెడువానిఁ, జలువతావులపెజ్జనలయవాని
నింద్రసీలపుదాటఁకోలువర్ణమువానిఁ, నీరిమరుగొలొపు మైచెలుపువాని
గీ. మికరకుండలదీప్తిడంతులమువాని, డంబు నెఱపెడు మణికిరీటంబువాని
రంగనాయకుఁగాంచిసాష్టాంగనతులు, సలిపితస్మర్తియంతయుఁగలయఁజూచి,
యతమి యమరంగ నొక్కొకటిఁ చిక్కఁగ నేలెడు సార మన్నియో
కశులకాణికిరీటమును యగ్రరీవామము నప్రయోము పో
రఁగులును నై జయంతియు నుత్తరస్థలరత్నము శంఖచక్రము
ఖ్యములను బొడ్డుదామరియుఁ గంకణశాంచిపదాంగదాదులున్. 150
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 142, 143,

నీ. అప్పున వనమాలికాగతభృంగమో, శ్రీపత్నమో భక్తినిపరమో
జనునసీమ మవర్ణితాట్యుతియో నాభి, నలినవగాగమో ధీశో మారాదు
చునమల పవిత్రాగతి సేవో నభ్యుదయమునరమో ధుమారంగరాదు
కనుపుల పుష్పనా ధిక్తనూనంబులో, పాంచమేనాగతి దోగ్ధపుటపరాదు
నీ. కంచితేనోజకించదాకుచితాంఘ్రి, యుగమిలాసమల త్రిగాఢనోత్తిగ్ధి
కటినాకకరంబుసాచియొక్కటితలాడ, నమనంబవలించియన్నగంఠగవ్వనిపుడు.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 116.

నీ. ఇకటాక్షశశిభానుకలాకటనశాన్తిమా, కరచుల శంఖానంత్రములు మెఱయ
శ్రీకాంతవత్స్యభీకాన్తుభంబున, బంగారుపత్రిమనాంబరీధిశానంప
చత్రాయమాణశేషభజామణిచుభ, దినవాధదీప్తులఁ బొనుగు పలుచ
వాయుభతులు మునీశ్వరులు నురలు నంఘ్రి, సరిసిజన్ముల్లసంశిరసు లొగ్గ
నీ. వాసవానల యమ దైత్యపరుణ వాయు, జైత్రవణ శర్వగీర్వాణాదులుగొలువఁ
గరుణఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె భక్తప్రజాంత, గంగనాంధ్రదాయిత్రీగంగాయి.

నైజయంతివిలాసము, ఆ 4 ప 118.

నీ. తలగడగా నిడి తలమూడివలచెంపఁ, గుడిహస్త మెత్తుగా నిడినవాని
మేలిచేదోడపులుఁ మెఱుంగుదాపలుమించు, మోతేలుకటిఁజూచి మెఱయూపాని
సిరిమేనిపొందునఁ జిత్తంబు సొగయింప, సరమోడ్పుంగన్నులనమరుగాని
నాకుంచితోన్నతంబగువామపదమున, బిరుదునూపురము శోభిల్లువాని
నీ. మొలకనగవులఁజెలిపొందుమోమువాని, మెఱపుగలమేఘురుదినబొల్పుఁ మీనివాని
సురగళయ్యదై నొడికిలియున్నవాని, నకలకుభదాయి శ్రీరంగళాయుగనియి.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, శై. ర. ఆ 1 ప 80.

నీ. పఱపుగాఁ బఱచిన ఁ ఘటిరాజభోగంబు, నవరత్నసింహాసనంబుగాఁగ
నలగూపదానంబునాజానుదీగ్ధంబు, లగుచేతులరిశంఖాయుగమూఁదాల్చి(?)
యభినవోన్మేషజిహ్వంబైన తొలుమాపు, జాయమానదయాగంబంబుఁ గురియఁ
బవలించితేనునిఁబురమునఁ బెనగొన్న, హారము సేవానిఁతీటువరుచు
నీ. జారిసకిరీట మహిచైరికపక్కనిద్ద, దివ్యమంగళపాతకాధ్యత్తి మెఱయఁ
జంద్రపుష్కరిణీసరస్వరససూమి, చంద్రునకు రంగళాయి సంతాపత్కరించె 154

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, క. న. ఆ 4.

నీ. ఆమృతాంశుమూర్తిపై నంకంబు పొంకంబు, బెరగుపన్నగశయ్యనొరగవాని
జాచియుఁ జూపనిఁచరణపద్మంబులా, కమలలేదోడల్లకైఁ మరుషాని

ముఖదండమండలశిఖిచంద్రిక యనంగ, సెలవుల చిలువ వ్యూచిలుకువాని
తలగడచాచినశిఖినిమాస్తమా, నభయదానాభినయంబువాని

గీ. చలుదమణులయనర్హకుండలకిరీట, తారహారాంగవస్రభాతతులవాని
దివ్యమంగళవిగ్రహాభవ్యజేజా, రంగనాయకుఁ గోర్క లూరంగఁ గనియె.

క్రీరంగమాచోత్తమము, క. ప. ఆ 9.

వటవత్రశాయి

నీ కొమరొందు మట్టియాళువనఁ జన్వళించి చూచుటైడు పాలరూపఁబుతోడఁ
బాణియుగ్మంబునఁ బటించుగాఁ బట్టి, మొగముననిడు చదాంజుజమతోడఁ
జరణాంగుళీపానశిఖితలాటాభిషి, క్తంబై న చిన్నిహళంబుతోడఁ

బూదిమాడ్కులకు బ్రహ్మానందశైత్యంబు, గులుకు నెయ్యపుముద్దుఁ జెలుపుతోడ

గీ. సతని మనమున నతి రశఃస్థానమహిమ, దిరముగాఁబాదుకొన్నయాఁ జేరూపు
నెలిఁ బ్రకాశింపఁ జేయుచు పుష్పజేవుఁడభిశ కారుణ్యలీలఁబ్రత్యక్షమయ్యె.

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 8 ప 161.

చార్జిపాణి

నీ. నునుగాడ్పుదూదినింఁచినయట్టిచల్లని, పానుపుపై లీలఁ జన్వళించి

పటుపులై హొంబట్టుఁబటుపులొయననొప్పు, రమచన్దుదోయఁబాఁడములుచేర్చి
చెలుపుడిపించంగ శిరముక్రిందటనొక్క, కేలదలాడగాఁ గీలకొలిపి

బంగారువలువచేఁ రంగారుకటిమీఁదఁ, జక్కఁగా నొక్క హస్తంబుఁ జూచి

గీ. యన్యకరయగ్రమునఁ బొంచఁజన్వమామ మదర్హనంబును దాల్చినుఁదర్హనమున
నచటి జనమాల చూడ్కి ధన్వముగఁజేయు, చార్జిపాణినిగొల్చెనుఁతప్పవ మెలగ్గు.

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 ప 148.

నీ. కటిభాగవర్యంతఁ ఘటిభద్రునువృత్త, కళుశ్రేభజముచేఁ వెలయువాని

యువధానమైదానిఁ కువమించునరిలేక, మెఱయు హస్తంబుచేఁ పరలువాని

శంఖచక్రాంకితాఁసంఖ్యజేతోవృత, కరవద్యయుగళంబుఁ గలఁగువాని

గురువార్ధిజాతుఁకుంభప్రసాదిత, పదయుగ్రమునను బెంఁసాదభువాని

గీ. దివ్యతాంబరముఁదాల్చిఁదివ్యభూషణములుపరియించి సౌకృందఁపములుపూని
నిర్మలముఖారవిందఁజేఁ సెగడువానిఁ, బుండరీకాక్షుఁడై కీర్తిఁనుండువాని. 153

- గీ. లలితవిస్తారవక్షస్థస్థింబుబావి, బ్రహ్మరుద్రాది సేన్యః $\diamond$ మగనునిఁ
గోటిసూర్యప్రకాశుఁడై $\diamond$ గుల్కువాని, శార్దూపాణిసమాధియై నంగువాని. 159
భాగ్యవపురంగము, ఆ 3.

వేంకటేశ్వరుఁడు

- సీ. నృదువదాంబుజములు మెఱుఁగుటందెలువైఁడి దుష్పటియును మెలమున్నడియును
మణిమేఖలయు బొడ్డు $\diamond$ మానికంబును వైజయంతియు సురమున $\diamond$ నలగ నిరియు
వరదహస్తము కటికివర్తిలు కేలు శంఖము చక్రమును దాల్చు $\diamond$ నందయుగంబు
తాగహారంబులు $\diamond$ చారుకంఠంబు నిస్తవుఁడెక్కులును నవ్వు $\diamond$ నుడుగు పసలు
గీ. మకరకుండలములు నుదా $\diamond$ మరలఁడెగడు, కన్నులును నోళ్లు నానయు $\diamond$ గోకినోములు
ముత్తియపునామమునురత్న $\diamond$ ముకుటవరము, నెనఁగఁగనుపట్టు $\diamond$ త్రినేత $\diamond$ కేళుఁజూశె.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 చ 125.
- సీ. పాడుపుగుబ్బలిమిఁదఁ $\diamond$ పాడుదు భానునిలీలఁ, గలకిరీటుముద్ర $\diamond$ గలుగువాని
నజంబుదురునినెన్ను $\diamond$ జలము నెన్నుదుటిసై, ముత్యాలతిరుమణి $\diamond$ మురుపువాని
మొసలివామించుల $\diamond$ మిసమిసలో దీపించు, నొసపరికుండల $\diamond$ యుగమువాని
నెలపులతుడెక్కు $\diamond$ చిటునవ్వుడాలో తెక్కు, తగుతులేఁడెక్కు $\diamond$ గులుగువాని
గీ. కలువతామరకొలముల $\diamond$ పలవఁజేయు, చూపులను జరివేఁడియు $\diamond$ జూపువాని
విమలలావణ్యజలనిధి $\diamond$ వేల. బొడము, పగడ మన నొప్పు వాతెఱు $\diamond$ సాగనువాని
సీ. తలనిల్లాగట్టు $\diamond$ వ్రతంబుల నాయని, తోమనిపల్లెల $\diamond$ నేమగాని
చేడెడువిద్యాలయోరములో దినువాని, కోణింగి నేనల $\diamond$ నాణెగానిఁ
గానుకలకుపడ్డి $\diamond$ కానులుగొనుజేసి, ముక్కోటితీర్థపు $\diamond$ డెక్కులాని
అడుగడ్డునకుఁమొక్కు $\diamond$ లంఘిడేపునిఁ, గూఁకటిమాడల $\diamond$ గుత్తవానిఁ
గీ. కుక్రవారపు సేవల $\diamond$ సాగనువాని, మానినులఁ గోరి వలపించు $\diamond$ మాయలానిఁ
దిండి మెండయి గారిని $\diamond$ దిగళగురునిఁ, గాంచి నేవించి సంతోష $\diamond$ కలితు లగుదు.
కుటికావలమాహాత్మ్యము, ఆ 2 చ 40-44.
- సీ. ఇలఁ జూపువల చేయు $\diamond$ వెలిదమ్మి కనుదోయిఁ, కెలఁగువానిఁ బయోధి $\diamond$ మెలఁగువాని
దట్టిఁజేర్చినవంకి $\diamond$ గట్టుమిఁదటి తెంకిఁ, దనరువానిఁ బురారి $\diamond$ నెనరువాని
నెడమామెందొడ $\diamond$ గేలుఁ నెడఁజేరి చివరాలు, నెనఁగువాని కుభంబు $\diamond$ లాసఁగువాని
నెండుబంగరుపట్టు $\diamond$ కొండవంచిన మెట్టు, వెలయువాని కుకాట్టు $\diamond$ నొలయువాని

గీ. చికిలిజగిచుట్టుకత్తి జేజేలుజత్తి, నెఱపువాని నురారులఁజపువాని
వేంకటస్వామిఁగనుఁగొనిఁవిసయవిసమి, తాంగవైఖరి మెఱయసాంప్తాంగ మెఱంగి.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 5 ప 57.

సీ. సద్భక్తి రెండవఁచక్కనిర్తియొసంగు, డంఠైనవరికిరీటము ధరించి
రవివంశజాండైనఁ రాఘవుఁడిచ్చిన, గణుతిండురాని భూఁపణమఁదాల్చి
తనకు ముత్తాతయాఁ ధర్మజుఁ డిడినట్టి, ఘనమైనయొడ్డాణఁచునువువరతి
బహుయుగాంతరము భూఁపాలురర్పించిన, యుగారేంద్రకుణాలుసత్కీమనఁదాల్చి
గీ. రూప గాంభీర్య వద్దుణఁరూఢమహిమ, నెమ్మొకాడైననీవేంకటేశుఁ జూచి
శరణు శరణని మొక్కిసాంప్తాంగమపుడు, నిడుచునకృష్ణపద్మనఁడెలమితోడ.
వైశ్యపురాణము, ఆ 6.

సీ. వలరాజుగాన్పు చిల్వలరాజు పాన్పుగ, ల్వలరాజులాన్పు సాంగలుగువాఁడు(?)
కడలేనికన్నీ యొక్కడలేనిబల్మి ని, ల్కడబోని చెల్వినఁగరమువాఁడు
కరివన్నెచాయవిఁక్కరిఁ గన్నచాయతో, ల్కరిఁగన్న మాయనెఁచ్చరికెవాఁడు
కరమున్నరూపుసత్కరమున్నచూపుమొ, క్కరమున్న బాపుచిక్కిలుఁగువాఁడు
గీ. మేలువాఁడు జగజ్జాలఁమేలువాఁడు, నోమువాఁడు చరం బిచ్చునోమువాఁడు
వన్నెవాఁడు దలంచు ముఁవ్వన్నెవాఁడు, యీశ్వరుండగురీవేంకటేశ్వరుండ.
వేంకటేశ్వరగీతాసము, ఆ 1 ప 24.

మాధవుఁడు

సీ. శంఖచక్రములు హస్తముల శోభిల్లంగఁ, నీ తాంబరచ్ఛాయఁ భాతిమీఱ
మణికుండలకిరీటఁ మాక్షికహారముల్, కడునొప్ప మేనుమేఘమును నవ్వ
వనమాలయురమునఁ దనఁగ జక్కఁడనంబు, శోటిమదనులెట్లుఁ సాటియనఁగ
వామాంకమునలక్ష్మీఁ ప్రేమతోనుండంగఁ, గోటిసూర్యచుభధఁకొమఱమిగుల
గీ నిత్యముక్తులు బ్రహ్మానిష్ఠులును, నారదాదులు నవ్వునాస్సరసాక్షు
లలరి నేపంపఁ బ్రశ్నశ్నఁమయ్యె మాధవుండుభూనితలుభజింపుఁయండనపుడు.
భాగవపురాణము, ఆ 7.

వరదరాజస్వామి

సీ. తనశంఖరుచికి నాతనిమనస్సత్వోద్రయంబు ప్రత్యుత్థానఁ మాచరింపఁ
దనచక్రమునకు నాతని దివ్యతేజఁబు, గురుభావమున నెరుఁగోర్కలు సేయఁ

దనకల్పపాలక్షిప్త కాశమిథ్యైశ్చైవదత్తం నైసంగం గౌరీగుణైశ్చైవైవశౌనగం
దనకల్పమధమున కాశమిథ్యైశ్చైవదత్తం మైత్రి సోమైశ్చైవ సూన మాడ
గీ. పరదరాజదేవుఁడు భక్తవత్సలుఁడు, మిగులఁ గనుపట్లు ననఁడు నఁగదగ్గఁ
గని పులకితాంగుఁ డగుచును • వినుతిజేసిపాడుచుభరించె సోమయింధ్ర క్షమియి,
కథావూర్ణదయము, ఆ 2 పు 182.

రామేశ్వరము

సీ. ఆది క్షణాదియై ♦ యాచంటపురితోన, లలిత బగబగివ్వామై ♦ వెలసినాడు
 పరకురామాదికుం ♦ భిద్భాగివ్వాణోత్తముల్, దయాబూజబేయఁగాఁ ♦ వసలినాడు
 ప్రేమతోదళగథఁరామభద్రుం డంత, వెతీత బ్రతిష్ఠ యొనర్చి ♦ నిలిచినాడు
 ఒడయనంబి యొనర్చుచున్న పూజకు కుచ్చి, పగమనాచితకంటఁ ♦ బలితినాడు
 గీ. జలజఞాతామరాచ్యుతఁ ప్రవపనోద, పకల నిగమాంతమన్తసం ♦ చారిభూరి
 విశదభువదివ్యమంగళఁవిగ్రహుండు, కాశ్వత్రైశ్వగ్యధుగ్యరా ♦ మేశ్వరుండు. 167
 సీ. ఏదేవదేవుని ♦ యిల్లాలుప్రాతేయ, శైలవంధవహగ్నఁతీలతాంగి
 ఏనుహదేవుని ♦ ధామంబు పారిష, నాధారమగురజఁతాచలంబు
 ఏసదాశివనూను ♦ లింబ్రాదివందితుల్, వీరభద్రునిమూఁ ♦ విఘ్నపగులు
 ఏచంద్రమాలిన ♦ మిద్దభవ్యగుణంబు, లఖిల వేదాంతరఁహస్యకృతులు
 గీ. అతిఁడు బగివ్వాండభాండభాఁసిత సచస్త్ర, జంతురజౌకటాక్షఁ ♦ చక్షుండు
 పరమ నాచీకుచోద్భవఁప్రాభవుండు, కాశ్వత్రైశ్వగ్యధుగ్యరా ♦ మేశ్వరుండు.
 ఒడయనంబిలినము, ఆ 1.

బెరవుఁడు

గీ. హస్తములు రెంటు నందందఁ యదిమి యదిమి, తాటిపందారగిం చెడుఁ బీటకమున
నత్యయంబున బ్రహ్మాండఁ మా స్వదించు, ధైరవుం దిచ్చుఁ గాతతోఁ భనముమనకు.
మ. త్తయకాలంబున సింధుసాగర గసాఁ స్వాదాతి లేకంబునన్
ననునాబ్జింబులు ఘూర్జితంబులుగ సంఘాతకాలరాత్రీకర
ద్యును తాళానుగతి ప్రకారమున నశివార్చి స్మహాస్మత్తమం
ప్రేమ మేపారఁగ నాడు ధైరవుఁడు గట్టించుస్మహాశ్వుగ్యులౌ.

- సీ. పగడంపుఁజిగురుజొంఁపముసాంపునిహరింపు, కడునొప్పుకులుచకఁజడలఁపఁడు
విదియచందురుతోడ * వీడుజోడాదెను, రమణీయదంష్ట్రాంకితరమలపాఁడు
సీధుపానక్రిడఁ * జెంగల్వపూచాయ, దొంగలిం చెడుకన్నునోయిపాఁడు
కొత్తనీలాలరంఁగునకు నించుకమించి, మెఱుఁ గారు నల్లనిఁ మేనిపాఁడు
- గీ. పృథివి కవతంసమణియైన * బిటగుంటఁ, దానకంబుగ నవతాఁమైనవాఁడు
తైరవస్వామి సకలసంఘదలనొసఁగి, మనుచుఁ జిల్లగవెన్నయాచూత్యవయిని.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

భీమేశ్వరుఁడు

- సీ. గజచక్రమెన్నఁదోకాని నిచ్చలు గట్టు, పసిఁడికమ్మలపట్టుపచ్చదంబుఁ
భసితమెన్నఁదో కానిఁపరితినిసంబునలందు, మలయజంబుక్షరంగమదముగూర్చి
నిడుదపాములరాజు * తోడవు లెన్నఁదో కాని, తారహరములునిత్యముధరించు
నృకరిఁకరుండమాఁకలెన్నఁదో కాని, ధరియింతుకల్పానామ మెరుడు
- గీ. కాటనడుచక్కి వెన్నఁదోకానియుండు, దక్షవాటినుచ్చస్థానములమీఁద
నెన్నఁదో పికారులను గానియించుముఖుల, నెల్లకాలంబుఁదలఁచుభీమేశ్వరుండు.
- సీ. ఒకవేళధరియించు * యువవాక్కుఁ డిచ్చిన, కట్టాణిముత్యాలకంఠమాల
మాంధాత్యఁ డిచ్చిన * మాణిక్యఖచితకే, యూరంబుధరియించుఁజొక్కవేళ
నిత్యోకుఁ డిచ్చినఁహీరాంకురంబుల, యుంగరంబుధరించు * వొక్కవేళ
శివచక్రివర్తియిచ్చినచక్రివాళంబుల, యొడ్డాణము ధరించు * వొక్కవేళ(?)
- గీ. వేడ్కధరియించు జొక్కొక్కవేళయందు, భరతదువ్యంతరఁతితాభాగవమస
సల భగీరథ నృగమహిపాధవత్త, హేమకుణిభూషణములు భీమేశ్వరుండు.
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 1 ప 115, 116.

జగన్నాథుఁడు

- సీ. సకలదేశకాయాశానగ్గజవ్రాత, సంకులనిజపరిశ్రమమువాని
సకలజనైకభాజనభోజనాభిలా, వ్యమహాప్రసాదాతిశయమువాని
నపరార్థమాంతరిక్షపదనితాంతస్ఫుభద్విమానాగ్రిచక్రింబువాని
శక్తిరక్షిరాజ్యంహితనానావిధ, భక్తివభోగ్యానుభవమువాని

- గీ. భక్తిపతితబహుస్తోత్రపాతశ్చ, భక్తిపతితతాలయాదింఃకంఠగమనాని
సఖిలసంరక్షణియాఽయత్రమాఘ్న, జాగ్రన్మానఃగమనః. (2) 474
బలరామస్తోత్రమహాస్మ్యము, ఆ 2.

వీరభద్రుఁడు

- సీ. ఎవ్వఁడు డాచేతి • క్రోవ్వఁడినఖమునఁ, జదిమె భాషా దేవి • చిగురుముక్కుఁ
గనకమేఖలఁగ్రుచ్చిఁకట్టె నెవ్వఁడులీలఁ, జెలుగుపైఁబూమెఁగుఁమెఁగుచుండు
కోర కెవ్వఁడు వదాంఁగువృథాగంబున, నుడురాజుపాఱునుఁజ్జులక మాఁదఁ
వటిగె నెవ్వఁడు ఖడ్గభారాంచలంబున, నగ్నినాలుక లేడుఁవంటఁబట్టి
గీ. మోచె నెవ్వఁడు ముప్పదిఁమూఁడుకోట్ల, వేలుపులఁబారఁబాగి పఁ న్యంబఁదగిలి
యట్టితీవీరభద్రుఁడీయద్రిమిఁద, భద్రకాళియఁ దానుండుఁ • బద్మకయన.
కాళిఖండము, ఆ 2 చ 32.

- సీ. సంవర్తనయశంకాతసంతమనమూ, గ్రీభావమునవీలఁజేసె నుమర
ఖండితయమదండఁపాండిత్యఖండనో, దండవోద్గండశంకంబు లొప్ప
జాతలోకాలోకఁబిలతమన్నముదాయ, భయదదంప్రాంతుఁగఁబుభలు నిగుడఁ
బరకుత్రికూలముఁగ్రభింఁడివాలచా. నముభోగితిరసాధఁవములు మెఱయ
గీ. సర్వభయదమహాట్టహాసమునఁ గల్లు, కపాకహారావములచేతఁగఁగులభిఁను
చెపులు చిల్లులువోవనుఁదగ్ధనముఁజెందెఁ, బ్రాభవోన్నిత్రుఁడైపీఠభద్రుఁడవుడు.
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 5.

- సీ. ఏవీరుఁ డనిధారఁజేసి కంఠముఁ మ్రుంచి, ముఖశేఖర దత్తునిఁముద నుడంచె
నేవీరుఁ డణచేత • నిభదంతములు దుల్చి, కనక మీఖలఁ గ్రుచ్చిఁకట్టుకొనియె
నేవీరుఁ డతిరాద్రఁమేపార నజారాణి, కొనముక్కు క్రోవ్వఁడిఁగోట మీఠె
నేవీరుఁ డుద్ధతి • నేచి ముప్పదిఁమూఁడు, వేల్పుకోటులఁ దోలి • పెంపఁ దగిలె
గీ. నట్టి శివీరభద్రుఁ డజాండభాండ, మెల్లఁ దన వీరసామంతఁముల్లు కొనఁగ
భద్రకాళీసమేతుఁడైఁపాలకడలి, వీఁటి కేతెంచె జతురంగఁగాటి మెఱయ. 177
మహాలక్ష్మీచరితము, ఆ 4 పే 110.

పరశురాముఁడు

- సీ. భమదగ్నినుతుఁ డగ్నిసదృశతేజఁడురాముఁ, దైజనియించినిఁశ్వాత్మ్యఁడాద్యఁ
ద్రాకారైవీర్యసహహర్షధర్మని ననే, కాతృజబంధసహాయ ఘనుని

నాజిలోఁ దొడరియుఁ జైత్రపరకుఁ ధా, రాముఖంబున నతిఁకాద్రీధంగిఁ
దునుమాడి యాతనిఁ దొడంగి పారావార. పరివేష్టితాఖిల ఁ ధరణిఁ గలుగు
గీ. నరపతుల నెల్ల పడనతోఁ నిరుపదొక్క, మాటుఁ మ్రక్కించినత్తుగఁ సుడువులయి
నిలిపి కోపంబు మాని శుశ్రూషితునియతి, నశ్వమేధయాగంబు రఁన్మునుగఁజే ?.

హరివంశము, ఆ 4.

నీ. రాజశాంసాలిడుగర్హకామన్నన, రాతటిచ్చటలునాజడల దనర
 న్వకృతరక్తాక్రూడశంసాచకంబులై, దహనోగ్గిరత్తనోగ్గితమలువెలంగ
 నిదివనిజిచ్చాన్వసంవిశ్వానవతనతీ, నయనశానధరపీఠాళ మదర
 శాంతి విగ్రహనానంతరమఖాద్విశ్లభార్ద్రు లనా, దంతసంఘన్న మొదవ
 గీ. పాదఘట్టన మేదిసింభాగ మగల, గండ్రగొడ్డలి భుజమునఁగ్రంల నేడి
 వేడిరాముడటంచునువిలయదుది, రాద్రమున వచ్చె భారతరాముఁ డెప్పుడు.

సీ. ఖండించె నేవీరఁకాడవీర వ్యవార్యః సుపథువాకదలికాఁకానవఁబు
చండించె నేమఁచేఁకవ్వఁకుమారునితోడఁ, గ్రాంపథాధరనిదాఁగఁ గనియాధి
మండించె నేమహాఁద్దండిపృతాపవై, క్వానరుచేరాజఁకుంకములకు
బంపించె నే యాగఁఫలముతండ్రికి నీకా, శ్వతమగు సప్తర్షిఁస్థాన మొనఁగి(?)
గీ. యహహ సామాన్యఁడనెయంచుఁకవ్వమేధ, సవనదీక్షాంతకశ్యపఁసంయమింద్ర
దత్తసప్తసముద్రాంతిఁకరణితలఁడె, భార్గవుడె ధావదరినానఁభార్గవుడెను.
దశవతారచరిత, ౨7 పే 280.

విష్ణుని మూర్తి చతుష్టయము

మ. అరయ న్వచ్చము పేరు రూపమును శృంగత్యంతతేజోమయ
 స్ఫుగణానంపదఁ జెంది సర్వగతి సంశ్చూర్ణత్వముం బొంది వీ
 తరజస్వత్వతమోపికారవిమలశృంగం బొంది యోగీంద్రభా
 నురవిష్టాత్మిక యాదిమూర్తిగఁడుఁ బొంబున్ వానుడేవాఖ్యయై. 181

గీ. శేషరూపంబునొంది యశేషభూభరంబు శుభ్యత్వజానహంసప్రమునఁ దాల్చి
 సద్వసమితి గొలువఁ దమశృంగైఁ బొలుచు, దివ్యసంకర్షణాఖ్యగ్విఠియమూర్తి.

క. ధరణీపరీజానుపాలన, శరణి సదవననిరూఢి ♦ హువిధధర్మా
 ధరణతన్ సత్వోన్మతిఁ, బరంగుఁ దృతీయమగుమూర్తి ♦ ప్రద్యుమ్నాఖ్యన్

గీ. ఇ క్తి పతితబహుస్తోత్రపాతశ్చ, భరితపితృతాలయాశిరాంతపరమువాని
నఖిలసంరక్షణకియాఘ్రప్రపఘ్న, జాగ్రునిన్ జగఃన్నాఘఃగనియే. (?) 474
బలరామత్యైతిమాహాస్మ్యైశ్చ, ఆ ౩.

వీరభద్రుఁడు

సీ. ఎవ్వఁడు డాచేతి • త్రోవ్వఁడినఖమునఁ, జిదిమె భాషా దేతి • చిగురుముక్కుఁ
గనక మేఖలఁగ్రుచ్చి కట్టె నెవ్వఁడులీలఁ, జెఱఁగుపైఁబూసెరుక్మ • మెఱుఁగుచండ్లు
కోర కెవ్వఁడు పదాంకునృపభాగంబున, నుడురాజుపొట్టుగ్గుఁజ్జులుక మాఁడె
వఱిగె నెవ్వఁడు ఖడ్గభారాంచలంబున, నగ్నివాలుక లేడుఁనంటఁబట్టి
గీ. మోదె నెవ్వఁడు ముచ్చదిఁమూఁడుకోట్ల, వేఱుపుల బారఁబారచెఁ న్నంటఁదగిలి
యట్టిశ్రీవీరభద్రుఁడిఁడ్రదిమీఁద, భద్రకాళియఁ దానుండుఁ • బద్మచయన.
కాశీఖండము, ఆ ౩ ప ౩౩.

సీ. సంవర్తనమయశంఖాతనంతమనిమూ, గ్రీభావముననీలఁజేహ మమర
ఖండితయమదండఁపాండిత్యఖండనో, ద్దండవోర్దండశతంబు లొన్న
జళితలోకాలోకఁబిలతమన్నమదాయ, భయదదంస్త్రాంతరఁప్రభలు నిగుడఁ
బరకుత్రికులముఁగ్గరభింజివాలచా, నముఖోగ్గితరసాధఁనములు మెఱయ
గీ. సర్వభయదమహోట్టహాసమునఁ గల్లు, కహకహారావములచేతఁగమలభవుని
చెవులు చిల్లులవోవనుఁవృషముఁజెందెఁ, బ్రాభవోన్నిద్రుఁడైవీరభద్రుఁడవుడు.
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 5.

సీ. ఏవీరుఁ డసిధారఁజేసి కంతముఁ మ్రుంచి, ముఖవేళ దత్తునిఁమద మడంచె
నేవీరుఁ డలచేత • నిభదంతములు దుల్చి, కనక మేఖలఁ గ్రుచ్చి కట్టుకొనియె
నేవీరుఁ డతిరాద్రఁమేపార నజారాణి, కొనముక్కు త్రోవ్వఁడిఁగోట మీఠె
నేవీరుఁ డుద్ధతి • నేచి ముచ్చదిమూఁడు, వేల్పుకోటులఁ దోలి • వెంటఁ దగిలె
గీ. నట్టి శ్రీవీరభద్రుఁడజాండభాండ, మెల్లఁ దన వీరసామంతఁమల్లు కొనఁగ
భద్రకాళిసమేతుఁడైపాలకడలి, వీఁటి కేలేంచె జతురంగఁధాటిమెఱయ. 177
మహాలక్ష్మీచరితము, ఆ 4 పే 11౯.

పరశురాముఁడు

సీ. భమదగ్నినుతుఁ డగ్నిఁనదృశ లేజాఁడురాముఁ, దైజనియించినిఁశ్వాత్మఁడాద్యుఁ
డాకారైవీర్యనహర్విధద్యుని ననే, కాత్మజబంధనఁహయ ఘనుని

నాజిలోఁ దొడరియుఁ జేజితపరకుఁబా, రాముఖంబున నతిశ్రద్ధాభంగిఁ
దునుమాడి యాతనిఁ దోడఁగి పారావార. పరివేష్టితాభిల ఁ ధరణిఁ గలుగు
గీ. నరపతుల నెల్ల వరుసతోఁచికువదొక్క, మాటుమ్రుక్తిఁచి నెత్తురుఁ సదువులయును
నిలిపి కోపంబు మాని యున్నలితనియతి, నశ్వమేధయాగంబు రఁమ్యముగఁజే ? .
హరివంశము, ఆ 4.

సీ. రాజహంసాలిడుఁ ద్వర్ధకామర్షవ, రాశటిచ్చటులు నాఁజడఁబడనర
స్వకృతరక్తాత్రాదఁశంబు నాచకంబులై, దహనోగ్నిరక్తనేత్రములు వెలుంగ
నిలిడనిజోచ్చాస్వసంనిశ్వాసపకవతీ, ప్రమాననానధరఁజివాళ మదర
కాంతి నిర్మమనావఁపరముఖాద్విశ్లేధార్ధగు లనా, దంతసంఘర్ష మొదవ
గీ. పాదఘట్టన మేదివీఁభాగ మగల, గండ్రగొడ్డలి భుజమునఁ గ్రాంబి నేడి
వేడిరాముఁడటంచును విలయయది, రాద్రమున వచ్చె భార్గవఁరాముఁ డపుడు.
సీ. ఖండించె నేవీరఁకాద్రవీర వ్యవార్య, ఘనభుజాకదలికాఁకానవఁబు
చండించె నేమహేశ్వః కుమారునితోడఁ, గ్రాంచభూధరవిదాఁబనియాధి
మండించె నేమహాఁద్రిండిప్రతాపనై, క్వానిరుచేరాజునఁకములను
బంపించెనే యాగఁఫలముతండికి నికా, శ్వరమగు నప్రస్థిస్తాన మొనఁగి ?)
గీ. యహహ సామాన్యఁడనెయంచుఁశ్వమేధ, సవనఁజ్ఞాంతకశ్యపఁసంయమింద్ర
దత్తనప్రసముద్రాంతఁశరణితలఁడ, భార్గవుఁడ భావదరినానఁభార్గవుఁడను.
దశవతారచరిత్ర, ఆ ౭ పే ౨౩౦.

విష్ణుని మూ ర్తి చతుష్టయము

మ. అరయ స్వయము పేరు రూపమును శ్లోకత్యోగితేజోబుయ
స్ఫురణాసంపదఁ జెంది నర్వగతి సంకృత్యోత్సముం బొంది వీ
తరజస్వత్యతమోపికారవిమలత్వం బొంది యోగీంద్రభా
నురవిష్ణాత్మిక యాదిమూర్తిగఁడుఁ బొచ్చున్ వాసుదేవాశ్రియై. 181
గీ. శేషరూపంబునొంది యశేషభూభ, రంబు మత్స్యతృణాసహాసమనఁ దాల్చి
నగ్నసమితి గొలువఁ దమశ్శక్తిఁ బొలుచు, దివ్యసంకర్షణాశ్రిద్విఠీయమూర్తి.
౪. ధరణీప్రజానుపాలన, జరిగతి సదవననిరూఢి ఁ హవిధధర్మ
ధరణరతిన్ సత్వోన్నతిఁ, బరఁగుఁ దృతీయమగుమూర్తి ఁ పృథ్వీమాశ్రిన్.

- గీ. బహుళజలశుద్ధ్యమునఁ జెనుఁ బాఁచుమాన్యుమై రజశ్శక్తి గైకొని పవ్వళించు
 లీల నఖిలలోకములు గఱివించువినయ, ధుర్యనారాయణాభ్యుదయార్థమూర్తి. 184
 మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 న 158-161.

రాముఁడు

- మ. అనుల్లాభో జదభాతుఁ డత్తుతఘనశక్త్యామాంగుఁ డాజానుజీ
 ర్షయహాబాహుఁడు సంచలోరుకకీనోరన్ముండు సింహాయవి
 కృపణుండు దుష్టశిశౌర్యధైర్యకలవాశక్తయ్యుండు కళ్యాణధీ
 రమణీయుండు తెలింగె రాముఁడు గుణాశ్రాముండు భూమండలిన్. 185
- ఉ. శైశవశేఠీయంద తనతనత్వము లోకము పృష్టతింపఁగాఁ
 గౌశకుఁ డప్రకృతి యొరఁగంగఁ బ్రదీప్తత నొంది తన్మనః
 శ్లోకకయన్ మబాహుఁడను శక్తిశ్చిరరాత్రిచరున్ ససైన్యఁ గీ
 నాకునిఁ జేర్చి పేర్చె జననాథతనూజుఁ డజేయుఁడై యనిన్. 186

వారిసంభము, ఆ 4.

- పీ. కన్నెకయ్యమునందఁగుటితవాకపురిక, నాటకఁ దాటకఁ గీ బణంచెఁ
 దూలుకూఁకటివాడఁలీలఁ గౌశికయాగ, భంజనోత్సాహ సుఖాహుఁ జంపెఁ
 వల యొగగట్టునశత్రుతీ వేదవైత్యుడు, సతము ధూర్జటిధనుఁగ్వరమువిజిత
 నలవోక దొరసి హేళలాజితాఖిలస్మరు, స్తామ భార్గవరామఁ దూలఁ దోత
 గీ. దండకావనమార్గసంతతనిగోధు, రచితసుజనాపరాధు విరాధు నతిశ
 ద్భరితనకల్పమయినఁ జతుర్దశసహస్ర, దితిజముఖుని ఖరుని విధించెఁ గడిమి.

ప్రేరంగమహాత్మ్యము, భార. ఆ 2 న 358.

- పీ. మాఁకటిముడికిన్ శైశవకురులు గూడనివాఁడె, బెదరక తాటకఁలీలఁచ మణించె
 గాథయొఁ డొనరించుకృతపును రక్షింపఁ, బెక్కిండురై దైత్యులకునక్కణించె
 నవనిపై విలసిల్లుఁ నఖిలరాజవ్యులు, వేగిలఁజూపగలేమిల్లువిజిత
 భూరాటపులలోనఁ గుగ్రమ్మరునప్పడు, ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ జంపెఁ
 గీ. బాదరజఘన నొకరాయఁబడఁతిఁజేసె, లీల మాయామృగంబునుఁగూలసేసె
 రాజమాతుఁగిండ్ల మేదిసి రక్షకుండు, రామభూపాలుఁ డాదివాఁరాయణుండు.

మొల్లరామాయణము, నుండ. ప 64.

- పీ. సిగకు నందక చెన్నఁజరిలాడుకురులతో, భాగియా వట్టికుష్మాందనరె
 జిన్నానోనటికొఁగఁ జెనుటయూడిగముఁ, పల్లెపెంపుచల్యపాశవపలదుధున

నును నెవ్వందయారంబునను జీరినరిపెణలో, మిన్నజన్నిదముతోఁ మేలగొనఁగ
బెడఁగుచెంద గానిచచ్చడముపై విగియించి, కట్టిన కొఁబట్టుచట్టిదనర
గీ. సంజకొంతాయదగు వీలఁజలదమనఁగ, మెఱుంగు లెఱుముట్టిజిగిదొట్టి మేనుమెఱయ
జికితినాసాకరంబునఁ జెలుపుగులుకఁ, గరడి వెలువడివచ్చురాఁపువునిఁగాంచి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 6.

నీ. అన్నరావ్య మెతనఁకన్న భాగ్యము గాఁగ, నున్న సామితిఁతో నున్నవాని
క్షీరాబ్ధిఁగెనవి ఁ శేషాభచామర, వీజ్యమానాంగుడైఁ చెఱయబానిఁ
బూర్ణైందుసంకాశఁభూరిపితాతప, త్రచ్చాయచేతను ఁ దనరువాని
భవపద్మభవశచీఁభవముఖ్య జేవతా, నేవ్యమానుం డౌచుఁజెలఁగువాని
గీ. నిజశరీరంబు జగముగాఁ నెగడువానిఁ, బరుని కన్నులు బరు డౌచుఁబరగువాని
నక్షర మవంత మవ్యక్తఁమనఁగ నుండు, వాని జగదుదయాదులఁబూనువాని.
భార్గవపురాణము, ఆ 4.

నీ. మంజులగతి రత్నఁమంచీరములుపాద, కంజంబులను ఘట్టఁఘట్టు మనఁగఁ
బట్టుదట్టిలాగుఁమైనున్న కటిమాత్ర, కనకకాంతి జిగాల్జిఁగాలవంగ
మండిత వవరత్న ఁ మండలోపేరిమా, గండదీప్తి ధగాల్ధఁగాలవంగ
హేమునందు బులాకి ఁ ముత్తయింపుగరంబు, మేలిదాఱు ధళాల్ధఁగాలవంగ
గీ. శిరమునందుఁ గిరీటంబు ఁ చెన్న మిగుల, వేణికుచ్చులఁబిరుదులఁవెలముచుండఁ
గాకపక్షవిలాసంబుఁగ్రందుకొనఁగ, రాముడరుదెంచెనహజాభిఁరాముడగును. 191
సరసభూపాలరాజీయము, ఆ 1 బాల.

బలరాముఁడు

క. కమలాపుఁడు చేవకిన, ప్రమగర్భముఁ జేరి పిదపఁ ఁ దనయోగముచే .
విమలంబా రోహిణిగ, గృహునఁ బ్రవేశించిపుట్టె ఁ బలరామాఖ్యన్ . 192
గీ. గర్భసంకర్షణమునకు సంకర్షణజాఖ్యఁ, గలిగె బలరామునకు నంతఁ ఁ గంసభీతి
రోహిణీకాంత నందుని ఁ గేహమున వ, పించి పోషించుఁజేరుగుచుఁసీరిపాణి.
మ. హరియుం దామను గొల్లగుల్లెతల గేహంబుల్ వ్రేవేశింపుచున్
బెరుగుం బాలును గొల్లలాడుచును గోపీవృత్తవత్సోజముల్
కరజాగ్రంబులఁజీరుచున్ గదిసినం ఁ గౌగిల్పఁ జొక్కింపుచున్
గర మర్థిన్ విహరించుకీరినఖసంఘంబుల్ బ్రేశంపించగన్ . 194
దశావతారచరిత్ర, ఆ 9.

కృష్ణుడు

చ. నునకును పచ్చఁజుట్టనఁ గఱుంగొన నొప్పుగ దిండు కట్టి నూ
తనమగు బర్హిబర్హకృతఁదామము నెట్టెము నుట్టి కమ్రికా
ననతడుపుష్పమా లికడఁగర్చు నుత్తస్థిలీ నుద్యహించి యిం
పొనఁగ వేణునాదవరఁసోత్సుకుఁడై హరి యొప్పె నెల్లెడన్. 193

హరిసంశయము, ఆ రి.

సీ. మహానీయమణిమయఁ మంజీరములు పూని, పసిఁడితోంగలిపచ్చఁపట్టు గట్టి
కమనీయతాస్తకంకఁగణకుదికలు దొడ్డి, లలినొప్పుకుండలఁములు ధరించి
కొన్నభవనమాలికాకంఠభూషణ, కమ్రహారములు పఱుమునఁ దాల్చి
కొమరొంద నెఱికప్పుఁ కొప్పునై, బర్హిదామము చుట్టువేనలిఁమలఁచి తుఱిమి
గీ. మెరయు మలయజవంకంబుఁ మేన నలఁది, తిలక మొప్పారఁ గన్పూరిఁదీర్చిపెట్టి
మదనశతకోటిలావణ్యఁ మిహిమ నొప్పె, నపుడుకృష్ణుఁడుశృంగారఁమనఁగరించి.

పద్మపురాణము, ఆ రి పు 201.

సీ. వసుదేవచిత్తాగ్ర్యఁవాననాపారంబు, దేవకీకృతపుణ్యఁజీవనంబు
నందఱుతోదాజఁననసంచితఁఫలంబు, బలదేవసుకృత సంఘంధనీమ
రమ్యబృందాదవాఁకామకేళిఁకంబు, కంసాదిఖలముఁఘరిమరిచి
రుక్మిణీమఖనయోయాచనసోహంస, శుకవాక్యమాణిక్యఁ నూత్రనరణి
గీ. యానగర మేలుమేలునఁ యానఁగరము, భూజనమునకుబహుసౌఖ్యఁభూజనముగ
మదనశతమూర్తి వల్లపీమావస్త, చౌర్యవిన్నూర్తి యదువంశఁ చక్రవర్తి. 194
ఈ. గొల్లమిటారి గుచ్చెతలఁ కొర్కెలచంటి తీడియచూనముల్
గొల్లలునెట్టుదంట మయఁగూరిమిఁ గాంచినమేటి రాధికా
పల్లవపాణిభాగ్యపరిపాకము నందునిముద్దు నిందిరా
వల్లభుఁడైనకొరి చెఱఁపంబు లవంబు గణింప శక్యమే. 195

చ. నీతికినతుండు భాగ్యమునఁ ఁ జెల్వమునన్ మరుఁగన్నమేటి ధీ
సరణివిరించికిన్ గురుడు ఁ కొర్కెమునం బురఁభేది నోటమిం
ఱరిసినయట్టిజోడు సిఁహాభానునివియ్యము పక్కఁగొప్పిను
స్థి-కృపకొర యేమరి సుఁతంపఁగ శక్యమే తద్గుణావళుల్. 196

సీ. ఎల్లతాకవితాయఁ మేలువాఁ డజాగన్న, మేలువాఁ డభవునఁ మేలువాఁడు
మేనునుస్వలువగొఁగ్గిమిమ్రుచువాఁ డమరుఁ, మిండువాఁ డమరుబొమ్మించువాఁడు

నలదమ్మి నూడుదోడాలనాఁడహినొంపు, దాలునాఁడసితంబు డాలువాఁడు
నిజభక్తికొటిమిన్నింపువాఁడలపేయ, నింపువాఁడట్టిలో నింపువాఁడు(?)
గీ. నామధారివిదారి గఁదారిధారి, యదుకులోద్ధారి చారిడయావిహారి
సిరిసహచారి యద్యోని సిరిమురారి, జేరి యాశారి నెన్న నెఱవ్వారివళము. 200
ముకుందలీలాసము, ఆ 1 ప 182-213.

సీ. ఒకకాంతయొరంగిన సికమిదిమడిపువుగ, పెత్తుల వొరయఁ బాఁయెతులఁజాట్టి
పన్నీటిచినుకులఁ బడనైన నికరంపుఁ, గవ్వారి కరతిలకంబుఁ దీర్చి
గంబూరమించి కళదంబంబు చేసిన, చలుచని కుఁకుమ కలచ మలఁది
చెక్కుటన్దుమలపైఁ జకిలేవెన్నెలసోన, లొలికెమ కల్పాణియొంట్లు దాల్చి
గీ. మెఱుఁగుఁజంద్రకగోణముఁచెఱుఁగుదాలు, వలిచెవతెవాటుదుప్పటికెవలికెఁగ్రుచ్చు
మినుకు వరెంపుఁబావలఁమెట్టియొక్క, యతివైదిఁడయొసఁగనొక్కయ్యారి మెసఁగ.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 88

సీ. మారుతానురుఁదుఁగించె మన్దులఁజెకలింఁచెఁ, గిరిపీఠత్నకుఁజంపెఁకుని మెఱకుని
నఘదానవుని గూర్చె నలరి కాలియునొంచె, దివకభిమిరగెగోత్రము భరించె
శంఖమాడునిఁ గేర్చెసాధించె శృష్యత్వయఁ, గేరి నలంఘెముఁగించె వ్యోముఁ
జాణూరుఁడెగటార్చెఁజక్కాడెఁగంఁసుని, దిలీయియ్యనఁ గాలయపమఁజదిమె
గీ. నల జరాసంధముఖ్యుఁడొఖలులఁ దఱిమె, ద్వాకయనంగ నొక రాజధానినిలిపె
బాంధవలకల్ల నిత్యకుభంబు లొసఁగె, హనుజమాత్రుండె నేనకీర్తనయఁడరయ.
రుక్మిణీచరిత్రము, కూ. తి. ఆ 1 ప 123.

సీ. తొడలు తలాడగానిది రుక్మిణి భజింపఁ, బదము లొత్తుచు సత్యభామకొలువ
నురటిచేకొని ధిఁకితుకూక్షఁ గావించు, విరిచామరము మిత్రవిందయడఁగఁ
గాలింది వేడ్కతోఁ జాళంజఁ బాల్పబాం, బవతితమ్ములపొకఁగుడిచియొసఁగఁ
గొఘగు పావలు కేలఁగనిది నాగ్నజితి యుండ, జలములగిండిలక్షణపహింపఁ
గీ. గొమ్మెఱుంగులతోడికాఁగ్మిగులు వోలె, నొప్పు కృష్ణుని చేరువనొప్పెహంసి
నిండునెలరితఁ దాదకాన్వితనభంబు, పాలుపుఁ డెలిపెడి నెత్తమ్మిఁకొలనికెలన.
భర్తృహరిసభాపితము, ఆ 2 ప 15.

సీ శ్రీకారసమితి యీఁచెలుపువీనులకులోఁ, బడి ప్రబంధంబులఁ బడియెనొక్కొక్క
కడలపాస్తంబలీఁఘనని బాహులఁ గాంచి, యోధుటచాంచల్యం మొందెనొక్కొక్క
యనఁటులీహరితొడలనుబోలఁజాలక, కలుకుచగ్రమునిండఁ గప్పెనొక్కొక్క
చిగురావీలీకొరి కీర్తిపాదతులదేక, తలగి నానాఁటదాల్చెరగెనొక్కొక్క

శ్రీ కానినో వీని కిటుల నిశ్చయముగ, గంభములబద్ధమైయుంటుంటున్నవలయుట
 బహుమతముల వారు వడుట కోరులకడనుట, పహజన్మత్రిగ మఱియేల సంగభవించు.
 శుభాకృష్ణులొనము, ఆ 1 వే 18.

సీ. కన్యతావులనీను ♦ కస్తూరితలకంబు, మోముచందురువందు ♦ ముద్దుగుల్మఁ
గోటిమార్గప్రభన్ ♦ నీటుమీఁతెడులేజాగతి కాస్తుభంబు వశ్యమునఁ గ్రాల
వమృతబిందువులేల ♦ నలరుచుండెడుఁ గని, ముత్రైంబు నాసాగ్రఽముననుజేల
దరచుగ్ధముననుండి ♦ ధారగాఁబడురీతి, నలముత్రైములవఁగఁబడుత మెఱుఁ
సీ. గరజలజముల రత్నకంఠఁజము లలరఁ, దమప్రవృత్తైద రక్తచందనము దనర
మరలిఁ జాదుచు నాడెడు ♦ పుణ్యశీలు, భక్తచరిపాలు వేణుగోపాలుఁ గంటి.
రాధామాధవవిలాసము, అ 1 ప 4.

సీ. క్రియప్రేమిమనఃస్మరసమిత్తుండు, మిత్రుండు మనస్సుభక్తాత్రవుఁకు
లనమానపాండర్పుఁ హసితేక్షుధర్మండు, ధర్మండు ఖలకంసఁధరణిపతికిఁ
జరణకంజాతఞ్జాననవత్కుమారుండు, మారుండు దానవఁవారముఁకుఁ
ఋధిదానభావశిఖాపితచంద్రుండు, చంద్రుండు వృజినాంబాఞ్జాతములకు
శ్రీ. నిజవదనలోజభజమానఁగఱతధరణి, ధరణిరణపద్మభవపురంఁదరముఖాభి
లామరవ్రాతమానసఁకామితఫల,తాయకుం డోర్పవ్యయదువంశఁనాయకుండు.

నుమనోమనోభిరంజనము, అ 1 ప 73.

చ. ఆలర మెటుంగు లంగు గలఁచుటకాటికమా? పాల్గి
 నెలు నవపింఛకంబు తులఁపిదళ దామముఁ గల్గినట్టి మే
 ఘటలితమూర్తి నానికఁజ్ఞఁ * గంబముఁబోసి భిజవ్యయంబుచే
 నలమి రమావధూటిఁ జెలఁపందఁ గలం గనుపించె నింపుగన్. 268

ఉ. నెమ్మది యాచునాంతరపక్షిన్ వసియించుచుఁ గావిమోవిసం
జమ్ముగ వంకఁగీల్కొలిపితప్రవరముల వంగులీతలిం
గగ్గియునుఁ జిమ్మయన్ తుగ్గితినుఁఖమ్ముగ గావముఁ దావమావముల్
గుమ్మని హెగ్గియఁ జేయురసితమం గడుగొంటిక కంటి కింపుగన్.

కృష్ణకర్ణామృతము, ఆ 2 చ 7, 14.

నీ. తనయకన్పురణంబు ♦ తనయకన్పురణంబు,చరె వారిదంత్రప్రపవర్తిగాఁగఁ
దనచంపవీహానంబు ♦ తనచంద్రహాసము,ట్టితపుణ్యజనసంఘు ♦ హరిగాఁగఁ
దనధర్మభరణంబు ♦ తనధర్మభరణంబుఁ,బోలె వన్మార్గగోపాలిగాఁగఁ
దనబంధురాగంబు ♦ తనబంధురాగంబు, కరణి గోపానంబు ♦ కరముగాఁగఁ

- గీ. దనను దానవివక్షణత్యంబు దెలియ, భూరిబుధమోదకరదానఁవారియగుచు
నతనినిగములతో పాటియతనిగుణము, అనఁగఁదగియుండువను దేవుఁనాత్మజుఁడు.
- సీ. వారిసౌందర్యంబు ఁ వర్ణింపఁగా నేల, వాత్మసంభవనామఁగుందియుండ
ముఖపద్మకాంతిని ఁ మొవనీచెప్పఁగనేల, విధుడనుపేరట ఁ వెలయుచుండఁ
బికురబృంహముపొరుఁ ఁ బ్రకటింపఁగా నేల, జనులెల్లఁ గేశవుఁడనుచుఁ బల్కు
వాని నెన్నఁడుమును ఁ వాక్రవర్ణఁగా నేల, హరినమాహ్వయమునఁబరఁగియుండఁ
గీ. బుండరీకాక్షుండనుటకృతఁడె ముచితుఁ, డర్పుఁ డాతఁడెపురుషోత్తమాహ్వయమున
కతఁడెతిగియుండుభూమిశ్వఁరాంకితమున, కిలఁగలఁడెవండువానిశిఁగులయొకండు.
- కాశీందీపరిణయము, ఆ 1 వ 76, 78.

అష్టదిక్పతులు—వారిపురములు

- సీ. అమరావతీపురం ఁ బమరఃపుం డేల, నర్చిగృతీపురంఁబలుఁడేలు
క్రాద్ధదేవుం డేలు ఁ సంయమివీపురం, బమరనాయకుఁడు పుణ్యవతి నేల
వమలావతీపురంఁబంబునాయకుఁ డేలు, వాయు నేలును గంభవతిపురంబు
నలకాపురంబు యక్షాధీశ్వరుం డేలు, నైకాని యేలఁ జంప్తార్థిమారి
- గీ. యనిది దిక్పాతపురములం ఁ దవనినురుఁడు, రెండవపురంబు నీక్షించిఁప్రీతినుం డె
నపుడు వర్ణింపఁదొడఁగిరఁయ్యగ్నిలోక, మహిమసంపదగఁవిండ్లమాన్యహితులు.
- కాశీఖండము, ఆ 3 వ 204.

అష్టశక్తులు

- గీ. సరసిజాలయ సావిత్రిసర్వభద్ర, విమల పద్మ మహాదేవి ఁ విలసదీశి
జాహ్నువి యనంగ నెనమండ్రుశస్త్ర లెపుడు, జామరంబులువీతురుఁకఱిమోల.
- మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 వ 25.

ఇంద్రుడు

- చ. కనియె నతండు నివ్యగణితకాజననేత్రచక్రకాసురం
జనహసవంద్రికాలపనఁచందునిఁ జారుపులోమజాఘన
స్తవపరిరంభసంభ్రమశక్తన్నుటకుంకుమపంకపారభాం
జనతనుకాంతిరుందుని భుజాబలసాంద్రుని విర్రజేంద్రునిన్.

214

విక్రమార్కచరిత్రము. ఆ 2 వ 84.

సీ. అతిమోహనాకామఃకై వెలింగెడువాని, వభిఃపశ్యంతాదఃకై నవాని
గడిమిమై మామలోకిముల నేలేడువాని, నొడలెల్ల గన్నులై * వెలయువాని
బాలుపారఁగేల దంకిభోలియొప్పెడువాని, నత్సంధివై భవుఁడైనవాని
నేయూరకంకణాంకితబాహుపులవాని, నిమ్మెనమణికిరీటమువాని

అ. గడఁడ నిద్ధ పాస్యగంధర్వ కిన్నర, భుజిపతులు గొలువఁ * బొలుపు మిగిలి
తేజరిల్లువాని * దేవేంద్రుఁడబొడఁ గాంచి, నెమ్మదమున నంగఁగిసంభవుండు. 21.

వీధిద్రవిజయము, ఆ 2 పే 4.

సీ. మహిమతోముడిచిన * మందారసుమసౌరభము తుమ్మెల రాఁగిరహ్మసంగ
దివ్యభూషణరత్నదీప్తులు తోరమై, నకలదిక్కలఁ బ్రతిఁగిచ్చాము లెనఁగఁ
గరపంకజంబునఁగారిలెడిదంభోలి, మెఱుంగులు కడు మిఱుకమిట్లు గొనఁగ
గంధర్వకిన్నర * గాననాదంబులు, చెవుల కానందంబు * నేయుచుండ

గీ. దివ్యదుంభుభిరవములు * చిక్కు లెల్లఁ, చిక్కుటెల్ల దిగికులు * బెరిసి కొలువ
నభ్యిమాతంగపతి నెక్కి * యుమరలోక, నాయకుఁడువచ్చెచ్చా * కానగరమునకు
కష్టపురాణము, ఆ 8 ప 79.

సీ. శతవాజిమేఘసంక్లృష్టపూతిమగు మస్తకంబువై మణికిరీటంబుదనగ
ప్రతిసీరహతజనాభయదానకరమైన, కరమున శతకోటి * కరము మెఱుఱు
నుమనోరునఁకాంక్షితములైన దశశత, కరుణాకటాక్షవిక్షణములమరఁ
చొలోమికాకుచఁసాల్పలసన్నీధమా. మరమున రతనంపు * నరలు మెఱుఱు

గీ. మెఱుగనగుముద్దు మొగమునఁ * చిలకమమరఁ, బైనవలెవాటుబంగరుఁపని మెఱుంగ
వలువఁజెంగులు జీరా డికివన్నెమీఱ, నుందరాకృతినుండు పులిరందరుండు. 21
వేంకేశ్వరవిలాసము, ఆ 2 ప 17.

సీ. సృత్యగర్వస్ఫూర్తి * పదలింపివయసుండు, పాకపామజమదో * త్యాటనహరి
పరిమహిభృత్తుల * భంజించుజిహ్మండు, తఱియైనశరవృష్టి * గురియుఁగునుండు
మాఘశతయాజిమా * మహితమధర్ముండు, భువనైకభారంబుఁ * బూనువృషాడ
కనమునశతకోటిఁగలనన్వస్థజీవనుఁ, డేమరభోగిఁబులతో * నలరభోగి

గీ. శచికుచంబులమకరికా * సముదయంబు, వ్రాయు లేకర్షభుండన * నద్యహృద్య
మాఘువిచికిలరుచిరస * మాఖ్యఁగాంచు, దేవతాసార్వభౌముండు * తేజరిల్లు. 21
అహల్యాసంక్రందనీయము, ఆ 1.

అగ్ని దేవుడు

క. శిఖిలయ్యేడును వెలుంగంగ, నుఖితరమగునజము నెక్కి * శోభిల్లుదుఁ వ
న్నఖిలమునులు నుతినేయంగ, సఖిలేశ్వరుఁ గొల్వ వచ్చె * ననలఁడు బ్రీతిన్.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

ఉ. దేవమునీశ్వరుల్ పొగడఁ * దేజము దిక్కులఁ బిక్కుటిల్ల
నావిధమూర్తు లొక్కఁ గఁనంజడ మేవహయాధియాధుఁడై
శేవలభక్తీయుక్తిఁ గడుఁగేడచు స్వాహానుఁగూడి వేడుకం
బావకుఁ డేగుడంచె విభఁవంబులపేటికిఁ జక్రేవీఁతుకిన్.
మహాలక్ష్మీవరిణయము, ఆ 4 పే 111.

యముడు

మ. కనియెం గోమలనీలమేఘులవత్కా లాంజనాకాదు ఘో
రనికాతోత్కటదంష్ట్రు నుజ్జ్వలచలద్రక్తాక్షుఁ బ్రత్యగ్రికాం
చనవర్ణాంబరు నంత్యకాలదహనఁజ్వాలాపఁచందున్ జగ
జ్జనసంతాపకు నొక్కదివ్యుఁ బటాపాశప్రాధహస్తార్థకున్.
ఆర. ఆ 7 ప 228.

క. చండ్రప్రచండహస్తలు, మండితగతిఁదన్నుఁ గొలువ * మదమహిషారూ
ఢుండై వచ్చెఁ గృతాంతుఁడు, ఖండితగుండాలదనుజ * గణములఁ గొలుచున్.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

క. కనుఁగొనియె నచ్చరంధ్రీ, జనమణిక్మతజంతువికథఁశ మసంయమనున్
వినుతాచారప్రమనున్, ఘనకల్మషదమను మహిషఁగమనున్ శమనున్.
శ్రీరంగవహత్తవ్యము, ఆ 4 ప 790.

ఉ. చండతతోరుకింకరులు * నందడిఁ గొల్వంగ దేవసంయముల్
దండల నేగుడేర వనితాయుతుండై నభ మంటి వైరిభో
ద్వఁడహయంబునెక్కి నిజఁదండము శేల వెలుంగుచుండఁగా
దండధరుండు దచ్చ మధు * దండనువీటికిఁ మోక్షపాటికిన్.
మహాలక్ష్మీవరిణయము, ఆ 4 పే 111.

నైర్మతి

క. మిక్కిలి విభవము పెరయంగఁ, గ్రక్కునఁ నునపుని నెక్కి • కడు వేడుకతోఁ
జక్కునినైర్మతి వచ్చెను, చుక్కలరాయనిధరించు • శుభగునిఁ గొలువన్. 225
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

వరుణుఁడు

క. వానరము నెక్కి వరుణుఁడు, కానుక లెప్పేనిఁగొనుచుఁ • గాంతలుగొలువన్
దానరుగుదెంచెరాజిత, మినఁద్యజహునిఁగొలువ • మించినభక్తిన్. 226
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

కుబేరుఁడు

ఉ. మంగళదివ్యసంపదలు • మానుగ నన్నియుఁ గొంచుఁ గిన్నరుల్
మంగలఁ బేర్చితో నడువ • మోదముఁ బొంది తురంగవాహుఁడై
సంగతి సిద్ధులు న్నురులు • సంయమాలున్ దను గారవింపఁగా
సంగడికానిఁ గొల్వ నతి • సంపద నేఁగెఁ గుబేరుఁ డాధ్యుఁడై. 227
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

చ. కళుకులుదేరులల్పిసిమి • కాంచనరత్నమయూఖముల్ దిశా
పలయముఁ బగ్వనచ్చరలు • చైభవలీల నటింపఁ గిన్నరుల్
బలసి రథంబుచుట్టునస • భక్తినిఁ గొల్వ సరోజబాంధవుం
డిల కరుదెంచెనో యన ధ • నేకుఁడు రాఁగ వియన్నిరీక్షుఁడై. 228
నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 3 పే 100.

ఉ. అచ్చర లాడ మాగధులు • హేయని సన్నతి నేయఁ గిన్నరుల్
చెచ్చరఁ గొల్వగాఁ మునులు • సిద్ధులు యత్నులు వోడరా సిరుల్
హెచ్చినవేడ్కఁ బుష్పకము • నెక్కి విలాసవతీపమేతుఁడై
వచ్చె నిధీశ్వరుండు విభ • వంబుల పేటికిఁ జక్రిపీటికిన్. 229
మహాలక్ష్మీనిరణయము, ఆ 4. పే 111.

ఈశానుఁడు

క. గణవాఘులు కొల్వంగ నో, గణపతివాహనుఁడు భుజగ • కంకణుఁ గొలువన్.
గణులింపరానివేడుక, ఘణిధరుఁ డీశానుఁ డరిగ • భవ్యాత్మతుఁడై. 230
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

రాజ శ్రేష్ఠులు

సీ. ఇత్వాకు మాంధాత్మ • ఋతుపర్ణ యువనాశ్వ, సగర శంతను హరిశ్చ • ద్రవహుష
రామలక్ష్మణ భగీరథ శశిబిందు భాగవ నిమి సంయాతి • కార్తవీర్య
నల శృగ దుష్యంత • నాభాగ ముచికుంద, పురుకుత్స వైదేహ • పూరు భరత
రఘు దిలీప సుహాత్ర • రంతి పురూరవో, జ్యాయఘ త్వణబిందు • సోమదత్త
ఆ. భీష్మ ధర్మపుత్రి • భీమ బీభత్సపాం, చాల కేక విరట • సత్యసేన
ముఖ్యస్థపులఁదిత • ములు విన్న • బేర్కొన్న, చుహితకుభము లొదవు • మానవులకు
విష్ణుపురాణము, ఆ రి ప 409.

పట్టక వర్తులు

హరిశ్చంద్రుడు

సీ. ఎవ్వని మాహాత్మ్య • మెప్పుడు వేదమూల, చెలఁగి సుస్తోత్రము • లేయుచుండు
నెవ్వని కాసనం • బేడుదీవులరాజు, లకు శిరోభూషణ • లక్ష్మీ నొందు
నెవ్వనిరక్ష మ • హేంద్రాదిసురలకుఁ, బెట్టనికోటయై • పెంపుఁ దాల్చు
నెవ్వని సత్కీర్తి • యీ యజాండంబెంత, యంతయుఁ దానయై • యతిశయిల్లు
గీ. నట్టి సుహితగుణాభరణాభిరామ, మూర్తి ప్రత్యర్థి స్థపసమ • వర్తి పరమ
పూజ్యసామ్రాజ్యవైభవ • మూర్తి నిత్య, సత్యవర్తి హరిశ్చంద్ర • చక్రవర్తి. 282
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 188.

సీ. నిత్యసత్యవ్రత • స్తుత్యచారితుండై, గౌరీచునోనాథు • కరుణవడసె
సమదశాత్రవలోక • జయరమాకాంతుండై, రాజనాయకహాధ్వ • రం బొనర్చె
ధారాధరత్యాగ • ధారేయుండై వనీ, పకులదారిద్ర్యంబుఁ • బాయఁ జేసె
భుజగనాయకతుల్య • భూరిదోర్దండండై, వసుమతీధరము స • ర్వమువహించె
గీ. నవనిలఁ బదునాల్గు మ • హాయుగములు, పూజ్యసామ్రాజ్యపదవి • భూతి నెగడె
సకలకకుబంతరాళ ప్ర • శస్త్రీర్తి, చంద్రమూర్తి హరిశ్చంద్ర • చక్రవర్తి. 283
వృద్ధిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ 1-ప 109.

నలుఁడు

- సీ. సావ్యరక్షితః సగ్వభూనలయుఁడై, హరికి సమానాధిః కరణః సగుమ
స్థితగవీగ్వసంః నితమహాసేనుఁడై, యురగకంకణుని పెఁన్నున్ది యగుమ
భాసురగురునీతిః సాలనాసత్తుఁడై, సుత్రామునకు సహః శ్రోత యగుమ
జనతానిరుద్ధ కాశ్వతఘాతిశాలియై, తుసుమాస్తునకుఁ బ్రతిఃకోటి యగుమఁ
గీ. నాగడికకు నెక్కి నివ్వలఁ బుద్ధిః సహిమఁ, బూని తనదాసమెప్పుడుఁ బుగులపాలె
జేయుమన్నాఁడు ధరణిఁ జిరింప సావ్యభౌమమాత్రుండె నలమహిఁపాలమాళి.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 4 ప 8.

పురుకుత్సుఁడు

- సీ. తోగనామునను శ్రోత్యర్థల యర్థుల, ప్రియజీవనము లుద్ధరించినాఁడు
తనయిష్టమునను గోత్రజుల గోత్రజులకు, ఘనతరాజ్యసమృద్ధిఁ దనిపినాఁడు
తనపునంబునను బద్ధును బద్ధునాగుని, నీడితస్థితి నిర్వహించినాఁడు
తనధర్మమున రసాంతలమునఁ దద్రసాంతలమునను సమాఖ్యఁగినిలినాఁడు
గీ. తనభుజాపీఠ సహకూర్మఁ దంతదంష్ట్రి, ధరములకు మాటట గధాత్రిఁదాల్చినాఁడు
నత్యవాచాగరిష్ఠుఁడుఁ చక్రవర్తి, మాత్రుండె యెంచఁ బురుకుత్సఁ మహివిభుండు.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 6 ప 8.

పురూరపుఁడు

- గీ. ఎలమి ముత్తారఁగిని వాఁగినుల మెఱసి, తాతైవదే సన్మృగఁనీతి నడచి
తండ్రిచోప్పన గూఢవఁ దనము నేర్చి, మీఁకెక్కాగ్యంబు మెఱయఁబురూరపుండు.
సీ. తలభేరిభూరిభూఁకృతులు పర్వకమున్న, పటుకేతుకోటిహాఁపడకమున్న
బహురజఃపాళి యశ్రమనుఁ గప్పకమున్న, కరిసుటాఘీంకృతుల్ గాకమున్న
వైంఛవహేమ లాశలు గప్పకయమున్న, గభపక్రస్థావముల్ రాకమున్న
చటులభటాట్రహాసములు పుట్టకమున్న, శరవృష్టి ప్రబలి ముంచకయెమున్న
గీ. హితవు గిల్లి నవద్యయఁస్వీపపకులు, కట్నము లాసంగి పాదయఁగ్మంబుఁగొలువ
దానగాఁభీగ్యమహిమఁ దనని సాగ్య భౌముఁ డన మించె నమ్మహిఁపాలమాళి.
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 6 ప 39. 40.

స గ రు డు

సీ. తనదానధాగాళః ధారకు సత్కీర్తి, జాలంబు లతుల సఃస్యములె గాంగఁ
దనసముజ్జ్వలితప్రతాపాఽలాద్భికిఁ, బరభూపతులు శలఃస్థములు గాంగఁ
దనజగత్పరిపూర్ణః యనగుణవల్లికి, నత్యుత్తములు ప్రమాఢములు గాంగఁ
దనరూపచంద్రికః కుసుమ గామినీలోచనములు చకోరసంఘములు గాంగ

గీ. వినుతిఁ గాంచె నవద్వయః ప్రియభూప, కనకకోటీరమాణిక్యః కలితదీప్తి
నికరబాలాచపనదావి యిదితాంఘ్రి, పద్మయుగపాళి తగ్మహిఃపాలమాలి. 288
పట్టుకనర్తిచరిత్రము, ఆ 7 ప 3.

కార్తవీర్యార్జునుఁడు

సీ. నిరతంబుఁ గొల్వఁడే యురితంబు లనిఁగించు, దానేప్పితత్వాగి యదత్తయోగి
భుజనీమ నిల్వఁడే యిజధామసంరక్షి, తాల్గిచతుష్కంతః నవనికాంతఁ
జెలసాల బెట్టఁడే యెఱు సాల బెట్టంగఁ, బ్రభవజయోత్కంఠఁ బంక్తికంఠ
ధృతితృప్తఁజేయఁడే యతితత్త్వఁడే వేఁడు, సకలదాహఃశూద్రు యాతవేదు

గీ. సకట సామాన్యఁడే యణిఃపాదసిద్ధి, సిద్ధిక్రీడః భువనప్రసిద్ధిక్రీడి
స్సిద్ధసద్గుణరత్న ప్రసిద్ధమూర్తి, శత్రుసమవర్తి యర్జునః చక్రవర్తి. 289
దశావతారచరిత్ర, ఆ 5 పే 202.

బలిచక్రవర్తి

ఆ. అతనిసుతుఁడు బలి మహాగ్నికల్పండు కుచి, సత్యసంధుఁ డధికః సత్త్వధనుఁడు
విష్ణుభక్తుఁ డఖిలవినుఁడు సర్వేంద్రియజిత్తు దానరతుఁడు యిష్టసుతుఁడు. 240
పద్మపురాణము, ఆ 7 ప 189.

సీ. ఘనగదాదండంబుఁ యైకొని యిందిరా, కాంతుఁడు వాకిలిఁ గాంచియుండఁ
దనకు లోఁగాని యుద్ధతులయుద్ధతిమాన్సు, పనిపట్లఁ జక్రంబు యంపుసేయ
సేకార్యమునకైన యలోకపాలాదికు, లనిశంబు దనుబుద్ధి యుడిగికోనఁగ
లలితరూపవిలాస యావణ్యవతులైన, కన్యకామణులొడిగింపులు సల్పు

గీ. స్వగోళకంబుకంటెను * శతసహస్రగుణము లెక్కుడుగాఁ గలి * ప్రణతికెక్కు
సుతలమున నేడు నున్నవాఁడతలకీర్తి, చక్రియతవర్తి బలిదైత్య * చక్రవర్తి. 241

దశావతారచరిత్ర, ఆ 4.

సీ. త్రైలోక్యవర్తి తా * దాద్యశాస్త్రోదితోః జ్వలకీర్తి బలిదైత్య * చక్రవర్తి
ఖలజనానీకనిగ్రహవిగ్రహోత్సుగి, సమవర్తి బలిదైత్య * చక్రవర్తి
జగదీశ్వరారాధనోచ్చాప్రకల్పితయజ్ఞ, శతపూర్తి బలిదైత్య * చక్రవర్తి
యవలోకమాత్రనేతానిందకరనిరంజనమూర్తి బలిదైత్య * చక్రవర్తి

గీ. స్వవశచక్రపరిచ్ఛిన్న * సకలశత్రు, చక్రవిన్నూర్తి బలిదైత్య * చక్రవర్తి
యమ్యహోత్సుగి దొడర నీకలవి యగునె, ధైర్య బోవలతేని బా * చ్యుసురనాథ.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 4 ప 14.

ఉ. భాగవతాగ్రగణ్యుండు కృ * పాపరిపుర్ణుండు సత్యభావణం

దాగమవేది యజ్ఞపరుఁ * దాహవదోహలుఁ డజ్జ్వలాత్ముఁ డ

భ్యాగతపూజకుండు సక * లార్థిజనాభిమతాగ్రసంతత

త్యాగపరాయణుండు బలి * దానవుఁ డొప్పు నశేయసత్త్వంజై.

242

జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 8.

జనకచక్రవర్తి

సీ. యమనియమఁనా * ద్యష్టాంగవిధముల, కిరవైన రాజయో * గీశ్వరుండు
వేదవేదాంతాది * వివిధశాస్త్రాగ్రముల్, కడదాఁక నెఱిగిన * గరకలాండు
పరమధర్మాధర్మ * పథము లేర్పాటుగా, భూమి యేలడి స్వ * పుంగవుండు
మానుల కెల్ల స * మ్యుగ్ జ్ఞానపథతుల్, తెలిపిన పరమోప * దేశకుండు

గీ. పాదమొక్కటి మహాదు * పావకమున, చరణ మొక్కటి కర్పూర * చందనమున
నిలిపి సుఖమఃఖములు సమం * బులుగ నడుచు, వేదసదృశుండుజనక ధా * త్రీవిభుండు;

యాజ్ఞ్యవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2 పే 40.

భోజరాజు

క. భోజుండు పృథ్వీవదనాంభోజుండు నిఖిలార్థి కల్ప * భూజుండు విలస

త్రేజుండు సంభృతసుకవినఃపూజుండు రూపాదిజితరథ * మాజుండు జగతిన్.

243

- సీ. భూచక్రమునఁగల ♦ రాచబిడ్డలకెల్లఁ, నిలకమై పుట్టిన ♦ చెలువుఁ డితఁడె
కన్ఱానివాతలకథ లెల్ల మఱపించి, పేరుఁ గాంచిన దాన ♦ శూరుఁ డితఁడె
సారంబులగు చతుష్పదవిద్యలకును, దానతానకమగు ♦ ధన్యుఁ డితఁడె
తనమోముఁ జూచిన ♦ జనుల కెల్లఁ గవిత్వ, సరణిఁ జేతుఱఁ జేయు ♦ చతురుఁడితఁడె
గీ. నిఖిలరాజస్వచుకుటచుఁజేప్రభావి, భూషితాంభోప్రద్యుండగు ♦ భోజాఁడితఁడె
యనుమఁ గొనియాడుపారుల ♦ చాన్ద భావ, లంబునిధిఘోషమునకంఁజె ♦ సతిశయిల్లె,
భోజరాజీయము, ఆ 2 ప 52, 94.

దుష్కంతుడు

- సీ. ఏరాజు భేరికా ♦ సూరినిష్టోపంబు, ఘోషంబుమరఁ జేయుఁ ♦ గుటిలస్సపుల
కేగన్వగుణశాలి ♦ భూరిప్రతాపంబు, తాపంబుఁ గూర్చు న ♦ ఛర్మరతుల
కేమేటినిజభుజా ♦ వృతచంద్రహాసంబు, హాసంబుఁ గావించు ♦ నశనిధార
కేధన్యువితరణ ♦ సాధుసంకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలి ♦ కాంతి నెఱపు
గీ. నతఁడు కేవలస్సపులఁడె క్రూరాట్రహాస, చకిత చకితాహితాహిత ♦ స్వగ్రహాగ్ని
విశ్వవిశ్వంధరాధురా ♦ విధురతరభు, జాగ్రజాద్రద్వలండు దుష్కంతుఁడతనిభుఁడు. 247
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 1.

దశరథుడు

- సీ. గోరథంబుల నెక్కి ♦ కులగురుఁ డాదియో, తాపసోత్తములఁ నం ♦ వందనడువ
భద్రేభములమీఁద ♦ ఛరతశత్రుఘ్నులు, సరిగాఁగ నుభయపా ♦ ర్శ్వముల నడువఁ
గౌసల్యమొదలై ♦ గరితలు ముచ్చుప, న్నాగంపు పల్లీ ♦ ల్మండు నడువ
వెనుక డెబ్బదిరెండు ♦ వినియోగములవారు, నావులు స్వపులు నం ♦ వంద నడువఁ
గీ. జివకుపనిహిసములకప్పుఁ ♦ జెంపకురులు, నెదను గన్తూరిపల్లెలు ♦ నుడుటితిలక
మలర వెలువడె దశరథుఁ ♦ డొర ముసలి, సాగననుచువారకామినులు ♦ ల్సాచి నగఁగ.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

- సీ. గురుశాత్రవానేక ♦ తరుకతోరకుతానుఁ, దరిమేఘపటల ♦ హానిలండు
ప్రత్యర్థికరిపాటు ♦ పంచాననోగ్రుండు, పృథుపరారణ్యకృ ♦ షీటభవుండు
ప్రతివీరకేసరి ♦ ప్రతతిగంధర్వుండు, పటువైరివార్నిధి ♦ బాడబంబు
సాహసవిమతసం ♦ రాపిహితుండికమూర్తి, భీకరాహితగోత్ర ♦ భిదురపాణి

- గీ. భూరికరుణాసముద్రం డు ♦ చారణాగ్య, ధైర్యగాంభీర్యచాతుర్యకార్యకార
 ణానురాగప్రభావైకహాసధనుడు, ధర్మమార్గవిధేయుండు ♦ దశరథుండు. 249
 సత్యభామాపరిణయము, ఆ 2.

పాండవులు

- సీ. అబ్ధి నేలాపడితాభిలాష్ఠిభాగ, ధా రేయభూరిదోధ్యుడుదారు
 లతిశాస్త్రనిష్ఠ్రింశశతధారధారాభి, హతశత్రురాజశక్త్యతకలాపు
 లకలుకకీర్తి మాక్తికవగ్రసగ్భూషి, తాళావధూతైకాభిరాము
 లత్రాంతవిశ్రాంతనాసారపుషితవిశ్వంభరామర్షభూజప్రకాండు
- గీ. లనదృశప్రాజ్యసామ్రాజ్యహానితశత్రు, లసమబాణోపమానసర్వార్థంగసౌకు
 మాచ్యతారుణ్యలావణ్యహాసనీయు, లింపెనగుచుండ్రు పాండవులేవు రెలమి.
- క. పంచామరతరులలో, హరి, పంచాయుధములూ, గిరిశు ♦ పంచాస్యములూ
 యంచున్ సకలజనంబులు, నెంచన్ బాండవులు వెలసి ♦ రేవురు ఘనులై. 251
- చ. ఒరిచుయు భక్తియు న్నెనరు ♦ నోర్చు గనంబడఁ, బెద్దపిన్నయం
 తరువు రెఱింగి, మాట జపగొంటుక, చెయ్యుల వేటులేక, యొం
 డోరులచున్నములో మెలంగుచుండిరి పాండుకుమారు, రెంతనే
 ర్వురు! లిల నన్నదమ్ములసర్వము వారలజేసుమి యనన్. 252

విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 90, 91.

పాండవులమాటవేషములు

- సీ. కాషాయదండంబుఁగైకొని యమనూతి, కంకుభట్టనునామకంబుఁ దాల్చె
 నడబాలతనమున ♦ సశముండై పావని, వలబుండునాఁగ నన్వలన నిలిచె
 నటు వేషమున విండ్రునందనుఁ డొకయేఁడు, వేడితనంబునఁ ♦ బెంపుఁ దొలఁగె
 హయశత్రుతుండయి ♦ యాలగాపరియ్యనై, మాద్రేయు లుండిరి ♦ మహిమఁ దొలఁగి
- గీ. కృష్ణ సౌభాగ్యకేళిసత్కృష్ట యయ్య, నిలిచె వైరంధ్రియనుపేరనీచకృత్తి
 బలవరాక్రమవంతుడొపతులఁ గలిగి, బ్రతుకరా వారు మగుడుంగఁ ♦ బక్షినాథ.
- పంచతంత్రము, సంధి, ప 301.

ధ ర్మ రాజు.

ఉ. ఆపురమేలు, మేలు! బలి! యందుఁ బ్రజల్ జయ వెట్టుచుండ, నా
జ్ఞాపరిపాలనవ్రతుఁడు ♦ శాంతివయాభరణుండు సత్యభా
సాపరతత్త్వకోవిదుఁడు ♦ సామజనాదరణుండు దావి
ద్యాపరతంత్రమానసుఁడు ♦ ధర్మతనూజుఁ డుదక్రతేజుడై. 254

శా. దేవబ్రాహ్మణభక్తిప్రోవు, ప్రియనాక్తృత్వంపుఁగాజాచి, వి
ద్యావైదుష్యముదిక్కు, ధర్మమునకుం ♦ దార్కాణ, మర్యాదకున్
తా, వాచిత్యము జీవట్ట, హితః ♦ స్వప్రవాతసంతోషణ
శ్రీవజ్రాంగి యవాతశక్తుఁడు మహి ♦ పృన్మాత్రుడే చూడఁగన్. 255

సీ. అవలం బోయినవెన్న ♦ నాడు పెన్నఁడులేదు, మొగముముందఱునంట ♦ మొదలెలేదు
మనవిచెప్పినఁ జేయఁకునికి యెన్నఁడు లేదు, కొడుకుగా నడుపుట ♦ మొదలెలేదు
చనవిచ్చి చాకచేసినది యెన్నఁడు లేదు, పదరి హెచ్చించుట ♦ మొదలె లేదు
మెచ్చినచోఁ గొంచె ♦ మిచ్చు పెన్నఁడులేదు, మొకమిచ్చకపుమెచ్చు ♦ మొదలెలేదు
గీ. మతియుఁ దొల్లిటిరాజులఁచుహిమలెన్న, నితఁడెపోసార్వభౌముడఁడ్రతిముడనఁగఁ
బ్రజలఁ బాలించె సకలదిగ్భాసమాన, కీర్తివిసరుండు పాండవాఁగ్రేసరుండు. 256

సీ. ఎంతలెస్సఁగనున్న ♦ సంతవేడుకెకాని, ప్రజలకల్మి కనూయ ♦ పడుటలేదు
తనుఁ గొల్వవలె నందఁజనుష్రీయంతే కాని, మానిసిజెఁటించు ♦ కైసలేదు
నిచ్చుచేడిన నర్థికిచ్చుచిత్తమెకాని, మునుపింతయిచ్చితిగనకుటలేదు
రేవగల్ ధర్మమాంజ్ఞించుదృష్టియెకాని, నాయంబుదప్పి ♦ నడకలేదు

గీ. కలఁడె యిటురంటి రాజు లోకమున నెందు, జలధిహయితనసుచుతీచక్రమెల్ల
నేలవలె శాశ్వతముగాఁగ ♦ నీఘనుండె, యేలవలె నన్యలన నాన్యఃపాలుఁ డలరె.

ఉ. కోప మొకింత లేదు, బుధఃకోటికిఁ గొంగుపనిండి సత్యమా
రూపము, తారతమ్యము లెఱుంగు, స్వతంత్రుఁడు, నూతనప్రియా
హోషములేనినిశ్చలుఁ డిటుల్ కృతలక్షణుడై చెలంగఁగా
ద్వాపరలక్షణుండఁగ ♦ వచ్చునోకో యల ధర్మనందనున్. 258

అరుసుడు

1. అన్నలపట్లఁ దమ్ములయెఁగఁగఁటమునన్ సముడంచు నెన్నఁగా
నెన్నికఁ గన్న నేటి, యెఱకఁకడలేక స్పృహలతోటిటో
వన్నెయు వాసియుం గలిగి వర్తిలు పౌరుషశాలి, సాత్త్వికుల్
తన్ను నుతింపఁగాఁ దనరు ధౌర్భ్యకుఁ డగ్గునఁ జొప్పు నెంతయున్. 259

2. అతని నుతింప శక్యమె ? యెంతయునితమ్ముఁడు సోయగమ్మునన్
బలగతులఁబెన్నజని ప్రాణసఖుండు కృపారసమ్మునన్
క్షీతిధరకన్యకాధిపతికిన్ బ్రతిజోదు సమిజ్జచుమ్మునం
దతని కతండె సాటి చతుఁగల్గిపరీతమహీతలమ్మునన్. 260

3. పాఱఁజూచినఁ బరసేనఁపాఱఁజూచు, వింటికొరఁగిన రిపురాజిఁవంటికొరఁగు,
వేయివేటికి ? నలపాండవేయుసాటి, వీరుఁ డిల లేఁడుప్రతిరఘువీరుఁడొకఁడె.
విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 92-94.

4. ఇలదారిజయకాంక్షఁ నెసఁగ సత్యానుసరుండయి తద్దయి గండు మిగిలెఁ
గాపథకాసనఁజ్ఞత్యంబునకయి సుదర్శనసాధనఁత్యమున మిఁతె
గోపాలశ్లాఘముల్ (?) గొనుటకై వంశవిభూషణత్వంబునఁ బోలుపుఁ గాంచె
గృష్టావసతమ మిక్కిలిగఁ బేరొందుటఁ, గృష్టాహ్వాయంబునఁనిం పెసంగ

5. గానఁ గృష్ణార్జునుల నెంచఁగా ధరిత్ర, నీతఁడే, యాతఁడాతఁడే యీతఁడంచుఁ
బలుకు ప్రజమాట నిక్కమై పరగఁగ్రీడి, వెలయు చుండునుసరిలేనివేడ్కతోడ.

6. అతనిధగ్గుగుణంబు నుతియింపఁ దగునని, భావింపమాగ్ధణప్రతతిసాక్షి
యతనిబలమ్ము సఁకప్తుతియింపఁ దగునని, యాడఁగా వామాబలాశిసాక్షి
యతనినూర్పుతకలాపాధిక్యమెంచఁగా, నగుననంగఁ బరసంఖ్యాశిసాక్షి
యతనిశీగత్యంబు నుతియింపఁ దగునని, తలంచఁగా మహితశబ్దంబెసాక్షి

7. యువచుఁ దనుమాఁడులోకముల్ వినుతిసేయ, వెలఁదిచూపులతేఱుకువిందుసేయ
నలకుతూపులు గలయట్టియంద కాఁ డ, సంగ నాగొంతికోమరుండు రంగుమీఱు.
కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 1 ప 94-96.

దుర్యోధనుడు

8. కొలిచిఁగృహ్యకోటి ననుఁకూలత నొప్పెడు మిత్రు లట్లు మీ
త్రుల నుజ్జీ బంధువర్గములతో సరిగాఁ ను బంధుకూలమున్

వెలయఁ గృతాధిపత్యమున * విశ్రుతమై తనుబోలె నాదరం
బలరఁగ తన్నయండగుచు * నారయు లెస్సఁ సంతతంబుగన్.

263

గీ. అలరుఁగర్థకామంబులనుత్రివర్గ మతఁడు సమభక్తి విభజించి * యరయునట్టి
గుణవిశేషత సఖ్యంబుఁ * గోరిచేసి, నట్లు లనోన్మయమునుగూడి * యలరు నధిప.

ఉ. సామము దానశక్తియుగ * సల్పుట లేదల భూరిదానమున్
దామటి సత్క్రియావిగహితంబుగఁ జేయఁడు సద్గుణాంచితం
బామహనీయసత్క్రియయు * నగ్గ మెలుంగక నేయఁ డెన్నఁడో
సామి సుయోధనుఁ డతని * జాగ్రతయేచని విన్నవించెదన్.

265

మ. భవకాంక్షన్మతి కోపకారణమునన్ * దండింపఁ డెవ్వారినిన్
గనరాశోచితనీతిమాగ్గమున కా * న్రుజ్ఞుండు బోధించిన
ట్లనయంబున్మతి నూనుఁడేనియుఁ బరుఁ * డాశేనియుం దుర్జయం
బున వర్తించినదండనంబు సలుపున్ * భూమిశ నిల్గోభతన్.

266

నీ. పరరాజులకు మది * భయమంది యెంతయుఁ, బరభేదనప్రాధిఁ * బగఁగు గూఢ
చారుల సకలదేశమలందు నియమించి, పరులకుఁ దాళయఁపడుట గాన
గావించునట్టిని * జాకారమున నుండి, పరరాజు లోపలి * వారి నెల్ల
వశులఁగాఁ జేసి య * వ్యారిలో వార యెంద్రురువుల భేదింప * నొనరఁ జేసి

ఆ. చారు లంపు పనులు * సఫలంబు లొనరించి, వచ్చినపుడె వలయు * వస్త్ర విచ్చి
మెచ్చి జనులు తన్ను * మేలుమేలు కృతజ్ఞుడనబో * డ్రమెలఁగు * నయ్యయెపుడు.

కిరాతార్జునీయము ఆ 1 ప 36-40.

భీ ముఁ డు

చ. ఇరువదియొక్కమాలు ధర * ణీశులఁ గొట్టినయట్టిమేటి స
ద్గురుఁడని జానుదగ్మ్యునకుఁ * గొంక కెదిర్చియు నంబకై కడున్
దురమునఁ బొడవొలి తన * దోర్బల మాగురుఁ డాత్మలోన న
చైరుపడి యెంచునట్లుగను * జేసినభీష్ముని నెల్ల తక్వమే.

268

మ. అదిగా కాతని కెంచివచ్చిన నిజా * త్మాయత్తపంచత్వమం
చెద లజ్జించుచు శక్తి లేక జముఁడు * న్నెగిలే పరాభూతుఁడై

మది భీతిల్లును నట్టిభీష్ముఁ డని భీ * మందైవవిల్ దింపుచున్
గదియ న్భీతిఁ దొలంగ కేను నిలువం * గా నోపువా రీ ఘనన్.

269

కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 168, 169.

ద్రోణుఁడు

చ. కణమున నుగ్రసాముక పరంపరలన్ మిణుంగుర్లు స్కమ్మచున్
గణంకను జుచులోజ్జ్వలశిఖిల్ ఘనజిహ్వలయట్లుగాంగఁ దాఁ
గణంగి జగంబుమ్రొంగుబలు * కాంతును మండు యుగాంతవహ్నివాఁ
దొణంగి మహోద్ధతిన్ నడుచు * వ్రోణునిసైను నోర్వ శక్యమే.

270

మ. పరమూహోపవిషణ్ణుడై ర్యరిపుభూపాలుండు భూరుండు స
ధ్ధుభూవాక్రతగామదగ్న్యుఁడు లసత్కొదండుఁ డాద్రోణునిన్
బరంగంజూచి యనఁస్తుతంబగు భయఃపాప్రిన్ వెసం బొందుచున్
బరువెత్తు న్మృతి మృత్యువేని యతనిన్ * మద్దింపఁగా వచ్చునే.

271

కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 170, 171.

భరతుఁడు

సీ. ఇందీవరచ్చాయ * నిందించురుచిమించు, శుందరంబగుమేని * సౌబగువాని
శతపత్త్రసత్పత్ర * కైత్రంబులై మీఱు, వాలుంగన్నులమేలు * డాలువాని
నాజానులంబూహి * రాజాధిరాజోయ, బాహువిలాసజై * భవమువాని
సంపూర్ణపూర్ణిమా * చరదించుసొందర్యగౌమహా చిటునవ్వు * మోమువాని
గీ. డంబుమీఱుజటామకుటంబువాని, సతతవేల్లితబీరవస్త్రములవాని
రంజితకవాటదోరంతరంబువాని, భరతు శ్రీరామసదృశ్చి * నిరతుఁ గాంచె

272

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

భరతుఁడు

(దుష్యంతపుత్రుఁడు)

సీ. సరసాన్వితమేటి * కరభసానువకోటి, పరభయంకరధాటిఁ * బరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోడి * నొందిదక్షిణపాడి, బంచాననశ్రేణిఁ * నొంపెపలుచు

వారణంబులఁ బట్టి * పేరినొండముఁ బట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టి * కేరుచుండఁ
జండవై ఖరి నూతి * కొండలొడులఁ దూతి, గండకమ్ముల కేరి * బెండువలుచు
గీ. యరుతరతుస్సగాలకా*ద్దులకొల, ముఖముఖరుదుద్వసత్త్వస*మాహూమాహ
మోహరింపఁగఁ దెగవారి*సాహసుమున, డిందుపలుచు శబ్దతలలా*నందనుండు. 273
శబ్దతలలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 3 ప 89.

జడభ రతుండు

నీ. వీయాశ్రయంబున * నిందిరాధీశ్వరుఁ, డచ్చటివారల * నాదరించి
ప్రత్యక్షమునందుఁ * బాయక యెప్పుడు, నట్టిరమ్యులైన * యాశ్రమమున
నిలిచి సాలగ్రాహ*ములు గలగండకీ, నది యెందు నెంతయుఁ * గదిసి యుండు
నచోచ్చి సేకాకి * యగుచుచు భరతుండు, బహువిధనవపుష్ప * పల్లవముల
గీ. నతులతులసీదళంబుల * సంబువులను, గండమాలాదిఫలములఁ * గంజములను
ఘనత నర్పించి నిచ్చుట * దనివిలేక, నేనసేయుచు నుండె నా*శ్రీపు వారిని. 274
భాగవతము, స్కం. 5 ఆ 1 ప 97.

గ యుండు

నీ. ధర్మమార్గంబున * ధానుణీజనులను, బ్రేమతోఁ బోషణ * ప్రేమతోప
లాలనకాసన * లక్షణాదులచేతఁ, బోషించుచును యజ్ఞ * ములను యజ్ఞ
పురుషు నీశ్వరుఁ జిత్త*మున నిల్చి నేనించి, స్వాంతమందున్న యా*శ్వగునిఁ గాంచి
యఖిలజీవతతికి * నానంద మొసంగుచు, నిరభిమానతమెయి * ధరణి నేరె
ఆ. సత్యచందు మిగులు * సత్యేనయందును, ధర్మచందు యజ్ఞ * కర్మచందు
గయుండు నసుధలోనఁ * గంజాక్షుండేకాని, మానవుండుగాఁడు * మానవేంద్ర. 275
భాగవతము, స్కం. 5 ఆ 2 ప 9.

కుశలవులు

క. నీతకు నుదయించిరి పృథ్వీతనశేకినిభులు నోష*నూరులు సుగుణో
పేతులు కాకుత్స్థాన్వయ, పూతులు కుశలవులు కవల*పుత్రులు నరునన్. 276
పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 21.

సుందోపసుందులు

మ. మునిజనకొట్టిఁ బట్టుకొని * మోములు రాయుచు యా*శాలలం
దనలము వెట్టి తెల్పుచు భిక్షాశ్రయధర్మము తెల్ల మాన్చి యు

య్యనిమిషశిధ్ధసాధ్యఫణి * యక్షసురాహితరాజసూతిన్

గనుఁగొని పాఱఁదొలఁచును * గర్వము దిక్కుల దుస్సహంబున్.

277

పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 4.

రావణుడు

- సీ. కనకాంబరముతజీతకల్పమై విలసిల్లి, మేచకాభ్రముభంగి * మేను మెఱియ
రమణీయతఁగలిప్తఁడక్షచందనచర్మ, కలితసంభారాగ * కాంతిఁడఁర
భ్రువజీరేఖాభీల * భూరిఫాలము లొప్పు, వఁప్తైకరాశాస్య * దశక మెసఁగఁ
గుండలమణిదుర్ * గండభిత్తుల నిండ, మణిముద్రికలు శ్రేష్ఠ * ఘృణుల నీన
గీ. సభగజదంతకులిశప్రతాంకములను, దనరు బాహుల రత్నాంగదంబు లమర
వారికడ నిద్రవోవు రావణునిఁ గాంచె, నమరలోకవిద్రావణు * ననిలసుతుఁడు.
భాస్కరరామాయణము, సుం. ప 108.

- సీ. కైలాసశిఖరంబు * కందుకంబెవ్వని, కంఠూత్రినిజభుజా * దండములకుఁ
స్పృతాత్మజరములు * నెత్తెమ్ము లెవ్వని, నీలకంఠాగ్రనా * నియమములకు
శరణుఖాంతఃపురఃస్మితము లుగ్ధవ్వని, యుగ్రాసిపుత్రికా * భయదయమునకుఁ
ననకగర్భాండంబు * కరఁగెడు నుయిద యెవ్వనిరోమశిఖి * వైభవమున
గీ. కతఁడు నుర్యారవిగ్నిజయప్రియాణ, సరళమార్గాంతరాంతర * సన్నివేశ
భువనవలయాకృతాభిల * భువనకుండు, రావణుండు వొల్చువిశ్వవిద్రావణుండు.
కవికర్ణరసాయనము, ఆ 2 ప 118.

రావణుని సన్న్యాసివేషము

- సీ. కరమున రుద్రాక్షకటకముల్ చెవులను, మండితరుద్రాక్షకుండలములు
శిరమున భద్రాక్ష * వరకిరీటుఁ దెద, భూరిశ్శ్రాక్షాళి * హారశమితి
గటిఁగృష్ణవృగచక్రపటమును వ్రేల్లెను, దగ్ధపనిత్రసంతతులు హస్త
మునఁ దీర్థకుండికాయను గతుమునఁబూల, సజ్జ సాలాగ్రాసు * వయము మెఱియఁ
గీ. బేటికయఁ బంచగడ్డిముల్ * బెరిగిచెలఁగి, చేత దండముఁ గొని శివశివ యటంచు
పాప్యుతి వచ్చె నొక మునిఁస్వామి యగుచు, రావణుండు నమిజ్జితైరావణుండొ
వరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౩ శ్లో

కుంభ కర్పూడు

సీ. శ్వాసమాతతవేగశమున ముకుగ్రోశ్మ, వెలికి లోనికి జఃతు + వితతి వాఱు
బారి గుఱుపెట్టుచోఁ + బొగరించురవమున, గవ్వారవివగఱు + గలయఁ జెలఁగ
ఘటఘటాయితదంత + కోటిఘట్టనఁ గల్గు, వదనవిక్రియఁ గాఢ + వారు డెదర
గీర్వాణసంగరశీఘ్రులు వాక్కుచ్చు, కలవరింతలభూతఁగణము గలఁగ

గీ. భూరిపూత్రుత్తు లురగేంద్ర + బుద్ధిఁ జేయఁనుగగిగతి నిద్రపోవుదుఁనుండఁగాంచి
రదృష్టతాకార సమరాట్టఁహాసదశిత, ఘోరదిక్కుంభికర్ణ నఁక్కుంభకర్ణ. 281
భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. ప 255.

సీ. గుర్వాజ్ఞఁ గడతేచ్చి + గర్వోద్ధతిని లేచి, వినువీధి నరికట్టు + వింశ్యుఁ డొక్కొక్క
సురదానపులు పునఁశ్శరధిని మథనేచ్చు, రహిఁ దెచ్చువరమంద + రాగ మొక్కొక్క
యశ్రాంతవారివాఁసాయాసమున లేచి, నాశాంత చరితమైఁనాక మొక్కొక్క
వైరైరికిఁదోడుఁవడఁగ నేతెంచిన, సర్వధరాధరఁస్వామి యొక్కొక్క

గీ. గాకయుండిన నీరూప + గరిమ గలదె, యనుమఁ గపినాథు లెల్లనందందబర్వఁ
జారుమణికుండలాకార + శాతమంభ, కర్ణుఁడైనట్టి యక్కుంభఁకర్ణుఁ డరిగ. 282
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

వా లి

సీ. మహితాహిగుణవేష్ట్య + మానోరుమంథాన, మహిధరోన్మథితోర్మి + మాలివాలి
మాయావిముఖదైత్య + మాయావనష్టోమ, కేలిభీషణదాన + కీలి నాలి
పదఘట్టనోద్భగ్ను + పాదపాదపశిలోజ్జ్వలశృంగశతసప్త + కైలి వాలి
వక్రదృష్టోత్పలఁవాలవిక్షేపణోత్పతితనక్షత్రఁపాలి వాలి

ఆ. యట్టివాలిఁ దొడరి + యమృతంబుఁ ద్రావిన, వారికైఁ బ్రదుకఁవచ్చునోటు
కాదుకూడదతని + కయ్యంబు వలెనన్న, నిపుడె దక్షిణాద్ధి + కేఁగుమనిన. 283
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 3 ప 275.

సీ. భోగిభోగాయతఁభూరిభుజోత్తిప్త, వరవసుధాభృద్ధ + వాలివాలి
విపులవాసుకిగుణాఁవేష్టితక్ష్యాధర, వైశాఖచుధితార్థ + వాలివాలి
గతావటూర్ణలఁగ ముకుళీకృతపంక్తి, వదనప్రమథిదాన + వాలివాలి
చారువిక్రమకళాఁజవనిర్దశీకృత, తాళగోత్రాసంభ + వాలివాలి

ఆ. యత్త్రాహ్నియేమట * నెట్టికీరవరేణ్యులైన నిల్వజాల * రైన గోత్ర
యేమి చెప్తును వాని * భీమపరాక్రమ, ధామచరితములను * రామచంద్ర. 284
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౬.

సుగ్రీవుఁడు

సీ. హినుధామకరకుండ * సుమదామశరబృంద, సమధామమై జన్ని * దము పొసంగ
వినుఁగెంపునఁజాలు * నునుఁగెంపుతెగడాలు, మొవయింపుపండలంబులు వెలుంగ
శుచిరత్న వరసీల * రుచిమాత్న వారిసీల, సుచిరత్నహారగో * చులు నెలంగఁ
దులకించుతోలుకారు * బలుమించుఁ బలుమాటు, నలయించుమేనికాం * తులుండహింపఁ
గీ. బసిఁడిముంజయు హొంబట్టుఁ * బంచహేమ, కంకణంబులు సరుణము * ఖంబుద్దీగ్మ
వాలమును గల్గనొక మహా * వానరుండు, వచ్చి పొడగన్నరఘవంశ * వర్యుఁడలరి.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ ప 99.

విరాధుఁడు

చ. అటఁజని కాంచె రామవిభుఁ * డద్రాశరీరసనాథు దేవతా
పటలవిరోధ భూరిరవ * పాటితకర్ణనిశేధనాథు వి
స్ఫుటమునిమాధ్యోధు ఘన * శూలవిల్వలులాయకుంజరో
త్రేటమ్మనాథు నిష్కరుణ * ఖండితశాధు విరాధు నయ్యెడన్. 286
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

తారకాసురుఁడు

సీ. ఆలంబులో నిద్రు * నాలంబుఁ గావించి, వన్నికిఁ దనకోప * వన్నిజూపి
యంచునకు దాను * నంతకమా ర్హయై, యసురకు నసురయై * యలపు మెరసి
నీరధీశ్వరుఁడెపు * నీరుగా నలయించి, గాలిబలంబెల్ల * గాలిచేసి
నెరుసుంగఁ దననాథు * నిర్ధనుగావించి, హరునిబలంబెల్ల * హతముఁ జేసి
గీ. యసురగంధర్వయక్షరా * తునపిశాచ, గరుడపన్నగమానవ * గృహమునీంద్ర
చయము లెల్లను బలుమాటు * చుపి శౌర్య, భాసురుండగు నత్తార * కాసురుండు.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 2 పే 28.

సరకాసురుడు

వ. జలధివాతమునైన గోలగం గురిత్యౌన్మృత్యునూహించునై
నలుతక్కులముగాఁ గదల్చు భువియై నన్ లోపడం దొక్కగాఁ
బ్రళయోదక్రక్కణానునైన గబరింపంజాలు నాభీలన్
ర్బునిస్థాతుఁ డభితుఁ డాతతభయోత్పాదిప్రభావుం డీలన్.

288

పాదపంశము, ఉత్తర. ఆ 4.

క. ధరణీదేవితనూజుఁడు సరకాఖ్యుఁడు భూరిబలుఁడు ♦ సక్తంచరుఁడు
ధ్రువఁడై పాన్ద్ర్యోతిమనును, పుర మేలుచు నుండె నిఖిలభోగాస్పదమై. 289
సీ. అతఁడు మహాక్రుడై ♦ యఖిలరాజన్యలు, నమిశులై తనశాసనమున మెలఁగ
నమితబలంబుతో ♦ నమరేంద్రు సాధించి, సుగ్రోకకుంతయుఁ ♦ జూజువుచ్చి
సాంపేద దేవతాసుదతులఁ జెఱపట్టి, యఖిలవస్తువులను ♦ నవహరించి
యమరేంద్రునాయమును ♦ నైరావతేంబును, గొనిపోయి తనయింటి నునిచి కల్ప
గీ. తరువులన్నియుఁ దెప్పించి ♦ తనవిహారవనములోపల శాటించి ♦ వజ్రమాది
యైససాధనములు దానోపూని యొందు, నఖిలవిక్రముఁడై పేర్చి ♦ యంతఃభోగ. 290
ఆ. అఖిలదేవమాతయైనయయ్యదితికుండలములంటఁ బట్టి ♦ బలిమిఁ గొనియెఁ
ధనదు పురము మీఁదఁ ♦ జని శంఖపద్మాది, నిగుల కల్లఁ దాన ♦ యధిపుఁడయ్యె.
పద్మపురాణము, ఆ 10 ప 76, 78.

కంసుడు

సీ. జలయహోతుండు విశాలవతుండు యుక్త్యామలదేహుఁ డాశానుబాహుఁ
డమితబలోద్ధతుఁ ♦ డతిబాణకాశలుఁ, డతికార్యధుగృహార్యాన్వితుండు
హరిహరాదులకేని ♦ నలవివడనివాఁడు, జనపాలనభ్యాత్రిఁ ♦ గొనినవాఁడు
వాసుకగుహ్యకేశ్వరులమించిన భోగభాగ్యాతిశయములఁ ♦ బరంగువాఁడు
గీ. పుణ్యగహితుండుదుష్కృతిభూషణుండు, గపటచేతుండునురుతఃకఠినహృదయుఁ
డమితచతురంగసేనాసంపన్నుతుండు, నైన యాకంసుఁ డున్రిసేనాత్మజుండు. 292
చిత్తవ్రతీపరిణయము, ఆ 1 పే 10.

హిరణ్యకశ్యపుడు

సీ. కులవర్తవంబులు ♦ కుదురులుకదలి సంఘలు వాసి తటములు ♦ దునిసిపడఁగ
జలరాసు లేడునుగలగుండుగొని యెడ, గడ్డల దోరంపుఁడల వొడవ

దిక్కుములు గూల * నిగజములు గట్టు, పట్టులు విడిచి విశ్రాంతిమాల
దస్వీకరాధిపుతలల చుట్టులు వీడి, పడగ లాండ్లాంటితో * చొడరి ప్రాంగ
నీ. నాదిహూర్మంబునకు భీతి * యగ్గలింప, సస్తపాతాళములు డిగ్గబాణి యడగ
నూర్ధ్వభువనములుత్కంప మొందనుర్వి, రెండుచెఱగలబట్టియొం * డొండయూచె.
హరివంశము, ఉత్త. 239. ఆ 8.

నీ. కనలువింకపుంగింక * గలుగువేడిమి యెల్ల, నొక్కటియై యెడ * లాత్తెనంగ
గలుకుఁబ్రల్లదమున * గల్లుపోడిమి యెల్ల, నచ్చమై తెగబాడ * పయ్య ననంగ
గటికయై తనరాత * గర్వంబునకు. గల, చేగ యెల్లను దూపు * చెందె ననంగ
నెగ్గలంపై పేల్చు * వీరంబునకు గల, పసిగ యెల్లను మేను * వడసె ననంగ
ఆ. బ్రోళయకాలదహను * బాటించుదొరయన, జండదండధరని * నఖండనంగ
దేజిల్లె నైజాతీవ్రమానమని హి, రణ్యకళపుఁడపశ * రణ్యరిపుఁడు. 294
స్వసింహపురాణము, ఆ 2 ప 8.

హిరణ్యాక్షుడు

నీ. అంగుష్ఠమునదల్చి * నా కిరీటుముదాకి, పటపటబ్రహ్మాండ * భాండ మదరు
నట్రేచేతులుసాచె * నాపూర్వపశ్చిమ, చంద్రదిశ్చంద్రులు * చంకనిఱుకు
వడిగాఁగ నాలుగై * దడుగులు నడిచెనా, ధారుణీతలము పా * తాళమంటు
నొకయింత భువముగా * నొడ లుబ్బుజేసెనా, హరిదంతరములెల్ల * నవియఁబాటు
నీ. గడిది నిట్రూర్పుగాడ్చుల * గ్రహగణంబులొక్కమూలకుఁ జిక్కున * తుగ్రదృష్టి
నిగుడువోటెల్ల నిగురులై * యెగయునట్ట, హాసముఁగింపవిధిగుండ * లవియుచుండు
వానియాధత్య మెన్న నె * వ్వారితరము. 295
దశావతారచరిత్ర. ఆ 8.

మహిషాసురుడు

నీ. అవలీలనంటకు * నతిదీనుఁ గావించి, బలిమిఁగోణాధిపు * భంగపెట్టి
పరిగొనివరుణుని * బరిభూతి నొందించి, కడిమిమైఁ బవనుని * గానిచేసి
నుత్తిలి విత్తేళు * నూనం బడంగించి, గండున నీశానుఁ * గప్పపటిచి
యేదిగ్ధజేవు * హీనదశకుఁ దెచ్చి, యాకుమై సాధ్యుఁడ * దలంగఁదొచ్చి.

గీ. యస్వరంబులు వడిఁ దాసఁ యాప్రిమించి, సువసిద్ధవిద్యాధరఁ యుపనాగ
మృలనుస్వృత్తిసతతంబుఁ బఠపిపనులు, గొనుదునున్నాఁడుమహిమండుఁ క్రొవ్వుమిగిలి.
మాన్యుఁడేయపురాణము, ఆ 6 ప 71.

అంగదుడు

సీ. కడకాలగొనిచు త్తఁగజముల బలిమిచే, వినుపీఠిఁ గాఁకంగఁ విసరి విసరి
వాలాగ్రిమున దైత్యశాలంబులనుజాట్టి, వెనుచుకోపథమువైఁ నేసివేసి
రంగదుత్తుం తుఁగిరంగంబులను గని, ముంకేర నిలబడఁమోది మోది
పరపదాతులదాసిఁ గురుతరబలమున, డ్మాకలె డాకాలఁ జెమిగిగిమి
గీ. వడి రథంబుల రథములఁ వైచివైచి, మఱిమహాకాయుకేతమాయుఁ సుతకాయు
ఘోరదైతేయులనుబట్టిఁ గుదియఁ గొట్టి, యలరెఁ జామిక గాంగదుఁడంగదుండు.
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౬.

అబహము

సీ. గంభీరతాధరిఁతాంభోనిదానంబు, సాంద్రకృపామృతఁ సారసఁగి
సడమలజ్ఞానలఁతేణలతావాలంబు, భూరిగద్గుణరత్నఁ భూషణంబు
కమనీయతరయశఃఁ కర్పూరశేటిక, నిఖిలార్థిసీ పవనీఘనంబు
చిరసత్వనయశేముఁపీసమాశ్రయభూమి, సన్మార్గహితవృత్తిఁ జన్మసీమ
తే. యితఁడని యభిజ్ఞులు నుతింపఁ నిం వెసంగె, బహుదినంబులు సర్వేశఁభవ్యనామ
మంత్రపఠనానుమోదశుంభన్ని జాంత,రంగుఁ డబ్రాముఁ డవనీఘఁరాగ్రగణ్య. 298
వేదాంతరసాయనము, ఆ 2 ప 57.

అలమప్పభువు

సీ. పరమపావనమైనఁ భస్మత్రిపుండ్రంబు, ఫాలభాగంబునఁ బ్రజ్వరిల్లఁ
గరపాదసఖరేఖలు రాజయోగసం, భరితసామ్రాజ్య పే.ఁవ్వఱుచుమండ
ఘోరమాయాసతిఁ కోలాహలీద్రేక, బిరుదువాక్యంబులుఁ కరిభవించ
యాజానుబాహులఁ నలరారునిజవిద్య, చేయంబు కాలచంద్రికల నీన

గీ. సిద్ధులన్నియుఁగోరి ప్రసిద్ధులయిస, సిద్ధులనురక్తితోఁడుతఁ ♦ జేరి కొలువ
యంబరఁబుననుండి తా ♦ నరుగుడెంచె, పల్లకియొక్క యల్లరుప్రభుగురుండు. 299
ప్రభులింగలీల, ఆ 1.

అలమప్రభువిటవేషము

సీ. బంగారు మొలచూలివైఁ గాలఁగావ్రేలు, మంగుల మొలఁగట్టి ♦ రంగుమీఱ
పసిడికమ్మలగానఁబడుదుపారంబు నెన్నుదుటివై నొకకొంగు ♦ గదియఁజూట్టి
చలువఁబట్టినయంచు ♦ వలివెంపుచుప్పటి, వలసి యెల్లమి వలె ♦ వాటువైచి
పొదనఖప్రభల్ ♦ పర్వినయచోటి, మేదినియెట్టునె ♦ మెఱుంగులీనఁ
గీ. గాలివెండెంబు వ్రేలనుఁగరము లమరఁజెవుల ముత్యాలకొకట్లు ♦ చెలఁగియుండఁ
గోరి యేతెంచె విటవేషఁధారి యగుచు, ప్రజ్ఞమించియల్లరు ♦ ప్రభువరుండు. 300
ప్రభులింగలీల, ఆ 1.

ప్రహాదుడు

కా. ఆదైత్యేంద్రుడు పీనవతు నవపద్యాతుం బిశంగాంబరా
చ్చాదున్ నిర్మలసాధువాదఘనసంసారాదివిచ్ఛేదు సం
క్రీదున్ భక్తిలతాతిరోహితహరి ♦ శ్రీపాదు నిఃఖేదుఁ బ్ర
హ్లాదున్ బోధకభావినోదుఁ గనియెన్ ♦ హర్షంబుతో ముందటన్. 301
భాగవతము, స్కం 8 ప 642.

సీ. తనయందు నఖిలభూతములందు నొకభంగి, సమహితత్వంబున ♦ జరగువాడు
వెద్దలఁ బొడఁగన్న ♦ భృత్యునికైవడిఁ, జేరి నమస్కృతుల్ ♦ నేయువాడు
కన్నుదోయికి నన్యఃకాంత లడ్డ బైఁ, నూత్యభావము నేసి ♦ మరలువాడు
తల్లిపండ్రులభంగి ♦ ధర్మతత్వలతను, దీనులఁ గావఁ జిఁతించువాడు
గీ. సఖులయెడ సోదరస్థితి ♦ జరపువాడు, దైవతములంచు గురువులఁదలఁచువాడు
లీలండును బొంపులు ♦ లేనివాడు, లలితచర్యాదుఁ దైవప్రహ్లాదుఁ డధిప. 302.
భాగవతము, స్కం 7 ప 115.

విష్ణువరనుడు

ఉ. భూష్టటిపాదభక్తుఁ డరిఁచుగ్ధవిశేషనకౌగ్యకాలి న్యా
యజ్ఞితవైభవుడు విమిఁధావనకల్పవఁ డార్యసమృతుం

దర్శనవంశసంగమం దేశవర్షతిజ్ఞాండు విష్ణువర్ణనం
దూర్జితసర్వసంపదల * నొప్పును రాజమహేంద్రనాథుడై.

303

వైశ్యపురాణము, ఆ 6.

సారంగధరుడు

సీ. నీకపువ్వు టెత్తువాఁవికి వెంటఁబడు తేట్లు, యుంకృతి మాగధఁస్తనము గాఁగ
గడిఁదిరాయకుహర * గండపెండేరంపు, రవళి కంచుకితోకఁరవము గాఁగ
తలచుట్టివచ్చువృద్ధాశ్రయప్రభ, లిరువంకవేయు చాఁచురలుగాఁగ
నలుదెసల్పిలుమిల్లు * గొలుపుదేహచ్చాచు, తలఁగఁగ్రోమఁగరాని * బలముగాఁగ
గీ. రాజసంబునఁ గడ్యోత్తఁగములు గడచి, యరిగ నపుడు జగన్మోహఁనాంగవిజిత
రాజరాజమరసాఁరంగధరుఁడు, రాజరాజమరసాఁరంగధరుఁడు. 304

సీ. కలనైఁద బరకాంతఁ * దలయెత్తిచూడఁడు, పడుచువారలఁగూడి * సడువఁగోఁడు
మిగుల నిల్పితికాఁడు * మొగమెటుగలవాఁడు, పతికిబొంకఁడునహుఁ భాషికాఁడు
నేర్చినవారిని * నేరనివారిని, దనవారిగాఁ జూచు * వినయపరుఁడు
కినిసియెవ్వరిని నొచ్చినమాటబలుకఁడు, కపట మెఱుంగఁడు * గర్విగాఁడు
గీ. మేరమానిసి సాధూపకారి గోలనిర్మలం దట్టివానికి * నింద మెఁపి
జేసెఁగా విధి కటకటా * దోసకారి, దయ్యమున కేడ సత్యంబు * తలఁచి చూడ.

సారంగధరచరిత్రము, ఆ 2 ప 35, 268.

విప్రనారాయణుడు

సీ. ప్రతిమాసపవనముఁడిత మైన మస్తంబు, పెడతలఁ చూలాడు * పిల్లసిగయుఁ
దులసి నెత్తమ్మిపూఁసలగొప్పపేరులు, విపులగంద్రములైన * వ్రేలుఁజెవులు
నడవీధిఁలనిల్చు * నామంబుపట్టెలు, శోభితంబగు తిరుచూర్ణచేఖ
పెన్నులితాగ్రుం గీఁలొగ్గన్న కొసినంబు, వితతంపునీర్గావిజేష్టనలును
గీ. గలిగి పద్మాసఁకుడై * కన్ను మోడ్చి, భగవదారాధనైకతత్పరతనున్న
శ్రీమదష్టాక్షరీమంత్ర * చింతనాపదాయణుడైన విప్రనారాయణుఁడు. 306

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 5.

ఆ. మానసమునఁ జకిఁ * బూని తన్మంత్రముచేఁ జలింప నధరఁసీమఁ బుష్ప
లతలకొజకు మాపుల జలంబు దోడుచు, నిశ్చలాత్ముఁ డగుచు * నెగుడువాఁ.

- సీ. నెలవిభంగి పుష్పైందుమూర్తులఁ దాల్చి, భవభోధ్యపుండ్ర విభంగులుఁ బూసె
నన మేన పుండ్రముట్లనగఁ దనమధుంబులను రవి తనుకాటులను వసింపఁ
దగఁజేసెనన హరిఁద్రామాన్వరేఖలు, డంబుగానుండఁదఁగఁబుఁ దనముఁ
జెన్నుగా నొసరించి శ్రీతులసీసహో, గాత్రులాలఁ దాల్చెనన గళంబు
గీ. నందు దోమాఖికులు పాలుపాండఁ గ్రభునఁములు నిండిన హరికీర్తి ధనుమధక్తి
భవభూతప్రయాకృతిఁ దా వహించె, ననగ యజ్ఞోపవీతాంకుఁడైనవాని. ౧౦౮
భార్యనపురాణము, ఆ ౮ పే 121.

కుచేలుడు

- గీ. తనకుచేతనమట యథాధిగంబు గాంగఁ, జింజిఘోవతికొంగునఁ జేరఁడంత
ముడిచితెచ్చి నయటుకులుఁపిడికెడఁటి, మనతల్పుష్టుండుమెనవెడిసమయమునను.
సీ. చినికి ముసికలు వేసినకోక బంగారు, చెఱఁగుల చెంగావి ధీరయయ్యెఁ
జెవులకుఁ జాలని ధిటుతలక్కాకులు, కట్టాణిముత్యాలకుఁ మృలయ్యెఁ
గాత్రమాత్రమెకాని ధిఁడియెఱుంగి ని, గళమున హరముల్ ధిలపుకొనియె
నొకటి కెండోగాఁజూలున్న కరంబుల, నవరత్నమయకంకణములు వొదవె
గీ. నల కుచేలునిసతికి దుఃస్వలకుమతియుఁ, జూడఁజూడంగ మైగ్రముత్తసాములకును
కొదవ లేదయ్యె ప్రబలుసంపదలవలన, రుక్మిణీసాధు దివ్యకాయజ్ఞమునను. ౧౧౦
దశావతారచరిత్రము, ఆ 9 పే ౩18.

బిల్వణకవి

- కా. ఆవాచాలత యాకవిత్వసురసఁబాప్రాధి యారూఢి నగా
భావం బాపదకబ్బగౌరవము లా పాండిత్య మాహాస్త్రిభో
ధావిభావక మానుధారనఁబోవ్యాపార మాన్వజ్ఞయిం
జెవిద్వద్బలభేదితైన గలదే యెంతేనిఁ జింతింపఁగన్. ౩11
సీ. భవజీవస్త్రములలో ధవళాంబరము మేలు, ముతువులలో సుమాన్వితముమేలు
సుమములలో కరవోభివల్లికమేలు, విలుకాండ్రలో రతివిభుండుమేలు
ఘనసౌరభములలో గమూరి మేలఁగుఁ, గలయస్త్రములఁ గార్యకంబుమేలు
తనయవాక్కులలోనఁ దన్మవాక్యము మేలు, సారసముఖులలో శ్యామమేలు

తే. పరమపదవులలో క్షేప్తాపదవి మేలు, దశలయందున యోవన * దశయమేలు
మహితగీతులలో * బంచమలయమేలు, కవులలో నెల్ల బిల్వణికవియమేలు. 812
చ. మృతములలోన నింజా మనఃసీంద్రులలో రఘురావమార్చి ప
స్త్రములలోన శేషుండు వానమ్మలలోపల నందనమ్మ దే
వనిమలలోన శంకరుండు * వాహులలోన బయోభియెట్లనో
మిగుల గజేంద్రసంతతిని * మేటియ బిల్వణుం డెట్లు చూచినన్. 813

బిల్వణీయము, ఆ 1 ప 77-79.

సీ. వివిధాంబరములందు * ధవగాంజుకవిరాన, మఖిలర్తువుల వసంతాగవంబు
నెల్లపుష్పములందు * మల్లికార్జునుంబు, ధానుష్కచయమందు * దర్పకండు
సౌరభావగులందు * సారంగనాభంబు, సస్త్రింబులందు శరసంబు
సుందరాక్షిపిలాసంబుండు దర్కరసంబు, ప్రియ తమంబులకలంపించుచు
గీ. మొనయఁ బ్రాయములందుఁకన్వనము ముక్తిమార్గములందుకాంకితమచముగ్ధుల
గీతములందు పంచమగీతీతీతి, కవులయందును శిల్పకవిభునుండు. 814
సీ. చిత్తగింపుము దేవసింధుజవిద్యావనీపురం బీతనికాపురంబు
లక్షణవాటకాలంకారకావ్యశాస్త్రాగమోభయకవితావృత్తిచతుర,
శృంగారవిద్యావిశేష శేషాపిబి, ల్లాణచోరభుక్తుండు * డనెడిపేరు
లలరెడివాండు మేలలరుఁబ్రాయమువాండు, తగుగుణంబులమెచ్చఁదగినవాండు
గీ. పరమపావనుఁ డభిలప్రపంచసార, మరసి తావకపురము విశ్వాగిదైవ
తావిహరణ్ణలంబుని * దలచి తనకుఁటుంబసహితంబుగా నివాసంబుఁజేసె. 815
యామినీపూర్ణతిల కావిలాసము, ఆ 2.

ధన్వంతరి

సీ. తొలుకాటుమెఱుంగుచాఁయలమేనిజగివాండు, ప్రవిమలాజానుబాహువులవాఁడు
కేంద్రామరలకాంతిఁగేరుకన్నులవాండు, కలిలివికాలనక్షత్రంబువాండు
నవరత్నమయభూషణములు దాల్చినవాండు, రమణీయపీతాంబరంబువాండు
పద్మనాభాంశసంభవమార్చి యైనవాఁడు, డభిలవైద్యకళాధ్యుఁడు * డైనవాండు
ఆ యాగభాగభోక్త * యాయుఃప్రమాణజ్ఞుఁ డమృతకుంభకలితహస్తుఁ డగుచు
నమర లోకవైద్యుఁడైన ధన్వంతరి, యనెడు పురుషుఁ డభీయందుఁ బుట్టె. 816
అక్షిణారాయణపరిణయము. ఆ 4.

- సీ. పదియునాఁతేడుల * పొరయంబుఁ గలవాఁడు, కమనీయతర కంబు * కంధరుండు
కలితమాశిశ్యకుం * డలకిరింగద, హారకేయూర భూ * సాన్నితుండు
దివిజీవ్రకరికుండ * దీర్ఘదోర్దండుండు, స్వర్ణశీతాంబర * స్రుగ్గుతుండు
కోమలజలధర * శ్యామలపద్మండు, సింహసంహాసనుండు * శ్రీధరాంశ
ఆ. భవుండు నూగభోక్త * దివిజేంద్రవైద్యుండు, నమృతపూర్ణకుంభ * హస్తుఁ డగుచు
గడలి వెడలి వచ్చె * ఘనుండు భస్వంతరి, సురసురారితతులు * చోద్యుండు. 317
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే. 54.

ఆంజనేయస్వరూపము

- సీ. బాలభానుప్రభా * పటులంబుకైవడి, నుగ్రిలోచనముల * యొప్పు మిగుల
ఘనతరనీలమే * ఘంబుచందంబునఁ, జటులవిస్ఫుటతను * చ్ఛాయ దనర
జంఢవిగ్ధవండ్ * తుండంబులట్టుల, నురుభయంకరబాహు * యుగ్మమమర
నిరుపమానుతలస * ద్వరుణపాశముమాడ్చి, వరుసనుద్రీపిత * వాల మెసఁగ
గీ. మృత్యుజేవతకత్తుల * రీతి మెఱసి, నిశితఘనదంష్ట్ర * పద్మాలు * నీటు కొనఁగ
దైర్ఘ్యస్థానిహారత * తనయుఁ డపుడు, వెరింగ నత్తుత్ర * గణములు * పేర్లుగాఁగ.
మైరావణచరిత్రము, ఆ పద్య 105.

విరాడ్రూపము

- సీ. బలిముఖ్యులైనపు * ణ్యులకు శేషాదిభు, జంగవద్యులకు నా * శ్రేయము లగుచు
గరమొప్పు క్రిందిలో * కములైదురెండును, బ్రవ్యక్తముగఁ బర * బ్రహ్మమునకుఁ
బాహుమాలపనాగ్ర * పార్థిగుల్బంబులు, చారుజంఘలును జా * నూరుయుగము
సప్తాంబుధిద్వీప * సంయుతంబైనట్టి, ఘనచుహాభాగంబు * కటితలంబు
గీ. సిద్ధచారణగుహ్యాకాం * చితవిమాన, శోభితబిలప్రజేతంబు * నాభితలము
తారకాగ్రహాశక్రాది * దైవతప్రభాకలితమైనట్టి స్వ * స్థితి మురము. 319
క. మహాదాదిలోకములు త, న్మహితగళానలలాట * మస్తకలిలా
సహితములు బహుదిగీతని, నమాము భుగ్దగ్ధము లయ్యె * వర్ణించినచో. 320
క. శ్రవణంబులు నిమ్మలు త, చ్ఛనణేంద్రియ మరసిమాడ * శబ్దము నాసా
వివరంబు లశ్వనీతను, భవు లాననవారిజంబు * పావకుఁ డయ్యెన్. 321

సీ. రవిసుధాకరులు నేత్రములు నిమేషంబు, నున్నేషమును రాత్రియందు దినంబు
భారతి రసన సంభావణంబులు శ్రుతుల్, దంష్ట్రకరంబులు * దండఘరంబు
దంతముల్ పుత్తమిశ్రన్నేహబంధముల్, చతురమాయావిశేషంబు నగవు
లలితాధరయుగంబు * లజ్జయు లోభంబు, నఖిలసాడినిహంబు నదులు

గీ. భూమహంబులు రోమముల్యాదిదములు, కిరనీజంబులు పొయి ముచ్చిన్నమైన
యట్టికాలంబు శల్యంబు * లదిగణము, జగర మద్యేవునకు సర్వసాగరములు. 322

ఉ. ధీపటిమం ద్రిమూర్తిమయః జేవుని యద్భుతమైన యీవిధా
ద్రూపమునెవ్వరేని నెపుడున్మదిలోనఁ దలంతు రట్టి ని
స్థాపరులమృహత్ముని విశాలదయాపరిపూర్ణదృష్టిచేఁ
బ్రాపితసర్వవాంఛితఫలనిర్వితులై ముఖియింతు రెప్పుడున్. 323

మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

సీ. ఇనచంద్రులతులు * హృత్పీఠవిశ్వంబు, తగసర్వజేవతల్తనవునందు
సరసిజభవుఁడాత్మకరపద్మములు రత్నహాటకగిరులు ముఖాంబుజములు
మహానీయములగునామ్నయసమాహముల్, భుజపక్షిణాచతుర్భుజాఁడు శౌరి
భూర్భువస్వర్మఖ్యభువనపరంపరా, జనుహేతుశక్తికేశములు నిల్లు

గీ. విశ్వకర్మవలననె యీవిశ్వముదవె, విశ్వకర్మయె తద్విరాఁడ్విగ్రహంబు
విశ్వకర్మయె వేదాంతవేద్యమూర్తి, విశ్వకర్మసమానుండు * వేల్పుఁగలఁడె. 324

శాగరఖండము, ఆ 2 వ 35.

పర్వతనియోగివేషము

సీ. గట్టిగా సవరించి * చుట్టికట్టినయట్టి, పులితోలుడాచంక * బొదివిపట్టి
కుమరుగా ముదురుజేగురుకావివల్వమెత్తలమాట వలచంక * బాళి జేసి
పోక పాతులపాతుఁ * బొదలిఁపుస్తకబండారమదిన్మిత్తి * మైని బెట్టి
సకువులేకొక్కమండలముపాళపుబ్రహ్మనాళంపురూరినై * బాళి బట్టి

గీ. బడుగునడకల నుపనారఁబట్టొకండు, వెంటఁజనుదేర హరిభక్తివివకుఁ డగుచు
గట్టుతెగి శాంతిరసమెల్ల * నుట్టిపడఁగ, నేఁగ నందందఁ బర్వతనియోగివరుండు.

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 2 ప 34.

కాముడు

- సీ. చలిజేవి నెవ్వీగు ♦ రారాపుల జన్నులు, గడకన్నులకు నింపు ♦ గడలుకొలుప
గుడు వైన పూవింటుఁ ♦ నూడి కన్నునితూపు, కట రాముఖపుఁ గేలఁ ♦ రము వెలయుఁ
గటిమండలంబునై ♦ గంకఁపుఁ జెఱుగుల, జీుంగుఁబచ్చని పట్టుఁ ♦ జేల నమర
చాళీస పాద విఁ న్వాసయి శృంగార, వీ రాద్యుతములకు ♦ వింగు సేఱుఁ
సీ. జన్మనిగురాకుఁ జేర్చోలఁ ♦ జేతఁబట్టి, పేరుకొనుని రాచిచ్చుఁ ♦ లేరు నహప
సుక్కడీఁడయియే తెంచెనుక్క మిగిలి, కలికి గారాబుఁజెలికాఁడు ♦ కలికిమరుఁడు.

ఉ. చీకటితప్పుం బయలఁచేడియలన్ రమియింప దూతికా

లోకము మాట తీపులకు ♦ లోబడి భీ త్యభిమాన లజ్జలన్

బోకడఁ బెట్టి పాఠ మొక ♦ పోకకుఁ దైకొన కుండు సాహసుల్

వ్రోసి చేరి త న్నుభయఁపార్వములందును భక్తిఁ గొల్చి రాన్.

327

- గీ. బుద్ధ దేవ పరిస్పర్ధఁజూలె నాల్పు, లోకజి ద్భావ మెవ్వాఁడు ♦ లోక మెఱుగ
నీశ్వరునిమీఁదఁ దగిలిన ♦ యీర్ష్యఁబోలెనతనుడైయేలె నెవ్వడిఁయఖిలజగము.
శృంగారవైషధము, ఆ 7 పద్య 41-43.

క్రోధుడు

సీ. కట్టెఱుగెల దీఁడ్లువిలోచనంబుల, కడల నగ్ని స్ఫులింఁగంబు లురుల

జృభించి మిగులంగఁ ♦ జేపురించినమేనఁ, బ్రసేద గలముఁ గంఠంబుఁ బొడమఁ

గుటిల మై చిమ్మచీకటి సంఘటించుచు, నిటల భాగమున భూఁకుటి నటింప

నత్యంత గాఢ దంఠాఁర సీదనమునఁ, దొట్ట వాతెఱుగెత్తుఁదట్టిపడఁగఁ

గీ. గుఱము లఁగ్రువంగి మీసాటఁగత్తరిల్లఁ, గంత కుహరంబునందు హుంకారమెఱుగఁ
నింగి నేలయుఁ చాటింప ♦ నంగలించు, పగిది నేతెంచెఁ గ్రోధంబు ♦ గగన వీధి.

శృంగారవైషధము, ఆ 7 పద్య 46-50.

(సగ్ధః ఆకో) కాకోశ ఘోషంబయి వికటకతోఁరాట్టహా సార్థటంబై

నక్ర భూివల్లిరి సం ♦ వలన భయద మై ♦ స్ఫార నిశ్వాస ధారా

చక్రంబై చక్ర రూ షేఁకుణ మయి విగత ♦ షాంతి యై నిర్దయంబై

యాకోఁథం బభోకిన్ ♦ హతఁతి నన్యతాఁహరులన్ ధిక్కరించెన్. 330

గీ. నుడునఁట వానుహృదయమఁర్థములఁదవఁదికన్నుఁగవనంధకారఁ బుఁగి యుట్టెట్లు
రాగమొనరించునఁటతావిఁరక్తియెట్లు, తనప్రభావముగోధంబు * తానయెఱుంగు.
మ. భ్రూకుటీ కాల భుజంగరాజ తరుణీపూర్వార్థం శం కావహీ
ధిక నిర్వాస సమీరణ భృషులు సంశ్లిష్టాః ౧) దం తావహీ
శకలీ భూత ని జాభ రోష్ట రుధిరశాసన ప్రతి ద్వంద్వ ర
క్తకటాక్షుల్ దన పారిపార్శ్వములుగా * దివ్యపుల దెం పేన్నడన్. ౩౩2
శృంగారనైషధము, ఆ 7 వద్య 46.

మోహండు

మ. పడకుం బట్టపు రాణివాస మగు మిథ్యావృత్తిచే నేతఁ గీ
ల్కొన హత్తించి విరించి ముఖ్య దివివత్తోక్తి న్విడఁబించుచున్
భున మార్గంబున నేఁగుదెంచెను మహాకాయంబు మోహంబు మో
హన వి ద్యాగమ సంప్రదాయ భుతుఁ డివ్యాపార మేపారఁగన్. ౩౩౩
గీ. బాట రాత్రి కుటుంబ జంఁబాల మగ్నులనధికత కాన్తు 1) లోకీతుఁబలన మతులు
దన్ను సేవింప మోహంబు * దప్పుఁద్రోవ, నల్లనల్లన సురల డాఁగంగ వచ్చె. ౩౩4
సీ. జ్ఞాన ప్రదీపికాఽర్థుంఝా సమీరంబు, కావల లోభ క్రోధకారణంబు
సంసార కపటేంద్రజాల విద్యా పింఛనాహ్వాన పద కంటఁకాంతుఁగఁబు
శూన్య వా దారణ్యఁశుండాం కలభంబు, కురుత సిద్ధాంత విఁభ్రమ గృహంబు
బహుళ భుటకుటీ ప్రభాత తిగ్మమరీచి, యంధవరంతరా * వ్యాప్త సరణి
గీ. కన్నులకు నిద్ర మదికి జోఁకన్ను ధృతికి, విసమి చెవులకు నెద్ది భావించి చూడ
నమృహామోహం డెదురుగా * నరుగుదేర, బ్రమసి చూచిరివాసవాఁడ్యసురవనంబు.
శృంగారనైషధము, ఆ 7 వద్య 57-59.

లోభుండు

గీ. హస్తములు విస్తరించుచు * నఱుపలుకుమఁ, గంత గద్దదికావ్యక్తఁకాకు వికృతి
రాలవడఁ బండ్లిగుల్చుచుఁదీలుచాటు, బ్రకట దైన్యంబుఁదోచ లోభంబువచ్చె.
సీ. కడుపు మండించు నాఁకటి చిచ్చు నెగ దాకి, గవరనై యున్న కింకలవారు
భోగించువారల * బుల్కుపుల్కునఁ జూచి, మెల్లన గ్రుక్కెట్లు * మ్రుంగువారు
కుక్షింధిరిత్వంబుఁదొలఁది కగ్గలముగాఁ, గూ. డెత్తెట్టివఁ * గుడుదువారు
ప్రాణగొడ్డము లైన * పరమసాహసములఁ, బులసామ్ముల కాసంపడెడువారు

గీ. పామునకు బలి వెట్టని ♦ ప్రతిసవారు, ఈగ కెన్నఁడు నే నిలి ♦ యిడనివారు
ధనము గాఁపున్నదయ్యలఁదఱుమువారు, బలసి లోభంబు నిరునంకఁగొలుచువారు.

మ. కమియం బాపము లొండు రెండు వరుసన్ ♦ గల్పింపఁగాఁ బాలుకా
మముఁ గ్రోధంబును నిచ్చ మెచ్చక యహంభానంబుతో నుండుఁ బం
చ మహాపాతక సంగ్రామై కాక ఘటనాఘాతుర్య ధుర్యంబు లో
భము లోభంబు గదా గుణ్ణిరద రాఘ్నంచాస్య మాహింపఁగన్. 338

సీ. ఇన్నియిందియములు ♦ నెవ్వనిక్రిష్టహంబు, లయి విశేషంబు జిహ్వోచలంబు
సంప్రాప్తనా వీనఘాటూక్తి యెవ్వని, కాజన్మ సన్నిధిమైన మతము
పాత్ర వాస్తవములవై ♦ జడు దాన జలవృష్టి, వారింపు నెవ్వఁ డవగ్రహమయి
అన్య విత్తాపేక్ష ♦ యాత్మ విత్తాపకీర్త్య మెవ్వని యంతరంగగుణము

గీ. జాచ వోరాది ధూర్త విఘాత భూమి, దైన్య కార్పణ్య జలరాశిధవళకరుండు
కలిమహారాజువచ్చెల్లికాఁడులోభుఁ, డలఁడుసురకుబ్జోహంకరముచు మొక్కిమ్మ.
శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 52-55.

కలిరాజు

ఆ. గగనమండలమునఁ ♦ గాలాయసపుడేర, మాలకాకిపడగ ♦ దూలియాడ
ద్వాపరంబు వాసుఁ ♦ దన్మధ్యవర్తియై, వచ్చువాని నీలఘ్నకేచు. 340

సీ. కఠిన్మలై పెరిగిన ♦ కుటువెండ్రుకలతోడఁ, బట్టయాడలఁ గావింపాగ యమర
నిగిడిపూరెట్టి బాగుగ గల్గిరించిన, గడ్డంబు కొనటొమ్ము ♦ గమ్ములింప
బండ్రికందెనతోడఁ ♦ బ్రతివచ్చుమైచాయ, నీలిపచ్చడమతో ♦ మేలవింప
నవరక్తచందనఁ ద్రవకల్పితంబై, నూత్న త్రిపుండ్రంబు ♦ నొసల నొప్పఁ

గీ. గోఱిమీసలు మిడిగ్రుడ్లు ♦ కుటుచపాడవు, డొప్పచెవులును గొగ్గింపఁడులునుగలిగి
యాన్న వచ్చీవుండై వచ్చుచున్నవానిఁ, గలిమహారాజుఁ గనిరి దిండ్నాలవరులు.

చ. పోలుబగు జంబుకాశ్వములఁ ♦ బూన్చిన కాకపతాకనిల్చి వి
ట్టలకుగు నెల్లతోలు పయి ♦ డంబుగఁ గట్టి మహాఘ్రిశల్యకృ
త్సలితచక్రముల్ నిలిపి ♦ సాధిపన్నిక బలరథంబువై
గలివిధుఁ డేగుడెంచె గవఁగా నొక దుర్జనమంత్రియుత్తుండై.

342

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 50.

కలిరాజభటులు

- సీ. పాతకంబులు నీలిఁపట్టుబొందడములు, పల్లవంబి నిద్రలు ♦ పచ్చకేసులు
 పర దూషణంబులు ♦ ప్రాలంబహారంబు, లఘ్వాంతా సక్తి ♦ యంగరాగ
 మిర్వాపరత్వంబు ♦ హేలా వసంసంబు, బుధ జన ద్వేషంబు ♦ పువ్వుపండ
 మిథ్యా ప్రబావంబు ♦ మృనాభితిలకంబు, బహులాశనత్వంబు ♦ పరికరంబు
- గీ. పరులఁ జూఁగలు వాకొల్పఁ ♦ బ్రసఫలీలరాసభాంగ రుహాధ్రుప్రపకార
 బర్హరాకార దేహు లఁబరము నిండి, సరస వచ్చిరి కలిరాజు ♦ వైశ్యభటులు.
- సీ. మండబొజ్జుక్రింద ♦ దిండుగా లిగించి, గడితంపుమడుంగులు ♦ గట్టినారు
 బూజువట్టినదేహములనై దళంబుగా, మలయాజపంకంబు ♦ లలదినారు
 నునుబట్టలలనై ♦ గనకంపుజెఱంగులఁ, బట్టుచీరలు మూయఁ ♦ జట్టినారు
 కరమువ్రేలుడు లైన ♦ కర్ణపాశంబులఁ, దోరంపుబోంగులు ♦ దొడిగినారు
- గీ. వెలయ మృనాభినీర్నోట్టు ♦ వెట్టినారు, పసిడిబెత్తాలు నేతులఁ ♦ బట్టినారు
 చండముద్రాధరులు నధోఁమండలంబుఁ, బూరటిల్లంగఁ గలిరాజుఁ ♦ బొగడినారు.
- శృంగారవైషధము, ఆ 7 ప 61-62.

కర్కటకుండు

- ఉ. కోటి భుజంగపుంగవులు ♦ గొల్వంగ వందిజనంబు ముందటం
 జాటువు లంగడింప ఫణిసంభృత రత్న దిశా విభాసియై
 వీటిజనంబు లెల్ల దనువిస్మయ మొంది కనుగొనంగఁ
 కర్కటకుం డేగుదెంచె మదఁఘూర్ణిత పాటల నేత్ర పద్మజై.
- శృంగారవైషధము, ఆ 4 పద్య 126.

వాసుకి

- మ. ప్రను ధాశిత భుజాలర స్థల ఘన ♦ ప్రాలంబహారం బద
 భ్రమనోజ్ఞాకృతి వచ్చె వాసుకి ఫణిపర్యంత మాణిక్య మం
 జు మయూఖాంకుర పుంజ మంజుల నభిస్కుం డై భుజం గాంగనా
 సముదాయం బిరుపంకఁ బాడంగ యశస్సంగీతగాథావళి.
- శృంగారవైషధము, ఆ 5 పద్య 127

ఉ. కోటులకొద్ది పన్నులు * కొల్వ రసాస్థలిమండి కుండలీ
పాటలగంధు లెల్ల మురింపంపునడకల సేగుజేరగా
మేటిఫణాసహస్రమణి * మేదురకాంతులు నిడగా నిరా
ఘాటత వచ్చె వాసుకి జగత్ప్రభువీటికి మోక్షవాటికిన్.

347

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 112.

తక్షకుడు

సీ. ఆసాతలమునం * దత్తంత రమ్యంబు, మణిపిపకోటి సంచున్వితంబు
భర్తమిత్రమహేంద్రభవనసంకాశంబు, ఫణిఫణారత్నవిభ్రాజితంబు
వజ్రముక్తాఫల * వైడూర్యరాజిత, పాసాదసాహస్ర * భాసురంబు
దపనీయతోరణాద్వారకవాటంబు, చంద్రకాంతోపలస్థలయుతంబు
గీ. మంజులంబైన నొక దివ్యచంద్రికమున, నందితంబైన రత్ననిలహాసమున
బన్న గేందులుగొల్వఁగూర్చున్న ఘనుని, దత్తువనిగాంచెఁజంద్రాంగదప్రభుండు.
బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 8.

ఆదిశేషుడు

సీ. తనమహాసవనిరంతరసమ్యగానక్తి, కుండలీంద్రత్వంబు * కుదులుపలుప
దనశ్రీవహన సముద్యాసితోత్సాహంబు, చక్రిభావమున కాంజ్జ్వల్య మెసంగ
దశభోగినీభోగజనితానుభావలీల భుజంగపుంగవోల్లాస మెసంగ
దనమహాబలసముద్యద్విగ్రహ ప్రవృద్ధి యహీనభావంబు * దేటుఁబలుప
గీ. సోమరుచియు ననంతశిశుస్ఫూర్తిబోగి, ముఖ్యతయు భూమిభరణసముత్సక్త్య
మలరఁ జెలువొందు నెవ్వఁ డుదారఫణితిసట్టి శేసాని వచ్చె సత్యగిగనరమున.
దశావతారచరిత్రము, అ 2.

చ. సలలితకుండనందన నిశాకరహారపటీర హీరకా
మలఘనసారవారయచిమండితమై నిజభోగమొప్పఁగా
వెలికి సహస్రజిహ్వకల * వేదభోగరువవోవిశేషముల్
పలుకుదుఁ బద్మలోచనుని * పజ్జ ననంతుఁడు పొల్చు వేడుకన్.

350

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

శేషశయ్య

- సీ. సాంద్రశరచ్చంద్ర ♦ చంద్రికాకర్పూర, నీహరహారాధాచేకా సుమర
నిందిదిరేంపిపరేంద్ర) నీలద్యుతి, గరమొప్పు కేచక ♦ కంఠసమితి
యరుణాంకుబింబభాసురపద్మరాగ విన్యస్త సహస్రాయ ♦ షస్తకంబు
విన్యతానోద్యత ♦ విషభూమరేఖల, లీలజూపట్టిన ♦ నాలంకలును
- గీ. గలితసాయతనజ్వలజ్వలలపండ, మల విడంబించు వేడిచూపులునుగలిగి
ఘోరికలభాత గిరినిభాకార మమర, బరంగు భాగీంద్రభోగతల్పంబునందు. 351
- భాగవతము, స్కం 10 ఉత్తర పద్య 1307.

కబంధుడు

- చ. ఉరమునయందు గన్నులు బృహదరజేశమునందు నోరు ప్ర
స్ఫురితభుజద్వయంబు గులభూమి ధరోన్నత భావముం గరం
బుదుగ ను మ్రోవికృతాకృతిలోడి సశేషసత్త్వము
స్మరం డగుచున్న వాని బటుకత్తువ గబంధుని గాంచి రచ్చటన్. 352
- భారతము, ఆర. అ 6 పద్య 357.

వృషభేంద్రుడు

- సీ. ఖరపుటాహతి రేంగు ♦ ధరణీపరాగంబు, పంకేరుహప్త బింబంబు బొడువ
విపులవాల్చోప ♦ విక్షేపజాతవాతాహతి వాచాహములు విరియె
గుఱుచున్నని వాడికొమ్ముల జిమ్మిన, బ్రహ్మాండభాండకగృరము వగుల
నలవోకవలె ఖణిల్లని అంకె చైచిన, రోదనీహరంబు ♦ భేదిలగ
- గీ. గళచలద్భర్మకుండికాసంజుఘంబ్ర, ఘోషమున నిక్తటంబు లాకలహ నొంద
లీల నడలెంచు కలధారతైలమనంగ, సుక్కుమిలిన కృషభేంద్రుని స్కె వెడలె.
భాగవతము, స్కం 10 ఉత్తర పద్య 402.
- సీ. కుఱుచులై మెలవంక ♦ గుబ్బికొమ్ములరెంటి, తుదలయందును వైడితోడపులపర
అంకెవేసిననూగి ♦ యోంకారములు మల్కు, గంటలపేరుల ♦ గళము మెఱయె
జటురత్నవయమైన ♦ బంగారుపల్లంబు, వైని బెబ్బులితోలుభాసిలంగ
ఫాలలోచనునాజ్ఞల బరువడి చనుదేర, నందియల్ ఘల్లుకుల్లునుచు మ్రోయ

గీ. నాత్మపురఃపుటను రాజహారహేగ, కలశపాథోధిరాణ్మల్లికలను గెలువ
నుబ్బుచునువచ్చిశ్రుమ్రాలనోనరనిల్చి, రూఢిమెఱయఁగభర్తృస్వరూపుండపుడు
ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 1.

సీ. ముగురువేల్పులకాఁజిమాలమై చెన్నొందు, పరశివతత్త్వసాహజ్య మనఁగఁ
ద్రుఘవనసంచారఁజీప్తమై వెలుఁగొందు, చంద్రమండలసుధాసార మనఁగఁ
వటుపర్యాయమై * నటియించు శ్రీవిష్ణు, రమణీయశ్రీరవాఁరాశి యనఁగ
సాంబశివుండు ను*తానహంబుతో నున్న, గొప్పైన కైలాసశివభగ మనఁగ

గీ. ధవళకళకళదశదిశ * దళితముగను, మంజుముక్తనిరంజముల్ * రంజితముగ
ఘనఘనాకాంతమూపురాగ్రంబు గదురఁ, గేరుచును వచ్చె నా నందికేశ్వరుండు.

సీ. మోముపట్టాంచితముక్త ఝల్లరులతో, నసియాడశృంగముల్ * విసరుచుండు
విసరుకొన్నంతలో * పీఠ నొండాంటితో, దాకి ఘంటాధ్వనతతులు చెలగు
చెలగి టంకెలువేయఁ * గలగి సింహంబులు, పర్వతగుహలకు * బాఱఁజూచుఁ
బాఱఁజూచిత్రిలోకభయదంబుగాఁదోచు, దోచినృత్యము సేయఁ * వొణఁగఁచుండుఁ

గీ. దొణిగి యాసాంబమూర్తిని * దువ్వఁ బిలుచుఁ, బిలిచిరేమోయటంచును * బెదరిమఱలా
మఱలి దనయంగములరీతుమాన్ప నెమరు, నెమరు వేయుచు బసవన్న * నిండుసభను.
బృందావనవిహారము.

ఋషి శ్రేష్ఠులు

సీ. వ్యాసభరద్వాజ * వాల్మీకి గౌతమ, కాశ్యప జాబాల * కణ్వ పులహ
యాజ్ఞనల్కాత్రీ రైఁభ్యాంగిగో భృగు వరాహధూమ్ర గాలవ * శంఖలిఖిత
హరిరసంపర్తక * హయశిర శ్శానక, భద్ర కక్షీపద్విభాండకోగ్ర
ఒక నాల్భ్యి కాశికాఁగస్తంబ మాండవ్య, మంకణ రోమశ * మందపాల

గీ. కథకలాప రోహిత కామకాయనాది, మునులు చిరతపోనిర్మలముార్తు లాధ్యుఁ
లగురుదెంచి కాంచిరి పరమాత్ము నభవు, నాదిదేవు నచ్యుతుఁ గృష్ణానధికభక్తి.
హరివంశము, ఉత్తర ఆ 5.

సీ. మాన్దల్య మాతంగ * మాంజాయన మరీచి, మైత్రేయ మాండవ్య * మందపాల
కపిల శక్యవ కాత్మ * కామండ కణ్వాత్రీ, కాళిక కాండీశ్వ * కలహాఘోజ

వాత్సాన్యాయన వ్యాసః * వాల్మీకి పరతంతు, వాలభిల్య వసిష్ఠ * వాసుదేవ
తరభంగ శుకశక్తి * శార్ఙ్గ శారద్యత, శౌనక శాండిల్య * శాన్తిహారత్ర

గీ. జడభరత జహ్ను జాబాలి * జానుదస్య, ఫలహ పిష్ఠల పశ్వశ * ఫుండక
గార్ద్య గౌతమ గాలవ * గణక ముఖ్యులైన యాసంయమిశ్వగు * లగ్నిః గౌలవ.
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 25.

సీ. శాండిల్య మౌద్గల్య * మౌండవ్య కశ్యప, వ్యాసాత్రి * కాండిన్య * వాలభిల్య
హరిత పిష్ఠల రైభ్య * వరతంతు గాలవ, బక చాల్క్య గౌతమ * శుక వసిష్ఠ
కౌశిక చ్యవన ముత్తరాండేయ నారద, జనుదస్య క్షృగు పరాశర శమీక
కణ్వ జాబాలి సాంఘ్యాయన వాల్మీకి, కపిల భరద్వాజ * కలశవస్మ

గీ. శృంగి తృణబిందు భరత మతంగ శక్తి, గర్గ శ్రీరత్న మనికనల్ * ఘోరత మెఱుఱు
వర సభాసీమలై విను * నారలతును, విమలవాగ్భంగిఁ గర్ణామృతములుగాఁగ. 359
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 తద్య 51.

నవగులు.

గీ. కశ్య పాత్రి విశ్వామిత్ర * గౌతములును, విను భరద్వాజ జహదగ్ను * లునువసిష్ఠఁ
దును జగంబుల కెల్లఁ బేర్కనిన ఋషులు, తారి సప్తర్షి గణ మందుం * కారవేంద్ర.
భారతము, ఆ 2 తద్య 208.

వేదవ్యాసుఁడు

కా. వేదజ్ఞుండు ద్విలోకవేది ధృత సంవిత్సం ప్రమాదుండు ని
ద్వేదుం డప్రతిచుభావుఁడు తపోవిద్యాసవద్యాత్మకృ
త్వోద్ధిష్ఠుం డవిదీర్ఘధర్ముండు సదున్ముక్తుండు యత్తుండు శ్రీ
వేదవ్యాసమునీశ్వరుండు గరుడన్ * విశ్వే న సహస్రీతికిన్.

361

మరింతము, ఉత్తర ఆ 9.

సీ. ప్రావృట్నయోధర * పటలంబుకైవడి, మెఱుఁగారు నల్లని * మేనివాఁడు
చండదిధితికర * సాదృశ్యమగు చలఃజ్ఞాంబునదాగ్ర్యదం * డంబువాఁడు
చిగురాకుజొంపంబు * చెలువునఁ గనుపట్టు పాటలపటుజటా * పటలివాఁడు
కటకీయమానచీ * కటుల నొల్లంఘించు, నవ్యకృష్ణ యుగాఁ * డంబువాఁడు

గీ. భవ్యపదభవ్యసత్కృతః ప్రాధి మెఱుఁగ, బుద్ధజుస్సానువేదముల్ యాధిఁజదువు
శివ్యజనములు దాడు వేఁచేపె బాద, రాయణమునీంద్రుఁ డాబ్రహ్మరాతికడకు,
యాజ్ఞవల్క్యుచరిత్రము, ఆ 1.

వాల్మీకి

సీ. తరుణాబ్జుబంధుబంధుతరాంశుల నీను, లలితజటాపటలము బిగించి
శరదెందుకొమువీఁస్ఫురితకృష్ణాజినంబును జనమాంగంబునను భరించి
యందయాతపచ్ఛాయచీనొంది వెంపలరారు, చరుగత కటిశాటిఁ సంఘటించి
నీలాంబుదప్రభాఁజాలమై తల్కొల్పేత్త, సలలితంబగు కమండలముఁ బూని
గీ. కలువనమదయదందశాఁకములవెంపు, ఖండన మొనర్చు దండవఁఖండలీలఁ
గొని పురారికి సానధ్యఁమున నటించు నలువయనఁ బోలు నమ్మునిశానాయకుండు.
నిర్వచఁబిచిత్రరామాయణము, ఆ 2.

విశ్వామిత్రుడు

సీ. పంచాక్షరీమంత్రఁ పరమోపనిషదర్థ, వాసవాసురభి యెఁవ్వానిబుద్ధి
శ్రుతిపాతపూతవాఁకృతిముఖస్తుతులచే, వజరె నెవ్వఁడు నవఁస్వర్గసృష్టి
బాహుజుండయ్యుఁ దఁపశ్వక్తి నెవ్వఁడు, బ్రహ్మర్షియైయెక్కుఁ బ్రహ్మరథముఁ
బందెమోడిదివంబుఁ పంచి యిప్పించె నిశ్వంక నెవ్వఁడు హరిఁశృంగద్రునకును
గీ. నమ్మహాత్ముండు సకలలోకైకవినుతుఁ, డౌర్వశ్యేయునితోడి మంత్రద్రాటకాఁడు
నిష్ఠతోడుత నాశ్వత్థఁ నియమవృత్తిఁ, దపమునకు నుండె నందికాఁధవునిఁగూర్చి.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.
సీ. కరుణారసము వెలిఁకుటికెనో యన మౌళి, బల్లవస్ఫుటజటాఁపటల మమర
జాల్గిల్లుఁడేసెఁ జాతెనో యన మేన, సతమధూతిప్రభాఁ విరతి మెఱయ
రసోఁ గంటిలోవహ్నిఁ రాఁజూచున్నది యన, నొసల మేలిమిబొట్టుపసలుమనలఁ
దొలకెనగాంగంబిండుపరంపరో యన, నటుతను స్ఫటికహారాభి దేశుకఁ
గీ. గలికనన్నియపులితోలుఁ కటిని గట్టి, యీశ్వరుడువారె గాధేయుఁ డేఁగుదేర
నెడునుగా నేఁగి శయశక్తుఁ లెనఁగ సృపతి, యగ్ని దండప్రజానుఁబుఁజూచరించె.
మట్టుక్రమర్తిఁద్ర, ఆ 2 పద్య 21.

సీ. తపము పెంపునఁ దోచు ♦ దహనకీలములతో, జటిలంబులగుచుల్ల ♦ డలవాని
భసితాంగరాగనః ♦ పదల సాంపదలించె, దగువలీవలితగా ♦ త్రింబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టినో ♦ మఁచీమలెగఁబ్రాకి, మార్ప నేర్పడనిలో ♦ చములవాని
వ్యాఘ్రాజినో త్తరీ ♦ యముమేనిచాయగా, బలుమొగంబులఁ దొట్టు ♦ పఱచువానిఁ
గీ. గంధమూలాదికాశనః కాఁయశోమ, జోద్యదస్త్రాంగసంతత ♦ యోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావః భావనాప్రకృతదీక్షావిధేయు గా ♦ భేయుఁ గాంచె. 866

శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 2 ప 109.

సీ. రవిధారుణీస్థలిగాఁ గారణంబేమి, యని లోకు లాశ్చర్య ♦ మందుచుండ
ననలుండు నరరూపమును దాల్చివచ్చిన, భంగి యేమని దాన్య ♦ సాని రరయ
ముక్కుంటినరరూపమును దాల్చివచ్చిన, హేతువేమని పౌరు ♦ లెల్ల జూడ
నలువ గా మూడుమోములు వీడివచ్చిన, పనియేమియని రాజ ♦ భటులు జూడ
గీ. దళితరవిప్రీతితో కుచితృప్తంబుతో జటాపటలితోఁ ప్రభావదా ♦ ధ్యంబుతోడ
వచ్చె సాకేతపట్టణః వరవరిష్ఠ, రాజవీధిన యల గాధి ♦ రాజసుతుఁడు. 867
నరసభూపాలరాజీయము, బాల. ఆ 1.

శా. విశ్వామిత్రుఁ డమిత్రభీకరభూజావీర్యం బవాగ్యంబుగా
విశ్వం బేలి వసిష్ఠమానిపతితో ♦ విద్వేషియై యంతటన్
శశ్వద్భ్రహ్మ ఋషితృప్తముం గనియె సా ♦ త్తాద్భ్రహ్మదేవాక్రీణి.
విశ్వేశ్వరులు దన్ను తింపఁగ జగద్విఖ్యాతశీలఁబున్.
సీ. ధరణి యేకాతపఃత్రంబుగాఁ బాలించె, బ్రహ్మఋషీశ్వర ♦ పదవిఁ గాంచె
మేనకాధరసుధా ♦ పానంబునకుఁ జొక్కి, రంభను దిట్టె జట్రాయిగాఁగ
నలుకశత్రైదిపుత్రుల మన్నిఁగొనిపించె, బతువగుద్విజపుత్రు ♦ బ్రతుకజేసె
గురుకాపనాతుఁ ద్రిశంకుని దివంబున నిల్వె, బీడించె దత్తుత్రుం ♦ బెక్కుగతుల
గీ. వేదమాతను గాయత్రి ♦ వెలయఁజేసె, వివిధశస్త్రాస్త్రయ లెఱింగ ♦ విశేదముగను
విసవిచిత్రము గాధిపుత్రునిచరిత్ర, మనఘగుణగణ్య దశరథ ♦ జనవశేణ్య. 869
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

వ సి ఘ్న డు

చ. కనియె శ్రుతిస్మృతిప్రకరః గాథతరాగ్ధవరిష్ఠుదివ్యభో
ధనచంద్రమహత్త్వసముదగ్రగణ్యుఁ దపోవిశేషసం

ఒనితనితొంతప్రకృతిగణః సంచరుసువ్రతసిన్ధుః శేముషీ
 గనితహితప్రభావమునిః సంఘవర్తిష్ఠుః వసిష్ఠుః సర్వోదయః.

370

చ. పగవవిశేక సాగరుఁడః ♦ పంకజసంభవసన్నిభుండః దూ
 మరహితవహ్నితూల్యుః డసః మాసతపోనిధి విష్ణుభక్తి
 త్వరుఁ డఘసంఘసూరుఁడు గృహపారవదిత్తుఁడు దివ్యబోధను
 స్థిరుఁ డగు నవ్వసిన్ధుఁ డరుఁడెంచె దిలీపస్వపాలుపాలికిన్.

371

పద్మపురాణము, ఆ 4, ప 188.

సీ. మానసాజ్ఞవిరాజః మానసన్నగహారుఁ, బల్లవోపమజటాపటలధారు
 భూతిత్రిపుండ్రవిఃస్ఫురతకోమలఫాలు, వక్షోసద్భుక్షురదాక్షజాలుఁ
 బుండరీకాజినఃఖండరవ్యకిరీటు, కేతదశభావభాస్వచ్ఛరీసు
 లాలితస్ఫటికాక్షః మాలికాచితహస్తు, భాసురవ్యస్తపఃద్మాసఃస్థు

గీ. యోగగతినిష్ఠు విభులతఃపోగరిష్ఠుఁ, దాపసక్రేష్ఠు నిఖిలవిద్యాపటిష్ఠు
 నూన్యశక్రేష్ఠు మృగులకః పోవర్తిష్ఠు, నావసిష్ఠుని వీక్షించె నవనివిభుఁడు.

372

పట్నక్రపత్రిచరిత్ర, ఆ 2 పద్య 128.

సీ. ఉదయించుగవియింపు నదలించుజిగిసొంపు, జడలతో బలితంపుటాడలితోడ
 సరసీజములగేసు కరసీమఁజెలఁగుదం,డంబును నూర్ధ్వపుండ్రంబుతోడఁ
 గంగారు గడితంపు రంగారురత్నకుండలముతో ఘనకమండలముతోడఁ
 దెలిజందెములఁగూడి కలజెందునక్షమా,లికలతో దివ్యముద్రికలతోడ

గీ. భూతితోడను మిగులసంప్రీతితోడ, డంబుమీసిన కృష్ణాజినంబుతోడ
 మోనిపుంగవు లిరువంక మసలింబువఁ, జెలఁగి నిష్ఠాగరిష్ఠుఁ నశిష్ఠుఁడెచ్చె.

373

కవిచకోరచంద్రోదయము, ఆ 4.

మూర్ధ్వాసుఁడు

సీ. అనుభావశక్తిప్రహ్మరుల నొకపూరి, పుడకకుఁ గైకొని పోతరీఁడు
 ఘనకోపవాక్త్రమునఁ దపోవిత్తకా,లముఁ గూడఁబెట్టెడు లాబగాఁడు
 బోగఁగంబునకు మాంధవసత్యభామల గుఱ్ఱాలఁ జేసిన కోడిగిఁడు
 యతిసత్సకలత్న మననూయక డుపున, మునుమునఁ బుట్టిన ముద్దులాఁడు

గీ. సకలక క్షాంతి కరుణ సాక్షాత్కారము, హనుమదు నిష్క్రమింపఁ బ్రార్థనాగ
జావిలాసుఁడు మార్వాసుఁడొనఁబడు, రాధిపతికి వరము నీక్షింపుచుదెంచె. 814

వరాహపురాణము, సర్. మ. ఆ 2 ప 180.

సీ. నిందుకెంజాయ నీచెండ లీనెడు జటా, మకుటబాలార్కవిఁబంబు జెలంగ
భసితలేపనచారు ధాండురాగేందుబింబమునఁ గృష్ణాజినాంకికము ఘట్టిల్లఁ
బంచాక్షరీమంత్ర పరసనంభ్యావృత్తి, నుహితపద్రాక్షాక్షిమాల యమరఁ
గలితపుష్కలపేత గంగానదీజలౌజ్జ్వలవివ్యుజ్జికమఁడలవు మెఱయఁ

గీ. గన్ను లగుజాంబుజంబుల యిమఁ జెలఁ, దంబు గనుపట్టుబూచిగడ్డంబు దనర
శివ్యజనములు చెనువెంటఁజేరి కొలువనపుడుమార్వాసుఁడెదురయ్యెనమఁపతికి.

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 3.

క. భూసుగఁ డత్యుక్తఁడహోభాసుఁడభవాంశేభవుఁడు ధనుశోపిజనా
క్రసరుఁడభిలజ తస్య, త్రాసుఁడు మార్వాసుఁడత్రితఁయుఁడు పేర్మిన్ 815

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2.

అగస్త్యుఁడు

సీ. పంచాక్షరీమంత్రసాగ్రాయణమునకు, నెవ్వనిమాఁసఁజేడుగడయు
దర్శోద్ధతు లగువాతాపీల్వలులకును, వధశిలాస్థాన మెవ్వనికుక్షి
యాది నెవ్వనిదివాగ్రవతారమునకుఁ, బూర్ణాంబుకుంభంబు ధురిటియిల్లు
మెఱసిలోపాముద్ర మెఱుంగుఁబాలిండ్లవై, బవలించు నెవ్వని భవ్యమూర్తి

గీ. కనర యెవ్వనికంతహుంకారరవము, కొండచిలువలకులములొఁగూర్చుమామ
నట్టి పరమమహాతేజః సలఘుతేజః, వెదకి రానందవనములొ విబుధమునులు.

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 40.

సీ. ఎవ్వఁడు వింధ్యాద్రినిజ్జింకు లింకించె, గంభీరహుంకారగర్జనమునఁ
బ్రణవపంచాక్షులొపనివత్సరిపంచంబు, నెవ్వఁడు నివృణిచే నెఱిగినియె
గడసిల్లుధరముడ్డఁగడవైన నెవ్వఁడు, త్రాసువై గల్లెచందమునవంచె
సంభోధు లేడింట నాపొశనంబెత్తి, కలిగించె నెవ్వఁడు క్రమ్యుఁడంగ

గీ. భీమనాథేశ్వరుఁడు గొరఁ బెండ్లియాడి, దక్షిణాముఖకల్యాణాదర్శనమున
వత్సరము వత్సరంబు నెవ్వనిజూచు, నతఁడు గగనాగ్రమాణికృతచురుగుదెంచె.

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 71,

సీ. సరిగా జగత్ప్రపంచముతోడ నొకవంకఁ
 దూనికవచ్చిన ♦ దొడ్డకపిఠె
 శ్రీమ రెట్టింపలో ♦ పాముద్రమోముదా
 మరతావిఁ గోలుచుఁ ♦ దిరుగుతేటి
 వానకాలంబుచే ♦ వండువట్టినజలం
 బెల్లఁ దేర్పఁగఁజాలు ♦ చిల్లగింజ
 పరిపూర్ణమంధగ ♦ గ్గంబనుకుక్తిలో
 మొనసినకట్టాణి ♦ ముత్తిమంబు

గీ. సింధురామాశుగము రోదఁసీకటాహ
 మహారపాటసపటుకూట ♦ కోటికోటి
 వింధ్యనగబలిదైత్యత్రీవిక్రమాంఘ్రి
 ఋషికులాగ్రేసరుఁ డగస్త్యుఁడేఁగుదెంచి.

378

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 3 ప 89.

జ మ ద గ్ని

క. జమదగ్ని మునియుసకలా
 గమనిగమపురాణశాస్త్రుకలనాచణుడై
 శమదమయమనియమాదిచు
 సమధికగుణశాలియగుచు ♦ సన్నతికెక్కన్.

379

దశావతారచరిత్ర, ఆ 5.

గౌ త ముఁ డు

క. కృతయుగమున గౌతముఁ డను, సతిపాపనమూర్తి మునివఁగ్రాగణి వన్ని
 ప్రతిమానతేజః డిలనప్రతిహతరోషండు వేదపారగుఁ డొప్పున్.

పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 3 ప 3.

380

క ణ్వుఁ డు

సీ. పగమార్థతత్వానుభవము వక్కాణించు, సమధికబ్రహ్మవత్సమహాని
 కై సల్యపాంఛానుకలనంబు వివరించు, వ్యాఘ్రహాని త్రరీయంబువాని

వెలియాడ్కి బోలెక్కోనలంతివాహినుగా, మునుకొన్న శంఖకీఁనుద్రవాని
వేదములో మూర్తిభవించువేదలపించు, సముచితాధ్యయనఘోషంబువాని
గీ. మాతమాతాశఁ జేజుండై యిప్పువాని, హరిచగణధక్షిపుంభావమొనవాని
నాశ్రమాభిముఖంబుగా ననుసదించు, తాతఁ శ్యపుఁబాడగాంచెదలిరుఁబోదీ.
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 3 ప 73.

నూ తు డు

ఉ. ఆతఱి నేఁగుదెంచె సకలబాగమశాస్త్రపురాణసత్కథా
నీవుతుఁడు తత్త్వవిస్తృతివి నర్జితసుగమయగూఢకేతుఁ డు
ద్యోతతపోబలప్రణాత యోగసమేతుఁ డహూతకాశు
ద్యోతుఁ డరిప్రజాద్రిపురుషాతుఁడు నూతుఁడు సద్వివేతుఁడై. 382
నాగరఖండము, ఆ 1 ప 73.

క. నూతున్ వివిధకథారథ, నూతున్ నిజకీర్తిహరితఁ డుభ్రాంతు సుధా
నూతున్ ధీజితపంకజ, నూతున్ విద్యాసమేతుఁ డు జూచికడంకన్. 383
మట్టుక్రవత్తిచరిత్రము, ఆ 1 ప 13.

వై శంపాయనుడు

సీ. గాలవ జాబాలిఁవైలముఖ్యులకును, నిరుపమాధ్యయనంబు నేర్పవానిఁ
బంచేంద్రియంబులఁప్పసమును బంధించి, యోగనిద్రావస్థఁ నుండువాని
మహితనారాయణఁమంత్రసముచ్చారణానురాగంబుల నలరువాని
మొదలివేల్పుచతుర్థఁమూర్తి నొక్కనిఁ దక్క, నొండుదైవము నొల్లఁనుండువాని
ఆ. బాదరాయణునకుఁ డబరికింపఁ బ్రియశిష్యుఁడైనవానిభ్రమల నణఁచువాని
గాంతులేనివాని యనుని వైశంపాయనాఖ్యుఁ గని బ్రణామఁమాచరించి. 384
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 1.

సనతు మారుడు

సీ. తరుచైనమాలూరు డతరువాటికాంతర, నైకతవేదికాస్థలాలయండు
గంగానదీతటైకాంతరభూముల, జిత్రసింహాసనాసీనుఁ డగుచు

సమధిక్ష్ప్రజ్ఞచిశాలభాషాపుణ్య, గోష్ఠీవిసోదంబు * గొనలుసాగ
శివపురాణాగమ * సింధువీచికలతో, లాలితోత్సవలీల * కేళి సలుపు

గీ. సకలమునివగ్రశ్రేణికాసహితుఁడగుదుఁ, మహిమ దీపింప వై ధాతఃమానివరుఁడు
మృదులభావలసంతోషహృదయుఁడగుదు, వివిధవేదాంతసూక్తులు * విస్తరింప

శ్రీ. మైత్రాియణీయంబు * మండుకాశుక్లేరు, సౌరమణీయూది * కాఖిలందు
వార్తాంతవేయంబు * వై సేయకౌవశీ, శాపాయనీయాదికాఖిలంగు
కాపాలవారాహ * గార్గాసురాణీయ, సగరకాత్యాయనీ * కాఖిలందు
వైదేయమద్దల * వారాసురాణీయ, కాటీయభాష్కల * కాఖిలందు

గీ. తదుపశాఖారిమా క్తిప్రహసపతన, జగగువేదాంతసూక్తులు * పద్యసింప
ఖండనాఖండనోద్దండ * గరిమ మెఱసి, వేదభాష్యంబు సెప్పయ * విధిసుతుండు.

పర్వతపురాణము, ఆ 1.

వైఖానసయుషి

ఉ. భూతలనాథుఁ డిద్దపరిపూర్ణయతోనిధిఁ గాంచె వృద్ధహ
రీతుని సత్తపోధనపరీతుని సూర్యజలౌఘపూతు ని
ఖ్యాతకులప్రసూతుని న * గాధకృపానీకాంతరంగసం
స్థీతునిఁ జిత్తభూవిపదభీతుని సజ్జనతావిసీతునిక.

387

ఆ. ఊతకోలకట్టియొడలితో రెమ్ముల, నంటి పరము రెల్ల * నంగకములఁ
గానఁడఁడఁ దొంటి * పతిఁ దప్పి ముదిసి మై, వదలి పతితుడై * వాని విప్రు.
పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 1 ప 119, 120.

శాండిల్యమాని

గీ. స్వకటాతువిశ్రమస్థానస్మరశ్రేణి, యెడఁబోలె వలభూతి * యొడల నొప్పె
హృదయసారసవీధి * యెడఁబోలె నలినాత్తు, సంభృతికంధరాస్థలి నెసంగ
మహితకన్యోదితా * మ్నయూలియెడఁబోలె, నలఘుజటారేఖ * తలఁజెలంగ
వాత్మసంవితాద్వారావళియెడఁబోలె, సత్ప్రాటకన్సూర్తి * చతుర్లూక

గీ. నమమ నెమ్మది నమ్మతం * బడర నఖిల, జగములు నుతింప నరుడెంచె * సచ్చదంబు
నూని సుకలానిగస్తాడు * జానిసుగుణ, మణినికరఖాని కాండిల్యి * మాని యపుడు.

చంద్రికాపరిణయము, ఆ 1 ప 124.

మనవాళ మహాముని

గీ. కనకాంచలోల్లస * త్కేశేయవస్త్రము, ల్పరిధానసంవ్యాస * సరళినొంద
రత్నకుండలకాంతి * రమ్యకపోలుడై, మణికిరీటాంచిత * మస్తకుండలు
తారవరములుర * స్థవిగ్రాలుచుండఁగా, మణిమాత్రసన్నద్ధ * మధ్యుండగుచు
బద్మాక్షమాలికా * సదృహస్తుండయి, పద్మాక్షకలితవృ * త్పద్మండగుచు

గీ. నామహామనవాళ * మహామునిమణి, కనులఁ గరుణారసంబెల్లఁ * గరమనొల్క
రామరాయమహారాజ * రాజమణికి, స్వప్నమున సంతలోన సా * ఖ్యాత్యుగించె. 389

వాసవదత్తాపరిణయము, వ. పీ. య. ల. శ్లో 19.

మార్గం దేయులు

గీ. తనయశంబునకు నా * ధారమై విలసిల్లు, ధనభయజ్ఞోపవీ * తములతీరు
తనతపోధన్యత్వ * మునకు సార్థక నయ్యె, రవిబింబరుచిశరీర * ప్రభాశి
తనమృత్యుగర్వనిగ్ధ * శనప్రభావంబు, గనిపట్టుచనిన యు * గంబులందుఁ
దనసాంగవేదకా * శ్రుజ్ఞత నెఱిగించు, వితతవిద్యార్థివా * స్విభవములను

గీ. అంగమున భూతిపూర్ణయ * ద్రాక్షదామములు కవధ్యానమాత్మలో * నిలిపి నివ్రు
గప్పుకొని దనరాచెడు * నిప్పు వోలె, నంబు వచ్చె మృకండుని * నందనుండు. 390

నిగ్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 1.

నారదుడు

కా. త్రైలోక్యాతిథియై విశ్వంఖలవిచి * త్రపాశి నెల్లప్పుడుం
కేళింగ్రుమ్మరు యోగసిద్ధుఁ డఖిల * తేమంకరప్రజ్ఞాఁడున్
మీలన్మూర్తివి కాసనిర్జితకర * స్మయం డమోమార్ధవా
గ్జాలుం డబ్బజనూతియైన ముని వే * డ్కన్ వచ్చె నవోపికిన్.

391

గీ. మందారతరువున్న * మంజరీమండిత, మస్తకయై యొప్పు * మహితవీణ
పదరించి త్రిసాన * బాగురక్రతుభేదములతోడ వడ్డంబు * మొదలుగాఁగ

సప్తస్వగంబులు * సారణావధినభి, వ్యక్తయై మూర్ఖ * లలితయిల్ల
 వాయిచి మధురది * వ్యధ్యని మెఱయఁ జి, త్రప్రబంధోజ్జ్వల * తానరచనఁ
 గి. బూర్వభువనరక్షణములా * భోగములుగ, నద్భుతావతారంబు లిం * పారఁ బాడి 392
 యభిలలోకకరణ్యు డే * నాదిదేవు, విష్ణు నలరించె సభ్యులు * వేడ్కఁ బొగడ.
 మారివంశము, ఆ 5.

సీ. మహానీచు కాంచన * మాంచీసమేతమై, జిగిఁ జెల్వచుగుమ్మగా * జినముతోడఁ
 బరిలి పుపాండుర * భసితరజ్జోధూళి, తములైన బ్రహ్మసూ * త్రములు వెలయఁ
 గరనభిచంద్రికా * కలితమై నిర్మల, స్ఫటికాక్షమాలిక * ప్రజ్వరిల్లఁ
 బుణ్యతీర్థోదక * పూర్ణమై దీప్తిచుండలిఁ బొల్పు మణికమం * డలువు వెలుంగఁ
 ఆ. బల్లబడలసాంపు * బాలార్కరుదివెంపుఁ, గడవ రామచంద్ర * కడకు వచ్చె
 రమ్య కాంతిజితశ * రన్నీరమండు పీ,ణావిశాగగుండు * నారదుండు. 393

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. ప 607.

సీ. ప్రబలమైనజటాభ * రంబువైఁ జాట్టిన, కాసాయవస్త్రప్ర * కాశదనర
 వక్షస్థనలమున శ్రే * వదనయృవనజాతు, మాలికాదీప్తిసా * మగ్నిగుండఁ
 గటిమండలమునసం * గతమైన కృష్ణాజినోత్తరీయకము చె * న్నలరుచుండ
 నంసస్థలమున నా * రాయణసంకీర్తనము మ్రోయుమహాతిగా * నము దలిర్ప
 గీ. దండము సకలతీర్థక * చుండలువును, లాలితస్ఫూర్తిఁ దగుజప * మాలికయును
 మాస్తమన మీఱఁగాఁగల * హాత్రియుండు, వచ్చె నారదమునిసమ * చ్చిడకు. 394

రుక్మాంగదచరిత్రము. ఆ 1 ప 156.

సీ. అంతరాంతరముల * నాకాశచరకోటి, మోక్షుండేతులు మ * స్తముల ఘటింపఁ
 దనుకాంతి చంద్రికా * ధనభృచయ్యును జేర్చి, నాదిత్య దీప్తుల * నతకరింపఁ
 ఒడలేఱు వీచిహా * స్తముల నిర్మలవారి, సంఘులకర్మ్యసా * ద్యంబు లాసఁగ
 నావహనంపహా * ద్యనిల ఘట్టనముల, శతతంత్రిమూర్ఖ * నాస్వరము లీన
 గీ. గహన సంసార ఘోర * సాగరముదాఁటి, పరమయోగీశ్వరుండుమోక్ష * పదము పోలె
 బహుళితరమైన యాకాశ * పథము దాఁటి, నాకభువనంబు సొత్తైచె * నారదుండు
 శృంగారనైషధము, ఆ 3 పద్య 6.

సీ. శారదచంద్రికా * సానంగరుచితోడ, జడముడికెంపుచే * జఱచి నవ్వ
 శరదంబు నావృత్త * సాదామనీలతా, శోభి గాంచనకటి * నూత్ర మలర

లలితపూర్ణేందుమండలకలంకముగతి, మృదుమృగాజినరుచి మించుఁ జూపఁ
గల్గుభాగ్యసంగతపుష్పగుచ్ఛంబు, లీలఁ గేలను నక్షిమాల యమర
గీ. భూపుణ్యనవీతోయఁ పూరణమునఁ, దగు కరుండలు వొక్క హస్తమునఁ దనర
వెల్లజన్నిదరుఱుత శోభిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవికారదుండు. 838

భాగవతము, స్కం. 10 ప 654.

సీ. స్వర్ణాపవర్ణముఁ సవదరించిన వీరు, వసుచాఁగ మహతీయంసమునఁ దనర
నమితతపోనిధానముఁ గాదు భుజగనా, ముసఁడు నాయోగపట్టిక యెసంగఁ
దనుకాంతి వెడఁచువాస్త్రమున వ్రాలిన నిశా, సేతనా స్ఫటికకుండిక చెలంగఁ
గంజవిభ్రాంతిఁ జెంతఁగూడాయుతేంట్లు నా, వలకేల నలినాక్షులలను మమర
గీ. నారదుండు గానఁ బెనఁగొన్న సవ్యచంచలాలతలకైవడి జటాకళాప మెసఁగ
నపుడు దివినుండి యుద్భవింపఁడట్లు వచ్చె, దివిజసంయమి హరిసభా భవనమునట.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ. 1 ప 114.

సీ. వాతప్రోతక సమాధూతపింగళజటా, రుహిణిసాదామనీసముదయంబు
రమణీయతరమృగమణిమణీరమ, జానుభవాశ్రుపాయకణములు
గతిభణద్వల్లకీకాండసంఘటితాభి, రామ శోమలక్ష్మణ్ణామామగర్జ
భండనాఖండిత తాండవోచితచామ, రాంకమిళద్బలాకావళియాను
గీ. మొడుకొని మింట దుగ్ధాభిదండవండి, నీరదమువోలె జనుదెంచె నారదుండు
బహుళతనుకాంతినిర్జితఁపారదుండు, సకలవేదాంతవిద్యావికారదుండు 840

చమత్కారమంజరి, ఆ 8 ప 4.

సీ. హంసవీరికయందు ననువొందువల్లకీ, తంతులువల్లికాతతులుగాఁగ
సుందరముఖపద్మమందస్మితచ్చవి, సాంపారు పువ్వల గుంపుగాఁగ
రాజిల్లుకులసీపయోజాక్షమాళికల్, ఫలకలాటులతోడి గెలుగుగాఁగ
హరివామసంకీర్తనాల్లాపననదంబు, శుకశారికాపికన్మూర్తిగాఁగ
గీ. భసితలిప్రాగరుచినితఁప్రథమ నిగుడ, గహ్వరీభాగవివారణగతివిలాస
జంగమాకారతల్పభూజంబుభౌతి, వాకముననుండి విచ్చేసె నారదుండు. 841

అనిరుద్ధచరిత్రము, ఆ 4 ప 7.

సీ. సాగసుగాఁ దనరు పశుగళాయిగీతంబు, నగళాయిగీతంబు నగళుపజుపఁ
గరవిపంశీతప్రికలరవోల్లాసంబు, కలరవోల్లాసంబు గాదరింప

* ఉ. అంబ నవాంబుజోజ్జ్వలకః ధరాంబుజశాసనచంద్రచంద్రికా
దంబరచాయూర్తి ప్రకటస్ఫుటభూషణతత్త్వదీపికా
చుంబితదిగ్విభాగశ్రుతిఃసూక్తివిజ్ఞప్తనిజప్రభావభా
వాంబరపీఠివిశ్రుతవిఃసూచి నన్ గృహజూడుభారతీ.

847

భాగవతము, స్కం. 1 ప 8, 9.

ఆ. మాత్రికాతీయాత్రమాశీష్యవల్లక్కికలితపాణిః బద్ధః పర్భరాణి
వాక్యరాజకీరచనీలవేణికా, కలితయైవ వాణి ధ గారవింది.

848

శ్రీరంగమహత్వము, భై. ఆ ర ప 1350

సీ. వివిధబుద్ధ్యులును ధే + వేదయామలుచే, నలయమయండు శేషమలయచేడి
యనవద్యతక్కవే వాతామిమార్తిచే, ననుపట్టు నేదళఃత్కంశెత్తి
లాలితనాటకాటకారశద్దాస్తా)కృతిః గాంచు శేషమబ్జకనవ
సంగీతధరతకాస్త్రవిశేషశిచే, భాసిల్లుమండు శేషమబ్జకనవ

గీ. యట్టిభారతి మృదులవశమావలోక, కయసుధామయవర్షదాశంబుగేత
మానుకోదారకావ్యనిర్మాణవేళ, సరసచాతుర్యమహిమ యొకసంకుఁగాత.

849

సీమంతినీకశ్యాణము, ఆ 1 ప 8.

చ. బలుతెలివుల్లువారునము ధ బంగరుపీఠెయు మిమ్ముటందెలున్
జిలుకతుటారిబోడియును ధ జిందపువన్నియమేమబొత్తము
జెలువపునల్లదమ్మివిరి ధ సింగపుదైయంగల్లి యొప్పున
ప్పలుకులచాన జానలయ ధ పల్కులాసంగడుఁగాత నిచ్చులున్.

850

ల క్షి

మ. హాకిం బట్టెపుడేవి పున్నెములప్రోవధంపుఁడెన్నిక్క చం
దురుతోబుట్టువు భారతీగిరిసుతల్ ధ దోనాడుపూఁబోడి కా
మరలం దుండెడుముద్దాలు జగముల్ ధ మన్నించునిల్లాలు భా
సుగతన్ లేములు వాపుతల్లి సిరి యిచ్చున్ నిత్యకశ్యాణముల్.

851

భాగవతము, స్కం. 1 ప 11.

* ఈ రెండుపద్యములు వ్రాతప్రతులందుఁ గానంబడవు. ప్రక్షిప్తములుగాఁ
దోచెడివి. 2 వ పద్యము భారతమునందలి యారణ్యపర్వములోని చతుర్థాధ్యాయమున
పత్తిగౌతమసంవాదః స్తుమ తుదినున్నది.

సీ. కామరకసువోయి * సామిపట్టపురాణి, త్రొన్నగవిలుకానిఁ * గన్నకల్లి
ముజ్జగమ్మలవారి * మొదలియొలికసాని, నాడెంపుఁజక్కడ * నాలమప్ప
మొక్కికొల్పివారి * ముంగొంగురత్నంబు, నెత్తమ్మిమేడల * నిలుచుచుగుఱ
తొలుతలేములుబాఱఁ * ద్రోలెడు జవరాలు, కలుములొసంగెడు * నలరుబోఁడి
గీ. గట్టుకొరపట్టితోనాడు * కలువకంటి, పలుకుటింపిపనుల * గొవి * వెలయుగరిత
యిట్టిసిరిముద్దియను ముద్దు * పట్టిగాఁగఁ, గనుటకంఁపెను భాగ్యంబు * లదె చూడ

సీ. సిరి దరిద్రునిబట్టి * క్రిమంతుగాఁజేయు, సిరి హోగినాహోగ్య * సిద్ధుఁజేయు
సిరి లోభి * తిదాన * కలుచిగాఁజేయు, సిరి దుష్టచిత్తు వి * కష్టంఁ జేయు
సిరి కుమాపుని మనో * హరమూర్తిగాఁ జేయు, సిరి దుర్బలునిబల * స్థితునిఁజేయు
గీ. సిరి మూఁడు * తిశేము * పీసమన్నితుఁ జేయు, సిరి పాతకుని పుణ్య * పరునిఁజేయు
సీ. సిరి నిరాయుష్యుఁ జరకాల * జీవిఁ జేయు, సిరి మహాకోర్కిఁ గారుణ్య * సిద్ధుఁజేయు
సిరి గలుగువారి కిష్ట * సిద్ధిగాన, సిరి పాలంతుక నాపాల * జెలుగవలయు. 858

క. సిరి యెవనియింట నుండును, హరియును బాఁ బాయకుండు * నాతనియింటన్
సిరియును హరియును గలిగిన, పురుషుం విహపరశుఖముల * బొందుట యరుదే.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 2.

చ. ఆలగులవిల్వతల్లి చరఃజాశ్రితపోషణకల్పవల్లి ని
కృలగుణరత్నరత్నముల * కాములుగల్గి నిజార్చనామతూ
హరితసురీమతల్లి కడు * నక్కటికంఠల పాలవెల్లి వే
డ్యులదగుతల్లి తల్లి మదఁ గారమునందు వనించుఁ గావుతన్.

859

కామపాండవయాదవియము, ఆ 1 పే 1.

సీ. మకరందచరదరీ * నికరఘంకారమై, యోలరారు నాకమంలాకరమున
వాజవంజపాన * రాంతర్నిమగ్నచింతాద్వితజనముల * సరసికరుణ
నందరింపడలించి * శుద్ధజాంతూనద, పద్మరాజమ్మన * పూర్ణనమన
సుత్తరమ్మన * వొత్తెన్నపార్లచి, శుక్రవారమ్మన * శక్రముఖుల
గీ. వివరిసియంగ లోక * వినుతయను, సుందరాలగి మనలక్ష్మి * శుభము లొసంగ
లితలేమకల్పవల్లి లోకములతల్లి, యవతరించెను నాల్గుబా * హువులతోడ. 860

భాగ్యనపురాణము, ఆ 4 పే 105.

పా ర్వ తి

ఉ. అమృతగన్ధ యమృ ముగురమ్మలమూలపుటమ్మ చాలఁ బె
ద్దమ్మ సురాదలమ్మకడుఁపాఱడివుచ్చినయమ్మ దన్ను లో
నమ్మినవేల్పుటమ్మలమఁనమ్మల నుండెడియమ్మ దుర్గ మా
యమ్మ కృపాబ్ధి యిచ్చుత మఁహత్వైకవిత్వపటుత్వసంపదన్.

857

భాగవతము, సం. 1 ప 10.

సీ. మగనికి సగ మిచ్చి * సగముఁ దాఁ గొనియెనాఁ, దుఱుమున జాఁబిల్లితునక జెలఁగ
సంచితభాగ్యుఁకాంతఃపుంజంబునాఁ, గరుణాతనంబు కన్గవలఁ దొలఁగ
సాంగమై గన్పట్టు * కాంతరసంబునాఁ, బూసివ గందంపుఁ * బూఁతఁ దనర
బునికిఁ గోర్కూ లాసంగ * నిది వేళ యనురీతి, రతనంపుటందియల్ * రవళిఁజూపఁ
గీ. దనదు సౌందర్య మిల దృష్టిదాఁకకుండ, దండిమై నెత్తు సొన్నంపుఁగుండ లనఁగ
ముత్తెసరిమిన్న చన్దనమయపుఁ జూప, నమృహాదేవి జటికిఁ బ్రత్యక్షమయ్యె 858

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 8 ప 129.

సీ. రాకేందులింబిచ్చి భాజితాస్యముతోడ, ధవళాంబుజాతనేత్రములతోడఁ
గటిభాగళోభితకనకాంబరముతోడ, దమరుత్రికూలఖడ్గములతోడఁ
గళవిలాసవృజిత్తై వేయములతోడఁ, జంద్రావతంసమ * స్తకముతోడ
సౌదామినీపుంజ * సన్నిభప్రభతోడ, మహితలావణ్యవి * గ్రహముతోడ
గీ. హీరమంజీరకటక కేయూరముఖ్య, భూరిభూషణరాజవిఁస్ఫూర్త లాలయ
నిర్భరకృపాప్రితోడ విదర్భపతికి, నంబికాదేవి యవుడు ప్రత్యక్షమయ్యె. 859

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 8 ప 69.

ద్వే షా దే వి

చ. తనమి నురాసురుల్ కడలిఁద్రచ్చఁగద్రచ్చఁగ రక్తమాలికాం
బరములు దాల్చి నల్లనగుఁమై యెసఁగన్ జనియించి క్షేష్ఠనా
గరిత నిలింపవల్లభులఁ * గన్గొని నవ్యుమఁ దావసించున
య్యిరవులు చేయుకృత్యములు * నేర్పడఁ జెప్పఁ దటంచుఁ బర్యుగన్.

860

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 ప 34.

శ్రీ. అటుల నిబ్బరముగ * నడుగు నయ్యెలవాగఁ, గనుఁగొని విబుధు లిట్లునిరి తెలియఁ
బరుషాస్మతంబులు * పలుకుచుండెడువాండ్రు, నిచ్చెద మన్నర్థ * మినివాండ్రు
కాదంబరిసాన * గరిమగల్గినవాండు, వాదులాడి మెలంగు * జూధగాండ్రు
చరణముల్ గడుగక * జపము జేసెడువాండ్రు, సంజలందునునిద్ర * సలుపువాండ్రు
గీ. కామలోభాదిగుణములు * గలుగువాండ్రు, చెలఁగిదోసంబులేప్రాద్దు * నేయువాండ్రు
చెడి కులచారధర్మము * త్విడుచువాండ్రు, నీట నమ్మినబంటులో * సీరజాక్షి. 861
మహాలక్ష్మీచరియము, ఆ 2 పే 49.

మో హి ని

శ్రీ. పాలిండ్లపెన్న * పయ్యెద జాతించు, జాతించి మెల్లన * చక్కనొత్తుఁ
దక్కుదల్గ్లనుగండ * ఫలకంబులాలయించు, నొలయించి కెంగేల * నుజ్జగించుఁ
గడు మెఱుంగులువాఱు * కడకన్న లల్లార్పు, నల్లార్చి తెప్పల * నందగొలుపు
సవనదరహాస * చంద్రిక జలికించు, జలికించి కెమ్మోవి * జిమ్మపఱు
గీ. దళితధమ్మిల్లకునుగంధమ్ము నెఱుపు, గంకణాదిర్ముణంకృతుల్ * గడలుకొలుపు
నొడలికాంతులు పట్టులేకులుకక బాఱు, సన్నవలిదంపుఁబయ్యెద * సౌకళింప.
భాగవతము, స్కం. 8 ప 801.

శ్రీ. నిగిడెడుమెయిచాయ * గగనభాగముదాయఁజాగరుతేటులుకొప్ప * పూలమ్రోయఁ
గులుకుగుబ్బలజాడ * కులుకుకా నసియాడ, బంగారుపైటచెఱుంగు జాఱ
నొయ్యరి యాతాగ * యుయ్యలలో నూఁగఁ, దమిలేచి బాలేందు * ధరఁధుమాచి
పోయినప్రాణ మ * స్పృదు తోనచనుదెంచి, యొడలున గాంచిన * ట్లుత్సహించి
గీ. కంటి నాకార మజ్జ యీ * కలురకంటి, పలుకు ముందర నే గంటి * బచ్చవింటి
బోయ కడగండ్లు విడ నుంటి * పూవుపాదల, నొంటిగానేలుకొననిల * గంటిమంటి.
విష్ణుమాయావిలాసము, ఆ 2 ప 60.

శ్రీ. ధారుణీస్థలి దోచు * నూరుమూలముఁ గాంచ, నింత సిగ్గేల మో * మెత్తు మనుచుఁ
బయ్యెద దొలఁగ గు * బ్బలు చూడఁ బల్లంటు, గెమ్మోవినొక్కి * జంకించుకొనుచు
భుజమూల మీక్షింప * శౌభదలుసిగ్గున నీట, వడ్డించ నని కేలు * వంచికొనుచుఁ
గనులెప్ప రెత్తి * కన్యోని మెచ్చితలయూచి, యమృతపానముపాలు * నాయటంచుఁ
గీ. దియ్యకరసంపుమాటల * దేవే బాలికి, యమృతరసము కదంచంప * నమరపతికి
మొదిట నడ్డించి వడ్డించు * ద్విదళతతికి, మోహి నీకాంత జగదేశ * మోహనముగ.

చ. మఱది యటంచు బావ యనిమాట యటంచును నట్లుఁ డంచునరి

దటకును నన్ని వాపు లిడితచ్చనలన్ మటుమాయగుడ్డలన్

ముఠిపెములన్ విలాసములఁ మోహము లెంచి నిశాటచిత్తముల్

గఱచె లతాంగి యంగనలఁ గారె మనోధనపశ్యతోహరల్.

365

గీ. సుదతి వడ్డించునపుడు పయ్యెదయొకింత, తొలచుగుబ్బలునూచునఁ బ్బలియుఁబల్కు
రింప లేడయ్యెద దాఁబల్కుఁరింపఁదెలిసి, యట్టెవయ్యెదఁగప్పవోయనుభయమున

దశావతారచరిత్ర, ఆ 2.

సీ. వలుదగుబ్బలు నూపి ఁ వలపించుఁ గొందఱీ, జేసన్నఁ గొందఱిఁ నాన కొల్పి
జెక్కుల తళుకులఁ జొక్కించుఁ గొందఱీ, కనుగిల్పి కొందఱిఁ గాకు సేయు
వాలెఱిగి చూపి ఁ వాకట్టుఁ గొందఱీ, మాటలఁ గొందఱీ ఁ మరలు కొల్ప
జింకచాపులచేతఁ జిక్కించుఁ గొందఱీ, శేష్టలఁ గొందఱీ ఁ జిక్కు వలచుఁ

గీ. గలికినగవునఁ గొందఱి ఁ వలలఁ బెట్టు, కక్షకాంతులఁ గొందఱిఁ గరఁగజేయు
సురల కమృతంబు వడ్డించువోఁ గడంగి, యసురపంక్తుల వంచించునవనరమున

సీ. తాతరో నీవితఁ తత్తరపడకుమీ, పడిమారెదనువేగఁకడఁకతోడ
మనుమడరో నిన్నుఁ దినుమని యిదె ప్రసాదాట వెట్టెద నుల్కిపాటునలదు
బావరో వేగిరఁపడకుమీ లెస్సగా, వడ్డింతు నిదిగో నీతెడ్డుకొలది
మఱదిరో తాళుమీ ఁ మాననీయంబుగా, గట్టిగా చేకొద్దిఁపెట్టుదాన

గీ. ననుచు వాపులు కల్పించియా మురారి, జాణతనములతో భవిష్యత్కృతములు
పలుకుచును రక్కసులనొడఁబఱచి యమృత,రసము వడ్డించె దేవతావిసరములకు

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

అ ప్స ర స లు

సీ. విధివత్సమాపితఁవివిధయజ్ఞ ఫలంబు, లుంకువయైన యేఁజాంకముఖులు
పటుసంగరాంగణఁప్రాణదానంబులు, రోపెలయైన మెఱుంగుఁబోండ్లు
నిరుపయతమతపః ఁ పరమపుణ్యంబులు, కట్టవయైన శృంగారవతులు
కిల్పొక్తతీవ్రనైకవ్రతాచరణముల్, మూల్యంబులైన యంబుజవదనలు

గీ. పట్టుఁగొమ్మలు రమణీయభావములకు, జన్మభూములు తారుణ్యసంపదలకుఁ
బాష్పజేకంబు లభిలాషిఁగూర్షములకు, వచ్చి రచ్చర లనిమిషఁస్వామికడకు.

కవికర్ణగసాయనము, ఆ 6 ప 45.

- సీ. పలుకువాల్మగలయాఁకలిఁ దీర్చు చలువ యే, మగువలఁ గనిపించుఁచుంప్రసాని
తెలిసిండుపండువెఁన్నెలసోన లేచాన, బుదయించుటకు ముందు • యుమ్మనీరు
పుత్రడిపాలిందిఁజెత్తు లేనవలాలఁ, గన్న బాలెంతకుఁ • గాపుబొట్టు
చుట్టల్లుదొరపట్టి • పట్టంపురాణి యే, మానిసీమణులకు • మాటుదల్లి
- గీ. పేరుగలయట్టి జన్మంపుఁబైరుబాఁప, పెట్టివరాండ్ర కిరుగోరు • వెట్టుకాఁపు
లట్టి యచ్చరజాతిలో • మొట్టమొదలి, పేరుగలదాన మేనక • పేరుదానః 370
చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 8 ప 101.
- సీ. రంభ ఘృతాచి యూర్వశి మణిప్రభ చిత్ర, రేఖ మేనక కళిరేఖ హరిణి
హేమ స్వయంప్రభఁహితమోహ మోహిని, పుంజకస్థల రత్నంపుంజ సరస
ధాన్యమాలిని తిలొత్తమ పరూధిని మంజూఘోష సౌగంధిని • కుండ తార
మణిమాలిక సుమంబుఁమంజరి మణిభద్ర, మణిక విద్యున్నాలి • మదమయూర
- గీ. దివ్యమూర్తి ఘవర్ణదేవీదీప్యమాన, దువిర మకరంద సుమదామ • విచికిలాంగి
యనఁ దవరు నప్పరశ్రీలంకన్న మిన్న, చెన్నయ వారసఖులహాఁచెన్నఁగలఁడు
హంసవింతతి, ఆ 8 ప 118.

ర త్రి దే వి

- సీ. తరితీపుఁజూపు విత్తరిపోగనుమజూఁపు, లలులకు బయలువిండులు ఘటింప
మృదుభూయాగభంపు • మిసమిసల్ రాయంచ, తెగలకు రిత్తపండుగ రచింపఁ
నతిశీతీయనిఘడ్డుఁపలుకులు చిలుకల, కూరకూరకయ నోరూరఁ జేయ
జిగిగుల్కు చికిరిలేవగవు తేటచకోర, ములఁ బట్టి పట్టి బంతులకుఁ జొనుప
- గీ. నతుగడుగుకెంజిగురుటాకు • కడుపుకూటి, బంటుగములకురవళిసంబళములూసఁగ
నిండు మురువున నొకతె కైవండ్లఁ బూని, పతికడకు వచ్చినిలిచెనాఁరతివధూటి.
చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 8 ప 88.

రంభ

- సీ. మోవివైఁ గనిపించుఁములువాఁడిపలునొక్క, లూగిఁజెన్ని కెంపులసాగనుజూపఁ
జెక్కలవైజూజిఁచెదరు కుంతలములు, మకరికాపత్రసంపదవహింప
జిగిగుల్కుచమ్మలఁ • జిటులుగండపుసరుల్, జిలుగుఁబయ్యెదలోసఁ • జెంగలింప
నలువొందు నుమమేని • నవనఖాంతురములు, బాలేందురేఖుల • పస హనింపఁ
- గీ. బాటుగొప్పున ముడిచిన • బాజివిరుల్, తాచి తనవోడియచ్చరఁతెలిరుబోడ్ల
కైకృకల్పుప్రనూనసాఁగంధ్యచుడఁప, రంభ చమదెంచె దేవతాఁరాజసభకు. 378
నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 39.

శ్రీ. నునుముత్తి మపుతీవ * పనిపట్టుక పట్టు, పట్టుచన్నట్టు సంప్రచునుఁ జూప
నిండుచందురుకావి * నెరికచే రంగారు, కడవన్నె బంగారు * కానె యొసఁగ
వలిచుట్టి పూదండ * వెలిచుట్టు గననొప్పు, కప్పుచిప్పిలుసాముఁగొప్పు దనర
ర్పుశర్ముశంయుశనాద*హళహళితందైన, బిరుదువజ్రపుజల్లి* వెండె మమర
గీ. మాటికిని మ్రోలజయడిండి*మంబు మెఱయ, రయముభయముననయమును బ్రియమనకుగ
నమరవల్లభుకొలుపున*కరుగుదెంచె, రంభ సన్నతనాట్యసంగరంభ యగుచు. 874

చార్మికచరిత్రము, ఆ 3.

శ్రీ. మగరాలిల్లల * నిగనిగదగినట్టి, వాలుకీట్టడ మొల*నూలుఁ జొనిపి
రైకపానడనిగ్గు*పోకుండఁ గలచుట్టు, కండెపోరావితం*గాను బాల్చి
నిదిరించుచులేవ*రొదనేయుగతిఁ గాళ్ళ, గలగలమనఁగ గట్టెలను *ట్టి
రేరాజాపోల్కిఁ గ*త్రించుసంచపుటేకు, బొట్టును నొసరికి * బొందుపఱచి
గీ. యోరదాపులఁ జిఱునవ్వు*లొడుగుచుట్టు, తప్పు మ్రొక్కులుమైమనఁ*గప్పువగలు
తెచ్చుకొల్లొంకులును మోర*త్రిప్పడమ్ము, లలరఁ గేలిక కడదెంచె*వల్లరంభ 875
పార్వతీపరిణయము, ఆ 5.

డై ర్వ శి

శ్రీ. పదునాల్గునాటుల*త్రిదశాంగనలయందుఁ, బేరుబెంపును *ల*నీరజాక్షి
నీరజనాభుని * యూరుకాండంబును, నుద్భవంబందిన * యుజ్జ్వలాంగి
యంభోనిధానంబు * నాపోతనముఁ గొన్న, కలశసంభవుఁ గన్న*కంబుకంతి
వసుధయందుఁ బురూరు*వశ్యకృవర్తికిఁ, బ్రాణనల్లభయైన * పద్మవయన
గీ. కట్టితోడిపూసికై నీసి * కాటకమునఁ, గొన దిగఁగ నీలిపుట్టుబు*మునుఁగు వెట్టి
గాఱు లెగఁద్రొసి చప్పడు * గాకయుండ, వచ్చె చూర్వశి యడ్డునా*వాసమునకు.
హరవిలాసము, ఆ 7 ప 119.

శ్రీ. రంభకునాట్యసం*రంభంబు దిటువని, కావిగర్వంబు శ*కన్యంబుగాదు
మంజుహూ*మకులాస్య*చుమీమపాఠముగాని, తాళిమానమునకుఁ * దాళ దేవుడు
చిత్రరేఖయది వి*చిత్రనృత్యముగాని, ప్రాణిమంద్రించు * భరతరీతి
మేనకనటనము * మెఱుపుచూపెడుఁగాని, యభిషయంబునకు గో*రంతజంకు
గీ. నర్తనము మించు గర్వమి*తయూచు లేదు, తాళమున కొచ్చు భరతంబు*దావిగువ
దళినయంబు ఘనంబెంచఁ*ద్రిఘననముల, నూర్వశి కాంతకును సాటి*యువిదగలడి.
పట్టుకవర్తిచరిత్ర, ఆ 6 పద్య 189.

- సీ. చగణమంతరపుంజరవప్రమాణంబు, భద్రేభగతివిలంబము దెలుప
కనరానినడుమునఁ గనిపించుజవనవత్, తుచకుంభభారంబు గుట్టు దెలుప
నవికారవచనపీఠాదివిలాసంబు, లలత్తమహామూకా వృత్తి దెలుప
వనజగంధభ్రాంతిఁ దనువు వెన్నగులేటు, లాగిఁ బద్మినీసాతియగుట దెలుపఁ
గీ. బురుషనికరంబు మీఁదను బుచ్చుకరుండు, తెగి ప్రయోగంబు సేయమాన్తీర్థవింశి
వచ్చు మోహనమంత్రదేవత యనంగఁ, జనియె నూర్వక శురరాజీసన్నిధినిటి
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 4.

మే న క

- శ్రీ కమనీయసురసభాగారమధ్యమునకు, దీపించుమాణిక్యవీప మనఁగ
రంభాదిదేవతారంభోరువులకెల్లఁ, జారుమాఁదావతంసం బనంగ
జగములు గెలువంగ సానఁబట్టించిన, రతిరాజానవభుద్ధ లతిక యనఁగ
యతులమానసములుంధ్రతుల నాకర్షించు, వరవశ్యమంత్రదేవత యనంగఁ
గీ. బలతయొడిన హరినైనఁ బద్మభవునినైన హరునైన మోహరసాధ్విఁ ద్రోవి
యొడులాడింప నోపెడు నిగురుఁబోడి, మేనకాసతిక జూచినన్మానమొసఁగి
కమంతలాపరిణయము, ఆ 2.

తి లో త్ర మ

- శ. అలకతాతావికి నలికుల, కలకలములియంగవీణ గదలించుచుఁ దాఁ
గలికెనుఁగొనలకొలుకుల, నులుకులు దలకొనఁగ లలిఁ దిలొత్తమ యొప్పెన్. 880
పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 16.

అ హ ల్య

- గీ. పుష్పలత నెండినాకులు పొదివిట్లు, బెనిసి కర్మశనల్కలాంబరముఁ గట్టి
క్రొత్తగా గల్లు ట్టినఁ గామరుమిగులు, నంభవబాణతుల్య నహల్యఁ గనియె.
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 8 ప 11.
సీ. జలమధ్యసంక్షిప్తసవిత్పదీధితిమాడ్కి, నతిదురాధర్మయై యమరుదాని
భూనిగిమావృత పూర్ణచంద్రికవోలె, నశ్రుధారామగ్నయైనదానిఁ
ప్రణిమింపవృత పావకశిఖభంగి, నుడుపాంతు కలితయై యున్నదాని
శక్తి మహాస్ఫిన్న చారుతట్టిలత, కైవడి జడచేతఁ గానిదాని

గీ. బ్రహ్మనిర్మితశుభమూర్తిః * బరంగుదాని, విపులశావభరంబున * ప్రేగుదాని
సఖిలగోక భూతాదృశ్యయోగదాని, సంతికాత్తసూగల్య సహాయనియే. 382
భాస్కరరామాయణము, బాల. ప 515.

వి శా లా ట్రి

సీ. ససిండికమ్మలతోడి * కుసుమపూవన్నియ, నిద్దంపులుట్టులు * సెటిల * ట్రి
యింద * సీలములతో * నెడకట్టిగ్రుచ్చిన, గమనీయతారహాసము భరించి
చారిజాతకతరుప్రసవగర్భిణియైన, కబరినై జెంగల్ల * కచ్చు నిలిపి
ఫాలభాగంబున * బస్మితు మెదిలిన, కమ్మకమ్మ * తిల * కమ్మ పచ్చి
గీ. వలుచు వన్నుల జిలుగుగంత * చుళికి దొడిగి, కటిభరంబున వజ్రా * కురుచుకల్పి
యరసి యాకొన్న వారికి * నమ్మకభిక్షు, గురుని నడు ప్రేమిశాలా * క * కాయము.
కాశీఖండము, ఆ 7 ప 5.

శ కుంతల

సీ. సురకన్య కాబోలు * సురకన్య యయ్యెనే, తీనిమై తెప్పలా * డెంబు నెట్టు
పుత్తడి కాబోలు * యత్తడి యయ్యెనే, హంసగుతుల నడ * నూగు పట్టు
వనలక్ష్మి కాబోలు * వనలక్ష్మి యయ్యెనే, కటివల్గుంబులు * ట్టు తెట్టు
రతిదేవి కాబోలు * రతిదేవి యయ్యెనే, వలరాజు బెడ * బాసి * వచ్చు తెట్టు
గీ. కన్నులగవయాపుటను సురకన్యకాదు, నడచియాడెడు * గానంబు * త్తడియుగాదు
లలిల దపట్టు మన వన * లక్ష్మి కాదు, ప్రసవశరము కయ్యెనది * రతియుగాదు. 384
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.

వీ లా వ త్రి

సీ. కురులు నున్న * గ దుచ్చి * కొప్పు వెట్టెనే కాని, తోరంపువిరిసరుల్ * గుణుగుణబోదు
పాలుపాండ * గుంకుమ * బొట్టు వెట్టెనే కాని, ముద్దుగా * దిలకంబు * దిద్దబోదు
పాటిగా నెమ్మన * బసుపు పూయునె కాని, యందమా * కలవన * లంద * బోదు
రతికి నేనుమె కోరి * వ్రతము సేయుటె కాని, శృంగారవని విహారింప * బోదు
ఆ. కంటె తాలిబొట్టు * కమ్మలు కడియంబు, లొక్క వన్నె * పీఠ * యొకటి రెండు
వీడియుములె కాని * విభవముల్ గలిగియు, వల్లకుండు * దైత్యవరపురంధ్రం. 385
దశావతారవర్ణిత, ఆ 4.

చంద్రమతి

సీ. తరులెల్ల జడకట్టి ♦ చిరిగి మాసిన బట్ట, మరువుగా మై వెట్టి ♦ పొనలుకాని
 లాలితాహారముల్ ♦ మేలై హారముల్, లీలావిహారముల్లేనిదాని
 శేలవాడెడికాలు ♦ పోలి చెక్కులఁ గేలు, గ్రాలు నశ్రులగాలు ♦ గలుగుదాని
 నుడివోనిమడిచింత ♦ కడలేనివలవంత, యెడగానికడువంత ♦ నెనయుదానిఁ
 గీ. గాంతఁ బ్రోషితభర్తృకఁగాఁ దలంచి, కాంచి లజ్జించి తలపంది ♦ కడకడించి
 పలుక నుంకించి శంకించి ♦ పంకజాక్షి, కట్టెమర నిన్ని యాహరా ♦ కాంతుఁ డపుడు.
 వట్పుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 3 ప 186.

సీ. తుమ్మెదఁమిగల్గు ♦ ధమ్మిల్లబంధంబు, చెదరి కుంతలములు ♦ చిక్కునడియె
 శకిలించకాంతికి ♦ నదన మొకనుపట్టు, వదనపద్మము వసి ♦ వాల్లవాడె
 క్రొక్కారుమెలుగుగ్గై ♦ కొననితమావలి, నిలిడాతపంబుచే ♦ సొబగు నూలె
 కెందమ్మిపూవుల ♦ గలువంగ నూహించు, మృదుపాదతలములు ♦ మిగులఁ బొక్కె
 గీ. పచ్చిపగడంపుఁ గంజాయ ♦ కగటుమెవి, పగిలి బీటలు వాఱ వి ♦ భ్రమముదఱిఁగె
 తరళశీత్రకు నానిమి ♦ త్రమున నకట, యవిరళంబైన యాయాస ♦ మానహిలై. 387
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ 3 ప 86.

దమయంతి

సీ. నిలుకెల్ల కుచిత రంజిలుచుండ శాధుని, మాట దాటునియట్టి ♦ మంజువాళి
 తనయన్న పక్షపాతము మీఱ లాలించుచుండఁ గొండగఁ జూచుచున్నయ్యగ్వ
 భువనాధికన్యార్ధి ♦ బొదలుతండ్రీకిఁ గూర్చి, భాసిల్లఁ జెలఁగువీలాసలక్ష్మి
 సన్మాధవర్య నిశ్శృలక శావిన్యార్ధి, నంచితాయరశోభ ♦ యైశ్వర్యము
 గీ. యనఁగఁ దగులై మిఁ దోడైచ్చి ♦ నబ్బసేత్ర, లట్టిశోకేశుఁ డట్టిశోత్రాధినాథుఁ
 డట్టిపురమోత్తముఁడు మఱియట్టిరాజునైన వైశుధుఁ డానందఁచుందుచుండ. 389
 వట్పుక్రవర్తిచరిత్రము, నల. ఆ 5 ప 84.

సీ. సఖులఁ దాఁ బుష్పామృతి ♦ జతవెట్టుపదమున, నభిషేక మొనరించు ♦ నష్టనినాథు
 నలనానుభేయమైన తృణంబు విఁడడ్డ, నధిపతిపేర్చిన్మ ♦ మట్లు యలరు
 నిమగ్దేశపుష్ప ♦ నికరంబుఁ బూజించి, యలవోకఁ బ్రియునుద్దియడుగఁదలంచు
 నభ్యాసవశమునఁ ♦ బ్రాణేశ్వరనిమిఁది, యించుగీతములు వాయించువీణ
 గీ. శేర్పూల చిత్రకమలచే ♦ నిలయభిత్తి, భువనమోహనాకారత ♦ బొలుపుమిగులు
 మగిని మగువను వ్రాయించి ♦ మదిఁ దలంచు, నిమగ్దరాజును దన్నుఁ గానీరజాక్షి

- పీ. అభిలదిద్దోకగాఁజాకన్దణక్రియా, మహనీయతరసిద్ధఁ ♦ మంత్రవిద్య
యాకారశేఖాసఁచుభృత్థితానన్య, సాధారణాశ్చర్య ♦ జలధివేల
నేపథ్యహీరపరిభాపూరనిర్మల, వారిబింబితనిజ ♦ స్వచ్ఛకాంతి
సంకల్పభవమాత ♦ సద్భక్తకర్ణాకల్ప, కట్టారసారభా ♦ గతమదాళి
- గీ. బహువికోధిచుణిప్రభాఁపల్లవాగ్ని, పల్లసంగాఁగుఖురళికా ♦ మండభాయ
మాననానాపరిష్కార ♦ మహితగాత్రి, చునుజపతిపుత్రి యాస్థానఁముగతు వచ్చెన్.
శృంగారనైషధము, ఆ 1 ప 76, ఆ 5 ప 5.

యామినీపూర్ణతిలక

- పీ. సకలంకసంగవాంఛాసక్తి వగదంచు, గమలారిం దొరంగిన ♦ కళయనంగ
మే నెఱుంగనివాని ♦ మిత్రత్వ మనదని, మకరాంతు వీడ్కొన్న ♦ మాయ యనంగ
నిరవలంబావాసఁనిగతి కానిదటంచు, సురపథం బెడలిన ♦ చుక్క యనంగ
మలిసాంతరంగసంబంధ మారడి యంచు, మేఘంబు వీడిన ♦ మెఱుంగ గనంగ
- గీ. జాయలను జెల్వమైన లేఁబ్రాయమునను, జనుల కల్లాఁగుదుద్దగా ♦ ననువుపడుచు
నాటపాటలు సలుపుచు ♦ నవనిబాల, యామినీపూర్ణతిలకాసఁమాఖ్యనలదు. 391
బిల్వజీయము, ఆ 1 ప 48.
- గీ. పూర్ణచంద్రాస్య యామినీపూర్ణతిలక, గానవిద్యాప్రవీణతఁ ♦ గాంచె నకట
యంత సాహిత్యహీనయై ♦ యమరెఁగావ్యభవ్యనాటకములు జెప్పఁజొగ్గయగును.
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 2.

కు బ

- ఉ. దేవకిపట్టి గాంచెను ధృతిన్ మృగనాభియు చ్రామవారియున్
గోవనవాదియుంబునుఁగు ♦ గుంకుమపంకముఁ గప్పారంబుఁ గ్రొ
త్తావులు పిక్కటిల్లఁగఁ గఠిందంబము గూర్చిన చందనంబుపే
లావిధిఁ జంద్రకాంతపు కఠిలామయపాత్రికఁ దెచ్చు జవ్వనిన్. 393
- క. తనువున నెఱివూఁతలుగా, నొనరఁగ గంధంబుఁ బూయుఁచుండి విశోదం
బున సల్లాపము లాడుచు, వనజాక్షుండు మబ్బకాంత ♦ వరచిలుకంబున్. 394
- గీ. తనకరాంగుళములఁ బట్టిఁ దానిపొద, యుగమువై నిజచరణంబు ♦ లొనరఁ బెట్టి
విక్రందించిచివితే పణఁమక్కుజముగఁ, జేయుటయుమోహనాకృతిఁ జెలఁగఁదరుణి.
విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 385—389.

సత్య భామ

సీ. మాత్స్యర్యఘనమేఘం • మాలికాపగమప్రకాశితహిమధామ • కళ యనంగ
విరహానిశ్చిన్ • విరచుసుప్రాపితో, స్మితవామోదపద్మిని యనంగ
గోధదంతావళి • తోభవిభ్రమ పునఃసంజాతవైశ్యల్య • సరసి యనంగ
సంతాపనైవాళు • సమయనిర్గతకోర, కితవవమాలీ • లలిత యనంగ
గీ. గాంతిః జెన్నావికనీతః స్వాంతయగురుః, లలకయంతయునిగః ద్రోవిః చెలునమనః
కేవచ్చప్రియభామ • గారవించియున్న యత్తతీ మునవైరి • సన్నిధిని. 396
పారిజాతాపహరణము, ఆ 2 ప 15.

చ. నమకపుష్కరగోష్ఠ నిధి • గందపుబొట్టను ముక్కుగమ్మి ము
త్తెము మెడగండమున్ పసిడి • తీవెలచీరయు వీడెమున్ విలా
సము దులకించుకుండఁపు • సందిటితాయెకు లాప్ప సత్యనా
నచురెడు ప్రోడ వచ్చె నరఁదున్ మొరయింపుచు గిల్లుమట్టి నుల్. 397
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 54.

మిత్ర వింద

సీ. నీలంబులైన వెన్నెయలబొంపము నుచ్చిత శువర్ణవర్ణయుఁడతముగఁ జేసి
కంసాంజేష్టు • గలిగి ముక్తాఫలం, లైన చంద్రవఁ జంద్రమలరఁ గూర్చి
యల పుష్కరాగంబులగు పాదనఖముల, వరకర్పరాప్తితోఁగూల నిల్చి
పద్మరాగంబులొపాదతలంబులఁ, దగినకళ్యాణపత్రిములఁ బొదివి
గీ. జంభవిధ్వంసి మణిమయః స్తంభజనిత, తిమిరమీషద్విహసితచంద్రికఁ దొలంగ
నప్పు జేతెంచె మిత్రవిందఁ దాఖ్యనీల, వేణి లీలానమితకార్జుఁపాణి యగుచు. 398
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 56.

భద్ర

సీ. జాటుకొప్పుననున్న • సంపదగు లిరులలోఁ, గదిసినఖద్యోతఁగణముఁ జోల
సుదుటుఁజెన్నులఁ బుటఁబుడుతునీలపుఁదాళి, గిరులపై జలదాళిఁక్రియ నెసంగ
గున్నవర్షము మేఘజాళువా యనఁటిలేఁ, జిగురాకుపై చుంచుఁగల మించఁ
గఁజఁ ప్రహుష్యన్తః • మ్రోడిఁబిసిద్ధిగీణి ఘటించుకోల • గేలి నేయఁ

గీ జేతిచిల్కకు మాటలు * చెప్పుకొనుచు, గట్టుగట్టున నిజపాదు * కారవములు
మంజరంబులఁ జప్పట్లు * గొట్టువత్తును, బోడ నేతెంచె భద్రాభ్యుత్థోయజాక్షి.
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 55.

కా లీ ం ది

క. చొక్కపునడతోఁ దళుకుం, బుక్కాఘమఘమలుతట్టు * పునుగుబుగులునల్
దిక్కులు నిండఁగ నెంతయుఁ, జక్కనికాళిందియనెడు * జవ్వని వచ్చెన్. 400
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 55.

జా ం బ వ తి

.మ. చెలువై జాంబవతీవధూటి చనుదెంచిన్ వేడ్కతో నప్పుడు
జ్వలమంజీరయుగంబుమంజుతరఘామం బాట గోపాలుఁ డ
త్యలఘుప్రీతివహింపకున్న తగభద్రద్రవరంబాటచే
నలకాశేయము చక్రియుత్సుకనిజస్వాంతుండు గాతుండునీ. 401
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 57.

సు ద ం త

ఉ. ముక్కటముత్రైమున్ మిగుల * మోహపుణాకాకసుగుడి వక్త్రమున్
రిక్కలఁజేడుఁగాంచి సవరించి సనామపుముద్దఁగుట్టుకున్
బొక్కపుబాహులన్ బనిఁడి * సోఁగులఁ గట్టిసిలాలిలీలతో
నమ్మన వ్రేలు తాళి చెలువారఁగ వచ్చె సుదంత యంతటన్. 402
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 58.

సీ. సంగీతసాహిత్య * సత్కళాభూతికి, కారద యొక్కింత * పాటివచ్చు
భవ్యపాండర్యవై * భవమున కా పురుందరరాణి యిసుమంత * పురుడు వచ్చు
నవిరతపావనత్యవిలాసమునకు నిర్భరఘని గోరంత * సవతు వచ్చు
తావకపడభక్తి * తత్సగత్యమునకు, హిమగిరినుత కొంత * యీఁడు వచ్చు

గీ. ననుచు జగతీజనంబులు * వినుతిఁ జేయ, సకలసద్గుణసంచయ * సహితయై గ
మాకళాపరిభాసియై * మహితరీతి, నలయచుండు జనార్దన * యల గుడంత. 403
సుమనోమనోభిరంజనమ్మ, ఆ 2 ప 25.

దేవ దేవీమధురవాణులు

సీ. వలరాజుశృంగారవనములోఁ గ్రొమ్మావికందర్పమాయుల * మందుఁ గ్రోవి
చిత్తసన్మృదునిటుఁక్రేణి కిచ్చినయీవి, మదనుసాహస్యః * బదలతీవి

కమలాతనూజరాఁగరసంపునడబావి, జలజాస్తు)తెక్కెపుఁ సన్న కాపి
పున్నకేతనవలఁపులయేటిగడుదీవి, శంఖరారాతియాఁర్జనపుతీవి
గీ. దానిసౌందర్యమునకేవిఁధాత్పన్నప్తి, సరిసమం బీడు తో డెన్నఁసతులు గలరే
పచ్చవిల్కానితో నల్లివచ్చి రంగ, భూవసతినున్న రతిదేవిఁ దేవదేవి. 404
గీ. అతరుణియక్క బహుస్పత్యగీరవాద్య, కళల వెన్నిక్క వలరాజుఁ కంఠుఘక్క
ధరసహి (పతిదానిసౌందర్యమునకు, మహితశృంగారరసవేణిఁ మధురవాణి. 405
గీ. ముఖమజ్జన మొనర్చిఁ నఖరేఖరేఖాకా, గమ్యకస్తూరినామమ్ముఁ దీర్చి
సునుపుగాఁ దట్టుపుఁగ్గన దువ్వి పువ్వుదండలతోడఁ గోరకొఁప్పులు ఘటించి
సామ్ములసామ్ములఁ నెమ్మేనులకు వింత, యందంబుగాఁ దావిఁగండ మలఁది
పావడరంగువైఁ వైసన్నియలు గుల్కు, వనివెంపురుడుఁగుఁజుల్యలు ధరించి
గీ. కప్పురపుఁదావిచిలుకు బాఁగాలాసంగ, నడవకత్తెలు తెలనాకుఁ మడుపులొసఁగ
నందియలు మ్రోయ వాస్తానిఁ కరుగుదెంచి, రింతు లలకంతుపట్టంపుఁదంతులనఁగ
వై జయంతీవిలాసము, ఆ 1 ప 102, 108, 158.

దేవదేవిదాసరిసానివేషము

గీ. నడిముక్కుమీఁద సఁన్న పునాభినామంబు, నడుమ మంజుడికావిఁ నిడుదరేక
యఖఁతీమీనులవిచ్చుటాకులదుద్దులు, సికవేసిముడిచినఁ చిన్నిరుణుమాఁ
జనుడోయినితీయఁఁట్రీనమట్టుపయ్యెద, క్రొత్తదోమినగంతఁ కోరకములు
త్రకమువై నెగఁగట్టుఁ దిగఁగట్టు దువ్వల్య, నేలవైఁ జీరాడుఁ వ్రేలుఁగచ్చ
గీ. కంతపార్శ్వంబున సఁగంబుఁ గానిపించు, తులసి తామరపూసలఁ వలదనరులు
పూని నిక్కంపుదాసిఁ సానివోరె, విప్రనారాయణారామఁ వీధిఁ జొచ్చె.
వై జయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 54.

లక్ష్మీదాసి

గీ. ఏయింతిమేల్పఁతిఁ స్వీయవిన్యాప్రాధి, నచ్చరలనె యొప్పుఁనట్టి దయ్యె
నెన్నాతిమిన్న దాఁనెంతేవి గలిమిని, గనియను గరువంబుఁ గాంచ దయ్యె
నేయన్నుగన్నాకుఁ గేయులొ శ్రీవైష్ణవలనెకాకమ్యలఁ గలయ దయ్యె
నేపాల్లికలకట్టుఁ శ్రీపరాశరభట్టు, నధురుకుఁక్రూపఁ సాధ్య యయ్యె
గీ. నడియొ సత్కథాన మాఁన్యగుణభావ, యుల్లమునను బ్రసన్న సయోపపన్న
శ్రేష్ఠసామంత కృపినిహభక్త, లక్ష్మీదాసియనంబుడుఁ లలిత వినుము. 408

- సీ. ఆటపాటలచేత ♦ నిభినయంబులచేత, నాజ్ఞించె బ్రభుసఖలందు ధనము
సద్భక్తి సత్పాత్రజనులకే యెల్లప్పు, స్వాపతేయం బిచ్చి ♦ పడనె నసము
విష్ణురూపులటంచు ♦ వైష్ణవులనెపాండె, దనపేరుసాధకతనుగన నన
వైష్ణవధర్మసంభరణరక్షణకార్యభుర్యసాక్షాత్పక్షి ♦ ముత్య యనఁగ
గీ. శుద్ధసత్వప్రధానయై ♦ శోభిలనది, యిద్దియేయని సాధువులెల్ల బొగడ
నగరమండనయనుచేరు ♦ దగఁగఁ దనకె, తనరుఁ గోర్కొండపురిలక్షి ♦ దాసివాసి.
కుమారస్వసేవాము, ఆ రి.

చిత్రాంగి

ద్విపద. అప్పుడు చిత్రాంగి ♦ యబ్బురం బొవన, గుప్తన లేచి యొక్కవత్తరమున
బిత్తించుపినాళి ♦ భక్తువాల్వూపు, మొత్తముల్ తొగలనిమ్ముగఁ గ్రుమ్మరింప
పెన్నఁటుగీల్లటటు ♦ ప్రేగునఁదద్ద, సన్నంపులేఁగొను ♦ జవజవతాడ
కట్టాకిముత్యాల ♦ కమ్మలదాలు, ధట్టించి చెక్కుటఁద్దములఁ జిందాడ
మేళూతకలపంపు ♦ మేలిసెత్తావు, లేపాంది దిశల నెఱ్ఱెడ గుబాళింప
గాటంపువలియూర్పు ♦ కమ్మఁదెమ్మెరలు, మేటితుమ్మెదలనా ♦ మెతలకుఁ బిలువఁ
జిలుగువైతాళికంచెల పిక్కటిల్లి, కులుకునిబెప్పుగచ్చి గుబ్బులుపొంగ
బలితంపుఁజెంగావి ♦ పావడరుచులు, వలిపెక్రొందగటచ్చు ♦ వల్లవైఁ బొదల
మంజూలంకార ♦ మణిగణికిరణ, పుంజము ల్కడల విఠ్ఠస్వగఁ గప్పుకొనఁగ
ఘంటాలమెలనూలి ♦ ఘణఘణధ్వనులు, నంటి జంటగిల్కుట ♦ టండియల్ మెరయ
మరువై నమరుమంజి ♦ ముత్యంపుసరులు, పరిపరిగతుల గుఱ్ఱబులవై నడింప
కొఱఱిమించుతోలుకరి ♦ క్రొమ్మెఱుం గనఁగఁ, జెఱుకువిల్లునాఁడిచేకత్తి యనఁగఁ
దొగలసంగడికాని ♦ తునియ యనఁగఁ, బొగడొందు జంత్రపు ♦ బొమ్మ యనఁగఁ
లలితంపునవపుష్పలతికయో యనఁగ, జిలిబిలివలపులఁ ♦ జిక్కి యగ్గొమరుఁ
... .. 410
సారంగధరచరిత్రము, ఆ 1.

స ర మ

- సీ. రాజరాజనగను ♦ రంజిల్లు దివసప్రభావుండు మాపెద్ద ♦ బావగారు
విపులరహస్యకృతి ♦ వెలయు విశ్రవసుండు, మహానీయమూర్తి మా ♦ మామగారు
మాలివిక్రమకళాశాలితనూజయో, యల్ల కైకసీయు మా ♦ యత్తగారు
మూడులోకంబులఁ ♦ బీడించుచున్నయ, స్పంకికంధరుఁడీరు బావగారు

గీ. జానకీనాథ పదభక్తి * సంగతుండు, భీషితాఘవయుండు, విభీషణుండు
 నల్లకుండు మహాకవిపల్లభుండు, సరమ యంచురు నాపేయ * తరుచరేంద్ర. 411
 నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

తాటక

చ. ముందటిత్రోవకడ్డపడి * మోమునఁ గోపము పిచ్చలింప నం
 దంద దిశల్ చెలంగ వెన * నాయ్చుచు కూలము కేలఁ గ్రాల మి
 స్తుంచిన తన్నుఁ జూచి వెఱఁగంగి మునీంద్రులు పొలుచుండఁగా
 నుంచునిభార్య తాటక యఁచూయ దల్లిర్పంగ వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 412
 పద్మపురాణము, ఆ 8 ప 64.

చ. చనిచనికాంచె రామవృషచంద్రుండు దీర్ఘక రాశ్చంద్రాసం
 జనితపయోదగర్భితని * కాతవిభీతకతోరనాటకన్
 తనుజనసత్వపాహసవి * తానపాతప్రమదోగ్రహాటకన్
 దనుజనితాంతబాహుబలదర్పణమంచితయైన తాటకన్. 413
 నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 1 పే 16.

ఉ. తాటక ఘోరఘోరదురితాటక యానజితోగ్రవేగవ
 ద్దోటక సత్కపాలయగ * కుండలనాటక నాంత్రమేఖలా
 కేటక భూరిసారజిత * ఘేటక బాణినికృత్తభూమిభృ
 గ్నాటక నేత్రకూపయగ * ఘోరలలాటికఁ గాంచి రయ్యెడన్. 414
 నరసభూపాలరాజీయము, పాట. ఆ 1.

పూతన

పీ. నాయకలంగూల * దండదంతలబులు, నగగహ్వరముఁ బోలు * నాసికయును
 గండతైలాకృతి * గలకుచయుగమును, విరిసి తూలెడిపల్ల * పెండ్రుకలును
 జీకటిమారులఁ * జెనయునేత్రంబులు, బెనుదిబ్బుఁ బోలెడి * పెద్దపిఱుండుఁ
 జాగరుకట్టలఁ బోలు * చరణోరుహస్తంబు, లింకినమడుపుతో * నెనయుకడుపుఁ
 గీ. గలిగి మహాశక్తిర్ద్ర మైకకసిహాడ, భయద మగుదానిఘనకశోబరముఁ జూచి
 గోపగోపీజనబులు * గుంపునూడి, బెగడు చుండిరి మనముల * బెదరు గదిరి. 415
 భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 280.

మందోదరి

పీ. ఘనమేఘనాదాది * తనయులఁ దలపోసి, కాటుకకన్నీరు * గారుదాని
 దింబుకేస * సాగనంబన వాడి, విన్ననా నెన్నెము * చెన్నుదాని

రాముని గలుకనిగాఁ * రాజుశక్యమెయందు, జెలులతోఁ బలుచూఱుఁ * దెబ్బలుగాఁ
వృధాయతాపముపేడి * నొదవుమండుటఁగది, విరిసినముత్యాల * సరులుగాని
గీ. నుదిరిసినహాసమునఁగూఁపున్నదాని, శ్రోణితలమునఁ బెనొన్న * వేసిదాని
విన్నవైయున్న తొడవుల * వన్నెదాని, దేవవిద్యేషిపట్టంపు * జేరిఁ గనియె. 41
దశసభాపాలరాజీయము, ఆ 5.

మంథర

సీ. శ్రీరామచంద్రుని * చికగాయపట్టంబు, గట్టగా దశరథుఁడైవిఘ్నండు
సమకట్టి పురమెల్లఁ * జాశృంగారంపఁ, బనినినయట్టి సంప్రమముఁ జూచి
దురితాత్ముకాలు మంథర సహింపఁలేక, గునుగుబర్హుఁ గూను * గునియ నేఁగి
యింక నేఁటినిదుగలే * వేయని కైకను, నొడవట్టి లేపి యోచడఁటి వివే
గీ. రాము పట్టము గట్టఁగా * రాజు పూనె, భరతుఁ డింకిట రఘురాముఁబట్టుచాఁడు
నీవు కాసల్యగానివి * నేనిఁకేల, వెలది తొత్తుకు బడితొత్తు * పడెయెందు. 417
గీ. అటులఁ గానీని రాముపట్టాభిషేకవిఘ్న మొనరింపఁగా నొకఁబితయముపను
గలను అద్దాని నీకుఁగావలసె నేని, చెన్నెన నటంనుఁ జెనిలోనఁ * జెప్పిమనిచె.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

వృద్ధవేశ్యలు

సీ. అక్కలమ్మలకేంద్ర * టెక్కు లక్కజముగఁ, గారుచన్నులవైవి * శౌర పఁచి
తొలివారఁడు ముద్దుగిడ్డలు దాల్చి పొగవైచినకుమంబులు కొప్పలను ధరించి
వ్రేలాడుకుచయుగ్మ * మోలివై కెత్తిగుత్తములుగా రైక లింపమఁగఁజేసి
కురుమాపుహసిన * కొకజిజ్ఞాసునాకు, నెలపుకుచ్చిలిలోన * నిగుడఁ గట్టి
గీ. యాకులును కాచు పోక పొగారు సున్న, మేకముగఁ జేసి పుక్కిళ్ల * నిరవుపరచి
పాపలబిరుందరాగసంపదలు డాయ, సాగి రత్తరి వృద్ధవేశ్యావయంబు. 419
మ. వినవే పయ్యెద యోరసేయగదె కావేరీ విటుం గన్న స
య్యన నూరిళ్లకు దోసిలొగ్గకువె మీనాక్షీ భుజంగాభి శో
యనరాగుల్గులు శల్కు లందవలెఁబజ్జాస్యా బ్రయుంజూచి వా
రనిమోహంబుధిలోఁ బొరల్పనగు శ్రీరంగీ మొఱుంగారఁగన్. 420
ఉ. నేవయసస్వ డందుటకు * నేర్పితిఁ బైకపుమందు బచ్చలున్
వావిరి కొల్లఁజేసితి జంపం చికనల్లి విలంబమానసం
భావితగండయుగ్మచుఁభాసుర నాచు వివీణదంతవై

జేవునితోడు పెన్నెయల ♦ తేజము వెల్వెల బాణనాటనం

డీవలగాని సేతకు పహించిన గాసిడఁడెవ్వఁడక్కటా.

421

సీ. మును కలింగుని గలింగుని జేసి సాల్వభూ, వరుని సాల్వంబుగఁ ♦ బరిహసించి

తగధార్తరాష్ట్రుని ధార్తరాష్ట్రఖ్యాతిఁ, బరికించి యధికసంభ్రమ మలర్పి

పటునైంధవుని నైంధంమముగాగఁ బాటించి, కోసలేశుమనంబుఁ ♦ గోస పటచి

శకవంశపతికబ్బు ♦ శకవంశగాఁజేసి, మోహనాకారల ♦ మోహపరచి

గీ. రంభ మారులఁ గేడించి ♦ రహిఁ బరగుఘ్న, తాచిమేవెల్లఁ గరగింపఁదలఁచి యత్తి

లోత్తమకు నల్పు రప్పించి ♦ యొనరునట్టి, దాన నిపుడెన్నఁ గొఱిమాలుఁదాననైతి.

సత్యభామాపరిణయము, ఆ 8.

స్వర్గలోకము

సీ. స్వాధ్యాయసంగీత ♦ సాహిత్యవర్తన, మాననీయము లగు ♦ మండపములుఁ

గోకిల శుక భృంగశులనాదముల నభి, రామంబు లైనయాఁరామములును

హంస సారస రవాత్మంతమనోజ్ఞంబు, లై సాంపు మిగులుపఁద్యాకరములుఁ

శారుమయూర శేకారుతకలితంబు, లగుచు నొప్పొద్ద్రీఁడాచలములు

గీ. వీమలకుఁ జూడ్కులకు నింపుఁజెల్లిగొల్పు, శేర్పు గలిగినవిభవంబుఁ నెఱయమెఱయఁ

గరము విలసిల్లు చునికి నాకంబు వేడ్క, నయ్యెడకుఁ గాపువచ్చినయట్లు బుండె.

భారతము, ఆ 2 పద్య 318.

మ. కనియెం బుణ్యజనాకమున్ విగతశోగస్వప్నపీడాన్నభా

దననంశోకముఁ బున్నపల్లవఫలోద్దామద్రుమానీకమున్

స్వనితోధూతపతాకముం బ్రవిచరదైవమానికానీకమున్

ఘనగంగాశిలైకమున్ మఘవయుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్.

424

భాగవతము, స్కం, 6 పద్య 444.

ఉ. నాకముఁ గాంచె నట్టియెడ ♦ నందనమందచరన్నితంబిని

లోకము సంయమోద్రద్భుతి ♦ లోపకలోలవిలాసమేనకా

లోకము వాసవేభవదలోలుపచంచలచంచరీకమున్

స్వీకృతసత్తపఃఫలవిశేషవిపాకముఁ బుణ్యలోకమున్.

425

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 82.

సీ. వదనవట్టువహరిఁవాణంబులమేటి, బండికం ద్దేయూరి ♦ పారిబంట్లు

కల్పిచాలిశోలివచానముదలై న, పడఁతుక లేయూరి ♦ పడుపుఁగొమ్మ

తెడ కాపురమువాని ♦ కుడియడుగుండమ్మి, తేనియ రోయూరి ♦ తేటచెలమ
జేజేలకోరికల్ ♦ చేపెడినచ్చయ్య, మన్నిగిడ్డి గోయూరి ♦ మందపసర

గీ. మిచ్చమానిక మేయూరి ♦ రచ్చతాయి, పెట్టెఱుగుప్రాఱు లేయూరి ♦ పెరటిచెట్టు
లట్టి సురపురియేలుచు ♦ నమరపతి మహాస్మైత్యైశ్వర్యధుర్యుడై ♦ యొక్కనాఱు.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 66.

కా. కాంచె న్మానివరుండు ముందట సభా ♦ గంగాతరంగచ్చటా

చంచచ్చంచలచంఱిక చయపంఱాఱంబు భూసంచయా

కించిద్బంధురగంధభాంధనమరుఱ్ఱేలా వాత్సవభీ

ప్రాంచత్సధచరప్రియాన్వితసుపఱ్ఱ్యానీక మున్ నాకమున్.

427

సీ. వివిధసాధ్యకోఱ్ఱవపుణ్యపరిపాక, ఫలభోగదేశమే ♦ పట్టణంబు

తావలంబై యొప్పు ♦ నేవీఱుకల్పపాదపకామధేనుచింఱ తామణులకు

భువనత్రయాధిపఱ్ఱ్యవిభూతిసొప్పు సుత్రామునకేప్రోలు ♦ రాజధాని

గరుడగంధర్వకింఱ్ఱరసిద్ధచారణాహింఱాదిసేవితం ♦ బేపురంబు

గీ. సకలసాభాఱ్ఱ్యలక్ష్మీప్రక౱త న్నినగ్గి, మగుచు సేపుటభేదనం ♦ బయరుమండు

సట్టి యమరావతినిగాంచి ♦ యంతరంగమునఱ బ్రహ్మదంబునొందెనమ్మువివరుండు.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

సీ. నందనారామంబుఱనకు నాలవాలంబు, రమణీయతరసుధాఱరసము చెలచు

యైరావతమునకు ♦ నంచితావాసంబు, విమతచిత౱తరత్తుఱమునకు భర్తణి

యొచ్చెక్రవంబున ♦ కున్నతమందురయని జన్మశూరులఱకును శుశూరి

కామధేనువునకు ♦ గసపునించినగాఱడి, నవ్యాప్సరస్త్రీల ♦ వాట్టకాల

గీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకింఱ్ఱరసుపర్య, యక్షరక్షోహిదైత్య విఱ్ఱ్యాధులకు

రచ్చపట్టు కచీగాని ♦ రాజధానియై పాలుపుమీఱు నమరావతీపురంబు.

428

పట్టుక్రవత్రిచరిత్రము, ఆ 1 ప 42.

సీ. వేదోక్తసద్ధతి ♦ వెలయంగయాగంబు, లలవరించినసోమ ♦ యాజులకును

బగఱకు వెన్నిచ్చి ♦ పరవక సంగిరక్షోణిఱ గూలిన మహా ♦ శూరులకును

నన్నదానాంబుదాఱనావనీదాఱక, న్యాదానములు సేయు ♦ నసఖులకును

న్యాయంబుఱ దప్పక ♦ యభిలభూప్రజలను, రక్షింప వేర్చిన ♦ రాజులకును

గీ. బాఱల౱కఫలమై యఱవారమహిమ, నాహవశతైకయోగ్యమై ♦ యలరు త్రిదివ

మాహవశతంబుగావించి ♦ యాక్రమించె, నమరవరజేత పూర్వజేఱవాధినేత.

429

దశావతారచరిత్ర, ఆ 2.

ఉ. కోరినకోర్కు లిచ్చునట ♦ గోవును జెట్టును తాయి మేలిబం
గారట నేలయెల్ల ద్రిజగంబుల నప్పుర మగ్రగణ్యమై
పేరిమిగాంచి మించునట ♦ వేయువిధంబులకాగూతుడై
యారసి ప్రోచు నాగుడట ♦ యచ్చటివారలభాగ్య మెట్టిదో. 481

ఉ. పాయనిశవ్యసంబుగల ♦ ప్రాయముసానల దీర్చి యెవ్వరుం
జేయని వాడితూపులును ♦ జింగిరిమాంగిరిగాంగనవ్వరున్
నేయని వల్వ లప్పులను ♦ నిప్పుల వండనివంటకంబులున్
మాయని కన్ను లన్నగరి ♦ పోడుము లెంతయు వింతలై లగున్. 482

మ. తనకే మున్నుగ మ్రొక్కె నూర్వసి నవ్వా ♦ త్తొసం బటం చొక్కడుం
దనకే కల్పఫలం బొసంగె దొలుదొ ♦ ల్తన్ రగభ యం చొక్కడుం
దనకేమేక మేనమున్నులదె గంధం బంచు వేటొక్కడుం
దనియుం గర్మగురాలిలో నచట ధన్యంమన్యభాంబునన్. 483

శీ. స్వాశ్రీరావనమునేయక యన్యులను బ్రోచు, భూవయ్ సారరాని ♦ భువన మెద్ది
యుపకారవిముఖులై ♦ యపకారము లొనర్చు, మూర్ఖులు సారరాని ♦ భువన మెద్ది
పరగుణస్తుతికి బాల్పడక నిందలు సేయు, ముచ్చయల్ సారరాని ♦ భువన మెద్ది
స్వవతవిమారులై ♦ పరమతాశ్రయులై న, యవగుణుల్ సారరాని ♦ భువన మెద్ది

గీ. త్యాగభగంబులకుగాక ♦ ధనము గూర్చి, పాసగు లుబ్ధులుసారరాని ♦ భువనమెద్ది
యద్ది దనకుద్దినక నిత్యానపాయి, మోదభవనము శ్రీస్వర్గ ♦ భువన మెప్పు. 484
మహేంద్రవిజయము, ఆ 8 ప 9, 18.

వైకుంఠము

శీ. నారాయణునివ్యవహారసంగీర్తనం, బనిశంబు జేయు మహాత్ములకును
బద్మాక్షాప్రేమాద ♦ సద్గుణు లత్యంత, భక్తిమై బూజించు ♦ పౌష్ణాలకును
విశ్వరూపునిమూర్తి ♦ విధనలు వేకాగ్ని, బుద్ధిభావించు సుత్యువులకును
లక్ష్మీశ్వరుని సముల్లాసహేతువులగు, ప్రీతములు సల్పు సద్వర్తనులకు

గీ. భవముచిహ్నమొది వచ్చి ♦ భవ్యముఖము, లనుభవింపంగ దగు నెలకనగుట జేసి
యభిలషస్తుపంపలకు ♦ నాకరంబు, గుణవిధావిభాసురము వైకుంఠపురము. 485

నృసింహపురాణము, ఆ 1 ప 48.

శీ. సూర్యచంద్రావలంకృతగణల తొరనీక, నిజదీధితిన్నూర్తి ♦ నివృట్టిల్ల
వివృతునివిభాగైతిత పౌధవిమానగోచరమృత్యు ♦ మండపములఁ

- బ్రీసవగుచ్చస్వచ్ఛః * భరితకామితఫల, సంతానపాదపః సముదయములుఁ
గాంచనదండఁగతమారుతోద్ధూత, తరళవిచిత్రకేతనచయములు 436
- గీ. వికచక్రైరవదళదరః * విందగతమ, రందరసపానమోదితేంద్రిదిరప్ర
భూతమంజాలినదప్రబుద్ధరాజ, హంసశోభితవరకమలకరములు
- సీ. వల నొప్పఁగా నదైశవం కేశవాత్పరమ్యుని, పల్కురాజకీరావళియును
మహిమ జగద్విష్ణుఁ * మయ మఖిల మ్యుని, చదివెడుకారికాఁ * సముదయంబు
దీపారఁగా జితంఁతే పుండరీకాక్ష, యని లీలఁ బాడుపిఁకావళియును
లలిమోఁగా మంగళం మధునూదన, యనుచుఁ బల్కెడు మయూఁరావలియును
- గీ. దవిలక్రౌఁవడ్డవత్స్వధోత్యాదిశబ్ద, కలితముగ జాయు మధుపనికాయములును
గలిగి యభిలైకదివ్యమంగళవిలాస, మహిమఁ జెన్నెందు వై కుంత * మందిరంబు
భాగవతము, స్కం. 2 పద్య 227, 228.
- సీ. రవిచంద్రితారకఁ * ప్రభలు వర్తిల్లక, దివము రాత్రియు లేక * జేజరిల్లు
హరచతుర్ముఖ సురేంద్రిదుల కైనను, నప్రవిష్టద్వారకమై వెలుంగు
నెట్టకేలకు నందు * వేఁగినవారలు, మగిడితా లెన్నఁడు * మాననియ
హరిపదాబ్జధ్యతలగు మహాయోగీంద్ర, విప్రాలయంబులు * వెలయుఁ బెక్కు
- గీ. లఖిలభోగాఢ్యమై నిత్యమై వెలుంగు, నట్టి వై కుంతనియవిభ్యాత్రిక బొగడ
వేదవిదులకు బ్రహ్మకు * వేదములకు, నమరవరులకు నాకును * నలవి యగునె. 438
- గీ. త్రోవ్విచూచినకాని రత్నములెకాని, యన్యమగుటాలు వొడగాన * మప్పురముఁ
దడుపు లెల్లను సంతాన * తరులెకాని, మందునకువైన నొండొక * మ్రాను లేదు.
- సీ. వెలయ నమోవిష్ణుఁ వేప్రభవిష్ణువే, యని చెలంగెడు కుకాధ్యయనములును
గోరినమోనమో * నారాయణాయని, రాజిల్లు కలకంఠ * కూజితములు
కెరలివారేకృష్ణకృష్ణ మాధవయని, భోరున నెలుంగించు * కారికలును
ననిశంబుఁ బ్రణవార్థ * మధ్యసించుచు సామ, గానంబు నేయుభ్యంగములయుతివు
- ఆ. గలిగి సకలకాల * ఫలపుష్పఫలితమై, కల్పవృక్షసమితిఁ * గరము మిగిలి
హరివిహారయోగ్యమై సంతతక్రీల, నొప్పు నప్పురంబు * నుపవనములు. 440.
- పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 132, 148.
- సీ. ఘటమంచుఁ బటమంచుఁ * గారుయుత్తులఁబెంచు, దుష్టతార్కికులకుఁ దూరమగుచు
శ్రుతియంచుస్మృతులంచు * కుక్కకగ్ధములెంచు, మీమాంసకులకప్రమేయమగుచు
ర్భురించు ఖరయంచు * జనులవీనుల నొంచు, శబ్దైకరతుల కసాధ్య మగుచు
మృశయంచు నిషయంచు * విమయోక్తిగలపించు, నద్వైతపరులకసాధ్యమగుచు

గీ. గృహవిష్టోహ్యపీకేశకేశవ యను, భక్తున కొకప్పుడును దుర్లభంబు గాక
పరంగుఁ బ్రకృతివికారదుఁస్సర్వతరము, గురుతరానందరూపము వైఁకృంతపుగము.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 8 పద్య 220.

సీ. నునుగాలి దూదిపాఁనుపు లెన్నియో కాని, యందఱు శమనీకృతాహివరులు
సురలోకవాహినిఁద్వారము లెన్నియో కాని, యందఱు దివ్యతీర్థాంబుపదులు
నీటుజనించుమాఁనికము లెన్నియో కాని, యందఱు కాన్తుభక్తహరయుతులు
చలివేడివెలుగులఁ సాము లెందఱో కాని, యందఱు నిందుకంఠజాప్తదృశులు
గీ. భగవంతుఁడీశు లెందఱుఁ కలరొ గాని, యందఱును బుట్టుగాఁజెక్కిఁచుములవారు
నారువోసినరీతి సుఁస్సారు ధీరు, లన్న గరియందుఁ గాపురంబున్నవారు. 442
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, వ 25.

సీ. పదియాఱువన్నెలఁ బంగారమే కాని, యితరలోహంబు లింఁదెందు లేవు
నవనీయముగమించుఁ నవరత్నములే కాని, యితరోపలంబు లింఁదెందు లేవు
కామితార్థము లిచ్చుఁ కల్పంబులే కాని, యితరఘృహము లింఁదెందు లేవు
శుభ్రవహారచవమించువివాంగములే కాని, యితరభగంబు లింఁదెందు లేవు
గీ. సరసిమహానాభ సారూప్యభరణి కాని, యితరు లై సట్టి వార లింఁదెందు లేరు
తరమె యెంచ గుణాకుండతరము ముక్తి, గురుకుచాకంతసరము వైఁకృంతపురము.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 8.

సీ. కమలాక్షు గోవిందఁ కమలేశ యని పల్కు, కమనీయతరకారిఁ కాళుకములు
నారాయణ ముకుందఁ శౌరే హరే యందు, చెలరేగిపల్కు కోకిలకులంబు
చక్రపాణిగదానిఁ శార్దూలాణీయని, సారకుఁ బల్కు మాయూరచయమా
నారాయణాత్మరంఁ వాస్తవైవ మటుంచు, లలిని బల్కెడి మరాఁశ్శవజంబు
గీ. గలిగి కిసలయసుమగుచ్చుఁ ఫలమధుప్రవాహములఁ బూర్ణమైయుండిఁ వరలంకనక
వృక్షసంఘాంచితారామఁ విసరమొప్పు, నారమాధీతపురరాజఁ మందుఁగనఁగ. 444
భార్గవపురాణము, ఆ 1.

సీ. పదియునాఁతెందులుఁ ప్రాయఁబునఁ జెలంగి, కమనీయతనువిలాసముల మీటి
వజ్రాక్షులైకర్మ పారవశ్యామోద, భోగులై తనవారుఁ పురుషవరులు
వరహయోధిహితయాఁ వనరూపముల నొప్పి, పొలుపొందుకృంగారఁములఁజెలంగి
భార్గవీమృదుపాదఁ పల్లవాగ్నభక్తిపూర్ణలై చెన్నారుఁ పుణ్యసతులుఁ

గీ. గలిగి పొయు వగయుఁ గలువంబు ముదిమియు, నెగులు తెగులులేకఁనిత్యభూతి
నలఁగి మోక్షుక్తిఁ కాధారఘాతమై, యతులమై వెలుంగుఁ నప్పరంబు. 445
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 18.

కైలాసము

- సీ. రసరసాయనగుధాః రసనిర్ద్వరంబులై, క్రమ్యంగ నలరాకుఁ డల్పవృగులఁ
బరుసవేదులఁ బొందిఁ హరికాంతిశిఖిఁ గ్రాఁగి, కనకయోజగ నయఁ స్కాంతశిల
నురుచిరావధిత్పణఁ జ్యోతిప్రభావీల, మాయించి వెలిఁగెడుఁ మణిగణముల
బహులచింతామణిఁ ప్రాసాదవృతభూమ, జాంబరపాసపాఁ నాంగరాగ
- గీ. మాలికాంగలతానందఁ మందిరముల, మ్రూఁగ బండులఁ శతులకుఁ మతఁగియోడు
సిద్ధవిద్యాధరామఁ డ్రీవిలాస, భాసితంబగు కైలాసఁ పవ్వరంబు. 446
కుమారసంభవము, ఆ రి ప 979.
- సీ. ఈకొండసెయ్యేలుఁ లీశ్వరువృషభంబు, గోతాడుకూలముఁల్లాడెయ్యెత్తు
నీగిరిమంజంబుఁ లిందుశేఖరుడేవి, మెచ్చువూఁబులుఁ మెరియ
సీయద్రినెత్తంబుఁ లీశతాండవరంగ, భూమలై యసమనఁ భూతిఁ దనరు
సీపర్వతముతోఁటఁ లిద్దై త్వదమనుపూ, జకు భృంగి కోయు పుష్పములు పూమ
- గీ. నీనగంబుక్రేమల ప్రమఁ డేశ్వరులకు, రుద్రక న్యాసహస్రంబుఁ దుచిరకేలి
నలర సెలవులై యెంతయుఁ నమరు ననిన, బొగడఁదగదెయ్యారాజతఁ భూధరంబు.
- గీ. తలలు దఱిగిపూజించినఁ దర్పలీల, నెసఁగు వీరుఁడునీకైలఁ మెత్తఁబోయి
బాహులికంగఁ దాల్చినిఁ బాసికూస, దీనిగౌరవంబునకెద్దిఁ మానమరయ. 448
హరివంశము, ఉత్తర. ఆ రి.
- ఉ. భాసురలీలఁ గాంచిరి నుఁపర్వలు భక్తజనైకమానసో
ల్లాసముఁ గిన్నరీజనవిలాసము నిత్యవిభూతిమంగరా
వాసము సిద్ధగుహ్యఁగివాసము రాజితభూవికాసికై
లాసముఁ గాంతినిర్జితకుఁ లతీతిభృత్సుమహద్విలాసమునో. 449
- సీ. ధాతువిచిత్రితోఁదాత్తరత్నప్రభా, సంగతోజ్జ్వలకుంగఁ శృంగములును
గిన్నరగంధర్వఁ కింపుమహస్వరో, జననికరాక్షిఁ సామవులును
మానితనిఖిలవైఁమానికమిథునస, ద్విహరణై కకుభప్రఁ జేకములును
గమనీయనవమల్లిఁ కాసుమనోవల్లి, కామతల్లీలసత్కృందరములు
- గీ. నమరసిద్ధాంగనాశోభితాశ్రమములు, విబుధజనయోగ్యసంపన్నఁ నేకములును
గలిగి బహువిధపుణ్యభోగముల నొప్పు, విసుతనుకృతములకుడండఁ వెండిశొండ.
- కా. ఆవిద్యాధరభర్త గాంచె హరనీఁ హారామృతాహాసమనో
శ్రీవిభ్రాజితమన్ నిరస్తగిరిజాఁ సేవాగతాయాసమున్

దేవానీకీవికాసమున్ శుభమహాదేవాంఘ్రిసంవాసమున్
భూవిఖ్యాతవిలాసముం ద్రిభువనీశ్రీపూతంబుఁ దైలాసమున్.

451

భాగవతము, స్కం. 4, 6 పద్య 183, 184, 485.

- సీ. గంధర్వకామినీ * గానంబు విని తల, లెత్తి మాడెడుభుజ * గేంద్రములును
భుజగఫణారత్న * ముల దీధితులఁ బ్రకాశించుతమస్సహా * శ్లిష్టగుహలు
గుహలప్రతిధ్వనుల్ * ఘుఘుఘుచయనఁబాలు, నిర్మలాదకముల * నిర్ద్వరముల
నిర్ద్వరతటముల * నిరుపాధికసమాధి, యోగనిద్రాగతి * నుండుమునులు
గీ. మునులతపములు నిర్విఘ్న * ముగఫలింప, భక్తిరక్షించుకొనినచ్చు * ప్రమథగణము
ప్రమథగణభామినీయుత * పార్వతీవిలాసములు గల్గి దనన కైలాసనగము. 452
కాళహస్తిమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 152.

సత్యలోకము

- ఆ. అనఘ యంద్రలోక * మనకంటె మీఁద ని, శ్శోక మగుచు బ్రహ్మా * లోక మమర
నది యనన్యదీప్త * నదన మై తనదైవ, వెలుంగునను జగంబు * వెలుంగఁ జేయు. 453
చ. మనువులు ధాతలాన్ మునులు * మానుగ నుండుదు రందు లోభముం
గినుకయుఁ దాపముం బగయుఁ * గిల్చివమున్ ఘనదుఃఖైకృతం
బును జనియింప వీభువన * ముల్ దెగునప్పడు చాళ మొంద ద
వ్విసుతపదంబు దానియెడ * వేడుక సేయుదు రింద్రముఖులున్. 454
భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 182, 183.

- సీ. ఉపస్పృష్టిక్రమమెల్ల * నొప్పించి బహుమాన, మంది వచ్చినకర్త * మాదియును
జనులకర్మకేరీర * సంఖ్య లెల్ల దినాంత, కమువేసి లిఖించు * కరణికులను
దమతమయాధిప * త్యములు దీర హాళార, మందఁ గాఁపున్న యిం * ద్రాదిగురుల
వినికివేళయటండు * వీణలతంత్రులు, సారించు తుంబురు * నారదులను
గీ. దానవరులను పెంచు గంధర్వ * గాయ, కులను జతగూడునట్లున * కులమువారి
గానెగట్టువియచ్చర * కంబుకంఠ, రలను జూచుచుఁ గత్తొంత * రములు గడచి. 455
దశావతారచరిత్ర.

- సీ. ఏప్రోలువాణివ * రేధితాశోకంబు, శోకంబు మోదంబు * నుడెదు దెందు
ఏపురిరవికోటి * ఘృణియాభా * గంబు, భాగంబు మోక్షంబు * పాపంబు మొందు
ఏపురింబంబర * క్రిపరమాకల్ప, మాకల్పము పసింతు * రాద్య లెందు
ఏపూర్వతల్లి య * పీనతరానంద, రానంద దళుకకర్మ * రక్షణ. 456

- గీ. సంతతవసంతసరసరసాలసాల, ఫలరసాలలోలకీరాదిపత్రిజాల
గదితబుగ్గజువంబు నిఁమ్మల్యవంబు, నగుచు నవీడు జోతులేకలన నెపుడు
అహల్యాసంక్రందనము, ఆ 1.

సత్యలోకమునఁగలనాట్యశాల

- సీ. తోరంపుసాంబ్రాణి ఁ ధూపధూమము గట్టు, పగదాయబాబాల ఁ బారుదీర్ప
బంధురమురజాది ఁ ధింధిమిధ్వానంబు, బహుళగర్జావిజృంభణము నెఱప
వేలుపుమిన్నల ఁ వివిధభూషణకాంతి, కీక్రచాపమ్నార్తి ఁ సవదరింపఁ
దిరువులగట్టుచి ఁ త్తరులమెదీగలు, గ్రొక్కారుమెఱుంగుల ఁ కోపుఁజూపఁ
గీ. బుష్పవర్షంబు వడగఁడ్ల ఁ పాలుపుఁ దెలుప, సారవృచుగీతికామృతాసారమెసఁగ
వర్ష వేళను బోలు ఁ వ్యవజభవుని, నాట్యశాలను దరిసె దానవవిభుండు. 457
దశవతారచరిత్ర.

స్వర్గమందలిదోషములు

- గీ. ఇందుఁ జేసినపుణ్యంబు ఁ లెల్ల నందుఁ, గుడుచుఁ గానిమర్త్యనకందుఁ ఁ ఁడఁగిపుణ్య
మాచరింపంగఁ గాను పుణ్యావసాన, మగుడు భూమిక త్రోతురు ఁ మగుడనతని.
క. కడు మరఁగిన సౌఖ్యంబులు, విడుచుటఁ జిత్తంబు దుఃఖవిఁశముగ మహిం
బడుఁ జూపె పుణ్యలోకం, బెడలిన మనుజుండు దేజుమేది మబలుఁడై. 459
భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 135, 136.

ఇహపరలోకతారతమ్యము

- క. ఇది కర్మభూమి భోగాస్పద మాలోకమ్మ ధర్మపరులకు మలభం
మది సత్యకౌచసౌజన్యదయాదులు లేనివారి ఁ కప్రాప్య మగున్. 460
క. ఈలోకము దుఃఖపలుక, మాలోకము భూరిసుఖనిరంతర మం దే
జాలియును లేక యొడ్డురు, తోఁ లెస్సగఁ బొందియుండుచును జను లనఘా. 461
గీ. వాస్తవికకాంతరము గల ఁ దరసిమాడ, వాస్తవహేయనాసన ఁ నసనగంధ
మాల్యతార్థత్రికారామ ఁ మానినీజ, సాదిగుఖసాధనములకు ఁ నందు నిందు. 462
భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 110, 111, 112.

భువనములు

- గీ. సాల మున్నతి భూర్భువఃస్వర్గహర్ష, నకుతలస్సత్యములు భేయమైన్న మతల
వితల సుతల తలాతల ఁ తతి రసాతలము మహాతల బలివడఁనము తెలుంగు. 463
పాంచవింశతి, ఆ 5 ప 91.

—♦ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరలోకములు ♦—

- క. మందటిది బ్రహ్మలోకము, నందర్పింపుము త్రినేత్రశక్తగృ! ధరిత్రీ
బృందారక! యిది పరమా, నందస్థానంబు ద్రుహిణులకు నెల వగుటన్. 464
- గీ. ఉద్వి కెనిమిది కోటుల యోజనముల, పొడువునందుండు సీధాత్మ భువన మనఘ
యీమహానాంబుననయంబు ♦ నిందుమీద, విష్ణులోకంబు సతతపరిష్కృత భగవంతు
నీ. సంకీర్తనారవ! దాని ♦ సంస్తుతింప, మాక కా దమృతునకుఁ దామరసభవున
కైన శంభున కైనను ♦ నహివిభునకు, నైన గీష్పతికైనను ♦ నలవిగాదు. 465
- కాశీఖండము, ఆ 4 ప 288, 292.

—♦ సూర్యలోకవర్ణనము ♦—

- సీ. సిద్ధాంతసంకుద్ధి ♦ సిద్ధసంఘాతంబు, విద్యుత్తవరిపాటి ♦ విబుధలోటి
చాటుధారాప్రాళి ♦ జారణవ్యాహంబు, కిన్నరవ్రాతంబు ♦ గీతసరణి
ఖచరసంఘము విశ్వంఖలవహితై చిత్ర, యాతుధానశ్రేణి ♦ యధికభక్తి
గరుడలోకము నమఃస్మారవాక్యంబున, నేకాగ్రమతి దంద ♦ కూకసమితి
- గీ. ప్రతిసంబును బ్రాతరాంభవేళ, నిర్మి బంధననిరపాధి ♦ నిరవగాధ
నిర్మిలోధనిరాఘాట ♦ నిరుపమాన, భక్తిసంభజియింతు రీ ♦ పద్మబంధు. 466
- సీ. సంచారలోలుడౌ ♦ జగదుపక్రియకునై, సమధికస్థైర్యంబు ♦ జరుపుఁ గాని
జనులదృష్టికి వెక్కిరింపజేసె విభాసిల్లు, లోకంబు కైతన్యంబు ♦ నీనుఁ గాని
సంతాపహేతువా ♦ సంయమిశ్రేణికి, నిర్వాణలీల యీ ♦ నేర్పుఁ గాని
ఖరరుచిత్రముఁ బూనుఁ ♦ గాలకృమంబున, శీతలామృతము ♦ ప్రించుఁ గాని
- గీ. ప్రాగవస్తాభ్యధికతరోవర్ణనస్థ, నతిశయిల్లుచు భువనంబు ♦ లఖిలములును
వార కత్యంతసత్కృపా ♦ తైఢవమున, ననఘ! రక్షించుచుండునీయబ్జహితుఁడు.
- కాశీఖండము, ఆ 8 ప 174, 175.

—♦ చంద్రలోకము ♦—

- సీ. ఆవేశమార్గంబు ♦ లఖితేంద్రియములకు, శృంగారరససముష్టివనములు
శంకరాంతకభుజా ♦ జయకీర్తిమహిమలు, కోకదంపతికి దృఢకూలశిఖలు
బ్రహ్మాండపురపీఠి ♦ రత్నతోరణములు, యామినీకర్పూరహారలతలు
నీరదాధ్యాంభోజి ♦ నీలిసాంకురములు, కుముదకాననములు ♦ కూర్మిచెలలు
- గీ. గర్భకంఠాత్మహాసంబు ♦ గర్వరేఖ, కైటభారాతివనాభి ♦ కమలశోభ
చంద్రకలు గాయుచున్నవి ♦ సాంద్రలీల, భువనమిదియెద్ది పరమభాగవతులార.

మ. చుధురాపట్టణవిప్రుముఖ్య! శివశక్తిర్యా! వేదశాస్త్రాగమాం
 బుధిచంద్రోదయ! చంద్రలోకమిది యాప్తో లేలుచుండు గళా
 నిధి యాత్మీయమయూఖకందశశిఖానిష్ఠ్యాత్మధారానుధా
 విధులన్ భానుగభ స్తితప్తచుగు నీశివశ్వంబు రక్షించుచున్. 469
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 169, 171.

—♦ అంగారకలోకము ♦—

గీ. పాంచముద్రమహాస్థానోపదమునందు, గంబశాశ్వతరేణోప ♦ కంఠభూమి
 నిష్ఠ సంకారకేసుఁ బ్రతిష్ఠ సేసి, కాంచె నీలోకమేలఁ సంకారకుండు. 470
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 245.

—♦ బుధలోకము ♦—

గీ. ప్రతిబింబమోకాని ♦ రజనివల్లభుని క, ధ్యానోరమోకాని ♦ యమృతరుచికి
 వినిమయంబోకాని ♦ విధున కన్వాదేశ, మోకాని యత్రినేఁ త్రోడ్చువునకు
 వీష్ణుమోకాని పూఁపిలుకానిసఖునకు, నాప్రోడితమోకాని ♦ యద్భిజానకు
 సఖిధాంతరమోకాని ♦ యరవిందవైరికి, సారూప్యమోకాని ♦ చంద్రునినకు
 గీ. ద్రుమికయూడ్చినవాఁడు భక్తిర్ధునికిరీటు, కోటి కాధరణంబైన ♦ తవలయాత్మ
 మిగులఁజక్కనికొడుకండ్లు ♦ మింటినడుమ, గ్రహములందీతఁడెవ్వఁడు ♦ గణములార. 471
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 191.

—♦ బృహస్పతిలోకము ♦—

క. అదె వీక్షింపు బృహస్పతి, పదము ధరామరవరేణ్య ♦ బహువిధకుభసం
 పదలకు నాస్పద మితఁడు, చదివినవాఁ డర్థశబ్దశాస్త్ర మఖిలమున్. 472
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 247.

... ..

—♦ శనైశ్చరలోకము ♦—

ఉ. పాండురపద్మలోచనుని ♦ పార్శ్వగులార! మహాత్ములార! మా
 ర్తాండ సమానులార! యిదె ♦ ప్రాంతమునందు సముజ్జ్వలప్రభా
 మండలమధ్యవర్తియు సుమగ్రవిలాససమన్వితంబునై
 రెండవనాగలోకమన ♦ దృష్టికి నింపారించె నెంతయున్. 473
 గీ. సంతోషవ్రత! యిది శనైశ్చరనిలోక, మితఁడు గ్రహములలోనెల్ల ♦ నతిబలిష్ఠుఁ
 డిమ్మహాత్ముని శుభచరిత్రమ్ము వినుము, విశేదముగఁ జెప్పెదము నీకుఁ బురించి
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 258, 259.

—* నిర్మలీకము *

గీ. తీర్థములయందు విధి మూడితి తెగినపుణ్యులనఘః! యీలోకముననుందు రాత్మనూజు
 మొక్క కాశీపురంబునఁ * దక్కనొందు, తీర్థములయందుఁ బాపంబు * దెచ్చునంద్ర
 సీ వింధ్యాద్వినదును నిర్వింధ్యాతటంబునఁ, గానలో నొక్కపక్కణము గలదు
 పింగాక్షుఁ డనియెడు * శేరివాఁ డావెంటఁ, బల్లె యేలెడు భిల్లఁపరివృథుండు
 గూరకగృహరాజ్యుఁ ఖుం డక్కిరాతుండు, వ్యాఘ్రాదిదుష్టసత్త్వములఁ దక్క
 దండింపఁ డితరసత్త్వముల నేడాదు, నాఖేటమార్గంబు * నందబ్రతుకు
 గీ. విశ్వపిందిన నీరు ద్రావినను నిద్రపోయినను జాలుకొన్నను * బొద్దుచున్నఁ
 దెవులునడ్డను గుంటైన * చిట్టచెడినఁ, జంపఁ డనుకంప నెట్టిహింసరింబు నైసగి
 సీ. ఫలమాలముల నాహుపక్వాశనంబుల, వధిపయఃక్షద్రాజ్యితక్రములను
 శిశిరాంబువులఁ దృప్తి నేయునంబడమిచ్చు, బాదరక్షులనాతఁపత్రిములును
 దాశవృంతములు వత్త్రములు గోవణములు, నొసంగురోగార్తులనుపచరించుఁ
 దస్కరబాధహింసకయిండ నెడరైన, యటపీఠ్యంబున * ననుపుఁ బెట్టుఁ
 గీ. దీర్ఘములు పోవువారికి * దివసదివస, మటు విశేషించి కాశికి * సరుగునట్టి
 పుణ్యలవఁజేయునత్కారములనెరవుగఁ, బింగళాక్షుండుశబరరాఁటుంగవుండు
 గీ. సంతతంబును నాశీర్వదించురతనిఁ, దీర్ఘముల కేగువారు సంతృప్తి నొంది
 యగ్నిహోత్రాంతములను జాపాంతములను, భోజనాంతములను దృప్తిపూర్వకముగ
 క. దక్షతనివిష్విఘ్నమునఁ బింగాక్షుండు సంతతమతీర్థయాత్రాప్రభులన్
 రక్షింప నటవి నగరసద్భక్షంబై యుండెఁ గొన్నిదినములు పేర్కొన్. 479

కాశిఖండము, ఆ 4 వ 58, 63.

—* పరుణలోకము *

గీ. మరుణజేవునిలోకంబు * ధరణిదేవ, ఇందు నుండెడు పుణ్యాత్మకు * లెవ్వ రనిన
 వాపి కాకుండుకాపా * వారిపద్మ, వాటికోద్యానకల్పనా * వ్యాప్తిపరులు. 480
 పీ. తరుణేందుమాళివై * ధారాంబుమంభంబు, నియమవ్రతంబుగా * నిలిపినారు
 తనియఁ దివ్యనిపంచ * దాశవానకములు, భూసురోత్తములకుఁ * బోసినారు
 చల్లఁగా నెడరువోరి * జలిపందిరులు పెట్టి, యధ్వనీనులదప్పి * యాచ్చినారు
 దీర్ఘయాత్రాపరాధీనమానసులకు, నుదయంభువుపానట్టు * లాసఁగినారు
 పీ. వెల్లిలో పేయుపాయంబు * వెట్టువైన, మునుంగకుండంగ జంతువు * మనిచినారు
 శారవంబునమరుణలోకంబునందు, నిండువేడుక సుఖియించు * ముండువారు! 481

గీ. పుణ్యతటినుల కవతారభూములందు, శిలలసోపానపంక్తులు * చేర్చినారు
జనులసంకిర్ణ విడిపించి * పనిచినారు, వరుణలోకంబునందున్న వారలనఘ ! 486
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 65, 67.

—* ఈశానలోకము *—

గీ. అలకయవలమహాదయమన్నురంబు, బ్రాహ్మణోత్తమ! యీశాను * రాజధాని
యందు నుండు రజైకపాదాదులైన, పదియు నొక్కండ్రు రుద్రులుపారిమదులు.
సీ. ఫాలభాగములనంబకము లందఱికిని, నవతంసశశిరేఖలందఱికిని
దమరుఖట్వాంగభోటుకము లందఱికిని, వాస్తీచర్మపటుంబు * లందఱికిని
శ్యామకంఠప్రదేశము లందఱికిని, నౌపవాహ్మవృషంబు * లందఱికిని
బవమానభుక్కులాపంబు లందఱికిని, నాపాండుదేహంబు * లందఱికిని
గీ. నందఱికి నగ్నితాపతప్తారకూట, పాటలచ్చాయకునజటాబంధనములం
దేటుగొనఁజూడు మీశాను * దిక్కునందు, బ్రాహ్మణోత్తమ! రుద్రులుపారిమదుల!
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 164, 165.

—* ధ్రువపడవర్ణనము *—

సీ. త్రైలోక్యచుండుపస్తంభసంభారంబు, గగనలక్ష్మీకంఠ * కనకభూమ
బ్రహ్మాండకేతకీ * పాదపప్రసవంబు, గంగాతరంగిణి * క్రాంచఖగము
బలిదైత్యమథవాంఘ్రి * పంకేజనఖరంబు, దారకావతితులా * దండయష్టి
ధాతృలోకద్వార * దంతకవాటంబు, గృహమండలీపకుగ్రామనేది
గీ. తారకాశిశుమారకాకారుడైన, యాదినారాయణునితోఁక * యలఁతిచిప్ప
దప్పకీక్షింపు ధరణిబృందారకేంద్ర, వివిధకల్పపరంపరాద్రువుని ద్రువుని 489
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 277.

—* పాతాళము *—

సీ. అయుతయోజనసువర్ణాశ్వత్థగహనభేలత్పన్నగము వితంలంబు సొచ్చి
ఫలితకాంచనశేషిపాదపచ్చాయావిలాసవాసము సుతంతంబు గడచి
కాతకుంభరసాలసాలచిత్రానేకతరుసుంకులము మహాతలము చాఱి
మరకతమాణిక్యమయచండనదుకాంతారాంతరము రసాతలము పెడలి
గీ. కనియె భోగవతీతీర, వనవిహార, హోటకేశ్వరభవనఙ్గోలాధిరూఢ
గూఢపాత్మనన్యకాగనగుంభమాన, తాళకోలాహలమ్ము పాతాళతలము. 490
శైమినిభారతము, ఆ 7 పద్య 70.

చ. విలసదనంతరత్నరుచిఃఖితుః భూగ్గనాంతరాశ్చమై
 బలవదహీనభోగిచయః భౌశురపద్ధతి నాకలోకమై
 సలలితచక్రిచారుతరః సంత్రయరూఢిసుధాంబురాయై
 బలినిజసద్భుతై వెలసిఃప్రస్తుతి కైక్కై రసాతలం బాగిన్.

491

మట్చక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 6 పద్య 16.

న ర క భే ద ము లు

సీ. రారవం బనఁగ భక్తరాష్ట్రక్రింద మహారారవం బసఃనపుల దాని

కావల విను కంటఁకావనం బన నుండుఁ గ్రమవృత్తి జేర్చుదుఃఖములు గలిగి
 యగ్నికుండంబు నాశనట పంచకన్యంబు, నాఁ గల విట్లున్న నరకతలము
 లైదందు చాపక్రియాతారతమ్యంబు; లూపించి యంతకుం డునుపఁ బనుచుఁ

గీ. దగిలయెడలఁ బాపాత్ములఁదదృటాలి, దహనకర్తనబంధనఁ తాడనములఁ
 బలుప వారలఁగుక్కలుఁగఱచుఁగ్రిములు; దొలుచుగ్రద్దలునొప్పించుఁమండనిహతి

తీ. అమ్మయిల బాపముల్ వొలియు నంతకు దుఃఖము లంది కీటజ

నృమ్మలఁ బక్షియోనులఁ గ్రమంబునఁ బొంది మృగత్వమానుష
 త్వమ్మల నోలిఁ బొందుదురుఁవా రిను మెంతయుఁ గాగ్రిక కల్యమ
 త్వమ్మ వొఱంగుమాడ్కి ననఁతామరసప్రతిమానలోచనా.

498

భారతము, ఆ 5 పద్య 170, 172.

గీ. రారవం బనఁగను మహారారవ మనఁ గాలనూత్రంబు గుంభిపాకం బనంగ
 సంభతామిద్రమనఁగ సంహార మనఁగ, నారకంబులు మఱియు నెఁన్నంగఁగలవు.
 కాశిఖండము, ఆ 3 ప 155.

సీ. రారవంబును మహారారవంబును నసిఃప్రవనము కాలఁనూత్రకూప
 మంభతామిద్రలాంబు సేవఁములు, కంటకంబు నధోముఁఖంబు కూట
 కాల్యుతియునువిశేసనమయఃపాత్రభంగనము తప్తాగ్ని సేచనము లై
 భండమజ్జనమగ్ని కుండగోపనకలాభక్షణంబులు క్రిమి భక్షణంబు

గీ. రాక్షసుకరాశమును వికారాశమును విఘ్నంతుడము కుంభిపాకంబు భూమగర్త
 మనఁగ విరువదియొక్క టివైనయట్టి ఘోరనారకవీధిత్వంబు కూపములను.

495

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 8.

— రారవవర్ణనము —

సీ. ద్విపదాస్రయోజన విస్తారమును బాను, దక్షిణంబునైన గర్తముననుండి
 యనలకణంబులు గనఁగనఁ గనలంగ, దారుణంబైన యారాధనంబు

సడునుఁ గింకరులచేఁ జి విడువంగఁబడి వడినొఱులును నలుగడఁ బఱవఁజరణ
యుగము నీఱుగుచును * మగుడంగ మొలచుచు, నుండ హాహాకృతులందుగకడర
ఆ. ఘోరమఃఖ మొక యహోరాత్రమమ్మొయి * ననుభవించి యంతఃసచటా వాయు
వేయియోజనముల * ఖేదలుపుగలవహ్నియందు బిట్టువైతు * రలెని నెత్తి.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 48.

—* మహాచారవవర్ణనము *—

నీ. విను చతుః, పంచయోజనవిస్తృతమ్మను, దామ్రమయమునైన * దారుణాన్ని
తప్తమై విద్యురఃక్ష్వామప్రభాజాల, దేదీప్యమానమై * తేజిమాడ
రాక యత్యంతభైరవమగుచుండు మహాకాతవంబుండు * యమునిభటులు
కాళ్లు నేతులుపట్టి * కట్టివైచినఁ బడి, వృకములు బకములు * వృశ్చిక మక
గీ. కములు గాకు అలూకముల్ * గ్రద్దలు తిననఱుచును దవ్యామానులై * యతులదుఃఖ
మనుభవించి పెడలుదురు * హాహనాయు, తార్కితంబై న దురితంబులడఁచి నతులు.

—* త మో స ర క ము *—

మ. అతిఘోరంబు తమోభిదానవరకంబుండుండి దుష్కర్ములు
గ్రతమశ్శితనిర్ఘటై యొఱులుచున్ * గంపించుచున్ తుత్త్రుసా
హతి వాపోవుచు శైశరానిలవిభిన్నాన్యోన్యదేశోత్థా
ణితమద్యంబులు శ్రావుచున్ నిరయవహ్నిం గాంతురేణ్ణితిన్.

—* నికృంతననరకము *—

చ. అరుదు నికృంతనాఖ్యనిఁజయంబడి యందుఁ గులాలచక్రమల్
దిరుగుచునుండు వానిపయిఁ దెచ్చి యహుత్ములఁ బెట్టి కాలకిం
కరు లొగిఁ గాలపాతములఁ * గాగులనుండి శిరంబుక్షాఁక భీ
కరముగఁ దెంచుచుండుదురు * ఖండము లెప్పటిరూపుదాల్పద్రున్.

499

—* అప్రతిష్ఠననరకము *—

గీ. అప్రతిష్ఠాఖ్యనరకంబు * నందు దుష్టనరునిఁ ద్రిప్పుదు రొగిరాట * కములఁ గట్టి
పెక్కువేలేండ్లు నెత్తుదుల్ * గ్రహ్మలోచనములఁ బ్రేవులునురలివ * క్తములఁజేల.

—* అసిపత్రివననరకము *—

నీ. అసిపత్రివననిర * యంబు సహద్రయోజనవిస్తరము పటు * జ్వలనమయము
దానిమధ్యమున శీతలమును ససిరూప, దలఫలకలితంబు * బలవ దుగి

సాగపేయాయుతః స్వసంకులముననై, పెనుపొంది యొక మహానఃము మోలుము
బాపుబాబసారగ్నిః * బడి తనువులఁ గాగ్ని, వనముదాయగఁ జనితునిలహతిని
గీ. తాలు వాతులతాచున * వ్రస్సి యొడఁకులవనిఁ గూలంగఁ గుక్కలు * కవిసికఱవ
బహువిధంబుల నలుగుల * పడుదు రింకఁ, దప్తకుంభంబు దారుణత్వంబు వినును,

—* తప్తకుంభనరకము *—

క. ఉడుగక యనలము మండఁగ, నుడువము నూనియలు నిండియున్న కడవలన్
వడిమవ్వులఁగింకరు, విడుదురు దలక్రిందుగాఁగ * నెత్తి యువఁగన్.
చ. తలలును నెమ్ములున్ బగుల * దందడితోఁజితమజ్జితోయముల్
గలయఁగఁ జర్మమాంసములు * గ్రవ్వున ముద్దులుగట్టఁ జీరి గ్ర
ద్దులు వడిఁబీడఁ గింకరులు * దత్తులఁ ద్రిప్పఁగఁ బ్రాణవాయువుల్
పెలువడకుండఁ బాపులను * వేతుగు దారుణతైలవహ్నలన్.

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 65-71.

—* యమకింకరులు *—

క. కింకరుల ధర్మరాజవశంకరుల దురంతదురిత * సమభిశపననా
శంకరల సకఃలోకధ,యంకరులం గనియె నిండ్రియాకులుఁ డగుచున్.
క. ఘాతుకుల దండదండిత, పాతకుల మహాగ్రకర్మభరనివ్వురుజా
పాతకులఁ బ్రేతనాయక, దూతక సంతతుల నతఁడు * దూరమునందున్.
మ. కనియెన్ బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమున వీఁకన్ రోవనిష్ఠాత్మకులన్
ఘనసేనోన్మవికారవక్త్రవిలసద్దశ్యేతుణోపేతులన్
జనసంత్రాసకరోద్యతాయతసుచాకశ్రీణికాపేతులన్
హగనన్యాప్తివిభీతులన్ ముపుర వాత్కాపేతులన్ దూతలన్.

506

భాగవతము, స్కంధ 8 పద్య 68, 70.

నరకలోకవరసము

౯౦

శీ. ఎట్లుఁగాఁ గాఁగిన * యిసుపకంబములతోఁ, గట్టినగమగమఁ * గమరువారిఁ
గ్రాఁగిఁ పెడఁదమంతులములఁ బొరఁటివ, పెట్లవఁ బెరపెరఁ * బ్రేలువారిఁ
గండలుత్తిగఁ తెక్కి * గంట్లును గొలుపులఁ, జూఁడినఁ జూఱుచుట * స్రుక్కువారి
గుడియలు వైశాని * గుండెలు కుళ్ళంగ, మోఁడిన మురుముగ్ధములుగువారి

గీ. ముడియకట్టలక్రియఁ గట్టునడినవారి, నోలఁ దలకించుగా వ్రేలుచున్నవారిఁ
జూపి దుర్వర్తనములకుఁ జొరకు మనుమఁ, జిత్రగుప్తుండు బుద్ధులుఁ చెప్పిపుచ్చె.
దశకుమారచరిత్రము, ఆ 3 పద్య 16.

కవిరాజు. ఒక్కనిచేత నిమంత్రితుండై మఱియొక్కనిశ్రాద్ధమునందు మదిన్
సుకృకపోయి భుజించినవిప్రునిఁజూడు భగంబులు చీరెడుఁ బెం
పెక్కిన సాధుడనంబులమర్మము ఁ తెప్పడు దూఱగనాడుఖలున్
దొక్కి భగంబులు ముక్కున నంగము ఁ దూటులు పుచ్చుచునున్న వొగిన్. *

సీ. కొండీనినాలుక ఁ చెండుగాఁ జీతెడు, నల భగంబుల జూడు ఁ మవనివాధ
పూయమాత్రపురీష ఁ పూర్ణగర్వంబున, మునుఁగుచున్నాడెఱోఁముఖత నొంది
జననీజనకగురు ఁ జమల కవజ్జఁజేసిన దుర్మదాంధుండు ఁ వినుము దేవ
తాతథిపితృవహ్ని ఁ భూతపక్షివృక్షాభ్యాగతభృత్యజఁనావళులకు

గీ. నిడక యన్నంబు మును దాన ఁ కుడిచిఁట్టి, పాపకర్మండు పర్వతఁప్రతిమతనుఁడు
నూచినూత్ముచుఁబుడునై ఁ తుత్పిసీడ,నొంది చీముబంకయునానఁచున్నవాఁడు.

గీ. ఒక్కబలిని విప్రుఁ ఁ కొనుగకై, విమమగతిఁ గూడిడినతలఁడు ఁ పిచ్చగుడుచు
యాత్రోత్సవతోనవచ్చిన ఁయతనికన్న, మిడకభుజియించిశ్లేష్మఃబుఁగుడుచునితఁడు

ఉ. ఎంగిలితోడ గోవును మఁకీసురవహ్నుల సంజిఁట్టియా
వెంగలికేలుకుండకెభి ఁ వేమఱుఁ గాల్చెద రట్ల కైరవా
త్తుం గమలాత్తుఁ జుక్కలను ఁ బోలఁగఁ జూచినవారికన్నులం
దింగలమిడ్డవారదె సఁరేశ్వర కర్మఫలంబు దప్పవే.

మ. జనని దండ్రి సహోదరుం జెలియలిన్ జ్ఞాతన్ గురున్ వృద్ధు వి
ప్రుని గోవున్ శిభి నల్కడన్నినయతి ఁ క్రూరాత్ముపాదంబులన్
ఘనతీవ్రాసలత ప్రశ్నోఖలనొగిన్ ఁ గాఢంబుగాఁ గట్టి ప
ట్టినవాఁడుం దొడ్బంటినిప్పకలలో ఁ జిందున్ మహీశల్లభా.

511

సీ. భాగ్యమాంసము పాయఁసము పులగంబును, నాదిగా దేవయోగ్యాన్నమును
దగినసంస్కృతిచేయ ఁ కొగి భుజించినవాని, నవనివైఁ బడవైచి ఁ యంగకంబు
నదె మునిపండ్లఁజీఁకెద రుతకునిభటుల్, దేవతాగమగురుఁవృజాల నింద
సేయ వినినవారి ఁ చెవుల నూములుగాల్చి, యొండొండఁ గూర్కొనుచున్నవారు
గీ. కోర్కలోభాత్ములైరచ్చఁకొట్టుమును సు,తాలయంబును బ్రవయును ఁ గూలఁద్రోచి
యతని తిత్తోల్చెదరు లోభిఁయైననకల, సుకృతవిక్రయు నుజ్జితేదఁకూర్చుడుమధిప

- క. మున్నొకనికిచ్చి యొక్కోడు, గన్నెయ మఱి యిచ్చిఁజ్జి కష్టఁగుశత్రు
చ్చిన్నాంగుండై తేలుచు, నున్నాడదె తొరనది సఁహసార్తిమెయిన్.
- సీ. తెగి మూత్రమర్కగ్గఁగిద్విజులకు నెదురుగా, వాచరించినతుమ్మఁసల్లు కాక
ముఖ నాటఁ బొడుమ రాఁముక్కలఁ బ్రేవులు, గఱవున నాలిని కిగన్నప్రజల
విడిచి తా నొక్కఁడు కడుపుఁ బ్రోచికొనినఖిలునిపండ్లన్నియుఁదూలిచియొడలు
దఱిగి కండలునోరఁ దుఱిగద రదె భీతి, శరణంబుఁ జొచ్చినసరని లంచ
గీ. మర్రితోఁ గొని యొప్పించిఁజ్జియధము, నధికచారుణతరఘటిఁయంత్రపీడ
సలచుచున్న వా రెంతయు కయమునిధటులు, చూచితే పాపఫలములసాంపులధిప
క. ఇల్లదగిని యూచివొనిన, ఒల్లిను లది యిఱియఁగట్టఁబడి కీటకముల్
పెల్లుఁ దెల్లుఁగాకులు, తల్లడపెట్టుఁ నొఱలెఁదరు నోరెండన్.
- తరల. తనువు రెంతయు వ్రసినై నెత్తురు క ధారలై తొరఁగంగ ని
య్యిపమందులబూయవు లెప్పఁనెక్కఁదోరఁగఁ జేలువా
ర్యుచుజకాథ పరాంగవారుఁడమండలీపరిరంభణం
బును దివాసురతంబుచేసిన క భూరిపాపపరాయణుల్.
- క. మనుజేశ్వర విను శ్రాద్ధంబునఁ దమలోఁదారు గలసి క భోజన మొనరిం
చినభూసురు లొండొరుల వేడిఁ లాలలురక్తములను క ద్రావుట కంటే.
- క. చెలులును నతిథియు నిజభృత్యులు చూడఁగ నురుచిగాన్నఁ మొక్కఁడు వడిని
మ్ములఁ గుడిచిననరుఁ డిది ని, ప్పలు మింగిండు వృకవికాయములు పీపు దినన్.
- చ. అనఘ కృతఘ్నుడైనమనుశాధముఁ దొలినత ప్రపంభవే
దనలఁ గరంభవాలుకలఁ తాపములన్ బహుయంత్రపీడనం
బున నసిపత్త్రఖండనఁముద్దుఁయాశనఁ, గాలమాత్రకృం
తనకృతతీవ్రదుఃఖమునఁ కదక్కెడు నిష్కృతివీని కెన్నఁదో.
- చ. వినుము పసిండిమృచ్చిలుట కిచ్చునిఁ జంపుట గల్గదావు శే
వున గురుపత్నిఁ జెందుట ప్రభూతతరాఘములెందు వీనిఁజే
సిననరుడుండుఁ జాట్లుఁ బెనుఁజిచ్చిడి వెక్కునమానవర్షముల్
ఘనముఁ గాల్చు బుట్టుభువిఁ క్రమ్ముఁ గున్మమహాక్షయాంగుండై. 519
- గీ. చచ్చు మఱియును నరకాగ్ని కెచ్చుచుగుడఁ, బుట్టుతయకున్మబాధలఁబొందుమాన
జేఁద్రకల్పంబుతుదికాక కిట్లుతిరుగుచుండు బాతకియైనయాతండు వినుము.
- మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 82, 10౪.

సీ. అన్నవిక్రయులు దేవాధికారులు సురాపానవర్తనులు గోబ్రాహ్మణాంగ
నాహంత లన్యకాంతాపరాయణులు విశ్వాసమాతుకు లనాచారనిరతు
లన్యతవాక్యులు సజ్జనాపవాదులు గురుద్రోహులు పిశునతాన్యతరతులు
స్వాదావాకులు విష్ణుకీర్తనద్యేషులు, కవమామకులు కులశ్రీవిదూరు

ఆ. లంఠుఁగానిసతుల * ననురక్తి బొందిన, ఖలులు బాలవృద్ధాణము లుండ
భుక్తిగొన్నచున్నపులు సేగుడెంతురు, ప్రతిదినంబు నాడు * భవనమునకు.

సీ. కూటపాతుల హీనకులసేవకులు వృషభీపతు లన్యధానాపహరణు
లన్వయచ్యుతులు రక్షణాపనివిముఖులు, చౌర్యవర్తనులుపాపండుమతులు
సుకృతవిక్రయులు భూసురగురుద్యేషులు, శరణాగతావనవిరహితులును
మిత్రానాథులు స్వామిద్రోహు లాక్రితజనవిగర్హులు విశ్రాంతియోగు

గీ. లాదిగాఁ బల్ల పాపాత్ములనుదినంబు, మనుజులొకంబునందుండి * మత్స్యరమున
కన్నిలొనవల నప్పుదానన్యర్థముల, సంఖ్య లేతెంతు రుపగని * సందడులను.
యక్షాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 163-164.

సీ. పాదంబు లిరుచేతఁ * బట్టి గుంజాండు జర్జరితంబుగా వీనిఁజట్టుతార
మెడమెట్టి గోర్లోండి * మెటికిపుచ్చుచు వీని, గ్రుడ్లుచెక్కులకైతూతులుప్రవింపఁ
గడికండలుగవీని * కంతంబు వేయుండు, గరసానఁ బట్టి * ఖడ్గధారఁ
బలుత్రాళ్ల బంధించి * తలక్రిందుగా వ్రేలఁ, గట్టుండు వీని వృక్షంబుకొమ్మ

గీ. అంపమునఁ వీని కంతంబుఁ * ద్రైపివిడుండు, మడమతాఁపులవీనిమర్మములనొప్పు
డెట్టఁగా నగ్ని గాఁగినయినుపయిసుకఁ, గులికిపోయిండువీనిముక్కుననుజెవుల.

గీ. పరకళత్రంబుకుచకుంభపాలియందు, నఖముఁ దివిచిన పాపాత్ములనఖమునంతు
నెట్టఁగా నగ్నిగావిన * యినుపనూదు, లుగ్రదృష్టిని జొన్నుఁ డత్యాగ్రహమున.
కాశిఖండము, ఆ 3 ప 152, 153.

క. ఎడతెగక ముజ్జగంబుల, కడపల నయ్యాన్యధానిశు * గదలక నిలుచుం
గడుఘోరములుగ పరకము, లడరంగా నంతరాళ * మందుల నధిపా.

క. పరపుత్రకళత్రంబులఁ, బరికింపక యపహసించు * పాపాత్ముఁడు దు
ష్కరపాశబద్ధుఁడై యను, పురుషులచే నధికబాధఁ * బొందుచు నుండున్.

క. పరకాంత నెవ్వఁడేనిం, బురుషుండుండఁగ నెఱుఁగి * పొందిన యయకిం
కరు లతనిఁ బట్టి వడిఁ ద, త్రణమునఁ బడ వైతు రంధతామిప్రమునన్.

227

సీ. తల్లిదండ్రులకును * ధరణీమరులకును, సహితంబు సేసిన * యట్టివాఁడు
కాలన్యాత్రం బను * కడుఁదీవనరకంబునందును నందఁడ * యయలయోజన్

- సాయతపాత్రాదుఁలందుల మూర్ఖుఁడా;నిఁదఁ గ్రిందను వహ్నిఁ * మిగుల మంద
నత్యంతకుత్పిపాఁసాదులజేతను, బాధితం డగుచుండుఁ * బాయ కెపుడుఁ
- అ. జరుపు తెట్టుచున్నఁ * బడియున్న నిల్చినఁ, గదల కున్నఁ జాల * నొడిఁగియున్న
బాధఁబొందుచుండుఁ * బకురోమములతెక్క, పరుస నపరిమేయ * వత్సరములు.
- క. దండింపఁ దగనివారల, దండించిన విప్రవరుల * తనువులు ముట్టం
దండించిన దుర్మతులం, దండింతురు కాలనూత్ర * నరకములందున్. 528
- అ. మఱియు నట్టినుష్ట * మానవుఁ గింకరుల్, విజిచి వెఱుకుఁగోల * విజిచినట్లు
బాధపెట్టుచుండఁ * బడి మూర్ఖుఁ జెందుచు, మొఱలుకెట్టుచుండు * భూపవగ్ధ.
- క. తనకలిమి వెక్కిరించు, దనబాంధవవరులఁ గూడి * తగఁ గుడువక తా
నును వాయసులు భక్షిం,చినమాడ్కిండిన్న వాని * శిశ్రుమె యచటన్.
- క. క్రిందిభోజన మనియొడి నర,కమునం బడి క్రిములెఱుఁడు * గాఁ గుడుచుచు దాఁ
గిమి యగుచు లతుపరిమా,ణముఁ గలక్రిమికుండమందు * నాటుకయుండున్.
- అ. సర్వజంతుజాల * సంగమ మొందెడు, వానిఁ బట్టి కట్టి * వచ్చిదండ్రు
కములు గలుగునట్టి * ఘనతరకాల్మలీ, తరువులందు జేర్చి * దంతు కెపుడు.
- అ. పార్థివేంద్ర నరుడు * పావండడర్శనుఁ, డగుచు ధగ్మమార్గ * మడఁచెనేని
వాడు నకరమందు * వైతరణీనది, నుడుగ కెపుడుఁ బొరలి * పడుచు నుండు.
- క. కునకములఁ బెంచి యెవ్వం, డనయంబును వేఱు సలిపి * యాత్మార్థముగా
వనమృగములఁ జంపునో యా,మనుజాధము నస్త్రములను * మర్దించు రొగిన్.
- అ. ద్రవ్యలోభమునను * దంభార్థ మై పశు,తైలను జంపి జన్న * ములను జేయు
వానిఁ బట్టి యముచి * వారలు గోయుచు;నుందు కెపుడు మిగుల * సందడిలుచు.
- సీ. లంచంబుఁగొనిసాక్షి * వందించి యన్వతంబు, వలికెడు పాపాత్ముఁ * బట్టి కట్టి
యంత మానక వీచి * యమనరకమునందు, శతయోజనోన్నత * కైలశిఖర
మునఁ బలక్రిందుగా * నునిచి యధోముఖంబుగఁ బడద్రొల్పిన * బొబ్బలిడుచుఁ
గల్గోమములదీసి * కమలాకరమువోలెఁ, జటులమై యున్న పా * పాణిధందు
గీ. వడినయఁలన జేహంబు * పగిలి పెక్కు, తునుక లై పాసియదిగూడి * తొనుచునుండ
నుండి యాకులతనుబొంధుఁ * చుండుఁగాని, చావు తేవండునా దుష్ట * జంతువునకు.
- అ. సోమయాజిభార్యఁ * కామించి పొందిన, వానిఁ గపటపుద్య * పానసోమ
పాన మనుదినంబుఁ * భానంబు సేయు వృత్తుత్త * ర్థములను బట్టి * సంభ్రమమున.
- అ. తొమ్ముఁ బ్రొక్కి మోము * తిమ్మకట్టఁగ మోది, యనలముఖమునందు * వన్ని పల్ల
ముగను గాఁచి వక్త్ర * మున నిండఁగా నుప్పు, నీరు వోతు లేచి * నిష్ఠరముగ.

అ. ఎవయ దొడ్డిలోన * నిండ్లలో నైనను, బగుపతంగహరిణఃపంక్తి నెఱ్ఱఁ
బట్టి హింస నేయు * పాపాత్మ్య వివచనాన్ని, ధూచుకొలు ద్రొబ్బును నృపాల.
క. తనయింటికివచ్చినవను, జాని నతిథిం గ్రోధదృష్టి * జూచినవానిం
గనుఁగవల వజ్రదండ్రిలఁ, దనరినయాకంక గృధ్రతతి భక్షించున్. 541

మ. ధనవంతుం డగుమానవుండు గడఁకన్ * ధర్మోపకారంబులన్
భునతం జేయక యుండెనేని యమలోకంబందు నూచీముఖం
బనువాదుగ్గతిఁ బట్టి త్రోచి యిది గాఁగై యున్న భూతం బటం
చును బాశంబులఁ బట్టి కట్టి వడితో * నొప్పింతు రత్యుగ్రు లై.

అ. నరవరణ్య యిట్టి * నరకముల్ యమలోక, మందుఁ గలవు మఱి సహస్రసంఖ్య
లందు శమనమాత * లనిశంబు పాధింతు, రవని ధర్మహూయలై నరరుల.

భాగవతమీ, స్కం. 5 చద్య 188-160.

సీ. బలుఁబంపములదేహఃపాములు ద్రెవ్వఁగోసి యూ, నరక ద్రవంబులఁ * జదియఁద్రోచి
పటుమకారములచేఁ * బర మొండెములుచేసి, తలగాన రా నేలఁ * ద్రవియఁ పాఁతి
వాడికొట్టుల పాటులైచి మేడెములోనఁ బులలముందఱఁగట్టి * పారలద్రోచి
క్రొవ్వాడి యిసుపముఁక్కులకాకములజేతఁ, బొడిపించియొచ్చులు * మెడలఁబెట్టి

గీ. నేలఁగట్టి దంచనముల * నేసి రప్త, తైలకుండెములఁ ద్రోచి * దారుణాస్త్ర
శస్త్రనిహతుల నొంపించి * జంతుతతుల, బాధనేయును గాలుని * భటచయంబు.

విష్ణుపురాణము, ఆ రి ప శిశిరి.

సీ. ఉక్కుశోఱలకుక్కులొక్కింతమర్మముల్, వట్టితియఁగఁజూఱల్ * బెట్టువారి
గొప్పరిష్టలయేటఁ * గూల్చి పోనీయక, పొదివి యమ్ముల నేఱిఁ * బారలువారి
నెత్తురుచీమునిం * డినకూపముల వ్రాలి, పురుగు లంగముఁ దొల్వఁ * బొగులువారి
గత్తులఁగోసిక * కాయముల్ జ్వరవా, హిసులముంపఁగబెట్టు * పనవువారి

గీ. బిట్టుగాలివపెనములఁ * బెట్టి వేచ, మిట్టిపడి యటై మూర్ఖిల్లు * నట్టివారిఁ
దప్తతైలకటాహపా * తమున శోక, తత్తులగువారిఁ జూచె * నద్దశముఖుండు.

సీ. పక్షపాతులుఁ గూట * పాతులు నన్నతోక్తి, పులు రారవబాధ * పడెడువిధము
కులహంతలును భూణ * గోఘ్నులుచ్చాస్పద, రోధకంబునఁ బడి * తోజువిధము
బ్రహ్మహంతయు సురా * పాని స్వర్గ స్థేయి, నూకరంబునఁ బడి * గ్రుమ్మవిధము
స్వగురుతల్పగుడును * స్వస్య గామిస్వహంత, తప్తకుంభికఁ బడి * తలఁకువిధము

గీ. కూఁతునుం గోడలిని బట్టు * కొన్న చెడుగు, లురుమహా * వ్యులవ్రాలిబిట్టాజులువిధము
దగనిచ్చుగువలఁ గవయ * పాతకులులవన, యాతనలఁ గూల * నుదయదేవతాజు

సీ. భృతికి వేదంబు నెఁ న్పడినూబవేదనింపకుండు విమోహపాపంబులకుఁ గనుట
 సతిఘట వృద్ధుల * నరయ కన్నముఁ దిన్న, పాపకన్యకుండు కృమిఁభక్షి యగుటఁ
 గ్రతువు నేనుగనానఁతన నసద్దాసీ, యగునాఁ డధోఁముఖియై యొలుటఁ
 బ్రాహ్మణుండయ్యై బేరము లాడుదుర్జాతి, యంభకూపంబునఁనవకుఁ డగుటఁ
 గీ. బర్హగమియు గృహదాహి * బంధుకోఢివైతరణిఁ గూలికాలుట * వనమునటికి
 వైవినదురాత్ముఁడనిపత్తి * వనిదోరఁగుటఁజూచినదశకంధకుండుదలఁలూఁచిమఱియు.

ఉ త్తరరామాయణము, ఆ రి ప 421, 22, 23.

ఉ. ఒక్కెడ బెమ్మలుల్ గవియ * నొక్కెడ సింగములున్ బరింపఁగా

నొక్కెడ నేనుగుల్ దఱుమ * నొక్కెడ భీకరనూకరాలివై

ద్రొక్కుకురూఁగ నంతఁ దమఁదోసము తమ్మునె ముంచెనంచు నే

దిక్కునులేక యేడ్చెదరు * దీనత నచ్చటఁ బాపవర్తనుల్

మ. ఒకచో నిష్ఫలకుప్ప లొక్కతటి ముండ్లొక్కొక్కచో ధూమ మొ

క్కొకచక్కెన్ని బిడాంభకాగపటలం * బొక్కొక్కచో వైవలం

బొకవంకన్ వడగండ్లవానలొకచో * నుష్టాంబు లొక్కొక్కచో

నొకచో ఘోరసమీరముల్ దఱుచుగా * నుడుకున్ దనీయస్థలిన్.

సీ. సారమేయాలూక * జంబుకశబ్దంబు, లొక్కొక్కచోటుల * నుప్పతిల్ల

గంట తాంగారక * కరకాదివర్షంబు, లొక్కొక్కవంకల * నుప్పతిల్ల

సంతప్తకర్ణమఁవైతత్రావంబు, లొక్కొక్కత్రోవల * నుప్పతిల్ల

వాతశీతాతపఁవహ్ని సమూహంబు, లొక్కొక్కదిక్కుల * నుప్పతిల్ల

గీ. నొక్కచక్కెనిఁ జీకటు * లొక్కత్రోవఁ, జటులవృశ్చికపన్నగ * సముదయమ్ము

లొక్కతటి నాచు పెంచులు * నుప్పతిల్లఁ, బాపవర్తను లరిగడి * పద్ధతులను

ఉ. కొందఱ ముక్కుగుట్టచును * కొందఱఁ జేతుల నూలువోసియున్

కొందఱఁ గంతపాళములఁ * కొందఱ నుగ్రిగదాకాహతిన్

కొందఱ ముష్టిఘట్టనలఁ * కొందఱకూలములందుఁ గ్రుచ్చుచున్

కొందలమందఁజేయుచును * క్రూరులు కాలనిమాత లచ్చటన్.

551

శేషధర్మము, ఆ రి.

సీ. పరసతివై దృష్టి * పఱవినఁకన్నుల, నెట్టిఁగ్రాఁగినయట్టి * యిసుముఁ బోయుఁ

డితరాంగనలంబుండ * కేగినపదముల, నాటుండు కొవ్వాడి * చారసములు

మొనసి యొండులసొమ్ము * మ్రుచ్చిలుచేతులఁ, జొనుపుండు మాచులు * చునిసినిలిపి

య్యకొందలఁకన్ను * లానినయ్యారమున, నెత్తుండు కరఁగిన * యిసుపముద్దఁ

- గీ. కేరి కొండెంబు నొరులకుఁ ♦ జెప్పినట్టి, జిహ్వాఁ గత్తుల నింతింత ♦ చీటి విడుఁడు
మించి యన్యాయవిత్తమాఁర్జించినట్టి, కుటిలదేహంబు అంపానఁ ♦ గోయుఁ డిపుడు.
- గీ. ఇతరకాంతలఁ దనతోడ ♦ నిచ్చగించి, యుపనిసురతంబు సలుపం ♦ నొడ్డుకొన్న
యల్లవోటులఁ గ్రాఁగిన ♦ యట్టిలోహ, పాత్ర) నెత్తుఁడుకడుఁగ్రాఁగి ♦ భస్మముగను
- ఉ. పట్టుఁడు కారులం దవుడ ♦ పండులు డుల్లఁగవ్రేసి సంపెటన్
గొట్టుఁడు కర్షటం బవియ ♦ గ్రుడ్దులద్రోబ్బుఁడు బిల్లఁగోలన్
గుట్టుఁడు గొంతు గోలముకు ♦ గోశ్యను మొత్తుఁడు తప్తలోహముల్
చట్టనఁ జీటి పాట్టుడి ♦ చర్మముఁ పీయుఁడు తిత్తిదోపుఁడున్.
- 554
- శృంగారమల్లాణనాత్ర, ఆ గీ.

పు ణ్య లో క ము

- క. ఈలోకమునకు మీఁదై, చాలఁగ వెలుఁగొందు చుండు ♦ స్వస్థ్లోకము నా
నాలంకారయుతము ది, వ్యాలోకము దేవయాన ♦ మది మునిసాధా!
- 555
- చ. అమలతపోనివాసులు మ ♦ హాధ్వరశీలయ సత్వసంఘులు
త్తములు జితేంద్రియుల్ సములు ♦ దానపరుల్ రణశూరు లందు హ
ర్షమున వసెంత గచ్చరలు ♦ సాధ్యులు దేవమునుల్ మరుద్వసు
ప్రముఖులు వేణువేణ తగు ♦ పట్టుల నుండుదు రంద యిమ్ములన్.
- 556
- భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 129, 130.
- నీ. తల్లిదండ్రులకు ని ♦ ద్దపుభక్తివణిల్ల, శుక్రావచేసిన ♦ శుద్ధగుతులు
పతులకునిర్వాణజుపరమతాత్పర్యతఁ, బరిచర్యసలిపిన ♦ పద్మముఖులు
సజ్జనావళికి ని ♦ హ్మగణంబున నుప, కారమొనర్చిన ♦ ధీరగుణులు
దటిదప్పకుండ సు ♦ ధ్యానపహోమతం, త్రంబులు నెఱవిన ♦ ధర్మవిధులు
- గీ. బ్రహ్మరతులు తపస్సులు ♦ భవ్యతీర్థ, నేవకులునుసద్వృత్తులుని ♦ స్పృహలుమొదలు
గాఁగనొప్పెడు తత్పూజ్యోకర్తృపరులు, వీరె చూడుఁడు శుఖమున్న ♦ వార లిందు.
- క. నుతిచేసి యిచ్చఁగనములు, ఓతిసురులకు నొసఁగినట్టి ♦ శిష్టులునుండీ !
యతులహిరణ్మయహర్మ్యశిథిలగుచుఁ జరించువారు ♦ చిరశుభలీలన్ !
- 558
- గీ. ఉభయముఖు లగుగోవుల ♦ నొండెనొండె, గపిలగుభేనువులఁ బుణ్య ♦ కాలతిగుల
దానమొనరించినట్టి సు ♦ త్యత్రజ్ఞు, లీమహాన్త శీతంబుల ♦ నెనఁగువారు.
- 559

కాశిఖండము, ఆ 2 ప 11-12.

మ. జనులకుఁ గీడు రోయక ముజుసము ఘృగతిఁ జరించును

జ్వలగురుపూజనంబులును * సత్యహితోష్టులు దీనహామణి

బును నతిథిప్రియత్వమును * భూరిదయార్ద్రతయుం నలటివా

రనిమిషలోకగాము లనియోత్మ నెలుంగుము మేనకాత్మబా.

564

భాగవము, ఆము ఆ 2, 5, ౬ 63, 64, 219.

సీ. తుమఁ గ్రోధ మకృతసంకల్పతఁ గామంబు, చిరనిద్ర సత్త్వసంశేషముఁ

గాఢధైర్యమున రాఁజ్యేషములు భయమప్రమాదమున మోఁగాంబు ప్రభును

వినివర్తనాభ్యాసమున రోగములు నుపద్రవములు హితము మితంబుఁ గాల

యోజితంబును నగుభోజనంబున జీవ, సందర్శనమున నిత్యాన హభిల

గీ. విషయములు సంపదసతావేక్షణమున, నిత్యసంతోషమున లోభఙ్గిరతి కృపన

ధర్మ ముచితకృతావేషఙ్గర్మచువులఁ, ద్రోవసేర్పుట ముక్తికిఁ ద్రోవ యధిశ.

కాంతి. ఆ 5 పద్య 370.

సీ. కావున ముక్తికిఁ గారణం బగుచాని, సేర్పడఁ జెప్పెద * నెఱిగిరినుము

గానంబు శమమును * దమమును బ్రహ్మచర్యంబును వ్రతపఠిక్షణంబు

దయయును బరధన * వారవర్జనమును, నియమయమేంద్రియనిద్రామలు

జననీజనకగురుజనపూజలును దేవ,తాతిథిపితృదేవతార్చనములు

గీ. సత్యమును శౌచమును శుభసంవిధాన, నిశ్చయమునైర్యమునుక్రొంగునిగనము

గలిమి పుణ్యవృత్తం బిది * గలుగునరుడు, మొనయుపీనినారతగగొనిమోక్షమునకు

ఆశ్వ. ఆ 1 పద్య 192.

మ. గురుదేవర్షిపితృప్రపూజనము సద్దోష్ఠిప్రియత్వంబు సం

స్థిరసత్వోక్తి సమస్తభూతదయ మై * త్రీసామసాంత్యముల్

పరలోకాభ్యుదయక్రియారతి శ్రుతి * ప్రామాణ్యసందర్శనం

బరయన్ స్వర్గముఁ బొసిపుట్టినను * పృశ్నేశీసంజ్ఞత్సృపా.

567

మాగ్నంజేయపురాణము, ఆ 2 ప 121.

సీ. తనశక్తికొలఁది సంత్కృత్యముల్ ఫలవాంఛ, నూనికృష్ణావృణంశతి సలుపుట

ప్రతిషిద్ధకర్మంబు * సహించుటకు విష్ణుభక్తివైఁ గ్రమమునఁ * బాదుకొనుట

తద్భక్తిలభ్యుత్పత్తుల సంసర్గంబు, దుష్టను లున్నట్టి * త్రోవఁ జగవి

విష్ణుసన్నిధి కశోవిభావ్యతవిధి దివ్యక్షేత్రతీర్థయా * త్రాచరణము

గీ. బ్రహ్మచర్యంబుఁ దపము వై * గాంగుదాము, వలయు వై మంతమునుగోరువానికల్ల

వీరిలోపలఁ గొన్ని గాఁబింపఁ నిది, వృధఁజగవు చేర్చుఁ గ్రమమునవిష్ణుదమము

కాపుకోడలుము, ఆ 2 పద్య 107.

సీ. యజ్ఞాదినిత్యకర్తాచారవిధియును, దానంబు సత్యంబు ♦ దమము శమము
దేవతాభజనంబు ♦ తీర్థజలస్నాన, మాతృశుద్ధియు నింద్రియములగెలుచు
టసృతంబు విడుచుట ♦ హర్షంబు నొందుట, చేరి సజ్జననింద ♦ జేయవంట
గోవిప్రభక్తిసంతభావితండగుచుంటు, సర్వసమత్వంబు ♦ జరుపుచుంటు
గీ.తఱచుగనువేడ్కలొదవను ♦ కృత్యంబులువినుట, క్రోధభయములఁగంగఁగుది యుఁదిగుచు
టప్రయాససంప్రాప్తవ్యంబునుకొనుట, కణకతోవిను గుజ్ఞాన ♦ కారణములురీతి

మత్స్యపురాణము, ఆ 1 ప 152.

సీ. అత్యాహితాక్రాంతుఁ ♦ డభయంబు వేడినఁ, గరుజార్ద్రాచిత్తుఁడై ♦ కాచినదియు
సత్యంతదూరప్రయాణభిన్నుండైన, పథికునాయాసంబు ♦ వాపినదియు
మునుపు జీర్ణత్వమందినదేవభూదేవ, నిలయము ల్మృగుడంగ ♦ నిలిపినదియు
బలిమిచే గలిమికై ♦ బంసీధవత్కాంది, శీవనకు విమక్తి ♦ జేసినదియుఁ

గీ. దస్కరాదులచేత విఘ్నస్తమైన, దీనునిధనంబు మగుడ సాధించి తెచ్చి
యిచ్చినదియును మొదలుగా ♦ నెన్నఁదగిన, సుకృతములువిశ్రుతంబులు ♦ సుందరాంగి

క. సత్యంబగు నప్రియము న, సత్యంబగు ప్రియముఁ బలుకఁ ♦ జనదని విబుధుల్
సత్యంబు ప్రియముఁ బలుకుట, యత్యంతవిశేషధర్మ ♦ మందును తన్వీ. 570

ఆ. సాధురక్షణంబు ♦ సమదర్శనంబును, సర్వభూతశాతఃసదయవృత్తి
వితరణంబు ననఁగ ♦ వివిధపుణ్యంబుల, నుత్తమోత్తమంబు ♦ లుత్పలాక్షి. 571

సీమంతినికళ్యాణము, ఆ 2.

క. కృతయుగమున జ్ఞానముసంతతపములు క్రేతయందు ♦ ద్వాపరవేళన్
గ్రతువులు గలిసి జుర్రాణ, శ్రుతిపతనము లిహపరైకఃసుఖము లొసంగున్. 572

శేషధర్మము, ఆ 8.

పా ప కార్యములు

గీ. కట్లు దాపుట గురుపత్ని ♦ సవయుటయును, విప్రజంతుట బ్రహ్మస్వ ♦ విషయమైన
ముచ్చిలుటయును నివి గలఁ ప్రారజనులఁ, బ్రీతిబొందుటయును మహాపాతకములు

సీ. అనిత్యమదయాస్తమయకాలములనిద్రఁ, బొందుటయును బాత్రాభూతుఁడింటి
కరుగుడొంచినబూజ ♦ యాచరింపమియును, బరదారగమనంబు ♦ గురుల కెదురు
సేతయు గ్రామంబు ♦ సెఱచుటయును వేద, విక్రయంబును రసవిక్రయంబు
భృత్యుఁ బ్రోవమును నఁసతోష్ఠపచారంబు, గహనదాహమునన్యః ♦ ర్మకృత్యముఁ

గీ. చనదుకర్మంబు విడుచుటయును వృథాపశుప్రహరణంబు మేదిని ♦ సురులకభిమి
గొనుటయును శరణార్థి యజ్ఞానమి విప్రవధయ్యుఁబాపంబులందురు ♦ బుధజనములు
భాగతము, శాంతి. ఆ 1 పద్య 168, 293.

చ. పరుసనిబల్కులం బరల ♦ బల్కుట మర్మమునాటనాడుటల్
సరులకు నెగ్గునేత కృపణత్వ మకౌచము దేవమామణం
బొరులధనంబుగొంట కృపణిందమి యల్గు కృతఘ్న భావమీ
నిరయముఁ బాసిపోయి ధనశీలిం బ్రభవించిగవారిచిహ్నముల్. 575
మార్గంజేయపురాణము, ఆ 2 ప 120.

ఆ. అన్యదేవసేవ ♦ యన్యకాంతాసక్తి, పరధనాపహృతియు ♦ బ్రాణిహింస
నలి నభక్ష్యభక్షణమున గమ్యాగమనములు నరుల కివియు ♦ నరకగతులు. 576
సీ. అవియు నెట్లెంటేని ♦ యఖిలేశు హరిఁబూజ, సేయక యెరుఁబూజ ♦ సేయుటయును
దనభార్యయుండంగ ♦ మనమున నొరకాంతఁ, గోరుటయును లోభగుణము గదిరి
లలిం బ్రతిగ్రహములు ♦ పలుమాఱుఁ గొనుటయు, నవనిలోఁబరధనా ♦ హరణమయ్యె
గృతుకర్మములఁ గాక ♦ కణఁగి యేజీవికి, నెగ్గుసేయుట ప్రాణహింస యయ్యె
ఆ. నుల్లిదెలిపిండి ♦ ముల్లంగియును నేతి, బీట మునగకాయ ♦ బిల్వఫలము
వఱులుతుంచి తెల్లవంకాయ మధుమాంసములు నభక్ష్యకములు ♦ ముదిత వినుము.
పద్యపురాణము, ఆ 11 ప 34-35

సీ. బహిష్కర్తవ్యజానక ♦ ల్పపుఁబాచితంబిడి, పసిఁడికై తావాని ♦ బంతిఁ గుడిచి
కలసి వణిక్పరోధలతోడఁ బుణ్యాహ,ముల బియ్యములమనై ♦ మొత్తులాడి
శరవిగ్రహజపఁన్నాదికములెల్ల, దొరలవాకిండ్లకే ♦ దొద్దయిచ్చి
పచ్చిత్తితోల్పిత్తి ♦ చు చ్చాలమెట్లంది, కొనఁ దాన యూరెల్లఁ ♦ గుత్తవట్టి
గీ. దర్శిపోటులఁ దినిలేని ♦ తఱులమైత్రి, నంటి పితృ శేషము భుజించి ♦ యదియు నెడల
నక్కవాడలనరక్షాల్లు ♦ మెక్కి మీఁద, వీనిశేఖరమొకతుల ♦ ర్విజ్యముకొని. 578
ఆముక్తమాల్యద, ఆ 7 ప 5.

గీ. విహితధర్మంబుసేయక ♦ విడుచుటయును, మానక విహితధర్మంబుఁబూనుటయును
ననఁగ రెండు నధర్మంబు ♦ లరసిచూడ, నవియె పాతకకర్మంబు ♦ లరసిచూడ. 579

గీ. బ్రాహ్మణులహింసయునుమరాఁపానరతియు, స్వర్ణగౌర్యంబుగురుదార ♦ సంగమంబు
తత్సమానమునుబ్రశఁస్తంబులై న, యైశుమనునోగ్రదురితంబు ♦ లనఁగబరఁగు.

ఉ. ద్యూతము కైతఁకంబు పరదూషణముం గటుభాషణంబు ని
క్షేతుపరాపకారమును ♦ నీర్వ్యయనూయయు మాచకత్వమున్

భూతదయానిహితాయః * బుద్ధ్యామృతాదనునాస్తికత్వమున్
బాతకమాలముల్ వికచపంకజపత్రవికాళలలోచనా.

581

క. పరవనితాజనితాశయః, బరకాంచనవంచనంబు * పరికించినచోఁ
బరమోత్తరపాతకములు, పరిపూర్ణతాంకనిభవిభాసురవదనా.

582

నీ. తలిదండు) అధికవాంఛకవికారముల నొచ్చిన ననాదరమును * జేయుటయును
నాచార్యునొద్ద విద్యాభ్యాస మొనరించి, మించి యాయన ధిక్కరించుటయును
దనునేలినట్టిహృదయ మంత్రము విధే, గించి వంచనముగాఁగించుటయును
ననిమిత్తము నుత్తమాచారవతియైన, సతిఁ బరిత్యాగంబు * సలుపుటయును

గీ. దగవులందునఁ బక్షిపాఠంబు కలిమి, కలిమి నేతల నిదలేని * గడుసుందనము
మాటసాక్షిత్వమునైన * క్రూరవృత్తి, తరళలోచన యధికపాఠకము లండు).

గీ. అతిథి నాఁకిటనలసి మఁధ్యాహ్న వేళ, మందుఁ దనయింటి కేతేర * నన్న మిడక
యాదరింపక పరులంబు * లాడినట్టి, క్లిష్ట మశేషపాతకాగ్రేసరంబు. 584

గీ. విప్రనిందయు గుసనింద * వేదనింద, యనఘసాధ్యవినిందయు * నాదిగాఁగఁ
గలవు కలవాణి మనుజులోకంబునందు, నెన్నఁగారాని దురితంబులెన్నియైన. 585
సీమంతినిక శ్యామము, ఆ 2.

పుణ్యాత్మలు

నీ. ఇట్లు మాతలి యమఁరేంద్రుని నడిగిన, ధర్మాధికామముల్ * ధర్మచరిత
వర్తనఁ జెల్లించువాఁ వామాక్షులు, సోరఁగాఁ దగురూప * గుణసమృద్ధి
గణియు వర్జిత * కాము లయ్యెడువారు, విద్యాధనైశ్వర్య * విషయగర్వ

విగహితు లగునారు * విజితేంద్రియులు నిజ, దారత్వపులుఁ దపోభగము గాఢ
గీ. తత్పతఁ గూర్చునులు సుత్యవ్రతులును, బరమకౌములు బహుకార్యపరతలేని
గాఢభగ్గులు సన్నాధిపఁగోవిదులును, దశకు నభివంద్య లగుటయఁతండునెన్నె
భారతము, ఆను ఆ 3 పద్య 328.

నీ. సత్త్వ మేమియులేని * జగతీసురార్థకుఁ, జేవట్టియుపనితుఁ * జేసినతండు
భగవీనుఁడైన యు * త్తమవంశసంభవుఁ, జీరకృపామతిఁ జెండ్లిఁజేసినతండు
వృత్తిసూక్ష్మంజ్ఞఁ * నిప్రహర్యకు సత్, జ్యేష్ఠులంబు దానంబు * జేసినతండు
తీర్థంబుల సేగు * దీనమానవులకు, నేమైన సులభం * విచ్చినతండు

గీ. చంపదెచ్చిన ప్రాణిఁ బ్రసన్నబుద్ధిఁ, జంపమండల సందతు * సరివినతండు
సక్రూరుని ప్రేమలు * సుమనలంబు, మనమిత్రులై సేపునఁబుకలు రాఁడు

- సీ. సాగ్యసంఘం దివ్యుల్ ధీరజులను వేడిన, నభయదానం విచ్చు ధీమతీవారు
 భుగ్మకాలమున గోగణమున కుదకంబు, చేరిపోయించిన ధీమతీవారు
 దేవనంద్యములు భూదేవనంద్యములు, జీర్ణరస్య ముడిపిన ధీమతీవారు
 తల్లిదండ్రుల నిరంతరము జరావేళ, నరసిపోయించిన ధీమతీవారు
- గీ. సృష్టికడనుండి యార్జుననిహంబు, శాంతమును నొందజేసిన సదయహృదయు
 లంబురుహమిహేపుత్రుని యాశ్రయింపు, స్వప్నమున నైన గనుగొంటు సందియంబు.
- క. గోడుగులును బాదరక్షలు, జడపాత్రలు వేసవులను సద్విజితతికిన్
 గడుపుక్తి దాన మొసంగిన, బుడమిజనుల్ రారు నీదుఃపురమున కనఘా.
- క. అనలమఖంబున బలితో, జనినవఘావణులు సర్వ సంగత్యాగం
 బోసరించిన సంఘములును, గన రెన్నడు నీపురంబున గంగాప్రసూతా. 589
- సీ. ప్రజనైకతతోన వంశస్థులము శీతలముగా, గట్టించి యుదకంబు వెట్టితడడు
 పులికిలోబడి చలింపుచున్న చోట దెబ్బబులిదోలి ధీమతీవారు
 దుర్బిక్షవేళలంబున బట్టె దన్నంబు, గృహబెట్టి యతిధి రక్షించుతడడు
 కుంతితలైవో గురుబుద్ధిమైకొని, ధృతివిచారంబు హత్తించినతడడు
- గీ. నన్నిభయమైనతటి నాలయంబు సాచ్చి, ద్రవ్యములతోడఁ బ్రాణులదహనమునకు
 జిక్కుకుండఁగఁ దెచ్చిన చిరయశుండు, చూడఁడెన్నండునిమేము నార్యపుత్ర
- సీ. పసులకై కుంబపోయి పరులశత్రుములచే, ననిలోన సమనిన యట్టివాడు
 పరులదోచఁగనడ్డ పడిదురాత్ముల బిట్టు, దెలిసింది వారిచేఁ దెగినవాడు
 ద్విజులబాధింపంగ వెఱవకుండనివారి, బందికారులచేతఁ బడినవాడు
 చెఱుబట్టుకొనిపోన నుతికి భూప్రజఁగాచి, విపులచేఁ గడసిన విపులయశుండు
- గీ. దశమునిజిగినచోటను ధవునిపిలుచు, నిలిచి శత్రుల కెదురేగిన సృష్టి మెచ్చ
 బోరి రణవీధిఁ దునిసిన పుణ్యయుతుండు, దినకరాత్మజ నీపురంబునకు రాఁడు
- కా. ఆచంద్రాగ్రముగా మహాకృతులు నెఱయ్యుంబారఁగానంది యీ
 ట్నాచక్రంబున నిత్యకీర్తుల బ్రశంసంబుదాతల్ కథా
 ప్రాచుర్యస్థితి శంకరాచ్యుతకథాధంగుల్ పృబంధంబులన్
 వాచాపౌగంధి నొనర్చు సత్కవులు నిస్వర్ణింతు రెక్కాలమున్. 592
- సీ. కలకాలమును బరాంగనల జలైంద్రఁగా, నాత్మలో భావించు నార్యహితులు
 పరులయర్థములు స్వప్నంబులొనెను, నరులుగా నొల్లని యమలమతులు
 మఱచితప్పియును భగ్మంబునందు వోలెను, యన్యతలు లాడనిభుగనివేకు
 లభించుచుండును సద్విజయమును పొందుచుండును యనమమకృతు

గీ. లాశ్రితుల బలమగుగ్ధంబునతిథిఁనులు, నరసి సంగతు యొనరించు * నమమహాను

లాత్మశుద్ధిఁ దనియ్య మహానుభావులర్కనందన నీపురి * కరుగుదేరు. 593

కవిరాజు పనసలు నిమ్మలు మాదిఫలంబులు * బొటలముల్ వకుళంబులు గాం

చనములు నారి కెళంబులు నీడలు * జంపకముల్ సురపాన్నలు జం

దనములు గాల రసాల తమాల కదంబ సురంగము లందముగా

వనములు వెట్టిసభన్యులు నీదునివాసముఁ గన్గొన రర్కసుతా. 594

సీ. నైవేద్యములులేని * దైవంబులకు నుపహారముల్ గల్పించు * నశఁ డొకండు

పగవారిరాజ్యంబుపై దండుచన్నహో, భూమిఁ గారింపని * పుణ్యుఁ డొకఁడు

వ్యాధిచేఁ బలించు*వారి కావధ మిచ్చి, యారాట ముడిపిన * యతఁ డొకండు

గోగణంబులలోన * గోవు నొక్కటిసేర్చి, జన్నె చేసినధర్మకాలి యొకఁడు

గీ. గ్రహణసంక్రాంతిముఖముఖ్యకాలములను, పితరులకుఁబూజగావించు*నతఁడొకండు

కన్న సామ్యిందమనియిచ్చు * ఘనుఁ డొకండు, కనఁడు నీవేలుపట్టణంబినతనూజ

సీ. చెలమసీరున నదీ*జలములందైన స్నానంబు మాఘమునం దొ*నర్చినతఁడు

సంతతంబును విశే*వము పదార్థమునిజా, చార్మ్యసదృశమునకు * జరిపినతఁడు

స్థితిఁ దప్పి యరుగుదెంచి*నభూవిభునిఁదొంటి, స్థితి దృఢంబుగఁబ్రతి*స్థించినతఁడు

కాశి గయా ప్రయా*గల ముఖ్యచగునట్టి, మహిమ సుంకంబులు * మానినతఁడు

గీ. నమరనాకరేయి తగినప్రాయత్న మలర, నిజగృహంబున ధారుణీ*నిర్దరునకు

శయన మర్పించినటునంటి * సజ్జనుండు, చూడఁ డెన్నండు నీమోము*సూర్యపుత్ర

క. చెఱువులు గట్టినపుణ్యులు, దఱుపక ధాన్యములమ్ము * ధన్యులు పౌజలన్

చెఱవిడిపించి*నుకృతులు, నెఱి నర్కతనూజ రారు * నీపురమునకున్. 597

మత్త. తాళవృంతములాతపత్రవి*తానముల్ ధ్వజచామరాం

దోళికల్ రథదర్పణంబులు * తూర్యతల్పచయంబు హె

గ్గాలియల్ బహువస్త్త్రభూషణ * గంధముల్ హరికర్పణం

బోలిచేసినవారు నిగ్గన * వొల్లకుండుదు రర్కజా. 598

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2.

క. ధగ్గుంబు సేయ సేర్చిన, నిగ్గులమతు లెల్ల విబుధానికరము పొగడన్

భర్మమయాంబరధరులై, శర్మస్థితిఁ జనుదు రెపుడు * శమసుని పురికిన్. 599

ఉ. ఆన్నముపెట్టువారలకృ*తాన్నముదించు జలంబు దప్పికిం

గన్న మహామహు బృ టుఁగఁ * గాచిన యావులపాలు ద్రావుదున్

- పెన్నయుఁ దేసెయున్ ఘృతముఁ పెచ్చ మొనర్చు నరు ల్నుధారసం
బున్నతి గ్రోలుచుం జనుదుఁగుగకరాత్మజుఁ డున్నవోటికిన్. 600
- సీ. హనుగజనుందిరఁ యావంబు లొసఁగడి, నరులెల్ల చుజివిమాఁనంబు లెక్కి-
జయఫలపుష్పకృష్ణాజినధూదాన, కర్తలుప్రచుదంబుఁ గడలుకొఁగ
వస్త్రదాతలుహేమఁవసనము ల్లిరియించి, దివము ల్లివటీలుఁ దేబిల్ల
కాకప్రమలుపాఞ్ఞఁసంబు భుజించుచు, గోత్యాగనిపుణులుఁ కోర్కు లలర
ఆ. సర్వభూతకరుణఁ సల్పెడువారలు, విద్యనేర్పఁ జాలుఁవిమలచతులు
సకలనివిజపతులుఁ సన్నుతు లేయంగ, యమునిపురికిఁ జనుదుఁ రవనినాథ. 601
- గీ. అనుదినంబుఁ బురాణముఁల్విసెడువారు, చదువువారలు పూర్ణిమాఁచంద్రధవళ
దివ్యయానంబు లెక్కియుఁ దీప్యమాను, లగుచుఁ గైకొండ్రువై వస్తృతాంకతలము
క. కలయుగమునను బురాణంబులు చదివిన విన్న జనులుఁ పుత్తులుపాత్తుల్
వెలయుఁగ నిశాఘ్నింబుల, బలపి తుదిం జేరువారుఁ పరమపదంబున్. 602
- క. తనకైన నొరులకొజకైనను బుణ్యకథల్ వచించుఁ నరుఁ డధికసుఖం
బునఁ బొందు దేవలోకము, మునిదివిజస్తుతులు దిశలఁమ్రాయుచు నుండన్. 603
- ఉ. కొందఱు దేవత ల్యాగడఁ గొందఱు దివ్యవిమానయానులై
కొందఱు వాఙ్మోక్షప్రసాదఁ ఘోటకబృందము నెక్కియాడుచున్
గొందఱు దివ్యవస్త్రసుమఁ నోమణిగంఢము లొప్పఁ దాల్చియున్
బొందుదురాయమాలయ మఁ పూర్వసుఖంబునఁ బుణ్యవర్తనల్. 604
- ఆ. నిత్యదానపరులుఁ నెమ్మిత్తో బాదోద, కంబుఁ గొనుచు విప్రగణము పూజ
సలుప నమరసిద్ధఁసాస్థులు నుతియింప, నాటుకొందు రెవుతుఁ వాపుగమున. 605
- క. ఈవీరినిఁ బుణ్యాత్ములు, చేరుదు రంతకపురంబుఁ సిద్ధం బెపుడున్
ధారుణి భగ్యమె చెలికాఁ, డారయ నివాపరము లొసఁగఁ నదియే చాలున్. 606
- సీ. స్నానభోజనహోమఁ జపదేవపూజావసరముల మానంబుఁ సలుపువారు
జనజనకత్తిగఁ సారవతులగు, కివవిష్ణువుల భక్తిఁ సేయువారు
దేవకాస్త్రంబులుఁ వివిధపురాణేతిహాసంబు లర్థంబుఁ లరయువారు
మనములఁ జెయ్యులఁ మాటల నొరులకుఁ, గొంచక హిత మాచరించువారు
- గీ. నఖిలజనములయెడ సములై నవారు, పరిధవాంగనలకు వాసఁపడనివారు
సత్యవాక్యంబువ్రతముగాఁజెచ్చువారు, బ్రహ్మలోకంబుఁగాఁతురుఁ బ్రాహ్మణేంద్ర.
- కేసభగ్యము, ఆ క్తి.

క. విజితేంద్రియాలై మనుజులు, నిజముగ వర్ణాశ్రమములు * నిలిపినవారల్

సుజనత్వంబున నెప్పుడు, నజలోకము నాశ్రయించు * రానందమునన్. 609

క. ఇష్టాపూర్తరతులును విశిష్టమతిం బంచయజ్ఞ * సేవకులును ను

తృప్తదయాత్ములు నతివిస్మయమాలయముఁ జూడఁ * జన రెన్నఁటికిన్. 610

సీ. విషయనివృత్తులు * వేదవాదులు నగ్ని, పూజారతులు నాక * మున వసించు

రరులు దాఁకినకూడఁలై మృతులగువార, లగ్నమండలభేదు * లగుదు రెపుడు

భవిననాథాంగనా * భూసురార్థముగాఁగఁ, బ్రాణము విడిచిన * భవ్యమతులు

బంధుల వృద్ధుల * బాలరదారిద్ర్యయుతుల రక్షించిన * యుత్తములును

గీ. దివ్యలోకంబుఁ గాంతరు * తివిరి గోవుఁ, బంకమున బ్రాహ్మణునిగోగ * పంకమునను

మునుఁగతుండంగఁ గాచిన * యనఘు లశ్వ, మేధలోకంబుఁ గాంతు ర * మేయచరిత.

క. గోవుల నడువక యొక్కక, సేవించుచు నీరుభూరి * చెచ్చెరనిడి సంచ

భావనచేసినపుణ్యులు, వావిరి గోలోక సన్ని * వాసులు సుమీర్. 612

ఆ. ప్రాణిసమితి కెల్లఁ * బ్రాణంబు లుదకంబు, లందయుండుఁ గాన * నచటనచట

సుదకదాన మిడిన * యుత్తములకుఁ బ్రాణ, నానఫలము లొందు * ధర్మచరిత. 613

సీ. ఏపుణ్యుఁ డొనరించు * కూపవాసీతటా, కంబుల వెంతజ * లంబు నిల్చు

నెన్ని జీవులుద్రావు * నన్ని వేలేడులు, నమరలోక ప్రాప్తుఁడగు నతండు

జలములులేనిచో * జలిపంది రిడుపుణ్య, లక్షయలోకము * నందు నెపుడు

నశ్వత్థ బిల్వ నిం * బామలక కపిత్థ, మటుతింత్రినీ కామి * విటపితరులు

గీ. భవించ బ్రతివ్వులు చేసిన * పుణ్యుఁ డెపుడు, సరకగోళంబుఁజూడక * నాక మొందు

మూలఫలపుష్పపత్రాదు * లోలి నిచ్చు, తరువు లెల్ల పుడును బుణ్య * తమము లగుట

క. జితరోష లమరలోక, స్థితిమంది ధరిత్రుఁ బుట్టి * క్రిమంతులునై

పితృజనకుక్రూషణజన, రతులై యమపురమదిహ్ను * రానెన్నఁటికిన్. 615

ఆ. తండ్రికంటె నధిక * తములుగా గురువుల, బూజసేయునట్టి * పుణ్యమతులు

బ్రహ్మలోకమునను * బ్రహ్మసన్నిధినున్కి, సకలవేదజా * న్మతములంబు. 616

పద్యపురాణము, ఆ 2 ప 65, 105.

సీ. పరదారపరధనా * హరణకై ముఖ్యంబు, వశవర్తిగావించు * వారు దక్కఁ

బరగుణపరమాణు * పగ్వతకరణంబు, వృతముగాఁ బాటించు * వారు దక్కఁ

బరుఁడైనఁ గొడుకైన * మరియొదచెడఁ సమ, త్వమున కిటుయొనర్పు * వారుదక్కఁ

బరమపంపదలనా * పద్యేథ సత్యంబు, వదలక భాషించు * వారు దక్కఁ

గీ. మాగమగుకోర్కిఁ గోరనిఁవారు దక్కఁ, గ్రూరకగ్మంబు లుడివోవుఁవారుదక్కఁ
బూదసార్థసరతఁ గ్రాలుఁవారు దక్కఁ, దక్కువారెల్ల భవవహ్నిఁదక్కువారు.
పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 279.

సీ. బయలసంగంభి లోఁపల నసంగంభియై, కార్యతంత్రంబులు ♦ గడపెనేని
సఫలప్రయత్నంబు ♦ విఫలప్రయత్నంబుఁ, దనకుఁ దుల్యంబుగాఁ ♦ దలఁచెనేని
ననివాగ్యమై కగ్మమునవచ్చు సుఖము వర్జించిన యట్లుభోఁగించెనేని
సౌఖ్యంబు దుఃఖంబు ♦ సంప్రాప్తమైనచో, నుబ్బు స్రుక్కులు లేకఁయండనేని
గీ. జీవపరమేశ్వరైక్యసంచ్చిత్తుఖానుభూతి నిస్సంకయాత్మకడై ♦ పాలించెనేని
నతఁడు ప్రార్థమున వ్యవహరియైన, ముక్తిసామ్రాజ్యపట్టాభిషిక్తుఁ డగును. 618
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

పా పా తు లు

సీ. సత్రంబు సాలయుఁ ♦ జలిపందిరియు రచ్చుకొట్టము వ్రచ్చుట ♦ గురుజనముల
నిందించు టాగనుఁగొనిండు దక్షిణవిక్రయవిధి దద్విలేఁజ్ఞానము గొండి
యము సంధిభేదన ♦ మన్యకకర్మపక్షి,చన మకృతజ్ఞత ♦ వాసనార
వృత్తియంత్రకాస్త్రవిధ్వంసనము నుద,లోల ననాధను ♦ బాల వృద్ధఁ
గీ. దాపసిని భీతవంచనఁ ♦ దలరఁ జేయు, టితిధిపుత్త్రభృత్యులకు నాఁవారకలన
మాచరింపకకుడుచుట ♦ యార్యకోటి, నిరయహేతువులగుఁ జెప్ప ♦ స్వపరణ్య.
సీ. వివశస్త్రకేళముల్ ♦ విక్రియించుట శస్త్రములచేత కన్యాజఞులను విప్ర
తతిని గోగణమును ♦ దఱిసిపోవుట యుపాధ్యాయు సభక్తివంధైసభృత్యు
విడుపుమాగ్గునుఁగ్రంథనడిచి కొయ్యలు ప్రాతి, చెజుచుటసరకంబు ♦ సేయునండు
నేరమి లేకయు ♦ నెవ మిడి యగ్గంబుఁ,గొనురాజుఁ బ్రజరక్షు ♦ వినికి గలిగి
గీ. యాచరింపనివిభుఁడును ♦ నప్పనంబు, పలుకుబడి దప్పికొనియెడు ♦ పతియు గోవు
ముక్కుఁ గుటైడువాడుఁ దఁన్ముష్కహూతి,యగునతండు నధోగతి ♦ కరుగునారు
క. కొలు చపహరించునన్నరుఁడెలకయుఁ బండియును నైన ♦ యీదుర్జననం
బులఁ బొందు నంతఁ బాపము, వొలియక యాతనికిఁ గుక్కుఁపుట్టువుఁ గల్గున్.
క. పరదారగచువచోపము, నరుసన వృకకంకగృభిఁపలిముఖశవభు
క్తిరతంబు లై నభవములఁ, బొరయించుం గృహియుఁగాఁగఁ ♦ బుట్టించుఁ దుడిన్.
సీ. తనయ నొక్కని కిచ్చి ♦ మనసు మరలఁ బడి, యనున్దన కిచ్చిన ♦ యట్టివాడు
కృమి యగు దేవకాశ్రమ సేసి మఱి నైత్యకంబు సేయక భోజనంబు సేయు

నతఁడు కాకం బగుఁడన్నఁ గిట్టివఁ గొంచుమై పుట్టు బ్రహ్మకుఁ బాభిజాతఁ
గవసి నూర్చుఁడు నరకపుగుంటపు ర్వగు, నంతకుఁగిండులంటఁ బట్టి
గీ. కట్టి కొనిపోయికోసియుఁ గాల్చియునుగృతఘ్నునుగ్రకంటక సముదయముమీఁద
గ్రందనదిమియునుతీయునుఁ బులులఁబెట్టి, తెఱఁగులెన్నియన్నింటనుఁ బలుకురధిప
క. ధనవాంఛ నిరాయుధుఁ జంపిన గాడిద మొదలుగాఁగఁ డెట్కెలు తిర్య

గ్జనసంబులఁ బొందును శృంగ్రహితఁ డొడ్డోడ మరణఁదక వాటిల్లున్. 624

ఆ. ఆడుదానిఁ జంపి యతఁ డేకవింశతి, మావ్యసనరకవాసఁబులు మొందు

సన్నదధిపయోఘృతాపూపహరణముల్, చుట్టికాదికీటఁ యయత సేర్పు. 625

ఆ. ఫలము నినుము పెండి యనిడి మ్రుచ్చిలికొన్నఁ, గ్రోతివాయసంబుఁ గ్రువ్వనీవ
కృమియు నగు సదంబఁరము వారించిన తళజనన మొందు నరుఁడు యనుజవాధ

గీ. నమ్మి యిల్లడ వెట్టిన యామ్ము గొనిన, మీను లోనగునీవపుయోనులందుఁ

బుట్టు గంధపద్మపులకొన్నటివాఁడు, వినుముయలుపుట్టువునఁజొంచుతనమునొండు

గీ. వనిత లీ పాపములు సేసి యాని నాని, పత్నులై జనియింతురు యాపభీతి

దెరువు దప్పక నడచిన యనులు సౌఖ్య, మందుదురు చెండులోకంబులందు నధి

చ. పరుసనిపల్కు బొంతు లగుపల్కులు నన్యధవాభిలాషముం

బరవనితావిలోలతయు యాంధ్రసజ్జనవిప్రియంబు దు

శ్రీరతులలోడిమైత్రియును యంతతధర్మరతాధ్యనూయయుం

గరినిభయాన ఘోరనరకఁబున కేఁగడివారిచ్చిముల్.

629

భారతము, ఆను. ఆ 2, 4, 5, ప 61, 62, 261-268, 220.

సీ. పరనిందకుండును యరుచ వాప్యండును, యమలోకదుఃఖార్తులగుదు చెవుడు

వారు చేసినతపోవ్రతతీగ్ధదానంబు, లన్నియు విఫలంబులై నశించు

ధరఁ పృతఘ్నుఁడు సేయుఁ దానధర్మంబులు, నప్తంబులై వాఁడునరకమునకుఁ

బోవుఁ దీర్థములాఁడు యుభయంబు నశనవర్జ్యుఁడును నింద్రియసమితి వోర్పు

గీ. నతఁడు చూడఁనొల్లఁ డయ్యయునిపురము, తీర్థసేవఁ గావించి వలెంచునతఁడు

కడఁగి లోభంబున బ్రతిప్రసాము గొనిన, యతని తీర్థంబు నిష్ఫలమనియును

మార్కండేయపురాణము.

సీ. విప్రాలయములందు యిడిచుట్టుగానుండు, వానికుంటలలోన యైవలేదు

విప్ర నిందించగ యివవానిచెవులందు, కఱకునారసములు యబుపలేదు

విప్రవై నలిగి యువ్వత్తిఁ పెట్టినవాని, జిహ్వ మంగలకత్తిఁ జీఱలేదు

నిపునామ్మ భుజించు యృతవాక్యమదఁబు, కఱకునంబులందును లేదు

- గీ. విప్రతతిహింస సధికాదంశ్య త్థిం దిరుగు, సభము నసప త్త్రవసధారణం త్రతస్త
వాలు కాకుంధశిఖిరౌరథములఁ ద్రోచి, భీకరంబైన బాధలఁజెట్టలేదు. 631
- క. దేవాధికారులను భౌర్యావర్జితులను సురాలఁయఁబున సురతం
బావ ర్థించినహేనుల, పావకగుండములలేదు * పడఁద్రోయంగన్. 632
- చ. అన్యతము లాడినట్టియధఃసాధమునాలుకఁ గోసినేయలే
దని శరణన్నఁ గావని దుఃరాత్ముల నిష్ఠులయేటిలోపలన్
మునుఁగఁగఁ ద్రోయలేదు ఋణముంగొని పెట్టకపాయఁద్రోచుదు
గ్జనుఁ బుర వెంటలుచుట్టి పరుఁవంబునఁ గాల్పంగలేదు వీఘులన్. 633
- క. రెట్టికిమిగులఁగ ఋణుధన, మిట్టలమునఁ గొన్న పాపహృదయుఁడవ్రేలం
గట్టవడినినుపగుదియలఁ బెట్టవఁగ మోడలేదు * పేర్చినకినుకన్. 634
- క. కొండీనిమేను గ్రాంగుదు, నుండినతైలంబులొన * నుడికింపఁగలే
దెండఁబడఁ దిగిచికండలఁ, ఖండింపఁగలేదు దేశకనకావహున్. 635
- క. గోవిప్రస్త్రీహత్యలు, గావించినఖలుబబ్బిహృతికల్పంబులు నా
నావిధనరకశతఁబులు, లోవడిచేయంగలే దంతుక నిగుడంగన్. 636
- క. విందనుచుఁ బిల్చిమానవులం దునిమినపాపకర్మలను బరదాగా
నిదితులఁ దప్తవాలుకలందీప్యఁగలేదు కన్నులను జల మొలుకన్. 637
- సీ. పరిధాన నుంచి భూపతికార్యతఱిగని, సేయుఁజ్ఞునిపాత్తిచింపలేదు
పతిసాముఁడిని యన్యఃపతికి లోఁజేయిచ్చు, కలువచిత్తులవన్నిఁ * గడుఁగలేదు
బహుమానపాత్రుండై * పతిభూమియహితభూపతికిచ్చుద్రోహఁగూల్పంగలేదు
పతినిల్చినట్టివో * బల్మినుండఁగనొంటి, వచ్చినఖలుఁ ద్రుంచివైవలేదు
- గీ. పతికి మాతాడి పతిమాట * భక్తితోడఁ, జేయనొల్లని తులుచనిర్జింపలేదు
ప్రజలతోఁ గూడి పతిసాము * పరఁగఁబంచి, మదుచునభయమలవెగఁగొట్టలేదు.
- క. భూవరుదుర్గమునకునై, చావక సగతుకమ నిచ్చి * సన్మానముతో
జీవించునభయసురమున, గ్రావం బెత్తంగలేదు * కల్పాంతంబున్. 639
- క. పతికవసరమగుచోటను, పతిముందఁ నిలువలేక * పాతినభటులన్
చిలిన గాల్పలేదు భగ్నుఁడ్రతుఁ దోచుఁగలేదు ముళ్ళరాసులమోడన్. 640
- ఉ. చేసినభగ్నములో హృదయఃపీచుల సిగ్గొకయింతలేక యు
ల్లాసముతోడఁ జెప్పకొను * లక్షణకూన్యులనోళ్లు గాలఁగా
పీసము వోయలేదు సరఃపీరుకానేత్రలఁ బర్వరాత్రులం
దాసినహేనులం ఘృతఘోటముల నెఱ్ఱంగలేదు నిర్దయన్. 641

- క. జెఱవక బ్రాహ్మణ శాంతలఁ, జెఱవట్టివక్రూరమతులఁ ♦ జిత్తజుకేళిం
జెఱవినదారుణకర్ములఁ, గొఱతల వేయంగలేను ♦ గురుకౌర్యమునన్. 642
- క. ధర్మంబు తప్పఁ జెప్పిన, దుర్మార్గుల నెరయఁ గట్టిఁ త్రోయంగాలే
దర్మి నేయక శంబరనిర్ముక్తంబై నకూపనివహములందున్. 643
- చ. మగని మొఱంగి యన్యనుగుమానవుతో రతిసల్పుచుండు న
మృగువశేనయప్తెఁగలఁ మాంసము చెండఁగలేదు సోదరుం
బగఁగని రాజ్యలోభమునఁ ♦ బట్టి వధించినదువ్వుకర్మునిన్
భగభగమండుచుంటులకుఁ ♦ బట్టి కమగ్నఁగలేదు పద్మజా. 644
- క. జనపతిచే దుర్దానముఁ, గొని ధర్మవ్యయమునేయఁ ♦ గొలుపనిలోభా
త్మునిఁ గిమిహాపసులొపల, నునుపంగాలేదు బాధ ♦ నొరలుచునుండన్. 645
- పీ. అనిపత్రిచనములఁజూచుఁ ద్రోయఁగలేదు, విలపింపఁగన్యకాఁవిక్రయులను
దారుడుంఁతముల నంధదండఁ ద్రిప్పఁగలేదు, దారుణక్రియగురుఁతల్పుగులను
కూటశాల్మలలందుఁ ♦ గుదియఁ గట్టఁగలేదు, పాటిదప్పిన ధరాఁపాలకులను
కాలనూత్రముల వీఁకఁగుదింపఁగాలేదు, పటుశక్తివిశ్వాసఁపాతకులను 646
- గీ. వచ్చి వుండంబులను బడఁవైవలేదు, తల్లడం బందఁగా గృహఁదాహకులను
బెబ్బులఁచేత వడిఁ గఱఁపింపలేదు, గరళ మన్నంబుగానిడ్డఁ కప్తమతుల. 646
- గీ. పంక్తిభేదంబొనర్చిన ♦ పాపినోర, నిప్పు లిడలేదు లేదవఁసీనుపర్వఁ
దల్లిఁ జెల్లెలి గోవును ♦ దన్ని నట్టి, క్రించుచరణంబు లలుకఁఖండించివైవ. 647
- చ. వదలకతీవ్రదాహమున ♦ వారికినై పఱతెంచువోటన
య్యుదకసమిపభూమి నురుఁలాడ్డి మృగంబులఁ బట్టి చంపుదు
ర్ములలను దప్పి వాఁకటనుమాడఁగ నెండలఁ గాల్గునేతులున్
గుదియఁగఁ గట్టి త్రోయనొనఁకఁగూడ దదేమి త్రిలోకవందితా. 648
- క. ఉపకారము నుఱవినపా,షపునరుఁ దలక్రిందుగాఁగ ♦ బహుపాద్వనపా
దపశాఖవ్రేలఁగట్టఁగ, నిపుడేమియు దొరకకున్న ♦ దింద్రాదినుతా. 649
- క. హరిపాదభక్తులై యీ,శ్వరసిందయు శంభుచరణ ♦ సంసేవకులై
హరిసిందయుఁ గావించిన, దురితాత్ములలేదు దప్పిఁతోఁ గృశియింపన్. 650
- క. ఫలవృక్షంబులు నఱికిన, ఖలులఁదటానములు వగులఁగఁజేసినదు
మల గిరిశృంగంబులనిడి, దొలువంగాలేదు దప్పిఁతోఁ గృశియింపన్. 651
- క. పృథునొడ్డఁమండి మశనుల, యభిమానముఁ చూలనాడి ♦ యధిపతియిండు న
య్యధిపతిములు దప్పించిన, త్రిభువనకంటకులలేదు ♦ త్రిలోకవంగన్. 652

- ఉ. అన్నము వేదమున్ వెలకు * నమ్మివయజ్జుల నోరఁ గ్రొత్తరా
నున్నము విష్ణుయుం బలిమిఁ * జొన్నఁగ లేవరిగాను విపురేఁ
గొన్నవివేకహాస్యలను * గొట్టులఁ బెట్టుగలేదు గోష్ఠముల్
దున్నినదోషి మేను బలుఁదూటులు వుచ్చగలేదు ముప్పిరిన్. 658
- గీ. ఆవులను బందెగొన దొడ్డినాఁగి నీరు, గసవు నిడనిజపంబుఁగఁల్లానుగలను
జదుపఁగాలేదు లేదువంఁచమును చూచు, బాటిసేయనివానిఁగుంపటులఁ గాల్చు.
- క. అగ్రజునిపెండ్లిసేయక, వ్యగ్రతఁ దా మున్నుఁ బరిణయమునొందినద
ష్టాగ్రేసరు నీడ్వఁగలే, దాగ్రహ మొదవంగఁ గర్కఁశావలివొందన్. 655
- చ. ఒకవివిషాద్దుఃఖమునఁకొర్చి నిజేకునితోడఁ గూడి పా
యక యనలార్చులందెగి మఁహావిభవంబున స్వర్గభోగమొం
దక పతిఁ బాసి ప్రాణములు * నమ్మిచరించువితంతుఁ బట్టి పా
వకనిదిడోగ్రహండముల * వైవఁగలేదు సహస్రవర్షముల్. 656
- ఉ. నేవఁతోటఁ బుష్పములు * దెచ్చి శిరంబునఁ దాల్చుకొన్న పా
పాపహంఁ గూటశాల్మలలయందులఁ బ్రాఁకఁగఁ ద్రోయలేదు చో
రావలి నేలి విత్తము నహర్నిశమున్ హరియించుకూర్పులన్
చావరి నంధకూపములఁవైవఁగలేదు మహాగ్రహంబునన్. 657
- సీ. పరభామ నభిలాషఁపడి విరీక్షించిన, దుర్మార్గుకనువోయిఁ * దొలుపలేదు
పరక శత్రువుచేయిఁవట్టినపాపాత్ముకరముఁ గాకులగాళ్లఁ * గజపలేదు
పరసతివదనచుంబన మొనర్చినదుష్కృతాత్మువక్త్రమునఁ గొఱ్ఱదమలేదు
పరునియిల్లాలిలోఁబడఁ గోఁగిలించిన, తులువజేహంబు తిత్తోలువలేదు
- గీ. పరపయోరహముఖికుఁప్రాంతములను, నఖము డిగిచినఖలునివ్రేల్చుటలేదు
పరపధూమణిఁ బొందిన * భాగ్యహీనుఁ, శోశ మసిధార మొదలంబుఁ * గోయలేదు
- క. ఋతుమతియొయుండినకుల, సతిఁ గవయక వేఱియొందు * జలజాననతో
రతిసల్పిన భూరిఘ్నప్రేతుఁ జెఱఁబడఁ ద్రోయలేదు * వ్రక్కలు వాఱన్. 659
- క. ధరణీసురవృత్తులు దమఃపరిధానము కొఱకు నడ్డఁపాటానరుచున
ద్వితాత్ముల దోయఁగలే, దిరువదియొకసరకముల నఁసేకాబ్దంబుల్. 660
- చ. జనకునిఁ దల్లి నగ్రిజాఁ బ్రసన్నులఁ జేయక హీనవృత్తిఁ గ
న్దొనినమహాపరాధిల * గొడ్డట వ్రక్కలువాపలేదు లే
దనవరతంబు వల్లభుని * నప్రియభావలఁ దూలనాడుదు
ర్వనితములు * గాల్చి కర్కవారుసమాంసముచెండి వేయఁగన్. 661

- క. గురునింకా పురుషునినా, గురువేపరాయణుల శుభకః * సూక్తవరక్షా
సమల సస్విపత్తిగః శాం, తరములవడిఁ ద్రోయలేదు * తామరససహ. 662
- ఉ. తాత్పర్య. సమలలోఁ దటాకముల నశింబులుందు దేవతా
సవనకూపగోష్ఠలిలకు * శిశ్నలంబులుందు దు
ర్మదమునన్ మలంబునిడిన * మానుషాధముల భయం
బాదవఁ దలఁ దలలమెదడు * లాలుక నడువలే దొగిన్. 663
- క. కాలినయమ్ములఁ జిల్లల, కొలలవిమయము క్తమైన * గురుశరములచే
నాలముఁజేసినక్రూరులఁ, బ్రేలింపఁగలేద యిరుప * పెనములమీఁదన్. 664
- గీ. అకుచియైయుండి గోవిప్ప * రావ్యవహల, నంటుకొనుఖలుకరముల * నట్లు నూర్య
చంద్రితారలఁ గనుగొన్న * జతునికన్నులనలములఁ గాల్వలేదు భా * షాధినాథ. 665
- క. కలకొలదిఁ బ్రాధికాలంబులఁ చిత్తజేవరలభక్షి * బూదంపనిక
య్యలఁగాలపాశమందునఁ, బొలియఁగ నునుపంగలేదు * భువనశరణ్యా. 666
- క. అమవసల సేరుపూన్యిన, గుమతులఁ దద్యాసరమున * స్రూరతఁ దరువుల్
సమయించినయవివేకులఁ, గమలోద్భవ ద్రో * యలేదు * గరళములందున్. 667
- క. తనవెనుక భీతి బొందిన, జనునిన్ రక్షింపలేక * కాత్రపునకు న
పునజేసినయధుమాధముఁ, గనియలుగాఁ గోయలేదు * కరపత్తిములన్. 668
- ఉ. క్యావము కోడిఁ బేడి వ్యభిచారి ననామకు నూరబంది ము
త్తైకతిన నురాపుని నిశాన్వయమారు నకౌదు నూతనన్
బీనుఁగు నెల్కు గార్దభముఁ * బిల్లిని నూరి నంటినప్పుడే
స్నానము సేయఁడాఖలు నశింబ్రముఁ ద్రోయఁగలేదు నగ్నులన్. 669
- రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 7, 45.
- క. పట్టుదురు కొఱపులను వడిఁ, బెట్టుదు రసిపత్తికలను * బెనుమంటులయం
దొట్టుదు రొడఁగు నలిమన్, మట్టుదు రప్పాపచిత్తు * మత్తుం బెలుచన్. 670
- ఉ. ముంతురు తప్తతోయముల * మొత్తురు దుగ్గదాసిధారలం
దెంతురు పాట్టప్రేవులు వశింతురు మీఁద నిభేంద్రపంక్తి తొ
ప్పింతురు ఘోరభంగిఁ గఱపింతురు పాములచేత విట్టు ద్రో
చ్చింతురు మీఁద గుండ్లు దినిపింతురు దేహముఁ గోసి కండలన్. 671
- గీ. ఎకనక్తమునకై నశించిరారమణునిఁ, జలుకంగ లేనిదుఃఖాపితులను
గలలోన నైః శిశికాంతునిసత్సాధ, కమలముల్ నూడనికర్మరతుల

- నవ్వుదు నైనఁ గృష్ణప్రశంసకుఁ జెవి, చార్పనేరని దుష్కఁధాప్రకణుల
యాత్రోత్సవముల * నైన నీకునిగుడి, త్రోవఁ ద్రొక్కఁగలేని * దుష్పదులను
అ. బరమభాగవతుల * పాదధూళి సమస్తతీర్థసార మనుచుఁ * దెలియలేని
వారి వారి వారి * వారిఁ జేరినవారి, దొలుతఁగట్టి తెండు * దూతలార. 672
- అ. ఎల్లపాపములకు * నిల్లైన యింటిలో, బద్ధతృష్ణులగుచు * బుద్ధిదలఁగి
పరమహంసకులము * గురిదప్పి వర్తించు, ధూర్తజనులఁదెండు * దూతలార. 673
- అ. అరయఁ దనదు జిహ్వ * హరిపేరు నుడువదు, చిత్తమతనిపాద*చింతఁ జనదు
తలఁపఁ దమకు ముక్తి * తంగేటిజా న్నొక్కో, సకలవిష్ణుభక్తులకును బోఁడె. 674
భాగవతము, స్కంధ 3, 6 ప 985, 86, 189, 90.
- సీ. అగ్నిముఖుంబున * నలమివేల్చునివారు, హరిపూజనేయని * యట్టివారు
నాత్మవిద్యాహీను * లగువారుఁ గుహకులు, బరపీడకులును బా*పవ్యసనులు
బాలవృద్ధార్థవి*ప్రస్త్రిలయందుల, దయలేనివారును * దహనవిధులఁ
గుటసాక్షులఁ గాల*కూటదాయకులును, గ్రామయాజకులును * గంటకులుచు
- గీ. దల్లిదండ్రులఁ బత్నులఁ * దనరుప్రజల, విడిచిపోయెడువారును * వేదవిక్ర
యమున మెలఁగెడువారును * నశనమొనగక మృక్మొనియెడువారును * వనిమతీయుఁ
పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 4 ప 28, 78.
- అ. వినుము పక్షపాత*మునఁ గూటసాక్షులఁ గూడి బుధుల కియ్యి*కోలుగాని
తగవు జెప్పి నూన్పు*తము దప్పి వర్తించువాఁడు గూలు రౌర*వంబునందు. 675
- అ. కుతికఁ బిసికిఁ చుంపి * గురుప్రాణముంగొని, యావు నటికి క్షూణ*హత్యఁజేసి
నట్టి నరులు రోధ*మనునరకంబునఁ, బడుదు రనధిలేని * పాపములను 676
- గీ. మద్యపానము జేసిన * మానవుండు, పసిఁడి దొంగిలువాఁడును * బ్రహ్మహత్య
చేసినయతండు వీరితోఁ * జెల్మికాఁడు, సూకరంబనునరకంబు * సాక్షురసఘ. 678
- క. గురుతల్ప*గతులు ధరణీ, వరవైశ్యులఁజంపువారు * వసుధేశభవా
హరులును సోదరి బొందిన, నరులునుబో తప్తకుంభ * నరకనివాసుల్. 679
- తరల. హితము భక్తియుఁ గల్గు మిత్రుల * కెగ్గు చేసినవారలన్
సతుల నమ్మినవారలం జెఱ*సాలఁ గాచినవారు దు
ర్వృత్తిపరాయాణు లైనవారును * వాజిపణ్యులఁ జూపె సుం
తతము భీకరత ప్రలోహము*నం జరింతురు దినులై. 680
- క. వేడుకతోడం గూఁతును, గోడలిఁ గామించువారు * గురుజనములకున్
గీడొనరిం*వారును, గూడి మహా*జ్ఞులయందుఁ * గూలుదురునుమి. 681

- అ. జేదవిక్రములును ♦ జేదదూషకులు న,గమ్యగాములైన ♦ కిష్టచతులు
పోయి లవణరకమునఁ గూలియుండుదు, రధికపాపకర్మలై ముసీంద్ర. 682
- గీ. జేవతారత్నగురుజనాద్విజనమాజ, దూషకులును మర్యాదలఁద్రోచి నడచు
వారు బరధన మానించు ♦ చోరకులు వి,లోహనరకాంతరమునఁ గూలుదురునూజె. 683
- క. దేవాలిఖిలుషిపితృపూజావిరహితులైన దుష్టజనములుకిమిభ
త్యైవేశమతులుఁ గూలుదు,రావల గతిలేక క్రిమిశోమనునరకమునన్. 684
- సీ. అపవిత్రదానంబు ♦ లందినవాఁడు న,య్యాజ్యయాజకుఁడు వృష్టాన్న మొరుల
కడక తా నొంటిమైఁ ♦ గుడిచినవాఁడు నుత్తరనూచకుఁడు దుష్టనరతుండు
లవణంబు పాలు బెల్లము వెయ్యి మాంసంబు, తిలలు తైలము చల్ల ♦ తేనెపెరుగు
విక్రయించినయట్టి ♦ విప్రుండు మాడ్చాల; కుక్కుటచ్చాగనఁకులనరాహ
- అ. సారమేయపక్షి ♦ జాలంబుఁ బెంచి,వాఁడు కరుణలేనివాఁడు విప్ర
వరుఁ డభోముఖాఖ్య ♦ నరకంబులోపల,నుండు ఘోరమైన ♦ యునికితోడ. 685
- సీ. శైవక్తుఁడునుఁగముఁ జెప్పవాఁడును, విషము పెట్టినవాఁడు ♦ తెలఁచినవన
బ్రతికెడువాఁడును ♦ బర్హకారియుఁ బాపనూచకుండును గ్రామయాజకుండు
నిల్లగాల్పివాఁడు ♦ హితునిఁ జంపినవాఁడు, శతనజ్ఞుఁడును గ్రతుఁసమయములను
సోమచుమ్మినమహింసురుండు దారుణుధి, రాంభంబులోపల ♦ నవధిలేక
- సీ. చెందదు తేనె వెరులురేఁచినయతండు, తొంటిమర్యాదలుడిపినదోషయుతుండు
గ్రామమునఁ గీడోర్చిన ♦ పామరుండు, వైతరణిఁ గూలుదురుబహుఁవత్సరములు.
- క. ఆచార్యునిందకులు వంశాచారం బుడిగినట్టి ♦ యథమాధములున్
ఏచికుపాకములు పన్నెడు, నీచులుఁ గూలుదురు కృష్ణనిరయములోనన్. 686
- క. వ్రతలోపంశానరించిన, యతండు నిజాశ్రమము విడుచునతండును బాక
చ్యుతిఁజేసి కుడుచునాతండు, సతతముఁ గూలుదురు నూజె ♦ సందంశమునన్. 687
- అ. పగలు నిద్ర పోవు ♦ బ్రహ్మచారియు దివాన్లులితమతియు మిత్రోఘాతుకుండు
వాకిరీఘ్నుడైన ♦ యథమాధముండు శృంగభోజనమునఁ గూలిపోదు రనఘ. 688
- విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 111, 126.
- సీ. ధీరమ్ము లమ్మునో ♦ నీరుగల్పినవారు, దివిరి నజ్ఞుల నిందించువారు
శంకరస్తుతికి హాసహ్య మొందెడువారు, పరమసాధుల నొవ్వఁ ♦ బలుకువారు
పరకృతధర్మముల్ ♦ పరిహరించెడువారు, పరకామినుల బొంది ♦ దిరుగువారు
గీడ్చునధులు ♦ చెలఁగి యమ్మెడివారు, క్రియలేక సతులఁ గానించువారు

- గీ. ధాత్రి నిందలం బొందియఁజేతును మీఁద, జండకరనందనోన్మీఁదిసౌఖ్యభూరి
హస్తవిన్యస్తభూరదంఁడాగ్రనిహత, మూర్తులై రారవంబునఁమునుఁగఁగలరు. 689
- సీ. ఆత్మజానులయందు * ననయంబు రతిసల్పు, కన్యకాంతలఁగూడుఁగట్టివారు
తనకాఖివారికి * దగునన్నపావాదు,లరయ కన్యల కిడుఁగట్టివారు
స్వకులంబుమాని వైఃతృకకర్మముల భుక్తి, యవనినొడ్లకుఁ జెట్టిఁగట్టివారు
శీలవంతులను దుఃశీలవంతుల నొక్కటని మదిఁ దలఁచిన * యట్టివారు
- గీ. యెంత పున్నెంబుఁజేసిన * నిహమునందె, చెడ్డుదురా విత్తు లూసరఁజేత్రములను
తెట్టుచందాన నెంతయుఁజట్టుగాంతు, రఖిలజనులెల్ల నిందింప * నంబుజాక్షి. 690
ఒడయనఁబిలొసము; ఆ రి.
- గీ. కన్నుఁగవ నూదిగోరుల * గసికగొట్టి, మలము మూత్రంబు ద్రావించి * మాటిమాటి
కగ్నిఁ బడవైచి వేతురా * యమునిభటులు, మద్యపానంబుచేసిన * మాపులను.
- సీ. ఋతుమతింబొందిన * మతిహీనుఁ డెంతయు, రక్తకూషముల నిఁర్యగ్నుఁడగును
శౌద్రచండాలాది * సతులఁ గూడినవాడు, కునకమాంసాఁద్రై * సాదలఁ జొచ్చు
విశ్వసిందినవాని * వెలఁదిఁ బొందినఁ దుల్యఁ, బృథుశిలాపాతనఁపీడ నొందుఁ
బణ్యభామాసక్తిఁ * బరఁగినపాపుఁడు, ఋక్షప్రాదంబులో * నెపుడనిలించుఁ
- గీ. బరులకాంతల బలిమినిఁ * బట్టుకొన్న, వారిదుర్గతి లెక్కింపఁవశము గాదు
తన్ను నేలినభూపతి * తరుణిఁ గవయు, నీచుఁ దుండును గడలేని * నిరయమునను.
- గీ. ఒక్కయేఁడాది పీరితో * నున్నవాడు, నరకమార్గంబు లాయాతఁనల్పుజించి
పుల్కసాదికచుట్టాతి * బుట్టిపుట్టి, ఘోరదుఃఖంబుఁ గుడుచును * గురువరేణ్యురీతికి
- గీ. పక్షిభేది పృథక్పాఁ * బ్రహ్మచింద, కుండనాదేకి శ్రుతులమ్ముకొన్నవాడు
నయంతయుఁమును మంభిపాఁకముననుండి, పుడమినకరజాతులఁబుట్టుచుండు.
- సీ. ఇచ్చెదననిపిల్చి * హీనాత్ములై యగ్నిజనులకు లేదుపాఁమ్మనెడివారు
హితవును ధర్మంబు * నెఱిగించువారిఁ బూ,జంపక ద్వేషంబుఁ నేయువారు
గోవుపద్యిజవధూ * కులములయాహార,ములకు విఘ్నంబులు * దలఁచువారు
తనవిశ్వసించిన * జనములపట్టు, వంచనలోఁ గీడు * గాంచువారు
- గీ. బ్రహ్మహత్యాసమంబైన * పాప మొంది, కళింకతరులైనకాలకింకరలజేత
బ్రహ్మకల్పాంతరంబులా * పడలఁ బడుచు, ఘోరనరకంబులందుండ్ర * కురువరేణ్యు.
- గీ. బ్రాహ్మణోపేక్షకారులు * బాపచింత, దెబ్బపువార లనత్యంబుఁబలుకువారు
మర్మభేదు బహుయచే * మలయువారు, బ్రహ్మహంతృసమానులుఁపార్థివేంద్ర. 693

౪. ఎ.వి.వి. వాఁతచు నన్నము, వెంగిలియై యొసఁగునరుని * వెంటరిఁడి స
 న్నాంగంబులు యచుకెంకరు, లంగారంబులనువేతు * గనవరతంబున్. 697
5. క్షేపమునైన లోభంబు * శేతనైన, నలసియైనను బాతుల * నారగించు
 జనుఁడు క్షేమ్యంపుముద్దలో * శతయుగములు, పొరలికడపటశునకమై * పుట్టుచుండు.
 6. మఱులుఁ గోకలుఁ గన్దాకి * మలయజంబుఁ, గప్పరంబును హరియించు * మొప్పెల్లె
 నేకవింశతీయుగముల * నేకనరకముల వసించియుఁ గాకులై * పుట్టుచుండ్రు. 699
7. కంచు పీనఁబు రాగి య * నంచుకొన్న, యతఁడు వైశ్వానరజ్జ్వల * యనెడినరక
 మును నేఁగుచు యుగముండి * శునకయోని, జన్మశత మెత్తిమేకయై * సంభవించు
 8. బాధ్యుచువర్తి తచ్చాత్రు * పారకుండు, శూద్రకాంతాసురకుండు * స్మృతుల నింద
 యొరవచియించువాఁడు * నశనిగురులకుఁగీడుగావించువాఁడుని * వృథులుదనరు.
 9. అపృథవాదులకొండీల * యన్యమంది, రాష్ట్రభోక్తల మర్యాద * నడచువారి
 విశ్వసించినచోఁ ద్రుంచి * వేయునట్టి, ఖలుల జిహ్వలు గోతురు * కాలభటులు. 702
10. అ * హారంబు కానుక * నడుగఁ దలంచు, నతని కబ్బునుబ్రాహ్మ * త్యాయుతంబు
 లతిథిపూజలు వర్జించి * యన్నమర, గించువారికిఁ బాపంబు * లెంచ నదిది. 703
11. భూసురక్షేత్రము హరించు * బుద్ధి నెవ్వఁ, డడ్డపెట్టును వానిని * యమునిదూత
 లినుపకోల్లను బడవైచి * యినుముగాఁగఁ, గుమ్మచుందురుసతతంబు * గోడుకుడువ.
 12. ఒరులు వేసినతోటలో * నున్నపూలు, దేవపూజావికల్పక * దెచ్చువారి
 నగ్నిజిఖలుందుఁ బడవైచి * యమునిభటులు, వేతురంతయుయుగ మెల్ల * వెళ్లుదనుక.
 13. జన్మనక్షత్రములయందు * సంధ్యవేళ, వైధృతినిఁ జనుర్దళిఁ బితృ * వాసరమునఁ
 గాంతఁ గూడెడు మూర్ఖుమొ * గంబు నిండి, పాపములఁ బోలుజలగలు * బాధఁబెట్టు.
 14. శక్తుఁడయ్యును దురా * చారంబు మాన్పని, యతనికర్థోపార్థ * మందియుండు
 లేనిపాపము లేన్న * మానాధముజిహ్వా, యచుభటుల్ చిరుముదు * రనుదినంబు
 కన్యతో రమియించు * కలుపాత్మకునిఁ బట్టి, భక్షించు సతతంబుఁ * బక్షివితతి
 పూనినచిత్రము * బూర్ణంబు నేయని, జను నొందుగనీపత్ర * వనములోనఁ
 15. దగవు దిద్దుమఁ బక్షిపా * తమునఁ బలు, జడుని నతుష్ట * నైకత * స్థలములందు
 మిగులవేఱుట పక్షివేల * యుగము లెల్ల, నంతకంతకుఁ గుంతి * తాగగల్గె. 707
16. తల్లిని దండ * దైవంబు నతిభు, నొగిఁ బూజ నేయక * నుండువారు
 లేవునుమాత్రు * నోపి * కైవడి, దినముఁ బురాణము * ల్వినివారు
 దేవతాభావ * దిగదావి యన్యభావల * త్రముల్లూని * చదువువారు
 భర్త * గంబులు * దప్పించువారలఁ, దెలిసియు వెంబడి * న్నితగువారు.

గీ. ఎంగిలికి కోతపడక మెఁసంగువారు, గానవిద్యలనై బ్రేయఁ జలుగువారు
విష్ణునామత్రయజపంబు * విడుచువారు, నిరయమార్గానవర్తులు * నిశ్చయంబు. 708
శేషధర్మము, ఆ 8.

బ్రహ్మసభ

చ. దళితవిశోధి యిట్టి దని * దానితెఱంగు నెఱుంగంగ బ్రహ్మకుం
నొడిచియె తా నవాత్మచన * గోచర మయ్యతగుప మీవియ
త్తల చనుకంబ మొక్కటియ * తాల్పఁగ సుక్తిచ మై నిజపుష్పా
వలి వెలిగించు చుండు శక్తి * వానిజమిశ్రులమండలంబులన్. 709

భారతము, సభా ఆ 1 పద్య 79

సీ. మొగిల దమ్ముఁ బడసిఁజునులమూర్తులహిఁజి, నర్మశాస్త్రములు మాఁచుముదనర
మణిపీఠితులవెంపు * మాయించి సాహిత్య, ముక్తులు తను తేజఃములు వెలుంగ
వానిపీఠారుచి * వారించి సామగా, నంబులురుతులఁ దిఁచ్యంబుఁ బెంప
మృగమదదులతావి * మగిడించి గుడిసి ని, జాననాఁబుజగంధ * మతిశయిల్లఁ
గీ. జామరగ్రాహిణీకరఁ చారురత్న, రుచులు వెలుంగఁజేయక పాశోపచులు వొలయఁ
గనకమయపద్మకర్ణికా * గ్రమున విశ్వ, కర్త సుఖభీలఁ బేర్కొల * గమున నుండె.
కుమారసంభవము, ఆ 4 ప 353

సీ. అఖిలవిద్యారహ * స్యులుల శంకలు దీర్చు, సరస నుండెడు మునీ * శ్వరులు వొగడ
స్వస్తి కహస్తులై * సమ్ముఖంబునఁ బరా, బరిగాఁగసర్వసు * పయ్య లుండఁ
గరతలయుగళిత * క్త్రిములు గప్పుగవిన్న, పంబులకొఱకు ది * క్వుతులు సేరఁ
బూర్వదేవతలు కిం * కుర్వాణులై తన, కనుసన్న వలసిన * పనులు సేయ
గీ. గరుడగంధర్వభుజగతి * స్తరపికాచ, భటులు చాచడిముంగటి * బట్టబయలఁ
జటులతరవృత్తిగోటుల * సంఖ్య లెసఁగ, నబ్జగర్భఁడు నొలుపున్న * యవసరమున
కాశీహస్తీమాహాత్మ్యము ఆ 2 ప 4.

సీ. గానం నకార్యమి * దానీంసుభేద విశ్రమ్యతాం గంధర్వ * సముదయేన
నాట్యప్రసంగాయ * నహి సమయోచితం, ప్రాచల్యతామప్న * రాంగణేన
పాపత్యతాంనైన * పరమార్థజిజ్ఞాస, యాద్యవేదాంతి స * మాజకేన
పరచితానోన్యజ * త్వైరలంఘ్యతాం, మానేనదేవతా * మండలేన

గీ. భారతీరమణాధునా * పరమపురుష * భావనాపావనసుధాను * భవవశేన
చిరచనుక్రీడతే యందుఁ * దిరుగుచుందు, రజునిసభయందు వేత్తిహాస్తాగ్రసరులు
మూర్తిశ్రీకృష్ణాపాఞ్జానము. ఆ 2

సీ. కపిలమూర్త్యుడేయఁ ♦ కణ్వాదిమునిశిఖా, మణులతో నొకమోము ♦ మాటలాడ
నిక జేయఁదగుస్పృష్టియిది సేయఁ డనియను, బ్రహ్మల కొకమోము ♦ బయలుపలుక
భావగర్భము లాడు ♦ భాషావధూతితో, నొకమోము నగుచు నఁగొక్కి నుడువ
సప్సరకమలాస్యఁలాడులాస్యములాక్క మొగము నూచుట కాభిముఖ్య మొంద
తే. సుస్వతోముఖాతుర్య ♦ ధూర్వహత్వ, మొంది డెందంబు చెలువొందఁనున్నతాబ్జ
రాగసింహాసన్ధుడై ♦ రాజసమునఁ, జెద్దకొలుపున్న జేజీల ♦ వెద్దఁ గనిరి. 718

ఉత్తరరామాయణము. ఆ 5 ప 8

సీ. శుణకభాషుడికాది ♦ కాలంబు సాకారమై గడియారమం ♦ దండపల్క
గృహతారకారాశి ♦ గణము లల్లనఁ జేరి, పంచాంగదిసకుద్ధిఁ ♦ బల్కరించ
సకలద్వైవరత ♦ సఖితుల నెల్లను, జూటు లెటింగి కూ ♦ రుచ్చండ సనుప
పంచభూతంబులు ♦ ప్రణమిల్లి యేస్పృష్టి, నేమించునోయని ♦ మోముఁ జూడ
గీ. వేదములు వందిజనములై ♦ వినుతి నేయ, శాస్త్రములు వేత్రపాణులై ♦ సంచరించ
జెలఁగి కొలుపున్న త్రౌలోక్య ♦ సృష్టికర్త, నగరిరాకేట నిజవాచా ♦ నంబుడిగ్గి.
అహల్యాసంకృందనము. ఆ 1

విష్ణు స భ

సీ. అతులితధర్మబోధైశ్వర్యవై రాగ్యములును దచ్చుత్తులు ♦ మొగిని నాల్గు
వేదచతుష్కంబు ♦ నాదిగానాలుగుపాదంబు లందును ♦ భక్తి నిలువ
నూర్వసామాగ్నులు ♦ సారిదివధ్యంబునఁ, గమతనాగాధిప ♦ గరుడముఖ్యు
లాధారమైత్రాల ♦ సఖిలమంత్రములతో, సావిత్రికర్ణిక ♦ నావహిల్ల
గీ. సతతనతేదివ్యమకుటుకీలితసవీన, రత్నరుచిబాలపరివృతఁరమ్య మగుచు
సఖిలయోగీంద్రహృద్యైయఁ మైవెలుంగు, నంబుజోదరుదివ్యసింహాసనంబు. 715

సీ. అమృహావీధియఁదప్తదళంబుల, విమలాదిశక్తులు ♦ వెలయుచుందు
రమరేంద్రుదిశనుండు ♦ విమలయుతైర్నిజి, ప్రక్షాక్రియాయోగ ♦ ప్రహితసత్య
యీశానయనుపేత్వ ♦ నెనిమిదిదిక్కుల, రమణతో వింజామఁరంబు లిడుచు
నద్దేవు నేవింతు ♦ రంతఃపురాంశన, లేపురు విమలపూర్ణేందుముఖులు

గీ. కమలలాంచనహస్తలై ♦ కమలసేత్రుఁ, గొలిచియుండుదు రెప్పుడు ♦ కొమరుమిగిలి
వివాగనాయకేహహి ♦ విబుధవరులు, నిత్యముక్తులుగొలుతురు ♦ వియమమెనఁగ.

సీ. అంచబోదల ధిక్కఁగిరిమయానము లొప్పు, నలినాయతాత్మలు ♦ నాట్విహూడఁ
గలకంతములపాంకఁముఖఁకుకంతము లొప్పు, పద్వేందువదనలు ♦ పాటఁ బాడ

మణిబింబముల నెంచు * మధురాధరములూహ్య, పువ్వాపవోండ్లుతాంబూలమాయఁ
జమరువాలములబింకికము లూడ్చు తురులూహ్య, రమణీమణులు చామరములువీచఁ
గీ. బసిడిబెత్తములు ధరించి * తునుమగంధు, లంత నంత నవంతపఁ స్వాసనాది
పాణికోటులు మనవులుఁపన్యసింప, నిండుకొలువుండె దైతేయఁఖండనుండు. 717
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

ఈ శ్వ ర స భ

సీ. దశససాదామనుజ్ * దనర మో మలరించి, నీరజోదరుఁ దన్నుఁ * జేరఁ బిలిచె
వచనామృతౌఘప్రసాదాభిషిక్తుగా, జేయుచుఁ బరమేష్ఠిఁవాయఁ బిలిచెఁ
గరతలారుణదీప్తి * కరరుహద్యుతులలో, సంధిల్ల నిండ్రుఁ జేసన్న నునిచె
దృఙ్మరీచులు వర్షఁదిగదిశ్వరుల నోలి, మన్నించి కన్నుల * సన్న నునిచె
గీ. సంత నందిమహాకాళుఁబలిసిద్ధ, సాధ్యదేవాసురేంద్రాదిజనుల నెల్ల
వరుస నునిదిరి శివుఁడు దేవతల కెల్లఁ, గరుణఁ గొలు విచ్చి చేరోలఁగముననుండె.
కుమారసంభవము, ఆ 6 ప 990.

సీ. తననిజరూప మింతయునుని దెలియక, వాదంబు నే నుడు * జేదవముఁ
గరుణావలోకనా * కాంక్షితు లైయున్న, బ్రహ్మాదిసనకసంప్రసాదవము
సారశివానంద * సల్లాపముల నొప్పు, ప్రమథగణాళియాఁర్చటరవంబు
డమరుమృదంగాది * ధమధమధ్వనితోడి, పటుభృంగినాట్యవిఁస్సారవము
గీ. మామగాఁ జామరులు వీచుమాతృకాది, కామినీజనమహితకంకణరవంబు
మెండుఁ జెలఁగంగఁ గన్నులఁపండువయ్యెఁ, గొండరామాలిపెనిమిటిఁనిండుకొల్పు.
భాగవతము, స్కంధ 6 పద్య 486.

సీ. కైలాసగిరిమీఁద * గాలకంఠుఁడు దివ్యహాటకరత్నసింహాసనమున
నదిజ నుంచి మహాప్రదోషంబున, సకలదేవర్షులు * సన్నుతంప
వాణీమహాదేవి * విణమీటుచు నుండఁ, గమలసంభవుఁడు దాశములు వైచ
దానవాంతకుఁడు మృదంగవాద్యము సల్పు, శ్రీలక్ష్మీగానంబు * సేయుచుండ
గీ. వాసవుఁడు వైణవోన్నతస్వరముఁ గూర్పు, గరుడగంధర్వయుతుకిన్నరపతంగ
సిద్ధవిద్యాధరాధిపుల్ చేరి కొలువ, హర్ష మిగులొత్తఁ దాండవంబాడుచుండు.
బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 3.

సీ. అమరకోటులవేత్రిఁహస్తుడొనదికే, శ్వరుఁడు ముందర బరాఁబరులుసేయ
కంకణముఁసముదాత్మగముల్ దనుద్రుఁకన్యలు చామరొత్తముపెక

జగజ్జీవనకగిణిఁగ్గుంఁగ్గుంతరికియని, తవజీంచి భృంగితాంఁడవమొనర్ప
జయజయభక్తవత్సలశర్యయని సనకసనందనాదు లంగ్గలికఁబొగడ
గీ. గిరిజనామాంకతలమునఁగ్రముమెఱయ, మానసీయప్రభాదీప్యమానరత్న
చిత్రసింహాసనమున నాఁసీనుడగుచు, హరుఁడుపేరొలగంబుండెఁ నమితమహిమ.

నాగరఖండము, ఆ 1 ప 96.

సీ. తొడమీదఁగూర్చుండితొడరియేనికమోము, కొడుకుసయ్యసముద్దుగురియుచుండ
వేమారు గౌరితాఁ వెనకయ్య వెనకయ్యయగు కుమారుని ముద్దులాడుచుండ
గారాము వెఱయంగఁ సారసారెకు వచ్చి, వీరభద్రుఁడు దండఁజేరి యుండ
బిత్తరింపుచుఁ జేరిఁ భృంగీశ్వరుఁడు మ్రోల, నందంద నట్టుఁచూడుచుండ
గీ. నారదుఁడు వీణ మీటి గాఁసములు బాడ, బారలుగఁగంది కడుబరాఁబరలునేయఁ
బ్రమధనర్ధంబు లొగి విన్నపములు నేయ, తీవఁగొలుపుండెనమ్మహానేవుడపుడు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 8.

రా మ స భ

క. కొలువుండఁ గలశబలనిధి, వెలిచిలువమెఱుంగుగడ్డఁ విష్ణుఁడుపోలెన్
ధళధళలుగుల్కు వజ్రపు, బెళుకుల విలసిల్లునించాఁపీతము నందున్. 728
సీ. శృంగసంగతమైఁబంగారుగట్టుచందమున సామిత్రి వేఁత్రము ధరింపఁ
జెంత బాబిలికిఁజేయిచ్చెనోయన, భరతుండు ధవళాతఁపత్ర మాన
నామనాకృతిఁజూపుచహి నానతాంగుడై, లవజారికార్యజాలంబుఁ బెలుప
స్వాభీష్టఫలసిద్ధులందుకై వడి వారి, యనుజుండు కానుకలందు కొనఁగ.
గీ. నడవ మంసంబువై వ్రేలఁగంగదుండు, మట్టముగఁ జీల్చి తెలనాకుఁమడిచియొసఁగ
ననిలనూనుండు వ్రేజూచుఁ నడుగులొత్త, నుండువిభుకొల్కుకన్నులఁపండువయ్యె.
సుదక్షిణాపరిణయము ఆ 1 పద్య 89, 90.

సీ. మణిసహస్రముల ద్యోమణిసహస్రంబుల, డంబు మెచ్చని కిరీటంబుఁ దాల్చి
మొగముచంద్రుని గెల్వఁ మొవయుక్తీరియనంగఁ; బెలివిగ్గాఁగపురంపుఁదిలకమూని
నిజగుణావలీలఁ విర్రులక్రిమించు, తళుకుముత్యాలచౌకరి ధరించి
బలిమికిరికఁ బూనుఁ బలువిరుదములు నాఁగరముల వ్రాఁలకటకము బిడి
గీ. పాసఁగఁ గుంకుమగంధంపుఁపూత రత్న, హారములు గానగా ముత్తిఁయంపుటంగి
రహిఁ దొడిగి పెద్దపీతాంబుకంబు వెలయఁ, గొలువునింగారమయ్యెరఁఘప్రభుండు.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 247.

కృష్ణసభ

సీ. పిడిమంటు యక్కిణీవిమలాంగి యొసంగంగఁ, జందనం బురమున * సత్య భూయ
సురటి జొంబవతి వీచుచు నుండఁ బూసయల్, కాళింది సిగ్గవైని * గడలుకొలుప
నిల్వటద్దముఁ బూని * నెఱి సుదంత వసింప, మిత్రవింద కరంబు * మేనఁ దాల్చి
భద్రపాదబ్రహ్మల్ * భద్రంబుగా నొత్తె, లక్షణ గాసి మేలంబు లాడఁ
గీ. దక్కిన పదారువేలకాంతలను జట్టుఁ, గొలువఁగొలుపుండెప్పున్లుఁడు * లలితనకల
మైశృంగారమును మూర్తిఁబూనినట్లు, నిండువతితోడఁ గన్నుల * పండువుగను.
వేకటాచలసహస్రభ్యును.

సీ. బలభద్రముఖ్యులు * భద్రపంచాననానముల నుభయచాంచ్యములఁ జెలంగఁ
గంకఁచి దండకలితశయాబ్జలై, రామామణులు చావ * నములవీవ
నయనహస్తముభాభి * నయములు మీఁజంగ, నచ్చిరల్ రమ్యల * స్వముల సలుప
నభుకంసకకటాది * హరణజయంకముల్, వినుతింపుచును వంది * జనము నొలుప
గీ. భువనమోహకరమూర్తి * భువనజాత, జాతశృంగరముఖ్యుల * జాతిహృదయ
వర్తి యాదవకులచక్రవర్తి భవ్య, తమసుభర్మన బేకో * గముననుండి. 727
సురునోరుకోశ్శిరంజనము, ఆ 2 ప 4.

ఇంద్రసభ

క. శతమఖుసభ శుభరత్నాం, చితకాంచితరచిత వతిని * చిత్రము లోక
త్రితయాఖిలక్షీసం, త్రిత మలవియె దానిఁ బొడ * కేషన కయినన్. 728
చ. అతుఁ విభూతితో మణిమయాధరణద్యతు లొప్పఁగా శత
క్రతుండు శచీసమేతుఁ డయి * కాంచనచారువిమానమాలికా
గతదివిజోత్తముల్ గొలువఁగాఁ గొలు వుండు వరాహురోంగవా
యతవిలసత్కటాక్షును * మార్చితసుందరవక్త్ర)చంద్రుఁ డై. 729
సీ. వదలక యేలిన * వానిప్రస్తవమునఁ, బోలిలో నీల్గిన * వీరభటులఁ
దమకులధర్మముల్ * దప్పక నలిపిన, గృహమేధులును జ * న్మహితకీర్తిఁ
బరగినధన్యులఁ * బరహితక్రతు లైన, పురుషులు గుగ్గరా * మరణశోక
భయబాధుడై డి * హిసాస్యామేతు లై, కొలుతురు సురహా * నొలనియగ్గ

ఆ. ధర్మ కామములు సత్సత్విణక్రతువులు, శ్రీవిలాసములు యశశేషముల్లు
 బాహువంత్రతలు * వచ్చి సేవింతును, మూర్తిమంతులగుచు * ముదముతోడ.
 భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 61-65.

సీ. నిండుపున్నునూఁడు * గండరించినచంద్ర మండలశ్రీలతో * మారుమలయ
 భద్రవిద్యోతాతఃపత్రింబు గ్రాలుచు, మిన్నేటితరంగల * మేలుకొలుపఁ
 గలిగెనివ్యాంఁగనాశకరతలచాతుర్య, చామికగశ్రేణి * జాడపరుపఁ
 చించానుజేస్సుట * కాంతరత్నాశేక, ఘటితసింహాసనాగ్రంబునందు
 నాదుపీతంబునై శచిఁయుండ నుండి, పరుసదిక్పాలకాదిదేవతలుగొలువ
 నాటిసెప్పంగరానిరాజసముతోడ, నిండ్రుఁ డొప్పారె వై భవసాంద్రుఁడగుచు.
 భాగవతము, స్కం. 6 పద్య 260.

సీ. బహుమణామయాప్రభావంబులఁ, గనుపట్టు శుకవివాశక్యములనేత
 విదరకరచుహి * మాభాయకంబులై, తనరెడు గురునిచుం * త్రములచేత
 కాస్త్రాదికరణచ * రాభీతవిమతయై, కొఱలునూతనబుధ * గోస్థిచేత
 ప్రతహిలకర్ణవి * స్ఫురణమాధురిజాల, సాగయవిద్యాధర * స్తుతులచేత
 సలుసుపోవఁ బురందరుఁ * దూర్వశీత, శీప్రభావరణీపుతా * వీతిలోత్ర
 మాప్రభానాస్పరీవధూ * మణులు గొలువ, నొనరియొడ్డోల * గంబయియుండునపుడు.
 చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 70.

సీ. ఒకచోటఁ బ్రకటహాటకసముద్యద్దీప్తి, పుంజమాతపపరిఁన్నార్తిమాప
 నొకచోటఁ బద్మరా * గోపలప్రభలు సంధ్యారాగవిభ్రమం * బావహింప
 నొకచోటవజ్రహా * క్షికధాభధభ్యవినిర్మలయములు హె * న్నైలులు గాయ
 నొకచోట హరినీల * నికరవిస్ఫుటనైల్య, కాంతులు చీకటుల్ * గ్రమ్మఁజేయ

సీ. మిత్రహవిధమణిగణామితమరీచి, బాలమొకచోటఁ గిమ్మార * లీలనింప
 వైభవక్రీసమున్నతి * వర్ణనీయ, మగు సుధర్మాభిధాన * భాంతరమున. 738
 కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

సీ. శచిముద్దుమోక్షుఁ జూచుచు నాగకన్యాన, వీనగానము విను * వింతహోయలు
 వేల్పులపనవులు * వినుచు నచ్చరమచ్చై * కంటులనటనంబుఁ * గాంచుమురువు
 ధనదాదిహితమంత్రి * జనులతోఁ బలుకుచు, మునులవాడులకు న * వ్యేనయుహరువు
 ప్రసిద్ధువారలకుఁ గేల్ * మోడ్చుచుగురుఁడాన, తిమ్మయుక్తులెఱుంగు * హెచ్చరికయు

గీ. దనకుఁ జెల్లు ననంగ సంతస మొసంగ, వైజయంతంబువైఁ గొలుఁపై జఃకుంత
ముఖులు బర్హిర్ముఖులు చంద్రముఖులుగొల్వఁనిండుకొలుపున్న దేవతాఁనేతఁ గని
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 4 ప 278.

సీ. కనకాంగియపరంజి ధాళాంజధరియింప, సాగముగా మేనక ధారణివిసర
తళిరేఖవలిపెంపు ధారణిపావడ వైవ, రంభోద్వసులు చామరములు వీన
తారాసరోజాక్షి ధారణిపావడముఁ బూనఁ, గర్భావతలక బాగా లాసంఘ
జిత్రరేఖపసిండిఁచే గిండిధరియింపఁ, గృతుకులూ మణిపాదుకలు వహింప
గీ. దాన్యమాలిని నిల్వఁటంద్రంబు నూప, మంజుఘోషాలివేసిసాంబ్రాణి వేయఁ
జంద్రకళచేరి పాదాంబుజంబు లొత్తఁ, చెద్దగొలుపుండె దైతేయభిదురహాని.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 8.

— య మ స భ —

క. ధర్మసభ లోకధర్మా, ధర్మవివేకాస్పదంబు ధైర్యము లన
ధర్మమణితతుల దానిన్, నిర్మించెను విశ్వకర్మనిపుణత యొప్పన్. 766
భారతము, సభ. ఆ 1 పద్య 67.

సీ. కణ్వ గార్హేయ మాధ్వంజేయ లోకవంక, సముచితస్మృతివివాదములుసలుపఁ
దమరుడెచ్చినప్రాణితతులముందట నుంచి, యెడనెడఁ గింకరుల్ ధైర్యంబు
నెవ్వరెవ్వరినొంతు మెందెందుఁబోదుమం, చాకృతుల్ గనియమయములుపలుకఁ
గవిలెలోనున్నప్రకారానఁ బ్రజపాదపుణ్యమున్ చిత్రగుప్తుండు చెలువ
గీ. ధర్మపీఠంబుననుగాఁ దండమ్మత్తు, సహితుడై నిండుకొలుపుండి ధర్మలలోక
మన్యుఁడాతండునుఁహనింపమృరాఁకఁ, గాంచెనుమరేఁడై మిక్కిలన్మృత్యుభావంబు
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 8 ప 816.

— వ రు ణ స భ —

క. వరుణసభ సర్వలోకా, త్తర ముజ్జ్వలమణిమయము సింహప్రభ మతిసుం
దర మం దుండును వరుణుండు, వరుణానీపహితుఁడై భుక్తిం బగుసహిగుణ
సీ. అందు సుఖానీనుఁడైయవ్వరుజేంద్రు, నంబుధల్ నాల్గును నన
గాలిని వర్మద ధర్మ గోదావరి, విదిత విపాక కాఁవేరి పృథ్వి
వేణి సరస్వతి ధైర్య యైరావతి, యనఁగఁ బ్రసిద్ధంబులయిననదులు
సంసీతహాకనిర్మలకావలలు, విక్రమ సంకటాప్రదానియు

- ఆ. పసుదరియును చేపఁగంతలులై వచ్చి, మకరకూర్మశింశుఁమార సింహ
 శింశుఁగొఱిఁగొఱిఁ జలచెన్ద్రుడర, తతులతోడ సంతతంబుఁ గొలుచు. 739
 భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 69-71.

—* కు పే ర స భ *—

- క. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 740
 ఓ. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 741
 ఉ. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 742
 భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 73-77.

—* మ య స భ *—

- క. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 743
 భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 824.

వీ రి కా పు ర ము

- కీ. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 744
 ఓ. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 745
 ఉ. పుష్కరములందును, నెనె యగుచు మహావిభూతి * నెంతయు నొప్పుం
 బుల నొప్పున నొప్పు, నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున నొప్పున. 746
 భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 824.

వేదబోధకబాలుపారు * వింధ్యాద్రిపవంబు, పోచకపువ్వులతావిం * బుక్కిలింతు
నేత్యనాటికలందు * విహరించు వలరాజు, ననయంబుఁ జెఱుకుకొల్లును భరించు
గీ. నారదంబులవలపు పోన్నలఁ జెనంగి, విచిత్రామోదములతోడ * విద్యుగుండుఁ
బూటరీపున్నకేతకీ * పరిమళములు, పొదలవిలసిల్లఁ బీఠికాపురమునందు. 746
భీషేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 52-54.

సీ. పాదరయాక్షేత్ర * పరమపవిత్రంబు, పురుషూతికాంబున * ముఖ్యులు
యేలానదీజలఁ నృతతటా కాసీక, మఖిలశేఖరులు విహారధూమ
తోరంపులవలపాఁ ఘోసధితీరంబు, నిర్మలగౌరవాంబికటసీగ
మంతిమాధపుచేపు * గురుతరస్థానంబు, విలసితభీమచండలతలంబు
గీ. సేతు కాశిప్రయాగాద్య * శేష దివ్యశీర్షరాజులులందుఁ * పుష్కరిం
నకలదోపాసనోదక * శక్తి నలుగు, పుణ్యసారంబు పీఠికాపురవరంబు. 747

సీ. చక్రవాళాహార్య * జలధిసుల్యాన్నత, ప్రాకారపూజావిరాజితంబు
సాంద్రముక్తాసాధ * చంద్రశాలాశేక, భర్తృర్మితిహర్మ్య * శర్మదంబు
కరివైంధవాంధో * కాథేనుధనధాన్య, వనదేవగృహసంగ * క్షితింబు
విమలచాతుర్వర్ణ్య * విద్యతస్రవిశ్రేష్ఠ, భటనటామాత్యవిస్ఫూరితంబు
గీ. రాజమాహేంద్రవరదగ్గ * రాజ్యధూరి, భారసంభరణాక్రాంత * భాసమాన
రావు మోధవనృపవంశ * కీతంబు, భోగనికరంబు పీఠికాపురవరంబు. 748

రుక్మిణీపరిణయము, కూ. తి. ప 22-24.

సీ. ఎలమిచే క్రికుక్కు * పేళ్వర క్రిమంతి, మాధవస్వామి త * సురనిచోలు
హితముని రాజరా * శేష్వరీపురుషూతి, కాశేష్ట లభివృద్ధి * జపుతావు
గడంగి యేలానుహ * కల్లోలిని నతంబు, నెనుంగి చుట్టును * వివశగించునెలవు
ప్రతిసవట్టిసరితిం * రాదరయాక్షేత్ర, మోపి పితౄణము * బ్యాపుచునికి

గీ. మఱియు నెల్లదె నాల్గుసీ * మలకు నడునుఁ, దరిసి సున్నాటు నలునని * దైవతిములు
గృహను రాజేందు * నకు జయంబిచ్చు చక్కి, విభవకుంధవృద్ధికరము శ్రీపీఠపురము.

కా. ఘాతశ్రీః ద్విజగత్పరీభూతమహిమం * తా మక్కుటేశాకృతి.
శోభితిల్లింగము చుట్టుఁ బావనముగ * పూర్ణతిక్తుమాభాగమా
పాతాళంబుగనంచు నంచితవతిం * బాంజ్ఞాన పరిశంసించు రా
పూతక్షేత్రము పీఠికానగర ము * పుష్కర యాచ్యుదిక్కాంధ్రులు. 750

సీ. దుర్భిక్షుమాగ్య * దుర్నాగశరభంబు, వైదివాంశనా * మారుతంబు
నావదంధతమసా * హరణప్రభూతంబు, పాపమక్షేపేంద్ర * సాకలంబు

విజ్ఞానచంద్రికా * విలసనేంద్రాదయం, తైశ్వర్యసవనసంతాగమంబు
 ఘనపుణ్యసస్యరాశ్యమకూలనందంబు, ముక్తికనోన్మద్యాహ * ముఖ్యలగ్న
 గీ. మచటి కరుదెంచు జనులకాయత్న సిద్ధిఫలము శ్రీకుంతిమాధవస్వామి దివ్య
 మందిరవిమానదేవీప్రభావమపుల, ధామధామసుదర్శన * దర్శనంబు.

751

రామరాయవిలాసము, ఆ 1 ప 64-66.

సర్వపురము

గీ. శ్రీసుదర్శనశంఖ * చిహ్నంకితముగాక, యెపుడు మిన్నకయున్న * యిట్లు లేదు
 బహులోర్ధ్వపుండ్రీసంఘపదలేక వృధయైన, ఫాలశేఖలతోటి * ప్రజయు లేదు
 వైష్ణవోత్తమభాగవతసాత్వికులగోష్ఠి, వెలియైనవాటికా * వేదిలేదు
 నలి నేతలుండు భావనారాయణస్వామి, దప్పించి పరదైవతంబు లేదు
 గీ. పరమగీర్వాణయోగవైభవము నెలపు, నిఖిలకల్యాణగుణశాలి * నిలయ మనఘ
 దివ్యములు నూటయెనిమిది * తిరుపతులకుం, బరమపదమైన శ్రీసర్వపురమునందు.
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 65, 66.

కాకినాడ

గీ. చంద్రకాలాగ్రావ * సద్యధూచిత్రక, రచనాముఖరభూతరాజులంబ
 మతిమృదుమధురగా * వాసుగుణమృదంగ, రావదభిరంగశ్రవకదంబ
 మనసగుధాబ్ధి * నివహాసకృత్కృత, సవహామధూమహృత్ప్రదృతశంబ
 మురుగుభామయసౌధ * యూధసమాలోక, నరజతాద్రిగజేషి * హరికలంబ
 గీ. మాత్రీవిష్ణుపవాస్తవ్య * నేత్రచిత్ర, దీపికాస్తంభబృంభణాశ్రితశ్రీక
 కలకాశాశ్రయిగిచ్చి * నిలసుపర్యగణము శ్రీకాకినాడ పట్టణము దనరు. 753
 సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 5.

దక్షిణరామము

గీ. తామ్రాశ్మఫలసమతీర్థరకల్పతిరువాటి, దళితపాతకతోటి * దక్షవాటి
 పుణ్యులకిల్లాటై * గుణమణిప్రజవేటి, ధాత్రీకటికాటి * దక్షవాటి
 సమృద్ధింద్రావ * సస్యమేఘస్ఫటి, దమితగోగనాటి * దక్షవాటి
 రథవిమానాతమృత్యుతాకగజఘోటి, తాపాద్రిశతతోటి * దక్షవాటి
 గీ. దక్షిణకాలతాతోటి * దక్షవాటి, దనరు నిగమాపురివేటి * దక్షవాటి
 ద్వారావేదికకల్పటి * దక్షవాటి, రక్షిణేంద్రశిరీటి * దక్షవాటి.

754

దక్షిణరామము, ఆ 1 ప 28.

గీ. దక్షవాటికఁ బశ్చిమఁ ద్వారభూమిఁ, బ్రీతివసించును సర్వాంగఁ * రమ్య యగుచు
సేవకులపాలి సురశాఖి * పూవుఁగొమ్మ, కోమలాధేదుధమకొమ్మ * గోగులమ్మ.

గీ. దక్షపురమునను తర * ద్వారమందు, నూర్జితంబుగ నుండు మహోజ్జ్వలాంగి
కామితార్థకసంకల్ప * కల్పవల్లి, మహితసుగుణమతల్లి శ్రీచందలల్లి. 755

క. సారమతిదక్షవాటిక, తూరుపుగవనిన్ బ్రీసిద్ధితో పసియించున్
హేరాభక్రీడాసం, చారిణి నూకాంబ భక్త * జనరక్షణకై. 756

క. మట్టయినయట్టి దక్షుని, పట్టణమున దక్షిణంబు * పార్శ్వపుఁ గవనిన్
నెట్టుకొని వెలసి నిలిచిన, ఘట్టాంబికఁ గొల్వఁ గలుగుఁ * గామితఫలముల్. 757

గీ. పృథివిఁ బయనెనిమిదియో * పీతకక్తి, గణములో నెంచ సర్వశృం * గాగయగుచు
భీమనాథునిసన్నిధిఁ * బ్రేమ వెలయు, మాణికాదేవి సకల క * శ్యాణమూర్తి. 758

ఉ. ఏదెసఁ జూచినన్ విబుధు * లేదెసఁ జూచిన మోనిమండల
బేదెసఁ జూచినన్ హరిదఃసీతవర్ణము వాసవాది యం
దేదెసఁ జూచిన న్నవమహేశ్వరమూర్తులు శ్రీవికుంభకుం
భోదరతందు భృంగిరిటిపహూహుకహూహులు దక్షవాటికన్. 759

సీ. అగ్రజుండైనను * నంత్యజుండైనను, బూంబోడియైనను * బురుషుండైనఁ
బరమమూర్ఖుండైనఁ * బండితుండైనను, దారిద్ర్యగుండైన * ధనికుండైనఁ
బలవంతుండైనను * బలహీనుండైనను, బ్రాయంపువాండైనఁ * బంగువైన
నాస్తికుండైనను * నన్యతవాదియువైనఁ బరఁగగార్థభ్రమైనఁ * బందియైనఁ

గీ. గీటుకలైన బకమైనఁ * గిరిమియు వైనఁ, బాదపంపైన * దృణమైనఁ బ్రాణరహిత
మై రహిని దక్షవనచతుర్దా * రహిమఁ బొందుఁ నైవల్యకశ్యాణ * భోగలక్ష్మి. 760

సీ. దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యమరులేస్థానంబు * నందు లేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యర్థ మేస్థానంబు * నందు లేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యన్యులే మేస్థానంబుగనందు లేదు
దక్షవాటిమహాస్థానంబులో లేని, యజ్ఞ మేస్థానంబుగనందు లేదు

గీ. దక్షవాటిక సకల తీర్థముల కిరవు, దక్షవాటికసకలవిఠ్యలకు గరిడి
దక్షవాటిక విభవంబు * తానకంబు, దక్షవాటిక కివునియంతకపురంబు. 761

రాజమహేంద్రవరము

- సీ. కంఠావలాగ్రహార్యుండేయవళిర, శృంగంధికాధాత * సౌధవీధి
గోదానీచుట్ట * కూలంకపాదల, స్వాతితక్రీరద్ర * పాదయుగళి
బలవదధ్యుత్త * ప్రాకారపరివేష, గంఢాపితాజాండ * మండలంబు
సంధదంతావళ * వైవేయసుటికా, తంకారముఖరఘుంకూపధంబు
- గీ. కాశింబావనానాత్మ * కత్తువేటి, పీఠరామత్తసుభటకంఠీరవాద్రి
వేసుభూపాలవాఙ్మూర్తి * వృద్ధి కము, సాంద్రవిభవంబు రాజమ * హేంద్రవరము. 762
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 1 ప 42.
- సీ. ఉండు వేపిట నూర్చుండేయమనినాథ, సజ్జలంగ మంగ * కాసనుండు
ప్రవహించు వేపిటి * పక్ష్పినుప్రాకార, మొరసిగంగమ్మ సాంగరముకొమ్మ
యావిశ్చించినా * దేపిటికొటలో, బలభేది మదనగో * పాలమూర్తి
పాపించు వేపిటి * ప్రాగుదర్శిణంబు, నుమబోటి శ్రీముల్ల * గూరిశక్తి
ప్రబలధారామత్రాణ * భద్రజాతి, కరిఘటాపైవ్యదుస్సాధ * కనకలోహ
- గీ. గోపురద్వాకవాటప * వీపిత మతి, సాంద్రవిభవంబు రాజమ * హేంద్రపురము.
కాశీభండము, పద్య 58.
- ఉ. రాజిలు వేగినాటి కపరాజితమైదిరాజధాని శ్రీ
రాజమహేంద్రవట్టాము * రాజనరేంద్రునిచేత బాలితం
దై జగతిసతీశము * నందును గౌతమిలోడ దానిబా
దై జిగిమించునాధవ ర * మాధిప వీర కవీశవంద్యమై.
- 764
- ఉ. బంగరుగిండ్లో యయ్యవృత్త * భావితవంభములొ యనంగ నొ
ప్సం గమలాఫలంబులవి * పొల్పుగ దత్పరి మాణకాంచనా
ప్తి గననట్టివారుకని * పింప రటుం చెటిగించు నెందు శ్రీ
సంగతి రాజ్యహేంద్రపురి * సంపదుదంచితలీల మించవే.
- 765
- మ. తమ జాతు ల్పరికింప వేటి కిటు నిచ్చుర్ సర్వవర్ణులున్
సముదై మించెద రందు దెల్పనొ యనంజానొండ నాబాలవృ
ద్ధముగా నందఱు నాగ్నిహోత్రులుగనే * దైవారుచుం ద్రాదవి
త్రము శ్రీరాజమహేంద్రపత్తనము సం * ప్రవృత్తులు గాదేరికన్.
- 766
- ఉ. పంచలొ గమంగనిన * నిష్కరి నొప్పుగ నావకాయనా
మా. కియూర గాయదగు * మాడుచు మునియలోన దివలన్

మావిడియుం గదాయటలె ♦ మాన్యమిదౌనన మించి రుద్యమై
సేవిత మెల్లవారికగు ♦ సిద్ధరసాయనమాయనంగడున్.

767

ఉ. రాజమహేంద్రపూర్వరము ♦ రమ్యమగుం బతకంబుగాఁగవి
భ్రాజితగౌతమిమణిసఃరంబునఁ దత్పరలక్ష్మిప్రొద్దయై
శ్రీజగతుల్ సుభాగ్యయుతుఁ ♦ జెందెడుచంద మెటింగి కాంచెడున్
దా జలజాక్షియై యినునిఁ ♦ దామరసాసేని సుతపూక్షియై.

768

ఉ. అంగుగమాయలేడి మఱి ♦ యంగన యయ్యెనొనా మృగాక్షి చి
త్రాంగి సపత్ని పుత్రకునిఁ ♦ దామరసాసేని గోరి రామి సా
రంగధరుండు దన్ జెఱిచె ♦ నంచును దబ్బులలాడి కేలుగా
శృంగంజాకయుండఁగ వెల్లూర్పుట దండనుగొండదెల్పెడున్.

769

మ. ధర సారంగధరుం డదోషుడని తత్సాక్ష్యంబునుం దెల్పి వ
చ్చిగొనా సుతరదక్షిణంబుల నొగిన్ ♦ క్రిమన్మృకంధూద్భవే
శ్వరఁడున్ శ్రీపతియా జనార్దనుఁడు నిఃస్పృహ పొల్తు రద్దానికా
పురమే రాజమహేంద్రనామమున నెఱ్ఱుం జూడ నొప్పుం గడున్.

770

ఉ. విదువరాలు రూపముఁజేరిదువరాలగు నంత నట్లుగా
నైదువరా లదెంతవఱుకైనను నైదువరాలుగానొగిన్
గాఁదగుఁడెపు గాననిలఁనాకము రాజమహేంద్రసత్తనం
జేదయివాలు నిత్యకుభఃవృద్ధి సువిశ్రుతిగౌతమితటిన్.

771

కుమారస్వసీహము, ఆ 2.

ప లూ రు

సీ. బహురత్న విరచిత ♦ ప్రాసాదములచేత, రమణీయమగు గోళురములచేత
యిందిరాకరదివ్య ♦ మందిరంబులచేత, సుకరకపోతపాలికలచేత
తవనీయమయజేత ♦ తాధామములచేత, పటువజ్రసోపాన ♦ పటలిచేత
భర్మశైల్యాన్నత ♦ ప్రాకారములచేత, దివిజేంద్రనీలవేదికలచేత

గీ. విమలపద్మాకరోద్యాన ♦ సమితిచేత, గంధగజవాజిభనుసంఘములచేత
ధరణిసురముఖ్యసజ్జనో ♦ త్తయలచేత, భవ్యగతిఁబొల్పు నేలూరి ♦ పట్టణంబు

772

శివలీలావిలాసము, ఆ 1 ప 68.

నూ జ వీ డు

సీ. ద్విజరాజకేతన ♦ ద్విజరాజధరసేత, ద్విజవాహునన్నిభ ♦ ద్విజగణంబు
కార్తవీర్యార్జున ♦ కార్తవీర్యార్జున, కీర్తితక్షత్రియ ♦ వర్తనంబు

రాజీవరదళహాః * రాజీవనిధిరాజ, రాజసమృతవణి * గ్రాజితంబు
 కర్ణజాంచితబాహు * దర్శితవైరి సంకర్ణజామిత సత్వోకర్ణకంబు
 గీ. చటులవిక్రమపటురతు * దృఢుచయంబు, నటువిట్రుకేచిరంజిత * సరచయంబు
 మత్తవేదండతండంబు * మహితచక్రి, తురగనికరంబు నూజివీ * ట్పురవరంబు. 773
 వల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 1 ప 12.

ఆ గి రి ప లి

గీ. మహనీయవిజ్ఞాన * మహిమయుగై వ్యష్టన, నిత్యనూరిత్రేణి * నీవృటిలగ
 దిన్యపద్మోత్పల * దేవీప్యమానవా, రాహపుష్కరిణీః * రజ జెలంగ
 వేదశాస్త్రపురాణ * వేదాంతవిద్వన్, స్మార్తహా నీశ్వర * సమితి మెలంగ
 శుకపితామహసంఘోభితావోకహ, సురుచిరకీర్తిదాది * సాంపు గవంగ
 గీ. విధివాహినమస్తవిభుధవరేణ్య, వేవితాంబుజపదవార * సింహమూర్తి
 సంగతావాసమై శ్రీశివదన మనంగ, బరంగు మేదిని నాగిరి * పల్లిపురము. 774
 వల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 1 ప 36.

సో మ రా జు ప లి

గీ. లవణాబ్ధివేలహే * లాకాంచయగునంగ్ర, ధరణిమండలికి ముత్యాల్పజల్లి
 సంగ్రామపార్థరాజన్యరాజ్యక్రికి, బెంపుమీతినజగజంపువెల్లి
 దాతలు సమదంచితప్రసాసములుగా, గామితార్థమలిచ్చు * కల్పవత్తి
 యటువదినాల్గవిధ్యలకు నభూర్వఘంటాపథంబైన పట్టణమతల్లి
 గీ. పంతుప్రకాశ్చుభములకు * బాలవెల్లి, కదనజయలక్ష్మీతోలుమూలు * గన్నతల్లి
 విపులభుజగర్వదర్శిత * విమతరాజ, రాజహృద్భల్లి ధరసోమ * రాజాపల్లి. 775
 శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

బొ బ్బ లి

గీ. శ్రీవాణిసమీయార్పు * గుమిదొరగానిడ్డ, బలితంపులగ్గడిఁ * పులబెడంగు
 మొనలుగామలచిత్తిర్చిననీలికాసత్తు, గురిరాతిదంచిన * గుల్లసాబగు
 నూనెకాకలచేరి * చాచైనజిగురుకుం, బలి గాచు పెనముల * పడనతీరు
 యొంగకాలంతైన * యెత్తిపాననిగురి, నలవోనిగుండుకో * పులమొయార

- గీ. మారసాతలకలితః భీరసీర, పరిలుతన్న కృకమతాహి ♦ భయదపరిఘ
యకార బాద్ధిలికోటనూహత్యైవమరయ, నబ్బరము నింపడే యేడికై న నమాహ.
- ఉ. బెబ్బలిమిసమైన మెలిపెట్టి తెమల్పంగచచ్చుగాని హా
నిబ్బరగండడైన ధరఃపతిరావుతులీనుడేలునా
బొద్దిలికోటపై నడచి ♦ పోరగరాదు కిరీటికై న మా
యబ్బపదంబులన నిజమాడెద హైదరుజంగుసాహెబూ.

777

రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2 ప ౩ 21.

ప లి వె ల

- గీ. కుంభసంభవునాజ్ఞాకును మీర కిందుండి, కర మర్థి కొప్పులింగంబునకును
రంభాదికామినీ ♦ రమ్యవంశజులైన, కంజనేత్రుల బెచ్చి ♦ కాను కిచ్చె
దత్తాంతలీధరాస్థలి నింద్రశరికుంభ, గురుకుచకుంభరై ♦ కొప్పులింగ
మున కెంచ నాట్య మిమ్ముగ సల్పుచుందురు, ప్రతిదినంబున మహాప్రాధి మెఱయ
- గీ. దత్తవాటిపురంబులొక ♦ దనరుచున్న, చంద్రముఖులట్లు పల్వెలస్థానమునను
భాసురేశ్వరమన్మథప్రబలగోత్ర, చాన లన నిల్చి రమరమానిను లనంగ.
- చ. మొదలనుపద్యనూతి నవఃమోహినులాలెఱగంటికొమ్మలన్
ముదమున నారచించి సుమన్వోహరమూర్తులదత్తవాటికా
సుదతులగానొసర్చి యట ♦ సొంపునఁ బల్వెలవారకాంతలన్
గదలకఁదా సృజించెఁ గరకాశల మొప్పుచునుండమానినీ.
- ఉ. క్రిమహితప్రభావులు బ్రహ్మాదిగ నిందు వసించుమానవుల్
స్వామి సదాకివుండు గడు ♦ వర్ణచనేయఁగఁ గొప్పులింగమీ
భూమి సమస్తమున్ కివుని ♦ పాలువువహించిన మోక్షలక్ష్మీనే
నేమని చెప్పనేర్తు తరఃశేతుని పల్వెలభోగసౌఖ్యముల్.
- (౩) జలజభవాండభాండమున ♦ సన్నుతి కెక్కిన ముత్తలందునన్
వలసినమోక్షముల్ గలుగు ♦ వారిజలోచన కాశికానదీ
జలములయందు గ్రుంకు లిడి ♦ సంతతమున్ భయభక్తిమీఱఁగాఁ
బలివెలకొప్పులింగమును ♦ బాగ్ధనఁజేసినవారి కెంతయున్.
- ఉ. పంకజపత్రనేత్ర విను ♦ పల్వెలలోపల వేశ్యవాటిలో
ఱఁగని యెవ్వచేఁ బలుకు ♦ రంగుగవానినిఁ బట్టి మీఁద ని
శ్శంకను సౌరిమాతలయఁచంద్రకతాదకశోరకూలబా
ణాంకపికాలతోమరమఃసత్తపహేతులఁ ద్రితయన్.

778

779

780

781

782

చ. తులనమునకును సోమమునకును యెడల చూపులు తీయమోవియున్
 గొనక ప్రాణనాశ్రయములు • గంధకరీంద్రసమానయామయన్
 గొనకడంబుకొనున • గుల్మపుగుబ్బలు ముద్దుమోములున్
 పొనగగంఁబ్బామినులె • పొందుగం బల్లెలవట్టుంబునన్.

783

బిడయనంబిలిసము, ఆ 6 పే 112.

జ గ న్నా థ ము

పీ. తతహాపమామవిస్తాతాంభోధర, పటలోన్నటస్యజ • పటయుతంబు
 హరిశిలయరకత • తురుతిందవిద్రుచు, కృతమణిస్తుభసు • శ్రీపదంబు
 తత్తహాటకనిర్మితద్వారబంధబంధురవజ్రీలితాంరరయుగంబు
 శభిలదిద్దేశాంతానేకమానవ, మహితసింహద్వార • మంటపంబు
 గీ. విశ్వకర్మతపోబలా • విష్ణుతంబు, సర్వగీర్వాణసంఘాత • సన్నతంబు
 నగు జగన్నాథదేవు డే • వాలయంబు, గాంచియారాజుకృతనమ • స్మరణుండగుచు
 వానపదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 71.

పీ. రతనవిష్ణురచన • త్పితగరుద్వరగరు, దృవమరుత్పదసర • ద్వివిజవార
 మతిలనస్వకవన • స్మృతిమివత్పరిహస, త్పతివసద్రతిహస • క్తుశ్రమజాత
 : మధిలంద్దగదల • త్సుభవత్సుమగల, న్మధవి • య్ధురఫల • స్మహిజబల
 మరులచ్చత్పికగహద్రుమబృహత్కుసుమభృత్కలుచమ్పాధరణిభృత్కలితసిద్ధ
 గీ. మవ్యయావండుగాయక • త్రావ్యగాన, భవ్యసాధాగ్రసిద్ధత • నవ్యకాంతి
 దీవ్యసిద్ధిద్రుళిగార • దివ్యభీరు, నేవ్యహాజగన్నాథాపీయ • గాంచి.
 సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

785

పీ. పలికాకునానతి • బలరత్నంబు త, మృత్యుకాశిష్టాన్న • భోజనమున
 : ప్లాకామివాక • విగ్ధయ బిందుతే, దాని గమకుండు • పా)భవంబు
 తన సన్నయ బ్రహ్మ • చుకుత్రుతివాన్యాభ, మగురరమావైవ్రత • మాదరాతి
 రీ : బుఁసుబీక • రించె నిచ్చట నిది, యావేదమోరి • వ్యాజ్ఞచుహిను
 గీ. మహా • యిచ్చో హరిణివేది • తాన్నియు భువ, నేత్యరజేత్ర)కుండు • దాకిశ్వరవిని
 వేతాన్నియు మదిశంక • విడిచి కుమర, నమ్మ • గుడిచిర సద్గతి • నమ్మ మతియు.
 బలరామజేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

హస్తినాపురము

(శీర్షీ)

సీ. శ్రీరమణాంకుష్ఠం శిఖరీంద్రముధితావరణపయోధిజనుధాంరస మనంగ
భువనరక్షక సవాశివ నిర్ధనాగీంద్ర, సంభృత సిన్ధుశిఖరం బనంగ
భూరిమేఘాళి నిఃస్ఫుటపత్ర పుష్కరా, లిందపూరిత మకరంద మనంగ
భరణీవహుచహీంధర పయోధనభాగ, లక్ష్మితఙ్కమ జేలంబనంగ

గీ. దనరు గంగాతంగిణీశతటయనందు వెలయుఁ ద్రిభువనవిభ్రాత * విభవవిజిత
దేవతాపురభోగపతిపుర త్సమాపనానాపురము హస్తీ నాపురము.

787

దశావతారచరిత్రము.

మ. కల దుర్విన్ బలర్వితాహితకచక్రగ్రాహోద్రహోద్యుచ్ఛవా
గ్గళరాజద్విజరాజగోత్ర శిఖరద్రాజన్యసౌజన్య పు
ష్కలనద్యస్తు సమస్తహస్తీనగరాంఖ్య ప్రఖ్య రాజన్యతీ
తిలకం బంగకలింగమంగముఖ దిశ్చేకాధిపాశాన్యమై.

788

మ. స్ఫుగదాకాశతరంగిణీ మధురవాః * పూరమ్ములం ద్రావణగాఁ
గరమభ్రమ్మున కెత్తి హత్తిన మహాంగంధేధరాజంబనన్
హరినీలమృతి తీవ్రవస్రవలయంత్రై యుష్మత ద్వాదగో
పురమై హస్తీపురంబు పేరునకుఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతమున్.

789

సీ. చూపట్టు నొకవీధి * సుమహారతరపద, క్రమణ మాతంగచంగములగములు
కనుపట్టు నొకవీధి * భుజభుజ క్వణ రణ, ద్ధుంటికారవశతాంగములగములు
సనిమిటు నొకవీధి * జక్రచంక్రిమణాది, గమన దుర్గమ తురంగములగములు
మొసనూపు నొకవీధి * ఘనభుజాన్గళనిగ గ్గళవాహినీపుకోగములగములు

గీ. తిపురనొకవీధి బధిరతదిగిభరాజ, కర్ణకోటరహాటన * కృపనచక్ర
పటహ డిండిమ భేరికాపణవమర్ద, శప్రముఖ హృద్యవాద్య కోలాహలములు.
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 1 ప 48.

వై ప లె

మ. యనునాతీరమునందు బృందదరి బాగొప్పల్లె కేంద్రవాఁ
బరపన్ గొల్లలపల్లె తజ్జులసౌభాగ్యులు పక్షింతు మొ

భూమిగాఁ జూచు కొల్లలాపములు పాఠిలన్నత తిన్నెలయై
యమితానందుడు నందుఁ డందు దగు దేవాధీశభోగంబులన్.

791

తెనగాఁ నైసేయు ♦ దేరులవందానఁ బొదుగులతోటి యాకదుపు లమరఁ
ననుగానక ముదిరు ♦ గజములకైవడి, కొమ్ములవృషభములూమరు మిగులఁ
జిన్వకు నటుగాలుఁడ్రవ్యవీరులరీతి, జలపోరివెనఁగు కోడెలు చెలంగఁ
జెంచునగాఁటు తురంగములవితానఁ, జూరకైనలేగలు ♦ సొంపు మిగుల
నీ. వియె చతురంగబలములై ♦ యతిశయిల్లు, మొల్లమైయున్న రేపల్లె ♦ నల్లుకొన్న
ఫలివనములు కోటలై ♦ పరిభవిల్లు, నందుఁ జెలువొందు నందుఁ డానంద మొంది
రాధామాధవసంవాదము.

కంచి

- నీ. మునువంగ నేర్తురు ♦ మూలవాపటికిగాఁ, జీమరబంధములీగి ♦ జీరువాఱఁ
బొన్నవృత్తులఁబోలు ♦ పొక్కిళ్లుబయలుగాఁ, గట్ట నేర్తురు చీర ♦ కటిభరమునఁ
దొకువంగ నేర్తురు ♦ నిడువ్రేలుఁ జెవులందు, నవతంసకంబుగా ♦ నల్లిపువ్వు
పవరింప నేర్తురు ♦ పదియాఱువన్నెల, పసిఁడిపాదంబులఁ ♦ బట్టుచేలఁ
గీ. జయ్యెదయు నిర్గుఁ బాల్గొడఁ ♦ బ్రాణినిక,తఱచు పూయును రొడల గంధంబుఁ
జుపు. బురికత్తెలు సురతప్రింపంచవేళఁ గంచియుఱవత లసమాస్త్ర ♦ భిద్దలతలు.
కాశిఖండము, ఆ 8 ప 109.
- క. చుఁ దొక పుణ్యముఁ జేసెనఁ, బరువడి నది కోటిగుణితఫలదం బగుటన్
భవఁ బుణ్యకోటియనఁగాఁ, బరఁగుం గాంచీపురంబు ♦ ప్రతియేపురముల్. 794
- నీ. సునతనసాధాగ్ర ♦ కనకకుంభము లవి, కమలమిత్త్రువిదృశ్య ♦ కరణిఁ జూపఁ
గ్రాహణశీలి ♦ బహురత్నదీధితు, లింద్రచాపంబుల ♦ నీనుచుండఁ
నల్లతొండ్రి ♦ కుశితవనంబు, సిద్ధదంపతులమై ♦ నేడఁ గేర్ప
నల్లతొండ్రి ♦ కుశితవనంబు, సిద్ధదంపతులమై ♦ నేడఁ గేర్ప
నల్లతొండ్రి ♦ కుశితవనంబు, సిద్ధదంపతులమై ♦ నేడఁ గేర్ప
- గీ. చాచియిలఁ బాచియిలఁ జెట్టి సరకు,లగ్నపతివైభవంబుల ♦ నపహనింప
చెట్టిమైయున్న కాంచీపురంబులొడఁ; నితరపురముల నుపమింప ♦ నెట్లువచ్చు.
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 7 ప 117, 118.
- నీ. చిట్టము నుక్తి ♦ శ్రేణు సప్తపురాంధ, రభిగణనాతి విఖ్యాతకాలి
చిట్టము ఖేల ♦ జీకామృదిభు శిర,స్సింధు మత్సరిసరస్వీవిభాసి
చిట్టము సముద్రీర్ణ కామాక్షీ త,పఃపరిపాక సంపద్విధాయి
చిట్టము సరియూపవాగ్దేవతా, సంశ్రియాంచితసమస్పదిజాళి

తే. బ్రహ్మయజ్ఞసహాహోమ • పరిమళసహజాత సాక్షాత్పరబ్రహ్మ • సన్నిధాన
భాగ్యసాభాగ్యయోగ్య మే•పట్టణంబు, పుణ్యతరమైన యాకాంక్షిపుణ్యమున నీయె
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్మ 130.

సీ. వెలయనేపీడు నిర్మలధర్మమహిమచే, ధాత్రి సత్యవ్రతతేత్ర ముండు
బ్రహ్మించె నెందు వేదవతివేరిటు బ్రహ్మ; దేవునించి సరస్వతీసృవంతి
కావించె నెచట నిఃసాక్షుధీచుహితుడై, హరిగుఱించి విరించి • యుష్వరంబుఁ
జవిచూచె నెచ్చట • సవనాన్ని హుత మహా, హుతి హవిస్సారసజ్జోదరుండు
గీ. కటకమాత్రంచె యది విశంకటజలగ్ని, హగ్ని విగ్రహోదయై • హస్తీవరద
చిరదయావాల మోక్షలక్ష్యవిఖల, కటితటిహత్తు కళ్యాణంకాంచి కాంచి. 797
కా. ఆ కాంచీనగరీమణి న్యెలయు నాహానారికేళంబు ల
స్తోకానేకరసాలసాలపనసాశోకార్జునక్షీరం
ధాకమృక్రమక ప్రియాశుబదరీ • శల్లాతకప్రస్ఫుర
న్నాకక్షౌర్యమావాటిఁ గూటిజగదానందంబుగా నెప్పుడున్. 798
వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 85.

కా ల హ స్తి

సీ. సంసారపారదోచాటనానలకీల, కలువసంచయతామృగింగంధకంబు
కామలతామూల • కందకుద్దాలంబు, సంకల్పపాషణ్ణంకముఖము
రాగశాలివనాంకురకడంగరీయంబు, శంకాకళంకభుజంగనకులి
నవమనోగోరాజ • నాసికారజ్జువు, శోపనేక్షణవిశిఖోపలంబు
గీ. దివ్యదేశికహంసోపదిప్తమార్గ, నిర్దణధ్యానసంధాననిరుపమాన
సౌఖ్యసంపన్న సాధక • జననివాస, మమృతలింగాకరము కాళహస్తీపురము. 799
మ. జనలోకోన్నత మైన తత్పురము లోచా తప్పకుండంగ వ
ర్ణన నేయన్ వశహా నెఁ గీటుమున కై • నం జక్రికై నన్ మదాం
ధునకై నన్ బహుజీవహంతకయినన్ • దుర్వాసనం బాసి మో
క్షనిధిం గొల్ల గొనంగవచ్చునటవైజాడన్ విలోకించినన్. 800
కాళహస్తీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 17, 20.

వేంకటగిరి

చ. నటితహరిజ్జయేందరకు • నాటకరంగ మనంతవైభవో
త్కృతుమున కాలపాలము తోలెఁగ్గుగువిద్యుల కాటపట్టు ను

ద్యుతిభటసింహాకోటులకు * భర్తృమహీధరగవ్యారంబు వేం
కటగిరిపట్టణం బలకుఁ * గాంతిజితామరరాజధానియై.

801

- గీ. గాఢపుణ్యంబులకుఁ గాఢకాపురంబు, కలిత సాభాగ్యముల కలకాపురంబు
కాంతిసంపదలకు ద్వారకాపురంబు, కాపురము సేయునాగల * కాపురంబు. 802
- గీ. విప్రులునుయోధవరులుఁబుత్విజులునచట, ననిశమునుకాస్త్రజీవులై * యలరుచుండ్రు
వారి ముంగిళ్లు సంతాప * భూరుహములు, నాకపద మప్పురంబు సెన్గన్దంగదరమె
శకుపాలవధ, ఆ 1 పే 8.

కుంభ ఘోణము

- గీ. తూరుపున నాలుగామడ * మేర తామ్రమచట పేమాబ్జ వనిమించు * నంకుఁగుంధ
ఘోణ మొప్పును గీర్వాణ * కులము పొగడ, నాతటమనలక్ష్మీసర * మతిశయిల్లు.
- క. తన * పేరిట భవతేపమున, వొనరించిన మడుఁగుగాన * నున్నది యిపుడున్
వనజనివాసిని యచ్చట, మునుకొని యది తే * త్రములకు * ముఖ్యము చందా. 805
- గీ. అచట నొకపూట స్నానంబు * లాచరింపఁ, దనరు స్వర్గంబునానర * త్రయమునిల్పి
నరుడు పూనిక నంబుదా * నంబుసేయఁ, చితరు లెల్లను ముక్తిసం * క్షీతిఁ గండ్రు.
శేవధర్మము, ఆ 4.

త్రివిలుబుత్తూరు

- మ. లలితోద్యానపరంపరాపికకుకా * లాపప్రతిధ్వానముల్
వలభీనీలహరిస్త్రజీపికకుక * స్వానభ్రమంబూన్ప మి
న్నులతో రాయసువర్ణసౌధముల నెం * దుం జూడఁ జెన్నొంది శ్రీ
విలుబుత్తూరు వెలంగుఁ బాండ్యనగరో * స్వీరత్న సీమంతమై.

807

అముక్తమాల్యద, ఆ 1 ప 51.

మధురాపురము

- చ. మధురమణియకేళిఁ దన * మంజుళవంజాళకుంజమంజరీ
మధురసధారలక్ రమణ * మానితమానితమానినీమణి
మధురవనోవిలాసముల * మాసరమాసరమైకవాసమై
మధుర యనంగ నొక్క పురి * మండితమామహిమండనంబునన్.

808

దశావతారచరిత్ర, ఆ 9.

ఉజయిని

- సీ. తెలువొందు నేపురి ♦ శృంగారముగఁ గాల, కంఠుఁ డెప్పుడు మహా ♦ కాలశంఖుఁ
గోటిలింగంబులు ♦ కొమరారు నేవీట, సంధ్యాత్రయమహాపాచారగరిమ
విలయాంబునిధిపూర్ణములయందుడిందక, వెనుబొందు నేపుట ♦ భేదశంబు
యుగయుగంబునయందు ♦ నొక్కొక్కక్రివ్యాభిధానంబు నేరాజధానిపూను
- గీ. నందికాజేవి యేపట్టణంబునందు, శ్రీమహాకాళిచా నుతి ♦ శ్రీహేమంతు
నట్టియుజ్జేరి యోగవీ ♦ తాభిరామమైహికాముష్మిక ప్రదానాద్యసీమ. 809
- ఆ. ద్వాపరతి యవంతివారాణసి యశోధన్యః మధుక పుణ్యవోటి ♦ నూయ యవం
నలఘుముక్షిదమ్ము ♦ లగుపట్టణములందు; సర్వగణ్యముజ్జీయనిభుకంబు. 810
- విక్రమాచార్యచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 41, 42.

అలకాపురము

- స. అనుదినపద్మసంఖ్యలగఁ దక్షయముఖ్యవిధానయుక్తమై
యనుపమనిష్ఠానానామంచితగానవిష్టమై త్రిలో
చిననుకుటెందుఖండరుని ♦ సంచయభాతనువల్లహర్మ్యైమై
ధనదునిపట్టణం బమరుఁ ♦ దద్దయు వస్తునశ్చుద్ధి నెప్పుడునో. 811
- పద్మపురాణము, ఆ 8 ప 106.
- సీ. ఏపట్టణమునకు ♦ నెలదోటునందనా, రామంబుచెల్లెచైత్రీరథవనంబు
కీదావిహారవీరికి యేపురమునకు, మధురాస్పృతాంబువు ♦ మానసంబు
మాణిక్యముకురలింబంబు కైలాసమే, నగరివారవధూజంబుప్రతతికి
నేవీటిపాలిమేర ♦ యంతయం తనరాని, దవ్యనందున్నయు ♦ త్తవత్తుడిక్కు
- గీ. పృథివితోడవై నయప్పట ♦ భేదనంబు, రాజధానిగఁ దారకా ♦ రాజమాళి
రాజితంబైనకృపవెంపు ♦ ప్రాపుగాఁగ, రాజరాజుపేరను నేలె ♦ రాజనమున. 812
- కాశీఖండము, ఆ 4 ప 162.

ద్వారకాపురము

- సీ. త్రిదివంబుకంటె నుద్దీపితంబై విశ్వకర్మమానససృష్టికలన నగుట
యంభోధిపరిఘమై ♦ యలరారదేవతా, దులకు నసాధ్యంపు ♦ దుర్గ మగుట
తను నెలువాడు నిత్యస్థిరలక్ష్మితో, బాగోజుఁడై జగదభ్యర్త యగుట
హాసోపశ్ఛిం గాగిఁగి ♦ యడఁగినమదయందు, తనయందుఁ దనుకెట్టి ♦ భవ్యచగుట

ఆ. య. క. కాని వేదః ధర్మోతలంబున, నితరసగరములకుఁ జెందు లేక
యన్యునిలియు ననుపఁజూచాత్మ దీప్తమై, పొలుచు యాదవేంద్రః పురముఁ గనిరి.
హరివంశము, ఆ 4 ఉత్తర.

ఉ. ద్వాంశయన్ పురివన ముదంచితకాంచనరత్న కీర్తిత
ద్వాంశకవాట మంకుకజః పాతనిరధ్వజభక్తరస్మయ
ద్వాంశకసద్భజ బ్రజమః ధక్తృతపారపురిసురీతిభ్య
ద్వాంశకలంకలింబు నుది ధి వాన్నిధిఁ జొప్పడి యొప్పు శిష్యుడున్. 814
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 19.

సీ. వీక్షిణి జూచినఁ జీవిష్ణుకల్యాణ, కల్యాణవైభవాః కర్ణ్యములు
నేషేసుఁ జూచినఁ ప్రాసాదశృంగాన, శృంగారలీలానిఁ రీక్షణములు
నేవాడఁ జూచినఁ నావాసకల్పాన, కల్పానమమ రసాః ప్రాణములు
నేనాటఁ జూచినఁ నావారసారాల, సారాలసానిలఁ స్పర్శములు
గీ. సెందుఁ జూచిన సంతతఁ నందజాత, నందజాతగుణాస్వాదఁ నములు గలిగి
యాన సకలేంద్రియప్రీతి ధి నావహించు, కాఁపురంబున నా ద్వారఁ కాపురంబు. 815
ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 102.

ఉ. చారక తత్త్వచ్చాద్వయనిఁ వారక విప్రగుహంతగస్థుఁ
దానక సద్విలాసస్థుపఁ దారక ఘోరభవార్థవాన్ని
స్తారక సాధయూభవరఁ తారక మాన్మచిరత్న రత్నవ
ద్వారకఁ యై పురాగ్రామగుఁ ద్వారక పశ్చిమవారిధిం దగున్. 816
బలరామత్రైత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

సీ. సునుకుందనపుగోడఁలను విన్ దఱుముమేడ, లనునందమగువాడఁలను దనర్చి
తోగఱొల్కుపగదాలఁ తెగతక్కు మొగరాల, వగగుల్కు మొగసాలఁ లఁ గడుమించి
సిరిగాంచు నల్లిండ్లఁ దరినించు వాకిళ్ళ, నెఱిమించులనగళ్ళు ధి నొఱపు నెఱిమి
బలుచోటక వాటఁ ములవాటమగుకోట, లనుదోటలను పేటఁలను జెలంగి
గీ. తోగలరాచట్టుమేల్ జిగాఁ జిగిజిగిలెల, దమ్మి కెంపులయోరులఁ దగుగవనులఁ
గ్రాత్రముతైంపుఁ జికిరిముఁగ్గులఁ గలిమికి, గాఁపురంబుగఁ దగు ద్వారఁ కాపురంబు.
శ్రీకృష్ణకల్యాణము, ఆ 3.

లంకాపురము

సీ. మహి మహిశాశిఁ భుజిరత్న రంజిత, మాపురం బల్ల లంకాపురంబు
పద్మానివసనిధి ధి సద్భారవిజతాల, కాపురం బల్ల లంకాపురంబు

- వీరరావణలోక * విజయలక్ష్మీ బాలి, కాపురం ఒల్ల లంకాపురంబు
దప్త చామికరం సప్త సాలాన్లిప్త, గోపురం ఒల్ల లంకాపురంబు
- గీ. నిశచరాధిప భుజబలానీతభాను, చంద్రదేవేంద్రపావక * శమనదనుజ
వరుణవాయుకుబేరమాపేశరమకు, గాఢపురం దెన్ని చూడ లంకాపురంబు. 818
- సీ. ఏవంకఁ గన లంక * నేణాంకరత్నాంక, మహిసమట్టంకిత * మందిరమ్ము
లేదండఁ గనఁజండ * వేదండ రథకాండ, కోదండరథమూ * కోటికోటు
లేచెంతఁ గనవంత * లింగిందిరాక్రాంత, పారిజాతలతాంత * శరమశమ్ము
లేసీమగనరామ * హేమాదిసురభామ, సత్కామినీమణి * సంచయములు
- గీ. వెలయ దేవేంద్రపురమును * వెక్కిరించి, దిగ్యకాజేరపురమును * ధిక్కరించి
మెఱయు నవరత్న రత్న చామికరాంత, కుట్టిచులు సురద్యేషి * యెట్లనంబు. 819
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

కాళీపురము

- సీ. దేవేంద్రభోగంబు * నేనగింపఁడు గదా, కాళిలోపలఁ జావఁ * గలిగినతఁడు
ధననాయకత్వంబు * ద్రస్తరింపఁడు గదా, కాళిలోపలఁ జావఁ * గలిగినతఁడు
గంధర్వసౌఖ్యంబు * కాకునేయఁడు గదా, కాళిలోపలఁ జావఁ * గలిగినతఁడు
నాకలోక సుఖంబు * నోకిలింపఁడు గదా, కాళిలోపలఁ జావఁ * గలిగినతఁడు
- గీ. గరుడభేదరయతురా * తునభుజంగ, సిద్ధవిద్యాధరలోలస * చ్ఛ్వివిభూతి
తోత్తువలెఁజూడఁడొక నాఁడు * మారముననె, కాళిలోపలఁజావంగ * గలిగినతఁడు.
- ఉ. ఎంగిలిదిన్న పాపము మహిసురహత్యయు నన్య కామినీ
సంగమదుష్కృతంబు మఖి * కానకదోషము మత్సమ భక్తం
బంగనఁ గొట్టివై చివయ * ఘోషళిఁ బాయును విశ్వభక్తమై
రంగగు కాళికాపురవ * రంబున నిల్చుటఁజేసి భూసురా ! 821
- ఉ. ప్రాణముతోడనుండి బహు * భంగులఁ బుణ్యము లాచరించియుం
బోజిమిగాఁగ మోక్షమును * బొందుట దుర్లభ మగ్రజన్మ ! వా
రాణసీయందుఁ జచ్చినుక * రంబుగఁ గాంచు సమస్తజనువుల్
రాణ విరించికిం బడయ * రానిష్టపృథ్వజరూపసంపదల్.
- క. విషమెక్కుం దలమఁ మెనఁగిన, విష మన్యుత్పలై తనన్యు * విషమాస్తుండు వి
ద్విషుండై యణంగుఁ గాశీ, విషయమునన్ దెగిన జుతు * విసరంబులకున్. 822
- చ. కరి కరితోలుఁ గప్పు నుర * గంబురగంబు ధరించు కాక్యరం
బిరవు * కాక్యరంబు; నియెక్కు మ్మ * బు బు దాల్చు భూ

సువచన కాళిలో నధిపతుష్టి వహించిన తత్త్వబంబయే
పుంముల త్విభూతి పరిపూర్ణత నొందు దలంచియూచినన్.

824

కా. ప్రతిశ్వేద్యుపాటిదైవమును గాఢీతేత్రముం బోలుపు
జ్యోతిశాసంబును జహ్నుకన్యసరిశక్త్యంబైనతీర్థంబు నే
జ్జోవిఖ్యాతివికాలనేత్ర) కనఁగాఁ * జూపన్ మహాశక్తియున్
భూవింపన్ సమకూరు తెట్టభిలభూభాగంబునన్ భూసురా.

825

శ్రీ. కల్పవృక్షము లిందుఁగలగోగణము లెల్లఁ, సిద్ధవింగము లిందుఁ విడిపిరాలు
కాకుఁదోరుపు లిందుఁగలగోగణము లెల్లఁ, పలుసుధాంబుధు లిందు * పల్వలములు
గంధాశ్రుమము లిందుఁగలనిర్ద్వంద్వము లెల్లఁ, నమరు లిందుఁ జరించు * సంత్రిజనులు
భక్తులూర్ధవు లిందుఁగలమతకము లెల్లఁ, సజీవిలత లిందు * కంబజసమితి

గీ. పుసపేదులునగునిందువరుసగోచరంబులగుచున్న గండకైలంబు లెల్లఁ
గమలగర్భునకై ననీ * కాకిమహిమ, బ్రస్తుతింపంగవచ్చునాప్రాభవమున.

826

క. కాకిసంస్మరణంబును, కాకిదర్శనము గాఢీకానివసనమున్
కాకిశుభము గలనదు, దాశంభువిశ్రావుఁదాల్చు * నాశ్వర్యమునన్.

827

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 55, 62.

శ్రీ. కాకికానగంబు * కడసీమమున నున్న, చండాలుఁ బోలరా * ఖండలాదు
లావండవంశుల * ననకేశ్వరి నున్ని, భువనపాత్రాజ్య వైభవముఁ బోలు
నవిమక్తదేశస్థుఁ * డయ్యెనే బతితుండు, నశ్వమేధాధ్వరాహార్తదోరయు
వారణాసీసంభవంబైన మతకంబు, నైరావణముతోడ * నవఘటించు

గీ. నాటుకొని క్రిమహాశక్తికానమున నున్న, యణుకనగ్నాలనటుండైన * నాగ్రహమున
గర్వితోద్ధతినేతెంచు * కాళరాత్రి, మృత్యుదేవతమునిపండ్లు * మెఱుకఁజాలు.

828

గీ. ఎన్నికల్పంబులగిగిన * నెడలిపోవ, దెంద రింద్రులు గడచిన * నెలమిదప్ప
దెన్ని మర్వంతరంబులు * చచ్చు నెపుడుఁ బనిమిదప్పదు కాకికాపట్టణంబు.

829

శ్రీ. ధర్మంబు కాకికాష్టానమధ్యంబున, నాల్గుపాదంబుల * నడచియాడు
నర్గంబుకాశీపురాంగణంబునయందు, నానాప్రకారమై * వీనుమిగులఁ
గానుంబుగాక కాకికటకఘంటావీధి, గర్వించురాజుల * కంబుజేన
కూతులసంపదలు గాఢీతేత్రమునయందు, బ్రవృత్తండ్లంబులై * నివృట్టిల్లుఁ

గీ. గాఢీ కల్యాణమునకాచి * కారణంబు, కాకి యణిమాచిసిదుల * కట్టుపట్టు
కాకి అనలోకండ్ల * కల్పనల్లి, కలంపవీరంబు మెనపు రాకానీకాకి.

830

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 47-50.

క. చిరనిద్రయొండుచోటుల; నదయంగా నుఖహేతువనఁగాఁ బరఁగుం

బరమానందప్రదమా, చిరనిద్రయకాశి నిటీఁ చిత్రము గలదే.

831

చ. చెబునగు కాశి కామహిమఁచిత్రము బెబ్బలి లేడి మ్రొంగి యాఁ

కలిచెడ కెద్దుఁ బట్టఁ బులిఁ కాటున నెద్దును నెద్దుపోటునన్

బలియు శరీరమున్ దొరఁగఁ బోరన లేడొక లేడిఁ బట్టుటల్

పులిపులితోలుగఁజూటయుఁ బొల్పుగునెద్దొక యెద్దు నెక్కుటల్.

832

సీ. రూపమొక్కటి రెండఁకూరూపులై చెలువొందు, మూఁడుమొనలపోటుఁ ముట్టఁజుట్టు

బాహుఁతుమ్మగంబుఁ బంచాస్త్వములుఁ బూజునమృత్యుమైఁజేమఁ సలాపుమఁడు

సప్తాశ్వఁచంద్రులీక్షణములుగానొప్పు, నెనిమిదిమూర్తులఁ వినుతి కెక్కు

సవనిధిశేసఖుం డఁనంగఁ గీర్తి వహించుఁ బదికొంగులైన యఁబరము గట్టఁ

గీ. బదునొకఁడుబిసంబులఁ బ్రణయి కెక్కు, వెలయఁ బండ్రెండుగఁగుపులఁబిల్లుపట్టు

గర్భసాశలవిప్రవిఁఖ్యాతి మెఱయుఁ, గాఢలో మేను చొఱఁగినఁ భుజయశుండుఁచిరి

విక్రమాచ్యుతచిత్రము, ఆ 2 ప 190-192.

సీ. కైలాసగిరికినిఁ గాశికాపురి సాటి, గగనసృవంతికిఁ గంగసాటి

విఘ్నేశునకు డుంతిఁవిఘ్నేశ్వరుండు సాటి, రహిఁ గుమారునకు భైరవుండు సాటి

ప్రమథసద్రములకుఁ బాశుపతు ల్సాటి, సురలకు నిచటి భూసురులు సాటి

యదిరాట్నాత్రికిఁ పన్నుపూర్ణయె సాటి, హరునకు విశ్వనాథుండు సాటి

గీ. యందు వృషభేశ్వరున కిందుఁ నంది సాటి, రుద్రకన్యల కీసుందఁగుమనె సాటి

చాటుచున్నవి శుభ్రులు ముఁజ్జుములందు, నిందులకు సంతయము వలఁదెందునవన.

సీ. ఇచటి వాక్యము లెల్లఁ నచలితప్రణవపఁచాక్షరీమంత్రంబుఁ బజ్జగంధి

యిచటి సంచారంబుఁ లెల్ల చుహఁప్రదక్షిణము లుత్సల్ల పంఁకేరుహక్షి

యిచటఁ బరుండటఁ లెల్లను సాష్టాంగ, దండప్రణామముల్ఁ తల్లినుజోడి

యిచటి నిద్దుర లెల్లఁ హితనిశ్చిఁజ్ఞాన, యోగసమాధులుఁ నాగయాన

గీ. యిచటి నరు లెల్లఁ బ్రమథులెఁ యిచటి పశువు, లెల్ల నిర్జరభేదపుఁ లిచటి తరువు

లెల్లఁ గల్పచూపీజంబుఁ లెంచిమాడ, నినియె భూలోకకైలాసఁ మిందునదన. 835

మట్టుకివర్తిచరిత్ర, ఆ 3 పద్య 100, 101.

ద్విపద. మగిరాక్షి యిందుఁకమహిమ వర్ణింపఁ, బదిమాటుముఖములఁఫణియునుజాలఁ

డిసి వేదవిఖ్యాతఁమిది ముక్తిహర్ష, మిది స్వర్గసాపానఁమిది సిద్ధసేవ్య

మిది దోషవయదూరఁమిదితీర్థసార, మిది భుక్తిమక్తివఁమిది శత్రుహరిత

మిది శంకరతీత్రఁమిట్టి చిత్రంబు, కలకునిజోఁగోసికన్నులు మూసి

చింత బాకకట్టి జేసి ♦ కవుల దలపోసి, యలసంతతోల్లాసమందెడువాసి
గలిగిండునీకా ♦ ఘనపుణ్యరాశి, వామాక్షి విపులని ♦ వధియించునతఁడు
కామాంబులై బల్లి ♦ గదిసినయతఁడు, నుడుగక సురద్రాగు ♦ మందెడునతఁడు
వసితల పశువుల ♦ వధియించునతఁడు, గినుకమై ధేనువు ♦ గడపినయతఁడు
గొండీడు చూచాచా ♦ కుండుగరదుండు, జండాలుండభిలదా ♦ వకుండునుమతీయు
ప్రేమిపశువు పక్షి ♦ కీటాదిజంతు, సముదాయమైన ని ♦ చ్చట మృతి బొంది
మిన్నేలుజడలును ♦ మిక్కిలిగన్ను, గ్రొన్నెలపువ్వును ♦ గుత్తుకనలుపు
బుర్రతోలుకాసెయు ♦ బునుకకంచంబు, వలుదశూలము నన్తి ♦ వనమాలిక యును
గలయితఁడాతడై ♦ కమనీయరత్న, కలితమై తలచిన ♦ కడలనే మెలంగు. 836
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 2.

సీ. శ్రీకాళికాపురీసింహాసనాసీను, మునివంద్య విశ్వహాధుని భజించి
యాచకచంద్రచుచ్ఛిమరహితపదాబ్జ, నన్నపూర్ణసు విశా ♦ లాక్షిఁ గొలిచి
యాభువాహునిలో ♦ కారాధ్యు ఘను డుంతి, విఘ్నేశదేవుని ♦ వినుతి జేసి
కాతవంద్యమణి ♦ దుంభగంభీరబా, హుని తైరవస్వామి ♦ గని నుతించి
గీ. దండపాణిని బొగడి వం ♦ దన మొనర్చి, తోవలో నున్నలింగమూ ♦ ర్దులకు మొక్కి
విఠులమైనట్టి ముక్తిచుం ♦ టపముఁ గాంచి, మునిమతంబులఁజూచెన ♦ జ్జనవిఘండు. 837
వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 51.

సీ. కాళిలోవసియించుకతన విశ్వేశుని, కతులితంబైన మాహాత్మ్య మబ్బె
గాఁపిడనియట్టికతన విశాలాక్షి, కావిశ్వనాథు డ ♦ ర్ధాంగ మొసంగ
గాఁజిలోఁ బ్రహసించుకతన జాహ్నువికి విశ్వేశాంఘ్రిసంగతి ♦ సిద్ధ మయ్యె
గాఁ తన్నంది శ్రీకాళింపఁగా ధాత్రి, కభిలసంపహసబ ♦ లాప్తి గలిగె
గీ. గాఁ నివొందుకతమున ♦ న్యాసునిక స, చుస్త నేదపురాణ ప్ర ♦ శస్త్రరచన
వెఱుపుబద్ధిప్రవాహంబు ♦ నిచ్చటిల్లె, గాఁ కెన కాళియేకాక ♦ గలదె జగతి. 838

సీ. శ్యామమై కాళిలో ♦ సంపదంపఁగఁగోరు, వా రింద్రపదమైన ♦ గోరఁ జనరు
కాళిలోన భరత్వ ♦ తిఁ గోరువాచక్రుభవపదం బబ్బిన ♦ బాళిపదరు
కాళిమందుఁ గ్రిమిత్య ♦ ఘటనఁ గోరవవారు, గోరరు వైకుంఠ ♦ గోపనంబు
గాఁజిలోఁ గీటవై ♦ భరిఁ గోరువారుకై, లాసరక్షణవృత్తి ♦ కాసఁగొనరు

గీ. కాళినకువులు డించిన ♦ కతినమతులు, భుజగములు భూమణములు గాఁ ♦ బూన్పలేరొ
ఘో చువాహుంబులు దా ♦ గోరిలలేరొ, దహనగోళముల్ కరముల ♦ చాలవలేరొ.

సీ. తనుఁజూడవలెనందుఁ ♦ దలఁచువారలఁబో)ను, దురితసంఘములెడఁ♦ద్రోసికాశి
 కైవల్యమాటలు ♦ గా నిచ్చుఁ బాపాత్మ, తిలకులదనుచేరఁ♦దీసికాశి
 పొంగి తనందు మెఱుంగువారికొసంగు, మీసరంగువన్నె ♦ వాసికాశి
 తనువులు తనకొసంగినవారిని భజించు, శివునిరూపములు రాఁ♦జేసికాశి
 గీ. యొర్రు వీధిపాంతరంబులఁనుండియేని, దనుఁదలంచుచునుండెడు ♦ జనులదాసి
 కలుషములుగోసి గళ మెల్ల ♦ నలుపుచేసి, వేడ్కఁజేయును డోలుపై ♦ వేసికాశి.
 శంకరవిజయము, ఆ 5.

సీ. ధారుణిఁగల్గితీగ్ధప్రజఁబుఁకంటె, వర్ణింప నొక్కింత ♦ వాసికాశి
 ద్వైపాయనుండాది ♦ తాపసులకు నంద, రానిదివ్యజ్ఞాఁ♦రాశికాశి
 దీపించు దఁయందు ♦ దీర్ఘనిద్ర) వహించు, జీవుల శివులఁగాఁ ♦ జేసికాశి
 తనుఁజూచుచుర్వసంఁతతి శాపదుర్మాంసఁఖండము లెఱుఁగగు రాఁ♦కాసికాశి

గీ. ప్రోచు నివసించు నేజాతిఁపురుషునైన, గరిమవిలసిల్లి ధర్మార్థఁ♦కామమోక్ష
 లక్షణంబులు గలిగించి ♦ లాఘవమునఁ, బ్రస్తుతింపఁ దరంచె యిఁప్పగిది కాశి. 886

సీ. మణికర్ణికాతోయ ♦ మజ్జనం బొనరించి, మరల జన్మించఁ జేఁమనుజుఁడైన
 భాగీరథీవారిఁ♦దోఁగి సర్వాఘముల్, కడగంటఁజూడఁ జేఁకప్పుఁడైన
 ముక్తిమంటపమధ్యఁమున శంభుజపియించి, దుర్గతికేఁగఁ జేఁదోషి యొనఁ
 గాలభైరవుడుంటి ♦ గణనాథు భజించి, యముపాంతఁజొరఁచే దుఁరాత్ముఁడైన

గీ. నన్న పూర్ణాచికాలాక్షి ♦ నఖలజననిఁ, గాంచి బాధల బారయఁ జేఁకర్మయైనఁ
 గాశికాతీర్థమహిమలు ♦ గణుతిసేయఁ, దరమె ఫణివల్లభునైన ♦ ధాతకైన. 887
 సురాభాండేశ్వరము, ప 18, 26.

గ య

సీ. పలువురఁ గొడుకులఁ ♦ బడయంగ వలయు నం, నొక్కరుం డయిననుఁనోపి గయకు
 నరుగునో యనియును ♦ నశ్వమేధం బొప్పు, జేయనో యనియు నశ్వేత్త మైన
 యాఁబోతు విడుచునో ♦ యనియును గోరుదు, రసపత్మ్య లై నగృహస్థు లట్టి
 గయ కేఁగి యుభయపాక్షములు వసించినఁ, గడుఁబుణ్య లుభయపాక్షములవారి
 ఆ. సుద్ధిరంత రుట్రెఁయొగిఁ బిండ మిడినవా, రసఘు పితృదయను గృతార్థు లగుదు
 రందు ఫల్గుతీర్థఁమాడినవారికిఁ, బరమసిద్ధితో శుభంబు పెరుగు. 888
 భారతము, ఆర. ఆ 2 ప 60.

చ. చనిచని పుష్పితోన్నతఁశాలతటికతటాకవిస్ఫుటా
 బ్జఁచుచుండఁడువింశతసర్వదంతురసేవితాంగనా

జనకునకుంభమగ్ధవహః సత్యః సుసాత్రభర్మహగృహ్య
వ్యసతుడ సేక కేకగణః మా గయ గావగ నయ్యో ముందటన్.

889

సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

ప్ర యా గ

పీ. మహాయత్త్రకాముడై * నహుషఖ్యుఁ డీతీర్థమాడి సత్సుత్తు) యయాతిఁగాంచె
భనకాంక్షియైయత్తుఁడనుపమంబైనయూనదిఁ గుంకి నవనిదాఁనంబులోలి
మాయాబలంబును * నాయతంబుగ నొందె, నారాయణుఁడు దొల్లిఁనరునిఁగూడి
యశంబు గుడువక * యైమవత్సరము లిందుండి మహాబల * యుత్తుఁడయ్యెఁ
గీ. గశ్యపుఁడు దొల్లి యిందు శంకరునిఁగొల్పి, తపముఁగావించెనాభరఁద్వాజుఁడిండు
యాధి నర్తించి తేత్రజ్ఞాఁరూప మొందె, ననఘ యిన్నదిఁగొనియాడఁనలవియగునె.

పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 4. ప 162.

ఉ. వేగమ యేగి కాంచె బృథివీవరముఖ్యుఁ డశేషయోగిసం

యోగము లోకకల్పవనియోగముఁ జారుతరంగమాలికా

భోగముద్ధితాంబుకణః పూర్ణ సమీరణపాలితావృద్ధి

గ్భాగము సన్మనీంద్రపతికల్పితయాగము నాప్రయాగమున్.

891

భోజరాజీయము, ఆ 2 ప 17.

అ యో ధ్య

మ. సరయాతీఃమునందు నొక్క పురరాంజం బుగ్రభాస్వత్ప్రభా

పరయాధప్రతిరోధకృన్మణిమయః ప్రాసాదహర్యాన్వితకమై

పరరాజోత్కరమద్విరీక్షపరిఘః ప్రాకారవిశ్వంకమై

మెఱయున్ ధాత్రి నయోధ్యనాఁబ్రకటమై * మిత్రాన్యయాధారమై.

892

ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 87.

పీ. భర్మమయోన్నత * ప్రాకారములతోడ, రజతకాంచనగోపురములతోడ

వసుధామరతుత్త్ర) * వైశ్యకూద్రులతోడ, గండేభరభకురంగములతోడ

వికుంఠగాయక * విద్యాధికులతోడ, బణ్యపుణ్యాంగనాఁప్రతతితోడ

లవణాదివివిధవఃప్రసవస్తువులతోడ, గలమతిధాన్యప్రకరములతోడ

గీ. బంత్వుతోఁటులతోడ సంతృప్తముద, కమలకాసారములతోడ * ఘనత కెక్కి

యోధిహాతీఃక్రియయోధాన్యత్తరంబుఁ గాంచిత్యంతసంప్రమాంకాంతుఁడగుదు.

యోధాన్యత్తరంబు, ఆ 1.

శ్రీరంగము

- సీ. ఎయ్యెడ లక్ష్మీసంఘేనఁడై వసియుంచు, నానినారాయణుండవిరతంబు
 నెచటితోయస్పర్శ మింతగల్గినమాత్ర, నరులు పాపశ్రేణిఁ బరిహరింతు
 రెచ్చోట నొకదినంబేని నిల్చినవారి, కపునచ్చరత్వమహత్త్వ మొదవు
 నెందు దక్షిణిఁ జెందిసిద్ధులు, బహులతాగుల్మరూపములనుదు
- గీ. రేనెలవునందు దళమాత్రమైవఁ దునును, బ్రహ్మహత్వసమంబగు పాప మొదవు
 నేన్గలంబునఁ గీటాది పాపంజేసి, పతన మొందుదు నతిపుణ్యభావులైన 895
- క. ఎందు వసించును జేతన, బృందం బాధ్యాత్మికాది పీడావళులం
 జెందక యాపద నలబడి, బొందక యాకటఁ గృపించిపాపక యెలమిన్. 896
- దు. విసేర్చుం జెప్పిన మూఁగుఁడయినన్ పద్యానుఁడౌ వెట్టెమై
 నను విజ్ఞానియగున్ ఖలుండు నతిశాంతస్వాతుఁడౌ వక్రఁడై
 నను సామ్యాకృతిఁ చాల్చు బాపరతుఁడౌ నన్ దోషనిశ్చయఁడౌ
 భునపుణ్యంబగు నేప్రజేశము చొరఁ గాఁగల్గుమాత్రంబునన్. 898

శ్రీరంగమహత్త్వము, ఆ 1 ప 97-101.

- సీ. నిలిచి నేరాజధానిఁబయోరహసను, నజ్జపాల ననంతశయనమూర్తి
 చెందె నేకటకంబునందు సంతతసర్వ, పరిపూర్ణితోఁ దత్త్రిపాక్షిభూతి
 పుట్టి రేపట్టణంబునఁ దృణద్రుమలతా, మూర్తులై తన్నిత్యముక్తవరులు
 ప్రవహించె నేటిటఁ బరిభావిభూతి న, వివిరజాన్రవంతి కావేరిపేర
- గీ. నేదశ్వంగంబు నోంకారవిగ్రహంబునైన శ్రీరంగదివ్యవిమానరాజ
 మెచట నివసించె నిల దాని పెన్నఁ దరమె, పుణ్యనికరంబు శ్రీరంగపురనంబు.
- సీ. ఆకించునెపుడు సంతాపస్థి నమృతానటుండు నేనగరిగోణంగి యగుట
 వాంఛించు వాగ్విధూనరుఁ డతిప్రేమ నేనట్టణంబున మూఁగఁబారుఁడనను
 కాంక్షించు నిందుఁడుఁ తత్కంతో నేరాజధానిలోపల నుపాదానపరత
 కామించు దేవర్షింగణము లేపెనుబ్రోల, శ్వపచపక్షిమృగాదిజంతువృత్తి
- గీ. విరజకావేరియైపుట్టి పరిభాగాఁగ, బరమపదవల్లభుండు రంగభర్తప్రేర
 నాయకుండుగాఁగ వైకుంఠనగరితానయైన శ్రీరంగపురము శక్త్యందె పొగడ.
 వైజయంతీవిలాసము, ఆ 1 ప 41, 42.

ఉ. తోవనె దృష్టి నిల్చి తడిచోపతి మూపునఁ దాల్చి స్తోత్రపా
 నాశితాసుత్రై కయఁబయింబులఁ జెంబుల బూని యోగసు

కేవలపుణ్యమూర్తుల సత్కించనవృత్తుల రంగనాథున

ప్రావరణప్రదక్షిణపరాయణులం గనుగొంటే మన్మథా.

899

సీ. అగ్రహారముల మాఘ్యతైత్రిములఁ బండు, గరిసెలు కొలు చరఃకాండ్రు నింప
సతతంబుఁ బైరుపఁచ్చలుఁదోటదొడ్డులుఁ, గావలు లరసి రఃక్షణ మొనర్పఁ
గీలాన్లుపెరుగునుం బాలు మందలనుండి, వడి తేపుమాపుఁగావడులఁజేరఁ
పై వెచ్చమునకుఁ దఱపుక రూపపాతికల్, ప్రియశివ్యతతిసవత్సరించి యెసఁగ

గీ. సతిశివతర్పణంబై సిత్యవృత్తంబు, గాఁగ బ్యాఖ్యానమునఁ బ్రాద్దుఁగడపి గేహ
దేవతార్చనమహవక ధావళ్యుఁడై, దనరునచటిగృహస్థులఁగను మనఁగ! 900
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 104-115.

రచ. బ్రహ్మధ్యావపరాయణనానాభాగవతానందము శ్రీరంగము

కోటివారుండు దెబ్బఁగ వినుగొరికిఁ గోరిక లీడేరును శ్రీరంగము

కూరిమితనలోఁ జంద్రపుష్కరిణిఁ గుంకిన జయ మిచ్చును శ్రీరంగము

కల్పకచింతామణికరణేనూత్నరములఁ గరమొప్పును శ్రీరంగము

కల్పాదినిమును ధాతకుఁ బూజాఁ గారంబై దనరును శ్రీరంగము

దాసులవేషముఁ బూనినసురలను ఁదలఁగఁద్రోయరానిది శ్రీరంగము

దాసోపాంబును వైష్ణవకోటులఁతానకమై మించును శ్రీరంగము

చూచినవారికి నపవర్గముమదిఁ జూపఁగఁ జేయిచ్చును శ్రీరంగము

వాచంయములకు నేకాంగములకు వాసుంబై తనరును శ్రీరంగము

యేటికిఁ బోవఁగఁదపము లాడఁగా నిదిగో సేవింపుము శ్రీరంగము

యేటికి నొకనాడైన దలఁచినను నిహపరము లాసంగును శ్రీరంగము

కంటిమి కన్నుల కలువెల్లునుబోకామితము లాసంగెడు శ్రీరంగము

కంటిమి జన్మాంతరనుకృతంబుల కల్యాణఫలంబగు శ్రీరంగము

అపగతకల్మషమగు శ్రీరంగము అపవర్ణాంజనమగు శ్రీరంగము

జపసిద్ధిప్రదమగు శ్రీరంగము జటిలాస్పదమగు శ్రీరంగము

శ్రీరంగము జాచారనివాసము శ్రీరంగము దివ్యమహోల్లాసము

శ్రీరంగము హనుమత్పరిచర్యము శ్రీరంగము సుతసన్మృతివర్యము

శ్రీరంగము సజ్జనునిసేవధి శ్రీరంగము సద్గుణమణిసేవధి

శ్రీరంగము శోభనవిభవారిణి శ్రీరంగము సేవకచింతామణి

శ్రీరంగము శ్రీరంగము శ్రీరంగము శ్రీరంగము.

901

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 2

ఉ. రంగము సర్వవిద్యలకు * రంగము సద్గుణగుర్భుతాశికిన్
రంగము సాధురాణికి గురంగము భాగవతేంద్రశ్రీకి సా
రంగము చక్రపాణికి సురంగము ముక్తికి బూర్వరంబు శ్రీ
రంగము సహ్యాబాంచితము * రంగము శ్రీముఖమాంగదా కనన్.

902

మమారస్యసింహము, ఆ 3.

సీ. సాగరసంవృత * జగతీతలముభంగి, కావేరిచుట్టును * గల్లదానిఁ
సప్తావరణవృత * జలజజాండమురీతి, నేడుకోటలతోడ * నెనయుదానిఁ
గైరవహితతోభి * గగనముక్తికియఁ జంద్రు, పుష్కరిణిని గీర్తి * బొందుదాని
దేవర్షియుతసిత * ద్విపమ్ములై వైష్ణవశ్రేణిచేతను * పలుకుదానిఁ
గీ. బ్రహ్మవగోచరుడై జగద్భర్తయైన, రంగధాముఁడు తనయందు * చంగునిఁజఁ
బ్రహ్మరూపమ్ముఁ దాల్చిన * రంగసంజ్ఞ, ఘనవిమానము గలదానిఁ * గాంచెనపుడు.
భాగవపురాణము, ఆ 4.

పుణ్యక్షేత్రములు

గీ. ఉజ్జయిని కాశి మాయ హయోధ్యకాంచి, మధురద్వారకయనెడినా * మములుగలిగి
పట్టణములేడు గీర్తిసంఘద వహించు, మహితకైవల్యలక్ష్మికి * మందిరములు. 903
కాశిఖండము, ఆ 3 ప 87.

సీ. పుణ్యతీర్థములైన త్రిపుష్కరములు, ద్వారకతి వారణాసి య * వంతి మాయ
మధుర కాంచి యయోధ్యనా * చధికపాపహరములై వార్త కెక్కిన * పురవరములు.
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ప 70 ఆ 1.

మ. మధురా ద్వారకతీ చిదంబరమహా * మాయామయత్రేత్రముల్
మిథిలానంతి గయా ప్రయాగములు రా * మేశాది పుణ్యస్థలుల్
నిధులున్ సూర్యసుతాసరస్వతులు వే * ణీతుంగభద్రాకళా
నిధిపుత్రీమణికర్ణికాదిచదులున్ * నిశ్రేయసంస్థానముల్.

906

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 1.

సీసమాలిక. మత్స్య కూర్మ వరాహ * మాండన్యవరసింహ, రామఫలరామ * రామవాహ
న మహేంద్ర చక్ర * గోనారద శంఖ పాండవ కాశ్యప శ్రీ * స్త్యవిజయ జయ
కపిల వసిష్ఠ హ * ర్మండేయ భృగు జహ్ను వాయుమని బ్రహ్మ * వరదణ విష్ణు
ధర్మపరాశర * దామోదర కపింజల శుక గౌండియ గా * లన హిరణ్య
వసు కృష్ణ కాంశిల * వజ్ర కాశిక ధనంజయ ముక్తి కే * ర్షి సర్వవిష్ణు

... ముద్గం భరత పర్యత, పరమకాశ్యపశేషం పంచగోప
... వ్యాజితైర్భ్య తుంబురు గౌతమ జటిలభార్గవ * మాఘ గురు
... పుణ్య గోపాల ముకుంద త్రివిక్రమ సార గోవిందమోక్ష
... తామ్రతామృత * గోమద సురకృప, నారాయణమనుజ * నార్దనహరి
... వైకుంఠ కేశవ * వాసుదేవ పతంజరిజ రథ ధర్మవంశి మరుభోగ
... పావనప్రభవ * పావన ప్రద్యుమ్న, పురుషోత్తమ పగరు * పురుష సిద్ధ
... పాతకనాశన * సాపహరణ్యు, విమతిభాస్కర మధుకమల సోమ
... నామధేయములను * భూమిలో సాగ్రతి, కోటితీర్థములను * మేటి వనంగ
... దశమస్త్రీ నూటయొనిమిది తీర్థాల, స్నానదానవిషయ * సలిపె నంత.

907

హంసవింతి, ఆ 4 పద్య 209.

కాశీతీరమహిమ

ధి

- శి. నీనియింపవలయు యావత్తీవ మసురక్తి, పరతవారాణసిపట్టణమునఁ
జక్రపుష్కరిణి నిఁచులుఁ దీర్థ మాడంగనలయు సంతల్పపూర్వకముగాఁగ
నర్చింపవలయు గంధాతులంబులఁ బుష్ప, ఫలపత్రముల విశ్లేషణచేయు
నిలువంగవలయును * నెఱుగు వాటిలకుండ, నాత్మధర్మస్వకృతముల
స్తూనమహిమంబు భక్తితాత్పర్యగరిమ, వినంగవలయుఁ బురాణార్థవిదులవలనఁ
దన యధాశక్తివలయును * దాన మిడంగ, గాఢ వైవల్య మన్నింటఁ గానిలేదు.
పి. చక్రవాళపతి * సర్వంసహచక్ర, భాగంబులోఁ బుణ్యపదము గాఢ
కాశికాపట్టణ * క్రోశపంచకతీర్థ, సమితిలో సారంబు * జహ్నుకన్య
జహ్నుకన్యాతీర్థ * సముదాయమునయంభు, గడుఁ బెద్దమణికర్ణికాహృదంబు
మణికర్ణికాతీర్థ * మజ్జనఫలముకల, టెను విశ్వనాథు దర్శన మధికము
గి. విశ్వసతికంటె వైవల్యవిభునికంటె, గాలకంఠునికంటె ముక్తకంటికంటె
దీర్ఘము వైచమను లేవు * త్రిపుననముల, సత్యమింకను సత్యంబు * సంయమింద్ర.

కాశీఖండము, ఆ 7 ప 112-124.

మణికర్ణికాప్రభావము

తగడ. త్రిమత్యుతపుటభద్రలక్ష్మీశ్రుతి మణికర్ణిక మణికర్ణిక
యానంతి నరయాణమణిని * హరకమలదీర్ఘ మణికర్ణిక
సాక్షాదకపంచదాహిని * సావన తీర్థోత్తమ మణికర్ణిక

వేదపురాణాగమవిశ్వాసాః * వీధీమాణిక్యము మణికర్ణిక
 పంచమహాపాతకతిమిగ్నాః * పాటనరవిమండలి మణికర్ణిక
 కాంచనగర్భహిరణ్యకమండలు * గంధూషితజలధర మణికర్ణిక
 పంచారింబినకైచల్యశుభ * పృచయంబులకును ఖనిమణికర్ణిక
 పంచక్రోశీముక్తిక్షేత్రాః * బృమధూళీపూరము మణికర్ణిక
 బిందుమాధవుండను నాకెంతయుఁ * బ్రేమకళాపాత్రీము మణికర్ణిక
 మందాకి న్యంభోవేణీధర * మధ్యనాభిచక్రము మణికర్ణిక
 గరుడ ఖచర విద్యాధర కిన్నర * గంధర్వ నిషేవిత మణికర్ణిక
 డుంబినినామక మదనలమితన కంటుపూవాపుష్కర మణికర్ణిక
 కంఠేకాలకిరీటుపటుక * క్షౌరచిమకుంతల మణికర్ణిక
 మాణిక్యకంబునతీర్థంబున * మజ్జనమాడిన మామోత్తమండు
 భూమిహత్య మొదలైనయథాఘము * పాదనదంగించును నిమిషమాత్రమున
 గాశీతీర్థము లెన్నియన్నియును * గదలినచొ మధ్యాహ్న కాలమున
 రాగిగూడి శ్రీమణిక్యకీర్తిగంబు నాశ్రయించుఁ బ్రతిదినమును
 నొకరూగము కోటియాసనమై * యొసంగు ఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 మధ్యాహ్న సమాగమమున కేనును * నదనధ్వంసీయునం బరపేశ్ఠియు
 సాధ్య సిద్ధగంధర్వాదులతో * సంసేవితము శ్రీమణిక్యకర్ణిక
 వత్సరు మధ్యాహ్న స్నానమునకు * వాసుకీశేషములు భుజగేశ్వరు
 లుత్తరవాహినియగు గంగానది * కుత్తసుభూషణ మగు మణిక్యకర్ణిక
 నిర్చలఁ బ్రాతఃకాలము మణిక్యకర్ణిక మణిక్యకర్ణిక మణిక్యకర్ణిక యని
 యుచ్చరించు మాంవుల మాస్తముల * కుసిరిక కాయలు మోక్షవైభవము
 లొకదానము కోటిదానసమమై * యొసంగు ఫలము నరునకు మణిక్యకర్ణిక
 యొకపూర్ణము కోటిపూర్ణసమమై * యొసంగు ఫలము నరునకు మణిక్యకర్ణిక
 యొకధర్మము కోటిధర్మసమమై * యొసంగు ఫలము నరునకు మణిక్యకర్ణిక
 యుదయవేళ నెవ్వండు మణిక్యకర్ణిక * యుదకంబునఁ గ్రుంగును మాఘంబున
 ద్రిదళులు నమ్మానవునకు సంపా * దింతురు సేనాంబులు మహాముల
 మణిక్యకర్ణిక హరిశ్చంద్రతీర్థమున * మాంవుల డెవ్వండు పితృతర్పణములు
 ప్రసాదాంబునఁ జేయునాతనికి * భద్రపరంపర కత్తురు పితరులు
 మణిక్యకర్ణిక ప్రాదతీర్థరాజతట * మధ్యమున హరిశ్చంద్రోత్పరండను
 గణనాథుని భజించువారలకుఁ * గామధేనువై యభిమతము లొసంగుఁ

మణికర్ణ్యంతరమున గాయత్రీ * మంత్రం బొకమా అుచ్చరించినను
 గణపతుఁ బదివేలహల్లుగాత్రీ * గాయత్రీ జపించిన ఫల మొసఁగును
 నొకవంకను గంగాకేకపులను * నొకవంక మారిశ్చంద్రమంటపిని
 నకలుపమానస ! మణికర్ణికతీర్థావధిసీమంబులుగా నెఱుఁగుము
 యాగజ్ఞీనం బన్ని హోత్రవిధి * యాచరించినట్టి ఫలము గలుగుఁ
 బానకుఁడుపమణికర్ణిక నొక * భవ్యాహుతివోసినమాత్రంబున
 నుపమణికర్ణిక నాజ్యతిలాహుతి * హోమవిధానము మానవవర్షున
 కపరిమితంబై నిరతశయంబై * యక్షయ్యంబగుఫలము ఘటించును
 ఒక్కపుష్కరిణి యను వామమునఁ బ్రశస్తవహించినయది మణికర్ణిక
 చక్రజేమిచంక్రమమునఁ దిరిగెడు * సంస్కృతికిని విడుగరమణికర్ణిక
 కివుఁ గాకిపతి విశ్వనాయకుని * నేవింపఁ దలం పెత్తిన యప్పుడు
 ద్రవరూపంబుపరిత్యజించివనితారూపముఁ దాల్చును మణికర్ణిక
 పృథ్వీతంత్రై పుణ్యపురంధ్రీభావంబు భజించిన సమయంబున
 సత్యంతమనోహరిహావభావాభిరామయగు శ్రీమణికర్ణిక
 నాలుగుభుజములు వారికకన్నులు * నయనాన్వితమగు ఫాలభాగమును
 బాలేందుకామధ్యంబున నితఃభసితంబు ధరించును మణికర్ణిక
 కటకహారకేయూరమేఖలా * కంకణాదిభూషణభూషితయై
 కుటిలాలకములమీఁదఁ జిన్ని పుపు * గుప్తరించునచ్చు * మణికర్ణిక
 బహుకల్పాంతంబులు సరి గడచిన * పండ్రెండేడుల చిన్న ప్రియమున
 జహదజహద్వేదంబగుచేత * స్సంపుటము వహించును మణికర్ణిక
 యొకచే నింకీవరమాలికయును * నొకచే మాదిఫలముఫలంబును
 బ్రకటితమగుదోర్వయమున నంజలి * బంధంబు వహించును మణికర్ణిక
 పద్మసమానంబగువాననబింబముచే నొప్పెడు నదిమణికర్ణిక
 పద్మరాగమాణికర్ణ్యంబులనగు * పలువరుసలుగలయది మణికర్ణిక
 పడమరముఖమై వాసాఃఖరముపై నిమ్మంపంబగుచూడ్కు తెనఁగ
 నుడురాజకళాభరణ సుల్లమున * నుద్వీక్షించును శ్రీమణికర్ణిక
 కన్నియ శేషగిహూరకుఁ గబరి * కాభరమునఁ దుఱుమును మణికర్ణిక
 చిన్ని పూచవన్నులనలిపెపుకంఠచెల ధరియించును శ్రీమణికర్ణిక
 మణికర్ణిక నిఃతామాణికర్ణ్యము * మణికర్ణిక బృందారకథేనపు

మణికర్ణిక కల్పద్రుమవాటిక * మణికర్ణిక సిద్ధరసస్యందము
శ్రీమణికర్ణిక-యణిమాదిమహా*సిద్ధికారణము సేవకకోటిక
శ్రీమణికర్ణిక నన్నిబిందుముని * సేవింపుము పుణ్యాత్ముడ నయ్యెడు. 910
కాశీఖండము, ఆ 6 ప 125.

కలహంసతీరాదిమాహాత్మ్యము

మ. కలశీసంభవ ! యద్భుతం బాకటి యా*కాశంబునన్ రెండు గా
కులు గాకాకృతిఁ గాకలీకళకళ * క్రూరప్రకారోద్ధతిన్
గలహం బాడి కొలంకులోనఁబడి లో*కంజెల్ల వీక్షింపఁగాఁ
గలహంసత్వము నొందె నిట్టివి సుమీ*కాశీప్రభావోన్నతుల్. 911
కాశీఖండము, ఆ 6 ప 188.

త్రివిష్టపేశ్వరమాహాత్మ్యము

గీ. అమృహాదేవు పాగ్రసాద*మాశ్రయించియుండుఁ బారావతంబులు * రెండు నెమ్మి
నాలుగుగఁడుగగన్ద్యగా*న్ద్యగరిమ, సకలకాలంబుఁ గవఁగూడి * సంచరించు.
సీ. పక్షాగ్రిములవీచి * ప్రాసాదవలభికాపర్యంతములధూ*పాణఁ దుడుచుఁ
జలుపుయాతాయాత*ములఁ బ్రదక్షిణములు, మాటిమాటికి గర్భ*మంటపికకు
సోమనాత్రప్రణా*శీమార్దనస్మృత, తీర్థోదకంబులు * దివుటఁ గోలు
భక్షించు దేహా*బల్యగ్ధవిక్షిప్త, పిండస్థికములు సం*ప్రీతియొసఁగఁ
గీ. వినుఁ ద్రికాలంబు నర్చనా*వేళలందు, శంఖకాహళపటమాజుర్దరరవంజు
కాశినగరంబునఁ ద్రివిష్ట*పేశునగరి, నవ్విహంగమరత్నంబు * లనుదినంబు. 912
కాశీఖండము, ఆ 6 ప 291, 292.

ఓంకారేశ్వరమాహాత్మ్యము

సీ. ఆనందవివేకంబు * సందాదిమబ్రహ్మ, దపమాచరించె నత్యంతనిష్ఠఁ
బర్యాయమున నేఁగఁ * బదినులులు యుగంబులంతఁ బాతాళలో*కాంతరమున
నుండి యుత్థితమయ్యె * నొకదివ్యలింగంబు, బహుకోటిరవివిభా*భాషితంబు
విధిమనోవిధిభా*వించు నేతేజమా, తేజంబు లింగమా*త్రిత్వ మొందె
గీ. భూరిభువనాగ్రిభాగవి*స్ఫుటనవేళ, సంభవించినఛటఛట*చ్ఛబ్దధారఁ
గ్రమముతోడ సమాధియొ*గించువిడిచి, కన్న లెనిమిదియునువిచ్చె*గమలభవుఁడు

సీ. ఆదిమజ్జేజంబు * నందకారముదోచె, నైటభారాతియ * కారరేఖ
 నటం జూడఁ జూడఁ బ్రత్యక్షమయ్యె నుకార, మంబుజాసునిరూపంబుఁ దాల్చి
 తదనంతరంబచం * ద్రశిఖావతంకుచం, దంబుఁ గైకొనిమకా * రంబు మెఱసె
 సంతతబ్రహ్మ * మైననాదంబున, భువనహేతువును బిం * దువును దోచె (మునుకార
 గీ. వఖిలమునుగూడి యొంకార * చుయ్యెఁ బదపఁ, గృమముతోఁ గుంభభవ ! యకా * ర
 మును మకారంబునగువర్ణ * ములును నాద, బిందువులు ధాతయ * గ్రంబునందు నిలిచి.
 కాశీఖండము, ఆ 6-ప 248, 249.

కేదారలింగేశతీర్థము

సీ. శిశిగర్భాధరకన్య * చిలుబంతిపనుపాడు, నెందుసాహుంకాల * మిం పెలగ్న
 సరుఁడెందు జలమునోద్ధరణంబు నేవించి, శంభులింగముఁ దాల్చు * జతరపితరి
 వినుపీఠిఁ బోరాడి * వివశంబులై కూలి, హంసంబు లయ్యెవా * యసము లెందుఁ
 బ్రహ్మహంసు నెందు శ్రీ * భాగీరథికిఁ బోటి, యమృతప్రవాహ్వా * యైవతటిని
 గీ. యది విముక్తసదృశ * తహారలతిక, దివ్యకేదారలిం * గేశతీర్థభూమి
 నదగపీపాపివల్ల * ప్రాదసమగృ, ద్రాక్షపందిలికా * ణోద్యానమునకు. 916
 కాశీఖండము, ఆ 6 ప 804.

హనుమత్కుండము

మ. మచజుండై నమధన్ జనించియు హను * చుత్కుండతీర్థంబునన్
 ఘనభక్తిం బితృకార్యమర్చి సలుపం * గానొల్లఁ డెవ్వఁడు కో
 పనులైపోదురు వానిఁ జూచి పితరుల్ * పాకారిముఖ్యామరుల్
 మునులన్ సిద్ధుల గోప మూనుదురు ద * తన్మాధాత్ములై నెంతయున్. 917.
 గీ. హనుమతకుండసన్నిధి * ననఘలార !, జపము ఘోమము దానంబు * సలుపఁడేని
 జనునీడివిత ముద్రయో * జకము దుఃఖభాజనంబగు గడు విష్ణుపద్మ * యమున. 918
 క. హనుమతకుండసన్నిధి, శే * నుండు తిలోదకంబులిడు నియతుండై
 నానిపిరి * తాబ్బునదీ, పానము నేయుదురు నిజము * పలికితి వత్సా. 919
 కాశీఖండము, ఆ 8 ప 85, 87.

కాళికి దక్షా రామకుఁగలసామ్యము

- సీ. జహ్ను కన్యాతీర • సన్ని వేశమునకు, దక్షిణాంభోరాళి • తటము సాటి
కమనీయుమణికర్ణి • కాపరీవాహమునకు, సప్తగోదావరజలము సాటి
కటకరక్షుకుడైన • కాలభైరవునకు, బ్రకటపాతాళభైరవుఁడు సాటి
విశ్వాధిపతియైన • విశ్వనాయకునకు, భీమనాథేశ్వరస్వామి సాటి
- గీ. మోక్షవిభవంబునకు సాటి మోక్షలక్ష్మి, భోగమహిమంబునకు సాటి భోగమహిమ
వారణాళికి శ్రీదక్షుఁవాటుమునకు, దారతమ్యంబుఁ జర్చింప • ధర్మ మగునె. 920
- భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 4 పద్య 40.

తీర్థ సేవ

- చ. ప్రితములు లేనివారు నుపవాసపరశ్శాఖలు లైసవారు దు
న్యతులు విహీనశౌచులుఁ గ్రమంబునఁ దీర్థము లాడ నోప రా
తతగుణకాలి నీవఖిలధర్మవిదుండవు గావునన్ శుభ
స్థితిఁ జని తీర్థసేవనము • సేయుము నీకు నశీష్టసిద్ధిన్. 921
- భారతము, ఆర. ఆ 2 పద్య 275.
- క. విను తీర్థసేవఁగామంబును శ్రోధము మదము లోకమును జేరనినె
మృతము గలిగి నడవవలయు, ననఘా ! ఫలసిద్ధి దానకుఁ బురుషునికెన్. 922
- భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 90.
- సీ. చెలువ ! శ్రీగిరియందుఁకొఖరేశ్వరంబను, కొఖరంబుఁ జూచినఁ • జేరు ముక్తి
కాంత ! శ్రీతైలంబుకంటె వేగంబునఁ, గోదారమిఁజాలుఁ • గేవలత్వ
మంతకంటెను వేగంబురవిందలోచనా! యమృత మీనోపుఁ బ్రయాగతీర్థ
మాప్రియాగముకంటె • సతివేగమునఁ జేయు, నపవర్గమింతి ! మహాశక్తికాన
- గీ. మతివ ! యానందకాననఁప్రాప్తికరము, లఖిలతీర్థంబులును సంతోషంబులలేదు
కాళికాతీర్థమాడక • కదియరాదు, లక్షతీర్థంబులాడిన • మోక్షలక్ష్మి. 923
- సీ. పొడిదగ్గు కంఠంబుఁ • బొరిపుచ్చకయమున్న, తలప్రకంపంబుఁబొం • దకయమున్న
బొమలు కన్నులమీదఁ • బొదివి వ్రాలకమున్న, పొరనేత్రములకడ్డ • చొరకమున్న
శుక్రిపుతంబులకై • సురికిపోవకమున్న, నళు లాననమునఁ బోవకయమున్న
హృదయంబులో జాగంబున దప్పకమున్న, గాత్రంబు కఠిలంబు • గాకమున్న

సీ. పుష్ప వేర్వారు కదలుచు పకయమున్ను, కాకికడకంటి వైచిపు * రాకమున్ను
కాలునే మా మతతయందొకదలవలయు, దీర్ఘసేనకు జేమా చుక్కినయినాన! 924
కాశీఖండము, ఆ రి ప 78, 84.

సీ. వంశవంశీధంబు * ఋషివంశీధంబు, సిద్ధశ్వము సగ్వంశిధికరము
గౌరవశీధంబు * గౌరవశీధంబు, కాశీశ్వరము భక్తశీధంబు
శంశీశ్వరము * కాశీవాతశీధంబు, పీఠభక్తశీధంబు * పీఠశ్వరము
బ్రహ్మశీధంబు * బ్రహ్మశీధంబు, మృత్యుశ్వరము కపాశీధంబు

సీ. తుమ్మరేణులు కాకి * గొంతవైతి, సోమనాథేశ్వరము ముక్తికూచకంబు
క్రీమహేశ్వరశీధంబు * శ్రీమహేశ్వర, త్రిభువనాధీశ్వరం బుమాతీర్థ సహస్రశీధం
భీమేశ్వరరాణము, ఆ రి ప 74.

తిరుమలయీత్ర

సీ. అనంతవ్రతముచే * నతులకాగ్యంబునఁ ననుపట్టునోరితి * గమలవారు
మ్రొక్కచిచ్చుటకునై * మూలకమూలగుడి, రేం తెంచుతలమోపు * తిండవారు
బ్రాహ్మణ * పిడికిట * బట్టుక యిట్టులు, దెమలని శ్రీమణి * డము వారు
దైహికాచారము * దలంపక దొర్లుచు, నడతెంచు పాఠలుదండ * డములవారు
సీ. నామ టామట మ్రొక్కవా * చదుగుడుగు, దండములవారుమెగులసం * దడియొనగ్గు
నడవి పన్ను గపాద్యభా * చుచరేంద్రుఁ, గొలువఁ గోటానకోట్లు పె * న్నట మరుగ.
సీ. శేనాకుతాళము * ల్పలంగ రొండలఁ జేతుఁబంచి యందట వెక్కిరించికొనుచుఁ
జజ్జునాపమున నీ * పపుగోలరాజునా, స్థము సాచి శ్రేగంట * చటచికొనుచుఁ
దలయోగగిలఁ గ్రుతి * తప్పెట * లికివా, యించి గంగెడ్ల నా * డించికొనుచు
నిగునడిసానుల * జెరసిగంటలు మోయఁ బోడచప్పురముల * నాడికొనుచుఁ
సీ. ద్రోవగూర్చుండిబాంధలు * మ్రొలబఱచి, ముదురుపెండలకొరగా * ముసుంగుఁజేర్చి
పట్టెదండలు మొరయించి * పాడుకొనుచు, నలరు చాసల్ల వీ * టించియాత్రుణమున.
సీ. పంకజేక్షణ మురవైరి * భక్తములగు, వేంకటస్వామి వీ * టించు * నేడ్కవృద్ధు
చర్మమునఁ దొంగిలింప సం * భ్రమము మెఱసి, యామహీధర మెక్కితి * నట్టివేళ.
సీ. చెప్పల మకరికా * దిక్రము ల్గరఁగంగఁ, గలయ నూర్చుచు సార * నిలిచి నిలిచి
కలులభారమున వె * న్నకు వీరి యందంద, పతుల యంసము లూఁత * పట్టిపట్టి
కలులనీడలు చేర్చవరిగి నా * చ్చెలి వీచు, ముగటితెమ్మెరలకుఁ * జొక్కి చొక్కి
పాదాబ్జములు తొ * ట్రు * పడగి జూనువులూఁది, యెక్కుడుద * ట్రు * లెక్కియొక్కి

గీ. వలుదగుబ్బలఁ జెమటలు ♦ వడియఁబయటఁలుబ్బనొత్తుచునున్ననిఁ యూర్చియూర్చి
యలఁతఁ చూలుచు వ్రాలుచు ♦ యెఱుఁగఁజేలుచునోలుచు ♦ జలజముఖులు.
ఉ. మందలుగూడి యొక్కరతిఁ మంజులవంజులవంజమంజరి
బృందమరందమిందులహాఁకిఁ బహుకితిసగీతినందదిం
దిందిరవృదితుందిలను ♦ తిప్రతికూడదశిందకందరా
మందసరజ్జ కిఁఘమఘుఁ మధ్వనిజాలము శేవతైలమున్. 930

చంద్రభానుచరిత్రము, అ చ ప 41, 45-48.

త్రి శై ల యా త్ర

- క. మనుజుడు కార్తికమాసంబున నిశ్చలతత్వరత్వమున శ్రీనగముం
గనుఁగొనినమాత్రం గలుగును, ననఘునకును వాచిపేయఁయజ్ఞ ఫలంబుల్. 931
- క. వేనరక మార్గశిరమను, మాసంబున శ్రీనగంబు ♦ మనుజుఁడు గనినం
జేనినదురితము తొలఁగును, భాసిల్లును పొందరీక ♦ బహుమఘఫలముల్. 932
- గీ. పువ్యమాసంబునందు శేఘ్రపురుషుఁడైన, పువ్వలింబున శేఘ్రుని ♦ బావనాంగుఁ
డగును పాలకనిరృక్తుఁడగుచు ప్రత్యుపలిడు పొందును సాహస్రయజ్ఞఫలము.
క. కృతకృత్యుండగుఁ యుడిఁ నీతిధాన్యుఁడగు సమునకు ♦ శ్రీనికరున్
హతకల్మషుఁడగు కలుగును, నచినికి సాత్రాహణీమఘశ్చరఫలముల్. 934
- క. మనుమాఁంబున శ్రీగిరి, విధియొక్కముగాఁజూచు ♦ విమలాత్మకతున్
ప్రతిభితుఁడంబున శీకుఱు, నధికపరు బహుమధ్యయజ్ఞఫలంబుల్. 935
- క. వైశాఖమాసమున నా, కృత్తికామాసమునందు ♦ జలమోహితమః
సావనఁడగు లక్ష్మీనరల, శేఖరమతులన్ పొనంగు ♦ వెంపు పహుగన్. 936
- గీ. శ్రీనగంబున కెప్పుడీ శ్రీవృత్తమాసముఁ బ్రయాణంబుఁజేయు నాఁపుణ్యనకును
వాంఛితార్థులు కోటిసుఁడన్ నాగఫలము నిద్రించు నధికకుఁ ఁంబు లొందు. 937
- క. జనులెప్పుడని నియత్యలనఁ జని యాహుళమాసమున శ్రీనగముం
గనుఁగొనినఁగోటిగోవులు, ననఘుల కన్పించుఫలముఁ యజ్ఞశే కలుగున్. 938
- క. వెండియు మనుజుడు శ్రావణ, కాంచలయః శ్రీనగంబుఁ ♦ మనునచరితన్
బండ్లితులన్ యోజనమునఁ బండినచేనిచ్చు పిత్తఁగళముం గలుగున్. 939
- క. అతిశక్తి ధావ్యుడగును, తిలకజనుచు చుండు శ్రీఁంబున కరుగన్
గురుకమునఁ గోటిగోవుల కృతవిరుఁడు నిచ్చుతత్వఁకృత్వికములు లగున్. 940

- క. అతిశయనియమప్రతసంయుతుడై శ్రీనగము యాస్త్వియుజమునఁ జూడన్
మతిమంతులకును వేత్తన, నతివల నర్పించుఫలము * లపుడే గలుగున్. 941
పర్యతపురాణము, ఆ 3.

రామేశ్వరయాత్ర

- క. రామస్థాపితలింగం, వేమానవుఁ డేకవార * మీక్షించు నతం
డోమునులార శకాంశి, భానుజీసాయుజ్య మొందు * గతగల్గివుండై. 942
- చ. శుశ్రీమయు రామనాథుఁ దన * చూడ్కుల కింపుగఁ జూడఁడేసరుం
డతఁడు జడుండు మూఁగుఁ డత * డంధుఁ డతండు కరాంఘ్రివర్జితం
డఁడఁడు దరిద్రుఁ డాతఁడు రు * చార్తుఁ డతండు ఖలుం డతండు త
త్సుతధనధాన్యమందిరప * కుపకగంబు నశించు నెంతయున్. 943
- గీ. క్రిమిమలంబు శకుంతముల్ * కీటకములు, జనులు బృందారకులు తపో * ధనులుమునులు
పుణ్యరామేశ్వరక్షేత్ర * భూమియందు, సములు రామేశ్వరుని సుప్ర * సాదకలన.
- గీ. పుణ్యుడ నటంచు గర్వంబుఁ * బూన వలదు, పాతకినటంచుననున * భయమువలదు
సాంపు దీపింప రామేశుఁ * జూచిరేని, యెల్లజనులును సములని * యెఱిగిక్రి * నుండు.
- గీ. రామశేతువునకుఁజని * రామనాథ, శంకరునకుఁ బ్రియంబు * నద్విజానకు
గ్రామ మొకటిని నొసఁగిన * భూమిపతికి, నఖిలభూవక్రదానపు * ణ్యములభించు.
- క. దతమును కుసుమము ఫలమును, జలమును శ్రీరామనాథ * శంకరునకు ని
శ్చలధ * క్తి నొసఁగుజనముల, నలరామేశ్వరుండు బో * చు * ననవరతంబున్. 947
- గీ. ధ * క్తితోడ మహాదేవు * భవునిరామ, నాథు శరణంబు వేడిన * సరులకెల్ల
కాంతమనులార లాభంబు * జయము గల్గు, నరయ నిహపరలోకద్వ * యంబునందు.
- క. రామేశ్వర రామేశ్వర, రామేశ్వర యనుచు జనులు * ప్రత్యూషమునన్
వేమంబుతోఁ బరించిన, నామేటికిఁ బూర్వదినకృ * తాఘము వాయున్. 949
- గీ. రామనాథుని మందిరము దారువులఁ జేయు, చునుజుండుసురలోక * మునఁదిక్కింటి
కులయుతుడై నిల్చు * కుదురుగా నిటుకఁగ, ట్టినవాఁడు వైకుంఠ * మున వసించు
కలలచేఁ బ్రించు * నలఘుపుణ్యుఁడు బ్రహ్మ, పట్టణంబున నెల్ల * బాసుకుండు
స్ఫటికాదివహుభా * ఫలములరామేశు, భవసంబు నిర్మించు * పావనుండు
- గీ. భానుమండలకులికవి * మాన మెక్కి, సురవధూకరచారుచా * మరమనోజ్ఞ
మానతాంకూరసంప * ణ్ణమానుఁ డగుచు, హరునిలోకంబునకుఁ జను * ముంపా * డె,
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

తీర్థయాత్రాదిగర్హణము

సీ. గుడిగుండములఁ గొండఁగుహలఁ గాఁడవులఁ, గూరవారలనిరాఁహారములను
బండుగుపర్వాలుఁ బాడిని బంటను, నేర్పునేరంబులఁ శోర్పుఁబుల
నిష్ఠుల నీర్లను ఁ చప్పిడుప్పిల్లను, దీక్షాఁ దిసనాశ్శఁద్రిష్పటలను
వడుగులఁబెండ్లిండ్లఁ వన్నెలవాసుల, వాఁతలవడువులఁ వాదములను

ఆ. విందుల వినుకూర్లఁ వితరణగుణములఁ బొందు పోరటలనుఁ పోణములను
మోక్ష మబ్బ దయ్యెఁ ముక్తికాంత మణి, నాఘఁకేరకున్నఁ నడులకధిప. 951

క్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

పాహ్యభ్యంతరతీర్థములు

గీ. తీర్థములు మానసములు ముక్తిప్రదములు, తరుణి! యివివేలుబాహ్యతీర్థములకంటె
మానవుం డివి యేమజీఁ సుధురవాణి, బాహ్యతీర్థము లాడ విఁచ్ఛలము నూచె !

సీ. తీర్థంబు సత్త్వమింఁద్రావినిహము తీర్థ, మనమాయ తీర్థంబుఁ వనరుహాక్షి !
తీర్థంబు దానంబుఁ తీర్థంబు సంతోష, మనుకంప తీర్థంబుఁ కనకగౌరి
బ్రహ్మచర్యంబు తీర్థంబు తీర్థము ధృతి, యమము తీర్థము విమృఁహాధనాష్టి
ససుతితీర్థంబు విఙ్గాంబు తీర్థంబు, పుణ్యంబు తీర్థంబుఁ పుష్పబోడి

గీ. తీర్థములు మానసంబులుఁ వేరికుద్ది, యతిశయిల్లంఁ నివి యాడఁకాడిఁటి
పంచజనులకుఁ గలహంఁ వక్షిగమన, బాహ్యతీర్థావలులు తీర్థఁఫలము నీవు. 953

చ. విసరుహాప్రత్తిలోచన ! కృత్తిటములందు మునింఁయాడవే
మొసఁగులు మీలు కచ్చటకఁమలల్ గమనంబులు వానికబ్బునే
యసద్వృత్తమైనతీర్థఫలఁ మట్టివిధంబునుమీ తలంప మా
నసుగు తీర్థయాదని జంఁగంబులకుం బహుబాహ్యతీర్థమల్.

954

గీ. నుదతి ! యెఱికి సంతర్జిఁ కుద్ధిలేని, బాహ్యసంతర్జి ? బహుతీర్థఁద్రావయమున
వేయఁగడవలజలమునఁ వెలిఁగిడిని, లుగునే కుద్ధి వాదజీకలకమునను ! 955

గీ. రాగనోషమలాపహంఁకక్షుచంబు, మానసంబైన తీర్థంబుఁ మందగమన
యననిఁ బంకజోన్మిసాఁయక్షుచంబు, బాహ్యతీర్థంబునెచ్చరఁత్వలదళాక్షి ! 956

సీ. దర్శించినపుడ చిత్తము నిర్మి బంధనంబగుఁ బ్రసాదగుణంబుఁ నందువేనిఁ
గలుపంబుగూని మిఁద్రంధంబుఁ బొరయని, సలింబు నెవవుగాఁ లుగువేనిఁ

బావః క్షేత్రపుష్కాననీధరతపో, చనస్మి కర్షంబు + దవసునేనిః
 సంకతప్రతులైః + సంయమిశ్చేష్టుల, యధికపరిగ్రహం + బబ్బునేనిః
 గీ. దీర్ఘుది దక్కుఁగలయది + తీర్థ మగునె, ధవళలోచన ! సలిలమాత్రమునఁ జేసి
 ముదిత ! దేహమునందంగములకుఁ బోలె, దారతమ్యంబు గలదు తీర్థములకవని.
 కాశీఖండము, ఆ 3 ప 69-76.

వీరమాహేశ్వరాచార్యవరులు

పీ. సిరిమూలు గరికాలం + జేరమునువ్వులు, బాణం గేశవరాజు + బసవరాజు
 కన్నప్ప జున్నయ్య + కరయూరిచోడయ్య, మమ్మరగుండయ్య + నెమ్మినాథు
 పరవేతా గాఢస్థి + శల్లాణు నజు నంది, మాహేశు మడివాయి + మాచిరాజు
 జేగమరాజయ్య + శిలుతోండనోహళి, సాంఖ్యతోండనిసుర్యోచాడదేవు
 ఆ. వెలయకుటియుల్లు + వీరమాహేశ్వరాచారవరుల వీర + సత్యవ్రతుల
 వీరఁ వచ్చెతుల + వీరవిక్రములన, పరగఁ దలఁతు మొక్కి + భక్తితోడ. 958
 వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 2.

పుణ్యనదులు

పీ. కలువపంకజకలి + గౌతమి గౌతమి, సకలసజ్జనమాన్య + జహ్నుకన్య
 జంతుసంతతమనఁకృత్కద నర్కద, శమితతాపత్రయఁదవన యమున
 త్రేతసాధుజనలబ్ధ + జీవిక రేపిక, సత్యసంవిద్యోగ + చంద్రభాగ
 సతతజన్మాచలాశనిధవరాశిని, దూరీకృతక్షుద్ర + తుంగభద్ర
 గీ. బహులసౌభాగ్యవాసంపన్న వెన్ను, కన్న మర్మోహసాశవిపాశ యనఁగ
 భువిఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కిన + పుణ్యములు, హరికి లీలావిహరయోగ్యములుగావె. 959
 క్రింగంమహత్త్వము, ఆ 1 ప 75.
 పీ. శీతాంబువాహిని + శీతమహావక్త్ర, చక్రపద్మావతి + చంద్రమత్త
 శతభద్రహంసహంసావతి వనిమాల, పంచవర్ణసువర్ణ + బ్రహ్మభాగ
 కాశీని సుగంధాఘాపతిహరితోయ, యంద్రదది హిరణ్య + కృష్ణతోయ
 యమజావతి సుప్రప్రాయంగారవాహిని, త్రీనోదమణివప్ర + శివసుదంతి
 గీ. స్కంధశతలి సోమవతి ధమఁకృతి వసుచతి, వాశవతి మణితల మహానది పదాద
 విచలపుణ్యోదనామోద + విష్ణుపదియు, మొదలుగాఁగొన్న వెదవెదఁగదులుగెల్లు.
 వాహిపురాణము, సం. మ. ఆ 10. ౧-114.

గో దా వ రి

సీ. తృప్తింబికాచలకిభాఁగ్రమునందు నుదయించి, పొదలి యారాధ్యవర్తఁభూమి దఱిసి
మలగి దిండకవనీమధ్యభౌమున నా, ప్రసవణాచలం ప్రస్థ మెఱసి
పట్టిసక్రివరం భద్రేశు నేనించి, తీరసోమేళుమందదిరము డాసి
యేచి యనంతభోగేశ్వరస్థానంబు, దుద్రీపాదములపైఁ ఁ ద్రోవగాఁగఁ

గీ. గోటిపల్లికుకోమలాంఘ్రిలకు మ్రొక్కి, కుండలాముఖతీర్థంబుఁ గుస్తరించి
భీమమండలిరావలఁ జెట్టుకొనుచు, గోతమింగంజవణాల్నిఁ గోఁగిలింపె. ౨౪౧
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ ౩ పద్య 21.

సీ. తటరూఢకుటువారం చటులాభి పటలాభ్య, నటజాలగాఁముత్కటము గాఁగ
కమనీయమీమలాబ్ధి గమనాఢ్యతమహంస, రమణీరీరావముత్కమము గాఁగ
లహరీచరహితాప్తి సహసోద్ధబహుచక్ర, మహిసానినాదమాప్రహము గాఁగ
నిరతోదకరతాప్రి సరరామతేరుణ్ణవరప్రపంచముత్తరము గాఁగ

గీ. సరికమాచుచు నిసుకదిన్మైలఁ జరించు, మానిమాణవు లూప్ప విఁవైవరదాని
గోతమిందది గాంచితెం కమలముకుల; సదృశవర్తిరహద్యయీ సన్నుతాంగి.
సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

కా వే రి

సీ. ఎయేటిగడుఁదిన్నెఁగే న్నాన్దుఁ జలిగొన్నె, సకతాతలంబులఁ జెలఁగి చెలఁగి
యేతరంగిణి నించుఁకించుక వికసించు, కొత్తమ్మితావులఁ గొనరి కొనరి
యేసరీక్రీడల నెసఁగురాయంచల, కలకలంబుల కాత్మ నలరి యలరి
యేసరీత్తటమున నేచినకల్పక, మేదురచ్చాయల మెచ్చి మెచ్చి

గీ. నేఁడు నొకనాఁడుఁ బాయకున్నాఁడు శారి, యతిమనోహరి నిశ్రేయసానుకారి
వివిధతాపనివారిభూమినుతవారి, కలితకావేరి భవకరి కలభవైరి. ౨౪౨

ఉ. ఉన్నతరంగధామలలితోభయపార్శ్వములం బ్రసన్నయా
నన్నని యుబ్బిపాటుఁగఁగెతాయతకంకణమాక్తికద్యుతి
చ్చన్నమృదుప్రవాహములు సాచి చిరాగతుఁ బ్రాణనాయకుం
జెన్నుగ నిండుకాఁగిఁటికిఁ జేర్చి చెలంగు మృగాక్షిక్షవదన్. ౨౪౩

క్రిరంగమహత్త్యము, ఆ 1 ప ౪7, ౪8.

శా. అవినాథుఁ జేఁగి కన్గొనియెఁ బుణ్యభ్యాతదర్శిల్లన
దైవదీప్తపత్రచుత్సవినాదప్రకాశిమాన్దళ

బాల్కనీ-పర్వతానశ్చల్లహరికావర్తావృతవ్యోమముం
గావతీతటినీలరామము నగరాశ్రమక్షోభనోద్ధామమున్.

965

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 135.

మ. చిరకాలాగత ప్రాణనాయకునితోఁ జేదోయి వాలింగనా
జుఁజన్ మెచ్చుగఁ జేయు మానవతిచందం బొప్ప గావేరి తా
నినివాడై కవనూడి యెన్నఁడును రంకేశున్ భజించెన్ దయా
పరుడై చుచ్చొట్టు వాయకుండెను బరఁబ్రహ్మంబు రంకేశుడున్.

966

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 2.

సీ. కృత్యల పేదనఁకృప మొసంగినయట్టి, యానరస్వతిమతిఁయింపఁ దరమె
పఁగరాజునఁజూచిఁ ♦ భంగంబు జొందించు, నీవాహినీలీలఁ ♦ లెన్నఁ దరమె
యనిమిచ్చునరతికిఁ ♦ నవ్యతంబు లొనఁగూర్చు, నీసేంధుమాళినుఁ♦హింపఁ దరమె
కావలవిరతి నుఁతల్పలికలఁ జేరించు, నీహాదినమహత్త్వఁ♦మెన్నఁ దరమె

గీ. వివాహాయకతా మంత్రః సుకులః బధినః, పాటిసేయంగదగువె యః సహ్యాగోత్ర
జాతౌ నన్యదులసీః సహ్యాగోత్రజాతౌ నన్తంత్రువనవిః ఖ్యాతకరయః. 9

967

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 100.

2. 10 2

మ. నరిసపోద్భవమూతి గన్దోయియి వింశత్యక్షోణివృత్తంధరా
జలగద్దండకలాభిమాతవిలుతత్వాభప్తరంగచక్రటా
ష్టలనారంభవిన్యోభమాణపటుయంకారశృటాంతర్మదన్
గుణాతత్వరభక్తలొకపరిరూక్షైతర్మదన్ సర్మదన్.

968

కాశీఖండము, ఆ 1 ప 94.

ಶಿವ ಶಾಸ್ತ್ರ

ఉ. నందినీంద్ర సంభవజానపక రాఘవమూహ్యైలపా
రందరవజ్జిచారతఃకృంగ దధంగురధంగసంగతా
మందసహజబృందగతఃమధుక కామలగానశోభితా
నందితేనీషూనదః + నీకినిగాంచె వివాకినీనదన్.

969

బ్ర. శ్రీపురాణము, ఆ 6.

భీ మ ర థి

శా. ఆశ్లేమినిది విశ్వమున్ నిజకృషీబాద్ధింబు గావించుచున్
శ్రీభామావిభుత్వేత్రమండలము డాసెన్ డాసిన్ వీచితే
భాభీలం బగుదాని పెంపు గని మున్నందుండు పాణిల్ మహా
తో ఘోర్విగ్నమనస్కులై వెలుచ నాశ్రోశించుచున్ శంపకన్.

పాడుచు మాహాత్మ్యము, ఆ 5 ప 188.

బో రా న ది

శీ. అల్లిచుండలి చునోహరి నేసి భగముతో, కళశీచలత్కటాక్షములతోడ
ధనకాంబుజాతవత్త్రవికాసలక్ష్మితో, గంబూజ్యలక్ష్మీకాంబుజా
దీపచక్రవాకినమ్మ్యగురోజపటియతో, దరలొర్చికావళిత్రయముతోడ
సతిగూఢతరణనాగర్రవాణిలో, సుగంధకైకత్రోణితోడ
గీ. చంద్రకన్యచూపనాక్షరములతోడ, చంద్రకన్యచూపనాక్షరములతోడ
సలయజోర్చిభోజయశీకన్యచూపనాక్షరములతోడ, చంద్రకన్యచూపనాక్షరములతోడ
నేదాంతరసాయనము, ఆ 3 ప 8.

ధనుష్కోటి (సేతువు)

శీ. అంధతామిద్రుమహానారవాసిదుర్గమజాతయతనా ఖండనంబు
మహితాశ్వమేధాది బహుశాస్వరక్రియా, తత్తత్పుణ్యవిభవసంధాయకంబు
భువనాభిమతకులాపునసప్రభృతిమహాదానధలోత్పన్నదాయకంబు
బ్రహ్మహత్యాసురాపానహేమస్తేయ, గురత్పరమనాభుశోటిహగము
గీ. బ్రహ్మచర్యోపవాసాది పరమనియమ, గమ్యులూపిభుజ్యులొకప్రదంబు
కామితార్థైకవితరణకల్పతరువు, ధీరులార ధనుష్కోటిశీర్గవరము.

972

శా. రావణు నాజిఁ ద్రుంచి రఘురాముండు లంకికు నప్పివీక్షణున్
శ్రీవిలసిల్లఁగా నధిపుఁడేసి సురాసురసిద్ధసాధ్యుసం
ఘాన్నతుండై వెనన్ మరలి యంచితఘాతనిగంధమాదవ
గ్రామముఁ జేరె లోకములు చంబిల సేతుమహాపదంబునన్.

973

శీ. అంత రామునిఁ జూచి పొంగిపలియై సత్యభావణుండైన విభీషణుండు
పలికె నోదవ నిశ్చిత్తనివిన్నప, మనఃపరిపుము పినులై నయ్య

మనుశ్రేణులు సేతుమాన్దంబువలనలంకకువచ్చి పీడించు లరుగానఁ

జెలంగి భనుహృతిఁ జేసెను భేదంబుచరింపుము కరుణాద్రిచిత్ర

గీ. యనుమఁ బ్రార్థింపఁ గాకుత్స్థుఁడట్లు చేసె, నందువలనధనుహృతిఁబయ్యెదాని
ద్యుంబువ జంతునంతరికి ముక్తి, నలుగు నుగాహాఫలమేమొ ఁ తెలియరాదు.

గీ. రామకన్యాపక్షోటినిఁబ్రకటించెను, శేఖరైలాసమునకు విడించిలోక
మునకు వైవంతవట్టుకొంటునకు స్వర్గమునకు దెరువది తాపసముఖ్యులార. 975

రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

గీ. కదంగి సేతువుఁ జేసెగానె ముక్తి లభించు, భవకేశవులయందు ఁ భక్తి పుష్ట
ప్రియకర్మంబు సిద్ధించు నచ్చోటన, నించుకంతయు సంతయించవలదు

మనుజుఁ డెవ్వఁడు జన్మఁ మధ్యంబునను సేతుబంధంబుబాడగాంచుభక్తితోడ
భగవంతుఁడగు మాతాపితృసంతోషోటిద్వయోపేతుడైఁ తీవి మెఱయ

గీ. బ్రహ్మపదమున నొక్క కల్పమువసించు, ముక్తుఁడగుదారలవారాగములుగణింప
శక్యదుగుసేతుదర్శనఁ జనితప్రభు, మహిపతికివైన లెక్కింపవలవిగాదు. 976

క. ధర సేతుస్నానముగల, గురుప్రణామంబు సప్తకోటి కులములతోడన్
వారిభవనంబునకుం జని, సురుచిరగతి ముక్తిఁ బొందు ఁ సువ్రతులారా. 977

గీ. మానవుఁడు సేతువును గంఢమాదనంబుఁబ్రీతిరామేశుఁడలంచుచుఁబలితృకులములు
లక్షకోటులు గూడి కల్పల్రయంబు, శంభుపదముననుండి మోక్షంబుఁ గాంచు.

గీ. సేతువున నవగాహంబుఁసేయువాఁడు, పంచపాతకముత్తరైఁ పద్మనాభు
పీటబిత్తుమాత్మహతఁ ఁ కోటితోడ, మూడుకల్పంబులు వసించిముక్తిఁగాంచు

గీ. యాంబు సేయక ఁ నమరలోకాంగనా, సంగమసుఖవాంఛ ఁ సలుపువారు
జ్వలనాహులనుచేవంతల సుపాసింపక, కుశలంబు మదిలోనఁ గోరువారుఁ

దిలమహామేమతండులధాన్యదానంబు, సేయక స్వర్గార్హఁ సేయువారు
సతతోపదాననిష్ఠలదాప మొందక, బలభేదిపురినుండఁ దలంచువారు

గీ. సేతుతీర్థాభిషేకంబు ఁ సేయవలయు, సేతుమజ్జనమునగుఁ జిత్తశుద్ధి
యనభుమకులార జపతపోయజ్ఞహోమ,దానములుసేతువున మోక్షంబుదాయకములు

క. ఆరాగ్యము రూపంబును, దారిద్ర్యవిమోచనంబు ఁ ధనవృద్ధియును
గోరి మది సేతుజలముల, వారూఢిమునుగువారికవి సిద్ధించున్. 981

గీ. శ్రద్ధచేసిన మనుజుఁ డశ్రద్ధునైన, సేతుసలివావగాహంబు ఁ సేయువాఁడు
ఘనతిపింప నుభయలోకంబులందు, బాధ లెఱుంగక సౌఖ్యసంపదలు గాంచు

రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

- సీ. తనుఁ గనుఁగొనినహంత్రంబున బ్రహ్మహ, త్యాగు మేఘలముతద్దయు నడంచుఁ
దనఁజేరుదుడివిసంతనె నమర్తుదీన, దన్ను నఫలములేఁగ్గల మొసంగుఁ
దననీటఁ గుంకినంతనె యశ్వమేఘాది, నవనపుణ్యంబులేఁగ్గలి యొసంగుఁ
దనయందు మెలఁగినంతనె ముముక్షువుల క, త్యలఘుకైవల్యమేఁగ్గలి కుదుర్పు
- గీ. నినుక లెచ్చట కవహుఁ + మెసఁగి ప్రబలు, నిలుచున్ దెచ్చట నత్థిఁగ్గములనఁబొల్పు
నట్టి శ్రీరామ నేతువు + నరసి మోద, మందె నలకంక రాచార్యుఁ + డాత్మలోన. 980
- శంకరవిజయము, ఆ 2.

పంపాసరోవరము

- సీ. కూల చంపక నాసికేల సాల గసాల, తాలసొంతాల కఁక్కోలతయు
తీర భూజాహుఁ + హరిత టిట్టిర, కీర కోకిల కాక + కేకిలము
సారస కలహంస + చక్ర బక క్రౌంచ, కారండ వాలాప + కలకిలంబు
కైరవేపివర + కిల్వర కువలము, పుండరీకాంభోజ + పుష్పతతులు
- గీ. నింగి కుప్పొగు రంగత్త, రంగసంచ, కుముల నిందిందిరలనీతఁబిరులవారి
మత్స్య కచ్చసారగ శింశు + మారచటుల, జలచరములకలఁకువఁ + గుగుదాని
మ. ప్రివిలాసాంచితపద్మభీర విమలాంశఃపూగ సంత్యహ
నవిహంగోత్కర సమృదావహమహాశక్ర శ్రీతాభ్యంతరన్
సవిశేషార్చితరంగసంకుల జంక్షామ్యప్రభావన్ సరః
ప్రివరంబు గని రాన్వసాత్మజులు పంఠపన్ జెంపు సాంపారగన్. 985
- భాస్కరరామాయణము, ఆగ. ఆ 2 ప 421, 422.

- సీ. చక్రవాకబకోట + చక్రతి త్రిధేట, నక్రాదివీరాట + నందితంబు
శతపత్రికల్పఁ + శతపత్రిగభవఁ, నీతపత్రిసంచార + చిత్రితంబుఁ
గనులచూన్నేత + కనులకైవజాత, విమలవాన్సంఘాత + విస్తృతంబు
సాలావ్రముల్లీగ + సాలామృజంబీగ, చేలారుచిన్నార + వేలితంబు
- గీ. పుష్పసారపయఃపూరఃపూరితంబు, రాజహంసాదికవిరాజరాజితంబుఁ
జారుతరభృంగసంగీత + సంగతంబు, భాసురంబు జెలంగ బంఠపాసరంబు. 986
- నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

ఆ కా శ గంగ

- సీ. అరుణాఁకుచుండలం + బంధకారముఁ బోలె, దంభోళిసముమతీఁద్రములఁ బోలె
ఖగసార్వభౌమండు + కాద్రీవేయులఁ బోలె, గంధీరవము గంధఃకరులఁ బోలె

కావ్యమహిమ వ్యాప్తినికాయములఁ బోలె, మండువేసవి నింకఁ యుడువుఁ బోలె
 సుఖానందములఁ జూపె, మానదంభంబు ధిర్మంబుఁ బోలె
 గీ. శక్తి నేనియవాదిపాఠము లడంచు, దురితతరుచుండకేతఖండఁపరశుధార
 నిద్రవైజటాటపిఁపల్లికళిక, యద్రగోధిపయోధంఁ యురుగంగం. 997
 కాశీభండము, ఆ 5 ప 49.

సీ. సృష్టకనుండలొద్దవైనజాలున, బోరమావడోజి • హారలతిక
 కంఠంబునపాద • నాశీకసుధుధార, భోగికంకణుతల • పూవుదండ
 కనకాశ్రయంగనిర్వృతనిర్వృతేభి, మున్నీటిరాయని • ముద్దురాణి
 నెలవైనవేల్పుచుఁన్నీనికేళాకూఁసగులు ముక్తికిఁ • జనివోర

గీ. పద్మముఖులార యిదిసుమీ • శక్తజనుల, కామితాన్ధంబు లొనఁగూర్చుకల్పవల్లి
 ప్రస్ఫుటితవిసకాబకఁపకటితప్రసాదసన్మహిమం యా • కాశంగం. 988

సీ. తరుఁ దలఁచినఁ బాపమును వేగ పాపును, దను నుతలచిన నాపఁదల నడంచుఁ
 దనుఁ జేరవచ్చునంతనె శోభు లొనఁగూర్చు, దనుఁజూడ నెల్లశో • భసమునిచ్చుఁ
 దనుఁగన్గమునేను • వొనఁగూర్చునంపదల్ తనుంటు సుమకొల్పు • ఘనజరుంబుఁ
 దనవారికణసేవ • నణఁగించు పాపముల్, తనుఁజొచ్చునను ఘోరతములఁజేయు

గీ. నెట్టవేలను తనయందు • నెవ్వరేని, మురింగినంతనె సొమ్ముఁజేయుక్తి నొసఁగు
 నిదుముఖులార యావేల్పుఁ పేటిమహిమ, నలువకై ననుఁగొనియాడఁజలవియగు నె
 లక్షీనారాయణపరిణయము, ఆ 2.

సీ. వికచపద్మకుండంగవిహరమాణరథాంగ, సహచరచ్చక్రాంగఁచటులఘ్నంగ
 గాహమానపతంగ • కరతప్తమతంగ, మదఁగిలతరంగ • మయశుభాంగ
 తీరజాతలవంగ • నారంగ తరుంగ, కలనినాదవిహంగఁకలుచుభంగ
 బహుభక్తిమోక్షాంగఁపశ్చికహర్షాంగం సురభిశతకురంగఁవరతురంగ

గీ. మరఁజయనపరాంజాఘ్రత్రమాంగ, జీవితోత్సంగ జననశ్శితి ప్రసంగ (?)
 కనకాశ్రయంగ నిర్గళఁక్షుచ్యుదంగ, ఘనపవలానుమంగ నా • కాశంగం. 990
 దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

పాతాళంగం

సీ. అనిమిషలోచనా • యావర్తఃతనాఢి, పృథురథాం స్థనిఁసేనహర
 త్వంగారపైకత • శ్రీజఘనస్థలీ, వికచపద్మానన • విద్రుమోష్ఠి
 కంబుకంధరి మధుఁకర నీలకుంతలి, యంభోజపుష్పరసాంగరంగ
 మహాపీయ కల్లోలఁమాలికాకరయుగ్మః, యభిరామ నవకంఠానయాన

గీ. తనుశ్చైవడి యొప్పు హాతకవిధంగ, కగతతోత్సంగ మతిపత్నీ గహహంగ
భవశరస్పంగ సేవితపావనాంగ, తదభరంగత్తురంగ హాతాభరంగ. 991

పద్మతేపురాణము ఆ 8.

గంగాప్రభావము

గీ. త్రిపథగావేనకమున సింధియొట్టి, గతి జనములకు నియతకల్పితము లయ్యు
నస్వయంబుక బ్రూహిద్యోమయో కపము, సంపదాన్త్రాయు నేయఁగల వససు
క. మే నిందుక సోకిన గంగావిద్యోయములు జనుల కల్పమకోటి
బోనడివి పురంబునో, కాంక్షాబు బాంధవ జేయు నాచుడేడి. 993

క. మును సావసు తెల్లి యొచ్చిం దిదపన గంగ నావఁ జీకటిగవి వోః
చినవిరియుగతి విరియు న్యయ్యోభుఁ డిలాతలము దొఱగి యనున నొందున్.

గీ. ఎన్నియేడులు మనుషాని యెచ్చు గంగ, నారాయం మండునన్ని జేల్వప్రసరములు
నాకలొకమహామధుఁడ్రీ నాతొడి త్తుఁడై యుండు నిర్మలచిత్రవృత్తి. 995

సీ. అశు సోమమలేని యగ్నివంబున శక, లేనిరాత్రియు రవిలేనిభము
నాత్మధర్మమలేని యాశ్రయంబున బుష్పగంప లేనిభూజనునబోలి
హీనత నొందు గంగావలెనిద్రెంబు చాంద్రాక్షణశతము లై న

గంగామయసాధకకణము గావించు, నిర్మలత్వముఁ జేయనేగ వచ్చి

ఆ చుందుఁ బడినదూడెయ ట్లగు గంగాన, గాహనమునఁ బాతకంబు లభిల
భూతములకు దుఃఖములు వాపిసాటకు, నేవిధములు గంగికిడు గావు. 996

క. శనంబు లేనిననులకు, బరహితరణ సుంద్ర బుధులు బ్రాగోధి ని
ర్జ్వలకు నమృతము లట్టల, నదులకు గంగాజలంబునఁ నేవిందున్. 997

క. తలనై బాహువిచాలుక, యభికిగించి ఫాలతటికె వంపంతృప్త్యగ్గ
కలితముఁ జేసిన బాపంబులు దొలగు సునర్లుఁ గనిన భుజములక్రియన్. 998

క. గంగాతరంగశికర, సంగత మగుమారుతమున కద్యస్పృశ్యం
బంగికిరించు నెవ్వఁడు, భంగపఱచు గతఁడు ఘోరపాపయంబున్. 999

గీ. ఇవల నేడుతరంబులకవల నేడు, తరములను నిత్యగర్వంబు కనుండు గంగ
నాడి కుచిఁ జేయుఁ జూచినయంతెనూత్రి, బాచు వాఙ్మనకాయజపాపతతుల

గీ. వినిన నేడుక నేనినఁ కనినఁ జేత, నంటినను రెండ రులములయందుఁ గలంగు
పిచ్చగంబుల నెల్ల కదగ్గతికిఁ బుచ్చుగంగ యెఱు నేయానో యవకాహనమున

- క. విష సం గం హాచక్రీర్తనములతో వొండునీటఁ దగ మునిగినయ
జ్ఞులు దశమఁ నొకఁగుదు, గని యాద్యలు పెప్ప విందుఁ నంచితచరితా. 1002
- సీ. ఆనఘ చాత సమర్థుఁడగువాఁడు జాహ్నువి, జాడక యున్న బంతుఁడ్రతిముఁడు
చంధనమాచంద్రుఁడు విందుఁ డాదిగా, మరలు గోరెడుగంగఁనరులు గోర
వలె చేపలు నవఁవగ ముత్తమణికా, లంబున గంగఁ దలంచి రేచి
రాజభయంబుఁ తోరఁగయంబుఁ బాపభయంబును భూతభయంబు లోను
- అ. గాఁగ గలుగు భయనిఁకాయంబు గంగాప్రశంసనమునఁ బాయఁశంభుఁ డగ్గి
శకులపుష్ప మైన యద్రేచి దివినుండి, రా భరింపఁడే శిరస్థిలమున. 1008
- గీ. మాఁడుపథములఁజనిలోకఁములకుమాఁటి, కుజ్జ్వలాలంకృతియుఁబెంపుఁనొసఁగునట్టి
యలతరమూర్తియగుదేవిఁవాశ్రయించు, వాఁడుకృతకృత్యునిదినిక్కునముక్తతాత్మ
- క. జనులకు నిండ్రుఁడు గ్రహముల, కినుఁడును చితరులకు నోవఁధీశుఁడు పోలెన్
మనుజులైన కడు నెక్కుఁడు, వినుము నదుల కెల్ల జాహ్నువి మహత్తైమునన్.
- అ. సగవ్యపతి పుత్రైఁచయము మునంద్రికా, పమున భస్మ మై యఁపారదురిత
కల్మషంబుఁ బొందఁగగా గంగ నిజజల, నేక మొసఁగి యనిచెవాకమునకు 1005
- గీ. దేవతలఁ జిత్రీతపమునఁదెలచి గంగఁ, బ్రమరపారుఁడగుభగీరథుఁడు దనదు
పూర్వలైన సగవ్యపపుత్రులకు ను, దాత్తగతికయి తెచ్చె నిఁద్ధరణి కనఁకు. 1006
- అ. విష్ణుపదమువలనఁ విధునివలన నూర్యులన మేరురూపఁకలితుఁడైన
విష్ణువలనఁ ద్రిపురఁవిజయమాళి వలన, నుండి హిమనగమునఁ వొలపె గంగ. 1007
- క. విను తత్పరభావంబున, మనంబు నిశ్చలత వొందఁ మనుజుఁడు శరణం
బని యాశ్రయింప జాహ్నువి, సహితనఁదోపలభిఁ సంపద నొసఁగున్. 1008
- క. ఏ నెఱిగినంత నెప్పితిఁ, గాని యనంతమహిమంబుఁ గంగాశుణసం
తానంబు శతానందముఁఖానిమిషప్రవరకా ర్త్యమననుదరిత్రా. 1009
- క. మేరువ్రుహులును వారిధి, వారికణంబులును నెన్నఁచుదు చగు గంగా
సాధగరుణంబులు దగుసంఘామౌళంబులుఁ జేతఁయతులవివేకా. 1010
- అ. వేడ్క నీకు నేనుఁ వివరించినట్టి యీ, జాహ్నువీరుణములుఁ సంతతంబు
మనకు వాక్కుఁ దనువునఁ గలసాధన, ముల భజింపు భక్తిపూర్వకముగ. 1011
- గీ. అట్లు లైన గంగాప్రసాదాతిశయము, వలన సిద్ధుండ వై త్రిభువనములందు
నర్పరీయఁగొండనఁ మహిమతముగ, సంచరించుమాహాత్మ్యంబుఁ సంభవించు.
- క. నిభిఁగనితఁడై తను, భజించు గజ్జనునిచిత్రపద్మముఁ పువఁ దా
భజించుచి గంగయతనిం, బ్రజనితఁడనాభ్యుజ్జయఁ బావనచరితా. 1018

క. అనిచెప్పి కాంతనవుఁ డీ,ట్లును గంగాసోత్రసహితమై పరగినయి
వ్వినులేతిహాసముఁ బకించిన విరినను గూజలు వాయుఁ డెంద వఘంబుల్. 1014
భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 102-128.

క. ఒకమాటు గంగ నాడిన, యకుటిలచుతి బ్రహ్మయంతయైనను బుణ్యా
తృకుఁడై కాలనివట్టెఱు, మొకమాటును జూడ కొందు * నురుతరముక్తిన్. 1015

సీ. వ్రతదానజనములు * క్రతువులు పావన, భక్తంబులును బుణ్యాకర్మములును
గంగాజలాభేషేకమునకు సరిగావు, గంగ తేలిగ్గముల్లావుసాటి
పావనహరిపద * ప్రభవమై హరుమాలిఁ, గర మొప్పుచున్న గంగాజలంబు
నందుఁ గృతస్నానుఁ * దరుపుణ్యపురుషుండు, పాతకసంసుంబుఁబాయు టరుడె

ఆ. చరుడు నూలుయొకఁగములనుండియు వేడ్క, గంగగంగయనుచుఁగరముభక్తిఁ
దలఁచెనేని దురితఁతతిఁ బాపి విష్ణులోకమును బొందు నరకఁగామి గాక. 1016
పద్యపురాణము, ఆ 2, 4 ప 100, 101.

ఉ. మేలుగ మానవుండు తలఁగొనిఁద నొకించుకదైన జాహ్నువీ
వాలుకఁ జల్లుకొన్న ననిఁవారితభక్తిని గంగమట్టిచే
ఫలమునందు బొట్టిడినఁ బాతకముల్దొలఁగున్ భయంకర
వ్యాధితతు ల్విహంగమకుఁలాధిపుఁ జూచి తొలంగు కైవడిన్. 1017

సీ. గంగాతరంగ కింకరసుసంగతపవ,మానంబు లెవ్వని * మేనిసోఁతు
నతఁడు భంగించు దుఃస్థతిజాతయాతినా, హేతుభూతములైనఁ * పాతకముల
గంగానదీవిలోకనమాత్రవాబ్ధునఁ, కాయసంభవమైన * కలుష మణిఁగు
వినినవేడుకజేసిఁనను గనుఁగొనినఁ జేనంటిన మునిగిన * ననఘచరిత

గీ. తల్లివంక నుగల యేడుఁతరములందుఁ, దండ్రీవంకనుగల యేడుఁతరములందుఁ
గలుగు పితరుల వెల్ల సంద్గతికి బుచ్చు, సకలసంయమి జనమాన్య * జహ్నుకన్య.

చ. అనఘచరిత్ర చూడఁగ సమగ్ధత గల్గియు జాహ్నువీనదిం
గనుఁగొన కున్నవాఁడు పశుకల్పుండు సందియ మేమి పంకజా
సనుండు పురాంతకుండు బలఁకాసనుండున్ మొదలైనదేవతల్
గొనకొని జాహ్నువిం గొలువఁగోరుదు రాత్మశుభాభితాములై. 1019

సీ. సకలదేవతలలో * సంక్రందనుండువోలె, గ్రహములలో దివాకరుండు వోలె
నచలసంఘములలో * నఘటకాద్రియు వోలె, దరువులలో గల్పఁతరువు వోలె
నుడుమండలంబున * నోవధీశుండు వోలె, గరులలో నింద్రుని * గజము వోలె
నాత్రుఁబులలో * హస్తాశ్వుఁడు వోలె, మణులలోఁ గొస్తుభఁచుణియు వోలె

- గీ. వాహులులోన నుచ్చైశ్శీఃపంబు వోలె, నగరములలోనఁ గాశికానగరవోలె
భువనమునఁ గల్గు నములలోఁ భూరిమహిమ, గంగ యెక్కుడు వేదోక్తకర్మలితం.
- క. ఒకమొడ గంగావలకణ, మొకయెడఁ జాంత్రాయణంబుఁ లొగిమాటును బొం
దిక గాఁ దులది తూచినఁ, ప్రకటితముఁ గంజలముఁ బరువై హెచ్చున్. 1021
- అ. ఒక్కఁ దోపి చేసెఁనుత్రపంబు వేటొక్కనరుడు గంగఁ నోల లాడె
నాతఃస్ని చేరెఁ నమరేంద్రపురము గం, గాభిషేకకర్త యమృత మొందె 1022
- సీ. అనవతాభ్యాపమనికన్న నెక్కుడు, జాన్మవీసృరణంబుఁ నలుపువాఁడు
భాగీశక్తిఁ భాగంబున వనించు, దోమఁ బోలచు సురేంద్రునిగజంబు
గంగచొట నొక్కఁ న్వ విప్రులి కియ్య, నదిమేరుగిరితుల్యమై ఫలించు
- గీ. కోటిజన్మాన్తానందఁ బోటిదులిత, కూటదుధరవిపాటనాఁ బుంతకులిత
ధాగయగుజన్మాకే జేవిఁ భూరిమహిమ, నలువక్షసను వచియింపఁ నలవియగునె.
జాన్మవీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 23, 53
- సీ. తొల్లి కర్మపుఁ డిందుఁ నూడ్చటిఁ గూర్చి త, పంబు చేసి యభీష్టఫలముఁ గాంచె
నిందుఁ బూర్వజేయుఁడిందు శేఖరుఁ గూర్చి, కాలయృత్యుధయంబుఁ గడచినిలిచెఁ
బరమహముఁడు దోమఁ పరతఁ జేసిన రాజ, మానసము దోమముఁ బాపు కొనియె
నలుఁ డిందు నొక నెలఁ నిలిచి లేజన్మియై, కలి గల్చి సామ్రాజ్యకలితుఁడయ్యె
- గీ. స్వగమహీపతి యియ్యేటిఁ సీమ మునిగి, విప్రరావోత్థకీటుత్సవికృతిఁ బాసె
నిన్మహానదిమాహాత్మ్యఁ మెన్నఁ దరమె, ధాతకైసను మఱి నానితాతకైస. 1024
జాన్మవీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 153.

గి రు లు

- క. విజము మహేంద్రము నులుచు, మృచు సహ్యము ముక్తిమంతఁమును ఋతునగ
ముచు వింధ్య పారియాద్రంబును ననఁగా నేఁడు మిగులఁ బాలుచుఁ గులగిరుల్.
- మార్కండేయపురాణము, ఆ 4 ప 173.
- సీ. మందరశైలంబుఁ మై నాకమధరంబు, పొందురాచలము శ్రీపర్వతంబు
గోమంతము చకోరఁ కూటంబు సురసంబు, వైద్యుతాహగ్యంబుఁ వాతభవము
రైవతకంబు కావదము జయంతంబు, కృష్ణమహేంద్రంబుఁ ఋష్యకంబు
కోలాహలము చిత్రఁ కూటము వైకృత, స్థలము మంగవృష్ఠిఁ భరణిధరము
- గీ. నగర నిజయుఁ బ్రసిద్ధియై నగిమిలు, వాటియు నుపవృతలంబుఁ దఱుచుగలవు
పీచి మనకొకములయందెఁ వెలయు నావ్యజనవదన్యైచ్చి నవదఁ సంచములు.

హి మ గి రి

- సీ. హేమాద్రివిస్తారః మంత సప్తాక్ష్యండు, నిత్యలు నోరెలవచ్చు నట్టై
తారాచలమువ్రేకఁదనమెంత వింతటి, బాహునిచే నెత్తుపడియె నట్టై
సెరిగిన వింధ్యద్రిఁపెంపెంత కలశము, డెడఁగాలమెట్టికఁ నడఁగె నట్టై
నెగడు మంథరగిరి యిలుపెంత కజ్జోగి, దీప్తికఁ జిట్టుకఁ దిరిగె నట్టై
- సీ. యచఁగ విస్తారమునవ్రేకఁ దనమునంగుఁ, బెంపువండును నిలుపునఁబ్రజరముల
నుఁకఁ బ్రాంతఁ నవ్వుదుఁనున్న కరణి, వెలుంగు నీతాద్రి ప్రాంతయఁ విమలమల
బహురసంభవము, ఆ రి వ 248.
- సీ. కృష్ణానదీనీలఁ బల్కియయానభంబులు, చేపు పుట్టింపిన యత్రేపుఁగుట్టు
కెఱుంగునకుఁ గాల్చుఁగడిగె నొకనన్య, దానోసేవ మహాదానము
మానితోడికెల్ల యన్నింపఁదగిన హేమామానినికె బ్రాంతఁ నాయకండు
తనకూతుననతి మంకదాకినికె నాభారమై నిలిచిన యత్రపులాడు
- సీ. సురధరిత్రీధనమునకుఁ జొడుకోడె, వనధిసఖమైన మైనాకఁమునకుఁ దంద్రీ
కాంత కన్నులపండువుఁ గాఁగఁ జూడు, మంచు నమ్మించుగొండ వృద్ధింపి మఱియ
క. ఈమహికాచలమందు గుహముఖసంచారి మారుతారావములన్
దామించు నెపుడు పాగ్రా, యామంబును జేయుచున్న యతఃకాగినలెన్. 1027
వరాహపురాణము, అంశము ఆ 10 ప 48, 49.
- సీ. నిదుదవెన్నెటిగుంపు యజడనిట్ట సగరు మున్మృదుమడు తపమునైఁకొనినచోటు
జరతకచ్చపకులేశ్వరువెన్ను గాన రా, జగతికి మిన్నేటు యిగినచోటు
పుచ్చడికతనంబు యోఁ బెట్టి గిరికన్య, పతిగొల్వ నాయానపడినచోటు
వలరాచరాచవారి యెలికాతుకనువెచ్చు, గతగినయల కనికరపుఁజోటు
- సీ. తపసియెల్లాండ్రచెలువంబుఁడలఁచితలఁచి, మున్ను ముచ్చిచ్చునవిరాళిఁగొన్నచోటు
కనుపపులువేల్పఁబడవాలుఁగన్న చోటు, హర్ష మునఁజూచిప్రవరాఖ్యుఁడాత్మలోన
- సీ. పసుపునిగ్గులు జేటు యాపజన్నిద మొప్ప, బ్రహ్మాధిపతియింటిపట్టెటింగె
తచి కీఠ గజపుచు యజడలేటు సురరాజు, జలశేలి సవరించు యెలు వెటింగె
నదనతోఁ జేపి చున్నవిని యోషధుల మన్, మొదపుకొండలకెల్లఁబిడుకనెటింగె
వేల్పుటింతులలోన యిట్టిపిఁగుచు మేన, నవరత్నరచనల యరవణ మెటింగె
- సీ. బరిపరివిధంపుజన్నంపుఁ బరికిరంపు, సొంపుసంపదనిభిల నిలింపసభయం
నప్పరుప్పటికిని జిహ్వాఽత్రుష్టు డెల్ల, నామెత లెటింగె నీకుఁరాఁద్రికతన. 1029
మనుచరిత్రము, ఆ 2 ప 9, 11.

సీ. పవిత్రానుభవై గుహ్యైరారాచకూఠాదుః, పట్టంపురాణిగాః ♦ బరంగుజాంః
పతిస్సహజేహంబు ♦ సత్యయంత్ర నిజముగాఁ, బ్రబలకన్వియఁ గన్న ♦ భౌగ్యసౌతి
ముక్త్యుమ్ము పవిత్రతముగఁజేయుతీర్థమ్ముఁ గొనసాగఁజేసిన ♦ యనఘముమార్తి
భూమిభూరాతిధీ మొక్కచోవని, యరివిడిదలఁ గాంచిఁజెట్టిమేటి

గీ. మోచుఘల మొలపించినయత్త ముండు, చల్లవఁ నుల కెల్ల వీఁడౌ గురుండు
నకల హరికృపాకి ♦ జననసీమ, యీనగన్యామి సద్గుణాస్థానభూమి. 1030
విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 192.

సీ. రమణీయగువిచిత్రమహత్త్వ మొక్కటి, వినుమీనగఁబుఁ ♦ ననఘచరిత
పల్కలస్థులెల్లఁ ♦ బరిపక్వములె కాసి, లేతలై మొనయుటలేదుచూడ
కాసులతల్లెమె కాని ♦ జలజాతవఁములు, పాండుత్వ మొందు లేఁగ్నడుటలేదు
వివిధభూమములు ♦ విస్తీర్ణకాశ్యప్యతంబులై యనవఁతంబుఁ గలయు

గీ. మొనసి నన లెత్తిచిగించిఁప్రాచి కాంచి, ఘనముగాఁబండియుండుఁటె కానియర. ను
బరిణతను జెడి యాపాండుఁటె భావ మొంది, యామరాతెడు దినమొక్కఁటైగలేదు.
కిరాతార్జునీయము, ఆ 2 ప 47.

సీ. సురసరిత్పరిసరఁస్సురదురస్సఁపునఁస్సరదురత్త రమయత్త గువరంబు
దినదినస్తనితనిఁస్వనక సమ్మనిమనః, పనితనూతవఁసాఁసుఁసునంబు
కలధలింబులచలఁ చ్చలదలస్థలదల, ద్దలమిలజ్జలజలఁజ్జలజలంబు
ప్రపణజ్జననకత్పవనవన్న వనవ, శ్రీవణవత్స్వపనవిఁష్టనపదంబు

గీ. 'జ'వయగండభేరుంధఁ ♦ ఖడ్గవమర, శరభబాద్దాలశంబరఁశల్యవృక వ
రాచా సింహ వలీముఖఁప్రముఖదున్య, సత్త్వముఖరంబుఁ గనియెఁ దుఁపారనగము.
శకుంతలాపరిణయము కృష్ణ. ఆ 2 ప 106.

మే రు గి రి

చ. కనియె నతండు శంకరఁభాశశిరంజితచంద్రకాంతసం
జనితజూర్ధ్వకల్పతరుఁజాలముఁ గిన్న రకవ్యకాప్రమో
దనమణిశృంగసంగతలఁతావనజాలము దివ్యవాహినీ
వనజవనీతలహిఁహిణి ♦ వాహమరాశము మేరుశైలమున్.

1033

సీ. ఈకొండ మణికాంచనాకారయచిఁ గాంచె, గొండ లెల్లను దనుఁగొండఁ జేయ
నీకొండఁ గాఁపుండి ♦ యింద్రాదిసురముఖుల, లెల్లభాగములకు ♦ నెల్లయైరి
యీకొండ గండగాఁగీశేడు జగములు, సుఃప్రతిష్ఠితములై ♦ సొంపు మిఁదె
నీకొండ కోదండఁమై కాలకంఠుఁ, కనుమాఁజయలక్ష్మి ♦ నావశంఠె

గీ. నిష్టరాపగ యీకొండఁ నిష్టరంబు, పద్మబాంధవుఁ డీకొండఁపారికాపు
కొండయల్లునికొండ యీకొండకెఱుగుని సుమేరు ప్రభావంబుఁ లభిమతించి. 1034
విక్రమార్కనరసింహము, ఆ 2 ప 18, 15.

మంధరగిరి

సీ. కిన్నరకన్నకీఁక్రీడావిసోదాభి, రామానుమోదవిఁత్రామసీమ
హరిణీహరిణిసోతఁ కానీకనిధువన, వ్యాపారలీలాఁగివాసభూమి
మర్కటీమర్కటాఁగి న్నాదభేలకలా, కన్దశాకంపశాఁఖామలంబు
కలభికాకలభిఁగి వారప్రతిష్ఠవి, స్ఫులితఁగభీకఁగి వ్యారసమృద్ధి
గీ. సిద్ధరంభవృక్షేచఁగి, స్త్రీనభాగ్నిముఖిదాతాద్యవాద్యసంభూతానాన
పులికాతాశేవతరులతాఁ విలసితంబు, సామద్రాజమంధాఁగి శైలభూమి. 1035
దుక్కొండచరిత్రము, ఆ 2 ప 16.

కా. కాంచెక్కండరశైలమున్ మృదుతటిఁగఁదోపలశ్రేణికా
చంచన్నిష్ఠురవేణికాముమఘమఁ స్ఫాయద్విశాగోళమున్
బంచాన్మన్మటకంతకాళనినఁగి, ర్గ్యస్తకుఁడాలమున్
సంచారాలకన్నకీలతాఁ సంచ్చన్నహింతాలమున్. 1036
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 42.

వింధ్యగిరి

గీ. పద్మరాగనభోనుజిఁగ్రభలు మెఱయఁ, జంద్రకాంతచంద్రద్యుతిఁబాల మెఱయ
బహులతరవఁననతఁగ్రఁ పంత్తి వెలుంగ, నింబరస్పర్ధియొఁగిఁగ్రంబుఁ గనిన. 1037
మార్కండేయపురాణము, ఆ ప 141.

చ. నకలభరాధురంభఁగఁగఁ జాభుజగేఁద్రుఁడతండు గాంచె హా
టకటటకూటకొటినికటటప్రకటభ్రమరాంబుభృద్విశా
నకలకలప్రవాండమహాఁవాగహనద్విపయూధవిగ్రహా
త్సుకజవనోత్పతేద్ధరికిఁశోరవిశాలము వింధ్యశైలమున్. 1038

సీ. కరిణీకరోత్క్రిష్ణఁగునిచీకసిక్తాద్ర, చరిణీమనోపరిఁచ్చన్నకాటి
జలజాతరాగాద్యుఁపలజాతమయదనీ, స్థలజాతతపఃభాఁసాంద్రమూర్తి
నటరాధిఁగతశిఖఁస్ఫటవాదహృదయసంఘటనా ద్దతాఁగిలంఁగతభుజంగి
శిఖరఁతరద్రయఁయశిఖరఁకుసాన్నిధ్యఃసంఘటనా ద్దతాఁగిలంఁగతభుజంగి

గీ. కింబుచుండలనడపనుఁగోసుచువిసర, సరసతఁగతమహారణఁపరపరశృత
నికరమగుకరకలచదఁకుకకులముఖ, విహంగముఖరవముఖరి యభివ్యంధ్యభిరి. 1039
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 5.

వేంకటాచలము

నీ. హనుమంతాంబుఁ • కాధారమగుకొండ, యెలమివోఁ గోడ్రు లీఁడేర్చుకొండ
హనుమంతాంబుఁ • కాధారమగుకొండ, భక్తులపాపముల్ • వాపుకొండ
హరిః జతుర్ముఖములఁ • బూజఁగాంచినకొండ, ప్రేమబుణ్ణాంబుఁగల్పించుకొండ
జెల్లనికాసు లాఁర్పించుతక్కురికొండ, సోది మోక్షపదంబుఁ • జూపుకొండ
గీ. యవనిజనులకు మంచివాఁడైనకొండ, యంబుజాక్షుని కాటపఁటైనకొండ
రఁగుఁ బాపాత్ములకు నెక్కఁగఁదానికొండ, మించుతిరుమలకొండవఁర్జించుదరమె
చ. గోమలకొండ భక్తిఁగనుఁవారికి మోక్ష మొసంగుకొండ ను
స్థిరవిశ్వాసముతో ప్రజలఁ • జేయునిజబురలంచుకొండ వే
గోమల మిచ్చుకొండ నిత్యంకే నారికి న్నెలవైనకొండ యీ
తిరుమలకొండ యెన్నఁదగఁ • డధరలోపల మించువేదఁగ.

1041

విశ్వకర్మపూజము, ఆ 1 పే 31.

నీ. సకలకాభాంగఁచక్రమ్యునకు ధాత్రి, భువఁత్రయాజ్ఞకుఁబుట్టినిల్లు
భాసుననిగమాశిఁపాకి దొరసాని, పరమసాభ్యాంబు • పట్టుఁగొమ్మ
నిభిలప్రపంచసన్నిధికి నిదానంబు, మానసపదలకు • మందసంబు
పావనక్షేత్రోత్సాహకలతాచాలంబు, మహిమాతీశయముల • మనువుఁ దత్తి
గీ. మహితగుణవిశ్వకర్మనిఁగ్రాణిధిధృ, నూత్రకౌశలముచకు, దొల్పూ లనంగ
వరధరణియందునకలదైవతవిరాజ, భుట్టణము వేంకటాచలఁపట్టణంబు. 1042

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 1 ప 1.

నీ. ఆదైవ మొకతడఁ • తున్నునాంకులకు నెల్ల, శ్రీనివాసాకృతిఁగఁగఁ బడియె
నందుచే శ్రీనివాసాద్రి యను ననె, వైకుంఠవాసుఁగల్గునువత్తీప్ర
మానందపూర్తిఁనుండు విష్ణురీదఁ • పులమదొట శ్రీపురదమనగుట
శ్రీనివాసంబు • స్థితబియ్యమునమాట, శ్రీనివాసాద్రినాఁజలంగు చుండె

గీ. బహుళపామంబు లగ్నిరివదనెఁ గల్గుభేదముల విష్ణుకల్యాణ • పృథగుణంబు
తెన్నిఁల వన్ని దానియఁగిమ్మకతఁగ, బరమశోభనదంబయి • గిరి వెలింగ. 1043

వేంకటాచలమహాత్మ్యము, పే 45 ప 71.

- సీ. కనకమయములై ♦ కనకంబు నిభంబు, లయకలంబులై ♦ సకలమృగస్తోమ ♦ నవమై నిర్జిత, మవనమై కీర్తిరెండుపాదపుగాల
సాస్త్రోత్తరతనంబునానామృతీక, కరితమై నిరతముం ♦ బ్రబలదారి
బంచయోజనముల ♦ బంకలు నిలయోజనాయతందామి ♦ శిఖరగంధి
గీ. పుక్తిముక్తిప్రదంబును ♦ భూతిపాపహరము భూతిహరదూరంబు ♦ నభిలీల
పావనస్వామిపుష్కరిణీమరాజుమామై వేంకటాక్షుడు ♦ బూనుచాని. 1044
భాగవతపురాణము, ఆ 2.

సింహాచలము

- సీ. ఈవధిని హిమ ♦ గ్రావనంభూతంబు తిరుసూరలంబులై మేల
ఈరసాధరమాణి ♦ సారకాంచనంబు, తితి యుక్తిమేరువు ♦ చలంబ నేల
ఈభూభృమత్తంబుమితచందనాలయ, సంతతి మలయ మెంబంగ నేల
ఈరమ్యశిఖరి విశిష్టలోకాలోక, చయహరి వలయాద్రిసంగ మేల
గీ. ననుచు గొందఱునంగ నిఁజేతనంగ నేల, శిర్షజీమాతనందలంబునదన మయ్యె
నందు రొకకొంద తెంచేనియట్టిసింహ, తైల చల్లచే కరుగంటెసానసాక్షి.
సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.
- సీ. పరిపంథిదగ్గభూభరగరుత్నతుల్యగృ, హరితతారంబు సింహాచలంబు
నితతపావండ దుర్మతమహారణ్య దా, వాగ్నికీలంబు సింహాచలంబు
భువజగత్ప్రభూరొకలును నిహారమా, ర్తాండప్రభంబు సింహాచలంబు
కాంచనకశిపురక్షుఁడ క్రూరభుజగవి, హంగేశ్వరంబు సింహాచలంబు
గీ. దాసకల్పంబు నిర్వాణదాయకంబు, నద్రరాజంబు భవ్య దిగ్విస్థలంబు
పరమకళ్యాణధామంబు ♦ పంకజాల, యాదివాసంబు చారుసింహాచలంబు. 1046
మహాలక్ష్మీపరమయము, ఆ 1 పే 10.

వీరభద్రాచలము

- సీ. అంతఃప్రవాహయై ♦ యావిర్భవించె నేభరణీధరముపాంతర ♦ దల్లిబావి
సాతె నేతైలంబు ♦ పాదమూలంబున, గల్లేటితో వృద్ధగంగవారి
యందలుంచె నేకొండ ♦ యుత్తరాణ రసా, తలకుక్షి సప్తగోదావరంబు
నిలయించె నేలో ♦ పృథుము దక్షిణమున, గర్వాదాహినియుష్మం ♦ గడలికొప్పు

గీ. పద్మనాభోదయః ప్రేమపర్యతంబు, బలసియుండు నేయద్రుకింబంచలింగి
యట్టి పీఠభద్రాశ్రయః ప్రేమచలమున, కరుగుదెంచెను వింధ్యమహాపహాది. 1047
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 28.

ఘటికాచలము

గీ. సంచితాద్యసుందరితనమితికి గాచ్చిచ్చు, హరివైభవస్వర్ణమొరయ మచ్చు
సకలసత్వపురాణసారాంశములహెచ్చు, కైల్యణమబ్జితీ కలువవచ్చు
విష్ణుస్థలమణుల వెలవీర్చుబలుబచ్చు, శ్రీలతాంగివసించు మేలుమచ్చు
సానుసమానమజ్జావిద్యుసవచ్చు, వివిధజన్మార్థముల్ వెరజుముచ్చు
గీ. సుకజనకాదిసుందరశయము మెచ్చు, విపులతరవవిభభక్తి వెడుకవచ్చు
పుష్కరాశ్రయతానంబు పూలమచ్చు, వియము దానిమహత్త్వ మెంతనగవచ్చు.
ఘటికాచలమాహాత్యము, ప 77 ఆ 1.

ఐశ్వర్యము

ఉ. విభవోవైభవంబు సిద్ధంబు వేడుకమించ గాంచె శ్రీ
శైలము నీలలోహితల సస్మణిచిత్రిత సానువైభవో
త్రాలము సేవకేష్టఫలదానవిధాన నవీనదేవతా
సాలము నిర్వహ్యగుణజాలము ముక్తిలతాలవాలమున్. 1049
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 177.

మ. పురుషార్థంబులు సాదముల్ శుభము తత్తుచ్చంబు తచ్చుంగముల్
గిరిశృంగంబులు సోమరాజి తరువుల్ శ్రేపులిదిద్యత్పరుల్
వరపుణ్యంబులు వర్ణధారలు చతుర్హస్తార్థశృంగంబులు
ద్భుతవక్షోజము చీనంబు నుతులూచున్ కామధేనుక్రియన్. 1050
గీ. గోకర్ణగోకర్ణగోకర్ణసేవ్యంబు, కాశికకాశిక కాశికంబు
శ్రీధరశ్రీధర శ్రీధరావాసంబు, కామదకామద కామదంబు
నిర్వాణనిర్వాణ నిర్వాణనివహంబు, భైరవభైరవ భైరవంబు
గంధర్వగంధర్వ గంధర్వజయశాసితైలాదితైలాది తైలయుతము
గీ. యంజనాద్భివాక్యవిశ్వాసవర్ణ, సకలసంజీవనీయ సుంద్రంభవంభ
కాయపరికాయభోగినికాయశుద్ధి, ఫలదమహిమోన్నతంబు శ్రీపర్యతంబు. 1051
ప్రతాపరాసము, ఆ 2-4.

అ హూ బ ల శై ల ము

ఉ. పల్లనకోజగంధపతిః పుష్పచురుచ్ఛిశులోలః కుశ్మదః

స్తల్లజగాననాదవివశకృమనన్వశేరీచాలమా

పల్లవహీనమానిజనఃపాల ముదక్రశేలాటుగుచ్ఛశే

ఖోల్లనదేలమై పెదయఃహోబలశైలముమించు నెన్నికన్.

1052

నృసింహవిలాసము; ఆ 1.

సీ. గురుతరప్రాకారఃగోపురప్రాసాదఃమణిరాగచుండతాః చుర్వపవవి

విధుకాంతసోపానఃపీఠీలనత్నంక, జనాతసురభి కాసారపటలి

యక్షిణసాధాన్యఃలక్షణాంచన్మత్త. కాశీపురుషశృంఘారపేటి

వారాణసులితగంధీరచాఫస్నాన్మగః పరిఘానమావృతఃప్రాంతభూమి

గీ. హరిమదనాగతురవిహరసీమ, యగుచుం దత్సృధానాచలాఃహ్మయమై పూని

పరగు వన్యాపలాశమటప్పిలచారు, పుష్పవల్లి యహోలింపురమత్తి. 1053

నృసింహవిలాసము; ఆ 1.

రైవతకాచలము

సీ. చమరీనికరవాలఃసమరీతి రతిభేల, దమరీనితవాలఃమితిభేల

మతికాంత మణికూటఃతతికాంతి కృతభేట, గతికాంతరుదిర్ఘకూటఃకరణనాట

మబరీణఘనభవ్యఃశబరీఘటితనవ్య, కబరీభరితనవ్యఃకాల్యభావ్య

మనమానసురగానఃరసమాన సుసమాన, లసమాన తరుమానః రసదళీన

గీ. మలఘతరశితకరణఃఫలక ఫలిత, కలితపరిసరకణనాఃకలితలలిత

తత్తచిసాశిషినానైఃత్రుటతటాక, జాలజాలపరాః యింతైలహారి.

1054

ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 259.

సీ. అభ్రాపగాహటఃకాఙ్గసరాగసంఘానితాభలరత్నఃసానుతలము

కిన్నరకన్యకాఃగీతరావామోద, కటకచరద్దివాఃకశ్యయంబు

మండితోన్మత్తనేందండతుండోద్గీర్ణ, శీకరధారాభిషిక్తభూమి

హర్యక్షమృగయావిహరలంపట కిరా, తామృతఘోరగుహఃపాంతరంబు

గీ. ఘనమునీంద్రోత్తమాశ్రియఃవన రసాల, సాలకిసలయ ఫలరసాఃలోలబాల

శారి కాశీరణీకిలఃచక్రవాల, హానినదంబు రైవతః కాచలంబు

1055

నృసింహవిలాసము, కా. తి. ఆ 4 ప 20.

కోరుకొండ

- సీ. చిటిపాటికొండలు ధి చిన్నవి నెద్దవి, యిండ్లుమిద్దెలు దారికికిరుగెలకుల
నాగుపోసియట్లు ధి వారక యెన్నేని, పూర్వాచరణములపోల్కిరి దనర
మజికొన్ని సుగృహహాస్యములు నూత్నాచారములయట్లు వైసయి ధి మురువునూప
జై త్యక్రమంబులే ధి సత్రంబులుగ వారముః కొక సంతయె ధి యొనరవిపాశి
- గీ. గాఢిత్యక్తకృపానికాయమె ఘన, గాజుందిరముగఁ గడుఁరాజిలంగ
జానపదజనసహజమే ధి యైవఁజార, కోవిదావాసమునగుఁ గోర్కొండపురము.
- సీ. కోర్కొండ వలఁగొన్న ధి గోర్కొండ నెక్కిన, ముజ్జలములఁజ్జి మోహనమ్ము
భవవాశినీసోధనమున నాడిన, గ్రీఁగాలవాఁడఁ గల్గింపనమ్ము
నద్వైష్ణవోఘంబుసాంత్యముంట్ల, ధరరథాంగంబులం ధి చాల్పనమ్ము
భవతప్తసాదంబు ధి భక్షించినం జాలు, విబుధుల కచ్యుతమంత్రింపనమ్ము
- గీ. హరిని నిర్మాల్యమెందిన ధి నందనమ్ము, వైజయంతిని గాన్పనుఁబడయనమ్ము
గొన్నభముభక్తినిడిన వంతుముఁలక్ష్మి, బూననమ్మును ద్విజు నెక్కిపోవనమ్ము.
మహారాజసింహము, ఆ 4.

పెనుగొండ

- సీ. ఏపురంబుననుండు ధి నెలమిమూలస్థాన, మల్లికార్జునుండు శ్రీమండనుండు
ఏరట్టణంబున ధి గోపికాపతి దైత్యమర్దనంజైన జనార్దనుండు
పగిలించుపూర్ణలిం ధి బాగ్భాగమునదెట్లు, కడలిరాయనికొమ్మ ధి గౌతమమ్ము
ఏకీటఁజెలువొంచు ధి నేప్రాద్దుఁడయితో, విశ్వనాథునిదేవి ధి వింధ్యవాసి
- సీ. ఏప్రహరహసవిట్టున ధి విమలహర్మ్యకూటసంప్రాపితస్వర్ణఃకంభదీప్త
గాలభాసితబిహ్మిందఁగోళకంబు, ధరణిస్వర్గంబు పెనుగొండఁపురవరంబు 1058
- సీ. పగిలించు నేపీట ధి బాగ్భాగమున మించి, శ్రీమత్తరంగ వాసిద్ధంగం
దర్పించు నేపీట ధి దక్షిణంబున దుగ్ధకాపారపురమేలు ధి ఘనండు శివుండు
పాలించు నేపీట ధి బచ్చిమంబునను గౌరీశ్వరుండైన రామేశ్వరుండు
యోజించు నేపీట ధి సుత్తరంబుననుండి, యంబుజాక్షుండు జనార్దనుండు
- గీ. అట్టిపురవరమఖిలవిద్యాసురీణ, వైశ్వవంశపదాక్రమఃపర్ణనీయ
సముచితాక్షరసంపూర్ణఃకాసనాగ్రి, క్రిన్దియంబు యమ్ముఁగొరివరంబు. 1059
వైశ్వపురాణము, ఆ 1.

హే మ కూ ట ము

ఉ. లోలతఁ గాంచె నానుగుణ్యలోలుఁడు చారుకూలభజ్జుకి
జాలరీప్రసాదభువనఁ త్రయవాటముఁ బాన్వతుఁగభ
ద్రాలహాదీనిదవిరహజ్వలశీకరనిర్ద్రతఁడెమో
ద్వలహరప్రజామమతిఁ దీసికహుటము హేమకూటమున్.

1060

విక్రమార్కచరిత్ర, ఆ 2 ప 218.

చ. అలపతి గాంచెఁ జెంత ఘనఁద్రామగుహావాసికిన్నకి
మలమణివల్లకీఁడునుఁకూలమనోహరగీర్వాణాంగదు
జ్వలసురసాలజాలము * వల్లరికావిచరన్మృశించిని
ద్వలహరన్నపాంధజన * మానకవాటము హేమకూటమున్.

1061

చంద్రికాపరిణయము, ఆ 1 ప 167.

చిత్ర కూ ట ము

చ. అటఁ జని కాంచి రంత వసుధాధిపు బాచటిలోలక్ష్మికి
ఘటితగుహాపటీకనకఁకమృకవాటము సవ్యజీవ్రథా
హటదురుత్పంగజాటము సఘమావృతమాల్మయతీతచంగిశి
తటతరువాటమున్ బహుళఁతాపసహుటముఁ జిత్రకూటమున్.

1062

సీ. మహానీయతరవరామ * మంత్రస్వరంబులు, గంధర్వమంజుల * గానతతులు
విలసితక్ష్మిరీ * వీణారవంబులు, కారికోపన్యాస * చతురీశులు
రాజకీరాలాప * రచనాకలాపముల్, కలహంసనిస్సన * కలకలములు
కమనీయకోకిల * కలనివాదములు శో,లంబయుకారకోలాహలములు

ఆ. గలుగుదాని వేదఁగంభీరఘోషముల్, గలయఁ జెలఁగుదాని * గాలి నోలి
మోరయు వేణురంధ్రమాలదానిఁ జేరఁగ, నేఁగుదెంచి యన్న * గేంద్ర మెక్కి.

రామాయణము, అయో. ప 159, 160.

సీ. కల్లోలజ్ఞోలాసఁముల్లోలబీలాస, రాశమరాశవాఁచాలయురము
లుంగ లవంగానుఁవంగిభృంగీజాత, సంగీతభంగీత * రంగితంబు
వాతపోతోద్ధాత * వాసనావశలస, నృల్లికావల్లికా * వేల్లనంబు
క్ష్మిరీభేదకీ * పన్నగీజనగీత, సుఖదనానాగార * ముఖనిధిధర

గీ. పదే కనుంగొంటె రాకామృతగాంధవదన, మదనవిభిఖాయమానాసక్తమానకసుకు
సముదయాపారపారభోః స్ఫుర్వసితదళేద్ది, కాచలంబగు చిత్రహాఃకాచలంబు 1064
రామాభ్యుదయము, ఆ రీ ప 82.

స. అటఁ జని కాంచె రాముఁడు బ్రిఁయానుజులంగొని చిత్రహాటము
త్రిటమశిచిత్రకూటమువిఁ గాయక కిన్నరకామినీలస
చ్చటలవిచిత్రకూటము నిఁసాదనిరంతరదృవరభృ
త్రిటలవిచిత్రకూటమును ధిదన్యమోచితచిత్రకూటమున్. 1065
నరసభూపాలరాజీయము, అయో. ఆ 2.

ఋశ్యమూకము

ఉ. రాకొమరల్ గనుంగొనితిఁ రత్నగుహారమూణదివ్యనా
రీకముఁ బుష్పరేణుకపరిమృతకుంజలసస్మృగేశ్వరా
నీకము స్ఫురింపఁగితఁ నిష్కలకము భర్తృగండక
స్తోకము సానుజాలపరిశోధనదీకము ఋశ్యమూకముక్. 1066
పద్మపురాణము, ఆ 8 ప 184.

నైమిశము

స. సురువిరక్తి నైమిశముఁ జూచినమాత్రన పాయుఁ బాప మ
చ్చైరపుగ నందు మానము నశింపిచి యనంతఫలంబు లొందఁ గాం
తురు బహువీధి నేవనమఁతోడ సమానము నైమిశంబు నం
దరుదుగ నొక్కనాఁడు శుచియై యుపవాసము నేయఁ గాంచినన్. 1067
భారతము, ఆర. ఆ 2 ప 88.

గీ. అదిమనోమయఁబగునొక్కచక్రంబుఁ గల్పించె బ్రహ్మజగద్ధితముగ
కల్పించి యాబండికలు దొర్చె సత్యలోకంబుననుండి యాఁకమలగర్భుఁ
డది దొర్లి గిరివృత్పాంతరంబులుదాటి, క్రమముతో భూమిచక్రమున వ్రాలె
వారిలి రంజున్నాస్పత్రిఁ వచ్చినచ్చి ధరితి, నిమోన్నతులశీర్షఁ నేమియ్యె
గీ. నేమి విరిసినకతన సన్నెల నెలపు, నైమిశంబయ్యె నదియ తానైమిశంబు
దన్యహాపుణ్యవనమున ధిదన్యదశాబ్జ, సత్త్రయగంబుఁ గాంచెఁ శౌనకుండు.
కాశీఖండము, ఆ 1 ప 77.

ఉ. అందు తీర్థగోయముల నాడవు పువ్వులజాడనేం వ
 భృంగిలతవృత్తిఁజేటులు ఫలహస్తాతిఁ జేయవు కీరముల్, చిగు
 ల్లందుఁ దలంచ విందుకయు నాత్మఁజీకంబులు మాను లీకుఁ బూ
 జించినయంతఁగాని దృఢశీలత నవిపినాంతరంబునన్. 1069

గీ. అందుఁ జెలువొందు గోమతియను స్రవంతి, దాని జలభూరములు గ్రోలిమానివరులు
 నిర్జరతనొందియుండఁ జింతింతు రమరు, లభ్యమధనలు క్రమమునకయ్యె ననుచు.

క. అమృతంబులెహి సరిదువ, కము లెవ్వఁడొనుకల్పకంబాలెహి భూ
 జములవ్వనమురఁ గలవిధ, వముఁ బొందంగ నేర్పై నొకవార్తచరమే. 1071

గీ. అందుఁ గులరతి కావంతుడవనుమఁజ్జి, మొదలుగాఁగల తాపశుభ్యు లధిక
 తత్పరత్వంబు వెలయుగ న్నాదకాద్యః సత్సమాగంబు సత్పరిఁ రాస్త్రవిధిని.
 బాహుపీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 1-7.

సీ. కీరముల్ వేదాంతసారంబుఁ దెల్పఁగా, దివిరి యాచించు జిక్కువలకవలు
 భ్రమగముల్ సాంఖ్యయోగము పవరింపఁగా, నిదమిథ్త మనును బండ్రివ్రజంబు
 శారికల్ తక్కువృత్తిసంగంబు సేయఁగా, ఫలిఫలియనిమెచ్చుఁ బూరువములు
 కలకంఠములు సాయగానం బొనర్పఁగా, వలలూనికొనినూడుఁ జిలకచూలు

గీ. బకము లుపనిషద్గమల్ పలుకుచుండ, నార లెన్నా యనుచు రాజహంసలనిన
 నచటి మానులవేదశాస్త్రాద్వినిత్య, పాఠకోలాహలములు చెప్పంగ నశమే. 1073
 లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 1.

సీ. మాధవీమదనసంపన్నవీతంబయి, శ్రీపతి మందిరాకృతి వహించె
 కాత్యాయనీరుద్రకణసేవితంబయి, క్రికంఠపగ్గలతఁగ్రీనిమించె
 నారూఢనాదకావనావాసమై, చతురాననాలయసరణిఁ గాంచె
 నలనీలపనసాదికవృత్తమై హితసరిత్యతి సేతుబంధనశ్శీతి భరించె

గీ. శుకపి కాళిమయూరసత్పతికటితోరు, గానతాండవవేణునిస్వానతతుల
 నతలమగునాట్యరంగము ననుకరించె, బ్రథితమునిధామ వైమిశాఠరణ్యసీమ.
 లక్షణాపరిణయము, ఆ 1 పే 6.

అగస్త్యశ్రమము

గీ. గృక్షశాఖాంచలంబువైఁజేరుచున్న, కోటిసంఖ్యలనీర్కావిగోపణములు
 విష్ణుశ్రమలఁ బట్టంగఁజేసికట్టి, చీరతెరలను నంగ్రహింఁ జిగురుకల్ప. 1075

సీ. ఎరుర లోపాముద్ర * పదపద్మముల ముద్ర, సకతిలంబగునేల * జెలువుమిగుల
క్యామాకముప్రేయా * ఘ్నాంబు వృగములు, ఋషికన్యకలరాక * కెదురుచూడ
దేవార్చనాధూప * దివ్యగంధములచే, హోమధూమముతాని * యుద్ధివడయ
కటుజుస్వాధ్యాయ * వర్ణరందోహంబు, కాశీకుకంబులు * చర్చనేయఁ

సీ. గాశికాపట్టణమునకు * శ్రోతమాత్ర, గగన గంగాప్రవాహమైన * కటిక భూమి
ప్రహ్లాదాకమునకు ననుఁ ప్రాసమైన, కలశేషుని వజ్రకాల వంగుతీరి వారు. 1076

కాశిఖండము, ఆ 2 ప 58, 56.

దేవచారువనము

సీ. కర్ణికామాణికన్యక * కనకపద్మినులతో, గల్పవల్లీకుడు * గములతోడ
విచులచింతగత్త * వేదికాస్థులులతో, సిద్ధరసాపగా * శ్రేణితోడ
దివ్యలోకాపురః * శ్రీకదంబులతోడ, గావద్యుక్తు * సంఘములతోడ
దివ్యావధీలతా * పీఠమాలికలతో, సకలర్తు సన్ని * వేశంబుతోడ

సీ. మదనమైకి గారావు * మామయైన, మంచుగుచ్చులి * తీనిశీ * మాంచలమున
దేవతామనిసేన్మయై * తేజవిల్లు, ధర్మసంజీవనము దేవ * చారువనము. 1077

హరివిలాసము, ఆ 5 ప 27.

బదరీవనము

మ. కనఁ య్యెన్ బదరీవనంబు విలసిత * ల్లార పాఘోరుహం

కనకశ్రీక సతోవనంబు కృతమాంధ్యప్రభా * నీడోడ్చివా
దివ్యోల్లాసక జీవనంబు నుతిధృ * దైవావళీసేవనం

బనివాన్యోపధావనంబు గత్యై * ఘ్నారావనం బయ్యెడన్.

1078

సర్వకామదావరిణయము, ఆ 2.

దండకావనము

సీ. మదలకప్రతిభుల్ల * పల్లసంగగల్గిల్లు, శిల్లసన్న ఘనల్ల * భల్లతముము

పంకజాలివిఫాల * ఫాలలలాజా, జాలలాలిత సాల * సాలకులము

భీరయానభీర * భీరహితో వార, దారకపరివార * వారణంబు

జ్వలితానలపిండ * చర్జివారుఃఖిల్లు, ఖండపండలికాండ * కాండకంబు

సీ. గండలసమానకుండల * కంపమాన, మస్త కాండ్లనుముఖాది * కుండలంగి

భండనఖరాదిమాని పృ * కాండదండ, కావనంబున * దగుండ * కావనంబు. 1079

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

కా ల ము

క. ఉన్నట్లునుండఁగాదని, కిన్నట్లును నావచ్చేనుక్రియ వెనుక బాఁబో
తున్నట్లుయిండి కాలుఁబున్నట్లును వయసుఁ బుచ్చి మోసముఁ జెచ్చున్.

చ. సగరు నలుం బుహరవుఁ ద్రిశంకుసుతున్ బురుహత్పుః గాద్రవి
య్య గయుఁ బృథుం భీశుఁ సుహాతుక్రి శబిం భరతుం దిలీపురిక్
భృగుకులు యావనాశ్వు కశి శిండు వంతుని సంబరీషుఁ బూ
రుఁ గురుని రఁతి రాఘవు మఃపత్తునిఁ గాలము కోలుపుచ్చజే.

1080

అముక్తమాల్యదః ఆ 2 ప 79-80.

కా ల ప్రమా ణ ము

క. విమము నిమేషంబులు పదు, నెనిమిది యగుఁ గాన్త గాన్త శి లిరువదియుం దో
డన పదియుం గళ యఱువది,యును మున్నుఱుఁగళలై ముహూర్తమునడచున్.

గీ. మూడుపదులుముహూర్తములొ మోహూర, యగుఁవహోరాత్రీమట్టివియన్ని గూడ
మాస మదిలెండుఱుతువనుమహితసంజ్ఞఁ, బరఁగుబుతువులై నవత్సరమువత్స.

గీ. అందు మూడేసిఱుతువుల శయనవాచ, కంబు లగు నుత్తరాఖ్యమొకండు దక్షి
ణాఖిధాన మొక్కటియుఁగఁజాభిరామ, యవియహస్సునరాత్రీయునంగఁబరగు

గీ. అనఁ యుత్తరదక్షిణాయనములమ్మ, హాత్ములన్నియుఁబూయంబునంద్రుమఱియు
వినుము శుక్లంబుఁ గృష్ణంబుఁవఱుగు, సుగతి కగతికి హేతువులగుటఁ జేసి

క. నరులనెలు నేడులుఁ బితృ, సురులకు దినము లగు నండుగి నూరులు వరుసం
బరగుకృతత్రేతాద్వాపరకలియుగవత్సరముల భంగిఁ బెలిపెచున్.

1085

కాంతిపర్వము, ఆ 5 పర్వ 87-44.

శీ. భువిఁ దన కార్యాంశమున నంతమున నన్యవస్తుయోగంబునోచలనలేక

ఘటపటాదికజగత్కార్యంబునకు నిజ, సమవాయకారణతత్వమునఁ బరగి

జలదమోగ్యమీది శుంగతగగనస్థ, మగుత్రీసరేణుమండంక పురయ

బరమాణువయ్యెఁ దత్పరమాణువ. దగ్గ, గతియెంతదడవుదత్కాల మగును

గీ. మాత్మకాలంబు వినుమది మూర్త్యుచండ, లంబు ద్వాదశకరాశ్యాత్మకం బనంగ

లంబుజగమున నొకయేడు నడచిచనినఁ, గాలమెంతగునదిమహాత్కాలమనఁఘ

శీ. కైకానిబహువిధకాలగతులక్షితములై యహోరాత్రీతతులు జరగ

శతవత్సరంబులు శుకలతుఁ బరచాయ, వైశిధిని బంకజాసనునకు

బరహమునకు గాఢములందులగు, మరియుదియపరార్థ ముండ్రు

గాఢపూర్వార్థములకుఁ దమతఁజేసి ద్విత్వీయపరార్థములకుఁ దీనిపేరు

- గీ. పడఁగి పూర్వపరార్థార్థికాలయందు, బ్రహ్మకల్పాభ్యసేంతయుఁ ద బరగునందు
బ్రహ్మముదయించుటఁజేసి బ్రహ్మకల్పమునియుకల్పాత్మక బ్రహ్మమునియునెగడె.
భాగవతము, స్కం. ౩ పద్య ౩15, ౩16.

- గీ. లఘునృపాకాలము నిమేషంబగు, నదియ మాత్రాసంక్షిప్తతీకయిల్లు
బరనిమేషములన్నియు నెన్నియైనఁ, గాఢముప్పదియవి కథ యనఁ దగు
నగులు ముప్పదియైనఁ గలుగు తుణుకున, నవియాఱునుటికానమాఖ్యుఁ గాంచు
దమ్యగళము ముహూర్తంబని ముప్పదియొక యహారాత్రమైయొనరియుండు
గీ. నవిపదేనుగ నొకపక్షమువియ రెండు, మాన మమ్మాసములురెండు మలయముతువు
మూడు ఋతువులనయంబు మొనసియుండు, నయములురెండు సౌరార్ద్రమనఁగనుండు.

- గీ. ఆట్టి సౌరార్ద్ర మొకమైన క నమరులకొక, దివస మావెంబడినచచ్చుదివ్యవత్స
రములు పండ్రెండు వేలైన క రసజనదియ, దేవతాయుగసంక్షయై తేజరిల్లు. 1089

- గీ. అపరయుగములు వేయించు క నజానికొక్కపగులచను శర్వరియుగట్లు పరగుమండు
నట్టిదెనులజేనైఁ బుట్టతము, వనజనూలిక బరమాయుగవనఁగ నొప్ప. 1090
మూర్తిశ్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

- గీ. లఘువుచ్చరించుకాలము నిమేషంబగు, నది పదునెనిమిదియైనఁ గాఢ
కాఢము ముప్పదికథ కథలన్నియ, తుణుకున బండ్రెండుతుణుము లొకము
హూర్తము త్రిశత్యుహూర్తంబు లొకయహారాత్రకం బయ్యహారాత్రపంచ
దశకంబు పదు బుద్ధివ్యతయంబు మానంబు మానద్వితీయంబు ఋతువు

- గీ. అయననుగు మూడుఋతువులకవియుచుల్లె, రాయణంబును మఱిదక్షిణాయనంబు
ననఁగ నవి రెండు వత్సరంబై తనప్పు, నది యహారాత్రమై చెల్లు క నమరులకును.

- గీ. పదిమొదలక్షలపైనిరుదయివి, మిదివేలవర్షముల్ మొదలియుగము
సమలం పండ్రెండులక్షలయొడఁ దొలచి, యాఱు సహస్రంబులయొద్దఁ ద్రేత
యవ్యలక్షలయొడఁ క నరువనినాలుగు, వేలెండ్లు ద్వాపరకాలే చెల్లె
మొగిసాల్లలక్షలముప్పదిరెండువేలబుచ్చముల్ కలియుగమై తనర్పు

- గీ. నొలి నాలుగుయుగములు క నొక్కదివ్యయుగమునాఁజనునమ్మహాయుగముసంఖ్య
వెలను నలునదియొడఁకలు నిరుదయి, వేలహయనములు గలివిప్రముఖ్య. 1092

- తే. పట్టియుగములు వేయి వోయినపితామహ, హనుకు నాలుగుశాములకనిమనోవు
నిడునన్నుటముప్పదిరెండుకొట్ట, హయనంబుల వల్లిల్లనాదినంబు. 109

- క. అంతిమకాలము వాణీ, కాంచుని రాత్రియును దానిఁఁగునము లామ
స్వంతరములు పనునాలుగు, సంతతమును జెల్లుచుండుఁసరియై యెంచున్. 1094
- క. ఒక్కొక్కమనువు జెప్పిం;యొక్కమహాయుగము లింతయును నేలుసుధా
భుక్కులము మునులు నింద్రులు, నక్షాలమునందు మనువుఁలట్లు మునీంద్రా. 1095
- ఆ. మనువు మనువు నూని * మనువు వచ్చినచాఁక, నంబురాసు లేకఁమై చెలంగు
నట్టిప్రళయకాలమాదియుఁప్రమాణాబ్ధికాలమయ్యె * ననఘచుత. 1096
- క. వినుము పితామహునిసంబును సృష్టియు రాత్రి ప్రళయమును బాటిల్లున్
మునివర యితివైమిర్తిక, సుమనంకంబిట్లు చెల్లు * ననవరతంబున్. 1097
- క. ఇట్టి దినంబులు ముప్పది, నెట్లనఁ బద్మజున కొక్కఁనెల యట్టి నెలల్
గట్టిఁగ బండ్రెండగునను, మట్టిసమలునూలుబ్రహ్మ * యాయుస్సునుమి. 1098
- తే. అనుచుకొల్పమై చెల్లు * సంబుజాత, భవుని ప్రథమపరార్థంబు * పద్మకల్ప
మగు ద్వితీయపరార్థంబు * దగు వరాహ, కల్ప మహ్నాట వర్తిల్లుఁ * గాలగతులు
- క. కల్పాదులఁ బరమేష్ఠియు, నల్పకృతసత్వయుత్పఁదై లోకంబుల్
కల్పించును నారాయణ, కల్పంబగుదివ్యమూర్తిఁ * గైకొనిగరిమన్. 1099
- విష్ణుపురాణము, ఆ 1 ప 63-78.

అక్షాహిణీ సంఖ్య

- సీ. వచరథ మొక్కండు * వారణ మొక్కండు, తురగముల్ మూడుకాల్వరును నేవు
రనుసంఖ్య గలయది * యగుఁ బత్తి యది త్రిగుణం బైనననాముఖంబు దీని
త్రిగుణంబు గుల్మంబు * దీనిముమ్మడుఁ గగు, గణము తద్గణము త్రిగుణిత మైన
వాహినియగుదాని * వడిమాటుగుణియింపఁబృతననాఁబరంగుఁడతప్పితనమాఁట
- ఆ. గుణిత మైనఁ జము నొగున్ మఱి గానిము, మృదుఁ గనీకీనీసమాఖ్య నొనరు
నదియుఁ బదిమడుంగులైన న నక్షాహిణి, యా నిరంతరక్రమానుసంఖ్య. 1100
- భారతము, అది. ఆ 1 పద్య 80.

సంఖ్యానీతము

- చ. శతములు నేలు లక్షలును * శంఖశతంబులు నర్బు దార్బు దా
యుతములు గోటిశంఖములు * నొప్పనముద్రమహాసముద్రసం

హతులును వేయిఖర్చుములు * నత్యపరార్థసహస్రబృందముల్

క్షీతివతియున్ మహాక్షీతియుఁ * శిష్టసంఖ్యవహతునైస్యముల్.

1101

భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. పద్య 587.

న క్ష త్ర రా సు లు

సీ. అంగుళక్రమమున * నశ్వని భరణియుఁ, గృతిక శోహిణి * మృగశిరార్ద్ర
పాసంగఁ బునర్వసు * పుష్య మాశ్లేషయు, మఘ పుబ్బ యుత్తర * మఱియుహస్త
సరవఁ జిత్రయు పావతిపరగ వికాఖాను, రాధలు శ్రేష్ఠయు * రమణమూల
పూర్వాశ్చ రాహుళ * బుద్ధిని శృంగణ ధనిష్ఠలు శతభిమ * పోష్యపదలు

గీ. సుత్రరాభాద్రా కేవళ * లానర నెంచి, మేష వృషభ మిధున కర్కీ * మృగపక్ష్య
కాధటాభిధనుల్ * కలశవిాన, రాశిసంఖ్యలు వరుస నేర్పడ గుణించి. 1102

హంసవింశతి, ఆ 4 పద్య 55.

క లి యు గ ము

సీ. సత్యంబు నరులకు * సంక్షిప్త మగు సత్యహాని నాయువు గడు * నరిగి పోవు
నాయువు తఱిగిన * నల్పంబు లగు విద్య, లబ్ధవిద్యల విమోహంబు మిగులు
మోహంబునలనఁ లై * ముసరు లోభంబు లో, భావేశమునఁ గామ * మగ్ధులించుఁ
గామంబునెప్పునఁ * గడఁగుఁ గ్రోధంబు క్రో, ధంబున వైరమెంతయునుబెరుగు
ఆ. వైరమున నశేష * వర్ణులు నన్యోన్య, వీడ నేయుచును విభిన్న బుద్ధి 1103
నొక్కఁ డొకనిమేర * నుండక వర్ణసంకరము నేయఁ గలరు * కలియుగమున.

క. జపనియమస్వాధ్యాయ, ప్రపంచములు విడువఁ గలరు * బ్రాహ్మణులు జనా
ధిప కూడ్రులు విపులతపః, తపితులుగాఁ గలరు వినవె * కలికాలమునన్. 1104

మ. వివిధవ్యాఘ్రమృగోరగాకులము లై * విస్తీర్ణకూన్యాకువీ

నివహాభీలము లై యరాజకము లై * నిర్మూలధర్మంబు లై
ద్రవిదాగ్ధిరతురుష్కబర్హపులిం * దవ్యాప్తి దుష్టంబు లై
భువిలో నెల్లడఁ బాడగున్ జనపదంబుల్ దద్యుగాంతంబునన్.

క. త్పత్తియజాతులు కూద్రచరిత్ర్రింబున శౌర్యమును పిరియుఁ దేజంబున్
మైత్రియును లేక చెడరి ధ, రిత్రిశ్వర కూన్య లై చుంబెడరు ధరన్. 1105

క. రసగంధద్రవ్యంబులు, పస చెడు సస్యంబు లల్ప * ఫలము లగు మహిం
బసిపాడి ద్దలుఁగుఁ దరువులఁ, గుసుమఫలంబులును గరముఁ గొంచెంబు లగున్.

- క. ఆరులు మిగులఁ గొని రాజులు, నరులకు నెంతయును భయ మొనర్తురు ధరణీ
సురులు గడఁగి వాణిజ్యముఁ, గరిసమును జేయఁ గలరు * కలికాలమునన్. 1108
- సీ. పాపండదర్శన * బహుళంబు లై యుండు, వర్ణాశ్రమంబులు * వసుమతీశ
తవిలి కేరంబుఁ * దద్దయుఁ బ్రోతురు, పుణ్యపలంబులు * బొంతులనుచుఁ
గాలంబుతోఁ గూడఁ * గల్గవు వానలు, పొల్లులై బీజముల్ * పాలిసిపోవుఁ
ప్రియవిక్రయంబులఁ * గపటంబు దఱచుచు, గడఁగియల్లడసామ్యులడఁచికొండ్రు
ఆ. సాధుచెతు లైన * జనులు దుగ్ధతుల రో, గమలఁ దెగుడు రల్ప * కాలమునన
పాపపరులు లగ్గుఁ * బరమాయువును నరో, గతయు సీరియుఁ బొందఁ * గాంతురెండు
క. ఊవగునూరుగపంటలు, గోతేయఁలపాడియును దఱచు * గుం బురుషులకుం
దెవలదుట్టుము లయ్యెద, రెచియ భజియితు రర్థి * నెల్లజనంబుల్. 1110
- క. పీర్చుదై నతకాచ్యంబుల, నితరేతరభోక్త లగుదు * రెల్లయెడలఁ గు
త్సలి పశికాలపాత్ర, ప్రతతియు వర్తింపు దైవ * వైతృకవిధులన్. 1111
- క. పేతుప్రత్యయవాదవి, చేతగు లై వేదనింద * నేయచును మఖ
వాతెంబులు వ్రతములుఁ బెడఁ, తారురు దుర్మార్గకర్మ * పరు లై విప్రుల్. 1112
- మ. పనితాదుచ్చలదీనబంధుజనసంస్పృహపహుల్ సుహృ
జ్ఞనమాతాపితృపుత్రప్రాంతలు యద్భు * చ్చాకర్మకీలుల్ ధరన్
జనసంపూజకు లై చరింతురు విసంప్రక్రితు లై విప్రు లా
జనులం జేరి పరిగ్రహించెద రవ * జ్ఞాపూర్వసుర్విత్తముల్ 1113
- మ. ధరణీరక్షణ మాచరింపక నృపుల్ * దంపంబునం బశ్యతో
హరు లై సాధుల దోచి చేతులుతడి * యస్త్రీధనజేత్రముల్
హరియింపం గలవారు దారుణతరం * బై నెల్లు చెల్లుం బర
స్పరవైరంబు భరాతలేంద్రులకు వి * శ్వప్రాణివాళంబుగన్. 1114
- క. సుతుఁ డవమానించు జనకుఁ, బతి నవమానించు భార్య * పడఁతులుఁ బతులున్
మతి నొండోరువుల మెచ్చక, సతతముఁ జరియింతు రిష్ట * సంచారములన్. 1115
- క. నడవవు దేవపితృక్రియ, లుడుగును వేదార్థసమ్యక్ * గుపదేశంబుల్
గడఁగు మహామోహతమము, పుడమి సమస్తంబుఁ గుజన * భూయివృత్త మగున్.
- సీ. పదియాఱుగర్షముల్ * పరమాయు నయ్యెడు, ధరణీశ కలియుగాంశమున వినవె
యేడు నెన్నియును * నేడప్రాచుంబునఁ, బ్రజ లుద్భవించురు * భామినులకు
ద్రవిణవిహీను లై * దాతెముక్కుండు లేక, యన్యోన్యతస్కరు * లగుదు రెండు
నెఱిఁగెడువారును * నెంతయుఁ గ్రూరులై, చెనని పాపంబు నే * నెదరు నూజె

గీ. యన్నవిక్రయ మొనరింతుఁరభిలషసులు, వేదవిక్రయము లగుదురు * విప్రవరులు
 పణ్యమొనల యగుదురు * పద్మమఖులు, కష్టతరమైన యక్కలి * కాలజేళి. 1117
 తనవోజు ఉత్సాహశూద్రులత్తుగ్రులైకవిశి * యొండొండెక్కొండ్రనుకచంపుటయ
 దిక్కెక్కరును లేక * తిను లై వసుకు, తీసుకల్ నాలుగు * దెసలఁ బాతెదరు
 మ్రుక్కడిచోరులు * ముట్టి నిశ్చేషముగ ధనావలిఁ గొని * మొగి వధింపంగ .
 సుక్తి కాకులయట్లు * శూన్య లై చెదరి, సొంపరి యడవులు * సొత్తురు జనులు.
 క. క్రుతిధర్మంబులు శూద్రులు, ప్రతిభం జెప్పంగ వినుచు * బ్రాహ్మణజాతుల్
 భృతి నెడి తత్సేవకు లై, యతినిందితకర్మకారు * లయ్యెదర రధిపా. 1119
 మత్తకోకిల. జేవతాయతనంబులున్ జగ * తీసురావసధంబులుం

బావనాశ్రమభూములుం జెడి * పా డగున్ శుభవృక్షవ

క్షీరనంబులు నాశ మొందుఁ గ * లిప్రచారమునందు దుస్

ప్రీతిహారము వద్యవాసముఁ * జెల్లుఁ బెల్లుగ నెల్లెడన్.

1120

క. గురుఁ గొనియాడఁడు శిష్యుఁడు, గురుఁడును శిష్యునెడ వంచకుం డగు మదికొం
 జొగువుల నొల్లరుబంధులు, పారిఁబారిఁగజవులగుఁబ్రజకుఁ * బాడముచు భయముల్
 గీ. ఇన్విధంబున ధర్మంబు * లెల్ల నపగ, తమునఁ బడ జను లెల్లను * దల్లడిల్ల
 బహువిధోత్పాతములు వుట్టుఁ * బార్థి వేంద్ర, కడఁగితత్కలికాలసం * త్తయమునందు.
 క. క్రమమున రాష్ట్రములును నగరములును నాశంబు నొందు * రక్షాచ్యుతు లై
 ప్రిమియింతురు జను లతి దుర్గమగిరిసరిదంతికములఁ * గడు నాతురు లై.

భారతము, ఆర. ఆ 4 పద్య 288-308.

తే. ఆయుధీయులై బ్రాహ్మణుల * లాత్మవిగులు, విడిచి శూద్రులఁగొల్తురు * వినుముశూద్రు
 లంచిత బ్రాహ్మణాచార * లై చరింతు, రిరుదెఱఁగువారు భుజియింతు * లేకపంక్తి.

క. చోరులు నరపతు లగుదురు, చోరు లగుదు రవనిపతులు * సుజనచరిత మె
 వ్యారికి నభ్రాజితము ధన, మేరూపునఁ బడయుటయ యభివృద్ధ మొకండున్. 1125

క. భృతి గానక భృత్యజనులు, పతియొసఁగని సొమ్ముల * సప్తపదుదురు మనుజుల్
 పతికులదెస నొక్కింఠయు, మతితోయకు గలయుటకు న * చుచున్ద్రక్రియలన్. 1126

క. కూడమిక్కింద్రు జనములు, బాడబులాగమును లమ్మి * బ్రతుకుదు రెందుం
 జేడియలమ్మడు రచ్చొట్టు, గాడుపడిన కలియుగమున * గౌరవముఖ్యా. 1127

తే. పుష్కలెలుపును సింధ్రియ * ప్రతీతిఁగలుపుఁ, చలబబోడతనంబుఁ గా * వులబెడంగు
 గలుగు భక్తియొ శూద్రుల * తలన నిలుచు, శాక్త శౌధ్ధాదిమగృత * శ్లాఘలెసఁగు.

క. క్రూరపుష్పములు గములగు, గోరాజుడంబోవుఁ డగుజనులు వృద్ధిం
గూరుదురు సానుజనులపే, దారుణదుర్గతులొందుఁ డదలుదుగ నెందున్. 1129

క. కడపటిభూములు నడుమగు, నడుభూములు కడపలగు విశ్రవస్థులను
కడగొండుజనులుసెలువంబడుఁజేయు చిత్రవృష్టిఁ బండవు మిట్టుల్. 1130

క. అడిగెడువారలు మునుచు, పుడికెడువారఁ జొరకడులేక ధరుహల్పతయై
పడఁతులు తలుచై కులములు, నెడి యన్యులు ప్రబలి జగముఁజిలిలత నొందున్.

క. ఒడఁబాటులు సత్వములున్, గడుమృగములుబలును ధముకొనక వృథా
విడుతురు జనములు ఋణమిచ్చెడికొనియెడిచోటఁ దావుఁజెల్లకపోవున్. 1132

క. చదువక నెద్దలగోష్ఠికి, నొదవక నొద్దంబు లెఱుఁగక మిగున్
జదివినవారై యెలుకలు, పదిసేల నడించు చున్నఁ డబడితమానుల్.

చ. వినియయజ్యయాజనము ధిప్ర లొనర్తురు యజ్ఞమున్ దపం
బు ననఁగ జల్లియిత్తురు విశ్రమాశతఁ బాయుదు రగ్నిహోత్రముల్
గొనకొని బ్రహ్మవాదులయి ధివలఁగి మద్యముఁగ్రోవి మాంసమున్
దివి భనవాంఛయై జనులఁ ధిప్రసరు దుప్రసంహంబులన్. 1134

తే. కొడుకు తండ్రికి జ్ఞాపించుఁ డోడ లత్తెనాదరింపక పనిగొనుకొనిత మెఱుఁగి
మగఁడుఁ బతి దాగురించి భావయుఁ దిరుగుదు,యొక గురుని హృదయ నెట్లు
రోక్షి నడుచు.

హరివంశము, ఉత్తర ఆ 9.

నీ. ధనశీలకలియుగోదయవేళ విశేషశ్రీతి నిన్నియుఁ బ్రసంగిలునునుండుఁ
నల్ల నిరంజనుఁ ధిప్రకు దుష్టుడై, నెఱుఁగు ననిత్యంబు ధిత్వ మగుదు
మేయ మమేయమై యెఱుఁగు ననానాగ, మాచారమై యెఱుఁగవగుదులు
మగిచెడి శూద్రులఁగితి జరింతురు శూద్రులొనిప్రభవ్యంబు ధిచరింతు

ఆ. రాలు మగని విచారు ధి నానార్య నిందించు, ధిహృద డభిలక్షణ సేవ్యుడైన
హరిభజింప నొల్లకఁ ద్వదైవంబుల, నెఱుఁగు గోరి కొల్లఁజెల్లవారు. 1136

క్రీరంగమహాత్మ్యము, ధౌర ఆ 4 ప 984.

క. అల్పప్రసాదములం గడు, నల్పవివేకములు నాయుఁజల్పము మతీయ
ల్పల్పపరిజ్ఞానంబులు, నల్పములగు వైధవములనగు రాజులకున్. 1137

క. అవులం బడఁబొడుమతుయును, శ్రీవధ లొనరించుటయును ధిశువులహత్యల్
గావింతుయును నైమ, నై వెయును నమునండు ధిభిజనులకున్. 1138

- క. అశవుడు నతడమ్మునిసుతుఁ, గనుఁగొని యిట్లులియెఁ గలియుఁగంబున ధన్యు
బాసరంగ నేకపాదమ్మున నడచుటఁ జేసి ధన్యులు లేరుండున్. 1139
- అ. అనియందు వైదికాచారములుఁ దపో, యజ్ఞములును దేశతార్థనాన్ని 1140
హోత్రములు వివాహయోగ్యకారంత్యక్రియలుఁ దొలంగిపోవుఁ గలియుగమున,
సీ. కులహీనులకుఁ గన్యకల నిత్తు రధిపాలు, బలవంతుఁ డగువాఁడెఁయులకుఁ గర్త
ద్విజనామమాతులిఁపిఁపీఠు లగుదురు, మనుజు లేఁబ్బవైసను భజింతు
రావలించినదె ప్రాచ్యుచ్చిత్తచక్రం బక్రమని శాస్త్రములు చెప్పిఁదియె నీతి
దానంబుఁ గావించి తపములు విసంతురు, ధర్మమేలాగునవర్తనము లైన
గీ. ధనముఁగలవాఁడెరాజుమాఁధ్యముననున్న, వాఁడెహినుఁడుకల్లాడుఁవాఁడెపోద
పాపవర్తనులగువారె భాగ్యవంతు, తెలమిగలవారె పూజ్యులు ధరియుగమున.
క. కులసతుల విడిచి పురుషులు, కులహీనులయిండ్లఁబోయి ధూటికొఱకుఁ గ
న్నెలఁ బెండ్లియాడియుందురు, నిలువరుసలుఁ జారుచుముఁనెదలి మునీలద్రా.
అ. అగ్గ మిచ్చెనేని యధమాధమునినైన, నాశ్రయింపఁ జూతుఁ రాగ్యచతులు
నూత్రంబుబలముఁకూరత్యమునులేదు, కల్లతనము నలగు కలియుగమున. 1143
సీ. కామతత్పరవృత్తిఁగాఁగాని పనిపూని, వర్తింతు రెప్పుడు నావిదప్పి
క్రోధించి నూత్మోపకారాధంబునకువైనఁ గావించు రెప్పుడు జీవహింస
లోఁగులై బహువిత్తలాభంబు లాసించి, హాయింతు రెప్పుడుఁపరధనంబు
మోహసాశంబున ముడివడ్డకఱిమునఁ, దిరుగుదు రెప్పుడు దెలివిమాలి
గీ. మదముచే ధిక్కరింతురు మాన్యజనుల, మచ్చరమెకాని తలఁపరు మంచితనము
దోసములకెల్లఁ దాను నిశాన మగుచు, హెచ్చుదుగుధాత్రిఁగలివేళఁనెల్లజనులు.
క. ఆలము విపులు చేయఁగ, హానికులై రాజు లడఁగ నంత్యజులు బెహ
రాలాడం గన్తవుఁగలి, కాలంబున వర్తనములు గత్తెరిఁగలయున్. 1145
చ. పదమి గండ్లములఁపాలులు నీలువుఁ దప్పి లంకెలై
పడిచి గడింతు గన్గములు ప్రామాణ్యమునవైశ్యకాతిచే
నుడిఁముఁ గొందు గన్వమున మునుగు శూన్యులు నత్యశాచముల్
పాడనఁడగుండు బెరఁగిపోవు మహాత్మ్యము చేనకొటికిన్. 1146
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 124, 126.
- సీ. అమ్మయపథవిహీనాచారములచేతఁ బ్రబలు నన్యోన్యవైరములచేత
నన్యాయవర్తనలైవరాజులచేత, సమకొన్నిదుగ్యవైరములచేత

ధర్మపత్నీనిరాధరకృత్యములచేత, బ్రహ్మవిందువేద్యాధిభతులచేత
బరధనపరదారహరణబుధులచేత, నలమిఁగూర్చుకొనఁగూహములచేత

గీ. జాలికాదులచేత దూఁమతులచేత, బ్రాహ్మణులచేత వంశనాపకులచేత
దాంబికులచేత బుద్ధిబంధనలచేత, బుద్ధులచేత దర్పించుఁ గలియుంబు.

క. సారిది ననాచారములు, మునువగుదుం బ్రభుపాదమునఁ గలిమహిమం
దెరులగును వడ్లును గలిపిన, కరణిన్ వర్ణాశ్రమములు * కత్తెలయున్. 1149
జై మినిభారతము, ఆ 8 పద్య 212, 213.

సీ. పతిభక్తియుడిగి సంతతమును దరుయుచున్నచిత్తెనువుల*నృభిచరించి
నెఱుంగిడ్డలఁగాంచి * వేదజీకముచేత, నిగులును జీవనోపాయములను
వెరవేమియునులేక * విచ్ఛలవిడి నీచ, కర్మంబులకుఁ బొచ్చి * గాసిపడుదుఁ
దల్లిదండ్రుల నన్నదమ్ముల నత్తమామల బంధుజనుల బుత్తులను విడిచి

గీ. యుండుదురు చెందుచేతుల*నొక్కపరియ, నున్నకము గోరికొందురు*చుగువల్లెఁ
గల్లలాడుదుఁ బురుషవాక్యములతోడ, నలిగియును భాగ్యహీనలై*కలియుగమున.

సీ. తఱుచు వాసలు లేవు * భగవం బంటులు పండ, రాజులన్దానములును
యస్వీకురులు వేద*మొల్లరు దుచ్చిత్తు, పగు నెల్లకాలంబు * తావువెదల
వార్తావిహీనులై * వైశ్యులు శూద్రులయట్లు వర్తింపుదు*రథమజాతి
నాశ్రయింపునురు భగవాద్ధలై యధిపతులు, కడు నీతి బాధయుఁ * గలిగియుండు

గీ. విప్రకులకు శూరులు * వేదవాక్త్రుధర్మములు చెప్పుదురు తల్లివంక్షలందు
భక్తిచెడి యత్తవారల*ప్రాపుఁ గోరి, మెలఁగుదురు నన్వజనులు*కలియుగమున.

తే. కాంతకైదునాశేండ్లపరఁబుగునుతుండు, పదియుపండ్లై*ండు శేండ్లలోముగిమి జెంగు
మనుషాఁ డిరువది యేండ్లలో*పరణమొందు, దాపసోత్తనకలియుగాంధులనందు.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 296, 307.

కృతశ్రేతావ్యాపరముగములు

సీ. ఆకృతయుగమున * నలరు జనుషున, నాఁడొ ధర్మంబు * జనశ్రేణ్య
శ్రేత సత్యపదంబు*తెని పదశ్రయగామి, యగు త్కరియులతపంబపుడు తఱుచు
తరుతపోమహిమలు * భవదీజనుల బ్రోగు, రామురాశోక్యభాగ్యములు గలుగు
నన్వతముల*పలుగును*చుట్టచుట్ట*చు, బురుగుహత్రాగు*నొండు*నొరయకుండు

గీ. ద్వాపరంబున సగపాలుఁ ధర్మ మేఁగు, నందు ద్విజరాజశుశ్రూషఁబాచరించి
వైకుంఠ తపం బొనర్తు రఁవాచ్యనివృ, నదివిపర్యాసమైతోఁచఁదయ్యగమున 1153
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 7 పద్య 199,

త్రేతాయుగము

సీ. త్రేతాయుగంబునఁ ధ్యాతిగా ధర్మంబు, మూడుపాదంబులఁమోసియుండు
రాజీవశ్రేణుండుఁ రక్తవర్ణాకృతి, వేడుకతోఁ బ్రోచుఁ విశ్వ మెల్ల
జనులుతపోదాఁసత్యము ల్బడలక, హరిభక్తితో నుండుఁ రనుదినంబు
ధౌరణీశ్వర వినుఁధర్మంబు ద్వాపర, యుగమందు యుగపాదఁమొప్పుచుండు
గీ. మాపువుండు పీతవర్ణుడైఁ మనుచునుండు, నవనిలోపల వర్ణాశ్రమంబు లెపుడు
రక్షణము నేయుచుందురుఁ రాజు లరయ, జారచోరత్విములు లేవుఁజనులయందుఁ
విశ్వగుణాదర్శము, తిరు|| బు||

కృతాయుగము

కా. ఆరామప్రజచైత్యసదృశనదేవగారసౌమ్యంబు లై
భూరిబ్రహ్మతపస్విసంకులము లైఁ పుత్రావృతారంభసం
భారోదారము లై నితాంతధర్మతఁభ్రాజిష్ఠసన్యంబు లై
యూరూఢస్థి నెల్లజీతములు నొఁప్పారుం బ్రకాశంబుగన్. 1155
క. సమయముతోడఁ గురియు వర్షములు గరము తేజ మెక్కిఁచరియించు నవ
క్రము లై ప్రహులు లాహోగ్యము సౌఖ్యము సమధికముగఁ గలుగు చకులకున్.
భారతము, ఆర. ఆ 4 పద్య 313, 314.
తే. కుటిల మన్నియునుముదమ్మఁగూడిప్రజలు, పెద్దనేయఁగనొక రాచఁపేరుఁదాల్చి
బలియు లేతద చరులఁ మాఁబులుగఁద్రుంచిఁధరణిఁదామయేలికలునుఁదస్మరులుగా
సీ. తమలోనిరాజబాధవులు చూజులుగొన్న, గిలుము లెల్లనుబోయిఁ నెలపువెడలి
బొంధవులును చారుఁబహువటుంబము ముదు, సల్ల బాలర నెఱఁచట్లు మోచి
సీ. మూడును గావఁకాగటుంబున భీతు, లయి పొతెదరు కలింఁగాంగవంగ
రాక్ష్యఁభూములుఁ కాఁక నామనేలు, చలికొండయును బెఱఁచులఘుగురులు
గీ. వాఁలొకఁడెంబులుఁ సంశ్రయింపఁగలరు జనులు పొడునుబాడుఁగానినాదియుఁ
గాఁడురాక్షయుఁడుకఁకుటలుగాని, వారఁ గాకుడుచురు ధరాఁవరుంబులుచుడు.

ఉ. నారలు పట్ట లాకులు జగవంబులు తాపసు లట్లు కట్టుచున్
చీరలు గాంగఁ బల్లములు ♦ చిక్కనికొయ్యలఁ ద్రోవ్వు పత్తుచున్
గోరినయారటంబులంగఁ ♦ గొండలకాలున లడ్డకట్టుచున్
నీరికిఁ గాంగ దీయరతిసీచిత నొంది మనుష్యు లెయ్యెడన్.

1159

చ. మలినములై శరీరములఁమంగళతం గులగోత్రవిహ్నుముల్
దొలంగఁగ నల్పసంతతులఁతొఁ బరమాయువు ముప్పడేడుదొ
కొలదికివచ్చి లావులును ♦ గ్రొవ్వులుఁ బోవఁగ నింద్రియాన్ధసం
కలనము గొంచెమై మఱియుఁ ♦ గల్గు ననెకరుజాబికారముల్.

హరివంశము, ఉత్తర ఆ 9.

తే. కలియుగము దీటి కృతయుగఁకాలమైన, ధర్మమార్గంబు నాల్గుపాదముల నడచు
ననిమిషులు భూమి కదంచుచుచుచుజకోటి, గలిసి వర్తింతు రత్యంతఁగౌరవమున.

క. కలియుగదోషములకుఁ గడు, నులికి తపము లాచరించుచున్న నరేంద్రుల్
నితినాప్తసోమవంశజు, లెమిన్ దొల్లింటియట్ల ♦ యేలుచు రవనిన్.

1162

విష్ణుపురాణము, ఆ 6 ప 408, 406.

సీ. కృతయుగంబున ధర్మమతులితంబుగనాల్గు, పాదంబులను నల్లఁపాండుతనము
హరి రుక్మవర్ణుడై ♦ కరుణతో జగములు, బ్రోచుచు నుండఁగా ♦ భూమిసురలు
వసుధాధినాథులు ♦ వైశ్యులు శూద్రులు, వర్ణాశ్రమంబులు ♦ వదల రెపుడు
మదమత్సరాదులుమాని వర్తింపుచు, పుణ్యులై యుందున్ భూమిజనులు

గీ. సుతులు లేకను చింతించు ♦ సతులు లేరు, సతుల నెడఁబాసి వర్తించు ♦ సతులులేరు
మగువలను బాసి చరియించుమగలు లేరు, లేమిచేఁ గుందునారలు ♦ లేరు లేరు

సౌగంధిక ప్రసూనసంగ్రహము, ఆ 2.

అనాగతమన్వంతరములు

సీ. యుగచతుష్టయమును ♦ నొక్కటియై యేక, సప్తతివారముల్ ♦ సనియె నేని
మన్వంతరంబగు ♦ మన్వంతరంబున, సలిలప్లవంబగు ♦ సలిలసంప్ల
వాచసాక్షులు సృష్టియంచితచరితయీ, సరణిని యుగసహస్రంబు దెగిన
నజ్జాసనునకు దిశాత్యయంబొందున, త్రిటి సర్వభూతబృందముల నొక్క

గీ. నెట్లయాదిత్యరశ్మిలు ♦ పేర్చి పేర్చు, నట్టి బెడిదంబునకు నోర్వఁకమరవరులు
మునులు నజాఁడు మున్నుఁగమహామూర్తివిష్ణు, నుదరదేశంబు సాత్తురు, బ్రదుకుఁగోరి
హరివంశము, ఆ 3.

స త్య ము

- చ. సత్యబ్రహ్మతంబు లగు మాతులు నూటిటికంటె మాన్యత
 వ్రత యొక బావిమేలు చుట్టి బావులునూటిటికంటె నొక్క స
 త్త్రికు నది మేలు తత్త్రికుశేతంబునకంటె నుతుండు మేలు త
 త్సుతశతకంబుకంటె నొక మాన్యతవాక్యము మేలు నూడంగన్.
- క. వెలయంగ నశ్వమేధంబులు వేలును నొక్కసత్యమును నిరుగడలం
 చుల నిడి కూపంగ సత్యమునలనన ములుమాపు గౌరవంబున పేర్చిన్. 1166
- క. సర్వవీధ్యాభిగమనంబు మాన్యవేద, సమర్థిగమము సత్యంబుతో సరియుఁ గావ
 యెఱుఁగు పెల్లనశ్చంబులకెందుఁ దెద, యంద్రు సత్యంబు ధర్మజ్ఞులైనమునుల
 భారతము, ఆది. ఆ 4 పద్య 93, 95.
- క. సమతయు దమముఁ దితితయు, సమత్సరముక్రీయము ధృతియు మాన్యనూయాద్య
 త్యములు సహింసావాసకమాత్యజననూన్యతములు మాన్యముమూర్తు.
- క. సత్యాకృతు లగుగుణములు, నిత్యాచక్రితసమగ్రానిర్మలయోగ
 స్థిత్యైశ్వర్యములకు సులభము, లత్యంతసుఖప్రదంబులవికార్యంబుల్.
- చ. కుదురు సమస్తశక్త్యములకున్ విను సత్యము యోగమోక్షస
 త్వదములు సత్యవాక్యములపాప మసత్యముకంటె నొండు లే
 దు దలంప నశ్వమేధములు మాన్యమిదిమాటులు వెండి నూలు నై
 యొదవిని నీడు గావు భరతోత్తమ సత్యముతోడ నారయన్. 1170
- క. సత్యపు బ్రహ్మము దపమును, సత్యపు ప్రజలనుస్పృశించు మాన్యము లోక
 స్థిత్యాధానముఁ జేయును, సత్యం బనృతంబుచేత మాన్యపిత మగున్.
- క. సత్యపు తపమును యజ్ఞము, సత్యపు వేదంబు దాంతిశాంకులు నగుటన్
 సత్యము దోషంగుట నిర్మల, నిత్యానుష్ఠానములును మాన్యము లగున్. 1172
- భారతము, శాంతి. ఆ 2 ప 417-419 ఆ 4 ప 100, 151.
- సీ. చిరభక్తిఁ దీర్థముల్ మాన్యమునకు మాన్యవాక్యమునకు మాన్యత
 ఘనతలపుమంబు మాన్యమిచ్చుమాన్యము, సత్యవాక్యమునకు మాన్యత
 కలకాలమును దపంబులు సేయుమాన్యము, సత్యవాక్యమునకు మాన్యత
 ధృతిశత్రువు లొక్క నొకప్పు మాన్యము, సత్యవాక్యమునకు మాన్యత
 సీ. దేవతాభూషణును భూమిఁ దెవపాద, పూజలును సేయు సత్యయఃపుణ్యఫలము
 సత్యవాక్యమునకు నెన్ను మాన్యత
 సమతురాదు, చునుజుడనువాడు సత్యము మాన్యత
 సమతురాదు, చునుజుడనువాడు సత్యము మాన్యత

- ఉ. సత్యముఁబోలు ధర్మమును ♦ శాంతముఁబోలుఁ దపము సాగుకొను
గత్యముఁబోలు లాభము నధర్మముఁబోలు గుణము సన్నుతా
పత్యముఁబోలు మోదముఁ గృపాపాతి. బోలఁగఁ దీర్థమున్ బుధ
స్తుత్యముఁబోలు భాగ్యము వశముంధుఁ గల్గునె రాజశేఖరా. 1174
- కా. శ్రీలక్ష్మీమించు సమస్త రాజ్యముఖమున్ ♦ జీత్రంబుగా డించి యి
ల్లాలి బిడ్డని నమ్మి మాలినికి బంతులై మున్ హరిశ్చంద్రభూ
పాలగ్రామణి యెల్లలోకములకున్ ♦ బ్రహ్మాతిగా సత్యమున్
బాలింపండె నిలింపవద్దము నుతింపన్ రాజనాథామణి. 1175
- క. పాటకు సత్యము శ్రుతి గడి, పాటకు సత్యంబు చురుకె ♦ గొల్పెడి వైశ్యం
పాటకు సత్యము తాళము, పాటకు సత్యంబు నిజము ♦ మనవాక్కి కా.
ఆ. శివునిలేనితపము ♦ సత్యలేనిసాధ్యంబు; పతిహితంబులేని ♦ భటునిలేన
చాత్ర మెఱుంగునీతిపరచివచ్చుగాలేని; బలిమి నిజములేనిపలుకు లేల. 1177
- క. కలసతికి వన్నె మానము, కలమికి వితరణము వన్నె ♦ కదనంబునకున్
తలఁకమియె వన్నె భటులకు, పలుకుకు నిజంబువన్నె ♦ పాశ్చిమముఖ్యా.
క. అకలక “నాపుతాత్సాతకంపరం” బనుచు నూపుతం దెప్పుదు ద
పుక నిర్వహించుఁగావున, బ్రకటింపుము నీవు సత్యఃపణితి నరేంద్రా.
చక్కాంగదచక్రము, ఆ 5 ప 97, 108.
- క. సత్యమున నున్నదీధర, సత్యమున వెలుంగు దరణి ♦ సత్యమునె తా
నిత్యమయి స్వర్గ మనుచును, సత్యము ధర్మములలోఁ బ్రకటం బనమా. 1180
- గీ. వినుము తులనిడియెత్తుచో ♦ వేయుదురగ, వేధములకంపె సత్యంబు ♦ మిగులయోగం
గాన సత్యయుక్తుండవు ♦ ముగ్ధ సాము, జెమ్ము మమ్ము రమ్మనకు నీ ♦ దెసకునిక.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 253, 254.
- కా. కూపంబుల్ తగుతోటలు జెలుపులుం ♦ గుడ్లున్ ధన నిల్వఁగా
నేపుణ్యం బొనఁగూడు ముత్తులకు ధాత్రీశాన్వయగాచుణి
యాపుణ్యంబు రయంబు సాప్తచగు నిత్యహ్నార్చియై సత్యభా
సాపారీమలకున్ వివేకము మదిన్ ♦ సంధిల్ల మాహించినన్. 1182
- హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 48.
- సీ. బొంకడుపురుషునిఁబొంద నొల్లము లక్ష్మి, తొల్లింటి సిరియును ♦ దొలఁగిపోవు
బ్రహ్మగృహత్యాదిపాపము దెన్నెదైనను, నిల నసత్యంబుతో ♦ నెత్తుగావు
మద్యపానము చేయు ♦ మరఁగి నాలెనికంపె, గీడును చ్యుతంబు ♦ లాడువాడు

సీ. అంత్యజన్మనితోడ * నన్యతంబు లాడినఁ జరియించుఁ బదియేండ్లు * జనునివీట
 కూడుతో మిథ్యలు * కవాడిన నల్లు, చేడులు నివసించు * నివవావీట
 వైశ్యుతోడ నన్యత * వాక్కు లాడిన దండః, ధనుః, హుల మాటేండ్ల * దాక నిలుచు
 క్షుత్రియాస్వయునితోఁ * యల్ల లాడిన దక్షి, జేసులోకమున వెయ్యేండు బుండు
 గీ. నవని నిర్జయతో మృత * లాడెనేని, నరకముల నొందు లక్షజన్మముల నరకుడు
 పుణ్యసతితోడ బొంతుల * బొంకి యజ్ఞ, తాబ్బములు చొరవంబుల * యంచుఁబడును
 రుక్మాదండవత్తము, ఆ 5 ప 95, 96.

చ. సిరులు దొలంగు శోభనము * సేరదు రాదు యశంబు గొంచ
 స్ఫురణ మదంగుఁ బుణ్య ముడి * వోవు విదక్ష లొంచుఁ బాపముల
 భరణిభరంబులై వెరుంగు * లాభున మబ్బు జవాపవాదముల
 వొరయు రుజాధరం బొదవు * భూవర సత్యములేనిపట్టునన్. 1190
 శకుంతలాపరిణయము, ఆ 3 వ 269.

క. భూవరవివరింపఁ భాగ్యావిక్రయపాతకంబు * వైకను బాయం
 గానమృగాని మహి * మిథ్యావాగ్దోషంబుఁ బానుఁదర మెవ్వరికిన్.
 గీ. అన్యతభాషణకం * పై దోషాధికుండు, సత్యవానాన్నియనికం * పై * నిత్యసుకృతి
 వెలకిమాచిన బాదమఁద * స్థితిలేక, పవనభక్త్యా నవామర * భవనములను.
 పారిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ ప 52, 53.

నజనపద్ధతి

సీ. చలించునేనియుఁ * గాఁచ్రొక్క శంకిందుఁబలుకఁ దెన్నఁడుపుసా * భాషణములు
 కలుమవర్తను బున్న * గొలముపొంతఁ జనండు, కలిమి కుబ్బుఁడులేమి * కలఁగఁడాత్మ
 దలయెత్తిచూడఁ దె * వ్వలనఁ బర స్త్రీల, చైత్యంబు విడఁ డెట్టి * దనఁజుట
 శుభలసంపదమైనై * యుపతిపింపఁడు లోన, నిందింపఁ డెంతటి * నీచునైన
 గీ. మిన్నకయమాడఁ డాకలి * కన్నకడుపు, సర్వభూతదయోదయో * త్సరమొనర్చ
 నిగమఘంటాపత్రై కాధ్య * నీనబుద్ధి, బ్రహ్మవిద్యానవద్యుండు * బ్రాహ్మణుండు.
 పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 2 పద్య 8.

చ. దమసంపత్తి మహేశభక్తి * నిజకాంతాసక్తి విద్యాసుర
 క్తి మహత్సంగమవాంఛ దేశకవరాం * ఘిప్రీతి దుస్సంగమో
 క్షుద్రనిందామయాబుద్ధి యగ్రగుణసా * ర్షం చేయందుండు వా
 రమరన్ భూమికలంకృతుల్ ముఁగి * చుట్ట నీతివాచనప్రతి.

గా. ఆత్మిక స్ఫూర్తి సంపదన్ తుమ శ్రుతిశ్వాస్థ్యసక్తి సద్బోధి వా
చావాంశిత్యము పోరవిక్రమము భాస్వతీస్కరివైవాంశయున్
రూపింప స్మహానీయుడౌ జనులకెంగున్ లక్షణంబుల్ సుమీ
యాత్మాన్మస్తతిభానిధి సురభిమంల్లాగీతివాచస్పతి.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 51, 52.

చ. హాకృప స్ఫుర్ణులందు నిలవగ్గమునఁ దనుకూలకృత్తి కా
భునిభుయందు శౌర్యము సుఖబుద్ధులయందు దనుకై చాల్మీ స
ద్భులపులయందు గౌరవము కొవడులందు నయంబు రాజులన్
వసునఁ గళాప్రవీణులగువారలయందు పసింపు లోకముల్.

1197

ఉ. ఆపదలందు వైద్యగుణామంచితసంపదలందుఁ చాల్మీయున్
ఘోషసభాంతరాళమునఁ బుష్కలవాక్పరురత్వ మాజితా
హాపలుకైయున్ యశమునం దనుకైయు విద్యయందు వాం
ఘాపివృద్ధియున్ బ్రకృతిసిద్ధగుణంబులు సజ్జనాళికిన్.

చ. పాపసాపచీయవిత్తహరణాంభావంబు సత్వవ్రతా
దనముం దానపరత్వ మనన్యవనితోవంతోక్తి మూకర్షణుం
బచ్చిస్థామరథంజనంబు గురుఁగ్రత్వంబునుఁ బ్రాచ్య
త్సమిజారాశ్రుసమత్వసన్నిధులు ధిద్రప్రాప్తికిన్ మౌగముల్.

1199

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి పద్య 19, 58, 55.

చ. పరగుణితః శ్రీతి గురుపట్ల విసితి బుధాప్తి వాంఛయున్
దజుగ విద్య వాఙ్మయు సభర్మిణివై శతి లోకవిందలన్
మోళా కివార్చ ధిక్తి మతివిప్రహాకైయు దక్షసంగమం
దరతీయుఁ గూర్చి యొప్పెడు మహాత్ములఁ గూర్చి నమస్కరించెదన్.

1200

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 51.

క. దుర్జనసహవాసంబాగు, దుర్జనసంభాషణంబుఁ బుష్పమతలఁపున్
వర్ణింపఁజయు నెన్నడు, మాన్దిలిపుణ్యంబు నెల్లఁ సుత్యులయనా,

నీ. హుసెందు శ్రీమహాహయంబుఁ విధేద, ధిక్తియోగంబునఁ బరగువాడు
నిగమోదితంబైఁ నిత్యకర్మంబుఁ బూర్వపూర్వకముగాఁ జరుపువాడు
వార్యభూదేవతాచార్యమాతాపితృశేన బ్రశాంతంబుఁ జేయవాడు
నన్విభాషణమునుఁ నన్యదూషణమును, నెపుడు నాలుకపోకఁ నీనివాడు

నీ. మాయయు నమామ గర్వంబుఁ మత్స్యరంబు, నన్యధావంచనంబునుఁ నాదిగాఁగ

నవగుణము లాత్మక తోననిని యజ్ఞివాడు, సజ్జనుం డనబడును నిజ్ఞాతమము.
 గీ. సరునిసగ్ధంబు లోక్తములు ధీవిగాఁగ, బరకళప్రింబు జనయిత్ర ధీభాతిగాఁగ
 బరునికర్మాణ మార్త్యభాంభంబుగాఁగ, సమృత్తివహించు నుదమండుచంచలాక్షి.

ఉ. చిత్తము చాలనిష్ఠలము ధైర్యములు భక్త్యనివాసభాసనా
 యత్తము లుత్తమంబు విసయంబు నయం బనదంబు మూలపుష్
 విత్తము నిత్యము నిష్ఠాభూతిత్తము లెన్నఁగ నిష్టజేవతల్
 మత్తః ప్రేక్షాద్రుమాన విసయమా భవి సజ్జనుడైవానికన్.
 1204

ఉ. ఉత్తముడైనవాడు విధానిని పుట్టిన కంత కంత క
 తుష్టిత్తమన్నత్రేవ వెలయుచుండెనుగాని యభిన్నస్వము
 ర్వృత్తికి నేల వచ్చు నజనిననుకన్ గళ లెప్పుడైం లో
 కోత్తరకేతిచే నమృతమూరక వేటొక వారి నల్లనే.
 1205

సీ. కామంబు కామరి కారుణ్యరూపనిం, తారత్వ లాభయత్నంబు నొంద
 క్రోధంబు బోధాకళోధకగాత్రనం, తానీ ధానము ద్వయము నంద
 లోభంబు సురలోక వైభవప్రియకారి, ఘనపుష్పవత్తనం ప్రహము నంద
 మోహంబు యోగినిందోహమోహాశక్తి, కాంతానితాంతనం గమము నంద

గీ. ముదముచిదమేయహృదయగన్ధ్యవసునంద, ప్రకటమాత్మవ్యమగ్రహాంతకములంద
 కాని వేటొక్కచోటఁ జాఁగింకని; యవఁడు సజ్జనుడొకడౌపన్యాయతాక్షి
 సీమంతినీకర్మాణము, ఆ 2.

దు ర న ప ద్ధ తి

మ. కరుణారేళములే దకారణమె యుగ్రంబైనకోపం బిడున్
 బరనారీపరవిత్తవాంఛితము లాత్మక నిత్యమున్ జేయు చే
 నులు విద్వజ్జుఃబంధుబృందము నలంకరన్ జూచు నిష్కాటుం గ
 ల్లరియావారిగుణంబగున్ సురభిమంట్లా నీతివాచస్పతీ.
 1207

మ. బహువిద్యావిదుడయ్యు దుష్టజను డెఱిచ్చుటన్ వివర్ణుండుగా
 ని హితుం జేసికొనఁ దగదడు ఫణమాఁగికోర్కొజ్వలంబయ్యు న
 య్యహి సంత్యాజ్యమెకాని చేకొనఁగ నంగుంజే విభాస్వద్దయా
 లనారీనిర్ధరీశ్వరా సురభిమంట్లా నీతివాచస్పతీ.

భక్త్యహాసుభాషితము, ఎ. బా. 41, 42.

- తే. విద్యజే భూమి సుము + వెలయుచున్నది, నోవరి కష్టంపనగుజామి + దుష్టముండు
చామి + కృష్ణామితం కన్న చున్న కంబుల పన్నము భయంకరముగాదె.
- కా. హిమయ్యం ఒడుగాఁగ సుద్రకుని మామియంగా శుచిం దంభిగా
కూకన్ నిర్దయుగా మునిన్ విరుతిగా + శ్రోత్రప్రియాలాపు ని
స్సామిగా బలవంస గర్వితునిగా + పద్వక్త వాచాలుగాఁ
స్రూయం దెన్ని సుధీకుణింబు దురితామీళంబు జేయుం గదా. 1210
- చ. విచరుని నాంగుడైన హిమ + క్షిప్తియుఁ బ్రాయముదప్పునాతియున్
వచనహాశ్యామా కొలను + వర్ణితయాపు నిరక్షరాస్యమున్
భవపరుడైనరాజు సతి + తంబును లేమిని గుండు సాగువున్
భవపరిచెత్తుదమ్మఁడు + శల్యము లేమి నామనంబునన్. 1211
- భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. పద్య 48, 45.
- ఉ. కారణ మింతలేకొకరిఁ గాంచినఁ నిచ్చ వహించు టాత్మని
స్వామిచేకత్వ మెందు టానిఁకాంతః దలంచుట లభ్యవిత్తముల్
గోరుట బంధులున్ సుజనులున్ గనుమేలు సహింపవండుటల్
గూర్చుచారుటా నిరులఁపన్ పృథుగాదు స్వభావసిద్ధముల్. 1212
- చ. లలితకళావిలాససమలంకృతుండైనను దుష్టముండు చెం
తల వనియింపఁగాఁ దగఁడొక్కఁడువానిఁ ద్యజింపనే తగున్
గలిత నవారుణాయణ భంగధ్వజోరుభజామణిపృథల్
గలవని చెంతనున్న భయంకర మొనర్చదె సర్ప మేరికిన్. 1213
- చ. పగలిటఁ గాంతిలేనిశక్తిపాయము క్షిణిభావ పక్షినిం
దగులమి కిత్తయో కొలన + నక్షరమాపవదాశ్యమున్ భనా
శగలప్రభుండు లేమి సని + శంబుఁ గృకంచుబుధుండు భర్తయో
లగముననుండు నూచకుఁ డింబన్ విడఁగూడనిసప్తశల్యముల్. 1214
- భర్తృహరిసుభాషితము, త్రిప్ప. తి. ప 41, 42, 45.
- ఉ. కోపమువానిసామ్య భువంఁగొంచెము నేయుట వానివిద్య మా
పోపమి వానివృత్తి పరుఁహాకియో వానిగుణంబు సాధునం
తాపము వానిగుంతనము + దంభము వానికి గన్నతల్లి యా
పాపపు గడ్డగుం దలంచు + పాపము వాయ నుపాయ మున్న జే. 1215
- గీ. పరిధముకన్న రుచియైన + భక్త్య మేది, నూచకునికన్న ననుదైన + చుట్ట మేది
సాధు ననబోకన్న నుత్సాహ మేది, దుష్టమునకు వెన్నంగి + దోముటాక్షి.

ఆ. ప. పరుని సద్గుణములఁ జనమాణువుగఁ జూచు, దోష్ట కొండ నేయఁజుద్దణంబు
నాత్మవినుతియందఁజల్పంతరసివండు, దుష్టమందు వికసితోయజాతీ. 1216
సీమంతికశ్యామము, ఆ 2.

మూ ర్థ ప ద తి

క. తెలియనినరుఁ డెలుపఁగఁగు, దెలిసికమానవుని వలదుఁ తెలుపఁగ మదిలోఁ
దెలిసియుఁ దెలియనికజటికిఁ, గలితన మెడఁగింపఁ గమలఁగద్యునివళమే. 1217
పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 1.

కా. కాలాహిం దలఁదాల్పవచ్చు విరిహింకానందరంగద్రవ్యో
త్పాదనపయోధిఁ జేతులనెయ్యఁదనవచ్చు నక్రోధ్రదం
ష్టాల్పంబగుమాచికంబు హరియింపన్వచ్చు నెట్లేని మూ
ఢ్యాం దెల్పఁగరాదు శ్రీసురభిమంజు సీతివాచస్పతీ. 1218

మ. వసుధం గుండెటికొమ్ము తెచ్చుకొనఁగావచ్చుం బ్రయత్నంబునన్
వెసఁ దావన్ జల మెండమావులనెయ్యేనిం గాంచవచ్చున్ నిజం
విసుక న్నూనియఁ బిండవచ్చుఁ బ్రతిభాఁహీనాత్మఁడౌ మూఢుఁ డె
ల్పు సచుర్భవము లే దిలన్ సురభిమంజు సీతివాచస్పతీ. 1219

మ. దిరిసెంపున్ విరిచేత వజ్రీయణిభేదింపందలంచున్ మద
ద్విరజేంద్రంబు మృదాశతంతువున బంధింపంగ నూహించు మా
ధురి నింపంజనుఁడేవచే లవణపాథోరాశికిన్ మూఢుఁ డె
ల్పు ఋజూక్తం బిడువాఁడు శ్రీసురభిమంజు సీతివాచస్పతీ.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 4-6.

జీ. అజ్ఞాఁడు సజ్జనోద్భు ర్లుకలైన వినన్ సులభంబుగా విశే
షజ్ఞాఁడు దెల్పినంత సరఃసస్థితి మాతొను జ్ఞానలేకదు
మృజ్జల దుర్విదగ్ధఁడగుఁ పామరుఁ డేగతిఁ దెల్పఁబోయినన్
బ్రాహ్మణతఁ జెందఁ డజ్ఞాఁడనిఁ బ్రహ్మయు రంజిలజేయ నోపునే. 1221

చ. మకరముకోటనున్న పెనుఁమానికమైన హరింపవచ్చు దు
శ్యకచలమూర్ఖిహోమమగుఁసాగరమైనఁ దరింపవచ్చుఁ తు
త్పాతవికళిగైనఁ బువ్వుదండవలెన్ దలఁ దాల్పవచ్చుఁ బా
యక ప్రతికూలమూర్ఖహృదయంబది త్రిప్పఁగరాదొకప్పుడున్. 1222

- చ. శనుకఁ బ్రహత్మశస్ విడిచి * హెచ్చుగఁ దైలముఁ గ్రాచవచ్చుఁ బె
దైలఁగడు దప్పి స్రుక్కి మృత్త్యుష్టజలంబులు గ్రోలవచ్చు నల్
దెసలఁ జరించి యొక్కచుడు * జేవొరకున్ శశపున్ విహణమున్
బొసఁగడు దుప్పి జేయగుఁ మూర్ఖునిచిత్తము ద్రిప్ప నేరికన్.
- క. తెలియనిమనుజుని సుఖముగఁ, దెలుపందగు సుఖతరముగఁ * దెలుపఁగవచ్చున్
దెలిసినవానిం దెలిసియు, దెలియనినరుఁ దెల్ప బ్రహ్మ * దేవునివశమే.
- చ. మకరముఖాంతరస్థుడు * మానికముం బెకలింపవచ్చుఁ బా
యకచలమార్మికానికరఁమైన మహాదధి బాటవచ్చు ను
న్నచునుఁ బూరించవలె * సన్నమునైన భరింపవచ్చు ను
చ్చిక ఘటియించి మూర్ఖజన్మచిత్తముఁ దెల్ప నసాధ్య మేరికన్. 1235
- గీ. తిదిరి యిసుమునఁ దైలంబుఁ దేయవచ్చుఁ దెలివిచ్చుఁ గత్తులొనీరుఁ గ్రావవచ్చుఁ
దిరిగి మగజేటికొమ్ము సాధింపవచ్చుఁ, జేరి మూర్ఖులమనసు రంజింపరాదు.
- మ. కరిరాజున్ విసతంతు సంతతులచే * గట్టన్ వివృంభించువాఁ
డఁగునగ్నింబు శరీరపుష్పములచే * నూహించు భేదింపఁ దీ
ప రచింపన్ లవణాద్భిన్ మధుకణఁ ప్రాప్తిం బ్రవర్తించు ని
ర్ధనజిన్ మూర్ఖులఁ దెల్పు నెవ్వఁడు సుధాధారానుకారోక్తులన్. 1237
- గీ. స్వవశము హితంబు మాఘతాఁచ్ఛావనంబు, గాఁగ నీగతి నిర్మించెఁ గమలభవుఁడు
నర్జవిమలగు సుజనుల * సభలలోన, మోసమె విభూషణము మాఘ * మాసపులహం.
- చ. జలముల నగ్ని ఛత్రమునఁ * జండమయూఖుని దండలాడనం
బుల పృథగాద్దళంబులను * బొల్పుగుమత్తకరింద్రమున్ సృజిన్
జేలఁగెడు తోగమావధముచే విషముం దగుమంత్రేయ్యుక్తి ని
మ్ములఁ దగఁ జక్కఁజేయఁగు * మూర్ఖునిమూర్ఖత మాన్యవచ్చునే భర్తృపల. 8-11

—♦ దుర్జనసజ్జనమైత్రి ♦—

- అ. మంటికడవఁబోలె * మటిదుర్జనస్నేహ, మధికశీఘ్రముననెఁహత్తు విరియుఁ
గనకకలశభాతిఁగల సజ్జనస్నేహ, మొదవుఁ బగులఁబడక * పదిలమగును. 1230
- పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 57.
- గీ. మొదలఁ జూచినఁ గడుగొప్ప * దపఁగులుచూచునాదిఁగొంచెముతర్వాత * శుభకమగుచుఁ
దపఁచినభూర్జపరభాగ * నితమైన, చాయపోలికఁ గుజన * జ్జనులమైత్రి. 1231
- భర్తృపల సుఖాపతిము, ఏ. ల. ప 50.

—♦ మూర్ఖ సహవాసము ♦—

గీ. ఎటుకలవానిపొందెనెందు నమరైనతెడుకలటాత్ముడయ్యెనే? చదియుఁగాదు
మూర్ఖుతోఁ గూడి వొలఁగెడు ♦ మూర్ఖులనిన భయమెన్నఁడుకొఱగాదు ♦ సజ్జనులకు
పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 516.

సజ్జన సాంగత్యము

గీ. అశుభనములు దగిన ప్రాయత్నములను, మించుగా మానవులకు లభించుఁగాని
యనఁకు సజ్జనసాంగత్యమునునుహించును ♦ స్థిరబయదినట్ల ♦ నయి గాడె. 1282

క. మునివరసంసారులకును, భువనస్థియనాకములు ♦ కలుపచయవివా
కములు నితము శుభముచిములు ♦ దసాధుజనుల ♦ సంరక్షనముల్. 1288
కష్టాకృష్ణజిలాసము, ఆ 4.

సీ. అధినవాగ్ధ్యప్రత్యాసాదకయిలు, నభిలాషుజలభదా ♦ నానలములు
అలఘుచేతస్సంశయిచ్చేదికయిలు, సస్యకర్మ పుటి ♦ సాయనములు
అత్యంతసంస్తుత్యసత్వాక్రయిలు, నమితకాస్తా శయ ♦ వ్యంజకములు
సంగీకృతస్వరూపాంతరామృతయమల్, నిఖిలభిర్యానస్తా ♦ నిష్ఠయములు
గీ. వ్యర్థవైధవధవదీయ ♦ వదనకనుల, సితపూర్వకథానుధా ♦ కల్పభణితు
లనఁకు మీవంటి పుణ్యాన ♦ ద్రవ్యతో సమానుముకన్న మిగుల భాగ్యులు కలడె.

నారాయణాచలమాహాత్యము, ఆ 1 ప 121.

చ. కరగిన వెల్లలోహములు ♦ గ్రహునఁ గూడు విమితమాత్రమై
జరగుటఁజేసి పక్షిమృగ ♦ సంతతిగూడు భయంబు లోకమున్
బరగుటఁజేసి మార్పు నులభించుఁ గూడు గుణాధ్యులైన స
త్పురుషులు చూచినంతట నె ♦ పొందొనరింతురనూ హిరణ్యకా. 1295
పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 57.

మ. మతిబాడ్యం బడఁచున్ నిజంబుగఱపున్ ♦ మానోన్నతి న్నించు దు
ష్కృతముల్ ద్రుంచు పునఃప్రసాదమిడుఁ గీర్తినిచ్చార్చి గావించు నీ
క్షీతి నార్యుండు తదీయసంతతిమెయిన్ ♦ సిద్ధించుసర్వాధ్యముల్
ప్రతిభానూత్న ఫణీశ్వరా సుకళిచుల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. మునుతక్ గూడినవిభక్తున్ నెనగుణంబుల్ పాలిడన్ బాలుగ్రా
గునెడన్ చాని నటించి యజ్జలము గ్రాహకున్ దాసె తగ్మిత్రవా

కవముక గణ్ణోని వచ్చినిగూలఁజను బాల్కాంతం బొసర్చున్ జలం
బాముఁ దిట్టివి నఖ్యముల్ సునధిపఁజ్ఞా నీతివాచస్పతీ.

1437

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 19, 66.

గీ. నభ్యూక్తి గుటిండు ధీఃజడిమ మాన్పు, గౌరవమెసంగుజనులకుఁగలుగుచుండఁచుఁ
గీ. లి: బ్రకటిండుఁ జిత్తవిఘ్నార్తిఁ జేయు, సాగుసంగంబు సకలాథఁసాధనంబు.
ఉ. క్షీణము మున్న నీటి కొసఁగెన్ స్వగుణంబును దన్నుఁ జేరుటన్
క్షీణము దప్తమాట నని యిచ్చుటకెన్ వెతచే జలంబు దు
ర్మాగమువృద్ధిపత్తిఁ గని యహ్నిఁ జొరంజనె దుగ్ధ మంతలో
నీరమఁగూడి కాంతమగు యిచ్చ మహాత్ములమైత్రి) యీగతిన్.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. సీతి. ప 20, 67.

స. వివరమునేర్పఁ బాతకపుష్పత్తిఁ జిత్తము హత్తనీదు పా
వనత ఘటిండుఁ ద్రుంచుబలఁకంతపునంత పురాణధర్మ
త్తనము లెఱుంగఁబొందుచు నడంచి ముదంబు గూర్చుఁ స
జ్జనని సమాగమంబునకుఁ జంద్రముభ సుచువేది మేదినిన్.

1240

సీమంతినికశ్యాణము, ఆ 2.

గీ. సజ్జనసమాగమంబుతో సాటిసేయఁ దగవు జగములలోపల దానధర్మ
సత్యవచనతపోయాశితములైన, నదియ నిశ్రేయసనిదానమగుటఁజేసి.

మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 1.

కా. సత్సంగంబునఁ జేయుదుండును జనుల్ సత్సత్త్వముల్ సంతతా
త్వత్సాహంబునఁ బుణ్యకర్మఫలసంపాదంబునన్ కాంతులై
సత్సంతానపరంపరానుగతులై సాజన్యసంపేద్యులై
సత్సంజ్ఞానివేషులై నియతులై సర్వజ్ఞులై ముక్తులై.

1242

సీ. సత్సంగవశమున యచ్చచేసినయట్టి, బుద్ధియు క్తందైన బోధచేత
కడఁగి భక్తిజ్ఞానకర్మముల్ దెలిసిన, యతనికిఁ దెలియుఁజేహంబుకొలది
దేహసంస్థానంబు దెలిసినయతనికి, ధర్మాధికామముల్ దనరుదుండు
ధర్మాధికామముల్ దనరినయతనికి, మోక్షంబువైబుద్ధి మోససియుండు
ఆ. మోక్షబుద్ధిగలముఁముక్తువులకు నెల్లఁ దత్త్వభేదమందుఁ దలఁపు గలదు
తత్త్వభేద మెఱుంగఁకదలఁచినయతని కానందమయప్రకాంతిఁసందఁగలుగు.

ఋక్షానప్రవీణిక, ఆ 1.

దుష్టసజ్జనతాతలవ్యము

- గీ. తనకు మేలొనరించు బాంధవులకైనఁ, దోడనే కీడు చింతించు ♦ దుష్టసంఘము
తనకుఁ గీడొనరించు శాంత్రపున కైనఁ, జాలమేలు విచారించు ♦ సజ్జనుఁడు.
- ఉ. కారణమేమిలేక యుష్కకారము నేయు దురాత్ముఁడొకన్
కారణ మేమిలేక యుష్కకారము నేయు మహర్ముఁ డెంతయున్
కారణ మేమిగల్గెఁ కింకారన మంతయు నీరునేయఁగాఁ
కారణ మేమి గల్గె శాంత్రవమున్ పరిపంఛఁ జేయఁగన్ 1245
- గీ. దుష్టచరిత్రమరితంపుఁడొక కగును, సజ్జనచరిత్ర ప్రబంధపునరణి కగును
పొముఁబరికినగుళియు ♦ ప్రబల మగును, గోవు బలసిన దుష్టంబుఁగరియుచుండు.
- ఉ. వైకొని దుష్టచుండు కడుఁబాంధవమందు దురాత్ముఁడొకన్
వైకొని సజ్జనుండు చెలికార మొకప్పు మహాత్ముఁడొకన్
ఘోరము లంధకారమునఁ ♦ గూడి చెలంగవో! చిన్మహాత్మున్
లోకవిలాసనంబుఁ దమఁలో విచలొన్నతిమై త్రిభూనవో!
- చ. బిరునకు నెద్దియేనిగ్రహమున్నవికాలము నేయు హేనుడొ
నరుఁ డెదిగప్పు సజ్జనుఁడు ♦ నాయమునన్ బరికింపఁగఁత్రో
సరియగువాఁడు వాఁడు బలుఁసత్వము మోతినయామధంబుతోఁ
దరమగువాఁ డితండు వసుధాతలనాధకుమారికామణీ. 1248
- గీ. కలుఁకుండిననీజానఁగఁగునుఁ డొకఁడు, కలిగియుండియు నీలేని ♦ ఖలుఁ డొకఁడు
సుత్రమాధమఁడొకఁడుఁ ద్యక్తుఁడొకఁ, యజునియాయాస మణిఁగించుఁనట్టివారు.

సీమంతనీక శ్యామము, ఆ 2.

ధనప్రాముఖ్యము

- క. ధనమాలము జగ మంతయు, ధనవంతుని కిష్టమగుపదార్థము లెల్లన్
దనచేతిలోనివగుటను, ధనమార్జింపంగ నెవ్వఁగఁబలుక వలయున్.
- క. శ్రీమంతుఁడె వలవంతుఁడు, శ్రీమంతుఁడె సుధర్మయాపజితకంతుఁడునూ
శ్రీమంతుఁడె గుణవంతుఁడు, శ్రీమంతుఁడె నిష్ఠశేముఁసీమంతుఁడున్. 1251
- గీ. కంఠమేనాని ♦ స్వర్ణపుష్పఁడె చెడు, వృద్ధిబొందింపని ♦ విత్తమెడయు
ననుభవతరురారి ♦ యాధంబు ల్లియు, లేనిఫలమెగానిలేడు సుఖము
తగవుపార్జించియు ♦ ధనము వాఁత్ర మెట్టిఁ, ఏమిట లేదిన సుకంఠమెడయు

నిఁచఁజేయవలెను ♦ సేవయవాటముగాఁగ, నలుపులుపెప్పించుట ♦ యట్లుకావ
గి. యము బాష్పించి సుందరతగ నొనర్చి వృద్ధి జొందించి యనువుగా వేచ్చపటిచి
నడననేర్పివారిజన్మము సగలమున్నవారలజీవన ♦ మెన్ను కేల. 1252
క. కలవాడె చేలులు చుట్టులు, కలవాడెగు నతఁడు బుద్ధిగలవాడగునన్.
అలి నడఁడె లోకపూజ్యుఁడు, బలవంతుఁడు నతఁడె వంశపావనుఁ డెందున్.

క. సుచరణ మె నిజజేతము, పరులే బాంధవులు ద్రవ్యపరిపాలునకున్
ధనశ్రీ సాధ్యుం బెయ్యది, పరమాశ్రయ యము నూనె ♦ ప్రజలకు నెల్లన్. 1254
గీ. ఒకవేళ దాత యాచకవృత్తిమైగుండు, యాచకుం డొకవేళ నగును దాత
యొకవేళ శాస్త్రపండితరంబు భంజించు, నొకవేళ నిలువకయోడిపాలు
నొకవేళ సంపద ♦ నుష్పొంగుఁ దై పయి; నొకవేళ గడులేమి ♦ నొందియుండు
నొకవేళ బుత్తరమిత్రకళత్రయకుండగు; నొకవేళ నొక్కఁడునొదిగియుండు
గీ. కాగ్నుగుండులు తలుచుగానెల్లయెడల, నెవ్వరికినైనఁ గలుగుదో నిష్పదమున
భాగ్యవంతుఁడు కొనసాగిఁబ్రతికెయుండు; ధాత్రి యకగానభాష్ట్రధానిగనను.

పంచతంత్రము; నారా. మిత్ర. ప 70. సుచ్చా. ప 104, 183.

క. అగ్రమునఁ బండితుండగు, నగ్రమునం బలగునుగ్రుండగు నగ్రమునన్
బాధివుండగు బుద్ధుండగు, నగ్రమునను భువనపూజ్యుండగు నుం డెందున్.

ఆ. అస్వబానువృద్ధులచారవృద్ధులు, శౌర్యవృద్ధు లిద్దఁసత్యవృద్ధు
లాగచూడవృద్ధు ♦ లఖిలాగ్రవృద్ధులు, కొలుతు రగ్రవృద్ధుఁ గోరి వేడి.

చ. కనకముగూర్చి యెన్నుదుఁగాదె సమస్తగుణంబు లగ్రమె
వృద్ధికి వసుంధరంగడుఁవాడె కులీనుఁడు వాడె పండితుం
డగ్రుండువాడె వాడె నకఁబాధనిజ్ఞుఁడు వాడె వక్త వాఁ
డె నయపగండు వాడె ప్రకటియభావముండుఁ బ్రసిద్ధిగన్. 1258

క. కలవానిఁ బట్టె నొలువలను నీదు ల్లలగు నలులఁ ల గణిలంబున్
గలను మట్లేనియట్టిది. కలవానిఁ నీడులతోడఁకలవా జగతిన్.

పంచతంత్రము, పేక. ఆ 4.

కా. బోవున్ నాతి యథోజితంబయి కడున్ ♦ బోవున్ సదాచారన
బాధనం బవ్వయకుద్ధి నిష్ఫలమగున్ ♦ బాహులక్తి వృక్ష
భావంబొందు గుణానుభావము తృణఁపూయంబగున్ నిర్ధనుం
డొ వాడెన్నిట మిఖుణ్డొ సురభిఁబట్ట నీతివా నెన్నుట.

మ. ధని యెచ్చాడగువాడై సతులుండు పేదనాశాని సర్వాశ్చర్య
 స్వయం దత్తుజ్జ్వలహస్తా ముద్రతోపాక్షాంకు సర్వజ్ఞుడౌ
 ననగా శోభలు నెల్లప్పుడయు లక్ష్మణశ్రీయంబుల సుమో
 యనితక్కిత వాసవాసుకళి పుష్పా సీతివాచస్పతీ.

1261

భక్త్యహానిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 82, 83

ఉ. బాతి బొలంగు గాత గుణశక్తి రసాత్మకీయమం జనుం
 గాత కులంబు బూదియగుం గాత సంబున నుండి శీలముం
 బాతముం జెందుంగాత బహుశ్రమగుల విత్తమె నుకప మేలు వి
 ఖ్యాతగుణంబు లెల్ల దృశ్యకల్పము లొక్క ధనంబు లేవడిన్.
 క. ఏనరుకు విత్తమగుల, దానరుడు కలీయ దక్షిణః ధార్యుఁ దత్తంచే
 కీవిధి ధన్యుడు కేర్పరి, వానగుణగణము కాంచనంబున నిలచున్.

భక్త్యహానిసుభాషితము, ఏ. ల. సీతి. 32, 83.

చ. కులము రసాత్మకనిగ్నలిన మంచిగుణం బుదోతిం
 బొలిన శీల సుద్రితకుఁ ధూమిని బాటి విదగ్ధమైన ద్వి
 ట్కులహరకౌర్యమందు విడుం బుల్ పడిన గడు మేల్ ధనంబైకా
 వరె కది లేనిబో దృశ్యలభంబులుగా గుణకోటు లిన్నియున్.

1264

ఉ. వాడై కులీయ దుత్తముడు * నా. నై రసజ్ఞుడు వాడై యార్యుడున్
 వాడై బహుశ్రుతుండు మజిలవాడై గుణాధ్యుడు వాడై వక్తయున్
 వాడై సుసూపియందు ధనవంతుని సంపటు నెంతు చెంతయున్
 బోడిమిగాన సర్వగుణముల్ గనకాశ్రయభూతముల్లదా.

భక్త్యహానిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 81, 82

ధననిరసనము

గీ. జలములందు మత్స్యింబులు * చదిలఁ బడు, లామము లెట్లు భక్షించునట్లు దివిరి
 యెల్లనారునుకేరి యశకవిధుల, నవనిరంబును భక్షించునట్లనెంతు.

క. ఆగ్రం యగ్రమాలం, బగ్గం మాయావిమోహ * రామహము నగుం
 డగ్ధాజ్ఞ నదుఃఖమున న, వాక్ష్పేత్యతఃస్మృత దపట * పగహగ్ధ మిలన్.

1267

భారతము, ఆరణ్య. ఆ 1 పద్య 27, 28.

క. ధనము కలిమియు లేమియుఁ గ్రాసునందు, నిలిపి యెత్తంగ ములు నూనెఁ నిర్ధనత్వ
 మెక్కుడై దానిదిక్కున నెట్లు లన్న. విధము గుణదోషములధంబునన్.

క. ధనము గలవాడు పృథ్వివ, భూమున నున్నట్లు భయము ♦ దనచిత్తమునం
దనుకరి యిల్లు సుమధువు, విను విభివోరాజియుభ్య ♦ విమయాపదకున్.

క. కోపంబులు లోభంబులు, నేపాది మనంబు గలవఁ ♦ నెప్పుడుఁ జింతా
తాపంబు నొందు సభయం, డాపదగా కవ్విధము సుఖావహ మగునే. 1270

క. ఎన్నోట నైః సభయం, విచ్చలవిడి నుండు లేదు ♦ వెల పిందుకయుం
బొచ్చెపుఁ జందం బొల్లండు, మెచ్చరె సుర లైనఁ బలుకుఁమృదువై యుండున్.

క. లోకముచందము గనికొని, యీకానగ సగుధనాదుఁడెల్లను గాల
వ్యాపలతఁ బొందఁ గలయవిఁగా మండమి యెఱిగి విడుపుఁగడుఁ జదు రెండున్.

క. ధనవత్త్యము దుఃఖకరంబని కని తత్కాంక్ష విడుచుఁతని కధనతా
జనితాత్మాభీనత్వం, బనుపమసౌఖ్యంబు నేయుఁనక్షీణముగన్.

భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 38-38.

సీ. కాలోద్ధవనాతూపఃసవ్యోస్తులేంబులు; మెనఁగ మేనునఁ గండఁమెండు గలిగి
వత్త ముండు పృథ్విఁజ్జ్వల రింద్రియంబులు, పృబల మోహంబు లోభంబు నిగుడ
నాన సుతుల యందుఁ దనివి చాలక బహుద్రప్రయందు నివేషు ♦ దాగిన్ని
మున్నె “యథాతురాఽజ్ఞానగురు ర్నబంధు” వనడి వాక్యంబుఁతోడుఁగాగఁ
గీ. జేదలకు బాంధవులకును ♦ జెట్టులుడిగి, పరమ నాస్తికు లై జనుల్ ♦ బ్రగుతు నాస
పడి చెడుదు రంతమున జనుఁబారిఁ దెల్లి, జీవులకు దొడ్డ సంపదల్ఁచేటుగావె.

ఆ. ధనముఁ గూర్చి నరుడుఁతస్కంధౌ త్పత్రియు, లపహరింతు రొక్కొఁయనివృకించు
శ్రీమై నేలు వాండ్రఁచిత్తంబు లేవై, బాఱునో యటంచుఁ బరితపించు.

ఆ. కన్నులకు నుండెఁ జెల్లెఁ జెల్లెఁ జెల్లెఁ జేక, యుండవచ్చుఁ జేదఁయులుకుఁదక్కి
రమనఁ గొట్టవాఁచి కామనఁ జెల్లెఁ జెల్లెఁ చల్లెఁ చూలుఁమేలు దెలిసి.

భారతీయ కళాము, ఆంధ్ర 43, 44, 47.

ఉ. కన్నులఁ జూపు కల్పింను ♦ కన్నులఁ జెల్లెఁ జెల్లెఁ జెల్లెఁ
బన్నుగ విక్లిగి కల్పిం దఁగనొనఁ జెల్లెఁ జెల్లెఁ చల్లెఁ
చున్నను బల్కె నీడు మణిఁయన్నును జేతులు మ్రొక్క నీడు సం
చెన్నువి కన్న మత్తెవులుఁ ♦ వాడెడి లేనడి యేనొనకట్టఁ జేన్.

1277

క. కలివివిఁ కలిగిడు గదవము, లలు దయ్యము వారిఁ దోఁకఁగతి విరాగం
జలుక నిడు కాప మవు మను. కల గామదలెడును మేలఁకఁపుఁ గాదె కున్.

కల్పకళ్యాణము, కీ.బ. ఆంధ్ర 15, 16.

సీ. కామకోగాది ముక్త్యుచ క్రతు వర్గ ప్రతాప ప్రభావ పాఠభాము భాము
 ఇష్ట పదంపరాఽసంపాదితా నేక, భువ కన్య జాల కంఠము భాము
 కైర్యో సంప్రాప్తిః కారణ వైరాగ్య, భర్తృమా గ్ధావకోభాము భాము
 సక లావ గుణ పుంజుంశ్ర యాకా మావ, గాయని ని శ బంభాము భాము
 గీ. గలిగి గర్వంబు దొట్టి యిఁఖంబు మరకి, దెయచ నజ్ఞాన పావకేంభాము భాము
 స్వస్థు ల్లు పవాదంబు భాము చందమునను, దలచి చూడంగ వట్టి దంభాము భాము.

కవిరాజునోరంజనము ఆ 1.

ఉ. లజ్జపరబాపు కీలముఁ గుఱంబు నడి నిడిపించు చూపుతం
 బుజ్జనసేయుఁ జేచు మొఱఁగూటమిఁ చూలుచుఁ బాతకంబులన్
 వజ్జన మార్చునాచ్చు నభిమానము రోతల కియ్యకొల్పనీ
 ముజ్జన మైన ద్విష్టం దుడిఁముట్టచు నా భనకాంక్ష యేరికిన్.

1279

కవికన్యకాపాయనము, ఆ 5 ప 121.

సీ. నెట్టేరితిమిదంబు భావనోభయాల, పర కన్యపుటముల భావనో
 వాకట్టుచుందు గంధర్వలతాలవాలంబు, వినయకృత్యంబుల భావనో
 కరుణారసంబులైఁక్కులికాఁడు మదిచొక్క, పాతకంబులపాడిఁపట్టుకొమ్మ
 మొగమాట కుడుగనిఁపగ రాజసంబుల, యిక్కన గురునేఁకెయచుడుక్క
 గీ. పరువనర్తన కునికి లోభంబులైఁకి, బాంధవన్నేహసిందూరిఁపాలకంబు
 కలశపాథోధిపుత్రిక్రేఁగంటిమాడ్కి, గానిరాజులనేరమిఁ కానునువ్వె.

రాజకేళిరచరిత్రము, ఆ 2 ప 21.

క. భనమున రిపునద్యర్థము, జనియించును గర్వ మెచ్చు భావనో
 భనరాజువోరభయములు, ననికము భుజించుచుఁ బ్రాణహానియుఁ గల్గెన్.

కుజ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 95.

దా రి ద్భ్య ము

క. కులసతి రోయును చుట్టంబులు వాయుచు రోరులు గన్పఱపుంబలుకుల ని
 మ్ముల వాడఁ దొడఁగుచుండురు, కలియుగమున ద్రవ్యహీనుఁగలకాలంబున్.
 క. మృతిజెందిన జనునైనను, హితులెల్లను దాయుదురు మహిమార్థి లోనన్
 నుతిఁ దలఁపఁ బేదఁ జేరరు, బలిమాలిన నైన సఖులు భంధులు నెపుడున్. 1283
 సీ. వజరు దారిద్ర్యంబువలన సిగ్గు జనించు, సిగ్గున సత్యంబు భావనో
 సత్యహీనుఁడు తిరఁ స్కారదూషితుఁ డగు, బలిభవయుక్తి సత్యురుఁడు తెగడు

పాపము వాడు శాస్త్రములచే ముట్టిల్లు, సద్వికారములు బుద్ధియుడని. సోమ
బుద్ధిని నుండైనది * బాధపడుచును జేసి, పాప వదంగినది గీర్తియుడగు ధాత్రి
గీ. పట్టు గావు నిర్భయంధ్రవారు. బహువిధముల నీచేష్టుల జడయట్టి
యోషకల కెల్ల మూలమై * యార్జిం బొందు, నెన్నిధియుననతఁడెన్న * నీడుగాడు.

పంచతంత్రము, మా. నా. ఆ 2 పద్య 104, 116.

క. సోమం దధముఁ దల్పుడు; ధనహీనుడ మూఁధుఁ డెసఁధానుడు ధర న
ధనహీనుడు తలనెట్టిక, పని గ్రీన్మనఁజ్జలంబు * పనిది నడంగున్. 1285

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 2.

సీ. కలనసోమం దుహంకూరకమతానంబు, కోపాన్నివృద్ధిక్యం న్నోరనాడి
న సామంతులై * శతశోతిపతనంబు, దేహవ్యథాలతా * దోహదంబు
శతమభేద్యకావదం సంకోచింజీర, ఫలరసం జతివై కృతార్థకమము
ప్రతిభాంబునొద్దీవ్యం పవనంబు నిజవహూరచితనిదాపార * నిచయఘనము
గీ. సంతతాహరినంబాది * సంక్రమప్రయత్నవిఘ్నదమతను తుంధాద్రివాం
యమితః ఘుతాశ్రయస్థా * మై కడంగు, భూరిదారిద్ర్యదోషంబు * పాదలెఱుపు
హంసవిశేతి, ఆ 2 ప 150.

సీ. రూపింపనిర్మల * గూపంబు లెడలించు, రక్తమాంసములభా * రము లడంచు
నదోర్మగములకునై * యూహా జేరంగనీదు, మగల కింతులకును * బగలు సేయు
బహుళంబులై న లో * థంబు లుత్పాదించు, నూపుతవాక్యంబు * జాజువుప్పు
చాల దురాకావిచారంబుఁ గల్పించు, మానంబు చెడె బతిమాలిపించు

గీ. ననన్యతానందవంశమునకగ్నికీల, యతిశయాక్రాంతనింతావిహారణభూమి
భూరిదుఃఖములకు నెల్లఁజుట్టినిల్లు, ప్రజలకును లేమికంటె బా * పంబు గలదె
కుచేలోహభాగ్యము, ఆ 1 పద్య 50.

లక్ష్మీకటాక్షాత్తులు

సీ. నిత్యసత్తులు శౌచనిరతులు గురుశక్తు, లప్రమత్తులు దక్షులమలమతులు
సత్కర్మఫలము విశ్వానముఁ దపము దానము బ్రహ్మచర్యంబు * శమముఁ గల్గు
వారలు ప్రీతినా * పనియించునీక్కలు, క్రూరు, నాస్తికుఁ గృతఃకున్ననిఁ గుబుద్ధి
వర్జింతు నెంగిలి * వర్జించి యిలువడి, కుటుంబి గర్హి * కాంతలందు

గీ. నిల్లు కల్లశప్రతికూల * నిష్ఠానాత్మక, నన్యమందెఁ గామని * నడికనిద్ర
యై నమానిని దోడంగుడు * నట్టిశత్రుటాకతరువందపున్ననా * తుముల నిలుతు. 1286

- సీ. పురుషునిదముఃఃవాంఛి యింపెన శుభః, పురికన్ధితి కటిఃమంపలమున
నుండి మాణిక్యసంప్రేక్షితత్వము సుహృద్మునఁ జెంది భార్యాప్రతిమోదలీల
క్రోడాంగమున నెలఁకొని సుతపహుస్సృగ్ని. హృదయంబునొంది యభీష్టసిద్ధి
గళమునవసియించి ♦ కంఠధూమణి, నదనాష్టమున నిష్ఠి ♦ మృదుతరాన్న
గీ. మంజువాక్యకవిత్యసంప్రగతాతి చుహిమ గలుగంగఁజేయుఁ దాచుస్తకమున
కరిగఁజేని రయంబున ♦ నతని విడిచి, యతిముదంబున నమ్యుని ♦ నాశ్రయించు.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 286, 288.

ఉ. తాలిమిఁగల్గి తాఁ బహులఁజైవ్యము వాప్రమ గాంతిఁగల్గి సు
తాఁగితదిత్తుఁడయ్యుఁ డగ ♦ సాహసకార్యము సేయ మైకొనఁ
బారి సోపకారియి ♦ సంపద కుబ్జునియాతఁ డెట్లుడున్ 1292
శ్రీలలాకటాక్షరసంహితాధామఃషు మంత్రిశ్చేధరా.

చారుచర్య, ప 67.

- సీ. కలిమి దాఁపక వైశ్రాంతకంబుఁ జేసినవాడు, పూర్వతీర్థము లాడఁబోవువాడు
వితరంశిలుండు ♦ వినయంబు గలవాడు, పరకాంతలకు నానఁపడనివాడు
శూరత మెఱసి ప్రస్తుతికి నోర్చునివాడు, సత్యకౌశలంబులు ♦ నల్లువాడు
బాంధవపితృమాతృభక్తి జెందినవాడు, కల్పింపంబులకు శంకించువాడు
గీ. సత్సంతానవిభాగితిజరగువాడు, నిశ్చలభూతదయాశక్తి ♦ నెగడువాడు
మేలు మఱవనివాడు లక్ష్మీకిఁ బ్రయించు, వానియొద్ద నె హరియునువదలకుండు
జైమినిభాతము, ఆ 3 పద్య 40.

లక్ష్మీకటాక్షానకలు

- క. వ్యవసాయరహితు సాహస, వికృష్టితుని నుచితయత్న విముఖుని నలసున్
దివిరి సిరి గవయ నొల్లదు, యువతీరత్నంబు వృద్ధునొల్లనిభంగిన్. చారుచర్య, ప 65.
ఉ. జూదరి శుష్టు దుర్వ్యసనుఁ ♦ జోరుని నజ్ఞనిరూపకున్ మృశ
వాదిఁ గృపావిహీను స్పృహఁపప్రవిఘాతకు లోభి సంతత
స్వాదరపూరకున్ విశునుఁ సుధతునిం జెడఁబాయు లక్ష్మీ వే
దాదిసమస్తవిద్యలు ఒకరాన్ని పూయఁబఁ బాయులైవడిన్. 1294
క. వ్యతిపారయోగమునజై. స్ఫులి సంక్రాంతులను బన్వహించుములఁ జీగ్గ
వ్రతచర్యలఁ బైత్తకముల, సతివలఁ గామించువాడఁ ♦ నర్హుడు సిరికిన్. 1295
జైమినిభాతము, ఆ 3 పద్య 40, 44.

- సీ. పుట్టింబులు పితృమలు ♦ గురుభక్తికూన్యలు; కనుకొవిరహితులు ♦ పరభవపరి
 భారాధిలాషులు ♦ ధన్యహీనులు కృతఃస్మృతు దరిచ్చులు నిత్యశ్రీలనుచురులు
 కలహాప్రియులు హరిశ్రీధలనువినఁట్టి; వారు నిజాన్వయఃపూర్వమైన
 భిలులు కామాంధపంధులు బధిరులు నాత్మనుతిజేసుకొనువారు ♦ సతతముపర
 గీ. నిండఁ జేయుచు నున్నట్టి ♦ సీతబాహువు, లాత్యజాయావిమారు లా ♦ త్యాగమునకుఁ
 బరఫలవిహితములు లోభఃపరులు నీదు; కంటఁబడఁజేటివార లో ♦ కమలసాజి.
 భార్యవపురాణము, ఆ 4.

ఆయుర్వృద్ధిక్షయకారణములు

- గీ. తుమయునత్యంబుఁగృహము కాచముచుగురుల; నలనభక్తియునాయువుపాలువునిచ్చు
 నలుక బొంతు క్రూరతెకుది ♦ తాపగమము; గురువిరోధమాయువుఁగడుఁ ♦ గుండఁజేయు.
 గీ. తపమునను బ్రహ్మచర్యవృత్తితమున హితమి, లాశనమున రసాయనా ♦ భ్యాసమునను
 యెఁగునాయువాక్రియలవైచయఁడఁజేసితి, గలుగుటయుఁబూర్వవృత్తకర్మఫలము.
 క. తలఁచున కధికమయ్య; పనిసేయు టయొక్కమును న ♦ పథ్యమునగుభో
 జనములు హరించు నాయువు, పనిత యవియుఁ బూర్వకర్మవశేతన కలుగున్.
 ఆ. సుక్ష్మత లమరలోకః ♦ సుచిరవాసులు నిటు,దిగి చిరాయువులును ♦ నగుదు రితరు
 లలిచిరముగ నరకః ♦ లయి తుది నాయు; వల్ల మగుమనుష్యులగుట గలుగు.
 భార్యము, ఆను. ఆ 5 పద్య 180, 84.
 ఆ. ఆవులింత నోనఁనాచి మక్కునఁబుచ్చి, నెలయఁ దుమ్ము నట్లు ♦ వీడుకొలిపి
 చరమధాతురక్ష ♦ సమృద్ధి నొనరించు, సజ్జనుఁడు వన్నఁశతము బ్రదుకు. 1801
 చారుచర్య, ప 63.

అనావృష్టి

- సీ. ఏకొండ చూచిన ♦ వెరవనివడిఁ బర్వహిలనియనలంబు ♦ లెగయుచుండ
 నేచెట్టు చూచిన ♦ నెలమిఁ బచ్చనియాకు; వెదక మందునకైనఁ ♦ జిదుమలేక
 యేనది చూచిన ♦ నెల్లదజలమింక, విసరెడిగాలితో ♦ నిసుముచల్ల
 నేదిక్కు చూచిన ♦ నెండమావులఁజ్జ, మృగములుఁ జలమంచుఁ ♦ దగిలి పఱవ
 గీ. సలిలతత్వంబు వనరుహః ♦ సమండు మాన్వః; బోలునో కాక యంతలోఁ ♦ బొడవడంగ
 ననఁగ సకలజంతుభయః ♦ హంబుగాఁ, దూషితముగ ననావృష్టిదోష మయ్యె
 పంచతంత్రము, నారా. సుధి. ౪ 73.

- సీ. బండ్లంట్టితోఁ గాఁగినొకఁడ నానక నండి, ధూతిరాసులీతిఁ జోల్చె ననము
 లిట్టింతు లింక బీఁలెందచిక్కఁకల్, గావంబులై తటాకములు బలనె
 తాళప్రసాదధోదము లై న. బొడిబొడి, యిసుకచిక్కల నదులెల్ల నింకె
 తాఁగినయట్టి మంఠంఠము కైవడి, నహస్తి, విహితంఠాఁగిగా విరులు గొప్పె
 సీ. విత్తన మొదలుకూరూరు ఁ కెదకేనేని, పద్మకలుకానె మనజనంఠులముమాని
 దోషమున రాజనాశ్వుఁడోషమేమి, నేయ నేరదు తాఁ బ్రవేశించెనేని.
 క్రింగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 4

త్రయము

- క. రోషముతో నిజరుగొనె. స్వేయము చూడంగ వలసి ఁ మీనంబునకున్
 బూహత్యజుండు నశ్చిన్, రోషంబునజేసి కింపుఁదోషనె నాన్. 1804
 లయవిభాస. విగతం దెనుగాడుపులు ఁ దులై నలకాఁగము
 పరిమి చెడె నవ్వలలు ఁ కరవున నివ లేమిం
 బునలలు వలై నది, లెరుకలును జిష్టునను
 మిరమిరనునె విఁళిఁగఁగిరిని నింకెన్
 వసుధతి పడనొకకఁ ఁ నునునలపద్రులు
 పస వడిగె ధూరిగము ఁ లునునడిఁ గ్రాడి
 ప్రసరములు నొండ్లాకటి ఁ మెరంగదొడఁగన్ నెఱవు
 గదినునఁగ విష్ణుమున ఁ వెర లయవిభాతిన్. 1805
 సీ. మిగులభీకరవృత్తి ఁ మిన్నముట్టిఁ ధూమ, కేతువె బిరుదు తెఱ్ఱెంబు గాఁగ
 నోఁగతప్రాద్దులు ఁ హోని విసరుదు, నెరుకుకరువలి నఁకీలు గాఁగ
 చెట్టుచేమలు గారు ఁ చిచ్చునఁ గమరిన, నున్నని గిరులె యేఁనుఁగులు గాఁగ
 నిప్పులు గొక్కను ఁ నెప్పుడుఁ గాయునిబ్బరపు పెండలె ప్రతాపంబు గాఁగ
 సీ. అశనప్రాప్తి పృతమనుఁద్యప్రతాన, మాంసభక్షణదృష్టగోమాయకాక
 ఘోరకబహుబంధువులు బంట్లఁగుంపు గాఁగ, రాజనంబున దుప్పికఁరాజు మెఱున్.
 వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 10 ప 27-30.
 సీ. చనుదెంచె నని మిఁకమునకుఁ దూర్పున, ధూమ, కేతువు దోఁచె జీఁమూతడంబు
 గంజేచె నుద్యుదిఁగంబుల కేపాడి, చినికె దుహనంబు ఁ దిగదినంబు
 రాత్రుల మిన్ను నిఁకృతభావమును బొందె, వెలియెండఁ గానె గంధర్వలి దొరంగ
 న్నగ్నము నడఁగకపోయె విదియలఁ, గుముగా ప్రధానఁగొమ్ము దఱిగ
 సీ. కన్య క్లిష్టింక దయ్యె నఁఖాసోకేకఁకలమున మఱువదయ్యె నఁఖండవర్ణ

తెలుగుల జాతి దొలకకఁగేమి తెన్ను, నెల్లవనముల మనములు ♦ దల్లజిల్ల.

గీ. నమమ లూరభృ పరవతుల్ ♦ గోల్ల పండు, లల్లిబియ్యంబు వెదురుబిఁద్యంబు గొట్టె
కాసు లింజెట్లు మంగ ము ♦ స్త్రీజల సేత, గుంజుమొరలుగడినదొరఁగొనియెజనసు
డు. తోటన కాన్ములు నిర్మిగి ♦ ప్రోసిన వొంబిచోట్లుఁ గూలువా

గాదిని విక్తల నిప్పిచి ♦ యాచటిచిచ్చున వెచ్చ పోవువా

నోకలుఁబాసియొక ♦ రుండుక లేక పుకెంచువారు నై

నొక జరణిని మోకకఁగిదోపము దాఁకి నికస్తనవ్యమై.

1809

క. నకమును నుండియు నొక్కొక, దినంబున నెన నున్న దినిదగముగులన్

భవి నొకటి లేన నోపక, శివశివననోటి విడుచు ♦ జీవానిలముల్.

శ. కల వంతులను నొత్తంగ, గరవెనకతింగనోపక ♦ గలుగక మనుజుల్

నుననుఁ సుక్కిరి కొండలు, పరచేకంబులకుఁ జనిరి ♦ బ్రతుకులకొఱకున్. 1811

కాళహస్తిమాహాత్మ్యము, ఆ 8 పద్య 149, 151, 153, 154, 155.

శుభ శ కునములు

గీ. శివశివకు మంగళఁబిచ్చులాదవె, నెడమదెన జన్నఁగన్నఁగఁగొడయుభుజము

మొగిదకఁజొచ్చిరాహువిఁముత్తఁజైన, చంద్రుఁగతివొసఁగునఁబఁచంద్రుఁడొప్పె

రామాయణము, సుంద. ప 261.

గీ. గంఁ నాహుఁడు మందఁగతి నమకూలుఁడై, వీచె నల్లిక్కలు ♦ విశద మయ్యె

నభిలబోకంబులు ♦ నానందమనుబొందె, దుముల మై దేవమండుభులు మ్రోసె

గర మొప్పు జలభుల ♦ కలక లవంగెను, మించినఁగతి బ్రవఁపించె నదులు

గంధర్వకన్నఁగఁగఁముల్ వీలెంచె, నప్పదోజనులఁగన్యములు నెలఁగె

గీ. సురలు గురియించి రండంద ♦ విరులవాన, మునిజంబులు సంతోషఁమునఁ తెలంగి

వినుతు లొంకించి రన్నెళఁవిక్వ మెల్లఁ; బదమమంగళ మై యొప్పెభవ్యచరిత.

భాగవతము, స్కం. 4 పద్య 29.

గీ. నగసుకల్లఁగ నె పొఁగ నుగనాయనము వీచ్చె, గదలి దక్షిణమున ♦ గొలి పలికె

నూర్జనుంబు ముండుట ♦ పాడఁటై ముందట, నక్షత్రుబాహులు ♦ తెదిరిచుకు

నకలిచె నుత్తమాశ్రయము సమీపమున, వైచిత్ర్యమున కేకఁటైచి యాడె

గుడిమండి యలపాల ♦ యెడమకుఁ జనుదెచ్చెనలతెక్కఁజాపుదుఁమెలగఁజరుచు

గీ. ప్రజ్వరిల్లుమఁ గనుపట్టెఁ ♦ బావకుండుదధి భలంబులు నుచుములు ♦ దారసిల్లె

ననుచుననుచు మనవెనెంటుఁ నధిపుననుసితపురీక్షఁగ నిజరాజపురోహితుఁడుదెలిపె

మట్టుక్రకర్తచరిత్రము; ఆ 6 పద్య 83.

- సీ. వేదనాదులుతోడ ♦ విభిన్నముగ్గును నిచ్చె. నుజ్జీనైవ బూజ్జనా ♦ గర్వ భంబు
పాలకుడలను దత్తమును నుపసాహించె; గర్వకమాభిముఖ్యముగ నిల్పె
బువ్వునందలుఫలములు నెదుటఁ జెలంగఁగ, విభాభేదీభుగన్వనము న్నూనె
వృషభభూటకమనఁ ద్విగదాకామ మించె; దీప్యమానాన్నికఁ ద్రిల్లె నిజల
గీ. దిగ్విధకాతకత్రములో ♦ దిప్తిఁ దోచెఁ. శేనునను దీప్యఁ బాలనోఁజేనుకారి
యిట్టికళ్యాణశకునంబుఁ దెన్నియొలి, సుకళము నయ్యె కోర్కెఁ నూచకములు. 1815
నానాభండము, ఆ 5 పద్య 97 సంపుట 2.
- గీ. కాకి కట్టినఁ దోవనె ♦ గౌళి పల్లెక; బాలచె నెట్టింబఁ గుమ్మఁపువ్వు నెలఁగి
యిన్నియునుఁ బ్లగావంతఁ నేనుచెంచెఁ గృష్ణమనామమండో మున్నుఁ యిదియెచాట
చుకరచ్చ; ఆ 2.
- ఆ. భూసురద్వంద్వంబు ♦ పున్నులులో నలములు. మాంఘంబందమునుఁ దప్పఁ బంబంబు
నెదుటఁ జేర్చె వాఁడఁ నేమారవంబులు. స్థలఁ దనచ్చెఁ బక్షిఁ తులు దీచ్చె.
నృసింహవిలాసము, ఆ 8.
- సీ. మును జేరుకారి యాఁడినపాలకుడొండె, యెవరకేలెంచినఁ ♦ గుడిపూజ మద
న నాయనంబు దీప్తిర వ్రేడికంటె వేకలయఁ బరికింపఁ గాయకలశ
యెవరైనఁ గుడిపలుఁ ♦ వెసినగాడిద, లెలుంగ వేళ్ళల ♦ నెలమిఁ గన్న
కలకలదక్షిణ ♦ గౌళి పల్కిన మేఱఁ, గల్లరిగాడ్చుచిఁ సరినఁ గలగ
- గీ. బ్రాహ్మణు లెదిర్చినను కుంటఁనళి వినిన, నైదువలుపాటఁబాడిన ♦ నశ్వహేమ
వినిబడినఁ బండ్లుగానవచ్చిరవిమోదలు, మేలుకకునంబు లెడిగి యఁ వేర్వేలందు.
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 761.
- సీ. హఠ్యంబు పెడల వాఁయసము చేరువఁ దీర్చె, వృషభం బెరుగఁ జంకెఁ వేసి నిలిచె
వాడలో కునకంబుఁనచ్చెను దక్షిణాంబుద భూర్జమంభంబు ♦ లెదురుపడియె
గవనివెల్పటబెఁకియుఁ బోతులగొనె, నలకెక్కఁకాపెఁ జేవలతిఁ జెనురు
పరువు నేలనువచ్చెఁ ♦ బాలప్రయ్యదవంకి, కడిమండి యెవమకు ♦ నడిచె నక్క
గీ. నీవు నేటకు విచ్చేయుఁ నెడ నృపాలమంచి పెండ్లికిఁ నగుకకుఁనంబు లయ్యె
నేడు గొల్లలమాట మఁన్నించి నిలిచి, స్మయ కకుగుట మిక్కిలిఁ మేలుతేవు.
శకుంతలావనియము, ఆ 1.
- గీ. భుగభువంఁ గుడిపాన్వయంబుపాలకులకును, నామపాన్వయంబునదగిఁ నాంధకొలఁది
కుభము చేకూరుననిబుధఁకూర్తు లెలమి, గలవు గావున కుభముగాఁగలదు నీకు.
కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 3.

సీ. సకలసత్త్వములను సర్వసత్త్వముల గాన్నించె, జలువనెత్తెవిగాఁగఁగ్గులు చరించె
గునుమనన్దంబు లోకంబల కన్యతము చేసె, కుంభంబ నిత్యమందుభులు మ్రోసె
సర్వానుభవముఁజేయుచు కలసిల్లె, బరంగఁ ద్రేతాగ్నులు ఁ ప్రజ్వరిల్లె
బరమసాగుచుంబు ఁ హవంబు లుహ్వాంశె, కలుషచారితుల ఁ బలిమి గుంఁగె

గీ. శాస్త్రగాంధీశ్చైశ్వర్యాఁశ్చరీతి, సత్యకీర్తిప్రతాపాది ఁ సకలగుణ
పుంజంజిష్ఠహానిభూఁశ్చరమః తనమ, నిష్కహారాజనమః దుదఁబింబునపును,

సీ. సర్వసామానులు సుఁంభంబు పెదజల్లె, గుభులున దేవమందుభులు మ్రోసె
గునుమనన్దంబుం ఁ సరిసె మేఘంబులు, నిష్కలు మిక్కిలి ఁ తెలివి నొందె
సంహదిసురకభూఁశ్చయి లాడిరి, పొడిరి గంధర్వ ఁ పద్మముఖులు
విరునిగఁగముల ఁ విరునల్లె చు లెల్ల, నష్టులత్రాడిగ్రఁహంబులలరి

గీ. గుఁలు నిష్కరసంతోషఁభరితు లైరి, మానిహృదయంబు లానందఁచుము లయ్యె
సోఘ్య మొదలెఁ జనాచరఁపంతుతతికి, శైలకన్యాకతార వాఁసగమునందు.
నాన్నాక్షిమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 94.

సీ. దిగ్విక్రమిలమ్రోయు ఁ కిన్యమందుభులనం, రావంబు లగ్రఁగ్గఁగలుగాఁగ
నటించుచు నప్పగఁ ఁ కుటిరాలకలమేని, మెఱుంగులు తొలుకరిఁమెఱుంగులు ను
నిలకించువైమానిఁకలచిత్రభూషణాంబరకాంతి యింద్రచాఁపంబుగాఁగ
మలయాచలయాత ఁ మందమాచితములు, తతనితవాతపోతములుగాఁగ

గీ. జగముద్రప్రప్రవాహముఁబ్బందడింపఁ మనిజనానందకందముఁల్మాలకలైత్ర
రావగ్రోహ్యతత్త్వఁరాతలంబు, ప్రోహ్యమొందంగఁ బుష్పగర్వములు గురిసె 1223
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

క. బలిపిండముఁ బలలమ్మను, కలములు లేనెయును నెయ్యి ఁ పాలనుగొనుచున్
కలకొని చనియెడుకాకము, ఫలియించుచు నునుజతతికి ఁ బయనము లోనన్.
కనకమండ్రవిజయము.

క. పంచమహాద్యంబులు, మించిన భేదీశ్వరులును ఁ మెఱుగదీక్షంబు
బంచితకృష్ణాశ్వముఁబొలిచిన కుంభకరములగు ఁ కభివరసింహా.

క. ఫలములు గాయలంబువ్వంబు, కలయి తియఁ గన్నెపడుచు ఁ విభిద్యయమున్
దొలుపన్దము హాసంబును, కలకలంబుకలకలములగు ఁ కభివరసింహా.

క. ఏనుగు గజులు ఏనుగు, మాను బరహోరుండు ఁ కుటిపాల్పెరుగన్
సేయు గొప్పగు మంటయుఁక్రినాథా కుంభమణినియు ఁ కభివరసింహా. 1327

క. నిండికడలు లెండున్, మొందఁజేటలు నిల్చిమించినకవి

శృంగార గాథలనెట్టియు చెందునుమహానామములను ♦ శిఖినరసింహా.

1828

శిఖినరసింహారచితము, ప. 4-7.

మృశ్యకునములు

ఉ. ప్రేమనిబుడిచానికిని ♦ విప్రునికిని బలికన్ బివాడిన్

ప్రేమనిమేపుచానికిని ♦ వృద్ధునకుం గడుఁ జిన్న విజ్ఞునన్

ప్రేమటియఁడుమానిసికి ♦ నేదుఱువానికిఁ చెప్పగొంటును

దేవువతోఁ దొలంగునది ♦ తెల్లముగా నెరుచేగుజెంచిన్.

విజ్ఞానశ్వామి: పోయి: ప. 16.

సీ. ఎచట కేదోదనని ♦ యెన్నఁగ నడుగక, తంబెదాపడు ♦ తారసిలక

ఈ మృశ్యకుపులనక్క ♦ తోడునచ్చెదనను, మలుపులు కీనులఁ ♦ బహకపిల్లి

జాడ్లంబుగాకను ♦ గొడ్డునా లేదుటను: నిలువక బాగిలం ♦ బలుకు డిదక

పాలవెన్నుకుఁబోక ♦ పక్కినై రొప్పకి, పొనుకుఁడినయన్ని ♦ బొన్నలు దిన

గీ. మొల నుపరపుమైలచీఁపులుచు చూచి, కనపు తొందయు గుడ్డిమా ♦ కడదెలున

విభవ మండేలు పొగవొంటి ♦ పిమ్మగుంటు, నూనెతలవానియెచురుగాఁ ♦ గానఁడక.

ప్రపంచరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 760.

సీ. తక్రంబు తృణమును ♦ తైలంబు తేనెయు, నమకయు సన్నంబునుష్ణ విష్ణు

ప్రత్తియు చర్మమున్ ♦ పంకంబు గుడమును, కట్టెమోపులు రిక్త కడవ పిల్లి

పొల్లను యెఱ్ఱి ♦ పువ్వులు తడికొక, యెముకలు చక్తంబు ♦ యెనుముతుమ్ము

జడలవాడును దేహ ♦ జాడ్యుండు పతితుండు, నతికృపందును మందు ♦ లమ్మువాడు

గీ. బోడెతలవాడు శత్రుండు ♦ వేడివాడు, విడినతలవాడు దినమొల ♦ నెఱ్ఱివాడు

కలహకారుండు యెదుటను ♦ గానఁబడినఁబయనముదుగుట యుక్తంబు ♦ పార్వతీ?

క. ఒకనాడు తుమ్ము తడుగుట, శకునమ్మున చూడునార్లు ♦ సర్పంబునకున్

బ్రకటంబుగ నాయనెలులు, సకలము కడుగుంగవలయు ♦ శకకముఁజూడన్. 1832

కనకమఠ్రివిజయము.

క. పోవదన బోసేయన, నేవచ్చెదనన్న నేడ ♦ కేగదవన్నన్

బోవంగని చెరగొడిసిన, జీవములకుపోనియంద్రు ♦ శిఖినరసింహా.

క. వినునూతక మగుసతివెల్లనిజడతలక్రాంతకడవ ♦ విధవాసతియున్

చెనుగాలిఘాళియెడనెడ, జనులకుబయనంబుతగదు ♦ శిఖినరసింహా. (?)

క. బాపంహొక్కడు కత్తెలు, మోపులు ముక్కిటియు మెండు ♦ మొనసినపొగసం

తాపము జగివముకలెనె, శ్రీపతి వైవంబు దగదు ♦ కిభినరసింహా.

క. తలపట్టుచెట్టుతలయును, దలనూనెయు నెట్లుగడలతల విరిదలయున్
నిలగిని పయనముబోయినె, జెలుకము నెడబాసిచునును ♦ కిభినరసింహా.

1996

కిభినరసింహాశతకము, ప 8. 11.

మ హా త్నా త ము లు

మ. కులకైలంబులు గ్రక్కదం గదలె పిమ్మల్ ప్రయ్య లయ్యెన్ మహీ
వలయుం బంతయు బిట్టునం దిరిగె జేవవ్రాతముల్ సాధ్యసా
కులతిం బొందె బయోధు లన్నియును సంక్షోభించె సప్తాస్యస
ప్తైలు కిట్టుల్ని రథంబు నల్ దెసలకుంబో పీడ్చె నుద్భాసితమైన్.

భారతము, ఆంధ్ర. ఆ 5 పద్య 208.

క. ఉచ్చీవలయును వడకెను, బర్హము గాకయును రాహుభానుని బట్టెం
బర్హతము లుచలె వజ్రళలు, సర్వదళల నజచె నధముశర్కర గురిసెన్.

భారతము, కల్ప. ఆ 2 ప 240.

సీ. చిలుకలు గూబల ♦ యెలుంగులచందంబు, దోపంగ నజయ రాశ్రులను దివము
లందును నక్కలయట్లు మోకలు గూయు, మొదవుపిండునకు గాడిదలు వుట్టు
ముంగుల పదయుంచు ♦ మాషికంబులు గుక్క, లెల్లను కిల్లులగీను బలుడు
పారియును దక్కంగ ♦ యాదవనివహంబు, బాపిష్టానిప్రతికి ♦ బాధనేయు

గీ. గురుల కవమాప మొనరించు ♦ దిరుగు లజ్జ, విడిచియిథిలావములవెంట ♦ విభులవంపు
నేయ మన్మాదముల దమచిత్రములకు, వచ్చినట్ల వర్తింతురు ♦ వనిత లధిప

క. అనలములు హోమకాలంబున నానాభూతవర్ణములతోడ కిభి
మనుజేశ్వర వామావర్తన మొందంగ నుగ్రగంధకాద్రంబు లగున్.

క. విను కూడగూర పాకము, గనుంగొని ప్రాయి వాపి డింపఁగానప్పడ సం
బాతము లై ప్రువ్వలు గల, గొన మిలమిల మెదలు నందు ♦ గురుకులముఖ్యా.

భారతము, మాన. ఆ 1 పద్య 18-31.

సీ. జంతువు లొండొందు ♦ జాతుల నీనుట, వెల్లుగడ్డిల్లుయె ♦ బెనుమెయిల్లు
నెత్తురుగురియుట ♦ విష్ణురంబుగ జారి, కలువొడనేయుట ♦ గములుగట్టి
నక్కలు నెలవుల ♦ పగరక్షితుల బట్టపగలు వాపోవుట ♦ బలులు గామ
లందుకుండుట గూబలంతఃపురంబులు, సొచ్చుట నేనల ♦ సొంపుకడుట

1842

గీ. నిలిగియున్నది బజ్జెయునుగృలి యొకర్లు, కాతదమ్మలి బచ్చికేశములం గృష్ణ

జేహమును నెట్టహాసప్రదీప్తముఖమునగుచు లంకలోఁ దిహింపఁబట్టించెను.

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ పద్య 428.

మ. వసుధామండలి సంచలించె గలయఁవ్వారాజి ఘూర్జిలె నా
కస మెల్లం బొరి గప్పెఁ తీకటులు సిక్కిక్రంబు గంపించె న
శ్వసమాహంబులు మ్రొగ్గె మత్తకరటిఁవ్రాతంబు మాతెన్ రథా
త్తసమస్తాంగము భగ్నమై పడియె చుత్పాతప్రవేశంబుగన్.

1844

మ. తురిపె న్నైత్తువన వేఘగణముల్ * క్రూరాశనిస్తోమముల్
దొరఁగె న్నిన్నక జంబుకప్రజములం * దోస్తోన వాటోయె ని
ష్టానభంగిం బడియెన్మహోల్కలుపరిక్షింపఁబుగా గారియం
బయవప్రక్రియ వీచె కర్కశిలమై * పశ్చిత్వంతరేశంబుగన్.

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ ప 1481, 1485.

క. మూలంబులుచెలంగుచు; గర్జించెను నొబలనుండి * కంపించె బహు
స్ఫూర్తితరినదముతోఁధర, వర్జితపర్వండయ రాహు * వడిఁ బట్టె రవిన్
గీ. విభవకెప్పుడుపెనుగాలి * వీవఁదొడఁగెదోచెదక్షిణదిమ్మన * ధూమకేతు
వసురకన్యలుతూజంప * నరుంగుతోడ, నున్నలందైనరచ్చమానొఱిగి కడసె
గీ. కృత్తికలయందు వక్రించికీడునూపె, మంగళుండు దివాకర * మండలంబు
వచ్చుకొనెఁ జుక్క వడి యెల్ల * వారిఁగలఁచెఁ, గూరగిగ్ధాతపాతంబు * గుండెదిగులు
గీ. రచ్చవ్రాకులెల్లెను * రక్తధారలుడ్చువించె బ్రభాకరం * డుమ్మమడుపఁ
గడఁగి బాటునిజన్మన * తుత్రమైన, భరణి వీక్షించె నది దన * పక్షమైన.
గీ. తెలుపుఁగెంపునుప్రక్కల * వెలయనలుపు, మెడచెడంగుగఁగొత్తంపు * మెఱుంగువోరె
మూఁడువన్నె లతోనొక * మొండె మెగిసి, సాంధ్యసమయంబునందుభా * స్కరునిఁగప్పె
ఉత్తరహరివంశము, ఆ ర్థ ప 38-40.

గీ. ఓడకనామండ * తొకసారమేయంబు, మొఱుంగుచు నున్నది * మోర యెత్తి
యాదిత్యుఁ డుదయింప * నభిముఖం బై నక్క, వాటోపు మంటలు * వాతఁగలుగ
మిక్కిలు చున్నవి * మెఱసి గృధ్రాదులు, గద్దభాదులు దీర్చి * కరిందుకొనియె
నుత్తమాశ్వంబుల * కుదయించె గన్నీరు, మత్తగజంబుల * మదము లుడిగెఁ

ఆ. గాలుమాతభంగిం * గదిసెఁ గసోతము, మండ దగ్ని హా * మంపిరములఁ
జాట్టుబొగలు దిశల * సారిది నాచ్చాదించె, దరణి మానెఁ జూడు * ధరణిగదలె.

క. వాతములు విగ్రహ కేణ, వాతము లొకసముఁ గప్పె * వడి నుడిగెన్మి ని
ద్వైతములు వడియె ఘనసం, ఘాతంబులు రక్తవర్ష * కలెతము లయ్యెన్.

1858

క. ప్రసాముల పోరాడెడి వ్యాగ్రసముల వివరణయొ భూతశకలకలములు దు
స్సుసాము లగుదు శిఖిలీకానసాములక్రియఁ దోచె గగనావనుధాంతరముల్.

క. సూకలు గుడువవు చన్నులు, హూడలకున్ గోవు చివు ♦ దుగ్ధము లూడలం
వీడలు మానవు పశువులఁ, గూడవు వృషభములు పఱపిఁకుట్టల నెక్కున్.

క. కడలేడు జేల్పులయాపులు, వదిలెడుఁ గన్నీరు వానిఁవలనం జెనుటల్
వొడలెడిఁ బ్రతిమలు వెలిఁ జని, మెడలెడి నొక్కొక్కగుడిని ♦ పేదొరుచుండున్.

క. కాకంబులు వాపోయెదీ, భూకంబులు నగరఁ బగలు ♦ గుండలు గొల్పెన్
లోకంబులు విభ్రష్ట, క్రికంబులగతి నఁచి ♦ శిథిలము లయ్యెన్.

1356

భాగవతము, స్కం. 1 పద్య 337-342.

స. కాకభూకంబులు ♦ కనకసౌధములలోఁ, బగలు వాపోయెడి ♦ బహువిధముల
సర్వపాటములందు ♦ సకల ముద్యవ మయ్యె, సన్నంబు మెలిచె మఁహాద్భుతముగ
కుకళారికలు రాత్రి ♦ సాగసె విస్వరముల, జంతువు వే తొక్కఁజంతువుఁ గనె
నొగిఁ జొరగృహముల ♦ సుత్పల లవయించెఁ బెగసెఁగావరి రవిఁబింబ మపుడు

గీ. గాన సుత్పరములు చాలఁగానె బడియె, నరయ నిందుండ వలచదుఁబుడువులార
తడవు కిత్తడ పృథ్విసతీఁధ్యమఁకరుగుఁ, డనుచు శ్రీకృష్ణఁ డెంతయుఁవాసతిచ్చె

భాగవతము, స్కం. 11 పద్య 86.

ద్విపద. పన్ననంద్రునిజేయు ♦ పడగలు గురింగె, మిన్ను చిత్తుడత నిఁమేల్చిని దిరిగె
లలగులు గలంగె నఁకుత్రిముత్ రాలెఁ, గులగిరు లగలె దిఁకుల్లులు వ్రక్క లయ్యె
నెల్లగాఁ గావరిఁపెనె యద్వంపు, చిత్తపోలికి రవిఁబింబులు దోచె

గుండె జల్లనఁ జేతిఁకులికంబువెది, పండెఁ బొమ్మనిదేవఁపతి కొల్వ విచ్చి.

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 1.

క. సురగాలి యెదురువీచెను, నఱ దొక్కటఁ గూఁక నెత్తె ♦ వసుమతి వణఁకెన్
తరగంబులు పొడచూపెను, హరిణసమాహంబు శ్రోవ ♦ కడ్డము దాఁటెన్.

గీ. ఎడమశుండిపాలఁకుడికి నేరెంచెను, బసిఁడికంటివీచె ♦ బయలు రొన్న
వితిగివడియొఁ దరువు ♦ దొరలుచు ధరమీద, గుండెలవియమింటఁగొఱుడుదోచె

మైరావణచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 3-4.

ద్విపద. వేల గాలగఁ జొచ్చె ♦ వాగివడ్డట్లు, చాలిమేఘంబు లాఁసన్నమై బర్వ
పనలు చుక్కలుగానఁగబడియె ధూమ్రంబు, గవిసె నెల్లడవంటిఁకంబులుపుచ్చె
భూకంపరావ ముద్భుతమయ్యె రాత్రి, కాకకాకజంబుఁకములార్వఁ దొడఁగె
గాలిఘోషంబు బర్వఁగడు వెనకెల్లఁ తూలుచుఁ బశువులఁదొరలంగఁజొచ్చె

నిండ్రనాపములు ఖంఠించుచాడములు, చంద్రాశ్వుపరవేషబాలము ల్వాడిచె.
పండితారాధ్యచరిత్ర, మహి ప్రక.

- సీ. ఆవేళఁ గంకశ్శుంధాప్రవృత్తివిచ్చి, యాడఁగాఁ దొడఁగె శతానుష్ఠమిఁదఁ
గఁమునెత్తురువాఁశునినె నేలమిఁదఁ, విడుగులు వడఁజొచ్చెఁబుడమిఁదఁ
వజుడు లంతంతకు * చాపొయెఁ దలతెత్తి, వెనఁగొన్నె గొడుగులు * విడిగిపడియె
నెనురుగా నేలెఁచె * నెపుమైఁ దెనుగాలి. మెఱుంగెత్తురగముల్ * మేఁతలండిగ
గీ. గడు విలాపించి రెండులె నాకాశవాణి, వెలగె యడ్డఁబుగావచ్చెఁశెవులపోతు
మఱియు ముందట నొక మహా * నులికమైన, వికనరాత్రెచ్చెఁబోయినవిభునిదలచి
సీతావిజయము, ఆ 8 పద్య 124.

దంతధావనపదతి

- క. శేషకడ మేలుకొని యును, కాపకమతి దంతధావనము విశిష్టం
పైడై పున్నకాన్యముఁ మానోశేతుం దగును నలయు * నొనరింపంగన్. 1863
- ఆ. ఛిద్రమును వటుచు * కానుగు జల్లేను, వేము నుద్ది జావ్వి * వినియందు
నొంగు చేను కార * మొరించెక్కలం, దడిపి తోమ నలయు * దంతములకు.
- సీ. ఆయురారోగ్యంబులగు నుద్దిమామిడి, కణమున శ్రీలక్ష్మి * లుగు మిగులఁ
బీడ లెల్లను బాయ * బీజపూరంబున, రణజయం బొదవుఁ గఁరంజకమున
విత్తలాభము సంశయించు మాశేతున, వొదవు ఘనప్రజ * యుత్తరేన
నరుచిహారము జాడ్యంహరము నగును జండ్రు, సిద్ధించు చతులవాక్కిచ్చి జావ్వి
- గీ. జాతి వాడింబ మున దశితమున గొడినె, మొదల నంకోలమునఁ గల్గు * మోక్షులక్ష్మి
సిందువారంబునను రావు * చెడ్డ కలలు, దంతధావన కన్తుంబు * లింతపట్టు.
- క. ప్రియచంద్రము కన్తవైత్యు, క్షయకారి మనఃప్రపాదకారణము శుభ్రతి
ద్వయనాడిశుద్ధికరము, నయసహితము దంతధావనము మనుజులకున్.

చాచర్య, ప 4-7.

- క. పాలొండె ముండు లొండెన్, జాలఁ గలిగి తోలులుగు * సరసప్రణదకన్
శిలొత్పన్నుండు ప్రాతః, కాలమునన్ నలయు దండకాన్యము చేయన్.
- గీ. పంచపద్మంబులందును * బాద్యములను, జన్మదినములవృ త్తిపాత * వశ్చివనమి
ప్రాధ్దకాలంబులను వ్రతచర్యలందు, దంతకాన్యంబు కొలువకు * తగవుగాదు.
విశ్వాశ్చయము, ఆచార. ప 44, 45.

భూషణ ధారణ పద్ధతి

జ. కేవులులు పెండ్ల నోడునధిః జేవత ద్విత్తుగు మెచ్చి సంతో
 ప్తముఁ గన్న భూషణవిఃతానముఁ దాల్చుఁగ నట్లు లేనినాఁ
 దకునునది పోమరుని రాధవంబులు దాల్చుఁగాఁ దగున్
 విషము పొంటె లక్ష్మయును * రాగయు నిద్దవిగావు దాల్చుఁగన్.

1869

చారుచర్య ప 29.

వస్త్ర ధారణ పద్ధతి

క. సీమం గండువఁబట్టుచీరలును ముంజివ్వంబులున్ దోఁపులున్
 నాత్తజేన్మనివృత్తి పోతువులు దుఃస్వాగోష్ఠకాలంబునన్
 శేఖఃప్రితియుఁ జైత్యహానియుఁ గడుంజేకూరుఁ తెంగావులన్
 శ్నేహిచ్చాచుపటుంబు లభిపటులీకేళన్ ద్రిదోషఘ్నముల్.
 ల. మనిఁ మైన యదియు * మగువఁ ట్టినయది, యితరజనులయదియు * నెలుకపోట్లు
 ఖండ మైనయదియుఁ * గాలినయదియు నర్జింప వలయుఁ జుమ్ము * చీరలందు,
 ఉ. మానెనదానఁ దీటుయు నశమంగళభావమునొందు నంగనా
 వాఁముఁ గట్టి భాగ్యము నశివారితకౌశ్యముఁ దప్పఁ బుణ్యముల్
 చేసినఁ గోలుపోవు నొరుఁచీర ధరించిన నెల్కపోటు సం
 త్రాసముఁ జేయు ఖండపరిధానము శ్రేష్ఠమఁబట్టు మేదినిన్.
 క. కాలినచీర ధరించిన, మేలు దొలంగుటయే కాదు * మిక్కిలి కీడై
 కాలుని వశమగుఁ గావున, వాలాయము దానిఁ బాఱువైవఁగ వలయున్.

1873

చారుచర్య, ప 35-36.

పుష్ప ధారణ పద్ధతి

క. పరిమళము గలుగు పువ్వులు, ధరియింపఁగ దానఁ జూందు * తలఁబట్టుదు చె
 చెరఁ తెనుటకంత్ర దొలఁగును, నమలకు చుటిదెలియుచువు * నయనముల కగుణ్ణు.
 ఉ. గేదఁగిత్తువ్వఁ జాలించి ముఖింతురు మేలుజవాది పూని హృ
 న్మోదముగాఁగఁ గన్నెరులు * మెల్లలతో వకుళ శ్రీనూనముల్
 జాచులు పాటులంబులును * సంపెంగలున్ శతపత్రకంబులున్
 శ్రీదనరామ భోజులు ధరింతురు * మృగఁ గూర్చి చేసుకన్.

క. గోరంకుళపువ్వు మునుపముఁ జేరిచి విరవాడియరులు * చెంగలుకలుఁ గ
యానిమునఁ గూర్చి మునుఁతురు, నారీజిహ్వవిభాజితానామయపాపా.

ఉ. మొల్లలు జాజి క్రొవ్విగుల * మొత్తములుం గరవీరరాజియున్
వెల్లి దొలంకుపువ్వు కుసు * వేరు లిదోషహరంబు లానయన్
చల్లదనంబు పీచ గహాజంబుగు గొజ్జఁగిని గొంత వైఁ
జల్లి ధరితు రవి మెయిఁబాణలు వేరువిరాట్రు లెప్పుడున్.

క. గురువిందలు గన్నేరలు, పరుపపు నవమాలికలును * వాహుములు ని
ర్భరకీతోష్ణంబులునా, వరయఁగ నవి మేలు మునునకంబునవేళన్.

1878

క. పొన్నలు చేమంకులు సుర, పొన్నలు సంపెంగలు మొగలిఁపువ్వులు పొగడో
పన్నుగ హిమమున ముడుతుర, యిచ్చియు మున్నంబు లగుట * యెఱింగినభోగుల్

సీ. ఘటికాద్వయముదాఁకఁ * గంపు జామలనుండు, విరజాజిమొల్లల * వీనికెట్టి
పొన్నలయందుండుఁ * బాలుపాతి నొకబాము, మల్లెలనా యినుఁమాటు దడవు
కరవీరములయందు * గురువిందపువ్వుల, బొగడల నంటిను * ప్రాద్దు నిలుచు

నొకపగల్ లేయియుఁచుండు సంపెంగల, వెలయుఁ జేమంతి తిఁద్విగుణ ముండు
గీ. దాని యోవర్తు చెంగలవృద్ధావి యునికి, నయిదు రాత్రులు గేదంగియందు వలపు
పుడమి గలుగొట్టు కురపొన్న * పువ్వులందుమాన దెప్పుడు గంధంబుఁచుంత్రిచుప్పు.

క. విరవాడులు మొల్లలు క్రొవ్విరజాజులు మునుప మేలు * చెండ్రుకలు గడున్
గరగర వై యుండుతటిన్, శిరమున నెప్పుడైన మునువఁ * జెంగలున దగున్.

క. ధర నుష్ణవస్తువులలో, నిరతంబును నుష్ణకరము * నేత్రములకు దు
స్తరబాధకమగు మతిహిత, కరమును గాదనిరి మల్లి * కాకునునుంబున్.

ఆ. మైదపువ్వుకంటె * మల్లియ కంటెను, బుడమిలోనగీడు * పువ్వులేదు
మొగలిపువ్వుకంటె * మొగిఁ జెంగలువకంటె, మేలిఁపువ్వు పుడమిఁగొనిఁద లేదు.

క. తల మాసినపుడు మల్లెలు, వలయున్ మునువంగఁ దొంటి * వారులు కేశం
బుల నూనియ విడువనితటిఁ, గలుగు హితం బండ్రు కేశకంబులు మునువన్.

చారుచర్య ప 12-22.

చందనచర్మాపద్ధతి

ఘ. అగరుం గుంతుమపువ్వుఁ గూర్చి శిశిఁవ్యాసంగికాలంబునన్
మిగులం గొజ్జఁగినిగు కప్పకమునన్ * వే దించి శృంగుంబునన్

శ్చు"నాథీన్ సుచ్చంబునుం నిలిపి యమ్మేఘావలీవేళలన్

దగు సువర్ణరత్నపూర్వకంబున నలంకరన్ జంజనం విముక్తలన్.

1885

చారుచర్య, ప 28.

ప్రతఃస్నానాదులు

క. తొమ్మిదివిల్లులబొందిన్, గ్రమ్మెను మలములును గీడు * కంపులుం జెగుం బు

గొల్పుటలుగుఁ బ్రతస్నాన మొప్పుదుఁజేయు బుధజానంబుల కెల్లన్.

సీ. పోతెనీగులకంటె * భూమిస్థములు మేలు, వానికంటెను గూపహరిమేలు

కొలనిజలంబు తంజ్జలమునకంటె మే, లేటినీగులు వానికన్న మేలు

ఘృణ్యతీర్థోదకంఠులు వానికిని మేలు, గంగాజలము లధికముగ మేలు

నొలివారలగ్ని * జలములందులలో, ముట్టునీగులయట్లు * మట్టం జనదు.

అ. "నగనీరదంత * కలకలు బడసి, ప్రాచీనదిన కడవం * బట్టియున్న

స్నానయోగ్య పుష్కలమలంబులు; కంటెనగ్రు ధర్మకర్మవినులు.

సీ. తెలియఁ బ్రహుతితీర్థంబు చిటికెన, వ్రేలిమొదలు జాట్టు * వ్రేలిమొదలు

పిత్తతీర్థమనఁజెల్లు * జెనువ్రేలిమొదలితీర్థంబునా బ్రహ్మతీర్థమనఁ బరగు

నన్నివేళలవన * నగ్రంబు జేవతా, తీర్థం బనంగ వత్తిలుచునుండు

నయ్యయివారల * కవ్యయితీర్థంబు; లందిచ్చు జలములయందుఁ దృప్తి

గీ. బ్రహ్మతీర్థజలంబులఁ బ్రాప్తమొదలు, వెలయ ముప్పోటు నఱచుట * విహితవృత్తి

తోడలు చేతులు నొకాళ్లు * నడుచునుండ. నొనరఁ గూర్చుండి వార్చుట * యుత్తమంబు.

సీ. పూర్వాభిముఖమొండె * బోలనుత్తమమొండె, నొనరఁ గూర్చుండి శుభోద్ధకముల

వరుస బ్రహ్మచక్రతైగ్యులు హృత్కంఠ, తాలజేతంబులనోలి నిలిపి

ముహూర్తా ప్రాణించి * మూతి యర్జయిక్షు; నొకహుతి ముహూర్తం నొనరఁడుడిచి

వాసికాపుటగులు * నయనముల్ శ్రోత్రముల్, బొడ్డును వక్షంబు * భుజములంబు

అ. వలస లాదిగాఁగ * జలముల దడియఁ, మట్టి వార్జవలయు * ముదముతోడ

నిర్విభమున వార్చి * యెల్లకృత్యములను, మఱియొకప్పు టుచితఁహర్ష మండ్రు.

గీ. నీతి మంచమువైచుండి * పీఠుచుండి, చెప్పవలలు దొడి తల * చీరచుట్టి

నభ్యయను మాటలాడుచు * నడిచివడిచి, నంగ కేసునిచి నిలుచుండి * వాగ్దానంబు

గీ. అనుపనీతిపైఱుచు * నానడుచియును, నానడుచునీగులొకమాట * పోకెకెడిచి

యంటునప్పుడె శుద్ధాత్మలగుటనిక్కుమనిరి నవ్వుజ్ఞులై * మహాత్ములెల్ల. 1891

అ. ప్రాధమ్య ప్రసాదంకాంతి మృతవాతసూర్యముల నరత్నంబాతముట్టి

నపుడు ప్రత్యక్షమలఁబడుచునక్కగా, స్నానముష్ణవాదిఁజన దొనర్చు.

- అ. అంటరానివారిఁ నంటిచేయియును నేకాసముననునిఁ ముట్టుచువుడ
 స్నానమాచరింపఁ సంశయింతుఁడగుఁగాన, ముట్టునుచునునిఁ ముట్టుతనము.
 గీ. ముక్కనక్కఱబందిఁ నొడిగాడిదె వాయు, నంటు నంటెనేనిఁ శౌచముఁకు
 జలములేనియెడలఁ మలమూత్రములునేయు, నేని ద్విజుఁడు వలయుఁనీట మాను. ౧.
 గీ. చాకి బోయివాఁడుఁ నంటి నొడఁగి, ముక్కనూనగాఁడుఁ కోడి పంది
 బొడ్డుక్రిందియఁగఁములు విప్రసాఁగెన, నంటు నడుగవలయుఁనంట్రు బుధులు.
 క. పీనుఁగు మాలరి నూతకఁ, నూరి బ్రహ్మాంతకాఁసోక నవేల
 స్నానము నన్ని స్మర్శయు, మానముననుజేసి స్మృతముఁ నుజ్జ్వలఁడగున్.
 క. నూతకఁ పీనుఁగు మాలరు, నూతతముగ నంటునతనిఁ నంటునతఁడు ను
 స్నానుఁడగునేని నుద్ధుఁ, తాతని నంటుటయు నుద్ధియగు ముచ్చట్లున్. 1399
 క. స్నానముఁ భోజనమున, దానమునఁ బ్రతిప్రసాదుఁ దైవతపితృవు
 జానియమంటుచుందును, దానినుచుడి వార్జవలయుఁ దగ విప్రఁ డెటన్.
 విజ్ఞానశ్లోకము, ఆచార. ప 49-61.

- క. ప్రాతఃస్నాయికి లోవెలి, ప్రాతకములుడుగుదివినుఁజునుధ్యాత్వా
 స్నాతుఁడు స్నానవిహీనుఁడై తినువాఁ డామి నాఁకఁ యనఁడు నధిపా.
 ఉ. స్నాన మొనర్చి భుక్తిగొనుఁసాధులు ధివ్తులు వాకు గావునన్
 స్నాన మొనర్చి రేపకడఁ నాదగునామవిధిం జపించువాఁ
 డై నవకుఁడ్రవస్త్రధరుఁడై పితృతర్పణ మర్చ్యముం దృశ
 ధ్యానము సర్పి నేని సకలమరులు స్మరియితు రాతనిన్.
 శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 45.

భోజననియమములు

- క. పెక్కిండఁ భక్షుఁ గుడుచుట, చక్కనిధర్మము బ్రహ్మాచారికి నది దా
 వొక్కింటియన్న మైనను, నక్కఱపడి కుడువఁజెల్లఁదని గాచార్యుల్.
 క. అంగనసంగతి గురువుల, యెంగిలి మధుమాంససేవఁయేరిఁ జలుకులన్
 భంగముపఱుచుట కములము, శృంగారిము వడువునకు నిఁపిద్ధములు చహిన్.
 క. నలుమూలయు ముమ్మూలయు, వలయును బ్రోక్షణముచేసిఁ నర్చలయినయా
 నలువురకుఁ గుడుపువోట్లం, జెలువొందకమున్నె కుద్ధిఁచేయఁగవలయున్.
 గీ. చరణములు కేలు గడిగి ముచ్చట్లు చఱచి, పీతముననుండి కల్లుదాఁబ్రానివి కాపి
 యర్ధి నావోశనమును బ్రాశాహుతులును, గొనినృహఘ్నండుమానియైఁకుడువగులము

- గీ. మీదియన్నంబులోఁ గొన్ని * మెతుకు లెత్తిధర్మరాజాయచిత్రగుస్తాయయనుచు
భూమిపైనిల్ని పీడప నా*పోకెనంబు, గొనుట ధర్మంబు విప్రుండ* గుడుచునపుడు.
- క. ప్రాణాహతులు గొనిన త్రుటి, మానముఁ దాల్చంగవలయు * మానినహుంకా
రానయినఁ జెడుఁ గావున, మానవ్రతము నడఁదగదు * మతిమంతులకున్. 1408
- క. ఆతిగుల కభ్యాగతులకుఁ, చితరులకును వేల్పులకును * బెట్టినశేవం
బతికుద్ధ మట్టియన్నము, సతతముఁ గుడుచుట గృహస్థ*సద్ధర్మ మిలన్.
- క. ఇనుమును బొదిగినపీటను, మునుగాలినయట్టిపీట * మోదుగుపీటన్
తెనఁటిగఁ బగిలినపీటను, గొనకొని విప్రుండు గుడువఁ * గూర్చుండఁ డిలన్.
- క. ఇనుపతెలె న్మంటితెలెన్, తెనుచేతులనాకువెణకఁ * బీటపయిన్ భో
జన మొనరించుట తగదని, మును చెప్పిరి జనుల కాది * మనివర లెల్లన్.
- క. వెక్కండ్రు చూచుచుండగ, నొక్కఁడుఁ దాఁగుడువఁగఁజన*దొకరుఁడుమాడన్
తెక్కండ్రు గుడువఁ జనదని, తక్కక చెప్పుదురు ధర్మ*తత్త్వవిధిజ్ఞుల్.
- క. నెలనాట్లు సునియతుండై, పలాశపత్రములపులియఁ*బాయక ద్వీజాఁ డి
మ్మలభోజనంబు చేసిన, ఫల మిలఁ జొంద్రాయణంబు * ఫలమం గలుగున్.
- క. ఒకఁ డుదకంబులు ద్రావఁగ, నొకరునికంచంబులోని * యుద్భిష్టపుఁడిం
గుకణంబొలికిననాపా,త్రికయన్న మభోజ్య మండ్రు * ద్వీజవరు లెల్లన్. 1414
- క. పూనితనపాత్రయన్నము, ప్రాణాహతి గొనినపీడపఁ * బాత్రిక యుచ్చ
స్థానమున నునిచి కుడుచుట, తాను త్రయసరణియండ్రు * ధర్మవిధిజ్ఞుల్.
- క. మెండియపువేలమెండియ, మెండినికీ బొరుగువేల * మేలిమిపసిఁడిం
గొంజొకవ్రేలజలంబును, నుండంగవలయు బ్రాహ్మ*ణోత్తముచేతన్.
- క. వడ్డింపఁగ నెగిరి దొడ్డి, బడ్డెనెలవంటుకంబు*పాయ నిడఁదగున్
వడ్డించునతనిసోకిన, వడ్డింపక డించి చాచ్చి * వడ్డింపఁదగున్. 1417
- క. కూటిముడిమోచునాతఁడు, పాటించక వేసెనేని * ప్రస్థానంబా
కూటిముడియు డించక మా,చ్చాటులు చుటవంగవలయు * సద్ధర్మగతిన్.
- క. కుడిచినకుదిగొట్టును గొని, పుడినెటిలోపగమునీళ్లు * భూతలముపయిన్
విడిచినఁ బాతాళంబున, నొడఁగూడిననారకులకు * నుత్సవమందున్.
- క. కుడిచినపెంగిలివేతను, దడయక గొట్టులు గొనుట*తగు పెంగిలివోఁ
గడిగినకుదిఁ గొనె నేనియుఁ, గడునల్లు సురుప్తదేవ*గణ పితృగణముల్.
- క. బడబా గ్నవైన తాగమ్యులు, కుడిచినకుడు పఱుంగఁజేసి * కుశలప్రదుల
య్యెడఁబాకుననుచు వలచేఁ, గడుపు నిమిరి చదువఁ*ట్టి * కండ్లం గమరున్.

గీ. ప్రాకాశాచ్యూతో, నాననమాములు తృప్తిః * మృగోని నతే
చోనందం దిడుగొకన్, బానుల కుంకమపు నిమిరి * కడుగొన కుయున్. 1422
శ్రేష్ఠాశ్రేష్ఠము, ఆచా. ప 64-83.

చ. మనమున నన్ దలంపుచును * మానియు నంద స్మృతరాశీనయ్యు భో
జన మొనరించువాఁడు వివిజత్వము నొందు చున్నవాఁడుము
ల్లరణింపుచున్న కలకలములు మున్నుకొందుగాఁగుచుం
చిననందుండు నాకమున * సిద్ధులు నిన్నుచులు న్నుతి నందన్. 1428

క. మిత్రభోజి నిరామయుఁడై, యదులుక్కురము నొందుల నుమ * చూకిరిగాల
త్రితయమునం దద్వైతమున, నకు భిక్షులం దానిభోజింబున విజయన్.

క. గృంజనలయంద్యయములు, నంజాడులోను భుజించి * నిలయునన్
నెంజలికెందునుచువా, క్షుణ్ణము కలుక నకు నురుకు * భోజివేళన్.
శ్రేష్ఠాశ్రయము, ఆ. సు. ఆ 2 శే 46. ఆ 8 శే 81.

గీ. పతిత చూరక కేవల * యతిశాస్త్రములు భుజించిన నెఁగిలి * మట్టుకొనుచు
నైన ఋతుమతివాక్యము * లాలకించుటైన నెంబులొన నురా * పాననము.
శ్రేష్ఠాశ్రయము, ఆ 8.

గీ. ద్విజాఁడు భుజించుతఱి ఒహ * చేకొన, నములు పలికెలకునద్వయమునుగూడ
నంబు నింద్యము నూతకాశ్వుంబుం గొనిన, భగోరకంబుపాలయి * పుండ్రుచుండు.

గీ. తల్లివండులు కొడుకులు * తాతచును, లాఁడుపక్షముఁ దో * బుట్టున త్రహు
లైన బొత్తున భుజింప * నధికపాప, మనినసు సునకునైన * య. త హాద. 1428
వివరమునవిలాసము, ఆ 6.

అపవిత్రవివాహములు

అ

క. కమలదళనయన వినయార్థము బ్రాహ్మ్యము నాసురము పెంసన్ బ్రాజాప
త్యము వైశాచ్యము గాంధర్వము దైవము రాక్షసము వివాహోష్ఠకమా.
శ్రమంతలాపరిణయము, ఛ. శం. ఆ 8.

—* బ్రాహ్మ్యవివాహము. *

క. తగువయ నిలిచి కన్యక, దగినయలంకార మిచ్చి * ధారాపూర్ణం
బుగఁ దెడ్లి సేయుటయు నది, వగవక బ్రాహ్మ్యంబునెడివివాహం బయ్యెన్.

—* దైవవివాహము. *

క. శ్రమవునకు బుద్ధిజుండై, చరణమును వంగిరేగెను * చర్మితనికిన్

సుతః జెండ్లిసేయుటయు సీ, పీఠి యైవహమా మనఃగః ♦ క్రిత మగ్నః.

—♦ ఆన్వవివాహము. ♦—

క. మొదలును లెండుంతుకగా, మద మాఁగఁ బిచ్చి గుణసముత్సవఁడై యిం
పొదవంగఁ జెండ్లి యాడిని నది యాన్వ మనెను వివాహమయ్యె ధర్మగ్రం. 1482

—♦ పాక్షికాక్ష్యానురవివాహములు. ♦—

క. అక్షామం గౌనక సమకృ, బ్రాహ్మణో నిచ్చుటయును ♦ బ్రాహ్మత్యం
పక్షించి ముంతును సుతః, నక్షామం గౌని యిచ్చుటయును ♦ నాసుర మయ్యెన్.

—♦ గాంధర్వవివాహము. ♦—

క. గమశియు నమణుండు నొడఁబడి, తమలోపలఁ గూడి తల్లిదండ్రులు వెల్లిగా
నయముఁ జైకొనియున్నను, గ్రమమున నాపెండ్లిపేరు ♦ గాంధర్వురగున్.

—♦ రాక్షసవివాహము. ♦—

క. నెయ్యమున నడిపిపుచ్చుట, యియ్యకొంక యర్హిక ♦ యీర్వాప్యపయఁడై
కయ్యమున నాదిచి కన్యకఁ గ్రయ్యింబడిచేసికొనిన ♦ రాక్షస మయ్యెన్.

—♦ వైశాచవివాహము. ♦—

క. గురుజను లెలుంగకయుండను, వెంపడియై మిరుకుట్టి ♦ వెల్లిచనువున్
నదియుండగినపురుషుఁడు, పరిణయ మగునేని యదియ ♦ వైశాచ మగ్నః.

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచార. ప 95-101.

వివాహపదములు

ధి

క. తలమును కీలము విద్యయు, గలవారిం కెడిచి శ్రీతిఁగన్వియ నీఁగా

వలయు నుదకప్రవాహ, కలితంబుఁ బ్రాహ్మకర్మగతి యిది యధిపా.

అ. బైత్ర మంత్రు బుధులు ♦ గన్య పురుషుఁగోర, నతఁడు గన్యమిఁద ♦ నానసేయ
నచల మగుపరస్పరానురాగము నది, ప్రమద మెనఁగఁ జేయు ♦ పరిణయంబు.

క. కన్ము మనంబును దనిసినఁ, గన్వియ యెవ్వారిఁ గోరు ♦ గాంధర్వం బా
యన్ము నతని కిచ్చుట వెలవన్ముట యాసురము నూనె ♦ పారవముఖ్య.

క. బలిమి మెయి వరుఁడు గన్పెరు, గలవారిం బొడిచి కరము ♦ క్రాంత్యంబున న
హ్మలఁతుక దుఃఖింపఁగ వారల వొగులఁగఁ దెచ్చికొనుట ♦ రాక్షసము నృపా.

అ. అయిదువెలుగులందు ♦ నారయ మూడువిధములు ధర్మకృతులు ♦ ధర్మపుత్రి
యాసురంబు రాక్షససావ్యయంబును ధర్మమూలసంవిధాన ♦ నూషితములు. 1441

- గీ. పూర్వవిద్యసేవ యోగము ♦ ప్రాప్త్యనంతర, భావ మొందిన నద్వైతపరివారము
వరదమున కద్వైతగదని ♦ కురుకలగ్రామము చెల్లెలును పరివారకల్పవిదులు.
- అ. ఆత్మజాతయందు ♦ నవలభానులు చెట్టు, ప్రసవవాహు మొప్పు ♦ బ్రాహ్మణులను
ననభు కూడ్రవనితయందు నానని కపట్యములు లలితి పాపమనియుం గలగు.
- గీ. గాజునకు రావనంశజ్యమునీ యొక, వెనుక వైశ్య కరించుట ♦ విహితవిధము
వైశ్యునకు కూడ్రునకుం దనుకంకములను, పరివారముగాఁ దగు నరంపాలవన్య.
- అ. అనభు విషను మైన ♦ యజ్ఞికాన్యము వ్యాజ్ఞికం జూచి వెళ్లవలచి యొన
లోకమునను కూడ్రు ♦ వాఘాన్యంగాఁ గొను, విప్రుల వధికవాడౌవృత్తిగామి.
- క. విను హవ్యకన్యములు ముజ్జనభోజనములను విద్రులౌతిననిత వాఁ
జని సేయ నడవునది యాఘ్నులకుం దెఱవతులు గామి ♦ బ్రాహ్మణులకు స్వహా.
భారతము, అను. ఆ 2 పర్వ 221-229, 230.
- క. కులమున కధిపం జూచెను, కులమున నతిపుకముఁ కొంచె ♦ కులములకు న
న్యలఁ దెచ్చిదాడు లానితము, కులహీనుఁడు కులంకశిక్షిగానఁ జనఁ జెందున్.
- క. కులమొక్కటియై గోత్రము, కులయక భుజలక్షణములు ♦ లిగి ప్రియంబున్
గలకన్నియలను విప్రుల, కులము నుచుండ్రకముగా వివాహం బాడన్.
- ఉ. కూడ్రియ కూడ్రభాన్యమును ♦ కూడ్రియు వైశ్యయు వైశ్యవర్ణుల
కూడ్రయు వైశ్యయున్ కృష్ణతిమాతయు రాజతమాజభాన్య లా
కూడ్రయు వైశ్యయున్ కృష్ణతిమాతయు విక్రతవిద్రవన్యయుం
భద్రగుణప్రిధుఁడగు ♦ బ్రాహ్మణభాన్య లుక్రమంబున్.
- క. మేలగు విప్రుఁడు కూడ్రిని, వాలింగాఁజేసికొనుట ♦ యవ్యాప్యంబా
యాలి యుదరమున విప్రుఁడు, పోలంగా, దానెత్తి ♦ పుత్తుం దగుటన్. 1450
- క. జనకుఁడు తాతయు భ్రాతయుఁ, దనకులజాతు తల్లియును యభాక్రమమున నీ
జనకులగుదురు కన్యకు, మనమున దోషంబు లేక ♦ మనువారైనన్.
- క. కన్నియఁ దగునగునకు నీ, కన్నులు నది యెన్నిముట్టులొనరంగనగుఁ దా
నన్నింట భూనిహత్యలు, పన్నుగఁ బొంతునంతఃపాపము నచ్చున్.
- క. జనకుఁడు మొదలుగ నేవురు, దగునగునకు నిచ్చువారు ♦ దగలేకున్నం
దనకును దగియెడునరుని, దననుతన చేసికొనుట ♦ తగుఁ గన్నియకున్. 1453
- క. ఇన్నికన్యక నుగుడం, బుచ్చుకొనుట చాలతప్పు ♦ పురుషునకును దా
బుచ్చుకొనునీని నాతఁడు, బుచ్చుద్రొన్ దగన్యఁడంద్రు ♦ మనకడ వెళ్లన్

చ. రుచికిఁ గూతు నిచ్చి తనఁనుంతున వైశాని పెండ్లిసేయ ను
 త్కుకమతిన్నచోట గుణఁతోభితుఁ జొక్కఁడు వచ్చెనేనియుం
 ప్రకటితదోషముల్ మొదలి ధర్మపయిం గలవేని తండ్రి) క
 న్యక గుణవంతుఁడైనపతి ధర్మ మెమ్మొయిన్. 1455

సీ. ఒక్కకన్నీయకును, మంతుజెల్లనుచెట్టి, వడిమాడుముల్లును, బడకమున్నె
 యె కాలమును, కరిగిననాతని, తమ్మునినక్కనఁగ, దగవుదోష
 నయింపనేడను, వానికిఁ శ్రామంబు, చాలదేనియుం దగఁనాలిఁగాఁగఁ
 జెరువులి నీదగుఁజెలియలిఁ జెండ్లానఁతనికి నిచ్చలేదయ్యెనేని

అ. వర్ష తెలిగి మున్నుపెట్టినియుంపువ, యెవయఁ గ్రమ్మఱంగ, నీగిపాడి
 యందు సమృద్ధిఁగ్రులరయంగ నయాజ్ఞ, వల్క్యయోగియఁజ్ఞేపలికియుంటు.

క. చ్చెప్పక చూసకి కలిగిన, యొప్పునిదోషములు కన్యాయొవలఁ గలుగఁగా
 కెప్పక యిచ్చుట జనకుని, తప్పుల్లె మసాహసంబు, దండుదగులున్.

క. చొప్పకహితకన్యకనై, దోషంబులు గట్టిరితై, మాషించినయ
 ముగ్గుని నూలుచుడుఁగులు, దోహదుగుణముగ భూసంతులు గొనవలయున్.

క. పరభూర్వలయినకాంతిల, వరియింపఁగఁ దగు దానఁ, కాము దగులుం
 బుభూర్వ రెండుదెఱఁగులఁ, జరియించుఁ బునర్భవనఁ, వైవిది యనఁగన్.

క. పుల్లఁ డీల్లఁ గన్య పెండిలి, యగునేనియు నది పునర్భూవగు నైవిజివాఁ
 దగు మునివిడిచినతోక, మనవిఁ దగిలి లజ్జలేక, మనియెడునేనిన్.

చ. వెడలఁసీక గొడి నిడి, వేయవిధంబుల భంగపెట్టమం
 జడఁలుట్లనిచ్చి నిజసంపదతుం జొరనీక నిచ్చులం
 గడిమొండుతూడుపెట్టుచునుగాని యొసర్చుచు నేలతెంకినై
 నిడుగడనేయఁగావలయు, నీలువుమాలిఁజంతుటొంద్రకున్.

క. ఈత్రునఁగిహద్రఁతో, జత్రఁనుభవేలివాంఛ, జేసివఁ బ్రాయ
 స్పత్తిమనఁ కన్ధిఁబొందును, త్రైపురుషుఁకుఁకార్యఁగ్గఁజైన్.

చ. మనసేదించిన వారివాఁడియయినన్, సొమ్మెల్లఁ బోనాడిం
 బురుసఁజేర్చిజేయైన గొడ్డయిన నెత్తుం గూతులంపు మైఁ
 బఁపాఠోగములున్న భూర్తయయినన్, భాగ్యంబెడఁబాసి య
 న్నగుమం జొండొకపెండ్లియాడినను నొప్పుం దప్పు లేజేమియున్. 1465

క. పుచ్చిపచ్చి జెనఁతుఁ గావించుట సమృద్ధిఁ గనుట, వింతుముగ్గో

పించుట పరిసరివచ్చింది పయిం బెట్టి యాదః * కెల్లకు పరికిం.

క. పతియున్నను పతిచచ్చి. నితరల దాఁ బావలన్ను * యాబున్ను.

పీఠిఁ గీర్తియుఁ బిమ్మిటఁ బాన్పితితోడ నభివృద్ధుడు నుండును. * పదయున్.

క. పతిపంచితసేయుట, పతిపతితుండైఁగదాసి * పూయన్నుతొ

బరఁ జొనరించినఁ గ్రమ్మితి, బతిఁ గూడట ధృవంధ్రుఁ * పత్నులకెల్లన్.

క. చాలం బుత్తులు కల్గి, యాదపయిం బెట్టి చూడు * పశువు దాఁ బె

ద్దాలికినిధనముమాడవ; పాలిచ్చుట ధృవంధ్రుఁ * ధృవంధ్రుల కెల్లన్.

క. మున్ను వివాహము నేయని; కన్నయ మొనఁ బెనెనేని * పరమగు పుంపొం

దెన్నుదురేక విధవయగు, కన్నయ మునఁచఁమాల్గు * లిని చరియన్. 1468

కష్టానెన్నెము, ఆచా. ౭ 91-109.

చ. వసునను బ్రాహ్మణోత్తముఁడు * వజ్రంబున్నుచిఁగిరికొల్లన్

బరిణయమాట ధర్మమని * పల్కుము రాతిమరీంద్రులుఖ్యల

వైర వాడఁగూడు నేనిఁ బృథ్విశీతర యాగకర్మినినశిం

గరమనురాగిలఁ ద్రియఁ కామినిగాఁగ బరగింపఁచెదన్.

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 1 ప 155.

ఉ. ఈగతిఁ జెప్పితిన్ వసుగుఁటిక వతున్నగవర్తకంబగ

న్యాయసంబునందుఁ బరివారము చెప్పెక నిక బ్రాహ్మణ

స్త్రీమియింప రాజునకుఁ * కెల్లకు లోపటిరావహరిం

యోగముచేయరాదు కడుఁ నొప్పదు కూర్చుండు వైశ్యం బొందఁగన్.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడునాల్గుజాతులఁ రాజుమాఁడు, జాతులవణిగ్నమందుఁచెందఁ జాతులను

తుండ్లఁ జొకజాతిఁబెట్లాపిఁతొయ్యలుల ర, మింపఁదగునట్లుగాక రమింపరాదు.

పీ. నాల్గుజాతులవనినలువుఁగానితఁక్కిఁగోనజాతికామినులఁ బెట్టి

యాడి కూడంగ భావ్యము గాదు విప్రుల, కష్టామున నిగఁహ్యాయనము

ప్రాపించె నేని సప్రసాదగాయత్రిఁబా, జాయముకతము చేయఁగవలయు

సంకరావ్యయవధూఁసంగతిఁ బెత్తెఁగ్గడు నడచె నవియును దిక్పాత్రమునన

గీ. వలయు మున్నుఁబాఱులు * ముసవాయు. ధారణముచేయ నెవాయుఁ ధారణమున

బ్రహ్మహత్యాపాతకఁ ప్రకటించె, దప్పు నుపచారికలులు * చెప్పనేల

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 127-129.

మ. స్తుతిపాత్రంబగు నీకు విప్రకులబంధుత్వంబు భూస్వంబుచే

పతిఁ క్రిందిగాఁగ కాంతగనె కాంతావాసువై ధండకన్

అతిగానోలే వృతుష్కజాత్యుల జుఁ తప్పిన్యాతిగా గొతమున్
చుల నచ్చింపడె గాకిరాజసుతఁ బాపానమున్ గాకిరమ్.

చ. వలపగునాపులేభుగళఁ వానిఁ గోరును కన్నె ద్రవ్య స
చ్చితనిగోమ తల్లి శ్రుతిఁ లక్ష్యఁ జెప్పనిగోరుఁ దండ్రీ స
త్కులజునిగోరు లంధఁ కతిఁ కూచమిశోభనకార్యవేళ లో
కము సరసాన్నిభుక్తిఁ పుడిఁ గోరుదు వీధరలోన నెల్లదెన్.

యామిసీపూర్ణ తిలకావిలాసము, ఆ 6.

—♦ వివాహమాడఁదగుకన్యలు. ♦—

తే. అనఁగు! తనవయసుఁ దృతియఁ శ్రమైన, పాయమునఁ గలకన్నియఁ బరమసాధ్య
సుభయకులములఁ దనయట్లఁ మొక్కువానిఁ, బెండ్లి యాడంగ వలయునఁ జీరితితోడ.

అ. పల్లినంక నైదుతరముల విడిచిని, తండ్రీనంక నేడుఁ తరము లరసి
దాచివారి గోత్రఁ విడిచి నంకముగా, నియక యతివఁ బెండ్లియయిన పేలు. 1476

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 182, 184.

—♦ వివాహమాడఁదగినకన్యలు. ♦—

సీ. నైగర్ధికాంగహీనను శోభి నతికేశర, శశహీన నతివఁ ♦ శృష్టకర్మ
లోహంగిఁ గులతును ♦ లోగి దుష్టాత్మను, దుష్టవాత్సల్య నిఁకృప్తవృత్తి
నధికవింగళ విశయవాహినీన మా, తాపితృప్తికూలఁ ♦ బాపహృదయ
శృక్కుముఖిని బుకఁ చుగ్గవ సూక్షాక్షీ, భగ్నమాంకహీనఁ ♦ కంఠవాద.

అ. హస్తపాదహీనఁ నతిదీప్తవాగుఁ డ్విత్తఁ గతిఁ ప్రియకేశర
గవతుహృదయఁ లంగుఁ పుడఁ బాశేఁ బ్రహ, నింబుగాఁగఁ దగదుఁ దనవశేష్య.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 184.

మే న తీ క ము

చ. కొమరగు పేనమామమను ♦ గూతురు బట్టినయేని నాట పే
నమఁగఁ పేనయల్లుని కుఁలాం నయో సుముహూర్త మప్పుడే
ప్రసదముతోడఁ జేయఁగ కుఁగఁబగు దశ్యునంబు దున్నిమి
త్తములు దలంప కిచ్చుటది ♦ కృత్య నైపుల క్షేణకాయున్.

1478

క. పేనార్జునును దప్పక, పూని ముఁచ్చియతండు ♦ పుణ్యుండగు నా
పేనార్జునివఁడ్రోచిన, హీనుఁడు కులబాహుళ్యం దగుచు ♦ నిలమిదఁ జెడన్.

క. తొలుత వివాహంబైనను, వలనుఁ నది తన్నెడనుచు ♦ నచ్చినయేనిన్.

- నలకతముగ నీవలయును, యిలవలవడమేండ్లవాడ ♦ సెప్పి కమాన్. 1480
- మ. పలకాసుండు నపుంసకుండు మురతిన్ ♦ వర్జించు బాంధవండు
బలంబొగిన్ నతికంబెచ్చి యుండున్ ♦ భార్యకమేతుండు శ్రో
వ్వలరన్ వెట్టియు సంహారుడు విహీ ♦ బాంధుండు కాస్త్రోక్తమై
యిలలో నప్పులుగాన బాలికల దా ♦ నీకున్న బుద్ధుంబగున్.
- గీ. తరిదండ్రీలేర్చున్ ♦ దగ నొంటిగాడైన, నల్లనొడైన గృహంబుడైన
మూడైన జెప్పుడైన ♦ మూర్ఖుడైనను నాపకకు డైన బాంధవంబుడైన
మఱియొకడైన ♦ మఱియొకడైన, దీక్షితుడైన ధనం ♦ పేదమైన
జాడలగాడైన ♦ జనులగాడైన. గాంధీయన్ ♦ శత్రు డైన
- గీ. నడవు దక్షిణవాడైన ♦ నడవు డైన. విందు లేర్చు నల్పంబునొకడైన
మేనవానికె నెలుకబోవానిడైన, గర్భ నీవలె నదృశ్యంబునొకడైన. 1482
- దైత్యభరాణము, ఆ 8.

పౌరసాదిపుత్రభేదాదులు

- గీ. పరమసంస్కృతయగువాత్మ ♦ భార్యయందుఁగన్మవిధి గలిగించిఁ తనయుఁ డనంగ
వాన యాచనుఁడనుభి ♦ వాన మొప్పుచుండు నుత్తముఁ దాతఁడుఁపుధముఁడభిష
- గీ. తగినవయసు నిచ్చిన ♦ తనదుమహిత, గవిపుత్రుఁ నయ్యుంపురు ♦ విద్య నియ్య
కొనంగ వీడునాకొడుకన ♦ గొడుగు వాని, పేరు పుత్రికాపుత్రుండుఁపొరజేంద్ర.
- గీ. ధర్మపథమున బనిచిన ♦ దనదుపత్ని, యన్యపురుషసూరిఁ గన్నుఁయాత్మజుండు
తేత్రజుం డనగా నిజపుత్రభావ, మొందు ధర్మప్రపంచాభిఁనందితాత్మ.
- క. జననిజకు లుదకదానిసూక్ష్మము గాంగ నిచ్చిఁనంబడసిన నం
దనుపేరు దత్రిముం డని, మువిజనములు నెప్పుయరు విఁమోహవిమూర.
- ఆ. కల్లిం దండ్రీ కాసిఁతనయంత నెచ్చట, నేనిఁ దిరుగునట్టివాని జాది
యాత్మసదృశుఁ డైనఁయాత్మజుఁ జేసికొనంగ గృత్రిముం డనంగ బరగు.
- గీ. ఎవ్వనికె బుట్టె నేనియు ♦ నెఱుంగకుండ, నొక్కనికె బరభార్యయందుఁమరయమైన
నూనుఁ దాభార్యలవానిఁసుతుండు వాని, పేరు గూఢజు డనబడుఁకొరజేంద్ర.
- క. విను తల్లిదండ్రు లొల్లక, తనయుని విడిచిన నొరుండుఁదనఁద దనయుఁగాఁ
గొని నెమ్మి నడవ నపవిధ్దవాముఁ డగు వాడు విమలఁధర్మద్రవణ.
- ఆ. పెండ్లి గాకమున్న ♦ పితృహంబున గన్యనూనుఁ గనిన వినుముఁవానిఁ జేసి.

- కొనినయరని కత్తడు * కొడుకగుఁ గానీన, వామకమునఁ బరగు * నరకశ్రేణ్య.
- క. విను గర్భిణి యగు పెఱుఁగక, మును నెఱింగియుఁ బెండ్లి యొన * నుదయించిననం
దనుఁ డా వరుసకుఁ నొడు కగు; జనవాఙ్గ సహాధుఁడవఁగఁజను నంద్రు బుధుల్
- గీ. విభునిఁ దాను మోఱంగిన * వెలది విభుఁడు, విడిచి వట్టి సుమధ్యమ * విధవ యక్ష
తాత్పర్యత నెవ్వనికిఁ గనుఁగవనయుఁ డాతఁడతనికొడుకపానర్థపుండనఁగఁజరగు.
- క. జననీజనకులు లేకున్ను నాచలు దన్ను విడిచినం దాన తగున్
దవయుఁడుగ నొకట కెచ్చిన, ననఘా యాతండు సును స్వయందత్తుఁ డనన్.
- ఆ. తల్లిదండ్రు లహ్మక * దవయుఁ గా నొక్కరుఁ, దాత్మసవ్యకవన్మక * దైవవాని
పితృపితృనినఁ బాండ * వేయమహత్తర, యశ్శుమానుఁ క్రితుఁడంద్రు బుధులు.
- క. అని భీష్ముఁడు పెండియు నిట్లును నాపన్నియవునును ధరాధిప యోగ్య
త్వనియాఘు లెల్లకర్మబున కొరనుఁ డందులోన * ముఖ్యుం డరయన్.
- ఉ. వానిన పోలు నంద్రు బుధకవ్యులు గౌరవనాథ! పుత్రికా
మానునిఁ దక్కునీచినిఁచునులు యోగ్యత గాంతు రుత్తమం
లైవలదవ్వయఁబును సఘాత మై విధివత్ప్రియోగతా
మానత గల్గెనేని నిగ * మోదితకర్మకలాపయుక్తికన్.

1496

భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 242-256.

- క. ధరణీసురరాజవని, క్షురణులకును విప్రీవలనఁ * గల్గినతనయుల్
గురునాథా! ద్విజా లనఁగాఁ, బరఁగుదు రది లేదు కూద్రాభామసుతులకున్.
- సీ. విను జనమేజయ * మనుజేంద్ర యమ్మేది, నీశ్వరుతో భీష్ముఁడిట్లు అనియె
బ్రాహ్మణు నర్థంబు * పదిపాళ్లుగాఁ జేయ, నాలుగు బ్రాహ్మణీ * నందనుండు
క్షత్రియత్వజాఁడుభా * గములుమాఁడునువైశ్యతనయుండురెండుకూ * ద్రాతనూజాఁ
దొకపాలు గొనుకుట * నొడయలు దువివాడు, వలచి వెట్టఁగఁ గొను * వాఁడుగానీ
- ఆ. తండ్రితోడఁ ద్రివిధకతనయులతోడను, దనదుభాగమునకుఁ * బెనఁగి కొనఁగఁ
దగదు వారలకును * దగదు నిర్దయతఁ దద్దళమభాగమొక * తార కుడును
- సీ. క్షత్రియధనము భా * గము లేనిమిది సేయ, భూపాల వైశ్యుల * పుత్రికలకు
కూద్రపుత్రికకును * కుతు లైనయట్టివా, రొలి నాలుగు మాఁడు * నొక్కటియును
గొనువాని పాళ్లులు * కురుముఖ్యు వైశ్యుని, సామ్యున వైశ్యకు * మానుఁడైన
యితఁడు నాలుగునుకూ * ద్రాత్యజాదొకటియుఁ, గాఁగ నైదుగనంశ * కములుకొంద్రు
- ఆ. పెనఁగి కొనఁగఁ దగవి * చిను కూద్రకొడుకున, కెందుఁ గలదు పాని * కీక కుడునఁ
గామియును సయంజ * యేమివాకులచారి, కయిన నిట్లు జెలియు * మంశకృతులు. 1498

గీ. త్రిమ నిజనాతియందు శూఃద్రుల కెల్ల సమములు గలవనికొందు శూఃగము శూద్రుల
తనయు లెందఱు గల్గినఁ దండ్రెస్సము, భర్తృసంగ్రహతత్పరఁ భర్తృతనయ.

క. విను భక్తియు కౌశల్యం గలిగి, యనుజన్ములు పెద్దవాని వారాధింపవ్
జనవర యతండు దమ్ముల, గొనియాడవ్ సిరికి బట్టంగును యజ్ఞులు లై. 1501

క. అనుజుఁ దొకఁడు వెంగిలి యొనగు దమ్మకుఁ గాని పెద్దనకుఁ గావ్యజ్ఞా
సనియాధీశక్ తక్కిన; ననుజన్ములు నిర్ముచుదుఁ దనసినాథా. 1502

స. జనవర యన్నదమ్ములు ప్రసన్నవతిఁ గలకల్కి పంచిత
చ్చిన వినుతిండు లోకమును శ్రీయుఁ బొరిం బొరిఁ బెంపు లొండు లో
భినిరతిఁ బెద్ద కాదపడిఁ జూచి మోహినిన బ్రాహ్మణ్యపుం
బలు లగు న విష్ణుసంయుచుఁ బుష్పది గాదె జగం బెఱుంగున్.

భారతము, ఆము. ఆ 2 వ 230-233.

క. చూలై యుఁడఁగ వొకఁడు, దాలింగ నేలుకొనినఁ యోగర్థమునం
దాలనగన్న పుత్తుఁడు; పోలంగ సహోధనానుఁ పుత్తుఁడయ్యెన్.

క. తల్లియుఁ దండ్రెయుఁ బుత్తుని, వొల్లక పుత్రైంపుటయును సుచిత్రస్థితిమై
సుల్లం బలఁగఁగ బొచ్చిన; బెల్లం బపరధనానుఁ ధేయసుతుఁ డగున్.

క. తేత్రోజుఁ దాదిగఁ గలిగిన, పుత్తులు ప్రహమలనుబోలెఁ జూనుపడుచున్న
తేత్రమున నారసుండును, పుత్తుఁడు ప్రహరాజుఁబోలెఁ బాడనూపుటయున్.

క. గోమేధము నేయుటయును, రామాజనములకు దేవఁవ్యాయంబున్
భామకు రెండవపెండ్లియు, నీమహిలోఁ గలియుమునఁ నెగ్గు రాద్యుల్.

క. ఒకతల్లిగన్న సుకులం, దొకనికి సుతుఁడుదయమైనఁ వొలినిమటి వా
రికినెల్ల వాడె సుతుఁడని, యకుటియఁడగు నలమునెండ్రఁ దానతి యిచ్చెన్. 1503

క. మునువిప్రునకును తుత్రియ, వనితకు సుదయించినతఁడుఁ వైశ్యుఁడు వైశ్యాం
గనకును విప్రోత్తమునకు, ననుకూలతఁ బట్టునాతఁ డంబభూఁ డగున్.

క. భూదేవుఁడు శూద్ర స్త్రీ, నాదరమునఁ బెండ్లియాడిఁ యాసతియందు
త్పాదించినపుత్తుఁడు ని, పాదుండనఁ బరగుచుండుఁ సమృదలీలన్.

క. రాజన్యవలన వైశ్య, స్త్రీయఁడు మాహివ్యూఁ డనఁగఁ డెల్లను శూద్ర
స్త్రీబాగుఁ డుగ్రుఁ డనఁ జను, ధీజనమతకీర్తిపూరఁ ధీరవిచారా.

క. కోమటికి శూద్రభామిని, కామినియై కన్న సుతుఁడుఁ కరణుండను నీ
నామమునఁ బరఁగుననిమును. దీమంతులు కేటపడఁగఁ డెరిపిరిజాతిన్.

- క. రాజితవిప్రాంగవతుః, రాజానమః బుట్టివతఃః ♦ రథసూతుఃఃః
 ప్రాజితవిప్రాంగవతుః, వైరాతికి బుట్టివతఃఃః ♦ వ్యవహారి యగున్.
- క. గోత్రై బ్రాహ్మణకన్యక, దోహదీహుద్రుండుః శ్రీతితో నొక్కటియై
 వెళుకః పుట్టించియా, నాగ్గోకి బుట్టివయితందు ♦ వంశాలుః దగున్.
- క. కోనటికిని సూద్రునకును, భూమిశ్చరపుత్రియందుః ♦ బుట్టుదు నోలిం
 కామోదమండునాద్యుః గ్రామశ్చర్యుండువైన ♦ క్షత్తయుననగన్.
- క. గోపురివంశంబునః, కేరి వివాహంబు తనవః ♦ శేరివతియం
 దానగఃబుట్టిం పుత్తుః, దానసుః దనః బరగు నాతః ♦ దధికుం డెంగన్.
- ఉ. పుత్తులు లేరు నాకు నిది ♦ పుత్రిక దీనిలంకరించి నీ
 సేత్రముగాగ నిచ్చెన నొక్కొకమూసనీకు దీనికిం
 బుత్తుఁడు పుట్టఁగానతఁడు ♦ పుత్తుఁడునాకనిపల్కి కొన్న యా
 పుత్తుఁడు నానమందు నది ♦ పుత్తుల కెల్లకు ♦ నెద్ద లిద్దఱున్.
- క. గోగోత్రము నతఁ డొండెక, దననశము నాతఁ డొండె ♦ దగ నివశుండై
 గోపత్నికి బుట్టించిన, తనయుఁడు కేత్రజాఁ దనగ ♦ భరణిం బరగున్.
- క. గోమనలము పుత్తులు లేవని నూనకుజాపి యొరుని ♦ యాత్మజాఁ దా నే
 పుట్టు నెత్తు నెట్టి తగలే, కొననీరిముఁ పుత్రియంపుఁ ♦ గొడు కాతనికన్.
- క. కానిమియకుఁ బాప, గోమనలు మాతానుమానకు ♦ సుతుఁడం ద్రతనిన్
 కానినని యొరునకు నాత్రెఁను వాఁడతనిపుత్తుః ♦ దగు నిక్కముగన్. 1520
- క. గోని దిగివిది యెండెను, నూఁ దీర్చివొండె నేటుఁచునికనాత్రై
 తాననిన సుతుఁడు తందవ, మనికీ వాఁళ్ళవాణ్ణి ♦ మహి బుత్తుఁ డగున్.
- క. పుత్తాస్థముగా నడిగినఁ, బుత్తులుఁలయతఁడాత్మపుత్తునిఁ దనకుం
 బుత్తునిగా నిచ్చినయా, పుత్తుఁడు దనకందు దత్త ♦ పుత్తుం డయ్యెన్.
- క. జననియు జనకుఁడు తనకును, భవ మొడఁబడి యడిగి కొనిన ♦ తనయుఁడు కొన్నా
 తనికి గృతకృత్యుఁడనియెను, తనయుఁడగునంద్రు ధర్మతత్త్వజ్ఞు లిలన్.
- క. నాకొను లేరును లేరే, నీకొడుకై యుండువాడ ♦ నిజముగ నన్నుం
 కేకొనుమని చనఁ బొచ్చిన, యాకొడుకాతనికి దా స్వయం దత్తుఁడగున్.
- క. తనపుట్టింపమయొలుంగును, జనకునిఁ దెలియందు గూఢ ♦ సంగతిగఁ గులాం
 గనకును జనించినయా, తనయుఁడు గూఢజాఁడు ధర్మ ♦ తత్త్వం బరయన్.
- క. ప్రతిభోమహాతుఁ డధముఁడు, సతతము ననులోచుజాండు ♦ సజ్జనుఁ డని వి

శ్రుతభక్తువిధులు చెప్పి. చిత్రవర్ణకావ్యమును పాఠము.

కావ్యము, ఆచారము 120-141.

గీ. తండ్రిపిమ్మట నన్నయతండ్రి పిమ్మట వానినెల్ల శాసనములను ననుసరింప
దల్లింపదన్న; నని చెప్పి తాత మనము, మహారాజు లెట్లులగునభిమన్యకావ్యము.

క. మానవనాయక యగ్రజుఁ, నైదు ననుచున్న జేరి నన్నానుంబుం
బూని ననుదరింపఁ జేయఁ నదియె నెట్లు మనము ననుసరింపఁ.

క. పిను నున్న నల్లియట్లు, నది ననుచు నున్ను ననునె నెట్లు
నన్ను ననునె నెట్లు ననునె నెట్లు ననునె నెట్లు ననునె నెట్లు.

కావ్యము, ఆచారము 142-168.

పాతాళములు

క. పాతాళము నున్నది నామము నామము నామము నామము నామము నామము
యిటు నున్నది నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

గీ. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

క. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

గీ. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

క. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

గీ. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

క. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

గీ. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

క. పాతాళమున జలము నామము నామము నామము నామము నామము
నామము నామము నామము నామము నామము నామము.

కావ్యము, ఆచారము, ఆ 4 పుట 27-28.

ఉ. 2 క్కని చాచు రమ్మరి మత్తోక్కనిఁ నొనిఁ ముచ్చటించి వే
 తొక్కనిఁ బొంది రొక్కము మత్తోక్కనిఁ జాచుచు వేడ్క వారికిన్
 నెక్కుడుఁద్రేచు లుండ వలఁపించుట ధర్మముగాక యయ్యయ్యో
 యొక్కనియందె తా వలచి యుండుట న్యాయమె వారకాంతకున్.

ఒడయనంబిలిసము, ఆ 4.

క. బొజ్జలు పెరిగినపెట్టున్నొజ్జలురుదడికద్రోవు యింటురికాండుగన్
 లజ్జయెఱుంగివిటులును, సజ్జకముగ వారసతుల యజన్మఫలముల్. 1537

క. చిక్కనివారలు జారులు, కక్కసమగువారు వన్నెకాండ్రున్ రసికుల్
 చొక్కమగురామూరులు, మిక్కిలియుఁ గురూషియైన యెచ్చంగవలయున్

క. గొక్కము ధన మిగలిగిన, మిక్కిలియుఁ గురూషియైన యెచ్చంగవలయున్
 తెక్కలియై ధనమియని, యక్కాంతురైనఁ గదియ నన్నం బగునే.

క. నెందం చేకి నీయక, యందఱిఁ దయ్యాత్యలాసఁ నదభుచు నయనా
 నందంబుగ మెఱయంగవలె, నందంబున వారకాంత యజన్మభంగన్. 1540

చ. బలము లేతనవ్వు మనుఁడయ్యెద నన్నపుఁగాబిడి పిం
 చునుగొనుజల్లఁజంపునున యాడ్చియె కన్నపుఁగల్గె మోఁత
 పలవడఁ తొక్కుచున్ దగ విఁటావలిడెదముఁ గన్న వెట్టి యిం
 భుల ధనమెల్లఁ దీసికొని పోవలె గామిని గండిరొయ్యె.

క. మగవానిచిత్తమంతయు, నిగు రొత్తంగఁజేసి వేటు యిట్టియపోలెన్
 దగిలింపక వాఁ దగిలిక, చుగు వెంతయు సొంపుచెడి యహమన్యత నొందున్.

క. వలచుట కన్దుము పనిరల్, వలచుట పురుషునికిఁ గాకవారాంగనకున్
 వలపు దగ దెన్నిభంగుల, వలచినయెడ విఱుగ నేర్పువలె దరుణులకున్.

జీ. పురుషుని నెవటికిఁ బోవంగ నీయక, వింతచేఁ దలగుడిపేయవలయు
 నననగునంతతాఁగివసాఖ్యివాఁటిలో, ముంచి యింపుల బొడఁగింపవలయుఁ
 గలసినయప్పుడు యలచినయట్లుండి, యెససి వేడుకఁ జిత్తమెఱుంగవలయు
 మందుమంత్రంబులు యాయలు ప్రతిపన్ను తెగువమై నవలిలఁ దిరుగవలయు

జీ. గలసినప్పుడు చన విచ్చిశలయవలయు, బాయనప్పుడు నిచ్చయిఁ సేయవలయు
 ధయముఁ బ్రియమును దప్పుకనడవలయు, నమ్మికలుగాఁగఁదగవులఁ నడవవలయు

శృంగారవల్లనందిత్ర, ఆ 2.

వేశ్యామాతృచ్ఛర్మములు

- క. తనయఁ గని గారవంబున, ననువినమును సావధాన్ము యొడికముచు
 బెనిచి పదంపడి యెలఁచుచునుటయు నిష్కల్యోద * వారిజముఖికిన్.
- క. ధనవంతుఁడైనవానిం, దనయిచ్చనతిరుగవారి * వానసునిముచు
 బనుపడువానిం బైకొని, యనుపంగా వలయుఁ గూతు * వాతనికవకున్. 1546
- క. మగలం బలువురఁ దన్నుం, దగుత్తంఁ నొప్పుజుతి * తా నొక్కనినైఁ
 దగులము చేసిన నొకమెయి, ముడింపుచుఁ గూతుఁ బడవు * మరపఁ వలయున్.
- గీ. ఒరుఁ డొసంగినయొగి, పురుషుఁడొప్పుచు లోకే. చే నొక్కమొద్యుఁ * చేరికొనుచు
 బురుడుఁబూషింపనైఁ * ముకుక నేరనినా. నం ది బొచ్చెనొ * వానికొనుచు
 నానినకకునేయనివానిధనము భూతల నాగుఁడుఁ జెప్పి * బలమిఁ గొనుచు
 ధనమెల్ల నిచ్చి సేదతీక మొందివాని, నేనా సమిచ్చి * మేదికొనుచుఁ
- గీ. నందువులు శోభనంబులు * బహుధనంబులై నచోనంబు నుచుకట్టి * జానురొత్తి
 యల్లుతందంబుచే ధనమెల్లఁ గొనుచు, వెలఁదలలు వారసతులతల్లులకుఁ బులు
 వశమహాచర్యము, ఆ గీ పద్య 1547-17.

వేశ్యాప్రాముఖ్యము

- క. శ్వేతాదులు కైవల్యం, కాతతమతిఁ గనిచి శ్వేత్యంబునె కానా
 జాతియు నీతియుఁ గలిగిన, యాతెజవలపొందువలఁ * హానియుఁ గలచే.
- క. వలసతిసంతాపార్థము, నిల వాసీసంగమంబు * హీనము పరకాం
 తలు హానియనుచుఁ గాదే, వెలయుఁడ్ర పృజించె నజాండుఁ * వేశ్యముఖికిన్.
- శ్వేతాచర్యము, ఆ 2.

వేశ్యాగర్వాణము

- ఆ. మాంసవిక్రయంబు * మనుగడగామున్న, కిటికవాడు హాపకయ్యుఁ డవని
 సంకతోటఁ బాపమాతృసౌఖ్యం బొసే, కయ్యుకొనిచుండు * సంగవలకు.
- ఆ. పువ్వు పూత యాతుఁడొకఁ డీరులు సామ్యులొనరఁ బూను తెల్ల * నొకనికొలుకుఁ
 గాని యాత్మనుభుక్తమాని భోగింప లే, దనయఁ బడసి తడుచు * సంగవలకు. 1552
- పద్మపురాణము, ఆ. ఆ 2 ప 222, 238.
- ద్విపద. కలసిరి నకు లని * తలపోయరాదు, పలి నూనియయు లెండు * గలసిపోయట్లు

పట్టిఁ గన్మర్తి ♦ భావింపరాదు, పట్టుగా జెలఁగలు ♦ బట్టిఁబయట్టు
 నుండు మా మాపని ♦ చిట్టింపరాదు, పొరపొచ్చెముగడ నూకసరజెల్లుబట్టు
 మెలఁగని జెఱుంగునుకలె నాంగరాదు, బొచ్చికట్టుదు రల్ల ♦ జూదరులట్టు
 కడజూపఁ గుంపింపకగా మున్న లేదు, వివచింఁ జూయదుకర్వడి జేగలట్టు
 ఒట్టింబ వెంటడి ♦ ఒకరుపరాదు, పట్టి కట్టాడు దుకర్వడిఁ దిగెలట్టు
 లేకన్ బిచ్చితిమి నాంగరాదు, వ్రాలుదుక తులలట్టు ♦ వనిగింజఁ జూపఁ
 గావున నిట్టి జేకర్వావివంబునము, జూపనీతలమాటలొటలు దువ్వు
 భావముల్ మనసులు ♦ పరికించియాడ, నేనము ల్లాక నంకదెంతసుఖంబు. 1553

పండితారాధ్యచరిత్ర, పురా. పృక.

- సీ. కర్వగన్మర్తియు ♦ కర్వటకుయు వింతెనయగారములు బహుకాటకములు
 కిలుపిచ్చిద్యులు ♦ వీకకన్నీయలును జెలుదడనంబులు ♦ ప్రేలడములు
 కర్వంబులు ♦ కర్వంబులు పనిచేయులును ♦ కట్టిపనులు
 భావములు నాక ♦ పులు కెచ్చెచ్చివంబులు నడకెయగుండు
- గీ. కా. పోనకములు వివంబులును న్రవలు, లేనిమచ్చికి లివియాడియైవివిధ
 దుష్టులంబులప్రావులు ♦ వో)హుకులు, నానకాంతల దడవిన ♦ వచ్చున గీడు.
 పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 31 పద్య 33.

- క. లంకెయును వీరకాయయు, ముంకెయు బాల్యమునఁ జాలఁమోహముఁ గొలుపున
 మంజులకతిముగిసికెను; కం జూనరు ముట్టఁబోయి ♦ గడ నరు లెందున్.
- సీ. పరభవాకర్షణ ప్రాంతము సాగియు. స్వప్న సమావదోకర్వసననన
 కెకనినో పుష్పాకె పదంబు వదలంబు, ముంబు. గు. బొంగి. బొలిమోవి
 పల్లగదావక్రపాణులు పాణులు, గుట్టికానాకతులకొప్పునూపు
 కృత్రిమగుణకాశోకంబు జేహంబు, స్నిగ్ధసంఘంబులు ♦ నజ్జబాజ్జ
- గీ. పంచకాయక భూకప్రప్రపంచకా, యాతె నాఘాతయాప్రయాపనితప
 ..... చుకునాని ♦ .....; నుంకెనంగ జేర్వ హేయధాజనముగావె.
- సీ. అమృతగ్ధమంజులకతిమంజులక, మంజుకాథముల్ ♦ సంక్రమించి
 పృథ్వీధృమూక ♦ వెం వింతయను లేక, గుణనిష్ఠమనిరూక ♦ మనలంకెనక
 యకపాణు. ము. జో. యక సంధి క్రహ, ప్రాణవాని విచార ♦ పరతదక్కి
 భావం వెలుంగడ ♦ బండితోత్తములతో, నెయ నొల్లక మహాకటకు మూని
- గీ. యతులు. పోనాడి మూర్ఖసంక తి వహించి, తిరుగు వెల్లభమజ్జనకన్ధితి గణింపఁ

గుకవిప్రకాశ్యసూచానుగుణము పూను, నననీచాచిన నిష్కారకమగును మీదను.
చంద్రశేఖరిబాహుదము, ఆ 2.

౪. నికృతి విన్నవాడ నీతిమయకృతైరదలమై నవాఁడ నే
తొక్కినిం దన్నవాఁడ ఏసునికృతము మైచిని సోమవాఁడ నొం
దొక్కినిం దన్నవాఁడ తగులూడెనునచటివాఁడ మిందేదే
రొక్కము చెల్లువాఁడ నే నశుభోపహానోచరణంబు గూరుచున్.
1558

౫. మధురము లూనెనునాలుక, విధురచతుం బులును గొనఁగ నేమకవిమన
ట్టికుండగుటునిం గూడియు, నవముని మదిఁ గోరవంప నచంబు రెట్లున్.

౬. తుటులుదగ్గలికమచినానుఁ గొనునాని, వెలనతెం గూర్చి నేపమై విజులు దటచు
చేయమగుదున్మెక్కుఁ నిందుఁగాక, మెందుకునకంబుతునెయ్యియిందుఁ బెట్టు.

౭. విటులను కోయిచ్చివేర్వేరింబుటయెకాని, యెరులగోరడుగుణమెట్లునుభవఁజేరెను
దొల్లఁగఁబు నాకట్రఁ కెట్లుఁగాక, దొల్లుగుణమది మాన్మంగఁకెట్లు నెట్లు.

౮. ఘనమాన నేతొండు నదలనదయోనది, జలబాహుదమ నొంపకపురగూర్చి
భునునొడ్డునండియుం దనకాననడియెనేర, బొలఁతుకకవియె యాఁకొకకవిగూర్చి
తగిలినచోకల్లఁ దనకాననొంచెనేర, బోటికి నదియలఁచాటఁగూర్చి
తనకట్లకలనికఁ దనఁపాలుగావునేర, చేడియ కవియు నైకకపుర గూర్చి

౯. తనమైత్ర్యైవమయనఁపయ్యుండెడి, కట్టుకుగుఁగఁ విటునిసొంపమునఁదోచు
గాన నిక్కుంపుఁగూరెమి నకవికయందు, బొరయ దిలఁ బొచ్చెనేనదిఁలేదన్నవేనన.
కవికృతసాయనము, ఆ 4 ప 114-121.

౧౦. అన్యప్రమాదజాత్యత్నంబు చిత్తంబు, బహుశ్చసాధానజాత్యన్యదనన
యాజన్యపశ్యతోహారములు కరములు, ప్రముఖేయాశ్చఃకీపః
సంతతాన్యాయప్రచార మాచారంబు, మతకంఠమాయల నమనవ్రతనవు
నకలవణ్ణోచ్చిష్టనదనంబు నదనంబు, వితతకు తర్కాశ్చిచ్ఛిబిచ్ఛి

౧౧. అంగవ్యాధిఁ గడు పుష్టిఁజేడిమెటుల, యాత్మజలపూరములతెట్లునల్లపుట్టు
చేయభాజన మెన్నిట నెన్నిచూడ, వేద్యజ్ఞంబు జన్మమే విప్రవర్ణ.

౧౨. కాకులు రావిపండ్లు దివి క్రక్క కొలుదుయదేమందిరా
నేకములందు రావులు జనించును నజ్ఞునితెచ్చతియ
వ్యాకులలీల తాతిగుండిఁపంటిది లోకములోన వేద్యం
గాకులనంటివాక లటుఁగానఁ బ్రమాదము చేరనిచ్చివన్.
1564

౧౩. లతకాదలఁ గన్వనమున, వితతంబున వాక్యక ప్రకటనమై నన్

శతకంచుకంబు లూపింప, కృతకఫణుల్ వారగతులు * కేవల మరయన్.

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 75, 98, ఆ 8 ప 124.

సీ. పడవుఁబూఁబోడికి * బత్తి యెదురుచుక్క, పజ్జాబ్జపాణికి * బాస దవ్వు
వెలవెలందికి విట*పీఠివై దయసున్న, వారనామాక్షికి * వాని తవలి
వెల్లాటక త్రియ * కల్ల సంబు చుళిక్కి, గణికామతల్లికి * గానివాని
లంజకుమర్యాద*లాగు దుత్తరంబు, వేశ్యకు సత్యంబు * వీరదుర్గు

గీ. నాగవాసంబునకు వర్త*ంబు టక్కు, నూలియకుఁ బ్రేమబద్ధ భో*గాలపాలతి
కిని గృతజ్ఞత యట్టిట్టు*గనుక వెనుక, వెనకవలదు రూపాజీవ*విశ్వసనము.

బహులాశ్వచరిత్రము, ఆ 6.

క. ఏతీతివారు చెందిన, నాతీతి దదీయరాగ * మండెడి కారా

వాతాంగనయది సాక్షాత్కారపుఁ బడికంపుహస్త*గాఁబోలుఁ జూచి.

కావ్యాలంకారసంఘము, ఆ 2 పద్య 22.

మ. సకలోద్భిష్టము మోవి వానియన లే*కలైన కారాయ ము
చ్చికి చే నెల్లపదార్థముల్ గొనుటయే * చిత్ర ప్రకం దెన్న మా
తకథాలాపములే నువిద్య బహుజా*రశ్రేణిలోఁ గూడ వా
రకళాధామము జీవ*మృలకు వి*పుశ్రేష్ఠ యేవేళలం.

1568

భార్యవపురాణము, ఆ 5.

మ. అవిమైసన్ జడుఁడైనఁ సంఘంకఁ జీ*తైనన్ మహారోదై
న విమూఢాత్మకుఁడైన రోయకమది * నాత్మకల్పలాఙ్గిస్సహన్
నువిలాసంబగు మే మొసంగు వెలయిం*తులొప్పగ్యలే క్షానక
ల్లరనీపల్లికుతావము ల్గురభిమ*ల్లా మానినీమన్మథా.

1569

మ. అలకు గ్లాక మనోహరంబులయి వే*శ్యావక్త్రము బిరిగిటా
దు లవేరుల్పవిగో*లిగ్రోలి విమవంస్తూప్యంబులై నట్టి యెం
గిలిమాకు శ్లపయేల ముద్దుగొనఁ ద*ర్కించు స్థలస్థానముల్
గలచారిత్రఘనండు శ్రీసురభియ*ల్లామానినీమన్మథా.

1570

భర్తృహరినుభాషితము, ఎ. బా. ప 58, 60.

శ. విదువక పుట్టుగ్రుడ్డనకు * పృథ్వీకిఁ గుప్తరోగికిన్
జడునకు జాతిహీనునకు * జానునిజాంగము లొక్కరూకకై
కడువడి నిచ్చు వానిగుణ * కల్పలతల్ విదళించుకత్తులం
బడుపు*డెంచులం దనకు * భావము జేచ్చునె యెవ్వఁ జేనియన్.

1571

- క. జానకమోక్షతక. వానకమప్రభృతిః పంచాక్షరీణా
వానకవాసమ వాన. శ్రీపుష్పాక్షము సంస్కృతం సంకలనము. 1572
సప్తహరిసుభాషితము. ప. ౪. ప. ౧. పుష్ప ౧౦, ౧౧.
- క. తొలిసలహానాః జూయమ, చులిసల చువునకు చువరి + చులనా వానై
సలసల సేవకు శ్రీమగాన, జాలకన సేవకుడు జా + చువరులు కలులనా.
సలసలసలసలసల, ఆ 1.
- క. ఉల్లివలెఁ బెట్టఁపాలై. పల్లివలెన్ నిద్రవలెన్ + పల్లివలెనాకన్
పల్లివలెఁ గాళ్లఁ బెంచుదు, పల్లివలెన్ పడవఁ బాడు + పల్లి వలెనా. 1574
పల్లివలెనాకన్. ఆ 2.
- శ్రీ. పుష్పగణికానామః + వానకమచారి, జీవన్. మోక్షమంశ్చైవ
వైశ్వ వానకః + వానకమచారిమంశ్చైవమివానకః + వైశ్వవానకః
మంశ్చైవమివానకః + వానకమచారిమంశ్చైవమివానకః + వైశ్వవానకః
పల్లివలెనాకన్ + పల్లివలెనాకన్, కనుకావైశ్వవంశ్చైవమివానకః
శ్రీ. రానకమమివానకయలై + రానకపడవ, పల్లివలెనా గామిని + యానకపాడు
లయని వానకపాడుమివానక + స్వాంతమును, పల్లివలెనాకన్ + పల్లివలెనాకన్ దళన.
పానకమచారిమంశ్చైవమివానకము.
- క. వానకమచారిమంశ్చైవమివానకః + వానకమచారిమంశ్చైవమివానకః
మివానకమచారిమంశ్చైవమివానకః + వానకమచారిమంశ్చైవమివానకః
క. పులిపాలుచెచ్చియిచ్చిన, కలవడగా గుండెనోసి + యరచే నెడివం
దలవాడుగుండవముఁబోసిన, వెలయాలికఁ గూర్చితమ + వివరా నుచుట.
- క. వెలయాలికఁ గూర్చితమ, వెలయాలికఁ గూర్చితమ + వివరా నుచుట.
వెలయాలికఁ గూర్చితమ, వెలయాలికఁ గూర్చితమ + వివరా నుచుట.
నుగతాంతము, ప. ౪౪, పేరి, ౧౦, 11.

శ్రీపురుషజాతులస్తోత్రములు

- శ్రీ. తనపురుషావయవము + మనసుచాంచల్యము, తనమనసుచాంచల్యము
పున ... ద్వంద్వము + కలివాంకములును, వృక్షపున ... పాస్త్రీనిక సమమ
పత్తి ... + నిరసేదకానును, గినుకయు సమయశాంతినిక దోయు
సగసంపురణేతలు + పతుసంభాషణలో, వృక్షపున వృక్షములు పాస్త్రీనిక మెళయు
శ్రీ. పురుషావయవము + మనసుచాంచల్యము, తనమనసుచాంచల్యము
పున ... ద్వంద్వము + కలివాంకములును, వృక్షపున ... పాస్త్రీనిక సమమ
పత్తి ... + నిరసేదకానును, గినుకయు సమయశాంతినిక దోయు
సగసంపురణేతలు + పతుసంభాషణలో, వృక్షపున వృక్షములు పాస్త్రీనిక మెళయు

- వలమవలరసమలకుఁ బ్రభుసతోడ, నంద్రు కామకావేషుఁ ఁభలనెచ్చి. 1579
- సీ. కన్నలు ద్రిప్పుదుఁ వన్నెలు పఠరించు, మాపుఁ జాతుమను భక్తిమ్రుండు దిరుగు
నెదిరియొంపెఱుఁకఁ యీబయొంలేనిచ్చి, తనయిచ్చనెపుడు దత్తకుఁడు దిరుగు
మందునుఁత్రంబులుఁ మాయలు పఠరించి, ఖండించి కూచిమాఁరుండు తిరుగు
మనసులు గరఁగించిఁ మన్నజ్ఞుడై ప్రేమఁ, జేరించు సతులఁ బాఁచాలుఁడెపుడు
గీ. భద్రకుఁడు నూవెలి తెనిఁ ప్రాణఁభుఁడు, నాస్తిరికై త్రకుఁడుమనోహరుఁడుమిగులఁ
గూచిహరుండుకంభిసఁకూర్చుఁప్రియుఁడు, బాలబద్ధునిమెచ్చుఁబాఁచాలుఁడెపుడు.
క. లోలల భద్రకువిధమున, బాలలఁ బాంచాలురీతిఁ ప్రౌఢల నెల్లన్
బాలఁగ దత్తకుఁతి జవ,రాలిం దగఁ గూచిమారఁ రమణుఁడుగవయున్. 1581
- సీ. పరకాంతఁగూడసిఁపతి యనుమాలుండు, తరుణికి మొఱుఁగునేఁ బారిశ్రమండు
దక్షిణుం దాత్మనఁదఱిసరిగాఁ జూచు, నపరాధియయ్యఁ గీదాడు దృష్ట
విటుఁడు వేశ్యలయిండ్లుఁ పెదకి క్రమ్యులుమండు, మఠసేవకుఁడు పీఠమన్నకుండు
నాగరకుఁడు పరఃస్త్రిఁచూచాపేక్షి, నల విమామనఁ దపఃహస్తకారి
గీ. అరయ సారికఁతి కెనియైఁబోటి, చతురభావలఁ జరుకిఁ చాలప్రాద
సతులఁ బతులను గూర్చునఁచారనిపుణ, తిరుగు నేపమకుమనూతికభరిత్ర. 1582
- సీ. బాలయయ్యను గదాఁప్రాధిఁ జాపు విదగ్ధ, యొకపాటి యెఱక మ్రొనుండుమధ్య
యావనంబుననుండి యతిమాధయగు ముగ్ధ, పరుంబు లాడెడుఁ పడఁతిపరుమ
అంతైన గరఁగెడుఁ నం నామజీతేధ, మనయనుసతి యతికఠినగాత్రి
యలిగి కీషవంతుఁ నట్టివోననిధి, పతిభక్తిలిగినఁ నతి స్వకీయ
గీ. జాగ పరకీయ యనియెడుఁ చపలనేత్రి, విత్తమంతయు లోఁగనిఁ పెదలఁద్రోయు
... .. వారకాంతలలామసాధారణాఖ్యి.
- సీ. అచారధీసుగుఁజాన్వితిమునిసత్వి, నలఁద్రుయెకోరుఁ నాగసత్వి
భూతసత్వయునెంచుఁ బాంచు సుతుచ్చి, జడపతి నాలిపిఁ నాచసత్వ
గంధర్వసత్త్వి నఁకనిది పాదఁ నెచ్చు, చలక జేనులనుఁ దైత్తిసత్త్వ
శృంగారపతి వోహఁగాని కిన్నసత్త్వి, నాధిపుఁ బోషించుకఁ యక్షసత్త్వ
గీ. జడతతో మండు సతి విస్తాజాతి దిరయ, పధిక రాజున న్నసాతిఁ యగు లతాంగి
వినుగుగను వైశ్యజాతిసాక్షిలయ, చతురయగు నన్నిటను కూర్చిఁజాతిలన.
- సీ. స్వాధీనపతిక నిఁజాధీనవకునిగా, మిలుపుఁ నెచ్చినఁ మీనయన
నాగక పత్తికఁ వరనివాకకుఁడెను, నిల్వశృంగారిండుఁ నిండునైన
పదలలఁ నెచ్చినఁ పతి విన్నములు జూచి, నఁచుఖండితయనుఁ చరణగంధి

మృతజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. వికమునకైగవియుఁ ♦ కేపులుఁనుముఖముఁ గడుపునుఁండ్లుఁగిన్ములుసజ్జ
ములు వాక్కికకకక ♦ ములు సచగుజములు, బొందై నక జభరంబునుగలాంచు
కోపకగ్రిము లెన్న ♦ మాపులుఁగిన్ములు, నిడువాలంగన్నలు ♦ నిడుపుగోళ్లు
గంధమధురవా ♦ క్యములు తిన్ననినడ, లాకలివెద్దని ♦ చాలగుండు
ఆ. ప్రాథనర్యవాది ♦ బహుభోగనిరతుండు, మెఱపుమేనుత్పన్న ♦ మిగులఁగలదు
చలనఁ బుంజునొడలు ♦ చపలచిత్తుండు, ... ♦ వాయునరుండు.

వృషజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. అతివిలాసోన్మత్త ♦ మగుమస్తకముమెడ, వలముచక్రాలకంబులుఘనములు
చెట్టుల చక్కనిదుండ ♦ బ్రేకులుఁకొక్కొక్కద, కముకి రాంగుళులునఁఖములుకెంపు
లగుజాష్టశ్రేత్రము ♦ లలనయాసముచంజ, భావలుత్యాగియా ♦ పదలకోర్పు
వాఁకలివెద్దని ♦ ద్రాగత్తుడునుసత్త్వ, కాలిన్లేన్మృకుండులఙ్ఘావిహీని
గీ. ప్రాథనయనుననుభవధి ♦ చంబులుగు, హేనుకారంబువలపగు ♦ మానినులక
కలువఁదగువాడు ... .. అతఁడు వృషజాతిపురుషుండ ♦ త్యలైభోగి.

శుభజాతిపురుషలక్షణములు

- చ. కనుఁగవకెంపు వ్రలువమొగంబు శరీరము సుందరంబు న
ర్తనమునిరూఢి యల్పసమదంతము లింపగువాక్కు మానవం
వసుఁడుకసోదజానుచరణంబులు హాసములన్నమించుట
భగవతోన్మల్లభోగి మెయి ♦ తామరకంపుశకంపుజాతికన్.

1792

క ల లు

- సీ. అనుకసాద్యుతి ♦ యంగుష్ఠముచనుండు, విదియపాదంబుల ♦ వెలసియును
దదియగుల్బముమండఁ ♦ దగుచెలితిచొడను, పంచమికబీయందు ♦ బరగియును
వస్త్రీవాఙ్మిశుండు ♦ సప్తమినురమున, నప్తమిఁ .... ♦ నమరముండు
నగమిఁగక్షములందు ♦ నయమొప్పుదశమిని, కంఠమాలములందు ♦ గలిగియుండు
ఆ. అనుకోరికఁజెక్క ♦ బదిరెంటునధగంబు, పదియూమాటుఁగనులు ♦ బదియూనాల్గు
పదమింబందు చుడియుఁ ♦ దివిరపున్నయవాఁడు, తలకునెక్కుదిగ్గుకళ్ళ లకుండ్రు
కొక్కొకము, ఆ 1.

చ త్ర పక్షిక శ్లో లు

1. పరిమళియోపకర్షణము ♦ వరితాభివృద్ధి ♦ వృక్షాదు
 బుగ్గలు ♦ శ్రీ పుష్పములు ♦ బూమిపక్షిములు ♦ బా. బుగ్గలు ♦
 2. యువగాఁగి ♦ పుష్పజాతి ♦ గలవీకె ♦ పుష్పాభివృద్ధి
 3. వృక్షాదులైహితకళి ♦ వృక్షాదులు ♦ వృక్షాభివృద్ధి

1574

సాక్షాత్కలాసానములు

1. తల యుష్మత్ కలాసానములు ♦ వృక్షాదులైహితకళి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 2. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 3. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 4. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 5. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 6. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 7. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 8. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 9. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి
 10. పుష్పాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి ♦ వృక్షాభివృద్ధి

స్త్రీ పురుషకలాసానములు

1. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 ... .. నాకేని ♦ యువముఖం ♦ ... .. నాకేని ♦ యువముఖం
 2. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 3. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 4. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 5. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 6. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 7. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 8. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 9. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు
 10. అంగుష్ఠముఖము ♦ నజకాలియందు ♦ ముడిమరు ♦ ముడిమరు

స్త్రీ కలాసానములు

- మ. వెనుకైన్ పదగుల్ఫాచాకుకటినాభిభాగభాగాంతర
 .... కతులుల గర్భగండదనాసానత్సపాలోత్తమాం
 గవిరూపముల వెనుకైన్ దిగ్గం గలముఖా శుక్లకృష్ణములన్
 దివమున్ మన్మథుఁ డంగవాసనములన్ ♦ దేలింపువామాదియై. కాళోక్తి, ఆ 1.
 గీ. సఖియయంగుష్ఠపదగుల్ఫాచామన్మథునాభిభాగభాగాంతర
 దంత ల్లాపి ఘోరమున ♦ ప్రతిపదాంగులకలాసానములంటి.

విశ్వకర్మలక్షణము

బాదము నాను కన్యకలకి * జాహనారము పిల్వితేని మా
 బాదము పానినమును దను * నంటక పానక సంతసెల్లుం దా
 పాదము పానకము నంటక పానకము పానకము
 బాదము బాదమునకు * నోయ్యును నిప్పునోపు పానకము.

1599

స్త్రీలవలపునెఱిగెడిలక్షణములు

చ. నెదవిం దల్పుం గన్నులవ * వెం వెనలారం బిటుందుఁజాచుచు
 రుద్దుబదిలించుం ... బంధులదగ్గరనున్న క్రొవ్వెరుల్
 తెదరినెల్లమున్ దుఱుము * కెప్పుడెఁకెప్పుటలించుం జీరక
 శక్తువరినె జక్కఁగట్టుం జపకలాక్ష మనోహరమూర్తిఁ జాచినన్.

1600

పరవశత్వలక్షణము

కొనగన్ బలములుబలము; పినువక తహానానటించు * విహ్వలముగుచున్
 గల ములుకక గుంమాయుచు, ననురై పరవశతనొంచు * నంగన ....

వయోలక్షణము

క. పదియఁజూలకను ముచ్చనియగు నెలజవ్వరికిని * ప్రాథమ నైదున్
 బదియెడును నెఱువదట; దుదియెడులు లోలకయ్యెం * దోడ్తోవరునన్. 1602
 కొల్లొకము, ఆ 1.

మష్టస్త్రీ

సీ. అత్తమామల కెనురాదు గుచ్చారిణి, వాచినర్చనలేని * వాదవదిత
 జొండెలంగులు * గూర్పు పాతకురాలు, బలిభిక్ష మిదని నిర్భాగ్యురాలు
 మగమతో వేదేళ * బండించు జూజంత, పసిడిడ్డలను దిట్టుపాలబాతి
 వీనికై కాసలు * కెనేయు నిట్టికాట్టిళ్ళకమ్మల దెచ్చు * ముల్లమాది
 సీ. కాముఁ బ్రాణంబుగాఁ జాచు * పుష్పరాలు, బరవసూయలుమాయదఃఖ్యురలవాసి
 కలది వేలు నసించి * నిల్వంగులు, దీనికై నీవు కవికళఁగూనం దగున్.
 క్రీ. ప. మానోభక్తిము; క. వ. ఆ 5.

చుంబనములు

చ. ముఖమునందు పుష్పములు ముద్దు కనులవలెనున్న శ్రీ శి

వ్యభుజ్యులగు ముఖమునందు ముద్దు కనులవలెనున్న శ్రీ శి

వ్యభుజ్యులగు ముఖమునందు ముద్దు కనులవలెనున్న శ్రీ శి

వ్యభుజ్యులగు ముఖమునందు ముద్దు కనులవలెనున్న శ్రీ శి

1616

ముద్దుకాంక్షాము. శ్లో 10 ప 31

సీ. తనమోది మనెనె నిష్కంఠుల జుంబనము నేను, వానినై వెదవెద వాంఛానుకూలము

సుదతిసేమ్యముల తలచెంచి తోలుతల గొన్నావిపానక మాని ముద్దు గొనుచు

కరముల నుదోహి ముద్దుల దలమోచి వానినాలుక విసంవాదించు

వెనుక నిట్టచుండు ముద్దులంటి నెమ్మిమ్మెద్ది చెలియని ముద్దుగొనుచు

సీ. ముగితి నెన్నెను నిన్ను కేమోహించె నొనుచు, ప్రాంతిత్వముల వెంటబడుచు పాప

దుంబము నంటి స్ఫురతామితములు కుట్టితింబు ప్రాంతిత్వముల వెంటబడుచు

సీ. ముదతకేమోది ముద్దుల ముల మిచ్చి కట్టి నాలుక విసంవాదించు నేని

విధులతిథాభ్యుపలక్షణముల విద్యమోహి తెలియుచునెవర్కొనిరాజులేటపడంగ

క. పలుమొల లంటక నాలుక, నలమును కేమోహించు కేమోహించు మనియెన్

లటి నిటుల నుట్టికొట్టెను, నలమును కేలము త్రరాభ్యుల విసంవాదించు

క. తనదడవచ్చుచు నుండును ననితానియుండు ముద్దుల నంటి ము

జన మొకరినెట్లు నుండును నని లక్ష్యముల జూపె నిట్లు నొకరియను కేలమిన్.

సీ. అటుల జుంబించువేళ జిహ్వలంఘనము, మెలపెనునదనంబుల కెలియఁ బల్కి

కపటాద్రయములైన వానపుడు నచ్చి, నటుల జుంబించె నిట్లు నొకరియనుచు.

సీ. దన్నులంబుల నెమిడత లేప్పరించి, నదిస చుంబించు ముద్దులంబుల

వానికొలికనున్న చిత్తపుపొచ్చు, నొకరినెట్లు నొకరి ప్రాంతిత్వముల వెంటబడుచు

క. కనుమోహితపత్తుక, ... ముద్దులను ముద్దుల వికసనఫలం

బనుత్తుల జుంబించుచు నివి, ననితామోహించు ముద్దుల వికసనఫలం

యోమిశ్రాద్ధతలకావిలాసము, ఆ ర.

ఆలింగనములు

సీ. ఎనుగునను నిల్చి ననుకడల్ గదియ నీదు, కానుపుల జుట్టిట్టి మునుకల బ్రాకు

తిగిపోలిక కమ్మొదిలేసెద్రాగి, వెలది భావించు విడి లతావేష్టితంబు.

చ. ఉదినగొ నానుకాదమున నొక్క పడంబిడి యూసులందు చె

పొడవులందు ముగియక పడంబుదనక భుజంబు లానె

స్త్రీ వియించి కాని ఉడి + కమ్మరివారెంత్రోలి చూడు మిం

పుడ పాల నీరుదిక + నారయి ప్పునినియాభావముల్.

క. కరణాన్నుం దనిసినిరా, కరణాద్యవయవంబుల నాను + నోనిట నిడి ని

గ్గమునుచును వివేచించు గవి, ననుం నెనె తలతడులాభ్యున్దైఖరి తెలియన్.

య్యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

అంధననామములు

క. అనతము నాభి నితిమున, నానలెతీరస్థితాహ్వాతయాత్రానితముల్

గా నైదుపపములని స, న్యానముతోఁ దెల్ప బంధ + పుర్రము తెల్లన్.

సీ. ప్రేమాభిరామము + గోముఖాంగోద్వేగ, పాదభుజునకక్ర + పాదకురళి

మండలప్రథ నా + మకరసంపుటపద్మ, కార్ధపద్మక + మి + తాంగకరణ

చంద్రార్ధచేణుక + సర్వతోభద్ర సింహావలోకన ముక + నాస్తలాభు

సంస్కందయుగ సామంతవాతయంబుపాదా, రిచరణ తుంగచక్రభ్రమణము

సీ. లోపు బంధానుకాముల్ + మెప్పుగాఁ, నెనా ముల కావెప్పుష్టదంత్యుత్క

తమున్.

నత్యభామాపరిణయము, ఆ 6.

పురుషులయూటకపుశపథాములు

సీ. భగవీరలనోయి + దళదళిత్ సాక్షులు, కలనైన నివా యఁగంబుకంటి

తలనిసుధాకరి + నారలు సాక్షులు, నీమాట గడువనె + తోమలాంగి

పగచూచున్నై + వస్వతుల్ సాక్షులు, పగనైన నినుదూరఁ + బద్మగంధి

పూర్వాపరస్థితీమాతముల్ సాక్షులు, నిమిషంబు నిమిష + నీలవేణి

సీ. కాభిసంబోధాములు సప్తసాగరములు, స్వాంతగంగానదీముఖ్య + సకలనదులు

సాక్షిగా దెల్పుచుంటిని + సోచ్యుచాప్యమొంది మనసిచ్చి పలుకవేతుందరదన.

చిత్రవతీపరిణయము, ఆ 1 వే 40.

క. కరణాద్యున్ కరణముపయిన్, గురు...య్యంబుపయిని + నొల్పున వేడ్కన్

గరము నిడి వట్టు తెట్టినఁ, బురుషుల నమ్మంగ నలదు + భువి నెనరైనన్. 1680

సీ. కడుచుడంబున వడఁగండ్లు గట్టినమాట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

యింభమీఱఁగముండు + నేడఘాతులపాట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

యునుపంబునఁ గడు + నడరుపువ్రేలతోట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

తగిగొలుంగుధర్మ + వగరమందలితోట, వసుధలోపల మగ + వారిమాట

సీ. తెవలినిపద్ధమండెడి + నైకతమును, బాచివేసోపునీటిలోఁ + జొచ్చినట్లు

గానం బుద్ధియు శక్తియు కారణము. పోలి పుట్టియించు నవతంత్రముగదా.
విశ్రవతిచిహ్నము, ఆ 1 కే 18, 38.

బహు పత్నీ కుండు

మ. ఒకకాంతన్ గోపవాసు యోగ్యుః ద్వైగాత్మకమృత్ కేయకంబి నే
చోకకాంతన్ గోపవాసు మధ్యముఁడునాచూపింపఁ జెప్పించు నిం
కొకకాంతన్ గోపవాసు నానధముడై చూర్ణశీలిన్ గాంచు నిం
కొకశీలిన్ ఒకకాంతన్ గోపవాసు చూర్ణముడై ద్రిమృతన్. 1632
విశ్రవతిచిహ్నము, ఆ 1 కే 39.

గర్భాధాన పద్ధతి

- క. అదట గర్భాధానము కొదిగ రుహ్యతములు పోగాఱున జేయవలె
భూజేవనకాంక్షలు సుమృదముతో మంత్రోత్సాహముగ జేయఁ దగున్.
  - గీ. చారుతరలీలమై ఋతుస్సౌరమైన, పౌలతి నెంతయు వేడుకఁబురుషుఁడొన
నందు సమతితి నదయించు కందముండు విషమదినంబునంబును కలెడిభట్ట.
- విశ్రవతిచిహ్నము, ఆ. కా. ప 12.
- క. పీఠమై నెలనెల కొక్కొక, ఋతువు నగా నర్చ మొనకఁక్రియ నందియే
మితము ఋతువు కష్టించి, నరఁడు గవా నొంచు భూవానకన్న నర్చిన్.
  - క. మూనాళ్లలోనుగా నేమానివితోఁ గూడినట్టి నవకుంఠ నెరుకున్
దా నరకకూపమునఁబడు, నానాళ్లకు నంటుదనును కనెనవలెపిన్.
  - క. మోదలగుపక్షము నన్మఱి, యొదల న్మఱిమోదలజేయ కుమరిన కల్పన్
దుదిపక్షంబున నించుక, యొదల న్మఱిమోదలజేయ కుమరిన కల్పన్.
  - క. పడఁతికి నొకనక్షత్రములో, బాదమును నర్చయి నట్లుండు బాదనకయొక్కన్
బుడమి నది వింతయనఁగాఁ, బాదమున్ దరువారపక్షమున ధరణీంద్రా.
  - నీ నానాళ్లచనినాకానాతినికవసూడఁ, బుట్టుమ ముట్టాం క భూమిమీద
నైదవనాఁడు ప్రకాశ్యత్కృండు జనియించు, నాజవనాఁడు పాపపాత్యుఁడగును
ఏదవనినమునఁ కింతికి నీశ్వర, నరకుహరుఁడు భట్ట కనకతొడ
నెనిమిదియవనాడు కీనమానసుడైనవాఁడు శోకంబుట్టు కనితయందుఁ
గీ. చొమ్మిదవనాఁడుచోపమందూరఁడొదఘోరబడిఁటబట్టనకాంతుండుబంధుహీతుండు
పరినోకంతును భోగియై యుదయ మొందు, గూఢచిరంతంఁగూడిన శోగియగును

చ. పరమాశాసనముఁ గలి, తదయిచ్చున్ మిగుల సత్తః మోక్షముఁ దగుచున్
 పరమాశాసన విరచయన, శుభ్రతియుఁ బురుషుఁడు జాతమౌలు భరణిన్. 1640

అ. పదునొందవనాఁడు + పరమపవిత్రుఁడు, పుట్టు లోకమంత + బాండుచుండ
 సోదశంబు గు నవసోద్యవంబునవాఁడు, జ్ఞానియగును మిగుల + దానియగును.

మ. అది యట్లుండ నృసాల యిశోక రహస్యంబున్ విన్ దెల్పెదన్.

ముదిర ల్పాఘ లకచిత్రముల నిఁపుట్టా నుచిర్యాతులై
 యవనంగూడిన బుట్టు నుత్తముఁడు ధర్మాత్ముఁడు సుజ్ఞానియై
 ముగ మొప్పు నృతినుండు పుట్టు చలిరంబుల్ తొన్ జెందినన్.

క. వేరులది యెఱుంగక నెఱిగియు. వెఱపున ... గూఢువేళల మిగుల్
 భర మానంబున నుండిన, వరసిన్మన్ బుట్టు మూగవాఁడు భరితన్.

అ. కన్ను లపుడు మూసుకొన్న కిన్మనుగూడ, నంభకుండు బుట్టు + నవనిలోన
 బంధభేదములను + బలిసి మిక్కిలి ప్రతి, కూడినది పాట్టివాఁడు బుట్టు.

ఆ. మంచివారమునను + మంచిలక్షణము; నుంచివేళలంబు + నుంచితిని
 నవనుడైనవాఁడు + తరుణిని గూడిన, బుడమి నుచిత నొంది + పుట్టు - రుడ.

క. పరచి త్తయైతరునిన్, ... గూఢయట్లు + మతీయైతినిదెన్
 పురుషుఁ డాగతినుండిన, నరవిందాక్షికి జనించు + నాకాంతవదెన్.

క. బద్ధిక పరచి త్తంబున, నిద్దఱుఁ గూడుండిరని + నెడబడవొడచున్
 పద్దెంచి యాత్రిబద్ధుఁడు, ముద్ది రుగలసికను శుద్ధమూఢుఁడను బుట్టున్.

క. ఆహారనియమములచే, దేహింబుల కాంతివలన + దేహోపహరై
 సోహానివిభురూపనియై, మోహస్పృహఁడైనవాఁడు + ముదితమ బుట్టున్.

విశ్లేకవృత్తుగాఁయు, ఆ 10 వే 32.

గీ. కులసతిని బురుషవేళలఁ + గూఢకున్న. పరుఁడు బ్రహ్మమ్ము నృపుఁడైననక మెంచు
 బురుగునయనుమేని వ్రతపద్ధతివీర్వృత్తిగలను, బగునంధ్యలసతిఁగూ డఁ + దా మెలకె.

గీ. అట్టివేళల వర్ణింపకతివోడ, మోహమునఁగూ డెనేని విఘ్నాభజనుఁడు
 చార్వకినను, నుచ్చాతఘ్నుడఁ + బ్బాయువమిత, ముగ్ధుఁడో పేతుఁడైనపుత్తుఁడుబుట్టు.

శేషధర్మము, ఆ. ను. ఆ 9 వే 54.

గీ. నారూఢు నున్న హరియించితావ్రసేన, నీరునునాకు వీరున్న + నీతిగాను
 పులయిద్దిననుడు భక్తిర్మలు నెఱుఁ, బంచకనుఁ డున్నవాఁడుగా + పద్మగంధి.

సేమంతనీక శ్యామము, ఆ 9 వే 55.

గీ. కష్టకష్టపృథాగా బాసంగినయట్లు, వేడుకతో ముచ్చటాడినేని
 మునున యీతెలియకు + మడుపు లిద్వివాదట్లు, మొలమిల్లకొనిమ్మి శేరి
 నది పొదములఁగిలు + తిరుయ లందినయట్లు, చిగులువాతెల దయఁపేసిలేని
 కొమ్మవీరము చేకొని విసరినయట్లు, కష్టయూర్వాలయఁ దైఁగ్రమ్మిలేని
 గీ. వెలది తగునేన దీవుగావించినటుల, గోల్ల మీఁదగ నన్నెలుకొంటివేని
 నేల నూలగ్య మీవేళఁ + వాళ్ నీయఁ, పించువిల్లుందు కాఁగిలేవే లతాఁ.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 7 ప 474.

గీ. కలికిమిటారి నిఁకవివోవాటపు...దెరుకు నాటకమున్న + నెడకు నాట
 మిగువవిసాళిఁ + యు పుత్రయనిమోవి,మించుల నందకమున్న + మించుల నందఁ
 తెలుకమేళక శలారు + మొలకనవులమోము, మద్దునాపకమున్న + మద్దునాప
 వెలఁగిమొల్లు...బాసారి + దెరుకునాటాపులు, కలియికియ్యకమున్నఁ + లియికియఁ
 గీ. పదిదెనుక చూచి చెలువుఁడా + తరుణిఁదిగిది,క్రొచ్చికొంటుఁకేన్ననాఁగొలఁదులెందఁ
 బొనకంబులఁ దముదామెఁయెఱుంగరైకియెరులెటులఁవెల్సనవ్వఁగఁకరులనుఖము
 మువందవిఁసము, ఆ 8 ప 279.

గీ. కష్టరముగుల్లు కష్టబాఁగాలు మడుపు, లతివచేసిది తాఁవి + యందుకొనియెఁ
 జట్టుకంపుఁదనాలయఁ + జేయించాచి, విడెను పెట్టు నవంగ నఁవ్యేళ విధుఁడు.

గీ. కలిపతిపాదావారిందన, యతిదైర్ఘ్యభంబుకొల్లఁలాడు నటంచున్
 తమిచ్చుకరసి నిచ్చుక, బతి యొకతెలనాకుమడుపు + ప్రాశక్త్యంకన్.

గీ. కుంతలంబులవాలారు + గోళ్ల దువ్వి, యాభిముఖ్యంబునకుఁ దెచ్చియనఁగి పెనఁగి
 గీ. దెము చవిగొల్ప నపు డహోవివమకరుడుభవనమాదై న్యఁకపాటిఁపీటియిచ్చు.
 రామాభ్యుదయము, ఆ 4 ప 161-171.

గీ. పతికష్టరపుతావి + బాగాలు నైకొన్న, మదిరాక్షి సగమాకుఁమడుపు లొంగు
 నెయితోఁ గాంతుఁడొక్కయ్యనఁ గొనిలిందిన, గొమ్మ .... + గ్రుమ్మిక్రిమ్యఁ
 బ్రాణనాథుఁడఁ మోవిఁతై గంటుచేసిన, నలివేసి పారవఁకేయనఁ బొక్క
 విధుఁడు నిల్కడ కేళివిధమున రొదగుల్లు, లోలాక్షి చెవి యెగ్గి + యాలకించె
 గీ. మోగానాగుఁడు మను...ముడి నడల్పఁ, దనుటి జితయయ్యెఁ ....

....

ఉ. కమ్మని రామచంద్రుఁ డహఁరాగము మీఱ భరాకుమారినం
 కమ్మున నుంచ సిగ్గునను + గొమ్మున దిగ్గిన దిగ్గనీక పా

స్తమ్బులఁ బట్ట ముఁగుచును ♦ శక్తుల సత్త్వగుణ దమ్ముచేర్చునై
బెమ్మట గోటరూటి వలికిచ్చెపు...నరుల్ బెమ్మటచున్.

- సీ. ఎలమాదనీయజే ♦ వందలంబాస్య నీ, ఖండచక్రైరమోవి ♦ గఱగిపోదు
శీలం శంశేలం గీలింపనియ్యవె కొమ్మ. వది .... ♦ వాడిపోతు
సంవిష్టకాంతిఁ బొచ్చువె బాట, గాభువా నెమ్మెదు ♦ సమసిపోన
సంపుతో మున్నాక ♦ నియ్యవేకామిరి, మనచెక్కుటద్దముఁ బొడిసిపోవు
సీ. తెలున తల యెట్టి చూడజే ♦ దృష్టిగాఁక, దిందుముఖి పల్కజే తేనె ♦ బిడిపోన
దువిద నవ్వవె క్రొవ్విరు ♦ లడిగిపోన, మంచు వేడుచు ధమ్మభర్త ♦ మించుతిమిని.
సీ. ఉదులు .... మేవొరయదగ్గర నిల్పు, గొఱిలించినఁ బ్రేమఁ ♦ గొఱిలించు
మోహంబురొర నెమ్మొగము పెక్కిలి కేర్పుముద్దుగొన్న నువేడ్కఁ ♦ ముద్దుగొనను
తావిచెంగావికెమ్మొది మోలినిగూర్పు, గండచీసకఁ దమిఁ గంటిసేయు

- ....
సీ. బిలుగుచున్నవసుదతిజే ♦ నేదజేర్చి, నేవ్కొనఁగఁ గపురంపు ♦ విడె మొలంగు
రసునుఁ డేటురమ్మనిన .... వొడ్డు కాంతిహరిమద్దమధ్యస్థః ♦ గాఢములను.
దశావతారచక్రము, ఆ 7. 9.

క. గోలరన మలగున్నెను, గాభుతనం బెఱుఁగ నింతె ♦ కాంతిజేయు నీ
సాలెనదానమిచ్చి ♦ మేలిమిగను నిద్దుకొమ్మ ♦ మేలిది సుమ్మా. 1661

సీ. వన్నెలాడినో నీచువివచ్చిటుల, వెలచనుఖముగ నిమగారవింతుఁ గళలఁ
దీర్చుకొని నన్ను గలిచిన ♦ నేర్పుతోడఁ, చార్మి వివక్షాకు నేనవ్వుతాలకైన.

గీ. కన్నియపుగాన మబలవైఁఖుల పలసికట్టు బలికెద విది మనఁ మాత్యలంతు
గలగుకనకము నెన్నఁగా ♦ చేలిపికట్టు, మెలఁగుదుమె మంచుగనుచుఁ జ్చిలికెలిన్న.
యామిసీతాగ్లాతిలకాదిలాసము, ఆ 6.

సీ. ఎలవాగలిసఁచెంత ♦ విలిచినజేతను, బన్నెరు .... ♦ వైలిజ్ఞు
చట్టినగిద్దజే ♦ పది యావలికఁ జను, గొబ్బునఁజని వైట ♦ కొంగు బట్టు
పట్టిన వివలించి ♦ పురువున వెవలంగఁ, గ్రమ్మన నదియించి ♦ కాగిలించుఁ
గొఱిలించెయంతఁ ♦ సముద్రజనంగు, బలిమిజే నదలించి ♦ పట్టికెచ్చి

సీ. సాంతుగాఁ బాన్పవైగొక్కడఁజెట్టి, బోటి నీమిలు బెనఁగ నాతోటి యింత
మితమా యని చక్కిలి ♦ గంతఁజెట్టి, కొలది నవ్విండు చూచి యొక ♦ కొంతిసేపు.
మహాకృష్ణవిలాసము, ఆ-4 పే 80.

సీ. ఘోరతామో మున మును ♦ పొక్కిల, చరునికొనచుఁచును సహానుమున

నేత్రప్రసాదాద్రేమయ్యైః సంస్తాః శాస్త్రైః. కాలే నిర్వర్ణైః సుకథాః పరిత కవుః.
కులశోభనోద్ధరణము, ఆంధ్ర 13.

సీ. నేర్పుక్కురాయిడిలి కడలి కి బోల్పించు, గోటవిచ్చుచును ముఁగురులు దుష్టి
చిలకేసిమకరికల్ + చిల్లెపాండవుచును, మూలంఁచుఁ బెట్టిలికినాథుని
హృదయంబునుదనాన్తి + నెలగొన్నాననో యంచు, నెట్లనెఱియిదాచుఁ.... పోక్కి
యొడిగ నీపట్టుక్క + నొడ్డాదిత్రులంబులని గొలుగునొచును .... పదార్థ

గీ. నాదుకొమ్మధమణయు నింక పర్యవర్తి. బాలినానాకంబు నొనరులు అనునో
కావో యదియురమునముఁక + నిమఁగుచ్చుకెరికెఱ్ఱేఱుఁచుఁచుఁ + గోనిలింజ
కృష్ణకర్ణులను, ఆంధ్ర.

సీ. మల్లికార్జునుల + మాటికి నురుముచోఁ, పట్టనిర్మలఁకఁచెరి చది
లత్తెలింపుచుల + చలముజం చలముచోఁ, ... కరములఁ + పట్టి పట్టి
చెన్నుటప్రంబులఁకఁచి ముచ్చానుచో, నభవాన్యుతాన్నాదఁచుని యా
నవలినకాంచక + నవలినఁబోవుచో. బొక్కిలి న్రేళ్ళజేఁ + బావి నాదివి

గీ. మాటి కచ్చోటి చెంగులు + మాటిపట్టు. శేల చల్లన .... + సిగ్గుటలు
తెరిగింత నె నునుసిగ్గు + చొలఁగి పాశె, నెలవుపను లాక్రమించిఁ + నిలువకఁ శా.
కాకెంచినయము, ఆంధ్ర 14.

సీ. పొగొనఁచిక్క బాదులు. నిగునొచ్చులు పోన్చి కనక + పట్టెనుదిట్టల్
నొగొనఁగొట్టుగొట్టులు, నొగొనఁగొట్టెనీక పోలి + నొగొనఁగొట్టె నొగొన.
శుద్ధాంధ్రవిజ్ఞానవివరణము, ఆంధ్ర 126.

గర్భోత్పత్తిక్రమము

క. సునానిశుక్ల పుధికఁ, బుగఁగూడిన గర్భచంద్రు + బురుమఁచు పుట్టున్
మరువగర్భరంబు పోన్చివ; మగువై నినియించు కాస్త్రఁ, చురము నృపాలా.

చ. పరిసరినంటుచేత కల + పద్మము చితిని గర్భశోఁ, మా
యతనువకేళిచెంది తనఁ + చుంత వికాసము గాంచి వీర్యమున్
దతమునపొందుకు క్కెఁ బరితంబగు లిందువుమాడ్కిఁ గాంతమం
గుతుకములేకయండినను + గూడదు గర్భము సిద్ధమిద్దకన్.

1670

క. రమణీగర్భమున విశ్వము పద్మములోని నిరసిండు దినుగుచుఁబా
దయనన్ మూసాల్లకు నది, నొమరుగఁజేకొన్న యంతఁ + గోర్చెఁచెలంగున్.

సీ. మ. నాశ్వరీఁబఁద కనం, బై నవర్ణమునమై నంలాంతయఁత్రం

త్రై నాచికాటికి హోద్యై వలనములోని విద్యమై విలసిల్లున్.

- క. శ్రీశృంగ సేవకమునకు గుర్రమును నెత్తును గూడు + గూరిచిట్టా
తొమ్మిదవది మునాదా, పిన్నుట నదియుండుదోన + పిండవిధమునన్.
- క. తోదంటు బెట్టెంటులన్, గూడుకనెలలోన కరముగూడు సురమ్మున్
గూడుఁ బెంటుకరిములు, గూడున్ మూనెల్లతమవు + గుబ్బెలయందున్.

ఉ. నాలవసుండును నయింపంబులు శ్రోత్రకరాంగుళంబులున్
ఫాలము రోమము ల్చరణఃపద్మములున్ రదనచ్చవంబులున్
బాలుఁడుం జెలంగు మఱి + ద్రాణముతీర్పడునంతమొద నీ
చాలుగ నింద్రియస్ఫురణఃశాల వహించు మనంబులోపలన్.

ఉ. ఇమ్ముగ గర్భమందు కళఃపింగతి దేహవికారబావమున్
గర్భముగ సేరికిం దెలియఁరానివిధంబున నావంపుచున్
దుమ్ముడు దగ్గుచుండి సుఖఃకుఃఖము లందుచునుండి యాత్మలో
హమ్మింపింతఁబుల్కు నిటుఁనల్కను బూర్వము నూచి నవ్వుచున్.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 10 శ్లో 326.

- క. నెలనాళ్ళకు కరమేర్పడు, నెలవణరెణ్ణెల్లబాహులగు మాణ్ణెల్లన్
చెలువచుగు నుదరమేర్పడు, నెలలితముగ నాల్గునెలల + జరణము లరుగున్.

క. ఎనిమిదవనెలనుజీవుఁడు, తననిజమెఱుంగంగనేన్ + తత్త్వజ్ఞుండై
మునుపటిజనముఁడందలి, యనుభవసుఖదుఃఖములకు + నాపదనొందున్. 1678

విజ్ఞానప్రతిపిక, ఆ 2.

సీ. లలఁలగర్భంబులం బ్రవేశించుచో, వీర్యంబు తోడనంజెప్పితమయి
పురుషజీవాంతంబు + తమలులతోజితంబునుగూడి యభివృద్ధిఁబొందుఁ విదప
నొకనెలమిగిలిసఁతుండుఁ పిండముభంగి, మాసద్వయంబున + మత్స్యవీతి
నెఁడుమాడవనెల + విండినం గరచరణంబు లేర్పడియుండు + నాలనెల

గీ. గతసీరంబులు నైదశనెలను నకలగుచు నవయవంబులు దనర్పుఁనాణవనెలఁ
బాణధారణచుగును నంధ్రుచుమున నెలు, లొదవు నన్తమమునవృద్ధిఁబొందుచుండు.

శేషధర్మములు, ఆ. మ. ఆ 8 శ్లో 60.

గీ. పాలతికిని గగ్గ మేర్పడఁ + జంపనము, మానుగా నాలునెలలనీమంతః క్రియఁ
జేయఁదగుఁ దప్పెనేని దఁచిగువునల్లి, యేనిజేయంగవలయు విఘాతఘోషిని.

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 14.

పరశ్రామనము

గీ. అయు వైశ్వర్యకీర్తలఁ నమహిం ముఁ జరిగెఁగలఁగము భక్తిఁ పరిమళముఁ
బరగువారలు పరిహరింపంగఁ గలము. వినియఁగఁగియెవఁ యాది మధ్యఁ నేక మగుటఁ
భారతము, విరాట. ప 20.

క. మహితముఁ బలఁపడు గానకు, నరిగెను నెట్లైన నిమిషఁ నాభ్యంతరమునై
పరవనితాన మ్మలకను, బరహాస ముగం లెహమఁ నామము 1692
కావ్యము, ఆంధ్ర 210.

గీ. తొల్లి చేసెను సుకృతముఁ దెల్లఁ జూడెను, క్రియవాయువుఁ గలఁగలఁ జేయఁబెట్టి
గానఁ బరవారములవారిఁ జూడఁ నొల్ల. చాత్యుమఖిలైకమృతాత్మ్యములనుజింపఁ
పద్మప్రసాదము, ఆంధ్ర 210.

దు. నాకవ్యాకవాటగైది యాహుఁ నాప్రాప్తిలయు ను.
బంబాపద్యము పుష్కలలోకమునభ్రమం బధిపతిత్రిశా
గీ. నాకవ్యాకవాటగైది యాహుఁ నాప్రాప్తిలయు ను.
నానాభావము గీడుగాదె పాదామాయఁ మెచ్చులింక.
పరివర్తనము, నేటి. ఆ 4 వే 163.

గీ. మొదల సర్వవ్యయంబునకు సుత్రి వేట్టుఁ, నెట్టి జీవమునైఁ నీతి పడును
విడివి యానాధ్యక్షఁ పృథ్వికి జేచాఁచుఁ, జూచి యాచారముఁ నొకసేయు
చేసి మద్దతులగోష్ఠికి మానసముఁ మార్చుఁ, మార్చి ప్రాభవక్షీఁ చొలఁగఁజోలు
దోలి నూరగ్ధితిఁ మేలుగాఁ దలపోయుఁ, జూసి యన్యాయంబుఁ నొత్తు నుడుచు
గీ. నుడివి బంధుల కెవయగుఁ నులమువాయు, నైసివో కార్ముకొనుఁబాపఁ పంకవిహిత
గూలుఁ గాల్జాతి వారకఁ మాపమునను, నంతతస్త్రిరతుండు నుపన్యంతతయ.
శివలిలాపనము, ఆ 4.

క. పరదాగాపేక్షకులగు, పురుషుల కాయువు నకియఁ నాభ్యంతరము నెడు న
త్పరీక్షా దూషింపఁగ దుడి, నరకంబునఁ బడచు నెట్టి నాభ్యంతరము విరజే.
మొల్లరామాయణము. సంక. ప 48.

క. సోదరి గోడలు గూతును, సోదరుఁ డి తుల్యలయఁ నామపత్తిం
గాదాక గూడినాఁడవు, విందెఱుంగక యట్టిపాపఁ పాదునఁజే.
నరసింహరాసనము, ఆ 3.

క. పరవనితలఁ గూడుట యిది; మహిమమా మన్యోగంబుఁ నాడినుఁగదాదె

హరుడు వరాంగచ్యుతుడై, పరిపరిగతుల సవదానంపడె నృపతయో.

క. వరవర్ణినియైన జలంధరుగతి బృంద సేవసి హరి ♦ నానాకృతులన్

ధరణీస్థుల గవ్వపడియె, నరులను వనచరుల గూడి ♦ నరనాథసుతా.

క. నరరీపుహసంభూతుడు, ధరాధరతనూజం గాంచి తమిం గొనుటంగదా

కరమొకటి గోలుపోయెను, నుర తెల్లరు చీయనంగ ♦ మోణీకేసుతా.

క. నురలోకేశుడు గౌతమ, తమజీవుణ్ణి గలసి కాడె ♦ తనదేహరుచిన్

దరుణులు దోయంగ బాసెం, జరభామినిపొందె పొందె ♦ పార్థివతలకా.

క. సితచయూఖుడు గీమ్మతి, నాతిని బైకొనుటంగాడె ♦ కయమగుక శలన్

గేతని బాసి చరించుట, భూతలపతితనయ సతుల ♦ పొందు చెడు పిడుగ్.

క. భూకాంతసుతా భృగుముని, లోకేశునుతనుచువరత ♦ లోలాత్మకుడై

హాకాదనకజలాత్పురి, బైకొని యిత్వైకనుతుడు ♦ భస్మముగాడే.

క. వేదవరునిపుత్రికయగు, వేదవతిని రావణుండు ♦ వేధించి కటా

సోదరబంధుయంతంబు, మేడినిగూలుతుయు వివె ♦ మితవాగ్ముఖు.

క. సతిబాసి భూవనమున నతిచింతిచు ప్రియ్యురు దయఁయంతిన్ తెరచన్

ప్రతిగోరి తెరుచుడు చనడె, హితవాక్కు లొకింత వినుమ ♦ నృపవరతయో.

క. మ్రొథవుడు కటకటా మోహంబుండై కృష్ణసిద్ధి ♦ యాపదంగనడే

గంధనహనూనుచేతను, బంధురగుణభూషితాంగ ♦ బలుకులువినుమా.

లలితాలతావిలాసము, ప 356-364.

ఆ. భ్రాతృభార్యఁ బుత్రైః ♦ భార్య రజస్వలః భగిని హీనవనితః బలివిహీనః

దల్లులద్రావువెలదిం ♦ గలయువాడిలగురు, తల్పగతసముండు ♦ తపసులూర. 1697

కేవలధర్మము, ఆ 2.

గీ. జ్యేష్ఠమాతయ్య భ్రాతృయా ♦ జనిగమజ్ఞ, మాతులశ్శ్రమకూచార్యః మహిషులు తలి

దంప్తులనహాదివిరుల వీరు ♦ దల్లులనడగుదురు గురు తల్పగులువీరిం గూడువారు

గీ. మతియు శూద్రకిరాతాది ♦ మానసిగ, మనుఁ డభోభాగనిషీప్త ♦ మస్త్రపడయ

భవకపితంబు గుడిచి యేం బదియుగంబు, లనలమునఁ గ్రాగిపుల్గునుండై జనించు

క. నమ్మివారిసెలంతను, నమ్మిని గూడెననకుండు ♦ నిరతము పాప

ణమ్ములహతుడై స్వాంప్రలమ్ముఁ గుడిచి కీటకాది ♦ లఘుజన్మం డగున్.

క. వెలవెలదులఁ గలసివార, డలఘుతరతృజకూషఁ ముందు మునిగి దా

నిలుచునొకయుగము పిదపం, బలుజాగిలమై జనించు ♦ బహుకాల మిలన్.

క. ఇలనేలిన నృపుతరుణిం, గలసివారాడు గురుతల్పఁగ సమానుఁ డగున్

జలిమిని దురుదలల జెడలెను, ఎరిని నిరూపించెను : గాదన వగునే.

శ్రీ సత్యంబులు, ఆము, ఆ 2 శ్లో.

క. తావలకవన్న సౌఖ్యం, తేవలక కేదు వలదె ♦ నే నుగారా
గావున నన్యస్త్రీగతి, యావనుచుతిఁ గూడ జలకఁజెడలెనాచలె.

సీ. పర్యాంగవారతిఁ ♦ బాచుకుంటుంటేసి, నభుపానగోష్ఠికి ♦ మనసు వెట్టు
మనుపానముచునే ♦ వదలి మోలముగై. వేటవైః జిత్తెంటు ♦ విడియఁజేయు
వేటవైః జిత్తెంటు ♦ విడియ ఘోరలతోడ, నానాకాదంబు ♦ లాడఁ బొచ్చు
ననిశంబు జూడంబు ♦ లాడుమఁ దలచున్నది. బోక్షో నేయచు ♦ దుష్టయలలు

గీ. దుష్టయమందయవలదుగా ♦ నానాకాదంబులను జెడలుచుండఁ జూచుచో
గాన కల్పకంబునాటి నానాకాదంబులను జెడలుచుండఁ జూచుచో

క. నూకతియను జంకుచుండఁచు, మనకాలిలఁ గోకినాచె ♦ పనిచెడి బోధ
కవలై యవచ్చెలఁబడి, నమచు జెడి కెదులెట్టఁజాచు నన్నె.

చ. ఆరయంగ మానపోని భనఁబోని నుపంచికొత్తెరిపానియున్
జరమచేక పోనియును ♦ బాంధవపోనియుఁ ద్రాణపోనియున్
సురచిరపుణ్యపానియును ♦ పొన్నును నెన్నును దన్నునందఁ
బరసతిఁ గోరువాగలకుఁ ♦ బల్కులు నెంతటివారికేనియున్.

క. పరవారీసంగరుగుభ, మగనిమనము పరధనాద ♦ హరణమున నిశా
దరపూర్తి గొన్నిదిసములు, నరునరుఁ గల్పొభోగఁజనకము వీరన్.

1707

శ్రీంగారవల్లభచరిత్ర, ఆ 2.

భార్యాభర్తల ధర్మములు

సీ. పతి ప్రయత్నంబుతో ♦ భార్యభరించుచు, గీడొందకుండ రఁపింపవలయు
నవిరోధవృత్తి ధర్మార్థకామములు భార్యాచుకూలతఁ జతి ♦ కఠియిల్లు
భార్యాహీనతఁ ♦ పతికి వస్త్రత్రితయంబులో నొక్కటియైన లేదు
జేషిప్రతిభిపూజావిధు లానరింప, భార్యయు నతిఁ కఁపాక్షయంబు

గీ. చుగఁడు వెలిగాంగ సతికిఁగఁగఁబునము, గానుమునుమున్ను లక్ష్యముల్ ♦ గావుగాన
దంపతులు పరస్పరకఠఁతాద్రమోద, మగ్గుమాగులై కూడిఁచుకుట యొప్పు.

మర్కండేయ పురాణము, ఆ 2 ప 136.

భార్య వియోగము

సీ. అభిలవత్సగములు ♦ సంబుజాక్షీనియోగులకు విలంబులో ♦ గుణసముద్ర
యొభయాయములు కాంతోదయర్శిగులకు, సుత్రేరంబులు విచిత్రోజ్జ్వలంక
మునుపు లగ్నము సుందరీహారుకు శరద్దులు కేరవంతపాథోధిచంద్ర
సకల సుగములు యోసాక్షిక్షణమలకు, శ్వేత్యంబు లమలభూయిష్టచరిత

గీ. పక్షులు చెందు బహుభములో ♦ ప్రాజ్ఞతలక, తిథు లకేమముదకములు ♦ నిక్షతేశ
వారములు సర్పమును గురువారములు, ప్రమాదశాపకాయప్రియవధూకూమ్యులకును
చింతార్కరంబులెరి, ఆ 2 ప 66.

గీ. బిరులు గంధంబు మిగులనకజెట్టు యగును, చెలులమాటలు చెప్పలకు ♦ జేదులగును
జాగ్రదిపడమైయెరి నకబాయుకడ టె. పటియనుభంగంబులయొక్కహిడలంప
శ్చంద్రావర్ణబుధులెరి, ఆ 3.

—♦ భార్యలేవి బ్రతుకు —

సీ. భార్యలేకయెవడు ♦ పండువు దండువు, కలకాలతెట్టని ♦ కూడు గీడు
కల్పితో బలంకని ♦ పలుకులు చిలుకులు, పృహణిలేకయెరి ♦ కే జారి
జాయవాటింపని ♦ సరసములో విరిసముల, ద్రాక్షశ్వేతిగాని ♦ హలుచేటు
దూత కైసేవని ♦ ప్రియములు భయములు, వల్లభ చెలియొక ♦ యిల్లు పొల్లు

గీ. చుట్టలకాంతనదు లే ప్రాప్త విని, చెవులు కవులు చుక్కాచేయు ♦ జెప్పలే
యకట పతిలేని బ్రతులేల ♦ యధవేల, వాహుము లేల కను లేల ♦ వసుధ యేల
పంచరింకము, ఆ 4 ప 145.

—♦ ముసలిమగడు—పడుచు పెండ్లిము —

సీ. తెలకొకనాడు గట్టెదుర ♦ నిల్వంగ జూచినవాడుగాడు ఏ
నల కొకనాడు హుతి ♦ నోచినవాడును గాడు చచ్చులవ
కామల గల్లనేట్టక ♦ వాడును గాడతఁ డెంగునాడుగా
డలనగనితోడి ... ♦ యందనిహుతిపలులు కట్టికిక.

సీ. మిరడువగినెట్టి ♦ ముడుకకు జనగారి, మోము గాననివాని ♦ ముకుర మయ్యె
వగ్గుకట్టె జాతి ♦ వాలెట చింతాలవాటిరండిండినంట లయ్యె
గొంధుగా శిశుకట్టి కొకుకుకు జెప్పవచ్చు, విశివకుచనిగాయు ♦ కన్న లయ్యె
వరాసుసోయినచో ♦ వానిక కభి ... గొంధ లంచనిగాను ♦ పంకులయ్యె

గీ. పుట్టుపంట గోకలాభాప ♦ జలులు పెలులు, పుట్టుపట్టె సుకృతవాక మయ్యె

—♦ ఆదిపద్యర్థములు ♦—

- సీ. ప్రకృతివైకాకృతి ♦ పరిణామదేహంబు, తన్నుఁ గామాధుండు ♦ తలఁతుఁ గానఁ
దకుపభోగ్యమలైక ♦ ధనసృహోదయందుఁ, దనపభోగ్యములను ♦ తలఁపు పుట్టి
భోగ్యత్వబుద్ధిచే ♦ భోగింపఁ గామించు, భోగవిఘ్నములవై ♦ బాడముఁ గిడుపు
భోగంబు చివినోకఁ ♦ బాడములలో ధములలోఁ, మునవొం డెఱుంగమి ♦ మోహమొదవు
గీ. భోగ లోభ రద్ధంబుల మదం బుదయించు, భోగసిద్ధికోటకుఁ ♦ బోక పెనఁగఁ
గలుగు మత్సరంబు ♦ గాన దేహత్యాగి, జనితవిమరుంక ♦ సంస్కరణము.

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 119.

—♦ కామము ♦—

- ఉ. కామము దైర్యవారణఁ ♦ కామము దుర్జయదుస్క్రియాలతా
దామము సత్క్రియాభృతిఁ ♦ కామము క్రోధముభాదిపంపక
తేజము వాక్తికత్వవతిఁ ♦ సీనుము దుష్ట్యసాక్షిరాట్సుధా
దామము సర్వమద్దగుణఁ ♦ కామము దానిఁ బరిగ్రహించుకే. దశావతారచరిత్ర. ఆది.

—♦ క్రోధము ♦—

- సీ. క్రోధంబు పాపంబు ♦ క్రోధంబునన చేసి, యగుఁ జువ్వె ధర్మకామాగ్ధహాని
గడుఁ గ్రోధి కర్ణంబు ♦ గానంతు క్రద్ధుండు, గురు వైన నిందించు ♦ గ్రుద్ధుఁ డైన
వాఁ డవస్థుల వైన ♦ వధియించు మఱియాత్మఃపూతంబుసేయంగఁ ♦ గడఁగుగ్రుద్ధుఁ
డస్మాదృశులకు శఠ్రూహుంధుల కిట్టి, క్రోధంబు దాల్చుట ♦ గుణమె చెపును
ఆ. యెఱుక గలమహాత్ముఁ ♦ డెఱుక యెఱ్ఱలముల, వారుఁ గ్రోధమనుమహానలంబుఁ
క్రోధనర్జితండు ♦ గుణుకొని తేజంబు, చాల్చు దేశకాలతత్త్వ మెఱింగి.

భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 222.

- క. కోపూల గురుపథ కోడరు, కోపూలు పవనిందసేయఁ ♦ కొంకర కోపం
బాపదల కెల్ల మూలము, కోపము సాపములపాత్తు ♦ కోపానలమునో. 1722

భాస్కరరామాయణము, సుంద. పద్య 497.

- సీ. చిర దయా గాంభీర్యఁ పరిభుతు తాఁజేలు, నవ దైర్య వప్రయః కుసుమంగ
ఖల జాతి గుణ లతాఁశరీకఁ బ్రాకుడు చెట్టు, నిష్ఠాత్వం బహః నిమ్మ కెదవు
కూర వాచా కాలః కూటంబుదకు వాధి, దాక్షిణ్య న్యాయ కుందాన దశము
ప్రకటితాత్మజ్ఞానం ♦ రవికి దుర్గిన వేళ, మూర్ఖతాస్థితికి సాఁమ్యుక్తికరము

- సీ. కోప మిటు లోనా కాదోయో ♦ ధూపవర్ష, సుదియః పుడువచ్చినామోదఁ ♦ వాపహించి
కటములదరించెముగ పెట్టి గానోనచ్చి. బాసులముడివెల్లెనుకుపుటంబులుగదచ్చె.
పపలయాశ్వచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 83.

2. భక్త్యుచితభోజనముగలయున్నను, స్వామియకు అంజనము + రాత్రుపంజరము

కా మాంబుద విగాస • కారెప్పరఃసం, వన్యవాన్యలంకం నెంబాన్యాయము

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣುಪಾದಾರವಿಂದಂ

[illegible]

మొక్కలతో కూడు చుట్టడు • మువ్వల చెరువు • గోధుమడియు పోక ముట్ట • గొంగుళుగూడ

విశ్వక్సేపము. పం. 5 చక్ర 212.

— శ్రీ మతి —

జ్ఞా. విజయ వాచస్పతి శాస్త్రి, నాగపూరి, లోనయి యా నాగ శాస్త్రి శాస్త్రిచేయను

శ్రీకృష్ణ భక్తి • శ్రీకృష్ణయొక్క భక్తి • దాదాశాస్త్రి • విశ్వానాథ

[illegible]

ప్రతి మూల రేఖమీటికి కిందినవి గర్భిణీ, వానిగా సమకటకంగా వచ్చు

2. జననం వాతంత్రీ లోనే చూడటం వల్లనే జననం జరిగింది.

కావ్యోత్సవములఁ జనిగొను లోకముల, జేయవలె నీడు • చిత్తుఁడు.

క. విను లోభము : జ్ఞానంబును సప్రశంసల పదముల • పట్టును లోభం

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

భారతము, కాలి. ఆ వి షయ 399, 402.

క. భగముః గూడతెల్లి • వాయదలకు నీక, నవ్వుయంబు నీయ • నవ్వునీక.

ప్రభువాంశు) తి • దనిలవ రించెడి, కావ్యములు ముఖ్య • గావున గలవి.

క.బా.క.పరిలాసము. ఆ శ్లో. ౧౧.

[illegible]

అంతకుముందు అతడు అక్కడనుండి వెళ్ళిపోయినాడు.

హా! నువ్వెప్పుడు ముగించుకున్నా? ముగిస్తే చూడమిదామిదామిదా

అంకితమునందుండి యున్నది.

1728

అంతః సముదాయమున ముఖ్యముగా మద్యమును విశ్రాంతిని

ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದವರನ್ನು (ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದವರನ್ನು)

ಗುರುಪುರುಷ ದೀಪ್ಯಮಾನಃ ಶಾಂತಃ ಸರ್ವವೇದೋಪದೇಶಮಾಪ್ತಃ ||

గడపట్రాణమన్న సుఖి గోరవమన్న పుణ్యమన్న బో

సమీక్షాపత్రం.

—♦ మోహము ♦—

- గీ. చంద్రనూర్వాగ్ని సమలజే ♦ సవరిపోని, యట్టిమోహంపుటెన్నజే ♦ కండులచేచు
 పొట్టెనూర్వలను గానకి ♦ సకలజడలను, నూలుదురు మాత్రే ధృష్టా ♦ జలచేరుల
 క. ముచు, త్రియూ సూపణిన్, నియమ మియమల చుటియుఁ గావడింబులెన్
 యనుభవమునొడ నెఱుంగెడి, మనుజుఁడనుమోహమెరులఁ మాటలవిడిచె ?
 గీ. మరలకుండుట యెఱింగియు ♦ మఱవలేని, వేరకి పోనామియెఱింగియు ♦ విడువలేని
 కాని పనియొటయెఱింగియు ♦ చూడాల, చచ్చుతముగాదె మోహంపుటెన్నజేరులు,
 కవిశ్లో సాయము, ఆ 5 ప 129-132.

—♦ మదము ♦—

- ఉ. మేరువుఁబూరిగాఁదలఁచు ♦ మిన్నజుఁజేరి మాయ జైరినన్
 నీరధిఁ బుక్కిరింతునను ♦ పట్టినానుఁడ నె నాపట్టినన్
 భాతునికెల్లఁగెనునను ♦ చానొక మాఁగిఁబయిలెన్
 వ్యాలు మాన్పలేది ప్రాఁగెంబు నడఁచునన్ని వాతమున్.
 చ. గురువులకంటెఁ జాల్పనయుఁ ♦ సూరకకంటెఁజేఱెఁతంబు దుష్టనో
 త్కారములకంటెఁ జాట్టలు వృథాకలహంబులకంటెఁ గృత్యములే
 దురితముకంటెఁమేలు పశుచూషణస్వత్రముకంటెఁ వేద్యయున్
 ధరఁదమకంబుకంటెఁ చుఱిఁధన్యతొల్లదు చున్యతొటికిన్.

—♦ మాత్సర్యము ♦—

- క. ఇచ్చెదనను సర్వస్వము, జొచ్చెదనను పుత్రుఁడెదిరిసాదయైనఁ దుదిన్
 జచ్చెదనను వెదపనికై, మచ్చనమునకంటెఁగీడు ♦ మఱియొంగలజే ?
 కవిశ్లో సాయము, ఆ 5 ప 133-135.

—♦ తృప్తి ♦—

- క. అది సర్వతోపముల కా, న్నద పది దురితక్రియాను ♦ బంధంబులకున్
 మొదలు నిరంతరదుఃఖపుద మని మది నెఱిగి తృప్తిఁ బొతురు నుచుకుల్. 1726
 భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 25.
 ఉ. చీరభరినమై యతులఁజేయున వొక్కగాలు త్రొక్కుతృ
 ప్తికురుంబు నెక్కి యల ♦ సస్థిఁ జేట్టవపండువానికె

జేతఃకులశేరుశింఖువృ వత్సపదంబు మాల్వ
స్థాతఃఃదైవారికిని * బాంకరత్నామకత్వ కెదమున్.

1787

పంచతంత్రము, వేరి. ఆ 2.

—* దు ర్వ్యస న ము లు *

గీ. వెలది జాడంబు నానంబు వేట పలుకు, ప్రల్లవంబును దండంబుఁ బరుసఁజూతు
సామ్య నిష్కమోజము * వమ్మునేత, యనెదొక్కవ్యవహారముఁ జూపింపఁ
బాంకము. ఉద్యో. ఆ 2 ప 1.

గీ. వేటఁజూతునుసాంబంధంబు కావమువొందె. గూడఁగల తనైదును నానెందె
బాంబుననుమాదంబాకమిలఁగూడె, బుడఁక్కి కొరికి ప్రతీతియున్.

* తిలకప్రమాదం * ధుంబు మేనుకొండ, హమిసీతలంబు * బలంబు. కృష్ణ
హనియించె. త్రికంబుఁబరిశీపాలనుతుండు, తలపోయరాని యుద్ధంబున.

గీ. గావ్యసంబు లిటును * గానివగుట, యెఱింగి మనమున నందులొంగి. పల్లె
వలదొక్కవనిల్పిన * భగవేయెల్ల. వేట నిష్కంబుకముగ భాంబిశ్చనంబు
యక్కాంగదచరిత్రము, ఆ 3 ప 4.

కా. ఆలస్యంబును గామిసీతవరతివ్యాసక్రియన్ జన్మభూ
లోలత్వంబును కోసమున్ భువభయోల్లోభంబు సంతోషమున్
జోలంగా నది యాటు నెట్లందు ఒకతూజ్యప్రతాపాదము
క్రీలంజెందఁగ విన్న కారణములై * చెల్లెన్ భగవంధరిన్.

చ. నెలఁతయు జాడముం బగటినిద్రయు వేటయుఁ బాసమున్ గదా
వలవనిద్రమంబుఁ బరిచాడము వాజ్యము నాటపాటలన్
నిలవగు కామజంబు లిదియిందున నట్లందుగాక మైవడిన్
వలయు నొనర్చు నెందుదకంపమునన్ కేవలకథావదా. కవంత. ఆ 4.

—* వే ట ని ర స న ము *

పల్ల. వేట లాడఁగ చూపితంబులు వేట లాద్యవిభోధమున్
వేట బాద్ధితధర్మహీనులు * వేట లక్రమహర్గముల్
వేట లుగ్రతరాఘకాలలు * వేట లత్యేవవాదముల్
మాట లేటికి భూప! వేటలుమాని యుండుము సుస్థితిన్.

యక్కాంగదచరిత్ర, ఆ 3 ప 77.

గీ. పోతంబు పరువుల * బాడముభేదంబున, దగవొట్టి వధభాణి * తనవులఁగు
నెట్టిదకంబులొండును వేల లేక, యొకకోస పెద్దియె * యుద్ధవింతు

కలహాతి యుక్తశత్రుము బ్రాహ్మణుడనఁ బంపెచ్చిన నొప్పుమి న్నట్లొనఁ
దటినేచి పాదలహఁ ♦ కనులచాటుచు శిశువునగుగాచినఁ బ్రాణిదాని ప్తబ్ధి
గీ. నన్నయూరతభద్రంబులూచరింపఁ, గాలనేళలుతప్పటఁ ♦ గలమనుచు
నంపు నష్టతఁజొందు రాజ్యాభివృద్ధివలనుగానిది వేటు భూవరతనూజ.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

—♦ ద్యూత నిరసనము —

సీ. ఆహారజేత శత్రురతిసంతఃపురాంగనాకే సౌఖ్యములు వాజఃగు
కలుసోటములు రెంటివలన నుత్సాహులై న్యములఁ జిత్తము ప్రీతిసంద దెపును
దమియునుతనముచెందముననంతతకుఁబొదమివానఁడుప్రాప్తఁపాడుపుఁగ్రుంకు
నెకసామయై పండుఁ మెక్కించి యోడెనేఁ, కలవనందెల్లను ♦ బొలిసిపోవుఁ
గీ. గెలినోడించువిధముదాఁ నెలచువిధముఁదలఁచుకొనుచునురాన్వితఁత్రంబుచాఁగు
శీతిఁ గొల్పి యిచ్చితిఁభ్యాతిఁ జాయఁ, నెరప నొప్పును జూచులఁబువకుమర.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

—♦ సురాపాననిరసనము —

అ మొదటివెక్కుజ్యోములఁ బుణ్యకర్మముల్, పరగఁ దెక్కు నేసిపడయఁ బడిన
యట్టియొక జనలఁ కక్షణమాత్రస, చెఱుచు మద్యసేవసేయ నగునె.
క. భూసురు లాపిగఁ గలవను, శీ సుర సేవించితేని ♦ యిది మొదలుగఁ బా
పానక్షిఁ బతితు లగుమను, చేసితి మర్యాద వీనిఁతేకినుడు జనుల్.
బారతము, ఆది. ఆ 8 పద్య 129, 131.

సీ. త్రాలి నూనాఁడు నుత్తరగోని పొరలాడు, నెఱుంగఁ దల్లములొనఁనెదిరిదన్నుఁ
జునిలేకమాపుఁగోపప్రసాదంబులు, భావింపనేరఁడు ♦ నావివరుస
విప్రలాభము లాడు ♦ విధవఁడు మేలంబు, నూటనొక్కటిలేదు ♦ మాటనిజము
గుప్తి సేయఁగ నొవఁ ♦ దాప్తఁపాన్వయఁ,దాగాములనుదెలియంగలేదు
గీ. లజ్జ నొలియించు దాడివిఁచుజ్జఁచు, నింద కొడిఁట్టు శిలంబుచిందఁ జేయు
బ్రహ్మహత్యకు ములునూపు ♦ పాపకెత్తి, పాపగోష్ఠీవిధంబు భూపాలపుత్రు.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

—♦ యూచ కుండు —

క. కుర్రుములు కవలకు కీర్తి, బరవశమా వొడలు రాలు ♦ పడు నెలుఁ గాహ
నునానుఁకాక్షివిచ్చును, లోలున్ యానరుడు దాల్చు ♦ నచ్చిచ్చుములన్.
పంచతంత్రము, పంచ. ఆ 2.

క. సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా.

పంచరత్నము, వా.వా. సుప్తా. ప 114.

—♦ స్వయంత్యచారాధి ♦—

ఉ. సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా.

1170

—♦ సుఖదుఃఖములు ♦—

క. సుఖదుఃఖములు సుఖదుఃఖములు + సుఖదుఃఖములు
 సుఖదుఃఖములు సుఖదుఃఖములు + సుఖదుఃఖములు

పంచరత్నము, వే.క. ఆ 1 ప 2.

—♦ కలమితములు ♦—

క. కలమితములు కలమితములు + కలమితములు
 కలమితములు కలమితములు + కలమితములు

—♦ మనుజులగుట ♦—

క. మనుజులగుట మనుజులగుట + మనుజులగుట
 మనుజులగుట మనుజులగుట + మనుజులగుట

పంచరత్నము, వే.క. ఆ 1 ప 16.

—♦ శత్రుత్వములు ♦—

క. శత్రుత్వము శత్రుత్వములు + శత్రుత్వములు
 శత్రుత్వము శత్రుత్వములు + శత్రుత్వములు

విక్రమార్కము, ఆ 5 ప 159.

—♦ రాజకన్యకాగుణము ♦—

ఉ. సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా
 తావత్ సమతలః సమైక్యతా తావత్ + తావత్ సమతలః సమైక్యతా.

1755

సయనోల్లాసము, ఆ 1 ప 105.

ఉ ద్యోగి

గి. అమరమండుకములు పల్లవములు ఒత్తు, లరసి కాసారమును జేరఁబరుగుకరణి .
నధిక భవములు సత్సహాయములుఁ దివిరి, భరణి నుద్యోగిఁ బ్రాపించుఁదమకుఁబావ

నిరుద్యోగి

గి. అచ్చుపడ నీతికాత్త్రులుఁవచ్చె నేనిఁ, బారి నిరుద్యోగి ఘనార్థిఁబొందలేడు
తెల్లవఁడుండు కరమున ధీప ముఁడె, నేని యచటిపరాధ్యముఁ గాన లేడు.
క. ఉద్యోగరహితు నలసుని, నుద్యత్సహసవిహీను ఁ నొల్లను నీరి సం
నద్యోగుఁ గొల్వఁ జేరదు, చోద్యముగా వృద్ధుఁ దరుణిఁచూడనిభంగిన్. 1758

నిత్యసంతోషము—తృప్తి

గి. నిత్యసంతోషమందుఁడై ధీమతువాని, కన్నచోటుల చందద ధీనియుండుఁ
జెప్పులిడికొన్న కాల్గిఁగీతీతలందు, తోలు గప్పిన చందమై ధీమతుఁడు.
క. ఏవేళ నెంత చొరకిన, నాచేళల సంతచాలుఁడని లెనమదిలొ
భావింది నుఖము నొందుట, భూవర సంతోష మనఁగఁబొగ దొందు నుచిన్.
పంచరంత్రము, చారా. సుహృ. ప 121, 131, 142, 150.

—ధ గద్య—

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకలాక్షలబ్ధ సుకవితావిలసితచరణజకులసంజనిత,
దాసరి కొండయాఖ్యసుజనసుత, పీఠికాపురప్రభుపోషిత, సకల
జనాభేయ, ల క్ష్మణ నా మ భేయ సంకలితంబైన
వజ్రనరత్నాకిరమునందు తృతీయభాగము
సంపూర్ణము.

శ్రీ
వరమేశ్వరాయనమః

వర్ణనరత్నాకరము

చతుర్థాగమం

—

నవగ్రహస్తుతి

చ. అరణ్య శాంక చుంక భుంధానుచరిత్ర వికాచకేఘ్న భా
స్మరణత రామలకేతువులు • సోమ్యత నొంది యవక్రిమాత్తులై
గురుకుగ నిల్చి మాపదునో • పొందవరాకేవలం పూర్వం బా
సుకకుభవీయమృతవం • జూతురు చుట్టూ కావ్యకేవలం.

మహాశ్రీపతియము ఆ 1 పే 8.

మన్తఫస్తుతి

క. హనుఁ దాదిగ పకలచరా, చరసుమిజీవాళి నెల్ల • సతరముఁ గాహు
తురులుగ వలగతిఁ జేసిన, మనుఁ డీవుత మఖిలవశ్యమతి మత్స్యతికెన్.

కుమారసంభవము నన్నె. ఆ 1 ప 8.

చ. తనదుర్వారతరప్రతాపమునఁ జిత్తస్నేహముల్ గట్టిసే
యు నితం డెట్టి విదగ్ధుఁడో తలఁప నోహో యంచు లోకంబు నో
సనశుచ్చం గరమెప్పు దర్పకుఁడు రాఁజన్ముదరాకాదు నో
భవసంపన్నుఁ గృతీశ్వరుం బ్రచురసౌభాగ్యాన్నియు జేయుచున్.

దశమూరచక్రము, ఆ 1.

చ. గోదాము తమ్మిమల్ మొకుఁగోల భయ్యర పూవు లమ్మ లే
టును నొకమాటు లొగతనుఁకున్ మను మగు జయించి జీవరా
తి నొడుచు లేమి చెప్ప నిచ్చేయుచుకున్ తగు మోహనప్రద
ర్తనగలకాముఁ డీవుత ముద్దంబున మీ కిలఁ గామసౌఖ్యుఁడొ.

1764

విక్రమసేనము

అష్టదశ పురాణములు

మ. భవి బ్రహ్మాండము వాచనము గదడంబున్ స్కాందమున్ గూర్చుచా
 నన తా న్నయకమాత్స్య తైంయులు మాత్స్యదేయమున్ తాదృశై
 వ్యవ తైవంబుల నారదియుము భవిచ్చగ్నిహృతై వర్తది
 వ్యవతాహంబులునా బురాణములు మున్మాణ్యయ్యో విప్రోత్తమా.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 99.

సీ. బ్రహ్మాండమున బ్రహ్మాంబ్రహ్మతైవర్తమున్, వాచానవాసిన్ వాచనములు
 పద్మపురాణంబు ధౌగవతము గారు,వంబు భవిష్కోత్తరంబు మణియన
 స్కాందపురాణ మాత్స్యదేయ మాత్స్యతైంయులు నారదీయంబు వైష్ణ
 వంబు నాదిత్యహృద్యంబు విష్ణుసుఖ్యభ్యుల విష్ణుహృదిభ్యామి గాంచి

గీ. వెలయు నష్టదశపురాణములును మణియన, నుపపురాణంబులును జూడఁ నుద్విలాస
 రమణ నీవిశ్వకర్మపురాణమునకు, విదురచంబులునుపాఠంగములుగాక.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 6.

పురాణ ప త న ము

కా. అద్యంతంబులఁ జేపితైలముగ వాఁకాన్యంబు లారాధన
 చౌద్యంతౌడలుభావముం వెలుపుచున్ ధ్రాగముఖ్యంబుల
 జూద్యంతౌ శ్రీనాథోత్సవంబు నెరయన్ శ్రోతౌపథన్ మెచ్చగా
 సాద్యంతౌప్రభః బురాణముల్ సమపుష్కల్యంబు జొందు భద్రంబులన్.

శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

పురాణశ్రవణము

క. దివిదినముఁ బురాణములను, వినువారికి నిత్యకృతవివిధదోషముల్

జను గం గాన్నాన మొసంగుననుకృత మనారతంబు ధిద్ధింపు నృపా. 1768

శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

పురాణలక్షణములు

గీ. సరవి నర్థంబు నాఁ బ్రీతిఁసర్వ మనంగ, వహనతో వశవంగాను చిత్రములనఁ
 ప్రమతిపా)ప్తి సున్యంతంగము లనంగ, లభిఁ బురాణంబునకు నైమలతఁబులు.

కాకిభండము, ఆ 1 ప 74.

భారతమాహాత్మ్యము

1. భగవత్త్వజ్ఞులు • భగవత్త్వం బని, యభ్యుత్పత్తుకములు వేదాంత మనియు
నితనిచతురుల్ • నితాత్మం బని, కవిశ్వువధులు మహాభావ్య మనియు
లాశిఃపరులు సర్వలక్ష్మ్యంబుగా మని, మైలిహాసవ రితిహాస చనియు
బరహుతా నీకల్ • బహుభావాణుమున్నయం బని మహా నానాభావాణుండు
2. వివిధశక్తితత్త్వంబు వేదవ్యాసాదుః, నాదిమని • వాగ్విద్యజ్ఞుండు
విష్ణుఁడనియు • విశ్వేశ్వరైః, సుకుమారైః తా • భావించు, 1770
3. ఆయుర్యులకు కి • వైద్యులకు వాస్తవము, వ్యాధ్యులకు విప్ర • వ్యాధులకు
భక్తాభ్యులకు విద్యుః • భక్త్యులకు వాస్తవము, విద్యాభ్యులకు భక్త • భక్త్యులకు, తియిం
బుద్ధాభ్యులకు భక్త • భక్త్యులకు వాస్తవము, విద్యాభ్యులకు భక్త • భక్త్యులకు, తియిం
నాణుండు శక్తియు • భక్తి • విద్యాభ్యులకు, వాస్తవ • విద్యాభ్యులకు
4. భక్తియుక్తులై • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
భక్తియుక్తులై • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
5. అమితాభ్యుత్పత్తులకు • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
భక్తియుక్తులకు • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
భక్తియుక్తులకు • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
6. ఇత్యుహాభారతంబిమ్ములఁ బాయక, వి • తానభానులై • వినుచు నుండు
వారికి విప్రలభార్థ్యులంభసంసిద్ధియగుఁ బరమభక్తంబు • యశ్రమము
వేదముల్ నాలుగు • నాదిప్రరాణముల్, పదునెనిమిదియుఁ దంప్రమితభక్తి
కాత్త్రులుండు మోక్ష • కాత్త్రులత్త్వములు, నేటినికల మగు • శక్తిభావ్యు
7. కానములను బహుభావ్యులకుండు, ప్రహ్లాదభక్తులను • బడయఁ బడిన
ప్రహ్లాదభక్తులను • బడయఁ బడిన కానములను • బడయఁ బడిన
భారతము, ఆది. ఆ 1 ప 71.
8. కరుణియభక్తాభ్యుత్పత్తులకు • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
వేదముల్ • దదితి తా • విను చున్న వారల, కవిశ్వువధులకుం • బయినదాని
రాజుల కభిలషుం • తాభ్యాభివృద్ధిని, తాభ్యాభివృద్ధిని • బయినదాని
వాస్తవ • కాత్త్రులత్త్వములకు • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు
9. సర్వభావ్యులకు • భావతులకు • భక్తియుక్తులకు భక్త • భక్తియుక్తులకు

హృదయ మయినదాని * బుధుతవాక్యమునును ప్రణీతి * మయినదాని.
న వినుతపరాక్రమతో ధృతవిశేషము సత్వసమన్వితులతో యశో
ధనులు కృతజ్ఞులు త్రములు * ధర్మపరుల కరణాగతానుకం
పనులనఁగాఁ బ్రసిద్ధులగు భారతవీరులసద్గుణానుకే
ర్తనముల నొప్పుదాని విదితం బగుదాని సభాంతరంబులన్.

భారతము, ఆది. ఆ 1 పద్య 31, 38, 65, 71, ఆ 2 ప 9-10.

గీ. మానుగా నిండియంబులతోన మనసు, మరలలోన ముకుందుండు * నరులలోన
బ్రాహ్మణుఁడుఁబోలెనెక్కుడై భారతంబు, వెలయునకలదివ్యపురాణవిధితలోన.
క. జలపూరము పొందవక ధ, జలరుహనివహములు విడిచిఁచగసాఖ్యానం
బులు మృదుపదములు హంసములు వేడిని చారతాఖ్యుఁ * బొలుచుకొనికిన్.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 51-52.

భారత పతనము

మ. అనఁగాయున్ జితకామతోఁగుఁ గనునీయాకారు సత్యోక్తికి
లు నశేషగమశాస్త్రులత్వనిపుణున్ * లోకజ్ఞు వాగ్విన్ ఋషాన్
జనతాసమృతు భవ్యభక్తినియమశ్చిద్ధాసపేతుం ద్రియం
బున సత్కారము లొప్పు వాచకునిఁగాఁ * బూజించి యాంచం జనున్.
గీ. అతఁడు విమలవస్త్రోపవీతాంగరాగ, మాల్యభూషణశోభియై * మహితలిఖిత
హృదయగుత్తప్తకము. గోసంయోలమియెలయఁ, బ్రాహ్మభోదమృఖ్యత * త్వరతనుండి.
క. వారాయణు నరుని నమస్కారంబునఁ దలచి వాణిఁ * గల్యాణి నెవం
జేరిచి వేదవ్యాసుల, వారాధించి మఱివలయుఁ * బ్రారంభింపన్
చ. మునుకొని పోవ కంఠయును * ముట్టక నిల్వఁగ భావమున్ రసం
బును వెలయం దగుల్పదక * పొందుగ వాక్యవిభాగ మొప్పుగా
నెనిమిదితానకంబులను * వేర్పడి వర్ణము లుల్లసిల్లునే
శ్వేదయఁగ వాచకుండు కడుఁనింపగురీతిఁ బఠింపగాఁ దగున్.

భారత శ్రవణము

క. విను నమ్మిక్తయును భక్తియు, నెనయఁగ శుచియై శేరుంబు * ఋషితయు సత్వ్యం
బును * బ్లి విచత్సరమతి, వివలయును భారతంబు * విధియుక్తముగన్.
క. పరువడి హ్వసహస్రైల, వరవర పుణ్యాహవాచసపురస్సరభూ
మర భోజన పూజన విధు, తిరమ్రగ వాసంపవలయు * నెంతయుఁ బ్రీతిన్. 1788

—♦ పర్వసంగ్రహము ♦—

క. చుడి నావ్యపర్వ మాదిగఁ, బడు నెనిమిది పర్వములకు ♦ బద్వి మహాశ్రీ
లిక నగుచు నాదిపర్వం, బది విసఁగా నొప్పు ధారతాద్యం బగుచున్.

—♦ సభాపర్వము ♦—

క. పద్వి సభా పృథ్వితిగ ననుపర్వములకు విస్తరి ♦ సుపితచేతో
నిచ్చుతిఁ జేయుచు శివదన, పర్వమునా రక్షణ మగు సభాపర్వ మిలన్.

—♦ ఆరణ్యపర్వము ♦—

క. ఆరణ్యపర్వ మనఁగా, నాకణ్యప్రముఖమోషాంతఃపర్వా
ధార మయి సకలనూన,భారమ్యం బగుత్పత్తికాపర్వము వెలయున్.

—♦ విరాటపర్వము ♦—

క. పర్వము మైరా టాడిక, పర్వమకుష్టములును సభారంజన మై
సర్వమనోజ్ఞము నాలక,పర్వము నాఁడని విరాటకపర్వము వెలయున్. 1803

—♦ ఉద్యోగపర్వము ♦—

క. విదితంబై యుద్యోగము, మొదలుగఁ జరుగఁగఁజుండుచుల నెంతయు నొ
ప్పిక మై యేనవపర్వంబిది నా నుద్యోగపర్వమి చ్ఛగు నభలన్.

—♦ భీష్మపర్వము ♦—

క. జ.బూసుడవిరిక్వాణం బాదిగ మృదయనోచితము లగునేన్
ర్వములులకు భీష్మపర్వము, పులి విను బొలుచు వత్తపర్వం బగుచున్.

—♦ ద్రోణపర్వము ♦—

క. విస నేడకు పర్వము మేలవఁగా ద్రోణాధిపేక ♦ మాదిగఁ గలదు
య్యోగిమిదిపర్వములకు నెక్కడవచ్చు మై ద్రోణపర్వ ♦ మమయన్ నభలన్.

—♦ కర్ణపర్వము ♦—

క. అనుపమము లగుకర్ణాక్షుఁడీయలకొన్యునుహిను ♦ శోభిల్లంగా
నెనిమిది యగుపర్వం బిది, యనఁ జరగుం గర్ణపర్వ ♦ మతిహృద్యం బై.

—♦ శల్యపర్వము ♦—

అ. సభల విస్తరితి ♦ కల్యాణికము లైన, నాల్గపర్వముల విశంగఁగ జాలి
శవమపర్వ మనఁగ ♦ నాల్గవపర్వము, మగుచు శల్యపర్వ ♦ మతిశయిల్లు

—♦ శాస్త్రీకర్మము ♦—

క. మతశాస్త్రీకాదికర్మ, త్రితయః పాదాః తాం శాస్త్రీకర్మకర్తృభిః
మృతమై శాస్త్రీకర్మము, పులిని తలచి బాధించుట శాస్త్రీకర్మం బగుచున్.

—♦ శ్రీకర్మము ♦—

క. పర్వదు శ్రీకర్మాదిక, పర్వయః శాస్త్రీకర్మకర్తృభిః
పర్వయః పర్వకర్తృభిః, పర్వయః శాస్త్రీకర్మకర్తృభిః పర్వకర్తృభిః.

—♦ శాస్త్రీకర్మము ♦—

క. పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః.

—♦ శాస్త్రీకర్మము ♦—

గీ. అగ్రాగ్రా పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః.

—♦ అగ్రాగ్రా పాదాః పాదాః ♦—

క. అగ్రాగ్రా పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః.

భారతము, ఆది, ఆ 1 పద్య 49-53.

—♦ రామాయణపఠనము ♦—

ఆ. శ్లోకమైశ్చ నాక, శ్లోకమైశ్చ నాక, నాకమైశ్చ నాక
దశలయితకాతి ♦ నాకమైశ్చ నాక, నాకమైశ్చ నాక.

పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 60.

—♦ స్కందపురాణము ♦—

గీ. పద్మాదికంబులు ♦ పద్మయః శాస్త్రీకర్మకర్తృభిః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః.

గీ. పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః.

గీ. పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః
పాదాః పాదాః పాదాః, పాదాః పాదాః పాదాః పాదాః.

పరిశీలనకు స్వీకరించినందుకు సాక్షి, గరిష్ఠ కంపెనీలను సూచించినందున,
కాశీబండము, ఆ 1 ప 71, 72.

—* ५५५ *—

బి. కనకాకమ్మ: విద్యుత్తు కరువు వ్యాధి నివారణ పథకం వాస్తవంగా అమలు చేయడం

దిన్నెకామర 4 దిన్నెయోగట్టెరు, విలసితావయవగంధిసట్టెరు

చామనాసాగరి శివస్థోత్రము, కాష్ఠపురపహలి, కావిభూషణ

అనుభవమును ద్వారా మనము తెలుసుకొనుచున్నాము.

జి. జిన్నా ముహమ్మదుల్ హక్ • షర్ఖేరుగి, నవరంపల్లె రైతులు కాంగ్రెసు పోతు.

వింకావల్లిపాడుయ్యలు. • ప్రితవర్ష, మార్చి-కాలమున, ౦ మునుపూర్వము.

బలనామక్షేత్రమహాత్మ్యము, ఆ 5.

—♦ చంద్రమండలం ♦—

இருவரும் • வட்டிபுரம் • கி. பி. 1895 •

అందుచేతనే పాపములను జూరగొని క్షమాపన కోరగలము, పశ్చాత్తాపమును వహించగలము.

శక్తిగ్రహణము ద్వారా కర్మాని. పుట్టుకాచక్రములే • మొట్టమొత్తము

శాస్త్రములు • శాస్త్రముల పరిచయము • శాస్త్రముల విభజన • శాస్త్రముల ప్రయోగము

శి. - అయ్యోగము సుప్రసిద్ధి పొందినది కల నెలవగువాడు ధుక్కలకు తీరము

విశాఖ పట్టణము • విజయవాడ, విజయనగర రాష్ట్రము • రేచురు.

ਅੰਕ ੧੧, ਪੰਨਾ ੧੯.

[illegible]

జ్వేలముక్తా పీఠి చూచి కానరాదు అక్షరము బొల్పారని

[illegible]

జననం వచ్చు సుధాంతం జాచి గురు: ఉత్తానందము చాంసుచున్. శనిమ. ఆ 2.

— శద్ధినామకకులము —

శ్రీ. అభిరమిశివమయకేరమయమయ. సుభువిమయ శాంతిశాంతిశాంతి

[illegible]

శ్రీ. గుడిన హరివ్యధూజనశ్శోక విరాజమశోకమండలీ

విచిరించుచున్న ఘోషాన్ని విధిచు విధిచుకొనిపోయి

శుద్ధిచయకఃప్రణాప పరిశోభితమై ఘనదానవికమ

శ్రీమత- పద్మావతిమహాలక్ష్మి జగత్సృష్టిని గా.

భాగవద్గీతా పరిణయము, వ. వీ. ఆ 1 ప వి, రిస్.

—* పద్మనాయకులు *—

పీ. నేముకరంబులు * నేముకరంబులు, నేముగమ్ములుంగల * జేబ్బుమిన్న
 నరకాబ్జయందున * సుభవ మొదిలి, గంగపైకొంచు లళవంగ డెబ్బ
 జేయగోత్రయలభూషతులొ పద్మనాయకుల్ ద్యుతిఁ బద్మనాయకు లక
 వారిలో నినగాలి * పరగోత్రసంభవుల్, దామెల్లవార లుదాయు లైరి
 గీ. యం దనేపలు స్వామికార్యప్రతుక్తులహితభీషణగృత్తు లత్యయలదిత్తు
 లఖిలవర్ణయతోధాములగుచు ధతజి, వెలసి రావర్ణయ నతిపరివిధితలె.
 వేంకటాచలహహాత్మ్యము, దా. చిన.

చ. ఉరుతరపద్మనాయక తుల్యోద్భవులైన తుమారు లందఱున్
 వెరవరులై లయాంతక సుఖిక్రములై మహనీయులై నిరం
 తరమును ముఖ్యరత్నగణితంబగు పాయసనామభేదుమీ
 వచవిరుదంబుగా వెలచువారన విశ్రుతి గాంచి రిమ్మనెన్. 1820

చ. వెలచువారకో గరంబునుకు వెట్టుంగ నేర్పిననాటకుండియున్
 నలురప్పుచొందినట్టి పదునాలుగులోకములొక వెట్టిమీ
 విలమున డాగియుండినను * బెక్కుచుహోబలులన్ జయింపుచున్
 వెలయు స్వవిక్రమంబల త్రివిక్రముడొననఁగాంచి పన్నెతిన్.

చ. పరగుణులైన యవ్వెలలంబువారును భూజనులందు రావులై
 దురమున సింహరావులయి * ధూర్జటి చూడరావు నిర్విష
 తువవిజయంబు పట్టుచిహితరులై నుతింది కంఠితో
 ర్వపలయి రావువార నెమ * రాజులు రాజలి రాజలెలలన్.

రాధాకృష్ణచరితము. ఆ 1 ప 185-187.

పీ. ఒకకాండము నగల్గి * యుల్కితల్లిలైన, చాత్కారుపరిపాలకుండును నున్ మె
 ఒకయంధునిఁ గ్రుంచి * యుగ్రతఁగైకొన్న, పసుపతిక్రమ * ప్రాణి యుదె
 ఒకవీరు శిల్పకోపక వీగిపాతిన, హరివర్ణు పగటియి * యబ్బుగంటె
 ఒకపైదహోదేకముడిపి వెల్లుండెందు, సాధురయూహార * పటిమ యుగవె

గీ. యగుచు నభినవవిక్రమా రాజనతాన, సారదోస్వానసస్సారి * తాగివీర
 వారదుర్వారగర్వాంధకారగిరులు, వెలచువార లొప్పుచును రోవ్వింటియందు

గీ. ఉగ్రనరసింహమూర్తులై * మొప్పుచారి, సాహసమృతకన్యరాజవ్యసమితి
 తహపహంపక మున్నె హింసాకళితలీల లిం * నే దస్సావ్యంశల మరయ.

సీ. కబ్బితరాగిదిగృహవిధానములు చెన్నుచునయట్టి మూలములు గాఁగ
భాసిల్లునకలేతిహాసనంచయములు, తొంగలిందింతొలికొమ్మగాఁగ
సరిలేనిఋగ్యజాస్మానునిగమముల్, జతగొలుకాభి కాఁగమతిగాఁగ
బ్రకటకీర్త్యావ్యాకతఁజనియెక్తాదిమ, దంగముల్ సివుడల డంబుగాఁగ
గీ. హాసములుపుష్పములుగాఁగృహధర్మచక్ర, చయములకలాటపులుగాఁగ్జ్ఞానఫలము
గలిగి చెలువొందు శంకరకల్పవృక్ష, మాత్రతాపారభూతమై యలరుచుండు.
మ వనమైనట్టితిహూదిహ్నుము నిహానాచుస్థలిక బాలచం
ద్రరూచునిహ్నుము దక్షిణాద్ధరినిహిజన్ బొల్చి సాక్షాత్పదం
బరధర్మత్వవిలాసవైభవనిజాపట్టున్ మహాత్ముండు శం
కరుఁ డత్యర్హుతఁడె య్యహుఁడసాధికల్యాచుఁడౌనునై.
క. సమమై ప్రహులుచుండు, మమరఁగ జకౌజియను దండతరుజివము భూరి
ధ్యమునను వేలిమి చుక్కయు, సముచితముగఁ దనర తైక్షణ్యసరసివి దసరెన్.
శంకరవిజయము; ఆ 2.

— విశ్వకర్మ —

సీ. భూమిమాకసము సంగోపణి శితాంశుఁడు, దుదస్సులు బాహుకఁయున్నయపుడ
గ్రహములు నక్షత్రగణములు వహ్నియు, పవనంబు సంభవంపకయమున్న
బ్రహ్మవిష్ణువు సురభిపతిగ్రవసుదైత్య, సంఘహువిచ్ఛింఛకయమున్న
గిరులు వృక్షములు కింన్నరసింధువును సాన్ధ్యులును గమపించకయున్నయపుడ
గీ. పారిజాతచరపంక్తితో విభవవితతి, యంతకంతనిరాలంబమైనయష్ట
డాఘ్యం దవ్యక్తం దయ్యతుండుడఁగఁదాన, వెలయుచుండుఁబరబ్రహ్మవిశ్వకర్మ
సీ. అణుమాత్రమైనవేదాంతముల్ కడముట్టు, వర్ణింపనేర నెఁవ్వానిమాయ
యాడించుబొమ్మలయట్లు బ్రహ్మాదిదేవతలకుజేయు నెఁవ్వానిమాయ
భేదవాదంబుల వివేచి వజ్రాశముల, వర్తింపఁజేయు నెఁవ్వానిమాయ
పరగఁ బిఠితికాబ్రహ్మపర్యంతంబు, వ్యాప్తమైయుండు నెఁవ్వానిమాయ
గీ. వదలఁగానిదహమిక యెఁవ్వానిమాయ, వాగగోచర మయ్యె నెఁవ్వానిమాయ
యట్టి శ్రీవిశ్వకర్మచహాసుభావు, శరవణోదయ యలవియోగమునతింప.
చ. ఇరుఁడన నెవ్వఁ డజ్జుడనఁ నెవ్వఁడు విష్ణు వనంగ నెవ్వఁ డం
జునిధియనంగ నెవ్వఁ డహిపుంగవహారం దనంగ నెవ్వఁ డ
య్యరియఁ డనంగ నెవ్వఁడు బలాదియు నా నతఁడెవ్వఁ డెంచఁగా

నాగరఖండము, ఆ 1 ప 116, 118-120.

నాగరఖండము, ఆ 1 ప 116, 118-120.

—♦ విశ్వకర్మచారిత్రిము ♦—

గీ. అతిహాస్యములందు హాస్య మగుచు, నూష్యములకెల్లవత్సంతానూష్య మగుచు
గృంధశాహస్రముత్తమైగలిగె విశ్వకర్మచారిత్రి మఖిలవిభావిత మగుచు
చ. హిత మొందుదు సాధకుల కెల్లను భుక్తియు ముక్తి నిచ్చు శా
శ్వతమ ప విశ్వకర్మభువనశాస్త్రము నా నమృతంబుమాడ్కి వి
ప్రతిభుకు ప్రత్యేకసారములసాంపు వహించి పురాణరాజమై
మరులవత్తీలతో దగ నిశ్చరంతరమున్ భిరాజవాహనా.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 8, 4.

—♦ విశ్వకర్మముఖాద్యవయవములవలన గలిగినపురాణములు ♦—

క. తుండమున బద్మమును మాన్కండేయము నాభియందు గాదువను తనూ
కాండంబున హాళి బ్రహ్మాండంబును విశ్వకర్మయందు దురయించెన్.
గీ. శ్రోత్రముల భావతమును శేత్రములను, నారవీయంబులైంగ్యంబునభరములను
ఘాతమున వైష్ణవం బంతఃరమున వామనంబు నుదయించెన్ బర్హిణభగతురగ.
గీ. హస్తాగ్రమున వైశాఖమాగ్నీయ మంఘ్రులప్రపదంబు వలన గౌర్యంబు రసన
బాహ్యంబు జంఘలఃప్రహ్వవైశర్వణ్యంబు నూరువులను భవిష్యోత్తరంబు
ధ్యానసంగతిని మాతస్యంబు వరాహంబు, హృదయదేశంబున సెందుమిగుల
ఘనతరంబై నట్టి స్కాందంబుననంగల్లు, ప్రకటితంబైన పురాణసమితి
గీ. మహిని పీఠించె వేదసమృద్ధి దంర్పి, కాశ్వతంబుగ జనియించెవిశ్వకర్మ
పనను సర్వాంగములనలిపబుక దనలెననుచు విన్నప మొనరించియమరహాని.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 25-29.

—♦ విశ్వకర్మవలన పంచభూతాద్యుత్పత్తి ♦—

చ. అరయ సహస్రసిద్ధ పురుషాఘ్నభిక్షజ్వలనండు మోమునన్
హరుడు భుజంబులన్ హరి నిజాంకములం దజాఁడంఘ్రులందు మున్
సురపతి చంద్రుఁ డాత్మవలహూర్ణండు కన్నుల బాణిపక్షి ను
త్కరచునువాయువున్న భము గైకొని నాభిని బుట్టె సంతయున్.
క. శివకుర గగనము ధాని, చరణంబుల గర్జముల దిశిలు నుదయించెన్
బరమోపకారుడు జన్మముఁ దనఁ దన విశ్వకర్మయను సేనాని.

1815

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 47, 48.

—♦ విశ్వకర్మకు త్రిమూర్త్యాత్మకత్వము ♦—

క. కరుణాసనమామం బుదయమునకు నుభయిచ్చి జేళి ♦ హరహరపము న
స్తయముబున శ్రీహరహర, పమునగు సర్వైశ్వకర్మపరమాకృతియై.

1846

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 62.

—♦ విశ్వబ్రాహ్మణ్యము ♦—

ఉ. స్వప్తిసరు ప్రళయగుణ సాధకు లీశ్వరబాదయుగ్మవి

స్వప్తమనస్సరోజులు సమప్రతిపాదులు సాధువుల సదా

భిష్టప్రసాదప్రతిస్మృతిసమవ్యవహారములైన విశ్వక

ర్మస్తవరమంతకల సమప్రతిపాద లెఱుంగఁ జెప్పెదన్.

సీ. స్వలక్షణగుణ సమప్రసాద లసమాన, పరమప్రతులు జగద్గురులు దుష్ట

నిద్రాహుల సజ్జనాశ్రయముల బోకప్రతిజ్ఞలు ధార్మికుల ♦ శ్రీగురులు

శ్రీమముతుల పంచాక్షరీమంబ్రహ్మ ల. పాంగయోగ నిరూఢుల ♦ లింగవిజ్ఞా

నాచరిసదాచారుల లూర్ణితుల బ్రహ్మవి, స్థాగర్భములు సత్యసంధు లభల

గీ. వేదవేదాంగపారగుల ♦ విశ్వకర్మ, దైవతధ్యానశీలులు ♦ తత్త్విజైత్ర

లమితకామ్రపురాణజ్ఞుల లైతిహాసి, కులును స్థానంతవిములు వాగలు దలంప.

సీ. వెంటోటపురవరమందుఁ గాఁపుర ముండు, విశ్వకర్మాచరివిమలములు

శ్రీమారుకొండుధర్మశ్రీవరాహప్రగణ్యపదత్తవిఘ్నాతములగు

నగ్రహారాదిసమగ్రసంస్కారాది, కములు ల్లుటచేత ♦ కలిమిఁ గాంచి

వేదకాస్త్రాదితత్త్వవిద్యలు జనివి ది, వ్యజ్ఞానసంపత్తి ♦ సతతయిల్లి

సకలయజ్ఞంబుల ♦ సరవితోఁ గావించి, నిరతాగ్నిహోతులై ♦ వెగడుచుండి

గీ. సురపితామహునినకతాధ్వరుని గురుని, ధిక్కరించియు నిరతవిత్తీర్ణసుహిను

భైరవమున వారిదాద్రుల ♦ దలంపనటులఁ, జేసి బ్రహ్మజ్ఞులైరి యాశ్రితమస్థిర.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 62, 63, 64.

—♦ పుత్త్రుఁడు ♦—

గీ. దేవ పిత్రుర్ని ఋణములు ♦ దీప్తియధిక, భక్తిఁబరిచర్యఁజేయుచుఁబరగి తండ్రి

కరుణ బ్రతికియండెడువాఁడు, గానియనఘవిమళరీరప్రదుండు సుతయండగునె.

సీ. తండ్రిచే సంపాదితములైన ధనయశం, ములు ప్రతాపముపాలివోవకుండ

దప్పక వర్తించు ♦ తనముండు మధ్యముం, చాత్వీయసత్త్వసామగ్రిఁ జేసి

తండ్రిమహత్త్వంబు ♦ దక్షముండు వనరార, నొనరించు సందనుం ♦ దుత్తముండు

తంఁగి నద్దగునముఁదయము దుంగుడువడ, మెలగుపుత్తుఁడుహీనుఁడలఘుశార్వ
గీ. తానె వెలయునునుష్యుఁడుఁ త్రేముఁడుపితృపి, తానుచాలచేత వెలయునాఁతండుజగతి
మధ్యముఁడు మాతచేతను * మాతృబంధు, గణముచేత వెలయువాఁడు * గన్వతరుఁడు.

మాగ్నంఁదేయపురాణము, ఆ 1 ప 128, ఆ 2 ప 340.

సీ కలము మేదినిమీఁద * ఖిలము గావండంగ, నభివృద్ధికారణం * బాత్మజాండు
సౌఖ్యవదలైన సంతసారద్రుమంబున, కాలవాలస్కంధ * మర్మకుండు
జంపతులకు హర్ష * జలరాశియబ్బింపఁ, బూర్ణేందుబింబంబు * పుత్త్రీకుండు
గృహమేధిధర్మల * శ్రీకి పిపు మోహం, పెనువైనయాధార * భిత్తి సుతుఁడు
గీ. తనయఁ డాలోకపథమున * కనుపువాఁడు, మందిరాంతరదీపంబు * నందనుండు
నూనఁ డిలవీటిఁ బోవుండ * సామ్య కర్త, యపరవయసున నాలంబ * నుష్టికొడుకు.

శమంతలాపరిణయము, ఆ 4.

గీ. బలశలితమయ్య ఘనరోగ * నలిత మయ్య; మిపులసుఖదుఃఖములుదెచ్చు * మేనిరీతి
నుతుఁడుగుణియొననన్వయొన్న తయొనర్చు, నతఁడుఖలుఁడైనగులముదూసి తము సేయు.

ప. అది గావునను సుపుత్తుఁగి, డుదయించి కులంబు నద్దఁబోన్న తిచేతక

విదితముఁ జేసినఁ దండ్రికి, నది పుణ్యవిషాకయోగ * మనఘచరిత్రా.

మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

— * పుత్త్రగర్వణము * —

చ. కొడుకులు గల్గువాఁక నొక * కొన్నిడినంబులు చింత, నందనుల్
వొడమిన నాయువున్ బలము * బుద్ధియు విద్యయుఁజాలఁ గల్గఁగా
నుడుగనిచింత గల్గి తను * నోలి భజింపనిచింత తండ్రి కె
ప్పుడుఁ గడుఁ జింత సేయుదురు * పుత్తులు శత్రులుగాక మిత్రులే.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

— * పీఠముపైవారు * —

పీ. నీలమేఘముకాంతి * వెనయునల్లనిమేనులందు విభూతినిం * పొందఁదాల్చి
శతమున సవరకు * సేయు వరపుల్లు, లొగి వెన్నభాగమున్ * దూగులాడ
తలచుట్టులింగమూల్ * వఱగొని మెరియంగఁ, బల్లవీసంబులు * పైకినిగుడ
మెలచుట్టుజేవతో * ముఖరూపములకేర్లు, కావాయవస్త్రముల్ * కాశికోక
గీ. అమర ఘటియించి పీఠశంకులను దాల్చి, గొడుగువావలవై వెక్కి * కడుముదమున
ధృతి పీఠమహాపీఠ * భద్ర యజును, వాగ్మణించుచు నడిచి ర * య్యకసరమన

ఉ. ఘంటులనాదమున్ భటులఁ కాళ్లను వెల్లెడునందియిన్ పడిన్
మిండినినంటి దిక్కులను * మించిన యార్చుటు లట్టజాండవం
దంటి మహాభయంకరతఁ * దొక్కిని మ్రోయఁగ సాముఁ జేయఁచున్
బంటుతనంబు లేర్పడఁగఁ * బల్కుచు నేగిరి పీఠకేభువు.

నీలకుఁతఁచిపిలాసము.

— * ఈడిగవాఁడు * —

సీ. మొద్దుమోదులు దాకి * మొనగోళ్లవట్టుకు, మొరపిపోయినకాళ్ల * మొద్దువేళ్లఁ
గావడిమోయఁగా * గఱుకెక్కి వెండ్రుకల్ మొలచినలోవంక * ముదురుమెడయుఁ
బొడవైన మ్రాకులు * పూనుకొనెక్కఁగా, గాఢులుకాచిన * కరతలమలఁ
గట్టెండలాఁకునఁ * గనలి యుగము చెడి, కదిలిన నసీచాయ * లుగుమేనుఁ
గీ. బొలుపు మోజుగఁ దృనిరాజఁ భూసహముల, యక్రములన్నబుంబిల * యాసతంబు
నొడిచికొనితెచ్చుచున్నట్టి * మొఱపుకాఁడు, విక్రమాధ్వఃకువాసఁజీ * విక్రయఁడు.
క. మోకును నిచ్చెయను దాఁటాకులబందంబు మెత్తి * కనువడతోలున్
జోకగుకత్తులదొనయును దూకంబునఁ బూని నిల్చె * చొదలొడిమొడుటన్. 1859
సురాభాండేశ్వరము, ప 57, 58.

— * ఈడిగస్త్రీ * —

సీ. కటకుబందపుటాత్తు * విరునురట్టడికాలఁ, దొక్కఁ జేసెరదీని * చక్కనడుగు
నుట్టగీనెడుకత్తిఁ * బట్టుబెట్టులచేతఁ, విసుకజేసెర దీని * విగువు ...
ఈతకాయలతిండి * తోత్రప్రామిడివోర, జీకఁ జేసెర దీని * చిగురుపాచి
నులిబద్దటీరుగో * తలఁబడుసందిట, నలమఁ జేసెర దీని * తిరుకుమేను
గీ. కటకటా పద్మగర్భం దెక్కిగ్గడిరంజ్ఞం, దీండ్రోనరకని * టిలువంటి * తీండ్రవయసు
జ్ఞానమాపులనరహంత * కారిడెచ్చి, యాలుఁగాఁగూర్చిపాపాత్ముఁ * దాయోనమాహ
సురాభాండేశ్వరము, ప 59.

— * ఈడిగగృహము * —

సీ. సారమేయానీక * సంసేవితంబులు, ముక్కుటసంఘాత * మంకితములు
భరమాత్రవిబ్ధయ * కర్తవ్యస్థలములు, మాకరగణపురీ * మాకరిములు
ఘనతగవారుజీ * కలశసంగతములు, మక్షికార్ఘంకార * లక్షితములు
బాలగోచ్చిస్తాన్ని * పరిపూరితంబులు, మేషార్ద్రదగ్ధగం * మృత్రితములు
గీ. శ్వేద చండాల మాతంగ * సంగతములు, నిఖిలసజ్జ * లోకాభినిందితములు

హృదయములు దగ్ధంఁగఁ నుండినములు, నీవఁ జోరఁ న్నవే భూమిఁగిష్ఠరేంద్ర.
సురాభాందేక్ష్యరము, ప 79.

—♦ తలవెరులు ♦—

సీ గండ్రవాడ్లఁడు గొంఁగిల్లును జికిరింపల్లావము లైల నఁబ్బావములును
గుఱురుచుండులకలఁ గుడ్డలు గావెనొఁ జ్ఞాపకఁజేలుఁ దాఁళ్ళిచుపడుడు
నీలికాసెలు మెడఁ నీలపచ్చులత్రాళ్లు, నిరుదైవ వడికెలల్ఁ నిల్లమెట్లు
కారుమేనులు బలుఁచోరమీనములును, దినవంపుచాపులుఁ బెట్టుగుడ్డు
సీ నాదలఁ గోపోచనపుఁబూఁతఁ బుట్టినడఁగ, వచ్చి లలవరులెల్లనుఁ మెచ్చునొరయ
నిలిచి చేతులు జోడించిఁ జేర్చుతోడ, దండముడియొఁయొయున్నఁ భరణివిభుఁడు.
నిల్లఁజేయము, ఆ 1 ప 80.

—♦ చోరసంగ్రహణీయవస్తువులు ♦—

సీ భవననీపాహితఁ ప్రవరపేటిఁ బాలుఁ కాఁగ స్త్రీతలముఠుఁ నఁద్రోళ్లు
ములుచోరణముఁజేటుఁ మెలత్రాటికఁజువాడొకై పుచ్చుదెనఁజేటుఁ కావిజొట్టు
జిలుగుఁగన్నపుఁగిల్లిఁ చలరుంబుమొఁగూయ, వందుతాలపుటాకుఁ మెలగోంచి
చుడుఁభుఁగొనుపొకఁ పాడికాయమొరచ్చు, చెప్పలు భుజఁవృఁన్పకచికిత్స
సీ సుప్తివృద్ధికొనఁగఁజ్ఞాఁధిమనీత, వసుభంగింబు ... ..
... .. పంచలంశ్రయము, పేంక. ఆ 81.

సీ నందులముడి తాటఁగులుఁచివేరినీఁ బొల్లుగావఁగనీనిఁ బొమిడికంబు
పకలకుఁ దాను నఁగ్నడకుండఁఫాలభా, గముడఁ జెట్టియట్టిఁకావిజొట్టు
నెడవంకఁ బచ్చగాఁపిడివంకిఁ బొంకించి, బాఠకట్టిననీలిఁపాయదట్టి
వలకలఁ బిడెము దాఁపలికేఁగ నేడెంబు, వంగంబునందు వఁజొంగిజొడు
సీ మిఱ చుటయనుదై తేలుఁ చోఁగఁటుండఁకురుచకన్నపుఁగిల్లిపొమ్మపాడిగఁజి
యూలికల్ మఱివత్ వాకట్టఁ మొదలుగాఁగఁ, జోరసంగ్రహణీయఁఁస్తువులుఁగొనుచు
దశావతారచరిత్ర.

—♦ బ్రహ్మభూతుకులు ♦—

సీ మాగ్ధభేదియును బాగిఁబూగూనువండును, పావర్థపాకియును నఁత్యాశమండు
వేదవిశ్రీతియుఁ నీరేవురను బ్రహ్మ, భూతుకు లృఱి విప్రఁగణములకును
భవముఁవృఁస్తువుల్ఁ తగి నిత్తు నది పట్టి, యంత లేతని యుక్తఁ జెట్టివాఁడు

భృగూహస్వంబు * తనకు బోధించిన, నుగనితో వైరము * నూర్చుకొను
గీ. చెలువునను నీరు దాగెనంగ * జేయట్టి, నో జంబుల మఱియె * విత్సితండు
బ్రహ్మభూతుకులనిచెప్పఁజడిచి నీ. లనఁడు ... ..

—♦ బ్రహ్మహత్యాస్వరూపము ♦—

సీ. మోకాళ్లు దిగువంద * ముడిచిట్టినాకు, కాటులు * లకటి * స్థుమభోద
దట్టులుగాంగఁ జఁచనవంత నులఁచిన, యదబాపుమెటువే * హంబుతోడఁ
విల్చివచ్చులఁబోలు * వీరికాతములందు, గ్రహులుబుగిమిడి * గ్రడ్డతోడఁ
బాదఁగట్టినడువహాపుష్పంబుచెప్పఁ, చికిరిపుట్టవ * మృకలతోడఁ

గీ. గగనదమ్మి కాల్చక * క్రంబుతోడ, జన్మకుటుంబునోల్ల * క్షిప్తునోడఁ
స్త్రీతోడ జట్టితోమహావ్రత్యమొందు, ఫలశేత్రుఁడవ్యయి * శే * బ్రహ్మహత్య
కాశికదము, ఆ 5 ప 110.

—♦ బ్రహ్మరాక్షసాశ్రమము ♦—

సీ. ఎలసేటిబాదలంబులఁబోలి నెదజెల్ల, జడ్డివై బిడొల్లు * పుష్కృతములు
నెలచి నీతిరక్షి * శేవ్యవఁ గుడముట్టు, బీకన నులఁబుట్టి * క్షి * నములు
దొనదొనయెనునీక * తుట్టెల రూపెరు, పదక క్రిందను * శే * కెడి * నములు
భూల్లమక్కెక్కి నుం * ప్పత్తిలు నెను, నె పు * గారివా * దెద * నెజకలు
గీ. దునిసి నరాంగకములబా * మ్మలము మి * సోక యొండొండీతో * కి * నో * నెలకలు
కావవంబులఁ బదహతి * స్త్రినలచుననునవతివగుములు * నో * వ * నెను.
సీ. ముంకాళ్ళ బాంగివై * ముచ్చునాపులునవ్వ, నొమిక తెల్లమఁబో * సో * పు * నల
బలఁబోరణములు * వట్టివై టై * యకా, భూహతి నెగయు కం * కములనొదల
నడ్డబుదిరిగి తలఁపాతిఁ బడి గొండి, హస్తంబు లిడియెం * లాహుకళ
దచ్చాటుమై నొక్క * డలు నూపియలియయ, నడఁగవేటెడ * జాపు * వ్యాప్యనుం
గీ. నెవ్వ, బోయొక్క * డన్న వాం * కిందువాడునరుడుగాఁడింధవా * ధ * హ * గమునను
వేళమును గారు పొలగారి * వీ * వే * దె * పు, నెదలనుచునొలిగిననో * యింబునను.

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 6 ప 17, 18.

—♦ వ్యవసాల ♦—

సీ. గొనఁబైతల్లపున * నను గోడలు వైచి, చుంచినంధంధుం * ధ * ధములు నిల్చి
తరుపటెనుంగుడ * తములగులము తెత్తి, వారాహిదంష్ట్ర * వా * బోపి
తీరుగా పండంపు * తీగెమెండ, బుమిచ్చి, ధుట్టకాకురుమె * కల్లుగట్టి.

అమలమరంబులపై కప్పు సవరించి, కనుమపచ్చలగుహాంతము దీర్చి
గీ. పంచవటిలోన సామితియించితముగఁ జాలనేరుపుతోఁ బట్టకాలగట్టి
వాస్తుహామంబుగావించివాసుధేయి, ప్రేతుతోఁగూడియుండెఁగిఁనాముండచట.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 8.

—♦ కాకినాడదీప స్తంభము (లెట్ సహస్) ♦—

సీ. ప్రాగ్గానముఖ్యకూటాగ్రజాతస్పృభాతాంబరమణిక్యలింబ మనఁగఁ
ధవణిమండలవసంతురుషోత్తమాగ్ధపురశ్రీకరస్థనీశాజన మన
సూనాదిరాడ్డయఁ న్నూణోపరిలసచ్చి, రత్న సారసరాగఁ రత్న మనఁగఁ
జారభురాధరాఁ భరణాశుమాజజ్జగద్ధవసహస్రస్థకమణి యనఁగ
గీ. నగరనగవారిదిస్పృతానవజవాధి, రాజకల్పితకర్ణధాఁరనిరపాయ
జలధిసత్పథసఃదర్శిసత్పథనిక, సోలస్తంభసంభాసిఁ పిప మలయ. 1870
మ. వసుధోత్తంపితమృణప్రథితప్రేపస్తంభశృంగాచాతినే
వసుమత్పూర్ణసుధాంశుపింబములు సుశ్శిశ్శేన్మయుక్తంబు ల
య్యో సమాభూతసముజ్జితాంగులగుధాఁత్రీకుల్ దివేష్మండలం
అ సారంబోలువె మచ్చ చంద్రున కెదంఁ బొల్పొందునే గానిచోక.
సుతునోమనోభిరంజనము. ఆ 1 ప 10, 11.

—♦ వల్లీకము ♦—

ఉ. శ్రీకవమూర్తి యావృతలిఁ సింహాకిరోరము గాంతె వొక్క వ
శ్రీకము సంతతప్రకటఁ లీనవధూకరకంకణసభా
నీకగు వేషితామలకఁ వింబకదంబతమాలవిద్యునా
శోకము రంధ్రమార్గపరిశోభితగోళరహగలోకమున్. 1872
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 6 ప 32.

—♦ ఆవుదూడ ♦—

సీ. పొట్టపొందునఁ దల్లిఁ పొవినాసి పిథికిఁ బాటి క్రమృణుం జెద్దపరువుతోడ
తలయొత్తి చూచుదుఁ బలమాటుఁ దనుదల్లి, పిలువంగ నిటఁకుఁబొలసియాడు
నిలనిండఁ మోమిడిఁ యేమేని మూర్ఖునఁబనివెట్టుకొనుచుఁదత్పాఠితమందు
సంతోసఁ బడికెద్దఁ బడ్డలూ నుడిసిక, జంకించి మిన్నఁకుఁ జొకలింతు
గీ. పొట్టపొందునఁ దల్లిఁ పొవినాసి పిథికిఁ బాటి క్రమృణుం జెద్దపరువుతోడ
తలయొత్తి చూచుదుఁ బలమాటుఁ దనుదల్లి, పిలువంగ నిటఁకుఁబొలసియాడు

గటగటా యట్టి నెత్తురుఁగందు నిచట, వైచి పోవంగ వలసెనే * నీచగతిని.
భోజరాజీయము, ఆ 6 ప 28.

—♦ ఆఁబోతు ♦—

సీ. కంటికింపగు కరకత్కాఁలఘాసము మేసి, పొగచెక్కి సంభూర్ణ * పుష్పిఁ దాల్చి
శిరముఁ గొంతలువంచి * చిఱచిఱ లాడుచుఁ గాలు దువ్వుచుఁబ్రతిఁగానెదుర్చుఁ
జరవృషభంబును * బాఱఁడోలి ఘజిల్లు, రనుచు జంకెలు వైచుఁకొనుచు మీఠి
తడిసితిటంబులు * దఱిసి యొరగ నిల్చి, నెలవకొమ్ములఁ గ్రుచ్చి * చిమ్ముకొనుచు
గీ. ధరణిలోపలఁ గలయట్టి * దర్ప మెల్లఁ బ్రహమదాల్చి యాసిత * వెలసినట్లు
అరుతరాట్రోపమునవోప్ప * చున్నయట్టి, కడిదియాఁబోతునొక్కటిఁ * గాంచులరు.
కిరాతాద్వనీయము, ఆ 2 ప 6.

—♦ కా కి ♦—

సీ. వసుధ నెవ్వనిసదఁబ్దులుకర్త జేతల, తేనికె గులముద్ధరించుకొడుగు
పిల్వకాఁవ్రములు సమర్పింతు రెవ్వారికి, వాదిత్యరుద్ర * వాస్తవగ్రభుక్తిఁ
బొడలు నెవ్వనిగృహంబును మనోహరభార, తీభారవహముఖ * ద్విజవలంబు
పథిఁసంతతికేరుఁపఱుచు నెవ్వనికంత, మిత్రతారావంబు * మేలుగల్గు
గీ. ప్రజ్ఞ మెఱున నెవ్వని * బలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁ కెప్పుంగఁజాలఁ
డతఁడు నగశోపకంఠవై * త్రాగినర్తి, పక్షిమాత్రుండె వాయసంపరివృఢుండు.
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 2.

—♦ మూషకము ♦—

సీ. పరధరాధిపభేదఁకరము నీ కరము నీ, వివరంబు బహుమార్గ * విశ్రుతంబు
రాజశేఖరకుమాంరకమనోహరము నీ, చర్య నీసన్మాః * సం బుదాత్త
మవిరళసుగతిహే * తువు నీవినితత్వ, చులరునీగుణము ధ * ర్మానుకూల
మతివృద్ధిమహిమఁ జె * న్నారు నీయాకార, మిష్టకార్యముల నీ * యియాగి పెరుఁగు
గీ. నీకరుణలక్ష్మి వాటిల్లు * నీ రసజ్ఞ, సత్యభారతినిలుచు నీ * సన్నిధాన
మభిమతార్థంబు లాసఁగు ని * శ్చినితంప, కళ్యమే నాకు మూషక * త్మకళేత్ర
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 2.

—♦ నొబత్తు ♦—

సీ. ప్రళయకాలపయోద * పటలిపరిస్ఫుర్దద్దహ్వాసమార్జితా * ఖండకక్షి
తైలశిఖాతటస్థనిత * గంధోపలః జనితనిగ్ధో * వహ్నిః చందవహ్నిః

పునర్విజుద్ధయ్యగారిచేతను పూర్తిచేసి. కల్పాంతవచ్చునని * కామకలసి
మంధనయ్యో * పునర్విజుద్ధయ్యగారిచేతను పూర్తిచేసి. కల్పాంతవచ్చునని * కామకలసి
గీ. దేవుత్ర నిది దేవుని కలకలం * నిజమని నమదు, ననుకు రాక్షసగోలుగా * గగ్గడీని
వెగ్గలంబుగ మ్రోయించు * వెలసుచేసి, యనుపమంబైన నోకత్తు * నిసద మనిన.
రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2.

—♦ కోలాటము ♦—

కా. కేలం బంగారు గచ్చుకోల లవరన్ ♦ గీర్వాణబాలామణుల్
క్రీలీలాపతి పట్టి కట్టి కలవా * రింబోలితజ్జైత్రవి
ద్యాలాలిత్యము లుగ్గడించి చురులా * లాపంబులం బాడుచుం
గోలాటంబులు వైచి రాయతి తిముం ♦ గూర్చింగటాక్షింపఁగన్.
క. మలఁచి పలమూఁపుడై * గీల్కొలిపినపాదంబుమీదఁ ♦ నొమరగు లిడచుం
బలభూన్నా యోభోరునా, తలకట్టికఁ దెగదనోకతె * తాండవ మాడెవ.
గీ. పాఁథఁపుగడుమఁ జను ముకుందజ్జ, నిష్కృత్యమయదంబువచ్చాక * పత్తి మనఁగ
మెలుంగు మెలుకెఁగవలొకఁ * దులుముబొడల, దెఱవయొక్క రెవిఱవిఱక * పియ్యుఁగటై.
గీ. తముఁ గలసి యచ్చభూతులిం * తిమనుగొనెను, వేల్పులనితెల్పుగతిబొట * వ్రేలనెనయఁ
దర్శనిఁ తెలుంగుఁగలించి * తిమ్మవ్రేళ్లు, మించి నిక్కంఁగ దేశం * టించె నొకతె.
చంద్రాభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 139, 142.

—♦ ఆకలి ♦—

చ. కనుఁగనఁ జేకటుల్ గవియుఁ * గర్జపుటంబులఁ దిమ్మగొమ్మ మిం
చును జతరాన్ని సుగ్ధలత * చొప్పడు సంగమలన్ శిరంబు నొ
చ్చు నితరభోగ్యవస్తువులు ♦ నూడ నహంపను మాటమాత్రమా
డనుమదిపుట్టురాఁకటఁ * పదన్ వకమే దుణ్ణమైన నేరికిన్.
దశావతారచరిత్ర.

ఉ. ఏవిధినితఁడధిక * నేను దయాపరతంత్రునిదై
వైవడికామహామరితకర్మడు * గా కెటులుండు ధర్మసం
భావితఁ డెట్టిగున్ విసయ * పాటన మేక్రియ నేర్పు గౌరవం
వేదలనన్ భజించు ముఖ * మేగతిఁ గాంచు బుధుక్షితుం డిలన్.
క. కక్షివనకొచ్చు పట్టున, కక్షియనె చేహి రుచులు * వేళలు మునిహ
ర్మక్షము విగ్నామిత్రుఁడు, కక్షింపఁడె పారమేయ * పలలముఁ బొలుతన్.

గీ. కలశజాఁడు చూడ నొకరాజు * కానలోన బండియాఁడటఁడనమేను * దానెతినఁడె
వఱపుతఁడీ బుద్ధ్యధనులు గీర్వాణమునులు, చేరి కీమఁగుఁ గఱచి భక్తిఁపఱింటు
గీ. కఱవునకుఁ గాకమున్నొక్క * కావుకొడుకు, దావుత్రాడులవధిఁచి * తానెతినఁడె
యాపదలచోట నియమకాఁర్యముమాఁకిక్కి, కాస్త్రమతమిదివలదుకు * స్సంశయంబు
పంచతంత్రము, ఆ 1.

—♦ దాహము ♦—

గీ. పెదవి పేటెత్తు నాలుక * పిడుచగట్టు, గొంతు తపింపు నెక్కిటఁగొంతవదపు
దాహమున కుదకము లేక * తడవనెనని, గలదె మఱి యంతకన్న దుఃఖంబుజగతి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

—♦ అమితభోజనము ♦—

గీ. అగ్ని పానంబు లొకయింత * యధికమైన, తఱి నజీర్ణంబమైనతో * వారయుఁడేమి
వైత్యవారాఁచికబ్బర * బాధలవియు, విషమహేరువులగు పథ్య * విరహీతముగ.
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

—♦ నిద్ర ♦—

గీ. కలుగు నూతేండ్లలోన * కాల మహూరించు నిద్రయె యానిద్ర * కేపుమాపు
మానియుండిన బాడ్డంబు * మేనబొడము, గన్న గవయందును * మిగవలకొనును
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

—♦ నిద్రబొందఁజాలనిమనుజులు ♦—

క. బలవంతుఁడు వైసెత్తిన, బలహీనుఁడు భవముగోలు * పడినయంతఁడు మ్రు
చ్చిల వేచువాఁడుఁ గామా, కులచిత్తుఁడు నిద్రలేక * కుందుడు రథిపా. 1900
భారతము, ఉద్యో. ద్వితీ. ప 9.

—♦ చలి ♦—

మ. వనితాతీక్ష్ణదృగంబకంబులఁగుచ * ద్వంద్వగ్రహాలంబులన్
ఘనసారై నిమగ్నతప్రణయవా * గ్నంభంబులన్ బాధబం
ధనలన్ గ్రాగడునీకు లజ్జగలదా * భర్మాత్ములన్ సత్ప్రియా
ధనులన్ మమ్ముఁ గలంచనేటికి చలీ * డైవంబహో యోహుషే. 1901
లలితాలతావిలాసము, ప 106.

—♦ మంచు —

- గీ. వేలమంతఃతయః ♦ వేదజంఘాతకృతృభావః గట్టింపినట్లీలమెఱసె
నిలఁచుంతయః ♦ బొంగిదుగ్ధాంఘోధినిట్లువొట్టినమాడ్కి ♦ దట్టమయ్యె
నకలజీవులదాదః ♦ బ్రకటమై హరికేర్తి: కలయఁ బర్వినమాడ్కి ♦ జెలుపుమావె
నక్కజలుచు ♦ వెళ్ళఁచిక్కలు నిక్కటలఁ, దెచ్చులెత్తిం ♦ కరణిదోచె
గీ. నగములెల్లను చిహ్నం ♦ నగములయ్యెఁ, దెచ్చులెల్లను ఘనసార ♦ తరువులయ్యెఁ
బహులెల్లను గాయఁగఁగనవులయ్యె. గురుతరంబగు నెహమంచు ♦ గురియుకతన.
పద్మపురాణము, ఆ ౪ ప 76.

—♦ ఋణము —

- గీ. అప్పుఁ గొనుచేత నధికసాఁఖ్యులుగుఁ దిప్పు, నట్టితఱిఁ బ్రాణసంకటఁమై తనయ్య
ఋణము గలవారు జనవపురిణములందు, నెనిఁ బూనరు సుఖమిండుఁకైన నధిప.
క. అప్పుఁగొని పప్పుగూడును, గొప్పగ భుజియించుకన్నఁగూర విసటు మే
లొప్పుగు నుపనాన మయిన, నొప్పుగు విసచంచకముఁకొకపది దిన్నన్.
గీ. ఋణము కష్టపరుగు నదియిక్క దక్కదనఁగ వల చెటు కేగినఁనచటి కరుగు
దెంచి తాదించుఁగావున ♦ పీనినెత్తుడు, విడిచియుండుము శుభములఁపడయొదీపు.
క. అప్పించినవానికి నయ్యప్పు గొనినివానికిని సుఁభాయాపంబు
జొప్పడు వెచ్చటి కేగిన, దప్పపు గాన ఋణముఁగొనఁచిగ దార్యులవన్.
ఉ. కొన్న ఋణంబున్న కరుఁగుం ధనమై ఋణదాత కేసరుం
దన్నరుఁ దాత్మజాతుడయి ♦ యాలయి యెద్దయి దాసికట్టఁడై
యెన్నఁటికప్పువీర్చుకొను ♦ నేఁగును సర్వతిఁ కాకుంబునం
దన్నిధివలబున్ లభుతఁరాయపు నింగును బట్టికట్టుచున్.
కేషభశ్లోము, అ. సు. ఆ 4 పే 80.

—♦ ఋణపక్షిణము —

- గీ. సంవత్సరంబు మాఁగము బతుమును దిథి: వారంబు జేకంబు ♦ వ్రాసి మఱియు
జనకపూర్వంబుగా ♦ ధనికునామము వ్రాసి, పిమ్మట ఋణికుని ♦ పేరు వ్రాసి
యాతనిచే నితంఁడిం తగ్గ మీవడ్డి, నప్పుగాఁ నొనెనని ♦ యరసి వ్రాసి
యాయగ్గ మెఱుంగుడు ♦ మిట్టివారల మని, వరుఁగో సాక్షులఁవ్రాయఁ జెప్పి
గీ. కోరి యిబ్బంగి నొడఁబడఁగొంటి ననియు, వ్రీతిఁగొన్నా తనినివ్రాలుఁచెట్టఁబనిచి
వ్రాసినాతండు తుదిఁ దనఁవానిన వెట్టి, నమ్మఁగలపత్రమియంద్రఁవాగరకులు
విష్ణుశ్లోము, ఉత్త. ప 100.

—♦ దొంగసాక్షి ♦—

సీ. నెలకొని యొకచోట ♦ నిలవక పెదవులు, వాలుక యందంద ♦ నానమందు
 నుదురు చెరువంగ ♦ వదలము వెల్లవై, పలుకులు తేవబడ ♦ బలువచుందు
 వాతెఱ తడిలేక ♦ పలుకట్లుకట్టుంగ, దెదవులు దడువుచు ♦ దెసచూచుఁ
 బలుకులుఁ జెయులుఁ ♦ దలపులు దగవిచ, సక్రికృతిఁబొందక కడుఁ వికృతిఁబొందు
 ఆ. సాక్షి చెప్పుచోట ♦ సభఁబాడియాచుచో, నెన్నఁ జేతఁడు దడ్డుఁ ♦ జీవవుగాఁగ
 నిట్టి లక్షణముల ♦ నెఱిగి నభ్యులు పాడి, నిష్ఠయించి చెప్పి ♦ నేరలయి.
 విజ్ఞానేశ్వరము, చ్యుత. ప 45.

—♦ మిత్రవిరహము ♦—

ఆ. అంబురాశిపాద ♦ మైదను గనవచ్చు, నిశ్చయింపవచ్చు ♦ నిరిసాదవు
 బ్రహ్మమిట్టిదనుచుఁ ♦ బలుకంగనగు సుహృద్విరహ మింత యనుచుఁ బెలియరాదు
 గీ. అదియసువ్యక్త మది నిజఁ ప్రాణతుల్య, మదియ విర్యాచ్యవట్లుగాఁ దయ్యోనేని
 జనినై భార్యవై దమాజన్మలపయి, గలిమివై మైత్రివైఁబోలెఁ గలదెవమత.
 సీ. వసవేష్టిలములు ♦ గాలంతరావర్తితములగు మేలుగఁగోళ్ళుచునైనఁ
 గనుఁగొంటి మరలమాఁగమవియోగములేల, జనఁటివిధాత స్మృజించె మొదలఁ
 బృథులతోకాఁగతి ♦ భీతిఘాతిప్రమాద, సరిపాదిపీఠివిఁ ప్రంథభాజ
 సము మరి రెండొకఁడుల బూర్ణంబైన, మిత్రశ్రద్ధయుఁగెఁగి ♦ మెఱసి విడిచి
 ఆ. యెట్లు నిలువఁ గూడు ♦ వెళ్ళంగి రుచియించు, గూడు కంటికెట్లుగూర్చువచ్చు
 నని హిరణ్యకుండు ♦ దనలోన దుఃఖించి, యపుడు పలికె వాయఁసాధిపతికి.
 పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 2.

—♦ పాండవుల కార్యసాధకత్వము ♦—

శ. అడఁకునఁ గార్యకాండీయగు ♦ నాతఁడు, దేజము దాచి దుష్టికు
 ల్లడుచుచు నీచుఁ గొల్చి తిరుగుఁ దివిరజ్జయలై ధరిత్రైఁ జే
 ర్పడిఁ నహోదయత్ దశకుఁ ♦ బ్రాపుగ నుండియుఁ బుణ్యగాథలం
 గడపఁడె మత్స్యరాజుసముఖంబున భగ్నసుతుండు కాలమున.
 ఉ. పౌరుషము నృహాబలముఁ ♦ బండితబావముఁ స్థిఃస్థియా
 ధీరుండు కార్యదాహనిరృతిం బయఁ గొల్చు మహాసాన్నిధూ
 మానుజితాత్ములు శృలిసఁ మ్రోపటుంబు చుహావిభూతితా
 కారము దస్వియుఁ మ్రోఱయఁగానల భీముండు మత్స్యఁ గొల్పఁడే.

ఈ. పాదుమ ముష్టనించి నగుఁచాటున కోరిచి సాగుగర్జితా
 కాంతఃగాలకాంక్షపాదుఁగన్ నిజకార్య మొనర్చుగాండవ
 బ్యావవదేవదత్తఁగఁకున్దితాన్వహరిత్యుశుతి
 చ్చాసుఁడు గ్రీడి మాత్యువురియందు బృహన్నయై నటించెడి. 1914

చ. వికచేనఁ గార్యవాహమున * నుండఁగ నేరికినైనఁ దీక్షవం
 తఁ నిధనత్యుఁడాదరణఁధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
 గ్ధకుఁడు విలాసవిశ్రవణఁదేశము మాద్రకిఁ దొల్లపుఁద్రుఁడా
 నకులుఁడు మత్స్యరాజవంశంబున సాహజీయై చరింపఁడే.

చ. భుజబలకాలి నీతి పరిఁపూర్ణుఁడు గూపవిలాసవారిజ
 గ్నజుఁడు హాస్యమాభేముధిదర్పుఁడతిప్రియభాషుఁ డాత్రిత
 ద్విజనిధి కార్యవాహనిఁగతిన్ నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
 ద్రవముఁ గాచువాడయి విఁలాటుపురిన్ సహజేవుఁడందఁడే.

ఈ. కాలము చాటు నెన్నరిలఁగార్థలవారలు వారిరాశికి
 లాలపరీక్షభూతఁడుఁ బూర్వపరాజమభీకృష్టల
 స్థాలభురత్న భానురికఁ పుతిగమర్మివదంఘ్రపవ్వపాం
 చాలతమాజ తొత్తుపనిఁగల్పదె దైవగతిన్ సుదేష్టపన్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3 ప 138.

క. మతిసుంతుఁడు కాంతుఁడు విశ్రుతగుణసంసిద్ధుఁడున్ విశుద్ధుఁడు నీతి
 ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయఁడనఘుండుఁ గార్యఁగుఱుకులుసుమ్మి.
 పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

— * కల్పవృక్షము * —

ఆ. ఎల్లయుగువులందు * నెలరారి ఘనవ మ్రై. యింద్రవినులతోఁట * కేళుదెచ్చి
 కోరివచ్చువారి * కోర్కుల నీనెడు, వేల్పుమాను పాలఁవెల్లి బుట్టె.
 భాగవతము, స్కం. 8 పద్య 261.

శీ. ఏవేళఁ జాచిన * నేచికోవిలకా,మితలై నపల్లవఁపరితిచేత
 నెన్నఁడుఁ జాచిన * నిందించులమ, వింతలై మెఱుంగుక్రొవ్విరులచేత
 నెన్నఁడుఁ జాచిన * నెలమిఁజెల్కులకోగి,రమలై న పక్వఫలములచేత
 నేకాలమునఁ గన్న * నెల్లవారలకుఁ గోరిక లిచ్చు కాభాలఁతికలచేత
 గీ. నెల్లయుగువులు నొకనేతి * నేళు గలిగి, యెన్నఁ దగినట్టి తెంచెడి * నన్నచేతఁ

దనరి యతివద్య మగుకల్పతడలు పుట్టె, పాలమున్నీటిలోన భూపాలదండ్య.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

—♦ సంతానసూనము ♦—

శీ. ఆతనుజపావృత్తి ♦ నలరారు చెప్పికేలు, దొరనిన స్ఫటికాక్షునక మనం
దానిపంకజమున ♦ బ్రభవింపి యెఱుంగొండె, దిగజాణు తగుకుమునైపునయన
హస్తాభిదానమోహితశయమున, వ్రాలిన నక్షత్రమూర్తియన
గమనీయనవృత్తం గారకకొల్పికా, పరిపరజ్ఞులఁబిందు ♦ పాలియనగ

శీ. కళిరనిష్క్రాంతకాంతిసంధాన మనగ, నుభకరాకర్షిభుజికానమాజ మనగ
హస్తగతకంఠాభ్యాసంధ్యా యనగ, నలరు సంతానమామోలంబు నాంచి.
దశావతారచరిత్ర.

—♦ కామధేరువు ♦—

క. కెల్లనిమేనును నవృతము, జల్లున జల్లించుపాదుఁగు ♦ పితృంగములు
దెల్లగ నష్టలకోర్కులు, వెల్లిగొలుపుమొదవు పాలకెల్లం బుట్టెన్.

భాగవతము, స్కం. 8. పద్య 252.

శీ. యుల్లుయుల్లునచేరి ♦ చాలపాల్కలెడు, బోడచన్నలగప్ప ♦ పాదుగుతోడ
వెల్లజల్లెనునకరం ♦ గులుకాపుకొనుచ్చు, తోరమా నిడువారు ♦ తోరకతోడ
కుదురుడెక్కలదాగు ♦ గొరినెలయందంబు, గలవరువాటంపు ♦ కాళ్ళతోడ
తెలిచామరలదాయ ♦ తెలివొందుకనుదోయి, సోగుమించినసోగ మొగముతోడ

శీ. సోయగపువంకకులుకొమ్ము ♦ దోయితోడ, వ్రేలుపలుచనినుగంగ ♦ దోయితోడ
మెలుఁగుబలుపునుగలతెల్ల ♦ మేనితోడ, కామధేరువుపుట్టె నాకడలియందు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

—♦ విరావతము ♦—

క. దంతచతుష్టాహతి శ్రైలాంతంబులు విజిగిపడంగ ♦ నవదాతకుచ్చ
తాతం బగునైరావణ, దంతావళ ముద్భవించె ♦ ధరణీనాథా.

క. తడ లేనిదెప్పునడి గల, యెవలను దెనునిడుదకరము ♦ నురువంభములున్
బెడఁగై యువతులమరిపపు, నడకలకున్ మూలగురు నశనన్ గజ మొప్పెన్.
భాగవతము, స్కం. 8. ప 8.

శీ. లలితమంభస్థలంబులబాగు జవరాండ్ర, పాలిండ్లజిగి కోజపంక్తిగాంగ
బ్రకటకుండందండ ♦ పటిమంబు లలనాభినోయకాండంబుల ♦ కొజపగాంగ

మేనిసాండురయచుత్ * మానిసిదరహాస, తతులకుమూలకంధములుగాంగ
గంభీరయానంబు * కాంతానెడుపుల, కొయ్యారములునేర్పు * వొజ్జగాంగ
గీ. వాల్మీకిమ్ముల దనమింకదంపుమాపు, కలితశృంగచతుష్కంబు * గలుగునట్టి
మేటివైలాసనిముతో * సాటిగాంగ, వెలయు నైరావతగజంబు * జలధి వోడమె
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

గీ. ఇంద్రునిల ప్రభులీనుభూవణయమల్, చూడ్కికి మిటుమిట్లు * సానుపునదియు
పద్మరాంబుల * భాసిల్లుపదకంబు, తప్పక నుదుటివై * వొప్పునదియు
హాటు మనిమయంబగునూపురధ్వనుల్, చెవులకానందంబు * సేయునదియు
హిమగిరికదండు * హీరతారద్యుతుల్, నిరసించుకాంతుల * నెగడునదియు
గీ. వాల్మీకిమ్ములవిలసిల్లునాగ మపుడు, దేవవిభునాజ్ఞ దివిజుల * తెచ్చి నిలుప
నిమగ్నదళిమన్యునెక్కించి * హితులుసుతులు, వెంటనడువంగముదముతో వెడలిరపుడు
శశిరేఖాపరిణయము, ఆ 5.

—♦ ఉచ్చైశ్చ్రీవము ♦—

క. సచ్చంద్రపాండురంబై, యుచ్చైశ్చ్రీవ మనంగ దురగ * ముగి జనియించెం
బాచ్చికోనియె బలిబైతుయ్యం, డిచ్చగొనడయ్యె నింద్రుం * డీశ్వరకతున్.
క. ఒక పగునరమును బిటుడును, నెటిదోకయు ముఖముసిరియొనిగ్రులఖురముల్
వటుచెచ్చులు దెలిగన్నలు, దఱ చగుకందంబు జూడ * చగు నాహరికిన్.
భాగవతము, స్కం. పద్య 255, 256.

గీ. గతిద్రుచ్చిలగ వేమ * గాలిం ద్రావంగ బాము, నిడినకైవడి గాలి * కడియమమర
నలదేవమనికి గావలి యిడ్డ ప్రహరినాగళమున ఘంటికా * వధులు మొరయ
జన్నగాలికి నెరుగర్పడ వెండితెక్కలు, ధరియించె ననంగ బ * క్కెర నెలంగ
బారిజాతాపూతి * ప్రభవకోవచునంగ, గతిగోవజనితపూ * త్కృతులు నిగుడ
గీ. ఖగముఖమృణ్మకాంచ * నోశిరము, పర్వి సంధ్యావృణేందుజ్జ్వలంబు బోల
వాహకోత్రముండెనలే * మతుం డమర, వల్లభునిమోల నుచ్చైశ్చ్రీ * కంబు నిలిపె
పారిజాతాపహరణము, ఆ 4 ప 78.

గీ. కన్నునకదలికా * కలికాదళంబుల, నెఱమించువిదళించు * నిర్ముకజెవులు
నేలివనికి * దైరిలోకృసామ్రాజ్య, లక్ష్మీ వియ్యంగంజాలు * లక్షణములు
మానసాధికవేగ * మానగా జపించు, పోలిక గదలెడు * ప్రోధపుటము
తామరసాప్తసంధనవివాహమునకు, కోవంబు బుట్టించు * హేమతెలు

—♦ కామోదకి ♦—

గీ. కనకశైలోన సూర్యంత ♦ కన సగుచు, సంవసంబుల దైత్యుల ♦ పిండిసేయు
చందకామోదకియు, మహా♦ద్వందలేలు, మూర్తిచుంతంబుగా విష్ణు♦మ్రాల నిలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ సందకము ♦—

గీ. చారుకరలోతికలోతి ♦ సద్వశికతన, ఘోరధాలోమైదైత్య♦కుధరపక్ష
విరితి భండించు సంవకంబుతముదమున, మూర్తిచుంతంబుగా విష్ణు♦మ్రాలనిలచె
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ వేత్రము ♦—

ఉ. పారచరాచరప్రచుర♦సద్వజంబులు పుట్టు బెంప సం
హరము సేయఁగాఁ దగు మహాత్మ్యముఁ దాల్చి వెలుంగుచున్న యా
సారసనాభు కన్పించుల ♦ సంజ్ఞనె పాజ్ఞతదైవ్యనాయకో
దారకరథుత్తుకసంకాంచితవేత్రము పొల్చు సన్నిధిన్. 1899
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—♦ పారిజాతము ♦—

క. ఏతరువునురాశ్యచ్చిత, మేతరువు కరంజభీష్ట ♦ మింద్రాణికి వి
ఖ్యాతందేతరువు నిజవిభూతిఁ ద్రిభువంబులం బ్రభూత్స్థితులన్.
క. ఏతరువుసమీపమునకు, సేతేరంగ నాక్షణింబ ♦ యెంతయు నరుదై
జాతిస్మరత్వ మగునె, జాతికిసే నట్టిపారిజాతముఁ గనియెన్.
హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 4.

మ. హరి కేలం బెకలించితెచ్చి భుజగంధారాతివైఁ బెట్టె నుం
దరంధానుగతశ్రమద్భ్రమరవాదవ్రాతముం బల్లవాం
కురవాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికాగుచ్ఛాదికోపేతమున్
గిరిభిత్తాత్రముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలోకియాచకాఖ్యాతమున్.
భాగవతము, స్కం. ప 10, 21E.

క. పరిమళము సెడదు చాడదు, పరువము దప్పదు పరాగభరభరితంబై
నిరతము జగదేకమనో, హరమగు నీడుసుమరాజుమంబుజదవా.

మ. అదినిలాలక నీవు నీపతి రహాస్యక్రీడ వల్లించువే
ళ లతాంతాయుధసంగరంబునకు నుల్లాసించు గల్పించు ను

- జ్వలనీహంకుడమై రతిశ్రమఁదనూఁసంజాతధారాశ్రమ
 ర్మలవంబుల్ దొలఁగింపఁగా నురఁజ్జియై * రంజిల్లు నిచ్చాగతిన్.
- చ. అడిగినయంతలోని సరఃసాన్నములన్ సమకూర్చి యాకటన్
 బడలికఁ జెందనీయ దళుఁభంబు లడంచు జగత్త్రయంబునం
 బడయఁగరాని సర్వగుణ * భవ్యము సుమిద్రి దీనిఁ దాల్చి యి
 ప్పడఁతులలోఁ గనుంగొను మఃపారమహామహిమానుభావముల్.
- చ. కునలయపత్రనేత్రనెజ్జి * కొప్పున నీకుసుమంబుఁ దాల్చుటన్
 సవతులు వచ్చి నీచరణఃసారసయుగ్మము లాశ్రయింపఁగా
 ఛవుఁ డెఱలేనికూర్మి జవఁదాఁటక నీపలుకాదరింపఁగా
 నవిరళభాగభాగ్యమహిమాన్వితవై విహరింతుగావుతెన్.
- క. నెలకొని వేసవిఁ జలువయుఁ, జలివేళల నుష్ణగుణము * సముచితభంగిం
 గలిగించు నీలతాంతము, కొలఁదలు చెప్పంగ నిచ్చఁక్రొత్తలు సుమ్మి. 19౫
 పారిజాతాపహరణము, ఆ 1 పద్య 58-63.

—♦ నవరత్నములు ♦—

- క. చరియించిరి గోమేధిక, మరకతవై దూర్యనీలఁహక్తికవజ్రాం
 ఘరపున్యరాగవిద్రుమ, కురువిందపు మేడలందుఁ * గోమలి పతియున్.
- రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 4 ప 84.

—♦ అమృతము ♦—

- సీ. ఇదిసుమి మిగులదుఃఖదవిద్రహానంబు, నాహుతిఁ గొనెడి దఃవానలంబు
 యిదిసుమి సర్వకోగ దవాగ్నిచల్లార్ప, నొదవిన ధారాపయోధరంబు
 యిదిసుమి తలకొన్న * ముదిమి పెన్మరణంబుఁ, బాఱఁదొలెడి మహామానవతంజు
 యిదిసుమి తీవుల * గదిసిన మృత్యుప్రభంజనంబులఁ గ్రోలు * పన్నగంబు
- ఆ. సకలలోకవాసఃజనులార యిదిసుమి, చేటులేనిమందు * సృష్టియందు

... ..
 లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4

—♦ విమానము ♦—

- సీ. శాంతకుంభస్తంభఃసాహస్రములు గల్గి, వైదూర్యతోరణాఁచగులు గల్గి
 నవ్యహక్తికవితాఁనవితానములు గల్గి, శశికాంతివేదికాఁచయుము గల్గి
 సాగైన నమగతాల * సోపానములు గల్గి, కప్పుడాలోవల * యొప్పుగల్గి

కామితాన్తమలిచ్చు * మనవృక్షములు గల్గి, వికచకల్పాగ్రదీప్తికలు గల్గి
గీ. మాంసజవలంబు ల్గి కాశుగతిగల్గి, కామరూపంబులు వహించుగరిమగల్గి
ప్రబలుపరమేష్ఠిగజతపున్నకముఁ గాంచియందుపైసెక్కియతఁడుతాఁరాదికరిగ
ఉత్తరరామానుజము, ఆ 8 ప 88.

సీ. ఒకమాటు నభిముఁ * బ్రకటంబుగాదోచు, నొకమాటుభరణిపైఁనొయ్యనిలుచు
నొకమాటుకైలమఁ నైకమునవర్తించు, నొకపరిఁజరియించు * నుదధినడుమ
నొక్కతోయింబున * నొక్కటియొయుండు, నొక్కడఁగనుఁగొనఁజెక్కులగును
నొకమాటుసాల్వసంఘము క్తమై పొడనూపు, నొకతోయమన్నియు * నుడిగితోచు
ఆ. నొక్కతేపకొఱవి * యుడుగకఁబ్రెప్పివ,గతి మహాగ్రీవుత్తిఁ * గానవచ్చు
మఱియఁ జెక్కుగతుల * నరివల్లలఁగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు * భీవరేణ్యు.
భాగవతము, స్కం. 10 ఉత్త. ప 86.

సీ. మానసియాఁత * మణికాంతధామమై, యిది హిమానీవేళ * నింపునింపు
కోణప్రవాళమఁజులతానికాంతమై, యలరించు నిది వసంతాగమమునఁ
దరళముక్తాదీప్తి * ధారాధివాసమై, వేసవినిది మహాఁల్లానమొసఁగు
బ్రబలవక్త్రోపల * ప్రాసాదభాసమై, తొలకరినిది కుతూహలము నిలుపు
గీ. జనవరోత్తమయిది సద్వంసమయసౌఖ్య, జనక మిందలియాశేఖ్యసాధ్యసిద్ధ
కిన్నరాంగనలవిగీత * గీతశృత్యవాద్యములు నూపి నిలుతురు * వలయుఁజెడల
వసుచంద్రము, ఆ 8 ప 15.

సీ. అదే ప్రభాకరంబు * నుది ప్రభాకరబింబమైన రాతిరి యేలఁగానవచ్చు
నదే చంద్రమండలంబు * బది చంద్రమండలందైనఁ గలంకంబు * గానఁ బదదే
యిది రోహణాచలంబుని రోహణాచలంబేని వియద్విధిఁ నేల మెలఁగు
నదే తటిత్సముదయంబుది తటిత్సముదయం, చేని నదృశ్యమై * యేగఁ గున్నె
గీ. యనుచు జనులు విన్మత్యము నొందఁ దనదివ్య, తేజమఖిలదితలఁ * డిటుకొనఁగ
మహిక నేఁగుదెంచె * మహనీయవైభవస్థానమైన వరవిమాన మొకటి.
బసవరాజీయము, ఆ 6 ప 117.

సీ. దినకరుండుమహోర * కీర్తనాంబుకలితంబు, భగముహోర ననంత * గమనకారి
గోత్రాభిప్రయోగం * జిత్రరేఖాశోభి, పంక్తికంఠుఁడుమోర * బహుముఖంబు
తతివిలాసముమోర * దతకామగమనంబు, నమరుండుమోర ముక్తామయంబు
జైత్రకణుఁడుమోర * వసుసముద్ధమహూర్తి, కేశనాంఘ్రియుఁబోర * గేతుయతము

గీ. వానియునుబోలె నవహంసఁబాహుయుక్త, మనలమూర్తియుఁబోలెఁగిఁబాన్వితుంబు
నైన దనుజువిమానంబు + నపుడు చూచి, మనుజుపతిఁ బట్కమంత్రితఁపూరకుండు.
సుదక్షిణాపరిణయము, ఆ 5 ప 15.

—♦ వేదములు ♦—

మ. హరిహరపంబులు నేదబాలములు తఁబ్బాన్విపారముల్ మూటితో
బరఁగించున్ గతిమంబులేక కుమతుల్ ♦ భావించి దుష్ప్రజ్ఞులన్
డఱువై తద్ద్రుతితాన్ద్రుచన్ద్రునరహం ♦ దక్కించి దుర్భాగ్యులన్
చరులై మోక్షము నొంద లేరు ఘోరతక్ ♦ సంసారనిర్మల్యులై.

ఉ. అను కళత్రుప్రాయము ♦ భావమండిం దన్నిహంభ్యు
స్వావసనాభకీర్తులు దిశంబును నృధ్ధినిబొంద నట్లునే
జ్ఞానముచేతఁ గర్మములు ♦ సంక్షయమందెడువోట వేదముల్
జ్ఞానమహత్త్వముం దెలుప ♦ సన్నతి సేయును గర్మయోగమున్.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 155, 156.

—♦ పాశుపతాస్త్రము ♦—

సీ. వ్రీలిన నేలలోఁ వెదలి యాదిమభోగి, బహుభణామణులదీపముల నొసఁగఁ
జలితార్కచింబనిర్దళదంకువీచికల్, వేలుపుఘ్రానికొంగిన్విసలు గాఁగ
గగనగళాత్రారఁ కాకోరకంబులు, ప్రస్థానలాజవైఁ నమము గాఁగ
విగిపాతుగదలి విఁటైఁగయుభూభృత్కోటి, యావటింఱుఫలోఁపహారములుగ
గీ. నయ్య జియ్య నమోనమోహరమహేశ, యాదుచుబ్రహ్మాదిశురలక్ష్మతాంజలులుగఁ
జండకోదండహర్షప్రచండముగను, జేసెఁ బాశుపతాస్త్రమక్షీణభక్తి. 1957

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 పద్య 118.

—♦ నాగాస్త్రము ♦—

సీ. ఆప్పుడు కొన్ని మహాహులు శమనజా, శములకైవడి శరీరములఁ జాట్టి
కొనియె భోగులు కొన్ని ♦ యినుపశృంఖలముల, కరణి నైశ్యంబుల ♦ కాల్గఁదెనఁగ
విసపుకోటలుకొన్ని ♦ భిదురంబులవిధాన, నంగము ల్గఱచి గాఁయములు చేసె
వితతముఖంబుల ♦ వెడలునిశ్వాసముల్, కాయంబు మిక్కిలిఁ ♦ గమలఁ జేసె
గీ. నాలకలు సాఁచుచుఁ బ్రచండఁలీల ఫణులు, మెడలుబంధించెనూపిరిఁ వెడలకుండు
సర్పమయమయి పాతాళఁజగము భరి, సమరమేదినియొప్పె నాసమయమందు
శుపాలనధ, ఆ 4 ప 181.

—♦ దానపద్ధతి ♦—

శా. అన్యాయాజిత మైనవిత్తమునఁ జేయఁ బూనుదానంబు మా
ప్రవ్యాయం బది దానఁ జేసి ఫలపాకం జేమియున్ లేదు యు
క్తవ్యాయాజిత మింతుకంత యయినం ♦ గాలంబు దేశంబు న
మూల్యంబై తగఁ బాత్రయోగమున సౌమ్యులై ఫలించుం దునిన్. 1959
భారతము, ఆర. ఆ 6 ప 108, 112.

బ. అడిగినవిచ్చుకంటెను సయోచకుఁగాఁగనెఱింగి యిచ్చు పె
క్కుడు ఫల మిచ్చు దానవిధంకొవిద వేడుట చావువేడ్కగాఁ
బడుటది నెద్రచావుదగు ♦ ప్రార్థనపూర్ణమునయునాతఁ డా
యడిగినవానిదన్ను ను దయారతిఁ గావఁగఁజాలువాఁడగున్.
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 26.

జీ. వ్యాయాజితంబై సమర్థులు వేదవిత్తము కాంతి మొదలగు ♦ వరగుణములు
గలవిప్రులకుఁ బుణ్యంకాలపావనజేశకె లితంబుగా భక్తిగలిగి యాగి
మేలిదానము సత్సమిగులుట శక్తికిఁ, దగుట దానికిఁ గడుఁ దగమి యుత్త
మము చుద్యయము సభవము నగు దానవిధానంబు విను మిట్లు ♦ దైవికంబుఁ
గి. లైత్తుకంబును లోనైనపనులఁ జాను, వేడ్కనేయురస్తువుఁగొను ♦ విప్రకొప్పి
కనుగుణం బగునదియును ♦ సద్ధి నిచ్చు, టధికతర మైన ఫల మిచ్చునంబుజాక్షి.
భారతము, ఆను. ఆ 5 ప 188.

గీ. చేయు పెంతయు మే లై సఁ జేసి పిదప, వచినట్టిదానము దనుఁబొగడికొన్న
దానవిధి నివృలంబులుగాన రెండు, నుడుగుదాత మహాఫల ♦ మొందఁగాంచు.
భారతము, ఆశ్వ. ఆ 5 ప 180.

గీ. ఎద్దియొకొ వీరి మధిలదానం మెఱుంగుభంగియడుగకయమున్న యివిభాగ్యంబుగాదె
వాంఛ నెఱిగియు సద్ధాధిపవన లైస్య, మాతృసహియంపఁజాలువాఁడధమదాత
చ. కటికతనంబు మాన్చి చటుకాకు విడంబముఁ గూర్చి లజ్జ సం
కటపడఁ జేసి యర్థిఁ గడుఁ గాటియనెట్టిపాతకంబు న
క్కుట తలఁగంగఁ జాలునొకొ ♦ కాలవిలంబము వాచరించి పి
మ్మటఁ దదభీష్టితాగ్రము సమర్పణసేయుప్రదాతయొమ్మెయిన్.
శా. దాన కళా కలాప సముదంచిత సార వివేక సంపదన్
మానిత మాచమాన జఃమానస వృత్తభిప్రూర్తి బుద్ధి యె

వ్యానికి లేక కింతయును * వాఁ డొకరుండు భరంబు ధాత్రికిం
గాఁలు గావు శైలములు * గావు పయోధులు గావు భావముల్.

శృంగారవైషధము, ఆ ప 53-56.

క. దానమునఁ గల్గుపుణ్యము, దానముననె క్షీర్తినిలించు * దర్శితులెల్లన్
దానముననె వశులగుదురు, దానమునకు నధిక మైన * ధర్మముగలజే.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 120.

క. ముఖ్యునిది నేఁడు లేదని, సర్పిదు కెడబొంకి బొంకి * నడినొండకపల్
గొల్బుననిచ్చినవాడే, యబ్బురమగువాత ముష్టు * రాఘవనాథా.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

క. ఎన్నేని దానములు కలవన్నిట దాతకుఫలంబు, * లబ్ధును గొనువా
న్నింటి మేలువడయ్యు, కొన్నియ గలవం దుధయుల * కును నుభవంబుల్.

క. జహవిధదానములు ప్రతివ్రహ్మను కన్పములు * దవ * కన్యావిగా
మహిదానములను నివి మూఁడినాపరసాధనములం ద్రి * యీ సమృతముల్.

మహాభారతవిద్యము, ఆ 5 ప 37, 39.

—* ధర్మము *—

చ. తనవులుగావునిత్యములు * తాచురసాక్షులు నశ్వముల్ కరుణ
దానములురాజసంబులు వృ * ధా సహజన్ములు బంధుమిత్రులం
దనయులు నేమియాచురు ము * దంబునఁజేసిన ధర్మమొక్కటే
మనుజువశ్యా ! నమ్మఁదగు * మానవకోటికి నెల్లకాలమున్.

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 136.

క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచున్, ధర్మంబువృద్ధిబొంది * తనుబ్రతికించున్
ధర్మము శర్మకరంబని, ధర్మం బేమఱురు సంత * తముఁ దత్త్వజ్ఞుల్.

పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 3.

కీ. ధర్మంబు బెలుపఁజెలుచును, ధర్మము మనుపంగ మనుచు * ధరణిస్థలి
ధర్మంబె కర్త యంతకు, ధర్మం బొనరింపు నీవు * ధర్మతనూజా.

శేషధర్మము, ఆ 3.

—* దానపాత్రులు *—

కీ. అనుటయు ధర్మన * దనుండు దానంబుల, కెవ్వరు పాత్రంబు * లేనవరింపు
మనిన సద్భక్తులు * నకోధనులు సత్వ్యరతులు పాత్రులును ధీ * రతవ్రయులు

నిజకన్యనిరతులు * విజితేంద్రియులు సర్వభూతమాతులు నలుభ్రాతృలు శుచులు
దాసపాత్రములు జేవంబు సాంగంబుగాఁ, జదివి ముక్కుర్యనిష్ఠుల దొడంగి
గీ. తత్త్వవిదులైన బ్రాహ్మణోత్తముల కీసి, విను సహస్రగుణం బగుచిత్రతత్రు
తంబుఁ బ్రజ్ఞయు శిశువుత్తములుఁ గలుగు, వారి కిచ్చుట వంశవిస్తారకంబు
అ. యోగ్యుఁడైన విప్రుఁ * జాకరుండు సంతృప్తి,బాంధ సధికత్వప్రీతిబాంధుడన
వితతి సునిసమాహ * పితృసమాజములు నట్లుగుట వెదకితెచ్చునది విశిష్ట.

భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 50, 52.

గీ. భోజనార్థంబు యిచ్చి * బాంధించునతఁడును, దెహవాటువలనఁ దస్కరులచేతఁ
జేటొంది ధనము వాంఛించునతఁడు ప్రతంబున వద్యాపంజంబు సేయఁ
దలఁచి యర్థించునతఁడును గురుఁ దల్లివంద్రుల సంక్లిప్తదారపుత్త్రు
లను బ్రోవఁబడునతఁడును మహావ్యాధిని,రాసంబు సేయంగ * నాససేయు
గీ. నతఁడు నిష్పాత్రుఁడైన ధరామరుండు, నెపుడు భిక్షుఁ బ్రతుకగునని నట్టి
యతఁడు కైవశిక్రిములకు * నతిశయంబు, గల్గి పాత్రంబు లగుదురుకారవేంద్ర.

భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 59.

క. కులమును విద్యయు వృత్తము, నలఘుమతీ యన్న మిడుటకై యడుంగగా
వలనకు విప్రుని వాదర, మలరంగా నిడుట లెన్నయడిగినమాత్రం.

క. న్యాయాక్షిభ మగునన్నము, నేయింటికిఁ బెట్టవలయు * వివరణము నా
గ్నాయత్తంబుగ తాం, బాయని సాపములుఁ గలవె * పారవముఖ్యా. 1977

గీ. తిరిసియేనియు నన్నంబుదెచ్చి కిథిలు,లైన విప్రులయాకతి * యపహరించు
పురుషుడూర్ధ్వలోకంబుల * పురుషవరుల,కర్చనీయుడై వెలుగుచు * నందయుండు.

భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 270-276.

— * అన్నదానము * —

గీ. ములేను కులశిల్పభావంబు తెలుగంగ, నన్నదానము సేయు * నధికపుణ్యుఁ
దగవుగా దాచారధన్యుంబు వలసోయ, నన్నదానము సేయు * నధికపుణ్యు
సత్కృతాచములు విఛారింపఁ బాటిగా, దన్నదానము సేయు * నధికపుణ్యు
నర్తనంబుగంగ * వలువదేక్రియసున్న, నన్నదానము సేయు * నధికపుణ్యు

గీ. బరుసమున పోకి లోహంబుబనిఁడియైన, పగిది నిరతాన్నదా ససా * భాగ్యమహిమఁ
బాపములువాసి పుణ్యసంపదఁ దనయ్య, సతికృతార్థని మార్గంబులరయఁదగదు.

గీ. అన్నదానము సేయు * ననఘుఁ బ్రాతఃకాల,మనఁ దలంచిన దోషములు నశించు

నన్నదానముసేయు ♦ నమలవారిత్తుని, గనుగొన్నఁ గలవచస్సము లనింగు
నన్నదానముసేయు ♦ సత్వితృతాన్ధునితోడ, భాషింపఁ చొలంగుఁ బాపవ్రజంబు
నన్నదానముసేయు ♦ సధికపుణ్యుని పాదధూళిసోఁకింఁ బాయు ♦ మఱితచయాము
గీ. నన్నదానంబు నిరతంబు ♦ నాచరించు, పరమపావశుభగాత్రు ♦ పంక్తియందు
భోజనము సేయువారికి ♦ భూద్రవక్షి, నింబానర్చినయట్టి పుణ్యంబుగలుగు.

చ. పరుణుఁడు వంపెఁ బంపెఁగిఁజొత్తెరి మఱేకఁడువంపెఁ బంపెఁ
స్కరుఁ డుడురాజువంపెఁ బురఃకానసుడంపె నజాంతువంపె మం
దరధరుఁడంపె నందును బ్రధానవిమానము లన్నదాతకున్
బయవడిఁ జూపి యెక్కుచుని ♦ పల్కుదు రంత్యమునందు దేవరత్.
రక్షాంగదచక్రిము, ఆ 2 ప 74-82.

పీ. అన్నంబు బలకరంబన్న మాయుర్వృద్ధి, కచ మన్న మత్యంతఃకాంతికరిము
తనుఁ జంపవచ్చిన ♦ ఘనశత్రునటనైన, నన్నంబు బంధుత్వమావహించు
నన్నంబువలన ♦ యమరులు ప్రీతులై, నరులకుఁ గోరిన ♦ వరము పితృ
ర్నదానముఁబోల ♦ వన్యదానంబులు, ధరణిలోపల నెల్లదానములకు
ఆ. ఫలము సరిగఁ జెప్పఁబడుఁగానియన్నదానంబుసేతేఁకఁబరబసంగ
నబ్బభవుఁడు నోపఁడటగాన నీవును, నన్నదానపరుడ ♦ వగుముఘాప.
భోజరాజీయము, ఆ 7 ప 283.

—♦ ఉదకదానము ♦—

క. పానీయదాన ముత్తమ, దానం బని యభిలభ్యర్థతత్త్వద్వర్గపరి
క్షానానూనం డగుమను, మానవపతి నెప్పె నృపసమాజవరేణ్యు.
క. కావునఁ జెఱువులు నూతులు, బావులు, గొలకులును నెత్తుడు ♦ జౌరవవర్యా
కావింప వలయు నవి గడు, బావనములు పుణ్యలోకభాగిత నిచ్చున్.
క. అక్షమా యెవ్వనికావిం,చిన సలిహాశయమునందుఁ ♦ జెలంగుచు నోవుల్
గొను నీ రాతినివంకంబున కవి గావించు మార్గ్యభువనప్రాప్తిన్.
గీ. అఁక లేక యెవ్వనిజలాశయమున, మండువేసవియందును ♦ మనుజుతోటి
యవభృథస్నానపానంబు ♦ లాచరించు, నతఁడు వొందఁడు విషమదుఃస్థాభిగతులు
భారతము, ఆ 2 ప 283-386.
గీ. సలిమను నల్పుఁ బ్రాణము ♦ సలిదాత, ప్రాణదాతయనంబుఁబ్రాణులెల్ల
దాన సుఖియింపుగావున ♦ దానిమహిమ,బొడలనితిహాసమొకటిదెల్పదనువిషము.
కేసధర్మము, అ. సు. ఆ 1 పే 24.

గీ. మాఘమాసంబు మొదలుగా * మంచిసీతలు, చల్లయైనను పొనీయఁజాలఁ గట్టి
పోయివారల పుణ్యంబు * పోలువార, లుగ్ధయలోకంబులందును * భుజముగఁడు.
శేషధర్మము, ఆ 2.

— * గోదానము * —

క. గోవులపా లమృతం బని, దేవేంద్రుఁడు నెప్పెఁ గాన * ధీరత్వనిధి
గోవు నొసఁగ నమృతము సుద్ధావంబున నిచ్చిఁజ్ఱి * ఫల మొడఁ గూడున్.
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 397-403.

క. అనయముఁ గొంచెత్తవెలకుం, గొనవచ్చును సారభూత * గోవును దానం
బున ఫల మధికము దానము, గొనివారఁడు సుఖము దానఁ * గొనుఁ జేసేతన్.

ఆ. పుణ్యదినమునందు * భూసురానుజ్ఞతో, నుపవసించి గోవుఁలున్నమంద
కరిగి పరమనియతి * నయ్యహోరాత్ర మ, గ్లోవృత్తమున వసించి * నిష్ఠతోడ.

ఆ. సంగవాభిదాన * సత్కాలమునఁ దనఁ, యిచ్చుగోవుఁ జేరఁ * వెలమిఁ బిలిచి
యజుఁడు గరుణఁ జెప్పి * నక్షి యవ్యాకర్తృత్వముఁ బఠించునది యు * దాత్తవంశ.

ఆ. తల్లిగోవు వృషము * దండ్రుగర్భప్రదేశంబు తినము ధరణి * సంప్రతిష్ఠ
యని పఠించి యోగుఁడగువిప్రు నర్చించి, పలుక వలయు నీగి * కలిమి దెలియ.

క. సౌరము లగు గోవులు మ, ధ్వోరసకలకల్మషములఁ * ద్రుంచును సౌమ్య
త్వారూఢంబులు శాశ్వత, సాహోదారపద మిచ్చి * సౌఖ్యముఁ జేర్చున్.

క. అని పఠికి గోవు నిచ్చితి, ననుచు నుదకధారఁ వ్రీతి * నవిప్రచక్రం
బునఁ బోయ వలయు నర్చ్యం, బని చెప్పెడు రజ్జులంబు * వాదిమునీంద్రుల్.

క. మొదవులలో వెల్లఁ గపిల, మొదవు వఃస్థంబు రాజ * ముఖ్య నియతిమై
నది విపుల కిచ్చు టరయఁ, దుది దానంబునకు నజకు * దురితాటపులన్.

భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 14-15.

క. ధర గోదానముచేసిన, పురుషులు యమధర్మరాజు * పూజంపంగా
సురలోకంబున నుంచుచు, తరుణీసుతబంధుమిత్ర * దాయాదులతోన్. 1997

క. పదిగలిగిన నొకటివలె, పదిపదులు గడించెనేని * పదియయ్యఁడగున్
పది పదులు పదులు దొరకిన, పదిపదు లావుల నొసంగ * ఫలమెంత యగున్.

గీ. అశ్రుదానంబుకన్న లే * దధిక మొకటి, యవని న్యాయార్జితంబది * యయ్యెనేని
యమభయకులసంభవులవెల్ల * నుద్దరించు, నమృతమరయంగగోక్షీర * మనియెచ్చున్.

శేషధర్మము, ఆ 1.

గోపిమొదవులన్నోక్కటియుఁదగుతము, గలుగఁబడియ్యు దగుఁడియుఁగల్గనూతు
సంగఁ దగునిట్లు గావించు + జనులకెల్ల, సమఫలయగునుండును + జన్మసేయ.

క. గోదానమున నును మఱి, లేదధికఫలప్రదంబు + లెక్కింపఁగ నాన్య
యోదంచితమైనను స్వప్నోదాసుఖములిచ్చు నన్యమన్వయమునకున్. 2000

సీ. భనుదుగ్ధము తత్ప్రీతిఁగ్రహీత్వద్విజా, దెంతఁ గోలు నన్యత + మంతయునగు
ననిపల్కె బ్రహ్మగాఁవున బ్రహ్మచారి వృద్ధ యతులకిదక కాఁత్రుష్టలభంఁ గు
టుంబులకును బురాఁకంబుఁ దెల్పెడివారి, కాహితాగ్నులకు నీయఁదగుఁబాన్య
కాలపితృక్రియాఁగ్రహణాయనవ్యతీ, పాత సంక్రమణాది + పవ్వచన్య

గీ. ధముల వరభేదపులదదఁభావమైన, ననుఁ దలఁచి నిష్కమాత్రకాంతమొసంగు
యలు వితతాయురైత్సగ్యఁధరులునగుచు, దుదినమద్భుతంబుగాఁతుకునకేంద్ర.

శేవధర్మము, ఆ. సు. ఆ 1 పే 19.

— + భూదానము + —

క. గాఢము లన్నిటికిని భూదానం బెక్కుడు సమస్తభాన్యములఁ బ్రభూ

• తానేకవస్త్రధనర, తానూనత్వమును భూమి + నవుట కతమునన్.

ఆ భూగర్వతై యైఁభూమి నెవ్వఁడు వుచ్చి, కొనియె నతఁడు దనఁకఁకులమువారి
నియదొక్కతరము + నరకవాసులఁ జేయుఁ దాను నడుము గాఁగఁభర్తనిరత.

క. మునుఁ దా విప్రస కిచ్చెద, నని భువి యీ కుండుకంటె + నధికపుఁ బాపం
బును నడుగ కిచ్చుటకు మిగిలిన పుణ్యము నెందు నరయఁతే వండ్రు బుధుల్.

భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 350, 365, 366.

తే. విను మకించనుఁడైయున్న + విప్రనకును, భరణి యంగుష్ఠమాత్రము + దానమిచ్చు
నట్టి పుణ్యండు భూపాలుఁడై జనించు, నఖిలజీవతలను దృప్తులగుదు రందు.

క. ఓరి దాన మిచ్చునతఁడును, నతివేడ్కఁ బరిగ్రహించు + నతఁడును మరిత
య్యతులై శతవత్సరములు, శతమఖులోకమునఁ గ్రీడ + సలుపుదు రెలమిన్.

పద్మపురాణము, ఆ 7 ప 174, 175.

గీ. అయిదుతరములపూర్వల + నవులమీఁద, నందఱను గాచునూర్ధ్వలోకాలయములఁ
గవియఁ బండినవివిధసఁస్కములతోడి, యవనిదానంబుచేయు పుణ్యాత్మకుండు.

క. అనుములు గోధూమంబులు, మినుములు పెనగలును బండుఁమేదిని భూదే
వున కిచ్చు నెవ్వఁ డతనికి, ననశాయస్వర్గసౌఖ్యఁమట్లు మహేంద్రా.

భీమేశ్వరభూరాజము, ఆ 5 ప 68.

—♦ సునన్ద దానము ♦—

క. ఆలఘతర సకలకావ్యంబుల నిచ్చియట్టి సహితః పుణ్యంబై వా
 వెలుంగుఁ గనక మిచ్చుట యని, పలికెఁ గర్తవ్యంబుఁ డత్రః పరహితః పితా.
 గీ. కవక మాయుఃప్రదంబు వాఙ్మనము భావ, సృష్టి సౌరిందు నాతకుఁ సుత్రతయిర
 వేద్యతో దాని నిచ్చుటఁ జేక పొంద, కల యనియె హరిశ్చంద్రుఁ డిద్ధ ధేజు.
 భారతము, ఆను ఆ 2 పద 181, 182.

క. భూమికి గోవులకును వై, హేను మితట యస్మదీయః సహితమును దేవ
 స్తోమప్రియముం బావన, తామసానీయంబుఁ జామ్ము ♦ ధర్మవిధి.
 క. పావనము సువర్ణము వం, కావలికిం దనకు నిర్మలాత్మత నిచ్చున్
 పీవడి యెఱింగి సకలయజ్ఞానరములను సువర్ణఽయాజీవ యగుని.
 భారతము, ఆను. ఆ 6 ప 184, 185.

—♦ కన్యాదానము ♦—

క. అతివా కన్నియ నిచ్చిన, విత్తివతి ముద వందు సురలుఁ ♦ శ్రీతు లగురు రం
 చితగతి గర్తకు దొరకొను, సతితేజస్వియశస్యుఁ యగు నబ్బరమున్.
 భారతము, ఆను. ఆ 5 ప 194.
 గీ. భూమిధర రాజు సంపూర్ణః కామండయ్యై, ముదముతో మేనకాదేవిఁ మొగమునూచి
 కన్యకాదానవేళలఁ గలదు చివ్రు, కీర్తిహస్తులకంటె సుధ్దేహులకు.
 హరవిలాసము, ఆ 4 ప 67.
 గీ. కులము గలిగి ధర్మగుణములఁ జూపట్టి, లోగిగాక మంచిరూపు దనర
 వేదవేద్యునఁ వేదకుఁ గన్యక, వాసంగునతఁడు బ్రహ్మవనతిఁ గాంచు.
 క. ధన మిచ్చి పెండ్లిచేసిన, ఘనుఁడు సేలోకమయినఁ ♦ గలుగున్ విభవా
 యనసంక్రాంతులు గ్రహణంబును కీర్త్యక్షేత్రములును ♦ ముఖ్యమా లాసంగన్.
 క. కన్యాదానము చేసిన, ధన్యుఁడు గంధర్వదేవః తాతతి పొగడన్
 మాన్యక్రియఁ లితరులతో, దైవ్యులు లేకుండు నెపుడుఁ దాచా యెద్దన్.
 పీ. పెక్కులు గల వన్న ♦ పితృమోక్షదములైన, దానంబు లందునుఁ త్తమము దెలియ
 విను మెఱింగించెదఁ ♦ దనకన్యకను విత్తి, లోగినట్టి వరునకు ♦ దారబోతు
 రట్లుగూడనివాటి ♦ కాత్మధనంబిచ్చి, చేయింతు రదియును ♦ జెల్లకున్న
 దొరకినమాత్రంబు ♦ తోడైనఁ బెండ్లికి, ఘనమైన బ్రహ్మలోకంబు గల్గుఁ
 గీ. గనకాదాన మిదిమున్ను ♦ కమలభవుఁడు, చేసె నాఁడాదిగా నెల్లఁ కిష్టదనము

శేతునికొకటి నిలిచి, చేయజేసి, తమవల గూఢమునను యున్ని, తస్యపరయః
శేషభగవత్, ఆ 1.

- క. సిరిగలవారికి చేడెల, నరయుచు నెనైన నిర్మలది ఘనమగునే
నిరుపేదకిచ్చినెనిన, ససాగ్రహిః కిహము పరము, సాక్ష్యము లబ్బున్.
శక్తిలేఖాపరిణయము, ఆ 2.

—♦ తిలదానము ♦—

- క. తిలలు పితృభాగ్యములుగా, జలజగవుడు సేసె విత్పనిచయ మలర గడుం
దిల లిచ్చిన శుచు లగుదురు, తొలంగుం బర్వసురతాదిహోషము లెల్లన్.
గీ. దివ్యముని యగు కాశ్యపుఃస్వయంత్రముల జనించి భక్యంబులై ♦ తిలలు వెలయు
నల్లు గావున దత్తపుత్రశుజన మఖిల, వస్తుయజనంబుతో సరిగచ్చు నందు.
క. తిలదాన మఖిలదానంబులకంటె విశిష్ట మెల్లమునను నియతిం
దిల లచ్చుచు లగుపాత్రంబుల కిచ్చియ కాదె పెంపునొందిరి వత్సా.
భారతము, ఆను. ఆ 2, ప 390, 392.

—♦ ఘృతదానము ♦—

- క. యాగాదికర్మముల కుపయోగింపబడుటఁ జేసియు త్రవము ఘృతం
బాగుపడువు నిచ్చుట, యాములకు నన్నికిం బ్రీతియం దై యుండున్.

—♦ విద్యాదానము ♦—

- అ. రాజముఖ్య తగుసారస్వతి శిష్యుఁడొసంగ భూమిదానామూర్తితముగఁ
జేసికట్టిఫలము ♦ సిద్ధించు భేషపు, నిచ్చుటయును భూమి ♦ నిచ్చినట్లు.
గీ. విద్యయిచ్చుట సత్సాత్రవిషయ మైన, నవ్యయానందపదముఁ జేయంగఁజాలుఁ
దగఁగ దక్షిణ యిచ్చి శేషలకువిద్య, యానియోగిం ముటయుఁదత్సమానకృతియ.

—♦ గరగదానము ♦—

- గీ. గరగ లాసరినననుడు భూమియు లాసర్పు, వాచనసముఖకర్మంబులందు వస్త్ర
భాగఫల మెందు నెగడికె ♦ బాచనమున, కింధనములిచ్చిధనములఁ నెసక మెసగు.

—♦ వివిధదానములు ♦—

- అ. ఛత్ర మిచ్చి కాంతుఁ ♦ బుక్త్రులఁ బురుషుండు, సకలకామ్యదాన ♦ సమముశకట
మిచ్చు టనఘ చెప్ప ♦ లిచ్చిన గంటకు, దైవరిపులఁ ద్రొక్కి ♦ యతఁడుదియగు.
చ. తెవుతులు గొన్నవారి కవిత్తరులు కావధ మిగి దుర్గతుల్
దివులుజనాలిం ద్రోవు ముఁగఁబు. దైక్కికొట్టి నన్న బాం

భవదాశిత్వదేశానామ దుఃఖతు లై నవారిఁదే

ర్ప వెరవు నోప్పఁ గల్గియును + ప్రస్తుతి కక్కిన మేటిభక్తముల్.

భారతము, ఆను. ఆ 2, ప. 387, 389, 412 ఆ. 5 ప. 195, 214.

ఉ. చేలములున్ సుగంధమును + జెంబులు జెల్లము దేనె కూర తాం

బూలము దాశేవ్యంతము లఁగిపూసములున్ గొడుగుల్ ఫలంబులున్

పాలును బియ్యమున్ జెఱకుపాలును జెప్పలు గల్గికొద్ది నే

వేళల జాన మిచ్చుట భువిం గడు భర్తము మర్త్యకోటికిన్.

2029

బాహ్య వీమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 96.

పీ. ప్రస్తుతానుచేయు వారలు శతవంశ, కలితులై శంభులోకంబునందు

కాశేయకంబశ్శకంబుకాదు లాసంగు, ఘనరెల్ల సర్వలోకంబునందు

వజ్రగోమేధికతైదుర్యపువ్యరాగవేది ల్విష్ణులోకంబునందు

నెద్దు నిచ్చినభవ్యుఁడిందాదు లభినుతుల్, గావింప సత్యలోకంబునందు

గీ. విమలగంధాంబుపూర్ణహాశ వెండిముంత, తామ్రపాత్రసమర్పించు + భూదస్య

లందముగ నూర్వలోకంబునందు నెపుడు, శతులమహిమల విహరింతు + వనవివాధ.

శేషధర్మము, ఆ 2.

పీ. తాంబూలముల నిరంజితరము నిచ్చినవారు, లక్ష్మీకటాక్షసంబధివిభవ

లగుదురు కూలామాయాన్వితులమఁ జన్ము, గుడుచు కుట్టలమఁ బాఠిడినవారు

పాలమున్నీటిలో + నోలతామరఁ గల్పితరుఫలాసవములఁ + దాగివుంచుండ్రు

దధిమధుతద్రాది + దాతలు మృత్యుభయంబు నొందరు గ్రీష్మశుండు బభికు

గీ. లంక వెనుపాలు వారికేళఫలము, లాసంగువారలు ముప్పదియుగములుంధన

పతి భువనముననుడి యాత్మభవలోకంబు మెలంగుదు రైదు మహాయుగములూ

శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 2 పే 43.

— + సత్ప్రదానమహిమాతిశయము + —

పీ. కార్తెఁ బాచున చుట్టఁ గర్పవితారమా, నములు మాంసయు రతిమంగఁ గలుగు

నన్నెలు శకతారఁయందు గో వార్ద్రున, దితతారఁ బులగంబుఁదీపుఁలయను

నట్లులు గురుతార + నభిపమువల్ల మాశ్లేషరూప్యము మఖఁజెల్లు మప్పు

తిలులు భగుం దధిచేవతయగుతారఁ, జెఱకుఁదేవియ మహాసిక్త మైన

గీ. భక్త ముత్తర ఫలవంశ శాలతోడ, ముష్టికాక్షులు రవితారఁకరిరథము

చిత్త హిమ క్రిగంధపుఁజెక్క స్వాతిఁ, వనకుఁబ్రియమైఁచునెమెలు + వానసునకు

సీ. ఆనఘ విభాఖ నిర్దమరాధః బైచీర, విను శ్రేష్ఠః దగ గణిపేము గూర్చి
ముల్లంగి మూల సఃసూక్ష్మలఘుః బూర్వాసానః బెరువుత్రాఖ్య యైన
యామెఘమాక్షికాద్ద్రాస్నంబు హరివసు, జలతారకములఁ గంటబళము గుఱ్ఱు
లమరినబండియు * యవలుఁ జూర్వోత్తరాధ్రాద్ర పాష్ట్యాన్యనీభరణులంజుఁ
గీ. గ్రోవ్వ గలమేఁకనంజుడు గొటియయెఱచి, గంచుకుండతో మొదవశ్యకలితకకట
మతులతిలభేను లీఁ బాడియభిలతారకముల నీగులు నూర్ధ్వతోకములఁ జేయు
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 878, 879.

—* అభయదానమహిమ *

చ. వెఱచినవాని లోభయము * విప్పినపుణ్యఫలంబు నెన్నఁగాఁ
దరమె విధాతకైన ఘనదక్షిణ లిచ్చి సకుస్తయాగముతో
నెఱపినవారు గంగకడ * నిచ్చును నుండినవారు నీడుగా
రెలుంగు మొకింతయే నభయమిచ్చినవారలతో నరేశ్వరా.
క. విను మున్ను శిలి కపోతం, బనుపులుఁ గున కభయమిచ్చి * యభిలోన్నతమై
తనరెడు వైష్ణవలోకంబున కరిగెన్ సురలుపొగడ * భూపవరేణ్య.
శేవధర్మము, ఆ' 2.

—* శరణాగతరక్షణము *

క. శరణాగతరక్షణమునఁ, దురగక్రతుఫలము దొరకు * దొరకు యశోలం
కరణముభృతి గల్గు చొలంగు, యరితంబులు చేర వొందు * దుఃఖోభంబుల్.
క. శరణాగతు రక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ * బరముం దురగా
ధ్వరఫలముం గలదనితో, నునిమర్దన కావు మిమ్మ * హాచిరజీవిన్.
సీ. తనమేనికండలు * దఱిగి దేఁగకు మేఁపి, ఖగముఁ గావఁడె శిశిక్షానగండు
గరుడుని కాహార * కబళమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘు * వాహుఁడు
నిజకళత్రత్రోహి * నిర్దయాత్ముఁ గిరాతు, మనుపఁడే నిర్మిద్ర * మైత్రి పత్రి
శత్రుసోదరు విభీషణు సమిచ్చివణు, రక్షింపఁడే తొల్లి * గాఢువుండు
గీ. సకలదిక్పామినీకుచ * ప్రబకములకుఁ, దారహాసకలాపమై * తద్రక్షణంబు
నేఁడు వాఁడును నున్నది * నిత్యమఃకుచ్యగంధైరేతాన్యమును ముఁకం బెఱుటయు
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.
క. శరణాగతరక్షణమే, పరికింపఁగ భగ్న మెందుఁ * బరమాణువుతో
సరిగావు దాన యాగ, స్ఫురణంబులు కోటియైన * బాధిన్ బెరియన్. శేవధర్మము, ఆ 2.

—♦ పాత్రావాత్రనిష్ఠయము ♦—

- సీ. పాడియు నాడియు ♦ బ్రదుకువారల బరిహాసకు దుర్జనుఁసంగహీను
 మత్తుని ముచ్చు ను♦న్మత్తు నభుఁగవఁ, జెనెటి మాటలఁ దెచ్చు♦మనుజుఁ గులము
 చాలమి వేదము ♦ చనునమి నివృత్తి, హాని దుర్వృత్తి గంటిటివాని
 దానసాత్రులు ♦ గా నివృత్తిని నెచ్చుట దీనుఁడును విప♦ద్వాధితుండు
- గీ. నీగి కష్టలు వయపేర్చి ♦ నిచ్చుచోటునైన నవగుణ మెక్కుడై ♦ కానఁబడిన
 నిందితాత్ముల కిచ్చుట ♦ నిష్ఫలంబు, పాత్రనిష్ఠయ మిట్టిది ♦ పారవేంద్ర.
- క. శిల చేపమ్రాసు దెప్పగ, జలనిధిఁ గడవ కొరఁకొనిన ♦ చాడ్చుగఁ బాత్రం
 బులు గానియెడల దానంబులఁ బాపము నిస్తరింప ♦ బుద్ధిఁ దలఁచినన్.
- ఆ. పునుకఁ గుక్కుతిత్తిఁ ♦ బోసినవాలు నీశ్శృంగవింక బారయుఁనట్లు దుష్ట
 మై యపాత్రవిషయ♦యగు నీగివృథవోవు, నిచ్చుచోటుఁ బాత్రఁ మెఱుంగవలయు
- గీ. పండువకు విడ్డ నిచ్చున♦చంద మెందు; బూడిలో నేయి వేల్పుటఁ♦బోలు నోటి
 కడవ నీళ్లులు వెట్టిన ♦ కరణి యగు న, పాత్రఁనలవఁ బెట్టుట ♦ పారవేంద్ర.
- క. దానవిధి యరయ ననమి, చీనం బగునేనిఁ గీడుఁ నేయుం గురుధా
 త్రీనాథ మతియుఁ బాత్రంబైనను గొన్నతని కిచ్చు ♦ నతనికి నెట్లున్.
- క. కావున వినుపాత్రము మే, రై విహితాచరణసౌమ్య♦మగుదానము ధా
 త్రీవర దాత్రాదాతలఁ, దా వెలయించు భువనద్వి♦తయరంజకతన్.
- భారతము, కాంతి. ఆ 1 ప 329-334.
- గీ. పుణ్యభూనేనకులమునఁ ♦ బుట్టెనేమి, సకలవిద్యలుఁ దుదిముట్టఁ♦జదివెనేమి
 నిర్వికల్పము లొనరింప ♦ నెచ్చెనేమి, దంభయత్తుఁ డనర్హుండు ♦ దానమునకు.
 సీమంతినికాశ్యాణము, ఆ 5.

—♦ దేవాలయప్రతిష్ఠ ♦—

- గీ. క్యాపానానాగృహ్నులఁ ♦ చును క్షత్రి, గడఁక దేవాలయంబులు ♦ గట్టునతఁడు
 తివిరి పితరులతోఁగూడ ♦ దివ్యమునము, లమరపదమున సౌఖ్యంబు ♦ లమభవించు
 పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 88.
- క. దారుశిలాదుల దేవా, గారంబులు కరము భక్తిఁ ♦ గట్టినపుణ్య
 దారుఁడు బహుయుగములు బృం, దాకలలోకి మున నుండుఁ ♦ దనపితరులతోన్.
- బాహువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 45.
- క. ట్టిగ దేవాలయము, ట్టి చిహ్నముఁ దానె ♦ కట్టినవాఁడు

స్వేట్టుకొని ఘనవిచారము, మెట్టుచు నాలోకమునను ♦ మెట్టగురునుండున్.

క. గట్టిగ రాలను మంటను, గట్టిగ జేవాలనును ♦ గట్టినచాలో
నెట్టించి రాలజేతను, గట్టించినయిట్లు నొక్క ♦ తిరువాళ్ళు చూచున్.

శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ బ్రహ్మప్రతిష్ఠ —

గీ. వేడ్క బ్రహ్మప్రతిష్ఠగాఁబొందునరుడు, వైదికమున జేవరా ♦ విష్ణున దేగుచు
భూతలంజున భవధాన్య ♦ తూర్తి పొంది, చింతించునుభయము ♦ సరస్వతిని
మత్స్యపురాణము, ఆ ౧ ప 149.

—♦ విష్ణుప్రతిష్ఠ —

క. విష్ణుప్రతిష్ఠచేసి, వైష్ణవులను భక్తిలో ♦ వైదికమున
విష్ణుండై తుదఁ బొందును, విష్ణునివాసము నొక ♦ విష్ణురూప దేగుచున్.

క. ఆగణితధర్మప్రదచును, సుగతికి జెప్పట్టితెనుట ♦ శోకాదులకుం
బగ వాంఛితార్థఫలదము, జగతిన్ విష్ణుప్రతిష్ఠ ♦ సామన్యజే.

క. ఆతులితపాపాణ వినిష్ఠితమగు నదఃకముః శక్తి ♦ మెలగుచు విష్ణు
ప్రతిమాప్రతిష్ఠచేసి, మతియంతుం డును మోక్ష ♦ హద్దులుగనున్.

మత్స్యపురాణము, ఆ ౧ ప 145-147.

—♦ శివవిష్ణుప్రతిష్ఠ —

చ. హరినిఁ బ్రతిష్ఠ చేసి న మహాత్ములు తద్వహుపయోగములై
హరినిపురంబుఁ జేరి ప్రమథావళిలోనుభవించు రిందిరా
మరునిఁ బ్రతిష్ఠ చేయుగుణవర్ణితు లెల్లను విష్ణుదివ్యమం
దిరవరసాధజాలముల ♦ ధీమతులై విహరించు రెప్పుడున్.

మత్స్యపురాణము, ఆ ౧ ప 148.

—♦ ఆరామప్రతిష్ఠ —

క. ఘనసంపత్సౌఖ్య మయ్యును సంతతి నిగుడుకొనుట ♦ నొక స్వర్గంబు
దును నిలయుము గలుగుటకును, వనములు దలకొలుప ధాత్రి ♦ వలయు మునీంద్రు.

క. కలకొలది నూత్రసంఖ్యను, ఫలపుష్పసమేతరమ్యపాదపములచే
నిలుపంగవలయు వనములు, గలిమియు సంతతియుఁగీర్తి ♦ కలిగెడుకొనుటన్.

మత్స్యపురాణము, ఆ ౧ ప 134, 135.

- క. ఆరామ మనేకల కుష, కారముగా నేనఁజేటి యును పితగులున్
దాసు సుఖంబున నుండును, సారసభవు లోకమునను * సౌభాగ్యములన్. 2051
శేషభాగ్యము, ఆ 2.

—* వృక్షోరోపణము *—

- గీ. ఛాయ నతిధిగర్గంబుఁ బుష్పముల సురగ, బంబుఁబండులఁబితృనిగఁహంబుఁబ్రగుడ
మందఁ జేయు వృక్షంబు లట్టగుట వృక్ష, రోపణక్రియ మేటిధః గృహపు కుమార.
భారతము, ఆము, ఆ 3 ప 332.
- అ. వట్టిమైననీడఁ * దనరి మాగ్గము శ్రేవఁ, బొదలుతరువులిచ్చు * పుణ్యమునకు
నశ్వమేధశతములైనను సమముగా, ననిరి ధర్మవేద్యులైనమునుట.
- గీ. విషము రావియు నటమును * వేము నొక్కటొకటి బిల్వ కపిత్థంబుఁబనిరి కెలును
మూఁడుమూఁడఁబ్రదళకంబుఁ మొనసినను, లానరనిల్వినరకముఁనొందఁజెపుడు.
పద్మపురాణము, ఆ 2 ప 70-73.
- గీ. గురుదక్షిణనట్టిసీదలఁ * గొరలి తెరువు, చెంత నొప్పావు ఫలతరుఁశ్రేణులొసఁగు
సంకృతగరిమంబునకుఁ జూడ * శోధుగావు, సద్గుణాకరహయమేధ * కతములయిన
క. పటల కాశ్రయమగు ఫల, వృక్షంబులు నటకుపాసఁవృత్తులధర్మా
ధ్యక్షభటుల్ నరకానల * నిక్షిప్తులఁ జేతు రధికఁనిద్రయవృత్తిన్.
- క. ఒకరావియు నొకవేమును, నొకమట్టియు వెలఁగిల్వ * ముసిరికయును బా
యకమూఁడుమూఁడుఁజిల్చిను, లొకపదియునుమావిప్రమానలొకలొమ్మిదియున్
- క. నిలిపినవాఁడును నరకంబులు చూడక వేవలోకమున వసియించుం
మునసీవన మఖిలవనంబులలో నెక్కడఁగుఁ బరమఁపురుషార్థకమై.
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 32-35.

—* తటాకనిర్మాణము *—

- గీ. దేవ తిర్యగ్భురఁశ్శానరాశ్రయము ద, టాకంబు విష మట్లుఁగాక యందు
గోమలంబులు నీరుఁగొని దానికర్తకులము నెల్లఁ బుణ్యలొకమున కనుచు
నీలోకమున క్రియు * నెక్కును కీర్తియు, నతనికిఁ జేయువత్సాగమమున
సీతున వేసవిఁ * జెఱువులో నీరున్న, నగ్నిహోత్రాదిమఁయజ్ఞవాజి
అ. వేయఫలము లోలి * వాయన కగుఁ గట్టఁ, దగినతరువు లిడిన * సుగతి గలుగు
నివాసులుంబు బొందు, * వివాగాదిబహుధూత, వాససౌఖ్య మతఁడుఁసేసెఁజాన
క. సులికాశయము నేసిన, నలఘుప్రియ మందుఁ బితృచక్రియము లూర్ధ్వగతుల్

గలుగుచు దానం దను కను, తలఁపున నది గోరుచుండు ♦ ఛర్మతనూజా.

భారతము, ఆను. ఆ ౧ పద్య ౩౩౦, ౩౩౧.

గీ. చెఱువు వేయించునాతండు ♦ చేతఁ దాను, వేరువారాదును నితరులు వినుతనైను
నుండు నానంద; త్రోవరి ♦ యొక్కఁడైనఁ, దజ్జలము లాని వారిపాతక మనంచు.

క. నీకొక్క దివసమైనను, భార్యని విలువంగఁ జెఱువు ♦ ద్రవ్యింపుము నీ
వాఁలెల్ల బ్రహ్మలోకం, బాయాభిగఁ జెందియుండు ♦ రచనీనాథా.

ఆ. చెఱువు వేయ మొదలుచేసినఁ దడుపాయ, మెఱుంగఁ జెప్పిచేని ♦ యెట్టివారి
కైన బ్రహ్మలోక ♦ మతిసులభంబని, ఛర్మవేత్త లంద్రు ♦ ఛర్మతనయః.

క. బరువైనపాటివృత్తిక, చెఱువులలోఁ దీసి బయలఁ ♦ జేర్చి పురుగుం
డరనులలేక వేల్పుల, యిరవున వనియించు నానుఁగిమును గాంనున్.

క. ఊరఁ దటాకము దేవా, గారముఁ బాలించువారి ♦ ఛరపుణ్యంబుల్
చేరుమఁ గర్తల కన్నను, నూఱుగుణంబులను మించి ♦ నూల్కానుచుండున్.

శేషఛర్మము, ఆ ౨.

గీ. న్యాయరూపమునను బ్రాప్తఁమొనయట్టి, విత్తమునఁ నప్రమత్తుఁడై ♦ వేడ్కతోడఁ
దద్యయింబున కాత్మసంఘాతం ముడిగి, వరతటాకములు నిలుపఁవలయునెచట.

మత్స్యపురాణము, ఆ ౫ ప 12౩.

—♦ గేహాదినిర్మాణము ♦—

చ. యతిమత విప్రీమందిర జానాశ్రయదీన దరిద్ర గేహముల్
చతురతతో రచించినవిచక్షణుఁ డంచితకాంచనాలయ
స్థితుఁడగు దాని కెక్కుడగు ♦ జీర్ణసముద్ధరణంబు దేవతా
యతిపరచీనుపర్యభసఁహర్త వనించు సపారదుగ్ధతిన్.

2౦౫7

బాహువీమహాత్మ్యము, ఆ ౩ ప 46.

—♦ నిక్షేపమహత్త్వము ♦—

గీ. అంగుగా నరువది ♦ యంగుళంబులభూమి, గర్తంబుగాఁజేసి ♦ క్రమముతోడ
నందు నీవారముఖ్యారణ్యకములైన, పంచధాన్యములు ♦ పంచరత్న
ములు హరిద్రయు గవ్యఁమును సప్తధాన్యముల్, వేదమంత్రంబులఁబాదుకొల్పి
సంఖ్యచిన్నము సహస్రము శుద్ధహేమంబు, తామ్రపాత్రాంతస్థితింబు జేసి
గీ. యివ్వ లవ్వల నెవ్వరు ♦ నెఱుంగనట్లు, తమము వదలిన యర్ధరాశ్రంబునందు
నదియుఁ దద్గర్త మున్వయించుండు నిల్పి, పుణ్యుఁ డందును స్వగోళభాగములనూ

క. నిధి నిలిపిన ఘనపుణ్యం, దధికమహాకలుచరహితుఁడై తుదనిలుచున్
విఘనూర్ధ్వలు గలకాలం, బధిగతపరమార్థఁ డగుచు * నమరపురమునన్.
గీ. ఎంతకాలంబు నిక్షేప * మీధరిత్రి, బరులచే బడకుండును * బదిల చుగుచు
సంతకాలంబుఁ దత్కర్త * హర్ష మొదన, స్వర్గలోకంబునందుండు * సత్యచరిత.
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 140-142.

—♦ గరుడస్తంభప్రతిష్ఠ —

క. గరుడ స్తంభము నిలిపిన నరులు సరాధీశులై జానన మొందుదు రి
ద్ధర నశ్వ మేధపుణ్యా, కరు లగుదు రఖండవీఠఁఘటనాకరులున్.
శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 2 శ్లో 44.

—♦ వృషోత్సర్జనమహిమ —

ఉ. దున్నినదున్న నేని మఱి * దున్న మహాక్షము నేని కైవ లిం
గోస్త్రతచిన్నితంబుగ మఱిమజ్జ్వలచక్రవరాంకితంబుగాఁ
జెన్నెఁగించి పోవెడుచు * సిద్ధమహారథు లంతకుండు ప్రి
తిన్నుతియింప భోగులయి * దేవపదంబున నుండు రెప్పడున్.
శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 2 శ్లో 42.

—♦ మోక్షసాధనములు —

సీ. దత్తానుతాపసం * తత్ప్రదై కుండక, దీనార్థలకు నిచ్చుచాన మొకటి
విఘ్న మేలేంచుచో * విదువక నూటిగా, నిత్యంబు నడపెడి * సత్య మొకటి
ఘననమంతయఁ జతుఃస్పృజుని రూపంబని, పాలుత్రగాఁదలపోయఁబుద్ధియొకటి
యాత్మలో నతిభక్తి * సంబుజ్జోదయవామ,ములు సర్వకాలంబుఁ * దలఁచుటొకటి
గీ. మహిని వివరింప సర్వసామాన్యసరలు, లివియొ తెరువులు వై కుంతభవమునకుఁ
గలువనసహితుని కైన దుఃస్కర్మ కైన, జాతిహీనునికైనఁ బ్రాఖ్యాతితోడ.
క. ఇంద్రాక్షతైనను దప్పక, కండువతో నడవనేర్పు * ఘను లెల్లను సం
క్రందనములై మోక్షముఁ, పొందుదు రభిలాషుకర్మప్రారతు లైనన్. 2074
సీ. కావించువుండవీ * కాక్షప్రతిష్ఠలు, జలజవాభాలయ * స్థాపనములు
భక్తితో విష్ణువైభవసర్గసంబులు,మహిమఁ దన్మందిర * మార్జనములు
దద్వాసు దేవార్పితప్రణామంబులు, ప్రార్థితహరిపాద * తీర్థసేవ
పరమతైష్ఠ్యవదీప్రపాదాంబుగుహత్రాజ, దానంబు సత్యంబు * దమము కమము
గీ. సంతతాచారవిధియును * సాత్వికంబు, ధార్మిక మార్జన మక్రోధ * మతిమృదంబు

మ. ఉపవాసత్రతకౌచలీలమఖసంఘోపాసనాన్నిక్రియా
జపనానాధ్యయనాదికర్మముల మోక్షమార్గమై సేవార ద
చ్చపుభక్తిన్ హరిః బుండరీకనయనున్ ♦ సర్వాతికాయున్ రమా
ధిపుః బాపఘ్నుః బరేషు సయ్యతుని సంధిం గొల్వలేమండీసన్.

భాగవతము, స్కం. 2 ప 214.

సీ. అలరుజొంపములతో ♦ సభ్రంకమంబులై, బ్రదుకవే వనములఁ ♦ బాదపములు
భాదససేహనాఁకాంతులఁ బశువులు, బీవింపవే గామిసీమలందు
నియతిమై నుచ్చాప్తసశిశ్వాస పవనముల్, ప్రాపింపవే చంద్రభక్తికలును
గ్రామనూకరశునంక శ్రేణు లింటింటుఁ, దిరుగవే దుర్యోధివృత్తి
గీ. నువ్విభురములు మోవవే ♦ యుదుభరములఁ, బుండరీకాక్షు నెఱుంగనిపురుషపశువు
లడవులందు నివాసములందుఁ బ్రాణ, విషయభరయుక్తితో నుంటఁపిఫలమధిషు
క్తి. విష్ణుకీర్తనముల ♦ విననికర్ణంబులు, కొండలజలములు ♦ గునలయేక
చక్రిపద్మంబులఁ ♦ జనువని జిహ్వలు, కప్పలజిహ్వలు ♦ గోవేంద్ర
శ్రీమదనోనాథు నీతింపనికన్నులు, కేకిపింఛతులఁ ♦ నీర్తిగయి
కనుకాక్షుభూజకుఁ ♦ గానిమాస్తంబులు, శవముమాస్తంబులు ♦ సర్వవచన
ల. పారిపడతులసీదఁరామోదరతి లేని, ముక్కు పందిముక్కు ♦ మునిచరిత్ర
గరుడగమనుభజనఁగతి లేనిపదములు, పాదపపలపాదఁపటల చునఘ.

సీ. నారాయణుని దివ్యః నామాక్షరములమై, గరఁగనిమనములు ♦ కఠినశిలలు
ముగవైరికథలకు ♦ ముగితాక్రూరోహంఘ, మిళిత మై యుండనిమేను మొద్దు
చక్రికి మొక్కుని ♦ జనునియోదలనున్న, కనకకిరీటంబు ♦ గల్పమోపు
మాధవాద్వితముగా ♦ మననిహాసవుసిరి, వనదుర్గచంద్రికా ♦ వైభవంబు
ల. కైటభారభజఃకలిగి యుండనివాడ, గాలిలోని నుండి ♦ కపిలశేవను
కిమలవాధుపదముఁ ♦ గననివానిబ్రదుకు, పసిడికాయలోని ♦ పొరిజిబ్బిడు.
భాగవతము, స్కం. 2 పద్య 49-51.

కా. అంధేందూదయముల్ మహాబధిరశంభారావముల్ మూకస
గ్గంధాఖ్యాపనముల్ సపుంపకవధూఁకాంతుల్ గృధిఘ్నావలీ
బంధుత్వంబులు శస్మవావ్యములు లుబ్ధద్రవ్యముల్ కోడస
గ్గంధంబుల్ వారిభక్తికర్మతులఁ కృత్యసంసారముల్.

భాగవతము, స్కం. 7 ప 188.

సీ. హరివిష్ణురామేశ్వరమాన్మృత్యుచింపార, జెలఁగి యాస్వాది. మ ♦ జన్మజన్మా

- గోవిందకల్యాణం గుణవిశేషంబులు, పలుహాటం దలపోయుం * చలంపునాచు
 కలలాటనిత్యమం గళమూర్తి విభవంబు, సాంపార పీఠించుచూపుచూపు
 ఫలరాజతల్పు క్రింపాదపద్మంబులు, చేరియగ్గున వేయుం * సేతసేత
 గీ. వాసుదేవప్రియంబైన * వ్రతమువ్రతము, వైత్యధేది సుపానించు * తపముతపము
 కొరి నారాధనముసేయుం * జపముజపము, విష్ణుపదభక్తి సుచకంబు * వినికివినికి.
 సీ. పలుతరభవరోగ * పరితాపములం బాంపు, నష్టాతుసేవ దిశ్యోమధంబు
 అచిత్తజ్ఞానమహావిధానముం బావ, నయ్యతభక్తి శుభ్రాంజనంబు
 దుర్వారభయములు * దొడరకుండంగం జక్రపాణిసంస్తుతి వ్రజంపంజరంబు
 ఉష్ణాఫలసిద్ధు * లెసంగింప నారి నాను, పతన మలభకల్ప * పాదపంబు
 గీ. విపుల దుర్మృదా తిమిరంబు * విరియజేయు, సురగళయసునిపూజనా * వ్యోమయంబు
 జనిమిహనందలీలం * నునిచి మనుపం, ననునాధని పదతీర్థ * ముచ్చతరంబు
 క్రింగంపుశాస్త్రము, ఆ 1 ప 77, 78.
 సీ. వారిసేనామనకుం * జనంగంజాలనికాలు, కాలగదది మరకాలుగాని
 పురుషోత్తమనిదివ్యంమూర్తిజాడరియక్షి, యక్షిగా దల్లగంవాక్షిగాని
 నయ్యతుచరితంబు * లాలకంపనిచేవి, చేనిగాను రాట్టపుం * కెడియెగాని
 సునసుఖం గీర్తింపం * తొరలేనివారుక, నాల్కగా దని కొండనాల్కగా
 గీ. వానవారాతి పూజకుం * రావికరము, కనము గాదని ఘోరాభుకంముగాని
 నారిజదోదకమునం దోంగ * నట్టియాపు, యాపు గాదని వజ్జీచిత్రంమూపుగా . 2086
 ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 81.

—* విష్ణుపూజ *

- సీ. పరగ నర్చన మంత్రంపఠనయాగంబులు, నాత్మయోగమును జంక్రాంతితములు
 నామకీర్తనసేవంబు విష్ణుభక్తి సుమారాధనంబులు * ననంగ వొస్త
 నీ నవక్రియలును * సేపారివిపుండు, వాసుదేవార్చన * నలయుం జేయ
 క్షుత్రియశ్రేష్ఠుం డార్చనమంత్రపఠనంబులును జక్రచిహ్నముంబును ముకుంద
 గీ. నామనందీర్తనాసేవనములు విష్ణుభక్తి పరతయు వందనభావములును
 ననంగ నీనప్రవిధులను * నలవరించి, వనరుహాత్మని బూజింపంపలయుం బావ్యె.
 ఆ. ఇతరవైవసేద * లెఱుంగకవ్యక్తసాధనము లెడలిరాగంపునకుం తొరక
 ముక్తిగోరుదుండ * మెంగి నెవ్వలైనను, నయ్యతార్చనముం * కర్మ లబల.
 శ్లో. క్రొతస్యార్చయ బహుమానముగ విష్ణుపూజయగుం జేయంగం చా

నేతెఱుగు దొంగి చేసి, పాతకుడు ధరిత్రలోనఁ జూపండు దగున్.

గీ. కాన వర్ణామరూపప్రకారవిధుల, నర్చనలు సేయవలయుఁ దాఁచమృతకునకు
పాపాధికారంబు చిఱిచిఁ జాత్రుభంగి, జాత్యరాహిత్యభక్తినిశ్చలతఁ దగిలి.
పద్మపురాణము, ఆ 11-15.

✓ పీ. విను ముఁగ్గోకళిఁ విష్ణుపూజావిధవి, బతిరహస్యము నీకుఁ హర్ష మెసఁగఁ
దెలిపెద మిత్రవైదికతాంత్రికము లన, వెలయు తత్పూజ ముఁవిధము నగుచు
హరిఁగూర్చి యజ్ఞాదుఁ లనిశంబు నేయఁట, యదివైదికాచారమగు శిలాదు
లగుప్రతిమంబులఁ హరిభావనముజేసి, తగఁ బూజసల్పఁటఁ తాంత్రికంబు
గీ. వెలమిచుభయాత్మికంబువైఁచులరువదియు, తథ్యముగమిశ్రిమనఁగనుఁదనమందుఁ
గాన మనుజుండు తనకన్యఁ మైనసరణి, చక్రధరుపూజ సద్భక్తిఁ సలుపవలయు.
కుష్టాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 96.

— విష్ణుభక్తపూజ —

ఆ. తరతరంబు విష్ణుఁచరణావృణముఁ జెంది, హరికి నర్చ నేయుఁనంతకంటె
నతనిదాసజనులఁ నతిభక్తి నిచ్చులఁ, గొలుచుటుకవు నువ్వెఁ కుభరతనయ.

మ. హరి నర్చించియు వైష్ణవోత్తములఁ దాఁనర్చింపమన్నేని న
పురుషుం డెందును భక్తిదాంభికుఁడునాఁ బొల్పొందు నట్లొట న
పునఁమేకార్చన సేయుకంటె మది సద్భక్తిం దదీయార్చనా
పరులన్ బూజలఁ దప్పఁగా వలయు విప్రశ్రేష్ఠుఁ డెల్లప్పుడున్. 2092
పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 54, 55.

— విష్ణుకథలు —

క. చిత్రంబులు త్రోలోక్యప, చిత్రంబులు భవలతాలఁచిత్రంబులు న
న్మిత్రంబులు మునిజనన, వైత్రంబులు విష్ణుదేవుఁచారిత్రంబుల్.

క. భూమణములు సెవులప బుధ, లోమణము లనేకజన్మఁ దురితొఘనిని
శిష్యుణములు మంగళతర, భూమణములు గరుడగమనుఁగుణభామణముల్.

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్క వెల్లఁబోలును ధాత్రిన్
కారాయణగుణభవము, లారయ వర్ణింప లేరుఁ హర్షబ్రహ్మాదుల్. 2093
కావతము, సం. 6, 10, 11, ప 6, 1681, 61.

పీ. అజ్ఞానమనెడు గాఢాంధకారసమాహ, మంతయుఁ దుదిముట్టనఁచుకొలుకు
వినిధాన్యకృతమార్గవిధుల దుర్వాకృతుల్, శ్రేష్ఠముల్ సోఽకఁపనెడుకొలుకు

బహుజన్మపుణ్యసంప్రాప్తలక్ష్మీశ్వరపాదాబ్జసద్భక్తిః ప్రబలుకొఱకు
నివిడదుమ్మరకాలశనిలముమై వర్తించు, విదితసంసారేచ్ఛః పదలుకొఱకు
గీ. బ్రదుకుమిథ్యగమదిలోనఁ బరంగుకొఱకు, సజ్జనులతోడి సంసర్గజనుకొఱకుఁ
బ్రతిదినంబును సంతోషభరితుఁ డగుచు, వినఁగవలయును దద్రీహావిభునికథలు.
మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 48.

— విష్ణునామసంకీర్తనాదులు —

సీ. బ్రహ్మహత్యానేకః పాపాటవుల కన్ని, కీలలు హరినామకీర్తనములు
గురులవృత్తమఁ క్రూరసర్పములకుఁ గేతులు హరినామకీర్తనములు
తపసిమహార్యసంతమసంఘునకు మార్యకెరణముల్ హరినామకీర్తనములు
మధుపానకిల్పించుదనాగసమితికిఁ గేసురుల్ హరినామకీర్తనములు
గీ. మహితయోగోగవిత్త్యసమాధివిధుల, నలరుబ్రహ్మదినురలకుఁ నందఱాని
భూరినిర్వాణసామ్రాజ్యభోగభాగ్యు, భేలనంబులు హరినామకీర్తనములు.
సీ. ముక్తికాంతైకాంతిః మోహనకృత్యమూల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
సత్యలోకానందాసౌభాగ్యయుక్తమూల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
మహితనిర్వాణసామ్రాజ్యాభిషిక్తమూల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
బహుకాలజనితకృపఃఫలసారముల్, గేలిమై హరినామకీర్తనములు
గీ. పుణ్యమాలంబు లనపాయఘోషకంబు, లభిమతార్థంబు లజ్ఞానహరణకరము
లాగమాంతోపలబ్ధంబులమృతసేవ, లార్తకుభములు హరినామకీర్తనములు
అ. బిడ్డచేరు వెట్టిపీలుచుట విశ్రమ, కేలి నైనఁ మిగులఁ గేలి నైనఁ
బద్యఁద్యగీతభావార్థముల నైనఁ గవలనయనుఁ దలఁపఁ గలువహరము.
ఉ. కూలినచోటఁ గొట్టుపడిఁకుండినచోట మహాజ్వరాదులవ్
బ్రేలిినచోట సర్పముఖసీదల నందినచోట వార్త రై
తూలినచోట విష్ణు భవచూరునిఁ బేర్కొని లేని మీఁద న
క్కాలునియాతనావిరతిఁగానరు పూసరు ముఖభావముల్. 26101

భాగవతము, స్కంధ. 6 ప 118-128.

సీ. ఉపవాసములనుండి నొలయునెండల నెండి, వాయుభక్షణసేయకవలదు సుమ్ము-
పకుమారణకు నోర్చి బంగారుచోకాద్చి, వాజిసేధముసేయకవలదు సుమ్ము-
తలయొల్లజడకట్టఁదలమైనచలికెట్టు, వడిఁ దీర్థములు గుంఠింపవలదు సుమ్ము-
బలుఁకుటములు వెవ్వఁగలబొదములు నొవ్వు, వారణాశిఖోపకవలదు సుమ్ము.

గీ. సత్యసావర్తి దేశతాచక్రవర్తి, త్రేతజనాధారు నిఖిలబుద్ధిమృతవిదూర
నామస్తవ నాలు పుష్కలములు మేలు, ఘనతరలైన పాపసంఘముల నణచు.

దుక్కాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 15.

చ. అడవులఁ గందమూలకఘటాశనులై విజితేంద్రియాత్ములై
వినువక వేదముల్ చదివివిశ్రుతిమైతపంబు సేయఁగాఁ
బవసేఁ లెల్వలం బొదవుఁ • బంకజనాథుని నామసంస్మృతిం
దడయక చేయుచున్న హరిదాసులఁ కెందుఁ బలంచుమాడఁగన్.

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 15.

గీ. తెల్లవారకతోల్లి • చల్లనినీటిలో, వాయుతో నొడతెల్ల • వణికువారు
నీరుకావులుఁటి • నీళ్లువచ్చులచేత, సవ్యాపసవ్యము • ల్పల్లువారు
లిగునుకముక్కులు • బియ్యించి గొణుకును, మాఁగన్ను వేయుచు • తూఁగువారు
సాముచేసినయట్లు • పాగిలఁబడిపడి, ప్రాద్దుకెమరునిల్వఁ • బోవువారు

గీ. బిరబిరనుచెట్లమట్టును • దిరుగువారు, నేయి చిరుగులు వన్నిలో • వేయువారు
వైశ్యదేవాదిపూజలఁకలువారు, కీర్తనలుసేయువారలఁ క్రిందివారు.

శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

— • విష్ణుపాదతీర్థము • —

గీ. జౌహరులున నొక వింతఁ యాచరణులు, భక్తితులసీదళంబు శ్రీభక్తపాద
తీర్థ మనుపానముఁగ జేసితినిము సేవ, సేయదును భవరోగముఁబ్రీర్ణ మంద.

దశావతారచరిత్రము, ఆ 4 పే 14.

క. కలిదోపంబులఁ జెజుచును, బలురోగచయంబు నణచుఁ బౌషఘ్నము ని
స్పృలప్రస్థంబుల నొసఁగుచు, దెలియఁగ నీవిష్ణుపాదఽతీర్థము తనయా.

మత్స్యపురాణము, ఆ 3 ప 14.

— • విష్ణుప్రసాదము • —

ఆ. భూమిగురుఁడు విష్ణుఁ ధుక్తశేషాన్నంబు, నర్థిఁ గుడువనలయుఁగనుదినంబు
నతనిపితరు లెల్లఁగితులలోకంబులనుభవించు రతఁడుఁనరుగు దివికి.

2106

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 214.

— • శివభక్తి • —

గీ. నలయాద్రుమధ్యభూఁవలయసామ్రాజ్యలక్ష్మీనివాసము సదాఽశ్రయనిభక్తి
యాజవంజనసాగఁగారింగమానవోద్ధవంబు పార్వతీశ్వరునిభక్తి

- జన్మపూర్వమే చరిత్రోద్ధుతసంహరణంబు నీలకంఠమనిభక్తి
 సురభూపచమంభోపచరంభమాన విష్ణుద్రంబు వైలాసోవిలయుభక్తి
 గీ. ముక్తి రమణీయమీనవామోదవత్స, టామవిన్యాసజన్యాసోద్భవనిత్య
 విభ్రమాదభ్రసాఖ్యనిఁచ్యేకభుటన, పటుతరోద్భుక్తి యమృతహాసంబునిఁచ్యే.
 నీ. నీలకంఠస్తవం నీలకంఠములచే, సమయవే భవతోఽసర్వసమితి
 గంగాధరస్తోత్రంగంగామృతంబుచే, బాటిపోచే మహాపాతకములు
 పంచాననస్తుతిపంచాననంబుచే, వాగ్రిలే సంతాపోవారణమ్మ
 లుగ్రిస్థునికీర్తనోగ్రాంకురశ్మిచే, బాయచే యజ్ఞానం బహుళతమము
 గీ. నాకంఠానకథయున నావతరన, మేటిసంసారజలరాతి నాటరాదె
 మునికులొత్తమ వేయేల ముదముతోడ, శివపురాణము ముగ్ధించిఁచెప్పవలయు

శివరాత్రిమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

- నీ. శంభుపూజించు మాస్త్రములు మాస్త్రంబులు, శితికంఠ కథ విన్న ప్రాతులుఃక్రతులు
 శివనందనముఃజేయు శిర్షంబు శిర్షంబు, ప్రమథేకుఁ గీర్తించుచునన రసం
 చిత్తశాంతిభజించు చిత్తంబు చిత్తంబు, దేవదేవు నెఱుంగుతెలివి తెలివి
 భవునకు వలగొన్న పదములు పదములు, త్రిపురాంతకుని జూచుచున్న దృష్టి
 గీ. భూతనాథునివై గలఁబుద్ధిబుద్ధి, భర్తమహిమల నుదేవిన పలుకు పలుకు
 విశ్వనాథుని దెలిపెడువిద్యవిద్య, హయనియెడభక్తిగలిగినందుడు నయఁడు.

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 2.

— శివభక్తుఁడు, —

- నీ. యజ్ఞ కుండంబునయందుఁ దీర్థంబాడు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 గ్రుంతుతేపులు సప్తగోదారంబున, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 ద్వాదశక్షేత్రయాత్రావిధాన మెనర్చు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 దక్షవాణీమహాస్థానంబునందుండు, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుఁడతఁడు
 గీ. తెవువునడిచెడువారికినిరవుచేసి, ధాన్యములు నెయ్యి నూనె నశస్త్రములు లహరి
 మాదిగాఁగల యాత్రాపదార్థసమితి, బాయ కెవ్వండు పెట్టు నాభక్తుఁడతఁడు.
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 6 ప 52.

- నీ. భూతిగుణాత్మములుమేనఁబూసుటయును, మహితపంచాక్షరీమహామంత్రజపము
 హనునివరనానుకీర్తన భూనవపూజనములు భక్తన కావశ్యకములు సాధ్య.
 నీమంత్రనిక క్యాణము, ఆ 2.

— శివపూజ —

చ. కలమెయిల బాల శేత చుదఁకంబుల నేని వరాభిషేకముం
గళము నొచ్చి నైత్తవతిఁ గంఠము నూల్యము గూపదీపసం
కలనమలన్ నివేద్యమునుఁ గాఢసమర్పణ నెయిందఁ జేసి లిం
గలసిలేమార్తియందు ననుఁగించి భజించి ముక్తి నేరేణుక.

ధారణము, ఆరు. ఆ ర ప 272, 273.

సీ. పంచామృతంబులఁ బంచగవ్యంబుల, విషలోహకంబులఁ గ్రమముతోడ
భిషేక మొనరించి యభిలేశ్వరుని సమం, చితగంఢసమితి నంబికునిఁ జేసి
ధూపసావధనాదుఁ పుష్పనామంబుల, బూజించి బహువిధఁగురితరీచ
తతి యిచ్చి కపిలామృతపునవత్రికారవ్యవధిముల వాఁతలు లమర్చి
ఆ. భక్త్య భోజ్య లేహ్యాఽవాసీయబహుళ నైవేద్యములు భుజించి ష్టాద్యలీల
బగలు చేయి నిట్లుఁ పంచర్య నడుపంగఁ గొలిచి కేమ దివ్యములు క్రమమున
పారివరము, ఆ 6.

సీ. అర్చపుష్పంబులఁ నభవునిఁ బూజింపఁ, బరసతీసంహారాప మణిగు
తులసీదళంబులఁ ధూర్జటిఁ బూజింప, బరనిందచేనైనఁ పాప మణిగు
చూడేడుదళమలఁ నుజి శివుఁ బూజింప, బ్రహ్మసాత్వాదికఁ పంక మణిగు
నష్టగంధంబులఁ నభవునిఁ బూజింపఁ, బరహింసనక్రియాఁ పాప మణిగు
గీ. ధూప మర్పింపఁ గలువనిఁద్రూమకరము, దీప మర్పింప నక్షాఁగతిమిర మణిగు
నక్షతలఁ బూజ నేమఁగాఁకూర్కమొదవు, భవునిఁ భావించుసాయుజ్యఁ పదముగలుగు
సీ. ధ్యానంబు త్రిజగదాధారచిన్మార్దికి, నావాహనములైఁజూఢితకి
నవతర్కపింహాసఁగముజేనజేవున, కన్తనైంబు త్రిపురసంహారుఁడను
బాహ్యంబు త్రైలోక్యఁపాలనకిలసి, కాచమంబు ఘోలామృతమను
నిభిషేకములు నిర్జరంబనాధయనకు, నస్త్రయుగ్మంబు దిగ్విసమనకును
గీ. యజ్ఞసూత్రంబు బహువిధఁయజ్ఞపతికి, గంధపుష్పతీతములు క్రింకింతునకును
పరిమళోపేత ధూపంబుఁపకుపతికిని, త్రిపదిడదగు బ్రహ్మాండఁవీపకునకు.

బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 2.

గీ. సుతగుణాకర యాశ్వరాధిపతులయిన, పత్రీపుష్పక్షతోదకఁ ఫలము లెల్ల
సూరిలోపల నెడఁదగుఁ నూత నిడక, పారఁజల్లియు లంఘింపఁబాప మంద్రు.
వాన్నావీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 42, 43.

సి. కడలేనిసంసారఁ జవధిఁగో మునిఁగెను నచలసాత్విజీవాఁడఁ తన్నునేన
కనుమాతమైయున్నఁ జైవన్మరీచును, జన్మరీచెనదోనఁ తన్నునేన
యతిసోగభాగ్యంబులయముత్తయంబులగుటఁ గూర్చినకోనఁ తన్నునేన
సకలాఁమజ్జాఁసారమహీజాత, జాతంబులోజేవఁ శంభునేన

గీ. నిరవధిసారవారతఁజుగవగాహ, సహవదహన ననున్నిద్రఁసంభవాహ
సఖిభామాలికలతెనఁ కెంచునేన, స్వూలతాంతములతీవఁగింభిదేవ
రాజశేఖరదితియ్య, ఆ 1 ప 57.

సి. తోగలు నాదవంశులుఁ దుమ్మిగారవైంద, పువ్వులు పావులుఁ పావవసులు
సన్నజాజాలు సుఁపావులు సెలవొట్టు, పల్లెలు పంపిలలోఁ ముమ్మలలు
బొంబుమల్లె లక్ష్మిఁకములు పుకెకలు నందినన్దవంబులు వింతవాడివిటులు
గోరంటలును గొండఁగోడగులు చేవకాం, వసరులుచుటులు గొప్పగివియు

గీ. మాచిపత్రియుఁ కురువేఁపురువకెంబు, పక్షపమును న్నగ్నము నిల్వఁపక్షము చాడి
యైన పూజాన్యసప్తపులపును దెచ్చి, నంతులకుఁ గొండపావపుగాఁతైచుటయునూ
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 8 ప 201.

క. ఉడిగినతావులపువ్వులు, నడిబోయినపుష్పములునుఁ కంఠిఁగియున్
తోడిమెలు దాడిపువ్వులు, పడతఁ పూజింపరాదుఁ పన్నెనియున్.

క. సకలప్రకారములలో, ముట్టెక్కితసంచకాన్తములు యని పికఁపి
వికళితిపుష్పము న్నము, ముట్టెక్కియుల, బూసగాఁతముగ్ధము నఁతిన్.

క. పత్రములలోని రవిశత, పతోర్జిల్లల బృహతీవకఁపత్రము లైదుక
ధాత్రి నిషిద్ధము లికఁగెల, పత్రము లన్నియును తెల్లుఁగిన్ బూజింపన్.
పద్మసింధురాజము, ఆ 4.

— శివకథాశ్రవణము —

సి. చిత్తంబు రంజిల్లిఁ శివకథల్ వినువారి, బ్రాహ్మంబు భుగ్గమైనఁ బ్రహ్మకవము
శ్రవణం బొంపకఁ సంతోష ముదిన, ఎంతైనఁ గాంతునుఁ పగనుపదము
బారాణిమనకుఁ గంఠబళిపెన్త్రైయ్యజ్యోతిర్పించి భును లుండ్రుఁ ల్లివివమునను
బుర్రధంజనపురాణమునకు నూత్రి మొసలగె, జనులకు గల్గు విఁజ్ఞానిధి

గీ. బ్రహ్మచార్యాదిగున్భఁసాతకోపసాతకము లాచరించినఁ పతిరుండైన
సంతతపురాణసర్వధాఁశ్రవణములను, తెందు విర్మలమోక్షులఁజ్ఞీయభుంబు, 2123

క. శివదేవసత్పురాణ, శ్రవణావసతలులందుఁ జయ్యెను చనిపన్

నవభోగములవేళల, నవిరళసంపద్వివాళముగు వారలకున్.

2123

సీ. ఉష్ణిష్ణుడై యెగిరి బుర్రాణము విన్న, జనుడుఁ జలుకమై + సంభవించుఁ
 గాంబూలవచనంబుఁ జూచుచున్నది, దినుచుండు దుర్గతి + శుభకమలము
 పుష్పచాసమునఁ నుండి యాకర్షింపఁ వాయసంబై పుట్టు + వసుధయందు
 పిర్రాచుకొని యిన్ని మహానవుం, డేర్పడపాదపంజరై జనించుఁ
 ఆ బద్ధులొకటి జనిం + పాపపు మనుజుండు, కొండచిలువయగుదు + మండు భగవతి
 వత్సరసంతెవలయ + వదిలించిన ఖలుండు, గాంచుగురుకళత్ర + గమనఫలము.
 క. పారాశరీరు నిందించిన, ప్రారాత్ముండు రావవాది + గురునరకములం
 ధామణి ధామల జొందుదు, ధామణివై శ్వామోనిం + దగ జనియించున్.
 చ. ఘనపుగజితృభాశ్రవణః కలమునందు దురుక్తు లాడు న
 మృదుజుండు గర్వభరింపుఁ + మంబునఁ వాంఛకలన జేసియై
 జనము నొందుఁ గ్రమ్ముచు + శంకరసంహిత లాలకింప కీ
 సుంద జనినట్టివాండు వన + మాకరమై ప్రళయిని ధామణిన్.

(బహుశ్చక్రఖండము, ఆ 6.)

—♦ శివనామసంకీర్తనము ♦—

సీ. జన్మపాదంబుఁ సంపాదితానేక, కలువకగ్నవికాయ + కర్తవంబు
 కామాదికాళక + గ్రామగర్వకరడు, రూరమాపతమోవివర్తనంబు
 సకలపుణ్యవ్రాత + జలజాతవికసన, క్రమపరీభూతవికర్తనంబు
 బృందహరికాంగనా + బృందవన్మందార, నాటికృతానంద + వర్తనంబు
 సీ. పరమయోగీంద్రదుర్లభః బ్రాజమాన, మానసానందసౌఖ్యసంధానపుణ
 న్యయుక్తిసమాటికానర్తనంబు, కేవలంబావ శివనామసంకీర్తనంబు.

సీమంతనీకశ్యామము, ఆ 2.

—♦ రామనామము ♦—

సీ. ధర నెన్ని పుణ్యతీర్థము త్రేనఁ గలుగనీ, రామనామము సరిఁగావు దలంప
 నిర్మలస్థితిమిఁచునిధు లెల్లఁ గలుగనీ, రామనామము సరిఁగావు దలంప
 నానావిధములైన + దానముల్లుగనీ, రామనామము సరిఁగావు దలంప
 సతీతయంబుగ మహావీరయంబు గలుగనీ, రామనామము సరిఁగావు దలంప
 సీ. రామనామంబై సావంబు + రామభద్ర, రామచంద్ర గుహార్పణఁ రామ యజుము

ననయము జపింపవలయు దక్కినవి యేల; రామశామంబునకు ౪౭ రావు పండు.
వాక్యీకరిత్రము; ఆ 8.

జ. సకలజగత్పవిత్రము నిఁకాచగజైత్రము ధారుణీమతా
ధికప్రమదప్రదం బులలిక్ష్మిరచాలనపాలకంబు నే
వశజనకల్పకంబు భయోవాచణవాచణభోగోపమం
బంబును మద్విలీయ మభిహారినిరామము రామమంత్రమున్.

ఉ. నిశ్యము నిస్సయానమును నితివివేకము నిశ్చలంబు నా
నిశ్చలభప్రదాయకము నిజనాత్రికంబు యోగిని
స్వత్వము సజ్జనప్రకరతోచకరంబు కలంబు సంజనా
వ్యవహరప్రదంబు రక్షణవద్యనిమంత్రము నన్ను బ్రోవతన్.

చ. ప్రవణభంకరంబు పటుసంస్మృతిదాననివారకంబు రా
వమఖపాతు ముష్కృతనిరాకరణంబు కిపుప్రచోణమున్
భువివిమలపరికారము మోక్షదమున్ సువివేకకారణం
2 పు రఘురామనామకమహామను జప్యమొనర్తు నిత్యమున్.

రామకర్ణామృతము, ఆ 1 ప 44, 88 ఆ 8 ప 48.

క. రా మొదలగుకృష్ణము లవి, యేమెనియు విన్నమాత్రం నెనకంబెనంగన్
కామాహ్వాన మనుకెంకను, నామది సంతసము బొందు నివర్తనయా.

శ్రీరామ సువరాజము, ఆ 1.

జీ. బ్రహ్మహత్యాఖ్యపాపతమోర్కబింబంబు, మధుపానదోషాభిమానతంబు
తపనియగూర్వపాతకకైలభిదురంబు, గురువధూగమనామృతంబరహరి
జననీపితృభ్రాతృననితార్థకాచార్య, గోవధారణోన్మతదావన్ని
పరసతీసంగమపరధనవారణాడి, ఘోరపంకోరగక్రూరబిర్తి

గీ. యశ్రుతభావణవల్లిమహాలిఖిత్ర, మార్యనూనణపంకేహద్విశేషగి
మఖిలకలహంబునిధి బడబానలంబు, రామశామంబు హిమశైలిరాజతనయా.

ఉ. ప్రాపుగ రామనామము నిరంతరమున్ భజయించువారికిం
బాపము లేదటంచుఁ జెనుపామును బట్టంగవచ్చు నగ్నిసం
దీపితలోహఖండము సంతిత్వరితంబుగ మ్రొంగవచ్చు బ
లొకపముఁబెంచు నెద్దపులికోణలఁ దీయఁగవచ్చు నిర్భవన్.

గుండగిన్నెత్తము. రామ రామ రామ రామ ని రామ రామ యంచు శ్రీ
రామ రామ రామ రామ ని రామ రామ యంచు శ్రీ

రాసు రాసు రామ రామ ♦ రామ రామ యంచుఁ ద
న్నాచుకేంద్రముఁ జేసింపం గలుంగు మోక్షమున్.

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 ప 47, 67.

—♦ సంధ్యావందనము ♦—

- సీ. సూర్యుడోత్తములు సంధ్యాపరుయంబులై, వైదికప్రణవతూన్యముగ వేద
మూర్త్యు విలసిల్లు ♦ మంత్రంబుచే భక్తి, నవ్వస్రంబు లిచ్చుచో ♦ నాజలములు
వస్రంబులై వైశ్యోపవీత వందతి వధి, యించి తేజంబు గాఢించు రవికి
నీ వందమున యామి ♦ నీచరక్రేణికిఁ, బ్రతిదినంబునుగల్గఁ ♦ బ్రాణహాని
గీ. హస్తాచార్యంబులకు బృథగ్మాహాతులవి, కర్త నాపాపాయనంబయి ♦ కడునతనికి
శుభమయూఖ్యులెంతయుఁ ♦ గాంతిమెఱసి, భువనమంతయుఁ బ్రసృద్ధిఁ ♦ బొందఁజేయు.
క. కావున బ్రాహ్మణులకు సంధ్యావిధు లొనరింపవలయుఁ ♦ చత్కలమునన్
భూవినుత హస్తాచార్యము, గావింపఁగవలయు రెండఁ ♦ కాలములందున్.
ఆ. కాల మెఱిగి సంధ్యఁగావింపనేరక, యగ్ని హోత్రవిధియు ♦ నాచరింప
నొల్లఁడేని యెంతి ♦ యోగులైయున్న నా బ్రాహ్మణుండుద్రోహి ♦ భాస్కరకృతు.
గీ. శేషు చుక్కలఁ జూచుచు మాట తిమిర, వైరఁ జూచుచు సంధ్యవాన్వందనలయు
నట్టిశేషుల దప్పించి ♦ యాచరించు, నిత్యసంధ్యావిధానముల్ ♦ నిష్కలములు
విష్ణుపురాణము, ఆ 3 ప 180-182, ఆ 4 ప 216.

—♦ అష్టప్రదానము ♦—

- సీ. మోక్షాదు భూమిపై ♦ మోవి హస్తాంబుజ, ద్వయమునఁ దామ్రపాత్రము ధరించి
యస్త్రోదకంబులఁజుందు దుర్వాంతురా, తుతములు నవరక్తఁచందనంబు
కరవీరముఖ్యులఁ కృప్రికూనంబులు, వైచి యొక్కొకపేరు ♦ వరుసతో న
మోంతంబుగాఁ బశుఁడై స్తంభంబుగా బ్రణ, వాదిగాఁ బలియించు ♦ చంద్రపాత్ర
గీ. హోవస్యంతిమెత్తుచు ♦ మాటిమాటి, కంద్యమిచ్చినఁ బ్రీతుఁడైఁచుచుఁ డొసఁగు
సేవకున కాయు రాహ్మ్యః కీర్తిచేక, భావసాభ్యావృత్తైవపాప్రీధనములు. 2140
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 185.

—♦ గాయత్రీ ♦—

- సీ. గాయత్రీ విష్ణుండు ♦ గాయత్రీ శంభుండు, గాయత్రీ పరమేశ్వరికగ్మవిష్ణు
గాయత్రీ విధిఁ ప్లు ♦ కమఃకలఁభనమూర్తియైన మూర్తాండుండు ♦ మానిరూప్య

గాయత్రి జపించి * గాయత్రి గోనియాడి, కాంచువిప్రుడుముక్తికలితపుణ్య
గాయత్రీ సేవించుకాలంబు గాలంబు, మంత్రతంత్రములు నిర్మలజేవేక
గీ. యాభు! సావిత్రి యనంగ గాయత్రి యనంగవిశ్వజనయిత్రియనజతుః శ్వేదమాత
యన బరాపరబ్రహ్మవ్యక్తమం బనంగ, నమృహజేవి క సహస్వాయాంతరములు.
గీ. మేలైన చెండుతోమ్మిదులు విద్యలలోన, మహనీయ నుగుడు నిఃసాంసకలయ
మిమాంసకంబెను * మేలు ప్రాధనమున, దర్శనాస్త్రము శుభోద్యోగిమ
తర్కశాస్త్రముకంటె * హాసపద్యధికంబు, వివరించి చూడంగ * వేదరాశి
యామ్నాయములకంటె * నిధ్యర్హితంబులు, చర్చింప నుపనిషత్సముదయములు
గీ. నుపనిషత్తులకంటె * నూర్వ్యపవ, మంత్రరాజంబు గాయత్రీమహిమ గాంచు
ప్రణవసుక్రేపుతోఁగూడిపాఁడేలిమివ, చవనిశురులకు గాయత్రీ మనెడుసురభి.

కాశిఖండము, ఆ 8 ప 181, 191.

గీ. నిన్నుండి సంధ్యాది * నిత్యకృత్యంబుల, బ్రాహ్మ్యకర్మములేలు * పడంగ గలిగె
నిన్నుండి పెక్కులు * నిగచుముల్ పృథవించి, సకలధర్మంబులు చాటంగలిగె
నిన్నుండి బ్రహ్మాదివిద్యలకు భర్త, దీక్షకుడని ధాత్రీ * నెలుక గలిగె
నిన్నుండి దివమున * నీరజమిత్రుండు, మంచేహులను మట్టు * మణివెంగలిగె
గీ. రమణ నోకారదివ్యాక్షరంబుచును, నెరయ నిన్నుండి నిలువంగ * నీడ గలిగె
జనని గాయత్రి నీకును * సతులుసాటి, యనెడు మాటలువిజుగున్న * కాన్పదమంబు.

యాజ్ఞపల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

క. గాయత్రీమంత్రజపము, బాహుకప్రతివాసరంబు * భక్తిదలిర్పం
జేయుచుహాత్ముండభూముల, బాహుంగా నడచి బ్రహ్మాపదమున నిలుచున్.

కా. గాయత్రీజపమాచరింప శుభసాకల్యంబు సిద్ధించు చా
క్కాయాదిప్రభవోగ్విపాపమడంగుం * గై వల్యమున్ వచ్చు దీ
ద్వైయువ్యంబు లభించు రోగములు మంత్రై పోవు సేచుంత్రముల్
గాయత్రీపఠనాయుతాంశసముత్ * గాలేవుధీరోత్తమా.

2145

బాహువీహాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 58, 59.

—* గాయత్రీస్వరూపము *

గీ. ఉరుతనోకారసంఘోజితదివ్యాక్షరానుగుణ్యస్వరీ * మాభిగౌన
తారకనీలము * క్తావిద్రుమనువర్ణ, ఘనతరకాంతిప్రకాశితాంగ
కైరవబాంధవ * ఖండమండలబద్ధ, మాణిక్యకాంచన * చురుకీటి

పరశుతో మరచక్ర ♦ పటుగజాభేతుక, పాశాంతుశాభయ ♦ పృకటహస్త
 ౧. యగం పరంశ్రాంతి చతుష్కంధైశ్చ సుతలల, చూడుచుదంబులు చుట్టముద్దగాలు
 పుణ్యగాయత్రీ శ్రుతులకు ♦ బుట్టినిట్లు, యజ్ఞవల్క్యకి నెదుటఁబ్రతిష్ఠితుఁడై
 యజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

—♦ బ్రహ్మయస్థము ♦—

గీ. బ్రహ్మయస్థమిహ పంచమిహ యజ్ఞ, మెఱుంగుప్రణవంబుచేసివ్యాసహృతులునొడివి
 పాదపాదంబు గాయతి) ♦ పలికి పరుస, శ్రుతులుపరియింపదగునదిహితమునాట.
 శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ సూర్యసమస్కారము ♦—

చ. దినకరునిన్ సభక్తిగ మఁతించి జపించి నమస్కరించినన్
 జనునకు దుమ్మితవృజము ♦ జాటుచు వత్సరమాత్ర తజ్జపం
 బొనరుప రత్నిధాన్యవసుఁడోజ్జ్వలభూషణమందిరాదుతా
 శునతరంపదల్ గలుగుఁగావున ముఖ్యము (సూర్యసంస్తుతుఁ.)
 శేషధర్మము, ఆ. శు. ఆ 2 పే 45.

వసంతతిలకవృత్తములు.

గాఢాంధకారహరణాయ సద్ధితాయ
 శ్రోతీర్మయాయ పరమేశ్వరలోచనాయ
 మంజువదై త్యభుజగర్వవిభంజనాయ
 మూర్తయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 ఛామప్రియాయ మణిమండలమండితాయ
 మూర్తిమాయ సరసీమహాంధవాయ
 సౌనంద్యవత్సమకుటాయ విక్రవానాయ
 మూర్తయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 సంక్షాపధూహృదయపంకజమట్పనాయ
 గౌరీశంకజభవామృతవిగ్రహాయ
 లోకేశుణాయ తపనాయ దివాకరాయ
 మూర్తయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 సప్తాశ్వబద్ధశకటాయ గ్రహాధిపాయ
 రక్తంబరాయ తరణాగతసత్పలాయ

జాయాసదాంబుజకరాయ దిశేశ్వరాయ
 నూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 ఆమ్నయభారభరణాయ జలప్రసాయ
 తోయాపహాయ కరుణామృతసాగరాయ
 నారాయణాయ వివిధామృతపంక్తితాయ
 నూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.

యాజ్ఞవల్క్యపరిత్రమ, ఆ 2.

—♦ మంత్రములు ♦—

- సీ. వైష్ణవి కామారి ♦ వారాహి చామండ, బ్రాహ్మి మహేశ్వరి ♦ బగళలలిత
 కాత్యాయ నీంద్రాణి ♦ కాళరాత్రి భువనేశ్వరి మహామాయా శంకనదశయ్యి
 భగవతి మాతంగి ♦ బాలమహాకాళి, కామేశ్వరియూ భద్రకాళి రిక్తి
 మలహరి కృష్ణాక్షి ♦ మాధవి కాంభవి, కాకంభరియూ లక్ష్మి శ్యామలాంగి
 గీ. మోహినీ కామరాజాఖ్యముఖ్యజేవి, రాజరాజేశ్వరియూ మంత్రరాజరాజ
 ముఖి మహాపిణి ధైరవి ♦ ముఖ్యచూల, మంత్రశుభలాస మోహినీశంకరత్ర మరణి.
 హంసవిశేతి, ఆ 4 ప 35.

—♦ పంచాక్షరీమంత్రము ♦—

- కా. శ్రీమంతంబు శివస్వరూపమును దూరీభూతతాపత్రయం
 తామోషప్రద మార్యసమ్మతము తత్త్వార్థప్రదీనంబు శ్రీ)
 రామాగస్త్యమహర్షి లోకభజనార్హులైన పంచాక్షర
 శ్రీమంత్రంబు నమస్కరాయనమః ♦ జింతింపుఁ దక్షాంతమున్. 2151
- సీ. తమణియతరమంత్ర ♦ రాజంబు లండెల్ల, నధికమై యొప్పు పంచాక్షరంబు.
 ఆ గామిసంచిత ♦ ప్రార్థనపాతక, హరణకారణము పంచాక్షరంబు
 గణుతింప ధర్మాత్థ ♦ కామమోక్షము అతిదక్షత నిచ్చు పంచాక్షరంబు
 కాశికాగస్త్యాది ♦ భువనుని దెల్పునీ? చతుఃశం బరయఁ బంచాక్షరంబు
 గీ. జపపరాయణులకు పాపభజనల కెల్ల, నక్షయఫలప్రదంబు పంచాక్షరంబు
 పూర్వజన్మకృతానేకప్రణయసాధ్యమాగమోక్తంబు శైవపంచాక్షరంబు. 2152
- బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 1.
- సీ. పంచాక్షరీమంత్ర ♦ పంచాననముగాక, తఱుమానే పాపదంతావళముల
 పంచాక్షరీమంత్ర ♦ బడబాపముగాక, హరియించునే పాతకాంబునిధుల
 పంచాక్షరీమంత్ర ♦ పశుహవధముగాక, యజించునే ఘనమమృతామజ్జనముల

పంచాక్షరీమంత్రం ♦ పవనవేగముగాక, కలంచు నే వ్యజనోగ్ర ♦ జలధరముల
గీ. మగుపపంచాక్షరీమహా ♦ మంత్రాగ్రాజ, గారుడ శ్రేంక్రియానాద ♦ గౌరవంబు
గాక చీకాకాపేయునే ♦ లోకభీక, రాతికలమభూతవాతాశనముల. 2153
క. ఇమ్మంత్రము ప్రణవసహాయమ్మగ్గ జపింప నదిమండతురమగు మీ
రెమ్మెయి భజియించిన నది, సుస్మరమగు శంకరునకు ♦ సన్మనులారా.
సీమంతినీక శ్యామలు, ఆ 2.

—♦ మండక్షరీమంత్రము ♦—

మ. కలుషధ్వంశవివాకరం బమృతమాంగస్వచ్ఛపంబు ని
శ్చేలతాపత్రయజావపావకము సంసారాత్థిహతంబు ని
ర్మలకల్యాణఫలప్రదంబు విలసత్కలతాగిరాజంబునై
యలరున్ తైవమండతురంబు నిఖిలాంగస్వస్థమై నిత్యమున్. 2154
ఆ. తారకలయందు శక్తియను ♦ తరువులందు, కల్పకము తైలములయందు ♦ నకగిరియు
నరయ మంత్రంబులందు మండతురంబు, శ్రీనిధి యనంగదగు మునిశ్శేష్ఠులార.
బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 1.

—♦ అష్టాక్షరీమంత్రము ♦—

క. శ్రీమహితాష్టాక్షరియను, నామంత్రీము నభ్యసించుచు విప్రుల క
క్షేమ మంత్రమస్తుకర్తవ్యాయామకమై ప్రణవపూర్వమై విలసిల్లున్. 2155
సీ. ప్రణవనైసర్గిక ♦ పరమాత్మమీమంత్ర, చుని చెప్పుదురు యిహ ♦ లభ్యమంత్ర
ములకుఁ జత్ఫలపూర్తి ♦ బొంది చెప్పఁగ శుభ, దంబును సుస్వభావంబు లేదు
ప్రణవంబు సర్వమంత్రములకు నాయకంబగు నాదియగు బ్రహ్మామదియ చూడె
యొకటి లేందును నేను ♦ నొనరింప వర్ణములపైకాభ్యుమై ♦ యతిశయిల్లు
గీ. నదియు నారాయణాహ్వయమాజిప్రణవమిడియ స్ఫుటితో గూడఁ నెనక మెనఁగు
సర్వభద్రంబు సత్వాత్మకాధనంబు, సర్వమఖాపూరణంబు ♦ సౌఖ్యకరము.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 105.
క. ప్రణవాదిచేసి నారాయణవామచతుర్థితుదిగఁబటు మధ్యమనన్
బ్రహ్మిప్రకాశకంబగు, మణిమయశబ్దంబు జొనుపఁమంత్రముపుత్రా! 2156
క. ఈయాష్టాక్షరీమంత్రీము, ధీయుతులై పఠననేయు ♦ ధృతిమంతులు మ
త్సరయజ్ఞముక్తిఁ బొందును, రాయాసవిహీను లగుచు ♦ నతిమోదమునన్. 2157
మత్స్యపురాణము, ఆ 1 ప 120, 121.

—* తారకమంత్రము *—

క. తారకమంత్రం బెవ్వఁడు, సారాప నొకనిముపమైనఁజప మొనరించున్
గోరక మత్సన్నిధి నింపార మహాయుగసహస్రమతఁడు వనించున్. 2160

సీ. దుర్గుమపంకాబ్ధి * నిర్గమింపఁగ ధాత్రి, తారకనామంబు * తరణియెన్న
ఘోరసంసారాఘుగుర్మిచల్ తెఱగోయ, నలతారకము నిఁకతానియెన్న
దామణకరదుర్భితగహనఁబుల కెల్ల, తారకనామంబు * దావపిన్ని
ఘనకిర్పిమెదిరిసంఘంబుల కవనిలో, తారకం బొగి వజ్రధారయెన్న
గీ. నహహ తారకమంత్రగాఁజాఖ్యమెవఁడు, గోరిజపియించువాఁడుఁకొత్తోట్టులెన్న
మత్స్వదముఁ జెంది విబుధసంన్యాన్యఁ డగుచు, దివ్యనగ్నాయుతంబుండుఁకొవ్వసరణిః
కవిగళోరచఁద్రోదయము, ఆ 4.

—* శౌభచక్రాంకితములు *—

సీ. అగ్ని సన్నిధినుండి * యానాన్యఁ డాజ్ఞంబు, వోయుచుఁ దన్మంత్రముననవేయు
సెనిమిది యొండె నూఁటెనిమిది యొండెను, వేల్చి తక్కినవెల్లవిష్ణుమంత్ర
తతిచేతఁ బురుషనూఁక్తముచేతఁ బాయసఘృతములఁ గొన్ని యాఁహతులు వేల్చి
యయ్యిల్లోపల * నోయ్యనఁ జక్రశంఖములు నిక్షేపించి * కృమముతోడ

గీ. మతిచడక్షురి నిరుదది * మార్గ వేల్చి, శస్త్రచక్రంబు చుట్టేల్లాఁతముగ కెవ్వ
కుడిఘజంబునఁ జక్రమంయ్యెడమవలన, శంఖమును గాఁగగురుఁడుగూఁగ్చంగవలయు

క. ధగజీదేవుఁడు దగ సరి, స్కందనానలతప్తశంఖ * చక్రాంకములం
గరమూలంబుల భక్తిని, ధరియించినయేని హరిపదంబునఁ జెందున్ 2163

ఆ. చక్రమైన శంఖఁచక్రంబులైనఁ బంచాయుధంబులైన * నగ్ని తప్త
ముగ భుజంబులందు * మొగిఁబూని త్రాహ్మంబుఁ, దాచరింపవలయుఁనర్హవిధుల.

క. చక్రాంకరహితుఁ డగుచుఁ ద్రివిక్రీముఁ బూజించునట్టి * విశ్రుని జపజా
నక్రతుపూజాధ్యయనాదిక్రియలవి నిష్ఫలములుఁకదీవర తలఁపన్. 2165

క. ఉపనయనవేళఁ జూప, వ్యవగతహోమాగ్ని గాఁచి * తూతనిఁ జక్రాం
కపునీతుఁడేని శివమృత, నపరిమితబ్రహ్మర్మమగుఁ జేయింపన్. 2166

క. శ్రీకరచక్రాంకితులగు, లోపలు శుద్ధులు మహాత్ములను సగురువు వా
రీక్రియలు లేకయుండినఁ, బ్రాకృతు లన ధాత్రి నెన్నఁజుదురు మనుజుల్.

క. ఏయాశ్రమస్థుఁ డైనను, బాయక విపులండు విష్ణుఁపరుడై చక్రాం
కాయతనభుజాఁడు గాఁదగు, నీయర్థము శ్రుతులఁ జెప్ప * నించునిభాసా. 2168

— బౌద్ధాన్తరీకభావము. —

- శ్రీ. అనలంబు కరముల * నవ్వినీదేవతల్, నయనయుగ్మంబున * నలరుజిగుడు
 సూర్యభాగంబున * మునుకొని నదు లెల్లఁబాదంబులందును * బవనుఁ డాత్మఁ
 సవమాత్మ హృచ్చకృతిపద్మమధ్యమమున, మరుణుం డురంబున * వాసవుఁడు
 కంఠానంబున * గంజాపుఁడును గుఱి, నమరవద్యలు భుజాగ్నిమలయందు
- శ్రీ. సామ్య లాభానజలమహాస్థలమునందు, వనధు లెల్లను మోహనావర్తములను
 నుండు రీతిఁ దిద్దూసుకొనిత్రమాంగ, మందులను దేవసంఘముల్ * సందడించు.
- శ్రీ. అదిగాక విను భూసుశాధిపదర్శనం, బక్షిసంభవపాపశిక్షకంబు
 నున్ననుచేత్తరాశిరాదమలు వాంఛితాన్తరదంబులై * యలరుచుఁడుఁ
 బెంపైవసుధా నిలింపవందనముచేఁ, దనుకిల్మచములెల్ల * దఱిగిపోవు
 నిట్టుతిట్టిగంబులెల్లఁ బావనములు, గావించుచుండుగు * ధీవరేణ్య
- శ్రీ. కోటిదన్యములకుఁగాని * నూటిపడదు, విప్రిజన్మంబు వసుధను * విప్రుఁ డయ్య
 విష్ణుశాదాంబురుహభక్తి * విడిచె నేని,యలనిఁగ్నను శ్వపచుఁ డత్యధికుఁ డదయ
 మత్స్యపురాణము, ఆ 2 స 126-131.
- శ్రీ. దైవాధీనము త్రిజగము. కైశము తన్మంత్రవశము * తన్మంత్రము భూ
 వేనతలచేతికగుటను, దైవములకు వైవతములు * ధరణీదివిజుల్. 2171
- శ్రీ. దాశద్వివేకమహాజనాశికి నెల్లఁ, బుణ్యచక్రంబు * భూసురుండు
 అతులితాగామిసంచిత సత్త్వార్థ, భూతసంవేద్యుండు * భూసురుండు
 యజనాభ్యయనసుకర్మాచరణాతి విలాసవిక్రాంతుండు * భూసురుండు
 వరతానైవేద్యోత్సవరహితాచిత్తోల్లాసమాధనుండు * భూసురుండు
- శ్రీ. భూరికరుణాసముద్రుండు * భూసురుండు, భోగశక్రసమానుండు * భూసురుండు
 భూమిభవ్వరసేవ్యుండు * భూసురుండు, భూసురాంబురుహాపుండు * భూసురుండు
 సత్యభామాపరిణయము, ఆ 1.
- శ్రీ. అకొన్నసురలెల్ల * ననుదినం బెవ్వరి, క్రతుకాలపంచల * గాచియుండ్రు
 భజింతు రెవాని * భవనముతో ప్రతిమాసమును పితృవేతల్ * భుక్తిగోరి
 సకలభూతంబులు * సంతృప్తి జెందు నెవ్వరు నేయఁదగు బలిహరణసిద్ధి
 నర్హవతారంబు * లక్రాంతమును బూజిలందు నెవ్వ రొనర్తు * రన్వరితి
- శ్రీ. వేదకాస్త్రంబు లేరిచే * వెలయుచుండు, నెంచు నెవ్వరిదినచగ్గ * స్మృతిచయంబు
 లర్కజను మిచ్చు నెవ్వరి * యగ్నితోయచుట్టి విప్రుల కెన కెవ్వరభిలమునను
 దశావతారమరిత్రము, ఆ 3.

—♦ బ్రాహ్మణపూజాఫలము. ♦—

- సీ. బ్రాహ్మణులకుఁ బదాధ్యక్షముఁ జేసి, బహుళతీర్థస్నానఫలము దొరకు
ధరణి దేవతలకుఁ ♦ దలయంట నూతనండ్లు, గంగ వాడినయట్టి ♦ ఘనత యబ్బు
సురీసు రేకుల ♦ కుష్ణోదకము వోయు, వంశంబునకు బ్రహ్మ ♦ వసతిగఱ
విపుల కామయ ♦ విసరంబు మాన్పిన, దివిజనాయకుఁగూడి ♦ తిరుగవచ్చు
గీ. పుడమి నేలుల కిండ్లిచ్చు ♦ పుణ్యకాలి, కశ్యపేధం బానర్జున ♦ యట్టి సుకృత
మొదవుఁబాఁపలకును బాడి ♦ మొదవులియ్య, సత్వలోకంబు గలుగుని ♦ శ్చయము గాఁగ.
కేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ బ్రాహ్మణతిరస్కారదోషము. ♦—

- సీ. జన్మాతిశయదుఃఖి ♦ జలచంద్రయోగంబు, వంశసస్యక్షేత్ర ♦ వగ్రహంబు
దారిద్ర్యలతికావి ♦ తానదోహదకేళి, ఘనకష్టజీవన ♦ కారణంబు
ఝుటోపనేత సున్దరుచుంత్రసాతంబు, మిథ్యాశ్రవాద సుమ్మద్ధికారి
దైత్యగుణాభీష్ట ♦ దైవసాక్షాత్కార, మజ్జానదీపతైలాభివృద్ధి
గీ. తోపభయతాపహాస్యఘంటాపథంబు, తరమకాతుర్యాకీర్తి కాం ♦ భవివదంబు
ప్రాణహరణంబు బ్రాహ్మణ ♦ పరిభవం బ, నంగ విప్రాపకార మె ♦ న్నంగ నేల.
గీ. సగర దశరథ పాండు త్రి ♦ శంకు నహం, నృగ విమను పాత్రీ కర్ణాని ♦ నిపుణమతుల
కథలు చంద్రేంద్రమూర్తుల ♦ కథలు విసఁజొ, తెలిసి విప్రాపకృతి కెల్లు ♦ తెగువకేసె.
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

—♦ బ్రాహ్మణవిత్తాపహరణము. ♦—

- క. దురితము లనేకములు గల, వరయఁగ లోకమున వాని ♦ యన్నిటికంటెన్
భరణిమరధనము పాపపుఁ, దెరువునఁ గొను టధిక మండ్రు ♦ ధీరవిచారా. 2177
క. భూసురధనాపహరణము, నేనినఁ గులవాత మగుట ♦ సిద్ధము దానం
జేసి యగును జండాలు, త్యాసంగము సపరభవము ♦ నందు నశేంద్రా. 2178
భారతము, ఆము. ఆ 4 పశ్య 48, 44.
సీ. నరనాథకులకాన ♦ నము డహించుటకును, నవనీసురులవిత్ర ♦ మన్నికీల
జననాయకుల నిజైశ్వర్యాభినింకింప, బ్రాహ్మణక్షేత్రీంబు ♦ బాడబంబు
పార్థివోత్తముల సంధిపచ్చెల్లములఁ గూల్చి, భూసురధనము దం ♦ భోధిధార
జగతివరులకీర్తి ♦ చంద్రికమాప విఃప్రోత్తము ధనము నూ ♦ జోన్దయంబు
తే. విప్రతితిసామ్యుకిం టెను ♦ విషముపేలు, గరళమునకును బ్రతికృతి ♦ గలదుగాని
దాని మాపుంగ భువి నామధ్యములు చేపు, గాఁబు యిష్టము నుంబు ♦ గామపతికి

- క. ఎఱుంగుమిమై నను భూసుర, మృదులధనం బహురింపఁగలఁడు ౪౬౬౯
మఱియు నలము ముట్టిసి, దరికొని వెసఁ దాల్చుటన్నె * తన వెరియఁగన్. 2180
భాగవతము, ఆ 10 వ 478, 479.

—* గోప్రధానము. *

- క. అరుణభవళ మేచక ధూ, సరవల్లాకలితగోవిందయదానంబుల్
ఖతకనసురపాగ్ని పవన, వరలోక సుఖముల నిచ్చు * వసుధాధీశా. 2181
- క. ధేనుప్రమాణ యగు తిల, ధేనువు నిచ్చిననరుండు * దీప్తిం డగుఁ బు
త్యాహునలోక సంవా, సానంబోన్నతిఁ జరించు * నప్రతిహతుఁ డై. 2182
- క. విను గోవులను బ్రభాతం, బునఁ చలఁచుట తగ్గుణములు * వొగడుట భక్తిం
గనుఁగొనుట యధికపుణ్యము, లని యెఱిఁగిది జనములకు * నాగమఘణితుల్. 2183
- అ. క్షిప్రంబు గోశంకృత్యన్యైముల కేక, పడుట సకలమాంసభక్షి కైన
భూరపాప మండ్రు * గోమాంసభక్షణ, మజ్జసంభవాదులైన సురలు. 2184
- క. జనములు దుస్స్వప్నంబులు, గని గోకేర్రనము సేయఁగఁ దద్దరితం
బునఁ బొరయరు గోమయయాత, విసతాంబున్నాన మతిపఁవిత్రం బనఘా. 2185
- చ. పరమబ్రహ్మయోగి యజఃభాజనముల్ దము విన్నఁ జూచినన్
దురితజయంబులం దొలఁగఁ * త్రోవఁగఁ జాలుఁ బ్రదానకర్తకు
త్తరగి తిలాభవైభవము * తంగటిజున్ను గఁజేయు గోవు తె
వ్వగు దగ వారిఁ గొల్లు శనిశాగణఁ జొత్తురు వారు నాకముక్. 2186
- సీ. అననంబునను జిహ్వాఁ స్పృహముల బల, మై రంధ్రంబుల * మారుతుండు
గరుడంబునందు శ్రీకంఠుడఁ పదముల, యందు మరుద్గణ * మనఘ కుక్షి
జహ్ని చన్నుల సరఃస్వతి పేడఁ బంచిత, కుసలక్షియునుగిరి * యాను గ్రామమున
రుధిరంబునందుఁ జంధ్రుఁడు చౌవయంబున, భగుఁ డనుజేవత * పాల శేఫ
సీ. వెండుకలయం దనుష్ఠాసంవిభేది దోఁక, ధర్మఁ డక్షుల నూర్వండు * చర్మమునఁ డ
పంబు సిద్ధి తేజము సంధిపట్టు సిద్ధులునికి గల దటె గోవు సేఁతనఁగవచ్చు.
భావతము, ఆను. ఆ 10 పద్య 31-60

—* కపిలగోలక్షణాదులు. *

- సీ. కపిల యిచ్చినచానిఁకాదు నిజమ, కొన్నవానిని బాణాత్మకమఁడుగఁ జేయు
నీవుఁ గపిలాసమగ్నహానిరతమాన, నుండ వగు తెంతయును మేలు * నుప్రతాత్మ.
సీ. కన్దకృం గాక్షిభుగవాసి * కాపుట ములు, గపిలములుగుత్తుకయునుము * మృములు గవిల
పట్టు బొందు వెం దేవోకపట్టు కపిలు, మైనఁ గపిలాత్మగుడుమున * కయిచాలు.

- క. మే నెల్లఁ గపిల మైనను, దానిం జెప్పంగ నేల * తగదు కపిలలన్
మానితగుణ పిడికి గుడువఁగా నేపనికైన గాడి*గట్టన్ నెఱికిన్. 2190
- ఆ. కాలఁ గేలఁ గోలఁ * గజల జఁడించిన, నరకవాసమునకు * నరుగవలయుఁ
బూరి నీరు లెస్స * యారసి యగ్గోవు, సత్కరింప సుగతి * సంభవించు. 2191
- క. అనఘ కపిలాప్రదానంబునకు పలం బిట్టి దనఁగఁ * జోలునె కిమలా
సనుఁడు మహానందప్రద, మని వెఱచుచుఁ జెప్పె దాని*కట యే మందున్. 2192
- భాతము, ఆమ. ఆ 3 పద్య 193-198

— * గోలోకము. * —

- సీ. ప్రవహించు నెచ్చోటఁ * బరిపూర్ణసంపదఁ, దోలుకాడుచు నపార*మగ్ధనదులు
నవరిల్లు నెచ్చోట * జర డగ్గఱఁగనీక, సంతతయావన*సాన్తవంబు
లలరొందు నెచ్చోట * నాన్యర్థిర్బలతో, బహుసంఖ్యఁ బాయస*పగ్వతములు
బెడఁగొందు నెచ్చోటఁ * గడచుయెంతయులేమి, సామగ్రిశుభవస్తు*సంచయాజు
- గీ. నట్టి గోలోకమునయందు * నధివసించు, రభవుచేఁ బ్రొద్దుప్రాద్దునె*య్యంబుఁగనుచు
నలఘుయూర్తులు శోమాత్మ*కలు గుళిల, యాదిగాఁగల పరమక*ల్యాణనిధులు.
- కాశీఖండము, ఆ 2 ప 28.

— * విఘ్నేశ్వరపూజ. * —

- సీ. ఉండ్రాలునూఁచిండి*పుండ్రేతులుం దేనె, యనఁటిపండ్లుం బూరి*యలు ఘృతంబు
బెనరుఁబప్పును బాలుఁ*బెరుఁ గోగిరంబులు, బాయసాన్న*ంబులుఁ * బానకములు
పారికేళంపుబొం*దాలు మీఁగడయును, నవదధిపిండఖం*డాల్ గుడుములు
లద్దవంబులు చక్కి*లాల మోరుండలు, ఖండంబు చలిమిడి * మండపప్పు
- గీ. లాదిగా భక్త్యుచోవ్య లే*హ్యదులైన, బహుపదాగ్ధంబు లర్పించి * ప్రిణతులైరి
(తేలుపులు రాక్షసులను నా*విఘ్నపతికి, దుగ్ధపాథోధిమంథనో*హ్యోగవేళి.)
- పాఠవిలాసము, ఆ 6 ప 55.

— * శనివారవ్రతము. * —

- మ. శనిపారోత్సవ మాచరించె ముని శి*వ్యవ్రాతముం దానుఁ గ
మృని పణ్యారముతోడఁ బూరిగమివో * మండెంగతండంబుతో
ననుఁగుంబాసెముతోడఁ బాండుకలమా*హారంబుతో నేతితో
ఘనరంభాఫలఖండశర్కరలతోఁ * గాఢణ్యపాథోధికిన్.
- 2195

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 67.

—♦ ఆదివారవ్రతము. ♦—

- క. నమఁడు రవివాసరంబున, నిరుమాలు భుజించెనేని ♦ హృతపుణ్యుండై
నిరయస్థితఁ డగుచు వ్యథాపరిగతుఁడగు బ్రహ్మకల్ప ♦ పర్యంతంబున్. 2196
- క. దినకరుఁ డుదయింపకమును, జనఁ డినవాసరమునందు ♦ స్నానముఁ గావిం
చిన నడఁగుఁ దొంటియొనిమిది, దినములఁ జేసిన యఘంబు ♦ ధీరవరేణ్యా. 2197
- గీ. భానువారవ్యతీపాతఃపవ్వసంత్ర, మణిములంజేకభుక్తఃకమాచరణము
వెలయుఁ గంగానదీశ్చానఃఫలదమగుచు, నిరయమిరుమాలుఁ గూడిచినఁ నరుఁడువొందు.
- గీ. రవిదినంబున నాదినాఃతాయణుండు, సర్వగతుఁడై వినిర్మలఁస్నాంతుఁ డగుచు
నుండుఁ గావున నేతద్వ్యతితమమునఁనతని నర్చింప కుభఫలాఃశ్చతులూసంగు.
- శేషభగ్యములు, ఆ. సు. ఆ 6 శ్లో 141.

—♦ సోమవారవ్రతము. ♦—

- గీ. అమృతకరువాసరము నపఃరాష్ట్రవేళ, హరునిఁ బూజించి భోజనం ♦ బాచరించి
మాపు ఖజియింపకుండిన ♦ మాసులార, సద్వ్రతమె యందు తన్వృతఃతుంబునందు.
- గీ. ఇందువాసరమునను రాత్రివివసంబు, భోజనము మాని హుపపదాఃభోజపూజ
చేసిములునాఁడుపారణఃజేసెనేని, నుత్తమోత్తమమంద్రువేఱొక మతఘన.
- సీమంతనీకళ్యాణము, ఆ 1.
- సీ. సోమవారవ్రతఃస్ఫుటభానుబింబంబు, పుణ్యవారిజన ముద్దోద్ధృతఃకంబు
సోమవారవ్రత ♦ భీమజీమాతంబు, పాదదావానల ♦ భంజనంబు
సోమవారవ్రత ♦ సురభూజతాజంబు, కామితఫలదాన ♦ కారణంబు
సోమవారవ్రతాఃకుగ మహావేగంబు, దారిద్ర్యజలదవి ♦ ద్రాశకంబు.
- గీ. సోమవారమహావ్రతఃకామవిశిఖ, సముదయంబు నసర్వదఃగ్రమమహాప
వగ్ధలక్ష్మీవధూమనోఃవారిరుహ వశీకరణకారణంబు రాఃశీవగంధి. 2222
- సీ. ఉర్విసుపవ్యుఁ డఃఖర్వగీ రైవ్యశ్వర్య, విద్యానవద్యుఁడై ♦ వెలయుచుండు
రాజనందనుఁ డన్యఃరాజపూజితపదాఃభోజవిభాజితఃస్ఫురణఁ గాంచు
నూలుసంభవుఁడు నిఃత్యోహమేగుసమాన, చారుకాంచనరాశి ♦ సంగ్రహించు
శూద్రుండు సద్విజ్ఞఃశిన్నిద్రినేవాహుప, భద్రవద్రాప్యవైఃఫమముఁ గాంచు
- గీ. సతంబు డతివల్లభత్వంబు ♦ సంగ్రహింతు, రతివ యతివాంఛితార్థంబు ♦ లండుచుండు
జనములకుఁగల్గ సోమ్యభాజనములగును, దధ్యముగ సోమవారవ్రతంబుచేత. 2223
- సీమంతనీకళ్యాణము, ఆ 2.

- సీ సోమవారమున విశిష్టమనస్కుడై, దివ్యుండు పవనించి * శివుని సోమ
ఖండవతంతు శంకరు మహాదేవుని, గౌరీకు రుద్రసూక్తమున నొండె
వామదేవాదిమహామంత్రముల నొండె, నభిషిక్తుఁ జేసి క్షృణ్వత్తులముల
నర్పించి గీతస్మృత్యపూజగోష్ఠుల, నేవింపఁ సంతుష్టిఁ * తెందియతఁడు
- గీ. వాంఛితార్థము లొనఁగనినీవ్రతముసర్వ, కామదముదోషహరమునక్తమునఁగుడువ
నుపకసించిన శంభుసాయుజ్య మబ్జు నవనిపవరేణ్య పాండోనేయాగ్రగణ్య.
శేషధర్మములు అ. సు. ఆ రి పే 144

— * వీరకాడశీవ్రతము. * —

- సీ. పరుల నిందింపక * పాపండుజనగోష్ఠి, సజాపక యన్యుతభాషణము లొడ
కాగ్రహింపక కూడ్రుఁడంట కింట నెఱుండి, లలవతోఁ గలయు కున్యలకు నెన్గు
నేయక దుష్టసక్తశ్చేదెసంగతిలోక, క్రయవిక్రయాదుల * కనవిపక్ష
కోర్కులు మదిఁబుట్టింతుండ నిద్రింపక, యనెచితకర్మముల * తాచదింప.
- గీ. కమలహాసనుడై యచ్యుతావతార, కథలు సద్భక్తి వినుచు భాగవతజనుల
సంగడంబునఁ గాలంబు * జరుపవలయు, హరిదినంబున నుపవాసి యైనయతఁడు
(శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 5 ప 130.)
- సీ. దశమినాఁ జేకభుక్తముచేసి దేవగృహమున నధికారి * యగుచు వేడ్క
నిద్రించి మఱునాఁడు * నియతుడై యేకాదశదినంబునను రాజీవశ్చేత్తుఁ
దలఁచుచు నిమ్మగా * జలకృతస్నానుడై, విమలఁడై సుధ్యావీధిపలఁ దీప్తి
లీలతో గోమయవిప్రస్థలంబునఁ, బద్మనాభాకృతిప్రతిమ నితః
- గీ. యందు భావించి లక్ష్మీకు * నానహించి, పుష్పవందనములచేతఁ * జూజ చేసి
భక్తి వైశేద్య మర్పించి * ప్రస్తుతించి, యతిముతాంబున * దానమస్కృతలొనర్చి
అ. విష్ణుకథలచేరి * వితనవర్తనవాద్య, గీతనుతులు నెలగఁ * వ్రీతితోడ
జాగరంబుచేసి * చతురత జారాత్రి, గడపవలయునిట్లు * గీమమెఱయ. 2227
- క. హరివాసరమున నన్నమా, పరితృప్తి భుజించు పెల్లఁ * బానగృహమునన్
సురతోడుత గోమాంబునము, వెఱవక భుజించునట్టి * వీక్షింపంగన్. 2228
- ఆ. అనుపనీకులగుచు * నక్షాతై తిరిగెడు, పంచతర్సరములు * బాలకులకు
వృద్ధరోగులకును * వీక్షింపఁ జెందదు, విష్ణువాసరాన్న * వృజిన మరయ. 2229
- సీ. భూదేవగురువిత్రములు హరించినవైన, శంతతానాచార * సహితుడైన
బ్రహ్మహత్యాదిపాపములఁ జెందిననైన, గురుభామినీబాలగోష్ఠుడైనఁ

జుండాల కామినీ * సంగతుండైనను, దళచుగమసుపాశానితతుండైన
దల్లి దండ్రు * వ్యతించువాడైనఁ బామండమానసంధిమండైన
గీ. కల్పిదోషాశ్రయమైన * యద్దినయడడు, సుస్థిరంబగుబుద్ధితే * సాంపు మిగిలి
యొక్కహరివాసరంబున * నుపపసింప, గిలుగు నతనికి లక్ష్మీశానిలయ మజ్జను.
క. పతియనుమతిగలిగినచో, వ్రతముల్కునతి కాచరింపవచ్చును లక్ష్మీ
పతివాసరోపవాస, వ్రతమునకుం బతియజ్ఞ * వలనదు తలఁపన్. 2231

క. పరమంబగునద్భక్తిని, బుతుమం దొకమాతయారత * పోయిననైనన్
హరిపూజయు నుపవాసము, హరిదినముల జేయవలయు * నతివల కల్లన్. 2232
మత్స్యపురాణము, ఆ 4 ప 156-169, ఆ 5 28-26.

సీ. తత్త్వివంకను పదితతములవారును, తండ్రువంకను పదితరము లారి
దనఁ బదితరము లార్థిం దనతోడరానోలి నేకాదశ * నుపపసింపు
పుష్పాకిలఁడు దేవప్రాజ్ఞుడై విష్ణుఁ డాశుంబునకు నేగి * తరలకుండు
బాలయోవృద్ధభావంబులను నెప్పనైన నేకాదశాయందు నొక్క
గీ. సాతి యింపవాస మొనరించు * జనుండు పాప, మాచరించును విశ్చలహరిదంబు
జేరు నేకాదశేంద్రియాంబితమహాను, తిరులుఁ దొలఁగు నేకాదశీవ్రతముకతన.
బాహ్యవీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 34.

సీ. అమితపాపాభవంబాటవీఘనదాహ, కిభికిల యేకాదశీవ్రతంబు
దర్శితాపితైత్త్యదశశోగ్రివిష్ణుకా, జేయకం బేకాదశీవ్రతంబు
కశినపాతక సముత్కరభేకలోకభుగ్విశ్వాగం బేకాదశీవ్రతంబు
సంసారసంతాప * సంతప్తమానసోజ్జీవనం బేకాదశీవ్రతంబు

గీ. సువ్రతాకల్ప మేకాదశీవ్రతంబు, చిరకుభాకార మేకాదశీవ్రతంబు
చిన్మయానంద మేకాదశీవ్రతంబు, క్రిసమంచిత మేకాదశీవ్రతంబు. 2234

సీ. పతికార్యభారసంభ్రమరశంబుననైన, వాఁకతి లేకైన * నరుచి, నైన
భామినీవిరహసంపాప్తి నొందుటనైన, నశన మబ్బకయైన * నలక నైన
మృత్యువానినోదనమిత్తము లందైన, వ్యసనంబు నందైన * వనట నైన
దారుణజ్వరవీధం * వగులుట నైన సంగర మొనర్చుటనైన * గణవునండు

గీ. నైన హరివాసరమునాఁ డాహర్నిశంబు, జాతకుష్కవహానంబు * సంభవించె
నెని నాపుష్పానకుఁ గల్గునెట్లు నీతి వ్యుత్పత్తిహరి వైకుంఠసంగరములు. 2235

క. శ్యామమిషభతుకునకు, నైవన నిష్కృతులు గలుగు ♦ హరిదనసమున్
మానక భుజించుదోషికి, నేనిష్కృతి గలుగనేడగిరవంశబింధి. 2226

సీ. రాజనూయాదిసత్కృతుదీక్షులందైన, మనువ యేకాదశి ♦ మానరాదు
కళ్యాణకమనీయ ♦ తాలంబులందైన, వనిత యేకాదశి ♦ వదలరాదు
పితృదేవతాసమం తితిపూజలందైన, వెలది యేకాదశి ♦ విడువరాదు
జాతనూనకమృతకూతకంబునైన, నువిద యేకాదశి ♦ నుడుగరాదు

గీ. బాటారకు వృద్ధులకు గర్భభారవాహ, తగులులకు గోగులకు నాపశక్రియాని
నిరతులకునైన జర్జింప ♦ రీతిగాదు, సితక రాసని యేకాదశిప్రతరంబు. 2237
రుక్మాదండచక్రిము, ఆ 1, 5.

ఆ. ఎనఱు నేరికైన ♦ నేకాదశీతిథి, మిగిలి తల్లివండ్రీ ♦ మృతదేవలు
వచ్చెనేని నాఁడు ♦ వలవదాశ్వాదశి, జేయు టన్ద్ర మంహా ♦ స్థిరజనులు.

అ. దశమి కలయకుండ ♦ దశమనేకాదశి, నుపవసింపవలయు ♦ నుదయజేత
దశమికలిగనేని ♦ ద్వాదశియందైన, నుపవసింపవలయును ♦ నుత్తరంబు. 2238
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 143-147.

—♦ ద్వాదశీవ్రతము. ♦—

ఆ. ద్వాదశిని రమేశుఁ ♦ దగుభక్తి నెప్పుడుఁ, బూజ నేముఁజ్జి ♦ ఘోషితుల
సప్తజన్మతోప ♦ సంవయం బంతయు, నణంగుఁ దక్షణంబ ♦ యంబుజాక్షి.

క. తులశీసమ్మితమగు, జలమున మజ్జము చేసి ♦ సమ్యక్స్థితి ని 2239
శృలమతితోఁ జిత్పతశ్చణములు నేనియఁ బిడప మానిరి ♦ బూజింపఁ దగున్.
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 142, 149.

గీ. భాగవతశంగమునకు నఁపారమైన, వత్సరంబున గంధమాంతోవహార
విఘ్నల భుజియింపఁజేసి యఁ వైసుకనున్న, కేవ మిల్లాలు జాను భుజింపవలయు
క్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ శనివ్రతయోదశీవ్రతము. ♦—

ఉ. ప్రవిమలకృష్ణపక్షమున ♦ భద్రకరంబు శనివ్రతయోదశీ
దివసముగాన నందు సుమతిన్ శివపూజన మాచరింపమా
నవులు మహేశుసత్కురుణ ♦ నాగతురంగరథాధిరాజ్యవై
భవములుజెడియుఁడురు నృపాలవలార భజింపుఁ దీర్థియన్. 2241
శ్రీహస్తాక్షరఖండము, అ. 2.

జా. కోటిమహావ్రతంబులును ♦ సోటిశతంబు నికష్టదానముల్
కోటిసహస్రయాగములు ♦ కోటిశతాయుతిప్రీతి సేవలున్
పూటలగంధి పంకజహా ♦ బంధననూన తిశ్రయోదశిన్
హాటకశైలచాపధరు ♦ నర్చన సేయుట తోటిసాటియే.

2243

సీమంతినీకవ్యాసము, ఆ ౩.

—♦ సప్తమీవ్రతము. ♦—

జా. వక్త్రీ సుపవసించి ♦ సప్తమీతిథి నోక్షు, తెఱంగు వినుము బిల్వతరువు మొదట
సూక్ష్మసైన్యభరణు ♦ సవరించి లక్ష్మీసమేతు శౌరినందు ♦ మీడ మనిచి.

2245

క. తూ మెండుజలములు నిశితక, హైమంబగుపాత్రీయంబు ♦ నలరు లునిచి ది
గూర్చును వాలుగు కలశము, లామేర యమర్చి యంబు ♦ లమరించి తగన్.

క. జడ నుష్ప తిలలు బసపుం, బొడిధాన్యములుంచి మట్టి మూలంబులందున్
గుడమును దేనియ పాలున్, బొడిశర్కర యునిచి విద్రూహాగగలన్.

2247

క. ఎనిమిది వాయవముల తొక, తేనెనకుండ్ర నమర్చి పూజలిచ్చి యెనుగి భో
జన మిడి కలతవృత్తిమల, వెనయ రతుక్ శౌరి నావహింపగలయున్.

2248

క. పూజించి పెత్తనీలగు నీరాజనములు వారతులును ♦ రహణలు పాటల్
ప్రీతిగాని దదాప్తతర, పూజారాధనల బ్రీతి ♦ జొదలింపదగన్.

2249

శ్లో. ఉత్తిదతో వాటి ధినమెల్ల ♦ సుపవసించి, దక్షిణ లాగుంగి మంగళ వాయకంబు

సప్తమీవ్రత మిరితి ♦ భరుపవలయు, జేసి మణునాడు సారణ ♦ సేయవలయు.

క్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ ౩.

—♦ అష్టమీవ్రతము. ♦—

శ్లో. అష్టమీవ్రత మెట్లున్ ♦ సప్తదళము, లలర బద్ధంబు తండులంబుల నమర్చి
పూజ లొనరించి మెట్టుల పాడువు సాంపురదనర నొక హోమకుండమత్త తీసమర్చి

క. చుక్కోరుప్రసవముగతి, నక్కుగడన్ హేమనాళమలరించి కడున్

జిత్తులు దర్శలు నమరిచి, యత్తతీ బెడిదముగ వ్యాళులకుతతీన్,

2252

క. భాస్వలామధ్యంబున లక్ష్మీలోలుని యగ్రనాగనింహుని గలుగన్

మేలెంచి కలఁపునిలిపి త, యాళుని బ్రణవోక్తి వన్నె సేతు నిల్వనగున్.

2253

శ్లో. అగ్ని నిపాదితజేసి పూర్వాగ్రములుగ, దర్శ లమరించి తత్ప్రీత్యాద్రవ్య మెల్ల
యోగముడనుంచి వేలిచి యిష్టమాద్యమున హవెసునహోమంబు ♦ దసరజేసి.

శ్లో. ఆయాగ్యముచేచి కలకలంబు వేడి, బిల్వదళముల నులువోబెట్టు నత్త

- రేనిస్తుతమున తిలలుకట్టబూని తిప్పఁజేసె నప్రస్తుత్యువువను నశ్రిల్ల జేల్వ. 2255
 క. సంపదలు వేడువారును, సంవెంగపువ్వలను వేల్వఁజను వైకుంఠ ని
 ర్జించుటకు నెఱ్ఱగన్నెరు, లింపున హోమంబు సేయఁసెనంగు మునీంద్రుఁడా. 2256
 క. మారణహోమంబునకున్, గారణ మావాలు వేళఁ కాయలజిగురున్
 హరించ మాళ్లు నెముకయు, గారంబులు తవుడు మొదలుఁగావేల్వనగున్. 2257
 క. చిత్తభ్రమ వొందఁగ ను, మైత్తలు దామనలచేతఁ మెలఁతలవలపున్
 ఒత్తియు తుంభవమోహన, వృత్తాదులకొఱకు నిటులఁ వేలువఁగఁదఱున్. 2258
 క. కదళీఫలములు వేల్చిన, యది స్వప్నశ్యుచు గు వేళియాహుకు లిరువేళ
 పదివేలు వైమవేలున్, గురురుగఁ జేయవలె గోలుఁ కొలక కొలఁదిన్. 2259
 క. ఒకలపోదకములచే, శ్రీకరముగ ప్పాన మవుడుఁ చేసి నివాసం
 వైకొని వ్రతము సమాప్తిగ, నేకడ సంకల్పసిద్ధిఁ నెసఁగుచునుండున్. 2260
 శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ నవమీవ్రతము. ♦—

- ఈ. నేయును బాలునుం జెతుఁగునించినపాత్రోలు వాఱునంబుగాఁ
 జేయుచు దాన మీవలయుఁ జేకొని యేవుడుపేరఁటాఁడ్రోజున్
 బాయక వారికల్లభులఁపఁక్తిని భోజన మానరింపఁగాఁ
 జేయుట యెయ్యెడన్ నవమిఁ సిద్ధము లిట్టివ్రతఁసఁగారముల్. 2261
 శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ దశమీవ్రతము. —♦

- ఈ. దశమిని దండ్రీసోదరియుఁ దల్లియు మున్న గువారిలోపలన్
 గుళలముఁ గోరి కన్యకలఁకున్ వ్రతముల్ నడిపింప నొప్పుఁ దా
 రిశనము మాని యానవమిఁయం దుపవాసముఁ జేసి యిందిరా
 వళునిఁ దలంచి తుంభముఁ నఁవారగ నుంచ దగున్ యురస్సెలిన్. 2262
 గీ. హృద్యమైనగుడాన్ననైవేద్య మిచ్చి, తిలలు మండలముగ నుంచి తల సితాత్మ
 దళసరోజంబు వ్రాసి యలఁతకుని గమలు, భద్రకర్ణిక నావహిఁసంగవలయు.
 క. మొదలన్ గలశమువై శ్రీసదనుని బంచాయుధము లెఁసంగించి ముదం
 బొదువ నిరుగడలఁ బూజు, సదమలమతిఁ జేయవలయుఁ జక్కనివిధులన్.
 గీ. తనమనోబుద్ధ్యహంకారఁలెరులఁ గూర్చి, కాలమూర్తిని లక్ష్మీశుఁగాఁ దలంచి
 కల్మషనిహితాయుధాంభితఁగాఁగ నాత్మ భావనముఁ జేసి కాంచనఁప్రతిమనునిచి

క. వేదము విశ్రవతుంటి సుమధరమునఁ బిల్చి యధికమగుదక్షిణతో
 శ్రీరంగగుకాంతిమావాస మొనర్చి విప్రమంతుల కెల్ల. 2268
 గీ. కామితాన్వయ లిడి యుడు ♦ కలశేవారి, చేత నభిషిక్తుడై యన్న ♦ కేవలమృదు
 బాంధవులఁగూపింపుజియింపఁ బాయునపుము, నాయువభివృద్ధియగునీడు ♦ లలితయిల్లు
 శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ శైత్రీమాసవ్రతము. ♦—

శు. శుశుకాంబుఁ చేత్తు శుద్ధరుతితో ♦ మర్త్యుండు గున్నాతుడై
 మృత్యుశైలి ల హరివంశమున ♦ న్మాంగల్యలీలన్ యథా
 విశిష్ట టూకెలి గుడాన్వి పాయసము శైవేవ్యంబు గావించి యి
 ట్లభింపఁజైనవ్రతంబు సల్పి మఱి యిష్టాన్వయ విపారికిక. 2268
 పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 43.

—♦ నైశాఖమాసవ్రతము. ♦—

శే. కోరి నైశాఖమన నవహరిజముల, విష్ణుఁ బూజించి యుపచారవిధు లొనర్చి
 పానకంబును వస్త్రాన్ని నుహుపదార్థ,తతియు నుపవీత మిచ్చి వ్రతంబు సలిపి.
 పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 45.
 క. మాసాంతంబున కష్టా,పానన మొనరించి పరమభాగవతుల క్
 ల్లాసము భోజన మిట్టకు, నానుకృతికఁ గలుగు మీఁదఁ నక్షయఫలముల్.
 పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 46.

—♦ జ్యేష్ఠమాసవ్రతము. ♦—

శే. జ్యేష్ఠమాసమున గుఁపన్నాతుడై విశ్రుండు, పాటలసౌగంధిఫలద్రవ్యములను
 నీలాత్మలంబుల ♦ నీలవర్ణుని గృహ్యునర్చించి యభిభక్తి ♦ ననుననంబుఁ
 బానకసహకాశఫలసమేతులగు, నుపవీత మర్పించి ♦ యొగిన యిట్లు
 మాసంబుకడకుట ♦ మఱిశివసమితికి, నివ్వభోజన మర్థినిడెడువతఁడు
 గీ. కోటికోవుల నిర్వికారకుఁ ♦ గోకొలుచ్చునక్షిఫలమును బొంది దేహోత్తరమున
 నజభామరవయలకు ♦ నందరాని, హరిపదప్రాప్తుడై తొలుప్పు ♦ సన్రితనయ.
 పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 47.

—♦ శ్రావణమాసవ్రతము. ♦—

శే. శ్రావణంబునయందు ♦ శనివాసరంబునఁ, గోమరారు నుభయపూర్ణిమలయందు
 ప్రహరంబులందు సుంక్రాంతులందును, హరికిఁ బ్రీతిగ విశేషాగ్నములు

సేయఁగవలయు విశేషించి గురువృత్తాహంబున విష్ణుయాగంబుఁజేసి
 వేదమంత్రముల * వెలయంగఁ బుష్పంబు, లిచ్చి పాఠమున * నెసఁగ వేల్చి
 ఆ. విష్ణుభక్తులైన * విప్రుల కిష్టాన్నభోజనంబు లిడిన * పుణ్యవతుఁడు
 కులమువారు దాను * గోటియగుంబులు, విష్ణులోక మొంది * వెలయఁ నగజ.
 పద్మపురాణము, ఆ 14, ప 60.

—* శ్రావణశుద్ధదశమి. *

సీ. శుభమైరత్రావణశుద్ధదశమి నింతి, వనజాస్తరాకళ * మునుపు తేది
 జలకంబు తాడి నిశంజని కేతనము గంధపుష్పక్షతామల * బూజితేసి
 పతియాజ్ఞఁ గైకొని * పంకజాక్షునిముందఁ, చేకూర్పు మీకాత్మసిద్ధి యనుభవఁ
 త్రాడ్చి యారాత్రి * భద్రదీపము వెట్టి, యొంటిపూఁట భుజించి * తనవయస్సైన
 గీ. నెలమి నేకాదశివ్రత * మలనరించి, ద్వాదశివి యజమానుండు * త్వాదశాక్ష
 రాదిహిత్రంబులను హరి * కర్పణంబు, నడవఁ దానును వందన * విచగవలయును.
 శేషభక్తము, ఆ 15.

—* భాద్రపదశుక్ల చతుర్థి. *

ఆ. సాగసి భాద్రపదపుశుద్ధచతుర్థిఁ జండునిఁ జూచినట్టి * దోష మొదవి
 హరియు నిందఁ బొందె * నటు గాన నాకేయి, వలది చంపుఁ జూడఁవలసివోయి
 పద్మపురాణము, ఆ 16 ప 72.

—* నరక చతుర్దశి. *

సీ. నరవి నాశ్వయుజకృష్ణత్రయోదశి రేయి, నరుణోదయంబున * నతఃపింఛ
 జనులతోనభ్యంగ * మొనరించి తత్కాలవిఘ్న లవస్థించి శ్రీశివు సనాతన
 నాద్యంతరహిత * నిఃపైఠ్యసంధాయకు, నఖిలలోకకరణ్య * నాదీత్రులు
 హరిని ధ్యానావాహ * నార్చ్యపాద్యాదులఁ, బూజించి నైవేద్యముల నొసంగి
 గీ. స్తోత్రసంకీర్తనముల సంతుష్ట * జేసె, నేని హయమేధవతలఁజూను నెవఁడు
 హరిగృహంబునఁ గార్తిక * మందు దీపమర్పణము జేయునతఁడొండు * హితదంబు
 ఉ. శ్రీయదువీరబాణహతిఁజే నరకాసురుఁ డీచతుర్దశిన్
 గాయము దుస్సి నేల కొఱఁగంబడి యవ్విభా నాత్మ నానినా
 రామణమూర్తిగా నెఱిగి * తచ్యతేషీయపదాంబుజద్వయం
 బాయనిభక్తి మ్రొక్కు లిడి * ప్రస్తుతి సేయుచుఁ బత్మ నీక్రియన్.
 సీ. ద్విత్వరూపధకుండ * నవ్యయుండవగు నీ, చేత శాశ్వతసుఖస్థితి వడసిన

నామపేరిటనిది ♦ నరకాశురర్థి, యనంగఁ బ్రసిద్ధమై ♦ తనరవలయు
సఖ్యంబనంబిందునాచరించిన నిన్ను, సంస్కరించిన బూక ♦ సలిపిన నిల
మానవు లభిల కాఁజ్యుఫలసంయుతులు గావలయు కావుఁడు విని ♦ జలజనమును
గీ. డట్లుఁ యాగాక యాదివంఁబందు నన్ను, గొలిచినఁ దలంచిన నభీష్టములు ఫలించు
ఘనసృష్టమబ్బు నభ్యంగమునను భోజన మొక విప్రున కిడ సవంఁఫలమొనవు.
శేషధర్మములు, ఆ. గు. ఆ 6 పే 18.

—♦ ఆశ్వయుజశుద్ధనవమి. ♦—

గీ. అరముంగ ధరణి మహానవమి అనంగ, సాబగొండు నాభ్యంశుద్ధనవమి
అంకుఁ బ్రొద్దన లేచి ♦ యత్యంతభక్తితో, భారతీతేవిని ♦ బ్రస్తుతించి
ధ్యానంబు జేసి శ్రుస్తకవికాశముఁ బూజించి వైవేద్య మభ్యసించి వేల్చి
భనభాగ్యవస్తువాహనభూషణాఽఽఽ, తాంబూలముఖ్యదాశనంబు లొసఁగి
గీ. భోజనంబులు వెట్టి చింత్రులను దనుప, వీడ్చిశార్థంబు లెల్ల వీఁజేటుచుండుఁ
గాన నవమిప్రతమహత్త్వగరిమ నెన్ను, బద్మజానకైన సాధ్యఁజేపాడుతనయ.
శేషధర్మము, ఆ 6.

—♦ కార్తికమాసవ్రతము. ♦—

గీ. కార్తికమాసమాఘసన్నానమనఁ జాయు, బహుజన్మజనితపాపవ్రజంబు
కార్తికమాసవికాసప్రసమునంబు, భస్మంబులొ నఘప్రతతు లెల్ల
కార్తికమాసభాస్కరనమస్కారంబులను మహామరితజాలంబు లణంగు
కార్తికమాసగోగణపూజఁ దాపత్రయోజకదోషంబు ♦ లడంగఁజేయుఁ
గీ. కార్తికమాసందు శుక్లపక్షమున ద్వాదశిదినంబున క్రిమూర్తి ♦ మేదివీను
వత్సనకు దానమిచ్చినభవ్యుఁ డొందు, దివ్యకైవల్యపట్టణ ♦ భవ్యసుఖము.
తుక్తాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 18.

—♦ పాల్గునమాసవ్రతము. ♦—

ఆ. తరంగ పాల్గునమున ♦ నరుడు సున్నాతుడై, యడయవేళవిష్టంపదయంగంబుఁ
గోమధుమిగులఁ గ్రొత్తంతురువిడపువ్వులఁ బూజచేసి భక్తిపూర్వకముగ.
శబ్దశ్రురాణిము, ఆ 11 ప 41.

—♦ శివరాత్రివ్రతము. ♦—

గీ. బ్రహ్మవధయును గోవధ ♦ కాలవధయు, ఘనసురాపానచండాలగమనములును
ధూర్తగతిఁ గోటిజేసిన దురితమయినఁ, జేరి శివరాత్రిమహావీఁక్షింపఁదొలఁగు.

సీ. వేదంతో వేదశాస్త్రమేధయాగంబులు, పటమాణుఁ జేయ నేతివలయు లానరు
రాజనూయమహావ్యంఠంబుల వొక లక్ష, చెలంగి చేసిన నేది శేష మమరు
గృహణవేళను గోటికపిలభేనుపుల భూసురుల కర్పింప నేసుకృత మలరు
సప్తపారావార్యసంయుక్త మగుచున్న భూదానమునను నేతిపుణ్య మబ్బు
సీ. వినుడు పొదకదానములో వేయుకోట్లు, భక్తిఁ జేసినవారికేతిఫలము గల్గును,
దత్తులప్రాప్తికంటె పెంతయు భవంబుననుభవరాత్రి యనెడు సుప్రతఫలంబు

శేవరాత్రిమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

సీ. మున్ను చూర్ణాల మామకములు మహేశ్వరస్మిధిని బాలు ఫలములుమున్నుగా భు
జింప నివరాత్రినిద్ర వర్జించుకతన, దివము నొంది సుఖించెఁ గుంభిరనూజ
క. చోరుఁ డొకఁడు శివసన్నిధిఁ, కేరి ధనం బహునింప * శివరాత్రిని ని
గ్రాహితుఁ డగుచు పుష్పపు, దాంతుండై యింద్రుఁడవలననుకరించెన్.

శేవధర్మములు, ఆ 6.

—* కేదారగౌరీవ్రతము. *

సీ. ఆశ్వినమాసంబునందు విజయదశమి మొదలమావాస్య * మితిగనేక
వింశతినమలు * వేద్యనిష్ఠవహించి, మొదటిజామునరేయి * బూజచేసి
యన్న మంటక ఫలాహారంబుసేయించు, నిరతంబుధర్మవై * నియతిబద్ధ
శించును భోగములీలవర్జింపురు, సతతంబుబూజలు * సల్పుచుండి
సీ. దాతనస్త్రాబుతో కుచిఁ * దప్పకుండ, వింటువసియుంచునునోమి * రోటనీఱ
నిరువహారయేండ్లు నర్చింప * నిచ్చుఁ గోర్కెలన్నియూడేరు నల్లెఱింగాలకింపు.
క. ఈరితిని నేరేటెను, సారవతిన్నిరువదొక్క * సంవత్సరములో
వారక నోమినుమదిఁ జేకూరని కొయ్యలును గలవె * కువలయనేత్రీ. 2890
సీ. ఈశ్వరంబునగదా * యిందిర చక్కనిమారుడన్ మద్దుకుమారుఁ గాంచె
నీవ్రతంబునగదా * నిండుచే రోహిణి, సవతులకన్నును * జనవుఁ గాంచె
నీవ్రతంబునగదా * యెంచఁ జాలోమిను, రవతికి పట్టంపు * రాణియయ్యె
నీవ్రతంబునగదా * యిల ననమాయ సారవతివ్రతా శిరోరత్నమయ్యె
సీ. నీవ్రతంబునగాదె వాఁజీశవిష్ణు, మణ్ముఖులు సృష్టికర్తృత్వ * సకలభువన
రక్షకత్వనిర్ణరగణాధ్యక్షమహిమ, లొందిరి సకలలోకంబులందువెలయ.
సీ. సంపదలుగల్గి నోమిను * సకలకామి, తమిలు పేదయై యొనరింప * నమిలేసంప
దలు వహింతురు వింటె కేదారగౌరి, నృతముకన్న ను ముఖ్యునా * వ్రతముగలదే.

శుక్తరహస్యకర్తృపాఞ్శాస్త్రిః, ఆ 4 ప 68-69.

—* జయంతీవ్రతము. *

- క. ధామము ధాన్యము గాజ్యము, దనయులు మొదలైన సంపదలు మడిచి జలపానం జనుపొంద జయంతీవ్రతి, మొదలించిన నంతకంత * కూర్చున్నట్లు లగున్. 2898
- ల. పుణ్యబుద్ధిలుగ * పునరుజ్జ్వలము జయంతి, వన్న మాతగింపుటకుచితంబు యాదగించిన నీ * యధికకూపంబుల, నిరయములను వెడలి * పేరెత్తుదు. 2894
- వీ. కావశ్యవిధులను మాతగింపి గూడి యొనరించి, రాజవల్లభుడైన * రఘువు గాంచె దండకాటవిని నీతాయువుడై చేసి, దారుచంద్రుడు కుశలపుల గాంచె గౌరవమును దాను * బలధేదిగావించి, యధికసౌందర్యశయంతు గాంచె గంధసమేతుడై * హరు దాచరించి నిగ్గరచమూపతి కరిగెను గాంచె
- ల. గుంతి మాద్రై గూడి * పొదురొప్పుగా నోమి, పొందుగాజు దివ్యబలంబులమిమ్ము గాంచె నాజయంతి * కొంచెమే రి.గురార్యవిధవ మొనగు నలుపు * వెలదితోడ శేషధర్మము, ఆ 4.

—* వాంత్రివ్రతము. *

- క. వీరినానక నిను వాంత్రివ్రత మింక గార్చెడు మొదలు * వర్షావధిగా వ్రతశుక్లపక్షపురమి, నల నియమముతోడ రాత్రి * హరి నమియెడున్. 2896
- వీ. భక్తి నారాధించి * వడము లందలాయ, యందు వాసుకేనే యటంచు విటాడు తక్షణాయ యటంచు * గుప్తభాగంబు వశ్యస్థలి కర్కటకాయయంచు వద్యామయని నివృత్తాహుకాళు మహావద్యామ యని శింఖపాలకాయ యని మోము నులికాయ * యని ముస్తకంబును,బూజించ వ్రతకర్త * పులుసుచోరక
- వీ. యుండ కత్తంబుచేసి పుచ్చెడునెలలు, నిండనోపిసాటి పంపిండిచేత నురగముల చేసి విప్రబుకొనగ మాను, సర్వరయము లభంబులు * వాంతి బొందు వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 67.

—* బిల్వపంచమీవ్రతము. *

- వీ. దంపతులు బిల్వసృక్షంబువదిసి నీడ, త్రోక్కక ప్రవక్షిణముగ మాతారపండు కాను పిండాల నోయ క * గ్రముల పత్తిరింత గైకొని శిరసాఽహింపవలయు.
- క. కలశంబులు నర్పించిన; ఫలములును ప్రసాదములును * పత్తిరి బూజన్ కలయగగ గైకొని దానంబులు చేసినవెనుక తమరు * భుజియింపదగున్.
- వీ. వసుధ నీబిల్వపంచమీవ్రతము తటచు, నేయ గల్పాక్షయముగ లక్ష్మీ * వాయవండు కొడుకగాజేయ రారవకూపములకు, శేగుదురు దీనసంజేహ * మంతవలదు.
- క్రిరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 7.

—* చాంచరాత్రిమతము. *

శ్రీ. వారాయణానిన్ను * వాల్మీకీవారు, చేరితి భజయింతు * తెలుగ వాన
తిమ్మన్నను గృహసంశేతుడై జేవుండు, ద్విజాలకుఁ బురుషమాత్మకనియతి
భజయింపదగుఁ దజ్జంపం బలబ్ధులైనఁ, బంచరాత్రిమతప్రతిపంసమున భ
జింపఁ దగుం జెవిఁ జేర్పఁగాఁ గాదు మావ్రజనంబునవఁ బాంచరాత్రిమతము

గీ. నూట వేయింట నొకఁడు పుణ్యుండు గణితా, నేని చానికి విద్ధింపి * నేమతంబు
వానిహృదయంబులోనుండు * వానికవ్య, చిన్నుఁ గవకుండవకం బెను * సన్మదమున.
నామాపురాణము, ౧౦ మ. ఆ 9 ప 116.

—* ఇంద్రోత్పన్నతలము. *

శ్రీ. దేవతాధీశచోదితములై మేఘముల్, వసుచితీతలమున * వానగురియ
వానగర్జిత మహీశలయంబు సస్యసమృద్ధమై ధాన్యంబు * విశులంబు
ధాన్యంబు గలిగిన * ధరణీప్రజలకెల్ల, సంతతానందంబు * నలుపుచుండుఁ
బ్రజలకానందంబు * జూడిల్లినను దేవ, సంతగ్నబంబులు * పొగినచ్చు

గీ. నాత్మ తెల్లను బ్రతుకు ఊగంబునలసి, నటులఁ బిడుకును మొదవులు * నట్లులైన
కెల్లప్రియకు మనకు నొచ్చికము లేక, యుండఁ గలుగును నహింసంబు * లల్లసిల్లు.
విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 228.

—* సంతానవృత్తములు. *

శ్రీ. పగయందు పుత్రసంజననంబు కొఱవనై, తగజేందుభయఁ గూర్చి * తపము చేసె
తనగ దిలీపుండు * తనయుల కొఱవనై, కామధేనువునేన * కడఁకఁ జేసె
దశరథేశ్వరుండు సంతానంబు కొఱవనై, పుత్రరాజేష్ఠీ పాంబుగ నొనర్చి
పొందుమహాం జంపత్యంబు కొఱవనై, యారాధనము చేసె * నభిలషురల

గీ. మందపాల జరత్తార * మాం వసులు, నుతులు వెలిగాఁగఁ బుణ్యసంస్థకులు వడయఁ
దడము నొసరించి కాదె యాధరణిలోన, నెన్నిపాటులఁ బడిరి ధాత్రితచంద్ర
యక్కాంక్షదచరిత్ర, ఆ 5 ప 147.

శ్రీ. పాండ్యప్రాగ్గుడ లేచి * ఘోరప్రాదంబుల, హాళితో జలకలంబు * లాడి యాడి
మాత్రైగువులఁ బ్రేమఁబంబులఁ బూజిగావించి, నవనవఫలవాయోనము తొసంగి
ఊతినుగోల్తములవఁ * బ్రతిదింబు నవ్రాస. ఘోరపాద సాదులఁ * దృష్టి నలిపి
గృహదైవతముల మిక్కిలి భక్తిఁ బ్రార్థించి, వానావిధాభ్యర్చనము తొసంగి

గీ. వశిష్ఠులూపరించి శకునసంగతులు దెలిసి, సిద్ధమునిబృందములను విడిచిఁచి మ్రొక్కి
సతులు గావించు యన్నముఁల్పలుపుచుండె, నవ్వుగేతులు సంతానమాత్మగౌరవ.
వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 2 ప 48.

ద్వి. సంతానమేలేక * చాలకన్దించి, యవనిలోఁగల నోములన్నియు నోచి
సజుగాఁ జేసితి * వాసధర్మములు, దక్షిణతాంబూలతీతులు సద్భక్తిఁ
గూర్చి చూపిడితి * కుమ్మరావముల, నాడెడుఁగానుగు * లవికొల్లపెట్టి
పెండ్లిండ్లు చేసితిఁ * బేదవిప్రులకుఁ, తాద్రోచేపతఃభవసంబులందుఁ
బొడిచి వైవేద్యపుజలధక్తి, నామదామడమీద * నన్న సత్తీముల
వెలయంగఁ జేసితి * విస్తానమైన, వఃములలోఁ జరిఁపఁదల్ల నుంచి
క్రీడి కేఁగడు * శతభక్తతీతి, నిచ్చితి రాగిచే * నిర్మిత్తంబైన
భువక మండలపులు * గవ్వెంచయము, క్రిభృసరాంబు * క్రితైలపతికి
గజతకాంచముల * రంజిల్లుఁటి. మాహ్మండపలములఁ * గూర్చి దక్షిణలు
కానుక నిచ్చితిఁ * గడుదత్తలోద, గౌరేయహేత్వగంధుగనానుశిఖి
సెక్కియు నోమితి * నేరేత్వగంబు, దిగవచ్చి నోచితిఁ * నిలపగ్గళమువ
యెగ విష్ణుకాంతనోమును సలిపితిని; వారక యాసంధ్యకన్ద నోమితిని
దప్పక నోమితిఁ * దగుజాన్జ్యోతిః, నేగురు వనితల * నింపుగఁ గూర్చి
యేక బాణపునోము * నెలమి నోచితిని, బదుగురువనితల * బాగుగఁ గూర్చి
రుచ్చరిల్లునినోముఁ * బట్టినోమితిని, నందికిఁ బుంగంబు * నయత నిచ్చితిని
క్రీతైలపథముఁ * జెలువంబు మీఱి, నశ్వత్థిపంజుల * నభివృద్ధి జేసి
తమజీవుకాంచనఃరజతకంతువుల, నశ్వత్థితిరువు * కలరఁ బాట్రించి
పెండుహేతులకును * బెండ్లివేసితిని, ఊటెంటును వోముఁసేసితి భక్తి
విముతిఁ గేదారేశఃనిల్చి నోమితిని, గోకాని కమఁగొన్న * గుంటికి నెల్లఁ
జేయెత్తి మ్రొక్కితి * జెప్ప నేసిగ్గు, * రమెత్తి మ్రొక్కితి * కాట్రేని కేను. 3004
పలునాటికీరచణ్.

— * మాఘస్నానము. * —

శ. మాఘము యోగము కంటెను, మాఘము యజ్ఞములకంటె * మతిఁ బరికింపన్
మాఘం బశేదధర్మా, హేమఫలపరిదముగాదె * ముల్లోకములన్. 3005
శ. మాఘస్నానం బెన్వఁ ద, హేమంబుగఁ జేయు వోక్కొమునుకొని యని పా
హేమముగ గంపమోయచు, లాఘవమునఁ దూచి యడవులం గలయః దునిన్.

—♦ చరిత్రసత్కారము. ♦—

- సీ. సన్మన్యసులును బ్రహ్మచారులు నేదని, వ్యాధులుఁ దీర్గయఁత్రాభిముఖులుఁ
బుడేసులై భూమిఁ దిరిగిడువాడును, గతిలేక యాఁగటఁ గ్రాంగువాడు
మూరఁబా నడచి ప్రాంతదూరభోకకచ్చిన, తెరువరులును పడితిచ్చులేని
నేన సన్మన్యులుఁ విశిష్టదంబులపడమ్ముఁ బొడఁగనవచ్చిన ♦ భూమిసురులు
- గీ. మొదలుగఁ జిగులయి తమఁసదఁములకు, నేఁగుదెంచిన భక్తితో ♦ నెదురువోయి
తోడుకొనివచ్చి తనయింటఁదొరకేట్లు, లన్నపాఁజులకు నుపాఁయఁబు నేయఁ
గలుగు నృహమేధి పుణ్యలోకముల కదుగు.

- అ. ఇంటఁల పదార్థఁమేమియు దాపక, లేకయన్న ఋణముఁదేక యతిథి
కధిఁ భక్తితోడఁ గన్నపానాదులఁ దృప్తి నేయనలయు ♦ దిఁచినఁబు.
- తే. అతిథి యాఁకలిగిని యింటఁకరుదెంచి, కడు నుదా సీతము బొంది ♦ వెడలె నేని
తనకుఁగల పాప మృహఁజ్ఞుఁడనిచ్చి, చారిపుణ్యంబుఁ గొనిపోవుఁవగుచుతిక.
- అ. కానఁ అతిథి నయఁ గన్నులు చుడమును, బరువదనము వెలుగుఁ ♦ బ్రెల్లదంబుఁ
బొడవకుండఁ జేసి ♦ భోజనకేయనాన, నములఁ బ్రేతుఁ జేయుఁటయరు గృహికి.
- విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 154-157.

- సీ. ఎరుకఁగి పాస్త్రుఁగఁమొనఁగి పాద్యం బిచ్చి, చారికేళకటానఁగముల నునిచి
నూనఁబోకపాత్రిఁ గుట్టిఁ దొప్పగమితోడ, రంభాచితాలఁకఁగములు నజచి
కాల్యంనుచూపాఁజ్ఞఁపల్యాబహువ్యంశఁజక్షిఁడధు లగ్నఁబంబుఁ జేసి
వార్చిఁబడవ సంఘాహనమండ్రుల, కొనఁచించి తాంబూలఁ మొనఁగి కుకల
- గీ. మడిగిపోయెదమన్న కఠిన్వనిచి నీరికిఁ, దగినసత్కృతిఁజేసి భేదముననుగిడి
యగ్నఁ గావించు రెత్తుడు నిశ్చింతితులైన, భాగవతులకు నప్పురిఁభాగవతులు.
- అమక్తమాల్యద, ఆ 1 ప 76.

- క. జలమొండె తక్కిమొండెను, ఫలమొండెను కాకమొండెఁగ్రయభక్తినిడన్
వతెఁ గాని యతిథిఁహరక, నిలయుము వెడలింపరాదు ♦ నిర్దయఁడగుచున్. 3018
- క. మాపటి యతిథిఁ డపిన, పాపమునకు మితముతెలు ♦ భామజ! యతనిం
గోపింపక భోజనకేయనోపేతముగాఁగఁ బూజ యొనఁగింపనున్. 3019
- యశ్చాంగడచరిత్రము, ఆ 2 ప 69-73.

—♦ ఉపవాసములు. ♦—

- క. భూసురులకు వృత్తులకు నుపవాసము దగుఁ గాని యన్యఁవస్థలకుఁ దత్తి
యాసక్తి గలిమి పెట్టయు, దోమం బని విండు భర్తృఁసుకృష్టాంతా. 3020

- క. తాత్త్విక్రయంబు బ్రహ్మ, తత్త్వియులకు నుపపరింపఁజనుఁ దదధికమున్
 గాత్త్విస్థితిఁ దప్పింపని, తాత్త్వి యొన పేలు దుడుఁగఁమానవచ్చెన్. 3021
- క. విను నైకులకును కూడ్రులకును వాలుగు గుడుపు లడుఁగఁగొలఁదకి మిగులం
 జన దుపపరింప నుపవాసతయారథత పెంపు కల్పఁవము వారలకున్. 3022
- అ. పార్లమానీఁ బూర్వఁపక్షాన్యమిచతుర్దశుల మధయపక్షఁదగత వచ్చు
 వస్త్రీఁ బంచమివి సుశిష్ట మై నుపవాసమున్న వివిధకుఁగము * లాలయనఁడు.
- సీ. ఏక భుక్తవ్రతఁ మెంతయు నిన్య మాసం జెల్ల నదపిన * సద్విజాఁడు
 సుభ గాకృతియు మాఁగఁగోభితాఁగయు సున్నుతులును భూభావ్యతతులు భోగ
 ములు సద్గుణంబులు * స్థూరియశంబును, మొదలైన బహుభుజంబులను తాత్త్వి
 భుగు నేడుగాల ముఁజుతులవ్రతిమునల్పియభిలభాలోక సౌభాగ్యములఁద్రావ
- గీ. మోదమును గంక్రు రెండునుఁమూడు వాల్లు, వాక్యములుచ నోప నఁజెల్లెనట్టి
 దినములెడ నెట్టినుదుచుదుఁభృతవోకే. తునదేవువారలెఁగులేక న్నదనము.
- క. ఎవ్కడుదినముల కుభములు, నెవ్క నభిలైభవములు * నెవ్క దినములం
 వక్కక యుండెడుకాలము, నెవ్క మహాత్మ్యములు నెవ్క విభవనాథా.
- గీ. వత్సరం జెల్లఁ బక్షోపశవాసనియతిఁ, గడపి నతిరజిఁ బుణ్యలోకము లెల్ల
 వాసభూములు మాసోపశవాసృత్తియైన బ్రహ్మలోకము సౌభాగ్యము నెఱుగు.
- అ. ఎంతనిన్య గలిగఁ నెనియు మాసంబు, బానియంద నెవ్క జైదినము
 లభివ యుపపరింపఁగగుఁగాని మాసాఁగి, కోపవాసన్యత్తి * చాప నందఁగి. 3027
- గీ. హతకును వేదమునకు ధర్మంబులకును, బరము లగుగురుబ్రాహ్మణాధిములు లేవు
 తపము లే దుపవాసవ్రతంబుకంటె, నధిక మైనది చొందు) మహాత్మ్య లాఘు
- గీ. పావనంబులలో నెల్ల * బ్రాహ్మణుండు, పుమపావన మను శ్రుతిఁపావనంబు
 చాట్లు గావున భూదేవతార్చనంబు, భక్తిసంభృతముగ నెడఁపంగ వలయు.
- చ. అనశనన్ధఁ జేసి కురఁబాదినునున్ మహితానుభావు లై
 రనఘ సవాసప్రసనమనంతరఃత్పిత మైవయోకభ
 క్తనియమతంతి)మున్ నడపి * గాధితిమాజుఁడు బ్రాహ్మణత్వముం
 గనియె మహోపవాసములఁ * గానిఫలంబులు లేవు భూవరా. 3030
- క. కావున నుపవాసవ్రత, సేవనము శిరోమునకుఁ * జత్తంబునకుం
 తావన మైహికమహిమయు, దేవనిలయగుఖును నివ్విధిన్ సమకూరున్.
- క. పర మగునీవ్రతమున కంగిరనుఁడు దర్శకుఁడు దత్తుఁగితవిధమునన్
 నరు లెవ్వరు దర్శకు లగుదురు వారిం బొరయ వేమి * దుఃఖములు నృపా.

క. ఈశ్వర్యోయి పరించినఁ, శ్రీతి వినినఁ బాయు జహ ద్విధములు దిగ్గ
గ్ధామలభావ. తెలింగుడు, వాతెలి వగు నవగభమునందు నగులకున్. 3033

భారతము, ఆము. ఆ 4 పద్య 148 159.

క. ఇమమాలు భావవాసరమున భుజించిన నగుండు * మునుగును నరకం
బున వనజాసకల్పము. దనుక ను నొక హాటయైనఁ * దనరునుభంబుల్. 3034

గీ. పవ్వసంక్రమణశ్శత్రుఁసాంతిభాను, వాసంబుల రాతిరి * వలను భోజ
నంబుఁ గావించఁ జేసిన * నుండు ఘోర, విరజుములనుండు మగుదంగ * నేర్చులేక
శేషధర్మము, ఆ 5.

— * వివిధవ్రతములు. * —

గీ. ఇరుద్రాద్దు గురుచుచు * వెడ నెడఁ గుడువక,యుండు వాతండు సుదోఁవాసి
మును కామున వాత్మ * పతియంద రతి నల్పు, బ్రకృతిలుండు సవా * బ్రహ్మచారి
శేషవ్రతతిథిభా * బావిధులం దిడి, మఱి సంజాపురుషుఁ డృ * మాంసభోజి
దనముల్లు పంక్తివా * యులు భుజింప భుజించు: నంబితాత్ముండు విమ * సాశేసండు.
గీ. భృత్యవర్గ: బు గుడిచిన * పిదపఁ గుడుచు, వాత: డవృతా * దిగ్గసంబు: నునిదుర
వోనిపుణ్య: దస్వత్ను * డింపాల్ములు లంప మ, హాధిక వ్రతములు దెవా * బా: కములు.
భారతము, కాంతి. ఆ 4 పద్య 266: 267.

— * ఋషిశుశ్రూష. * —

గీ. స్నానము గావించి * చనుదెంచునంతలో, జపనేడి దగురితిఁ * జక్క నేయు
జపింపు యొనరించి * చాలించునంతలో, జక్కగా దేవపూ * జకు నమస్సు
దేవపూజ యొనర్చి * తిలకించునంతలో, మద్రసాపూర్ణభో * జనము వెట్లు
భోజనంబై కర: * బులు య్ద్రునందలో, ఋగ్వేదములచే * జాన్మోనర్చు
లే. బాన్మవై దేవనంతలో * బడలిరని మ, నంబున దంబి తాలవృం * తముల విసరి
తొడలవై సంక్రములుంచియొ * త్తమననేక, నేన లానరించు దపసిక * చ్చిగురుబోడి
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 1 వ పేరి.

— * ఆచార్యసేవ. * —

గీ. నిర్వాహరాజధా * నికి నేగువారికి, జక్కనితో * వ యాచార్యసేవ
విరజాదిసముత్త * రణంబున మనో, జపయోగనావ యా * చార్యసేవ
లిజాజ్ఞులకు స * తీపతివ్యామయై, చాగినప్రావ యా * చార్యసేవ
అక్షానహతులను * విజ్ఞానులకుజేయ, సంజీవితీవ యా * చార్యసేవ

తే. యాశ్రయించినవారల * కర్ణినిచ్చు. విష్ణుసాహిత్యసాహస్య * వివిధవిద్య
బోగసామ్రాజ్యవైభవబోగమహిమ, కావ్యతంత్రవైభవ యాచార్యసేవ.
తే. అనిత మాచార్యసేవ గల్గినజనులకు, దేవభూదేవత్యసంసేవ లేల
అనిత మాచార్యసేవగల్గి జనులకు, దేవభూదేవత్యసంసేవ లేల.

8089

వైదియంతిలీలము, ఆ 2 ప 112. 113.

—♦ దేవపితృసమారాధనము. —

క. పృథ్వర ధూర్వాహ్లాంబును, నపరాహ్లాము దేవపితృసమారాధన వి
ధ్యుపకల్పకాలములు మధ్యపునమయము మామహర్చువాన్వరి బహుక.
సీ. నరవాధ కాలహీనంబును నశుచి సంస్పృష్టంబుఁ బరిభుక్త * కేవలమును స
మంత్రికంబును వీతంత్రంబుఁ గీటుకే, శివప్రస్తుంబు రాక్షసులు గొండు
మానసీయద్రవ్య * మేనియు శురపితృక్రియల దురాత్మకు * లైనవారు
గుడిచిన నట్ల యమ్ముడుపులఁ జొనుపక, మత్తుని జడుని నున్నట్లుఁ బతితుఁ
గీ. గ్లిబుఁ గుప్తి దేవలకుఁ జిత్రితృకునిని, పితనియము నపసార్వ * క్విత్తి రాజ
యత్మయును నివర్తకుని గాయకుని సోమవిక్రియనివేదవిక్రియ * నిడువవలయు
ఆ. నడకీ చిచ్చికుడుచు * వాడు ననగ్నియుఁ, బ్రాణవిక్రియమున * బ్రదుకునతఁడు
దైవపితృములకుఁ * దగరు సఁధ్యోపాసనములు లేనివారు * నరనరేణ్య.

8042

భావతిము, ఆను ఆ 2 పద్య 54-57.

—♦ ధూపదీప్తనైవేద్యాదులు. ♦—

గీ. సల్లకీజాతనిర్యాస * మెల్లదేవతలకు మే లంతకంటె గుగ్గిలము లెన్న
యగలు గంధర్వయక్షోర * గాదులకుఁ బ్రియంబు ధూపదానమునెడ * నధిపవర్య.
గీ. తగినయట్టిధూపము దేవతలకునిచ్చి, పరమపుష్టియు నాయువు * బడయుఁ గర్త
యక్షగంధర్వపన్న * రాక్షసులును, ధూపమున మెచ్చి కోర్కె లి * త్తురు కుమార.
ఆ. దైవతార్థ్య లపుడు * తామసభూత రక్షోముఖంబు లైన * కుత్సితంపు
జాతు లెల్ల వీత * సన్నిధి నడఁగునట్లుగనుట దీపదాన * మధిక ఫలము.
గీ. ఆలనేయి ముఖ్యము మహి * షాదిమేవ, జనితేఘృతములుఁ దైలంబు * మనుజునాథ
మధ్యమము లగు మేదోస్థి * మాంసరసము, లరయ నింద్యముల్ దీపస * మర్పణమున.
క. దేవతలకు నగ్నిపుసం, భూవన నుపహార మిచ్చి, * పదపడి కుడువం
గా వలయు నట్లు సేయని, ధీవిరహితుఁ డసుర యగుట * దెల్లం బధిపా.
క. తనయంటఁ గలుగునన్నము, మును దేవతలకు నివేద్య * ముగఁ జేసి ప్రతా
మనియనుసహితసమగ్నణ, మునఁ గృతకృత్యుఁడు * వలయుఁ * బహుభుజ హావన.

క. తిలకింపుము దధిదుర్గంబులు మణియును ధూపములును * బుద్ధుపరిమళం
బులునగుపదార్థములు విబుధులకుం బ్రియ మొసంగు బలివిఘ్నలఁ గురుముభ్యాః
భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 12.

—* ఉపహారాదులు. *

క. ఉపహారసమర్పకుఁ డగు, సుపురహృషాదైవతములు * శుభములఁ గూర్చున్
స్వపవర తత్కర్మరహితుఁ, గృహ లేక నితాంతవిఫలశృక్తుల జేయున్.

ఆ. నిక్షమాంససహితశక్తపిండముల నుల్లసితలోహితాక్తలాజములను 3050
సురను బలి యొనర్ప * నురగయజ్ఞసుర, పృముఖభూతములు శుభంబు లొసంగు

క. సామ్యాసామ్యబలులు విను, సామ్యాసామ్యప్రకారజనకృత్యంబుల్ 3051
సామ్యసృష్టాత్మమ యద్యైకామ్యముఁ దత్తత్ప్రేరూఢ్యకరణిం జేయున్.

భారతము, ఆను. ఆ 4 పద్య 5-7.

—* యజ్ఞము. *

ఆ. శ్రేష్ఠ వలయు మిథ్యచనదు వేదంబులఁ, జరిభవింపఁ దగదు * భవ్యయజ్ఞ
కర్త కెపుడు నదియుఁగాక దక్షిణలు మం, త్రార్థపావకంబులందు రధిను.

క. ఈగతి రెఱుఱింగి చేసిన, యాగము సోమాపుఁ జేయు * నప్పురుషునిఁ ద
ద్యోగ మొనర్చు మహానుభి, యోగము సోమాధిరావ్యాయక్తము శ్రుతులన్.

భారతము, కాంతి. ఆ 2 ప 345, 346.

చ. పశును లేయుఁ గుడ్చి జలపానము లోను * గుడ్చుకష్టము

క్షైర కొవరించి మర్త్యుఁ డొకటిన్ నడుమన్ మఱియెట్లు నంటి నే
మిగిలిని బాపను బొరయమిం దలకొల్పును హోమకార్యముం

దగుమెయిఁ జేయుచున్న విను * తంగిటిజాన్నగు సూర్యలోకముల్. 3055

సీ. విను మింతి దైవికంబును లోకంబును, నన రెండుదేశంబులు * యజ్ఞవిధులు

చర్లయో గార్జునశర్మచాంచితధన, ధాన్యముల్ గొని దేశశిలలఁ దృప్తి

యగునట్లుగా ఋత్విగర్చనఁ మొప్పుఁగాఁ, గావించునది వైదికంబు దేవ

గిలకు మహోత్సవంబులు సేయుటయు చేత, వాద్యస్మత్తము లనవద్యములుగ

ఆ. సంఘటింపుటయును * సద్గంధమాల్యధూ, పప్రసేపఫణిశ్చక్రిభక్ష్యములు స

మాదరంబుతో నికడించుటయు లోకికంబు రెండు నమరంగణహితములు.

గీ. ధర్మములుదానములునుసంధ్యోతచతుంబు, సద్వక్రములుగావృవినుముయజ్ఞమునకరయ

యజ్ఞకర్త లోకోత్తరుండుడని కెచ్చుటతనిచేఁ గొనుటధికప్రతిభాములు నెలువ.

భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 198, 199.

క. తనయాగమునకు చూడ్రుని, ధన మడిగి యునచ్చెనేని తత్సూరుకూ .

ద్రునిఁ జేరు నట్టియగుము, చనఁ జేసినయతఁడు చచ్చి చందాఁడు చనున్.

క. యాగార్థ మడిగిన్థము, యాగమునకుఁ బెట్టవలయుఁ నడియెడమై తా
భోగార్థముగాఁ దాఁచిన, యాగమబాహ్యుండు కాకియై జన్మించున్. 3065

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 86-87.

సీ. అమృతోపమానంబుఁలై పయన్మంబులు, కడిమాడ సేయంగఁ గుడుచువారు
బహుధవధాన్యసంఘపదలసాంత్ర వహించి, పేదర్మికిని బామ్మఁజెట్టువారు
నవరత్న భూమిజాఁఁబరసమగ్గిత మించి, పీఠిఁ బొగిన్దొకవన్నెఁజెట్టువారు
నాచంద్రితారార్కమైననిర్వాహముల్, గాంచి యల్లము వల్లంబించువారు

సీ. గోరికలకంటె సాహస్యిఁగుణితిఫలముఁబొగసేయువ్విలు వెయిన్తోళ్లఁ బొగడువారు
గాని మిన్నక యుండెడు మానవుండు, చుండునకునైన లేడు తిఁగ్మమునందు.

వికృతిమార్క చరిత్రము, ఆ 5 ప 124.

సీ. నిఖిలదేవాయతఁస్స పతిభూమికర్ష, రేణుసంపాషితఁక్షోణికంబు
మహితావభృథలాభఁచుహేమ ధన్యత్వభృష్టబద్ధిృతాపూర్వసాన్తవఃబు
వతమంత్రతంత్రహఁవ్యద్రవ్యసాధుణ్య, సంభృతావల వృక్షజ్వల్యకంబు
సన్నతసాన్నాయ్యసౌరభ్యసంపదా, ధన్యంభవిష్ణుపృథ్వాతానిలంబు

సీ. హోమధూమామరంజితఁక్షోణికంబు, నగుచు వసుదేవుఁ ధర్మమతకేయిలై
భవ్యలీలాచుహేభూతఁపంచకమున, కొక్కొకవిశేష మునఁగుచు నొప్పమిఱి.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, ఆ 1 ప 99.

సీ. స్థంబిలస్థితయూహసమ్యక్కుప్రోక్ష, జాక్షీణతంత్ర యుఁగ్యాజకంబు
హోతృహస్తధవిత్రఁజాతవాద పృజ్య, వితరీరికీలికావృతవధంబు
పరమాన్నపుష్పదాజ్యఁచరువపామిక్షాది, హోమజన్యాహరణవోల్లసితము
దత్తత్త్రియాహృష్టతరసభాస్తారలోక ముహూర్తచుక్కురఁకంపనంబు

సీ. జంచదుద్గాతృసామగావాంచితంబు, విక్రతాధ్వయ్యుజ్జ్వల్యేదవంత్ర
నికర మకలుమహవిరథఁనిర్జరప్ర, సారితకరాజ్జ మగుచు నా జన్న మమక.

ఉత్తరగామాయణము, ఆ 8 ప 55 31.

క. నానానూనగుంధబంధురలతాంతకృణిచే దివ్యసం
ధానానంతమహోపచారముల శ్రోత్రప్రీతి కృద్యేదవం
త్రాణికంబుల గీతశాద్యటవాన్యధ్యామానంబులన్

నూనాభ్యుబగుమాగమున్ సలిపి విష్ణుప్రీతిఁ గావింపుమున్.

3068

నేలకటాచలమాహాత్మ్యము, దా॥ చిన్॥ ఆ 2 ప 248.

—♦ యజ్ఞశాల. ♦—

గీ. హోయగుండము నాభికామామరేఖ, పాలుపునాఁడారు తగుమగాఁ ♦ బూన్లకక
కలశయుగళంబుఁ బొలిండ్లుఁ గాఁగి యాగ్యకాల మేలగు జవరాభిలీలఁ దాల్చె.
రామవిలాసము, ఆ 2.

చ. పనిచిన నాతఁ డేగి కనెఁభంజితనీలతరాజకాయ సం

జనితకోటికూటమును ♦ రాసఘుతప్తుతసచ్చలాశమాం

సనికశస్థమానవిలంసత్పటువన్నీకిఁఖాప్రభాసమ

త్వినపయమఁత్రితంక్రకశమాజకర్పూటము యజ్ఞవాటమున్.

3065

చంద్రీరేఖావిలాపము, ఆ 3.

గీ. వ్యంజనవిధక్తిచాతుకించంద మొంది, కిగ్మకారకగుణవృద్ధి ♦ గరిమ నొంది

యంత్రహాగమపుసుహాత్రగుగుమఁ, గ్రమభుజక్రిమ మించె వ్యాకరణసగణి

గీ. ఆత్మసోమం నజన్మాస్త్వీ గాతినంబు, బరిచితశ్రుతిపదము గృహాలయూతిను

వాన్యవాహనరథమునై ♦ హరువివిద్రావంబుఁ దలపించె నయ్యధ్వారాలయాంబు.

రామాభ్యుదయము, ఆ 3 పద్య 26 20.

వీ. మారథ కపాళ ♦ మగ ధాంధ్ర ధారంచాల, భోజ కాంభోజాడిఁ భూదిఃపతులఁ

గరిరథాశ్లోశ్శేజి ♦ ఘనసమిత్కుశముల, జీమాతసచహోమధూమతతుల

దగ్ధాసంబులఁ ♦ దగినపీఠంబులఁ, బంత్తులై కూర్చున్న పరమమునల

సరసస్వరోదార ♦ సామఘోషంబుల, మురుచిరయాగోపకరణతతుల

గీ. భూరిదధిఘృతిక్షీరసంఘృగ్ధకుంభ, కనకమయవేదికాసముత్కర్తరములమరి

ఎగుసమంచితయుూహాశిఁ ♦ బరగుజనకుఁ యజ్ఞవాటము సాల్తేన్ ♦ నచ్చ డెటి.గీ.

భాస్కరరామాయణము, బా॥ ప 518.

—♦ యోగభాగాన్వయము. ♦—

గీ. స్నానసంధ్యాద్యమంత్రానకృత్యంబుల, సమకాలములయందు ♦ ఒకప దనికె

బలులూభమాలదుర్భరితరాకావాళి, బంధనంబునకు లోఁబడుటవలన

రసవిమగంధకప్రభృతవస్తుగజైక, పాకనిరూఢి చొప్పుడుటఁ జేసి

సంక్షేపవస్తుసంస్కృత్యాద్యవాచార, కలనంబు గలిగి నొత్తలుటఁ బట్టి

గీ. యెట్టి నైర్వాగ్రగణ్యుఁ ♦ కష్టమై, యోగభాగోచితత్వయోగమురూఢి

లేవటమును గొందఱు * వేదవినులు, చెప్పు వినినాడ నేనేమిసేయువాడ.

నయనోల్లాసము, ఆ 3 ప 11.

—* రాజసూయము. *

క. వేదవినుదము వాశీ, గూదనినాదము ననే * వాదిత్రయహా

వాదంబుఁ జెలఁగె న్యసి, నాదంబు జనంబులకు విశంబడ కుండన్.

5070

శీ. అస్మహామఖముఁ * దస్మిముఖంబున, విప్రులచంద్రాహతి * వితితిఁ జేసి

సంలగేవతలును * సంపూర్ణవక్షిణా, దానోత్సవంబుల * ధరణిమఠలు

సంబుచితసత్కార * శితసహస్రంబులు, ఇఖలరాజస్యంబు * నిశ్చయతాన్న

దానంబుపెంపుర * ధరణీజనంబులు, దద్దయుఁ దృప్తులై * ధర్మచతు

అ. నాఘు ధర్మతనయు * ననుజనమన్వితు, సంస్తుతిచి రక్షక * సమృద్ధమన

(ని కురుప్రభునకు * నల్లు వైకంఠాయ, చోక్త మైనకథ నిశ్చోత్పితము.)

భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 292, 293.

శీ. వందిమాగధనూత * వైశికవాంశిక, వాదుల కన్దసంభావనంబు

ఽధిరాధమాకుల * కధికధనంబును, భోజనాగ్ధుల క్షిప్త * భోజనంబు

నానుయాయులకు ఽన్యరసానుంబును, బ్రసవంబునకులకు * బధ్యములను

నీడసానులకును * బెంపుగా పిత్రంబు, గణికాదులకును బాండ్లులనంబు

గీ. వడిగియడుగకమున్నె తా * నరసి యరసి, చాల నిష్పింది యాదా * సత్కరించె

నాగతజనంబుల దొక్కఁ * డైనఁ గాని, కన్దపడమండ నందఱు * తుప్తులైరి.

కళింగపాలవధ, ఆ 3 ప 181.

—* అశ్వమేధము. *

క. క్రమయుక్తము యుక్తముగా, నచరగురుప్రతిము లై * యాజ్ఞీకులు గ్రియా
సముదయము నడఁపఁగా స్థలి, తములేకపహతము సారక * తత్కృతి మోషెన్.

శీ. పివిధభోజ్యపదార్థ * విధవంబులనామ, సంతృప్తిఁ బొందక * చమనండు

ధనధాన్యవస్త్రసంతతిలభి * గానద్యమనముంపక యేగు * ణ్ణినాడు

సోరి యుయ్యఁద్రొవ * గారవ మెసంగఁగ, బచయక రిత్రవో * రుదామమస్యఁ

దెద్దియేరియు దుఃఖ * మెలసినఁ జనుదెంచి, యది సన్ధరింపక * మరుగునతఁడు

గీ. ముందునకు వెదకినను లే * ఁడంద మొంద, నరసి కుడుపుండు కట్టుండి * చ్చానుమాప

వస్తువులు గైకొనుండు దుర * వస్థదెలిసి, పాపికొనుఁ డని భీ * ముండు * వలుకుచునీకి.

క. నలుగాలివానిఁ బతుల, జలచరముల విధియులేముగ * సంరౌఁజింపం

బొలిచెం పశువులు మున్ను * జలస్సుయశోమహి * త. యన్మృ * హాయజన్మనన్.

- క. వరయూపసుయోజిత మగు, తుంగమముచుట్టఁ బశుతఃకుల నిల్వినఁజుం
దరభావము దత్తునుఖ, స్ఫురణం దిట్టి దని చూపుఁబోలిక మెఱచెన్. 3076
- అ. ఆశ్వమేధమునకు * నార్యులు దక్షిణ, ధరణి యంద్రు గాన * వరునిచేత
విజిత యైన ధరణిఁప్రజనితప్రీతిమై, ఋత్విగర్చనముగ * విచ్చివాడ. 3077
- గీ. శోటికోటులు మాడలు * శుష్పవోసి, ధరణి వెల యని చెప్పి యఃపరమసంయ
మాధిపతికి సమర్పించె * వతఁడు ఋత్వి, గావలికిఁ బంచిపైఠై సఃయకులధనము.
- గీ. అతులకఃకమయము లైన * యజ్ఞచాట, వేదికాయూపహారణ * వివిధభాండ
దండశయ్యాసవాడుల * ధరణివాఘు, డోసఁగ విప్రవయఁబుల * కుల్ల మలర.
- గీ. అట్లు విప్రుల కిచ్చి యంంతరంబ, రాజులకు వైకుంఠకు కూద్రఃరాజ కన్య
వాతులకు మ్లేచ్చులకును బ్రభూతధనము, ద్రత్వికండంబు లిచ్చె నాధరణివిభుఁడు.
భారతము, ఆశ్వ. ఆ 4 పద్య 190-200.
- క. పాటీరహీరవర్ణము, హోటకపుష్పమును నల్లఁనగుచెప్పు నిరా
ఘాటజవంబును నవ్వరఃఘోటకలక్షణములివియ * గోచరమైనన్. 3081
- అ. కాయము చిత్రవర్ణములఁగల్గి మనోజవమైనయశ్వమే
ధీయహయంబు వాగమవిధిన్ విడువందగుఁ జైత్రపూర్ణికున్
రాయులు వైశ్యముల్ గొలిపిఁరాసుతులైనను దమ్ములైన న
త్యాజఃకర్తృ గావ నొకఁహాయు ముర్విఁ బరిభ్రమింపఁగన్. 3082
- క. కూమిలు గల్గిన బట్టుఁడు, ధీరతఁని హయము నిటలఁజేశంబున బం
గారపుఁట్రమువైఁ బతివీరాంకము వ్రాసి కట్టి * విడువఁగవలయున్. 3083
- సీ. విణ్మాత్రములు సప్తివిడిచినతావుల, వెల్లహోవంబు సేయించి యచట
గోసనాన్రంబు ధాత్రీమపర్వుల తాగ, మోక్షదక్షిణలతో * వాసఁగవలయు
వీక్షితుండు హయంబు * తిరిగివచ్చెడుదాఁక, వియతభోగంబు లఁగ్నియును మాని
భార్యతోడుత నసికపత్రవ్రతముఁ బూని, బ్రహ్మచర్యంబు సల్పంగవలయు
- గీ. నమరపతి నూలుతురగ మేధములు చేసి, గాని యీగన్తఃజరియింపఁగానఁడయ్యె
వ్రతయుతఁడగుఁ జేయుమిఁకత్రతువు నీవు, పొందునందన సకలసాఁపములునడఁగు
- సీ. హరికథావితుఁగుని * నన్యాయవర్తనుఁ, బురుషార్థరహితుఁ దఱపొవీహిను
మిత్రవంచకుని స్వామిద్రోహిఁ బతితుని, యుద్ధభీషపు నన్యాయోనిరతుని
జామాతృవిత్తభక్తుడ౯ ధర్మతాహ్యుని, యతి విదూషకుని దుశ్చర్యసనకీల
బహుభాషి, విద్యాపశుపాతకు బురు కాల, కర్మపరిత్యాగిఁ * గవ్వుబోధి.

గీ. ఖలు వికత్తేన బహువాదకసు గృతమ్ను, వాత్సభృశ్యప్రతారణః సాతతాయః
దగదు కొనిపోవఁగా నెఁతఁగనికులైస, నధ్వరాలోక నాన్త్యులగుటఁ జేసి

సీ. ఆత్మజ్ఞానసంబంధంబు ధన్యగుతుండు, ద్విపదపుత్రియుఁ గానఁచుపపించి
జవహోమదానసంపాగరపూర్వకముగా, నధ్వరప్రతపీక్షనలవరించి
తురగరత్నంబుఁ గొఁతూహలంబున గంధపుష్పక్షుతాదులఁ బూజచేసి
నిజబిరుదాక్షరాన్నితహేమపట్టిక, ఫాలభాగంబునఁ బదిలపఱచి

గీ. చిత్రపటరత్నఖచితమంతరీకనక, కింకిణీచామరముల సంబంధరితి
మొక్కివలగొనబహువాద్యములుచెలంగఁ, గదలెనశ్వంబుమధ్యాన్నకాలమునను

సీ. జనవాధ బహుమఃఖసాధ్య మియశ్వమేధంబు తత్కృతువిధానంబు వినుము
గోక్షీరతమృత గుంతమణిరోధియుఁ బీత, వాలంబు ననీతకృతంబునైన
వీతిసన్నచేసి విడిచి తద్రక్షుతై, యతిశౌర్యధనుల దోషనుపవలయు
వేపు దుత్తమకులఁబ్దిష్టాలు ఋత్విష్టాలుగావలయు వేర్వేటి వారలకు నొక్క-

గీ. గజము నరదంబు భటచతుష్కమునుబూజ్య, గోశతంబును నన్నియఁఘోటకములు
వేయిబారువు లర్థంబుఁవికేదమాక్తి, కములు నల్లము నలయు దానముగ నొసంగ.

క. మహిససిపత్రం బీవ్రత, మహిమాంకుశతేంద్ర దీనికరయంగ భార్యా
సహితుండు గావలెఁ బత్నీ, రహితునకు నుపక్రమింపరాదనిపలుకన్. 3088

తైమినిభారతము, ఆ 1 ప 75-78 ఆ 6 ప 101, 102.

తలిదండ్రులు

సీ. జతనంబు మిగుల మానములు దొమ్మిది యుద, రంబునం గరము భవంబుతోడ
భరియించి పదపడి ప్రాణసంశయదశ, నొడి పుత్తునిఁ గాంచు నొనరఁ దల్లి
తపములు యజ్ఞముల్ దానముల్ వ్రతములు, దేవతాసజ్జనసేవములుఁ
గావించు, బుత్తునిఁ గామించి జనకుఁ డిట్టిపుత్రురపాటును సరియె తలఁపఁ

గీ. దనయంగని తల్లిదండ్రులఁబదమకు నలఁడు, భక్తుఁ డగుటకుధర్మార్థసత్తుఁడగుట
కానపడుదురు విను మట్టియాస సిద్ధి, బొందఁ జేయునతఁడ చువ్వెఁగంతనుండు.

క. జనకుం డధికుఁ డుపాధ్యాయునకుఁ బదిమడుంగు లెక్కుఁడుర్యవాథా
జనకునకు దశగుణంబులు, జననిగురుత్వమున నిది ప్రశంసము శ్రుతులన్. 3090

భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 5 ఆను. ఆ 4 ప 189.

—♦ పితృభక్తి. ♦—

- సీ. సకలకామ్యజ్ఞుడౌతుకు సేమిఫలచున్న, బిత్తభక్తియేకాదె ♦ సుతవరులకు
 భువిప్రచుక్రీత ♦ కలిమిశేఫలచున్న, జనుల గొల్పుటగాదె ♦ తనయులను
 బహుతిగద్రవ్యలాభమున కేవలమన్న, దండ్రీసేవయొకాదె ♦ తనయులను
 సంద్రొక్కవ్యసాహుగి కేఫలచున్న, నయ్యల గొల్పుటగాదె ♦ యాత్మజాలకుఁ
 గీ. గానఁ బిత్రిభక్తి గలయట్టిమానవులకు, నభిలషన్మంబు సేకూరు ♦ నతఁడు సేయు
 పనులు కల్యాణయితములై ♦ పరగుచుండు, నమరపదసౌఖ్య మతనికిహస్తగతము
 మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ౬ 2.

—♦ మాతృభక్తి. ♦—

- సీ. నరదరించుట యెట్లు ♦ జతరగోళంబున, ననమమాపావసాహంబు బాఁక
 ప్రేకనైప్రమాతిహేళానముద్భూతసంకటం బోర్వంగఁజాలు టెట్లు
 తుత్సంపదం టెట్లు ♦ లుత్సర్గవిజ్ఞాత్ర, లాలాద్రవశ్లేష్మజాలమునకు
 నందంద నక్షోరుహములు దింపులువోపఁ, నడుకనిచ్చుట యెట్లు ♦ దుష్టసము
 గీ. పంచకరపాట్లుపడి తన్నుఁ ♦ బెంచి విసికి, యాపదల బాపి రక్షించిపట్టి లిల్లి
 దేవతాబుద్ధి భావించి ♦ తెలియవలయుఁ, గొడుకు వంశాభిసంవృద్ధికి నానసాఁగ.
 క. రేపాడిఁ గొడుకు జనని, క్రిపాదములకు నమస్కరింపఁగఁ దగుఁ ద
 చ్చీపాదక్షాళనసలిలాహోశన మెపుడు సుతులకాయువ్య మగున్. 8098
 గీ. సువృత్తిర్థాంబువులకంటె ♦ సమధికంబు, పావనలైన జనయిలిపాదజలము
 వరతనూజాల కభిలషేవలకంటె, జనని యెక్కుడు సన్నతాచారనిరత.
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 18-20.

—♦ పితృకర్మ. ♦—

- క. అచునన నమవనఁ బితృయజ్ఞముఁ దగఁ బిండప్రదానఁసహితముగా భ
 క్తిమెయిం జేయునతఁడు నిత్యము జేసినవాఁడ యగు సమంచితచరితా.
 పీ. పాడ్యమిఁ బితృయజ్ఞఁపరఁ దైనఁ జారుకాంతాపతి విదియఁ గాంతలకుఁ దండ్రీ
 దదియను జవితని ♦ దా వాజిధనమందు, పశుభాగి పంచమి ♦ బహునుతుండు
 వస్త్రీ భావాత్ముండు ♦ నప్తమిఁ గృషిభాగి, యప్తమి వాజిభక్తిపుష్పండు నను
 గజగర్భవిష్ణుచిత్తజతిఘటం దేక, కళజంతువులును గోచయముఁ గుప్య
 గీ. ములును దగ బ్రహ్మవర్చస్విపుత్త్రీమలును, ధనము గలవాఁడు విను చతుర్దశైకజైక
 భాగి పున్నమ నమవనఁధవ్యసర్వకామ్యఫలభాగిఁ యగుఁ జావ్వకారవేంద్ర.

- క. తిరుగు బగు పక్షమును, నపరాహ్ణము పేలు విక్రమశుభ్రమున కా
ద్యపురిధి దళమి చువ్వది, నృపవర యప్పక్షమునకు * నింద్యతః బారయన్. 8097
- క. తిలహాచునస్ఫుతములు పితృ, కలనములకు నుత్తమములు * నవ్యంబు నుహ
ఫల మెద్ది యైవ మత్స్యంబులు మాంసము విహితవిధిఁ బ్రాభూతఫలంబుల్.
- గీ. గోటియనంబుడుబద్ధంబు * నెఱచి గండ, మృగముఁదలిపలంబు * పేకమాంస
మొక్కఁ జొకటికి ఫలమున * నెక్కు డెందు, పితృసమర్పనవిదు లై నొవెద్దలధిప
- టీ. కాత్రైః బైత్వక మగుకర్మ మొనర్ప నిశ్చతుర్రోహిణిః * బుత్రిలధి
తఃతాగమున నోజఃప్రాప్తి యార్ద్రః గూర్తి, రపువర్షము పునఃవృషపురండుఁ
గృహిభూదయ మనిమివగుతుతార సుపుష్టి యాక్షేప సుత్రస్థుప్రవీర
తివజలభము మఖః * దనకులమున పెంపు, పుబ్బ సౌభాగ్యనిష్కాన్తిసిద్ధి
- గీ. యోగమునితారఁ బెక్కిపత్నములపుట్టు, మాస్త్రమునఁ గర్మనశత * యపులతార
సుంబలకారయుతు లగునుతుల కనుబ, యనిలతారవాణిజ్యసాధనము గలుగు.
- టీ. వినుము విరాభసత్త్వరయబహుత్వ మ, నూరాధ రాజాధికాగ మైంద్ర)
మునఁబ్రేమత్వముపెంపుమూలఁ బూర్వాషాన, వారోగ్యమునునత్త * మతిశయము
నుత్తరాషాన శోకోదయరహితత్వ, మభిజిత్తునందు విశ్వాభియుక్తి
శ్రీహళాలమునఁ బురమగతిసిద్ధి ధనిష్ఠ రాజ్యము జలనిధివతా
- గీ. మొదలుగాఁ దారకంబులు * మూట నగడ, రాక్షసఫలములు సదబాధి * ములు గోవు
లపుల మూటను గుర్రవృద్ధ్యశ్వకాయువులు శుభప్రాధికర్తృకుఁ * గలఁగు నధిప
- క. దైవికకృత్యంబులకును, భూవర భూసురుల నూత్మ * ముగ శోధింపం
గా వలదు గాని పితృపూజావిధికి బరీక్ష వలయు * సమ్యగ్భంగిన్. 8102
- గీ. మేలిగుణములు గనియు నమిత్రజనము, ప్రాధ్విపాత్రంబుఁ జేయంగఁజన దమిత్ర
దత్త మైచి ధన్యమంతంబుఁ జొట, నిడినెత్తునుబోలె వై * చెడె న్నివాల.
- క. మును ముట్టు నెఱిగి శాగ్ధి, బుంకుం గైకొనుట పేలు * భూసురునిం గై
కొని యరసి కాఁ డనిన నా, తనియుచ్చలికంబు నెఱుచు * ధార్మికు నైవన్.
- గీ. పిండసంబంధమునఁ బాయఁ, బ్రేతిభావమది సుగతి నిచ్చు గయఁ బిండ * మట్లుగాన
యగునునో గయ కొకఁడైన * ననికదాయ, నేకపుత్రిలఁ గొని ముగ్ధచరిత.
- క. శ్రోత్రీయు లరోగు లవికల, గాత్రులు పాత్రీ * ములు బైత్వకములకు సచ్చా
రిత్రత్వము ముఖ్యంబు స, గోత్రమృతకేత్రు నన్య * కులుఁ గొనకతివా. 81105
- ఆ. మునగ యుల్లి యడవి * మునగ దుర్మాసము, లానుగవ * వనిఁ ద్రైవేద్యుఁడౌ
గతిమేలకట్ట * గరివేము గురువ యిం, గువ పుష్పనియఁకొట్టు * గుటు. 81106

గీ. కళలు కిరీటము పక్షి హంసయు కంది, యామియము వేటకలయుఁగిరికమై
తృప్తి యొందించు నొగిరి బిచ్చిఁ జేనతలవ, నెలలు నాలుగు నేనె నుండెనునెలలు
గీ. బ్రాధకగ్గుంబునందు కండ్లవైయులు వినుము, నెండలంబును దోస పుటాండు వల్లి
యానుగ మ్మిగుల వలసఁబడియలు విచార, సారప్రార్థనలవలనఁ జూరములును.

క. కిన్నెయ కుంకుమము కే, కొన్నెఁగము పతితువలఁగఁ గొన్నెఁగము ద
కోన్నెలి వాదనయమునఁ, గొన్నెఁగము బ్రాధమునకుఁ • సత్సితము లిలన్.
గీ. రాత్రిఁ దెచ్చిన నీరు దుఁగ్గఁగఁగఁగఁ, పూంతుఁజను నీరును • బాంకనీరు
మారుఁ డంటని కూపంబు • నీరు ననఁగు, గోవు తృప్తిఁ బొందనినీరు • పత్తితములు
ఆ కోడి యూరఁబంది • తక్కు నపుంసవఁ, దనుక బిమ్మ బ్రాధఁహని సేయుఁ
గాన చులుపుఁగనుఁ • గావిఁచుఁదిరక్ష, గాంగఁ జులు ధరణిఁ • గలయఁ బల్లి.

క. పతితులు సూరకులు రుద్రాన్నిగులు పలికు లంకితేని • విను ద్రవ్యము వ
వ్యత సొందు రజనలమ, పతినిద్రము గానిధ్వజఁగఁగఁగఁ గుమారా. 8:23
మాగ్గుఁడేయపురాణము, ఆ 3 వ 150-218.

గీ. స్వప్నసాముఁడు యోగిఁగఁగఁగఁగఁ సోదరి, నూనండు త్రినధువు • సోపయాజ
వాతామహుఁడుతిఁసామగుఁడుతిఁజాచికే, కుఁడుతిఁసపల్లండు • మరీతకుఁడు
జామాత యతి మేఁకూరు మాతాపిత్తి, భక్తుఁడు విద్యుంబు • బాగ్యశంఢి
బుద్ధిజాం డతిథి మ్రోతృకఁగఁగఁగఁగఁ, శ్యావదంతుఁడు నపుంసమఁడు కునభి
గీ. జేహరమువాఁడు దొంగ నిఁచితుఁడు కోగఁసోమవిద్రయి కొండీఁడుఁ బ్రాచయఁ
కుండు పరపూర్వపెనిమిటి • హల చగవు, దెవనాఁడును బ్రాధఁగ్గితులు గుమ్మ
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 5 వ 15.

తే. వెద్రుదుగను మాఁగన్ను • వెట్టుమన్ను, మాఁపునిదెచ్చి వక్షిణంపస్తకంబు
గామహీశయ్యునిది యుఁతాఁగ్గింతి వన, మననిదెవోత్తమునకొక్కఁ యాపునిచ్చి
తే. అయ్య తానెద గోవింద • యనుయఁ బద్మనాభు నామతియోచ్చాగఁగఁబు జేసి
ప్రాణిగాయవు దొలఁగఁయంతమీఁద, విధియులేంబుగఁ దత్కాఁగఁగితులుచీర్చి
తే. అన్నిసంస్కారక గృతిబుఁలాదిగా ను, పస్తవిధులును వేదోక్త • మాగ్గములను
తెనుఁ జేసి తిగోదఁ • పిండగానములు యథావిధిఁ గావింపకలయు నెఱిఁగి.

ఆ. దొంగ్గలైఁ బాఁగ్గిఁగఁగఁగఁగఁగఁ దొలఁ, తాటిరాతి భోజంబు పిదపఁ
త్రైకాఁగ్గముని • బాగ్గము బాగ్గము చిన్నవలయు వియగోర్థివలయుతోడ.
క. కాపుఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁ, భావపక్షిఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁగఁ
తీవర సుఖా వాదులు, గావిఁచిఁపిదపఁ గులపకాలమునఁడున్. 8:29

క. తనయింటికి విత్తిలఁ గొని, చని కాస్త్రాధ్యంబుగాఁగఁ • సంకల్పముతో

నొనగన్ డుకాదికృశ్యము; లానరిచి పాదములు గడిసి • యుచితప్రీతిన్.

తే. విశ్వదేవాధ్య మిరువురు • విప్రవగుల, బ్రాహ్మణంబుగ నొనరించి • వైతృకాధ్య
మను నివిజాల మువ్వర • నలవరించి, యుత్తి రాధిముఖులుగఁ గూర్చుండఁ జెట్టి.

తే. భోజనము సేయఁ జెట్టి • భూవరేణ్య, వైతృకం బొప్పు సర్వసంఘన్న యగుచు
నతిధి యపుడు తిరస్కృతుఁడయ్యెనేని, వైతృక క్రియ వృధయనిపల్కెఁ గ్రుతులు

తే. వైతృకాధ్యమొనరింపఁ • బరమభక్తి, యుక్తిలేక దురాత్ముఁడై • యుండెనేని
మాలఁదైపులుఁ గోటికన్యములయందు, ననుచుఁ బలుకుదు రాద్యులుఁమనుజనాథ.

అ. యవలు వడ్లు చాచు • లావారు మినుములు, తిలలు పెసలు గోధుఁకులు ప్రియంగు
పులు వనంబులందుఁ • గలయోషధులు మేలు, కాద్ధక గృములకు • సంతరింప.

క. తలవలు కంఠలు కోద్రవములు కంబులు రాజమాషములు ననుములు చో
ళ్లులు తమిఁదలు నూఁదరిలును, గలవని యిడఁ జనదు వైతృకగృకు నధిపా.

అ. మునగకాయ యల్లి • ముల్లంగి గుమ్మడి, కాయ శితిబీజకాయ పుచ్చ
కాయ నక్కదోసకాయ వట్టునసార, కాయ గాదు క్రాద్ధకగృములకు. 8126

అ. గోఁగుహార యాలఁహార చెంచలిహార, కుంటిహార పొన్న • గంటిహార
నల్లవోటహార • పుల్లబచ్చలిహార, క్రాద్ధములకుఁ గాదు • సంతరింప. 8127

అ. గొట్టియ మేఁక కడితి • గోడిగ యెఱుఁజెట్టి, గార్దభములకాఁ • గావు పూతి
గంధఫేనిములఁ • ల్లివ జలములు, గావు క్రాద్ధములకు • భూవరేణ్య. 8128

అ. పాపకన్య వేద • కామ్యాని నతిశోగి, గుక్క నక్క • కల్లిఁ • గ్రోఁతిఁ గోడి
గ్రామమాకరంబు • గార్దభంబును నగును, గాదు మావఁ బ్రాప్తికంబునాఁడు.

విష్ణుపురాణము, అ 4 ప 251-278.

క. పితరులదిసమునను విమంత్రితుఁడై భుజియించు ధరణిఁ గేవలపితరుల్
పాతపుణ్యులొచు నమరావతినున్నను నరకమునను • చాలుదు రధిపా. 8140

శేషధర్మము, అ 2.

క. పపహాభ్యంబవతాంబూ, లపునల్పజనములు మహి • కాగోష్ఠియనం
గపటాచారంబును క్రాద్ధపుదిసమునఁ గర్తభోక్త • వగు మానంగన్. 8141

కీ. పతికు నిగ్మర్యామఁ • క్రుతికాస్త్రహీనుని, సంత్యక్తజపతపఁ • ప్నానకర్ముఁ
గర్తకు మూర్ఖు లోఁగగొమ్మ వైత్య వైశ్యచివర్తనుని దఁ • క్రాదు లమ్మ
నాని గామయ మోగనాని మాతయఁ గృకు, వృషభీకరి. నటుఁవిటునిఁ గుటిలు
పితృహవ్యగృకు • వృదుఁ బహుగాఁ, నీకసహమాని • స్త్రీబంధనుని

- గీ. గామకీని జాదరిని గొండెఁగారి పుత్తుఁ గుండఁ శత నూహిషింపనిఁ బాప
వాదనిఁతుఁ శ్రుతఘ్న దుశ్శర్మ నఁ బర, సేకవనఁ గన్వభుక్తికిఁ జీరఁ దగదు
ః శుశ్రీకాఁత్రుజ్ఞుని శ్రోత్రియు, హరిపుష్పవర్మఁ బంచయజ్ఞపరుఁ దహ
న్వితుని కుచి నథికకాఁతుని, విశ్వికర్మములందుఁ గుడువఁలెలయట యుష్పవ.
శేషధర్మములు, అ. గు. ఆ 3 పే 35.

—♦ జాతకర్మాలు. ♦—

- స. సుతుఁ డుదయించునట్లు పరిశుద్ధసమంచితశీతలోదక
ప్లుతసకలాంగుడై శిశువుఁబొడ్డటుకొయకమున్న చిక్తితోఁ
విలియల కామవస్తువులు ♦ ప్రీతిగ దానము చేసి కార్థమున
వితరముగాఁగఁ జేయఁదగుఁవేసుక శస్త్రముదక్కి నన్నియున్. 8144

శ్లోకేశ్వరము, అచా. ప 15.

- సీ. తలయంటి రతిపుణ్యఁతాపసాంగనలు పెం,తయు నింగుడిఫలఁతైలవనను
నుటజాంగణమునఁ గాఁపునిచిరి తవుటితో, వెల్లెల్లి పొగయిచ్చి ♦ వీరహోత్రుఁ
జాగించి రంచితోఁతనము ముప్పురుటాలి,వైభవంబు కృతీయఁవాసరమున
బాణవదివసంబునం దాచరించిరి, బహుయోగిగణఁప్రార్థనములు
గీ. కొలనుగుడిపేరి దినములకొలదియెఱింగి, యభిలమునిధర్మపత్నుల ♦ వామతించి
విన్నఁబోతుండఁ గ్రియ లెల్ల ♦ విస్తరిల్లఁ, దగ వొనర్చిరి పురుటాలి ♦ తగవు లెల్ల.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

- అ. తనకుఁ బెద్దలైన ♦ తాతతండ్రిలపేరు, లొండె గురులపేరుఁబొండె మఱియుఁ
దగినయిచ్చ జేవఁతలపేరు లొండెన,దండ్రినామమిడఁగఁదగు సుతునకు

- సీ. అర్థసీనంబులు ♦ నపకర్జములు నప్రకస్తంబులును జాగుఁప్రాసమేత
ములు నమంగలవర్ణములు నతిశీర్షాక్షరంబులు గోపాక్షరములు సర్వ
గురువులు సర్వలక్ష్యులు నతి త్రాగుములుగాక యెల్లవాంగలకుఁ ద్రియము
నతిముదంబునుజేయఁజేర్చిసమాక్షర, యుక్తంబుగా వాచఁమొసఁగలయు

- గీ. ధౌడీమరు లాదివిధానశబ్ద, వాచకాంతంబులను శర్మ ♦ వర్మ గుప్త,
దాక్షిణ్య ప్రత్యయంబులదగఁవొనర్చువలయుననివేదములయందుఁబలికెనజుఁజూ.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 171-177.

- సీ. గృహనిష్క్రమంబుసాగించిరి వాల్మీకీమృగుఁబుండఁ గుఁమానఁకును
నర్మరార్థమునందు ♦ వాలాయముగఁ జెడి,నన్న సంప్రాశనం ♦ బర్హదీప

నంతః కారాకర్మ సూచించిరి విద్వంశి శృంగారప్రసాదః నియమపాత
 వతితోడఁ గన్గడఁగఁబు నిచ్చించిరి, తిక్కనముఁ నాత్మిం సంభవుఁడు
 గీ. బ్రహ్మతేజోభివృద్ధితైః పంచమాబ్రవేళ సన్నియపాకర్మవిధి సుతునకుఁ
 జనువఁడెట్టి వేదఁబుఁపదముఁ గ్రమము, సాంగముగ బాలకుని సుపాఠ్యాయనోద్ద
 కాశిఖండము, ఆ 8.

—+ ఉ ప న య న ప ద్ధ తి. —

గీ. శర్వాస్తమాదిగాఁగను పోడకాల్పా. త, ముపనయఃము బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ
 నదునొకం దాది యిష్టవిరండు తుదగాఁగ, నుపనయఃము తుక్రియలకు నల్లఁ
 బండ్రెందుమొదలు నిఁగ్గనినాల్లు తుదగాఁగ, నదగు చేయఁగదగుఁ బ్రేక్ష్యలకును
 సంతోషమునుచేయక తిక్కనెనియుఁ, 2 తిరు. దొఁటరూఁదఁ బాఠ్యమొందు
 గీ. అష్టమైకాదశవర్షానశబ్దములకు, నుపనయఃముల చేయుటఁ యుత్తములు
 చేయఁ తొప్పుదకుండెఁ నైప్పిఁకెంద, మానుగాఁ జేయు తుని కొంతిమధ్యయఁబు
 క. మారెడు మొదగు విభుఁడఁ; భూరమణుఁడు వరుము భువిరమును వైశ్యుఁడుమొ
 పారఁగ రావియు మేడియు, నొకమున దండములుగఁ గైకొనవలయున్.
 క. చిక్కని చక్కని నున్నని, నుక్కనితోలుఁడ్వఁడనిఁ ఁ ఫల్లిసెగలచే
 నొక్కఁజవని దండఁబులు, తక్కక యుపనయఃవేళఁ దాల్పఁవలయున్.
 క. తల నుదురు ముక్కు తుదయగు, కొలదిం గాళ్ళకును నిల్చిఁ కొల్చివదండం
 యు విప్రరాజవైశ్యులు, తలకొని వర్ణ్యాక్రమమునఁ ధరియింపదగున్. విలిసి
 శర్వాస్తమా, ఆచా. ప 18, 21-23.

—+ ఆశ్రమధర్మములు. —

గీ. గురునమ ధర్మఁడైఁ పరమాత్మమున జేనాభ్యాస మెప్పుడుఁ నాచరించు
 చును శాచకలతఁ వివరములు తిక్కనఁగొన్నఁబు భాసరాఁలఁడెన్
 పాటించు చుండుటఁ బ్రాంతాచారికృత్తి, పిఁఠాఁగ్రములు వ్విఁతుఁబు గాని
 తెరవునఁ బదని యిఁకఁగొన్నమున్న నా, నన్ననానా భోగముభవముఁ
 గీ. బొందువాడు శ్వాశ్చర్యఁబాఁసఁగిముఁ, పిఁఠము లానగఁబుఁ గయ్యభూమి
 పునివానికి నిన్నంఁగఁగఁము, పిఠ్ ప్రమత్తం యతి కా. తిఁ జేప్పియుండు.
 భారతము, కాండి. ఆ 4 ప 107.

—+ బ్రాహ్మచర్యాశ్రమము. —

గీ. సుగుణుఁడై బ్రహ్మచారిఁకనుఁ దలం జేవాద్యయిత మొరించుచుఁ నకనవత్తుల
 ధ్వి నొనఁబ్బులుఁ దిక్కనఁబ్రాహ్మచారియొకఁడనుటతో నొకటి ధాన్యముఁగ జేసి.

సాక్షాత్ పరమేశ్వరః ప్రకాశః సర్వవస్తునాం నిత్యమిచ్ఛేత్త్యయోగః ధామః * విశ్వగుప్తయః
 హృద్ధిః శీతీయః * సహనీశీయః కే. బి. రాధా ప్ర. 2. నై శేయః వాసవప్ర
 గీ. చారవిధములు సమలక్షణ * వర్తితములు , సర్వభూతై రూఢుఁ డై * కాంతి * లిగి
 వేర్వీరులపూర్వద్వైః డల్పమి * గల్పమంతుః పునః కలయక వర్తింతుః బ్రహ్మచారి.
 భార. అశ్వ. ఆ 2 పద్య 168.

క. పరిహాసభావణంబులు, పరనిందాభావణములు * పరూభావణముల్
 పరమాగ్రహహాసేన, సూనినముల్ సుగు బ్రహ్మగంగాకి నెఱుదాక. 8155
 గీ. ఎన్నఁదెమిప్రమాదమా * యెఱుఁగరాదు, మనసు కలఁచితి ననుచు నశ్చుంగరాదు
 కాన గానంబు కృంగారకకర్మ వివర, వటువనన కావలముగాదు * నానాశక్తి.
 సీమంతికా గ్యామము, ఆ 2.

—: స్మృత్యాశ్రయము. —

సీ. అద్వైతకాండోపాధర్మనం డయి, సుదూరనిరతులం దనిష్కలప్ర
 కామః సుగంధదాశ్చ సుండు శతధిః. స్థాయు శుక్లః ప్రాన్తిన్మృతః డు
 క్తస్త్వయగుణదాః శాశ్వతయ సంగలేగ. ద్రియః డును కుచియ మైత్రిప్రసండు
 స్వాధ్యాసశీలండు * సద్వీర్యధుంధు, నై యజఃబలుః * భావసంబు
 ఆ. శక్య మైఁ జల్పి * తుచు నల్లి సత్ప్రీతి, హ మున్న మిత్తు * లహితు లక
 మాట నాన్యమున * నున్మథు. నై ప్రసా. ధుండు నడచు దుఃఖమాదు డగుచు.
 ఆ. పంచపద్యసుగత * సరిస్మృతితో నిజ, వారత్పత్తఁ డగుచు * భావ్యకోటి
 పక్షి యెలక జనిన * బ్రహ్మక గాకను గృహ, పతికి నశ్వమేధః ఫలము గలుగు
 భారతము, అశ్వ. ఆ 2 ప 169. ఆను. ఆ 5 పద్య 41.

చ. కిరమున మేగ సంస్కృతులు * నేనుక చందనభూమకాశ్వలం
 కరణము లెల్ల మాని ఋతు * కాలములన్ నిజభార్యఁ బొందుచు
 దరుణుల జూడఁ బాఱక ధృతత్రతుః డై మధురూపనర్తి యై
 గురుతరవృత్తితో మెలఁగు * కోవిదుఁ డొక్కచాష్ఠ భూతరా. 8159
 భాగవతము, స్కం 7 పద్య 424.

సీ. కలఁకులనున్న తం * 7టిజాన్ము గృహమేధి, యజమానుఁ డంకస్థి * తార్థపేటి
 పండినపెరటిక * ల్మకము వాస్తవ్యండు, దొడ్డిఁ బెట్టినకేల్పు * గిడ్డికాఁపు
 కడలేనియమృతంపు * నడబావి సంసారి, సవిధమేరునగంబు * భవనభర్త
 పురుషేశ్వరకృపకృత * ప్రపంచపతి, యాఁటి కొడవు నశ్యము శుభుంబి

గీ. బహుమంధ్రంధ్రముః * బ్రహ్మచార, గట్టిపరివ్రాజకాతిశ్శిక్షపణిబావ
 ధూత కాపాలికాద్యవాక్యంబులు గాన, భూమిలోత్తమ గాన్తస్థ్యమునకు సఁదౌ
 మనుచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 27.

సీ. పరిణతమగునితి * పృథివీలగాదేని, రసయుండు రసయాజ్ఞాదాటఁదేని
 నిజసహోదరులు విఁసీతులై మనిరేని, తోడ లోయపుఁ దక్కి * గోబంగదేని
 కూతు రీలువునందుఁ * గొదవ చూపదయేని, ఋణమును పాతకం * బెనయదేని
 తేజోగరియ పరాధీనతఁ జెడదేని, నిందాలభకాంగు * నెఱయదేని

గీ. న్యాయమున మొల్లములపెల్లుదాయుకేని, యతిధిసంతర్పణంబింట * నమరుకేని
 నమచితాచారిములు గొంఁపాగుదేని, కలదె గృహమేధిధర్మంబుకంటె మేలు.
 వాండరంగమానత్మ్యము, ఆ 5 పద్య 166.

— * వానపిన్దాశ్రమము. * —

సీ. గాఢమఃఖ దోహది యతిరస్యస్థలమునఁ, బద్ధవాలాహసంపదత పోది
 స్వారతంత్రము కెందుఁసంధ్యల నడపుచు, బ్రహ్మతత్వవ్రతభాసి యగుచు
 బూరంగులఁ ధలఁకుము మూలములు కాక, సముదయంబును నశింపముగఁ గొనుచు
 నశింపంబు వల్కులఁచుంబరంబుగఁ గొని, శమనకృత్యంబు భూంధరి వొంద్వి

గీ. యతిఘటకు పెద మిచ్చి యాశాగములను, భక్తి వాత్సల్యములలోనఁబంచినెట్టి
 యధ్యయనహోమశిలుఁడై * యన్నియింద్రియములగతివివానద్రష్టుఁడతికయెల్లు.

కా. తాను భార్యయొ నేఁగుఁ లేరకవికిం * దానొక్కడైనఁ జనున్
 మావాహంకృతు లూడ్చు నింద్రియములన్ * తర్దించు నహో జడత
 పూసం దాపనశాస్త్రముల్ సదువుఁ జెల్పున్ గోష్ఠి విజ్ఞానితో
 వానపిన్దవిధాపనిష్టుఁడు ప్రజావాత్సల్య నిఘ్నాత్మికన్.

8163

భారతము, ఆశ్వ ఆ 2 ప 170. కాఁది. ఆ 2 పద్య 232.

చ. శరమగృహస్థశ్శపరిపాలనభేదగృత్రి భవ్యుడై
 శ్రుతిఘండు వాగ్ధకంబు రమణబొందినఁ బుత్రులన్ దదాశ్రమా
 కరులుగఁ జేసి తానుఁ దనఁకాంతయుఁ గానన్, నేఁగి సత్తప
 శ్వరణవిధంబు లేమఱక * సంతతమున్ దపమాచరించుచున్.

8164

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 159.

— * సన్న్యాసాశ్రమము. * —

క. శ్రుతికళకళిత్రవ్య, క్షేత్రరామము శాసఁచెడి యోహోటన్
 మైత్రి యొనర్చక బ్రహ్మతత్త్వియవైశ్యక్రియలు విశిష్టంబి ధృతిన్.

8165

క. సాహార్ద్రవచనరచనా, బాహుళ్యతవలన నెల్లఁ ప్రాణుల నధిక
స్నేహమున బుజ్జగించుచు, నైహికములు విడుచు టుచితమున భిక్షునకున్.

ఉ. ఏకదినంబు గ్రామమున * నేనువినంబులు ఓట్టణంబునం
దేకురుంబుతోడ వసియింపఁ ద్రివర్గస్వహంబులందు న
స్తోత్రభిక్ష మెత్తి పరితోమమునన్ భుజించి దేహయా
తామ్రశలంబుఁ నైకొనుట * ధగ్గము భిక్షునకున్ నరేశ్వరా. 8167

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 162-166.

క. వ్యామోహంబునులోభము, కామక్రోధములు మదవికారము దర్శి
ద్వామమును లేక యాత్మారాముడై భిక్షుఁ డున్న * రంజిల్లుఁ జూచి. 8168

క. భిక్షాకదంబకంబున, నక్షయకారీరవస్థి * మఁడును దినమున్
అపీంచి వేల్వఁ గల్గిన, సాక్షాదీశ్వరుఁడు గాడె * సన్నాహిని సృష్టా. 8169

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 168.

—* యతిధర్మములు. *

సీ. స్వభూతదయానుమంగంబు గలిగి యతీతచస్తువులఁ జింతింప కెద న
నాగతంబులమీఁద * వాస నేయక వర్తమానలబ్ధము లుపేక్షానిరూఢిఁ
గూర్చు చంగంబులఁ * గూర్చు మెట్లట్టి యింద్రియముల లోనికిఁ * దిగిచికొనుచు
సముచితకాలభిక్షావర్య దొరకొన్న మంతన నిజదేహయాత్ర నడపి

గీ. గాగ్రస మాచ్ఛాదనంబు దళింకంగ పెవ్వఁ, డర్థి నెయ్యది యిచ్చిన * నందలేక
చారభోజి యగుచు నమఃస్కారసఖ్యునితి నిగాకృతిరహితుఁ డై * యతి వెలంగు.

క. అననూయయుఁ క్రోధంబును దయమును బ్రహ్మచర్యమును ఋజుభావం
బును సత్యంబు నైనైవసము నహింసయుఁ జూపె యతికి * ముఖ్యవ్రతముల్.

గీ. కృత్యమూల నపిఠేరంబిజనవిలయ, విహిగిగుహానీత్యవిఘ్నదేవ
సదనవాసి యై కాటిల్యంసాధ్యనస్తు, సంచయనము లుడిగి యతి * సంచరించు.

క. తన మేలు ప్రకాశింపక, లేనుఁ గనుఁగొనుఁ ట్టిజను లుపాసీనతమై
నునికికి దగియెడుచందంబున వర్తించుయతి సర్వముకృత నొందున్. 8178

ఉ. ఏకాచ్చినైనను నిల్చు నాఁకటికి శే * పేనిం గొనుం రాత్రియై
నచ్చొ నెమ్మి శయించు నగ్నిపరిచగ్యం బాసి వర్తింపుఁ దా
నిచ్చుం గోరఁ డొకండు నిందియజయంబేపాదభాగంబులన్
మెచ్చుకొన్ మ్రొక్కను నొల్ల కుండు యతి పేష్టిక నిర్మలం డై సృష్టా. 8174

చ. కిని నమి సంవత్సర ముకించనభావము చాల్చి విపరీవా
 నము ప్రకాశి యాజ్ఞవము * కాచము సవ్యభివృద్ధి శైశ్వాభో
 జన మిల నిద్ర సేత కృపాసంతతత్వవిచిత్రసంబు మా
 నిని అతిథగ్మముల్ శ్రుతిగంఠించినభంగిన యేను శిష్యులన్. 3175
 భారతము, అశ్వ. ఆ 2 ప 172-175. కాంతి. ఆ 2, 5 ప 233, 16.

—* యోగిధర్మములు. *

చ. అలసతయున్ విచిత్రతయు * సత్యశాదరణంబు రోగముం
 గలయాను లోభమున్ భయము * గామముఁ గ్రోధము లాల్యమున్ విరో
 ధులు విను యోగసేవకు నశిష్యులకే లేర్పిన యోగ మిచ్చునీ
 ధృ తెలిమిపింఠ నప్రతిహతుం డయి యోగి చరించు నెల్లడన్. 3176
 ఆ. నిద్రపెంపు నిద్రానిద్రహించుటయును; గొలఁది మిఠువుడుపుంఁగుడువమియును
 యోగి శొప్ప నతఁడు * యుక్తవ్రతుఁ డైన, నుచిదుఃఖహాళి * యోగమొందు.
 భారతము, అను. ఆ 5 పద్య 262, 263.

క. మానము నవమానంబును, మానవులఁ బ్రకాశభేద * మగ్గులఁ జేయున్
 మానము యోగికి వివ మన, మానం బమృతంబునుమ్మ * మహితవిచారా. 3178

గీ. త్రావునుదకంబు వస్త్రపూతంబు నడుగు, వెట్టునడ దృష్టిపూతంబుఁగీరితోడఁ
 బలుకునత్యపూతంబును * బరమమైన, తలఁపు బుద్ధిపూతంబుగాఁవలయు అతికి.

గీ. సిద్ధిఁ గోరు యోగికి విను * బ్రాధమునకు, దైవయాత్రామహాజనస్థానమునకు
 సద్వృతాతిథ్యపూజల * కకులితోత్సవముల కెప్పుడు నకుగంగఁవలన దనఁడు.

చ. చునుజులు దన్నుఁ జూచి యశఃమానపరాధవముల్ పొనర్చున
 తనమును నట్టివేచుమును * చాల్చి సమస్త జనమ్ములన్ భుజిం
 చినమఱియోగి బాగు పాగ * చీకటి ముంగిలలేనియింద్లకున్
 జననశిక్షిత కెల్ల మునుఁచన్న గృహంబుల కేగకా దొగిన్. 3181

గీ. వేదవేదాంగపారగ * విప్రస్థునము, లండుసంపాదితంబైన * అట్టిభిక్ష
 మువభుప్రాణాన్ని యోగి శ్రంబుఁపాంగముగనొనర్చి యొనరించునశిష్యజనంబుయోగి.

క. విశ్వకరచరణకంధరు, విశ్వానన నయనకర్ణుఁ విశ్వాకారున్,
 విశాంతుఁ జాంబుటకు యోగిశ్వరుఁడు బంపవలయు * నెపుడు ప్రణవమున్.
 మార్కంజే అపురాణము; ఆ 3 ప 334, 336-341.

— చాతుర్వర్ణ్యధర్మములు. —

సీ. అననీసురుఁడు జపఁయజ్ఞుఁడధ్యయనోపజీవి తపశ్శోభిఁ భూవహంతుఁడు
 ప్రారంభయజ్ఞుఁడు * పరమదండోపజీవకుఁడు పాలనశోభి * వైశ్యుఁడహుతి
 సాత్యయజ్ఞుఁడు విక్రయాజీవి యాతిధ్యపరిశోభి కూదురిండు * తరితరత్య
 యజ్ఞుఁడు శుక్రూనునాజీవి దక్షత్వశోభి యట్టులు గావిచొప్పు లభిల
 ఆ. వర్ణ జాతులకు నవత్యంబు నాలవనాని కెమ్మెయిం ద్రివిధర్ణభక్తి
 నలయు నడప యతుల*వలన విశేషించి, నిత్యజనపరతఁగృత్య మరయ. 3184
 భారతము, ఆను. ఆ 8 పద్య 290.

— బ్రాహ్మణధర్మము. —

సీ. ఎవ్వఁడు సత్యంబు* నెప్పుడు బల్కు హింసావిదూరుఁడు గురుజఃహితాన్తి
 యింద్రియంబుల నోర్చి * యెల్లవారల దనయట్లుకాజూచు ధృవాగ్నిరక్షుఁడు
 గామంబు దగులండు * కర్మంబు లాటును, సముచితసంప్రయోగ్యత నొనర్చు
 నట్టిపుణ్యాత్ముని * ననఘ బ్రాహ్మణుఁడని, యనికంబుఁ గీర్తింతు*రమరవత్తు
 ఆ. లార్జనంబు శమము * నధ్యయనంబును, బరమధనము సువ్యై * బ్రాహ్మణునకు
 ధర్మగతికి నవియ*తగుసాధనంబులు, నేదనిహితముఖ్యవిధులు నెయె.
 చ. మనఃజను నుప్పు నువ్వులను * మాంసము గోవు వృషంబు గుఱుం గ
 ల్లును క్షుతతైలమాక్షికము*లున్ ధృతకేసర మైనజంతువున్
 ధన మధికంబుగాఁ బడయు*దానికి నేవియు విక్రియింపఁ గా
 దనుమతి యూది వైశ్యకృతి*నైనను విప్రస కాపదాగతిక్. 3185
 భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 24. కాంతి, ఆ 2 ప 344.

సీ. అననీసురునకు యజనంబు * యాజనంబు, నందితాశ్మయజనంబు సాధ్యాపనంబు
 జానము ప్రతిగ్రహం బవఁ * దనరనైన, యారు నర్హంబు లగుచుఁ జెల్వారుతుండు
 సీమంతినీకశ్యాణము, ఆ 2.

— శ్రుతియధర్మము. —

ఉ. శత్రుల నాటి నోహ్నుతుయు * సర్వభయంబులఁ బొందకుండఁగా
 ధాత్రి బరిగొపించి యుచితస్థితిఁ గాచుటయు* బ్రయంబుతోఁ
 శాత్రుల కర్థ మొగియును * బ్రాహ్మణభూజయఁ జూచ్యె యుత్తమ
 శ్రుతియధర్మముల్ సుగతి*కారణముల్ విప్రలార్థమాలముల్. 3186

చ. యజనము దానకర్మమును * అధ్యయనమును దస్యహింసయును

బ్రజకమరాగ మొందఁ బరిపాలన నేతయు సంకరమునన్

విజితవిభీతిమై సురపఞ్చించుటయున్ నృపధర్మముల్ గుడు

న్రజలిలదాయమానసువరంబు సుధర్మపు వీనిలోపలన్.

3189

అ. త్పత్రియులకు విప్రసంరక్ష ముఖ్యధర్మంబు ధరణి వారిరక్షణమునఁ

గాని బ్రదుక దయ్యహానుభావులపాలనంబు నేయి శోభనంబు నొందు.

3190

క. రమణీయధ్యయనము యజనము దానము సానుపాదనము దుష్టశుభన్

దమించుటయు సముత్సాహము కల్మయు ధృతియు స్పృహలకగుధర్మంబుల్.

గీ. శస్త్రక్షేపకయును నశివవృథాగ, మాహరించుటయును బృథ్వీకరయతుయును

బ్రజవివాదంబువినుచోటఁ * బక్షపాతిగామియును రాజులకుఁ స్పృహకర్మకాణి.

అరణ్య. ఆ 2 ప 2౪7. కాం. ఆ 2 ప 224. అవ. ఆ 5 ప 9-11.

—* వైశ్యధర్మము. *

గీ. అధ్యయన దానయజ్ఞంబులధిప వైశ్యునకును గృత్తిముల్ శుద్ధాశ్శయ్యమునము

సంచితవ్యంబు పనుల లక్షించువాఁ డ,తండు వానికి నిది వివాధర్మ మనఘ.

మీ. వసిజాల లోకప్రతిపత్తనంబుల కెల్ల, సుపకారకులు గృహియును నశక

భంగి భేదారంబు * బసులఁ జెంచుటయుఁ గృత్యంబులు వాఁలొకధ్యయనము

యజనంబు దానంబు * సర్వకర్మంబులు, ద్రౌవర్ణికక్షిజుత్వముకత్తన

నాతిధ్యములు విధేయములు వారికిఁ దిల, గంధర్వసముల విక్రయము దగఘ.

గీ. మూఁడుజాతులకుఁకూడ * మూలకావ్యగతి దమపయ్యక్తి కూద్రులకలిమి నడచు

వారు శుక్రూపకులు విక్రమందనంబు, వినయ మక్రూరులగుట తత్త్వహితకృతులు.

భారతము. అను. ఆ 5 ప 11, 12.

—* శూద్రధర్మము. *

గీ. వ్రీచువానితయును శాంతియును దాంతియు ననా,లస్యంబు నతులశీలం బుఁగలిగి

వా కిది వలయు వీరిన నునుస్తరంబును, ఘోరంబు వైవసంపారజలధిఁ

గడకు నే నని భిక్షుకజనంబులకు నెవ్వి, హితము లవ్వమలు సంతతముఁ జేయఁ

చకుగు లొత్తుచు నిష్ఠమడుగుచు నీచత, ననుసరించుచు ధర్మమున నుపార్జి

అ. తలు వైవయ్యోగి దృవ్యసంచయముల, దృప్తి నేసి దేహాశుప్తి నడపి

పగల నేయ నాకంపనశ్య లోనరించి, కూద్రుఁ డిహపములగుళుమునడయు.

- క. శానోపవాసముల సుహృద్విత్తగతి లేదు కూడుగోరుదు యరిచెను స
మృగసమునఁ దత్సాధ్యుఁడవరతిం గాని యెన్నితెనుపుటఁ జూచెన్ 8196
- గీ. తెనువుఁదప్పితూఁగానుచుఁనకుగుబొమ్మ, మఱిఁగనఁగొనిమనముఁజేవలఁబొడచు
నెఱుఁగునొడప్పివీర్చిసంకల్పవమునేత, కూడుగోరకభృగభిక్షునిఁకొనుటకావ్య.
భూవయ, ఆ. ౪. అ. ౪ ప 291-292.
- ఉ. స్తేయములేనివృత్తియు శుచిత్వము సన్నతయన్ నిశేకులన్
మాయలులేక దాయుటయు * మంత్రము నెప్పక పంచయజ్ఞముల్
నేనుటయున్ ధరామరులఁసేవయు గోవులరితఁబంబు న
వ్యాయములేమియున్ మనుజుఁకాథ యెఱుంగుము కూర్చుదధర్మముల్. 8198
- భాగవతము, స్కం. 7 ప 415.
- గీ. స్వామిహితమును దానంబు * శాస్త్రయహింస, భూసుబోత్తచుచాదాజ్ఞాభాగ్యసేవ
పరిపదాంబుజసద్భక్తియనఁగ నివయ, కూడుగలకు మువ్వధర్మముల్ * శుభచక్ర.
మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 135.
- క. నాలుగవజాతివారికి, వాలాయముఁ జేయవలయు * వర్ణత్రయన్
వాలక్షణనిర్మలధర్మాల్లంబున మదియ యెసఁగు * కథల కుఠంబుల్. 8200
- నీరుఁదిసకళ్యాణము ఆ 2.

—* కులాచారధర్మము. *

- క. ఒప్పెడునది యైనను గడు, నొప్పనియది యైన నిజకుఁలోచితపథముం
జప్పఁ దగ దండుఁ ధార్మికులప్పుని నిజభాగ్యవిహితఁచుని యుండఁ దగున్.
భారతము, ఆర ఆ 5 పద్య 64
- తే. ఎంతమరవత్తవచ్చిన * నెంతగీడు, గల్గియుంపిన నెన్నివిఁళ్లుంబులైన,
దనకులాచారమార్గముల్ * దప్పవడుచు, టనుచితంబనిచెప్పెఁ బఠ్యాసనుండొ.
విష్ణుపురాణము, ఆ 3 ప 143.

—* వృత్తులు. *

- పీ. వినుకర్ణశాదికఁవృత్తికంటెను కేలు, యాచింప నొల్లని * యట్టికృత్తి
పొగ్గింబుఁ గైకొనిఁబ్రదుకుకంటెను తెన్నయనుదినఁబును ధాన్యఁమడిగిఁకొనుట
యాయానగముకంటె * నధికకళ్యాణంబు, పరిగయెన్నుల ధాన్యఁభక్షణంబు
కెవ్వర్తికంటెను * క్రేకు సూపణముల్, బడ్డొంబు దివి * బ్రదుకుఁ గనుట

అ. యోవరుచోట నృపతికి నాల్గవృత్తులుఁ దగుఁ, బ్రతిగ్రహంబుఁ దగదు తలఁప
నాపదవసరములఁ నధముఁ దెప్పునజాతి, వృత్తినున్న దోషవిధము నాడు.
భాగవతము, స్కం. 7 పద్య 410.

—♦ దశావస్థలు. ♦—

త్వి. సోగయంగ నొక్కటఁ చూడ్కికి రెంటువగ చూట నూర్పులుఁ నెగుడ నాల్గింటఁ
దాప మైసింటనుఁ దక్కు నాటింట, నేపారఁ గుడువమి యేడింట నుడులు
నొక్కందుఁ బల్కమి యొగి నెన్నిదింటఁ నిక్క మూర్పులులేమి నెరిదొమ్మిదింటఁ
జాతు పదింటఁ గ్రోచ్చరవిచమలకు, భావింప నివియ దశావస్థలంద్రు. 3204
పండితాశాస్త్రిచరిత్రము, తీర్థాపరీకర. పుట. 75.

—♦ ప్రతాపవాక్యములు. ♦—

శీ. మానూమ మంక్రంబుమానుగా యచమాతే. చటుల భూత ప్రహోచ్చాటనంబు
మ త్ప్రతాపప్రాశ్నిఁ మామీమ గంధర్వ యక్షానీక గహన దావానలంబు
మ ద్భూజావనములుఁ నుహనీయ జయలక్ష్మీ, విహరించు నుద్యానఁ విభుల తమలు
మ తోక్తృప వేగంబుఁ మత్తారి తుల కైల, పక్షపాతనికారఁ పని వరంబు

శీ. అట్టి నాలావుఁ దలపోయఁ కనువు లేక, నిఖిల రక్షణ పర యగుఁగీతి లేక
ఘనతరంగును సద్వివేకంబు లేక, పో రొనర్పంగ వచ్చితేఁ బుట్టిలేక. 3205
భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ పద్య 1996.

శీ. అస్మదీయంబగుఁ నాదేశేముపగాని, మిక్కిలి తవిమింటఁ వెలయ వెలచు
నన్ని కాలములందుఁ ననుకూలుఁడైకాని, విద్యేషియై గాలిఁ పీచ వెలచు
మత్ప్రతాపానలఁమందికృతార్పియై, విచ్చలవిడి నగ్నిఁ వెలంగ వెలచు
నతితీక్ష్ణమైనవాఁ యాజ్ఞ నుల్లంఘించి, కేమనందు ప్రాణులఁ జంపవెలచు

శీ. సింద్రుఁ డొడల నామోలఁ సెత్తవెలచు, నమర కిన్నర గంధర్వఁ యాక్ష విహగ
నాగ విద్యాధివానిఁ నాకు వెలచు, వేల వెలవపు పలుక నీ కేదివిక్కు. 3206
భాగవతము, స్కం. 7 ప 326.

శీ. దిక్పాలకులఁ బట్టిఁ తెత్తునా తుణములో, వ్రక్కలు సేతునాఁ పశుధ యెల్ల
మక్కలు రాత్తనాఁ నూర్య చంద్రులఁ బట్టి, మోదుదునా భూమిమీఁదవ్రాట
దిగ్దళంబుల వొక్కఁదిక్కుకు దెత్తునా, చితుపరుత్ సేతునాఁ కేళులంబు
తులపర్యతంబులుఁ గూర్తునా హుగ్గంబు, నెడచేత వ్రేతునాఁ పీఠ మనంగ

గీ. గడుడ గంధర్వ యక్షకిన్నరుల బట్టి, వెఱలా బెట్టితునా లేక * మహా నరేంద్రు
బలముతోఁ గూడఁ ద్రుంతునా*పట్టితెచ్చి, పాదములహింద్రవేతునా * పవనతంజు
సౌగంధిక ప్రసూనసంగిహము, ఆ 1.

గీ. ఏకత్రిమాచిన * నినుడు బెట్టిపముగాఁ, బూని యెండలు గాయఁబాదల వెఱచు
మలినప్పడెకాని * మలసి యెచ్చటనైన, జెలరేగి యసలుంబు * మెలగ వెఱచు
నాకు భృత్యులరీతి * నామలందఱు గను, సన్నుల బను లెల్ల * జరుక్తుచుండు
రభిలఱివులనేర్పు * యముడు నామందఱు, గోలకాండైయుండు * వేళ యెఱిగి
గీ. శృత్యువున కేనుమృత్యువై మెఱయుచుండుమఱియునాయంసుఁగలమహామహిమకవుఁ
డైన జొప్పడ దట్టి నారాధముండు, నతివయును నెల్లఁగలరే? యేనణఁతుఁగాక
శతకంఠరామాయణము, ఆ. 4 ప 112.

—* రాద్రీనాక్యములు.

ఉ. ఎక్కడఁ గంటి సీతఁ చీరయ* నెక్కడికిం గొనిపోయె తక్కుసుం
జెక్కడ నుండు వాఁడు ప్లవ* గేశ్వర చెప్పుము నాకు నా ఖలుక
వక్కలు నేనెదం దనువు * వ్రచ్చెద నమ్ములఁ గ్రుచ్చెకం దఁల్
జెక్కవ నుక్కడందలి విద* లించెద నొంచెద సంచరించెదన్. 8209

కా. అన్య చ్ఛాప విముక్త బాణముల నుద్వద్భూతలం బంతయున్
భస్మీభూతము నేసి యిండు భగణ* ప్రవోదనాకాశమున్
విస్మీ త్యన్విత బాహుశాత్యమున నుర్విం గూర్చి కల్పాంత లో
గ్రస్మర్తవ్యమహోద్ధతిన్ సకలలోకపా*ణులన్ దుర్చించెదన్. 8210

ను. ధరణీనందనఁ జూప కుండెన నమర్త్యక్రేణి బాధించెదన్
నకునన్ యక్ష విశాచ రాక్షస చమూ*వర్గంబు నుగ్రాడెదం
జూరి గంధర్వుల సంచరించెద మహా*భూతంబులం దుర్చించెదన్
నటలం జంచెద గిన్నఁ గిన్నరుల జం*డక్రేడఁ జెందాడెదన్. 8211

భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. ప 67. ఆర. పద్య 830, 832.

—* రో ద న ము. *—

గీ. ప్రవిచలాఘ్నీ నభోనభస్యాంబుదములకు, నవ పృష్ఠి ధార లై * యవతరిల్లి
యాకర్ణ దీర్ఘ సే*త్రాం భోరుహములకుఁ, గమనియ నాక భా*నము భజంతి
కలిత కజ్జలిత ము*త్తా హార లతలతో, నూరి నీల రత్న నా*యకతఁ దాల్చి
లలిత నక్షో*జ కు*ంబుల చుంబనంబున; మధుప దంపతీ* సా*న్యంబు నడసి

గీ. వేడి యశ్రులునిగుడంగఁ వెక్కి వెక్కియేడ్వఁ దొడఁగలతాంగి పృథ్వీసుమారి
మృదుల పరివేద నాకుఁజొచ్చితి మధుర, కంఠతామవికారకాఙ్కలిక యలర.

శృంగారవైషధము, ఆ 4 ప 87.

చ. కొనరి వసంతకాలమునఁ జ గోయిల కోల్పిన భంగి నేడ్వె న
బ్బినదుహశేత్ర కొండ చటిఁ జెద్ద యెలుంగున వెక్కి వెక్కి వె
క్కిననుగు మన్యువేమునఁ జ గాటుక కన్నుల నీరు సోన రై
యపిరిక కాయ లంతలు పశుమోధరముల్ దిగఁ బాటు చుండఁగన్. 8213

కాకిఖండము, ఆ 5 పద్య 167.

ఉ. పాటున కింతు లోర్తురె కృపా రహి తాత్మక ! నీవు దోస ని
చోట భవ స్తుభాంతురము జ సోకఁ గనుంగొను మంచు జూపి య
పాటులగంధి వేదన నెఁపం బిడి యేడ్వఁ గలస్వనంబుతో
మిటివ విచ్చు గుబ్బచనుమిట్టల నశ్రులు చిందు వందగన్. 8214

మనుచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 70.

ఉ. ఈసునఁ బుట్టి డెందమున జ హెచ్చినశోక దవానలంబుచే
గాసిలి యేడ్వఁ బ్రాణవిభుకృతైగుటన్ లలితాంగి పంకజ
శ్రీసఖమైన మోము పయిఁ జేలచెరి గిడి బాలపల్లవ
గ్రాసకమయకంఠకలకంఠవధూకలకాక శ్రీహృదిన్. 8215

పాణిజాతాపహరణము, ఆ 1 ప 138.

కా. ఆ బావిల్లి వెలుంగు వెల్లికల డాఁచున్ లేక నాకానికా
రాజశ్రీసఖమైన మోమునఁ బటాంగిం బొత్తి యెల్లెత్తి యా
రాశి వాసని యేడ్వఁ గిన్నరవధూరాజ త్క రాంభోజ కం
భోజే మేళ విపంచికా రవ సుధాపూరము తోరంబుగాన్. 8216

ననుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 52.

కా. వేడి వేష్టిత కంఠ యై తరళ భావీ భూత వైతన్య యై
పాణిజాలంతిల లిల్లణ స్మరణ యై బాణంపు పెల్లెత్తి యా
వీణా లాపిని యేడ్వ నిర్జరవధూవిద్యస్తపాస్తాక
ల్యాణిరంగ విపంచికాశ్రుతి వాయంబు నా సుతారంబుగన్. 8217

యామినీపూర్ణతిలకాపిలాసము, ఆ 6.

చ. అకటా ! చేరను నేలకుం దగఁడె నశ్రుప్రాంభోధివేష్టిభవ
త్సకలవీర్వపకలాపధూపమటలాఙ్కచత్పద్యరాగోజ్జ్వల

ప్రకటనగ్రంథ నిగ్రంథ త్విరణ శుంభత్వాదుఁ దైవజ్ఞిరా
జానుమాదుం డని యేడ్చేడ్డ గన్నంగవ నశ్రుత్ కావ్యై పాటంగన్. 2218

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకర. ఆ 5 పద్య 96.

చ. నరవర యేమిచెప్పుదు విశంగదు నమ్మితమప్పుడత్తలా
దరి యెడతెంపిలని సముదగ్రవంబున నేడ్వఁ జొచ్చి తోఁ
గరణ దలిర్పఁ బతులు మృగంబులు మేఁతకు మాని కన్నులన్
వారఁగడు బాష్పపూరములతోఁ దగుచుట్టలఁ జూచుచుండఁగన్.

నాసికేతోపాఖ్యానము, ఆ 1 పద్య 210.

చ. బలవద్దర్పక శస్త్రీకా హతులు పైఁపన్ లేక యవ్వేళ న
య్యులిసిలాటక యంబ రాంతపరిణీతాత్మీయ ఖిన్నానో
త్పలిసి బాంధవ యాచు నేడ్చె గడు భూపాలైక రాగంబునన్
గలకంతీతల కంద కోమల కుహరాకారంబు తోరంబుగాన్.

సంవరణచక్రము.

ఉ. పాటలగంధి యేడ్చె ఘనభాసుర పంకజ లోచనంబులన్
నీటు చెలంగ పొంగి నవలీలసరంబులభంగి నద్భుతో
త్పాటన మొప్ప నుప్పలిలి పయ్యెద సయ్యెన నయ్యెదన్ పదన్
మీటెడు నీటుగుబ్బచనుమిట్టలపైఁ బడి తార నీరముల్.

చంద్రదేవోపాఖ్యానము, ఆ 1.

—* ప్రజ్ఞ. *

క. ప్రజ్ఞయ పృథివీలాభము, ప్రజ్ఞయ వాకం బసంగఁ బ్రజ్ఞయ చువ్వే
ప్రజ్ఞయ కైవల్యంబును, బ్రహ్మసాధ్యములు గాని పనులుం గలవే.

భారతము, కాంధి. ఆ 4 పద్య 68.

—* శ్లో. మ. *

క. శ్లోమగలవానికిఁ బృథ్వీసమునకు నిత్యంబు విజయసంసిద్ధి యగున్
శ్లోమ యైనవానిభుజవిక్రమము గడున్ వెలయు సర్వకార్యశ్లోమ మై. 2228

భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 228.

గీ. శ్లోమయజనులకాభరణముశ్లోమయ కీర్తి, శ్లోమయ ధర్మంబు శ్లోమయసంజ్ఞవగుణంబు
శ్లోమయయజ్ఞంబుశ్లోమయమౌశ్లోమంబుశ్లోమయ, సకలవానంబుశ్లోమయందేజగమునిటంచు

భాగ్యురరామాయణము.

క. తుచు గలిగిన సిరిగలుగును, తుచుగలిగిన వాణిగలుగు * సోప్రభయున్
 తుచుగలుగఁ జొన కలుగును, తుచుగలిగిన మెచ్చు కొరింపదయుండు తండ్రి.
 భాగవతము, స్కం. 9 పద్య 462.

—* ప గ. *

ఆ. పగయ కలిగినేనిఁ * బామున్నయింటిలో, నున్నయట్లకాక * యూజిడిల్లి
 యుండు నెట్లు చిత్ర * మొకమాటుఁ గావున, వలవ దధికవీడ్డు * వైరవృత్తి.
 చ. పగ యడఁగించు పెంతయు శుభం బది లెస్సయడంగునే పగం
 బగవగొన్న మార్కొనక * పల్కకయుండఁగ వచ్చునే కడుం
 పొగమొవలెత్తిపోవఁ బగ * దీర్చుగవచ్చిఁ గౌర్య మొందునే
 మిగతఁ దలంచినం బగకు * మేలిమిలేదు ధ్రువంబు గళవా.
 భారతము, ఉద్యో. ఆ 21 ప 50, 54.

—* ఉత్సాహము. *

మ. అనిఁ జెందాడి విపక్ష వృక్షములు కొర్యాన్నిచ్చటం జేర్చి క
 ప్రసవతీర్ణములన్ రణోద్వితలమున్ * సంతుల్యముం జేసి వై
 ర్యస్య గార్వం బొసరించి ప్రాది గొన కుద్యతీర్తి సహ్యము
 ల్వసః సిద్ధించు నె యంచు బల్కు నరసోత్సవాధు యోధావరుల్.

—* హాస్యము. *

చ. అదె యదె పచ్చె వచ్చె నరసాధిపు దాడి యటంచు బాశేము
 ల్వెదరి జరీదుఁ జేఁగు నెడఁ * జెంపటి ఛానులు వెళ్ళు ముందుగాఁ
 గదిసె హయాళి నెక్కి హయ * కంధరము ల్పొడగాన కన్నచే
 చదివీరి వాటి మస్తముల * క్రతులటంచు ఛిమింతురెంతయున్. 8229
 నరసభూపాలీయము. ఆ 2 పద్య 12, 18.

—* చింత. *

సీ. భేషజం తెద్దావి * భేడింపఁ జాలను, లంఘనంబున నెద్ది * లావు చెడదు
 తేటిగించుబుద్ధివి * ద్రామహాత్మాహతు, ధాకారలేజ్జాబళిది నెద్ది
 నానత్వచరకధంబులై ప్రభృతివై, ద్యులకు నసాధ్యమై * యుండు నెద్ది
 దివసంబు లాతేడ * తిక్రమించినయల్లు, జీర్ణత్వదశసాధింప నెద్ది
 నీ. పృథ్వీనంబు ననత్వంబు * వడయు నెద్ది, యట్టి చింతాభ్యాసంబు నొప్పులముకొనియో

నేని నేయును నింక నేఁగెదటఁ జొర్రు, నట్లు విద్వీతు మేరునఁజీర్చును.
కాశిఖండము, ఆ 1 ప 111.

—* మూర్త్యు. *

- చ. పవనతనూజుచేత విసఁజడ్డ విభాకరనూతుతోడి బాం
ధనము నిజంబు నిక్కమొకొ * దైవము యీతెడువార్తయందు బి
ట్టవిప్పెయ్యులముం దొరఁగు * నకుఁబడె యటులుండి పోలన
య్యవనిజమాచి రాముకిరఁహానవి మూర్తిలి చాఁతె భూస్థలిన్.
- క. నజకినకదళీకాండము, తెజఁగున నటు వ్రాలి తెలిసి * తెప్పిరి మిమమై
విలిగిపడినట్లు కడు ని, వైఖరిపడి మఱియు నటు నూచి * విహ్వల యగుదున్.
- చ. విని విని యంతలోన తఁగివీనులు వ్రాహ్మణ మేనుడుగ్భగం
బునఁ బరివీతమైనకీయఁ * బొప్పలం బ్రశయాపతకృహ
తనిహతిఁ బొందుచాడును ని * కాతతరక్రకనంబు తోఁతలం
డునివినభంగి నెమ్మనము * దూలఁగ వ్రాతె నతండు భూస్థలిన్.

భాస్కరరామాచార్యులు, యుద్ధ. పద్య 385, 386, 1884.

- చ. బలితంబైన యదంగవేదనలచేఁ * బల్కాటు నిల్పెనదే
కలివీలాలక ప్రాణము లెడల నేఁత్రాంభోజమార్గంబునం
గలయంబ్రాఁకుచు వచ్చి యన్నెలత్రునంగన్నీటియొడదై
నిలువ న్నిల్చె నృసింహభూరమణ మంన్నింపం * కా డింతటన్.

3284

కావ్యలంకారమాదామణి, ఆ 3 పద్య 184.

—* ధైర్యము. *

- శీ. బుద్ధింద్రియక్షోభఁకులకుఁ జెట్లనికోట, వివరంబురాజుఁబ్బిక్కులికోడ
ఖలురాజులపమాధ్వణవజ్రకవచంబు, రణమహీధృతిఁ క్రిఁరామరిక్ష
కాత్రవడుర్ధ్వఁసంప్రంభశామధి, మునయు చింతాశ్రేణి * మూఁకవిప్రు
యోగాదిసంసిద్ధుఁతానఁగూర్చు పెన్నిధి, తూటకేకాకుల * తోడునీడ
- గీ. సకలమగుణప్రధానంబు * సకలకౌశ్యకాలసామ్యః శైశవాధానంబు
ధైర్యగుణ మట్టి ధైర్యంబుఁదక్కి పోర, డత్తవీరు యాకు మోతరమువాడు.

హనుమంత్యము, ఆ 4 పద్య 102

—♦ శ మ ము. ♦—

- క. మే లర్థింపను గీడును, జాలింబడి తొలంగఁ ద్రోవఁజూపి
వాటంబిమనస్కుడఁడై, యాలంబుగఁ జేసి నడతుఁ యయ్యుదేశఁగున్.
క. సరసాన్నముఁ విశ్వాకము, సరిగాఁగ భుజింతు మృదుఁశయ్యాతలమున్
భరణియు శంఖనరుచికినా, కరయంగా నొక్కరూప యసురప్రసరా.
అ. వారచీరయేనిఁ ♦ జారుచీపాంబరల, బైవఁ గట్టికొనిఁజూపుదు హృదయ
మొప్పు తొప్పు శనకఁయుండు రూపాదుల, నలమిఁకొనవు చక్షుఁరాదికములు.

భారతము, కాంతి. ఆ 4 పద్య 58-60

—♦ ద మ ము. ♦—

- సీ. కాచ మక్రోధంబు ♦ సంతోష మార్జవ, మననాయ విగతతైఃస్యత్వవృత్తి
యప్రహదంబు దుఃఖమానరాహిత్య, మతివాదశబ్దం ♦ మఖిలభూత
తయ గురుభూషణం ♦ దామృతిప్రసాదా, త్యాగం బవైశుఁశ్చింబు సాధు
జనసంగమం బన్యుఁసాశ్చింబు ని, స్పృహత యహింస సుశీలభావ
గీ. వింద్రియగ్రాహజయవిఁయెల్లదమము, నాకృతులవినిఁగలభ్రాన్యుఁడభయఁడైహి
కములవలనను నామస్త్వికములవలన, కాంతిమంగళవిధి బోధఁసామ్యమూర్తి.

భారతము, కాంతి, ఆ 4 పద్య 564.

—♦ స స్త్వ ర జ న్న మో గుణములు. ♦—

- క. అతివిదితము దహగుణ, మతిహేమాచుయంబు సత్త్వఁమనయంబుఁబ్రకా
శత నొప్పు మభయగుణమి, శ్రీతఁ బరఁగు రక్షాగుణంబు ♦ సన్నతచరితా.
మ. అమఖాకారనిద్రాద్రోణము విమోహం బశుశుక్త్యంబుఁ దా
మనభావంబులు రాజలోభజడతాఁమాకంబు లూహింప రా
జసచ్చేత్రంబులు దైర్యకాంతికిరణాఁసంతోషవిద్యాదు లిం
వెనఁగనో సాత్త్వికచేష్టితంబులు నిజఁబట్టాత్మక గన్మిన్నయంక.

భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 96, 97.

—♦ ఉ చ్ఛిష్ట ము. ♦—

- క. తతిండుగ్రిలతోడను బుత్తుగ్రిలతోడైనను సహోదరులతోడైనన్
అతి సచ్చిష్టము దీనువా, రలకుఁ బునరుపయనంబుఁ ♦ బ్రాపింపఁదగున్. 8242
శేషధర్మము, అ. సు. అ 8 పే 52.

—* పరాన్నభుక్తదోషము. *—

- క. పరపాక పరాన్నంబులు, పరిహరణీయంబులగుటఁ జరఁగఁగ న మె
 పురుసునఁ జనదద్దోవ్యము' తిరవుగఁ చా ధారఁగొని భుజించుట యొప్పుక.
 ఆ. ఎవ్వనింట నశోకమెవ్వఁడు భుజించు, వానిపాప మెల్లఁవాఁడు నొందు
 నటులఁ గాన ధరఁ జరఁగరాన్నము వర్జింప, వలయు సుగతిఁగోయఁవారి కెల్ల.
 వద్మపురాణము, శత్రుర. ఆ 2 ప 93, 94.

—* వంక్తిరూపములు. *—

- సీ. జూదరి గరడుండు * వేదంబు సదువని, వాఁడు వడ్డికి నిచ్చుఁవాఁడు గాయ
 తుండు గ్రామము పనిఁగడుచునాతఁడు గృహ, వాహి కృష్ణము గలఁతనువునాతఁ
 డటుఁడెపుల్ గొన్నాతఁ * డభిలవస్తువులును, నమ్మెడునతఁడు సోమమృత్విక్ర
 ముంచినయతఁ డల్పిఁసంచారలాభోప, జీవకుండుర్వీశఁ సేవకుండు
 గీ. భార్యయునుదానుబుత్తొలఁబించిఁగొన్న, వాఁడు పసులఁబెక్కిలెడుఁవాఁడు కపట
 కృత్యమలమ్రుచ్చిమినికెత్తికృతులబ్రతుకు, వారుపంక్తిరూపకులండుగిఁపారకేంద్ర.
 భారతము, అను. ఆ 8 పద్య 175.

—* అపేయంబులు, నభోజ్యంబులు. *—

- క. తురగియు మష్టియు ఖరియును, గురిసెదగ్ధములు నింద్యఁగోటిగజితముల్
 ధరణీసురాదిజను ల, ప్పొరువునఁ బోయిన నభుంబుఁ * బొందుడు రథిపా.
 సీ. మానుషీక్షీరంబు * నీనినపదివార్ల, లోనిధేనువులపాఁలును నపేయ
 ములు వ్రేతదివయాప్తమను నూతకాన్నంబుఁ, దలవరియన్నంబుఁ * గుటకుఁబున్న
 మును ననితోపజీవనకీలానన్నంబు, నాడెడు పాడెడు * నట్టివాని
 యన్నంబు జూదరిఁబున్నంబు నూనరియన్నంబు బహివెట్టి * నతనియన్న
 ఆ. మాను విజాగ్రజానకు * మాను పెండ్లియాడిన, పురుషునన్నమును నభోజ్య మండు
 తంబియన్న మధికఁనించాన్నదంబు పర్యుషితకుష్మములను * నాడుగవలయు.
 క. విష సురతోఁగూడఁగఁడె, చ్చినయట్టిది యెద్దియును భుజింప రభోజ్య
 త్వనిహుఁపణనిపుణితగల, మనుజోల్తము లభిలశోక * మాన్యచరిత్రా.
 క. పులగముఁ జాయస మట్టులఁ, బలలము నర్చనకుఁ గాక * పక్వములయింక
 గణుగు నభోజ్యత్వము వి, చ్చలవిడి పఁటకము నేసిఁచనకు భుజింపక. ని249

—♦ పాత్రాదిశుద్ధి. ♦—

సీ. ఘృతయుక్తిఁ జిరపయ్యింపితి మయ్యు భోజ్యహావన్నంబు గోఘామఁయవలఁ నేరు
 పుంజేయఁబడినది • వినుఘృతాత్మములు, గాఢస్థు నవి పాఠిఁచిఁగావు మత్స్య
 కూర్మశల్యకేశకఁగోధానగిజంబులు, భక్షణార్హము లూరఁబండి కొడి
 యనుపయోగములొనఁధాగ్యజై నేవింపఁ, సగుఁ బోక్షితంబైన • యామివంబు

సీ. పసిఁడి పెండి రాగి • పవడంబు శంఖంబు, నీరు పాలు పెరుఁగు • కూర గాయ
 మోక్తికంబు చుకలఁ • చునుజానియొడలంబు, నేచనమున శుద్ధిఁజెందు ననఘ.

సీ. అరయ నుపహతి వాటిల్లిఁజేరిపోతి, నాజ్యలైలాభ్యుపేతభాండావలంబు
 శేల్లసీరుల వొండె వేసీళ్లనొండె, గడువజాతఁడోమిన నొండె • గలుగుశుద్ధి.

క. విను కూర్మధాన్యకృష్ణ, జనము సలోల్యాఖిలములు • చీరలపెనుత్రో

పురు శుద్ధిహింతుఁ బ్రోక్షణమున నిట్టుల యుష్ణతోయఁమల వల్కలముల్.

సీ. భసిపోదికముల గాఁచానోద్యనంబులు, దారుశృంగాస్త్రదంతములు శుద్ధిఁ
 పొందు మృతాత్మపదముఁబునరిగ్ని సంస్కృతి, నతిశుద్ధిదాల్చుఁ బఞ్జాంబు ధైర్య
 మును గాఢహస్తంబు • పవిత్రాముఖమువిజృంభణపానానక్తఁతనయవతియు
 దుర్గంధముచ్చదఁమావ్యతఁ బొరయని, యూటనీరును శుచుఁబరిగ్నిదహన

సీ. మాంసంబులఁ గాలక్రమమున గోచయంబు ద్రోక్కినవినుము గృహంబునున్న
 గలఁచుఁ న్రోక్కినఁ బూసిన • నలికినను నలంకరించిన శుద్ధినుల్లాస మొందు.

సీ. మనుజృతలేటాకాదులఁచున్న ముద్ద, లైదుపుచ్చక సున్నానఁహంచరింపఁ
 జనను డేవభారములగు • సరసులందు, బావులందును నడులందు • నలదువత్స.

సీ. అన్నంబు గోవు మాఁగొన్న కీటక మిఁగ, తెండ్రుకలందున్న • వినులభూతి
 యంతజలత్రోక్షణ • నతిశుద్ధమగు భసి,తమునఁ గాంశ్యంబు వాఙ్మమునఁ దామర
 మును డ్దారమున పీసఁమును దగఁగంబు నై, నైవారిచల్లక వ్రథంపియములు
 శుద్ధి పఠించురఁశ్మలు రజోగోవహ్న, లశ్వంబుమాదుతి • మవనిసీళ్ల

సీ. చించుపులు ముక్షికలు నీడఁజెందియును బి,విత్రతనె పొందు తెప్పడుఁచినుమహాశ్వ
 వదనములు పక్షికులముఖవిదళితంబు, లై నదిన ఫలములు శుచుఁబరిగ్ని బుధులు.

క. ఇఁ శక కర పవనస్పృశ్యముల నతి శుద్ధిఁ బొందు • కయ్యాయానా,

సనయానపాత్రమాగ్ధములును ద్వీపమును బణ్యాములును • బోకస్తుత్యా.

3256.

మార్కండేయపురాణము, ఆ కి ప 252-258.

—* ఆచారపద్ధతి *—

ఈ ఆచారాగం బొడవన గృహధిపతి బ్రాహ్మణుడొ ముహూర్తమునం

దొనరన్ మేల్కొని సావధానమతితో * మన్యన్వికానంబున

దవయాచార్యుని నిష్టదైవచరణ * ధ్యానంబుఁ గావించి ధ

ర్మనిరోధంబులు గానియగ్ధమును గామంబున్ విచారించుచున్.

తే.గీ. ప్రకటనర్యాగకామంబులకుఁ బరస్పరానుకూలంబుగలయుపాఠములుడలంచి
యతిసుఖోదర్శమును జగదభిమతంబు, నైవధర్మంబు వదలని * మానసమనం.

పీ. బుద్బుదవిరహితంబుగ వారిఁ గరమున, నొనకొని పారి డెందఁమునకుఁజేరు

నట్లుగ నిశ్శబ్దమై యుండ ముమ్మాటు, ద్రావి యిన్మాటు తిక్కన్విధమున

నాస్యంబు దొడసి నీకరంఘ్రుల కిరమునఁ, బ్రోక్షించి యోష్ఠసంఘటము ముట్టి

నానీకాపుటములునయనముచే పెవులుమాఁపులు వృదయమునాభితలము మాళి

అ. ముట్టవలయు హస్తములు పాదయుగవధ్యగతములుగ నుదబ్బుఖర్చు మొండెఁ
బ్రాహ్మఖర్చు మొండెఁ బ్రాపించి యిమ్మెయి, నాచమనము సేయుఁబాఠ్యమతము.

పీ. ముమ్మాటిజలపానమున నోలి టుగ్యజ్ఞాస్నానవేదంబులు * సంతసెల్లఁ

దొలితొలి వక్త్రంబుదొడయ నధర్మహర్షణును రెండవుసారె ధన్య

కాశ్రుతోపేతిహాసప్రమాదపురాణ, సంప్రీతులును గల్లఁ * జరణయుగముఁ

బ్రోక్షింపఁ బుడదరికాతుండు ప్రియ మందు, నయనంబులంటినలినహితుండు

గీ. సమృదంబునఁ జేలు నాచమనసంప్రయోగ మిట్టిది వస్త్రయజ్ఞోపవీత

ధరణముల నన్నపానతంత్రముల మున్ను, సేసి పిదపను విది యనుశ్ఠింపవలయు.

గీ. ఆస్యకుంధి యొనగ్నియపుడు పోక, భక్ష్యభోజ్యలవంబులు * పండ్లపదమ

నిలిచి పదపడి పోవుట * గలిగెనేని, నాచమన మాత్రణంబు చేయంగ వలయు.

అను. ఆ రి పద్య 285-317.

క. నేలచేది జన్నిద మిడి దివముల సంధ్యల సుత్రరాభిముఖుడై తా రా

త్రుల దక్షిణాభిముఖుడై, మలమూత్రోత్సర్జనంబు * మతీచేయఁ దగున్. 386

పీ. పండినచేనిలోపల దానిచేయన, రాజమాగ్ధంబుల * గర్వలంఛన

బుట్టలో వేడినై * బొక్కలో బూదివై, మసనంబులో నాలామందలోన

జీవరాసులమీఁద * దేవాలయముపాంతఁ, జొరు బొరులఁ దరుఁచ్చాయలందు

నడుచుచు నిలుచుండి * నరు లేగులేరువున, మలము విక్షించుచుఁ * బలికి పలికి

గీ. యాగకాలనుగట్టినయట్టియెడల, నననిపొనిలంబుల * కభిమాఖముగ

- ముసుంగు పెట్టిక చేముక్కుమాసికొనక, మలము విడుచుట కిష్టధర్మంబుగాదు.
- సీ. గనులలోపల దటాంకములలో గట్టువై, గోటకెలంకులఁ గొలిమిగుంటఁ బరిఘటాపలఁ జరికిపందిళ్లలోపలఁ, భారతలలో గాదికపట్టునందు సత్తరువులలోనఁ జాకిరేవుల సజో,వరసమీపంబులఁ వాపితటులఁ గూపంబుదరిఁ తోటఁకలోపలఁ తోఁపుల, మతములపొంత గోమయమునొద్దఁ
- అ. బలుదెఱంగుల జనులు ఁ పను లాచరించుచోఁ, గరితురంగవితతిఁ గరము వేడ్క యెసఁగ భూతశేశులెక్కివినోదించు, నచట మలము విడుచుటనుచిరంబు.
- క. దాచే తింగముఁ గైకొని, లేచి మృదంబువుల గంధలేపములఁ దగన్ శౌచము చేసి పిదపఁ దన, యాచారము లెల్ల నియతుఁడై చేయఁ దగున్.
- అ. చూటిసేలమన్ను ఁ శౌచశేషపునున్న, బుట్టమన్ను నెలుక ఁ బొక్కుమన్నుఁ దక్క నొండుచోటఁ దా చున్న గొని శౌచ, మాచరింపవలయునంద్రుబుధులు.
- సీ. గుదమునఁ దేనుమాటులుఁ గోలనొక్క, మాటు దాపలిచేఁ బడిమాల్లు చెందు చేతులను నేడుమాటులుఁబ్రీతిమన్న, చమరి శౌచంబు చేయటంచదురుదనమా.
- క. తనమనములోన నెంతట, ననుమానము తీఱ శుద్ధిఁబుగునంజాఁకన్ మనుశౌచముచేయుటతగు, నెనికయుఁ గొలఁదియును తెదకఁచెన్నఁడుఁడై.
- క. కాలములు మూడుఁ దప్పక, పోలఁగ సత్కర్మవిధులు ఁ భూసురు లెపుడుం జాలినఁ దీర్చవలయును, జాతక దిగవిడిచెనేని ఁ సద్విజాఁ డగునే.
- అ. నెనడు మెదడు మలముఁనెత్తురు శుక్లంబు, మూత్రము వెడునివియుఁమొదలుగాఁగ గుదిలి చెనుట పునుఁకఁగోగు శ్లేష్మం బపు, జలము లివి కరిరఁమలము లయ్యె.
- క. మొదలిటియాటును సోకిన, మృదుదకములఁ గడుగకుద్ది ఁ మిఁదటియాటుం గదిసిన నీరునఁ గడిగిన, విడితంబుగ శుద్ధి యందున్ ఁ విద్యజ్ఞనమౌత.
- విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచార. ప ౪౩—౪౪.
- సీ. పగటిశౌచంబులోన సాఁబాలు లేయి, రాత్రిశౌచంబులోన సంగమురుగార్తె జ్జోరబాధాదిదుష్టకాంతారమార్గమునఁ దదర్థంబు శౌచంబు ఁ మునివరేణ్య!
- క. పురుషులశౌచములోనం, దరుణుల కర్థంబుశౌచతంత్రంబు మునీ శ్వర! నిష్కారణ మింతికిఁ, యురుషునకుం దగదు శౌచముం తలఁగంగన్.
- సీ. ధరణిధరనుతపాడపువృంద్రాకయై, నంబునిధియంతజలమైన ఁ ననమచరిత భావశౌచంబుఁ బోలమ ఁ బావ్యాశౌచ, మనిరి శౌచక్రియావేదులయింపనులు.
- సీ. తిగ్నిహాత్రాహంతులకుఁజాఁత్రాయణ్ణా, పిండమునకునుశౌచమృత్పిండమునకుఁ గలశసంభవ! యుపేరికఁకాయయంత, మానమనిచెప్పదురు కర్మమకృచ్ఛినులు. ౪౨౭౪

- గీ. శుభ్రుడగుహృద్గతములభూమిరుండునీళ్లు, శరణములభూమిపతితాబుగములవైశ్యుఁ
దాస్యగంబుల కూమ్రుండఁ నాటదియును, వాచనువేళయండువింధ్యాత్రిదమవ
గీ. ముక్తకేళుండు సంస్కృతఁమూర్ధగభుండు, గాక సంక్షాళితఁఘ్రియై థ్వాసురుండు
విమలజలమల నాచాంతఁవిధి యొనర్చు నన్నచగు వింధ్యకైవలఁరావహరి.
ఉ. తుమ్మిగయప్పుడుం బురము ఁ తోరఁ జరించినయట్లు వారిపా
నమ్మొరించినప్పుడశంబు భుజించినయట్లు నవ్వన
స్త్రాబుధరించినట్లు దురితంబులు చూచినయట్లు పుణ్యకా
ర్యమ్ములయట్లు హేయములఁనంటినయప్పుడు వారువందగున్.

కాశీఖండము. ఆ. 5 ప 197-204.

- ఆ. అంటఁగానిదానిఁనంత్యజాఁ బతితు శ్రవంబుఁ బేడి నగ్నుఁ ఁ బరవహువ
రాయణుని నభక్తఁరతు మృతవారకుఁ, జూచి సేయవలయు ఁ నాచనునము.
ఆ. కోడి నూరఁబండిఁ ఁ పేడిఁ జండాలుని, నక్కఁ గుక్క గృతకఁనారిఁ బతితు
నాఘ ! పిల్లి నెలుక ఁ నాకౌచి నూతిక, నంటినతఁడు నీకు ఁ తాడవలయు.

మార్కండేయపురాణము. ఆ 3 ప 259-260.

- సీ. కామాంధుడై కన్నుఁగాన కంటైట్టి, పణఁతుల మట్టుఁటుఁపడ్డవాని
క్షీణపుణ్యమున ఁ శ్రీయోనిఁబొచ్చి గన్నమువెళ్ళి తోరవఁటు ఁ పడ్డవాని
తొలఁగఁగోయఁగరానిదుర్జనాగమసంత, బైశ్య సంఘడియంటుఁపడ్డవాని
దబ్బరతాటఁటలుఁతరిగినాయువుచేత, పడిపోవుచ్రేతంటుఁపడ్డవాని
గీ. తొలిచదువులపొయిచ్చిత్తఁములను జేసి, దంటుఁబాయక గద్దురుఁవెంటఁ ద్రిప్పి
యంటువాపంగయలనడిఁమింటిలోన, నంటుకోరాదు వానికి ఁ నంటుపోదు.
కిరీరామస్తవరాజము. ఆ 2.

—ఁ ఆశౌచము, తచ్చుద్ధి. —

- క. పడినములు బ్రాహ్మణులకుఁ, బదియును మఱి రెండు ధరణిఁపాలురకు నొగన్
బదియేను వైశ్యులకు ముప్పది కూడుల కఖిలకర్మఁబాహ్యత వలయున్. 3288
సీ. పృథమ చతుర్థ సప్తమ నవమదిశంబు, లక్ష్మిసంచయమున ఁ కర్మములు చ
తుర్వర్ణులకును జఁతుర్థాహములయగు, నగ్ని విషంబుల ఁ సంబువులను
శస్త్రంబులను నశశనవిధిఁ బొర్రొహప, వేళంబునను బరఁదేశమునను
సన్న్యాసమున బాల్య ఁ సమయమానను మృతు, లైనసద్యశ్శౌచ ఁ మావహిల్లు
ఆ. ననఘ మూడుదినము ఁ తాకౌచమంబు గొం,దలు ముసేంద్రు లతుల ఁ ధర్మయక్షి

నెన్ని నెలలబాలుఁ డీదై నన్ని దినంబు, లకుచిహ్న మొందు * విశదీకరి :

మార్కండేయపురాణము. ఆ 3 ప 263-265.

—* ప్రియశ్చిత్తసద్ధతి. *—

- తే. అనఘ మూడునెలలనొండెనాఱునెలలనొండె నేమిప్రాయశ్చిత్త మొనరజేయ
జనముతకు వాఙ్మతఃకాయశంఖులై నయఘములడఁగును యమపురికరుగఁడతఁడు
సీ. వినుము కర్మము దెబ్బుచును గపాలంబున, నెత్తి నధైక్షాన్న మేకకాల
మశనంబు గొనుచు ఖిట్టాంగచిహ్నము బ్రహ్మ, చగ్గంబునై యథాత్మయన మాచ
రిందుదు నిట్లు పండ్రెండువర్షంబులు, వ్రతవృత్తి నడపంగ * బ్రహ్మహత్య
కెల్లినంబు దొఱంగుఁ * గృచ్ఛ్చముల్ నడపిన, నాఱువత్సరములకడఁగు మూడు
గీ. హయంబులు నడపఁ జాండ్రాయణములఁ, బోవునిష్ఠానిగతి మానభోజియైన
నబ్బమునఁ బాయు నట్లుగాక * యశ్వమేధ, యాజి యగునేని వలదు భిక్షాదులభిష
గీ. పుష్కగోలక్ష యొండె గాంధోజవాజి, శతక మొండెను భూసురతతికి నొసంగఁ
బాయు బ్రాహ్మశాస్త్రాహంక, ప్రాణహానియైన నొండెను జెడు బ్రహ్మహత్యకీడు.
సీ. కల్లుద్రావినపాతకం బది యన్ని వర్ణము గాఁగఁ గాంచి పాఁడంబు సేయఁ
గను మారి యులుకంగనలంబుఁ జొరమహా, ప్రస్థానమాచరింపంగఁ బాయు
నట్లునుగాక బృహస్పతిసవన మ, స్మృతి వొనరించిన * నతివిశిష్ట
భూమిదానముననుబోవు నక్కి డ్దురు, లేల్పగుం డనలపొత్తమైన
అ. యాయసాంగనాంగహతిగనమునేసి, యొకఁ గోసి కరమునందు మేహ
నము ధరించి యంబరముఁ జూచు చరిగియే, నియును జచ్చి యథుమునిస్థకించు.
క. గురులేల్పగుండు రణమున, గురునకు నై చచ్చియేనిఁ * గురువర ధరణీ
సురులకు సర్వధనము భక్తిగతి నొసగి యేనిఁ బాతకీత్వముఁ దొఱంగున్.
క. ధరణీసురుస్వర్ణము నవహరించినతఁ డంతకనక * మట్టిద విస యా
త్మరుఁ డై మగుడఁగ నిచ్చినఁ, బరిహృత మగుఁ గల్పంబులు * పారవముఖ్య.
(క. అన్యతోపచారకలనంబునఁ బుట్టినపాతకంబు * వోవుం దా నె
వ్వని నపరిచిఁ దగ నాతినిఁ ప్రేతుం జేయ ధగ్మతత్త్వప్రసణా.
క. గురువునకు తాఱు నల్పాటఁ, బొరసినకల్పవము వాసింపొవు నతినికి
బరితోషముగా విసయపు, వెరవున నుపహార మిచ్చి * విసతుం డయినన్.
క. పరదారగమనదోషము, పరిహృతమగు నొక్కయేండు * పరమనియతుఁ డై
చరియించినఁ గృచ్ఛ్చంబులు, గురుకులజలనిధిశాంక * గుణమణినికరా.

అ. వావి గానియట్టిఁగలిగెఁ బొందినపాన, మాటునెలలఁ బాయు * వాచ్చివత్తు
ధరణభస్మశయనఁపరతఁ బాటించుచు, నియతి నుండెనేని * స్వప్నచేష్ట.

క. పరశ్చరమసంగమఁబునఁ, బరిహృత యై యున్నయట్టిఁభామిని శుద్ధిం
బొరయు రజస్వల యై కం, చరయఁగ భస్మమున శుద్ధఁమైనవిధమునన్.

అ. నలుకఁదగనిప్రూమ * నఱికిన దిర్యస్వ, భంబుఁ జేసికను నశ్శుంబుఁ బాచి
కొనునరుండు మాఁడుఁదినములు దవచేత, పలుకుచును సమిరఁభక్షిం దెయిన.

క. మితఁభోజి యై వివిక్త, క్షీతి సావిత్రిశపంబుఁకేయు నది యహ
స్థితియు నిశాసీనత్వము, మతి నేమఱ కట్టు లైచ * మాను నశ్శుంబున్.

గీ. పుణ్యకర్మముల్ సేయుచు * భూసుతులకు, వివిధధనములు ప్రీతితోఁజెనయమొప్పు
నొసగుచుండెడువారు పూర్వోపచితము, లైన కిల్బివములఁ బాతు * రవనిసాధ.

క. విను మాస్తికతాత్రెద్దాపినయఁబులు గలుగువారు * వినికి నెల్లన్
జనవాధ యర్హు లవి లేనినయలు పాపములఁ దొలఁగఁనెత్తరె యెట్లున్.

భారతము. శాంతి. ఆ పద్య 304-319.

సీ. ఆరయక విల్చినఁసరకు మెచ్చకయున్న, నాడ క్రిమ్యఱ నీగిశ్యామపథము
పరదినంబుననైనఁబలికిన వెలలోన, వెలయఁ ద్రింశఁకంబుఁవిడువవలయుఁ
సరకు మాఁడననాఁడుఁకురల నీదలఁచిన, వెల పడేదవపాలుఁవిడువవలయుఁ
బదిశాశ్వబీజముల్ పదియేనువనముల, కట్టల నెలనాశ్వఁబానిసయును

అ. నేనుదినములందుఁనెద్దులు దురగంబు, మాఁడ దినములందు * మొదవు నెనుము
నేడునాళ్లరత్నఁమిను మొకనాటను, మగల నీగి ధర్మఁమార్గ మంద్రుి. 3200

ఉ. అంగవిహీనునైన వికలాంగునినైనఁ బ్రసిద్ధిరొగడు
ప్రాంగునినైనఁ జూచి చెడఁనాడుట యొప్పునివానిఁ జూచి సా
మ్యాంగుఁ డితండు వీని కెనయన్యులు లేరని గలికొంటు త
ప్పుగట మాఁడురూకలునునడ్డుగ దండుగు వానివై బడున్.

క. గురుఁ దల్లిని దండ్రుని సోదయని కకారణమ ప్రల్లఁదముఁబల్కినను
మృదుచేత నూలుపణముల, ధరణీకుండు గొనుట నీతి * దండువుపేరన్.

గీ. వానితల్లితోఁబట్టునుఁబానియాలు, వానిలంజెలు వారికిఁదాను మగఁడ
ననుచు నీక్రియబూతాటఁమాడి తిట్టునతని గొనఁదగుఁ జంచవింశతిపణములు.

క. తనకంటె నధికుఁ బరసతి, నెనికమిగులఁ దిట్టెనేని * నేఁబదిపణముల్
తనకంటె హీనుఁ దిట్టినఁ, దనరఁగఁ జండ్రెండుసరయు * దండుగ గలుగున్.

- క. కృపమతి శూద్రుడు విప్రోత్తమువైని దప్పులేక * తా గర్వితుడై
యుమిసిన దెదవులు కోయుట, యుమికోలదనిపించుచుచితమువ్వకులకున్.
- క. ఏయంగము గొని శూద్రుడు, పాయక విప్రునకు దాను * బాధపడకువా
దాయంగము కోతపడక, పోయెదనరాదు తనకు * భూపతిచేతన్.
- క. శ్రీతి గులశ్రేష్ఠునివై, నాతతముగలేని బ్రహ్మాహత్యానిమి
పాతకమువెట్టి తిట్టిన, యాతం దేహాటనాలుగిచ్చు బంబుల్.
- క. భూవల్లభు నేదవియని, నైవతమును దిట్టినతడు * దందువువేగం
నేవముల నెనిమిదిటిని, నేవేమె యలువలయు * విధవలకుగన్.
- క. అడిచెదనియూడించుట, యడుచుట మెయి తట్టుగట్టునడుచుట నెత్తు
ద్రుదలగ నడుచుట విలుగగ, నడుచుట యొందొంటికంబెఁగిధకపుదప్పుల్.
- క. హేమనిడిచినగర్థము, హేమ దర్థు నడిచెనెని * నిమిషదీ సరినా
దైన బదిపణు లచ్చుట, తానుచితము తిన్నకొలది * దను కెట్టిగన్.
- క. మెడ చెయ్యి కన్న పాదము, తొడ నాలుక ముక్కు చెవులకునియులుగా దా
నడిచెదని యెరుగ బునము, నొడివినతడు నందా గచ్చునాఁబంబుల్.
- క. ఒక్కనిఁ బెక్కం ద్రడిచిన, దక్కక నేన్నేల కెట్టిపాదపు గొని తా
నక్కజముగ దండించుట, విక్కపుధర్మంబు మేదినినాకులకున్.
- అ. ముటికాటివారంబులు మునుపరు, లఱవవారు ద్విజుల * కాసపద
యనుచు నేకావ * లను గులంబును దిట్టునలందు దండువచ్చుశతపణులు.
- క. ఖలులతో నెమ్మెయిలిసినవిప్రుడు, మొఱయిడి నచటికిఁ బఱవకున్
త్తనె యుత్తముఁ మెత్తినఁజందాలు, నఱవినద్రవ్యశూద్రాదులకును
తిత్తునేవభుక్తులు * వెట్టిఁ దల్లితోబుట్టువువేర దానొట్టుగొన్న
నేదాదిద్య శూద్రాదికి జెప్పిన, బారి జెద్దలిచ్చినపాత్రుదనము.
- గీ. బాడిచి తానీక తుడిచినతిడిచి తండి, గొడుగు నన్నల దమ్ములగురునిపత్ని
వెలయఁగఁ దప్పులేకయెఁదిచెనెని, యతఁడు తానచ్చు నృపతికిశతపణులు.
- క. మడివా లొడయనివస్త్రము, తడఁబడిచిన నమ్మికొనిన * దా గో యిడినం
బడియవెట్టిన గట్టి, నడయఁ బగల్రయము దండు * నలుపఁగలయున్.
- క. వెలమెనిమిదయగుపాలును, వెలనాలవపాలు నోలివిమనఁగలయున్
తొలుకెత్తవ ములకెత్తని, జెలు వేదఁగఁ జాకిచీరఁచెటిచినచోటున్.
- క. గరగానలప్రాదుల, బరహింద యొక్కనేనింబంధించునై

నరమాడ యరువవలయును, సరిచావంగవలయు నెదిరింపజేసినచోటన్.

క. చంపినవానిని సరిగాఁ, జంపుటతగు విప్రద్రైఁజంపక పతి త
తన్నందఁ గొని తలఁగొటిగి పదంపడి కుక్కుచ్చువాసిందండింపఁ దగున్.

సీ. ఉత్తమపురుషునియుత్తమరత్నంబుఁ, జనముచ్చిచ్చినవానిఁజంపవలయు
నన్యతెవ్వరిధనమైనను గొఁజేయ, నెనిమిదపణములుఁ గొనఁగవలయుఁ
బరఁగతిహారముఁబట్టించి సర్వస్వహానము నృపతి చేయంగవలయుఁ
గన్నియనే చెఱఁగొన్నట్టిదుర్జనుఁ, బితృవధంబుగాఁజేయవలయుఁ

ఆ. గన్న మిడఁగ రాతిఁగొన్నచో మ్రుచ్చులఁ, దోడతెచ్చి కేలఁక్రురితితైచి
వాడికొఱులదిగిచివారిఁ జంపుట రాజధర్మ మనుచు నూత్నందండ చెప్పె.

సీ. ఇరులున నొంటిఁబోఁబరగతి నెట్టుట, యది తన్ను నెంటుటకాన వడుట
నలవురముందఱఁదలచిరపట్టుట, చేరి యేకానవాఁసీనుఁ డగుట
పువ్వులుపూతతఁగొన్నులమర్థిఁబుచ్చుట, ముచ్చటలాడుటఁమూలయునికి
సంసక్తి బాప్రాప్తిఁసరిలతయెల్ల, మగనియానికి నిచ్చుమాటలాడు

ఆ. పేనుదొల్లియట్లఁబాలువు చెఱిచితి, నని యమాంకరించియానిఁ గొనుట
గజ్జనుండుగానిఁజనుఁడు చేసినఁ బరదాతగామియట్లందండ్యఁ డతఁడు.

సీ. తల్లితోఁబుట్టువుఁతండ్రితోఁబుట్టువు, తల్లిదండ్రుల నవఁదరులనుతలు
తనతోఁడబుట్టువుతనతోఁడబుట్టినవారలనుతలు భూఁపరులనుతలు
తనయునికాంతయుఁదనకన్న కూతును, గోడలు నత్తయుఁగోత్రజలును
బతిహితవ్రతయైనబాహ్యభార్యయుఁ, కైలికానిశత్రుయఁకమృగనతియు

గీ. గురునిసతి దాదియు ననంగఁబరగువారిఁ, గవయుకన్యకునుగల్పగామి వాడొ
ఉత్తమబ్రాహ్మణుండుగాకఁయుండెనేని, చంపకాతనితోరునుఁద్రెంపవలయు.

క. హీనుం డుత్తమకన్యకఁ, కానుగఁ దాఁ గలిసెనేనిఁజంపుట తగు న
న్యూనుడగునేని గన్నియ, వానివలచునేని దగు విశావాము సేయన్.

క. మును దాడిట్టిన దండుగ్గు డతనికిఁ బిదపఁ బట్టినతిఁడఁదండ్యఁడైన్
మును పిట్టినతిఁడు దండుగుఁధన మినుచుడి యణువవలయుఁఫరఁజేతునున్.

క. ఉద్దులపువెనఁజువలయు, చిద్దఱునయ్యెఁచోటఁనెవ్వఁడు నైవై
గట్టించి యరుగువాతఁడ, కెద్దయు దండ్యండు చలముఁనెక్కువకలిమిన్.

క. సరిగా నొఁడొరువులతోఁ, బరుసపుఁజెనఁతువలం వెనఁగిపాడికి ధరణి
త్వరుసభకు వచ్చిరేనియు, సరిసరిదండంబు గొనటఁగద్దగ్గు మగున్.

- క. తోయక విప్రుఁడు మాలతఁ, గాయజనుభుకేలిఁ గదిసికప్తాత్ముఁ డగున్
బ్రాయన్పిత్రముఁ జేయకపోయిఁ జండాలజాతిఁబొందు నిజముగన్.
- క. చండాలితో ద్విజుం డొగి, గంగాడిన పక్షమున భంగము వ్రాసి తనన్
వండువు నొని దేశంబున, నుండకయుండంగనడుచుఁబుచితము పతికిన్.
- గీ. కపటఃస్త్వజితగర్వైఃకనకములను, గపటమాంసంబు నమ్మెడికన్దుః బట్టి
పరాసహస్రంబు దండువుఁగొనఁగవలయు, నాసిక చెవులఁ జేతులుఁనఱకవలయు.
- క. భూతఁ తఁ నిట్టిఁనానిన్, భూపతిమంత్రంబు బయలుఁపుచ్చినవానిన్
జేపడ జిహ్వచ్చేదము, నాపోవక చేసి పాఱునడువఁగవలయున్.
- క. భూనాథునియందలమను, నేనుఁగుఁ దురగంబు నాతఁడెక్కుమనకయ
జ్ఞానమున వెక్కినాతఁడు, దా నచ్చుం బరాసహస్రంబువండుము పతికిన్.
- గీ. రాజాఁకుఁ గీడుపువైడుఁరాజ్యమడఁగు, ననుచునెటుఁ చెప్పెదాత్మోత్తిఁసాధములను
గుడుపుకొఱకు విప్రాఃస్పృతిఁగొన్న శూద్రుఁ,బరాసహస్రందడుగొనఁబాడిగలదు.

విజ్ఞానేశ్వరము. ప్రాయః ప 17-189.

—♦ బ్రహ్మచారి. ♦—

- సీ. నెఱుగారముంజియుఁ మేవికోమలికంబుఁ, గడుటిట్టగుణము గుఁర్కెడు ముగంబు
పసపుగోచులయొప్పుఁబ్రహ్మతేజంబును, జారుకృష్ణాజినధారణంబు
తరుఁజన్నిదము నేఁధావిబొట్టును జిన్ని, పట్టవర్ధనమునుఁజిట్టితడువు
మొలవరికయంగరంబులసొంపుఁ దండవుఁ, గోలయు సన్నపుఁవ్రేలిసిగయు
- తి. నొప్పుబ్రహ్మచారిఁయొకఁ డేగుదెంచెఁ బుస్తకముఁగొంచు మిగులఁసంభ్రమమున
(నొజ్జయతనిఁజూచిఁయోచియేమిర కడు, నాలనించి తనియె ఁ ననిన నతఁడు.)
- కళాపూర్ణోదయము. ఆ 4 పద్య 44.

—♦ అవధూత. ♦—

- సీ. పృథివిమేషముఁ బరఁబ్రహ్మంబు నీషించి, మడిఁ జొక్కి వెలుపలఁమఱచువాఁడు
కమలంబుమీఁదిప్పుఁగములకైవడి మోము, వై నెఱసినకేశఁపటలివాఁడు
నఱవ్రాసినూయఁ గీకరించినభంగి, వసనంబుఁ గట్టకఁచచ్చువాఁడు
సంగిగాఁడని వెంటఁజాలుభూతములునా, బాలగఁహసశఁబ్దములనాఁడు
- గీ. మహితపదజానుజంఘగోరుఁమధ్యనస్త, బాహునక్షోగభానఁఫాలకర్ణ
నానికాగండమస్తకఁనయనయుగళుఁ, డైనయవధూతమూర్తివాఁడరుగుదెంచె. 3883
- భావతము. స్కం. 1 ప 516.

— ముని, యోగి, సిద్ధుడు. —

సీ. కనకవల్లిమతల్లికలపెంపు జడగుంపు, పుష్పపరాగసంఘాతి భూతి భూతి
కమనీయకాభాస్రకాండంబు దండంబు, తరుణపల్లవకోటిఁగ్రాహణకాటి
వల్కులధట్టంబువరయోగవట్టంబు, జాఁకవిసరంబుజపసరంబు
ఫలరసాసారంబుపాత్రాంబుపూరంబు, కింజల్కములచూలుచూజినులు

తే. నేయజాలినయన్మహాఃఖరిఃఖర, రుచిరసురపూజరాజిచేచుచితవేష
మెనసి సరపాలనిరపాయహితవిహారహరి గడిదేటి యొకజడపారి యయ్యె.
వసుచరిత్రము. ఆ 2 ప 79.

సీ. పలుజటాజూటంబుభసితత్రిపుండ్రంబు, గండలంబితామ్రమండలములు
ధవళయజ్ఞోపవీతంబులు గాంచనయోగవట్టికయు కాత్మోదరంబు
దీర్ఘకూర్చు బనిందితతనూబిభవంబు, బదముల మణిమయపాదుకలును
గరమున జలకుండికయు నాగబెత్తంబు, శ్రుతితలద్విగుణాత్మనూత్రకంబు

గీ. గలిగి యగుగిడి యగుగిడిఁజిననాథ, చక్రచక్ర మురారితకశ్యామలాంగ
కృష్ణ కేశవ పాహి లంఠీక యనుచు, నమ్మనీందుండు వనికె డాయంగ నని.
వాసవదత్తాపరిణయము. ఆ 4 పద్య 97.

ద్వి. నుడచిననుపుగంజడముడినడచు, మృదునిచందంబులకెడవెడల వోచ
కట్టినవెలిపాత్రికచ్చడం బెందు, బుట్టినరుద్రాత్మభూషణంబులును
రాగికుండలమునుకంబత్తుకంబశము, యోగదండంబునునొకచేత గొడుగు
బూదిబొక్కసమునుబొలుపారుమేన, బూదివై నొప్పు త్రిపుండ్రకేళును
తల్లితల్లియను నునుబలుపరుసయును, కలయనొత్తినవారుండంబు దనె.
బసవపురాణము. పా. సో. ఆ 1.

సీ చింతఁగుండకవేడ్కచే నింత యుబ్బక, యట్టికై నడినుండుకంతఁడె యోగి
మునుకొన్న బుద్ధితమోగుణం బెడబాసి, యారవివలెనుండుకంతఁడె యోగి
సకలధర్మచరేతముగల్గియుండియు, ననిలువలెనుండుకంతఁడె యోగి
యింతింలేయని దనఁబూచయ మనల్లల కీక, యంబరంబలులుండుకంతఁడె యోగి
గీ. సర్వసముండయ్యు నెల్లరఁబాడ నడతి, షీలిని చంద్రునిగతి నుండుకంతఁడె యోగి
యవని యెవ్వరి కెయ్యదియట్ల నడచి, యద్దమున్ వలె గనుపించుకంతఁడె యోగి.
విశ్వకర్మపురాణము. ఆ 9 పే 309.

- సీ. ముడి వినయొంటి కెంతడమాయ మువ్వన్నె మొగముతోలు కిరీటముగ ధరించి
కకపాలకేదానకకముక్తహారీ, గుటుచలాతామతోఁగూర్చితట్టి
యైజేమ మైనయొడ్డాలు బనసీచే, నక్కిలించినపొట్టుకుక్కిరింప
యారకూటచ్చామఁజవళులింపఁగజాలు, బడుగుదేవాఁబుఁజభస్మ మలది
గీ. మిట్టయురమున నిడుయోఁగపై మెఱయఁ, జెవుల రుద్రాక్షపొగుటఁచివుకలింపఁ
గావికుబుసంబు జలహండికయునుబూసి, చేసె దగ్గేహ మావధఁసిద్ధుఁ డొకఁడు.
చ. లలితపుబ్బాదిపూతయునుఁలాతపుఁగోలయఁ గడుపాలయున్
మలకొనుచిన్న కెంజెడలుఁమండులపాత్తము నాగబైత్తమున్
లలిఁ గనుపట్టకెన్నెరయుఁలాహితిమోదము శృంగినాదముం
జెలు వలరంగనొప్పు నొకఁసిద్ధుఁడు సింగపువాయునుభోక్.

3837

కళాపూర్ణోదయము. ఆ 2 పద్య 48.

—• బ్రహ్మవిజ్ఞానులు. —

- క. ఇది నగర మిది యరణ్యం, విది సౌఖ్యం విది యసౌఖ్యఃపూతఁడు పురఁగుం
డిది సతి యని తోఁపద యెయ్యదిచూచిన బ్రహ్మయముఁయారూఢుఁడు.
చే. సంగములు సర్వమునుగల్గిసంగికాఁడు, భోగములుసర్వమును జెందిభోక్త గాఁడు
కార్యములుసర్వమును జేసికర్త గాఁడు, విగతసంకల్పఁడగు బ్రహ్మఁచేత్ర యధిప.
ఉ. చేయఁడు సత్కీయల్ బయలఁజేసినయట్ల సుఖించు లోపలన్
జేయును గార్యముల్ బయలఁజేయనియట్ల సుఖించు లోపలన్
జేయఁడు కృత్యమంచు మఱిచేసె నకృత్య మటంచు నెంచరా
జేయడ బ్రహ్మవిద్య తుదకెక్కినయట్టిమహాసుభావునిన్.
చ. ఆమితములై ఘటించువిషయమానుభవంబుల భోగియయ్య ను
త్తముఁడగు యోగి బ్రహ్మమయఁతన్ మది రంజిలుచుండు గీతస్స
త్యములను దాశమానవకుండయ్య శిరస్సీతపూర్ణకుంభమున్
సమధికయాక్తి నిల్పికొనఁజాలిననాట్యధురీణుకైవడిన్.

3848

కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 1.

- పీ. పుత్రమిత్రకళత్రఁమైతివర్తిల్లవఁసిన్ద్రసంయమిబ్రహ్మానిన్ద్ర వినమె
కర్మకుండయి రాజభర్మ మూని చరించు, జనకుని విజ్ఞానచర్య వినమె
వాణిజ్యవృత్తి జీవనుడైన యల తులాధారుని పూర్ణభోగంబు వినమె
కటిక గాయకముచేఁగలంబుఁ గడపుధర్మవాన్ధు విజ్ఞానముహిమ వినమె

గీ. వారిపొగింబును నుండఁగలసి జ్ఞాన, లెట్టి క్షయహరముల నున్నఁజేమి కొదవ
జ్ఞానవైరాగ్యనిశ్చలనందపూర్ణులయినవారు జీవన్ముక్తులగుట నిజము.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

—♦ పాపండులు. ♦—

గీ. హరికంటె నొకదైవమగ్రంబు గలదను, వారలు హరిశక్తి మాచమతులు
బహుళకపాలాస్థిభస్మలింగాంకులు, వైదికవిరహితవర్తనులును
ఘనవనపృస్థితుల్ గాక జటాగల్గ, ధారులై చరియించు తాపసులును
బారిఁ జక్రశంఖోర్ధ్వపుండ్రాంకములులేక, హరికథావిముఖాత్ములైవారు

గీ. దైవముల విష్ణుసరిగాఁగఁ దలంచువారు, విష్ణుధర్మంబు గాదని విడుచువారు
సఖిలధర్మంబులును హరియందు జేర్చుపండువారలుఁ జూపె వామండు లగజు
పద్మపురాణము, ఉ ఆ 6 ప 153, 155.

—♦ దొంగసన్న్యాసి. ♦—

గీ. ఇంటిలోనైనను లిల్లానితోనైన, నగరికప్పులనైనఁ దెగువఁజేసి
కావికొకలుగట్టి కచ్చలు బిగియించి, బోడితలలు మెడఁపోవచీసి
కుండకొలయుఁబట్టి నిండబూడిదెఁబూసి, పూసలు మెడఁగొన్ని వేసి చేత
జపమాలధరియించి జనులుగన్గొనుచోట, హరిహరియనుకొంచు నాడుకొంచు
గీ. జేమ మమరంగ భిక్షుకుఁపెంటువెడలి, తిరిగి యమరికగలచోట తిరగమతిగ
విషయసంగత్రయంబులు వీగువాని, కేడ సన్న్యాస మదివాని కేడగతులు.

శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2

—♦ శోత్రియుఁడు. ♦—

ఉ. జ్ఞాని పురాణవక్తయును శాస్త్రవిదుండు బ్రాహ్మతచిత్తుఁడున్
మానితసత్క్రియారతుఁడు మామకభక్తియతాత్మకడైన స
న్మానపుఁ జొప్పు శ్రోత్రియుఁడనన్మతి యాతఁడు సంహృతాభిలాం
హకోనివహుండునై దివముఁనొంది సుఖించు సమంచితస్థితిన్.

గీ. అట్టి శ్రోత్రియుఁ డింటను పెట్టికట్టి, యన్నము భుజించునరుఁడు జన్మాంతరముల
యందు బ్రాహ్మణుడై చెలుఁనొందు భువినిశోత్రియాగ్నబుకన్నఁబెత్త పెద్ది
శేషశర్మము, అ. సు. ఆ 2 శే 47.

—♦ వృద్ధబ్రాహ్మణుడు. ♦—

- సీ. తెల్లనిగడ్డంబు ♦ తెల్లనిమీసముల్, నగసినిరోమపాఠాదురకరంబు
 మేధావిబొట్టును ♦ మెఱుంగుజన్నిదములు, భూతిలలాటప్రిపుండ్రకంబు
 గావిదోవతియును ♦ గంతోత్తరీయంబు, నిష్టికోలయుఁ జంకనిజ్జితోలు
 బంచాంగముష్టియుఁ ♦ బాణిఁ బవిత్రింబు, నొక్కప్రేలికి వెండియుంగరంబు
 గీ. జాటుబొజ్జయు నునుదబ్బు ♦ సంబెలయును, కైత్తగొడుగునుజక్కఁదాల్చికుతుకమునఁ
 దనుసజ్ఞాతిగానొక్క ♦ తపసివృద్ధ, బ్రాహ్మణుఁడువచ్చెనొయ్యెయ్యఁ బాఠకడకు
 హరవిలాసము, ఆ 7 ప 12.

—♦ వృద్ధముని. ♦—

- ఉ. డోసరవల్లి చందమున ♦ నొక్కట బీజనరాలు డోఁగా
 మీసలు గడ్డముం జడలు ♦ మే నుదరంబును పీనులున్ జరా
 భూసర మైనరోమతతితో, యెనఁగంబడి దూచి రాశిగాఁ
 జేసినితి నున్నయొక ♦ వృద్ధముని గని కాతుకంబునన్.
 మనుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 79.

- సీ. కీర్తుకీర్తుంబులై ♦ తిరిగట్టిమడమలు, గడచి తూలాడుకెఁజడలతోడ
 వింజామరము విచ్చి ♦ ప్రేలవైచినమాడ్కి, దాలొందు నరపగడ్డంబుతోడ
 ఫాలబాహుదగ్గఁ పార్శ్వదేశంబులఁ, గొమరాసుభూతిపుండ్రములతోడ
 బుచ్చంబు విడిచి కఃస్పృశానివచ్చినకొత్తి, మడుగుఁ జమారుచగర్మంబుతోడ
 గీ. బ్రహ్మకేశోధికులై న ♦ బ్రహ్మచారు, వైద్ర తీరువంక నలమిరా ♦ నెలమితోడ
 నగ్నిశిఖినోలియునుఁ జల్లఁనైనకాంతి, యడర నొకవృద్ధమునివచ్చె ♦ నధిపుకడకు.
 శివుంతలాపరిణయము, పి॥ పి॥ ఆ 2.

—♦ యోగిని. ♦—

- సీ. అలిగంబునై రక్తతీలకంబు తెలిగమ్మ, గవయందుఁ గాటుకగర్లవాశ
 ములఁ బటికింపుఁగుఁ వలములు గళిమున, సంకుఁజూసలకంఠసరులు గుబ్బు
 చనుదోయివన్నెకుఁ చెల్లింత దాఁపలికరమునందు విభూతికక్షపాల
 పాణిపద్మంబునఁ మాణిక్యమయవీణ, పదయుగంబునఁ బైడిపాదుకలును
 గీ. నుదరబంధంబు లాతంబుఁ యోగపట్టె, సింగివాదంబు బెత్తంబుఁ చెన్ను మెఱయ
 నుట్టిపడ్డట్టు యోగినిఁ యోర్తు వచ్చి, లీల నారాజశేఖరుఁ మ్రోల నిలిచె.

కాశశేఖరచరిత్రము, ఆ 2 ప 94.

—♦ మునికన్యకలు. ♦—

సీ. సెలయేటితెలిసీటఁగి మిబంతి పసపాడి, సేనక్రామ్మల్లఁ బొన్నియలు తులమి
గురువందపేరులుఁగుబ్బచన్నులఁ దాల్చి, సెమలపించంపుఁబుట్టములు పట్టి
పయ్యెదమాటుగాఁబాటుటాకు లమర్చి, చాఁడనఁ దిలకంబుఁపఁతిరించి
కంకేళివిగురాకుఁగల్గవూరముఁజేసి, కుసుమపూవులధూళిఁగురులఁ దాల్చి

గీ. చెంచుఁజిగురాకుఁబోలులఁచేత లెల్ల, నభివయితుకు పల్లకాలాంబేదములఁ
దండ్రు లెందేని జనుఁబ్బులెల్లు లేదుర, గారవము నేయ మునికన్యకాజనంబు.
హరవిలాసము. ఆ 5 ప 37.

సీ. ఆజిరతోరణములఁకై యుంచితిని జుమా, యతివ నీపీచిగుఁళ్ళలమఁబోకు
మగ్రవేదార్పణఁకై యుంచితిని జుమా, యబల నీపీమొగ్గలంటఁ బోకు
మజ్జనాధనపర్యంతై యుంచితిని జుమా, కొమ్మ నీపీవిరుఁల్కొమ్మఁ బోకు
మతిభిసంతర్పణఁకై యుంచితిని జుమా, తరుణి నీపీపండ్లువడవఁ బోకు

గీ. మనుచునొండ్లారుఁబలుకుచుఁనలసగతులఁ, గొనులసియాడఁగుచములుఁగదలఁగురులు
చెదరఁ బనఁటులు మూఁపునఁజేర్చి లతల, కర్ణి నీరార్చుమానికఁకన్యకలఁ గంటె.
చంద్రభానుచరిత్రము. ఆ 1 ప 127.

—♦ యోగపద్ధతి. ♦—

సీ. విను దూరవార్తలుఁబీక్షించు దవ్వగా, నడుచును శతయోగఁకములు విదిచు
నశుభ్రతంబగుకాస్త్రమైన వక్కాణించు, గౌరవం బొందు లాఁకునముఁ జెందుఁ
బరకాయములఁ బోచ్చుఁబక్షికిటమ్మగాని, బహుజీవజాతులఁభావ లెటుఁగు
దివ్యగంధంబునుఁదివ్యతేజము దివ్యకర్మంబులును దివ్యకళయఁ దాల్చు

గీ. మోక్షునగరీమహాద్వారముఖకవాట, విఘటనాలోహకుంచికాఁవిభ్రమమున
నుల్లసిల్లెడును వడంగఁయోగవిద్య, నభ్యసించినపాధకుంఁడద్రిదవన.
కాశీఖండము. ఆ 5 ప 45.

సీ. వితతమై విజనమైవిమలమై సుఖమై పొసంగు వివిక్తదేశమునందు
సమభూమియందు నిశ్శేలముగా మిట్టుపల్లములు గాకుండఁ జేలరముగాఁగ
వరుసఁ గుకాజినఁపస్త్రంబు లనువుగాఁ, బఱచి యొప్పగ వానిపైఁ దిరముగ
బూని పద్మాసనాఁసీనుడై యామీఁదఁ, గాయమధ్యమమునుఁగళము శిరము
తే. జక్రఁగానిక్కి దృక్పక్షంబుఁముక్కుచక్రఁ, జిక్రఁదక్కించి తక్కినఁజిక్కుఁగనక

మిక్కిలిదశేంద్రియంబులఁగ్రుక్కఁజేసి, ఫలితముగ నొక మధ్యస్థింకఁపఁవలయు.

వీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 1 పద్య 99.

- సీ. అంత సుషుమ్నయాఁనావరోహణము మెల్లఁగ జేసి పాఞ్చబులను దక్షిణ
నిలయంబులను బూర్వపులిసనంబుల నిల్పి; యీ తి దినమనుఁగొనిగవఁడు
సంఘటల మధ్యనిఁకాసమయంబుల, సలుపంగఁదగు నొగింసరని వేళ్లు
వాయుధారణసేయఁవలదు కరంబుచే, నభ్యాసమున వాయుఁవాగవలయు
- గీ. నీకరణింజేయ వజ్రీమఁయాకృతీయును, కాలమృత్యువయఁబునుఁగలిగి యతఁడు
బ్రతుకు నాచంద్రతారకఁమితిఁదగచ్చు, కాల మమరొఁగుములు నుతుల్లడలుకొలుపు
- సీ. మంత్రీయోగంబుచేఁమాతతసంసార, దేహమర్మంబులఁచెలిసవచ్చు
లయముచేఁ దనలోనిఁలలితప్రణవనాద, నూత్రంబు మది నూనిఁచొక్కవచ్చు
హతముచే జరను రొఁగాని వృత్యువున, చేరించి క్షీణఁడైరిలువవచ్చు
సాంఖ్యశాస్త్రంబుచేఁకలేంద్రియవ్యాప్తు, లయముఁ దన్నగాఁగరయవచ్చు
- గీ. గాగిముచేఁక దనువులోఁజానుజెలుగు, మన్నఁతిని గనవచ్చుఁనుచితమయిన
రాజయోగంబుచేఁ బగఁబ్రహ్మమంపు, బొందియుండఁగవచ్చు సుఁభూర్ణుడగును
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము. దాఁచిన్ ఆ 2 ప 205, 206.
- సీ. విను మంత్రయోగికఁన్నును గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధిపఁడుఁబాఁడైన
హతయోగియగుచుండుఁహతయోగికన్నును, సరసమాససుడైనఁసాంఖ్యయోగి
యధిపఁడయగు వానికన్నఁ దాఁకయోగి, యధికుం డగుచుండుఁనతనికన్న
సాంఖ్యతాగకములఁసంగఁగొపించుకొని వై, రాగ్యభావన నొప్పుఁరాజయోగి
- గీ. యుత్తమోత్తముఁడనిచెప్పుఁకొప్పు నతనికన్న గొవ్వైనయోగి లేఁడవనిమీఁద
నతఁడు సంసారమందున్నఁనడచినున్న, నకలనిల్లేపుఁ డగుచుండుఁకాంతుఁడగుచు.
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

— హతయోగి. —

- సీ. హతయోగిస్థిఁడై యమరినభ్రాంతుండు, మిగుల విఖ్యాతిచేఁ మెలఁగుచుండి
క్రమమున నణిమాదికంబులై తనచెడు, వైశ్వర్యములతను ఁ నాశ్రయింప
చుకదేవతలయందు ఁ నహిమబెంపాందుచు, సకలలోక ములందుఁసంచరించు
నతఁడువసింపఁయట్టిస్థలంబులు, పుణ్యక్షేత్రములొచ్చుఁ బొలుపుమీఱు
- గీ. నతఁడు పుణ్యక్షేత్రంబునుఁ మితమునుఁడు, నతఁడుభవ్యుండనివృండునగళుచరితుఁ

దతఁడు సిద్ధుండుబుద్ధుండు * సతులతుండు, నగు మవివారింపుచుండు మహాత్ముఁడెలమి.
విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ రి.

—♦ సాఖ్యయోగము. ♦—

సీ. పంచతన్మాత్రలు ♦ పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై ♦ ప్రబలుచున్న
సకలేంద్రియంబులు ♦ సర్వవిషయకాలములు గుణత్రయకావ్యముఖితాగ
ములు గాను దనువులు * మూడును గా నవస్థలుగాను దగడవ్వు ♦ దలఁచియోటుఁగు
నటువంటియెటుక నేతిని నిర్వయించి విశ్లేషావరణములఁ ♦ జడిమి వైచి
గీ. తాను దనలోనె తనుదాను ♦ దరిచి తరిచి, యన్నిటికిమీఁద నేర్పించి * యచలశృత్తి
నుండుటది సాంఖ్యయోగ మై యొప్పుచుండు, గురుముఖంబుననియోగ్య * మరయవలయు.

—♦ తారకయోగము. ♦—

తే. చంద్రనూర్వాంతరములందు * సహజముగను, వెలుంగుతారకములయందు * విరులనిండు
వరురఁ గూర్చుంగ నదితారక * తాఖ్యయోగ, మై ప్రకాశించు లక్ష్మీత్ర * యంబునగుచు

—♦ ధ్యానయోగము. ♦—

చ. ఆపురుషసంహరించి గురుఁ ♦ దానతియిచ్చినకత్కీష్టుద్రలం
గుపముగ మానసంబు నిడి ♦ యెండొకించితయు లేక చిత్తమున్
జవలతబొందనియ్యకను ♦ వద్వసజంబుల మాని లోనఁగా
నెపుడు జలంపకున్న మతికింపొనరించెడి ధ్యానయోగమై.

—♦ ధారణయోగము. ♦—

తే. ధ్యాన మభ్యాస మొనరింపఁ ♦ దలగ కపుడు, మానసమునిల్చుచుడినూని * మతియునిల్చు
బుద్ధి నిలిచిన వానంద * పూర్తి గలుగు, నదియే ధారణయందు * యోగాగాఢ్యులవని
శేంకటాచలమహాత్మ్యము, ఆ రి.

—♦ లయయోగము-ఘటికాక్రమము. ♦—

సీ. ఆధారమున హంస * లాటు నూజర్పితంబగువేళ కొకటి య * రైనగడియ
పదివినాడంబులుగు ♦ బరగస్వాధిష్ఠాన, చుండాలువేలైన ♦ హంస లూనర
నర్పితంబగువేళ * కగును యోడశఘటికలు * యక్షుటికవిగడియలు బది
క్రమముగామణిపూరక * మన కాక్షేలైన, హంస ల * ప్పతమగునపుడు పదియొ
గీ. వాటునరగడియవిగడి * యలును ఒదియు, నగు న * హతముని హంస * లాటువేలు
నర్పితంబగు మఱిబది * మూలువరయ, గడియ లొకప * డైన విగడియ లగును.

- సీ. పృథ్వికున్ధంబునకు వేయుహంసలు, నర్పితంబగువేళకగును చెండు
గడియలు సగమైన * గడియపదాలు విగడియలు హంసలక క్కుడికి నాల్గు
నాన్నియందు సహస్రహంస లర్పితమగు, నపుడు చెండరగడియలు విగడియ
లును బదాలును హంసలును నాలుగునుసహస్రారంబునందు సహస్రహంస
గీ. లర్పణము గాగ చెండునకైన గడియ లలవిగడియలు పదియాలుహంస లొక్క
నాలుగుచుండు నీరీతి * నమదినంబు, జరుగునటువదిగడియలై * జనుల కెల్ల.
వేంకటాచలమహాత్మ్యము, ఆ ౩.

—* రాజయోగము. *

- సీ. పరమహంసంబు రేపగలు చింతింపంగ, బిందు లిందందుఁ గన్పిరిపకుండు
దశవిధప్రణవనాదము లాలకింపంగఁ దదనుభుంబానాద * మొదవిమోయ
బహులక్షలక్ష్యముల్ * పరికించిమాడంగ, సురుచిరలై స్వయంత్యోగితి యొప్పు
యామద్యయంబు యోగాగుఱుఁడై వాని, ధ్యానింపఁ దన్మయతత్వంబు గలుగు
తే. నట్టి యున్మనియందు మనోవిలములు, వివిధవిషయేంద్రియములతో విలయమొందు
నిదియెనూ సర్వవేదాంత * విదితపరమ, రాజయోగంబు దేశతారాజివిసర.

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 వ 187.

—* మంత్రయోగము. *

- ఆ. ఏకవక్తమైన నెలమి ద్వివర్ణంబు, లైవ వర్ణవట్కమైన నెనిమి
దక్షరంబులైన నాత్మసిద్ధ్యర్థమై, జపము చేయవలయు * జనుల కెల్ల.
విజ్ఞానప్రదీపిక. ఆ ౩.

యోగాసనలక్షణములు

—* వీరాసనము. *

- క. ఒకతొడనై నొకపాదము, నొకపాదముమీఁదఁ దొడయానునిచి శరీరం
బకుటిగతి నిర్విక ద, క్కక యది వీరాసనంబుకైనది యయ్యెన్.

—* స్వస్తి కాసనము. *

- క. బిక్కల తొడల నడుముల, దొక్కటఁ బదతలము నిడి సమున్నతి నొడలిన్
నిక్కించిన నీయాసన, మక్కజముగ స్వస్తికావ్యాయంబగు జగతిన్.

—* పద్మాసనము. *

- కా. వామాంకంబున దక్షిణాంశ్చయను దద్వానేతరాంకంబునన్

వాహుఁప్రిక్ ఘటియించి పశ్చిమదిశాన్వాప్తంబులౌ చేతులన్
సేచుం బారఁగఁ గాశ్మయంగుళములంజేకొన్నపద్మాసనం
బా ముక్కుం గొనఁజూపును జుబుకమ్మన్వాప్తసంగముం గల్గినన్.

సీ. అది పద్మబంధంబెఱియగునైన నుత్తాసఁచరణంబు లూరుసంస్థములు గాఁగ
నూరుచుధ్వంబునఁనుత్తానక రతలద్వయమును రాజదంతములమొదట
హత్తియుండెడిరసఁనాగ్రింబుఁ దొంటిభౌతి న యున్న చుబుకంబున్వృష్టిగలిగి
మారుతం బల్లఁగఁబూరించుచుండిన, నది పద్మమగుచుతాంతరమునంచు
తే. మఱియునిదిమత్స్యమతముపద్మయనఁబూర్వ, మట్లయందుచుసంస్కృతహస్త యుగ్మ
మున గుదాకుంచనముఁ జలఁదనిలపూరితము విసర్జకవిధియు ధ్యానమునువలయు.

—♦ యోగాసనము. ♦—

క. యోగవటజానుయోగసం, యోగంబునఁ బదతలంబులున్వి నిలిపి లో
నీగినకరముల నుండిన, యోగాసన మందున్ దీనియోగవిధిజ్ఞుల్.

—♦ కూర్మాసనము. ♦—

క. వీడఁబడినగుల్ఫంబులఁ, గూడక సంధించిపట్టిగుదమలవడఁగాఁ
బీడించినఁ కూర్మాసన, మీడితమతి నెఱుఁగుదురు యఁమిండున్ దీనిన్.

—♦ ఉత్తానకూర్మాసనము. ♦—

తే. కుక్కుటాసనబంధంబుఁగూర్చినట్టి, కరయుగంబుల మెల్లనఁగనుదరంబు
బంధనముఁ జేసి వెలికిలఁబడిన కూర్మచుట్ల పడఁగ నుత్తానకూర్మాసనంబు.

—♦ భద్రాసనము. ♦—

గీ. అండములక్రింద నెలవులఁచుందుచుభయ, పార్శ్వములురాయరెండుగుల్ఫములఁబెట్టి
పార్శ్వ పదములఁ గరములఁబట్టి నిశ్చలాత్మఁడైయుండె నేని భద్రాసనంబు.

—♦ సిద్ధాసనము. ♦—

క. యోనిస్థానముఁ బార్శ్వ భాగఘటనాఁయుక్తి ని బంధించుచున్

దాన నేత్రముమీఁద నోజ నొక పాదం బూన సిద్ధాసనం
బా నం దింద్రియనిగ్రహంబును సుదోవస్థాబభావంబు యో
గానందైకమనంబు భూయోగశ్రమధ్యాలోకముం గల్గినన్

క. వెండియును సన్ధ్యగుల్ఫము, దండమువై బెట్టి మీఁదఁపక్షిణగుల్ఫం

బుండంగ నవక్రముగఁ గూర్చుండిన సిద్ధాసనంబుచూచు బక్షమునన్.

—♦ సింహాసనము. ♦—

శా. అండాధస్త్వలి నూరుపార్శ్వముల సువ్యాసవ్యగుల్ఫద్వయం
బొండ్లొడిటిం మ్రుహీభంగి నిడి దోయ్యగ్మాంగుళుల్ జానులం
దుండ నేవ్ర ప్రసరించి నిక్కి విస్తృతాస్యందైన సింహాసనం
బొండేమిం గనఁబోక నాసికముఁ దానోలిం బరీక్షింపఁగన్.

—♦ కుక్కుటాసనము. ♦—

శ. జలజాననంబునం గరములు జానూరువులమధ్యమునఁ జొనిపి ధరన్
నిలిపి గగనమున నంగం, బలవడ నిలుపంగఁ గుక్కుటాసన మయ్యెగన్.

—♦ గోముఖాసనము. ♦—

శ. వామదిశ పృథ్విపార్శ్వము, ధామముగా దక్షగుల్ఫులమును నట్టి
వ్యామపుగుల్ఫము వలనిడ, గోముఖ మీయాసనంబుఁగోముఖభాతిన్.

—♦ ధనురాసనము. ♦—

శ. మునుపాదాంగుష్ఠంబులు, దనజేతులు చెవులు దాక ♦ ధనువు దివియున
య్యనువున నెడమఁగుడిఁదివియ, ధనురాసన మందుఁ యోగతత్త్వవిధిజ్ఞున్.

—♦ మయూరాసనము. ♦—

మహాస్రగర. ధరణిన్ హస్తస్థంబుల్ ♦ దగులనిలుపుచుండడముం బోలెఁ దత్కా
ర్పరయ్యస్కన్ధస్థనాభీభవనతలయుగోద్భాసియై యున్నతాస్య
స్థిరుడై యాకాశదేశస్థితినిలిచిన దాశ్రియమూరాసనంబా
హరియించున్ రోగదోషాయతన విమనమాహంబులన్ రంహయక్తిన్.

—♦ కవాలాసనము. ♦—

సీ. ఊర్ధ్వసంస్థితనాభీయును నధస్తాంబువు, సూర్ధ్వభానుఁడు నధోయుక్తిశయి
సూర్ధ్వపాదంబులు ♦ నొగి నధస్థరమును, గలయదివిపరీతకరణసంజ్ఞ
గలకవాలాసనక్రమ మయ్యె గుఱవాక్యమున నది సిద్ధించు ♦ జనుల కెలమి
నిత్యంబు నభ్యాసనిరతునకీకపా, జాననం బఖిలగోగాధి కెలుచు

తే. జతరవక్కి వర్ధిలఁజేయు ♦ జగతిసట్టి, సాధకునకు నాహారంబు ♦ సంగ్రహింపఁ
జను బహుళముగ నల్పభోజనముచేత, ననిలవేగంబు విడిచించు ♦ నతనితనవు. 3884

—♦ ముక్తాసనము. ♦—

క. పదగుల్ఫంబున గుడముం, గడియంగా నిల్పి యంకఃకృతమైయుండం
బదమొకటిసంఘటించిన, నది ముక్తాసనమనక్రమగుమేనమరన్.

—♦ టిట్టిభాసనము. ♦—

క. వెలికిలఁ జరణతలంబులు, దలమిదంజేర్చి భవజీతలమున నిలుపం
గలిగెడునట్లుగఁ గరములు, నలవల్చినుమెత్తఁ డిట్టిభాసనమయ్యెన్.

—♦ పశ్చిమస్థానము. ♦—

చ. పదముల భూమిదండమురభాతిగఁ జాచి కరాంగుళంబులన్
బదయుగళాగ్రము ల్పిగియఁబట్టి లలాటము జానుయుగ్మముం
బదిలముగా ఘటింప నిడి ♦ పశ్చిమతానము దీన రోగముల్
గడియవు పశ్చిమంబునను ♦ గాలియగున్ జరహగ్నికార్యమౌల్.

—♦ పూర్వతానము. ♦—

తే. వరుస విఁగాళ్లు నేలమోపంగమడిచి, మడమలునుబిటుఁదులు గూర్చివస్తకంబు
నడుముఁగరకూర్పరంబులఁనదిమిమోసి, నడుమెగయనున్నచూర్వతానఁజటఁద్రు

—♦ అర్భకాసనము. ♦—

చ. పదతలముల్ ధరాతలమువైఁ గడు డగ్గఱ నిల్పి లోలోడల్
గడిసిన జంఘలు నృతీ లలాటము మోపిన జానుయుగ్మమున్
బిందులకయుండు చాస్తపరిఃపీడితజానువు గల్లియండెనే
నిదియగు నర్భకాసనమహీనసుఖాస్పద మందుఁగ్రి సంయముల్.

—♦ కామదహనాసనము. ♦—

చ. ఆరనితలంబుఁబొందఁగఁ బదాంగుళమాలములోన నిల్పి జా
నువులు నభస్థలంబునన ♦ నూల్కానఁ బార్శ్వయుగంబు యోనియున్
దవులఁగ యోగదండఘటఁవాస్థిహస్తతలంబు లుండె వే
నవిరళమైన కామదహనాసనమం ద్రిదిని యోగలత్నమౌల్

829

సీతారామంబుననుగడవాడము; 1.

—♦ పంచముద్రీలు. ♦—

క. వసుసన్ భేచరి యన భూ,చరి యన మధ్యయ యనంగ ♦ మణ్మథి యనగా
వరకాంభవియనఁ గలపీ, భరణోపల ముద్రీ తైదు ♦ తారకిమునకున్.

—♦ భేచరీముద్రీ. ♦—

అ. కనులు మాసి యైనఁ ♦ గనువిచ్చి యైన భూ,మధ్యమమునఁ జూపుచులఁచినిలిపి
యూర్ధ్వముఖముగాఁగ ♦ నొనరఁ జూచిన నది, భేచరియను ముద్రీకికవర్య.

—♦ భూచరీముద్ర. ♦—

క. లోచనములు గదలింపక, యాచాశ్శోక్తస్యవాసికాగ్రిం త్రపుడున్
గోచరముగఁ జూచిన నది, భూచరియనుముద్రయగును ♦ బోధకరణ్యా.

—♦ మధ్యమముద్రీ. ♦—

అ. కనులు సగము మాసి ♦ ఘనవాసికామధ్యసీమయందుఁ జూపుఁజెదరనీక
నిలిపి మీఁద నున్న చిటలఁబుఁ గాంచిన, మధ్యలక్ష్మ్యయగుఁ గుహారతిలక.

—♦ మణ్మథీముద్ర ♦—

తే. కర్ణలోచననాసాయుఁగంబుమాసి, వలఁచిభూ,మధ్యమమునఁజూపులను మనము
నిలిపి వరవాదవిఁదుఁజిత్రశీలఁ గనుట, మణ్మథీముద్ర యందుఁ సజ్జనులువత్స.

—♦ కాంభవీముద్ర. ♦—

క. అంతర్లక్ష్మ్యము బహిర,త్యంతవినిర్మలసుదృష్టి ♦ యవగతపవన
స్వాంతరవికారము గలయది, వింతయగుచు నొప్పు కాంభవీముద్ర యనన్.

—♦ ప్రిణవము. ♦—

తే. నద్గురుస్యాక్తముద్రచేత్రవణయగము,మాసియాలింపఁబ్రణవంబుమ్రోయుమొదలఁ
జెణియనుచు సంభవనుజిణిచిణి యటంచు,మించి రెండవమాటుఘోషించు ననఘ.

కీర్తారామాజనేయసంవాదము, ఆ 1 ప 102-109, 118.

—♦ సూర్యభేదనకుంభకము. ♦—

నీ. వరయోగి యగుతాఁడొచ్చరాసమునుండి, నయమొప్పుగా వామనాడ్డిచేర
నాలోన కుంభించిఁనట్టిహరుతమును, మెల్లవ విడిచి తూఁగిమీఁద మఱు
దక్షిణవాడిచేతను వెలుపలివాయువును మెల్లనే లోనికొనరఁ దిసి
యప్పుడు కేశకఘాగ్రి ష్ట్యంతంబు, నదికట్టి కుంభకంబువటఁ చేసి

గీ. వామనాడిని విడువ నశ్వలఁ గపాలశోభనంబగు శ్రీమహాశాసన వాద లక్షణం
గొమ్మయిది నూన్యభేదనకృతంభకంబు, తోరి విను మింక నుజ్జ్వలకృతంభకంబు.

—* ఉన్యాయకృతంభకము. *

గీ. తగ నోరు బంధించి * తనముక్కుగోపుల, నుంచి జాయువునుబూరించి కంఠ
మున ధ్వని బుట్టించి * మొనసి హృదయంబు, దాఁకలోనికిఁదీసి * తరువునందు
బ్రాణునికుంభించి * పరగ నిదానాడి, చేతను విజము గాఁజ్జేయవలయు
సనుజరర్పా మహాహృద్ధి మగుధాతు, గతశోకములు నేడు * గృహముగాను

గీ. నడచుచుండినఁ గూర్పుండి * ముదిరంబు, గోప్యముగ విట్టియుజ్జ్వలకృతంభకంబు
క్రమముగాఁ జేయఁదగును సీ * తార్కరమపెడికృతంభకంచేసె నెప్పెడఁ * గొమ్మినినుము

—* సీతీకృతంభకము. *

తే. మోగిరిసనంబుచేతివా * యువునుపెల్ల, గాను బూరించి పూర్వప్ర * కానముగను
కుంభకంబునుజేసి కా * గోళములను, విడువ బహుశోగబాధలు * విడిచావు. 6100

—* భ్రమరికృతంభకము. *

క. పురుషమిళిదధ్వనివలె, నతీముతీ పూరించి భృంగి * యానందముతో
నరుదుగజేసిననాదము, కరణిని రేచింపనలయుఁ * గ్రమముగ నెత్తుడువ.

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, నారల కానందమూర్ఖ * వరచిత్తమునం
దాహాధిగ జనియించును, గౌరవమగు నిదియే భ్రమరి * కృతంభకమా.

వేంకటాచలమహాత్మ్యము, ఆ 2

—* లక్ష్యములు. *

గీ. యచుహర్షములు పడియఁబుజపత్రాక్షి, నియమహర్షంబులు * నెలతపదియు
ఆసనహర్షంబులతివశో పడి యెంచ, నందులో మత్తమం * బరయ నాల్గు
మగున ప్రాణాయామహర్షముల్ తిరివిధంబు, లింతి ప్రత్యాహర * మెంచకాల్గు
ధారణ మార్గముల్ తగ నైదు కలకంతి, ధ్యానహర్షము లాఱు * తలిగుఁబోడి

గీ. తొలిన విను మంతయును పుష్కల * విధుల నీవిధుల వివరించి చూచినఁ జాలు తెలుగ
లనుచుఁదనసుండురానికిలక్ష్యములు నా * పుష్కల విధులను వివరింపఁ దలంపఁ

చ. పరవి నిహింస గత్యమును * చార్వకమునకుఁ బ్రతిపక్షముగాఁ
త్తరి చెల్లవొందుకాంక్షయును * ధ్యేయము నెత్తల యాహ్వానమున
సునమితభక్తప్రవర్తకమునొప్పు జెలంగు తుండ్లమునకుఁ

కుడియెడమచుధ్యవాడలు, తుడురాజానా! త్రిమూర్తులొగి దైవంబుల్.
క. హరియిడకు నలువపింగళి, కరవిందదళాయతాక్షి! యమృతాంకుకళా
ధరుడు నుమామ్మనాడికి, బరిపాటి నధీకు లనుమః + బలుకును రాన్వల్.

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 122, 123.

- మ. వినుమా పింగళివాడి రెండునెలలున్ + విస్తీర్ణమై యాడినన్
యనుమానింబును లేక వారునెలలుండావై మృతుండొగవా
పనిలో మాసము పక్షమున్ విడువ కాశీశ్రవణు యీవాడినన్
తనువర్నాంతము మృత్యు వందును సుమాశీతధ్యంబువోపాశ్రయితి.
క. పక్షులు పింగళాడిన, రక్షణ లేకుండు మృతికి + కారాజునుమా
తక్షణము స్తంభవైనను, అక్షిణంబైవోగ + మానరు దందున్.
సీ. పదిదింబులు యీడపట్టుగా నడిచిన, మూడుమాసములలో మృత్యు దగును
మాడుమాసములీడ నాడుచున్న నరండు, యేడాదిలో దేహజాడమొను
సంవత్సరంబునీచంద్ర హృదకయున్న, హాని జెందు మహామృతముగ
అష్టమిదినవార + మిష్టనాడియులేక, కష్టసామై తుది + అష్టచందు
గీ. విదియలో నాడి వెక్కిరిపెడలు ధనము, తదియదిని మీడ లేకున్నట్టు భయము
నాలుగవనాడు వాతంబు + నడువకున్న, బంధువైరంబుచే మహాబాధ గలుగు.
క. పంచమివారస్వగమును, చంచలమై లేకయున్న + చపలత్వంబున్
మించినకాజితో వైరము, యెంచును ధనవృత్తాను + యింతి వినుమా.
గీ. సృష్టివారములేకున్న + కష్టతరము అటులసప్తమివాగంబు + సంకెలేక
వాడిపరమైన దేవాలంకరితిరుగు, యీడపింగళివాకులీ + బాడమందు.
గీ. భాను మంగళ గురుస్థిరత్ + భాస్కరునివి, తక్కినవిచంద్రవారముల్ + తలపు నెఱుగు
వారములయందు వాడలు + వరుసలేక, మారు నడచినవారికి + మారుతత్వ.
సీ. జలమామశూర్యప్రసాదబింబముగన, నిండైవయాశోక్యముండు తనవు
పూర్వాశీనలంకరల్ + పూర్ణంబు గావెన్న, వారమువైరెంపింబుల నెలను
కన్నా లుబడురీతిగావింపముండి, పదిదింబుల మృతిప్రాప్తుః డగును
ధూమాకృతిగ ననులొదోచ నిర్వదినినాల్ మంటగానగిరిమందెబోవు
గీ. భృవుడ నేముక్కుచివరయు + దోపకున్న, నటు లయంధునినాటుక + యానకున్న
జంద్రబింబము శాకమైసాగుచున్న వారునెలలకు యమరాకంఠుంటియందు.(?)
నవారీనిశ్చ్యోగంబాచము. ఆ 1 ప 166-172.

—♦ సంచారములు. ♦—

సీ. ప్రదావమేత్థపః పేగోన్మదోగ్రో, నపగిదోమపితరః పవజైః
 పకుషసక్రాసకః చరచులీలాపని, ర్వేదనామాయవిః సువగ్య
 మోహించితాస్మృతిః మోహనమాధుగ్య, జడగుప్తిన్మత్యసః స్మారమైః
 హర్షవిజ్ఞానశంకాలస్యసుఖనామ, భేయమల్ నిర్లిపః క్లిష్టాట్టి
 తే. మున్నునియుమాఁడు సంచారములను చుగ్గి, స్వేదవైవర్ణ్యోమాంఁ విక్రతాస్య
 కంపముల్ ప్రళయస్తంభకము లనఁ జను, సాత్విక పుభావములచేతఁ జడిసె తెలిసి.

హంసవింతి. ఆ 4 ప 87.

—♦ చక్రములు. ♦—

క. రెండు బజాఱును పదిదై, రెండును పదియాఱు వాల్లఁగేవల దిరమై
 యుండును మట్టుకృంబులు, దండిగ జంతువుల కెల్లఁకదలక్రిందగుచున్.
 వీ. తరిఫాఱచక్రింబులదళయుగ్మముఁ రూఢి, హంసలుండెడును బీజాక్షరములు
 కంఠనిద్రంబుగఁగలపదాఱుదళంబులందు సుస్వరము లింఁపొందియుండు
 హృదయచక్రింబునఁ బదిరెండుదళముల, కతచద్యవర్ణముల్ గలిగియుండు
 పటానాభిచక్రింబువైని గల్గెడదపా, ద్యంతతాక్షరంబులుఁ దివిలియుండు
 గీ. లింగచక్రింబు దళము లాఁచిఁటియందు, బాలమధ్యాక్షరంబులుఁ ప్రబలియండు
 లాలితాఘోరచక్రిదళముల వాలుగింట నాసాతవర్ణంబులొటియండు. (?)

ఒడమపంచివిలాసము. ఆ 6.

తే. ఘనపులిందకల్లాపురిఁ వెనకపటుక, కాలరేఖనుహమాల్లికానిరము
 యాఖ్య లలరాచక్రముఁలందు బీజపంక్తి లిఖియించి తద్భలాఁధలము లరపె.
 హంసవింతి. ఆ 4 ప 88.

—♦ మనస్సు. ♦—

గీ. కళమందిమనవియత్నంబుకళజీఁగడిచి, యంతుకముమోటికట్టినిశ్చంకగజము
 ముక్తిముఁతిక్రిమింఁచిచురైఫణియు, నేదియన్నను హృదయంబుఁ కాపె నెవియ.
 క. సాధన మొక్కటి నల్లఁగ, నాదిపఁగవచ్చు నెట్టిసాక్ష్యముఁ దానే
 సాధనసాక్ష్యము లాటను, సాధింపఁగరాదు మనముఁ సమ్యక్తైక్, , 8424
 సీమంతికల్పానామ. ఆ 2.

—* బొట్ట:—ముఖచిహ్నము. *

గీ. వ్యగమదాదుల జాక్రహాంత్రగిని యావ, బొట్టు పూర్ణచంద్రమతికంఠము నెలవంక
విధమునామము గుమ్మడిపిత్తునామ, మొకటిగావని మొకటి యామవిదదాల్చె
ప్రహవతీపద్మము, ఆ 4 పద్య 187.

పీ. పుణ్యవృత్తికనూర్ధ్వపుండ్రంబు ద్విజానకుఁ, గన్మరికాతలకంబురాజ
తతికి వైస్వలతగంధమునబొట్టే కాల, చుపరశాతికి భూతిఁడ మిడుట
యగు నెల్లజనులకు * హరిభక్తిగలిగిన, నూర్ధ్వపుండ్రముదాల్చుటత్రమంబు
హరికంటె నన్యదేవార్చనంబులను ద్వి, పుండ్రంబు మొదలైన * పుండ్రములును
గీ. స్వములుకావు విప్రస కాతఁ డెట్టి, కులజుఁ డైనను బుట్టఁడైన * నిలికనునను
భస్మ మిడునేని సత్ప్రియాపాహ్యుడందు, సకలవేదార్థవిదులును * కైలతనయ.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 72.

—* ఊర్ధ్వపుండ్రధారణము. *

క. విను మూర్ధ్వపుండ్రధారణ, మొనరించినయట్టిభూమిఁతోత్తముఁడు జగం
బుగ నెల్లఁ బూజ్యుడై తుది, ననుపమసురయాన మెక్కి * హరిపురి కయగున్.
క. తినుమణి వెట్టిన సద్విజ, నయఁ జూచిన నణఁగుఁ బాపవర్గం బెల్లం
గరమర్ధి జేరి మొక్కినఁ, బరికింపఁగ సకలదానఁఫలములుఁ జెందున్.
ఆ. ఊర్ధ్వపుండ్రహీనుఁడొగిఁ జేయు సంధ్యాద్రికర్మ మెల్ల ననురంగణముపాలం
బడుట నిక్క మతఁడు * పటుతరరారవ, నరకకష్టములను * నలినశేల్చి.
క. నడుమ నెడ మీక యెన్నఁడు, గడువేడుక నూర్ధ్వపుండ్రకం బిడెనేని
య్యెడమున హరివసియింపక, కడువేగఁ దొలంగిపోవుఁ * గమతయఁ దానున్.
చ. అలికము గుమ్మి నక్షుమున * నజ్ఞున దక్షిణకుక్షినిఁ భుజ
స్థలమున మూఁపుమీఁద మఱి * దాపలిపొక్కును బాహుమూలముం
దలవడమాఁపు వీరపు కకుఁదంబుల నొప్పుగఁ గేశవాదులై
చెలువగునామముల్ దలఁచి * చెచ్చెరఁ బెట్టఁగ నొప్పుఁ బుండ్రముల్.
ఆ. హరిపదాకృతియును * నలకదండాకార, మునుగ దాల్చు టిధిక * మోక్షదంబు
పద్మమకుళబోధి * పత్రవంశచ్ఛదా, కారములును వశ్యకరము లబలు. 3482
మ. కరమూలంబుల జక్రచిహ్నితములున్ * గండపదేశంబులన్
నరపద్మాక్షవికాలమాలికలు క్రివత్సాంకనామంబులం
గర మొప్పారెడు నూర్ధ్వపుండ్రకములుం * గాత్రంబునం బొల్చు న

ప్యరమౌత్ ల్నస్వజగలుఁ బుణ్యగతులఁ ♦ బొందితు క్షణననా

పద్మపురాణము, ఆ ర్.

క. ఏజాతివాగ్దైవము, భూజనములు మడుటభూతిఁబూనినమాత్రం

దేవమున స్వహృదఃప్రాణతులై శివపదంబుఁ ♦ బొందు రనఘా.

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ ర్.

—♦ విభూతిధారణము. ♦—

సీ. భసితంబు సకలపాఠపాంబుదవాతంబు, భసితంబు దాఠిక్ష్ణ్యఃఫణిసుషర్ణి

భసితంబు శుశ్చింతఃకుశలతతిగావంబు, భసితంబు దుఃఖాభిఃఖాదబంబు

భసితంబు సంపాదఃపర్యతదంభోలి, భసితంబు గర్వసత్పద్మదంతి

భసితంబు యజ్ఞాఃపటలకాననవహ్ని, భసితంబు మృతభయాఃపవాసుభంబు

గీ. గాన భసితంబు లక్షగంఠావగాహ, నములఫల మిచ్చు సద్విధి ♦ ననుదినంబు

భారణముఁ జేయునతని పాదమున నున్న, శేఖుపటలంబు చాటిగాఁగిరితరజవలం.

నీలకంఠలీలీలాసము, ఆ 2.

—♦ రుద్రాక్షధారణము. ♦—

క. రుద్రుఁడు త్రేతములఁ గూలిచి, భద్రంబుగ నున్నతటి కుఁభావహ మగుచున్

ద్రుద్రుగ్నిత్రజలమున, రుద్రాక్షలు బొడమె దేనఁబుఘటకు పితమై.

క. ఏకముఖాక్షము శిరమునఁ, బ్రాగ్కటముగఁ దార్చినేని ♦ పరశివుడై ము

ల్లోకములయందుఁ బూజ్యుఁడు, గాకుండునె దానిమహిమఁ ♦ గనఁగాఁ దరమే.

చ. ఇరుతిగయుండమోరగతి ♦ రెన్నికనూరుదురాక్రాపేరుల

చ్చెరువుగ బోగయంకిడినఁ ♦ జెన్నలరారంగ వీనులందు సాం

పరయఁగ దండలందు నిరుఁపకృత్తుల గుత్తులయందు గుత్తుకన్

కరమునఁ తాల్చుయోగి పరఃసిద్ధిని జెండుఁజూమి కుమారకా.

క. పంచముఖంబుల నొప్పెడు, మించినరుద్రాక్ష లెవరు ♦ మెయిఁ దాల్చినన్

బంచముఖుఁడైనయీశ్వరుఁ, దంచితముగ భక్తకోటి ♦ కధికునిజేయున్. 8440

సీ. శిరమునధరియింపఁ ♦ జెప్పె ముప్పదియారు, ఘనత ముప్పదిరెండు ♦ కంఠమునకు

వీనుల మూడేసి ♦ బూనవచ్చు నటుఁడు, మణిబంధములకు సత్కృతముగాను

పదిరెండు పదిరెండు ♦ బాహుదండలయందు, బహియారుబహియారుఁబరగుచుండు

నూరమున నెఁడ్డొందుఁననుపదివార్లైసీ, ధరియింపవచ్చు నంకిదంబుగాను

గీ. నూటయెనిమిది గాయత్రివాట పగును; పరగ నొప్పెడు పపమలఁపదియు నేడు
గాకయండిన నక్షత్రకలితసంఖ్య, గాఁగ భరియింప భక్తాగ్నిగణ్య లయ్యె.
క. స్నానంబుఁ జేయువేళల, మాకుగ రుద్రాక్షజలము + మాఁగినిజెందం
దానెంత దుష్టుఁడైనను; బూనికచే శివుఁడువానిఁ + బోషించుఁ జూచి. 3442
నీలకంఠలీలీలాసము, ఆ 2.

—+ యజ్ఞోపవీతధారణము. +—

క. జన్మిదము శిఖయు వెలిగా, నెన్నినుకర్మములుచేసెనేనియు విప్రుం
డున్నతి కెక్కడు గావున, జన్మిదములతెఱఁగు వివఁడు + సవిశేషముగన్.
సీ. గోవ్లంబు నదియును + గుడియును నాదిగా, కుచియొరచేకంబుమాచి యచట
వలచేతవరుసతోఁ + బదియాటుమాటులు, చుట్టిననూత్రంబు + సాబఁగఁతోడ
గాయత్రి చదువునుఁ + గడఁగి మున్నులాడ్డి, వలచేయి యొక్కంగంవలనుదాల్చి
మున్నుడుం గెగఁదాల్చిఁకృమ్యుఁ డిగఁదాల్చి, స్రుక్కులు పుచ్చి ముచ్చట్టుకుట్టి
ఆ. ముడిచి మంత్రీపూగ్యముగ వడు నొకటి స, స్నానిసి యొకటి మఱిగృహస్థురెండుఁ
దాల్చువలయు జన్నిఁదంబులు ప్రీతితో, నెన్నిదాల్చిరేని + నెగ్గుగాను. 3444
క. చివికినయజినము దండముఁ, జివికినజన్మిదముఁ దీసి + శీఘ్రమణ్ణోత్తల్
సవరించెట్టుకొని యాచివికినయచి జలముపాలు + చేయఁగవలయున్. 3445
విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 24-26.

—+ మృత్రికాధారణము. +—

ఆ. తమ్యపీతనీలఁరక్తపాండురలగు, మృత్రికలు ధరించు + సుత్రములకుఁ
గడఁగి యర్థధర్మకామమోక్షంబులు, వతుసఁ గల్గు నంద్రు + పరమమునలు.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 92.

—+ తులసీమాహాత్మ్యము. +—

సీ. శ్రీతులసీవనఁశ్రీపీఠుణు మా తులా, పురుషదాసయగ్నిపుణ్య మొనఁగు
శ్రీతులసీప్రథఁక్షిణ మశ్వమేధాధ్వరానేకఫల మిచ్చు + సతిశయముగ
శ్రీతులసీతీర్థం నేవగంగాతీర్థ, శతగుణంబులనిచ్చు + సంతతంబు
శ్రీతులసీదశాంఁచితధారణము నిఖిలావసీదత్తపాఁఖ్యంబు సేయు
గీ. తులసీపూసలజపమాలికలజపంబు, లొకటిరోటిమణుంగులై + యొనరుమండుఁ
దులసికిని ముగ్ధుఁడెట్టిన్జలజముఖుల, కిందిరాజేని సామీప్యమందఁగలుగు. 3446
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2. ప 83.

—♦ సాలగ్రామమహిమ. ♦—

- క. ధరసాలగ్రామశ్రీఃపాశిభూజల సేయనవనః ♦ ప్రాశంయనా
పాశభూజలభూజనా ద్భువనభూజనభూజనము ♦ భద్రమనః సలతనః. 8448
- ఆ. గాఢీకర్తృశ్రీహిమఃప్రేమఃప్రేమః, విమలమిక్తి నోందుః ♦ పరమధర్మ
వియమనిర్మలః సాలగ్రామశ్రీల కష్టభూజనమునని. 8449
- క. విమ సాలగ్రామశ్రీల, విమలతలం బాహుళిండు ♦ పండియం జననీ
ప్రసాదమాదింపక, భువనగ వైష్ణవమున ♦ గాఢత ముందున్. 8450
- పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 115, 117, 122.

—♦ దర్శన. ♦—

- క. తా సోమరియై సంభోయి. పాశన దశ హామ వచ్చి ♦ పరిచర్యాదత్
భూసుమందు దర్శనమెగా, జేసిన పల మల్లమైన ♦ సిద్ధిప దిలన్. 8451
- గీ. పద్మరక్తిఃకళాలముల్ ♦ వాస వామ్యు. జేర్చెనల కట్టు కట్ట మహిమగునల
దర్శనరూప్తశ్రీప్రదంబు గాన, ప్రాప్తమందు దర్శన విమలమహిమఃపాడిగాదు.
- క. తద్భయవశ్యము వలయున, దర్శన రుద్రణము భూతపాదవిలయున్
దర్శనము భూతియు వెలిగా, నిర్భాగ్యుడు చేయనియెట ♦ నిష్ఫల మెందున్.
విష్ణుశేఖరము, అచా ప 46, 48.

—♦ జపము. ♦—

- సీ. వేదాంతవిదు లకఃకూడించుటైన, జపకన్య సత్కృత ♦ కాచకాతి
యై మహాస్థిరసమావసనలమున, గ. కిముప్పి సేకాని ♦ విశదచిత్త
వృత్తి నిందితుములు ♦ విమలనక్తంబులు, గానంద నిలిపి తిఃజేకపరత
మర్మరాహంకారమానదంభాపగమంబును బ్రహ్మకన్యంబు 7 లి
- గీ. జపము వెల్లించుతరుమందు ♦ సర్వలోక, విజయ నిస్పృహ మగుజపవిధివిశేష
మర్మరాగాదింబులు ♦ సర్వములు, నైపదముః బొందించు కృపాగ్రణ్య.
- క. శౌచాదిగుణము లెదురు. నీవిధ్యము నాటిలంగ ♦ విశ్వలమతి దు
ప్రాదిత మైన జపవిధి, నా దెప్పిననుతి జేద ♦ సరకము జెచ్చున్. 8455
- భారతము, కాంతి, ఆ 4 పద్య 180, 181.
- సీ. సరసిశాకరములసరసి పద్మాక్షముల్, పరిపక్వముగను శేఖరవీధితెచ్చి
భువనమోగములైన ♦ తాసలు వరికించి, ముఖములు ముఖముల ♦ మోనయః జేసి

జడభాగములలో నశనభాగములు నుంచి నడుచు కే దువున కెంతిడి చూచున్
యంతరంబున గ్రంథులనుంచి నూర్చింబున, నూటయెన్నికియూ జొంతిడిన న్నచ్చి
గీ. యట్టి యక్షుసరంబున దేళిపట్టి తనకు, మాను లిచ్చిన యదిగాన * మానసమన
దలంచి యంగుష్ఠికాద్యంశులను మేరుపదముదాటుక తీర్చి వలయుట జేసె
వాత్సక్తిచిత్రిమా, ఆ 2.

ఆ. గాతకుంభశీతగజ్జీకృతానన, లసిలిచిత్రకంజశంభామిద
హన్త మొదవ నవ్వుదాసీయడై నిల్వకొనియు బాగచ్చెన * పంకజైరి 8457
సీ. స్వప్తికాననయుక్తి * సుమకూర్చి యామీద, ముము బురమ్మన * బాదవు కేసీ
కరము బూరువులందు * ఘటియించి వాంఛగా, నానా మున * కృష్టికాటకేసి
పవనకుంభకవృత్తి * బంధించి భూక, గన్తక నిద్రమేల్కొన్న * పట్టాన
గ్రంథులుసదలించి * కమలముల్ కెగించి, పేయుకేటలతమ్మి * కెచ్చకొలిపి
గీ. యందుఁబ్రకృతిపురుషులకుఁ బొందుకలగ, కేసి లక్షకృతసంహృష్టి * జెలియించు
మీదఁ దాదాత్మ్యసంపత్తి * మెఱసి జువుచు, జఘిధానంబు నలిసెను * జక్రభయదు
భౌజనుతాపరిణయము, ఆ 1 ప 64, 65.

— త ప ము. —

క. నాలుకలు గ్రోయు వహ్నులు, నాలుగుదిక్కుల నవర్చి * నడుచి నిలిచి నూ
ర్యాలోకనపనుడై మును, గా లొక్కటి మెలి నిలిచె * ఘృష్ణభవభవ.
సీ. ఏనాటుకుఁబలి * నెఱచుంటు లొంబొంప, ప్రేసిని కెమియు * వెనక బడక
వడిగాలినుకెగిల * మిదుఁగును లంచంద, బొదిమన * తాలిమి * చ్చిదుల సీత
జొంగారిదట్టంపు * బొంగునునొనంగ, బన్నిన వెంతయు * బ్రచుని వడక
యజిముఱిల్లడ * నదరి వెన్చొలుపుట, వై బడ్డ గడలమ * తాని చుక
ఆ. దిట్టతనముపేర్చి * దేహభిన్నానంబు, విడిచి నివ్వయేడు * గడయు గాగ 8460
పరమతప మొనర్చె * బంచతపస్సుల, కిరణ యొక్క డనంగ * దిలిసుతుండు
స్వనిగహపురాణము, ఆ 2 ప 18, 14.

సీ. సంచార మాచెంత * నించుకంతయులేమి, జెనలుఁబుల్లెలు నెల * మెదలదొడఁగె
జెనుఁ బుల్లెలు లతనిఁ * బాడుగఁ బుట్టునెట్టె, బుట్టకొ * పులబొనఁబుట్టె జెట్టు
చెట్టుయం దేప * వేళించి నాల్కలు గ్రోయు, వెనుకా * ములను దీరకొను జెనంగ
దీరగలంత * తుడిదిగి గూడులు గట్టె, గూడుల * లోనఁ బొతులు నెలంగ
గీ. సంతరాంతరములయందు * దంతినియ, శృంగ కార్దు * న్నిహంబు * లిరవుకొనియె

బాధివక శేబరంబులో పల వెలుంగు, నంతరాత్మయుఁ బలె నతఁడందు నుండె.
వాల్మీకిచరిత్రము, ఆ 3.

—♦ ధ్యానము. ♦—

క. అప్రీతియముగ విజాతీయప్రత్యయవాసనాసికాసంవిచ్చి

న్నప్రసమాదుససజాతీయప్రత్యయదూపమగుచు ♦ ధ్యానము వెలయున్. 3462

క. అది సగుణధ్యాన మనన్, సదమలగుణవినుము నిర్గుణధ్యాన మనన్

విదితముగ నిరుతేజంగుల, మొదలిటియది చేయ నితఁగమును సిద్ధించున్. 3463

న. సగుణ మనంగ నింక విను ♦ కేంఘసుదర్శనముఖ్యచిహ్నితం

బగు పురుషోత్తరూప్యతః దౌదన్యము నిర్మలనిత్యచిహ్నితం

బగుపరమాత్మరూపమది ♦ యబ్బుట దుర్లభ మెట్టివాకిన్

సగుణవిరాజింతవముఁ నల్పులఁ నల్పులఁ గాని భూసురా. 3464

క కాల్పాష్టోపాయము, ఆ 5 పద్య 170-172.

—♦ కాయసిద్ధి. ♦—

ఉ. ఎండల గాలివానలను ♦ వెంతయుఁ దూలక నన్నిలోపలన్

మండక యెంతయున్ బిడుగుఁ మరొన్మొన్మెత్తినఁ జావులేక యొ

క్కొండొకచేత రోగములఁ గూడక ముప్పునఁ బోక పెంపుతో

నుండుట కాయసిద్ధి యిది మొప్పుకయున్నను రొందు గల్గునే. 3465

ఉ. కాయముసిద్ధియైన గమకంబగు మాయయు గట్టియైమనన్

కాయము మాయయున్ పరుసఁ గట్టిగ నిల్వఁ బ్రపంచవాసనల్

పాదుక నిల్పు నందుబహుభంగుల నీ తీర్తివిధంబు ద్రోసింపన్

క్రియతన్యజేమామున ♦ సిద్ధులు గాంచునతండు పుత్రికా. 3466

ప్రభులింగలీల, పి. బి. ఆ 4

—♦ లయము. ♦—

సీ. అర్థిభూమకుమిటి ♦ యత్తరిదేనుచు, నకులమోతలు మించి ♦ యనువునభుచు

విహారవణుకంటె ♦ విస వింపు గులుకుచు, వేణుస్వరముకంటె ♦ విమలమోచు

కేంఘవాదమభంగి ♦ సదలించి పొంగుచు, మణిపెక్కువిధముల ♦ మరులుగొనుచు

నంతర్నివాద మిట్లతిలేయఁజైయుండుఁ, బరమాద్యుతం బొచు ♦ బయలుపడగ

ఉ. నట్టినిత్యవాదఁ గనునన్యుతం బొని, సోలి డెండమందు ♦ సొక్కిసొక్కి

దాన లీన మంది * తస్మయంబాటయు; అను ముంగల పదన * ప్రియమూహోద.
కర్మప్రసాదక; ఆ ఓ.

—* సమాధి. *

క. మానసము విష్ణునందున్, లీన మగుచు నించుకయు; ఇ * విండకయండన్
బూనుట సమాధియగు విద్యానిరతాయక్తరూపముని భావించున్.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ రి పద్య 178.

—* ధౌతికర్మము. *

తే. వినుమువృరువస్త్ర మొక వాల్మీకిశ్లోకపు; పాసగఁబడియొడచేతులఁబాడవ్వునిగి
నట్టివస్త్రంబు లేటసిఁగ్లందు పడిపి, మెల్లమెల్లగ లోనికైఁమింగవలయు.
సీ. ఆటమింగి యీవలఁనతివగమునఁ దీసి, యటుమీఁద వింశతిహస్త సంఖ్య
గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమింగుచు, దీయుచునుండగావీపనలు
బుగు నపానముఁగఁగదనాశముగుండ, వెడలింపఁ జైత్రంబుఁవెడలిపోవు
నది యభ్యసింపఁగాఁనక్షిరోగములు కా, నశ్వసనముఁగొనిఁచయము లడఁగు
గీ. గురుముఖంబుగ నీమర్మమరసి ధౌతి, గజకణి యన వింశతి సీతిచ్చ మొనర
నభ్యసింపఁగ వాయువుఁలన్ని తినుట, వశములై నిల్చుచుండఁబోవఁజూపి.
శేంకలూచలమాహాత్మ్యము. ఆ ఓ.

—* నిర్భణము. *

క. తామ పరధ్యానంబున, బూనుకయున్న పుష్కరముండఁబాడమింబెల్లన్
గానితెఱంగున విశ్వము, గానక మది విస్తరింపఁగా నిర్భణమా.
క. మది నిల్చి శోధఁజేసిన, తుది శబ్దమువైనివెలుగుఁబోచియపుడే
యదికొచ్చి యెఱుంగఁజేమియు, నదియే విర్భణము పదపఁనానంద మగున్.
క. లోకములో ముక్తికిఁ దా, వాకలములఁ దినఁగ నేలఁనన్నియు విడిచి
త్రేకంబు నూరకుండిన, వాకాకాంతరమె నిర్భణార్థం బరయన్.
బృందావనవిహారిము, ఆ ఓ.

—* కర్మము. *

క. కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్మముననె వృద్ధిబొందుఁకర్మమునఁ శూన
కర్మమె జనులకు దేవత, కర్మమె ముఖదుఃఖములకుఁ గారణ మనినా. విశ్వా
భావతము, స్కంధం 10 ప కరప్ర

- సీ. కర్మవశంబునఁగఱామితాన్యము ల్లాఁగ, గర్మవశంబునఁగలుగు శుభము
కర్మవశంబునఁగలుగు సద్భావంబు, కర్మవశంబునఁగలుగు నిజము
కర్మవశంబునఁగలుగు భోగంబులు, కర్మవశంబునఁగలుగు భక్తి
కర్మవశంబునఁగలుగు సుజ్ఞానంబు, కర్మవశంబునఁగలుగు ముక్తి
- గీ. కడఁగి కర్మవశంబునఁగలుగు నిజుతి, గదిను కర్మవశంబునఁగలుగు బుద్ధి
ఘటత కర్మవశంబునఁగలుగు నిజము, గలుగుఁ గర్మవశంబునఁగఱాయనిది.
- విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 1.

- చ. నలునకులాలభంగి నలిగిప్రభవాండమునందు దేనిచే
నిజిచె దశావతారవశాన్నికుఁ డయ్యె మురారి దేనిచే
చెలుచుఁగపాలహస్తుడయి * భీతుకుఁ డయ్యెఁ బురారి దేనిచే
నల నివి దేనిచేఁ దిరుగు * నాభుఁకర్మము వంద్యమేకదా.
- మ. ఖలునిన్ సజ్జనుఁగాఁగ మాన్వజను సంఘ్యావంతునింగాఁగ దా
యల సన్నిత్రులఁగా నగోచరము బ్రీత్యమఁబుగాఁ బ్రాణివాప్య
త్సలనలదైవమహావిమం బచ్చరిముం * గాఁ జేయు సత్కర్మము
జ్వలనివైదిగిచె భజంపుము వయస్యా వాంఛితార్థాపికిన్.
- భర్తృహరిసుభాషితము, సీతి 93-94.

- క. విను పూర్వకర్మఫలములు, దనకు వశము గాక పొందుఁ * దటితో నానిం
గనికొన నేరక మూఘుఁడు; దన కాపద యైచోలు * దైవము దూఱున్.
- గీ. కార్యఫలములయొడఁ దాఁకకర్తవ్యమట, కడు నెఱుంగమిఁ జూపె తాఁగర్తయేని
తగిలితఁడైనకార్యజాతంబు నిల్లఁ జెడక ఫలియించునట్లుగాఁ * జేయరాదె.
- సీ. సీతివంతులు భగ్యఫలితులు దక్షులు, నగువారునేయుకాఁగ్యములు గొన్ని
సిద్ధి బొందవు దుష్టచిత్తులుఁ గూర్చు లై, చేయఁ గొన్ని విశేషానిద్ది; బొందు
మారక యుండంగఁవొందుఁ గొందఱ విప్రులార్థముల్ గొంద తాఁమానపడియ
నివ్వలారంభు లై * నిలుతుగు గొందఱు, పేదవారికిఁ బ్రతిపల్లు వొడము
- గీ. కర్మవంతులు కొందఱకర్మ వధికు; దానములు శుక్రములు సుబ్రీహిములుఁ జేయఁ
బ్రజలు శుక్తిక విను సత్సీభంగి శుక్కు; కర్మఫల హత్వితండ్రంబా * గాకయుండు
- క. పురుషుఁడు కర్మాధీనత, కరుణ తనవశము యనిన * నాపదలు రుదల్
మరణంబును నవి యేమియు, బొరయికియుండంగ బ్రదుకఁబోలదె చెపుమాకి21
- ఆ. కర్మవశతః జానెకలగు దేహము దేహా కర్తవ్యంబు కర్మవశతః బాట్టు

జేహపాత మైన * దేహాన్మః దగుజీవుః, దగుగుః గన్మవిహితః మైః మైదగు.

భాగతము, ఆం. ఆ 5 ప 97 66, 67.

క. మొలనం బెట్టరియట్టిది, మొంచునె తొలు మేని కాశములు నానాన్మ

బులు సిద్ధిండుఁ బ్రయత్నం, బులు లేకయు నింత నిజము * భూషణ కణ్డ్య.

గీ. అలఘుతపములు దొలు పోనఁ * గలికానేని, పెదకికాని వచ్చు నన్ను వివృతలఘోగ

ములు పురాకృతవృద్ధసేఫల ఫలించు, బద్ధికలిమియు విద్యులఁ బోలు చుటయును.

క. తొలు మేన నహించుచి, గలిగిన దీర్ఘము వొందుఁ * గారిణఘాతం

బులు భూషణ యివి యీగుణములు లేమియు కీచలమను * మూలం బయన్.

భాగతము, ఆం. ఆ 5. ప 430-431.

పీ. నలువకా శనిచేత * యలఁత హరిశ్చంద్ర, చహిపాలమాళికామాలకొల్వు

రోహిణిభర్త కామాహుచేబడుపాటు, పంచసాయమనకాభస్మ మగుట

వనజసంభవునంతఃవానికా తలపోక, పాకశాసనునికా * బ్రహ్మహత్య

యరవిందనేత్రుఁ కా బోయచే జాపు, హనునకా భిక్షుటంకావశక్తి

గీ. ఘనుడు రామనృపాలునకా తలంప, నుత్కటంబైన పత్ని వియోగదుఃఖ

మెంతవారికెగాని మఃహినురేంద్రకర్మ మనుభవనీయంబుగాకపోదు.

నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 97.

— * ఓంకారము. * —

క. కంటి న్నెమ్మడిఁ గంటి సద్గురుని నింకన్ పేనిలో బువ్వల

టింటన్ బూజ లొనర్చునంచుఁ గర మర్థిన్ జేసి దా ముమ్మగా

ఘంటానాదముఁ జేసెనో యనఁగ నోంకారంబు హృద్విధియన్

మింటన్ మ్రోయుఁ దదారవంబుగతి యామీదన్ విప్రుభించుచున్.

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 1 ప 119.

— * ఆధ్యాత్మికాదులు. * —

తే. అనఘ యాధ్యాత్మికంబును నాధిభౌతికంబు నాధిదైవికమునాఁగలుగునట్టి

శిష్యులు తానెఱుంగుటయై యభిలషతు, వ్రలనుచోమఃఖములఁబెట్టి యలఁపుచుండు.

క. శారీరమానసము లన, నారయ నిరుదెఱుగులందుఁ కాధ్యాత్మికమా

శారీరము రోగములు మహాగోమక్రోధమదములగు మానసముల్.

క. ఇలఁ బరులవలనఁ బొగిడికి, గలదుఃఖము లాధిభౌతికము లన వాత,

జ్వలశాదుల పీడల నొప్పలవడి యుండఁటయె యాధిభౌతికమయ్యెన్.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 352-353.

—♦ పంచభూతములు. ♦—

గీ. అంబరము వాయువన్ని దోళియన్ను భరిణి, భూతపంచకమిది క్రమంబున సహత్య
శబ్దసంస్కర్యమాపరకములు గంధ, సుయుతంబుగ భూతపంచకగుణములు. 8491
క. బింబరంగ నాకస మాదిగ, ససుఖోమముతోడ నిన్ముఖభూతము లే
సును బుట్టి యొకటికొక్కటి, యనయముఁ బ్రతిలోమగతి లోయంబునఁ బొందున్.
భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 83-84.

—♦ అహింసాస్వరూపము. ♦—

మ. హరికుం డెంతయు నోజతో దునఁగ నీరాగ్రంబునం జ్ఞోకి పా
ణు లనేకంబులు సమ్మ హింస యది యోనో కాదో వేయేల మ
ర్త్యులు నేలం జరియించుచోఁ బదములం ♦ ద్రోక్కం బడుం బెక్కుజు
తులు హింసావిధి గా దనంగ వశమే ♦ దోషజ్ఞ యహింశ్రుమా. 8493

చ. సలిలము బుద్ధి యాకసము ♦ సర్వము జంతుమయంబు గావునం
గలగు నవశ్యమున్ సకలకర్మములందును హింస హింసకుం
దొలఁగిన దేహయాత్రయను ♦ దుర్బట మైవటు లుండు నింతయుం
దలఁపకు హింస నేను మని ♦ తార చరితురు గొంద టిమ్మహిన్. 8494

క. పనివడి యహింసవ్రతముగఁ, నొని వనమున మన్న మునులకనుం దొడరదె హిం
సము తరుమాంధలకా, కనిపీడన మదియు హింసగా దొకొ తలఁపన్.

క. హింస నేయనివాఁడు లేడిజ్జగమున, నొక్కడైనను దమతమ ♦ యోవినట్లు
హింసతెరువున కెడఁగిఁ ద్రోగవలయు, నదియు చూచె యహింస నా ♦ నతఁడెట్లు
భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 82-83.

చ. ఫలము వశంబునుం దొడిమఁ ♦ బాయుట రాలిన వానిఁ గొంచు నాఁ
కలి కెరసేసి గోరసము ♦ కార్యము నట్లుల విర్వహించి బు
ద్ధులు వెలి లేక నిశ్చలతఁ ♦ దోయజపత్రినిభాషి చిత్రరూ
పులాకొ యడంగ నుండుశకుంత్రులు నూచె యహింసనాత్మకుల్. 8495

గీ. విభివశంబున మృతిఁ బొందు ♦ వివిధజంతు, నిచయ మం దనహంకారాన్నిష్ఠఁ డైనఁ
బురుషుఁ గల్గెను మేమియుఁజూడ నేర, దెట్లు లంటేని విను మదిఁజేర్చునింతుం.

సీ. వివియహోఁ బడుఁ బ్రువృత్తినివియ యెత్తివవారి, బాపంబు వొందునేఁచోవీదున్న
శాఁగేటిమొనఁ జచ్చు ♦ నానావిధస్థాణులన్నిరుఁ బొందునే ♦ యభుము వారు

దమపనుతో నేయ విధాత్పనశమున నా,యువు వెగినట్టిజంతువులు గచ్చు
నేము సుపితి మని + యించు కేనియు నహం,కారంబు వారికిఁగలుగ దట్లు
అ. గాన చూచె వారికిఁగల్గిన మొరదు, పుణ్యపాపములకు + బుద్ధిమూల
మని శివ్రుడు మఱియును హింసవోలె నై, యధికధర్మమైనవిధము వినుచు.
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 55, 56, 57.

ఉత్సాహ. ఈయ నేను నల్లి చీను + యీగమొదలు జంతులన్
గూరసర్ప వృశ్చికాదిగురువిషప్రదానశిక్
ఘోరమృగములన్ వధింపఁగోరకునికి వాగమో
క్తొరుహింస నేయ రెండునొప్పు నా యహింసకున్. రి501
సీతారామాంజనేయసంనాదము, ఆ 1.

అ. మానసంబుచేత + మాటలచేతఁ గ,ర్మంబుచేత నెత్తుకుఁప్రాణిహింస
నేయఁబూనువాఁడు + చేరు దుగ్ధతులకుఁ, దగ నహింసపరమఁఘృత మనఘ.
సీ. మశక కీటకదంశమత్తుగ్రాపిదృతిదు,గ్ధులజంతువులములఁబరమకరుణ
రక్షించునుకృతులు + వీక్షింపరు దురంత,నరకముల్ తమపాటఁకొఱకుఁ గవిని
జలచరస్థలచరంబుల వధియించునా,రలు కాలనూత్రిసంప్రాప్తి లై ని
జాంగమాంసాశనులగుచు రక్తంబు ద్రా,గుచు మొట్టివెట్టుచు + ఘోరనరక
గీ. నిలయుములఁ బెద్దకాలంబునిలిచి యడలి, స్థావరత్వము నొంది యత్యంతమూఢ
భావకలితతిర్యగ్గోని + బహుశతముల, మొనసి జన్మించి కష్టంబులనుభవించి.
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3. ప 26, 28.

—♦ మాంసభక్షణము. ♦—

గీ. వాజిమేధంబుకంటెను + బూజనీయ,కర్మమందురు మాంసభక్షణము విడుపు
వినుము చంపుటయును జంపఁబడుచుటయును,గల్గవంబుల కెల్ల నంగలము లధిహ
క. పితృకార్యముజ్ఞుఁబులు, శ్రుతివోదితహింసఁ గీడుసార నేరదు వి
శ్రుతగుణ మాంసముచవి గో,రి తనం బ్రాణిదేదెగటార్చుక్రియఁబాప మగున్.
క. తిను నమలినవాని నమలు, నవి మాంసము తెఱఁగు సెప్పఁవాగమములు గా
వునఁ దద్భక్షణ ముడిగిన, ననఘ తపంబునకుఁ బోలఁగది యొక్కండున్.
క. జనవర మాంసముచవిఁ గడఁచినచవు లరయంగ లేమిఁ + జేసి చవి యెఱిం
గినవాఁ డది యుడిగిన నా,తని దేవసమానుఁ డండ్రు + ధర్మవిధిజ్ఞున్.
ఉ. ప్రానను తొలెనుం గలదె + మాంసము ప్రాణులకేరఁ గాక య
మృదుల నొంచునట్లు దమ మేనులు పోఁకెనమాత్ర నెట్లుగన్

- దానిఁ దలంపఁగా వలదె * తా నది మానిన హింస లన్నియున్
 నూనె యంచు సుత్తముఁడు * మాంసము మాను దయార్ద్రవిత్తుఁడై. 3508
- ఆ. మాంస మాన తునికి * మనుజేశ ప్రాణివ, ధౌధిరతి దొఱంగుటగుటఁ జేసి
 యట్టివాని కథయఁచుఖిలభూతంబులవలన నెపుడు నెందుఁగలిమి నిజము.
- క. స్వాయంభువుఁ డనుచువును, నీయగ్ధము నెప్పె లోకఁశితముగ మార్కం
 డేమాములు మాంస ముడుగు,టాయుశ్శ్రీహృపకారియగు నని రక్షిపా.
- క విను మాంసము గోరునరుఁడు, దనుజుఁడ మావె మును దేవతలు మాంసంబుం
 దిను టాడిగి కాదె దానవ,జనితభయముఁ బోవఁ ద్రోవఁజాలిరి వత్సా.
- క. తపముల దానంబుల బ్రహ్మపురినివాసంబు దప్పఁదన రాను జనా
 ధిప మాంసము నమలని పుణ్యపురఃషునకు సులభ మందుఁరానెల వాహ్యుల్.
- గీ. అశిప యాషాఢముఖ్యంబులైననెలలు, నాలుగింటను మాంసంబుఁకవల కుడుగు.
 టాయుతాశోఽగ్ధబలకీర్తిలకఫలములు, నాలుగింటిని నిచ్చు నఁన్నరున కండ్రు.
- ఆ. సుర నల దీర్ఘఁగ భగీరథ ముఖ్యపులు వాల్మీకంపుఁనెలలు నాల్గు
 మాంసభక్షణంబుమానుట సుభయలోకంబులందుఁ బెంపుఁగాంచి రండుగి.
- భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 293-302.

—* దైవపౌరుషంబుల లెఱిగఁ. *

- క. విను పురుషుఁడు గావంపని, పనులకు దైవ మది యెట్లుఁఫల మొనరించున్
 జనులు గాఢ్యము నడపఁగ, ననుకూలత నిచ్చుఁ గాక * యయ్యైఫలముల్.
- గీ. పౌరుషము దైవంబుతోఁద్దాటు లేక, ఫలము బొందంగ నేరదుఁపార్థివేంద్రగి
 విత్తు సహకారి గా కున్న * లెత్త నేల, వంధ్య మగుఁ గాక తా ఫలవంత మగునె.
- గీ. వేలు రెండులోకంబుల * వేల లెచ్చుఁ గీడు నేసిన దప్పను * కేడయగుట
 గాన పురుషవర్తనమున * కానుకూల్య,కీల మగు దైవ మది ఫలఁజిద్ధిఁ జేయు.
- శ్రీ. తాపసవేదంబుఁభరియించె రాముఁడు, బంధనపార్థివుఁడై * బలి యడంగ
 ననవాసగతులైరి * వఁగ బాండుతనయులు, యాదవు లనోద్యోహతులఁజనిరి
 ఘోరదుర్దిశొంది * కుండె నైవధరాజు, శరత్కర్పకుండయ్యె * శాంతనవుఁడు
 వాఘనరూపంబు * వాసుదేవుఁడు దాల్చె, దళకంకుఁ డద్దునోద్ధతికి నొదిగ
 గీ. సర్వమును దైవవశమునఁజనుగు జగము, గాననేరక తాఁ గర్తఁగాఁ దలంచు
 మూఢచిత్తుఁడు సుజ్ఞానఁమూర్తియైన, పురుషుఁ డిన్నియు నెఱిగి సుశ్శీరతనుండు.
 పంచతంత్రము, నారా. సంధి. ప 303.

చ. గగనమునన్ జరించు పతంగంబు లగాధసముద్రవాఁలలోఁ

దగ విహరించుమీలు వలతండములంబడి చచ్చు నవ్వధిన్

దెగిచన స్థానశక్తి గలదే వల దేర్పడఁ జింత దీనికై

తెగునెడ కెంతదస్వయినఁదెచ్చుగదా విధి జేపాధారులన్.

3519

పంచతంత్రము, పే. 2.

గీ. దైవమునకంటె మనుజుఁత్నంబై మిగుల, నధిక మటువలె గావున్ యిట్లెంచె
దర్శకగురుండు మూడవతారములను, వెలసి మానవుఁడై పుట్టవేడ్క పడునె.

క. తానె స్వతంత్రుండైనను, మానవుఁ డిల నేలఁజచ్చు * మనలక దైవా
ధీనము మృత్యువుపొణము, పోవనసాధ్యంబెకాలఁపూర్ణులైనన్.

సీ. ఐశ్వర్యములు పెక్కు * లనుభవింపఁగఁగోరు, బ్రహ్మకల్పంబుల * త్రుకఁగోరు
సర్వసర్వసహస్థలము లేలఁగఁగోరు, చంచలాత్మల సంతోషించఁగోరు
గుటుతుమిరిధనంబుఁ * గూడఁబెట్టఁగఁగోరు, కడు బుత్తపాత్రుల * గఁగఁగోరు
కడలేనిగృహములు * గట్టింపఁగఁగోరు, గురుసరసాస్నంబు * గుడువఁగోరు

ఆ. కట్టఁగోరు మేలు * గడితంపుఁగోకలు, నలఁదఁగోరు మంచి * కలవడములు
తాను దలఁచినట్లు * దైవంబు నేయునే, మనుజుఁత్న మేద * మంతయు పెక్కు.

క. తానతి విద్యామాన్యుఁడఁ, దానె సమర్థుండఁ బెక్కు * ధనధాన్యంబుల్
తానెగిరించితి ననుకొను, మానవుఁ డభిలంబునకును * మాధవుఁ డుండన్.

క. తనపదములు తనకరములు, తనమోహము తనమనంబు * తన దైయుండన్
తన కింపగు పను లొనరుపఁ, దనకును శిష్యములు గావు * దైవకృతంబుల్.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 6.

— * గ్రహచారము. * —

గీ. నాతి విను గ్రహచారంబు * హేతువులుగ, నశుభములు శుభములు నరుఁదాచరించు
గ్రహము నేయించు నేతాన * కాకచేత, కొడయుఁడటలుగాఁ ఫలములు * గుడుపవలయు

భారతము, 12వ. ఆ 5 పద్య 128.

— * మనోవాక్యాయకర్మలు. * —

సీ. మానిని త్రివిధముల్ * మానసవాచిక, కాయకంబుల బాత * కంబు లందుఁ
బరధనాపేక్షలు * పాపానుమోదధర్మ ద్వేషమౌఖములు * మానసంబు
లస్మతదాహణభావ * జాడులు వాచిక, నులు వధంబును బంధ * మును నభివృద్ధి
భిక్షణంబును నన్య * భావారతము మద్య, పానంబు మోద * లైః * పాపకృతులు

గీ. గాయకంబులు విను మధికం బహేయసాన మపి దుష్కృతంబులలోన నెల్లఁ
బాసమున నిండతో వచ్చుఁ బ్రాణగొడ్డములును జేతులు సరకాభిముఖగుటలును
భారతము, అను. ఆ రీ పద్య 174.

—♦ పరోపకారము. ♦—

సీ. నను శంఖసంగతుఁ డాద్యమై యొసంగడే, యలయక కోలెమ్మునాదధీచి
ప్రాణంబు లీడె తప్పక భోగిమతుడై, యూహించిజేయూతఁవాహనుండు
నర్సింపఁడే కృత్రిమాంబజస్సిగ్గుడై, చెక్కి మాంసం బెల్ల ♦ శివివిభుండు
తినవుఁ నిరాకముల్ ♦ ధారగాఁ జేయండె, బలివామనుండెన ♦ బల్లిమనకు
గీ. నోపి నత్తిక్తికొఱవఁ బరోపకారపరుల కొదవింపరానిది యుగము గలదె
తనువుసనియెంత ఛరయెంతతంబులు డెంత, విప్రచరుకోర్కి గావింపు యిపుల తేజః
సుదక్షిణాపరిణామము, ఆ 2 పద్య 62.

మ. చెవికిం గుండల మొక్కగాదు శ్రుతమే ♦ చేదమ్మికిన్ గంకిణం
బు విఘ్నసాఘ్యముగాదు దానమె మహిన్ బుణ్యాత్మ్యునెక్కిరికిన్
బలివిలేపఁబులుగావు సొమ్ము లుపకారప్రాప్తియేనిక్కమా
లవిలేఁద్రాతిగవైభవాసురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. జలహతంబులు వేడెనే రవివికాసంబాండఁగాఁజేయుఁ గ
ల్లులు ప్రార్థించెనే చందమామయనునేలంబొప్పరంజించు లో
కులు లంచంబిడిరే తఱిన్ జలము మేఘుండిచ్చు బుణ్యాత్మకుల్
దలఁపన్ విశ్వహితక్రముల్ సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. తమయగ్ధంబు త్విజించికూర్చు పరాధం బుత్తముల్ మధ్యముల్
తమయగ్ధం బజకుండఁ గూర్చు పరాధంబుల్ పరాధంబు స్వా
ర్థముకై క్రుంకురు మర్త్యరాక్షసులు వ్యధంబల్లి యన్యార్థముల్
గుమయంజేయమనువులై సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

8580

భర్తృహరిసుభాషితము, ౧॥ బా॥ ప 62-64.

—♦ స్థానబలము. ♦—

క. నెలపులుదప్పెనమిగులన్, బలుచన నఖదంతకేశమాఁపులపనుల్ ?
తిలపోసి బుద్ధివంతులు, దొలంగున తమతావు లెంతదుర్లక్ష వైసన్.

క. తనయున్నచోటనుండంగ, ననుకూలతఁ గాన్వసిద్ధులగుఁ దగినక్రియన్
విను మేఁకపొదుగుచున్నల, జనితంబగుపాలు గఁగఁచుచున్నలఁ గలవే.

పంచతంత్రము, నారా. సుహృ ప 188, 189.

—♦ ఆ శ. ♦—

క. ఆశయ యిందియజయము వివాశముఁ బొందించుఁ గావుశం చొఱఁగెద శే
వాశను సౌఖ్యము నిచ్చు నిరాశయ యని పలికి యట్టిదై నిద్రించెన్.

భారతము, శాంతి ఆ 4 పద్య 19.

చ. విసికితి దుగ్ధదుర్విషయ ♦ పుభ్రచయముక్తిఁ గులాభిమానమున్
బసచెడ నేవఁ జేసితి విశిష్టుడనై పరగేహసీమ వా
యసమువలెన్ భుజించితిఁ బ్రశుతుము నిష్ఫలమై నశించె సుం
తసపడ వుగ్రకర్మపీఠులత్వముఁ జూపెద వాశ యేటికిన్.

చ. నిధియనుకలక భూతలము ♦ నిచ్చులఁ ద్రవ్వితి నావచే మహా
దధిఁ దరియించితిన్ శిఖరిధాతువుబాఁగట గాజుఁ గొప్పితిన్
వృథఁగని ఘోరచుంత్రజపఁవర్గి నొసపితి గన్వయించె నే
విధమునఁ జొందనైతిఁ గదవే ముదమందఁగదే దురాశరో.

చ. పలురలు పల్కుమాట లొకభంగి సహించితి బాష్పహరి లో
పలనె హరించి భూవ్యమగుభావమున్ వెడఁవ్వు నవ్వితిన్
బొలుపటి విత్తబాహ్యహతఃకుంభుల కంజలిఁ జేసితిం గటా
తలఁకక యింక నేపనికిఁదార్చెను నన్న దరాశ నీవిటన్.

ఆదిత్య

భర్తృహరిగుభాషితము, ఏ 10 తృష్ణ పద్య 2-4.

—♦ మాయాప్రభావము. ♦—

సీ. ఉన్నది లేదని ♦ యూహింపఁగా నేర్పు, లేనిది కలదనఁతెన్న నేర్పు
నజడంబు జడమనియఁగడింపఁగ నేర్పు, జడ మజడంబునఁచాట నేర్పు
సుఖము దుఃఖంబుగాఁజూపి చెప్పఁగ నేర్పు, దుఃఖంబు సుఖ మనఁచొలఁతనేర్పు
నిది యది గాదని ♦ యింపుగా నన నేర్పు, నిది యది గాదని ♦ యనఁగ నేర్పు
తే. బిదపఁ గలదియుఁ గలదులేనిదియు లేదు, కడగియజడంబైయజడముజడమజడమ
సుఖమె సుఖముతలంబనఁసుఖమసుఖము, అదియె యిదియిది యదియనియోడనేర్పు

. సీతారామాంజనేయస. వాదము, ఆ 3 ప 81.

—♦ వేదాంతము. ♦—

- పీ. తనువనుకానలో నావలంబైయుండు, నరయ నహంకారమునుగృహంబు
పగర నాచ్యుగములో పల నాల్గు శునకముల్, కరణంబు లన వానిగట్టిద?
గొలుసుచుఁ నుదానఁ గురియించి బిగఁబట్టి, వాయునిరోధంబుఁ పలకులోను
జేసి జ్ఞానమును సుస్థిరదృష్టిఁగీలించి, సరగసోపాంభాఁ శరణముదీటి
గీ. కలితసద్భ్యోచను కార్ముకంబు దొడిసి, వేడ్క హృదయవివేకంబువేటకాఁడు
జవనసరిగోలవేసి జ్ఞానాన్ని పండు, భక్తి భక్షింప బోయకుఁ పృథువు నేర్పె.
ప్రభులింగలీల, పి! బస! ఆ 4.

—♦ వైరాగ్యము. ♦—

- పీ. అనఘక్షమాగుణంబునను బెట్టరికోట, యీషణత్రయమున ♦ కెదురుఁజొక్క
చింతామహాంబురాఁకిని జెల్లెలికిట్ట, రాగంబునకుఁ జేరఁరానిచేటు
బలవదంతర్విరోధులకును వేర్వేరు, శ్రేయోవహాటికి ♦ తీవగట్టి
చిత్తవైశ్మల్యసంస్థితికిని విడిచుట్టు, ప్రహ్లాదమునకును ♦ బట్టుఁగొమ్మ
గీ. మారుగుణరత్నములకు విఁదూరభూమి, శమదమాదికములకును ♦ సంశ్రయంబు
దైన్యసమున కెడదత్తు ♦ హ్రోమమునకు, నప్రదేశంబు వైరాగ్యమతఁసినూడ.
విప్రనారాయణచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 84.

—♦ అ ద్వై త మ త ము. ♦—

- క. సత్యము సత్యము సత్యము, నిత్యము యద్వైతమతముఁ నిరుపమమఖరా
హిత్యము మోక్షప్రీతి, హిత్యము విశాలసందిఁగియింపకుఁ డింకన్.
శంకరవిజయము, ఆ 2.

—♦ ఆ త్మ బు ధ్ధి. ♦—

- గీ. ఆత్మబుధ్ధి గుఖం బిచ్చునంతఁన్న, గురువు నెప్పినసద్బుధ్ధిఁ పరులబుధ్ధి
కొదన దెచ్చును శ్రీబుధ్ధిఁ పలముఁజెఱుచు, గాన నాబుధ్ధివిని సిరుల్ గనుమునీవు
దశావతారచరిత్రము, ఆ 4.

—♦ ఆ త్మ శ క్తి. ♦—

- క. తెదు నాత్మశక్తి యెఱుంగక, కదు గర్వముతోడఁ గడిఁడి ♦ కాగ్యము చేయన్
దొడరి యవిచారమూఢుఁడ, డడవిన్ గూఢునఁ బడినఁ యాధుఁడువోలెన్.

క. విను శక్య మైవకాశ్యము, చనుఁ జేయ నశక్య మైనఁ * జనునే చేయన్
వననిధివై శకటంబును, నొసరంగా మిట్టనేలఁనోడయఁ జనునె.

2513

పంచతంత్రము, దూ॥ నారా.

— * ఎ టు క. * —

సీ. రాజేంద్ర విను మఃశాసానింబు లాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాత్మ
పుత్తమిత్రిక శత్రుధూమ్యును లాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాత్మ
తాపత్రయంబులు * తలఁపులు నాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాత్మ
యష్టాంగయోగాదివిప్లవ నాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడియెఱుక యాత్మ

ఆ. యట్టి యాత్మ నీవుఁ యుఖిలంబులును నీవు, నీవు నే నటన్నుభవ మీవు
గాన నేయ లేదు * కైవల్యచందమాన్ద, మేనటంచుఁ దలంచు * నెఱుక నీవు.

శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 3.

— * నియమము. * —

సీ. నియమంబు వాఙ్మనోవియమంబు శారీర, నియమంబు నిందియ, నియమ మగుచు
నియమంబు గురుభక్తి, నియమంబు సత్కర్మ, నియమంబు నాచార, నియమ మగుచు
నియమ మాత్మజ్ఞాన, నియమంబు నధ్యాత్మ, నియమంబు సంతుష్టి, నియమ మగుచు
నియమంబు సద్గోష్ఠి, నియమంబు దైవిక, నియమంబు నాత్మైక, నియమ మగుచు

సీ. నియమమతులిత, వద్భావ, నియమమగుచు, నియమమసద్భవ, మార్గ, నియమమగుచు
నియమమనూపచిద్భావ, నియమమగుచు, నియమమాత్మనారాగ, సత్త్వి, యమమయ్యో.

విజ్ఞానప్రదిపిక, ఆ 3.

సాము ద్రికము

సీ. తిక్కగార్థ్యంబు గొలువంఁజేయఁజేసి, యెవ్వనికి వేరెట్లు నూఱును నెనిమిదియగు
నూఁచున వాఁడు ధరణిసామ్రాజ్యపట్ట, బంధయోగ్యుఁడు భాగ్యవైభవమొకలిమి

సీ. ముక్కుభుజములులోచనంబులునుజాను, నానువులునునైవేదిగ్గుంబులగుట మేలు
మెడయాజంఘాయాంబులును * మేహనంబు, హ్రస్వములుగాఁగవలయుభాగ్యాన్నితునతు

సీ. నాభిరంధ్రంబు సప్తకంఠస్వరములు, నూఁడు నత్యంతగంభీరములుగవలయు
నంగుళీదేశజతురత్వం గంఘ్రగుల్ఫ, పంచకము నూత్నమైయుండు భాగ్యనిధికి.

సీ. కరములునుగుత్తియునుగటిఁ స్తంభములును, ఫాలమునుమోమునున్నతివడయవలయు
హస్తరేఖాద్భుతం త జిహ్వోధ్వోస్త, తాలనఖములు శైలవైభవస్యః డతఁడు.

గీ. కటియు వనస్థలంబునుఁగిటులతటము, విస్తృతము లెవ్వనికి వాడుఁగిభుతఁగాంచుఁ
బదము గోసల చుయునుఁకాశికాశి, పయ్య నైవ్యో మొసఁగు మహానుభావ.

గీ. తాల్పు నెవ్వఁడు ప్రాసంబులందుఁజేసి, పుట్టెఁదై వక్షిణావర్తకేభ
యాతఁడెఁక తత్త్వమాన భూకాఁడు చావఁగల్గి మఁదలందుఁగన్వహిత.

క కమలాదరాసునియై, పుష్పకాంతై నమస్కరించుచున్నాఁడు, పై
విమలాయుగంబునై, పుష్పకాంతై నమస్కరించుచున్నాఁడు, పై

సీ. లింగంబు నున్నయై, తన్ను ముక్తమా నున్న, కావర్తలిస్సృతంబై నమలు
మధుగంధ మైనను • మత్స్యగంధంబైను, నింద్రియంబు శుభంబుఁగననఁ జాలు
గంతవిష్టా, పలు • కాంచనుండుభిఘోష, గంభీరమగుట సౌఖ్యప్రదంబు
చక్షుఃకనిధికిఁగన్ఘోషమధుచ్ఛాయ, లింగశత్రై యిచ్చుఁకనుంగళంబు

గీ. హస్తమిరియించిపట్టి • యపుడు కడిసి, యంగుళులు రంభిహీనంబులయ్యెనేని
నతనిఁ గల్యాణలక్షణాఁగ్నితునిఁగాఁగఁ, జెప్పసాముదిక్ష్ణాఁగ్నిధిబుద్ధి
కాశిఖండము, ఆ 4 ప 24-32.

—• స్వప్న ఫలములు. —•

అ. స్వప్న మనఁగ నుప్త • జనముచునక్షేప్త, యదియుఁ గాంచునొగిన • వాగ్దేవలఁ
గాన కలు నూచంకము లగు భావిశు, భాశుభోదయములకనుచుఁ జెప్పె.
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 154.

క. మనమున వివరేంద్రియముల, పనులూహంజేసి కర్మ • ఫలములచేతన్
దనివొందక నానావిధ, జనితములగుచున్నయదియ • స్వప్నం బరయన్.
విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 2.

క. పాపసముం గలలో భూ, నాయక భోజనమునేయుఁగదలకు నంతే
శ్రేయస్కుడమని స్వప్నా ధ్యాయంబునఁ జెప్ప విందుఁగదర్శులచేతన్.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. ఋక్షవానరముల • నెక్కి పాడుచుఁ దాన, కాలనిదెసకేగఁగంటి ననియుఁ
దనమూలమున బాగ్గుంబును శిరోజంబులు, నుముకయ భక్షించుఁచుంటి ననియు
నన్నుడై జై నఁనన్నాని నెవ్వరు మ్రోలు, గంతులు వేయంగఁగంటి ననియు
దైల మాసాదనుస్తములందు విడిచుంగ, మర్దినై నిదించుఁచుంటి ననియు

గీ. సత్యయంతకమూర్తులై • చున్నాఁడులు, తాలఁగొని రుద్ధిరనియును • నీలివీర
కాంతమడివక్షిణమువోవఁగంటి ననియు, స్వప్నమునఁ గన్న వారికిఁవాపుఘనము.
జై మినిభారతము, ఆ 8 పద్య 108.

—* మరణచిహ్నములు. *

సీ. పురుష హిరణ్మయఃసరుఁ డెవ్వఁ డుత్తరఁనునఁ గాంచు దక్షిణఃపుభతఁ నుండ
నతనికి వన్నెశ్రియమున మృత్యువు వచ్చు, రవిచుండలంగాని*ప్పిఁ ఛిము గాఁగఁ
గనిన రెండేడులఁ * గౌమునిఁ దననీడఁ, దూఁటు నూచిఁ నొక్కఁయేఁటు *చి వి
హృతి యై యున్నచు*హృదయమాత్రంబునఁ, గర్లముల్ గరములఁ * గదియ మూసి
ఆ. కొనినయపుడు మోఁతఁబిస వున్న నెలనాళ్లఁ, గర్లములును నాసి*కయను బట్టి
గదల వికృతవర్ణకత పండ్లఁ గన్నులఁ, గలుగ నాడ మరణ*ములయు వండ్లు.
భారతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 204.

సీ. భువచుండలమున నశ్శరంధతిఁ గనుకత్తి, గంటికెఁ గలుగంగఁ * గానమన్న
ముక్కున వలవటఁ * జెక్కవాసినయట్లు, దోచినఁ బూర్ణచం*ద్రుండు మలిమఁ
డై కాన వచ్చిన * నాయువు సంవత్సరంబునఁ గడచు*రాజముఖ్య
కాంతి దొల్లిటియట్లు*గాక యంతకు నెక్కుడైనను గడుఁ జెడ్డ*ంట్లు ప్రజ్ఞ
గీ. క్రొత్త గాఁజెద్దయైనను*గొంచెమైన, నాటునెలల మరణదశ*యగుట గలుగు
నిందుచుండలమున రవి*యందు నడుమఁ,దెలిపి గాంచినఁ దెగు నేడు*నినసములకు.
క. చిను గుడిలో నున్న సమయమున సురభిద్రోవ్యములకు*బొల వల్పుట గ
ల్గిన నాటునినములఁ గల్గును మృత్యుసమాగమంబు * గుణరత్న నిధి.
గీ. ముక్కు వ్రాలుట కర్లముల్*మొగ్గఁబడుట, రదనవైవర్ణ్య మక్షివి*రాగభావ
మంగమతికృష్ణచుగుబుట్ట*చుడరఁజెడుట,నూచక ములుసద్యోమృత్యు*గోచరతప.
గీ. కారణము లేక దాపలి*కనుద్రవించు, నెత్తిచక్కటిహుచంబు*నిగయానపుడ
మరణదశ యావహి*లైడు*చూనవునకు,జనకన్మన యివి బ్రహ్మ సె*ప్పినవిధములు.
భారతము, శాంతి. ఆ 6 పద్య 126-129.

సీ. పలుకులు దొఁట్రలు * నెలుగు సన్నంబగు, నలత దేహంబున*నగ్గలించుఁ
గంపించు సకలాంగ*కములు నాఁకలిచెడు,దాహంబుపొడమున*త్వంబుపాలియుఁ
బరవశత్వం బంతఁ*బాటిల్లుఁ జచ్చిన, వారితో భాషించు*నోరలాల
దొరుగుఁ విసగ్ధంబు*దోచుఁ జేతులు కాళ్లు,మిగుల తైత్వములగు * మోడుచూచు
గీ. ముక్కు గర్లయుగంబును*ముణిఁగినచ్చు,మర్మముల్ చించు*ట్టిహు*చయము పెరిగి
అంపములచందముల విదా*రింపుచుండు, మరణ మాసన్నమై*చు*మానవునకు. 2163
సీ. భువవస్థిస్థాయుంభ*తులఁ దనుచ్ఛాయయుఁ, గాననివాఁ జేఁటి*లోనఁ గడచు
గిరదాన్విశాన్విని*స్పిగ్గజాయ్కఁగనునాఁడు, చుడియుఁ నేకాదశ*గౌరములకు

బనిలేనిపనిబక్కులనిసింబాసుకచిక్కినవాడు దెగు నెలలెనిమిదింటి
నడుగుచొప్పున బాష్టియైనవ్రేళ్లయినఖండితమైనవా డేడునెలల దప్పన

గీ. గాకియైన గ్రద్దైన నుతిలూక మైన, నెత్తిసోకినవా డాటునెలల గడయు

స్నానమర్దన జేతలఁ జేనిచర్మమదరువాఁ డైదునెలలకుఁ సంతరించు.

క. తననీడ వేతె యొకలూ, గున నుండినవాడు నాల్గునెలలకు నీల్గున్
ఘనరహితమైనమెఱపు జ, మునిదెసఁ గనువాఁడు నాటునెలలకు నీల్గున్.

క. తనబింబ మద్దమునఁ జూచినఁ దల లేకున్నవాఁడు ఁ చెల్లును రెన్నె
ల్లును తనతనవుగమరువల, చినపక్షములొనవాఁడు ఁ జీవముఁ దొఱఁగున్.

గీ. జలకమాడినవయవఁ ములకు మించి, హృదయమధ్యంబుజివ్వనియందుఁడేసేని
నీరుఁ గ్రోలినదాహంబుఁ నిలువదేని, వాఁడు వేంచేయు సీరైదువాసరములు

క. మనుజులలోచనములలోఁ, దనరూపముఁ గానకున్నఁ ఁ దన వీసులలో
నను వేళ్లువెట్టిచూచిన, ధ్వని వినబడకున్నవాఁడు ఁ తడయక పొత్తియున్.

జైమినిభారతము, ఆ 8 ప 98-108.

— ఁ గ్ర హ ము లు. —

సీ. నిద్రించుతఱిసొండెఁ నెరయ పేల్కనియున్న, తఱిసొండెనురసముదయముఁ గాంచి
బ్రచుననపలుకులు ఁ వలకుమానవుఁ బొందు, నదియ దేవగ్రహమని యెఱుంగు
నదితయాసుం డయ్యుఁచాసీరుఁ డయ్యుఁచి, తృప్తజిఁగని యున్మృదించెనేని
నది పితృగ్రహముభ్రాంతాత్ముడైనరుఁడుగంధర్వులఁగనివగాంధర్వచునియుఁ

గీ. ఖరఁగుగ్రహముసోఁకదికాలఁపర్యయమునఁ, గదిరిభృమియించె నేనియఁక్షగ్రహంబు
వాతవైత్యాదివికృతులఁవలన బుద్ధి, దప్పటయునొక్క గ్రహవైకృతంబ యందుగ్రి.

క. విను డెబ్బదియేడగుదాఁకను మానవులకు గ్రహహాపఁఘాతంబులు గ
ల్లు ననంతరంబ గ్రహముల, పని వలవదు ముదిమి యెల్లఁపములకుఁ జాలున్.

క. నియతి గలిగి యిందియముల, జయించి శుచు లైసకాంతి ఁ సంపన్నులకున్
భయ మొనరింపఁగ లే వ, వ్యయపుణ్యగ్రహము లేయఁవస్థలయందున్.

ఆ. ఆదిదేవుఁ డగుమహాదేవుమీఁద నె, వ్యానిమనసు భక్తివైభవమున
సుల్లసిల్లు నతనిఁ వెల్లకార్యముల డ, గ్గఱవునూవె గ్రహవికారకృతులు.

8572

భారతము, ఆ. ఆ 5 ప 258-257.

—♦ పక్షి శకునలక్షణములు. ♦—

సీ. మనుజుండు బక్షి కంఠ్యుఁడేసియున్నచో, నొప్పుగా నది పేర్చిఁబోవునేని
 కుజశాఖ డిగివచ్చి కురువున్నయామాని, నలపలదిక్కునఁ నిలిచెనేని
 మాత్రంబు విడిచిన ♦ ముదముతో కాంతపు, దిక్కుననున్న యాదికను విడిచి
 యన్యదిక్కున కేగి ♦ యటులుబ్బియాడిన, క్షీతిజంబునకుఁ బ్రదక్షిణము గాఁగ
 గీ. వచ్చెనేనియు వర్షం బవశ్యముగను, వచ్చు మఱియును దలఁచినఁ వాంఛితంబు
 లెల్ల జేహారు నిది తథ్యమెంచి చూడ, కలితక్రిప్రకాశ వేంకటమహేశ.
 గీ. పుష్ప మొసరించుచోటును ♦ బ్రేకికంటె, కంటివై తాతివై నీరు వెంట నిడిన
 వానియందంబు లొగి బేసియైన జాల, వాన గలదని రెట్టఁడు పూని పలికె.
 చ. పనివడి వానకై నరుండు ♦ ప్రశ్న మొసర్వఁగఁ బక్షియుండునో
 చనునో యటంచు నున్న తరుఁగాఖను నిల్విన వాచభాగమం
 దెవయఁగఁ జేప్చఁజేసినవహీజము దాపటి కేగినం గనుం
 గొనమతిగుడ్డనైన మఱి కుంభిని రెట్టఁడు వాన లేదనెన్.

3573

రెట్టమతకాస్త్రము, ఆ 1 ప 68-75.

—♦ గోశకునలక్షణములు. ♦—

సీ. భక్తితో నాహుధఁబహుళనవమినాఁడు, మొదలింటి జామునఁ మొవపుగముల
 నర్పించి రెండవయామంబున నరుండు, తనకోర్కె ఫలియించుననఁగ నపుడె
 పాడియావైనను బలుమాపురముగల్గు, వృషభమైనను యందఁ వెడలె నేని
 వానలు గురియు నఁవ్వారిగాఁ గడు లెస్స, బండు సస్యంబులు ♦ బహువిధముల
 జే. మేదిసీఘ్ర సర్వ సమృద్ధి గలుగు, సఖిలజనులకు వారోగ్యఁమతికేయిల్లు
 వాంఛితార్థంబు లీడేరుకనరుస మఱియు, నృపుల కాహవ మనెఁ జాలఁరెట్టఁ డిలను
 ఉ. ఆల గమి న్నరుండు తగవర్చనఁ జేసినవేళ నెఱ్ఱవై
 చాలఁగఁ గుంటిగుడ్డియును ♦ జాపిరిబొందినబక్కయాత్మభే
 దాలసమృత్తి నెద్దయిన ♦ వావయినన్ గమిబాసి వచ్చినన్
 గూలుఁ దెవుళ్ళచేతఁ బ్రజకుంభిని వానలు లేవు తన్మహీ
 పాలుఁడు హనిఁ జెందు ననె ♦ బాగుగ రెట్టఁడు మేదిసీఘ్రున్.

3574

గీ. వేడ్క నావుల నర్పించువేళ నఖువు, నెఱువు గల గొడ్డుటావు హానెనఁగమంద
 వెడలెనేనియుఁ గొద్దిగాఁవృష్టి గురియు, రచితసంస్కృతవేంకటఁరాజచంద్రి.

రెట్టమతకాస్త్రము, ఆ 1 ప 65-67.

—* వృక్షపుష్పఫలలక్షణములు. *—

- గీ. అడవితంగెడు రేలయుఁననుము తుసుచు, పూచెనేనియు ముద మగు భూమిప్రజకు
ననిని బూచినద్దికాకుఁకత్పలముపూయ, క్షుత్రియులకంద్రుజయమువేఁకటనరేంద్ర
- గీ. జమ్మి చంద్రుల గాచినఁ జాలపంటు, గలుగు వేములు లెస్సగాఁగచెనేని
రోగములు లేవు ప్రజలకుఁభోగ మమయ, మిహిరసంకాశ వేంకటఁమేదినిత.
- పీ. కనుగొని మోచుకు * కాయలో గింజలు, గట్టి నా మూడు జాఁపట్టేనేనిఁ
గ్రమముగా నార్ద్రావికార్తులు పదువాల్గు, నన్నియు వర్షించు * నదియే గాక
మొదటిగింజయయున్న * మొదటికార్తులయందు, నడిమిగింజయయున్న * ననువుమీఱ
నడిమికార్తులయందు * గడగింజ యుండినఁ, గడకార్తులందును * గలుగు వాన
లే. అందు నేగింజ కడుకొంచెమయ్యెనేని, తబకయై యుండెనేని తక్కువార్తులందు
నల్పవర్షంబు గురియునంతార్ద్రజనులు, కాంతినిర్జితచంద్ర వేంకటనరేంద్ర.
- పీ. చుట్టి యొద్దియు నిప్ప * మారెడు నేరేడు, మెలె గోధుమలును * మినుము యవలు
కవివియు నడవిలోఁ * గలచెట్లు గాచిన, చెట్ల డల్ప మనెను * బృథ్విఁ బంటు
కొడిసె బూచిన రు * బాడము భూజనులకు, కడిమి గాచిన వాఁకడవు యగును
జీడి గాచిన భీతి * సిద్ధించు వాగకే, నయలు గాచిన వాంతి * సంభవించు
విశ్లుగాచిన నగ్ని * క్షీతి సంఘల్లును, వెలగ గాచిన గాలి * గలిగియుండు
బడములు గాచిన * భూమిపాలకులకు, దళివాయలకును ప్రధానులకును
లే. దళములకుఁ జాల సర్వోన్య * కలహ మొదవు, నేటి బొద్దుఁ దిరిసెన * పూచెనేని
పంటు లబ్ధులు లనియెను * బ్రాజ్ఞుఁ డగుచు, నేర్పుమీఱఁగ చెట్టఁంకదర్పఁడిలను.
రెట్లగుతకాస్త్రము. ఆ 1 ప 59-64.

—* మేఘవిషయము. *—

- క. తరులవలె మేఘ మున్నును, విరివిఁ దళుకెచ్చి తెల్లఁవిధముగ నున్నన్
ధరవర్షప్రదమగునది, గురుతరముగఁ బల్కె నయ్య * క్రూరవిదారా.
- పీ. మఱియు మేఘము జూడ * మంచంబువలె కుంభి, కుంభంబురీతి సింఁగంబుకరణి
చామగంబులశీరు * చంద్రబింబముసౌరు, గోవుగంబులుచెండిఁకొండలగతి
కొలనులు చెఱువులు * గొడుగులు మకరముల్, దేవమానముల్ * నీలగాను
క్రూరగారవములు * చెఱువమా కత్తుల, విధము శంఖచయంబు * వృక్షభములుగఁ
ట. గడిమి రాక్షసాశిఁగతి గానుశించిన, వర్షమునకు మేఘ * వగుచునుండు
— నాడ నెలియుమిటులఁ * డుండ్రచే మనవిపల్కె, సుఖమెఱుంగు మయ్య * నుభయరాము

సీ. అనుజమేఘంబునం * దల్పమావాసయజ, మేఘంబు గిరులందు * వేయచున్న
మెఱుపు గాన్నించిన * ధరను వాయువ్యమం, దీక్షామండన * దిట్టపుగల్లు
మెఱుపుతోఁ గూడియు*మటిభానుఁ డుండెఁగ, బూర్వపశ్చిమదిశతో*పూర్తిమీఱ
మెఱుపు గలిగి హోమ*మేఘంబు గానున్న, దటతరుగతిమబ్బు * పరగదాని
ఆ. గాండ దానివైన * గాంచనవర్ణమై, మేఘ మున్న వర్ష * శ్లాఘనీయ
మైనహేతువనుచు * వైసంబుగాఁ బల్కె, సుఖ మొసంగు మయ్య * సుబ్బరాయ.
రెట్టమతకాస్త్రము. ఆ రి ప 39-41.

—* డేఱుమువిషయము *—

ఆ. బండి బారు విధము * దండి పండులు రొప్ప, కరణి ఘంటరథము * ఖరమాలవ్యవి
గాను నుఱిమె నేని * వాన శూన్యంబని, పలికె గురువరుండు * పవనభక్ష. 3582
రెట్టమతకాస్త్రము. ఆ రి ప 42.

—* మెఱుమువిషయము *—

సీ. వన్నెప్రకృత్యకమై * వడిమీఱ మెఱసిన, వాయువు ప్రబలును * వాన యొసఁగ
నెఱుపుగా మెఱవం*నర్నంబు దంరారు, కలహము లొసఁగూడు * కలవుమిగుల
విరువున వారుద్ర * వరువుఁగాఁ దోచిన, వర్నంబు మించునీ * వసుధలోని
దిరిసెన ములకపూ*తెఱఁగున రాకేను, విధము మెర్వఁగ వాన * విస్తరించు
ఆ. పొంగుతవును భవిత*పాలిక మెఱసిన, వెనుకఁ జిక్కి వర్ష * మనువుపడును
యిట్లు దెలియుఁ డనుచు*నిలలోనవిఁబల్కె, జూడు మయ్యకరుణ*సుబ్బరాయ

—* విత్తనములుచల్లుట *—

సీ. హస్త మృగశిర్ష చులలను*దాధాన్య, కేసతి తార నుత్తరా*త్రికయమునను
ధరణివిత్తిన ధాన్యము * తగ ఫలించు, విశ్వయం బిది వేంకట * స్వపరకేణ్య.
సీ. రూఢిపువ్య పునగ్గసు*గోహిణులను, మహిని విత్తిన చరియుఁ జా*మయను నెసఁగు
వరయ మూలగ్నమున విత్తి*వట్టివైచు, లన్నియుఫలించునె రెట్టె * డధికముగను.
సీ. సరగ పుబ్బను విత్తిన * సరునీపోవు, వార్ద్ర) విత్తినఁ దెవులుచే * నణఁగిపోవు
చిత్త విత్తిన వేవేగఁ * జెరుచు మిడుత,లనియె రెట్టఁడు సకలవి*ద్యావిమండు.
సీ. హస్తనక్షత్రయన వెన * లార్ద్ర) మవ్యులచర నలమూలతారక*యందు కంది
యును నమారాధ నూలు విత్తిన ఫలించు, వినును వేంకట*స్వరవ్య * వినుకకౌర్య.
క. అల యశ్వినంబు నెసఁగలు, నల పూర్వాషాఢలోన * నలచందలు దా
దలపో*గూడఁగ విత్తిన, ఫలియించును వేంకటాద్రి * వాక్కినతిలకా. 3583

క. కోటిసయత్తరయందుఁ, చారాధను మూల రోహిణిబల రేవతిలోఁ

బైరులు బెట్టుట యుత్తరుమాదసి చూడంగ వేంకటాద్రిస్థులాలా.

క. మఱియుత్తరయునురోహిణి, వరుస ననూరాధనంత్యం వరముక్షమునన్

ధర జొన్నవైరుల బెట్టుట, కర ముత్తరు మనెను రెట్టకవివరుల డధిపా.

గీ. అశ్విని ధనిష్ఠ శతతారం యాశ్రవణము, మఱి పునర్వసు లెంచంగ మధ్యమమును

బృహిలోపల బైరులు పెట్టుఁగును, నిజము కొండ్రాజువేంకటం నృపవరేణ్య.

గీ. శ్వేత్యయు విశాఖ కృత్తిక చిత్త యార్ద్ర, ధరణి పూర్వశ్రయంబునం మైరు లిడుట

నరసిచూడంగ నిష్ఫలంబునఁబరగు, వితరణయనాద్రీ కొండ్రాజువేంకటేంద్ర.

సీ. తొలుతంగంధాక్షతల్ ధూపోపహారముల్, గొట్టుకడ్డిగమున కొనుగవలయు

హస్తంబుతో జొన్నలాదిగా ధాన్యముల్, చిత్త పలియించు వెలితిలేక

విత్తుచుండెడివేళ వేగపగ్గలైన, మోటులైనను వెసంమురిన నేని

యెద్దులు రొప్పగ నెద్దులు పడెనేని, యలపంటరావకార్యములచేత

తే. జెడును మునుయెద్దు పడినదోంబుచేత, చోరులకు నైన యనువునం జేరుగాని

తగులునాకాశ్రయమున్ దళముమీఁదఁ, గల్గునోనియెనెను రెట్టంబునుడు మహిని

సీ. విత్తుచుండెడివేళ వినువైడికంటెదా, పలరొప్పి నిలిచిన వలపటికిని

గాఢదనుంగిస కాకంబు వోయిన, కునకంబు వాచుడిక్కునకుఁ జనినం

జెలఁగి పుణ్యాంగనత్ సేసలుచల్లిసి, ముదమున వేదముల్ చదువుచున్న

వితైకునప్పుడు వృషభంబు లెడముగా, జాలువాటిన మఱి చాలు దిరిగి

వచ్చుచో నెద్దులు వలపల దిరిగియు, వచ్చిగీములుజేరవచ్చుతటిని

ధ్వంక్షంబురొప్ప నవ్వారిగాఁ బై రవశ్యంబును ఫలియించు చక్కగాను

తే. రెట్ట కవివర్యుఁ డీరితి మట్టుదెలిసి, గట్టిగాఁ బల్క నిలలోన దిట్టఁ డగుచు

సరసు లెల్లఁ విని చాల సంతసింపఁనర్థికల్పకవరవేంకటాద్రివర్య.

—♦ పరిచేసుకొత ♦—

సీ. కోరిపండినపంటం గోయల బోయెడువేళ, వలపటం గాకంబువచ్చి మఱియు

బజ్జుకట్టున యనుభాగంబునందునం, జేప్తులు గావింపం జేసికట్లు

మేటియేసుంగులు మించుటద్దంబులా, ననఁటికంబంబులు నల్లు పూర్ణ

కలశంబులును వన్నెగట్టినకోకలు, వీక్షింప ధాన్యమువృద్ధి మఱియు

తే. నట్టి ధాన్యంబు లలరుటంబంతలేక, యిల్లు చేరును గాఁపుల కింపు మోఱ

పసికమందార వెడలిమ్మ రాకుమార, వేంకటకృష్ణ సర్వస్వస్వతఃకూప. 3595

గీ. మైఁఁ నోయ, బోవ ♦ బాటింప విధవ కుం, చేలు నన్ని కగవు. ♦ తెలికజాతి
వారిఁ జూచిరేని ♦ వారికి నాపంట, దక్క దనియె రెట్ట ♦ కుక్కు మీఱ.
రెట్టచుతకాస్త్రము. ఆ 8 ప 2-28.

—♦ గ్రహణము ♦—

గీ. ఫణిరాజు తల్పంబు మైఁ బద్మనాభుండు, తిన్న గా కయనించు ♦ వన్నెఁ దెగడి
తనకు శ్వేతద్వీపమున గాఢతమి నొక్క, దెసకుండి పర్యడు ♦ పస చాసింవి
క్రమమునఁ బున్నగు ♦ చ్చము మీఁద మగతేటి, మొత్తాబు వ్రాలెడు ♦ వత్తుమీటి
హిచులైతుంగళ్ళింగమున నీలాశ్రింబు, పర్యాయమునఁ గప్ప ♦ భాతి మెఱసి
గీ. సారకర్పూరడిండిర ♦ హారహీర, తారకోదారధవళాంకు ♦ వారకలిత
నీరజారాతిబింబము ♦ మ్నిద్రాద్రగతి గృహించెను రామ నృక్కాళమున.
హంసవికేతి. ఆ 5 పద్య 818.

గీ. ఉత్తరాసాధయు ♦ నుత్తరాభాద్రీయు, హస్తపునర్వసు ♦ శక్వినియును
చిత్త నుత్తరయును ♦ తెలఁగు నీయేడుతా, తల వాయాదితమండి ♦ గ్రహణమైన
నశులకుఁ జిన్నవాండ్లకు వ్యాధి గల్గును, ధాన్యంబు దఱుగు యుద్ధంబు లగును
కోపంబు బహుళంబు ♦ కొంచెత వానయుఁ దర్కించి చూడంగ ♦ ధరణియందు
తే. సరవి నీచెప్పినట్టిదో ♦ మనులలోన, నొక్కతైనను గల్గి ♦ నుద్వియందు
నత్యుదగ్గరిఁ బక్షుత్రియంబులోన, ననియె రెట్టఁడు సకలవి ♦ ద్యావిడుండు.
రెట్టచుతకాస్త్రము. ఆ 8 ప 44.

—♦ అశ్వలక్షణాదులు. ♦—

క. నెట్టన మొదవిరదంబులు, బుట్టిన నొకయేడు నడిమి ♦ పల్లను నొసరం
బుట్టిన రెండేడులు తుద, బుట్టిన మూడేళ్లు నిట్టి ♦ పరువడి నడచున్.
గీ. ఈనవవ్యంజనంబులు ♦ యిట్లు నడువ, నెలమి యిరువదియేడేండ్లు ♦ యిందులోనఁ
దొలుత నైదేండ్లు గూడగ తురగమునకు, నరయ ముప్పదిరెండేండ్లు ♦ యాయువయ్యె
క. భువిలు పది యశ్వజాతికి, నవితక్కువయైన తురగ ♦ చుల్పాయు వగున్
సవరించుబలి కరివ్వుము, సవరించరుగానబుధులు ♦ సహించరుగా. 8601
క. బాహులను సుష్ణగలిగిన, బాహావర్తంబులండ్లు ♦ బ్రభులకు నెళుడున్
బాహులను దొడుగ తొడవులు, ఆహావమున జనుము నొసఁగు ♦ నరిజలశ్రేష్ఠి.

- క. పరగి-మొము నాలుగు, చరణంబులు తెలుపు గలుగ ♦ జయ మొసగు నరే
శ్వరనకు సత్తురగం బిల, ఖరకానిధితేన పంచకలాగ్ని యగున్.
- క. నాలుగుకాళ్లుం గొనచెవి, వాలము వదనమువికాలఁపడుము తెలుపై
క్రాలునది యష్టచుంగలి, నేలినపతి యేలు ధరణిఁ నేలినపతులన్.
- క. పట్టుముక్రియ ఫాలంబున, నెట్టబిమున సుట్లు మూడుఁ నేర్పడియున్నన్
గట్టుము హయమును కాలను, సృష్టికి రతి యతఁడు సుప్తేఁ న్నిగమతిఁ దలఁపన్.
- క. కుత్తుకనుడిగలతురగము, చిత్తజనిభుడైననేమి ♦ సిద్ధము దలఁపన్
ఉత్తమపురుషుని విలంపరు, నిత్యంబును జూడజముని ♦ నిలయము కేఁగున్.
- క. పట్టు గోడిగ నేక్రియ, సృష్టిశ్వర వెనుకపదము ♦ సితమై యున్నన్
నెట్టచూత్రము విడిచను, బుట్టపువోపఁబులండు ♦ బొల్లరిలేమిన్.
- క. వెన్నున నుడిగల తురగము, కన్నతనె విడక యొక్కఁ గడగుట యెల్లన్
మున్ను గొని బ్రహ్మరాక్షసుఁడు, చుహీజంబువెక్కఁ గుబ్బుట తలఁపన్.
- క. మునుచెంపలగోమడిములు, గనుపట్టుహయంబు నెక్కఁ గడఁగుట యనిలఁ
దనఁబట్టు దాను తద్యము, నెయబోతును ప్రియముతోడఁ నెక్కట కృష్ణ.
- సీ. అశ్వంబుఁకుఁబగఁ మాయఃప్రమాణము, పడుటముప్పదిరెండుఁ శిర్సరములు
పరమాయువందులోఁ బదియవభాగంబు, తనరారు నొకదశఁయనఁగఁబనిగు
మూడేళ్లు రెణ్ణెళ్లుఁ మూన్నాల్గదివసంబు, లొకదశకలదియై యొప్పుచుండు
నత్రైఱంగునదశకలయదునురెండునుచెవులుండినన్నియఁ త్రములను
- గీ. పదిలమైదశాక్షేత్రంపురద్ధతులను లావణంబులునున్నట్టిలాగరింగి
చెప్పఁగాఁదగునత్సలమొప్పుగాగ, రాజదేవేంద్రయాభిశరాజచంద్రి. 3610
- గీ. గార్ధభంబు కోతిఁ కరణిని మఱిసల్ల, కాకిపగిది జంబుఁ కంబుజాడ
నూరఁబండిభాతి ♦ నువ్వుంబువిధమునఁ, గడఁగి తనము నేయఁ ♦ గాంతిఁ జెఱుచు.
అశ్వకావ్యము.

వాస్తులక్షణాదులు.

- సీ. ఊసరభూములఁ నూరికి నడుమను, గోణదేశంబుల ♦ గుంటపట్ట
సీట్లుపాఁడుచోట ♦ నిందితంబగుతావు, పరగంగ గుడిసీడ ♦ బాతునేలఁ
బుట్టతెల్లెడుచోటఁ ఁదిట్టబొందెడుచోట, గోణంబులు మందఁ గూడుచోటఁ
దగ్గననరుజాన్మఁ తనయులదెసలను, చిలసమీపమునందు ♦ శ్రేతభూమిఁ

ఆ. జేసె నెన్నియెరుగు * మిను రక్తంబును, శవము పిట్టకంపు * లవణరసము
తగదు యిండ్లఁగట్టఁ దధ్యంబు నరులకు, వాస్తుశాస్త్రమతముఁచారిజాను.

—* మాసఫలలక్షణములు. *—

1. చెత్రంబు ధనహాని * జయము వైశాఖంబు, జ్యేష్ఠంబు మృతభీతిఁజేయు నిజము
ఆహాహమునఁ బశుఁహరణంబు శ్రావణంబున భృత్యసంతతిఁమొనయుఁ జేయు
భాద్రపదంబున * బహురోగములు నొందుఁ, గలహ మాశ్విజఁజేయుఁగార్తికంబు
శ్రిపదంబున మృగ్యశిష్నంబు భయమగు, నల పుష్యమునఁ జెందుఁవగ్నిభయము
గ. భాగ్యకరమగుమాఘంబు * ఫాల్గునమున, రత్ననాశంబుఁజేయు ప్రాయత్నమునను
అధిఃమాసము క్షయమాసమగుభదంబు, లనుచుఁ జెప్పిరి మునివరుఁలబ్ధినాథ.

—* శేంబుస్థావనలక్షణములు. *—

గ. శంఖగుంఘాపనంబును * జేయుటకును, శుక్లపక్షంబులొసెన్న * శోభనంబు
నందరిక్తులదర్శయ * నప్తకారి, సౌమ్యగురుశుక్రవారముల్ * సౌఖ్యదములు
గ. శతభిషక్రవణోత్తరాహాహస్త, రేవతి స్వాతి రోహిణి * మృగశిరాశ్వి
యుత్తర పునర్వసు ధనిష్ఠ * చిత్త పుష్య, లలరు నిర్వేధవైశంకు * నిలుపుతది.
గ. శంకుస్థాపనసంభవసంగతులకు, మొదటిజాముత్తమమురెంటుఁముదముమాట
నధమమగుతాల్పిటనుసంధ్యంబందు గాతు, లందు నింద్యము నాస్తపిఁధాంతమభవ.

—* మాసక్రమవాస్తుపురుషస్థితి. *—

1. ఉర్వి భాద్రపదాశ్వయుజ కార్తికంబుల, నల వాస్తుప్రాగ్నిశతలగ దాను
మార్గశిర్షముపుష్యమాఖమాసంబులు, దక్షిణశిరసుఁడైతనరియుండు
వరుసఫాల్గుణచైత్రవైశాఖములయందు, బడమటితలగడైపవ్వలించు
సగవిజ్యేష్ఠాహాహశ్రావణంబులయందు, మత్తరశిరసుఁడైయుండునెపుడు
ఆ. వాచశాయి యగుచుఁనర్థించు నిరతంబు, నతని దృష్టి పథముఁనందు నిండ్లు
గట్టిరేని మృత్యుఁకునరోగములఁజెందు, శిరమునందువెనుకసీరులు కృష్ణ.

—* పక్షఫలము. *—

ఆ. శుక్లపక్షముననుశుభములు సేకూరుఁ, గృష్ణపక్షమైనఁగీడుఁ జేయుఁ
బక్షములను రెంటిఁబరికించి గృహములు, గట్టిరేని సుఖముఁగలుగుఁ గృష్ణ.

— తిథిఫలనిర్ణయము. *—

ఆ. నందతిథులయందు దశనర్థమా నర్థంబు, భవ్రతిథులయందుబంధనంబు
దర్శిరేక్షలందుఁదప్పనుమృత్యువు, పూర్ణజయలకుఁగముఁజొందుఁ గృష్ణ.

ఆ. శుక్రపాద్యమైః శోకంబు సందేహి, రిక్తదినములందుఁ దివ్య
దశ్యయందుఁ దిక్తదప్పదు మృత్యువు, కడమదినములందుఁ గలుగు భుభము.

—♦ వారఫలము. ♦—

గీ. అగ్గమజవాసరంబులఁ నన్ని జాభ, సోది సోమవారంబునఁ దొరపుగలుగు
సోమ్యగుఁ గ్రవారముల్ సోభ్యదములు, శనిదివముతస్కరభయంబు సరసిజాతు.

గీ. శుక్రసోమనివారముల్ శుభకరములు, బుధబృహస్పతివారముల్ పాసఁగుధనము
సూర్యఘోషులవారిముల్ శోకకరము, శనిదినము తస్కరభయంబు జలజవాభ.

—♦ నక్షత్రఫలము. ♦—

గీ. శతభివ ధనిష్ఠ పుష్యమి స్వాతిహస్త, చిత్రమృగశిరహరియుత్తరాశ్రయంబు
మైత్రరేవతిశోహిణుల్లాతిశుభము, లిండ్ల కారంభతారకఁ బివిమమంద.

గీ. రూపింపవత్సనిశోహిణి మృగశిర్ష, లలపుష్య హస్త చిత్రానురాధ
లాగూఢమైమత్తరాషాఢ విష్ణువు, ల్నరవి ధనిష్ఠయు శతభివంబు
లనఁదగు నీతాంబలత్తుత్తరంబులు, యుద్వి నార్ద్ర పునర్వసూత్తరములు
పరగజ్యేష్ఠాత్తరభాద్రరేవతులవి, మధ్యమతారలు మతీయు భరణి

గీ. వహ్నియాశేషమఖిలపూర్వత్రయంబు, రెలమి స్వాతివిశాఖమూలలకుబదియా
సభమతారలు నిత్యంబులనఁగఁదగును, వాస్తుసిద్ధాంతమాగ్గముల్వారిజాతు.

—♦ లగ్నఫలము. ♦—

క. శ్శిరలగ్నము లుత్తమములు, చరములు వెస మధ్యమములు చర్చింపంగా
ధరయందు ద్విస్వభావము, లరయ నిషేధంబు లండు నార్యులు కృష్ణ.

—♦ శల్కపరీక్ష. ♦—

క. కలహనుగుఁ జెంప లండెక, వెలిమిడిశోగంబు బుట్టుచేదటికము బొ
గ్గులు మృతిని కట్టెన్న్, జ్వలితము కలనాశంబు శల్కము లభవా.

3628

గీ. భూశోభనములేక పూని హమ్మలు, గట్టియండిన జెందుఁ ద్రిఫలమ
దెలిపెదఁ బశువులు లినియండియ నింట, బాడిలేకుండిన బాలశల్క
ములు దూర్వదేసమండు నిలపకు లేపొద్దు, శోపంబుఁ జేసిక గుట్టమొక
లాగ్న యమనమండు సహరహంబుజ్వల, తాపముల్లలికదంతిశల్క
ములు నుండు దక్షిణంబున బుడంబులచేత, సుడిబడియండిన నుకర్షల్క

మునునందు రాక్షసులను నెప్పుడు నశపృథ్వీదోషములు ♦ మిఁచెనేని
వృషభశల్యములుండఁజెనఁబెప్పురుంబన, గ్రామంబులో బ్రహ్మచారి
యూరు వెడలుమంచు బోరిన గార్దభ, శల్యములూరు శృంగులిననుడు
నర్థవాశనముపొత్తయముఁల్లి న మేష, శల్యము లుండు వైశ్యులదెస
పొరుగులెప్పుడు చాలఁబోరురుంజెనగాని, ఈకావ్యమునామై మెప్పుడు
నింటిలోఁ గలహంబుయే ప్రార్థుఁగలిగి, నట్టిపటచందుమఁచునొనగు

గీ. ఇదివిచారంపలసికొట్టిచోట్లు, నాఁడు కేలు వెనుకఁ బెట్టెనొ
త్రెవ్వి యెదితీసివేయఁ గత్తకు లభించు, కాముకావ్యోన్మత్తా వ్రుండు ముహూర్తః

—♦ జలగలెలక్షణము.♦—

సీ. అన్యగేహజలంబులొక్క కేహంబున, గణ్యమైనచ్చినఁజూ మెదిల్చి
దనయింటిలోఁగిల్లుదనఁదూర్చుదెస నెఁగఁ, బాశులొకఁడెపుఁపొసఁగెయు
నాగ్నేయము నర్థహాని సంపాదించు, మెఱసిదక్షిణమునొప్పునన్యాయము
రాక్షసేకునిదెసఁరాజభయంబగుఁ, బట్టించునఁగిడుఁదన్న కొడవుఁ

గీ. బవనునిదెసన్ పొత్తపకువుల కెప్పుడు, భవదుచిదెసఁగల్గుఁధనమృద్ధి
శివునికోణమంది శివకరంబగు నింట, నింకె శని పొసఁగెనొకేత

—♦ గ్రాహ్యగ్రహావృత్తి కేళి.♦—

ఆ. చంద్ర) బట్టగణముఁచందనం లినునది పలుకు నొక గుఱున బాశిలే నొక
కాన్తురుద్రగణముఁకడిమి మొక్కగు లిల్లు, నట్టిగ్రాహ్యగ్రహావృత్తికేళి.

ఉ. తేనెలుబెట్టుమౌఁతులునుఁదేవరమాఁతులు రచ్చమాఁకలన్
మానునిల్పుమౌఁతు లొకఁమాఁతులు మూలికెలున్న మాఁతులన్
నేనుగుగట్టుమౌఁతులునుఁనెక్కుడుతీగలుజాట్టుమౌఁతులన్
మానుగప్పిల్ల మౌఁతులునుఁమంచివికావు గృహంబుఁట్టగన్.

కీర్తి

సీ. తాండ్రగుంపెనచిల్లఁతపసిబూరుగుజే, కడివాచితుప్పిఁకఁడితాడి
అగిశ యేరండంబుఁఆరెవనావ్పరియె, తేలబోలికపల్లకరేమచిగె
నుట్టి మోదుగు జువ్విఁమామిడి శెము డిప్ప, చెన్నంగి యుసిరికెఁచింత వెలగ
యూదుగ పోమిందఁముప్పికింగడు నెయ, నుద్ది రావియు నెద్దఁమానుజేము

ఆ. అన్యథాండితంబులారయ శల్యంబు, తెలమి మూలములనుఁగలపలదు
ఖదిర ఘోకటి దక్కఁగంటకఁద్రుమమెలు, నిందెరమలు. కాన్త్రుఁగియతికృష్ణ.

- గీ. మానుకాటుపెట్టిఁచుంజిచ్చకలరన, తైలగుడపిళింగంఁగిఁకఁజిల
కాంతులున్న గన్నఁగొళితేలుచురాయి, యుడుముసామునిబ్బఁదగదుకృష్ణః.
క. భూజములనఱుతుతఱిని, భ్రాతముగ దక్షిణమునఁబశ్చిమమున బఠ
కోజుచుఁ బడినను గీడగు, రాజితముగఁ మార్పునత్తరముల శుభఁబుల్. 2688

— * మాసద్వారనిర్ణయము. * —

మ. మును చా శ్రావణికంబునందు భవఁంబుల్ గట్టిఁం దూర్పుది
క్రయినిన్యాకిలినిచ్చి కార్తికమునఁజింపొందగద్దక్షిణం
బున సమ్మాచుమునందు బచ్చిరుదిశన్ బొందింప యత్తంబగున్
జను వైశాఖమునందు నుత్తరదిశన్ శాస్త్రోక్తి సర్వేశ్వరా.

— * చోరాదిఖండిక * —

ఆ. తైరిచోరరాజఁనహ్ని భయంబుల, పలన బయలుదేరుఁవెలయుగండి
కెలవి లక్షణంబుఁవలదు గుఱంబుగా, వలయుచోట నిలుపఁవచ్చుఁగృష్ణః.

— * ద్వారబంధలక్షణదులు. * —

- గీ. సప్తతాల్లోన్నతంబునఁచఁగఁ ద్రితాళ, మాయతమద్వారబంధంబులందుఁదగును
నిడుపుతోమ్మిదిపాల్లునుఁవెడలు వైదు, పాల్లతోనైనఁదగు ద్వారఁబంధమభవ.
గీ. దారువులు రెండు ద్వారబంధంబు తగదు, మంచునమాఁడుజాతు లఁగుర్పగాను
తలుపుసరిపల్కలయియున్నఁదగదటండు, తొడరిదూలమునడుముగాఁనడువరాదు
గీ. బయటివాకిలి కెదురుగాఁబరునియింట, వాకిలియు గోడమూలయుఁవైర మొదపు
యింటిలోనైన వాకిలికెదురుగాను, గోడమూలయు గంబముల్ జూడరాదు.
క. పట్టతలన్ ద్వారంబును, పట్టనతగ్గయినచోటఁనిలయంబు పెనన్
గట్టిఁ మేలుదొలంగును, కొట్టము పెనుగాడివిడివిఁగూడదు నదవన్. 2689
గీ. మూలతలవాకిలైయున్నఁమేలు దొలఁగు, కొంచమైయున్న బొడవైనఁగూడదలఁడు
యెదురుగా వాకిటను బరునింటిదీప, కాంతి లోఁగిట వెలుఁగ రొగఁగఁదంబు.

— * దూలములు * —

- గీ. తనరుమార్పాదిప్రతిదక్షిణంబుగ దూలములు చొకములుగూర్చుఁవలయునపుడు
ఆగ్నేయమునను మూఁలాగ్రిసంయోగంబు, మూలంబు మూలంబు మొనయువైత్తు
దిక్కునఁ బవమానిదిక యగ్రమూలసంఘటనంబు నీశానుఁకడను బొల్పు.
శ్రుగమశ్రమనీధిశక్తిధానులు తూర్పు, గజమైనబోతుభానుజునిఁడను

గీ. వృగముపడమటనుత్తరః పాదమునజము, గజముపై పోతు పోతుకైః కడగువృక్షము
వృగభగజములపైజః పాదము నరుస, తెలిసిదూలములెత్తగాఢవలయుఁగృహ.

—♦ గోడలప్రమాణము. ♦—

మ. పదిజేసల్ పాడవైనగోడ ద్విజభూపాలశ్రవస్తంబు తొ
మ్మిదిజేసల్ మఱి వైశ్యకూదులకు నెమ్మిఁస్సంకరశ్రేణి కె
న్నిదిజేసల్ మఱివీటికెమ్మనయింక ♦ మేలాందు లోభంబు చె
ల్లను మందంబిడ మూరె డాది తగు నీహస్తాంతపద్యంతమున్.

—♦ గోడవెట్టెడులక్షణము. ♦—

క. నిదినము గోడ బెట్టఁగ, నెఁయఁగమృత్తిక గ్రహింపఁగిశాన్యమునన్
దఁచుచు మూరెడుకీటును, నొసరిచి మఱి గోడ బెట్ట ♦ నుచితము కృష్ణా.

—♦ గోడవిరిగినగడుగు. ♦—

క. నేలిమిగ గోడ బెట్టఁగ, వ్రీలిన దస్కంభయంబు ♦ వెలిసినచో
నాలములో విరిగిన విల్లాలికి భయమగు నటందు ♦ రాద్యులు కృష్ణా

—♦ కిటికీలు. ♦—

క. నానావిధహృద్రయములకుఁ, బూనఁగఁదగు చిత్రకములు ♦ పాలుపుగచుట్టన్
పూనుగగృహస్థులిండ్లకు, భానుజడిశంబుచ్చుచునుంక ♦ బరగు గవాక్షుల్.

—♦ గృహాన్నతనూత్రము. ♦—

గీ. దూలమునకును భూమికి ♦ నూలు పట్టి, ఎన్నియంగుళులగునవి ♦ యెనిమిదింటు
పాలుగొని శేష మాయముల్పురగునందు, బేసులు శుభంబు సమలందు ♦ తెరయుగీడు

గీ. తల్లి దండ్రీయు నన్నలు ♦ దక్షిణమునఁ, బల్కించుచుననుండి ♦ భద్ర మగును
ఉత్తరము తూర్పు జరుపంగ ♦ నత్తమఁబు, దక్షిణంబునుపడమరఁ తగదుజరుసు

—♦ అష్టభాగగృహలక్షణము. ♦—

మ. అరయన్ మజ్జనశాల తూర్పుదెసఁ బాశాకారమాగ్నేయమా
యరుతన్ సుప్తగృహంబు యామ్యమున నప్రాగారమా నైఋతిన్

గురియాభోజనశాల పల్కిమమునన్ ♦ గోశాల వాయువ్యము

త్త్యగమందున్ ధనశాల శంకరుదెసన్ ♦ దేవాలయంబున్ దగున్.

—♦ వివాహవేదిక. ♦—

గీ. వెనువు నిగువును హల్లుచేతులును నొకటి, పొడవువేదిక యింటికి మెడమదిశను
చవికె యొనరించి సోహాన సరణిఁగూర్చు, విభవము బాసంగు వైవాహికవేదియందు.

—♦ వివాహవేదికాస్తంభలక్షణము. ♦—

గీ. మృగసత్రయమున ♦ మిహిరుడునెలకొన్న, హరునికోణంబున ♦ నమరవలయు
నళికత్రయంబున ♦ హరిదశ్యుడుండిన, ననిలకోణమంద ♦ మనుపవలయుఁ
గలకెత్రయంబున ♦ గమలాత్మ డుండిన, దైత్యకోణాదిగాఁ ♦ దలఁపవలయు
కృష్ణభత్రయంబున ♦ నష్టకీధితియున్న, జ్వలనదికాదిగా ♦ దెలుపవలయు
గీ. ధరణి పరిణమవేదికాస్తంభసమితి, నిలుపుటకు వాస్తుశాస్త్రోక్త నిర్ణయంబు
గాక వేరొక్కవిధము ♦ ఘాత మయిన, సంపదలు లేక హనియాదంపతులకు.

—♦ నుయ్యిత్రవృత్తు. ♦—

గీ. ఈశాన్యమున కృద్ధి ♦ మేఘాద్దు నచును, పొలంపొందు తూర్పున ♦ గలిమిఁజెందు
ఆగ్నేయమున ♦ బుత్త ♦ హరణంబు గావించు, శమనుదిక్కునెన్ను ♦ సతికి నష్టి
నిరుపతినిశాంతు ♦ శాయము మృత్యుభయంబు, పశ్చిమంబున ♦ బుద్ధాగ్రమెత్తుడు
వాయుశ్యమునకున్న ♦ వైకుంఠబాధ, యక్షరాడ్ధికేయంబు ♦ నల్పసుఖము
గీ. మధ్యమ. బున ద్రవ్యంబు ♦ మడిసిపోవు, నవని నీతి దిక్కుల ♦ గని తిక్క
వలయు బావుల నిలయంగు ♦ నెళవు దెలిసి, సుగుణులైజెట్టి మానవుల్ ♦ గమనేద్యు.

—♦ పౌయ్యనివేయులక్షణము. ♦—

గీ. చచ్చి నక్షత్రమునఁ గుజఁగాసకమున, లగ్నమున వైశస్తవ ♦ శాశియిన
గుజుడు చనియించుతెరి హోమఁగుండములును, ప్రాయులు పొందిం ♦ భాగ్యమూల్
పొదలుఁ గృష్ణ.

—♦ మంచములకు, పీఠాలకు. ♦—

శ. కయ్యసంఘత్నంబులు, చయ్యన రచియింపధ్యజ్ఞుఁపభిసంహములన్
నెయ్యంబగునితరక్రియ, లూయ్యన రచియింపధ్యజ్ఞమెయ్యుత్తమమునాదీ. 3853

—♦ కంచములు తొలిచి నీళ్లను చల్లుదిశలకు ఫలము. ♦—

గీ. ఎలమిగుళియించుకంచమూల్ తొలిచి చల్లు, దిశలఫలమెత్తు సురపతికిదిక్కుమొదలు
గాఁగఁగల్గియుమాంభం ♦ గ్రహునుమృతియు, తెవులుసిరిపగధముభూతియునుగృష్ణ
శ్రీవైష్ణవాస్తుకాస్త్రము.

కృష్ణబలరాములచాల్యక్రీడలు.

- శ్రీ. బాసుభాగముల హస్తములు వీడ్వడ, నిమిష దిగ్గంఠ బోధునింకనంత
 సవ్యల పయ్యెడలంది జవ్వాడుదు, రాలకేపులతోఁక • లలమిపట్టి
 విడువ నేరక వానిఁజెనువెంట జరగుదు, రప్పంకములయడఁకడగఁ జొత్తు
 రెత్తి చ న్నిచ్చుచో • నిరుదెసఁ బాలిండ్లు, చేతులఁ బుడువచుఁ • జేఁపుఁగలుగ
 శ్రీ. దూఁటుదురుగుక్కుగుక్కుఁదోరమగుచు, నాడుదురుముద్దుపలుకులవ్యక్త ములుగ
 గరములంఘులు నల్లాచ్చిఁకదలుపుదురు, రామఽష్టలు శైశవఃతులఁ దగిలి.
 శ్రీ. గోవల్లభుడ నేను • గోవులు మీ రని, వడిఁ జంకె వైచుచు • సంఘయాదు
 రాజానేభలులుమీఁకరలు రండు రం దని, ప్రాభవంబునఁ జెప్పుఁపనులు వనుచు
 నేఁ దస్కరుండ మీఁకిరింటివా రని నిద్ర, వుచ్చి సొమ్ములగొనిపోయి డాఁగు
 నే నూత్రధారి మీఁకిరిందఱు బహుయాపులని చెలంగుచు నాటఁకలాడఁ జెట్టు
 శ్రీ. మూల లులుకును డాఁగిలిఁకూఁతలాడు, నయ్యెల్లల నూఁగుఁ జేబఁతుఁలానరఁజైచు
 జారఁజోరులకాడలఁ • కాల నిగ్గుడు, కౌరి బాలురతో నాడు • సమయచుఁచు.

భాగవతము, స్కం. 10. పూర్వ. పద్య 289-305.

—• కృష్ణ లీలలు. •—

- శ్రీ. కడవలపాలు సఁగము గలయంద్రావి, నీరులు దెచ్చి యఁగిన్నిటను నిమిషఁ
 బెరుగంతయును గ్రోలి • పిదప బాసలయందు, సరిపూర్ణముగఁ బ్రాచిఁచల్లలునుతు
 నేతులుగొనిపోయిఁ నెఱయ నిష్కలఁబోసి, పెనుచుంటులొండ్లాడఁచనరఁజేయుఁ
 బెరువులఁ బాలును • బెరువు వెన్నునెన్నుచల్లను జల్ల యాఁజ్యమునఁ గలుపుఁ
 శ్రీ. దలుగు లూడ్చి పెయ్యలనెల్లఁదల్లిచన్న, గుడువవిడుచుఁగొన్నిటివలుఁగడలఁదోలు
 మఱక దామెనఁకొయ్యలు • వెఱికి పాఱు, జైచుఁగానల్లయుట్లను • వ్రచ్చిఁతెంచు.
 చ. కలయఁగఁ బాలు పిండి పులకంధము వెన్నయఁ బెట్టి యట్టులే
 నలవడ వండితిం బతియఁ నాత్మజులం ద్రియఁపడ్డ నాలుగే
 నలకులవొంటిడించి యనిఁయన్నియు నుగ్మలి నీతనూజుఁ డొ
 వ్వులు పడ మ్రింగఁ జొద్యమిది • భూతము లున్నవిగాక కడుపున. 365తి
 క. మగఁడింక నన్ను నైచునె, దిగవిడుచుం జంపుఁగాక • తెల్లముమదిన
 మ్మిగపుట్టునె యిదిచెప్పిన, మొగమాటనమనుపుచుండి • మూసితి పజలా.

లే. అనగ నేతోక్క గొల్లతాయమ్మ వినుము, బాసలోపల యవపిండిఁపంచదార
యొడవఁగలపిమూలను దాచియొండ వచ్చితినియెంతయుఁగృష్ణుండుఁ జేవరాఁ
హరివంశము, ఆ 5.

క. బాలురకుఁ బాలు లే వని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టఁ * బకపక నగి యీ
బాలుం దాలము సేయుచు, నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచి * సంభోజాక్షి.

క. పడతీ నీబిడ్డఁడు మాకడవలలో నున్న మంచి కాఁగినపా లా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కినకడవలఁ బో నడిచె నాజ్ఞఁగలదో లేదో.

క. బాపాపడు మృహముల, వాపోవఁగఁ బాలు దాన * నగపడకున్నం
గోపించి పిన్న పడుచులు, వాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు * వచ్చెం దల్లీ.

మత్తకోకిల. పుట్టి పుట్టఁడు నేఁడు దొంగిలఁబోయి మాయలు సాచ్చి తా
నుట్టి యందక టోలుఁ బీఁటలు * నొక్కప్రా విడి యెక్కి చే
వెట్టఁ జాలక తుండకిం దొక * పెద్దనూఁ టొనరించి మీ
పట్టి మీగడ పాలుఁ జేరలఁబట్టి త్రావె దలోదరి.

క. ఆవం జని వీరలపెరు, గోడక నీసుతుఁడు దాని * యొకయిండుక తాఁ
గోడలిహుఁతిం జరిమిఁగ, గోడలు మ్రుచ్చునుచు నల్లఁగొట్టె లతాం.

క. వారిల్లు సాచ్చి కడవల, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి * తుది వాకడవల్
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డవా దయ్యె సతీ.

క. వేలుపులపై వాకంటెను, వేలుపు మఱి యెవ్వఁ డనుచు * వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడవై నో, పేలావతి నీతనూజుఁడెంగిలిఁ జేసెన్.

క. వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మాపిన్నని యడ్డంబు వచ్చి * పిఱిడికిఁ దివియం
జ న్నొడిసిపట్టి చీరను, జిన్నితుమారుండె యితఁడు * కితాఁళుముఖ్.

క. ఇచ్చుగువ దన్న వాకిటఁ గుచ్చురుచోఁ జీరి నిలిపిఁకొని పేరడుగం
గమ్మొవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుట్టఁ * డల్పఁడె చెవుమా.

క. చేబరి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి * భవనము వెనుకన్
మలిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలవ దెచ్చి * నెలఁతుక తగునే.

క. ఇచ్చెలువఁ జూచి ముచ్చిల్లి, యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు * నరిగెద వాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాఁడిచ్చిటులఁడు సుదతి చిత్రమిట్టిది గలదే.

క. కొడుకులు లే రని యొకనతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగవఁగఁగఁ నైకొనినం
నొడుములు గలిగెద రని వైచిబడినాఁడిని వినుము శిశువుఁపనులేతిల్లి.

- క. తలగినడానఁ దలమనఁ, దలఁగక యాచెవికివాఁతల యెత్తఁగ నీ
తలగినచో టెయ్యది యని, తల యూచె నీసుతుండు * దగవె న్నుగాఁ.
- క. వ్రాలఁగ వచ్చిననీసతి, చూలాలం దలఁగు చునుడుఁ * జూలగుటకు నే
మూలంబు నెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు నెప్పుదురె నెఱుట * పల్వేందుముఖి. 8674
- క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటువోవఁ జూచి * మంత్రమునకుం
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల మున్నిట్టికెఱుపు * సదుచుండెనే.
- ఆ. నమ్మి నిమరవోన * నాపట్టిమంచు మా, లేఁగతోఁకతోడ * లీలఁ గట్టి
వీధులందుఁ దోలె * వెలఁది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన * జన్మ మేతః.
- క. నాపట్టిపాట్రుండఁగఁ, బైపడ నీపట్టి వెన్న * బాసెం డిజినాఁ
దూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నేమై నీవ * మమ్ము లశాం.
- క. తెఱచయొకతె నిద్రింపఁగ, నెఱిఁ గట్టినవలున వీడ్చి * నీ టగుతేలుం
గఱపించి నీకుమారుఁడు, వెఱచుచు నది పఱచ నగియె * విహితమె సాఫ్య.
- క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమునఁ బెరఁగఁ బాము * నీతఁడు వైనం
గోక తెఱుంగక పాటినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు * గుఱమె గుణాధ్య.
- ఆ. తరుణియొకతె పెరుఁగుఁగ్రచ్యుతోఁ దుదినంగి, వెన్న దీయ నొదిగి * వెనుకఁ దిసి
దుగున నీసుతుండు * చుగపొడుములు నేయ, పాగినాఁడు తగవె * చక్కఁ జేయ.
- నీ. కలకంఠి మావాడ * గరితల మెల్ల నీ, పట్టిరాఁగలఁడని * పాలుపెరుఁగు
లిండ్లలోపల నిడి * యే మెల్లఁ దనతోనఁ, జూచుచో నెప్పుడు * సొచ్చినాఁడా
తలుపులముద్రలుఁ * దాళంబులును బెట్టి, యున్న చందంబుఁ * నున్న వరయ
నొకయింటిలో నాఁడు * నొకయింటిలో బాడు, నొకయింటిలో నవ్వు * నొకటఁదిట్టు
- ఆ. నొకట వెక్కిరించు * నొక్కొకచో మృగ, పక్షిఘోషణములు * పరఁగఁజేయు
నిట్లు నేని వెనుక * నిక్కడఁ బోవునో, కానకాఁడు రిత్తి * కడత లుండు.
- క. కడు లచ్చి గలిగె నేనిం, గుడుతురె గట్టుదురు గాక * కొడుకుల నగుచున్
బకుగులవాడలవై బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు * విమలేందుముఖి.
- క. ఓయమ్మ నీకుమారుఁడు, మాయుండ్లను బాలుఁ లెరుఁగు * మననీ డమ్మ
పోయెద మెక్కడికైనను, మాయన్నల సురభులాన * మంజులవాణి. 8688

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ. పద్య 807-329.

- నీ. భగవోటనవనీత * నికరంబు భుజియించు, ప్రాణిచేనొకచోటఁ * బాలువ్రావు
దధిభాండముకచోట * దళిలంబుఁగావించు, మీఁగడలొకచోట * మెక్కుచుండు

అందుకొక్కచోట ♦ చొచ్చిండు పనికిండు, నొకచోట పెట్టపై ♦ నట్లెక్కు
 పనికిపొనొక్కచోట ♦ మౌక్త్యంబుగావించు, నొకచోట హయావిఁబోజుబదిగు
 నీ. నాడుగునొకచోటఁగిరుచునొక్కచోటఁజమ్మనొక చోటఁబర్వదనొక్కచోటఁ
 బెమ్మముప్పటలాడు నొకచోక్కచోట, కల్లవార్భకమాళి (నేఁపల్లెయందు
 మార్తిఁ)యోపాభ్యాసము, ఆ 4.

—♦ కృష్ణులందు చల్లులారగించుట. ♦—

- కా. ఎఁడన్ చుగ్గితి రాతిటం బడితి రెఁచోలా విలంబింపఁగా
 నం దోబాలకులార చల్లి గుడువన్ ♦ రవ్యస్థలం బిక్కడి
 దండన్ లేఁగఱ నీరు గ్రావి యిర వఁకపం బచ్చికిల్ మేయుచుం
 దండఁదై విహరించు చుండఁగ నమలదప్రీతి ధిక్షింతిమే.
- నా. చలఁజులెక్కి క్కకం దిరిగి రాఁసంఘంబు లై యున్నచే
 కలవందయనఁ గుష్టానిం దిరిగి రాఁ ♦ గూర్పుండి పీక్షించుమన్
 కలలున్ బల్లవమల్ దృఙుంబులు లలిల్ ♦ చిక్కఁబులుం బువ్వు లా
 కలు కంఠంబులు గా భుజించి రచటన్ ♦ గోపార్థవల్ భూవరా.
- నీ. మాటిమాటికి నేలుఁచుడిచి యూరించుచు, నూయఁగాయలు దిశఁచుండు నొక్కఁ
 డొకనికంచమునానొదొదిసి వయ్యన మ్రింగి, మాడు లేదని నోరుఁనూపునొక్కఁ
 డేని రాధ్వరచర్జులెలమిఁ బన్నిద మాడి, కూర్కొనికూర్చొని ♦ కుడుచు నొక్కఁ
 డెన్నయిండఁగఁబంచియిడుట నెచ్చెలికవమనుచు బంఠెనగుండుఁలాడునొకఁడు
- ఆ. కృష్ణః జూచు మనుమఁగినురించి వడి క్రూల, మేలిభద్ర్యరాశిమెసఁగునొకఁడు
 బచ్చినొకఁడుకలుఁకన్వించునొక్కఁడు, ముచ్చటాడునొకఁడు, మురియునొకఁడు
- నీ. కడుపుర దిందుగాఁ ♦ గట్టినవలువలో, లాలితవలనాళంబుఁ జొనిపి
 విమలశృంగంబును ♦ వేద్రదండంబును, జాటి రా నీక డాఁచంక విటికి
 మిఁగడపెరుఁగులో ♦ మేళవించినఁబల్లి, ముద్ద డాపలిచేతఁ మొనను నుదిచి
 చెఱఁచేగి కొనరి లేఁచియుయఁగాయలు, నేళ్లసంకులయందు ♦ వెలయనిటికి
- ఆ. సంగడిఁగడుగుఁ ♦ కక్కఁగ గూర్పుండి, నర్మభావణముల ♦ నగవు నెఱపి
 యాఁభోక్తకృష్ణ. ♦ ఉమరులు వెఱంగండ, శైశవంబు మెఱసిఁచల్లి గుడిచె.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ. పద్య 498-499.

—♦ మృద్భక్షణము-విశ్వరూపప్రదర్శనము. ♦—

- క. మన్నేటికిఁగఱచెను, మన్నియమను లేల నీవు ♦ మన్నింపవు మీ
 యన్నయ సఖులును కౌపేద, రన్నా మ న్నేల మఱి పఁదార్థము లేదే. 2689

కా. అహ్మ సమ్మ దింప నే కరుణతో * దాంబరీవో వేత్తితో
నమ్మం జూడకు పీరిరాబలు మనసే * న ప్నీవు నొట్టా * పి
రిమాడ్గంటు ఘటించి చెన్నెనగు కాశీదేవో మరీయాన్మనిం
ధ మృత్యుప్రాణము నేని వాదరాముల్ * వత్సైని దుడిచివే.

క. అలలితాంగి గనుంగొనె, బాబుని బలగుండు జలభిఃపవ్వతనఁచూ
గోళభిఃతరణికెనె, రావలదికొండ మైం * బ్రహ్మాండమునె.

మ. కలయో వైష్ణవమానుయో యితివసంతకల్పాన్తమో సత్తమో
తలఁపవ నేగక యున్నరావనో యగోనామిం రావోచా
స్థలమో బాతకుఁ డెంచె యాతనిమిథిఃపఁ జై యాతండుబు చి
జ్వల మై యుండుకు కేమిసేతువో మహాశక్త్యవ్వంబు చింతించునె.

అ. బాలమాశ్రుం దంసునీలగుణభుగూ, విక్రే మెల్ల నెల్లు * చెరిచి యుండు
బాలుభంగి నితఁడు * భాసేల్లుఁగాని సంగృహ్యం దాదివిష్ణుఁ * దంబు నిడము.

అ. ఏనుహాశ్మకలన * నీవిశ్వదాపంబు, గానఁ బడిన బుద్ధి * కంప మయ్యె
నానుహాశ్మ విష్ణు * కభిలలోకాధారు, వార్తు లెల్లఁ బాయ * వాక్రయింతు.

క. నాచుగఁడు నేను గోవులు, నీచుంగయో గోపకనలు * నిర్మాణం నె
మోమున ముచ్చిదము గని, యేమజీతిమి గాని యాసుఁ * కీరఁకు నూతుక.

క. బహుపడి యెఱుక నెడి యా, పడతుంక సగ్గాముః దంసుమఃబలుంక నుతనం
గొడు కని తొడవై నిడుకొని, కడుచేడుకతోడ ముత * గావించె చ్చిరా.

భాగవతము, స్కం 10 పూర్వ పద్య 335. 343.

—† డ్యూఖలబంధనము—యచభౌతనభంజనము. *—

క. చిక్కఁడు సిగికాంగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగి * చిత్రాజ్ఞములం
జిక్కఁడు పులిలతికావలిఁ, జిక్క నతఁడు లీలఁ దల్లిచేతక తోలన్.

క. తజ్జననిలోఁగిటుంగల, రజ్జుపరంపరల గ్రాన్థుఁజన్ ముతుఁ * ట్టక
బొజ్జసిరిగి రా దయ్యె జగజ్జాలము లున్నబొజ్జఁ * గట్టక వకమే.

అ. ఒడలఁ జెగుతు లెగయ * నుత్తరీయము జాతి, నీడి యున్నతులును * విరులు రాలఁ
గట్టరానితన్నుఁ * గట్టెద నని చింతి, ట్టుకొనినలిల్లి * గరుణఁ జూచి.

క. బంధవిమోచనం దీకుఁడు, బంధింపఁ బెంచుజనని * పాటొచ్చి మున్న
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టుకడియె * బాటిందిచ్చుచా

- క. చాలుఁడు తోడ్పడు చివరముంబులు వెకలి విటఁడులు విడిగి హహా
 ఫలవ్వరి గూలెను కాపాలవ్యవస్థనములు ♦ యచుగొన్నాములో
- క. ఈనాడఁజులు గూలంగ, నీపాపఁ డులుఖలమున ♦ నిట జన్మం దై
 యేపగది బ్రదికె గంటిలె, వాపోవఁడు వెజనఁ డెట్టివాఁడో యితఁడున్.
- అ. పిడుగు వడడు గాక ♦ పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట ♦ గానరాదు
 బాలుఁ డితఁడు పట్టి ♦ పడఁద్రోయఁ జాలఁడు, తరువు లేల కూలె ♦ ధరణిమీఁద
- క. సంఘనికొనుఁడు వినుడిఁసంఘన మును దూతీ తోలు ♦ సరి యడ్డముగా
 ముంధటి కీర్పిఁగట్టు, గొంతుకొనం గూలె జనులఁగంటి మిరువురన్.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 379-416.

—♦ వేణుగానము. ♦—

- సీ. కర్ణావతరిసి తొక్కరికారప్రభ, గండభాగద్యుతిఁ ♦ గడలుకొలుప
 భువనమోహన మైన ♦ భూవిలాసంబుతో, వాచుభాగావత ♦ వదన మొప్పు
 నవసన్మకరవృక్షలాంకుశీచాతురి, పద్మవ్వరికి మర్మ ♦ సరణిఁ జోప
 దాకాలిమీఁద నొడ్డయు సాంచి నిల్విన, పదఁబుద్ధుతిభూమిఁ ♦ బ్రీల్పికొనఁగ
- గీ. చూలిపింగముఁ గంతదాఁచుమును మెఱుమ, విలసితగాగ్రముగనొక్క ♦ వేణుకొనఁడు
 బ్రహ్మగాఁధగ్గగీతంబు ♦ పరఁగఁజేసె, జతురనటమూర్తి గోపాలఁచక్రవర్తి.
- క. గిరు లెల్ల జలము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లించె ♦ ధరణిగగనభూ
 చరు లెల్లను జొక్కిరి వారి, మురళిరవామృతము సోక ♦ ముద్దియ కంటే.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 767-794.

- సీ. ప్రాణేశ్వరునిశయ్యోవైసుండి యొకయింతి, కృష్ణలీలలను సాగించి పాడె
 నత్తమాలు చూడఁనభిషేకి యొక్కరె, తతకారములు చేసి ♦ తాళ మొత్తె
 దల్లిదండ్రులమౌలఁ ♦ దమకించి గొంకలేరు, లీలాఁతుల నుమాళించి పాడె
 జట్టంబు లెల్లను ♦ జూడ నొక్క పృగాఁజీ, మెల్లనఁ దల యూచిఁచి మెచ్చె నతని
- అ. చనజనయనుమీడి ♦ వలపున నొకకొమ్మ, యిల్లు వెడలివచ్చి ♦ యెదురుకట్ట
 వెద్దవారలున్నఁ ♦ లెద్దయు శంకించి ముతతతోడ మేను ♦ మఱచియుండె.
- చ. వలపలిపాద మడ్డ మిడి ♦ వాచుపదంబు ధరిత్రీ మోపి మై
 నులచి త్రిభంగ్యునిలిచి ♦ మానుగ నర్థవిమిలతాక్షుడై
 యలసతదోచ నంగుళములార్యును నిం పెసలార వేణువుక
 తెలయఁ నొత్తె గృహఁ డరఁవిందడకాక్షుఁడుఁ పొమ్మమూర్తియై.

ఉ. మాతులు చాచి కన్నులతో మోడ్చి చెవుల్ వెన వేలవైది యెం
తో తల నొండొకంటబడ * నొత్తుచు శ్రేపులకుడనిచ్చునా
బాగ్గిదింలంగిమైచుటచి * వాగ్గిసిచిత్రపురూపులటైవై
పేరెలు మాని గోవులు రంమించె ముకుందుడు వెలు వొత్తంగన్.

విష్ణుపురాణము, ఆ ౩.

చ. ఒకచో గాణలు మీటు వీణియలకున్ * యక్తంబుగా వాడు వే
టొకచో వీణెమ వియ్యమై యొనరజేయు: గిరిజీవానయెం
డొకచో వీణియతోడఁ బాడు నెకగా * నత్తానైయై నాటిం
డనుమారాగాగ్గి వేణువాడు యొనక * నత్తక పల్లవినై.

ఉ. ప్రేవులుగోపదంపతులు * గేలభక్తి నొనరు చచ్చు
నాకముఁల్లువేతలు మఱి ల్లాని ప్రద యొన్న సుశృతా
సాదభూవలొచెలులు * సౌధములం దిలకించిమాడఁగా
నొపకుమారు డొప్పె రసఁగుంభితజేపని నాదలోలుడై.

కృష్ణకిర్ణామృతము, ఆ + ప 27, 28

—* కావ్యచుర్దనము. *

సీ. మాచేశ్వరయొక్క * చుడుఁగు కాలిందిలోఁ, గల దవి యెప్పుడు * గానియాహి
విషవన్నీ శిఖలచే * వేచు చుండును మీఁదఁ, బఱతెంచిసంత * పత్తులైన
బడి మగ్గు నందుఁ దద్దంఁగకకయత్త, పవనంబు సోకిన * బ్రాణు లెవ్వి
యైన నప్పుడ వచ్చు * నట్టియామడుఁగులో, నువకంబు పొంగుచు * నుడువచుండఁ
గీ. జూచి వెఱఁ గండి తుజనుల * సుకిక్కజేయు, నవతరించినబలుపి * ధ్రాగ్రహించి
భుజగవిషవన్నీరోమంబు * వొలియఁజేసి, నుజుల గావించి యానఁ * జూతుననుచు.

చ. కటిచేలంబు విగించి పింఛనానఁ జుక్కం నొప్పు నంధింబి దో
స్తటసంస్థాలన నూచరించి చరణి * ద్వంద్వంబుఁ గీరించి న
త్కుటశాఖా * ముమీద నుండి యుటకన్ * గోపాలసేవఁబు ది
క్తుముల్ మ్రోయ నొందంబులో గుభగుభ * ధ్యానం బనూనంబుగన్.

8713

కా. పాతీనాకృతిఁ దోయరాశినకుమన్ * భాస్వల్లి ము న్నాభ్యుఁ డై
కాతిన్యక్రియ నీచు సేర్ప దనకుం * గల్మిన్ భుజంగేంద్రుఁడు

త్వీకాగ్రంబుఁ బోవవచ్చు లెందున్ * భీమంబుగా నీడె ను
ల్లఁబోవునరకుగ మై నడుచు నుంకొక్కంబుగా బాపలవన్.

8714

క. తొలుం బొక్కఁడు వీడు నామడుగు విక్రభాంతోచ్చలత్కిగ్గక
ల్లోలం బై కలఁగం జరించె నిటు నేఱిలో నుండుఁ జూచుండు మ
త్కికాభీలవికాలదుస్సహవిసుండ్రి జ్వాలబన్ భస్మ మై
జూలం జేసెద నేడు లోమలతో నాకోపంబు తీపింపఁగన్.

జ. ఘోరవిమలప్రబలు * గొప్పనఁ గ్రమ్మఁగ న్నవైశ్వాది
స్సాపఁడు గాళియోరగుఁడు * వాటి వడిం గజవెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయశంపవిదూరు మహాగభీరు నా
భీరమహురు మీరు ననఁపీతకుభాంబరధారు ధీమనిన్.

క. కటవి వీటుతినక మఱియును, వెలవక నిజవిదననిత * వివదహనభిల్
మెలయఁ దన విడుదయొడలిరి, నెటి హరిఁబెనఁగొనియె భుజగఁనివహతి వడిన్.

సీ. ఘనమమునానీతికిల్లోలఘోషంబు, సకనవృదంకఘోషంబుగాఁగ
సామృద్ధికావఁ * పరచంపిత గానంబు గాయకముగాశంబుఁగాఁగఁ
గలవారససాగఁకమనీయ నుంజుకెట్లంబులు దాళకెట్లంబులు గాఁగ
దివిరాడి వీక్షించు * దివిజగంధర్వాది, జహలు సభాసీఁజుటలు గాఁగఁ

గీ. బద్ధగాగానినీర్మిత్రభాసమాన, మహితకాళియఘటిభాసంధపమున
నతిసలోచనవిభ్రాతేశ్వరకుండు, నిర్వైపుప్రణయమున జేర్చి * పృథ్వీ మాడె.

భాగవతము, స్కంధ 10 పూర్వ ప 624-645, 688.

సీ. తనసజావలిగలంతయు విచ్చి యెత్తి న, గగనంబు సర్వంబుఁగబలితముగఁ
దనమిమ్ముట్రుత్తుఁగోటఁదాడలు దెలచిన, విసఫుచిచ్చిందొండఁదెసలు వేల్వఁ
దనమాడ్కు లుగ్రింపుఁ * గినుకతోఁ బర్చిన, సంబరచరకోటియాది నొనుగఁ
దనమేనుమలకలై * తనరారి విగడిన, యమున యంతయుఁ దన్మత్యయత్న మొందఁ

గీ. బాదలు తన పూర్వపులవెల్లఁబోగలగవిసేయజ్జాంఘ మూడరవెట్టినట్లుగాఁగఁ
గాలకర్మశకాయంచు * కాలియుండు, గవిసెగోపాలబాలవై * పితృసంగి. 8719

హరివంశము, ఆ 7.

క. పడినిభుత్తున్నువన్ మలఁచిపట్టి భయంకరశిఖతోడఁ ద
త్కణములు ప్రొక్కి విక్కి ఘనఁబాదహతిన్ గటిపూత్రఘటికా

భూసుఖనాదమున్ మొరయఁగా వెస వృత్తము చేసి కల్లనా
గ్రహి మధురూదనుండు బలకరాముడు గోవులుఁ జూచి నూన్వయిన్. 8729

పశ్చిమరాజము, ఆ 9 ప 171.

క. నీవింక విందు నుండక, నావచనముఁ జూచి యంగఁగామిత్రముపు
త్రావతితో జలరాశికి • వేనేఁగుకదలివామ్మ • విషభముఖ్యా.

క. నీపడఁగూడనుండెడు, నాపదనిష్ఠములు చూచిఁగను నిరుడుఁడు ని
స్సేపుని భ్రమింపఁడు నా, నాపన్నవసుల కట్టులను మనలందున్.

క. మడుగు జెవలి పారి వచ్చినఁ, గడుమోచముతోడ గోపికలు గోపములన్
వడిగుచ్చి కాఁగించిరి, కొదుకుం దలిదండ్రు లెత్తికొనిక మనమునన్.

విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 151-150.

—* గోవత్సనోద్ధారణము *

పీ. కదలి డొల్లెడుమహాఁగండతైలములతో, నిలమ్రాఁకులును తెల్లఁగిల్లెడంగ
వడిఁ దూలి చెదలెడు • వారివాహములతో, ఖనమ్మగ్రహములుఁ • నిలఁగి జాత
నుదరి క్రేళ్లుటికెడు • నుగ్రకేసులతో, లిలగతాహులుఁ గింక • వెలికి నెగయు
వెనుఁ బాసిపోయెడు • విద్యాధరులతోడ, నియస్థ మునిజనాఁగియుఁ దొలంగ

గీ. నొత్తువడి కాంచనాదిధాతూచ్చయగులరసము జొచ్చిల ఖనిరత్నరారు లొక
నడరి సానుసంధులు వ్రయ్యినిమ్మహాద్రి, గలయ నాభీల మయ్యెఁ దచ్చులనశభ.
హరివంశము, ఆ 7.

క. కిరియై ధర యెత్తినహరి, కదిసరసిజముకుళమెత్తుఁగలిఁ ద్రిభువనం
కరకరుండై గోవర్ధనగిరి యెత్తెఁ జక్కొక్క • కేలన్ లీలన్.

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెందులక్రియఁ బట్టి యెగురఁజిమ్మెడు హరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపనిగాక యొక్కఁకొండా తలఁపన్.

కా. బాలుం దాడుచు నాతపత్రమని సంభావించి పూగుత్తి కెం
గేలం దాల్చినలీల లేవగవుతోఁగృష్ణుడు చావమ్మహా
తైలంబున్. వలకేల దాల్చి విపులఁ స్ఫుల్రంబుగాఁ బట్టె నా
భీలాభ్రద్యుతదుక్కలాచకితగోపీగోపగోపక్రికిన్.

8737

క. వడిగొని బలిరపునపున, నడుగక జడిగురిన నేడఁహోరాత్రముల
యొడ గోపజనులు బ్రతికిరి, జడిఁ దడియక కొండగొడుగుఁచాటున నధిపా.

క. ఉడిగను వాయు గాలియు, కడిగెడి కడు లెల్ల చొలిచె ♦ వజ్ర తిగె గొం
దడుగున నుండక వెడలుచు ♦ కొడుచులొక కొడుకొక్క నతులు ♦ నొవులు నొవకు.
భాగవతము, స్కంధ 10 పుర్య ప 918.

—♦ మందరగిరిధారణము. ♦—

సీ. అంగదాభరణములందుఁ గీలించిన, వజ్రాలకీలన ♦ వదలకుండ
వక్షస్థులందుఁ జైచిన నవకంఠుఁ, చులసిదండకు వాడు ♦ దోపకుండ
గడునొప్పు పీచ్చి ♦ కన్నాఁతిలకంబు, చెమటబిందులచేత ♦ జెదరకుండ
నెట్టెంబు సుట్టిన ♦ నెమ్మిపించుముదండ, కొనలేక యొక్కింత ♦ గుదియందు
గీ. శ్రవణకల్పా మురుళింబు ♦ జాణకుండ, నిరులకీల్కొప్పువదలి వై ♦ కెక్కకుండ
నెత్తె శృంగారకంఠుకంఠెత్తిల్లు, కైటభారాతి మందర ♦ క్షౌధరంబు.
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 24-45.

—♦ గోపికావస్త్రాపహరణము ♦—

ఉత్సా. కదలకుం దని తోడివారల ♦ గన్నసన్నల నిల్పుచుం
బదము లొయ్యక నేలఁ బెట్టుచు ♦ బద్మనేత్రుఁడు చూచి యై
పొదలమాటున నల్లనల్లన ♦ పొంచిపొంచి నతాంగుఁ దై
యదను గోరుచు దాసి వేతలయంబరంబులు దొంగిలెన్.

కా. ఉద్యద్భంభకేంద్రగౌరవముతో ♦ యోమంబరంబుల్ విభుం
దాద్యుం డర్శకుభంగి నర్శకులతో ♦ హాస్యమైకొంచుఁ డ
న్నద్యంభఃకణశితవాతనితానందంబుతో నెక్కె దా
నదోమక్తదురంతపాదపజనస్సంతాపమున్ నీపమున్.

క. మామూలువలె ముట్టకు, మామా కొనిపోకుపోకు ♦ మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెడు, మామానసహాణ మేల ♦ మామము కృష్ణా.

సీ. పసుకీవనముతోడ ♦ భాసిల్లియుండుటో, గోత్రంబు నిల్పుటో ♦ కూర్చితోడ
మహిమధరించుటో ♦ మనుజునిహంబ వై, ప్రజలఁగానుటొకాక ♦ బలిదెరల్చి
పిన్నవై యుండియుఁ ♦ బెంపునహించుటో, రాజుల గొల్పుటో ♦ రణములందు
గురునాజ్ఞ నేయుటో ♦ గుణనిధి వై బలప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో ♦ భద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చ భువిఁ బ్రభుబద్ధత మెఱయుటో, కల్పితనమునేయ ♦ భువతగలదె
వాది లేదు వారి వారు నానా రిను, నెఱుక వలదె వలనవలెన్మృత్యున్. 8784

సీ. శృంగారవతులార + సిగ్గల మిముఁ గుడి, పిన్నవాఁడు గోలఁ + చెరిగినాడ
నెఱుంగనే మిఱాన + నెప్పుడునున్నాడ, నేను జూడనియర్థమిది గలదు
ప్రతినిష్ఠ లై యుండి + వలువలు గట్టుక, నీరు సాత్తుకె మారు + నియతి నప్పి
కాత్యాయనీదేవి + గల్లసేయుట గాక, యారితీ నోచువా + రెండుఁ గలగు

ఆ. ప్రతిఫలము మో + నలచినఁ జక్కగ, నింతు లెల్లఁ జేతు + లెత్తి మ్రొక్కి
చేరి పుచ్చుకొనుడు + చీరలు సిగ్గు వో, నాడ లేల యెక్కులాడ నేల. 876

దు. శ్రీకృష్ణుల్ సేయుచు నొక్కమాటయివ నొప్పానిన్ విచారించినన్
నగ్గరంగంబులు మానుఁ బట్టెరదున్ + వాచుక్కు లీక్షించియన్
గతచేతాస్థవంబు నేడు ప్రతిభంగం బంచు శంకించి ఛా
లతటస్యస్తక రాజ్య లై సరసలీలన్ మ్రొక్కి రట్లందఱున్.

క. బాలకు హస్తకీలిత, ఫాలలకు నితాంతశీతిపరనాగమనా
లోలలకు సంబరములు స్పృహలుండు హరి యిచ్చె భక్తి + పాలకుఁ డగుటన్.

ఆ. చీర లపహరించి + సిగ్గులు విడిపించి, పరహసించి యైనఁ + బరంగ మనకు
ఘనుఁడు నోముకొఱతఁ గాకుండ మ్రొక్కించె, ననుచు హరిసతించి + రబల తల్లి

క. జిల్లములు నొవ్వ వాడినఁ, గల్లులు సేసినను నగినఁ + గలఁచిన నైఁన్
వల్లభులు సేయుకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు గాదు + వల్లభ మధిపా.

సీ. లక్ష్మణవతులార + లజ్జించి చెప్పగు, గాని మీ మర్మముల్ + గావఁ బడినె
వనుఁ గొల్వఁ జింతించి వారు నాచేతను, సత్యంబు మీనోముఁ సఫలమగును
గామితార్థంబులకలిమి జెప్పఁగ నేల, ననుఁ గొల్వ ముక్తికి + నడవనచ్చుఁ
గడను కూడఁగ నందికాదేవి నోచంగ, నటమీఁద రాత్రులఁకయందు మీకు

ఆ. నన్నుఁ బొందఁ గల్లు + వమ్మి పొం డని హరి, వల్క నింతు లెల్లఁ భ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండె ననుచుఁ + దత్పదాంభోజముల్, మానెంచుకొనుచుఁ మందకడకు,

భాగవతము, స్కం 10. పూర్వ పద్య 815-847.

ఉ. కోకలు మ్రచ్చిలించి తటకుంజగృహంబున నిల్వ సిగ్గునన్
భూకుటియున్ దరస్మితనిరూఢియుఁ బోవుముఁ దోషగట్టుపన్
తాకయిదేమిరా తగడుఁ రాచని ముగ్ధవధూటి నీటిలోఁ
జేసెఁబూసె నీడయగు + చిన్ని ముకుందుని చేతిచేముల్.

8741

శ్రీకృష్ణకర్ణామృతము, ఆ 2 ప 8.

—♦ ద్రాపదీవస్తోత్రహారణము. ♦—

- అ. ఆచనజాననం పురపూజాపథముండు గడంగి గాజమా
యానభృథంబునందు వసుధామరమంత్రోపవిత్తివారిధా
రావనిఁ జేసి పావనములైనశోభములం దెమల్చి పా
పావనముఁ డీడ్చి తెచ్చె సభకందలు సంభోరు మంది చూడఁగన్.
సీ. ఇది నేనుఁ గా దని ♦ మది విచారింపక, సద్గర్భితుండు దుఃఖాసనుండు
సెట్టవ ద్రాపది ♦ గట్టినపుట్టులు, సభలోన నొల్పెనా ♦ శంక లేక
యమగక యెలువంగఁ ♦ బడియు మున్నపనీతమైతద్యస్త్రంబునట్టివలువ
లలితాంగి జఘనమందలమునఁ బాయక, యొప్పును నున్న నయ్యునిదఁ జూచి
అ. సభ్యులెల్ల మదితాసమృదు లయిరి దుఃఖాసనుండు వస్త్రోచయము పర్య
తోపమాన మయిన ♦ నొలువంగ నోపక, యుడిగె లజ్జఁ బొంది ♦ యుక్కుదక్కి
సభాపర్యమ, ఆ 2 పద్య 206-231.

—♦ శృష్టుఁడు—గోపికలు. ♦—

- సీ. అయ్యనేతెల్లె మాత్యజ్ఞాచినఁ గొట్టుఁ, బయ్యెర విడర గోపాలరాయ
ఓరి నానూర్తిగోర జీరకు పోర, నీకు మొక్కెడ యశోనాకుమార
అవులేర మంచివాఁడవు గంటి నేతురా, వాతెఱవై ననగనీతపోర
చెల్లబోనడికథి ♦ నెల్లవారును జూడ, మద్దాడ వత్తురా ♦ మద్దుకృష్ణ
సీ. మంచుఁ బక్కచుపవలించు ♦ మించుబోడ్లు, నిదురమబ్బున వగ లిట్టుచదురులెల్ల,
గలవరించిన యాసంచుతెలియలేరు, పసులఁ గావిరొ కాని తత్పాప్రణవిభులు.
చ. కడివెడు వేడినీళ్లజలకంబయి కమ్మనిపాలు వంటకం
లిడిన భుజించి నాకుండు శక్యించిన వీడెము వేసుకోక య
ప్పుడె నిదురా యటంచు నొకబోటిహసేంపుచుఁ దల్పుమాసి వె
ల్వడియె ముకుందుడున్నాడను ♦ బంపకలీయభంచలత్కయై. 8745
సీ. మొగములో తేటతెక్కపువీడెముకెంపు, పెంపునింప సురుత్త ♦ పెండ్లికూతు
లనుమద నీకునట్టి మేనితళితళిల్, దిలకింపఁ దొలిమాలు ♦ తలిరుబోండ్లు
పసదేవునపురుషవ్యభిచారుకబొట్టు, వింతచెల్వారనఁ బొలింతరాండ్లు
గమకపుగుబ్బలఁగములలో నుదుకు నిచ్చుని ప్రేమగల నిడుకజవ్వనులును
సీ. గుఱియు ప్రేమలైలోనన్న ♦ మందమంద, గామినులు కామినులు కీన కాండకాండ
కుసుమబోధాయమానమానసముతోన, తోనదన్నందపుత్రుండు ♦ తోన నగుచు.

- సీ. అలివేసి నీవెకాఁగా గుబ్బవయ్యెయి, వేసిన చెయ్యట్టి వేసిన చతురు
వనజాక్షి నీవెకాఁచా మోది యానన, వీసిన నెమ్మొగం బొడిగి కేసుకొనబు
అంగన నీవెకాఁచా వేసిపట్టిన, వెరగి నాచెయి విడిపించుకొనుట
అట్లాస్య నీవెకాఁచా వెన్నకేరి నేకన్నులు మూసినఁ ♦ గనకుకొనుట
- గీ. వలపు లేదేమొ నల్లనిఁవాడఁ గుట, యెట్లులేలఁ బతివ్రతలగును రితే
యదియొ నుందిది సౌఖ్యంబులందునిందు, జెందుటకు మంచికాన్యంబుజేసి నారు.
- ఉ. చిత్త మెలగ్నగా నుగలఁసేర లొనన్నకయిట్టివెళలన్
వత్తురె మెత్తురె వయలు ♦ వంశమువానికి గానిఁ దెత్తురె
చొత్తురె జారవిద్యుతు ♦ చూదినవెద్దలు సాగనిత్తురె
యత్తురుశీలలార ననునూరక మీశరణంబు లొందగన్.

దశావతారచరిత్రము, ఆ 9.

—♦ విష్ణుస్వాభిషేకము. ♦—

- సీ. మండువేసవి నాటి ♦ మార్తాండలింబంబు, గోదగించుబసిండి ♦ గుబ్బవోడఁ
దొలుకాటుక్రొమ్మెఱుంగులధాళధశ్యంబు, తనఱించు రత్నిదండంబుతోడ
నచ్చవెన్నెలచాయ ♦ హెచ్చుకుండాడెడు, వెలిపట్టు జగజంపు ♦ చలువతోడఁ
గడలియం జేకోదశకమువేళఁ బుట్టిన, పవడఁపుడిగల ♦ పంజుతోడ
- గీ. వేసవేల్వోజనంబుల ♦ విరివివోప్పు, లక్షకోటికలాకికాఁబంకృతంబు
దారకాన్ధులహక్తికఁస్థాపితంబు, విష్ణునకుఁ బట్టె వేకకన్య ♦ వెల్లొడుగు.
- గీ. పాగ్వతీదేవి కైసెనె ♦ బహువిధముల, బలుకుదోయ్యలిత్తుదఁగ్నియము చూపె
శచి నివాళించె మణిదీపఁసంవయమున, శేషశయనుని పట్టాభిషేకవేళ. 3750
- సీ చాముండి యొనరించు ♦ జంపెతాళమునకు, భృంగీశ్వరుం డాడెఁజేరణంబు
వెనుకదిక్కుననుండి ♦ కనకభూమలుమ్రోయ, నూర్యండు శనియంజీవోఘటిడి
వెండికట్టుఁతోడి ♦ వేత్రదండము పూని, సందడినెడఁగల్గఁబడినె నుముడు
గాలోచితింబుగాఁ ♦ నైవార మొనరించె, బలుకుదోయ్యలి గెద్దికపద్య సరణి
- గీ. నఖిలలోకములకును బ్రహ్మాండములకు, నాధిపత్యంబు పూని సింహాసనమున
మునులచే వేలుపులచేతఁమ్రొక్కుకొనుచు, నవ్యకుండోలగంబున్నయవసరమున
కాశీఖండము, ఆ 4 చ 294-296.

—♦ రామపట్టాభిషేకము. ♦—

- సీ. శృంగార మేపార ♦ సీతాంగవామణి, మును విజ వామాంకమున వసింపఁ
దనచాడుఁట శరణంబున మోచి ముందఁ, నానుమంతుఁ డలిభక్తి ననుసరింప

ధవళాతపత్ర మాతలధనుర్భాణముల్, చాల్మి లక్ష్మణుఁడు కైవండ్ నలర
 సరిసరగడల వింజాయగంబులు పూని, భౌతికేత్రుఁఁడు * పరిభవంప
 తే. ననుపమాజ్ఞులరత్న సింహాసనమున, నమరఁ గూర్చుండి కోటిసూక్ష్మపుకాశుఁ
 దై చనిస్తాదిమునిసమాహములచేతిఁ, శిలఁగి రాముండు పట్టాభిషిక్తుఁ డయ్యె.
 వీతారాహంజనేయసంవాదము, అ 1 ప 72.

—♦ రామకృష్ణపృథ్వి భిషేకము. ♦—

పీ. భామండు గురుఁడుగార ౪౮౭ ♦ నెగ్గమున మున్నటి యాపావని ♦ యగ్రదిశను
 నోడనాకృతి లక్ష్మణాభిభృ నొప్పు సునీతివిందు సహజవియ వెనుకను
 అలనక్ష్మణాచహాంగ్యజ్ఞానరావతాగములే మహితతఁ శేరఁ గుడినడమఁ
 దారాదిహారాంకితిసువత్సిసుగ్రీవుభద్రసద్భృతి మహిమాద్రికలును
 గీ. భావస్వాస్థ్యభీషణసుదంతౌ తావలకుభ, కలసమ్మబాంగదభిల్లంకవరజాత
 నామలయ్యనిలాపికోణముల వెలయ, నదును సరుహితగయత నుష్టవిభుగొల్తు
 లంకావిజయము, ఆ 3.

—♦ లంకాదహనము. ♦—

మ. అరురేంద్రాయుధ సన్నిభంబులయి శత్రుకోక కాలాయనా
 భిములై కంకుకలాహితప్రకరికాశ్యన్నాద్భుతై శేషాచవి
 ప్రమథూనుప్రతిమంబులై వివిధవర్ణ శ్రేణులై పీఠిధూ
 మములై యొక్కొకయింటివై నెగనెల బెండ్లు లృహాగ్రధ్వనిన్.
 చ. పదములు వట్టుచుం దొడలు ♦ ప్రాణుచు నేచి తుచంబు లంటుచుం
 బెదవులు చీఱుచుం గరముఁ పేర్చి కచగిహణంబు నేయుచున్
 సుదతులయందు రాగములు ♦ నూపుమఁ బావకుఁ డొప్పె నెంతయున్
 మదఁసుభోచితక్రియలు ♦ మక్కువసల్పెడు కామికైపడిన్.

భాస్కరరామాయణము, సుంద. 478, 488.

పీ. పాకాసురాంతకః ప్రాసాదభిత్తులఁ, బాలుపాయఁనూరి ♦ పూతయయ్యె
 మహిమవాహాస్థానమంటుపస్థలియందు, నానీలచేలినీతా ననుయ్యె
 పరుణమహాపుష్కరహర్మ్యరాజుల, గమనీయ హరినీలకాంతియయ్యె
 రాజరాజాంతికృష్ణశ్రీరంగప్రజంబుల విగరుదూపంబులయ్యె
 గీ. వక్షలై లేమముఖమహారాష్ట్రసేంద్రవధవిచక్షణదక్షణా వాయుతకయ
 వాతగతభానుదానలక్ష్మీచక్రధూరిలంకాపురీధూనుపుంజ మపుడ.

8756

రామచంద్రోపాఖ్యాము, సుంద. ఆ 5. మిమ

- సీ. కొలువుకూటములకుఁ ♦ కుప్పించి నిజవాది, కాలగూడికిఁ ♦ కొకలించి
 గూడాదృశ్యముల ♦ వైకిని లంఘించి, వెలుంగారుమేడఁగూడి కుటికి
 చుప్పరంబులమీది ♦ కుప్పగంబులదాటి, యంతఃపురములఁ ♦ గతువైచి
 చుట్టలమీదను ♦ సాహసంబునత్రాచి, గరిడీకూటంబుల ♦ సారెడి సెక్కి
 గీ. నాడవాడల వీధుల ♦ వన్నె మెఱసి, హురుదు త్రితరంబు పోవుచుట్టిలీల
 నొక్కపామైన లెక్కకుఁదక్కవీతి, దానివేళ్లరుపుగము దుప్పంబు జేసె.

మొల్లరామాయణము, సుంద. ప 221.

—♦ బాండవదహనము. ♦—

- చ. పెడిలి సువర్ణపర్వతము ♦ వెక్కువెఱుంగుల వ్రయుటలు
 స్వధు వివిధప్రకారముల ♦ భూరిభూరిబాండవంబుల
 ల్లవఁ గడుఁ బర్వఁ గాఁ దెలిగి ♦ కల్పఁ గొడంగ నాతాళమును నే
 ద్వివఁగ వనంబులోని ద్విగళసక్షిభుజంగుల భూతసంఖ్యమున్.
- చ. అమితకృతానుదగ్ధ మగు ♦ సయ్యుతురేంద్రువఁబలులోని యు
 త్తగుసలిలాశయావశులసప్తజలంబులనుం దపేతజీ
 పము లయి తేలు చుండె వరఁ వారిచిరంబులు వారిపక్షపాలు
 గమరె నశేషకోకఁదళకైరవఁడుత్తులు శైవలంబులున్.
- క. అనుగులవడి భాండవమునఁ, గలయాశీవిషయహోఃగము లెల్ల విను
 గ్నులు గ్రక్కుచు నత్యుగ్రానలబహులజ్వాల లంకు ♦ నాశము వొందెన్.
- క. ఉఱుమును మెఱుమునుఁ బిడుగులు, వజ్రలగి నలు గడఁగ బడ
 నుఱుకొని తురియంగఁ బంచెను, పక్షియను న య్యోగవిహారి ♦ గమివుం దెలుకన్.
- క. పాండుగుతుఁ దంతనానా, కాండనవాసువుల కని ♦ చూచుచు నేరె
 భాండవశ్రువము నఖండాఖండలధారలకై చూడఁ ♦ గాకఁజలఁగె.
- గీ. దాని వెల్లడ నేరక ♦ తద్యుంబు, తేవుఁ లెల్లఁ గొనఁగొప్పించి నేసి
 దగ్ధులగు చున్నఁ దక్షుఁతెగయొ దక్ష్యురేగఁ దెగఁబడినా చున్నుఁతెగఁదగు
 అ. వెఱచి తల్లిఁ దోకఁ ♦ గఱపించుకొని దివిఁ, బఱువదానిఁ బాపిసాక్షిఁ.
- వానితల్లిశరణుఁతోడ తత్పుచ్చంబు, దునిసి నొప్పి శిఖరఁ ♦ వొరఁగ నెనె. పరికి
- సీ. క కలేనిమిఱుగురుఁములు బద్ధుడి రేగి, చురఁబుంబుల ♦ సారదంపఁ
 బులువైయె రయధూచుఁపటాల్కిన్గొన్గొన్గొమ్మిచ్చుపక్షికులములఁ బెగడుపఱువ
 పోగుమండలమును ♦ సుంకవెల్లెడు నిఖిల్. మచ్చుపలాపిఁగి ♦ బొలియఁజేయఁ
 తెల్లుగా భుగులుభొగుల్లక బలుసెకల్, సంకభాకరముల ♦ నిరసఁజేయఁ

- నాసకాయతచేత * నలి నందలును మీరు, తరువుఁగు వేఁచు * తెఱ్రులగును
 ఫలముగూడయ్యెడు * బహుళముఖంబులఁ, బడుగురు దైత్యులు * పాపవతులు
 ౮. అలసఁజేమితేక * అభిలాగ్నులుగల్గు, వివ.భిలాస నొక్క * వివ.ము వుట్టఁ
 గలఁగి వెఱవనలను * కామగోపంబులు, వస్తుచయమువందు * వలకు చేయ.
 9. వాసవవర్ధకి * వాఁడి గాఁజఱచిన, తద్దాలముఖములఁ * గొంతిద్రవ్య
 ముసూక్రములసాన్ని * మొలలిపాఁతగలించి, దీగ్గళాశించులఁ * ద్రిందఁజుట్టి
 వెకలించిజాహులఁ * నీడించి కదలించి, వెల్లాప్తి లిమతమ * పేరువాడి
 వెఱికిమీఁదికినెత్తి * పృథులహస్తంబులఁ, దలల భుజంబుల * దరలకుండ
 10. నానిమెల్లన కులుతఁజ్ఞుటగులిడుచు, భారమధికంబు మజవఁ * ట్టుండనుచు
 మందరనగంబుఁ దెచ్చిరఁమందగతిని, దేవదైత్యులు జలకాశఁతెరువుఁజ్ఞి 8710
 11. నందరము మోవనోపమి, నందఱపైఁ బడియె నదియ * నతిచోద్యముగాఁ
 గొందఱు నేలం గలిసిరి, కొందఱు నుగ్గయిరిచనిరి * కొందఱుభీతిన్.
 12. హరియును దేవానీకము, నురగేంద్రునితిలలుపట్టి * నుద్యోగింపన్
 హరిమాయాపరవశులై, సురబహుతులు గూడి పలుకఁజొచ్చిరి కడిమిన్.
 13. మత్తకొకిలము. స్వచ్ఛమైన ఫణింబుమీరలు * సక్కబట్టి రుధింపఁగాఁ
 బుచ్చమేటికి మాకుఁ జట్టఁగఁ * బూరుషత్వముగల్గి మే
 మచ్చమైనతపోబలాధ్యయఁనాన్వయంబుల వారమై
 యిచ్చయింతుమె తుచ్చవృత్తికిఁగిండు మాకు ఫణాగ్రముల్.
 14. విస్మయముఁబొంది దానవుఁజుస్మరుఁ డహిఫణము విడువఁజొని యసురుల్
 విస్మితముఖులై యార్చి యవిస్మితముగఁ గొనిరి నురలు * పీఠకన్ దోఁకన్.
 15. విడువిడుఁడని వణిపలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గుదురు * లగిమివెడలై
 బుడబుడరవమున నఖిలము, వడనడనడకఁగ మహాద్రివనధిమునింగెన్.
 16. గౌరవమైనభారమునఁ * గన్వళుఁగొండ ధరింపలేక దో
 స్సార్వభీనులై యుభయఁజైనెకులం గడు సిగ్గుతోఁకూ
 పానతటంబునం బడిరి * పానువముఁజెడి పొండవేయ యె
 వ్వారికి నేరబోలు బలఁవంతపుదైవము నాకగ్నింపఁగన్. 8776

భాగవతము, స్కం 8 ప 175, 182, 184, 184-200.

—* ఈశ్వరుఁడు హాలాహలమును మ్రింగుట. —

17. కటుకమగువిచయ విషధర, కటుకంబగు కేలఁబూని * కాతూహలియై
 ఘటికాసంసిద్ధుఁడు రసఘటికయనుబోలె మృదుఁడు * గుటుకున మ్రింగెన్.

గీ. కంతికాళిలగత్తుంబుకరణి నొప్పె, లలితన్పురవాభిసంకంబుచెలుపు నాల్వై
గాలకూటంబును తుంబులపుమునకు, నాధినిన నయ్యె బ్రహ్మచారిభవతిః
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 69, 70.

సీ. కాలాంతకాలోల్లసానాంతజ్జ్వల, జ్వాలనభీతభాభీల మొక్కొ
కల్పనసావప్రకటనోష్ణకరభూ, నల్పాశ్రియంకనంహస్రి మొక్కొ
యాక్షిణినిదన్తిరీడునితయకాల, రూక్షపప్రతునంకలక్ష మొక్కొ
దుర్వారభవదాగ్రాననన్వయు వివయతా, భుర్వాగ్రకోటిప్రకాశ మొక్కొ

గీ. యనుచు. నాపని లక్ష్మిభారతి గది పగునమొదల నల్లన నల్లనైయెదవి గూతు
పచ్చనై యిదియ బొగరొనసగ్గబరెపుడు, భూరతిరమైన యక్షలకూటవిషము.

సీ. భుగ్భుగనునిలోనఁ * బొగలుచు ప్రక్కన, రవరవమనిపొగనాజికనలి
భగభగమనిచాలఁకన్వలంబై వండి, చిటచిటమిలుగురుత్ * చెనరమించి
భగభగనెఱుడుటలెయ నల్లడకేగి, చిగచిరజలగులు * తిరుగబారి
వటువటునివలంకన్వలంబులగల్పి, వెటువెటుబానిలుల * బేర్చి యుటికి

గీ. యాదుగునను జారి పాతాళకూడిగా, గ్రిందిబొకంబులేదును * నందికొల్ప
యెసి యామిడిలోకంబులేడునంటి, పరికినుచునిండె నెల్లతోదద్విషంబు
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 8.

చ. విరమన వేల్పుటేటిచెలి * చెక్కుచెరువుదు లైలకన్వ తొం
దరపడ దర్థవేహమునఁ * దాన్వినపానమల్ జనాదుచుం
బూదలపు మాళివన్న శంపువృత్త రసంతయుఁ గందకుండు చే
మెఱుగిడికింక తూల్పడదు * మేచెరు తెక్కను శంభుమూర్తికిన్.

చ. కలంగు నెక్కింబు కనుఁగండదు కొంగిలపువ్వు కాక చి
ట్టలరచు నోడలంగము జంబాడగు బింకము వీడ దూహడి
ల్పడదు నిజప్రకాశము కలంగ దొకింత జూభరంబునన్
హాహలహర్మకంతమున * కామాంత జేసివ కూలపానికిన్.

8782

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 47.

—+ భూగోళము. —

సీ. కె.ము భూగోళము * వెలగపండువలె నంబుచుండు సిద్ధాంత * లగసి యద్ది
కొండెలపిండతోఁ * గూడియుండుటచేత, బసవపండువలెఁ * చనగను జను
బహువిధముల * బరెగుచుండుటచేత, గుమ్మడిపండుపోలి * మృత్యున దగు
బలుసంద్రములతోడ * నలరుచుండుటచేత, బండిపండుని దబ్బ * పండున నగు

గీ. దొడంగి పరికింప హరిపదోమంబరమున, వొక్కచినపంగంబోచునక్కచముగ
మఱియు నారయఁజరమాణుఁమాత్రమనిము, నెన్న గారాడుహరికై నెన్నఁదనమె.
కుమారస్వసినాము, ఆ 2.

సీ. భూమిచుధ్యంబునఁ ♦ దామరవలెనుండు, మేరువు జగతికి ♦ మేర యగుచు
మీఁదిభాగం బెనిమిదికోటులగు యోజనంబులు తద్విగుఁజంబు మొదల
తస్మధ్యమస్థలి ♦ దగుయోజనంబు లిరువదికోటులు దానిఁయాడిగాను
దానిశృంగాగ్రంబు ♦ దా నెన్న నివవది, న్నాణలక్షలయోజనంబు లగుచు

గీ. సరుణమును భ్రమదమును కీతి మనవనత, మనఁగ నగములు నలుదిక్కులందు అత్త
యోజనంబులపాడవున ♦ యొప్పుచుండ, మేరునగరీతి నీరీతిమించె ధరణి.

నాగతఖండము. ఆ రీ ప 76.

—♦ ఉత్తరాయణదక్షిణాయనములు. ♦—

చ. ఇనుఁడనికేంబు బ్రహ్మసభకెల్లఁ బ్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
ననుపమదేవలీలఁ బితృయనములం జరియింప నుత్తరా
యణమును దక్షిణాయనమునై కడు నున్నతనిచ్చుపుష్కలన్
దనరుచునుండు సంబరపథంబునఁ గాలగతిన్ మునీశ్వరా.

తే. మకరమాసంబుమొదల యుక్తంబుతుదిగ, నాటుసేల లుల్లే రాయణమయ్యె గదికి
నందురాత్రులుమలుచలైయనాములెక్కు, డగుచునడుచునుగాలపఁర్యాయమునను.

కుమారస్వసినాము, ఆ 2.

—♦ భూలోకవర్ణనము. ♦—

చ. జననంబున్ మరణంబు జోగవిధముల్ ♦ సర్వత్ర బావింపఁ బూ
నిన దుఃఖాతురులున్ శుభేతరులునా ♦ నిర్భాగ్యు లీభూజనుల్
అనయింట్ తొందులి యుగ్మదాంధ్రులును రంధ్రాన్వేషు లీరాజులీ
జననాథక్షీతిసొండు నీక్షీతినిసేసభ్యుం డపేక్షించెడిన్.

చ. తరుణత్వంబున బాల్యకాలమున పృథ్వీధత్వప్రకర్షంబునన్
మరణం బల్పినఘోరయాచ్యభటసమ్మర్దారతలీభూజనుల్
పరిమాణాతిగదుర్భరాక్షులగునీపాణిలుల్ సుఖం బందు పెం
దిరవో నెద్దులదుక్కిష్ట మిలలో ♦ నేయూరలేదారయన్.

3768

సీ. రావణదర్శవిరాముఁడు రాముఁడు, మానవుడై ధర ♦ మనుపలేదో

అసురాచరులపోరన మరసహాయుడో, నతనితండ్రి మనుష్యుఁడగునో కాఁడో

శృంగిళలాగ్రాణి • కృష్ణః డ్యేవః డతంహ, మమకేంద్రః డనిశు • వినఃగలేవో
 డాణీతలంఢెల్లః డతవృధంబిస, భరతుః డ్యేవః డతంహ • సరుఃకుగాఢా
 గీ. పటుతరంబై • దివ్యప్రీతిభావకలన, నిపుడు చెప్పినవారిలో • నవః డతిశయః
 డేవఃకు డేవత యనఃగ నిం • డెన్న • బడియే, వానవుండె యెవ్వఁడు • ధాతి సెనఃగ
 నీ. మహిమతిశయః డైవ • మాంధాతయనురాజు, కేవలఘనుఁడు భ • కీరఘండు
 సత్సత్త్వముండెన • సగరమహారాజు, గుణఖనియైన క • కుత్త నృపతి
 పురుహూతసముఢనః • బరఃగుళుహారవుండెను భానుఁడు కే • కింబిందువుఁడు
 గీ. సతి వనాన్యఃకుశలియు రు • క్కాంగదుండు, జనకసహఘ్ను మౌహయ • జనవిఘండు
 పార్థశబ్దలు యయాతివా • బరఃగుళుపతి, యిందుఁ బ్రభువించి ప్రి • బలత • నెనఃగతేఢ.
 విశ్వగుణాదర్శము.

— • చోళదేశవర్ణనము. • —

దీ. వారకాంతాకుచా • పారమర్దనకతా, పారీణతను సదా • పరిభవిల్లు
 కరములకర్పూరికంబులు విడుతురు, తక్షిటికారసో • వ్యాపితింబు
 లగునోల్లవేతనే • నిఁగూర్చవామంత్రముల నుచ్చరింతురా • మూఢమతులు
 నిర్భయంబున జేవుఁనికిఁ గల విత్తముల్, ధీరతఁ గొందురా • జేవలకులు
 గీ. ఇట్టి దుర్మాగ్రస్తలై • క్షిణివారి, పూజలేవేళలనుబొంది • పాదలంజి
 విగ్రహంబులయందు నే • విధమున హరి, యెంచిమాడంగ సా • ఖైత్క • రించియుండు
 ఆ. మాంతచోళవాస • కుందతి స్తైర్యము, చిరము గల్గి యున్న • జేడియలకు
 విగతచోళబంధ • విదులురోజంబుల, కనుటయే వివర్ధ • మై లభించె.
 తే. బుధజనంబులు నిజగృహ • ముల ననేక, రుచులఁజేసియన్న మ • రుచ్యమగును
 దిండురుహరిష్ఠలంబుల • యందు నెట్టి, యన్నమైనను భవహర • మనుమఁ దలఁచి.
 తే. అహితాగ్నులు శే • గృహ • కుందుఁ గనిన, హృద్యకాస్త్రై • వదోల్లాస • హృదయాలభిక
 పుణ్యకాలులు పండితి • భండ్రవీరు, లఘులనుజేతు రీ • ప్రజ • నభిలవిధుల.
 య. అనఘపతివ్రా • త్విముల • సద్భుతశీలములన్ విశద్ధ • లై
 తనఁచెడి చోళికాతతికి • దద్దయుఁ గంచెలతేమి దూష్య • మా,
 ప్రణుతరతోపభా • గ్యవయఃకంబు బయల్పడియున్కి దూష్య • హం
 చనినను మోవియింతులకు • వాప్యతిఁగాంచెనె వ • త్రుసంతతిన్.
 విశ్వగుణాదర్శము.

— భరతునిబాల్యకీర్తన. —

సీ. ముంతేతఁ గతకాండములు చుట్టుకొనివనఁ ద్విగదరాజులులఁ • దివిదేవ్య
కొనవెండ్రుకలుపట్టుకొని పంచరించిన, పంచాసనములఁ • బట్టితెచ్చి
వాలాగ్రముల ముట్టుకొనెచి లంకలుగ శార్దూలపోతకములఁ • దోలతెచ్చి
దొడ్డిఁట్టుగవాని • దోలగిపోవఁ నీక, యచ్చగల్లములఁ బెట్టాచ్చితెచ్చి
గీ. కర్ణమూలము లురిమితఁగలనుబోలె, నేకలంబుల నొండొంటి • నీచ్చితెచ్చి
దామెలుఁట్టి యాత్రమఁస్థలమునందు, నైకపక్షేద లాడు దుష్ట్యంతెనూరి.
శవంతలాపరియము, ఆ ౫

— రామానుజునితత్త్వము. —

సీ. శుద్ధరామానుజఁ సిద్ధాంతరసికతా, సైన్యగ్రాణ్యలుఁకృష్ణములగు
గుణములఁ బూర్ణులు • గురువేదవేదాంగ, వాసిలగునుహఁస్రబలులైన
విరుతస్థలేనియావిభుభుజిత్త్వీని, భుజియించుచుండైనఁ • బూరివృత్తిఁ
దెరలొనువండకఁ తిరువేళ నాపరి, శుభ్రాన్న మితఁకులు • చూచిరేరి
గీ. విడతు రిది యట్టులుండఁగాఁ • గడఁగి నైజ, నుతము గలిగివైష్ణవతతులపత్త్రి
నైన భుజియించు కొని వేళఁనైవారు, చూడ నీశ్వరఁ ద్రావడితోద్య మేమె.
చ. అయిత నుప్పురీతిగుడఁగించి యంబుధిలో మునుంగఁగా
జనములు పంచగవ్యము నఁసహృతచేఁ జతుమాతృకవృత్తం
చనిగణియింతురా శివుఁకూగ్రసరంబనిజాహ్న విల,
బును హసియింతు రీఖలుల • భూరియభుంబు లగవ్యముల్లదా.
సీ. హరి కర్పనమునేయు • నవసగంబులయందు, నఖిలలోకజ్ఞాఘ్నఁమైతీకర్ప
ఘంటారవంజును • గొణివి నేయరు, జగదేకదాతయై • తగిలఁజ్ఞీ
వివిధవేదాగులవివిధవిధంబుల, విధియయ్యునున్నట్టి • విభవములను
ఖండించివైతురు • గణననేయఁ నైసాంకేతికత్రేధ • పరణిఁ దవరి
గీ. స్వీయగోష్ఠిని నిజపాదఁ నేవకముల, జలములను ద్రావుదురు తామె • పాఘటలని
భూరివిశ్వంభరునిదోమఁభోఁస్యఁ డనుచుఁ, బలుఁదరు కొందఱిమతఁప్రతిభవారు
సీ. బ్రాహ్మణాదిసకలస్తోత్రసంభవులను, బధములందరికట్టి • సట్టికాట్టి
సంచితధనముల • సగ్వంబును హరించి, దుర్మదప్రవృత్తులతోఁ రమించి
వివిధదుర్వర్తనావిధముల వర్తించి, దొంగతనంబుల • దొంగిలించి
వనముల గిరుల్గు • వర్తించి కడఁగ్రోవు, నీకనుఁదలచే • విస్తరించి

గీ. ట్టిబలులనుఁ జక్రాంకనాదికములు, చేసి తద్దత్తవత్తముఁ బూసినగొని
వసుధ నశపరంపరాఁప్రాప్తముగను, దేహాధిరణముఁ జేసు నుఁపిర్ణకతుల. 3800

సీ. కడుఁబవిత్రములైనఁకళలనొప్పుటచేతఁ, జేరంగనీయ రఁగివృత్తులను
శజ్జానసంబంధఁసంభావితలుగాన, సలుపఁగాబో రసఁతృప్తికతులను
బాఁజొపదలనైనఁ బాంధవేతరులతో, వీరలు త్రావరుఁ నీరమైన
గావ్యకర్మలఁ జేయఁగాబోరు హితమైనఁ, బారమార్థికములఁ బద్ధులగుట

గీ. శతుల నేవేళభగవదాఁరాధనంబె, కాని ఋతరాఘవసేయఁజూన రెపుడు
శకుదమాదులు చాలుటిఁజనులకట్టి, వీరవైష్ణవధర్మములుఁ జెలయుఁగాత.

తే. బాంధవేతరదర్శనాఁభావమైన, యగ్నమును వైష్ణవులు తిందుఁరనెడిమాట
పాఠజూడమి పాపముఁ పాపహరము, తెలిసికొమ్మడియొటిఁగిధీరమల.
విశ్వగుణాదర్శము.

—ఁ జ్యోతిషవర్ణనము. —

ఉ. మానక మోదభేదములుఁ మర్త్యుల కెయ్యోయైనఁ గల్గెనా

దావిని మున్నె తెల్పితినిఁ దధ్యమెకాయని మిగ్ధ లాదుమిన్
దీనత గల్గింపఁగనిఁ తేరువ మెమప్పురాదిసంఖ్యలం
గాననివారి మోహితులఁగా నొనరిఁగురు దైవవత్తముల్.

తే. వసుధ సుఖదుఃఖములు కత్యుపాకవేళ, నిలిచి మడుచుట దేహికినియతియఁగొని
దానిమామూర్తి కలుముందుఁగానె తెలువు, దానలభియింపుటలమే మొకగాని తెలువు.

కా. జ్యోతిశాస్త్ర మెరింగినట్టి బుధు లెఁచొప్పునుందులో యాస్థలిన్
ఏతిత్వైత్తః దేవయజ్ఞనిచయాఁహీనవర్తాచారసం
ఘాతంబుల్ గ్రహచారవారతిథినఁకుత్రప్రసేయాదుతే
రితిం జేటగఁ జేయనా నెలువ్రపత్తియన్ సమస్త క్రియల్.

3805

ఉ. భానునకున్ శశాంకునకుఁ భావిభుజంగభయంబు తెలుపుటన్
మానవకోట్లకున్ జలనిఘజ్జన మబ్బె నఘార్తి పానె ను
త్తానకుభేదముల్ దెలుపఁదైగ్యముఁ దుష్టియుఁ గల్గుఁ గర్మసం
తానమదంబు మంత్రజపఁధాటికినై తగ యూలహేతువై.

సీ. కుముదినీనాథుడైఁ కొమరొప్పువిధునకు, వృద్ధిక్షయంబులఁ పిధము లమరి
పల్లియూరా పున్నవంతులకు పరాగముల్, సంభవించుచునుండుఁ సంకతులను
భార్గవాక్షిగ్రహఁపటులికి మాటికి, విలయోదయఁబులుఁ గలుగుట్టియును
ఇత్యాదివైఖరులెల్ల దైవజ్ఞానయజ్ఞోలాత్తులను దెల్లఁమైనవి కద.

గీ. జోక నివియెల్లఁ గుంభితుఁలొకరూపమైఁవ్యాసాన దైక్షాఁలైనవారి
యొక్కనిశ్చయవాక్యభాగివోన్నతులను, నెట్లెఱుంగఁగవలయును ♦ హృద్యగుతుల
విశ్వగుణాదగ్గము.

—♦ వైద్యవర్ణనము. ♦—

- తే. అమితమిథ్యాక సాయాపధములచేత, మృషయెయ్య తైలలేహ్యసమృద్ధిచేత
రోగివంచనలను వైద్యయోగులిట్లు, కక్షిఘటములఁ బూరించుకొందు చెపుడు.
- ఉ. ధాతుపరీక్షఁగానరు నిశావ మెఱుంగరు వైద్యశాస్త్రవి
భాత్రపదార్థతత్త్వవిదులైనను గారటు లయ్యు రోగులన్
శీతుఁడనీ మృత్యువుల ♦ వికను బ్రాణయలట్టివిత్తముల్
తితురు నీరు వైద్యులని ♦ భీగతఁ డిల్పి పామరాఁచోన్.
- తే. ఘనకసాయోపవాసాదికములఁ బ్రజల, కైన వారోగ్యములు తరకయాపధముల
ఁదెయ్యఁగని భేషజులు మృషలాడి మిగుల, విత్తములఁ దీతు డిది వీరిశ్చత్తమరణ.
- సీ. బహువిధవేదవాపాటవంబున మత్తమాంగంబు గఁజితమగుచునుండ
ధ్వజైలువెల్లక ♦ తనువైగళములోనె, మిక్కిలి ధృఢమై ♦ మెలఁగుచుండ
నాపాదమస్తకమైఁదేహము మహోజ్జ్వలవహ్నికలుచే ♦ ఁడలియుండ
వివయంద్రియంబులు ♦ వివశభావము నొంది, వివీరిస్పృహలుఁ ద్రిఁవేగుచుండ
- గీ. వెల్లబంధులు దూరాననేడ్చుచుండ, వార్తలగువారి కెల్ల వైఁగ్యములు దెలిపి
మందులను బోసి రుజలనఁమాన్వనిందు, వైద్యులకు దప్ప దక్షులెవ్వారుగలరు.
- మత్త. భూరివైద్య మెఱుంగకున్న సభూర్వరోగివివత్తిచో
నేరివైద్యులు గొప్పవారిని ♦ యిచ్చకంబున వారి నే
పోరి యీవులుచెప్పి శీమకఁసోదురి ప్రజలెల్ల నా
తీరువైద్యుల నిందచేసినఁ ♦ డీటునా వెతరోగికిన్.
- 2812
- సీ. సునకర్మల యధాశాస్త్రంబుగాఁ దీర్చి, యడరు ఋత్విక్రూయాజియాగడు
దాఁటకకృముగాని ♦ గాటంపుధాటియో, నదిని దాఁటిసవాఁడు ♦ వావితులను
విజయంబుఁగైకొన్నపెనుకను నాస్థలి, పెనుకదొక్కగైయున్న ♦ వీరభటుని
నెల్లంచేసమీద ♦ నెలమితో విలసిల్లు, పాపానానూఢుండు ♦ వాపాతులను
- గీ. దడవునిర్విస్తరిద్యోపనుండు కితవుఁడు, వృద్ధవారాంగననురోగశీడచనిద
నిదప వైద్యుని వారోగి ♦ వివిధగుతుల, నీవికై ద్వేషినిఁగఁజూచు ♦ నిదినిజంబు.
- విశ్వగుణాదగ్గము.

ఉ. ధాతుపరీక్ష, దేహములఁగిత్వము, కన్దుగుణము, కాశ్రువి
 ర్ణితపథము, నోమధుల నెమము, స్వభుజానిదానమున్
 బాత్రిగ నేర్పి వై కుభుఁజ్జాలఁ జెద్దల నాకోయించి య
 జ్ఞాతరహస్యయోగముల * సార మెరింగినవైద్యుఁ డెవ్వఁడో.

8814

హేమసుందరోపాఖ్యానము.

— * రో గి. —

సీ. వేదాంతదేశః వివిధచోధితమహా, సాధుజనోచితః సరణి విడిచి
 యగ్రపదంబుల * నంధులౌ దేహులు, చపలత నరికట్టి * చనుదు రింత
 నిష్పాపశువుల నఁపీనంబుగాఁ దిను, విష్టాంగవారతి * నెలమినేయు
 పని క్రియోక్తులు చెప్పఁనట్టి వైద్యులఁ గడఁ, జపలరోగాదుఁడు సన్నతించుఁ
 గీ. గాని పథ్యము నేయింపఁ * గడఁగుఁటి, గట్టివైద్యునివైనను * భునుఁ డటంచుఁ
 దధ్యముగ పన్నుతించు డంపద్యకాశీ, యైఁబోగిజనంబు నుఁర్యాద యిదియె.
 విశ్వగుణాదర్యము.

— * నేత్రరోగము-తచ్ఛికిత్య. —

సీ. తోలుకొల్ప దూరాఁ * గలదాని నిదియది, యని నిరూపించుకాంధ్యంబు విడట
 తెఱచెనెట్లులేకదైఁ, జాడ్కి కటమీద, నావంతకొఱఁతనం * ప్రాప్త మగుట
 మునునొనియజ్ఞుఁ * మ్మిగమాడ్కిఁ జదవచోస్తువుల నొక్కఁతయఁస్సుటతఁగనట
 కదపడి యతిసమాపములోని దేనియు, విస్పష్టతలఁ గాన్వింప నునికి
 గీ. కంటి కడ్డంబుగా నిల్పి * కలయఁ శ్రిఃపు, నంబులసంఖ్య దెలియఁగఁగలవి గామి
 యనుననస్థుల బారయక * యంతలోనఁపీనదకఁ గాంచె నొక్కటఁహానిదృష్టి.
 నయనోల్లాసము, ఆ 2 ప 63.

గీ. కోకపొట్టంబావిఁ గొననూది యెత్తుచు, గవణోష్ణకరభభాంగమునఁ గాంచి
 నెత్తితంగేదాహఁమెత్తి రేచకినిన్ము, పంటిపుల్ను నూటి * పట్టువెట్టి
 తెల్లరింఁజ్జెపువ్వఁ * దెచ్చి తద్రస మిడి, కలివెపవ్వలు గోసి * నిలిచి నీడిచి
 పేరినెయి వట్టి * నెరుగువత్తులు వైచి, చనుఁబాలతో రాచి * నంతు చమిరి
 గీ. విన్న సుందులు తా నయి * కన్న మందలడిగి తెచ్చి సుందులు * నడవిమందు
 లెన్ని చేసిన మానకయి * నుమాళి, కన్ను తొడిబడి నెత్తురు * గాఁటుయిను.

కాశీహస్తీహాత్యయ్యము, ఆ 8 ప 110.

శ్లోకాద్వైతగమములు.

- క. ఏనుము తెలియంగ శ్లేష్మంబునదోషం బారఁ బరఁగి * యవయవములు జా
ద్యనిరూఢంబులుగాఁ జేయును లోపలిబయలు నెల్ల * నొయ్యిం బ్రవేశం.
- క. కుత్తుకకు నడ్డపడు నూర్పొత్తిలి పో నీక యాగు * నూర్పొత్తిలి
బెత్తిఁగఁ శయ్యను జీవుఁ డత్తునువున నుండ * నెరఁగఁలెబ వెడలున్.
- క. సోమోమాగ్ధంబులఁ జూపే తరు కన్దుంబు లైన * వివయంబులఁ బ్ర
స్థితచుతిం బాతున్యో, పేతము లై యింద్రియంబు * లేనను బుట్టున్.
- క. సోమోమాగ్ధములు గఘము, చేత నిరుద్ధంబు లైనఁ * కడు నింగియజా
తాతతకత్తులు దానను, వీతము లగుఁ జేష్టితములు * విను మనుజులనన్.
- గీ. వాయువంగంబులందుఁ * ర్వాప్తిప్రేగదిరి, నొప్పుఁడెవులునుట ట్రించుఁ * గొప్పునెఱుమ
సందు వెడలించుఁ గ్రమముఁ * నెందుఁ బరఁగి, లేనపు ట్రానుగఁ * పి జీవుని వెఱుచ్చు
- క. నాలుక యాడుట కేలుం, గాలు ముడుంపఁ జూప నగుట * కాయంబునయం
దీరీలు వాయుకతుల్, మే లే నివి గలుగుఁ దక్కు * పే లనుంజాత్మా.
- క. ఎక్కటి యిట్టివి దోషము, లొక్కొకమరి చెందుమాఁడు * నొదవి జెరయఁ దా
నక్కేడు సన్నిపాతం, జక్కజముగఁ దనువుఁ బాపు * నది జీవాత్మక. 3823
- భారతము, ఆశ్వ. ఆ 1 ప 171-177.

— * స్త్రీహితోపదేశము. —

- చ. అలయకమంత్రితంత్రీవిధావధభంకులఁ జేసి యెంతయున్
వలతురు నాథు లంటు మగు * వా! కడు బేలతనంబు దాన మున్
గలిగిన ప్రేమయుం బొలియుఁ * గాని యొకండును సిద్ధిఁ బొంద ద
హ్వలతులతోడిచున్కి మహి * పాత్తుగఁ జూచు విభుం డెఱింగినన్.
- చ. మగువ యొనర్చువశ్యవిధి * మందులు మాయలు నొందుచంద మై
మగనికెఁ డెచ్చు రోగములు * మానక మూకజడాదిభావముల్
మొగి నొనరించు నద్భుత * ముల్ దనచేసినచేత లై తుదిన్.
- జగమున కెక్కి నిందయును * నద్గతిహానియు వచ్చు నింతికిన్. 3826
- క. కాపునఁ బతులకు నెప్పుడుఁ, గావింపం దగదు కపట * కర్మంబులు ద
ద్బావ మెఱిగి యనువర్తిని, యై వనిత చరింప నదిమ * యగు నెల్లవియన్.
- భారతము ఆశ్వ. ఆ 5 ప 95-97.

—♦ అర్థాధులు ♦—

- సీ. దిననాధనందను ♦ చిత్తోల్పి విడిచిరి, కగుణలే కముకలేఁగిరి దధీవిఁ
బాతాశబిలమున ♦ బలిఁ గట్టివైచిరి, జీమూతవాహను ♦ జీవివాసీ
రెత్తి పాల్గొనిరి శిశీంద్రుఁడంతటివానిఁ, గలగుండు పెట్టిరి ♦ కలశవాధీఁ
దిపుటఁ జొక్కలలేనిఁ ♦ దినఁగోరు మెసఁగిరి, పండ్లు డుల్పిరి కల్ప ♦ సాదపంబు
- గీ. నయ్య లెంతకు నేర రః ధార్థిజనులు, వీరిమనసులుపట్టు నెఁవ్వారితరము 9328
కీర్తియులులుండె విడుండు దాఁక్షిణ్య మింకఁ, దారుగల్గిన బదివేలఁతమకుఁగలవు.
శృంగారనైవధము. ఆ 7 ప 8.

—♦ విప్రకుమారుడు ♦—

- సీ. వెన్నెలఁజరియిడ్డ ♦ వెండితీగలఁ బోలు, యజ్ఞోపవీతఁబు ♦ లఱుత నమరఁ
గన్నె చెంగల్వలూ ♦ వన్నె మించిననీరు, కావిదోవతికట్టు ♦ కటిఁ దలిర్ప
వెలిదమ్మివిరిమిఁజ ♦ యెలదేఱిగతి గంగ, మట్టిపై వేలిమి ♦ బొట్టు దనగ
నీలికండుకమునై ♦ గీరించుముత్యాల, విధమున సిగఁ గమ్మ ♦ విరులు మెఱచు
- గీ. లలితనవయాతనారంభఁకలితమైనఁ, మేని మెఱుంగులు మెఱుంగులఁ మెఱుంగుఁ దెగడఁ
జండ్రధరుక్యవ బ్రహ్మవత్సర్యముఁ గన్న మారుఁ డన నొప్పువిప్రకుమారుఁగాంచె
విక్రమార్కుచరిత్రము. ఆ 7 ప 14 కి

—♦ వైఖానసులు ♦—

- సీ. వైఖానసులు ఖగఁవ్రతు లెట్లు లంటేని, శిలఁ దృణధాన్యముల ♦ సిదుక నడిచి
కొండెలు పండులుఁగొఱికి కొండలు గన్న, గుఱుముల గువ్వల ♦ తెఱఁగు దోఁప
నప్పటి కప్పటి ♦ కానఁజున వైచి, కొని కొండ తాకు లెఁడినవి యేటి
కొని కొండ అంబువులే ♦ గొని కొండ అనిలంబు, కొండ తాహరఁబుఁగొందు రట్లుఁ
- గీ. గాక యాహరపయలును ♦ గలరు వాఁగిండ్రునకుఁ బూజనీయు లై ♦ యెక్కు దైన
పదవిఁజెరకాలబహుసౌఖ్యఁ భాగులగుదు, రనిమహేశ్వరుఁడుమకునిట్లునియోమతియు
భారతము. అను. ఆ 8.

—♦ శివాలయము ♦—

- సీ. యాధిగాజవచుచుధృతద్రుమాక్షంబుల, శివు నభిషేకంబుఁ నేయువారు
గంధపుష్పాక్షతాఁగఁగఱూపదీపనె, కేద్యంబు లిచ్చి నేఁగించువారు

శ్రువిసన్నిధిఁ బ్రదక్షిణపూర్వకంబుగా, మునుకొని పలుమాఱుఁ మ్రోక్కువారు
స్కందపురాణాది • వైవాగమములెల్ల, వీనుల కింపుగా • విన్నెడువారు
గీ. నీలగళుపాటు వినుచు మ్రోసోలువారు, శంఖమర్దళధ్వనముల్ • సలుపువారు
నగుటఁ గని చోరుఁ డలరులకరుగుతఱిని, లలితమైనట్టి యాశివా•లయమునందు.
శివరాత్రిమాహాత్మ్యము, ఆ 4.

—♦ వేదోత్పత్తిక్రమము. ♦—

సీ. నలువతోల్కొమున • నవజపాచ్చవి రక్షో, ర్వితమునై వెడలె ఋశ్వేద మనఘ
దక్షిణాస్యమున రక్తద్యుతిసత్త్వసముక్తిమై యజువుద్భవించె
జరమముఖంబున • సామంబు తెలుపయి, పుట్రై వమోగుణఁ న్నూర్తి మెఱయ
సుత్తరాననమున • నుద్భవించె నధర్మ, మనీతమై సత్వత • మోతిశయత
గీ. నమరు నీనాల్గు శ్రుతులకు • నాద్యమైస, యట్టి ప్రణవంబు తేజోమహత్త్వమునను
ఋగ్యజుస్సామతేజంబు • లేకభావ, మొంది త్రిగుణమహస్థితి • నల్లనిల్లు.

—♦ దేవమనుజాద్యత్పత్తిక్రమము ♦—

చ. వెరవగునీశ్వరాజ్ఞఁ బ్రభవించిరి బ్రహ్మయు విష్ణుదేవుఁడున్
సారుఁడు చరాచరాత్మకఁ జయించుల కుద్భవరక్షణైయా
హరణగర్వింబై తన యహంకృతి మించి • విరించి లోకమున్
పతగ సృజింపగా దృఢతఃపంబుమహత్వముజూపునయ్యెడన్.
చ. శివముననంబరస్థలము • చిత్తమునన్ విధుఁ డాననంబునన్
సురపతి వహ్నివిప్రులును • నూర్చుండు కన్నుల సర్వదిక్కులున్
బరువడిఁ గర్ణరంధ్రములఁ • బ్రాణములన్ పవనండు బాహుల
స్మరయగ రాజరాజియును • నంచితనాభిమహాంతరిక్షమున్
క. డోరుతలంబున వైశ్యులు, చారణనుతిన్ పృచరణః సరసీజములన్
భూరమణియు సమాధుఁడ్రులు, గారవమునఁ బుట్టిరట్టిఁ ఘనతరమహిమన్. 3884
వైశ్యపురాణము. ఆ 1

—♦ ఎఱుక చెప్పట ♦—

సీ. సరసవతీదేవి • సదువులదొర శేణు కాపరంజోతి, యాకాసవాని
వేడివెల్లులసామి • వెన్నెలరాజ ము, కన్నులదేవర • కాశినాథ
సిరికొండమల్లెక • శ్రీకూర్మనాయక, మాపాలిరంగ హాస్యంతరాయ
క్రీరామజేతా • శ్రీయొంకచేవ్వర, ముల్లోకమాత ముఁమ్మాలసత్తి

- గీ. పీతహాదేవి మాపాలి ♦ నీరులతల్లి, వన్ను కొల్లాపురీదేవి ♦ యాదిలచ్చి
మీరలందఱుఁ దోడదు ♦ మించుచుంచి, వాకుడయినేయఁడిపుడుభావమున నుండి
గీ. సకలభాగ్యకాలివె నీవు ♦ సన్నతాంగి, గరిచ నీసాటి సకలలోకములయందు
నూడఁగా లేదు నినుఁ గొల్వఁ ♦ బాడి పంట, సామ్య సోబనములుగ్గి సుమ్ము తల్లి
వేంకటేశ్వరవిలాసము.

తెలుఁగుభాష

- ఆ. తెలుఁ గడల యన్న ♦ దేశంబు దెలుఁగేను, దెలుఁగువల్లభుండఁ ♦ దెలుఁగొకండ
యెల్లప్పులుగులవ ♦ నెఱుఁగవే బాసాడి, దేశభాషలందుఁ ♦ దెలుఁగు లెన్న.
ఆముక్తమాల్యద. పీఠిక ప 15.

—♦ కవితాప్రశంస ♦—

- చ. కవితయనంగఁ బద్యములు ♦ గద్యములున్ రచించుటెనె భా
వవిలసనంబు, లోకహితఃపర్వనముం బచరింపఁజేసి, క
స్తవకును నద్వైతమెట్లుట ♦ గ్రంథచమత్కృతి నేర్పుపెంపునన్
బ్రవిమలవస్తుతత్వమును ♦ భాసిలఁజేయుటగాక యారయన్.

చాటువు.

- కా. సారభ్యంబును బంధచాతురితగన్ ♦ శయ్యాచమత్కారశృం
గారంబున్ వివిధార్థముల్ సరససాంఘత్యంబు నానాకథా
పారీణత్యము మంజువాగ్నిధవమున్ ♦ పాంచాలరీతిం దగన్
వారశ్రీయునుబోలె నొప్పు నలదా ♦ వర్ణింపఁ గావ్యం బిలన్.
- క. నానుళ్లును శృంగారము, నానావిధవృత్తవర్ణనలు సంపూర్ణం
బై నిల్చిన కృతి సత్కృతిఁ, గా నుతియింతురు గదా సుకవచు లెయ్యెడలన్.
- క. బాజులపాట్లమువిప్పిన, యోజఁ గవిత్వంబు వెలయఁకుండిన సభలన్
బూజింతురె యాకృతిబుధ, రాజులు రాజులును సుకవిరాజులు గరియన్.
- చ. వడిమును బ్రాసమున్ గణము ♦ వర్ణన లభ్యము శబ్ద మొప్పునే
కడనుయలేదు మత్కృతికిఁ ♦ గైకొని చూడుఁడు సత్కవిండు రె
య్యోన నెది యొక్కపద్యమున ♦ నిందులనత్వము పద్మలోచనల్
కడివెఁడుకూటిలో మెమకుఁ ♦ గైకొని పాక మెఱుంగుకైవడిన్.

8842

సీ. శబ్దాగ్రరూఢి రఙ్గస్థితి బహువిధవ్యంశ్రీధేయములు భావములు : తులు
శయ్యలలంకారః సరణులచేతులు, బరిహాకములు దేశప్రాణములను
వృత్తులు వస్తువిశేషంబు గుణములు, గవిసమయము జనుతాత్పరములును
వస్వంబులు గణావర్ణఫలంబులు, దత్తులంబులు నిధివైవర్యములు

గీ. గ్రహములును శత్రుమిత్రియోగములు దశలు, సంశయేయ భూతక్షిణాక్షరముల
పాత్రువులు దెల్పు కాంతవిస్ఫురణదనర, సత్కవించుని కృతి బుధాధిపతయ

క. లోకోత్తరగుణపుణ్య, శ్లోకకథామధురీమధురః శుభవాన్మయర
త్నాకల్పంబగుకావ్యం, బాకల్పంబగు నృత్యార్థః పదగుః నివసః కన్.

క్రిందగమాహత్వ స్త్యయ. ఆ 1 ప 12-13.

ఉ. తప్పును నొప్పు లేని కృతిః శారకులందుగ వింటి గొంతి తి
పొప్పలు రెండు గల్గు కృతః యొప్పనిజాతిలతాంగి తన్ను లే
కొప్పులు గల్గు సత్కృతి గుణోన్నతివశవిలాసరేఖలం
జెప్పంగ సాటిలేని సరసీరుహలోచనగాడె చూడంగన్.

వరాహపురాణము, సం. చు. ఆ 1 ప 16.

సీ. ఒకఁ డలంకారంబునకు వేడుక వసించు, నొకఁడు వార్తావృత్తినికె జేయగు
నొకఁడు శబ్దశూన్యతలకు మాయులే యను, నొకఁ డగ్ధస్పృహకిఁ జెప్పించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁగదాపు, నొకఁ డుపమానఁజెప్పింపకు నలగు
నొకఁడు పదప్రాధికమకు నిచ్చులో మెచ్చు, నొకఁడు జాతిశ్లాఘకుబ్బుమిండుఁ

గీ. గామిచందానఁ దలవరికవణి బధిరు, వలె దరిదునిగతి చాదిపనిదిఁ గనక
కారుచాక్షునఁ బంగుచైఖరి గుణాలి, బాడ నిండఁ తి ముదలింపఁజాలు టెట్లు

క. ఒప్పులు గల కృతిలో నొక, తప్పున్నను గడవు గామదానికిఁ గళం
జొప్పదు శఃకిఁగళంకము, గప్పేగ్గడి యేమినిందఁ గామించెనొకో.

చ. ఘనతరఘూర్జరీకు వయఃగక్రియ గూఢముగాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ జేటగాక యతఃచాటుగు నాంధ్రసభాటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమును జాటుదంబును గాకియండఁ జే
ప్పిన యదిటిఁ కెత్తెనునిఁపించు నకిం చెటుగాకియుండినన్.

8848

చ. ఎడపక తారు దారు లభియించి పఠించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి పాచ్చి సఃఖావసధంబుల దూరయై దిశల్

గడచి ఘటించుకావ్యములు • కావ్యములా హరణాఘాంతికై
విమలక కూలిఁ జెట్టి చదివించుకృతుల్ గృతులే ననుంధరన్.

౩౪౩

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1.

క. విగుడునవరసములొకఁగ, ద్విగుణంబగుచర్లములును • దీపింపఁగఁ ద
ద్విగుణాలంకృతులును ద,ద్విగుణములగు నిర్భావవిధములు గలుగున్.

క. తెనుఁగైన నేమి కవితా, జనితాలంకారచిత్రసంగతపదన
గ్గన వచనరచనతురత, వియోగ్యంబయిన కృతియోవిండు మహాత్ముల్.

ఉ. దోషసమేతమెంతయును • దొడ్డది యైనను నిందితంబు ని
ర్దోషము గొంచమైన జగదున్నతి వొండుఁ గళంకహీనసం
వేషకళాంకఖండమును • విశ్వవిభుండు కిరీటకోటిపై
భూషణలీల చాల్చె నల • పూర్ణకళాంకు ధరింపఁ గోరునే.

క. భూషణలీల దేశవిభాషలదత్తత్ప్రదేశవాషణములగున్
భూషించునస్తపట్లు ను, బాషితమై సంస్కృతంబు • బహుదేశములన్

చ. జనని సుమస్తభాషలకు • సంస్కృతభాష ధరాతలంబునన్
ఘనలలితార్థగౌరవవిశాసీ తెనుం గభిరవ్యమంతకున్
గనుఁగొనఁజూతబీజమున • కంటెను కోమలపత్రపుష్పకో
భనచ్చగు పల్లవాభివశాలరసాలము సొంపు నింపదె.

ఉ. జల్లియునక్రమంబు నపకీర్తనమువైరిపదంబు జడ్డునుం
బొల్లియుఁ బ్రాబకంటకము • బూరకమున్ విరసంబు లాదిగా
నల్లిఁ బల్లు కబ్బములు • వాదరణీయమె వాక్యచాతురీ
సల్లిలతార్థసృష్టిగలఁసత్కృతి వేవ్యము లొందుకైనదిన్.

మ. సరసాలంకరణోపమానకవితా • సంధిక్రియాచాతురీ
భరితపారిధిరచించునత్కవిజగత్ప్రఖ్యాతివర్తింఁగగా
గరించులేలుచు దుస్సమాననిపుణుల్ • గర్వింతు రల్పజ్ఞులై
హరియండన్ హరినామభేకతకులై • యద్ధింబ్రలాపింపజే.

౩౪౪

గీ. కావ్య ముత్పాద్యమైన సత్కావ్య మింక, హక్త కావ్యంబయే పునఁదక్షిణ దెచ్చు
గాగఁ గవితాభిముఖుడైనఁక వివరనకు, మిశ్రికావ్యంబై కావ్యమై మెలుంగుదెచ్చు

గీ. నరగుణాంకితమయ్యెనే • నసమకృతియు, దూష్యచగు శునిభృతగతఁదుగ్ధమట్లు
హరిగుణాంకితమయ్యెనే • నసమకృతియు, హరనూత్రింబుగతి హృదయంగమంబు

కవికర్ణగపాదము, పీఠిక. ప 10, 24, 26.

సీ. సరపువ్వులుగ మాలకరి పెక్కుతెఱఁగుల, విఁలనెత్తులుగఁ గాఁపించుఁట్లు
కర్పూరకస్తూరికావస్తువిఠలిచే, శ్రీఖండచర్మవాఁపించుఁట్లు
ఒడికంబుగా గండువొడికి నానానూన, పరిమళంబులు గూడఁ + బఱచిఁట్లు
సగఁగులు వివిధపుష్పమరందలవములు, గొనివచ్చి తేనియఁ + గూర్చినట్లు
గీ. భారతపోక్తకథ మూలకారణముగఁ, గాలిదాసుని నాటకక్రియలు కొంత
తావకోక్తికి నభివక్తివహించఁ, గూర్చి గృహిణీయనాట కావంతలంబు.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. శబ్దావళిబింబానియైఁజ్జివ్యాకరణజ్ఞానకునిఁగఁ దలంచు
యక్షివాదములచే + నొప్పారు తార్కికు, భ్రాతగాబుద్ధి కేంద్రదఁ దలంచు
జురుఁడొ మిమాంసకాస్త్రపారీణుని, గదియఁగ వండునిఁగఁ దలంచు
నొదిగి వైదికనిష్ఠకుఁడు నధ్యాపకుఁ, గనలి చండాలుచేఁగఁ దలంచు
తే. వివిధముగ నిట్లు లభిప కవిత్వకన్య, కావ్యవాటకలసదలంకారభావ
నవరసాభిజ్ఞు మది నిజవాతకునిఁగఁ,దలఁచి వరియించు దమదానోపలభిమించి

బిల్వదీయము, ఆ 1 ప 73.

ఉ. నీ దురచాతురీమృదులమిశ్రవిచిత్రకవిత్వతత్త్వసం
మోదగనజ్ఞతాభిరతిఁకూఁడుఁ డెఱుంగునె ప్రాజ్ఞుకై నడిన్
మోదటి యాకులన్ మెసఁగు + మేష మెఱుంగునె యిక్ష్మఖండికా
స్వాదరసానుభావ మది + సారమదేభ మెఱుంగుకై నడిన్.

ఉ. వారిజగర్భపత్ని కరవారిజసన్మగుమాధురీఘనీ
సారకవిత్వతత్త్వమును + ప్రాజ్ఞునికై నడిఁ గూళ మెచ్చునే
సారపయోధితీ సరసత్వవికస్వరచంద్రచంద్రికా
పాతమయూఖరేఖలకుఁవైబడి యుబ్బునె యల్పకూపమూల్.

పర్యతపురాణము, ఆ 1.

మ. వినులందై విఁ యోగ్యమై విశేదమై + వింతై విశేషంబునై
సచధారామధురంబునై సరిసమై + చాతుర్యవంతంబునై
యమరం జంద్రుఁడు చిల్కవెన్నెలఁతిన్ + నార్ద్రప్రదంబై సుగం
ధమరుతోత్తములీలఁ జూ కవిత యిక్ష్వాత్రిం జరింపందగున్.

3863

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 7.

గీ. మాయమూలఁ గలుగు కళోరళబ్ధ, కలితపాపాపాకముల్ + గడలుకొలిపి
శబ్దములు నెప్పి యరసిఁగొనిఁబులకుఁ, పృథులిడుదురవిదాఁభికోగ్నులు గాన.

- సీ. మత్తేభ గామిని ♦ మత్తకోకిలకంఠి, శ్రీకన్ఠవతసరః సిరుమావదన
 పృథ్వితీతనితంబ ♦ చింబచంపక నాస్యాలితపదాలాపః జలదవేణి
 యుత్పలగంధి విఙ్మన్మాలికాంగి శ్రీకన్ఠవత్తనక్షోజః పాలి తరళ
 నయనమదనదర్శనః పాలితలశంఖ, గళేభుః పాదవిఙ్మన్మాలి
- గీ. యగుమవిలసిల్లు కాన్యకశన్యకను సుకవి, లనదలంకాగళమ్యార్థః లలితహర్ష
 కలనః దేలునదసున కీకలయుఁ గానఁ, గృతిపలిని జేతు నీమహాః ప్రితిసుకృతిని
- క. కృత మెఱుంగని కుటిలనవన్, గృతి యిచ్చుటకంటెఁ గలదెఁకిల్పిం మవనిన్
 గృతమెఱింగి సంతసిల్లెను, మతిమంతుఁడధీశుఁడైన ♦ మహిఁ గృతి వెలయున్.
- క. ధరణిన్ రసహీనుఁ గృతీశ్వరుఁ జేసిన నదియు రూపః పతియునుకన్యకన్
 బరికింపక మఁడున కింఁ, తెరువొ కవిపాత్రగరిమఁ ♦ దెలిసుఁగవలయున్.

ఓం నమో శ్రీ పరబ్రహ్మణ్యాయ, ఆ 1 ప 29, 71, 78.

— ♦ తార్కికవగ్గనము. ♦ —

- సీ. భాగావద్దవిఙ్మన్మాలి ప్రసన్నులైఁ, పాదుక గృహ్రహ్మః సన్న్యచార
 సుతంబులనెల్లఁ, నిరంజనసర్వించి, కంతకోవఁఫలంబుఁగల్గినట్టి
 వర్ణిభావణమున ♦ పాండుగాఁజేసు, రీతార్కికజంబుఁలేదివేళఁ
 బాంసంఘంబులఁ ♦ బాపఁగాఁజాలవు, ప్రత్యక్షములు పవిత్రములఁజేయ
- గీ. లేదుపేలుచ్చుటలే వ్యాప్తి ♦ లేకమైన, నెలఁగాఁజాలదనుమితి ♦ యెఱుకొనదు
 రక్షణము నేయఁజాలెను ♦ పక్షతయను, పద్ధ తీట్టిది తార్కిక ♦ వైధివంబు
- సీ. అలవికొప్పజ్ఞానః ♦ మాహేతువేదాని, యలఘవోనవిమితి ♦ యందుఁదలఁపు
 గాఙ్గానయ్యుమ్మే ♦ కలుగదందురుగాని, త్యాచముగాదని ♦ తగననికము
 బుధజనులెల్లను ♦ మోహవాదంబుల, ముఖరులైరేనియు ♦ ముఖ్యఫలము
 లిలసుమేషాండంబులీ ప్రమాణములని, కాకదంతంబులీ ♦ బోకవేని
- గీ. సంతతంబునునీచర్చి ♦ సలుపువారి, పద్ధతులుకావె యీతర్క ♦ పండితజన
 వైఖరు లటంచుఁ బల్కి యాచలను శుష్క, తార్కికులరీతులెల్లను ♦ దలచిచూడ.
- మ. వినరామ్నాయములందదంగములనేఁవేళన్ స్పృశంపంగ రా
 రఃఫూజ్యత్త్విత్తులం బురాణములనీహం గన్నులం జూడఁగాఁ
 జనతేవేళను శుష్కతర్కపతవాః సక్తిన్ సుధీకోట్లనం
 చనలన్ కల్పఁ బతంబెఱుంగక ధనేఁచ్చు ద్రోతు రామువ్యసున్.

క. లావీ తాజమమారా, లావీ మాణిక్యహార ధారా గభీరా
లావీ సామాచలధీరా, లావీ శ్రీరామరామకాళా లావీ.

5971

వాసవదత్తాపరిణయము. వ. పి. య. ల.

—♦ జోలలు ♦—

క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజనుష్ఠాన ధోజో కృష్ణా
జోజో పల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన ధోజో యసుచున్.

బావతము. స్కం॥ 10 పూర్వపద్య 190.

కా. కేలం బట్టెకెంపుటాగొలుసులం ♦ గించిచ్చులొజ్జడ
య్యాలచ్చాను మందనంపురవగుంపు స్నింప బాలు స్వప్నో
లానిత్యంబు నిద్రాపామృతమందు దొట్లం బెట్టి జోకొట్టుచున్
లాలోలాలి మటంచు నూపుడును జోలల్లాడి లీలావతున్.

చంద్రవానుచరిత్రము. ఆ 1 పద్య 106,

ఉ. బాలుని దొట్టిలో నునిచి ♦ పంకజనేత్రులు జోలబాడీలో
బాలశిశాంకి శేఖనుని ♦ భక్తకానుశి రోమహాత్మ్య నా
పాలితక్షీర్తి రోమ విచుల ♦ భానుసముజ్జ్వలవ్యూహార్తి జో
జో లలితేక్షణా యనుచు ♦ సాంపుజనింపగఁ గీరవాణులై.

ఒడయనందివిలాసము. ఆ 2.

సీ. జోజో మహారాజ ధ రాజశకుంతలా, ప్రాక్తనపుణ్యత ♦ పరిఫలంబు
జోజో సుభగతాను ♦ నోజ రాజాస్వయా, మృతపయోరాశిరాకేందుబింబ
జోజో విభాకరితేజ నిజాప్తవ, నీపకనీపవ ♦ నీపయోద
జోజో సుతసుధీసమాజ సాగరమేఖ,లాభారభరణ కళావివోద.

గీ. యనుచు జోకొట్టుదురు జనరాండ్రుఁగూడి, జోల వాడుచు రాచూర్తిసాలి బాల
కిసలయగ్రాసముదితకోకిలకదంబ, కంఠకలనాదసమధుర ♦ గానధణితి.

శకుంతలాపరిణయము. పె. వా. ఆ 3 పద్య 85.

క. జోజో సువర్ణనల్లి, జోజో బాలామతల్లి ♦ జోజో తల్లి
జోజో కీర్తులనల్లి, జోజో శ్రీమముదనల్లి ♦ జోజో తల్లి.

5972

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. క. వ. ఆ 6:

—♦ మేలుకొలుపులు. ♦—

ఉ. నిద్దుర మేలుకొమ్ము రజఃపీకర సంశ వతంస తంకుమం
బద్ధివ భంగి మిరట నదెఁమూమిని చెల్లెలు కాల్య సంస్థ వా

నద్దిను సేము చున్న యుద్ధియుష్ట మయూఖసుక ప్రసూతికిం
బ్రాద్దులు సాచ్చి యున్న యవి * పూర్వ దిశా సరసీరహాక్షికిన్.

కా. వైదర్బీ హృదయేక మేలుకొని నిరర్వర్తింపు సంధ్యా నవ
ప్రాదుర్భావ విధేయమున్ విధికలాపంబున్ ముహూర్తఁబులొ
నాదిత్యుం డీటఁ తోడు నూపుఁ బటురఁహఃపిష్టక్షిప్తకృత
జ్ఞాదిగోప్యచమహాతమోఘ్న మున మోఘుఁబున్ మయూ ఖౌఘమున్.

క. మేల్కనుము దేవ యినె రా, చిల్కలు గను మొగిచి యున్నఁచెలుతలఁ దమకుం
బల్కలు నేర్పఁగ ముద్దులు, గుల్కెడు పల్కులను మేలుకొనిలెడుఁ గృష్ణా
పారిజాతాపహరణము, ఆ 2 పద్య 58.

సీ. చోటనై నారాకిఁదూటి చోరునిఁ జీరి, మిఱుచారుచిహారక మేలుకొనుము
మేటితాఁబేటిబాఁమెలు పూని మంథాఁ, కైల మెత్తిన ధీరఁమేలుకొనుము
ఘోషి వై సంభృతఁజ్జోగివై రిత్తయుద్ధ, కేళిఁ గూర్చినకూరఁమేలుకొనుము
భక్తమాటలఁ బట్టిఁబలుకంబమునఁ బుట్టి, మెఱసిన నరసింహఁమేలుకొనుము
గీ. లీల వలుపుత్తిఁగమధస్య * మేలుకొనుము, మేదినికప్రపథనఁమేలుకొనుము
కూలికోదండఖండన * మేలుకొనుము, నీలనీలాంబుదశ్యామఁమేలుకొనుము.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 242.

—* నివ్యాళులు. *

సీ. పద్మరాగసవీనఁపాత్రితప్రభలకుఁ, గరఁఖద్యుతులు కృంకార మోసఁగఁ
దిన్నతై నిలసిట్లుఁపీపదీప్రలకును, కలికన్నులడాలు * జెలు వొనర్చ
ఘనపారవర్తికాఁకలితగంధమునకుఁ, రనుసారభంబు మోదంబు నేయ
మధురమంగళగీతఁమహితవాదములకుఁ, గరకంకణధ్వనుల్ * గరిమ యిడఁగ
గీ. మెఱుఁగుజెక్కులకాంతులు * నెఱయఁ బర్వినజితాటంకరుచులకుఁవన్నె వెట్టి
వారిజాన పల్కడు నిఁవ్యాళు లాసఁగి, రమ్మపీపాలునకుఁ బ్రయఁత్న మ్ములలర,
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 4 ప 11.

—* శోభనగీతము. *

శోభనమే విష్ణునకున్, శోభనమే భక్తభవఁసుచరిష్ణునకున్
శోభనమే జిష్ణునకున్, శోభనమే కృష్ణునకున్ శోభన మనుచున్.

8983

ముకుందవిలాసము, ఆ 3 ప 305.

— ౧ వ పూర్ణాష్టకము —

- ఉ. ఇంతలు కన్నులుండె దెను * తెప్పరి వేడెను భూసురేంద్ర యే
కాంతమునందు నున్న జనరాండ్రు సెసం విడి పల్కరించులా
గింతియ కాక నీ వెఱుంగనే మును వచ్చి క్రోవచొప్పు నీ
కింతభయంబు లే కడుగ * తెల్లన మైతిమి మాట లేటికిన్.
- పీ. చిన్ని వెన్నెలకందు * వెన్ను దన్ని సుధాభిః బాదమనచెలున తోఁబుట్టు మాకు
రహివుట్టు జంత్రుగాఁత్రముల రాల్ గరగించు, విరులగాంధర్వంబు * విద్య మాకు
ననవిల్లుకాస్త్రువుమిమకు లావర్తించు, పని వెన్నతోడఁ జెట్టినది మాకు
మాయమేధ రాజసామయము లనఁ బేర్పడ్డ, సవనతంత్రంబు లుండువలె మాకుఁ
- గీ. గనకనగపీఠఁ గల్పవృక్షమలనిడఁ, బచ్చరావట్టుగఁగి రచ్చుపట్టుమాకుఁ
బద్ధసంభవ వైకుంఠఁధర్మసంజలం, సామరజిడీయ మాకు గోతామిరేంద్రుఁ. 2068
- క. శేరు మరూధిరి విప్రకుమార ఘృతాచీ తిలొత్తమా చాణికి శే
మా రంభా కేశరేఖ లు, దారగుజాఘలు మవీయ * లగుప్రాణగఱుల్.
- మ. బహురత్న ద్యోతిమేడుతోదరదర్శిభాగంబులం బొల్పు ని
మ్మిహికాహార్యమునం జరింతు మెపుడుం * బేమన నభివాహిని
లహరీశీతలంధవాహపరిభేలన్మంజరీసారథ
గృహజేందిదిగతుందిలంబు లివి మతాత్మారసంతాఁముల్.
- క. భూసుర కైతనకుసుమకే, రాసన మాయుండివింద * వైదివి గైకొ
మ్ము సముదంచనమృణిభవ, నానీనత నేదదేటి * యాతిభ్యంబున్.
- తే. కుండనమువంటిమేను మధ్యందినాత, పోచ్చుహతిఁగండెవడరాఁకఁజొప్పులొలుకు
వదన మస్మత్ప్రసంబుపాఠవనమునేసి, బడలికలు వాసి చను మన్నుబ్రాహ్మణుండు
ఉ. అండజయాన నీ వొసఁగుఁజిట్టిసపర్యలు మాకు వచ్చె నిం
దుండగ రాదు పోవలయుఁనూరికి నింటికి నిప్పు జేను రా
కుండ నొకండు వచ్చి చుటియొందునె భక్తియ కాలు సత్కిరీయా
కాండముఁ నీర్ప వేగ చనఁగా వలయుం గరుణింపు నాపయన్.
- ఉ. ఏ నిఁక నిల్లు సేరుటకుఁ తెద్దియుపాయము మీమహత్వముతో
మానిని దివ్యముల్ మదిఁ దలంచిన వెందును మీ * సాధ్యముల్
గానము గాన దల్లి ప్రజ్జలన్ ననుఁ గూర్పు చుటున్న లేతన
వ్యాసనసీమఁ దోఁప ధనకాయుతలోచన వాని కిట్లునున్.

- ఉ. ఎక్కడియూరు కాల నిలువఁకింటికె బోయెద నలనుఁ బల్కె దీ
వక్కట మీకుఁటిరనిలఁజుంబులకున్ సరిరాక పోయె నే
యిక్కడిరత్నకంబళము * లిక్కడిఁడనచందవోతగ్రం
లిక్కడిగాంగసైకతము * లిక్కడియాలవలీనికుంజముల్.
- ఉ. నేలిమియున్ సురార్చనయు * విప్రసపర్యయుఁ జిక్కె భుక్తికిన్
నేళ యతిక్రమించె జననీజనుల్ కడు వృద్ధు లాఁకటన్
సోలుచుఁ జింతతో నెదురుఁనూచుచు నుండుదు రాహిత్యాన్ని నే
దూలుసమస్తధన్యములుఁ * దొయ్యలి నేఁ డిలు నేరకుఁడినన్.
- ఉ. నిక్కము దాఁప నేల ధగఁజీసురఁడన యింక నీరయిం
జిక్కె మనంబు వామ ననుఁజిత్తజుఘారికి నప్పగించెదో
చొక్కె మరందమధ్యముల * చూటలఁ బాటలు వాడుతేఁట్లు సాం
వెక్కినయట్టిపూవుఁబొదఁగిండ్లను గాఁగిట గాఁవిచెదో.

సమచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 41-53.

— ౧ చెంచులక్ష్మీనృసింహమూర్తులు. ౧ —

- శీ. వెరవుననిన్నుఁగొల్వెదురుబియ్యమును, శేర శేఖర ధానింపు మీఱ
నినుకపొక్కండ్రవై వనరుండఁగలవే యు,సిరిక కాయలగొంఁగి జేర్పఁగలవే
వటబీజసంతతివలనపవీరిత, మొలక లెత్తించెడిఁబల్మి లదె
మధుమక్షికలదొలిఁచుఁకుకోకములతేనె, గుదురుగా వడపోసిఁగూర్చఁగలవే
- శీ. యచ్యుతాకణ్డముల నొంటిఁగరుగుదెంచి, తుత్తిపాసల కొరువఁనూటి గలదె
పారుటాకులుదెచ్చియింపారవృదులవస్త్రములుగూర్చఁగలవెయోవన్నెకాడఁ
చిత్రనటీపరిణయము, ఆ 1.

- శీ. పసిపాలమైనఁజెప్పనిబుద్ధిలదను, మాతల్లి వినినఁ బల్కాఁటఁ గసరు
కులగోత్రములవన్నెఁగొనియున్న మాతండ్రీవిన్నంతమిక్కిలిఁవెఱపుఁజూపు
మాయత్త తెలిసిఁమాటికి మర్మంబు, బయటఁబెట్టుచు టవ్వఁపాలఁ నేయు
గుణనంతుఁడాలు మాఁకొడ లంచు గణించు, మామారుగాఁచినఁమాట వచ్చు
- శీ. బావ వినినంతభబ్బలేఁర్పాటు నేయు,మఱదిగనుఁగొన్న నిలువెల్లుఁమనుచుండఱుము
ధవుఁజెఱింగిన నాపొందుఁదలఁపఁ డింక, సామి! యేనిందకల్లోఁవ్వఁజాలియుండు
- శీ. సమాధిక. ఇవ్విరిదోఁటలాఁనెటికి మెలఁగద, వింతి నీచుగనిశేఁరెవరు చెవుమ
ఎన్నరై తేఁమిఁదేటకాగ్ధమున్నది, యెందువేంచేయునుఁవండుఁ జనుము

కుదతిగో నీమోముఁజూచినవారికి, దలఁగిపోవఁగ మదిఁబాగుఁటవె
తలఁగఁక మామొద్దఁనిలిచిన నీకేమి, కలదు మీయింటికిఁగొచ్చుటఁగను
మొంటిమెలఁగద పీఠపువరో నీవెంటఁబొందుగా జ్ఞోదుకేఁనుండు నటవె
బంటుతనం బెల్లఁబాగాయె మాచేతఁబట్టెఁవెండ్లు నింకొచ్చుతఁ దెలుపు
తీరై నముత్రైపుటారమిచ్చెద నొక్కమాలు ముద్దిడి జాతిఁమూర్పుఁ గదవె
నూటిగా దొర యాలాటిమాటులు పల్కఁగదనబోటిగఁజూచి మడువఁ
దగునె

- యలరుబూఁబొదలలో నాలలఁ బాడుచు, గొంత ప్రాద్విట్టుఁగ్రీడింత మటునె
మేలాయె నీతోడఁనాలుబాడ నా, మేనఁబుఁజందివాఁమెన లగునె
- గీ. కలికిగో నిన్న మదిలోఁగఁగలయఁగోరు, చిలువమలరాఁయఁడ నెఱొచ్చుఁచెలిమిఁగననె
ఎలమివోడుతనాసామి, వైతికేమి! బల్మిఁ బట్టఁగఁ జూచుటేసాటివలపు.
- మ. కలలో నిన్నటిరేయి వెన్నెండొకినిఁ గారంబు గన్నట్టి...
- .....ధట్టించెఁ గవుంగిలించెఁ దమిదేఁగ్గన్ ముద్దు లంకించెఁ జె
హల్లల గోరుతో జిలికించె మోవిఁ బలునొమ్మల్ నించె నామూడివే
డల్లలవేమో పచరించె నంతటను మేఁలల్లఁటిన్ నిజం బంతియున్.
- గీ. కలికి నీమఱుచంద్రకళలు చూడకయున్న, మోహంధ కారయ్యఁముగియు పైట్లు
తిరుణి నీమధరాచ్యుతంబుఁ గ్రోలకయున్న, వలరా చబలదూఁపదోలఁగఁటైట్లు
భామ నీ...దగ్గఁసీమఁ జేరకయున్న, గివ్యకల్పనిదాడిఁ గడచు పైట్లు
పాలఁతి నీనెనరుఁజూపులవృష్టిగురియక, కోరిక వైరులేకొలఁదిఁ బండు
- గీ. వెలఁది ననుఁ గొఁగిటునుదేర్చివెఱపు మాన్చి, ...సామ్రాఢ్యమేలింపిచునుపుపేర్చి
మనవిఁ గొనించు నీపొందుఁమనమునందు, మఱువఁ గలనైచి నీయాచుమందయాన.
- గీ. చానకమౌవిపానకఁబాసమన్న, విమలజలపూరపువ్వుసాఁరములచేత
దప్పితిటునె యాలాటిఁమెప్పువేళ, కుదతి సమయోచితములుఁ నొప్పువులరుచులు.
- గీ. అన్యకాంతాధరాచ్యుతంబాససేయి, టంగ రాఁట్టిమృనిపఁకడఁచు విన్న
నాత్మసతిగాఁగఁగోరి నీయధరమధుర, మధురనం బాసచేయుటఁమధురవాణి.
- గీ. తమిడినిన్రింతుఁతఱిని సారపుమోవి, గంటుదేజఁగ మునికపంట నొక్క
యిరుజొబ్బుకాఁగిల్లఁనెనసి లోఁదొడ లిరుగడల బంధించి పొట్టెడలకుండ
నిద్దర మొక్కపైఁగిద్దరఁ జెందుచో, నన్నఁ గన్మోఱఁగియఁ పన్నెలాడి
యేను మున్నిటనీతిఁనిట్లు లంఢఁగఁ దాను, గొఁగిలి వదలుటఁకలుగు పైట్లు
- గీ. పూని యిటువఁడివిఁతిలేఁపూవుబోణి, నేర్పు పలికలి జాగేలనీలజేరి

- మఱువఁజాలను నీపాండుఁమధురవాణి, మోహపారిధిఁ దరిజేర్చుఁముద్దువాణి.
 చ. పలుమొనమోవిసొక్కిననఁబల్కఱుఁ దేనియ చిందునంచు గో
 రులు జిగిఁదుబ్బిలంటినఁ జూఁఱుక్కున విక్రమింపఁజేరుచుఁ గే
 ల్పలిమిని గొఁగిలించినను * బంగరుమై కనుఁగందునంచు గా
 వలసినయట్లుబల్ * వన్నెలదీఱక మోసపోయితిన్.
- సీ. పరిపక్వసురసాలఁఫలరసంబులు గోల్లిలు, కీరఁలు చనునె దుఁత్రాఁములకు
 తెఱఁగంటిమాలిపూఁదనె లానెడితేటి, చేరునె చెనెడిబఁర్బూరములకు
 నల్లమాతెలివెండులగఁడుఁగోయిల, చొచ్చునె యలనేముఁజొంపములకు
 మినువాఁకతరఁగచాఁబున మాఁగు రాయంచఁడాయఁ గోరునె జలఁపూయములకు
- గీ. వేంకటాచలనాథునై వెలయువాడు, మదికి హిత మానె యొకరాళ్లమాఁడఁగదియ
 బోటి నీవెంతకాఁపిఁలాటిమాట, లింక వినఁజాల మదిలోనఁకంక లేల.
- వెంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 8.

— ౩ లక్ష్మీనారాయణులు ౩

- సీ. మంజులార్ధగూఢాఁమధుర్య మామయఁ, గలకాల్పికన్యతోఁ * గలయవలయుఁ
 కాశీతిల్యంధఁ చతుఁతల్ నెఱపుమ, మీశాంకజననితో * మెలఁగవలయు
 జక్రముద్దులుగాగు * చెక్కిల్లు నొక్కుచు, శ్రీదేవిఁ గొఁగిటఁ జేర్చవలయు
 హరిసామ్రాజ్యసాఁభ్యాల్లి నోలాడుచు, వనజఁహేనితోడఁ * బెనఁగవలయుఁ
- గీ. గమల చిరకాలమెడబాసఁ * గఱపుదీఱఁ, గోర్కు లీచేరఁగాఁ గేళిఁగూడవలయు
 ననుచునిమిదంబుయుగతేతంబగుచుఁదోఁప, నెదురుచూచుచుమండెఁబఁద్యేక్షణుండు
- సీ. మృగశాఖిలకంబుఁనోగి నిద్దునెపమున, మెఱుంగుజెక్కులవై * మీటుచుండు
 మణిసరంబులచిక్కు * మలసించునెపమున, మలసి చక్కిలిగింత * గొలుపుచుండు
 మపగూహన మొనర్చు * నెపమున నధరాధ, రామృతపానంబు * నాచరించుఁ
 జెలఁగి చూర్ణాలకంబులచిక్కు వదలించు, నెపమునఁ గీల్లడ * నిపురుచుండు
- ఆ. నల్లు కొంతదేర్ప * నిద్దటి..., మమితకంపమాన * మమితఘర్మ
 మమితచిత్తచే * మమితసుఖానంద, మమితకుతుకమయ్యె * సంతసంత. 4014
- సీ. కొలుకులు వదలి చిక్కుబునడ్డహారముల్, పడలిసరత్నభూఁపాదయములు
 గొఁగిల్లఁ తెనఁగొన్న * కరసరోజంబులు, సుడివడ్డచుంచార * సుమనరములు
 పుక్కిల్లఁ జెందుతాఁబూలరసంబులు, చిందరత్రేపిడు * చిన్నికుడలు
 శ్రిమదంబు సంకీర్ణవిదనలేపముల్, కడనిద్రఁ జొక్కిన * కన్నువలు

గీ. కటులదిగజారుదివ్యాంశుఁకములు కలిగి, వేడ్క లిగులొత్తఁగా నిరాశేళుండు
జలధిరాజన్యకన్యకా * చక్రధరులు, చిగురుసజ్జను సుఖనిద్రఁజెంది గవుడు.
మహాలక్ష్మీపరిణయము. ఆ 5 పే 149

సీ. కలికిచే నొకవేళ * గానంబు చేయించి, యతివేడ్కతోడఁ దానాలకించు
పణతిచే నొకవేళ * పద్మయల్ జదివించి, తేటగా నర్థముల్ దెలుపుచుండు
మగువచేనొకవేళ * మడుపులు జుట్టించి, మించుగా జేతి కిప్పించుకొనుచుఁ
బద్మాక్షి నొకవేళఁ * బామ్మపై నిడికొని, వేడుక సరసంబు * లాడుచుండు

గీ. బ్రేమదీరంగ నాచెలి * మోము తనదు, మోముపై నుటుగా వంచి * ముద్దుగొనచు
గృక్కునచురుక్కునమోవి నొక్కికాఁగిలించునొకవేళ మిగులలాఁచించుకొనుచు
క. పొలుతుక తనపై నెయ్యపు, టలుకన్ బవళించియాండు * నత్తటి మరువూ
ములికీ కలికీ చిలుకల, కొలికీ లెమ్మనుచు ముద్దుగొని లాలించున్.

సీ. వలపించు నొకవేళ * వనితపై మోహంబు, దగిలి యొక్కకవేళ * దానె వలకు
పల్కరించఁగజేయు * పణతినొక్కొకవేళ, భ్రమనుదా నొకవేళఁ * బల్కరించు
నవ్వించు నొకవేళ * నాతి ముచ్చట విని, తలయూచి యొకవేళఁ * తానె నవ్వు
నోడించు నొకవేళ * నువిదనాటలయందు, దడబడి యొకవేళఁ * దానెయోడు
గీ. మురసి యొకవేళ సఖికి తాముద్దు బెట్టు, నతివనొకవేళ దానె ముద్దాడుచుండు
...దేలు మాధవుఁడొక్కవేళ, రమణి నొకవేళఁదా.....దేల్పు.

కుబ్జాకృష్ణవిలాసము. ఆ 4 పే 81-85.

— శ్రీ యామినీపూర్ణతిలకాబిల్బములు శ్రీ —

క. మధురాధరమధురసుధా, మధురాలాపములఁజేపె * మన్నింపఁగజే
మధురాజితనవతుంజను, మధురాజితదంతకాంతి * మహిమ తెలంగన్.

క. హరిణీకృతాధరస్మిక, భరణీవరణీయచిరై * భవవనభరణీ
హరణీసుఖరణీవర, తరుణీయధరామృతంబు * దయసేయఁగజే.

క. విగిమాటల మరుఁ డొగి జిగి, విగిమాటలరించి పొంచె * విగికాఁగిటుజే
ఁగఁగఁజేరిచి వగ గూరిచి, దగదీరిచి మనుపవేలఁ * దగునటె బాలా.

క. మనవేనెవరుగవేగను, గొనవేసవెలుతుబారి * గొనలెనగొనవే
వినవే నిను వేడెద నెద, నను వేడ్కను మనుప వేల * నవ్వొందుముఖి.

క. ఇంతయు దయ జూడఁగ నను, జింతలవంతలను జివక * జేయుట దగునే
యింతి విరిబుగి మరు, దంతి మురిసెములదొంతి * తరుణినుకొంతి.

- క. అలికిరకేకికోకల, ములవేలలమోసములకు ♦ మలికితి నహహా
కలికి మురుగులికి మరు, ములికి వలవేటివట్టి ♦ ములకాయొగడే.
- క. కొమ్మ నెమ్మది గోకలి, కిమ్మ యిమ్మాటలంగు ♦ లిమ్మాటలు గై
కొమ్మ యిడె రమ్మ మది, ముమ్మాటికి మమ్మకొమ్మ ♦ ముద్దులగుమ్మా. 4021
- సీ. వలకాకి దీరశౌఁగిలనింపకున్నర, వ్వలకాక దీరశో ♦ కలువకంటి
తెరగుపాటునదీసి ♦ జొరకున్న మానుడే, తెరవుబాటించునో ♦ తెరవమ్మి
కులుకుగుబ్బలరొమ్మ ♦ గుదియింపకున్ననో, కులుకుగుబ్బలరునో ♦ తెలియబోడి
తళుకుతెక్కులముద్దు ♦ తమిషీరకున్న గ్రొత్తళుకుతెక్కులమునో ♦ జలజగంధి
- గీ. మేల నన్నేలవేల యావేళ జాల, బాలిపాలైతి నిక జలమేల దాళఁ
జాల నీలవికాలకపోలఘాల, భాలలితిన్మగమదపుంజబాలబాల.
- ఉ. వాగురులయ్యెనేమరుని ♦ వార్తలు నెహా మిడేమొ జాడఁగా
సాగరమయ్యెనే వలపుబాడ లివేమొ దలంప రేబగల్
జాగరమయ్యెనే నెదురంగుంబులు నాచవిజాడ చేదుబా
టోగిరమయ్యెనే యిక నెట్టోగదె నీవిక జాగుచేసినన్.
- సీ. అతివనీకెమ్మోవియరుణబింబబలంబు, సఖియనీనెమ్మోముచంద్రబలము
చామ సేమియిగోమూసగ్వచుంగళబలం, బబల సేమాపుసోమాఖ్యబలము
కొమ్మనీచనుదోయిగురుబలం బలరుల, బొమ్మ సేపలకులుకార్యబలము
కలికి సీమురివెంపుగతులు మందబలంబు, ముదిత సేవేణితమోబలంబు
- గీ. అతనుకేతుబలంబు చేలొంఛలంబు, రమణి సీనఖపాళితారాబలంబు
లలన సీవబ్బుచే మంచీలగ్నబలము, గాకయన్నదె శుభము లోకములయందు
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము. ఆ. 1
- కా. అంధుం డెక్కడ చంద్రుం డెక్కడ తదీయంబైనయాన్లనా
బంధం బెక్కడ నిట్టి వింత గలదే ♦ భావింప నెచ్చోటనై
సంధాత్రీండు మాకు నిర్వరకు సంధం బొత్తు నన్యోన్యహృ
త్సంధాసంబగుసంచు జేసె నిటులఁజర్పింప వేటున్నదే.
- క. ప్రతిభంగ మయిన గానీ, మతిమంతు నుదాత్తవేషఁహనితవిద్య
న్వితుని గాంచెదఁ గన్నుల, కతులమహోత్సవముగాఁగయని చెలి ప్రీతిన్.
- ఉ. తామరసాక్షి నీతితఁదారుణవీక్షణతీక్షణబాణముల్
వేములువాటి వాహ్మనయవీధినిఁ బొనరించె జూడుమా

నీమెయి నామధర్మితయఃమియ్యవై త్రాక్షరః బూతపూనెదన్
నీమఘరాధరామృతమునీశు. పుంకుమడంక మేర్పడన్.

సీ. సరవి నెన్నఁడును భోజనము నేయఁగలేదు, నీహిఁదిప్రీతిచేసినరజాక్షి
యెలమిగా నెన్నఁడు డింతులను గూడఁగలేదు, నీహిఁదిప్రేమచేసినరజాక్షి
యరయ నెన్నఁడు చందఃవాదిచర్చయులేదు, నీహిఁదిప్రీతిచేసినరజాక్షి
చెలఁగి యెన్నఁడు మాత్రములు భరింపఁగలేదు, నీహిఁదిప్రీతిచేసినరజాక్షి
తే. గాన భవపీయవిరహయోగమున నాకుఁ, గలవసంతల మనసల్లుఁగాఁదనమ్ముఁ
గాంచి నమ్రుండవైసంతోర్కొనిని నమ్ము, రాగిమిటనూని బ్రోవవేరాజత్రుతి.

సీ. శృంగారమూర్తివై చెలువొందు నినుఁ జూడవలెఁ గాక కన్నులుఁగలఫలంబు
చక్కవైసెట్టిసిఁచెక్కులు ముద్దాడవలెఁ గాక కెమ్మాలిఁగలఫలంబు
మది కింపు నేయు నీయెద తొమ్ము పెస గుర్రువైవలెఁ గాక ..... గలఫలంబు
నేర్చుమిరినయట్టిసిఁతోడ మాటాడవలెఁ గాక నాలుకఁగలఫలంబు

గీ. నేన నేయఁగవలెఁ గాక చెలువరాయ. యలయలను గేను చేదోయిఁగలఫలంబు
కలసిన్ది. మెలఁగుటవలనఁగాక, కవివిభామణిచెలిమిచేఁగలఫలంబు.

చ. సమయ మెరింగి నేదలుపుఁచాటున నుండఁగఁ గెలుదమ్మిజా
హమన మొగంబునం దిడి మఁదాగమనంబుఁ దలంచి చూచుచుం
క్రమమున నుత్కులాంకపదఁకొండములన్ వృదుగీతిఁ బాడుచున్
రమణిమనోవి కారయియిఁరాజిలచావి మదిన్ భజించెదన్.

కల్పజీవము, ఆ ౮.

—* రాధాకృష్ణులు *

క. ఆహామే నునిదెల్పదు, సాహసమునరాధకృష్ణుఁజనకనవేశన్
యూహింపఁడు నీచంబని, బాహుముగాగరాధకృష్ణములబట్టున్. 4037

సీ. పియదడగ్గరిమొడ్డి * బిగి. గి. భ. శ. శృంగారము నెఱికుయల్ * నునుపునీకృష్ణ
యొడికట్టుచెదాడఁలూని తిల్కము దిద్ది, గద్దించి బుగ్గలు * గంబుసేయు
బలజరీనుస్తలుఁవైని శృంగారించి, బిగికొంగిటచుజేర్చి * పెదవి నొక్క
అదరిపాటునవచ్చి * యదిమి ముద్దిడుమని, వదలక ముద్దులఁగుదులు గుచ్చు

గీ. మగలివేగిరగమృని * మనవి వ్రాయబ, బాసి నిముసంబు యుగమని * పలుకరించు
నిమిషమైనను నెడ బాసినినిగుగదె, యోహాహో కృష్ణుఁకు దగి * యుంజెరాద.

సీ. ఏమిగొ కృష్ణ నాశామి రారాయని, నద్దికదండముల్ * వంగియొసగు
 నాముద్దు లల్లుడా * నమ్మితిరాయని, మోము తప్పక చూచి * ముచ్చటించు
 నేమోయి మాధవా * యెచటి కేళితివని. పనిలేని నెవములు * బన్నుచుండు
 అగునయ్యవయ్యార * మత్తకు జూపకు, దగదు నీకని గుట్టు * మిగులఁ బల్కు
 ఆ. మోహనార్థిలోన * మునుఁగుచుఁ దేలుచు, సాహసంబుఁజేయఁజాలలేక
 గదియమాను బుజుల * గోఁగలించును రాధ, ఓసమాలు * నభ్యసించు

బృందావనవిహారము.

సీ. తోడలనైనంచి యుగ్గిడువేళచికిలివెన్నోడలసందోయ్యఁబుడికిజూచు
 వేడుకవిందులకవిందులంచును బిల్వఁగదీసి పయ్యెద జూర్చిఁకొంగిలించు
 నునుముద్దుబెట్టుచుండుచును వేడుకొన గోటికొనజెక్కుమీటి చుంబన మొనర్చు
 ముదముతో నెత్తుకఁమోచిముద్దాడినఁ, జక్కరకెమ్మొచ్చివచ్చురించు

గీ. పట్టుకొనిలేదు గతినిడ్డుకట్టుకొంగు, తోలఁగి జఘనంబు గనుపింపఁగలసి నవ్వు
 నెన్ని చూయలు నేర్చి నీచిన్నికృష్ణఁ, దనుచుఁ దనుచెంచురాధ ముద్దాడకొరి.

సీ. ఫలపుష్పములు దెచ్చిపట్టుచుంచునుటైఁట,నించుచో.....దాకించుదేల
 నిట్టట్టుత్రోవలఁమొదలురై నెదురుగ, నొయ్యారిమేనుమేనొరయ నేఁగుఁ
 జీకటిరాఁ గన్నఁజెలియ నావైనయ,లేదటేయని కాఁగిలించఁ దివురు
 సఖులతో ...రహస్యములు ప్రసంగించు, నెలవాగ విఁగఁకాతపెఱుఁగనట్లు

గీ. చిలుకసాంబాిణి తేజవఞ్జీరు గేరు, కమ్మనెమ్మైన వగవగసామ్మ లూను
 యొమ్మె మెరయించు శ్రీకృష్ణఁడెల్లవేళ, రాధతిలకించుకొనెడియాఁరాటమునను.

సీ. పనిలేనిపనిబూనివైఁడియందీయ ఘల్లుఘల్లఁ గృష్ణుడెంగట వసించుఁ
 దనవైఁట యతనిదాకిన గిడుక్కున మొగంబోరయై చూచు సిగ్గిలయచూడ్కి

నేజెల్లనవృథానికి నెట్లు దోచునో, చెఱఁగుదాకెనటంచుఁజెవికి దెలుపు
 నెటుల దోచినమంచిదేయన్న మఱిచాలు, పొమ్మంచుఁ గంగేలకతమ్మివైచు

గీ. నాననము వంచు బొటనప్రేలననివ్రాయు, వేడినిట్టాన్నులంచు నావెలయెఱుంగ
 వింతకదెయంచుననిబ్రోవఁకరిలోన, గుక్కుమక్కువచొక్కియఁకొమ్మలాంగి

చ. నిరతము నాపయిన్ జలమునిక్కుము బూనినదానైనచో

ఖరతిరహాసఖులులనుగంటు లొనర్చుము పంటికాటులున్
 నెవవుము బాహునల్లులను నేర్చున నోర్పునఁ బట్టి కట్టు మీ
 తిరమగునీమతోపమును * వీరును హాయియు మీఱు రాధికా.

సీ. ఒంటిపాటునఁ గొఱిఁబొసఁగు వత్తనముతో, నంతలోనల చుట్టఁజూపఁజైవ
సేమైనఁ జూచుచు సొంకఁగిరితిని, నూగుమోమునఁ జెల్లఁజేరి నిలుచు
గట్టుకొం గడలింపి నట్లు నల్లలన, నంభోనాభిక్రేగంబుఁ జూడఁ
జెలియ రావేయనిఁచెయి నేయఁజేకటి, గాంచి నీవాచంచుఁగడవబోవు

గీ. నెమరుకెచూచు నందలఁకేఁగియున్న, వేల రాజైతివని మానఁగఁజూచి
యతనిపల్కుత చెవియొగ్గిఁచూలకేంచు, వలపునను రాద క్విష్టునిఁగలకునిశిలి.

సీ. హరిజేరనచ్చుచోఁగెనై నేఁ జూచిన, పడఁతులకనుఁజీకడకుఁబోవు
నందుడ నేచున్నఁ నచ్చుచు మీకేల, సాచ్యుంచు నొకవేళఁపులిమిపుచ్చు
యొంటిగానున్నచో నొకలేనినచెప్పక మలలోచనునిచెంగటికే బంపు
వనితనిచేగానిఁనల్లకుమాత్పట్టుదని నన్న బసపు భోజనము నెట్లు

గీ. గంధమైనను విరులైనఁగాని విడిచుఁమైనఁ బండ్లెననాచేలఁగానివేర
యొకరిచే సంపదే యంతఁమొడ్డికొనిఁజేరు వేడు యశోద యశోకము యెఱుంగు

సీ. బాకిన్నెరకాయ * బటువుఁడ౯మీద, గోరుంచ నియ్యవేఁగినవేసి
తళుకుబంగారునిఁదూచెట్లుటద్దాలు, ముద్దాడ నియ్యవేఁముద్దుగుమ్మ
కండచక్కెరపాఁకము గుల్లుకెమ్మావి, గంటినీయఁగనీచెఁకునకంటి
తొలిగారుమెఱుంగుతోఁ * దులదూగునెమ్మెను, గొఱిలింపఁగనీనొకకులచదన

గీ. వైటచాటేలఁ జేసితేఁపవ్యగంధి, మోము ద్రిప్పెదవేలఁకేఁకాచాచాగి
సారె ఝంకించె నేటికేసారసాక్షి, యేలమేనోననిచెఁబయిగురుఁబోశి.

దశావతారచరిత్రము, ఆ 9.

—* ఊర్వశీపురూరపులు *—

సీ. ఉచ్చిష్టమున కోర్చి * యుండుచున్నను నూజ్జు, దానైనఁజేసంటు * దానఁ గాను
పంచబాణునికేళిఁ * బగలు గాంక్షించుచు, దమకింప నరుదెంచు * దానఁ గాను
బహుమాన మెనయంగఁ * బల్కి పిల్పింపక, కానియే నరుదెంచు * దానఁ గాను
నగుండు పగుచు ముందటవచ్చి నిల్విన, దర్శించియుండెడి * దానఁ గాను

గీ. కన్నబిడ్డలవలె బెంచుకొన్నయట్టి, తగరు లెడఁబాయ జోర్చుకు * దానఁ గాను
గాన నీమేర నిలువంగఁ * గలిగితేని, నీకు లోనయ్యెదను ధారుఁజీతలేక.

పట్టుక్రవర్తచరిత్ర. పురా. ఆ 6 పద్య 124.

—* మేనకావిశ్వామిత్రులు *—

క. మేనకయని పిలుతురు నను, మానకులగృహి తిలొత్తఁమామేమాదుర

నానెచ్చెలు లేచున్నర, చానల మొదేసి వేడ్క * నలుపుదుము రహిన్. 4648

- క. ఎక్కడిమీరెక్కడినే, మెక్కడి... పరమమునుల * కివియం గలవే
 మ్రొక్కిడిదీవిండుటకై, యొక్కటిరానిట్లుపలుక * నెల్లివ మైతిన్.
- క. సామాన్యలగా మమ్ముం, గామింపకుఁ డేము నూలు * క్రతువులవానిం
 గామోపభోగములకుం, గామింతుమునూ నిజంబుం * గనుఁగొను మనఘా.
- క. పావనభవవంఘ్రివ్వయ, నేవనమును విమలకమల * శిశిరసభస్వ
 తేననముక్ దొరఁకొనునీట, నీవనమున మెలఁగువార * మీరలుగకుఁడీ.
- తే. అనుచుఁ బ్రీతికూలవాక్యంబు * లలితపలుకఁ, జిలుకబాబావజీరుండు * బిలుకుములుకు
 లలకుటంపఱతాఁతున * నలసి సొలసి, ధీరవద్దవ మెడలి పొక్కింపఁ దొడఁగ.
- నీ. తటివీవెన్నెలకేడితలఁకించె గలికి నీయభరాధరాశృతం * బాననిమ్ము
 నలపుఁదెమ్మెకూనఁకడఁకించె మగున నీ, కళువవైటచెఱంగుఁ * పునిమ్ము
 విరికిటారపుజొడు * వెఱపించె వెలది నీ, దీక్ష * దుగ్గముల హతు * కొనఁగనిమ్ము
- చి. పికతు నికరమ్ము * దెవరించె నతివ నీ, సాహాయ్యమునఁ * గలి * సలుపనిమ్ము
- గీ. జలదళఫలానిలాహం * సదుపవాస, చింతరగ్రతిదిహం * శేషశుష్క
 దవమువానూసమునభావ * చులస మయ్యె, బాల నీమ్రోల శుక్రూవఁ * బడయనిమ్ము
- క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, గలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగి * కపటార్థటిన్
 తెలఁగున్ నలగొనునెరున, నలగున్ దొలఁగున్ నగున్ న * యారము మీఱన్.
- కవిరాజు కలఁకలు నేయకువేలికీ నుడిఁ * గైకొనవే మర పూములికీ
 కొలఁతులఁ గుంకకువే యబలా మదఁ * గొంకకువే భృతకామబలా
 కెలఁకుల డాఁగకువేలలవా వెద * కింపకువే కనుఁగొఁగలనా
 నిలుగులఁ బ్రేక్షకువే రమణీ నమఁ * జేకొనవే గుణసారమణీ.
- తే. అనుచుఁ బ్రార్థించిదాన్పదం * బవధిగాఁగఁ, గూడియందుటకొడఁబడి * కుసుమగంధి
 సంయమింఁచునితో వచ్చె * సహచరీకు, కల్పితంబైన కిసల * తల్పమునకు.
- ౩ శకుంతలరాదువ్యంతులు. ౩ —
- మీ. జలజాక్షి నీతన * క్రిమవారిపూరమ్ము. పాదోద్దకమ్ముగాఁ * బరిణమింతు
 భద్రేభగవన్ నీ * ప్రమదాశ్రుకణకాల, మర్దుతో యమ్ముగా * నవధరింతు
 గలికి నీకడగంటి * గువంపుచేఁజూడ్చు, లలరులసో * గానందగింతు
 నతివ నీ యధరాధ * రామృతాస్వాదంబు, సరసంపువిందుగా * సమృత్తింతు
- గీ. .... చనుతైర * భరిత. .... మానితాయాసవిశ్వాస * మారుతమ్ము
 హితచలాత్కారిలమ్ము కా * రిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మున బం * గారు * నిక రమ్ము. 4057

- సీ. పరుషవల్లలచీరఃపరిధాన మెట్లోచ్చె, నీమేనునననఁజోమలంబు
వృగలానకుతేకిఁగొనిమిల్లె మెట్లు సహించె, నీయఁఘుని లభింపఁగిరజములు
బాలపాదపసేకఁపాత్ర మెట్లు వహించె, నీకేలు పల్లరఁశ్రీకరంబు
ప్రసవరేణుకరాళిపవన మెట్లు భరించె, నీమోము దర్శనఁగిర్గలంబు
- సీ. శీతలజలావగాహనుఁన్న హతువరకదమూలపూకాదికదళనంబు
సేయుటకు నెట్లు దవరె శఙ్ఖచీవిలాస, మెచ్చుదొరకొన్న నీచిన్నెయిపువబోజి.
- మ. చతురంభోనిధిమధ్యభూవలయతూజ్యప్రాజ్యసామ్రాజ్యకా
శ్వతదివ్యావ్యయఁవ్యభవ్యముల సఙ్కాంతంబు విక్రాంతఃడవ
2 తిఁగా నన్న వరించి యంచితమహాభాగ్యమ్ముగైకొమ్ము 3
మృతివా నామతి వాంఛఁ దీర్తు వది మేళాలించి లాలించవే.
- శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 2.

— శ్రీ కాదశరథులు. ౧ —

- ఉ. ఎందుకు బల్లచే తరుణియేమిటి కల్గితినే మితారి నా
యందలి నేరమేమి చెలియేమియెఱుంగ నె కొమ్ము కొండెముల్
నిండుచె ముద్దుగుమ్మ వెడఁగిఁటివలీరున కొప్పగించకే
యిందుముఖీ యయో..... శనెలఁగదే జగదేసుండనీ.
- సీ. తరుణి నీయధరామృతం బొసంగఁగఁ గాదె, యవనిలో నాకు దీర్ఘాయు వొదవె
రమణి నీదుముఖాంతఃకరమున గాదెయశేషరాజమండలము గఱగ్వం బడంగ
లలన నీశ్రోణీఫలకజితమైగదే, ధరణిచక్రింబు నామలు గుఁ జొచ్చె
లోలాక్షీ నీదయాలోకింబుననెగాదె, పొగించె నాదుశంకబరజయంబు
- సీ. నిట్టి నినుఁ బాయఁబాల నీకేల యలుక, యనుచుఁ గైకను దశరథుఁడనునయింది
ముదిసి ముప్పునఁ దెనకేలఁమోహ మనుచు, చురుఁడు రతిచేతిలోఁజెయి సరచెననఁగం.
- దశావతారచరిత్ర ఆ 8.

— శ్రీ అహల్యాదూతికలు. ౧ —

- ఉ. ఇంతిగొ నీదుభాగ్య మిపుడెంతని సన్నతి సేయుదాన వి
క్రాంతదిగంతకాంతలు శిఖామణి కాంతులు గూడ మోడ్చుకే
లెంతయుఁ చాల్చు రెవ్వనియఁపీఠకటాక్షము గోరి యాశచీ
కాంతుఁడు గాచినాఁడు కుతుంకంబున నీదు కటాక్ష ఫిక్కుకున్.

కా. జోనాసే వెలయాబనా యిటుల నీవాడవ్ బళా చాలు పో
పోనెన్యారెవరైన విన్న నిట నేళ్ళునో నూపగా వచ్చినో
నానాథుం డిది విన్నయంతః దాసున్ నాకున్ మహాహానిగా
దా నావంటికులాంగనామణికి న్యామింజానె యీమాగ్ధముల్.

మ. తగ నోసే తనవంటివాడు పరకాంతం గోర సామామ్యుడే
మగునా తామ శతాశ్వమేధి ద్రిజగన్మాప్యండు నేజెల్ల యా
వగర్తిం దన యాగభాగములఁ విల్వం జూతులే బ్రాహ్మణుల్
నగలే తోడిసురల్ మహాబుధులచెంతిన్ గౌరవం బబ్బినే.

నీ. మంచిపున్నుచుండఁమాను చూడనె కాని, నేడుకతోడ ముద్దాడ వళమె
యూరక మాచి నోఁదూరు తింతియె కాని, యందనిమానిపండ్లంద వళమె
తగురుతిల్ల విమించుతోలు కారిమెలుము గాంచెనాని కొఁగిలింపంగ వళమె
కనకాద్రిశృంగములోఁ గనుఁగొననేకాని, సులభంజు గాబట్టి యాచూడ వళమె

గీ. యిటులఁ బరకాంతఁగుమొఁగంబునవింబ, మంగవల్లియు జనువోయిఁ నులయఁజోడి
కోరుటయె కాక యేలఁ జేఁమారుఁ దనకు, వలనని దురాశ యేటికిఁవలదు హమ్ము.

దశవతారచరిత్ర. ఆ 7.

— శ్రీ అహల్యాసంక్రందనులు. ౧ —

చ. నిలువునకుం జెచున్మె సుఁజీచుని మోహము కాక భీతియో
తెలియగఁ గూడ దప్పు దల యేవపుండును గంప మొందె మి
క్కిలి యొడబాటులేనిపరఁకీరుకరంబుచెచ్చుఁ గొఁగిటం
గలయఁగ దొడ్డసాహసముఁ గాదె బలారికిఁ జెల్లె నయ్యెదవ్.

ఉ. నీపయి నాకు నాపయినిఁనీకును గూరిమి గల్గఁ జూచియున్
కాపపుడైన మిట్టు లెడఁబాయఁగజేసెనుదొంటిపుట్టునం
జేవగఁజేసివామె విధిఁకేరున నేర్తును తోయబంధముల్
నాపయిఁబ్రేచుయొందు సుగఁనాయక మగ్వకు నన్నొకప్పుడున్.

4067

నీ. నూనిరీచుని బట్టి యురిపుట్టుబోదునో, కట్ట బోయిన నెంత యపుల మగునో
అతిన నే నిండుఁడఁ గని మందలింతునో, మందలించిన నెంత యుండిపడునో
వెలది నీకపురంపు యిడెను విమ్మండునో, విడె మిమ్మనిన నెంతివికట మగునో
కమ్మవిల్లనినో యగలనిమ్మండునో, కలయనిమ్మన నెంత యకమా మగునో

గీ. కోరి తెలిగింప నిక సెంతఁకుటిల నగునా, రాక తెలిపిన నిక సెంతఁకుట్టుపడునా
తరుణిహృదయము దెలియకఁదత్తరింప, దీర దిక్ సెవ్వఁడెఱుంగునుఁ శ్రీలగుణము
సీ. అల్పుడా నన్నిట్లు * లందువే నీనడుచుల్పంబు కాదటేహరింపనూన
చపల నన్నిటు చేర * సరలియే నీమేను, చపలంబు కాదటే * చంద్రవదన
గతివ నీకిది వన్నె * గాను నీ.కొ... కఠినము ల్లావటే * కంబుకంటి
కుటిల యాలిలఁపులు * పూజనానీకురుల్, కుటిలము ల్లావటే * కుండవదన
గీ. యింత గర్వింప నేలరా * యింద నీకు, వెలది నీకొల్పొ గల్గ గర్వింపఁ దగదె
చాలు చాలించరా యింత * చేరి నేల, చాలదే నాకు నీవయ * పారసాక్షి
సీ. ఈయాపమునచచ్చుటే హెచ్చు యియాప, మున వచ్చుచే హెచ్చు * వనితనకు
నితరాంగనాసక్తి * యేకీర్తి యితరాంగ, నాసక్తియేకీర్తి * యతినతనకు
నింతులవలయించుటేవన్నె యింతులవలయించుటేవన్నె * చెలియతనకు
విట్టి నేర్పులు నేర్పుటే నేర్పురాయిట్టి, నేర్పులు నేర్పుటే * నేర్పుతనకు
గీ. ననుచు రోమంబు వుట్టఁ బఁద్యాక్షిపల్కు, నుత్తరంబుల కెల్లఁ బ్రశ్నత్యుత్తరంబు
లిచ్చి యాకాంత మద్య మొక్కింతయైన దెలియఁజాలక వగచి యాపివిజృంభ.

విశ్వకర్మపురాణము. ఆ 5 శ్లో 251, 252.

— సుభద్రాస్తుతులు —

క. విారింద్రాప్రస్థముఁగని, వారా పాండవులఁజూచి * వారా సుఖులై
వారందఱు నొకచో నున్నారా వీరాగ్రగణ్య * నరు నెఱుంగుదురా.
క. నీకైతపంబుఁజేసెద, నీకైతడి చాపనేల * యే సర్వకుండన్
లోకోత్తరశుభలగ్నం, బోకోమలి నేడు కోర్పు * తొడఁ గూర్చుగజే.
గీ. పేరలా యివి మియంతఁవారలకును, బెద్ద లున్నార వాచర్లి * పెండ్లిసేయఁ
గలరు వేగిరపాటింత * వలదటంచు, విన్నపము సేయరాదె యో * చిన్నచిలుక.
క. మివారెఱుంగుట యెప్పుడు, కావించుట యెప్పుడింక * గత్యాణంబున్
నీవేలఁ జుపునడపెదు, రావే మాతాడ కిండు * రాకేందుముఖీ. 4074
సీ. కలకంఠి నీకటాక్షముగల్గ నిన్నాళ్లు, మరుశిలీముఖముల * సరకుసేయఁ
గనకాంగి నీసమ్మతిఖముగల్గ నిన్నాళ్లు, చందమామ నొకింత * సడ్డసేయ
రమణి నీప్రియవచఁము గల్గ నిన్నాళ్లు, గలికిరాచిలుక లక్ష్యంబు సేయ
కొను నీకరాసంబుగల్గ నిన్నాళ్లు, లేమావివిగురావ * లేక్కసేయఁ

- గీ. జూడక మొగంబు ద్రిప్పి మాటాడ కిప్పుడు, చేసిగిచిపట్టుకపరాసు ♦ చెప్పినపుడె
యేమి పుట్టునొ కైలాట ♦ మింకమీద, తరుణిదయలేక విడనాడె ♦ దగునె నీవు.
- సీ. అర్జునుడను నేనెయిని తెల్పినంతనే, మిట్టిమినైపడె ♦ మెలఁతచూపు
గాంధర్వమునఁ బెండ్లిగమ్మనునంతనే, పచ్చకప్పురమాయె ♦ భామపల్లు
బలిమిమైఁ బట్టుగఁ ♦ దలకొనునంతనే, యొక బండికల్లయ్యె ♦ నువిదపిఱఁడు
సాలపుబయ్యెదఁజేటిమాతునన్నంతనే, పచ్చపూసాయెఁబోపడఁతయాయ.
- గీ. పేరు వివరించి నేనెల ♦ బేలనైతి, పోరికటిగించి నేనెల ♦ గోలనైతి
బలిమిఁదైబడి నేనెలఁ ♦ బయటఁబడితి, బల్లిఁగవివించి నేనెలఁ ♦ బలుచనైతి.
విజయవిలాసము. ఆ 6.

—* హిరణ్యకశపువరములు. *

- సీ. దేవకులంబుచేదేవయోనులచేతఁ, బిత్తకోటిచే దైత్యవిఠతిచేత
గ్రహములచేఁ దారకములచే మునులచే, ననలసమీరతోయములచేత
నరులచే గిరులచేఁదరులచేఁ బశువృక్షపక్షిదంతకకీటకపంక్తిచేత
నశకుంతకరపరిఘాద్యాయుధములచే, గాఢపాషణసంఘములచేత
- గీ. నవని నంతరిక్షంబుఁజదిరమునందు, వాసతంబులయందు శశ్వర్యులయందు
వాకపాయఁబు లేకుండఁలాకవంద్యయిమ్ము మఱియెవ్వియుమనోల్లఁసించ నిజము
సృనింహపురాణము, ఆ 2 ప 98.

—* యక్షప్రశ్నములు. *

- క. దివకరు నెయ్యది నడపును, దివకరు నెవ్వారు గొలిచి ♦ తిరుగుదురక్షే
పునియస్తమించు పేమిట, ననఘ తదాధారభూతఁమది యెయ్యదియో.
- గీ. అనిన ధర్మజాఁ డిట్లునఁజెప్పెను, నడపు బ్రహ్మంబు సురకోటిఁనడచుఁ గొలిచి
ధర్మచే నస్తమితుఁ డగుఁదపనుడమ్మహాత్మునకు సత్యమాధారఁమంద్రుబుధులు
- క. ఏమిట శ్రోత్రియుఁ డనఁ జను, నేమిటఁగడు మహిమ వడయఁవిమ్ముగఁబురుషుఁ
దేమిట సహాయయుతుఁ డగు, నేమిట నగు బుద్ధిమంతుఁడేర్పడఁజెపుమా.
- క. శ్రుతమువలన శ్రోత్రియుఁ డగు, నతులతపోయైకై గడుమహాత్మ్యమువడయన్
ధృతిచే సహాయయుతుఁ డగు, నతిశయముగ బుద్ధిమంతుఁడగు బుధ సేవన్. 4081
- గీ. ఏమికతమున భూదేవుఁడెసఁగు దేవభావమున వాతనికి పాధుభావ మెవ్వి
ధమున నగు కసాగుత్వ మెత్తాడెందు, మానసం డగు వాతఁడే వానఁజెపును.

- చ. ఆనవుడు భగ్మజుం డనియె • నన్యజనంబున జేరభావముం
గను నవనిసుపన్యం డధికవృత్తలత సాధుభావ మా
తనికి విశ్మయపూర్తి దిగఁగ్రావి యసాధు వంక నుండు శా
చనియతి తేక మృత్యుభయఁగఁగతి నారఁడు మామయం దక్షణ.
- క. నా పని యతఁ డాకనినో, తీవస్పృతుఁ డెట్టి నాఁగుఁడెన్న నుపయోగ
జేవాతిథినిశ్చయ్యశ్యనానకులన నిడక చదునుఁగఁడని చెన్నెనో.
- చ. విని మగుయగ వాఁడు పృథివీపతిఁ జూచి భూతికంటె జేరఁ
కవ యగుదాని నాకనయఁకంటె గడఁ జూడ వైచదాని గా
డ్డునకును నెక్కు దై జవముఁపాఁపిరి విఁయెడువానిఁ బాఁపిం
టెను దక్ష వైచదానిని భుజింపఁగఁ జెన్నెను నామ నాచ్చునో.
- అ. తల్లి వేరెను సువ్వెఁధరణికింటెను నాకనయఁకంటె జూపఁజూపఁ దక్షయ
గాడ్డుకంటె మనుఁగడు శిశుగతి భృగోత్పాదముకంటె జింకఁగరును తేజుచు
- గీ. మొనసి నిద్రించియును గన్తుఁమూయ చెట్టిపట్టియును జేతఁబెట్టియుఁ బొరయఁబెట్టి
యరయ రూపు గల్గియు వ్వాఁక నుంబు లేని, దెట్టి జేగంబుకరియఁక దెట్టి పొలచు
- గీ. అనిఁగన్ముమూయదుసప్తఁకముయ్యహిను, బట్టియునుగ్రుడ్డుజేతఁబొరయఁగఁడు
హృదయరహితంబు రాహుఁపేఱుఁయము, కతవర్తింపఁదని చెన్నెనోచేతండు
- క. ఎఱ్ఱది ధర్మవునకుఁ గుదు, రెఱ్ఱది యాశ్రియము కీర్తిఁకెచ్చునుమాన్దం
బెఱ్ఱది సురలోకమునకు, నెఱ్ఱది సుఖములకు నిక్కియొచ్చువఁ జెఱ్ఱనా.
- క. ఆచురఁగ ధాక్షిణ్యము ధర్మమునకుఁ గుదు రఁడుఁ కీర్తిఁగఁపిచునెఱ్ఱ చా
నము సత్యము సురపురిమాన్దము కీలము సంశ్రియము సుఖంబుల కెల్లన్.
- చ. నరునకు నాత్మయెవ్వఁడు భుజంబుగ దైవిక మైనచుట్టు మె
న్య రతనికిం దక్షయ మగుఁవర్తన మేమిట నిర్వహించుభూ
వర యతఁ డేమి పూని యనఁపధ్యతఁ బొందు నెఱుంగఁ జెప్పవూ
వరుసుగ నన్న వక్కురును, లాగ్రణియాతనితోడ నిట్లుచున్.
- గీ. ఆత్మజుఁడు సువ్వె పురుషునఁకాత్మ యయ్యె, నాతనికిభాగ్యదైవికఁమైనచుట్టు
మకునిదైవిక వజ్రచ్యుతకతఁ జెల్లు, నతఁడు దానము గొనియాడియతితయిల్లు.
- చ. అన విని మేటిధర్మ మగుఁజిట్టి యెఱ్ఱది యెట్టి దెప్పఁడుం
గనియఁగఁ బండియుండు నెఁకఁబుగ నెఱ్ఱది నిగ్రహించినం
దకుఁ బ్రిమాదసిద్ధియఁతంబుగ నెవ్వరితోడిసంధి యెం
దును వికలంబు గాదు పరితోయ మెలర్చ నుపశ్యసింపజే.

- అ. విను చుహింస మేటికియనఁ జనుభగ్గుంబు, యోగకర్మ మెపుడుఁ నొసఁగఁ బండి
యందు మఁసుక్రొవ్వుఁఖండింపఁగా మోక్ష, మెసఁగు సుజనసంధియొడల దెందు
గీ. అనిన నతిఁడు లోకమున కెఱియ్యదియు చిహ్ను, జలము నన్నము నెద్దఁఁ సంభవించు
విను మనంగ నెఱుదె శ్రాద్ధఁవిధికి నెద్ది, సమయ మవిన నిట్లని చెప్పెఁజనవిధుండు
గీ. సజ్జనులు చిహ్ను నూవెయిఁసర్వమునకుఁ, నభము ధరణీయు జలము నఁన్నయ్యు నుద్భ
విందు నెలపునువిను మగు * విప్రధనము, లఁగు శ్రాద్ధ కాలము బ్రాహ్మణాగమంబు
గీ. స్వజనసమృతుం డగుఁగర్వ ముడిగి, శ్రోధమడఁచి శోకమునకుఁ నిలువుగాఁడు
వివె యథాశ్చర్యఁడగులోభఁ మొనర విడిచి, తృప్తనర్జించిసాఖ్యంబుఁ తెనువుఁగాంచు
క. దివి ముట్టి ధరణి యంతట, నివిడి మెఱయుచుండు నెవ్వఁనినశోరమ య
ట్టివిఁడ్డ నతిక్రొండు య, కువరా పురుషుండు నాఁ బ్రీతి కాశత నొందున్.
- ఆ. ప్రియము నప్రియంబుఁ బెల్లగుసాఖ్యనుఁ, ఖములుభూతభావిఁ కార్యములును
నెవ్వనికి సమంబుఁలివి సర్వధని యనఁ, బరఁగుఁ జుట్వి యట్టిభవుఁ డనఘ.
- భారతము, ఆర. ఆ 7 పద్య 422-454.

— * ప్రహ్లాదచరిత్ర * —

- సీ. శ్రీశల్లభుండు దన్నుఁజేరినయ్యైనఁ, జెలికాండ్ర నెవ్వరిఁజేర మఱచు
నసురారి దనమ్రోలఁనాడినయ్యైన, నసురబాలులతోడఁనాడ మఱచు
ధక్తవత్సలుండు సంభాషించినయ్యైన, బరభావలభ మాఱుసలక మఱచు
సురవంద్యుఁ దనలోనఁ జూచినయ్యైన, తొక్కి సమస్తంబుఁ జూడమఱచు
- గీ. హరిపదాంభోజయుగచింతఁనామృతమున, నింతరంగంబు నిండినయ్యైన నతిఁడు
నిత్యపరిపూర్ణుఁ డగుచు నన్నియును మఱచి, జడతలేకయునుండును జడునిభంగి.
- కా. పానీయంబులు న్రావుచుం గుడుచుచున్ * భాషించుచున్ హాసతి
లానిద్రాదులు నేయుచుం దిరుగుచున్ * లక్షించుచున్ సంతతి
శ్రీనారాయణపాదయుగయుగశీచింతామృతాస్వాదనం
ధామందై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ డేతద్విశ్వమున్ భూవరా.
- సీ. వైకుంఠచింతావిఁపరితచేష్టుఁ డై, యొక్కఁడు నేడుచుఁనొక్కచోట
నక్రాంతహరిభావఁనానూభవిత్తుఁ డై, యుద్ధతుఁ డై పాడుఁనొక్కచోట

విష్ణుఁ డింతియగానిఁజేపొందు లేదని, యొత్తిలి నగు చుండఁగొక్కచోట
నలిసాత్తుండనునిధాఁగముఁ గంటి నే నని, యుద్బిగంతులు వైదుఁసొక్కచోటఁ
ఆ. బలుమ నొక్కచోటఁబరమేశుఁ గేశవుఁ, బ్రహ్మహర్ష జనితఁబాష్పవర్ణి
మిశితపులకుండై నిఁమిలితనేత్రుఁడై, యొక్కచోట నిలిచియున్నాఁడను.

సీ. మందారమకరంద • మాధుఁవ్యముఁ జేలు. మధుపంబు వోవునే • మధుఁములకు
నిర్మలమందాకి • నీవీచికలఁ దూగు, గాయంచ ననునె కళింగనిజుఁ
లలితరసాలపల్లవభాది యై చొప్పు, కోయిల నేరునె • కుటనమలకుఁ
బూర్ణేందుచంది)కా • స్ఫురితచకోరక, మరుగునే సాంద్రసిఁచకోములకు

గీ. గంబుజోదరదివ్యపాఁదావించ, చింత నామృతపానవిఁశేషవత్త
చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ • జేర నేర్పు, విశత సుపాశీల మాటలు • జేయు నేల.

సీ. కమలాత్మ నర్పించు • కరములు కరములు, కిరీనాథు వర్ణించు • జిహ్వ జిహ్వ
సునరతుతువఁజూచుఁచూడ్కులుచూడ్కులు, శేషశాయికి మ్రోక్కు • కరము కరము
విష్ణు నాకర్ణించు • వీనులు వీనులు, మధువైరి దవిలిక • మఱము మాము
భగవంతు వలగొను • పదములు పదములు, పురుషోత్తమునిమీది • బాద్రి బాద్రి

గీ. దేవదేవునిఁ జింతించు • దిశము దిశము, చక్రీనాస్తునిఁ బ్రకటించుఁచక్రపు చక్రపు
కుంభిసోధవుఁ జెన్నెడిఁగురుడు గురుడు, తండ్రీపారిఁజేరుచునియెడిఁతండ్రీ తండ్రీ

సీ. కంజాక్షునకుఁ గాని • కామంబు కాయమే, పరగుంఢితచక్ర • భక్త్రుగాక
వైకుంఠుఁ బొగడని • వక్త్రంబు వక్త్రమే, ధమధమధ్వనితోడి • డక్త్రగాక
హరిపూజనములేని • హస్తంబుహస్తమే, తగుశాఖనిర్మిత • దర్శిగాక
కమలేకుఁ జూడని • కన్నులు కన్న లే, తమకుడ్యకాలరంఁద్రముగాక

ఆ. చక్రిచింతలేని • జన్మంబు జన్మమే, తరళసలిలబద్ధుఁడంబు గాక
ఓష్ణభక్తిలేని • విబుధుండు విబుధుడే, పాదయుగముతోడి • పశువు గాక. 4105

సీ. సంసారజీమాత • సరథంబు విచ్చునే, చక్రీదాస్యప్రభంఁజనము లేక
తాపత్రయాభీలఁదావాగ్ను లాటునే, విష్ణుసేవామృత • వృష్టి లేక
సగ్వంక సాక్షాఁగు • జలరాసు లింతునే, హరిమనీహరదఁబాగ్ని లేక
ఘనవిషణ్ణాధాంధఁ కారంబు లడఁగునే, పద్మాక్షుఁడతిరని • ప్రభు లేక

గీ. నియమామృతరామృత్తి • నిష్కలంక, ముక్తినిధిఁ గానవచ్చునే, • ముఖ్య మైన
కాఁజ్జకోదండచింతనాఁజనము లేక, తామరఁ డిప్పుడ నైఁ • ద సచేంద్ర.

సీ. ఒకమాటు దిక్కుంభియూధంబుఁ దెప్పించి, కెంతి డెంభనుఁదొంగిక్కింపఁజెపు
 నొకమాటు వివభీక * రోగగ్రణేణులఁ గట వడి నెల్లవఁ * గటవ బంపు
 నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రాణములొన, విసరివూరుని * వ్రేయఁ బంపు
 నొకమాటు గూలంక * పోల్లొలబలధలో, మొత్తించి కాబకు * ముంపఁ బంపు
 ఆ. విషముఁ జెట్టఁ బంపు * వివరింపఁగాఁబంపు, దొడ్డకొండచురు. * ద్రోయఁ బంపుఁ
 బట్టికిట్టఁ బంపు * బాధఁపఁగాఁబంపు, బాలుఁ గినిసి దనఁ * పాలుఁ దెధిపఁ.
 ఊ. ములచితి వాధులల్ గదల * మొత్తితి తెలకటంబులందు ద్రో
 బ్బించితి శస్త్రరాజి నొడి * పించితి వొంద నిధేంద్రపక్షి తో
 ప్పించితి ధక్కిరించితి శ * పించితి ఘోరదవాగ్నలందుఁ ద్రో
 యించితిఁ బెక్కుపాట్ల నల * యించితిఁ జావఁ దీరేమి చిత్రమో.

4109

కా. వాతోడం బ్రతిభాష లాడెను జగ * న్నానుండ నాకింపె నీ
 భూతశ్రేణికి రాజు లేఁ డ్దాకిండు స. * పుగ్గొచ్చివాపుండు మ
 ద్భాతల జంపిం మున్న నే నెదకితి. * లెల్లము నానాయణం
 దేతిదొల్లనుగోన లేడు వటి వాఁ * డెందుండరా దుగ్గొత్తి.
 క. ఎక్కడఁగలఁ దేక్కియనే, చక్కటి వ * త్తంచు నెట్టి * జాడను వచ్చుం
 జక్కడఁతు నిన్ను విష్ణువిఁ, బెక్కులు వ్రేలెదవు వాని * భృత్యునిపగిదిన్.
 మ. కలఁ డలభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ డా * కాశంబునం గుంభినిం
 గలఁ డగ్నిన్ దిశలం బగల్గ నిశలన్ * ఖద్యోతచంద్రాశ్మలం
 గలఁ దోంకారమునం ద్విమూర్తులఁ ద్రిలిం * గన్వర్తుల దంతటం
 గలఁ దీసుండు గలండు తిండ్ర వేదకల * గా నేల నీయాయెడన్.
 క. ఇందుఁ గలఁ డెందు లేఁ డని, నందేహము వలదు చక్రి * సర్వోపకతుం
 డెం దెందు వెదక చూచి, నందందే కలఁడు దా * వాగ్రణి వింటే.
 క. డేంభక సర్వస్థలముల, నంభోరుహనేత్రుఁ డుండు * ననుచు మిగుల సం
 రంభంబునఁ బలికెద వీ * న్తంభంబునఁ జాపఁ గలదె * చక్రిన్ గిక్రిన్.
 మ. విహగేంద్రిం డహి వ్రచ్చుకైవడి మహా * ద్వృత్తిన్ నృసింహుండు సా
 గ్రహ.దై యూహవులందుఁ జేర్చి నఖసః * ఘాతించులన్ వ్రచ్చె దు
 స్సహుదఃభోలిక తోరదేహు నలలో * త్సహున్ నుహాబాహు నిం
 ద్సహుతాశాంతికి భీకరున్ ఘనకరున్ * దైత్యాస్వయక్రికరున్.

4115

భాగవతము సప్తమస్కంధము,

— గజేంద్రమోక్షము —

- క. అలయక సౌలయః వేసట, నొలయక కరి మకరితోడ * నద్వ-డత రా
తుగ్గులు సంభ్యలు దివసంబులు, సలిసెం బో రొక్కకేయి * సంజ్ఞామ ల్.
- కా. ఏమాపంబుల దీని గల్గు నిటు నూరికేవేల్పు జింతింతు నె
వ్వాం జీరుదు నెవ్వ రద్ద వి క సిఁబ్బాపిచాహోత్తమున్
నాంపందగువార లెవ్వ రభిల * వ్యాపారపారాయణుల్
నేరే మొక్కెద దిహ్నుహుతిమొ త్త * తిలఁపం బ్రశ్న జ్ఞాస్మిత్.
- కా. వానా సేకపయూధముల్ వామ లోక * కర్మకాలంబు న
న్మానిసన్ దశలహోతికరిజీవనాథ * పుష్ప * పుష్ప * పుష్ప *
ర్వానాంధాపరిపూర్ణుడందనా లాంకా * పుష్ప * పుష్ప * పుష్ప *
కీలన వి టేల బర్పితి భయంకరట్లో క దె బూజెనా.
- డా. ఎవ్వనిచే జనించు జగ మెవ్వనిలోపల నుండు లీల మై
న్మనియందు డేదండ బరి మెక్కిన డెవ్వను మూలకాణం
దెవ్వడ నాదిసంభ్యలయిం * డెవ్వడు సవ్యముఁ దాన ధైఃవా
దెవ్వని వాని వాత్మభివృద్ధిని నె శరణులు వేడెదన్.
- క. సుకర జగములు వెలిసిడి యొకపరి లోపలికిఁ గొనుచు * మధ్యముఁ దా నై
సకబాధిసాక్షి యగుచుయ్యకిలంకని వాత్మమూలు * నష్టి దలంబున్.
- క. లోకంబులు లోకేశలు, లోకస్థులుఁ దెగిం దుది సలోకం బగువెం
నీటి కివ్వల నెవ్వల దేకావృత్తి కాంక్ష గు నతినిశే నేనిగున్.
- క. కలఁ దందుగు నీమలయెడఁ గలఁ దందుగు పరమయోగి * బ్రహ్మపాలం
గలఁ దగు రన్నదిశలను, కలదు కలం దెనెనువాడి * డో లేడో.
- నీ కలుగఁదే నాదాని * కలిమిసంజేహంపద గలిమిలేమిలు లేక * లోకునాడు
నాద్వంద్వంజె * కలిసాగువుల వేల నశింపదుల కట్టంపనెనావాడు.
చూడఁదే నాదాని * చూడఁ జూడఁ చూచువానిల క్షిప్తవాద వాడు
లీలతో నా మోక్షాలింప దేమొకంబు మొదలెఱుంగుచు దిగ్విమోక్షగువాడు.
- గ. అభిరుహసముల్ దవయా * మై వాడు. అదిమధ్యాంతములు లేక * యడమవాడు
భక్తజనములపలకపాలివాడు, విఁడ చూడఁడె తలఁపఁడె * వేగరాడె.
- క. విశ్వోరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్మని విశ్వవేద్యునివస్వ సవిశ్వక
శశ్వతు సహ ప్రవృత్తను, శిశ్వోనిం బడప పురుషుఁ సేధినియెఱున్.

కా. లా మోక్షి తయారేక మైయి మిలోలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
తావుర్ వచ్చెను మార్చి గచ్చెఁ దళపున్ డెస్సెన్ శ్రమం 2 మైడిన్
సీవే తప్ప నితఃపగం బెఱుంగ చున్నంపం దగున్ దీనున్
రావే యాశ్వర కావవే వరద సంఘీంతు భద్రాత్మకా.

క. విలు దాట జీవులమాటలు, సను దాట చురానిచోట్ల * శరణార్థుల కో
యాను దాట పిల్చిన సగ్యము, గను దాట సంజేవా మయ్యెఁ గరుణావార్ధి.

ఉ. ఓకమలాప నౌనరద * యోప్రతిపక్షవిపక్షదూర ము
యోగకనియోగివంద్య సుగుణోత్తమ యోశరణాగతామరా
వోకవా యోమనీశ్వరయశోహర యోవిచలప్రభావ రా
వే కరుణింసవే తలఃపక్షవే శరణార్థిని నన్ను గావవే.

ఆ. విశ్వమయత లేమి * వినియు నూనక యుండి, రంబాశాసనాదుఁడైడక
నిశ్చమయుఁడువిధుఁగఁజిమ్మిండు జిమ్మిండు, భక్తియునున కడ్డపడఁదలంచె. 4126

మ. అపైవేమంతపురంబులో నాకిలో * నామూలసౌభంబుగా
పల నుండాగనవాంతరామృతనగఁ * ప్రాంతేందు కాంతోపలో
త్పలపశ్యంతమావినోది యగునాఁచుప్రసన్నుండు వి
హ్వలనానేంద్రియు వాహి వాహి యుం గుఁయ్యాలించి సంగంభియై.

మ. సిరికి జెప్పెను శంఖచక్రయుగముం * జేదోయి సంధింపఁ జే
పరివాంబులు జీరఁ దభ్రగనతిం * బన్నింపఁ దాకిర్జికాం
తదభమ్మిల్లముః జక్క వొత్తెడు వివాదప్రార్థిత్రాకునో
నశివేలాంచల మైః వీడఁడు గజప్రాణావనోత్పాహి యై.

మ. తఃవేంటన్ సిరి లన్నివేంట నవరోధవారితమున్ దానివె
చ్చును బక్షింపుఁడు వానిపొంతను దినుఃకామోదకేతేఖచ
క్రవికామంబును నాగమండు ద్వజీశికాంతుండు గావచ్చి రొ
య్యెన నెకంతపుగంబుఁ గలుగువాఁరాబాలగోపాలమన్.

మ. తఃవేంటేయనదాబుఁ జేల్కొనఁడనాంధ్రస్త్రీజనాలాశుయో
విశెనో మ్రుచ్చులు ముచ్చిలించిరో ఖలల్ * వేదప్రపంచంబులన్
దశజానీకము దేవతానాదవై * దం డెత్తెవో భక్తులం
గని చక్రాయాధుఁ జేడి చూపుఁ డని ధిఁకానించిరో దుర్జనల్.

మ. కరుణాసేనుఁడు శోరి వారిచయమన్ * ఖండింపఁ గాఁ జంపె స
త్వీరకాకంఠిభూరిచక్రిము మహాఁదర్శిస్సులింగచ్చట

పరిభూతాంరబసుక్రమున్ బహువిధఃప్రహ్లాదబాంధవస్సహం
తరనిర్వక్రముః బాలితాభిలసుధాంధశ్చక్రిమం జక్రమున్.

శా. పూరించెన్ హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాజసాజన్యమున్
భూరిధ్వానదలావలీకృతచహఃభూతిప్రచైతన్యమున్
సాహోదారభితప్రభావతీతసంస్థానిదిరాజన్యమున్
దూరీభూతవిస్మయదైన్యమును విధూరన్యవైన్యమున్.

మ. మొరసెన్ నిర్జ్వలదుండుభుల్ జలయహఃమాదంబు లై వాయువుల్
దిరిగెం బుభ్రులవాంజల్లు గురిసెన్ * దేవాంగనాలాస్యముల్
వరఁగెన్ దిక్కులయందు జీవదయభేలధ్వానముల్ విండె సా
గర ముప్పొంగె దరంగచుండెరసభోగంగాముఖాంభోజ మై.

క. నిడుదయగుతేల గజమును, చుడువున వెడలంగఁ దిగిచి * చుడజలశేఖల్
దుడుచుచు మెల్లన పుడుతుచు, నుడిపెన్ విష్ణుండు దుఃఖిఃముద్వీనాభా.

క. శ్రీహరికరసంస్పర్శను, దేహము దాహంబు మానింపుటఁ గరణీసం
దోహంబుఁ దాను గజపతి, మోహనఖీంకారశబ్దములతో నొప్పెన్.

4186

క. కరమున మెల్లన నివురుచుఁ, గర మనురాగమున మెరసికలయంబడుచున్
గరి హరికతమున బ్రదుతుచుఁ, గరపీడన చూచరించెఁగఁజెలుల చరలన్.

సీ. నరనాథ నీతును * నాచేత వివరింపఁ,బడినయాకృష్టానుభావ మైన
గజరాజమోక్షుణకథ వినువారికి, యశము లెచ్చును గల్గిపాపహంబు
దుస్వప్న సాశంబుఁదుఃఖసంహారంబుఁ, బొద్దువ మేల్కాంచితృతవృత్తి
నిత్యంబుఁ బరియించుచిర్యలాత్మకు లైన, విప్రైతికుమ బహువిధవ మచరు

గీ సంపదలు గల్గు నీడలుఁకాంతిఁ బొందు, సుఖము సిద్ధించు వర్ధిల్లిశోభనములు
మోక్ష ముజేతీదై రుండుండుముదము సేరు,ననుచు విష్ణుండుప్రీతుఁడైయానతిచ్చె.

క. గజరాజమోక్షుణంబును, నిజముగఁ బరియించునట్టివియతాత్మకులన్
గజరాజవరదుఁ డెచ్చును, గజతురగస్వందనములుఁ * గైవల్యంబున్.

భాగవతము, అష్టమస్తకంధము

— * వామనచరిత్రము —

మ. చదుగా యోగ్యరివాడ వెవ్వడఁడవు సుఖాసన్ధులం బెయ్యది
యోగ్యుడవున్ సేవరజేచుటన్ సఫలసుకమ్యున్ నాశమున్ జన్మముం

- గడు ధన్యాత్ముడ నైతి నీపథము మోక్షమయ్యె నాశోకన్
గడతేతన్ సుహృతంబులయ్యెఁబులుం గణ్యాణ విక్రలమున్.
- మ. వరచేలఁబులూ మాడలూ పలుకులూ * వ్యంబులూ గోవులూ
హయలూ రత్నములూ యంబులూ విశిష్టాంబులూ కన్యలూ
కరులూ కాంచనమో నికేతనములూ * గాగ్రము గులూ భూములూ
ధరణీఖండము కాక గోవుడు పడిగదో * ధాత్రిసురేంద్రులైమా.
- సీ. ఇది నాకు నెఱచనియేమని పలుకుదు, నొకవో టుక యెందునుండ నేర్తు
నెవనివాడనించేరుని పలుకుదు, నాయంతవాడనె * నడవ నేర్తు
నీ నడవడి యనియెట్లు వక్రాశింతు, బూని ముప్పకల * బోవ నేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు * నని యేల చెప్పంగ, నేరుపు న్నియు * నెన నేర్తు
- అ. నాయలు గారు నాకు * నాయలు నే నాను, నొంటివాడఁ జుట్టముకింతు లేడు
సిరియొఁ దిల్లిగలను * చెప్పిన నాటెంకి, సుజనులందుఁ దలచు * సొచ్చు యుండు
- అ. ఉన్నమాట లెల్లనొప్పును విప్పుడ, సత్యతలున్నధానమృతంబు
లడుగఁ దలచి కొంచెపుడితివో చెల్లవత వెంపుసొంపుదలఁప నడవ.
- అ. ఒంటివాడనాకునొకటి రెం డడుగుల, మేర యిమ్ము సొమ్ము * మేర లెల్లఁ
గోర్కి వీర జగ్గితూకటి ముడైవ, వాఁకుతుకసాంద్రవాఁవేంద్ర.
- మ. ననుధాఖండము వేడినో గజముల * కాంచించితో వాజులన్
వెన నూహించితో కోరితో యువతులన్ * వీక్షించి కాంచించితో
పసికొలుండవు నేర వీ కడుగ నీభాగ్యంబు లీపాటిగా
కనురేంపుండు పసత్రియం బడుగ నీక్షణంబు నీనేర్పునే.
- మ. గొడుగో జన్మదమో కమండలువో వాంకున్ ముంజయో దండమో
వకు గే నెక్కడ భూము లెక్కడ కరుల * వామామ లక్ష్మణు లె
క్కడ నిత్యోనితకర్మ మెక్కడ నుదా * కాంతామితంబైన మూఁ
డకుగు మేరయ త్రోవ కిచ్చుటది జగ్గిహృదంబు వాపారికి. 4154
- సీ. సంతోషుడీ మూడఁజగముల బూజ్యండు, సంతోషి కెప్పుడు * జరగు సుఖము
సంతోషి గాకుంటు * సంసారహేతువు, సంతసంబున ముక్తిసతియు దొరకు
బూతుపూటన జంబుల యదృష్టాధి, తుష్టిని దేజంబు * నొన నెరుగు
బరితోనహీనతఁగిర్థ సెడిపోవును, జలధార నలంబు * సమయ నట్లు
- అ. నీవు రాజవంశు * పుట్టంబు నుండుకు, దగవు గాను నాకు. * దగింకొలఁది
యేను వేడికొనిన * యీపదత్రయమును, జాల దినక యిమ్ము * చాలు జాల

- సీ. జనుజేంద్ర యీతఁడు * ధరణీమరుఁడు గాఁడు, దేవకార్యంబు సాధించుకొనుట
పారివిష్టుఁడవ్యయం * దదితిగర్భంబునఁ, గశ్యపనూనుడైకలిగె నకట
యెఱుంగ కీతని కోర్కె * నిచ్చెద నంటివి, దైత్యసంతతి కుడంద్రోనము నచ్చు
నీలక్ష్మిఁ దేజంబు * నెలవునైశ్వర్యంబు, వంచించి యిచ్చుఁ దానానవుతు
- అ. మొనిసి జగము లెల్ల * మూడుపాదంబుల, కభిలకాయఁ డగుచు * నాక్రమించు
సర్వధనము విష్ణుఁసంతర్పణముసేసి, బడుగుపడి నెల్లు * బ్రదికె దీవు. 4156
- క. ఒక్కపదంబుం భూమియు; నొక్కటఁ దొడివఁబుఁద్రొక్కి * యన్నతమార్తిన్.
దిక్కులు గగనముఁ దానై, వెక్కనమై యున్న నెంచు * వెడలెను చెత్తనూ.
- అ. సర్వమయనచోట, సర్వధనంబులు, నడుగ శే దటంచుఁనచ్చుతిమాడు
చెఱివంటినేమిఁ నెప్పఁ బ్రాణముతోడి, శవమువాఁడు నాశిఁజన్మసేఁ.
- ఆ. వారిజాక్షులందువైవాహికములందుఁ, బ్రాణమిత్తరూపంగజులు
జితగోకులాశ్రజన్మరక్షణమందు, బొంకవచ్చు నభుముఁవొందఁ నతిఁ
- మ. కులమున్ రాజ్యముఁ దేజమున్ నిలుపుమి * వజ్రుండు విశ్వేశ్వరం
డలఁతిం బోఁడు త్రివిక్రమస్ఫురణవాఁడై నిండు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్వ నొకండు నాపలుకు లాఁపర్జింపు కర్ణజంబున్
వల దీ చానము గీనముం బనుభ్రమాఁచర్జిన్ వదానోత్తమా.
- సీ. నిజ మాన తిచ్చితిఁసేవు మహాత్మక, మహిని గృహస్థశత్రుంబు నిద్రయ
యగ్గంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియు, నెఱ్ఱుని ప్రార్థింపఁనిత్తు నియ
నర్థభోధంబున * నర్థిం బొమ్మను తెల్లు, వలికి లేదనుకంటె * రాప మెత్తి
యెట్టిదున్నర్చుని * నే భరించెదఁ గాని, సత్యహీనుని మోవఁజాల ననుచు
తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవిఁబ్రహ్మతోడ, సమరముననుండి తిరుగక * చచ్చుకంటె
బలికి బొంకక నిజమునఁ * బరఁగుకంటె, మానభనులకు భద్రంబుఁమఱియుఁగలదె
- క. ధాత్రిని హలికునకునును, తేత్రము బీజములు నొకటఁ * జేషణుభంగిం
బిత్రిముగ దాత కీవియుఁ, బాత్రము సమకూర్చునట్టి * భాగ్యముగలదే.
- కా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే * గర్వోన్నతిం బొందరే
నా రేరీ సిరి మూటగట్టికొనిపోవం బాలిక భూమివై
బేరై నం గలదే శివప్రముఖులుం * బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యారే కోర్కెలు నారలన్ మఱిదరే * యక్కాటమున్ భాగ్యవా. 4157
- కా. అదిగ త్రిసతికొప్పవై దనువువై * సంహృత్తరీయంబువై
బాజాబ్జంబులవై గవోలతటివై * బాలిండ్లవై నుత్సరు

ర్యావం శెందు కలంబు గ్రిందగుట మీఁకలై వాకరం బుంటు మేల్
గాదే రాజ్యము గీజ్యమున్ సతతమే * కాచంబు నాపాయమే.
మ. నిరయంబైన నిబంధమైన ధరణీనిర్మూలంబైన దు
వృరణంబైన గులాంతమైన విజమున్ * రానిమ్ము కానిమ్ము పో
మాదుడైనన్ హరియైన నీరజభవుండుభ్యాగతుండైననాఁ
దిరుగన్ నేరదు నాదు జిహ్వ వినుమాధీనర్య వేయేటికిన్.

మత్త. ఎన్నడుం బగు వేడఁ బోడఁడు * యేకలుం డఁట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లేరఁట * మన్నివిద్యలమూలగో
ష్ఠి న్నేటింగిన ప్రాడగుజ్జఁట * చేతు లొగ్గి వసింపనీ
చిన్నిపావనిఁ ద్రోసి తుచ్చుగఁ * జిత్త మొల్లదు సత్తమా.

ఆ. బ్రదుకవచ్చుఁ గాక * బహుబంధములైన, వచ్చుఁగాక లేమివచ్చుఁ గాక
జీవధనములైనఁ * జెడుఁ గాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగలేదుమానధనులు.

క. సురలోక సముద్ధరణము, నిరత శ్రీకరణమభిల * నిగమాంతాలం
కరణము భవ సుహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడె * నసురోల్తముఁడున్

కా. విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవలేవిష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణిం దాస్యామి యంచుం గ్రియా
క్షిప్రం దై దనుకేత్యరుండు వడుగుంజేసాచి పూజించి బ్ర
హ్మసీతమ్మని వారవోన భవనంబాశ్చర్యముం బొందఁగన్.

ఆ. కమలనాభు నెటింగి * కాలంబు దేశంబు, నెటింగి కుమ్రమాట * నెటింగి నాశే
మెటింగిపాత్ర) మనుచునిచ్చెదానముబలి, మహివదాన్యుఁడొకఁడు * మటియుఁగలఁడె

క. బలి చేసిన దానమునకు, నలివాక్షుండు విభిలభూత * నాయకుఁ డగుటం
గలకల మని దశదిక్కులు, బలిబలి యని పొగడె భూత * పంచకి మనఘా.

కా. ఇంతింతె వటుఁ డింత యై మటియుఁ దా * నింతై నభోవీధివై
సం త్రై దోయదచుడబాగముం నల్లంతై ప్రభారాశివై
సం త్రై జంబు)ని కింత యై ధ్రువునివై * సం త్రై మహర్వాటివై
సం త్రై సత్యవదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతసంపద్యై.

4172

సీ. దానవ త్రిపదభూతల మిత్తు నంటివి, ధరణిఁ జంద్రార్కు లెం * దాక నుడు
రంతభూమియు నొక్కయడుగయ్యె నాకును, స్వర్గోకమునునొక్క * చరణమయ్యెన్
నీసామ్ము సకలంబు * నేడు రెండడుగులు, గడకుపాదమునకుఁ * గలదె భూమి
యిచ్చెదనన్నర్థమినిదుకాకుండు, నిరయంబుఁ బొండుట * విజము గాదె

తే. కాన దగ్గరికిని గొంతకాల మరుగు, కాక యిచ్చెనని పోలెనా భావ

నిపుడు నూఁడవపదమునఁజిమ్ముఁజూపు, బ్రాహ్మణాధీనముల దొరకఁజిమ్మునశేషం

ఆ. నూనెపిండుగాని * సుడియదు శాజిహ్వా, బొంకఁ జాల వాడుఁ బొంకు లేదు

నీత్యతీయపదము విజము నాశించును, బలత్ర శాశి శాస్త్రానిర్ములాత్మకం.

౪. నిరయమునకుఁ బ్రాప్తఁడగుచుంబోయినవఁడు, బహిష్కృతమగుచుంబోయినవఁడు.

కర్తృభంగమునకు • నభిలదుఃఖమునకు, జెనువ దేన బొంగు వెలుచిట్టు.

మ. చెలియే వృత్తువు చుట్టమే యముడు సంసేవాధ్యతే కింకరుల్

శిలలం జనాన బ్రహ్మ దత్తు ద్భవమే • జీవయితో శాస్త్రానా

చలితం బాట యెరుంగ జీ కపటసుఖసావయి నిక్కయిగాఁ

దలచుచు మా ధుడు సత్వరాచరణాధర్మానిర్వహ్యుడై,

సీ. చుట్టాలు దొంగలుకనుతులు ఋణస్థులు, కాంతలు సంసారః సాగములు

ధనము ల్గ్రహములు • దశావతారిచలాంబు, గార్హస్థ్య లక్ష్యము • 'దేవ : గాల

మాయుష్య మేష్వ్యః పుతీశ్చ) మనికాదే, ఇహ ఘృతం తదభవంత్యిహ తతలంబి

మాతాతపాపగుఁడు పుట్టుదుండు, నీపాదకమలంబుఁ నియలు. శీన

శ్రీ. శివయ్య: చతుర్థా ప్రతిపది. బదులు గలిగి, సమస్తము లొత్తదిగా వాదము.

గణపతి కట్టి బ్రాహ్మణులకు పుణ్యం, బహుళం దశ వ్రాత్యంతము గద.

మ. తతః తతః ద్విపదాః యే తుచవిరుంతవోఽశిసంవాదాః యే

దృశ్యాస్పృశ్యవిత్తానయో కరయుగాధినాత్మికస్తానయో

సతివిశ్వాం మమ దేశి కోమలచులే • పదాపలే మంచుల వ

తన వింధ్యానాళి సేన వచ్చేది | దిజునంద్రామహన్ వామనన్.

శ్రీ. శ. దశమ స్కంధం, త్రిపు దశమః సర్గః • రాజ్యము విచ్ఛిన్నం

నాదయతుఁ గట్ట నేటికి, శీదయతాచిత్రచోరఁ గతిమందారా.

ప్ర. నేనుగారు సీకంద్ర నేనమహారాజు, వెలువడు పేరు శివతరణంబు

జేసు ఫలందుండ • వేడుక పడుదురు, దుఃఖించు లిడుచులు • దుష్కరణము

లాక్ష్యరత్నము నొక్కలం దుండువారికి, నొండవ సుతలమందుండు నీవు

నీపంపు నీయని • నిరరాధాతుల, వాచక్ర మేలేంచి • కలిమచుండు

అ. నాగరాజులకుఁ బాపము నకుఁ—నీ, బజ్జల వెంతుకానలబడి బుర

ప్రొ. బాబు పులి • యేసు గ్రంథం ప్రకరణ గురితొక నిమిషం • కానీ నామ 4160

భాగవతము, అష్టానుస్కంధము.

—* భ్రమరగీతలు. *

మ. ఒకపువ్వుందలితేనె ద్రావి మధుపాముత్సాహివై నీవు వే
తొకటిం బొందెడు భంగి మ హ్మధరపీయూషంబునం దేల్చి మా
యకలంకోజ్జ్వలయావనంబు గొని యశ్వాసత్వ దడ్యోక్ విభం
డకలా యాతని కెట్లు దక్కె నిరిమిత్యాక్రీడి నమ్మెంజుమి.

4181

కా. భృంగా కృష్ణుడు మంచివాడనను సంక్రీతిం బ్రకటింపెదీ
పంగితంబున నేను సామ్యుడుమె తచ్చాకరిముల్ వింతిత
యంగీకారము గావు మాకు బురకాంతాగ్రహిణేకంబులన్
పంగితం బొనరింపువా డిదాదుగోజ న్నీకు నిష్కర్మమల్

పీ. కాంచనరత్న సంఘటితసాధంబులే, మా కుటీరంబులు * మాధవునకు
వివిధవేంద్ర సేవితిరాజధావియే, మాపల్లె యదువంశ * పండవనకు
సురభివాదపలతాభిభీతరామమే, మాచరణ్యము సింహ * మధ్యమునకు
శమనీయలక్షణజకురంగంబులే, మాధేనవులు కంస * మద్దమనకు

గీ. రూపవిభ్రానైపునానూథలైన, మగువలమే మేము మన్మథ * మన్మథునకు
సేలదించుమమఁగృష్ణుఁడేల తలఁచుఁబృథివి నధిపాలు నూతన * ప్రయోలుగారి.
భాగవతిము, దశమస్కంధము.

—* అన్యోపదేశము. *

ఉ. మాయుర భృంగమా వికవ * మల్లికల నివదనాడి తిమ్మిలో
నీయెడఁ బూవుఁదేనియల * నింపుజనింపఁగఁ గోలి సాక్కియం
బోయెద నన్నభ్రాంతి నిశ * హందగు రా జాదయించె నిప్పుడీ
బోయజవత్రముల్ వరుసతో ముకుళించెఁ జలింప కుండుమా.

చ. అలికులవర్ణ పద్మముకుశాంతరమందున నిమ్మ చాలకే
చలము నందె దేల నవ * సారసమిత్రుఁడు రాక యుండువా
తొలగక యందె యుండు మిఁక * బోయజవై తిరందె రాత్రి యీ
కలవర మేల తమ్మికుదఁ * గానక కూటక యూర కుండుమా.

మ. అలి నీతత్తర మేల నీడ నిదె నీయ * తేళుఁ జాభృంగుఁడీ
జలజాతగురుండసానవతన్ * సానందు డై యున్నవా
దలికింలేనియు లేక నీ వరుగుమి * యొప్పారఁగా వేడ్క నీ
చెబువుండుం బుతెంచి వేకువను రా * దీనులు పుష్పింపిం.

4188

మ. సతమా రాతిరి తెల్లనాజంగు పశ్చిమ జంద్రో యాకేళికా
యతనంబందు రతిశ్రీమన్విభుఁడు నిశ్చయనప్రదైనాఁడు నీ
శతప్రతేక్షణ మోము వాంచి నీ నీశాతుర్వయిం బాప నీ
పతివగంబున నేగుమా తొలగి మాయాత్మక మఖం బందెడిక.

చతుత్కారక భావల్లోలిని.

—* సారాయణకవచము *—

- క. శరసారాయణకవచము, సరిభీకరవజ్రకవచమాక్రతఃప
త్సౌజామకర్మకవచము, పురుషూతున కెట్లు మానిబోధించె దగ్ధ.
- చ. నగుదునిమూపువై బదయంగంబు ఘట్టిలంగ శంఖచక్రవ
గృహచిరకారోజ్జఖద్గిరిరాజితపాశెగదాదిపాధనో
రైరనికరంబు లాత్మకర * కంజములన్ ధరియించి భూతిసం
ధితిమహాష్టకాచుండు కృపావతితో నను గామ గావుతెన్.
- జ. పౌకటమకరపరణిపాశంబులందుల, బలములందు నెరుగు * చాలియకుండ
గామ గాక నన్ను * ఘనుఁ డొక్కఁడైనట్టి, మత్స్యమూర్తి విద్య * మానెడి.
- క. నటుండు సమాశ్రితమాయా, నటుండు బలిప్రబలశోభ * శక్తిశిఖుటనో
ద్యుటుండు త్రివిక్రమదేవుండు, చలులస్థలమందు నన్న * సంరక్షించున్.
- చ. అడవుల సంకటస్థుల * నాజిముఖంబుల న్నికీలం
దెడరుల నెల్ల నాకు నుతికెక్కంగ దిక్కంగుగాక శ్రీస్థనీం
హుండు మరళక్రయూధపహాదోగ్రుండు విస్మరితాట్రహానన
త్త్రుండు ఘనదన్వ్రీపావకవిభూతిదిగంతయఁ డప్రపేయుఁడై.
- చ. అరయంగ నెల్లలోకముల * నంకిలి నొంద మహార్ణవంబులో
నొరగి నిమగ్నమైనధర * నుద్ధరిగొమ్మన నెత్తిపట్టి యా
కిరిపతి యగ్ని కల్పం దుడు * భయండు నూర్జితమేదినునో
హుండు గృహవిధేయండు సహాధ్యముల న్నును గామగావుతెన్.
- క. రామండు రాజకులైకవి, రామండు శృగుసుక్కులాభి * రామండు సుగుణ
స్తోమండు నను రక్షించును, శ్రీమహితోన్నతుండు నంకి * శిఖరములందున్. 4194
- పీ. తాటక మర్చించి * తపసిజన్మముఁగాచి, హనుబల్లివిటిచి దైత్యమున మెజసి
పబలులైనట్టి విశ్రాధ కబంధోగ్ర, ఖరదూషణాదిరాక్షసుల దునిమి
వానరవిభు నేలి * వాలి గూలంగ నేసి, బలరాశిగర్వంబుం * జక్కజేసి
నేతువు బంధించి * నేరి కావలెనధఃకర్ణాపిమల * గడిమిఁద్రుంచి

గీ. యల విభీషణు లంకకు * సధిపుడేసి, భూమిసుతఁగూడి సాకేత*పురమునందు
రాజ్యసుఖములు నైకొని*రామతిభుఁడు,వరుస ననుశ్రోచుచుండుఁ బ్ర*వాసగతుల
భాగవతము. వ.వృ.స.సంధము.

— శివకవచము —

క. శివదాహ్వయుఁడైనసదా, శివునకు వందన మొనర్చి * సేమము వెలయున్
శివభిక్షుఁడవగునీకును, శివకవచ ముహ్యసింతుఁ * జిత్తం బలరన్
పీ. భూస్వరూపముననే * పురుషుండు గకలప్రి,పంచఁబు దాన భరించు నెపుడు
జలరూపుఁడగుచునే * సర్వజ్ఞుఁ డిలఁగల్గు, నరులకు సంతోషం బొనర్చుఁ
గాలాగ్నిరూపుఁడై * కల్పారంభమునఁ ద్రిలో,కములెల్లఁ నెవఁడు ద*స్థములు చేయు
వాయురూపమున స*ర్వవ్యాపియైయుండు, గగనాకృతిని బూర్ణుఁడగుచువెలయు
గీ. ట్టి లోకైకనాయకుఁ * డప్తమూర్తి, సచ్చిగానందియయుఁడు వృ*షధ్వజుండు
సలిలవాతాగ్నిబాధలఁ బొలియకుండఁ, జిరకృపాదృష్టి నన్న రక్షించుఁగాత.
క. శూళాయుధుఁడు గిరీకుఁడు, కాలాంతకుఁడైనీల*కంఠుఁడు పగలున్
రేలును నను రక్షించును, లాలితకరుణాకటాక్ష * లక్ష్మీతముఖుఁడై.
క. చింతితఫలముఁడు గారి, కాంతుఁడు పరమేశ్వరుం డ*గణ్యుఁడు బాహ్య
ధ్వంతరజేశేయిలనన్నంతట రక్షించుఁగాత * ననవరతంబున్.
గీ. నిలిచి కూర్చుండి శియింది*నిద్ర జెంది,మేల్కొనినచేతలను గాల*మృత్యుహరణుఁ
డంబికారమణుండు ద్రి*యంబకుండు, ఖండపరకుండు నను వేడ్కఁ*గాచుఁ గాత
పీ. అననీశనుతేవిను*చుతిరహస్యంబైన, కవచంబు నాచేతఁ * గధిత మయ్యె
సదియును దాపత్ర*యధ్వంకమిహిరంబు, ధారుణాపద్విని*వారణంబు
సకలసౌభాగ్యైక * సామ్రాజ్యసదనంబు, శకుపతికారుణ్య * భాజనంబు
నీశైవకవచంబు * నేకాగ్రచిత్తులై, హితమతిఁ బయింతు * రెవ్వరేని
గీ. వారు శ్రీసాంబశివునికృ*పారసమున, సతితయవ్యాధిమృత్యుభ*యంబులుండిగి
చిరతతాయుష్కులగుచులక్షి*కటాక్ష,పాత్రులై బహుసౌఖ్యముల్ *బడయఁగలరు
బ్రహ్మోత్తరఖండము. ఆ 4.

రాజనీతి

క. రాజాశకుఁ బ్రజాశరీరము,రాజా ప్రజకు నాత్మ గాన * రాజుం బ్రజయున్
రాక్షాత్తను యశోవ్యుద్ధి,రాజకు లై యుండవలయు * గత్కాగ్ననలన్. 4202
కాంతి. ఆ 2 పద్య 374.

- మ. పరనాగిగచునాడితోవములు భూపాలుండు సేయంగఁ ద
 ధనకున్ వర్ణము లేక యుండుఁ బ్రహ్మన్ + దైన్యంబు వాటిల్లుఁచె
 మ్మరుజల్ వ్రోసి నెండుచం గలయు నుత్సృజం దేజముం దక్కు ను
 ధృవస్వంబుల కేత్రు లొత్తుదురు బంధుశ్రేణికిం జే టగున్.
- క. మృదుచుధురవాక్యముల నింపాదవెడు విజుఁవ్రుతోడ + నుత్పీఠుఁడు న
 మృదము సచివులకుఁ బ్రజలకున్దవింపఁగ వలయుఁది మహోత్పీఠిఁజేయున్
- గీ. ఈగియును బ్రియవచనసంతయోగమునన, కాని జనులకు సంతోష + కాకాదు
 పుచ్చికోనుజ్ఞ పల్కులఁపొందుకలిమి, యెదిరుదుఁ గంద నీదింతఁమెఱుఁగువధి.
- క. తనయుల నైనను నమ్మిక, జనపతి సిరి గోలుపోవుఁ + జనురతమై న
 మ్మిగవాఁడపోలే నన్మృక, యనికి సకలజనులయెవలఁచుర వై యుండున్.
- ఉ. ఒక్కటి యేను జెప్పెద మహోగ్రపుఁగసరి కైనఁ దొమ్మగా
 నుక్కును లావునుం గలుగు + నుజ్జ్వలసత్త్వచయంబుఁ గొన్నఁగా
 కమ్మడుకృత్యముల్ నడపఁనెట్లగు నిట్టివి పాలు నంచుఁ దాఁ
 గుక్కలఁ గూర్చి చేయఁ దనఁకుం దలఁపుల్ దలకూడ నేర్పునే.
- క. వికచముఖఁడగుచు కాత్యవ్ర, లకు హేతు లగునట్టివారఁలం గని భూపా
 లకుఁ డెడ్డ కత్తెరయు వా,లుక బెల్లము నై మనంబుఁబుం గన వలయున్.
- క. పానము జూదము వేటయు, మానినియును భూపతులకు + మధురవివోద
 స్థానము లగు నైనను దగ, వైవిధ్యము దక్కఁ దగుల + మాపద బెచ్చున్.
- క. విని వినివాఁడఁపోలెం, గని కాననివాఁడఁపోలెఁ + గావలయు విభం
 ఙ్గానింపఁ దలంచినపని, కనునగునంతకు నభేద్యుఁడై జలయెడన్.
- క. ఒల్లని కార్యంబౌసల, నల్లన కాలగతి, గడుపుఁనది కాలముచేఁ
 బెల్లదవు విఘ్నములు భూవల్లభునకు నెవమువెట్టివచ్చుం దిదపన్.
- క. తెగఁ దీర్చక తగ వార్చక, తెగటార్చక కడమ కొంత + ద్రిక్కఁగ మున్నెన్
 జగతికే యప్పు నన్నియుం, బగయకు గడుం బెరుగుఁ నీధుఁవాటిల్లుఁ దుదిన్.
- ఉ. క్రూరుఁడు లోభియున్ శఠుఁడు + గొడియుఁడున్ జడుఁడుం నృతఁఘ్నఁడున్
 నేరనివాఁడు బొంకరియు + నిందకు నోహునకుండుం బంపయున్
 ధీరత లేమి దుర్మయ మతివ్రుసఁత్వము గల్గువారలం
 జేరున నున్ని భూపతికిఁ + జెట్టి యొకప్పు నేకేష్వరోత్తమా.

ఉ. కొండటి మేలనూడుటలుఁ • గొండటి వావులు దీర్చి పిల్చుటల్
కొండటి ముద్దుచేయుటయుఁ గొండటి నెయ్యపుఁజూపు చూచుటల్
కొండటి నాత్మభావముఁ • గొండట మన్ననభృత్యులందు ని
ట్లందట నన్ని భుగల స్మృపాగ్రాణి వత్కులఁ జేయఁగాఁ దగున్.

నీతిసారము. ఆ 8.

క. వినిధాన్మము లొక లంపిన, నవవినియొగుడునఁజెట్టి • యతనికిజీర్ణం
బవుటెఱిగి భుక్తిఁ గొనఁదగుఁ, బ్రవిమలమతిభక్ష్యభోజ్య • పానీయాదుల్.
క. జనపతి యన్యస్థపాలుడు, పనిచినభూషణగుంధ • పరిధానంబుల్
మునుమున్ను పూనఁగాఁ దగ, దెనయఁగ విమయంత్రిభంగుఁలెఱిగినదాఁకన్. 4216
క. పతియు నమాత్యుఁడు దుర్గము, క్షితియును మిత్రుండు ధనము • సేయు ననఁగా
నుతిత్కున్ సప్తాంగము, లతులితగతి రక్ష సేయఁనగు నరపతికిన్.

క. అక్కట కలదని ప్రజపతి, యెక్కువగా ధనముఁ గొనుట • యిలపై జేలువుల్
ప్రక్కలుగఁ ద్రొవ్వి మాలను, గ్రొక్కునఁ బట్టుకొని తింటఁగణుతింపంగన్.
క. తనభూమిప్రజల నిరతము, జననాయకుఁ డరయకుండి • సచివుని నిలుపన్
ధనఁనియె కాదామోదను రాజ్యము చెడు ప్రధానిఁదా స్వామి యగున్.
క. కానివ్రయ మెన్నఁడును వొక, కానియుఁ జేయంగఁ దగదు • కాగ్యము గలవో
మానకధనము త్విణంబుగ, మానపతి సేయ నగు సమగ్రవిభూతిన్.
క. కృతు లిద్దిన సుకవుల నా,క్రితుల ధరాప్రజలభటులఁ • బ్రయబంధుల భూ
పతి యనసరమున సమసిన, హితులవటుంబములఁ బోననిలపతివలయున్. 4222

రుక్మాంగదచరిత్రము. ఆ 3 ప 60-66.

పి. పార్థివోత్తములకుఁ • బ్రజల రక్షించుట, పరమధర్మంబగుఁనరవశేణ్య
ధరణీశులకుఁ బ్రజాపరిపాలనంబునఁ, బూని లోకులు సేయుఁపుణ్యమందు
వష్టాంత మర్థిని • సంపాిప్తమగునట్లు, ప్రజలఁ బోవనిరాజు • ప్రజలచేత
నపహృతనత్కుణ్యుండై వారు గావించు, ఘనపాపఫలముఁ దాననుభవించు
గి. గాన నీవుచ విప్రనారాదుతము, సాంప్రదాయకవిధమునై • జరగుధర్మ
మహిమఁ జేపట్టి యర్థకామములయందు, సమత నమ్మాట్రీయందు నాశస్త్ర లేక.
భాగవతిము, స్కం. 4 పద్య 541.

సీ. కత్తిత్రియంబునఁ • జతురుండై చతురుపాయంబులకును సమయం బెఱింగి
పంచద్రెయముల నిర్బించి స్వామిత్తుండై, వడ్డుచీఱిమఁ బ్రీతికిఁ గాంచి

వ్యసంబు లేదును * కట్టించి రాజదోషములు పన్నాఖ్యల జిత్రమునఁ దెలిపి
సాక్షిమాత్రముగా * సదివుఁ బ్రతిష్ఠించి, యాత్మయత్నము తేక*చులెఱువ
గీ. నింగితాకారచేష్టలకొనఁగనీక, పరుల నెవ్వరి విశ్వసించక మనమున
సంతతము శరీరకంక్షాక్రమము, లేచుటక యుండవలయు మహిమియందు. 4224

సీ. తటితోడ జీతంబుకొఱఁత గాకుండ రొక్కంబు ధండాపక్షఃంబ యిచ్చి
బంటుఁ దొలగించి * ప్రతియు వెట్టకయుండఁగఁమిలకైతప్పువఱగాకయుండఁ
గడఁగి వేర్యాగామి*గాకుండఁ బరికించి, ప్రితిభాసువారణబుక్షలులతోడు
చూచుచుఁ దనకన్నె*జోకయై యుండిన, వాని మన్నించుచు * లేనివాని
గీ. నాజ్ఞ నేయచు జీవితసప్త పదక, యుండుఁబరికించికొనుచు నానోధనమున
నైమిషదినము కుత్సాహియోగయాప్త, బలము నేలఁగ వలయు భూకాబలవిభు.

శివునిలాపనము, ఆ 4.

క. నీతియు పాతిమును ధర్మముఁ జాతున్యముఁ గలుగుటల్లి * సదివుఁడుచెప్పన్
ప్రీతి విస నొల్లకుండిన, భూతలనాయకుఁడు రాను * వొరియుచున్ పక్ష. 4226

ఆ. కాలకూటవిషము*కడువాడికెనమును, గొనియెత్తఁడు చచ్చు * నెఱువదాకి?
దుష్టమంత్రిమంత్రి*దోషంబుదాకెనఁ, బుడమిజనము. బరియిం * పోరిపోవు.
పద్మపురాణము, ఆ శి ౩ ౭6, ౮7.

ఆ. అరులవద్దనుండి*యగుదెంచి కొల్పో, ధటుఁడుఁ బాము నొక్క*ధంగి గాని
మోసపుచ్చి చెటుచు*నాసన్నుఁడోవాని, నమ్మకట్టయుండి * నమ్మక దొడు.
పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర). ప ౮09.

క. సకలవ్యసనికిఁ జుట్టము, నకు మంత్రీకి నిష్టభృతుల*పక్ష నజ్ఞకు నొ
జ్ఞకు బోటుకాని కష్టాధిక మిచ్చుట చనదు నయగంపిన్ బద్ధిపుహ.

చ. వెరవరి గానివానికడు*వేసరుచుండెడువాని మాటలన్
సరసుఁడు గానివాని మతి*చాలవానిని లంచ మిచ్చినన్
బొరసినవానిఁ బోవునెడఁ * బొద్దులు పుచ్చి*వాని భీతునిన్
బరుసనివాని రాజు పని*పంపుట కీడు వివేకభూషణా.

క. వాయుకవిరహితమును బహు, నాయకముఖ్యమును బాల*నాయకమును (స్త్రీ)
నాయకమై చెడు పిరి నర, నాయకులకు నందు* కీర్తి*నారాయణుఁడా.

బద్ధినీతులు, ఆ 2.

క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమాధోతరుచందమునన్
జెఱిపతిచోదకోర్వక, గని రాజ్యము మంత్రికయి*కసముఁ గావించున్. 4232

క. పరిజగోరవము ధరావసునకు నత్యంతగౌరవము పెండియు న

స్వరిజలాభువము ధరావసునకు నత్యంత లాభువము సు మ్మెందున్.

పంచతంత్రము

క. నునువులన బహుపదిలి, యిడి హస్తము బలుసుముంటి కెనయై తినయిల్

గడువుదు బొమ్మననయ్యా, గడవుపుంబాయు జేవగలనైనైంబుల్.

చ. అదనునీవిలంబిడమి యారజ మాడుట లేనిసేరము

లెదవకుట నిచ్చలున్ బరిభవించుట కింకరసంకులంబునె

మ్మరికి నసహ్యమాట దయమానుట పిమ్మట నాచికో ల్మహి

పదవికి నానీ యొంటిపడి పాటుల బొందు స్వపాలు చిహ్నముల్.

క. హితుఁ డని యొకనికి జెప్పిన, నరఁడును దన కూర్చునభునికతి దెలుపు నర

క్షీతిమై స్వపమంత్రంబీ, గతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతత నొండున్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1, 2, 3.

సీ. సౌఖ్యకాయనికభివక్తుర్వక్రము కాల్య, వేళఁ గార్తాంతికశ్చిజులగోష్ఠి

జామువోవ నమాత్యసామంతపూర్వకంబర్ధాజ్ఞానభక్తకాయస్థగోష్ఠి

దినమధ్యమమున మంత్రిన మల్లపూర్వకంబగునూనూపకృన్మృగయుగోష్ఠి

యపరాజ్ఞామున దేవతార్చనాపూర్వకం, బార్ధభర్తాధిక్యవర్జులగోష్ఠి

తే. భుక్తిమీదవిదూషకపూర్వకము పురాణకవిగోష్ఠి చారపూర్వకము సంజ

లాము గాయకగోష్ఠినికన్ సుమతీ, పూర్వకము పేయనీగోష్ఠిపానంబు బలికి.

ఆముక్తమాల్యద, ప 282.

క. మన నిచ్చిన దన కోడలు, నని విచ్చినఁ బ్రజలు వెక్కిరిసము సేయుదురో

టచ్చపతిమనసీయక గడు, జను వీకయమెలఁపవలయు యమ్మొఖచురులన్.

ఆ. ఎంతబలియురకుఁ దంనంతగా సామంత, గణముఁ బెనుప కేలకలుగు జయము

శేషనంతనాడు యిరిములు పెయి పూని, కాక మహి వహింపఁగలిగినట్లు.

క. పతికి ననుకూలసేనా, నను లనఁగా నెందఁ బన్నిపటుతరభుజముల్

పతికిఁ బ్రతిహేలసేనా, పతులనఁగా నెందఁ పన్నిపటుతరభుజముల్.

4211

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 2.

సీ. సరిగాఁగఁ బడవు లొంకడొరులకు నడవఁగా, సమవినతునియందు యసామవిధియు

మూలబలంబు వెంకట్రనదుర్జయందయి, పేర్చుకాత్రవునందు భేదవిధియు

నెందును సంధిని యిటులబలంగంబు, చేకొప్పు రిత్తునందు యానవిధియు

సాధునిశ్చితపరాజయఁడై విహీనబులందైన యరియందు యదండవిధియు

- తే. గలువవలయు భూతతేజ్వరవరేణ్యః బుద్ధియందు మయస్థానశ్చక్రమును ద్వి
వర్తము నెఱింగి పంచాంగశ్చక్రములను, దెలిసి కెక్కిత్రయంబున శైలయవలయు.
సీ. మంత్రోగోపనమున శ్చక్రములు ద్విష్టచింతయనినర్థకపుణ్యతయః ప్రసాద
విరహితత్వము బుధాశ్చక్రము శుభాప్రియోగంబు విషయానురాగభక్తియు
నన్వతంబు నాలస్యమును వాత్తికత్వంబు, నన్యాయలందు సన్వతయే
ద్విష్టమాత్రత్వంబు * ద్విష్టోపంబు నిష్కేతకార్యమలాచారపరిమళంబును
అ. భూమిపతికి దోషశ్చక్రములు నివి పదునాల్గు, వీనిని దెలిసి నెఱయవలయుఁ
గామరోషజంబులై నూతనట్టిసప్తశ్చక్రములందు * చక్రల కలయ.
క. కొలిచినవారలజీతంబులు వశలు చక్రమండః * బూర్ణముగా నీ
వలయును వారలప్రేమము, బలము స్వచాలునకు నెల్లశ్చక్రల మిగులన్.
క. దండార్థుల దండింపమి, దండార్థులును వా * దండించుటయీ
రెండు నెక్కిదములుభూమండలనాయకునిగఁగఁగున్నుల కేయన్.

కళాశాస్త్రోదయము, ఆ 7 పద్య 261-265.

- క. జలజాసనలిఖితముబలె, ఫలకాలమునందకానఁ * యదేశయఁ దగున్
దలఁచినతలఁ పంతకుమును, వెలివదకుండంగ మనుజునిభుఁ జో వత్సా.
క. కొండీని మాట విజమని, దండింపఁగఁ దగు రాజాధ్యక్షజీవనన్
నిండుమదిఁ గల్గ విజములు, రెండును సురుబుద్ధిశ్చక్రవిధులకి మొదలన్.
క. ధన మిచ్చిన నీనీ కడు, చన వీననుచితము క్రూరచక్రల కనన్
జనులు తదాచరణంబున, మననెడదీసిన భద్రదంతె * మనుకేంద్రునికన్.

సుదక్షిణా, ఆ 2 ప 153-156.

- క. తనుఁ గొలిచి పోయి తగరను, గనికొలిచిన భటుండు మల్లేశా వచ్చిన వా
నిని నేలఁ దగదు వరపతి, యను నెఱుంగక యేలెనేని * హాని పొందున్.
గీ. వైరి మట్టులు గొలువంగవచ్చెనేని, వాని నేలంగఁ దగు భూవల్లభుండు
తరణుఁ జొచ్చినయెటువంటిశత్రువైనఁ గాను టుదితంబుమేదినీకాంతునకును.

మట్టుక్రవర్తిచరిత్ర. ఆ 6 పద్య 59-70.

- క. చారులు కన్నులు నిజపరి, వారము వ్రాణంబు మంత్ర * వరతతిహృదయం
వారయ భూమిసతీమణి, యై రంజిల మనెడు స్వపతికను విభవంబుల్.

మిత్రవిందాపరిణయము. కుంజమి, ఆ 1 ప 41.

- క. దగ్గఱఁ గొండెము నెప్పెడు, పెద్దగడ పలుమలకు రాజా * ప్రియుడై మఱి శా
నెన్ను ప్రజాకాచరించుట, బొగ్గులకై కల్పరేయవుఁ * బొడిచుట మునుది. 4252

క. మే. తెంచని మాలిన్యుని, మాలను నగసాలవాని * సుంతి సీతుగా,
నేలినవరభతి రాజ్యము, నేలఁ గలసిపోవుఁ గాని * నెడను నుచుతి.

సుచుతిశతకము. ప 83-104.

క. విశ్వాసపరుల నెఱిగి న, రేశ్వరుఁ డధికార మిచ్చు * తెంతయు నుచితం
బైశ్వర్యముతులుగాఁగ న, విశ్వాసులఁ జేయఁ దగదు * విమలవిచారా.
తే. కదలు తన తెంత గలిగిన * నెవరిననునామానాదులు చాల నీశ్వలయుఁ గాని
భూతలేశ్వరుఁ డెంత యాత్మలకు వైస, నాజ్ఞ ద్రోవంగ నిచ్చుటయనుచుతియు.
క. నా నెంత నుగియఁ దెసం, గానీ నుచుశేష్యుండు కార్యాకార్య
జ్ఞానము విజప్తిధానులతో నాలోచించి యుక్తి * గో నెఱుంగఁ దగున్.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

గీ. సత్య చుట్టంబు పనుషోక్తి * సరసభాష, ప్రాణిహింసయు దయయు లో * భజునీగి
కనకసంగ్రహవ్యయములు * గలుగువార, రమ్యకైకపతి బహుశి * రాజనీతి.

భర్తృహరిసభాపీఠము. పీఠ ప 89

గీ. కుంభముగాఁగని తన కనఁకూర్తెన, తన ప్రయోజనములమందు * మనసునిలిపి
తమవు గొప్పద రటొట * భాజివిభుఁడు, భూజితము నా వ్యజాతినిఁ * బోవనలయు
దిలీపచరిత్రము ఆ 4 పద్య 278.

పీ. అశ్రురాజశ్రురాజ్యస్థితుం డగువేళ, సరిదొరల్ సంగింపఁదొరయువేళఁ
పొగలు కన జహంబుచరింపఁ జనువేళ, వారామములఁ గేళి * నలరువేళ
సగగున దుగ్గముల్ * సాధింపఁ జనువేళ, వైభూభుజు తెత్తి * నచ్చువేళ
గుణు తెఱుంగని జనుల్ * గొల్తువచ్చివేళ, మృగయావిరోధాప్తి * మెలఁగువేళ

గీ. మండలేశ్వరుఁ డుద్బుధ * దండవాధ, చండభటవీరసామంత * మండలంబు
లండ మండక వెన నొంటి * నుండెనేని, గొదవ యగు సంధ్రు నీతికో * విదులు తలప
శుకసప్తతి. ఆ 1.

క. తోతరమునాటిసీతుల, స్మరభతి విడచాడి యురక * మ్మి యితరులం
బావారముగా నేలిన, విరవిరగా శేల గాంయ * విజయశీలన్.

వారసేనాపురాణము. ఆ 1 ప 8

పీ. ఏప్రాప్తనాహ్యుని కేతెంచునే యేగి, ప్రిజ తెల్వికొనువిన్న * పముల వినునె
విని తెన్నగా వినుశ్శున మొనరించునే, యొనరించి పొడిఁ ద * ప్పనివిధంబు
గాఁ గర్జునులవీర్వం * గావించునే స్వాగి, కరుఁగనినాఁడు కొ * లైవఁ దీర్చి
మనవు లాలించు నె * జనము లాలించునే, భార ముదోర్విగుల * వైని జీర్చి

గీ. యూరకుండక యలస్యః ముజ్జగించి, చారదృష్టులఁ బ్రచ్చన్నఁ నవణిఁ దెలిసి
కొనుదుఁడవస్యఁ దొలగించిఁ గుణులనందు, నిలఁపుచుండునె మా ధానఁ జీకృతుండు
రామరాయవిలాసము. ఆ 31 పద్య 54.

క. కాఁపుల నొప్పింపక తా, నేకట్టున రవ్యపడక యెల్లరు మెచ్చు 4232
గాఁపులవలనను బన్నుల, నోపికతోఁ గొనఁగనాయు నొడయం దెపుకన్.
శుద్ధాంధ్రవాఁతసంగ్రహము ఆ 31 పద్య 42

—♦ రాజసేవకులు ♦—

సీ. ఆవికలంఠైనసంధ్యాదిధివీరికి, లేకమాత్రంఠైనఁ లేదు మిగుల
సన్మృతసంగంబుఁనైన లేదు కణంబు, స్వస్వకాలమునందు • సవనవియతు
మాలనొనర్చుటలేదు • తలఁప నొకప్పుడు, వేదాధ్యయనచింతఁ లేదు చూడ
నన్నపావాదులు • నాఁకటిసమయాన, నవకాళమేచాల • చావాలింప
గీ. విలివి నుఖనిద్రఁ గాదింప • నిమిచ్చమై, సమయమే కల్గవండు నేఁదనచూచునను
బద్ధులరుజూచి బాపించుఁ లేటుపడదు, నుహింపకులనెవఁ గాదింపు • మానవులకు.
చ. అలఘుతరాఘవోగ్రికలిఁచుండునునైఁతపుధ్వజపథ్యధిక్
నిలిచి ప్రవర్తతన్ వదిలి • నిర్వృబుద్ధిఁ బోషకాయులై
తెలివిబహుప్రజావంశుఁ నేయుటయందునె బద్ధకీర్తులై
కొలుతురు వీరు రాజుల సమంతతపోభ్యుదిరాసభావులై.

విన్నగునాదర్శము.

—♦ రాజసేవాధర్మములు. ♦—

క. సరస్వాధుఁ గొలిచి యలరడఁ, దిరిగితి నా కేమి యనుచుఁ • దేకువ లేమిన్
మతియాద దప్ప మెలగినఁ, బురుషార్థంబునకు హానిఁపుట్టకయన్నె.

ఉ. రాజ్యహంబుకంటె నభిరామముగా నిలు నట్టఁ గూడ జే
యొజ సృసాలుఁ డాకృతికి • నొప్పుగువేసుచు లాచరించు నే
యొజ విహంగముల్ సలుఁచుల్లమునం గడు నెడ్క నేయునె
యొజ విహంగులై పలుకునొడ్డుకుం దగ నెట్లు నేయగన్.

అ. రాజానొడ్డఁ బలువుఁగతు సంతకుము గాఁగఁ, నిరుగుపనుల కెంతఁలేజ చయిన
చాని బుద్ధిఁలుగుఁవా రొల్ల రది మీఁదఁ, లేటు దెచ్చు పెట్టు • సిద్ధ మగుట.

క. ఊరక యుండక పలువురతో రక మెసంగఁ బలంక • చొడరుపక చదిం
లేరువ గలనాగరికుఁడ, దారుఁ డెని పలుక నలయు • ధనదీక్షుక దక్ష. 4268

- చ. భతడిపువక్కి. పైయర + వక్కిః, గురు గారియట్లుగా
నిరులవం దగం గొలిచి + యే మనసో యెటు నూచునొక్కొ యే
వ్వరివెన వెప్పు డేతలఃపువచ్చునో యీతని కంచుః జూడ్కి సు
ప్థిరముగఁ దన్ముఖంబున + చేచ్చుచు నుండుట నీతి గొల్వనన్.
- క. సగళులతోపలిమాటులు, దగునే వెలి నుగ్గడింపఁ + దన కేర్పడ నొం
డుగడం బట్టిఁ బతి విస, నగుపని సెప్పెడిది గాక + యీతనితోడన్.
- క. అంతిపురముచుట్టికం, బెంతయుఁ గీ డంతకంటె + నెగ్గు తడియో
పాంతరవత్తువానున, కాంతాదులతోడిపాండు + కలిమిభటునకున్.
- అ. ఉత్తమాసః మాలు + నుత్కృష్టవాహనం, బులును గరులు దమకు + భూమిపాలుఁ
డీక తార మొక్క + పెంతిటిమన్నన, నీలగువారి కైనఁ + గాగ్య మగునె.
- క. నున్న న తుబ్బక యవతులి, ద న్నిందిని మ్రక్కబడక + ధరజీశుకడన్
సు న్నున్నట్టి మెలఁగఁ, యన్నయను శుభము లొనవు + నాపద లడఁగున్.
- క. సనపతి యెవ్వరి నైనఁ, మనుపఁ జెలుపఁ బూని యునికి + మదిఁ దెలియ నెఱిం
గినయేనిఁ దాన వెలిపు, న్నునె మనుము న్నెట్టిపాలఁసుండును దానిన్.
- ఉ. ఎండకు వాఁ కోర్చి తః + యిల్లు ప్రివాసపుఁజోటు నాక యా
కొందు లలంగుడున్ నిదుఁగఁతుం దటి దన్నెడు డప్పి వుటై నొ
క్కండన యెట్లాఁగో యనక + కార్యము నుట్టినచోటు నెలివా
రిం దొకచాయ చూపినను + దత్పరతం బని నేయు టొప్పగున్.
- క. తా నెంతయాపుఁ జైనఁ, సీ నాయకుసొమ్ము పాము + నెమ్ములుగా లో
నూనినియముఁ బొరయక, మానినఁగా కేల కలుగు + మానము బ్రదుకున్.
- అ. ఆవులెంత తుమ్ము + హాసంబు సక్తీననంబు గుప్తవర్త + నంబులు గాఁగఁ
జలుపవలయు న్నృపతిఁగొలుపుయైడల లా, హిరము లైనఁ కలని + కేగ్గులగుట.
- అ. వసుమతీకుపాల + వర్తించు నేనుంగు, తోడనైన దోషఁతోడనైన
వైర మగుతెఱంగు + వలవదు తా రెంత, పూజ్యు లైనజనులఁపొందు లెన్న.
- క. కలిమికి భోగముల కదా, ఫల మని తను మెఱసి బయలు + పడఁ దెల్లగ వి
చ్చలవిడి భోగింపక వేడ్కలు నలుపఁగ వలయు భటుఁ డండంతుఁతోడన్.

భారతము. విరా. ఆ 1. పద్య 121-140.

సీ. అఁగొని భుజియింపకవగునేళ నొకింతఁ యెడలికి నుపహృతఁ మొదవఁ పుడు
భూమిచారిభరంబున సోఁపడఁ గుబ్జస్త్రీలతో నెలిగొల్పిన్గెనెరచి

రతికి సువిశ్లేషమున కి శరమతుడైన, యవసరమున వేటలాడి యలపి
 భరణీరుహచ్చాయ * లరయుచోట బిహస్వసవలయన్వేషించు * సమయమునను
 గీ. మజ్జనం బాదుపట్టున * మానయతి, నర్థమితిలోచనం * డై పురాణ
 పురుష ధ్యానించు నక్కాలమునపుచాలు; శీర రాదండ్రు లేదొట్టలు * సేవకులకు
 పంచతంత్రము, బై. వెం. ఆ 1 ప 178.

సీ. దారుణాటని రుడితంబుఁ జేసిచూట్టుచేసి శవయిఁ దై * చేసిపట్టు
 నిగ్గలంబైనచో * నీరజం బిడిపట్టు, వట్టిచోటను విత్తు * వెట్టి-ట్టు
 సారమేయముతోఁక * జక్కగఁగట్టినట్లు, చెవిటి కేకాంతంబు * చెప్పినట్లు
 తనరఁ జీకునకున * ద్వంబుఁబాపియట్లు, వెలిమిడిలో వెయ్యి * వేల్చినట్లు

గీ. చాల నవివేకియైనట్టి * జనవరేణ్యుఁ, దగిలి కొలుచుట నిష్కల * త్వంబునెయు
 సేవకుల కెల్లభంగి విశేషబుద్ధి, నిల వివేకంబు గలరాజు * గొలువకలయు.

ఉ. ఏపని చేయుచుండు దన * యేలిక సేవకుఁ బంచె బొందుగా
 నాపని దీర్చి వచ్చుటయ * యాతనికిం దగు భక్త్య మిట్టిచో
 బాపము పుణ్యమున్ విభుని * పాలగు భక్తుని కేమిగారణం
 బేవున మేఘవర్షునకు * నీసమయం బెఱిఁగింపఁ బొందగన్.

4286

పంచతంత్రము, వారా. మిత్ర. ప 288. సంధి. ప 284.

—* రాజపర దేశగమనము *—

క. స్థానంబు సకలఫలసంధానం బొనరించుఁ బతికి * దగ నజ కలవ
 స్థానస్తన మిడునె యథా, స్థానస్తనభంగి మధుర * తరదగ్ధంబుల్.

క. చేవఁగలభూమిపతులటు, గావునఁ గోరరు విరేశ * గమనము జేవా
 నీవెఱుఁగని కార్యములం, ద్రోవలు మఱి యెవ్వరెఱుఁగ * మరు లోకమునన్.

పంచతంత్రము, వెంక. ఆ 2.

సీ. ధీమండును వివేక * దీపితుండును డైన, ప్రభువకుఁ బరదేశ * భయము లేదు
 నిజభుజవిక్రమా *న్నిద్రాభద్రాకీల, నాత్మీయులును దాన * వనుభవించు
 నెట్లున్న విను సింహ * మేట్రాడ్డు కనియించు, నడవిఁగాకొండో * క యడవిడైన
 సల్పజతువులందు * నాత్మీయపౌరుషోన్ముక్తికి సమకొని * యుక్తి మెఱసి

గీ. తులిశసన్ని భవముఖాం * తుళివిభిన్న, మదభరాభీలకుంభిమం * ప్రప్రకీర్ణ 4286
 మాఁసరక్తానుభవమోద * మానసమునఁ, బొదలఁచుండును నెంతో * యొత్పివముగాఁగ

పంచతంత్రము, వారా. సుహృ. ప 141.

—♦ రాజదర్శనార్థము ♦—

- సీ. మెడఁబ్రివెడలనూఁకడి వ్యాగపాటర, కమైన లంచంబులిచ్చి యిచ్చి
మాపని శోకమంచితమాటాడుమని తదాక్రతులకుఁ బ్రయములుఁచెప్పిచెప్పి
విభునితో మారాకఁబడుకింపుఁడని నేవ,కులకు నిచ్చకములుఁగలికిపలికి
మఱవకుండచట మాఁమాటని మంతులఁ, జేరి విన్న పములుఁచేసిచేసి
- సీ. యయ్య శోకమాట యేకాంతమైనఁ బెలుపు,మనుచు నేలినవానికిఁమనవిఁ జెప్ప
నలసి తగునూడిగంపుతోఁయ్యలుల కెల్ల,నింపుమీఱినకట్టఁబుఁలంపి యంపి. 4288
- సీ. ఏలిక యీవేళఁ నేకాంతముఁ నున్న,వాఁడటుండడును సేవకులపలుకు
రాజుతోఁ బట్టపుఁరాణి చెప్పిన నొప్పి,నాఁ డుండుఁడని యింతుఁలాడుపలుకు
ప్రభుసమీపమున మీఁపలుకులు నెప్పినా,మేమనియెడువురోఁహితులపలుకు
అయ్య మావటికిఁ గొఁలైన మీరును బొడఁగను,డను మంత్రికేఁఖదలపలుకు
- సీ. తమకు కుభనూచకంబులై ♦ తనరుచుండ, వా బలీంద్రుని మొగసాలఁనమరులెల్లఁ
గలయఁగాఁ గాచియుండిరిఁయలుగువాఱి,కొంగలనఁ జేరుకొని గుంపుఁగుఁపులగుచు,
లక్ష్మీనారాయణపరబయము. ఆ రి.

—♦ మంత్రీధర్మము. ♦—

- అ. నేతిగూన పూని ♦ నిచ్చెన యెక్కెడు, నరునియట్లు రాజ్యధర్మము పూని
పతికి దుర్వశంబుఁ బాపంబు రాకుండఁ, బదిలపటిచి మంత్రిఁమెదలవలయు.
- పద్మపురాణము, ఆ రి. ప 58.

—♦ సేనాపతిధర్మములు. ♦—

- క. మొనరీర్పు వెరవు యంత్రము, లనేకము లొనర్పునేర్పు ♦ నాయుధములఁ వి
న్నచవును బోటులకర్ణంబును సేనాపతికి నైకములు గావలయున్.
- భారతము, కాంఠి. ద్వితీ. ప 87.

—♦ సూతధర్మము. ♦—

- చ. వెఱచినయట్టివేళ మఱివింతగఁ గైదువు చక్కఁ బూనఁగా
మఱచినయట్టివేళఁ బలుఁమాటు నిరాతికి వెన్నఁజూపుచుం
బఱచినయట్టివేళ నగుఁబాటు ఘంటింపఁగఁ జేరి పూరిఁ దాఁ
గఱచినవేళలందు నెడఁగల్గ రథంబు మఱిప్ప టొప్పగున్.

4291

సేనాపతిధర్మము, ఆ 4 ప 96.

చమత్కారచాటపద్యములు

- చ. సరసులుగానివారియెడఁ ♦ జాలఁ గవిత్వరసప్రసంగముల్
కఱచుట కంతతోమఱమెకాక రసజ్ఞతకల్గ నేర్చునే
స్మరకరజాలవేదనకుఁ ♦ జాలక భ్రాంతిని చాటివామ్మతో
మరఁగిరమింపఁగాఁదివిరి ♦ మావ్రుఁ డేమిసుఖింపఁగఁడెడన్.
- మ. రసవాదంబులు పెక్కు నేర్చిన మహా♦రాజేంద్రులం గెల్చినన్
బసగా మేరువుచుట్టునుం దిరిగినన్ ♦ బంగారుకొండెక్కినన్
యసహాయంబగు శూరతం గనినఁదా ♦ సంభోధిలఁపించిన
న్నీసటన్ వ్రాసినవ్రాలకన్నఁ గలదా ♦ నూతేండ్లు చింతించినన్.
- చ. నిరుపహతిస్థలంబు రమఁజీప్రియదూతిక తెచ్చియిచ్చు క
ప్పురవిడె మాతృ కింపయిన ♦ భోజన ముద్వేలమంద మొప్పు త
ప్పురయారగజ్ఞు బూహ తెలియం గల శేఖకపాతకోత్తముల్
దొరకినఁగాక యూరక కృతుల్ రచియింపుమనంగ శక్యమే.
- తి. అల్లసానిపెదన ♦ యల్లికజిగిలిగి, ముక్కుతిమ్మనార్యు ♦ మద్దుపలకు
పాండురంగవిభుని ♦ పదగుంభనంబును, కాకమానిరాయ ♦ నీకె తగుర.
- క. వాకిటికావలితిమ్మ, పొకటముగసుకవివరుల ♦ పొలితిసామ్మ
నీకిదె పద్యముఁగొమ్మ, నాకీపచ్చడమె చాలు ♦ నయముగనిమ్మ.
- క. పొక్కితసంస్కృతఘుర్వర, మాకీకృతకుకవితుంగ ♦ ముస్తాతతికిన్
వాకిటికావలితిమ్మని, వాకిటికవికోటిమాధ ♦ వాకిటికోటే.
- మ. కులుకుంగుబ్బలు సోగకన్నగవతఁకుంజెక్కులున్ మోవిసాం
పులుఁజూపింపక వేగ మవ్వలికెమోమున్ ద్రిప్ప నేమాయె ని
వ్వల లేవే నెఱిగుంపులుం బిలుఁదలున్ ♦ వామాక్షి చాల్ మాకు హ
టైలకున్ రేవునునున్నకున్ మొదలుగంఁటే వింటివే ? యెచ్చటన్.
- మ. వరలింబాధరమున్ బయోధరములున్ ♦ వక్రాలకంబుల్ మనో
హరలోలాతులు జూప కవ్వలిమొగంఁడైనంత నేమాయె నీ
గురుభాస్వజ్ఞకునంబు గొమ్ముడియూ మాపం జాలవే గంగక
ద్వీపే నిద్దరికీడునుం గలదె ! యుధ్యద్రాజింబాననా.

- ఉ. కాసగకాసరై బెడద ♦ గందరగోళమునై వెసన్ గనా
భాసకు మూలమై వికట ♦ పద్ధతియై సిగపట్లగోత్రమై
దాసరిపాటియై వికట ♦ ధార్మికజిహ్వనిరాచకార్యమా
కాశముముట్టి తోకతెగి ♦ గాడిదచాలక మయ్యె భూవరా.
- క. నరసింహకృష్ణరాయల, కరమరుదగుక్తీర్తి వెలసె ♦ కరిభిద్దిరిభి
త్కరికరిభిద్దిరిగిరిభి, త్కరిభిద్దిరిభిత్తురంగ ♦ కమనీయుడై.
- క. కలనాటిధనము లక్కఱు, గలనాటికిదాచుగమలగర్భునివశమా
నెలనడిమినాటివెన్నెల, లలవడునా గాదెవోయి ♦ నయవసనికెన్.
- క. ఉమితక్కయదిని సెపెతో, పమితబ్బుమచేతఁ జెపెతో ♦ పరికింపఁగ నీ
వెదిదిరి సెపెతో కపితము, నమవసని? యనుచుఁ బలక ♦ నలఁగనిపెదనా.
- చ. స్తుతమతయైనయాంధ్రకవి ♦ ధూన్జటిపల్కుల కేల గల్గెనో
యతులితమాధురీయహిమ ♦ హి తెలిసెన్ భువనైక మోహనో
ధృతసుకుమారవారవని ♦ తాజనతాఘనతాపహరిసం
తతమధురాధరోదితసు ♦ ధారసధారలఁ గోలుటం జూచి.
- క. దంతపుపనిమంచమువైఁగాంతా కూర్చున్న వాఁడు ♦ కంఠుండు గాఁడా
కంఠుఁ డనంగుండు; నీ తెలి, వింతేనావిజయరాఘవేంద్రుఁడె చెలియా.
- ఉ. రాజనిభాసనా సరసు ♦ రాలవె జబ్బుగ నల్లినావలె
నాజడ ? యింతకన్నవలెనా ? లలనా !; బిగియించి యల్లవే
యోజవరాల ? వేటె పనియున్నది; దోసమె దోసమే మహా
రాజగునట్టి యావిజయరాఘవుమేన్ చిగురాకె మానినీ.
- క. చిన్నయ్య ద్విపద కెరఁగును, పన్నగఁబెదతిరుమలయ్య ♦ పదముల కెరఁగున్
మిన్నుండి మొరసె వరసింగన్న కవిత్వంబు పద్య ♦ కద్యక్రేణిన్.
- ఉ. రాజు కళంకమూర్తి గతి, రాజు శరీరవిహీనుఁ డంబికా
రాజు దిగంబరుండు చ్చుగ ♦ రాజు గుహంతరపీఠవర్తి వి
భ్రాజితపూసపాడ్విజయ ♦ రామస్థపాలుండు రాజుగాక యీ
రాజులు రాజులా పెను త ♦ రాజులుగాక ధరతలంబునన్.
- క. తాజాగా సిరు యిండి యొర్ల కిడకం ♦ దా మెక్కలేనట్టియా
ఫాతీలాభులఁ బట్టి లోపలికి నీ ♦ పాదోదకం విచ్చితే
తాజామిచ్చునుగర్హుడైన యహా మేల్ ♦ దాతృత్వ మీక్షించితే
రాజా ! తిమ్మజగత్పతి సంపతి ♦ రక్షించు నీవే గతి.

- మ. ఇతఁడా రంగదధంగసంగచమాః పాతిచ్చటాపావకో
 ధృతకీలాశలభాయమానిపురాః డ్వావాక్రధారానదీ
 నతరంగిణ్యబలాసమాగమసమాః పందత్పయోదస్తుతా
 యతశ్చాశోజ్జ్వలఁడైవతస్సవయరాః యశ్చాతలాధీశ్వరా.
- చ. విలసితకావ్యకల్పల * విశ్వపతీ నినుఁ బోలు సత్కవుల్
 గలరె వసుంధరాస్థలి నభిండితతాండవకేళి కాసుళం
 గళరవరిందులేఖరణి * భాలసదభ్రతరంగిణీవిశ్వం
 భురవని స్వనశ్రుతిసుఖంబులు నీచునుశోక్తి గుంభనల్.
- క. మీఁగాల్గబంటిసిల్లట, వీఁగుదు రమృక్మయనుచు * వెరవున వనితల్
 లేగి పయోధులు దాఁటెను, తాఁగ నీ కీర్తికాంతరామనిదాచా.
- చ. వెలమకులంబునందునిలు * వెళ్లను కాంత లటంచు విందుచు
 ప్పలుకు లబద్ధమయ్యె గుణభవుఁడు ధన్యుఁడు నప్పురాయరా
 ట్కలభముకీర్తి కాంత కృతికాంత మహీజయకాంత మువ్వరున్
 గలసి జగంబులన్ దిరుగఁ గాఁగనుఁగొంటిమి చిత్ర మెన్నఁగన్.
- ఆ. జేవునాన తొల్లిఁ దేశానకొకకవి, యిప్పు దూరనూర * నింట నింట
 నేవు రార్యు లేడ్య * రెవమందు తొమ్మండ్రుపదుగురేసిక వులుఁ పడ్యవాభ.
- క. ఆలిని హయమును గజమును, బాలుని బాలార్కమునఁ బరిగొన మన్నన్
 బాలుఁడు బడుగైపోవును, ఆలివినదు గజము చంపు * నశ్వము గఱచున్.
- చ. పరమవివేకి రామమహిపాలకచంద్రతటాకమందునన్
 వివిగనున్న భేకముల * వేమని నిత్యము మ్రోయుమందె మ
 త్కరరమత్రైబత్కరఁగత్రైబగత్రైబగత్రైబత్
 నెరనెరనీట్లునీట్లునెఁగిట్టిని మాటి కనేకభంగులన్.
- క. అల్లుఁడు బహుమానస్థుఁడు, అల్లురికొకపనియుఁ జెప్పఁనయినఁగానీ
 చెల్లుచుమాఁడుపనలకై, యిల్లుకను వేడజేసి * యెంగిల్లెత్తున్.
- ఉ. ఆయతవత్సవాయసుకులంబుధివూర్ణనికాపతీజగ
 ద్దేయ శుభాకృతీ విజితకీర్తి సతీకమనీయయావన
 ప్రాయనలాక్ష్మీ సతతః వైరవ నిర్దితపూర్వదీప్తి
 ధీయుతవాక్యతీ జలపతీ శృంగతీ సుకృతీ మహాన్నతీ.
- ఉ. తేజమువెంపులేనికడు * దీపనిహీనునివేడఁబోలుతే
 నాజినిట్లునున్నరుని * యాలినిట్లునున్నట్లునున్.

రాజితీర్తికాలియగు ♦ నాయనిభావనివేడబోయితే

నాజికినిట్లుకున్నానని ♦ యానికినిట్లుకునర్థికిట్లుచున్.

ఉ. మాకనిండిబాపయకు ♦ మారుడురంగయ, తండ్రిపోలికే

నాక గుణాధ్యుడేలయగు ♦ గాడిదకుందురగంబువుట్టునే

చేకొనికొంకనక్కుకును ♦ పింగముపుట్టునెనత్తొట్టుకుం

గోకిలపుట్టునేచిఱుత ♦ కుక్కుకుమత్తగజంబుపుట్టునే.

ఉ. గండరగండఁడిమ్మహిని ♦ కల్దిడిరంగడు, బాబుఁడంతయున్

దండఁబెట్టునేర్పు దుని ♦ దారుణకర్మలుసేయనేర్పుఁబె

స్టొండలనుండుముడలను ♦ గోరికతో...యింపనేర్పు గో

దండముఁ జేతఁ బూని రణధర్మముఁజూపనిదోస మొక్కటే.

క. కలిదిండిరంగరాజా, కులవృద్ధులు నిన్నుజూచి ♦ గద్దరునగరా

వెలకులకుఁబుట్టినావా, పలుబీజముకానరావు ♦ కట్టేకిరా.

కా. చెండానాల్గులుసాంప్రదాయకునకున్ ♦ లెక్కింపఁగానొక్కటే

గండాగొండికిఖండిబండనికిలెక్కల్లేనినాల్గుల్లదా

చండారాతికులాటవీదహనతేజస్సాగ్ధాటీలస

త్కాండాఁరాయనిమంతిభాస్కరునికొండాదండనాథాగ్రిణి.

ఉ. ఆరవివీరభద్రచరణాహతి దంతము లూడి బోగియై

నేరఁడు రాచలింగకవి ♦ నేరిచేజో మన ముక్కుతిచ్చున

కూరపదాహతిం దెగిన ♦ కొక్కెరపంటికి దుప్పికోమ్ముఁబ

ల్లారచియించనేర్చె రవిగావనిచోగవిగాంచునెయ్యెడన్.

ఉ. బూడిదబుంగవైయొడలు ♦ పోడిమిదప్పిమొగంబువెల్లనై

వాడలవాడలందిరిగి ♦ నాయసువీరునుచీయనంగనా

గోడలగొందులఁబెనచి ♦ కోయనియాచెడుకొండవీటిలో

గాడిద, నీవునుంగబవి ♦ కావుగదా యనుమానమయ్యెడిన్.

క. వలరాచపనికిఁగాదా, వెలవెలదుకసాన్పువెక్క ♦ విటుఁడుగుంపించున్

జల మేల కార్యవాదికి, విలసద్దణిపొన్లుపాటి ♦ వేంకటమంత్రీ.

క. జిలివిలిపలుకులవెలఁచి, పలుకాకి నకారగుల్ల ♦ పాలయితిగదే

యిలలోవైదికవిద్య, త్రిలకంబులకేడిదిమ్మ ♦ దొంపఁగదమ్మా.

క. అన్నాతిఁగూడహరుడవె, యన్నాతినిఁగూడవన్న ♦ డసుగగురుడవే

యన్నాతిమలరామా, కన్నొక్కటిమిగలెగాక ♦ కారవపతివే.

- క. పదివేలమాడలిచ్చినఁ యిదెనొమ్మనియగ్రహారఁ మిచ్చినఁగానీ
తుదఁబ్రియముఁజెప్పటండిన, ముదుగునుమీగుంటపల్లిఁ ముత్తయనుతీర్తి.
గీ. ఏమిసేయుదుఁ బెండ్లాము యేభ్యరాశి, జెట్టితలముండతల్లి విఁనేకి కాదు
అందుపై నిది నాకాలు యివిటికాలు, రామకవిగానిబ్రదుకు కీర్తిరామరామ.
- కా. భూపాలత్వము పక్షిరాధ్వజమునున్ యోగింద్రతల్పంబునున్
గోశాలావళి నెల్లఁ గాచుకొఱకైఁగోవర్ధనం బెత్తు టీ
వ్యాపారంబులు లేవు గాని యిలమా యూరెల్లగంగయ్యవన్ ?
గోపాలత్వము వస్త్రతస్కరణమున్ గోపాంగనాకేళియున్
దావైయున్నవి యెంచిమాడ నితఁడున్ యైత్యాయంకెం బకో.
- మ. అల కైలాసము నందివాహఁము కామూర్తిత్వసంపత్తి మి
క్కిలి కన్నం దలయఁడుచందురుఁడు కెంతగేలం ద్రిశూలంబు భో
గులహారంబులు లేవు గాని యిలమా యూరెల్లగంగయ్యవన్
దఁయేయం గజచర్యమున్ గలిగె నీతండీశ్వరాంశంబకో.
- ఉ. పోడిమినిఱఁ బిన్నపుడు యింపుర మాతలిదండ్రు లెద్దఱున్
వేడుకమీఱ రామకవి యేదవయందని పేరు బెట్టఁగా
వాడుక పేరుపోవిడిచి యాడలవాడలవారు నవ్వఁగా
గాడిదెగుడ్డురాయఁడని యద్దరిపేరు వహించితీస్థలిన్.
- గీ. ఒకటికల్గినవానికింకొకటి లేదు, రెండుగల్గినవానికి యిండిలేదు
యివియుఁగల్గెనబో నట యివి లేదు, కవులకును గాయకులకేటిగౌరవంబు
- ఉ. భూపతిఁ జంపీతిన్ మగఁడు యభూభుజంగమువేతఁ జచ్చెఁ దా
నాపద నొంది నొంది యుదాయార్కునిపట్టుముఁజేరి వేళ్ళనై
పాపముఁగట్టుకొంటిఁ దఁపట్టివిటుండని చెట్టనట్టి సం
తాపము నొంది యగ్నిబడి యదగము గాకిటు గొల్లభామనై
యీపని కొప్పుకొంటి నృపతీ వగ పేటికిఁ జల్లించినెన్.
- ఉ. ఇంచుక నూదిపోటు సహియించినమాత్రిన సంనాకువో
దంచితపౌఖ్యకేళి సతతంబును గంచుళికాంచె నాజిని
ర్యంచితతీవ్రబాణనికరక్షతదేహుల కబ్బవే మరు
చ్చంచలలోచనావతితఁచారుకుచద్వయస్థంగసౌఖ్యమల్. చిక్రమాల్కరంబు.
- క. శీతజలస్నానంబును, భూతలశయనంబు నొంటఁభూ టకనంబున్
నాతి ల ప్రవృత్త్యను సాతమా పూట గడప యానందభూషా.

మ. ధర సింహాసనమై నభంబు గొడుగై ♦ తద్దేవతల్ భృత్యులై
పరమాన్నయము లెల్ల వందిగణమై ♦ బ్రహ్మాండ మాకారమై
సిరి భార్యాచుణ్ణియై విరించి కొడుకై ♦ కీర్తిగంగ సమస్తత్రయై
వరుసన్నీఘసరాజసంబు నిజమై ♦ వర్ధిల్లు వారాయణా.

క. బాచీబూచులతోవల, బాచయ్యో పెద్దబూచిపండ్లుం దానుం
బూచంటె గాత్రపెఱుగురు, బాచయ్యను జూచి పట్టపగలే వెరతుర్.

క. సింఠె తో పిస్సునంతే, మండలఁతియెంతో నానిచుంతయు నంతే
గుండె నో తూనికంతే, మిగలవయ్యావెంతో వేక్యమెలపునంతే

గీ. నేకాధానగుగూడు ♦ వెదురుటాకు, కలికికోడల యెబ్బంగి ♦ గలిగె తెఱుకు
పలికి సలికించుకొనుటయే ♦ పాభవంబో, అత్త నీవిపువెలిమిడియంటుటేమి ?

క. ఆవులవెన్నయు, ధరణీదేవులపాదములు, యతులఁదప్పక్కలు, గవివా
చాన్మత్తివన్నెవాణియు, శ్రీవదనంబులు, గడువ్ కుఁచిత్యపదంబుల్.

క. తమలము నేయనినోరును, రమణులచతుమొకలమీద ♦ తానుని మేనున్
గమలముల లేనికొలనును, హిమధాముఁడు లేనిరాత్రీ ♦ హీనము నుమతి.

ఉ. అంగఁతనియిల్లు చతుఁరంగజలంబులులేనిరాజు ని
స్సంగుఁడుగానిహూని జనఁసమృతిలేనిప్రధాని కామినీ
సంగములేనియాననము ♦ శాంతములేనితపంబు శ్రీలకున్
సంగఁ లేనిధూమణము ♦ మోదమటే మదహంసగామినీ.

ఆ. పసపుచూచు చెడును ♦ బానిసచేతను, విడెము చెడును ధరణీవిప్రుచేత
వినుచుభోగ వెల్ల ♦ వెలసులచేతెడు, బదువుచెడును వైశ్యజాతిచేత.

క. గూఢార్థము ఘనం డెఱుంగును, మాఘంజేమెఱుంగు గతిఁ మొనరినవేళన్.
గాఢాలింగసౌఖ్యము, ప్రాధాంగని యెఱుంగుఁగాని ♦ బాలే మెఱుంగున్.

క. మాఘంజెఱుంగునెసత్కవి, గూఢోక్తులసారమెల్లఁ ♦ గోవిందునవలెన్
గాఢాలింగసౌఖ్యము, ప్రాధాంగసమెఱుంగుఁగాక ♦ బాలేమెఱుంగున్.

ఉ. కోతియైనై శివంతెసఁగి ♦ గుండములోఁబడి నిష్పద్రోక్తి త
గ్నాతిను పచ్చికండదని ♦ వారుణిద్రాగి యుమాదమెత్తి పెన్
భూతమసోఁగి తామసముఁబుట్టి చిటుక్కునఁదేలుటట్టిలే
యేతెఱుగొనొ యట్లు గుఁగఁసోనిదినుఁడు వేడఁబోయింక.

చ. తెలియనివన్నితప్పులని ♦ దిట్టతనాన సభాస్థలంబునన్
బలుకఁగ రాకురోరి పలుఁమాటుపికాదపుపాడుగట్ట నీ

పలికిననోటముప్పుపడ * భావ్యమెటుంగక వెద్దలైనవా
రల నిరసెంతరా వినుము * రా సరసా విరసా తుసా భాసా.

450

ఉ. నాకు గుణంబు లేకను మఱియొక దైవముఁ గొల్పలేకనే
లోకులవారిచింతలకు * లోబుండనై కులకాంతమానియున్
జేకొనివారకామినుల * చెంతనుఁజేరి ఘోరనైతినే
డీకలిసానిపొందు లింక * నెన్నటి కొండఁగనీకు దైవమా.

క. జగములు వణంకు నొకతెను, ఎగజితముగ నిద్దనైన * సంబుధులైనకున్
ముగు రాదువాండ్రు గూడిన, సుగుణాకర పట్టపగలు * చుక్కలు పొడచున్.

ఉ. కోమటి కొక్కటిచ్చి పదిగొన్నెను దోసను లేద యింటికిన్
నేచుమెరిగి చిచ్చిడినఁ * జెందదపాపము వాని నెన్నఁజే
నేచులుపాటునన్ మతియు * నేమి యొకర్చిన నెన్న లే దిలన్
వేములవాడభీమకవి * జేదవరుండనుమాట నమ్ముడీ.

చ. గొనకొనిమర్త్యలోకమున, గోమటిపుట్టఁగఁదొడఁబుట్టెనొ
కును గపటంబు లాలనయుఁ * గుత్తితబుద్ధియు రిక్తభక్తియున్
జనిమిరిమాటలున్ బరధఃసంబునుగ్రమ్మనమెక్కఁజూచుటల్
గొనుటయు నమ్ముటల్ మిగులఁ * గొంటుతనంబును మూర్ఖవాదముల్.

!క. రతిలేకయె చెడు నంగన, రతిగల్గిన జెడును వాజ్ఞరత్నము భరణి
నతిరతులఁ జెడును పురుషుడు, గతియుఁకతియు లేక చెడును * గజము ఛత్రిన్.

క. కవితాకన్యరసజ్ఞత, కవికన్న రసజ్ఞఁ డెఱుగుఁ * గవియే మెఱుగున్
నవలాసురతోత్సవపన, ధవుఁ డెఱుగును గాక కన్నతండ్రిమెఱుగున్.

గీ. వ్యాసనారదు లొక్కొక్కఁవాసియందు, పొందుపుత్తులనొక్కొక్కఁపట్టయందు
చంద్రదేవేంద్రు లొక్కొక్కఁచర్యలందు, వాలినుగీవు లొక్కొక్కఁవానియందు
దిగువతిరుపతితోనేటిఁతీరమునను, కాఁపురంబుండువైష్ణవాఁగ్రామములుంబు.

చ. సరసుడు గాడో? జాణ! రతిఁసంపద లేదో? సమృద్ధి! యాపమో
మరునిజయించు మోహ? మఱిమాపమె! యిన్నియుఁ గల్గ జూడవై
తిగద వేల తాల? యతిఁధీరవు పోషవు నీవెఱుంగవే
నెరగ్ననామేధియన్ పలుకుఁనీచము దోచెఁ గొఱచెకే నుమి.

ఉ. కోపము నాపయిం గలిగెఁ * గోమలి నేనిక నేమి నేయుదున్
బ్రాహ్మణగాక నీకదియుఁ * బల్కులు నేనిడిఁటిసుద్దులన్

- క. సప్తజ్ఞానామధేయము, శర్యునకే రావునింగజనశాఖాకే
యాల్పిం తెల్లును దక్కొడు, శర్యజ్ఞానముట కుక్కుసానుజ ముజుజే.
- క. అనాటియగ్రహరము, మినానాటికిగండి కామె + మిషన్వికన్
మానాఁడు మాన్యుమాయెను, నానాటికికికట్టు + నాగరాట్టా.
- క. తిలగాలగుర్విసెట్టికి, గంగాధరు దేవివ్యాప్తి + గర్వివెనతూ
బంగారువంటికోమటి, సంగీతముచేత వేరకసానము లండిగన్.
- క. అంగీబుపచ్చదంబులు, చంగాతిమెఱుంగుసేలు + సరిగ్గొమలమెల్
తంగులముప్పట్టున్నయ్య, గొంగడిసరిక బోతవత్తే + గుర్వజతెన్నా.
- క. వెలయాలా శుకుందు నల్లుఁడు, నిలపతియను తూచకుండు + నేత్రుడు పోలొ
గతిమియఁ లేమియు నెఱుంగరు, కులపాకనమూర్తివత్తే + కుక్కుబొన్నా.
- చ. గోరువులరాజ్ఞే: వాసివృత్తి + గుట్టుత్రుదాడిల్లువావెల్లువత్
పూరుగున సప్పు బాధ చెడిపోటును దొమ్మరులాట పొటిలో
పరసతిగర్భవేదనవిశాచాము విత్తుట మల్లునల్కాయున్
గలుపు దరివ్ర మాల్చికము + గర్భానొకప్పుడు కృష్ణధామదా.
- క. వేనానుకు ల్భిదరుత, నావిర్భూతమయి మోలహల మత్తుడు మహా
వేవునకన్ భీతిలి కాట్రావులపతి నూతులందు + చాంగన బాడే.
- క. చగ మాన్ని యర్థి కీయని, మగముండకు మినాసమేల + నుటి మాతపరయన్
తొగ గొలుంగఁజూయె మంగలి, రగ జొంగగంగిత్తికాంత + రాయనిజానా.
- చ. ఉలిమిరివెక్కయొక మిగులనుక్కలకుఁ జప్పనిరొత్తొముక్కయొకన్
మరిసపుగుడ్డయు స్ఫులకకంచపుఁగుక్కియొక జీకట్కింటిలోఁ
దలచినరోతవచ్చు నొకనాటినుఖంబొకయేటికొఖంబు
పతివెలవారకామిమల + తలచల్లని బదివేదందముత్.
- ఉ. మొల్లగుగంధికుఁతురది + ముంగిటనున్నది దానిఁజూడు నే
నెల్లవిభంబులన్ తరుల + నేరెడుదానము ననుజూడు ము
త్ఫల్లసరోజసేత్రవరత్రుత్రికత్రికదానిఁజూడు నా
కల్లడ వయ్యోదో? నుగడ + వయ్యోదో? ననుమండవయ్యోదో.
- ఉ. మొల్లగుగంధికుఁతురది + ముంగిట గంటిని దానిమాన; నీ
వెల్లవిభంబులన్ తరుల + నేరెడుదానపు నిన్నుమాన; ను
త్ఫల్లసరోజసేత్రవరత్రుత్రికత్రికదానిమాన నే
నల్లుండవయ్యోదన్ ముగడవయ్యోద నీనునుండవయ్యోదన్.

క. పదివేలయిది కిచ్చియుఁ, దుది నొక్కని కీయకున్న • దొరకవు కీర్తుల్
పదివేలయిదొనిన, వదలదె యొకరుండువంక • వన్నియనుంకా.

క. పెక్కాపు లిచ్చుచో నొక, బక్కాపీకుండెనేని • పాండికిగఱవా
పెక్కానొర లిచ్చుచో నొక, బక్కలకొడుకీయకున్న • గూటికిగఱవా.

మ. కొలిచేనిన్ వగలేకనే యడిగితే • కోపిందుటిలేకనే
చెలులున్ మెచ్చుటకోకనే విభవముల్ • చేమూరుటల్ రూకనే
బలనంతుండగుమాక నే సతి చెతున్ • బ్రాణేశుఁ గైకోకనే
జలదశ్యులశంఖచక్రధరః • యాపదుద్ధారకా.

ఉ. అన్నటు లీయఁడేని సభ • నాతఁడెపో పెనలోభిదున్న యీ
దున్నకు రెండుకొమ్మలును • దోఁకయు లేమిని మొడిమిన్న యీ
దున్నతో నున్న రెవ్వరెను • దున్నకుగానుటి గంగలమ్మకో
దున్నెడువారియిండ్లఁ జెడ • దున్నెడు దున్నర యెంచిమాడఁగన్.

ఉ. కూరకు నల్లిఁడ్డలకు • గుమ్మడిపిందెకుఁ జల్లనీళ్లకున్
నాకకుఁ గత్తెపుల్లల క • నాథలకుం గృతులీయ రోసి యీ
భారతి పోయిలక్మీకి ను • పాయము జెప్పెను వైతకూటికిన్
జేరకుమమ్మ నేఁ బడిన • చిక్కలు పెక్కలు నిక్కమిక్కతల్.

అ. కవులు పొగడువేళఁ • గాంతలురతివేళ, సుతులు ముద్దువేళ • కూరవరలు
రణముసేయువేళ • రాకొట్టిపిలుతురు, పాడి యదియె మిగుల • భజన కెక్క.

క. ఏమిఁనఁదాజేలన, నాముఁగిటికేలరాడు • నరహరిపిన్నా
రామునిముమ్మారఁపితిఁ, బ్రేమంబునబుద్ధిఁజెప్పి • పిలువవెకలికీ.

క. నక్కలుబొక్కలు వెతకును, నక్కఱతోనూరఁజంది • యగడితాతకున్
గుక్కలుచెప్పలువెతకును, తక్కడినాలంజెకొడుకు • తప్పేవెతకున్.

పీ. తలిరాకడాలుకఁ • దర్పరాప్యైముల్, దాలుచువాలుజెఁ • డాలుగాఁగ
తేఱియింకారముల్ • తోటవేయపుబొండ్లు, వాయించుపిఠార • వములుగాఁగ
నవదీగబారులఁ • తనుకేళిఁదేలువేల్పులతాంగులూగును • య్యెల్లలుగాఁగ
చలితప్పినాడముల్ • ఛత్రకాంతలువీచు, మేలైనపురు • టిటిలుగాఁగ

గీ. చెలగుచేబోలకాణాక • చేరిలోని, పూలతోటలఁగని వీని • బోలుతరుల
నందనమునందువేయఁబు • రందరెండు, కల్పనముసేయనవికల్ప • కంబులయ్యె.

ఉ. పెండెలనాగిచెక్కిటును • బెద్దకటిస్థలిగంగిగుబ్బచ
గ్గొండెలనుండురామకవి • కుంజరుహని ముఁగింగునే నా

పండక బంటుమిల్లి మది ♦ బాగుగఁబండినరావుభానుజీ
మండలనాథువంటికసుమాలపుచాతలవేదనిచ్చునే.

ఉ. రాక్కములేకఁగాదు మదిఁగోసియుఁగాను మఱొక్కకాంతనం
దక్తియుఁగానుచెప్పెద యథాన్యపుసంగతిఁజిత్తకాత్తిలోఁ
గుక్కలరీతి నొక్కవెలఁకోమల్లికై పరిమందిచేరినన్
జిక్కులనేకముల్ గలిగి ♦ సీయనిపియ విరక్తిఁ జెందితిన్.

క. శివుఁడైనది శియనించుట, చవిచంఘ్రులు మింట నుంట ♦ రాజీవాక్షుం!
డవిరళముగ శేషునివై, బవళించుట నల్లిబాధఁపడలేక నుని.

క. యీరనం డాయుష్కర్మను, బరబరమని గీతుననుచు ♦ బాహ్యుతమలో
గొడిగొనితీగ్ధమాడుట, మఱచిరి హంగలలనోట ♦ మట్టినిగొట్టన్.

క. తనయాతిచక్కఁదనముచు, తనతప్పును పరునియొప్పు ♦ తనయనిగుడుతున్
దననాటికవితగుణమును, గనఁజాలినవాని భువినిఁ ♦ గనఁజాలుదుమే.

క. శ్రవంకాయవంటికూరయు, లంకాదిపువైరివంటి ♦ రాజుం గలఁడే
శంకరునివంటిదైనము, పంకజముఖి సీతవంటిపణతులు గలరే.

సీ. బావింపజేవకీఁజేవి మాయత్రమ్య, మామామ వసుదేవమాన్యఁడమ్మ
బలభద్రమూర్తి మాబావగావలెనమ్మ, కొమ్మలేవతి తోడిఁకోడలమ్మ
సకియియికిని పూటఁపవతి యేర్పడెనమ్మ, తాఁ బంచశరఁడె మాతఁజయఁడమ్మ
మగువరోసాత్యకి ♦ మఱఁదిగావలెనమ్మ, యలసుభద్రయు మాకు ♦ నాఁడుబిడ్డ

గీ. ఇందలున్నారు నున్నందుఁకేమిఫలము, కలిమిబలఁగము సకలభోగ్యములు గలవు
ఎన్నియున్నను నింతుల ♦ కెందుకమ్మ, పొణనాథుండు తన్నెడఁబాయుచున్న
క. చీఁపరపాఁపరతిగలఁ, జేఁపలబుట్టలిన్లు ♦ చెప్పెడునీయా

కాఁపుకవిత్వపుమాటలు, బాఁపనకవినతునిచెవికి ♦ బ్రమదం బిడునే.

క. తువ్వంటు బాబాతలవై, పువ్వంటు జాబిల్లివల్ల ♦ బూడంటు చేదే
గీ. బువ్వంటు చూడఁగను చూలి, క్కవ్వంటు యరయంగఁజ్జి ♦ హరునకు జేజే.

అ. చాఁకివానితోడ ♦ జగడాలు పడలేక, సిరిగలాఁడు పట్టు ♦ చీరగట్టై
శివుఁడు తోలు గప్పె ♦ సీ యని మదిరోసి, భైగవుండు చీర ♦ పాటువైచె. 4897

సీ. కెమ్మొవిపానకంబిమ్మగొవలెఁగాని, తాఁబూలమునశేమి ♦ తనివిదీరు
మిడి.....♦ముడిసడల్పిఁగొనియెత్తరాల్ విడదీయ ♦ నుడుగునెతమి
మేనినెత్తెవిగొమ్మినహాయియగుఁగాని, పెనులవండరుబూయఁజ్జిఁబ్రీతియగునె
వలరాచకేలిలో ♦ పలిమాటలేఁగాని, ముద్దుమాటలుమోహ ♦ ముడుపఁగలవె.

కీ. తాయోభానాశురక్తి శక్తిఫాయుగమయే వాచయండిన మనసు దాపంగ నగునె
యిందులకుల కాని..... శక్తియిచ్చేగ, మాతృశరకార్యుకద్విగంత * సుగుణకాంత.

ఉ. తింగవిద్విద్ధుఁ గల్వలఁచెలింగనిమేచకకంధరుండ్రితూ
తింగవిఁశ్చంగరాళిలతలింగవిఁశ్చరుమాపితస్మృతూ
తింగనిఁకృష్ణచేతుష్ణహాతింగనిఁనీలకచనవిభాత్ప వా
లింఁచిఁబామతింగకళింగింగని కీర్తి హసించు దిక్కులక

4398

కీ. పుండాకోరులవత్తము, దంతుగలకుండస్కమలకుఁ * దద్దయువేశ్యా
రంధ్రలకుగాకఛాడంగఁ, బండితులకుసత్కవులకుఁ * శాస్త్రీయైక్యస్థు.

ఉ. యగబంగరాలు కుచభారము లెన్నఁగ భీతచిత్తసా
రంగమనంటి నేత్రములు * రాకసుధాంకుని బోలుమోముతో
నంశజకేళిక్లిష్ణజకులంగన లుండఁగ జానచోరవా
రాంగలందు బుద్ధి కమలాలసనడిచ్చుట కేమి హేతువో.

ఉ. బంధుబంగరాలు తచభారము లెన్నఁగ భీతచిత్తసా
రంగమనంటి నేత్రములు * రాకసుధాంకునిబోలుమోముతో
నంశజకేళిక్లిష్ణజకులంగన నాధునిగూడుచోట సి
ద్ధుగడుభీతియుం గలుగఁ * గోరికదీరదు వారకాంత యు
ద్ధాంకుకు మర్మ మిచ్చి కలిభోగము సల్పున వావఁజేసి య
య్యంగనప్తాంధుగోరిటులై చనుచుండరుపూరుషాల్ ధరన్.

—* వి వి త్రి వి వా హ ము. *

కీ. పెండ్లికేరంటుండు* పెనుకానుకలకేడ్వఁ, బాజాభజంత్రీలు* పుష్పకేడ్వ
రాజబంధువులంత* రంకుముండలకేడ్వఁ, బావాదునెలఁదులు * పనుపుకేడ్వ
వచ్చిపోయెదవారు * వక్కలాకులకేడ్వఁ, గుగ్గిళ్లకై పెండ్లి* గజ్జమేడ్వఁ
బల్లకీబోయిలు * భత్యాల్కైయేడ్వఁ, బలువురోహితుఁడు* బులకునెడ్వ
హారతిరాకల* కాడుబిడ్డలునెడ్వఁ, గజ్జవాండ్రొందఱు * గూటికేడ్వ
అల్లుఁ డవాధయం* చత్తమామలునెడ్వఁ, ట్టంబుకై గామి* కరణమేడ్వ
నెద్దచుగఁడని * పెండ్లికూతురునెడ్వ, పిల్లవిన్నుటకుమఁ * కెనిమిశేడ్వ

కీ. చాల్చుగానిన్నియేడ్వల* సాగఁబెండ్లి సరసతామూరిలోపల* విరసముగను
నెడ్లిపేరయ్యచేయి* నాటికవాహ్నికమృతమునజన్మించి * ఘనలవన్య. 4402

—♦ వైదికులు. ♦—

ఉ. నిల్లకు నిట్టితోల్లకును ♦ నేతికరుల్లకు దొడ్డయుత్తరేష్
పేల్లకు దగ్గముల్లకును ♦ వేదపుసోల్లకు సన్నకుట్టువి
స్తల్లకు రావిపేల్ల కవిశంబును మల్లకు పప్పుగూరప
చ్చుల్లకు రాగిబిల్లకును ♦ శంతస మందుడు రాంధ్రవైదికుల్.

ఉ. లేవరు లెండు లెం డనిన ♦ లేచినవారయిం దటాలున్
బోవరు పోవుచున్ విలిఖి ♦ పోకుము బోదుము త్రోయకుండటం
చీవరుసంగృహస్థులయింతూరు లెండిలిలో సదస్యసం
భావననాడుచూడవలె ♦ బాపనసాముల సాము లన్నియున్.

—♦ నియోగులు. ♦—

సీ. మెలిచెట్టివిడిచిన ♦ మిసాలవై గొప్ప, నిమ్మకాయలు రెండునీలుపవచ్చు
దేటగాఁదెల్లఁగాఁదెగఁగాలులంకాకుజుగఁచుట్టజుంజురుబోల్పవచ్చు
ఁదఁపితిరడ్డిగాఁలిడి రచ్చదీక్కువో, సివిలుజడ్డిలని ♦ చెప్పవచ్చు
ఁదుమఱఁ బొసఁగించి ♦ నొనఁతుఁబెట్టిఁబొట్టు, లొక్కమాటుప్పని ♦ యూదగ్గదెచ్చు
గీ. వడివడిఁజిన్ననాడై ♦ వడుగునాఁడు, తడవడుచుఁజెప్పుకొన్నట్టి శిష్యుసంభ్రష్ట
ముక్తనాలుగునిముహుఁమగియవచ్చు, భళిగయవచ్చు లాకిఁబాహ్మియులను.

—♦ పాథాకు ♦—

క. ఖగపతి యమృతము తేగా, ఖగఖగచని పొంగి పారతి ♦ భుజ్జులిఖిడితాఁ
బొగఁతెట్టెజన్మించెను, పొగఁద్రాగివనివాడు దున్నపోలై పుట్టునే. 1

క. మిరున్ బొగద్రాగుదురా, వారిజభవవాకుదేవ ♦ వైకుంఠపతి
యోరీ నారద వినరా, యీరేడుజగంబులకును ♦ నిది ముఖ్యమరా.

క. పొగద్రాగి తొల్లిభీనుఁడు, పొగ రణచెన్ గురుబలంబు ♦ భుజ్జుకై మెల్లిన
బొగద్రాగక దుర్యోధనుఁడిలిలించెను గణమునందు ♦ నీహీ యనుచున్.

క. రావణయథములోపలఁ, బావమఁడై లక్ష్మణుండు ♦ పడ్డి మూర్ఖులైన
ఈవలఁ బొగచెట్టుండఁగ, నానల సఁజీవి కేల ♦ నదిగి చెప్పుమ ?

ఉ. భరణితలంబునందుఁబొగఁద్రాగరువెవ్వపులెల్లఁగ్రాగిగో
తిరువణిపెల్లెలోపలను ♦ దేవునిసన్నిధి నుండఁజేగగా
కురుచపాగాకుదీసికొని ♦ మ్రొక్కెడుగుక్కికెల్లెడుమెల్ల మెల్లనే
మరుగుననుండిద్రాగేదగు ♦ మానవులుగాఁగినిగి జేసెలన్.

- క. పొగఁదొంగనిమగబ్రదుకును, పొగడంగానీవిలేని • భూపతిబ్రదుకున్
నగలేనిచేత్యబ్రదుకును, తగులాటముదానిబ్రదుకు • దండుగనుమ్మి.
- క. పొగనుట్టుకునతిమోచికి, నగణితముగనీళ్లబావి • కమృతఁబునకుం
దగఁగుచ్చివ్వుములేదని, ఖగవాహనుతోడఁగాలకఁతుఁడువలికెన్.
- క. పీకపొగ యవృతసారము, చేకొని పొక్కజ్జనుహిమ • చెప్పం దరమా
వాటొచ్చరాదు గుడుగుడి, యాకున బొగద్రాగువాఁడు • యజుఁడో హరుఁడో.
- క. రాజాకుఁడ బొగ ద్రాగినఁ, గేవలవైకుంఠ మనుచుఁగృష్ణుఁడు వలికెన్
ఆవేళ బ్రహ్మ యాననె, వేవేగము శంకరుండు • విహితము జేసెన్.
- చ. పదపడి ధూమ్రపానమునఁ బ్రాప్తము లొఁబదుమాఁడుకేటులున్
మొదల ధనంబు వోవుట సత్పుంసకుఁ డాట విదాహ హాటయున్
వెదకొను జాతిహీనులనుఁజేడుట తిక్కటచొక్కుటల్ రునుల్
వదలుట కంపువేయుట కళిల్ దిలఁగింపుట రిమ్మకట్టుటల్
పెడవిలు సల్లనై చెడుట • పెద్దకు లోఁగట బట్టకాలుటల్.

—♦ న స్త్య ము. ♦—

- చ. బలువగుశీర్షచాతము • తాపఁగఁజాలెడుదొడ్డమఁడు భూ
త్వమున నెట్టివాతలు • దద్దయుయాచన సేయుటిన్దియా
పూకఁగనగ్యలోకజు • నశ్యము పండితమానసియై
చెలఁగడుధూచుప్రతములఁజేసెడిచూర్లమునర్లనాన్వమా.
- ఉ. నస్యము శీతమర్తగఁజూపనహేతువిచారధీరపం
చాస్యము సుప్తకోగనిలిఁడాంధితమఁటటాగ్కలింప
దృశ్యము వేకకాస్త్రపతితోత్తమమండితవాగ్విలాససా
రస్యము శూర్వలోకజనరంజనదాస్యమురాజవశ్యమున్.
- పీ. ఎదురైనవోఁ దనఁతుదకిరింద్రము డిగ్గి, కేలూత తొనుంగి యొక్కించుకొనియె
మనుచరిత్రంబందుఁకొనువేళఁ బురమేగఁ, బల్లకి తనకేఁ • బట్టి యొత్తె
లినుడైఁకవిండఁపెండేరమున కీఘ, తగుదని తానె పొందమునఁ దొడిగ
గోకిటరామాద్య • సతాగ్రహారము, అడిగినసీమలయందు నిచ్చె
- గీ. నాంధ్రకవితాపితామహ • యలసాని, వెత్తఁకవింద్రయని నన్నుఁబిలుచునట్టి
కృష్ణకాయలతో దివికేఁగలేక, బ్రదికియున్నాఁడ తీవచ్చుఁరంబ నగుచు.
- పీ. కాశికావిశ్వకుఁగలిసి వీరాడెడి, రత్నాంబగుంబులేఁరాయఁ డిచ్చుఁ
వైలాసగిరిబండ • మైలారువిభుఁ డేగి, దినవెచ్చ మేరాజు • దీర్చు గలఁడు

- రంభఁగూడఁ దెనుంగుఁగోతురాహుత్తుండు, కస్తుకేశరాజుఁ ♦ బ్రస్తుతింతు
స్వర్గధుఁ డయ్యెనిఁ స్సంఘమంత్రీ మఱిహేమ, పాత్రాన్న మెవ్వారిఁ పంక్తిఁ గలదు
గీ. భాస్ర రుండు మున్నె వేపునిఁపారి కరిగెఁ, గలియుగంబున నికమంతఁగవ్వచునుతు
వివిజకవివరుగుండియల్ ♦ దిగ్గురనఁగ, నరుగుచున్నాఁడు శ్రీనాథుఁడవతపురికి.
సీ. గడియతోపలఁదాడికడఁగియుత్తునియగాఁ, దిట్టినమేధావి ♦ భట్టుకంటె
రెండుగఁదెలబ్రహ్మాదండిముండ్లన్నియు, నుట్టఁదిట్టినకవిఁచుల్లుకంటె
మూఁతుగఁదెలకుఁదాఁమొనసియొత్తినగండి, పగులఁదిట్టినకవిఁభానుకంటె
అఱిజాముతోపలఁ ♦ తెలుపునీలంకంగఁ, దిట్టినబడబాగ్ని ♦ భట్టుకంటె
ఆ. నుగ్రహోపి నేను ♦ నోపుమశేపియింపఁ, గ్రమ్మరింపశక్తిఁగఱచునాకు
వట్టిమానఁజిగురుఁ ♦ బుట్టెంపగిట్టింప, బిరుదవేమటాడఁభీషకువని.
క. దూరానశత్రుఁడుండిన, వేఱివివమాతరంబు ♦ వెదుకఁగఁజేలా
యాతొంటు తాపెట్టిన, పేరణగును వానియింటఁ ♦ వీనుఁగువెల్లన్.
క. అకచటతపయశవర్ణులు, పుకటితముగఁబుతులగిరులఁపదఁకొండింటన్
వికటించకకవిశెప్పిన, నకటాపడిచావతుండ ♦ నజుఁడో హరుఁడో.
చ. హయమదినీత పోతవనుఁధాధిపుఁ డారయ రావణుండు ని
శ్చయముగ నేను రాఘవుఁడ ♦ జాన్నావి వారధి మాతఁ డంజనా
ప్రియతనయుండు సింగన విఁభీషణుఁ డాగుడిమెట్టులంక నా
జయమును పోతవక్తసునిఁచావును నేడవనాఁడు చూడుఁడి.
క. కాటికిగఁటైలుజేరెను, యేటావలనక్కలెల్ల ♦ నేడువఁదొడఁగన్
కూటికికాతులుజేరెను, లేటవరపుపోతరాజు ♦ లేదా ! లేదా ? 4426
క. నాఁటిరఘురాముతమ్ముఁడు, పాటిగసంజీవిచేత ♦ బ్రదికినీతిన్
గాటికిఁబోనీకేటికి, లేటవతపుపోతరాజు ♦ లెమ్మా రమ్మా.
క. సాశువవెదతిమృచహీ, పాలుండివె వచ్చె నిటమఁ ♦ బద్వయ్యాఱున్
గేలను లే దా కొక్కటి, తాలమ ముత్తునియలొచు ♦ భరతై బడుమా.
ఆ. కూరపాటివెంక ♦ తుక్కలుదినుకంక, లేనితోనిశంకఁచూనుమింక
ముఖముఁజూడఁగుంక ♦ ముండవనెడుశంక, నానుఁదోచెఁజరికఁనాకుమింక.
సీ. ఊకుజేరునులేని ♦ యుత్తరంబుల నుత్త, ములపేరవ్రాసెడుఁఖలగుణుండు
కవికరంబుననదా ♦ తనమేలె కోరున, జ్జుల దూషించుమర్జనవతుండు
అన్నవస్త్రము లిడి ♦ తన్నుఁబెంచినవారి, కపకృతఁ జింఱిచు ♦ నభకుతముఁడు
అనువుకొండ్రుమాపుఁనాలోచనంబున, నిరతంబు జరియించు ♦ దురితశీలుఁ

—♦ మాణిక్యము—గుణవంతుఁడు ♦—

గీ. ఘనచుట్టి నీడు సద్గుణగౌరవముల, సంఘఁడగువాఁడు నిరసించు ♦ నంతమాత్రాఁ
బ్రాజ్ఞులగువారిచే మెప్పుడబడయవలె, ధారుణీంద్రులు శిరములఁ ♦ చాల్చుటందె

—♦ గుడ్డికొంగ—కుకవి ♦—

గీ. రమ్యతగమూర్తులగు సర్వరత్నములను, డంబు మిత్రుడు రత్నాకరంబులొన
ఁజేర్చుటలనేరుసి ♦ ఓత్తమునను, గోచర దేవుఁడు నిను గుడ్డికొక్కిరాయు.

—♦ కాగితపుబుట్ట—దుర్మార్గగామి ♦—

గీ. సత్పథము నొంది తిన్నగాఁ ♦ జనెడు నీకు, వక్రగతియును జంచలశ్వంబు నిపుడు
గలఁగఁజేయుట కేతట్టుగాలి వచ్చె, క్రతుల కపకీర్తి పుట్ట కాగితపుబుట్ట.

—♦ తోఁకబుట్ట—లంచముగొను కూటనాక్షి ♦—

గీ. పచ్చవగుచుందిమామిడిపండ్లుజెచ్చి, కడుపునిండింతురనియెంతు ♦ గౌరవముగఁ
బిడప నీనోట గడ్డిని ♦ బెట్టుచుందు, నీకు సిగ్గెంత లేదచే ♦ తోఁకబుట్ట.

—♦ గాలిపడగ—ధనగర్వముగలవాఁడు ♦—

గీ. ఘనమహాన్నతపదవిని ♦ గంటి ననుచు, నెగిరిపడుచుంటి వయ్యయో ♦ బిగువుఁజూపే
కలితసద్గుణభంగంబుగలుగునపుడ, కాంచెద వధోగతి వడిగ ♦ గాలిపడగ.

—♦ చెప్పలజోడు—స్నేహముగొను పరోపకారి ♦—

ఉ. భాతిగ ముండ్లతో వెలయు ♦ బాటలఁ బాదము లంటి దంటవై
రాతిరియన్ బవల్ జనుల ♦ రక్షణఁ జేసెడు మేరమిటి బల్
పాతకవృత్తి వైకొనెడువారల గర్వ మణుంతు మేల్ బల్
భూతలమందు స్నేహమునుబొంది చరింతువు పాదరక్షకా.

—♦ అగ్గిపుల్ల—మంచిపరోపకారి ♦—

చ. అలపర దేశముల్ దిరుగునందఱు నిన్ దరిఁజేర్చు కొందు, చు
ట్టులు గొని కాల్పువారలు చటాటన విన్ గ్రహించియొందు, పి
ల్లులుగల తల్లు లెల్ల నిను ♦ లక్ష్మ మొనర్చు పరోపకారివై
విలయము నీవు జెందుచునె ♦ వెల్లొనరించెద వగ్నికాండమా.

—♦ తెలిగ్రాంతీగె—దేశవార్తలు తెలుపువాఁడు ♦—

చ. మతిమతివై విదేశగులహుటలు వీరికి వీరివార్త లం
చితగతి వారికిన్ మితిగ ♦ శిఖిముగాఁ జెవినించి జెందమా

తాతపితమొండఁజేసె దహఃహా మహిమోన్నతి గాంచు నీదు సం
గతి శ్రుతిసమ్మతంబగు జుగంబున లోహలతామశల్లికా.

—* పలుక్కా—నిరతానందకారి *—

మ. జల మఁజలంబునుం బొగయుఁ * జాల సువాసనలీను గాలియుం
గలిగి ధ్వనిం జెలఁగి కడుఁగర్జిలుటన్ ఘనసామ్య మొందియుం
గలితవిచిత్రలీలఁ గలఁకాలము మోదరసం బొసంగెదా
వలసుగ నీదు సేవ గొనువారికి వారక ధూమనాలికా.

గీ. పక్షివద్యండు పరగుఁ బంఁచాక్షరముల, వాని తల దీయ తుద్రదేవత జనించు
దానితలపీయఁ డక్కడఁజానుమీటు, దానితలదీసిమాడఁగా * దనరు నృపతి.

(క, పో, త, రాజు.)

గీ. చనినవెనుకను రాకుండుఁజంట లెవియొ, వచ్చిననుపోవకుండు వ్యఁవస్థ లెవియొ
మరల వచ్చుచుఁ బోవునాఁమహిమలెవియొ, తెలియఁజెప్పముతేటగఁజెలియభువిని.

(కీర్తి, అపకీర్తి, పుణ్యము, పాపము, కలిమి, లేమి.)

గీ. ఇంట నుండును నెప్పుడుఁ నెవ్వ యెవియొ, వెంట నుండును నెవ్వయొఁవేటుగాక
తప్పకను జెప్పవలయును * తత్త్వణంబ, విమలమతులార విజ్ఞానఁబిలుధులార.

(కలిమి, లేమి, పుణ్యము, పాపము.)

క. బావయు మఱఁదింగని యీయూవులలో నొకటిలేమ్మి * యనఁగా నపుడే
యావని యడిగినవాక్యము, గావలయున్ భావలైదుఁగా నొకపదమున్.

ఏ	రమ్ము	మహారాష్ట్రభావలో
ఆవు	రమ్ము	శురకభావలో
రా	రమ్ము	తెనుఁగుభావలో
బా	రమ్ము	కన్నడభావలో
వా	రమ్ము	అరవభావలో

(ఏకపురానావా.)

ఆ. మామిడేల పూచఁకుండువేసంగిని, బాలుఁ డేలఁ బోయెఁ * బసులవెంట
నకనికింద నొకరు * వంగినపనియేమి, మూటి కొక్కమాట * ముద్దుకృష్ణ.

(కాయశే)

క. వృక్షము మూఁ డక్షరముల, తక్షణమున మధ్య గురువు * తగ్గించినచో
నక్షయము వర్తమానము, నీక్షించును దీనిశ్చేరు * నెద్దియొ చెప్పుమా. (నేరేడు)

అ. మూడుతలలముసలి, మాతిపండ్లును లేవు, లేరఁ బట్టుకొనిన * లేన లేను
కాలవశముచేత * గట్టలు భక్షించు, దీని భావ మేమి * తిరుమలేశ.

(ప్రాయస్)

క. ఉడికియు నుడకని దొక్కటి, వడి నుడికిన దొకటి యచ్చవచ్చికొంటియున్
గడు నమల నంద మానిది, వడి వీనిని జెప్పవలయు * వరసరసు లిలన్.

క. శిల వృక్షలతలఁ బుట్టిన, చెలియలు మువ్వరును గూడి * చిడిముడిపడుచున్
తలవాకిట రమియింతురు, సలలితముగ దీని నెఱుంగు * సరసులు గలన్.

(తాంబూలము)

మ. కడలిం దోచె సనాళపద్మ మట కాకాచంద్రిండుం బందె నం
దొదవెం గోకనదంబు కానఁ బాడ మెన్ * బోద్యత్కల్పిండాత్మజా
నది యవ్వాహిని మేరు వెక్కి గగనాంతర్వర్తియై పాటఁగా
నది యే జూడ మహాత్మ యో ప్రియయఃశ్యా! జాతి గూఢె న్మదిన్.

మ. పొరుగురన్ విభుఁ డుండి వేడ్క లలరం * బుత్తెంబు నాభూషణో
త్కరముల్ నెచ్చెలి తెచ్చియిచ్చుటయుఁ గాంతాతత్తు మీక్షించి య
బ్బుర మందెన్ గొనియాడె దిట్టె వగచెన్ * బోద్రోచె వీరించె నా
భరణంబుల్ వివరింపుడి సుకవు లీభావోదయస్థానముల్.

మ. రమణుం డున్న యెడాటకున్ సఖియ చే * రంజిల్లు పుష్పాళి స
ద్విమలంబైన నసిండి పెట్టె నిడి విస్తీర్ణంబుగా దానివై
గ్రమ మొప్పన్ ఫణి చండికాధపు జగత్ప్రాణోద్భవున్, సంపఁగిన్,
సుమబాణాంగి లిఖించి పంపె మదిలోఁ * జోద్యంబు రెట్టింపఁగాన్.

ఉ. నూతనకేళిబావిక మనోగధలీలలఁ గేలి సల్పఁగా
నాతల మోసుఁ జేర్చి విభుఁడశ్యవిచారముఁ జేయుచుండఁగా
నీతరభాక్షి నవ్వి సగమునిన సింహపుణ్ణి నేనుఁగున్
నాతిలిఖించి చూపె నిజనాయకుఁ డాచెలి మెచ్చె నంతటన్.

ఉ. నూతిజలంబుగోనఁ బడిచూఱుశిరంబులు యెద్దు మేయఁగా
నాతిపయోధరంబుతుద * నల్లన వెన్నెల గాయుచుండఁగాఁ
గోతికి పిల్లికూనకును * ఘోరపుయుద్ధము గూడుచుండఁగా
నేతపుకొమ్మువైద నొకయేనుఁగు సింహము వేట లాడఁగన్.

చ. సమరతినేయువేళఁ బతి * సంభ్రమ మంతయుఁ జూచి సిగ్గునం
గుముద మనంబులోని తనఁకొక్క బయల్పడఁ దెల్పు లేకఁ దాఁ
గమబదళంబులో నిడినఁకప్పుచే లిఖించి చూచి నా
రమణి కునంబుమీఁద నొక * అంపము, కత్తిని, రాజహంసికన్.

— * హిందుస్తానీ సంస్కృతం తెనుఁగుపద్యశ్లోకములు —

తూమరాజవాసుల్ మామారేగ్రహారే, కదాపీహదంగాసజానేయకుండన్
హుకుంక్షీయతాన్నీహకాంచాపిదద్యా, వ్లోదాతేముదేస్తాత్సదాజంగళికా.
సలం లేదు బిల్కా ల్కలంబందహల్ సాల్, అలంమోదుగాకుల్ క్వచిత్తేమహుల్
అవుర్రోయకొంపల్ మరీమాలకొంపల్, హయేముల్లకంపల్ హమారేగ్రహారే.

క. అంతా తిర్మలయాత్రకంచ జనడం * యార్వాంకోనేటిలో
నెంతో వేడుక మంగలిన్ బిలువడం * నెత్తంత దిగ్గొడం
అంతం బోడగవేగనచ్చటికిజియ్యంగారు వేంచేయసం
పంతంబొప్పు భుజాలు గాల్చి చడడం * బాగాయె సస్యంగళం.

క. అప్పంభో ట్లుదయానమేలుకొనడం * యందర్ని తాఁబిల్వడం
పశున్నానికి బోదమంచ జడం * పల్గోసులూరుండడం
తిప్పల్ సందున దొంగలడ్డపడడం * దిట్టంగ జోడించడం
చెప్పల్ గుడ్డలు చెంబు వోకెలివడం * చీవాట్లు సన్మంగళం.

స మ స్త్ర లు

సమస్త్ర:—ఎలుకలు తమ కలుగులోని కేనుగు నీడ్చెన్.

శ్లోక. ఇలలో నిద్దలురాజులు, మలయుచుఁ జతురంగమాడి * మాపటివేళం
జలమెత్తచుఁబిప్పోయిన, నెలుకలు తమకలుగులోని * కేనుగు నీడ్చెన్.

సమస్త్ర:—కుంజరయూధంబు దోచు కుత్తుక జొచ్చెన్.

క. గంజాయి త్రాగి తురకల, సంజాతులఁగూడి కల్లుంచవిగొన్నావా
లంజలకొడకా ! యొక్కడి, కుంజరయూధంబుదోచుకుత్తుకజొచ్చెన్.

క. రంజనచెడి సొండవు లరి, భంజనులై విరటుఁగొల్వఁ * బాల్పడిరకలా
సంజను ! విధి నేమందును, కుంజరయూధంబుదోచుకుత్తుకజొచ్చెన్.

సమస్త్ర:—కాకికి కునకంబు కల్ల కాటుకఁ దీర్చెన్.

క. పొక్కటవికారయగునొక, కోకస్తనితిలకమిడియెఁ * గుంకురుతోడన్
భీకరతరముఖమున నొక, కాకికికునకంబు కల్ల * కాటుకఁ దీర్చెన్.

సమస్య:—కప్పకు సంపెంగనూనె కావలె వేగన్.

క. ఇప్పుగమేలెడుపార్థివుర, డిప్పుడు నీతావు కనిచెఱిదిగో సర్వా
తెప్పుననంగడితలుపులు, కప్పకు సంపెంగనూనె కావలె వేగన్.

సమస్య:—వైదికునిచేతి విడె మాయె వనిత బ్రతుకు.

గీ. పడుచుందనముఁ బెనిమిటిఁపరులఁ గూడి, వారకాంతలతోఁ గూడిఁచేతున్న
ముచ్చటలచేతలలితాంగి • మూఁపుఁజెందె, వైదికునిచేతివిడె మాయెఁసనితఁబ్రతుకు.

సమస్య:—సగసము లాడుచుండునది చక్కని వీరపతివ్రతే కదా.

చ. పురుషుని నిద్రపుచ్చి సరిఁప్రాద్దులెచి స్వహంబువెల్వడం
బరుగునఁబోయి పాడుగుడిఁపంచలలో విట కానితోడుతన్
స్థిరుతిలేకఁగూడి యతిఁశీఘ్రమె యిఁటికివచ్చి భర్తతో
సగసములాడుచుందునది • చక్కనివీరపతివ్రతే కదా.

సమస్య:—ఇంకన్ గుఱురిబొట్టు పెట్టుకుము తప్పి ఫాలభాగంబునన్.

కా. పంకేజానని నేటిరేయివినుమా • ప్రాచీన భాగంబునం
శంకాతంకములేక పోడశకఁభాసంపూర్ణుఁడౌ చంద్రునిం
బొంకంబొర్చెదనంచు రామకలమిన్ • బొంచుండియున్నాఁడు నీ
వింకన్ గుఱురిబొట్టు పెట్టుకుముతప్పి! ఫాలభాగంబునన్.

సమస్య:—గాడిద యేడిచెంగదన్న ఘనసంపన్నా.

క. అడిగమాటకుందప్పి, గాడిదకొడుకంచుఁ దిట్టఁగా విని యయ్యో
వీఁడా నాకొకకొడుకవి, గాడిద యేడిచెంగదన్న • ఘనసంపన్నా.

✱ సమస్య:—చెలువుగ రామలక్ష్మణులు సీతకుదమ్ములు శంభుఁ డన్నయనన్.

చ. అలర గణింపఁ బంక్తిరఘునాత్మజు లెవ్వరు? మైథిసండు నే
లలనకుఁ దండ్రి మన్మథునిఁబావు శరంబులు నేపి, యంలికా
చెలువుని నామ మెద్ది మఱిఁసీరికి కౌరియు నేమి కావలెన్
చెలువుగ రామలక్ష్మణులు • సీతకు దమ్ములు శంభుఁ డన్నయనన్.

సమస్య:—కుందేటిని కోడిపిల్ల గుటుకున మింగెన్.

క. చందనగంధులు మువ్వయ, చుంనాగవుఁదోటలోన • మాపటియపుతె
దందంద వూలు గొయ్య, కుందేటిని కోడిపిల్ల • గుటుకున మింగెన్.

సమస్య:—నిప్పున నొక చేరడంత నెత్తుగ గారెన్.

క. కుప్పించి వెలుంగు నూరికెన, గొప్పగు ములు నాటె నాకు • కోమలి వేగన్
ఉప్పుఁ గొనిరావె ఇతము, నిప్పు నొక చేరడంత • నెత్తుగ గారెన్.

సచస్య:—ఉత్తరమున భానుబింబ ముదయం బయ్యెన్.

౪౬. అత్తుగఁ దూగువు పడచురఁ, బత్తువువు లిభించి నిదురఁ జెందితి నారా
చిత్తువువు వ్రాయఁ జోవల, నుత్తిగమున భానుబింబ • ముదయం బయ్యెన్.

సచస్య:—గుండ్రాతికి కాళ్లు వచ్చి గునగున నడచెన్.

౪౭. ఉండ్రాని యడవిలోపల, గుండ్రాదై యున్న హట్టి • కోవలిపైఁ గో
దండ్రాయు పదము సోకిన, గుండ్రాతికి కాళ్లు వచ్చి • గునగున నడచెన్.

సచస్య:—కన్మలు మోకాళ్లు దాకి ఘలుఘలు మనెన్.

౪౮. కొమ్మను నుదయం డపుడు జవమ్మున నీలోత్పలముల • వడి సేయంగా
సొమ్మసితి మోము వంచిన, కన్మలు మోకాళ్లు దాకి • ఘలుఘలు మనెన్.

సచస్య:—చట్రాతిని నార దీయ చయ్యన వచ్చున్.

౪౯. ఇట్రారయుక్తి చెప్పెద, పట్రా యిది తాటిచుట్టి • పదిలముతోడన్
కొట్రా నీభుజకేత్తిని, చట్రాతిని నార దీయ • చయ్యన వచ్చున్.

సచస్య:—భల్లూకముక డుపులోన భానుడు గ్రుంకెన్.

౫౦. అల్లంతిచ్చొస్త కాడను, విల్లంకుక వేటకాడు • వేయఁ దొడంగన్
జల్లంపకోలచిక్కను, భల్లూకముక డుపులోన • భానుడు గ్రుంకెన్.

సచస్య:—చుక్కలతో నొక్క నక్క సుడివడఁ దిరిగెన్.

౫౧. చక్కఁగ గొవర్ధనగిరి, నక్కజముగఁ గృష్ణఁ డెత్త • నావులకొఱకుం
గ్రిక్కున గిరి మిన్నుండినఁ, జుక్కలలో నొక్క నక్క • సుడివడఁ దిరిగెన్.

సచస్య:—చందురులో నిజ్జి నేలచంగలి మేసెన్.

౫౨. కండగ్నహుడు నరుడును, బందికనై వారిపోరి • పరిపరిగతులన్
గ్రిందైన హనుజాటపుఁ, జందురులో నిజ్జి నేలచంగలి మేసెన్.

౫౩. సచస్య:—కప్పను జాడంగఁ బాము గడగడ వణకెన్.

౫౪. కుప్పను గావలి గామఁగఁ, జెప్పులు గజ్జయును బూని • కిప్పుముతోడన్
జప్పుకఁ జేయుచు జను వెంకప్పను జాడంగఁ బాము • గడగడ వణకెన్.

సచస్య:—విపరీతపు పులుసుకూర విస్తరి మింగెన్.

౫౫. అపహాపపురేతాకుల, విపరీతపు బ్రాహ్మణుండు • విస్తరి గుట్టెం
జపలాక్షి వండిపెట్టెను, విపరీతపు పులుసుకూర • విస్తరి మింగెన్.

సచస్య:—చాతు మె లవుడా యటంచు సుందరి ఫలికెన్.

౫౬. ఖ్యాతిగల రామచంద్రిండు, చేతోమోదంబుతోడఁ • జిలగించు నెంతే
చీతిగ నిటఁ జనుదెంచినఁ, చాతు మె లవుడా యటంచు • సుందరిఫలికెన్.

సమస్య:—నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱి నిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నును.

చ. అనిజ! జాంబవంత! కమలాప్తనూభవ! వాయుపుత్త్ర! యో
పనస! కుషేణ! నీల! నలభానుకులుండగు రాఘవేంద్రుఁ డ
ద్వనుజపురంబు వే గెలువ ♦ దైత్యులఁ జంపఁగ వేర రమ్యవేన్
నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱినిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నును.

చ. అనఘసురాపగాతనయ ♦ యర్కతనూజ! విచిత్రపీఠ్యం
దన! గురుపుత్త్ర! ద్రోణ! కృపనాగపురీక్ష్యర! దుస్ససేన! ర
మ్యునుమనె రాజనూయము యహత్యజుఁ డిప్పుడు చేయఁ బూని తా
నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱినిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నును.

46600

చ. అనఘసురేశ! వాయుసఖ ♦ యర్యమనందన! రాక్షసేంద్ర! యో
వననిధినాథ! గంధవమా ♦ చైత్రవణా! నిటలాక్ష! తాను ర
మ్యునుమని చెప్పె మాధవుఁడు ♦ మారునిపెండ్లికి మిమ్ము నందఱిన్
నిను నిను నిన్ను నిన్ను మఱి ♦ నిన్నును నిన్నును నిన్ను నిన్నును.

సమస్య:—విధవాగమనంబు మిగుల వేడుక సేసెన్.

క. అధికాదిదర్శనేచ్ఛా, గ్రధితుఁడనై సుకతునంబుఁ ♦ గాంక్షించఁగ నా
శధికఫలప్రద యగుచును, విధవాగమనంబు మిగుల వేడుక సేసెన్.

సమస్య:—కన్న కుమారుండు మగఁడు గాఁగ వరించెన్.

క. అన్నన్న రాధ సోగసున, కన్న కయగు మగఁడులేమి ♦ హేలాగతిచే
నన్నయగు నందగోపుఁడు, కన్న కుమారుండు మగఁడుగాఁగ వరించెన్.

సమస్య:—రతిరాజగృహంబుమీఁద రవి యుదయించెన్.

క. అతివల మొగ మెలుఁగక యీ,గతి నతి రతి వాంఛ దగిలి ♦ గన్వసుఖములన్
మఱిఁ దలఁపవు లే లెమ్మిక, రతిరాజ గృహంబుమీఁద రవి యుదయించెన్.

సమస్య:—భామాకుచమండలంబుభస్మంబాయెన్.

క. కామాతురుడై జంగము, పేరంబున భూతి నలది ♦ ప్రియ మలగంగా
గామించి కొఁగిలించిన, భామాకుచమండలంబు ♦ భస్మం బాయెన్.

సమస్య:—అణిముత్యంబు మీసమం దమరియండె.

గీ. చంద్రేశ్వరుఁ డొక నాఁడు ♦ శైలపుత్ర, యధరబింబముఁ జూచించునవసరమున
గిరిజ నాసాగ్నిమందున ♦ మెఱయుచున్న, యాణిముత్యంబు మీసమందమరియండె

సమస్య:—కన్నులలో జన్నులను గాంతామణికిన్.

క. చిన్నవి ఝువకంబులుగొని, చెన్నలరంగ బెన్నవారిఁచిన్నది రాఁగాఁ
బన్నగతోముఁగల వలకన్నులలో జన్నులమరెఁ గాంతామణికిన్.

సమస్య:—కన్నెటికము చెడక మున్నె గర్భం బాయెన్.

క. చిన్నది పన్నెం దేండ్లది, యెన్నెడు రతి కేళిసుఖము ♦ నెఱుంగక మునుచే
వెన్నున తామర పుట్టెను, కన్నెటికము చెడక మున్నె ♦ గర్భం బాయెన్.

సమస్య:—కామినికుచమధ్యమందు గరుడుం బాడెన్.

క. చేమంతచెట్టుక్రిందను, భామామణి నిడుర బోవఁ ♦ బయ్యెదజాన్
రోమాని పామో యని, కామినికుచమధ్యమందు ♦ గరుడుం బాడెన్.

సమస్య:—గుట్టానికి రెండు కాళ్లు కోడికివలెనే.

క. మట్టాకుఁ బాన్పుగాఁ గొని, బొట్టను బ్రహ్మాండపక్షిఁబూనిన ముద్దుం
గుట్టఁడ విను వన్నెల గుహు, గుట్టానికి రెండుకాళ్లు ♦ కోడికివలెనే.

సమస్య:—భార్య లిద్దఱు శ్రీరామభద్రునకును.

గీ. తావలని సంహరించియు ♦ రాజ్యమునకు, నంగనను గూడి యభిషిక్తుఁడై వెలుంగ
హార తిచ్చి ప్రేమతో ♦ హరునిముద్దు, భార్య లిద్దఱు శ్రీరామభద్రునకును.

సమస్య:—గుత్త పుతాపుతారవికటట్టు పటుక్కున వీడె నింతికిన్.

ఉ. ఆత్తటి జత్తజుండు విరహాంగనలం గవలింప విఘ్నవి
లైతి ధనుర్దణంబు మెఱియించి నికాతవిసూతనప్రసూ
నొత్తమబాణపక్షిఁ గుచయుగ్మ మదాటునదాఁక సేసినన్
గుత్త పుతాపుతారవికటట్టు పటుక్కున వీడెనింతికిన్.

సమస్య:—మార్తాండుం డపరాద్రుఁ గ్రుంకె నదిగో మధ్యాహ్న కాలంబునన్.

క. కీర్తింపందగు రామసాయకమహాగ్ని జ్వాల శుంభ నికా
వర్తి నానఱు గాంచి సారదుండు దేవాధ్యక్షుతోఁ బల్కెన్
ట్లార్తి జెందమిముం జయించెగద మున్నుత్సుగ్రుండై దైత్యరా
జ్మార్తాండుం? డపరాద్రుఁగ్రుంకె నదిగో ♦ మధ్యాహ్న కాలంబునన్. 4612

సమస్య:—అక్కా రమ్యును మగఁడు నాలిం బలిచెన్.

క. రక్కసివలె నేప్రాద్దును, మెక్కుచుఁ దిరిగెదవు కాలిఁమెట్టున నిన్నుం
గుక్కక మానను దసిసి, యక్కా రమ్యును మగ్గుడు ♦ నాలిం బలిచెన్. 4613

సమస్య:—రారా తమ్ముడ రార యన్నయనె నా రాజాస్య ప్రాణేశ్వరున్

క. గారొబల్లఁడు నట్లుచుండు శ్వశురాఁగారంబునందుండఁగా
నీరేజాస్య సుభద్ర వచ్చి యతఁగిన్విషించి పెన్నిగ్గునన్
బాటించొచ్చెను సత్యవల్లుకొనియింపారంగ నయ్యల్లుపన్
రారా తమ్ముడ రార యన్నయనె నాఁరాజాస్య ప్రాణేశ్వరున్. 4614

సమస్య:—తోచు నడంగు వెండియునుదోచు నడంగుమెఱుంగుచాడ్పునన్

ఉ. తోచకపట్టితెమ్మనుచుఁ ♦ దొయ్యలి వేడిన వెంట నంటి శేఁ
జాచుచు మెల్లమెల్లఁగను ♦ జాడల జాడల నాశ లాశలన్
నాచుక వచ్చు రామరమునాయకు ముందట మాయలేడి తాఁ
దోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్.

ఉ. వీఁచుదొంచి రాఘవ కఠివీప్రవరాదులు వాల్మగంటిమ
శ్నేహఁగఁ మిన్న మన్న దిశఁలెచ్చటి వచ్చటఁ గాలఁగా రవిన్
గాచు శరన్నీకీల జఁగంబులు ఘూర్ణిల నింద్రజిత్తుతాఁ
దోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్.

ఉ. పూచినమాటుపట్లఁ దలఁపోయఁగలేక మనోభవుండు ప్రే
లేచ గణాలునాలుఁగనుఁరెప్పలనార్పక చూడఁగాచునం
బాఁనఁగలేనియట్టిత్రిపుఁరారిపురస్థలి శౌరి నాదియై
తోచు నడంగు వెండియును♦దోచు నడంగు మెఱుంగుచాడ్పునన్.

సమస్య:—కుటిలాలకయెడమకన్న కుడికన్నాయెన్

క. నిటలమున నీవు చాల్చిన, పటుతరకమ్మారేఖ ♦ బహుగతి రతిచే
నటునిటు జాతిన చెచుటకుఁ, కుటిలాలక! యెడమకన్న♦కుడికన్నాయెన్.

సమస్య:—ప్రాతరలో నూయ్యఁ దుదయ పర్వత మెక్కెన్

క. ఈతఁడె గావుల బిలువుఁడి,రాతిరిప్రాద్వైల జాతఁరాయెను ధాన్యం
బాతురముగఁ బోయింతము,ప్రాతరలో నూయ్యఁ దుదయ♦పర్వత మెక్కెన్.

సమస్య:—బడబాసలపంక్తిమోదఁ బచ్చిక మొలిచెన్

క. పడఁతిరొ నవమేఘులబల్ల, నిజిఁబడి జాతిఁసునుయఁగట్టి ♦ విలయపునాశల్
పడుఁగొట్టి కురియఁ గింపట, నడచి పంక్తిమోదఁబచ్చిక మొలిచెన్. 4620

సమస్య:—నవ్వాకాలము వచ్చె నీప్రముఖులెన్ వైశాఖమాసంబునన్.

శా. హన్సం బెట్టున? కృష్ణదేవుఁ డెట్లై యబ్బాషి! రాఁదాయె నా
నవ్వాహంకృతిఁ బండ్రుఁ డేచుతిటి భీమశ్వరసామ్రాజు
ధన్వత్రురనిశాతేఘాతననఘాతవ్రాతబాణావళి
నవ్వాకాలము వచ్చె నీప్రముఖులెన్ * వైశాఖమాసంబునన్.

సమస్య:—కత్తింబుల్ పది కన్ను లైరు కిరముల్ వర్ణింపఁగా వే యగున్.

శా. ఈక్రాప్రాసము కష్టమాననుచు మీఁపిం లేసివా గాడఁగా
వాక్త్రాసంబది సత్కవీశ్వరులత్రోవల్ గావు నేఁ జెప్పెనన్
దిక్పాఠాతికిఁ బాగ్యతీర్థరులకుం * దిగ్మహాభారాతికిన్
వక్త్రంబుల్ పది కన్ను లైదు కరముల్ * వర్ణింపఁగా వే యగున్.

సమస్య:—రండాగమనంబుఁ జేయ రవ్యంబ యగున్.

క. కుండినపురమున దుక్కిణి, చండికకుం బూజ సలుపుఁసమయంబున కా
యండ్రవాహను దోడ్కొని, రం డాగమనంబుఁజేయ * రవ్యంబ యగున్.

సమస్య:—సుగ్రీవుని యెడమకాలు శునకము గఱచెన్:—

క. అగ్రాగ్రపునడివీధిని, నిగ్రహముగ బొమ్మలాట * నేర్పుగ నాడెన్
విగ్రహము లెత్త మఱచెను, సుగ్రీవుని యెడమకాలు * శునకము గఱచెన్.

సమస్య:—చుతిలేనినరుండు మిగుల మన్నన నొందున్:—

క. హిత మాచరించువారికి, హిత మొనరించుచును సుజనహితంఁ డగుచును దు
ష్కృత మెప్పుడుఁ జేయనుసమ్మతిలేనినరుండు మిగులమన్నన నొందున్.

సమస్య:—అస్థలితబ్రహ్మచారి కార్దురు పుత్తులిల్.

క. ఈస్థానాసము దుష్కర, మస్థలనతనీయఁ దగునె * మది సుకవులకున్
నస్థలితలై గుహంజని, రస్థలితబ్రహ్మచారి * కార్దురు పుత్తులిల్.

సమస్య:—భూమికా నరులకాళ్లు భోజన మయ్యెన్.

క. చీచులకాల్లేలావున, సామజములకాళ్లుచాల * సన్నం బయ్యెన్
భూమలకాల్లేమల్కన, భూమికా నరులకాళ్లు * భోజన మయ్యెన్.

సమస్య:—మాసానకు మూఁడుకాళ్లు మానవనాథా.

క. ఏనీచు వెదకి చూచిన, నేసానకు నైన గాళ్లు * యెక్కువ గలవా
మీసాన కెన్ని కాళ్లో, మాసానకు మూఁడు కాళ్లు * మానవనాథా.

సమస్య:—చట్టానుసరితము నేను మనసాయె గదే.

క. కొత్తము ఘృతమును, బట్టెమెగు నూరుగాయఁపచ్చడితోనే జిట్టున భుజియింపంగా, చట్టానుసరితము నేను ♦ మనసాయె గదే.

సమస్య:—కామిగాఁడు మోక్షకామి గాఁడు.

సీ. విపుణత్వమునరాఁగినితియెఱుంగక, నేలనేలెడువాఁడు ♦ బేలగాని
సంగీతసాహిత్యసాసల నిఱుంగక, కృతిజెన్నువాఁడు దుఃస్వభుఁడుగాని
కుశలుఁడైయింతుఁడోరికిలోడిగ్గుని, విషయాశురుఁడు దుఃస్వభుఁడుగాని
మాధవశ్రీచాదఁచుగ్గుతఁజెందక, మక్తిగోరడువాఁడు ♦ రక్తిగాని

అ. అతిదయాభివక్తి యతులితమగుయక్తి, యంగనానరక్తి ♦ యచలరక్తి
పరతఁగాఁచకున్నఁ ♦ బతికాఁడు, కవిగాఁడు, కామిగాఁడు మోక్షకామిగాఁడు

సమస్య:—అందఱి కందఱే సజీయు నందఱి కందఱె యంద అందఱే.

ఉ. కొందఱు పార్థులైకైములు ♦ కొందఱు కాలనివాహనబలుల
గొందఱులైవేల్వరుని♦గుఱము లీశ్వరనాహనబలున్
గొందఱుక్ష్మస్థానమున ♦ గూనిధన్యులు గాన నిందలన్
నందఱి కందఱేరుఱియు ♦ నందఱి కందఱె యంద అందఱే.

సమస్య:—కుక్కవో! నక్కవో! ఫణివో! శ్రోతివో! పిల్లివో! భూతపిల్లివో!

ఉ. తక్కుకరావునింకనుధాధిపుఁడధ్ధల కిచ్చుచున్నవో
దిక్కులలేనికధ్ధుల దళినిని భేదకు వేచ్చుచున్నవె
పెక్కినకామధేనువు శిలీంఘుల నెన్నెద వేమి యాచకా
కుక్కవో! నక్కవో! ఫణివో ♦ శ్రోతివో! పిల్లివో! భూతపిల్లివో.

సమస్య:—గోలకొండ, మాలముండ, పూలదండ, కొత్తకుండ.

గీ. ఓయిధృతరాష్ట్ర నీకొడుకుత్తగోల, కొండవిధ మాలముండఁ గృష్ణుండుగాఁచి
పొందునూల గెల్పించుకొండ యగుచు, నుదరమునఁ బూలదండఁకొత్తకుండ.

సమస్య:—గుమ్మ, బున్న, తింగు, బొణుగు. (మొల్ల)

సీ. అనిభాభిహతి దక్షిణావర్తశంఖంబు, గుంభితంబై కేలగుమ్మరనఁగ
గొడుగయుతఱచుగాఁ ♦ బడగఱొక్కడఁదట్టి, భుజగాధిపతి మీఁదఁబున్నరనఁగ
చఱచి నిబ్బరముగాఁబఱలెంచుఖగరాజు, తెక్కుగాడ్పులు మీఁటఁజీంగురనఁగ
దొంతిబ్రహ్మాండపఁక్షులుబాజ్జులోనుండి, బైణఁకియొక్కకమాఱఁబొణుగురనఁగ

గీ. కూకకనుచాపుమేరకుఁ ♦ గోకవిసరి, వెఱకు వెఱవకు వెఱవకు ♦ వెఱవ కనుచు
నద్దవడి వచ్చి గజరాజునొద్ద వ్రాలె, నార్తరక్షచణుండు నాకారాయణుండు

వ్యవహారపద్ధతి.

- క. ఇరువదియేడులు దనపాల, మొదలు గుడుచుచునికి యెఱిగియున్నేనియుదా దొరలక యున్నేనియుద ద, త్వరితోగము కుడిచింతనిపాదైపోవున్. 4685
- క. పదియేడులు తనధన మొరు, డెదురం గుడువంగ జూచి యెన్నుండెనన్ ఇని నాధన మనఁజేనియు, బదఁపడి తాఁ దొడరునని పలహోనియగున్.
- ల. తండ్రితోడఁ గొడుగు పగడీకుతోబంటు, పురుషతోడ భాగ్య గురునితోడ శిష్యుఁ డొటలేక శాసని నైబడి సభఁ, బాడినూడఁ జనుటంపాడిగాదు సీ. తనదండమునఁజేయఁ దగదని యెఱిగియు, నన్యాయమున గురుఁడడిచెనని తాతాతవృత్తులు తనతండ్రియన్యాయమున నాక్రమింపంగఁ బూసెనని యాలియాభరణంబులన్యాయమునఁ గొని, తుల్యయై చుగఁ డీకఁత్రోవెనని తన్నుఁ గొల్పినానుంకానన్యం బెఱుంగక, మొదలుండు కారించుచుండెనని
- ల. పాడి కరిగి గురునితోడ శిష్యుఁడు తండ్రితోడఁ గొనుట మగనితోడ నాలు స్వామితోడ బంటు సభఁ జెప్పఁ జనునైన, నందు నివాపరములనిదవచ్చు.
- ల. నిచ్చరిచ్చగడ్డి నెలనెలగడ్డొడఁ, బాటువడ్డి కడ్డివైనిగడ్డి యనఁగ నాల్గుదెఱఁగులయ్యె నాకడ్డిబా, దగవుతోడ నెక్కుఁదగతరంబ.
- క. పది పదునొకంటు వడ్డి, వదలక యానడిమిగడ్డి పలము నిజముగ న్ గుడిగొన జేహోరులకును, బదిపంజ్రిం దుచిత మధికపథగాములకున్.
- క. తనచేగ్గము వడ్డికి, గొని నతఁడేవచ్చునపుడు గొని వొల్లక త్రో చిన మధ్యస్థులచేతను, నునిచిన నటమిఁద వడ్డి యుడుగు ధరిత్రిన్.
- క. పాఠశ్రీమద్భాగవతంబు, నైఋణము తిల్లిదండ్రులదొవరు నుతుడుం దా నరువఁడు వారిఋణము, మామగ నా లరువఁదెందుచుగనిఋణంబున్.
- క. గొల్లఁడు వ్యాధుఁడు రజకుఁడు, కల్లమైదునాఁడు లోనుంకా గొందఱు దా డిల్ల లప్పగువందగు, నిల్లునడపుచు నానికిచ్చికతినన్.
- క. సతి తఁకొన్న ఋణంబును, బతి యిచ్చుని నిచ్చితముగఁ బనిచినఋణమున్ బతి యియ్యకొలుపుఋణమును, వితతంబుగ నెక్కుగాని పెఱయరువ దిలన్.
- క. జనకుఁడు పరజేతమునకుఁ, జనినను జచ్చినను రోగశదుడై యున్నన్ దనయాలు ఋణ మరువందగు, దనయాలు లేరని నరువఁదగు మనుషులకున్.
- క. ఎనిమిదియేడులశివువటు, యెనిమిదియేడ్లకును బాలుఁడెడ యెఱుంగఁడు గా వున బాలుఁడెన్నింగుల, జనకునిఋణమరువఁదెందు పను నటమిఁదన్.

- క. జనకుడుగొప్ప ఋణము డత్తవయఁడు వడ్డియును మొదలుగా నరునదగున్
మనుమఁడు మొదలగునందగు, మనుమలభ్రాతృలకు నరునఁచునీ లే దెందున్
- అ. అన్నదమ్మఁడైఁ * నాలుగుగండైఁ, గొడుగు తండ్రి యైనఁ * గూడియుండి
పాత్రుధనమునందుఁ * బూటపాటును సప్పు, పాత్రమున నహింపఁజనుజగతి.
- క. అరువంగఁ బూటపడినతఁ, డరువక తాఁ జచ్చెనని * నాతనిభ్రాతృం
డరువదగు మొదట తత్సతుఁ, డరువం బనిలేదు ధగ్గఁమారసిచూడన్.
- గీ. తనపడసినసామ్యునిను, దనలనినయట్లు పంచఁదగుఁ బుత్రులకున్
దనతండ్రిపడవు సుతులకు, జనకుడు పంచంగవలయు * సరిపాఠులుగన్.
- గీ. జనకునితోఁచెందైనను, జననికి ఋతుసంభవంబు సమసినఁబుత్రుల్
మునుకొని తమతపసాళ్లను, జనకునితోఁ బంచుకొంట * సద్దగ్గ మగున్.
- క. పుష్పపురుషులకులఁ బుత్రులు, పుష్పపురు గలవతుఁడు వేఱువాయఁ దలఁచినన్
లలనలఁ బుత్రులుఁ దానును, తలగొని మెయిపాలుగొనట * ధగ్గుం బెందున్.
- క. నాయంతబ్రతుక నేర్తుం, బోయెదనను సుతునితల్లిఁబుచ్చ కథనికీన్
వేయింటికీ బడియెను, దాయముగానిచ్చి పుచ్చఁదగు జనకుకున్
- క. సుత్తచునుగుద్రవ్యంబును, విత్తంబును న్నజానికి * విశ్రాంతంబున్
బ్రాతృన నిచ్చి సహోదరు, లత్తి సమాంతంబు గొనటయిచ్చుం బెందున్.
- క. పెండ్లిచేసిన నిలుచెడిపేదలైన, కూతులకుఁ దల్లిధనమైనఁగొనట యుచిత
మంచునునొక్కభంగివాఁరగుదురేని, దారుమెయిపాలుగొనటయొక్కగ్గ మెందు
- క. జనకునిధనమును బోరయక, కనినధనముఁ జెలిమి వేళఁగినధనంబుం
దనయల్ల వారువెట్టిన, ధనముం దనధనమయఁడు * తత్సవిజ్ఞుల్.
- క. జనకుడు తనుఁ జదివింపక, జనకునిధనమైనఁ గుడిచి * చదువక తనయం
తనకుడిచి చదివి పడసిన, ధనముం బాలకుగలేను * దాయాదులకున్.
- క. పితృధన మితరులచే నపహృతమై చెడియుండిపిదప * నెవ్వనిచే ను
స్థితమగు నది సాధించిన, యతినిధనము సోదరులకు * నతఁడే గలుగున్.
- క. నాలుగువత్సములందును, నోలిని విప్రసకుఁబుట్టియున్నతనూజాన్
నాలుగు మూడును చెందును, బోలఁగ నొక్కటియు నలశఁమలుగొనవలయున్.
- గీ. పాత్రున జనకుండు * పుత్రుండు నున్న నాఁడేర్పడఁ దమలోన * నెవ్వఁడేని
గట్టిచీరలుఁబెట్టినతోడవులు, నెక్కడివాహంబులింటిలోనఁ
బానిసికొలుచును * బానిసలోనుగా, నవరుద్ధలై యున్నఁచంగనలును
మంచంబు పీఠంబు * కంచంబు చాపంబు, చెట్టులు గొడుగులు * వేట తెడ్డు
- గీ. పాయ కెప్పుడుఁ జెల్లసఁచదలవరుసఁ, దొల్లి చెల్లిసభంగిని * జెల్లినిచ్చి
వెఱిధనంబులు తమలోన * వేటవేట, హక్కుభంగినఁ బాల్గొనఁజుత్తనంబు.

- క. జనునెనఁజ్రులులు వాహనములు శయ్యలును దొడవులతఁ డీర్చిన నా
తనిక్రాద్ధంబునఁ గుడిచిన, తనికిం దగు బుచ్చుకొనఁగఁ • దగదు సుతులకున్
- క. మనుసులు తాత ధము పాల్గొన యోగ్యత గల్గిపంచుకొనుచోఁ దమకుం
జనకులు వెక్కిరింపెను, జనకులయంతములు గొనుట • సద్భక్తి మిలన్.
- క. కొడుకులు పెత్తెన తుడిచి, కొడు కుదయలైనఁ దండ్రికి కొని నలశం బా
కొడుకుధనము మును పోసి, కొడుకులకుం దండ్రికిము • గొనలే డెంగున్.
- క. వనిత పతిచేతఁ బడసిన, ధనము తగినవారి కియ్యఁగగు తేత్రము దా
ననుభవము కొనక యెరులకుఁ, దనచనవున నీగి యనుచితం బండ్లు బుధుల్.
- క. స్త్రీధనంబుపేరఁ • డెల్లినధన మెల్లఁగూఁతుఁ జేరుఁ గూఁతుఁకూఁతుఁ జేరుఁ.
గూఁతుఁగాఁకున్నఁ • కొడుకుపాలగుఁ గాని, పేరుపాలవారు • వెదకలేరు.
- క. కొడుకులుగలశూద్రులకుం, బొడమిదాసీనుతుండు • పుత్తులలోఁ దా
నొడఁబడియాపాల్గొనఁదగుఁ, గొడుకులులేమన్నచానె • కొను ధన మెల్లన్.
- క. ముందర వేత్రై పదపం, బొడిస సోదరుఁ డొకఁడ • పుగ్గురింపైపో
వం దడవనానియగ్గముఁ, జొంగునాగలకపోవు • బో నితరులకున్.
- ఆ. జను లెఱుంగఁ బొడి • సవతులకొడుకులు, కలసిరేని యొకఁడు • పాలిపనేని
నానిచాలిధఃము • వానిసోదరుండును, వానిఁగలసిఁతఁడు • వరుసఁ గొండు).
- క. ఆదటమునువాసినభిన్నోద్దరులును సోదరులును • నొక్కఁడయొకన్
పోదరులకు వచ్చును భిన్నోద్దరులకు రాగు పుత్తు • నొడమిధరిత్రన్.
- ఉ. ఆలుప దండ్రియొక గురిసుతాశ్రియ సోదరులం గృహస్థులం
బోలఁగ సద్గురుండు తనుఁ • బొందిఁకపూర్వం పుత్రహీనసా
మ్రోలిం కైకొనంజను మఁచొక్కనికీఁబనిలేదు భూవిధుం
డేవినవాఁడగానఁ గొనుఁనెవ్వఁడు లేకుధనంబు లిమ్ముగన్.
- క. గాలిని దెవులు నాపత్కలంబున మేటిరాజకార్యంబున ని
ల్లాభిధనము పతిగొనఁదగుఁ, బోలదు వెఱపట్టయందు • బుచ్చుకొనఁగన్.
- క. చీరుం బిచ్చుకకుఁటలును, మూకు కిఖండియును నిక్కముగఁ దరుపాల్గం
డేకొనఁ జాలను వారిం, జేకొనఁగా వలయు ధనముఁజేకొన్నజనుల్.
- క. తనయవిహీనుఁడు చచ్చిన, ధనముంగొని ఋణము నరువఁగదగు గాయాదుల్
ధనపుత్రహీనుపేగుత్తుల్, బదిలేను ఋణంబు వీరప్ప • బత్నాద్రిదులకున్.
- ఆ. ఒకనిపొలములోఁకొకఁడు ధర్మార్థంబు, కొలను బావి నయ్యుఁగొచ్చుచోట
పడిగి చేయవలయు • నొడయఁడు చేనికి, హాని కల్గునేని • నాఁగఁ దగును.
- క. దుననియ్యకొన్న కృషికుండు, దునకయయున్నేని యొకనిఁదన్నంపఁ దగున్
దునక దునకయాఁగినఁ, గొననగుఁ జేనియరిదానిఁగోరునతనిచేన్.

లో క నీ తు లు

- ఉ. మాటలచేత దేవతలు*చున్నారేని వరంబు లిచ్చెదరే
మాటలచేత భూపతులు*చున్నారేని పురంబు లిచ్చెదరే
మాటలచేత గామియు*చున్నారేని మనంబు లిచ్చెదరే
మాటలు నేరకున్న నవ*మానము న్యూనము మానభంగమున్.
- చ. పసువుతోడనిగ్రహము * బాంధవవర్గముతోడివైగమున్
గులసతితోడబోయక డు * గూర్చినితోడసఖిత్విమున్ మహా
బలయుతుతోడగావు పరభామినితోడరహస్యభావణ
తలఁపఁగఁబ్రాణహానియిది * తథ్యమునుమ్ము వివేక భూషణా.
- ఉ. ఇచ్చెడుదాత యొక్కఁడె య*సేతులు నిమ్మనవారు గాన డ
బ్బిచ్చుట కన్త మేరికిని * నిచ్చుచిగోగుట కేమి నూశ్చమే
యచ్చుగ నితుఖండము*కంతయుఁ దీపి యటంచు మిక్కిలిన్
హెచ్చుగఁ బ్రీతుచుం దినఁగ * నేమనవచ్చును బాధకం బగున్.
- చ. దొరతన కెంతయిచ్చినను * దుఃఖము దీరక చాలదంచుఁ దా
వీరవీరవచ్చి చెప్పకొని * బేలవ మంతయు వెల్లడింపఁగా
సరసము దప్పి యంత విత*సం బుదయింపకమాన దేవున్
జైతు నచేపనిన్ నమలఁజిందునె పానక మంతకంతకున్.
- ఉ. పద్మములోలి కేలమఱి*పందికిజాఫరుగంధమేల దు
క్కెదురు పంచదారటుకు*లేల నపుంసకుడైనవానికిన్
ముద్దులగుచుచేసెనెతి*ముక్కరయేలవితంతు రాలికిన్
గద్దకున్నానమేమిటికి * గావలె బెమ్మయనింగగ్గిచుణ్ణి.
- ఉ. పండితులైనవారలు శుభాస్థలి నుండఁగ నల్పుఁ డొక్కఁ డు
ద్దండతఃఖిత మెక్కిన బుధప్రకరంబుల కేమిలోటగున్
గొండ్లొకొ*తి చెట్టుకొ*తొమ్మకునెక్కినఁ గింది మత్తవే
దండపహాగ్గినింహములు * దాలిమి నందవె రాజవంద్రీమా.
- క. సామగ్ధ్య మున్న వేళల, నేచునుజానకేని నింద*యెట్లాదవుఁ గుసుం
బామేల్మిచీరదాల్చిన, భామ చెఱఁగుమాయఁగాక * బయలంబడు నే.
- క. చేతనగుహఁడుకార్యము, కైతగ్గునువంగుఁగాక * యల్పండ్గునా
యేతమవడిఁదావంగును, బాతాళమునీరుదెచ్చి * బయల్ జల్లున్.

- ఉ. ఇల్లు భుజం మైనఁ దనఁ యిప్పుడు వైరికి మర్మ మిచ్చిన్
గల్గినింబు సేర్పఱుపఁ గానక భూపతి చంపవచ్చినన్
దల్లి వివంబుఁ బెట్టినను ♦ తండ్రి ధనాధ్యుల కమ్మఁ జూపినన్
వల్లభుఁ డొల్లకున్న నిఁకి వారల కేఁతి తిమ్మభూపతి.
- క. బకుఁడేకచక్రపురమునఁ, బ్రకటితుఁగు నింటనొకని భక్షింపంగ
నొకఁడైనదివఁజాలఁడు, సుకరంబుఁజన్మభూమి ♦ సుఖ మెట్టివియో
- ఉ. ఆయువునూలునత్సరము ♦ లందుసంబు నిశించె నిద్రచే
నాయురలో సంగంబుగతఁ మయ్యెను బాల్యజరా ప్రసక్తిచే
బామక తక్కినట్టి సగం పాలుగతిండుఁ బ్రయాసస్మృతిచే
నాయువు చంచలంబగుటఁ ♦ బ్రామల కెట్లు సుఖంబు చేతులున్
- మ. మడతల్ వల్కు నృసాలుతోఁ బలునుటు ♦ న్యారాడు పెండ్లానుతోఁ
జెడుజాడ నివహించు నాత్మజునితోఁ ♦ జేడ్పాటు గోల్లెంకతోఁ
బొడవం దన్నఁగవచ్చు కాన్మోదవుతోఁ ♦ బోరాడు చుట్టంబుతోఁ
గడతేరం దరమా! గృహస్థునకు భిక్షు! పార్వతీవల్లభా.
- చ. చెఱకురసంబుకన్న నునుఁ ♦ జేడెలకన్ను చుచే నెకన్న భా
సురసుభకన్న దియ్యనగు ♦ చూతఫలంబునకన్నఁ బొందుక
ర్కరరునికన్న ధాత్రి మధురంబయి తోఁచు వివేకియామహా
సరసునితోడి మచ్చుటలు ♦ సారకు సల్పచుచున్న భైరవా.
- మ. అధికారంబుననుండువేళలమహాహంకారులై కూర్చులై
బుధులేమాటలు చెప్పిం జెవులకుం ♦ బోనిక యున్మత్తులై
బధిరం బెక్కున చూపుతెక్కున మహాభావలోపసంగంతు ర
య్యధికారాంతమునందుఁ జూడవలెఁగా ♦ నాయయ్యపాభాగ్యముల్.
- చ. పిలువనికూటికి న్నెత్తలఁ బెట్టుమహీధవుఁడుండుపీటికిం
జలములులేనియేటికిని ♦ సారసజన్మఁడులేని నూటికిం
బలువురులేనిచోటికిన్ పాలురపాటికిఁ బోవరాదయా
బలఁదరీదరీమహారాభాస్వదరీమదరీదరీహరీ.
- చ. కత నెఱుకేసెఁ బామతనిఁగర్వఁగ వింటును మోదె నప్పుడా
కరి నర పన్నగంబుల స్పృగాలము జూచి క రొక్కమాసము
స్పృహించు నిశాన్యకేసరిని సహాచార్యుని నలలు కలలు పోటికి
నడచును నిశాన్యకేసరిని సహాచార్యుని నలలు కలలు పోటికి

మ. “త సపుత్రుల్ స్వతలేతరమ్ములగు విశ్వత్ సేచ్చిపోవెను ” రం
చుచుతేభృష్టలజేయుపండితులు నీమల్ గారె ? వీరింకద్ర
వ్యముకై కూతులకోవెలందులుగఁజేయన్ లేరె? యెవ్వఁడూ
అ మతేహఁ గలికాలపుష్కరిమహార్యంబానె? కామేశ్వరీ.

4972

మ. మునుపువ్యంగులులేరొ? వారలుధనమ్ముంగూర్చుకో? పూర్వన
ర్తలన్ మాచె? పూనిరే మలినహాధర్మమ్మువారిట్లు? లే
మననచ్చున్ బ్రకృతప్రపంచగతి వర్ణాచారముల్ మాత్ర నె
వ్వని నెవ్వండుని నిశ్చయింపఁదగు ? నోవామాక్షి! కామేశ్వరీ.

మ. సకలమ్ముంగొఱిగించుకొందురకటా! సన్నాధులూ? కారు బా
ట్టొకయింతేనియు ఫాలమందిడరదేమో! ముండలూ? కారు ఏ
పురులోత్తంసులకిట్టిపాటుఁ లిగన్ ? బైవారిమాటే? యెం
డుమలోకంబిటుమాత్ర ? నీకెఱుంగరాదో? జేవి! కామేశ్వరీ.

మ. భవనూర్జింపదె? వేశ్యయంతకును వింశ్యంబానర్యప్రప
త్తనయున్ సేవయు విప్రజాతులకుసేరా “ నశ్వస్థత్యాకదా
చన ” యంచున్ మను వాడఁడా? “ యిదియమాన్వ్యంకిట్టికాలమ్ముం ”
దనవర్ణాశ్రమఁదధతుల్ విడుటయున్నాధుంబైకామేశ్వరీ.

సీ. పుచ్చిపోకై వచ్చింపఁ బనిలేను, వాకిలి దాఁబెడు + పనియు లేదు
కదలకకూర్చుండు + కష్టంబునున్ లేను, క్షాసంబు లిగబట్టు + చావు లేదు
బుడికోల్లవలె నీటమునుగుకార్యము లేదు, నోరెండవల్లించు + తీరు లేదు
పొగదాకి కన్నులుపోయెడుపనిలేను, కడుపుగాల్చి శ్రమంబు + పడఁగలేదు

గీ. పరులసాయముఁ గోరయ + వారివెన్నఁ, బరువుపాటంగఁబనిలేదుఁ బ్రాతలార
నాల్గ్, మిసాత్తు రెండువండ్లములు పలుక, ముక్తికన్యక మిసాత్తుపూజ్యులార.

అ. నీకు బనికిరానియే కార్యమునుగూర్చి, యైనఁ బోకు మొదవుఁనధికబాధ
త్రాయ గుద్ద సేలఁచేయి జోవ్వఁగ నేల, 'యనెడుపల్కు బెద్దలనఁగ వినవె.

గీ. చెన గుఁసని జేయ మొదలిడిఁకడుమ నగవ, ఫలిత మే మాదిసే మానవలయుఁగాని
యడునుఁదొక్కిననేటికిఁగాలుఁగడుగనేటి, 'క నెడులోకొక్తి నెపుడైనఁవినుటలేదె.

గీ. ఎవరితోడను గలహింపఁకెల్లవారి, తోడ స్నేహంబునే చేయఁజూడు లాభ
మొందనఁబోరుఁవ్వుంబుఁపొందులాభ, 'మనెడిలోకొక్తి బుధులాడుకొనఁగవినమె.

గీ. పరుల నీవెతగౌరవఁభావమునను, జూచెదవో వారు నిష్కల్టఁనూచుచుండు
రవని నిందయ్య యనిన నంధయ్య, 'యనుచు, జెప్పుసామెత వినలేదెఁయెప్పుడైన

చ. అవనిపుఁ దావరించినభటాళిభటత్వము వైశ్యు వైశ్యమున్
గని కవితానుహత్త్వమును * గాయకు గాఁము జోటిసేయు న
య్యననిపుఁ దాదరింపని భటాళిభటత్వము వైశ్యువైశ్యమున్
గని వివితానుహత్త్వమును * గాయకుగానము గవ్య సేయు సే.

4981

ఉ. తల్లికి భారమా కసుపు * తామగతూటికి పువ్వు భారమా
విల్లాకభారమా కడిదివిరువ కొంటెకు గూను భారమా
వల్లికి భారమా ఫలము * బత్తెకుఁ గొమ్ములు భారమా నతుల్
చెల్లును లింగధారులకు * లింగపుఁ గాయలు భారమా మహిక్.

సీ. దానము సేయఁగ * ధనములు లేవని, వెతనొందఁబోకుఁడీ * వెట్టులార
మనసు నిల్వదు యోగమును సాధనము సేయ, నుని దుఃఖపడకుఁడీ * మజ్జులార
దేహ మస్వస్థంబు * తీర్థయాత్రలకని, మదిఁ గుండఁబోకుఁడీ * మందులార
అధ్యయనము సేయ * వధికారిఁగానని, యంగ లాగ్నకుఁడు మూఁధాత్ములార
గీ. జపము లేటికి నో యథాజాతులార, చేయఁజేటికిఁదపము వై * ధేయులార
రామకృష్ణ యటంచుఁ గీర్తనము సేయ, నన్ని సేసిసఫల మబ్బు * నన్నులార.

— * కా యి దా వ ర్త క ము. * —

సీ. కామిదాకొట్టుకొగడు సుండరంబైన, మేడగ్గొను వంద * బాడు గిచ్చి
యొన్నిక కలిగిఁ యినుపపెట్టె యొకండు, తెప్పించి కొట్టులో * గొప్పజేసి
నిలువుకుద్దంబులు * బలువైనలెస్తరు, గడియారములు దాబు * గలుగఁ బెట్టి
రతనకంబడి దిండ్లు * రహిదూదిపరుపులు, కోటిశ్వరులతీవి * కూడఁజొన్ని
గీ. డబ్బు లేపన్న చేరంపు * డంబ మలర, నెవనికొంపయొ గూల్ప వాఁ * డేడ్పుచుండ
నెలకు మూఁడు దివాలాలు * నలుపునట్టి, వారిభాగ్యంబు కామిదా * వర్తకంబు.

— * అత్తకోడండ్రదిగడము * —

సీ. పాచిపెంటను దో * సి * బాగుచేసిన నేల, పాడుచేసితి వేమి * పాప మమ్మ
నాపాడుకాదు పో * నీపాడె యిది నీదు, తాతసామ్యాయేమి * ధర్మ మమ్మ
ఆకొంపయేమి నీ * యబ్బ కట్టించెనా, నానామ్మ కాదటే * సంగనాచి
నాకొంపయో లేక * నీకొంపయో లేపు, కల్లు నీపాట్లుకు * కక్కల కటంచు
నొకటఁ దప్పలె యుండిన * నుండకున్న, గోకి పోరాడు నత్తయు * గోడ లున్న
కాపురం బెట్లు కుదురుగా * గలదు గాన, నాఁడువాండ్ర * కు విద్యయశ్వవసరంబు.

- కీ. తాఁజేయుపనులను ♦ తానుజేయుకమటియొకనినైనుంచి తాఁచొనులువాఁడు
గ్రామాంతగంజేగు ♦ కాలమందు ధనంబు, తనయొద్దనుంచక ♦ సనమవాఁడు
అలిసి పుట్టింటి ♦ కంపించి చిరకాలముంచి తినుకురాక ♦ యుండువాఁడు
అఁడుదానికి వాఁడుత్వంతముగ లొంగి, చెప్పిపనులెల్ల ♦ జేయువాఁడ
- గీ. గుడ్డిగవ్వకు మారఁడు ♦ నొప్పవారు, గణన సేయరు గావున ♦ ఘనము లేదు
సద్గుణస్తోమ భూషిత ♦ సాస్వధౌమ, రాజకేఖరజాతీశ ♦ రమ్యచరిత.
- చ. ఫలితతరుల్ ద్విజాతులకు ♦ భక్తి నొసంగుటయుం ♦ తోడక
స్థలములఁ బ్రాణిలోకము సొంతంబునకై సరసితటాకముల్
నిలుపుటయున్ మహాత్ములకు ♦ వెంజిలి వీర్పుటయుం దలంప నీ
యలఘునుకర్మపంక్తులు తిరవ్వయమాన్దసులైక హేతువుల్.
- సీ. భూసుర ద్రోహులు ♦ భూమీసుగుల పాలు, రాజధనమునుండిగమలపాలు
వైశ్యులధనము వివాహోత్సవముపాలు, కాపులధన మధికావీపాలు
మద్యపాయులసామ్యు ♦ మహి నీడికలపాలు, జారులధనము తఱిసిపాలు
గురువులద్రోహులు ♦ కూలిజనులసాలు, సంసారిసామ్యు వెచ్చములపాలు.
- గీ. వ్యాధిజనుసామ్యు పొరుగుారి ♦ వైద్యుపాలు, బుద్ధునిధనంబు బలిమిదండుగులపాలు
మాధనము గొడమెగకకాఁచుటసాలు, కొమగపురవాల్కిరేణు ♦ గోపదాలు.
- సీ. కన్యరంజునుబోలు ♦ కమ్మనిసేతలో, గొడ్డుక్రొవును దెచ్చి ♦ కూర్చుటయును
తిలైలమున వేరు ♦ దినుసుమానెను గల్పి, వచ్చించి యది విక్రయించుటయున
వైరుదిహనులను ♦ బాగుసేయక కొన్ని, చిలుచెట్లుగూడను ♦ జేర్చుటయును
బొంగతూనికెకది ♦ తోడుగా బూడిదె, వామదమ్మునఁ గల్పియమ్ముటయు.
- గీ. చింతపండున జలములఁ ♦ జిల్కరించి, నల్లమందున గూటిమైకనంబు గూర్చి
యమ్ముచుండుట లెన్నధనమ్ము కొఱకె, ప్రకటధనమది లేకున్న ♦ సుకము సున్న.
- సీ. గైరికంబును దెచ్చి ♦ కలబందతో నూరి, మకరద్వంధంబి ♦ మాయకేసి
యనుపచట్రము దెచ్చి ♦ యెఱ్ఱకాలపుగాల్చి, కాంతం బటంచు నెకాంత ముది
రంగు గల్పించి పురాహేష్టికోచార్ణముచుజూపి యభ్రా ♦ మనురు బొంకి
ప్రాజ్ఞులెంతులే ♦ పసరుతోడను నూరి, ఖడ్గలోహంబున ♦ కన్నగప్పి
- గీ. అందచుగుట్టి సీసాల ♦ చుందు బెట్టి, మందు లమ్ముచు జీవింతు ♦ కొంద
నెట్టులైనను ధనముగడించుచుండు, ప్రకటధనమదిలేకున్న ♦ సుకముసున్న. 44
- సీ. తండ్రిసంపాదించి ♦ దాచియుంచినడబ్బు, తనచేతి కల్పి ♦ దత్తణంబ
జాదంబు పందెంబు ♦ చుట్టలు సిగచెట్లు, వెనరట్లు వడలు కాళ్ళిలు జీలు

- తిండికిన్ ముండకున్ * మిండగాండకువెల్ల, గండఁ లకు * ల్ల * పండుగలకు
 రాటైలకును నీటి * తొట్టెలకును తోలు, వెట్టెలకును * గండు * బట్టలకును
 గీ సెలవుగావించి క్రాపింగు * కరముతోడ, నెఁసి యాండ్లనుభాషావిశ్రీనుడైన
 రిక్తుకుఁ గల్గునే భుక్తి * ముక్తు లకట, ప్రకటధవ మది శేషు * సుకము సున్న
 నీ. ఏనాడు నెరుగని * నూనాటి కిటుగల్గె, వీడగ్గవాదముల్ * వెక్కులగుచు
 నేనాడు నెరుగని * నీనాటికిటుగల్గె, కోరుటతీరుపుల్ * కొల్లలగుచు
 నేనాడు నెరుగని * నీనాటికిటుగల్గె, కూటసాక్ష్యంబులు * కొల్లలగుచు
 నేనాడు నెరుగని * నీనాటికిటుగల్గె, పద్మసప్తగుల్ * ప్రకటమగుచు
 నీ. చట్టములు కోడ్లు మఱియు లిఖితాస్మృతులును, సోప్త కాన్దును బంగీలు * పుస్తకములు
 మందు శేషర్లు దగు ధః * మొగుటకునె, ప్రకటసమ మది లేవ * సుకము సున్న.
 నీ. వెలయాల్సి గూడంగ * లుదోమమనుగాని, విడనాడుపురుషుడొక్క * డునులేడు
 విధవముండల పెండ్లి * వెలయింతుఁడు గాని, పుత్రక జెసి పా * త్నాద * డెవ. డు
 ధగ్గుంబు నేను ని * తిరులకు బోధించు, గాని చేసెడివాఁ డొక * కండు లేడు
 పరికాంతలను గూడ * బాతకు బను గాని, యది మానువాఁ డొక్క * డైన లేడు
 గీ. ఇట్లువైపైకి నుదోర్గు * లెల్ల మెచ్చు, ఇట్లు మల్లమగురుగాని * యరసిచూడఁ
 బట్టుదలతోడ * బనిసేయువాఁడు లేడు, నూటికొక * డైన నిక్కంబు * బోటిపిన్నము.
 డ. బారసఖిన్ ధవాంగ * నను * బారుని శ్రీయని దాగి * బోతు నె
 వ్యాసును కీర్తి కాసపడు * వాఁలు కొంపకు జేర్చురాదు త
 ద్వానిముగార్థముండిన * దామును ప్రొక్కరాదు నిక్క * మీ
 తీరు పెరుంగున్న కొని * లేవలేనే యపకీర్తి యేరికిన్.
 నీ. చీపులో సాక్షికి * చెప్పి చెప్పనియట్లు, తన కేను నుజువంత * దనరవలయు
 కాసులో సాక్షిని * గడు హీనుగాఁ జేసి, యుదిరివాదము నేల * జడరవలయు
 తనలోట్లు రీయంచు * వాఁగూడవీయుచు, నధికారిదయ * బాల * చందకలయు
 కేను గెల్చినయెడ * గేకలు వేయుచు, బహుమానములవేల * బడయవలయు
 గీ. నోడిపోయిన జడ్డికి * యూహలేద, టంచు నప్పిలునరువే * సంప వలయు
 జడ్డి దూషించు భూషిం * జయుచునదె, యుచుచు పార్టీ లనమ్మించి * యునువలయు.
 నీ వీరియుముతో నిజమాత్మ * విశ్వభక్తి యొనరించు, ధర్మాత్మలకు వేతి * తపము లేల
 మరుతమై సర్వభూ * తమలందు దయగల్గు, ధన్యులకును వేతి * తపము లేల
 సరససత్కవికావ్య * సరణి వినోదించు, శతపుణ్యులకు వేతి * మమృత మేల
 సతతంబు సత్యభా * షాగవ్యవదలని, కృతికృత్యులకు వేతి * క్రితఃపులేల

- గీ. ప్రాణపదమైన లలితాంగిః బాహుకుండు, పురుషులకు వేట జేవేంద్రపుర మహిల
గానుచోహత్తచల భావరాహ! గుండఘాపాలునరసింహః గుండలేంద్ర. 499
- సీ. రాఘవా యేఁ టేట • రామలీల లానర్తు, మావీట పేకాట • మాస్వతేవ
శ్రీరంగనాథనివ • నేనింతు శేపాప్తు, మాపుర్యభిచార • మాశలేవ
సోమశేఖర నిన్ను • నాచుంబుఁగొల్తు, మధుపాప మివ్వోట • మాస్వతేవ
వేంకటరమణిన్ • వేఁడెద నెపుడు దుర్వ్యసంబు లీయూర • వాపలేవ
- గీ. యుచు నెందఱో దైవాల • నాశ్రయించివేడికొని ఫలముగనక • విసుగు లిలిగె
గానబుధులార లోకవిజ్ఞానులార, పారదోలె యీదురాచారములను.
- సీ. బాల్యవివాహముల్ • పనికిరావని తెల్పి, పెండ్లాడు మూడేడ్లపిల్ల నొకఁడు
సానిమేళంబుల • సభలలో నూపించి, కన్నెటిక మొనర్చు • మనుఁడొకఁడు
విధవలపెండ్లిఁడ్ల • వేచోట్లబోధించి, తియ్యింటిమాటను • దలఁపఁడొకఁడు
- సీ. వృద్ధవివాహముల్ • వృద్ధికావనిపోరి, యువదేండ్లపుడు పెండ్లాడు నొకఁడు
- గీ. కటకటా వీరు సంఘసంస్కర్త లైరె, దేశ మేరితి నిక దుఃస్థితిని బాయఁ
గాన బుధులార లోకవిజ్ఞానులార, పారదోలె యీదురాచారములను.
- సీ. శ్రాగి నీకులపెంటఁజ్ఞాగి యూగుచుఁ బోవ, పరులు నవ్వునుగంచునెఱుంగరయ్య
రైలుస్త్రీనుల రిప్రవ మెంబునినిమి, విలవి శిస్తు నటంచు • దలఁపరయ్య
పేకాటలకు నగల్ • తాకట్టుపెట్టిన, నిల్లాలు ట్టువంచెఱుంగరయ్య
పరకాంతలకుమారు • పరపురెత్తిఁ స్వంతి, కాంతమాటేమికా • నెఱుంగరయ్య
- గీ. విన్నలకు బుద్ధిఁ జెప్పుక • నెద్దనెద్ద, పక్షపులందున్నునిగలే • పరపు విడిచి
నడచుచుండిన దేశంబు • చెడదటయ్య, ఆపగడరయ్య వేగద • న్నవ్యసములను
- సీ. స్వర్గమా మోక్షమా • సంకటంబులెకాని, సానిపాపలపాత్తు • మానరయ్య
శుచితరంబా లేక • శుభకరంబాగొడ్డు, మాంసభక్షణిమంక • మానరయ్య
ఆరోగ్య మిచ్చునా • యప్పు హెచ్చునుగాని, వైసు బాండ్లీలను • వదలరయ్య
జనతీర్థమా మాంసభవప్రపంకగాని, పేకాట లింకఁ గట్టిపెట్టరయ్య
- గీ. జ్ఞానపంతులె కానిపోకడలఁ బోవ, బహు నిందింపఁగా నేమి • ఫలము గలదు
కాన బుధులార లోకవిజ్ఞానులార, పారదోలె యీదురాచారములను. 5000

నీతిపద్యములలోఁ బ్రస్తుతలోకమున కుపకరించు నాధునికకవుల
పద్యములుగూడ కొన్ని చేర్పఁబడినవి.

ఫలప్రతి

- సీ. పుత్రహినులకును ♦ పుత్రహానముగల్గు, ధనహినులకునెల్ల ♦ ధనముగల్గు
 నుద్వాహరహినులకునుద్వాహములుగల్గు, స్థితిహినులకునెల్ల ♦ స్థితిముగల్గు
 మోక్షార్థులకునెల్ల ♦ మోక్షమార్గముగల్గు, యాత్రాప్రయతలకెల్ల ♦ యాత్రాగల్గు
 విద్యార్థులకునుబ్రహ్మవిద్యలన్నియుగల్గు, జయకాంక్షులకునుహా ♦ జయముగల్గు
 గీ. గీర్తికాములకెల్లసంతీర్క్తిగల్గు, నీతిహినులకెల్ల సుశీతిగల్గు
 నిష్కహగ్రాధరాజము ♦ నెమ్మినిఱు, వినినఁ బరియించినను బృథ్వి ♦ జనులకెల్ల

భరతవాక్యము

- సీ. పృథ్వీలెల్ల శుభములు ♦ బడయుచుందురు ధర్మనిరతి నేలుదు రిల ♦ నృపతు లెల్ల
 గోబ్రాహ్మణాల కగు ♦ గురుతరక్షేచులు, జనులెల్ల సౌఖ్యముగల్గఁమను నుండు
 కాలానుగుణముగా ♦ ఘోషములు వర్షించు, సర్వసస్యాధ్యక్షయై ♦ యుద్వరదగు
 సుసంక్షోభరహితమై ♦ మెమ్మొడ రహించు, గడులుబ్రహ్మకృతులగాంతుజనులు
 సంపదలసాంపువిత్తంబు ♦ బెంపుమీఱు, నాయురారోగ్యములుమోద ♦ మధిక సుఖము
 సర్వకౌచదయాత్మకతి ♦ శాంతిదాంతి, వెలయు శిలవత్సవములు జీవింతు పృథులు

మంగళము

- సీ. మంగళం బభిలషా ♦ మండలాధిపునకు, మంగళం బీ మద్ర ♦ మహిషసుతకు
 మంగళం బభిలసఃస్థానిసన్నతునకు, మంగళం బంగవాచునికి నిపుడు
 మంగళం బభిలాభిమానభీమునకును, మంగళం బతిమాన ♦ మానవతికి
 మంగళంబు భుజంగ ♦ మండసప్రీయనకు, మంగళంబీగుణాశ్మత్తంగమనికి
 గీ. మంగళం బసద్వక్తముక్తి ♦ మందినకు, మంగళం బిందుబింబాసమానముఖికి
 మంగళం బధ్రనిధిభామహిమునకును, మంగళం బీ రతిప్రీతిమానినికిని. 508

—♦ గద్య ♦—

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకటాక్షులబ్ధ సుకవితావిలసితచరణజకులసంజనిత
 దాసరి కొండయాత్ర్యసుజనసుత, వీరికాపురప్రభుపోషిత, సకల
 జనవిధేయ, లక్ష్మణ నామధేయ సంకలితంబైన
 వజ్రనరత్నాకరమునందు చతుర్థభాగము.

సంక్షిప్తము.

అనుబంధము

ఆంధ్రములు

ఆంధ్రములు

ఉ. న్యాయముదప్పి యవ్యులభంగంబులఁ దైకొనఁ రథకాంక్ష. న
న్యాయపుమాటలాడరు ముహూర్తములకన్దులున్ రచింతు ర
న్యాయపుదండంబుల ముహూర్తమునైనను జేయలేమియున్
న్యాయముగా గృహింపుమిగుణాధ్యతనే కడు హూణికోట్లవోన్.

ప సు క్రి స్త స్త తి

సీ. వంశారుబ్బందజీవనరాశిపూర్ణాబ్జ, శంకాశి శంకభుజంగకంఠ
భూరిసంసారకాంతారశాతమతార, కామమోహవికారభుజసమీర
దారిద్ర్యదుఃఖాంధకార బాలపతంగ, నరపాపతూలగణస్ఫులింగ
సురుచిరకల్యాణసుగుణరత్నకదంబ, మరియజతరశుక్తిహాక్తికంబ

తే. యగణితజ్ఞాః కరుణాశయప్రభావ, భవ్యసమమాలతావల * పరమపురుష
(యనుచు నిష్ఠారవిష్టతనభినుతించి, తల్లియరియాంచి నీక్షించియుల్లసించు)

ఉ. ఈతఁడు దివ్యగాతుఁడు సమిద్ధబలుండు సులక్షణతూమా
వీతికళాదయానయఁ డావింద్యచక్రతుండు భక్తపూజ్యుఁడు
ర్వీతలమత్తపాపము భరింపఁ ద్వపీఠపీఠండుశక్తిము
క్తాతిలకంబునాఁ బొడమెఁగా సుతుఁడై జగదేకమాత్మకా.

మాలండు

ఉ. మాలండు పిండటంచు నవమామ జేతురుమూఢమానవున్
మాలనిదేది? మాలయలమాంసమొ రక్తమొ శల్యజాలమో
మేలుగ వానిలోమెలఁగు మేటిపదార్థమొ యావితిర్కమున్
మేలుగఁజేయరిధరణిమించిన వెట్టిని జానకీవరా.

చ. వలవనికాంతవైఁగవయావాఁడొకమాల ధనంబు గల్గియున్
వలసిఁసౌఖ్యమున్ గొననివాఁడొకమాల సభాంతరంబునన్
వలువనితప్పలన్ వెదకువాఁడొకమాలండుగాక యూరికిన్
వెలుపలనిల్లుగట్టుకొనివేడ్క నటిచినవాఁడు మాలండు.

క. “ మాలబ్రవ్వున నుండఁగావలెనె? యామృతములంఘింపరా
దే? లండన్ జన నేమగున్? మడికి నిశ్చింతినింద్యంబె? ” య
చాలోచింతురు పూర్వమెవ్వరును లేరా? యంతవారక్కటా!
పాలంబోలుకొలమువారలకు పీఠాప్లేల? కామేశ్వరీ.

ఎడ్వర్డువట్టాభివేకము.

- సీ. ఎనవిభుత్వము ♦ దెల్లదేశంబుల, సరయ సౌఖ్యంబుగా ♦ నమగవచ్చు
 నెవ్వనియధిక్వతి ♦ నెవటివార్తలనైన, సులభంబుగా వేగం ♦ దెలియవచ్చు
 నేననియేల్పడి ♦ నెందుఁజూచినఁ గాని, కడు నబ్రమగుపనుల్ ♦ గనఁగవచ్చు
 నేనిపాలనమునం ♦ దెట్టియోషధమేని, ఒలబీవలకు నైనఁ బడయవచ్చు
- గీ. నట్టి నీడైనదొరతనం ♦ బవనిలొన, ననుపమానప్రసిద్ధిచే ♦ నలయఁ గానఁ
 బూర్వరాజన్యము నిడుఁబోలఁ గలరె, నద్గుణస్ఫూర్తి యెడ్వడ్డు ♦ చక్రవర్తి
- సీ. సౌజన్యనిధియైన ♦ కాక్కికోబర్ల సుశ్శిభుషణి మెవనిపిఠామహుండు
 మానితపాభిభృత్ ♦ దైవకంటుప్రభు, గ్రామణి యెవనిమాతామహుండు
 ప్రాంచద్యకుండైన ♦ యాల్పర్తువామక, ప్రభుకులహారి యెవ్వనితండ్రి
 విమలగుణశ్రేణి ♦ విక్టోరియా రాణి, దీనకల్పకవల్లి ♦ యేనితల్లి
- గీ. యట్టి నీకిట్టి భువనవిఖ్యాతమైన, ప్రాజ్యతరపూజ్యసామ్రాజ్య ♦ వైభవంబు
 గలుగు తెంతయు నుచితంబు ♦ గాడ తలఁప, సద్గుణస్ఫూర్తి యెడ్వడ్డు ♦ చక్రవర్తి
- సీ. అగ్ధాంగలక్ష్మీయై ♦ యనుగతిమెలఁగునీ, పట్టంపుదేవి పార్శ్వమున నిలువ
 నాత్మస్వరూపుడై ♦ యలరునీకొమరుండు, తనరాణితోడఁ జెఁతను వనిఁపఁ
 గొడువనుతులతోడఁ ♦ గుడిభుజంబగుముఖ్యమంత్రి కట్టెదుట నఁద్రుతవహించ
 నాజ్ఞాకరుల్ బహి ♦ ప్రాణింబులగువైద్య, నాయకుల్ వలగొని ♦ పాఠకుండ
- గీ. మూర్తు లూనిమిగుణంబులనఁ బెక్కు, దీవులందలిస్థులు నేఁవావసరము
 గోర నోలగ మున్న మీఁసారుఁ జూడఁ, సంతస మెసంగు నెడ్వడ్డు ♦ చక్రవర్తి.

జార్జిచక్రవర్తి

- సీ. మీకాలమునఁగాక ♦ యేకాలముననెక్కఁ, గల్గినారము రెయిల్ ♦ గాడిమిఁద
 మీతరంబునఁగాక ♦ యేతరంబునఁగాంచఁ, గల్గినారముపొటా ♦ గ్రాపుసాంపు
 మీరాజ్యమునఁగాక ♦ యేరాజ్యమునఁజూడఁ, గల్గినారము తెలి ♦ గాపుతీతె
 మీహయామునఁగాక ♦ యేహయామునఁబాడఁ, గల్గినారము చానా ♦ గ్రాపుమిఁదఁ
- గీ. గాన స్వర్లోకసుఖముల ♦ కన్న జనుల, కధికసౌఖ్యములనొసంగు ♦ నట్టిమిఁదు
 ప్రాజ్యరాజ్యము సతతః ♦ పారముగను, వృద్ధి నొందెడుఁగాత జాఁర్జిక్రితీ. డ. 5013

పాఠకులు

- శ్రీ దామర వేంకట్రామారాయనిగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ దామర వేంకటప్పారావుగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ దామర జగ్గారాయనిగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ రావు చినగోపాలరాయనిగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ రావు రామయ్యగారు, కొత్తపల్లి.
 శ్రీ దంతులూరి వేంకటరాయపురాజుగారు, మొఘాసాదార్లు, తుని.
 శ్రీ గోలి రామకృష్ణయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ బొల్ల వడ్డయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ విప్పెర్ల సత్తిరాజుగారు, భీమవరము.
 శ్రీ చండలాడ పద్మరాజుగారు, భీమవరము.
 శ్రీ మద్దంపూడి అచ్చయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ ఉప్ప సత్యముగారు, చేమకూరు, భీమవరము.
 శ్రీ యార్లగడ్డ నారాయణప్పారావుగారు, భీమవరము.
 శ్రీ మన్యం మంగయ్యయ్యగారు, భీమవరము.
 శ్రీ మాడభూషి అనంత నరసింహాచార్యులుగారు, చేబ్రోలు.
 శ్రీ పొన్నాడ నారాయణమూర్తిశాస్త్రిగారు, హొమోపతివాక్తరు,
 తుని.

శ్రీ దామర సత్యనారాయణరావుగారు, చేబ్రోలు.

శ్రీ రావు వేంకటసూర్యారావుగారు, చేబ్రోలు.

సహాయులు

శ్రీ వాడేపు వేంకటరత్నముపంతులుగారు, పితాపురం.

,, అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామినాయుడుగారు, రాజమండ్రి.

,, బిక్కిన వేంకటరత్నముగారు, తాలూకాబోర్డుపెన్సిడెంటు,
 రామచంద్రపురము.

స హా యు తు

శ్రీ జోష్యుల రామచంద్రరావుగారు, రామచంద్రపురము.

- ,, ఎ. జగ్గారావుగారు, మెద్రాసు.
- ,, ఉల్లి సన్న్యాసయ్యగారు, సాలూరు.
- ,, కాళినాథుని వీరమలయ్యగారు, ఎలకుట్టు.
- ,, చీమకుర్తి మల్లికార్జునాచార్యుగారు, స్టాంపువెండర్, ఏలూరు.
- ,, హనుమంతులబాపయ్య, పోగులలక్ష్మీనారాయణగార్లు, కవిభావుకులు,
- ,, పుత్రేపు దేవరాజుగారు, శానవల్లిలంక. [దొప్పలపూడి.
- ,, పేరి పాపయ్యశాస్త్రిగారు, పితాపురము.
- ,, శొంతి వేంకటరమణయ్యగారు, పితాపురము.
- ,, నడకుమటి పార్వతీశముగారు, పితాపురము.
- ,, గనగం బైరాగిరావుగారు, శ్రీపితాపురంమహారాజావారి ధర్మసత్రం
- ,, పొమ్మనూరి వేంకటశాస్త్రిలుగారు, సీతారామపురం. [గుమాస్తా.
- ,, మారిన వీరన్నగారు, వేళంగి.
- ,, వల్లూరి సుబ్బారావుగారు, వేళంగి.
- ,, పెద్దాడ బుచ్చిరాజుగారు, కరణము, వేళంగి.
- ,, చల్లా సుబ్బారాయణుగారు, పెద్దాపురము.
- ,, మలిపెద్ది సుబ్రహ్మణ్యముగారు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్, పెద్దాపురము.
- ,, దుర్గా వేంకటరమణగారు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్, పెద్దాపురము.
- ,, బర్ చినకామరాజు డి బ్రదర్సు. శిల్పబుద్ధులవర్తకులు, ,,
- ,, కేశవరపు కామరాజుగారు, ఘన్టుగేడ్ స్టేషన్, ,,
- ,, నికోగి సుబ్బారావుగారు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్, ,,
- ,, మిక్కియాల బాపరాజుగారు, కరణము. చిరవాడ.
- ,, గంపాధరభట్ల లచ్చారావుగారు, ప్రత్తిపాడు.
- ,, రావు వెంకటాచార్యుగారు, కొవ్వూరు.
- ,, దామర వేంకటసూర్యారావుగారు, కరప.
- ,, పాపయ్య వేంకట సరిసింహారావుగారు, వీరవరము.
- ,, పాపయ్య వేంకట సరిసింహారావుగారు, కొత్తపల్లి.

